
UNIVERSITY OF ILLINOIS-URBANA
3 0112 105289083

[illegible] 123 120

הַמִּלּוֹן הָעִבְרִי

(מלון שמושי עם ציורים)

מאת

יְהוּדָה גְרָזוֹבְסְקִי וְדָוִד יֶלִין.

יפו, תרע״ט.

דפוס א. איתן וס. שושני, יפו.

492.43
G64m
1919

הוראת ראשי התבות והסמנים:

א"ח, אות חבור.
א"י, אות יחס.
ז, זכר.
זו"ג, זוגי.
ז"ז, זכר זוגי.
זו"נ, זכר ונקבה.
ז"ר, זכר רבים.
מ"ג, מלת גוף.
מ"ח, מלת חבור.
מ"י, מלת יחס.
מ"ק, מלת קריאה.
מ"ש, מלת שאלה.
נ, נקבה.
נ"ר, נקבה רבות.
ס', סמיכות.
ס"ר, סמיכות רבים או רבות.
פ"ח, פעל חוזר.
פ"י, פעל יוצא.
פ"ע, פעל עומד.
פעו"י, פעל עומד ויוצא.
ר', ראה; רבים.
ר"ת, ראשי תבות.
ש"מ, שם מספר.
ת, תאר.
תה"פ, תאר הפעל.
*—סמן למלות לא מקראיות הנמצאות בספרות הישנה שאחרי המקרא.
°—סמן למלות חדשות הנמצאות בספרות המאחרת או החדשות לגמרה.

א. האות הראשונה בא״ב העברי, שמה אָלֶף. סמן המספר—אחד; עם שתי נקודות או קו מאֹזן למעלה—אֶלֶף (כמו: א׳ תתמ״ד לגלות, אלף שמנה מאות ארבעים וארבע לגלות).

אָ* הברה טבעית להתרגשות הנפש.

אַ...* אות יחס: על (כמו: אַגַּב=על גב).

— מא׳ עד ת׳, מראשית עד אחרית.

א״א, ר״ת, אדוני אבי; אי אפשר; אחרים אומרים; אין אומרים; אברהם אבינו; אשת איש.

אא״ז, ר״ת, אדוני אבי זקני.

אאז״ל, ר״ת, אדוני אבי זכרונו לברכה.

אא״כ, ר״ת, אלא אם כן.

אָב, ז, (ס׳ אֲבִי ולפעמים אַב, כ׳ אָבִי, אָבִיךָ, אָבִיו, ר׳ אָבוֹת), האיש ביחסו לבן או לבת שנולדו לו; אבי המשפחה או השבט; ממציא דבר חדש; מורה, אדון; עִקרו של דבר; שם החדש החמשי מניסן.

— **אָבוֹת,** האב והאם; *שם מסכת בסדרי המשנה.

— **אַב בֵּית דִּין***, ראש הדינים, משנה לנשיא בית הדין.

— **אָב זָקֵן,** אבי האב או האם, זקן, סבא.

— **אָב חוֹרֵג***, בעל האם.

אֵב, ז׳ (אִבִּי, אִבִּים) צמח רך, רענן; רעננות, לחלוחית (בהשאלה לנֹער).

א״ב, ר״ת, אלף בית.

אַבָּא*, ז, אָב; קריאה של חבה מצד הבן או הבת לאביהם.

אבד (**אָבַד, יֹאבַד**), פעו״י, (לְ־־, מִ־־, אֵת) הֵעָלֵם וְהִשָּׁמֵט; חדול להיות; חדול (דבר להיות עוד לבעליו; היה בצרה. **הֶאֱבִד,** הֵעלם, כלה. **אַבֵּד,** הַפסד, כַּלה, הַשחת, הַשמד, הרוס; *אַבֵּד עַצְמוֹ לָדַעַת: שלוח יד בנפשו, הרוג את עצמו בצדיה. **הַאֲבֵד,** גרום שיאבד; גרש; הַשמד.

אָבֵד*, ת, דבר העָלוּל להתקלקל ולהפסד.

אב״ד, ר״ת, אב בית דין.

אֲבֵדָה, נ, (ס׳ אֲבֵדַת, כ׳ אֲבֵדָתִי, ר׳ אֲבֵדוֹת) דבר שנעלם מבעליו.

אֲבַדּוֹן, ז, כליָה, כליון, חֻרבן; שאול, קבר.

אָבְדָן, ז, כלָיה, חֻרבן, הֶרס; אבּוּד, קלקול.

אַבְדָן, ז, השמדה, כליון.

אבה (**אָבָה, יֹאבֶה**) פעו״י, חפוֹץ, רצה, הסכם ל־.

אֵבֶה, ז, גֹמא, קנה נבוב.

אַבּוּב*, ז, (ר׳ אַבּוּבִים) שפופרת ארֻכּה; חליל לנגן; שפופרת רחבה נקובה לקלות בה קליות או קפה.

אִבּוּד, ז, נזק, הפסד, השחתה.

אֲבוֹי, מלת קריאה להביע רגשי צער, אוי! אויה! אהה! הה! אח! אללי!

אַבּוּל*, ז, מַעבר מקוֹרה ומלמעלה לו בנינים.

אֵבוּס, ז, (כ׳ אֲבוּסִי, ר׳ אֲבוּסִים), כלי או אבן שנותנים בהם אכל לבהמה.

אָבוּס, ת, מְפֻטָּם שהאכִילוּהו הרבה.

אֲבוּקָה*, נ, קבוצת קסמי עץ או נרות דולקים יחד להאיר.

אַבְזֵם0, ז, (ר' אַבְזְמִים) טבעת ומסמר בתוכה לאחז בה שני קצות רצועה או חגורה.

אִבְחָה, נ, תנופה, טלטול, נענוע; פחד (?)

אַבְחֹם0, ז, הכח המוליד את החם.

אַבְחֲמֶץ0, ז, ר' חמצן.

אַבְחֲנֶק0, ז, ר' חנקן.

אֲבַטִּיחַ, ז, (ר' אֲבַטִּיחִים) פרי אדמה מלא משקה ממין הדלועים1).

— אֲבַטִּיחַ צָהֹב*, ז, פרי אדמה ממשפחת האבטיחים וצבעו כתם וטעמו וריחו נעימים.

אבטיח־צהוב.

אָבִיב, ז, (ס' אֲבִיב, כ' אֲבִיבִי, ר' אֲבִיבִים), שבלי הקמה בירקותן; עת השנה אחרי הסתָו; שנות הילדות והבחרות.

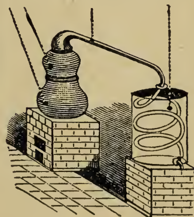
— חֹדֶשׁ הָאָבִיב, חדש ניסן.

אֶבְיוֹן, ז, דל, רש, עני, הסר כל, מסכן, קשה יום.

אֶבְיוֹנוּת*, נ, עניות, דלות, מעמד האביון.

אֲבִיזָרִים*, ז"ר, כל הדברים הצדדיים השיכים לדבר אחד, לכלי אחד.

אָבִיק*, ז, צנור להכניס בו מים קרים או חמים אל אמבט או בְרֵכָה; נקב באמבט או בברכה להוציא דרכו את המים המאוסים.

אַבִּיק

אַבִּיק*, ז, כלי לקטור ולזקוק משקאות.

1) אֲבַטִּיחַ арбузъ, Wasser-Melone pastèque, water-melon.

אַבִּיר, ולפעמים אֲבִיר, ז, (ר' אַבִּירִים) אמיץ כח, רב הכח, תקיף, עצום; שור חזק; עליון, ראש; השור אפיס, אליל המצרים הקדמונים; 0פרש, אציל בימי הבינים.

— אַבִּיר לֵב — אמיץ לב; קשה לב, אכזר.

אַבִּירוּת0 נ, תכונת אביר הלב; מעמד הפרשים האצילים.

(אבך) הִתְאַבֵּךְ, התעלה, התרומם והסתבך.

אבל (אָבַל, יֶאֱבַל), פ"ע, (בא גם עם על־). הצטער (ביחוד על מת), ספוד; נבול, יבוש, הֶאֱבִל, הֶעֱצִיב, גרום אֵבֶל, קרוא לבכי ומספד. הִתְאַבֵּל (על־) ספוד, בכה, הצטער והתעצב.

אֵבֶל, ז' (ס' אֵבֶל, כ' אֶבְלִי) צער, יגון, תוגה, בכי, מספד; מנהג האבלים.

אָבֵל, ת, מתאבל וסופד על מת; מלא צער, מר נפש.

אָבֵל, נ, נאות דשא, שדה מַשקה.

אֲבָל, תה"פ, אמנם, באמת; אכן, אולם; כי אם (אחרי שלילה).

אֹבֶל*, ז, אבן או לוח, שהכובס חובט עליהם את הכבסים במזור.

אֲבֵלוּת*, נ, מנהגי האָבֵל, דיני ימי האֵבֶל.

אֶבֶן, נ, (ר' אֲבָנִים) גוש מוצק, חוצבים אותו מן הסלעים בהרים או באדמה ובונים בו בנינים; משקל (לפנים השתמשו למשקלת באבנים).

— אֶבֶן בְּדִיל, ר' אנך.

— אֶבֶן טוֹבָה, אבן מצֻינה במראה ובסגולותיה.

— אֶבֶן יָד, אבן קטנה.

— אֶבֶן יְקָרָה, ר' אבן טובה.

— אֶבֶן מַשְׁחֶזֶת*, אבן ששוחזים ומחדדים בה כלי ברזל: סכינים, חרבות ופרומה.

— אֶבֶן שׁוֹאֶבֶת0, אבן מושכת אליה את המתכת.

— אֶבֶן שָׁעוֹת0, שעון־שֶׁמֶשׁ, שעון קדמון

עשוי מאבן, שרשמו עליה קוים ומסמר תקוע באמצעה להורות את עלית וירידת צל השמש לדעת את שעת היום.

(אבן) אָבְנַיִם, ז, זוגי (ס׳ אָבְנֵי), כלי מלאכת יוצר חרס, שהוא יוצר עליו הכלים; משבר, מושב לאשה בעת לדתה.

(אבן) אַבֵּן°, הפוך לאבן. הִתְאַבֵּן°, היה, התהפך לאבן.

אִבְּן°, ר׳ בֵּן, (בשמות הערבים ויהודים מזרחים).

אַבְנֵט, ז, (ר׳ אַבְנֵטִים), חגורה, אזור לאות כבוד ומשרה.

אַבְנִי°, ת, מטבע האבן.

אבס (אָבַס, יֶאֱבֹס), פ״י, הַאכל בהמה או עוף להשמינם, הברא, הלעט, פטם.

אֲבַעְבּוּעָה, נ, נֶפַח בָּעוֹר מלא לח.

— אֲבַעְבּוּעוֹת°, נ״ר, מחלה המפרחת אבעבועות בעור, ולהשמר ממנה מרכיבים בעור נסיובה ידועה.

אַבְעָיָה*, ר׳ בעיה.

אָבָץ*, ז, מין מתכת ידועה ועינה כעין הבדיל1).

(אבק) הֶאָבֵק, חבק את חברו והתאמץ להפילו.

אַבֵּק* כסה באבק, זרוק אבק על־־; הִתְאַבֵּק*, התכסה באבק ועפר.

— הִתְאַבֵּק בַּעֲפַר רַגְלֵי פְּלוֹנִי, ישוב לפני פלוני תמיד ללמד מפיו (מבטא משאל).

אָבָק, ז, (ס׳ אֲבַק, ר׳ אֲבָקִים) עפר דק המעופף באויר ומכסה את הגופים; חול דק שמשתמשים בו לפזר על הכתב ליבשו; שַׁחַק של סממנים.

— אֲבַק־*, דומה במקצת ל־־, מעין־־. (אֲבַק רִבִּית, מעין רבית, דומה לרבית).

— אֲבַק־שְׂרֵפָה°, ז, ברוד, גרגרים דקים שממלאים בהם את הרובה לירות בהם.

אֲבָקָה, נ, (ס׳ אַבְקַת, ר׳ אֲבָקוֹת, ר״ס אַבְקוֹת) סממנים שחוקים היטב כאבק לתמרוקים או לרפואה.

אַבְקָן°, ז, חלק הפרח המכיל אבק הזרע.

אֵבֶר, ז, אֶבְרָה, נ, נוצת כנף העוף; כנף העוף.

אֵבָר*, ז, (ר׳ אֵבָרִים) חלק מהגוף הנחשב לעצם בפני עצמו; כל אחד מחלקי הכלי.

(אבר) אַבֵּר*, הַקשה את לבו. הֶאֱבֵר, הַעלה כנף, עוף.

אָבָר* ר׳ עופרת.

אַבְרוֹמָה*, נ, מין דג לבן בנהרות.

אברומה.

אַבְרֵךְ, ז, שר נכבד; מ״ק, הַבְרֵךְ! השתחוה! (צווי); °איש צעיר חשוב.

אַבְרָן* ז, עוף המים, העוף השוחה במים, העופות שבין אצבעות רגליהם מתמתח עור המכשירם לצוף על פני המים.

כף רגל אברן.

אַבְרֵק°, ז, כוכב אחד מכוכבי השמים המבריקים1).

אַבְרְקַיִם*, ז, מכנסים רחבים כדרך שלובשים בני ארץ הקדם.

אַגַּב*, תה״פ, על ידי, באמצעות. אַגַּב שֶׁ־־, יען, מפני.

-- אַגַּב אוֹרְחָא* אַגַּב אֹרַח*, לא בכונה מיֻחדה.

אגד (אָגַד יֶאֱגֹד), פ״י, קשור, חַבֵּר, כרוך יחד.

אֶגֶד*, ז, קֶשֶׁר; חבילה, אגדה; חתיכת בד שכורכים על מכה.

אֲגֻדָּה, נ, צרור קשור, חבילה, דברים אגודים יחד; קשר בחבל; חברה.

אַגָּדָה*, הַגָּדָה*, נ, ספור דמיוני מימים קדמונים; חלק הדרושים והספורים בתלמוד.

---

1) אבץ, цинкъ, Zink; zinc.

1) אַבְרֵק, Sirius, сиріусъ.

אַגָּדִי*, הַגָּדִי*, שיש בו מטבע האגרה.

אֲגוּדָל*, ז, בֹּהֶן, האצבע העבה שביד.

אֱגוֹז, ז, מין פרי ידוע בעל קלפה קשה1).

— אֱגוֹז־הֹדוּ0, ז, נרגיל, מין פרי גדול מסביב לו קלפה קשה ובתוכו גרעין כעין קלפה רכה ובתוכו נוזל מתוק.

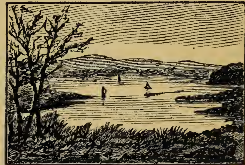
אֱגוֹזָה*, נ, עץ האגוז.

אֲגוֹרָה, נ, מַטבע קטנה של העברים הקדמונים.

אֲגִידִים0, ז"ר, זים, אברי הנשימה לדגים (ר' דג).

אֶגֶל, ז, (ר' אֶגָלִים, ס"ר, אֶגְלֵי) טפה, נטף, רסיס.

אֲגַם, ז, נחל, מקוה מים באדמה; קנה וסוף; אֵפֶר, כר מרעה.

אגם.

אַגְמוֹן, ז, קנה רך וכפוף; קרס כפוף שקושרים בקצה החכה לצוד דגים; דוד, קלחת.

אַגָּן, ז, (ס' אַגַּן, ר' אַגָּנוֹת), ספל, כלי עגול, קערה גדולה שטוחה.

הפרי.

ענף פורח.

אגס.

1) אֱגוֹז. орѣхъ, Nuss, noix, nux.

אֹגֶן*, ז, אזן או יד הכלי; שפה לפי הכלי; 0שפת הכובע.

אַגָּס*, ז, פרי עץ ממין התפוח.

אֲגַף, ז, (אֲגַפִּים), כנף; זרוע האדם; פלוגת חיל; המחוזות הקצונים של מדינה.

אָגֶף*, ז, הצד הפנימי של המפתן שעליו הדלת נוקשת בהסגרה.

אגר (אָגַר, יֶאֱגֹר), פ"י, אסוף, קבץ, צבור. הֵאָגֵר*, הֵאָסֵף, הִקָּבֵץ.

אַגְרָא*, ז, שכר, גמול. („לפום צערא אגרא" — לפי הצער—השכר).

אִגְרוֹן0, ז, קֹבֶץ, מאסף; מלון, ספר המלים או השרשים; ספר מכתבים.

אַגְרוֹנוֹם*, ז, מְלֻמָּד בתורת עבודת האדמה.

אֶגְרוֹף, ז', כף יד קמוצה; 0חמס ועריצות.

— בַּעַל אֶגְרוֹף*, איש זרוע, איש חמס, עָרִיץ.

אֲגַרְטֵל, ז, ספל; 0כלי מתכת או זכוכית ואליו מחברת קשת מלמעלה לשאת בה את הכלי.

אִגֶּרֶת, נ, (כ' אִגַּרְתִּי, ר' אִגְּרוֹת) מכתב שבו פקודה מהממשלה; מכתב; מחברת; 0ספר קטן.

אֵד, ז, (ר' אֵדִים) הבל לח העולה מן הארמה ונעשה לענן; טפות מים דקות וזעירות מאד העולות מן המים או מדבר לח ממעלת החם.

(אדב) הַאֲדֵב (הֶאֱדַבְתִּי, אַאֲדִיב), צער, העציב, גרום יגון.

(אדה) הִתְאַדֵּה0, עלה באד, התהפך לאֵד וְהֵעָלֵם.

אַדְוָה*, נ, גלים קטנים העולים על פני המים, תנודת המים.

אָדוּם0, ז, שקל זהב.

אָדוֹן, ז, שליט, מושל, מְצַוֶּה; *מר, קריאת כבוד לאיש.

אֲדוֹנָה*, נ, גברת, מושלת; מרת, קריאת כבוד לאשה.

אָדוּק* (ב־) ת, אחוז ומחבר בדבר בחזקה; נוהג בחסידות, שומר כל חקי הדת.

אֹדוֹת ר, אוֹדוֹת.

אֵדִיס ת, כּרמוּת אד וקיטוּר.

אָדִיבo, ת, עָדִין, מְנֻמָּס, מתהלך בנמוס ובנֹעַם.

אֲדִיבוּתo, נ, טבע איש עדין, התנהגות בנמוס ובחבה.

אַדִּיר, ת, גדול, חזק, עצום; נכבד, רם המעלה, נגיד.

אָדִישo, ת, קר הרוח, שאינו מתפעל ומתרגש מכל דבר.

אֲדִישׁוּתo, נ, קרת רוח, שויון נפש, טבע איש אדיש.

אדם (אָדַם, יֶאְדַּם), פ״ע, היה אדם. אִדֵּם, עשה אדם. הֶאְדִּים, היה אדם. הִתְאַדֵּם, היה אדם, הֵראות אדם.

אָדֹם, ת, שצבע דם לו.

אֹדֶם, ז, מין אבן טובה שגונה אדם; הצבע האדם.

אָדָם, ז, איש, אנוש, גבר; שם המין האנושי.

— בֶּן אָדָם, (ר׳ בְּנֵי־אָדָם) איש.

— הָאָדָם, שם האיש הראשון על פני האדמה.

אֲדַמְדַּם, ת, אדם מעט.

אֲדָמָה, נ, (ס׳ אַדְמַת, ר׳ אֲדָמוֹת) עפר ארץ; יבשה; שדה־זרע; מדינה.

אַדְמוּמִית*, נ, גון, צבע אדמדם.

אַדְמוֹנִי, ת, בעל שערות אדֻמות; בעל לחיים אדֻמות.

אֲדָמוּתo, נ, אכרות, מעמד של עבודת אדמה.

אַדֶּמֶתo, נ, מחלת ילדים ידועה שעור הגוף מתכסה בנקודות אדֻמות.

אֶדֶן, ז, (ר׳ אֲדָנִים, ס״ר אַדְנֵי) כַּן, בסיס לרגלי עמוד או קיר; oפלחי עץ נתונים לרחב מסלת הברזל תחת הפסים; עקב הנעל תחת עקב הרגל.

— אַדְנֵי הַשָּׂדֶהo, מין קוף למשפחת שמפנזה.

אַדְנוּת*, נ, שלטון, שררה, ממשלה.

אֲדֹנָי, אֵל, אלוה, אלהים.

אדק (אָדַק, יֶאֱדֹק), פ״י, אחוז בחזקה.

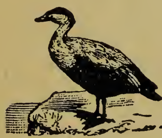
— אָדוּק*, ת, אחוז ומחֻבר בדבר בחזקה.

אֶדֶר, ז, מעיל, בגד עליון רחב להתעטף בו.

(אדר) הֶאְדִּיר, התגדל, התנשא. אָדַרo, גָּדַל, נשא. הַאְדִּיר, הרחב, הגדל, נשא, השגא.

אֲדָר, ז, שם החדש השנים עשר, החדש שלפני ניסן.

אַדְרַבָּה*, תה״פ, להפך, בנגוד ממה שמובן לכאורה.

אדריה.

אַדְרִיָּהo, נ, מין אוז שנוצותיו רכות מאד.

אֲדַרְכּוֹן, אֲדַרְכְּמוֹן, ז, שם מטבע פרסית.

אֲדַרְכָּל*, ז, מלֻמד במלאכת הבנינים.

אדרכמון, ר׳ אדרכון.

אַדְרַכְתָּה*, נ, שטר בית־דין הנותן כח לבעל חוב לרדת לנכסי הלוה.

אַדֶּרֶת, נ, (ר׳ אֲדָרוֹת) מעיל, אֶדֶר, לבוש עליון רחב להתעטף בו; כח ויכלת, עצמה.

אדש, ר׳ דוש.

א״ה, ר״ת, אֻמות העולם; אפילו־הכי=בכל זאת.

אהב (אָהַב, יֶאֱהַב), פ״י, חשוק, חפוץ מאד, חוש נטיה לדבר. הֶאֱהִיב, הַעֲשה אהוב; אהוב איש את רעהו. הַאֲהֵב, גרום לאהב. הִתְאַהֵב*, היה אהוב; oחשוק ב־־, הִקשר הנפש באהבה אל־־.

אַהַב, ז, (ר׳ אֲהָבִים) רגש החשק והחבה; תענוג ונֹעם האהבה.

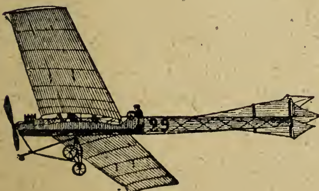
אַהֲבָה, נ, רגש של חבה וחשק הלב; *נטית הלב ל־־.

— אַהֲבָה עַצְמִיתo, נ, טבע האיש לאהב אך את נפשו.

אַהֲדָהo, נ, נטיה נפשית לדבר מה.

אֲהָהּ! מלת קריאה ליגון וצער, אוי! אבוי! אללי!
אֲהוּרַמִין*, אלהי הרע באמונת הפרסים.
אֱהִי, מלת השאלה, איה? באיזה מקום? (וראה היה).
אהל (אָהַל, יֶאֱהַל), פ״ע, נטה אהל, שכון באהל. אָהַל, כמו אָהוֹל, הַאֱהֵל, פרוש אור; *סכוך, פרוש אהל על־־.
אֹהֶל, ז, (כ׳ אָהֳלִי, ר׳ אֳהָלִים גם אֹהָלִים), מעון עשוי מיריעות או מעורות שאפשר להעתיקו ממקום למקום; (בדבור המליצי) דירה, בית, מעון; משפחה, בני בית.
אֲהָל, ז, (ר׳ אֲהָלִים גם אֲהָלוֹת) מין עץ בשם טוב הריח.
אֳהָלוֹת*, מסכת בתלמוד על דבר הלכות טֻמאת־מת.
אָהֳלִיָּה°, נ, תחנת הצבא באהלים על פני השדה.
אוֹ, מלת החבור לפרט ולהלק נושאים או נשואים שונים במשפט, להורות ספק בין שני דברים: (שור או חמור).
אוֹב, ז, (ר׳ אובות) חֵמת, נאד, גבל עור; (בַּעַל־־), מכשף, קוסם; (קסום ב־־) הַעלה נשמת מת על ידי קסם; קול המת המדבר מתוך גרונו של הקוסם.
אוֹבֵד (אֹבֵד), ז, כליון, השחתה; ת, אֻמלל, נדה, נודד.
אוּבָל, ז, פֶּלג, נחל קטן.
אוֹג*, ז, שם עץ שגרגריו מאדימים ובעליו מעַבדים עורות.
אוּד, ז, שארית גזר עץ שאחזה בו האש; *גזיר עץ שגורפים בו את התנור ומהפכים את העצים והגחלים.
אוֹדָן*, ז, אמבט להתרחץ בו.
אוֹדוֹת, ענינים; (על־־) על דבר, בגלל, בשביל.
(אוה) אִוָּה, פ״י, חפוץ, בקש, השוק, חמוד; °דרוש טוב לאיש. הִתְאַוָּה, חשוק, חמוד דבר בחזקה; הַגבל, הצב גבול.
אַוָּה, נ, (ס׳ אַוַּת), חֵפץ, תשוקה, חמדה.

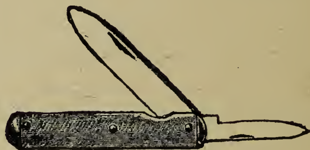
אַוָּז*, ז, שם עוף מעופות הש״ט.
— אַוַּז־הַבָּר*, אוז מדברי, לא ביתי.
— אַוַּז־יָם*, מין עוף מדברי שחור המעופף על פני המים.
— בַּר־אַוָּז*, ר׳ ברוז.
אַוָּזָה*, נ, הנקבה של האוז. אוז.
אַוָּזָן°, ז, מין שחוק ילדים, שהמשחקים נאחזים אחד בשני מאחריו בשורה ישרה.
אוֹי, (ל־־) מלת קריאה לצער ויגון, אהה; אללי.
אוֹיֵב, ז, (כ׳ אוֹיְבִי, נ׳ אוֹיֶבֶת, ר׳ אוֹיְבִים), שונא, מבקש להרע.
אוֹיָה, ר׳ אוי.
אֱוִיל, ז, חסר־דעת, כסיל, בער; נבל, רע.
אֱוִילוּת°, נ, תכונת האויל, סכלות, בערות.
אֱוִילִי, ת, חסר דעת.
אֲוִיר*, אַוִּיר*, ז, הגז השקוף והזך הממלא את חלל העולם; מזג האויר; החלל הפנימי של כלי, של בנין.
אֲוִירִי°, ת, דומה לאויר, שיש בו תכונת האויר.
אֲוִירָן°, ז, מכונה לעוף בה באויר.

אוירן.

אֲוִירָנוּת°, התעופה באויר ע״י מכונה.
אוּכְלוּס, ר׳ אֻכְלוּס.
אוּכָף ר׳ אֻכָּף.

אוּל, ז, גוף; בטן.
אוּלַי, תה"פ, להורות הספק והאפשרות של הדבר, אפשר; אם גם, מי יתן־־.
אוּלָם, אֻלָם, ז, (ס' אוּלָם, ר' אוּלַמִּים) חדר גדול על פני מבוא הבית, חדר מְרֻוָח; מלת חבור, אמנם, אבל, רק, אך.
אוֹלָר*, ז, סכין קטן לְבָרֵא בו את הַקֻלמוס או העפרון.

אולר.

אִוֶּלֶת, נ, חֶסֶר שכל ודעת, סכלות, בערות, כִּסלה.
אוּם ר' אֹם.
אוּמָה ר' אֻמה.
אוּמָן*, ז, (נ' אוּמָנִית) אדם היודע מלאכה, ר' אמן; מקיז דם לרפואה.
— **אוּמַן־יָד***, מי שידו מהירה לעשות מלאכה.
אוּמָנוּתo, נ, ידיעת עשית מלאכה כתקונה; מקצוע של מלאכה.
אוֹן, ז, כח, עָצמה; עשר, הון; צרה, צער; *שטר מכירה, מתנה וכדומה, ר' אונה.
אָוֶן, ז, (ס' און, ר' אוֹנִים) מרמה, שקר, כזב; מעשה רע, מעשה נגד הישר והצדק.
אוֹנָאָה*, נ, רמאות, נזק שגרם המוכר לקונה על ידי הרבותו מחיר ממכרו או להפך.
— **אוֹנָאַת־דְּבָרִים***, צער על ידי דברים.
אוֹנָה*, נ, שטר מכירה או מתנה וכדומה.
אוֹנָה*, נ, חלק מַרְאַת החי.
אוּנִיבֶרְסִיטָהo, נ, בית מדרש עליון לחכמות.
אוֹנֵן*, ז, אָבל ביום הראשון לאבלותו; עצב מאד.

אוּנְקִיָּה ר' אֻנקיה.
אוֹפִי ר' אֹפִי.
אוֹפַן, ז, (ר' אוֹפַנִּים) גלגל, כלי עגול מסובב על קטרו.
אוֹפַנַּיִםo, ז, אופני רכיבה.
אוֹפֶן ר' אֹפֶן.
אוֹפַנָּןo, ז, אדם היודע היטב לרכב על אוֹפַנִּים.
אוּץ, פער"י, (אָץ׳ יָאִיץ), מהר, עשה במהירות; עורר את אחר שימהר; הָצֵר, דָּחוֹק. הָאֵץ, החש, עורר את אחר שימהר לעשות.
אוּץ*, ת, לחוּץ יחד, דחוּס.
אוֹצָר, ז, (ר' אוֹצָרוֹת), מטמון, אסף דברים יקרים; מקום שמניחים בו דבר למשמרת.
אוֹקְיָנוּס*, ז, הים הגדול המקיף את הארץ.
אוֹר, ז, נגה, זהר, נהרה, מה שעושה את הגופים נראים לעין, ההפך מן חשך; בֹּקר, עלות השחר; מָאוֹר, מקור האור; אש; (מלה משאלת ל־) אשר, טוב, חיים; עֵשב, דשא; *ערב, תחלת הלילה: אור לְיוֹם־־, הערב שלפני יום פלוני.
אוֹר, (אוֹרי יֵאוֹר, אוֹר), פ"ע (ל־־, על) היה אור, התכסה זהר. הֵאוֹר=אוֹר, הָאֵר, הָפֵץ אור; שמח לב, הצהל פנים; הַדלק, הַבער.
אוּר, ז, (ר' אוּרִים), מוקד אש, מדורה להתחמם נגדה.
אוֹרָה, נ, אור, זהר; עשב, דשא, יֶרק.
אֻוְרָה ר' אֻרְוָה.
אוֹרֵחַ, ז, (נ' אוֹרַחַת), בא מהדרך, מתאכסן אצל אחר.
אוֹרִיo, ת, מִטבע האור.
אוּרִים, ז"ר, תאורה, נרות שמדליקים לאות שמחה.
— **אוּרִים וְתֻמִּים**, דבר נתון בחשן הכהן הגדול להגיד על פיו משפט הענין אשר ישאלוהו עליו.
אוֹרִיתo, נ, מין מתכת המפיצה אור גדול.
אוּש ר' אשש.

(אוש) אַוֵּשׁ*, פ״ע, הַשמע קול שאון והמולה דקה.

אִוְשָׁה*, נ, שאון קל, המולה דקה (ביחוד של רוח).

אוֹת, ז, (ר׳ אותות), תו, ציון, רשם, סִמן; פֶּלא, נס; הוכחה, ראיה; *נ, (ר׳ אוֹתִיּוֹת), אחד מציוני האלף בית, ציון קול הדבור.

— אות בְּאוֹת*, בדיוק, לפי הכתוב.

— אות כָּבוֹד°, מַטְבֵּעַ של מַתֶּכֶת הנתנת לאיש לסמן כבוד ויקר.

(אות) הֵאוֹת, (עת׳, יֵאוֹת), הַסכם, התרצה; היה ראוי; קבל הנאה מדבר.

אוֹתִי, אוֹתְךָ וכו׳, ר׳ את.

אָז׳ אֲזַי, תה״פ, להורות על זמן הנזכר בדבור בעבר או בעתיד; תשובה לתנאי (אִם־ אָז־)

— מֵאָז, מזמן קדום.

אַזְהָרָה*, נ, הַתראה, הודעה שלא לעשות דבר.

אֵזוֹב, ז, צמח קטן שיש לו ריח טוב; *טחב, צמח דק וקטן הצומח על קלפת העץ או על קיר לח.

אֵזוֹר, ז, חגורה על המתנים.

— אֵזוֹר הָאָרֶץ°, כל אחד מחמשת חלקי הארץ הנחלקים לפי מדרגות החֹם.

אֲזַי, ר׳ אָז.

אַזְכָּרָה, נ, חלק מקרבן המִנחה המֻקטר על גב המזבח; *שם ה׳; °תפלת זכרון למתים.

אזל, (אָזַל׳ יֶאֱזַל), פ״ע, הלוך, עבור; חלוף, אפוס, כלה.

אַזְלָא*, נ, שם אחד מסמני הנגינות (הטעמים).

אִזְמֵל*, ז, סכין קטן; תער של רופא או של אומן להקיז דם; כלי מלאכה של החטבים והמסתתים שמכים עליו בפטיש לפסל חתיכות עץ או אבן.

אִזְמִית*, נ, רצועת בד לכריכת אצבע או ילד.

(און) אִזֵּן, פ״י, שקול במאזנים; בחון בשכל, בַּקר דבר בשקול הדעת. הֶאֱזִין, הטה אזן לשמע, הַקשב.

אֹזֶן, נ, (כ׳ אָזְנִי, ר׳ אָזְנַיִם), אחד משני אברי השמיעה שבצד הראש; *בליטה בכלי לאחז בה, יד הכלי.

אָזֵן, ז, חגורה שתולים בה כלי המלחמה; כלי מלחמה.

אֲזִקִּים, ז״ר, נחשתַים, כבלי ברזל, שלשלאות.

אז״ל, ר״ת, אמרו (חכמינו) זכרונם לברכה.

אזר (אָזַר, יֶאֱזֹר), פ״י, קשור, אגוד, שים חגורה; הֵאָזֵר (ב־) הִקשר באזור, התחזק. אַזֵּר, חזק, אמץ. הִתְאַזֵּר, לבוש אזור; הזדין, שים כלי מלחמה.

— אָזוֹר חֲלָצַיִם, אָזוֹר מָתְנַיִם, התחזק, התאמץ.

אֶזְרוֹעַ, נ, זרוע, קנה היד מן הכתף ועד כף היד.

אֶזְרָח, ז, עץ שלא נעתק ממקומו, עץ נשרש היטב; יליד הארץ, תושב, ההפך מן גֵּר.

אֶזְרָחִיּוּת°, נ, מעמד האזרח וזכויותיו.

אָח, ז, (ס׳ אֲחִי, כ׳ אָחִי, אָחִיךָ, אֲחִיכֶם, ר׳ אַחִים), בן אב אחד ואם אחת, או בן אב אחד או בן אם אחת; קרוב, שאר בשר; בן עם אחד, בן ארץ אחת; חבר, רֵעַ; °כהן מאגֻדת כהנים וכמרים.

— אִישׁ (את־, אל־, ל־) אָחִיו, אחד (את־, אל־, ל־) השני.

אָח, נ, כלי ששמים בו גחלים לחמם את החדר.

אָח, מלת קריאה של צער ויגון, אויה! אבוי!

אֹחַ, מין עוף טורף.

(אחד) אַחֵד, פ״י עשה אחד, חבר יחד. הִתְאַחֵד, היה לאחד, התחבר עם־ לאחד.

אֶחָד, (ס׳ אַחַד) שם מספר הראשון לכל המספרים; הראשון בסדר; ת׳, יחיד, מְיֻחָד; גוף סתמי, מי שיהיה, פלוני. כְּאֶחָד, יחד.

— אֶחָד—וְאֶחָד—*, בין ש־ ובין ש־.

— אֲחָדִים, לא רבים, מעטים; דומים, אותם בעצמם; דברים רבים שהיו אחד; °המדרגה

הראשונה במספרים (אחדים או אחרות, עשרות, מאות וכו׳).

— לַאֲחָדִים0 בכמות קטנה, מוכר לַאֲחָדִים, לקונים פרטים ולא לסוחרים.

— אֶחָד מ־, אחוז מ־, חלק מ־, אֶחָד מֵעֲשָׂרָה, חלק עשירי.

—כָּל אֶחָד, כל איש.

אַחְדוּת0, נ, סגולת דבר שהוא אחד; חבור והסכמה בדעות.

(אחה) אַחֵה*, פ״י, חבר על ידי תפירה, תפור יחד; חבר יחד. הִתְאַחָה*, התחבר יחד.

אָחוּ, ז, קנה וסוף, עשב צומח במקום מים.

אַחֲוָה, נ, קרבת אחים, אהבת אחים; פשר דבר, פָּרָשָׁה, גלוי דעת.

אָחוּז, ז, חלק קבוע מדבר שלם; 0אֲחוּזִים, חלקים קבועים ממאה; רוחים, מכסת הרבית לשנה.

אָחוֹר, ז, (בנטיה רק ברבים, אֲחוֹרִים, אֲחוֹרַיִם, אֲחוֹרֵי) הפך פני דבר; צד מערב, פאת ים.

אָחוֹר, תה״פ, לצד ההפך מן הפנים.

— לְאָחוֹר, לצד ההפך מן הפנים; מקֹדם, לפני קרות הדבר.

אִחוּר0, ז, עשִׂית דבר לא מיד או לא בזמנו, עכוב, דחִיָּה.

אֲחוֹרִי, ת, דבר שהוא מצד אחור (רגלים אחוריות בהולכים על ארבע).

אֲחוֹרַנִּית, תה״פ, מעבר האחור, לאחור ולא לפנים.

אָחוֹת, נ, (ס׳ אֲחוֹת, ר׳ אֲחָיוֹת) בת אב אחד ואם אחת או בת אב אחד או אם אחת; קרובה, שארת בשר; אהובה; חברה, ידידה; 0אחת מחברות אגֻדות הכמרות.

— אִשָּׁה אֲחוֹתָהּ, זו את זו.

אחז (אָחַז יֹאחַז גם יֶאֱחֹז), פ״י, הַחזק, לכוד, תפוש; חבר, קשור; פ״ע, דבוק בדבר. הֵאָחֵז, הִלָּכֵד, הִתָּפֵש; הִתְישב והתנחל במקום.

אַחֵז, כַּסֵּה, צַפֵּה. הָאֳחֵז, היה מְחֻבָּר ומְהֻדָּק. הִתְאַחֵז*, התחזק, התחבר; התישב.

— אָחוּז עֵינַיִם*, ר׳ אֲחִיזַת עֵינַיִם.

אֲחֻזָּה, נ, נחלה, מורשה, קנין קרקע, קנין עולם.

אֲחִיזָה* נ, תפישה, לכידה.

— בֵּית אֲחִיזָה*, מקום בכלי לאחז בו.

— אֲחִיזַת עֵינַיִם*, מעשי כשפים להראות דברים ומעשים שאינם במציאות; מעשי תעתועים.

אח״כ ר״ת אחר כך, אחרי כן.

(אחל) אַחֵל0, פ״י (ל־) חפוץ, אַוֵּה ל־ שיהא לו כך וכך.

אַחֲלֵי, אַחֲלַי, מ״ק לוּ, הלואי, מי יתן ו־.

אַחְלָמָה, נ, מין אבן טובה.

(אחר) אַחֵר, (עתיד: יְאַחֵר), פ״ע, בוא או עשה דבר אחרי הזמן הקבוע, התמהמה, התעכב, בושש; השאר על מקומו; פ״י, עכב, עצור. אֻחוֹר, נעשה אחרי זמנו. הִתְאַחֵר=אחר.

אַחֵר, ת, (נ׳ אַחֶרֶת, אֲחֵרִים, אֲחֵרוֹת) איש או דבר זולת זה שמדֻבָּר על אודותיו; נכרי, זר, צדדי.

אַחַר, תה״פ, מצד העורף, מאחור; בעקבות איזה דבר. מלת יחס, כעבור, תכף אחרי־.

אַחֲרָאִי*, ר׳ אחרַי.

אַחֲרוֹן, ת, מי שהוא בסוף זמן או מקום; הפך מן ראשון; הבא אחרי־; העתיד לבוא.

— בָּאַחֲרוֹנָה, כָּאַחֲרוֹנָה, תה״פ, בסוף, לסוף.

אַחֲרַאי*, ת, מי שעליו מֻטלת החובה.

אַחֲרֵי, ז, אחורי דבר, הפך מן פנים; תה״פ, הפך מן לפני; הפך מן קֹדם (עם יחס זמני).

— אַחֲרֵי אֲשֶׁר, כיון ש־, יען.

— אַחֲרֵי כֵן, בזמן הבא אחרי זאת.

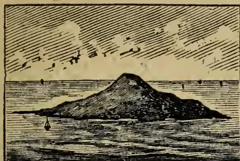
— מֵאַחֲרֵי, במקום שהוא מאחור ל־.

אַחֲרָיוּת*, נ, עֲרֵבוּת; בטוחות.

אַחֲרִית, נ, הקצה האחרון (במקום); סוף (הזמן); שארית, זרע איש; סוף ענין, מוצא דבר.

אַחֲרַנִּית, ר, אחורנית.
אֲחַשְׁדַּרְפַּן, ז, שר מדינה, נציב בפרס.
אֲחַשְׁתְּרָן, ז, רץ המלך.
אַחַת, נ, דבר אחד.
אַחַת (בהפסק: אֶחָת), המספר הראשון לנקבה, כמו אחד לזכר. תה״פ, פעם אחת.
— אַחַת הִ־, אחת מן־.
— אַחַת הִיא, או אַחַת־ וְאַחַת־ תה״פ, הכל אחד, יהיה כן או כן.
— בְּבַת אַחַת, בפעם אחת.
— בְּאַחַת, בדעה אחת, מבלי שנוי דעה.
— כְּאַחַת, יחד, בפעם אחת.
אַט, ז, מתינות, הליכה בהשקט ונחת; תה״פ, במתינות, בנחת, לאט.
אִט, ת, (ר׳ אִטִּים) מכשף, קוסם, מגיד עתידות.
אָטָב*, ז, מהדק מחוטי ברזל להחזיק בו גליונות ניר יחד.
אָטָד, ז, מין אילן סרק מן הקוצים.
אָטוּ*,(ארמית) מלת השאלה, האם? היוכל היות כי־.
אָטוּם, ת, סגור, סתום, מלא ולא הלול, בלתי שקוף; *מי שחסר לו חוש הריח.
— אֲטוּם הַלֵּב*, חסר שכל, קשה הבנה.
אֵטוּן, ז, פתיל או סרט מחוט משזר.
אִטִּי, ת׳, דבר הנעשה לאט.
אִטְלִיז*, אַטְלֵס*, ז, חנות של בשר.
אטם (אָטַם, יֶאֱטֹם), פ״י, הַאָטֵם, סתום, סגור, התום.
אֶטֶף*, ז, (ר׳ אֲטָפִים), גומה קטנה בגבינה.
אטר, (אָטַר, יֶאֱטַר), פ״י, סתום, אטום, סגור מסביב.
אִטֵּר, ת, (נ׳ אִטֶּרֶת, ר׳ אִטְּרִים, אִטְּרוֹת) מי שאינו שולט באחד מאבריו.
— אִטֵּר יַד יְמִינוֹ, שאינו שולט ביד ימינו ועושה כל המלאכות בידו השמאלית.
(אִטְרִית) אִטְרִיּוֹת*, נ״ר, חוטי בצק דקים שמניחים במרק.

אִי, ז, יבשה מֻקפת מים; הבל ארץ לחוף ים;

אִי.

ארץ אשר מעבר לים; שם חיה טורפת ממשפחת השועלים, כלב המדבר.

אִי.

אִי מלת שלילה, לא, אין; מלת קריאה לצער ויגון, אוי! אהה! *אם.
אֵי, תה״פ, איה? באיזה מקום?
— אֵי מִ־ מאין? מאיזה מקום?
— אֵי זֶה, מי־הוא?
א״י, ר״ת ארץ ישראל.
איב (אָיַב), שנוא, בָּזה, שטום, היה לאויב.
אֹיֵב, ז, שונא, דורש רעה ל־.
אֵיבָה, נ, שנאה, משטמה.

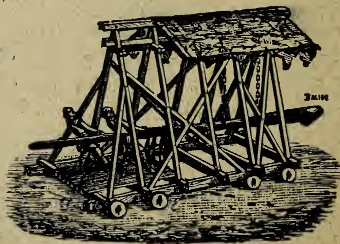

איה.

אֵיד, ז, צרה, אסון, שבר, שואה.
אִיד*, ז, מועד, חג (של עובדי האלילים).
אִידֵי*, (ארמית), מ״ח, הואיל, אחרי אשר־.
אַיָּה, נ, שם עוף טורף חד הראיה.
אַיֵּה, תה״פ, באיזה מקום?
אי״ה, ר״ת, אם ירצה השם, (בעזרת האל).
אִיּוּם*, ז, הפלת אימה על איש.
אֵיזֶה, מ״ג, (נ׳ איזו) מלה הבאה להורות על
 אחד או מעטים מרבים; מלה לשאלה
 למי מרבים מכֻונים; איה הוא? באיזה מקום?
 — אֵיזֶהוּ, הרכבה מהמלים: איזה הוא.
אֵיךְ, תה״פ, באיזה דרך? באיזה אפן? כיצד?
אֵיכָה, תה״פ, איך? איה?
 — מְגִלַּת אֵיכָה, מגלת הקינות על חרבן
 ירושלים המתחילה במלים: איכה ישבה בדד.
אֵיכֹה, תה״פ, איה? באיזה מקום?
אֵיכוּת°, נ, (אֵיכֻיּוֹת) תכונת דבר, טבע דבר
 ומשפטו, העונה על השאלה: איך הוא?
אֵיכָכָה, תה״פ, איך, באיזה אפן.
איכפת ר׳ אכפת.
אֱיָל, ז, (ר׳ אֱיָלִים), כח, עז, עָצמה, גבורה.
אַיִל, ז, (ס׳ אֵיל) זכר בכבשים

אַיִל.

מבן שנה ומעלה; (בהשאלה)
נשיא, ראש, אלוף; בליטה
בבנין, זיז היוצא מן הקיר;
כלי מלחמה לנגח החומה; מין עץ חזק, אלה.
 — אֵיל הַבַּרְזֶל, ז, כלי מלחמה כקורה
 ארכה ובקצה כקרנים לנגח החומה.

איל הברזל.

אַיָּל, ז, (נ׳ אַיָּלָה) שם חיה ארכת הרגלים
 ממשפחת הצבאים, בעלת קרנים.

אַיָּל.

 — אַיֶּלֶת אֲהָבִים, אשת חן.
 — אַיֶּלֶת הַשַּׁחַר, אור השחר, אור הבקר,
 כֹּכב נגה.
אֱיָלוּת, נ, אֱיָל, כח, עצמה, גבורה, מעוז, מִשְׂגָּב;
 כנוי לאלהים.
אַיְלוֹנִית*, נ, אשה עקרה מטבעה.
אֵילָם, ז, אולם, חדר גדול לפני הבית.
אִילָן*, ז, (ר׳ אִילָנִים גם אִילָנוֹת) עץ.
 — אִילַן מַאֲכָל*, עץ עושה פרי.
 — אִילַן סְרָק*, עץ שאינו עושה פרי.
אַיֶּלֶת ר׳ אַיָּלָה.
(אים) אַיֵּם*, פ״י (את־, על־) הַפחד, יָרא, הפיל
 אימה.
אָיֹם, ת, (נ׳ אֲיֻמָּה) מפיל אימה, נורא, מַפחיד, מַבעית.
אֵימָה, נ, מורא, פחד, חתת, בעתה.
אֵימָתָה ר׳ אֵימָה.
אֵימָתַי*, תה״פ, מלה לשאלת הזמן=מתי?
אַיִן, אֵין, מלת השלילה, אפס, לא יש, לא נמצא,
 העדר דבר.

— אֵין ל־, לא ראוי ל־, לא נכון ל־.
— אֵין אֱיָל, אֵין אוֹנִים, חסר כח.
— אֵין דָּבָר, לא נמצא מאומה; אין כל רע, לא אכפת.
— אֵין לֵב, חסר בינה.
אֵין סוֹף*, תאר לאלהים.
(אַיִן) מֵאַיִן, תה"פ, מאיזה מקום? מִ־אַיִן?
אינקויזיציה ר' אנקויזיציה.
אֵיפָה, נ, שם מדה לזרעונים, מדת היבש (מדתה עולה לערך שלשים ותשעה ליטר ושליש הליטר).
אֵיפֹה, תה"פ, איה? באיזה מקום? (לפעמים) מי הוא? מי הם?
אֵיפוֹא, תה"פ, מלה משמשת להַטעים הדבור; אי לזאת, ואם כן, אחרי אשר כן.
אִיָּר*, ז, שם החדש השני (אחרי ניסן).
אִישׁ, ז, (ר' אֲנָשִׁים, ובמליצה גם אִישִׁים), אדם, בן אדם; גבר, זכר במין האדם; בעל (ביחס לאשה); אדון; גבור, אמיץ; אחד האדם, נפש אחת; כל אחד ואחד; אנשים בכלל; עצם פרטי.
— אִישׁ אֲדָמָה, אִכָּר, עובד אדמה.
— אִישׁ אֱלֹהִים, נביא.
— אִישׁ אֱמֶת, נאמן רוח.
— אִישׁ בֵּינַיִם, סרסור.
— אִישׁ בְּלִיַּעַל, נבל.
— אִישׁ דְּבָרִים, דברן, נואם.
— אִישׁ דָּמִים, רוצח, גזלן.
— אִישׁ דַּעַת, חכם.
— אִישׁ חַיִל, גבור, אמיץ לב.
— אִישׁ חֲמוּדוֹת, אהוב לכל.
— אִישׁ חָמָס, גזלן, רוצח.
— אִישׁ לֵבָב, בעל רגש, רחמן.
— אִישׁ לָשׁוֹן, מַלשין, מדבר רעה.
— אִישׁ מַכְאוֹבוֹת, חולה, ידוע חולי.
— אִישׁ עִתִּי, הנשלח בִּיחוּד, שליח מְיֻחד.
— אִישׁ צָבָא, חַיָל, שכיר, איש הולך במלחמה.
— אִישׁ רֵעִים, איש אוהב חברת רעים; איש נָעים בחברה.
— אִישׁ שָׂדֶה, אכר, עובד אדמה.
— אִישׁ שְׂפָתַיִם, איש המדבר יפה, איש דברים, דברן.
— אִישׁ תְּבוּנָה, נָבוֹן.
— אִישׁ תַּהְפּוּכוֹת, הפכפך, איש שאין לו דעה קבועה.
אִישׁוֹן, ז, אמצע, תוך, עצם דבר; השחור שבעין, בבת העין.
— אִישׁוֹן לַיְלָה, חשכת, אפלת הלילה.
אִישׁוּת*, נ, קשר הנשואים בין איש לאשתו.
אִישִׁי°, ת, מטבע האיש; פרטי.
אִישִׁיּוּת°, נ, טבע האיש; פרטיות האיש.
אִיתוֹן, ז, מבוא.
אֵיתָן, ז, עצמה, תקף; יסוד, עיקר. ת, חזק, קשה, עצום; מַתמיד, מִתקים.
— שָׁב לְאֵיתָנוֹ, למעמדו הקדם, לבריאותו.
— יֶרַח הָאֵיתָנִים, חדש תשרי, החדש השביעי לחדש ניסן.
אַךְ, תה"פ, באמת, אמנם, בודַי; רק; כמעט; אֲבל; בכל זאת; תכף אחרי.
א"כ, ר"ת, אם כן.
(אכד) אַכֵּד°, פ"ע, חזק, קים, אשר.
אִכָּא*, (ארמית), יש, נמצא.
אִכּוּל*, ז, כליון על ידי שרפה; עקיצה בעור הגוף המביאה לחכוך.
אַכְזָב, ז, חזון שָׁוא, מראה תעתועים; מקוה מים המתיבש בעת החורב.
אַכְזָר, ת, קשה לב, רַע הלב, לא יודע רַחם.
(אכזר) הִתְאַכְזֵר*, היה קשה לב, היה רע.
אַכְזָרִי, ת, קשה לב שאינו יודע רחם.
אַכְזְרִיּוּת, נ, קשיות הלב, רֹע לב.
אֲכִילָה, נ, פעלת האוכל; *תפיסת מקום.
אכל (אָכַל, יֹאכַל), פ"י, קבל מזון בפה, לעוס בשנים ובלוע; מצוא חפץ בדבר, הֲהָנֵה;

שרוף (אש); הִשְׁחִת, כלה; תפוש מקום.
הֶאֱכֵל, היה למאכל, למזון, הִלעס; הִבלע, הֻשחת, כלה ואבוד. אֻכֵּל*, השחת; הפוך את המזון במעים לכלכלת הגוף. אִכּוּל, אבוד וכלה באש או בחרב. הַאֲכִיל, נתון לאכל. הִתְאַכֵּל*, התהפך (המזון) במעים לחמר המכלכל את הגוף.
אֹכֶל, ז, (ס׳ אָכְלִי) מזון, מאכל; אכילה.
אֻכָּל, ת, שרוף, נשרף.
אִכְלָה*, נ, מחלת הרזון.
אָכְלָה, נ, ר׳ אֹכֶל.
אַכְלָן*, ז, זולל, אוכל הרבה.
אָכְלוֹס*, ז, קהל, צבור אנשים.
אָכֵן, תה״פ, אמנם, כן, בודי; אולם, אבל.
אַכְסַדְרָה*, נ, מסדרון, אולם, מבוא הבית.
אַכְסֵן*, קבל אורח בביתו; הִתְאַכְסֵן*, התארח, היה כאורח בבית.
אַכְסְנַי (אַכְסְנָאִי), ר׳ אורח.
אַכְסַנְיָה*, נ, בית מלון.
— בַּעַל אַכְסַנְיָה*, בעל בית מלון.
אַכְסָרָה*, תה״פ, באֹמד, בהשערה, בלי דיוק.
אכף (אָכַף, יֶאֱכֹף), פ״ע, (על־), אַלֵּץ, אנוס, הכרח, כפה. אִכֵּף°, שים אֻכָּף על סוס או חמור.
אֶכֶף, ז, (אַכְפִּי), משא, מעמסה, נטל.
אֻכָּף*, ז, כר שמניחים על גב הבהמה לרכב עליה.
אִכְפַּת*, (ארמית), (ל־) נוגע, מתיחס.
אִכָּר, ז, עובד אדמה, איש שדה.
אִכָּרוּת°, נ, עבודת האדמה.
אַכְרָזָה* הַכְרָזָה*, נ, מודעה, פרסום דבר; מכירה בפמבי.
אַל (לְאַל), ז, אפס, אין.
אַל, מלת שלילה, לא; בקשה בשלילה; הזהרה לבלי עשות.
— אַל מָוֶת, נצחיות, קיום עולמי.
אֶל, מלת יחס מורָה על הדבר שאליו תפנה הפעֻלה או הדבר; בגלל; עִם; עַל; אצל; עד; על אודות, בדבר.
— אֶל בֵּין, בתוך, בפנים.
— אֶל מוּל, נגד, מעבר השני.
— אֶל נָכוֹן, בלי ספק, בודַי.
— מֵאֵלָיו*, ממנו בעצמו.
אֵל, ז, אלהים, יוצר, בורא, עושה הכל; כח, גבורה, חזק; אמיץ כח, גבור.
— בְּנֵי אֵלִים, מלאכים.
— יֵשׁ לְאֵל יָד־, יכול הוא לעשות.
אֵל (הָאֵל), מ״ג, כנוי הרמז לרבים ולרבות, אלה.
אֶלָּא*, תה״פ, אך, רק, כי אם, אֲבָל.
אֶלְגָּבִישׁ, ז, מין אבן צחה שקופה הנמצאת במערות ההרים; זכוכית צחה וטובה; אבן הברד.
— אַבְנֵי אֶלְגָּבִישׁ, ברד אבנים.
אַלְגּוּמִים ר׳ אַלְמֻגִּים.
אלה (אָלָה, יֶאֱלֶה), פ״ע, הִשָּׁבַע בקללה; קלל; קרוא בקול, צעוק מר ברגש אֵבֶל. הַאֲלֵה, הַשְׁבֵּעַ בקללה.

אלון. אלה.

אָלָה, נ, שבועה בקללה לחזק דבר; קללה.
אֵלֶּה, מ״ג, כנוי רומז לרבים ולרבות.
אַלָּה, נ, מין עץ המתקים שנים רבות.
אַלָּה*, נ, מקל יד, מקל שראשו עבה להכות בו.
אֵלָה, נ, מין עץ נותן שרף[1].
(אלה) הַאֲלֵהַּ⁰, חָשׁוֹב לְאֵל, העריץ כאל.
אֱלֹהִים, ז״ר וי׳, אֵל, יוצר הכל; שופטים, דַינים; מלאך.
— בְּנֵי אֱלֹהִים, מלאכים.
— הָאֱלֹהִים! שבועה בשם.
— אֱלֹהִים אֲחֵרִים, אלילים.
אֱלוֹהַּ, ז, אל, יוצר, בורא הכל.
אֱלָהוּת*, אֵל, תכונת האל.
אֵלּוּ, כנוי הרומז לרבים, אֵלֶּה.
אִלּוּ, מלת תְּנַי על העבר, אם לו, אלמלי.
— כְּאִלּוּ*, כמו לו היה, כמו, דומה.
אֱלוֹהִי⁰, ת, המתיחס לאל; הלומד חכמת האלהות.
אֱלוּל, שם החדש הששי מניסן.
אִלּוּלֵי*, מ״ח, לוּלֵא; אלולי לא, אם לא.
אִלּוּם*, ז, מַלּוּחַ, שרש החלתית; ⁰מין מלח לבן.
אֵלוֹן, אַלּוֹן, ז, מין עץ מאריך ימים, ר׳ אַלָּה.
אֱלוֹנְטִית* ר׳ אלנטית.
אַלּוּף, ז, ידיד, חבר, רֵעַ; שר, נגיד, מושל, נשיא, ראש קהל; שור, פר, בהמת בית.
— אַלּוּף נְעוּרִים, בעל, איש (ביחס לאשתו).
(אלח) הֶאֱלַח, הִשְׁחִית, התקלקל, התעב.
אֱלֵי ר׳ אֶל.
אַלְיָה, נ, (ר׳ אַלְיוֹת), זנב כבשים שמנים; *החלק הרך שבתוך האזן.
— אַלְיָה וְקוֹץ בָּהּ*, דבר טוב שיש בו מגרעת וחסרון.
אַלְיָהּ⁰, נ, קינה, שיר נהי.
אֱלִיל, ז, פסל, צלם; הבל, שקר, אפס.

[1] אֵלָה - теребинтъ, Terpentin-baum, térébinthe, turpentine-tree.

אֱלִילָה⁰, נ, פסל אֵל בתבנית אשה.
אַלִּים*, ת, חזק, תקיף.
אֲלִיתָה*, נ, (אֲלִיתוֹת) שחיף עץ למאור; גפרור, צתית, בד עץ משוח בגפרית לדלקה.
אֲלַכְסוֹן*, ז, הצד הארוך במשלש בעל זוית ישרה; הקו ההוצה את העגול לשנים; קו העובר מזוית לזוית בצורה הנדסית.
— בַּאֲלַכְסוֹן*, תה״פ, בשפוע, לא ישר.
אַלְלַי, מלת קריאה להביע צער ויגון, אוי! אבוי! אהה!
(אלם) הֶאֱלֵם, היה אִלֵּם, הֶחרש, הדום. אַלֵּם, קשור שבלים לאגדה.
אֵלֶם, ז, דומיה, הֶסֶר כח הדבור.
אִלֵּם, ז, חֲסַר כח הדבור, שאינו יודע לדבר.
אַלָּם, ז, תקיף.
אֻלָם ר׳ אולם.
אַלְמֹג, אַלְמוֹג, ז, מין עץ יקר הנמצא בהרו; *קורל, צמחי הגדול בים ברמות עץ וענפים.
אֲלֻמָּה, נ, עמר, אגדת שבלי השדה.
אַלְמוֹן, ז, מצב האיש שמתה עליו אשתו; אלמן.
אַלְמוֹנִי, ת, ששמו לא ידוע, פלוני, פלאי.
אִלְמוּת⁰, י, אֵלֶם, חסר כח הדבור.
אַלָּמוּת, נ, תקיפות.
אִלְּמִית*, נ, אִלֶּמֶת, חסרת כח הדבור, שאינה יודעת לדבר.
אִלְמָלֵא*, אִלְמָלֵי*, מ״ח, לו לא (לפני שֵׁם); לו (לפני פעל).
אַלְמָן, ז, איש שמתה עליו אשתו.
אַלְמֵן*, פ״י, לעשות (אשה) לאלמנה. הִתְאַלְמֵן*, היה לאלמן, לאלמנה.
אַלְמָנָה, נ, אשה שמת בעלה; ר׳ ארמון.
אַלְמָנוּת, נ, מצב האלמנה.
אֲלַנְטִית*, נ, מַגֶּבֶת, מטפחת לנגב בה הידים; סדין, מפה לכסות בה מטה.
אֲלֻנְקָה*, נ, כסא עם בדים לשאת בו איש.
אלף (אָלַף, יֶאֱלַף), פ״ע, למוד, הֻסכן, התרגל.

אַלֵּף, לַמֵּד, הַרגל את פלוני. הַאֲלֵף, היה לאֶלֶף, התרבה במספר רב.

אֶלֶף, ז, (ר׳ אֲלָפִים) עשר מאות; מפלגה של שבט; שור, פר (רק ברבים); 0אלף שנים (לבריאת העולם).

אָלֶף*, אַלְפָא*, נ, האות הראשונה בא״ב העברי,—א.

— אָלֶף בֵּית*, כל האותיות השונות הנמצאות בשפה.

— מֵאָלֶף עַד תָּו*, מראש ועד סוף.

אִלְפָּס*, ז, קַלַּחַת קטנה עם כסוי לבשל בה.

(אלץ) אַלַּץ, פ״י, הַכרח, אנוס, נגוש, לחוץ, דחוק. אֻלּוּץ*, היה מכרח, היה אנוס.

אַלְקִיט*, ז, חדר משכב, חדר המטות.

אַלְקִיטִית*, נ, (ר׳ אַלְקִיטִיּוֹת) בית קיץ.

אַלְקֻרְאָן0, תורת האִשלם.

אֹלר ר׳ אולר.

אִלְתִּית*, נ, מין דג גדול טוב למאכל1).

אַלְתַּר*, לְאַלְתַּר*, תה״פ, תכף ומיד, כרגע, בלי אחור.

אֵם, נ, (ר׳ אִמּוֹת גם אִמָּהוֹת), אשה שיש לה בן או בת, הורה, יולדת; אומנת; עיר ראשה, בִּירה; *שרש, עִקָּר; שלחופית במעי החי.

— אֵם הַדֶּרֶךְ, ראש לשני דרכים או יותר, פרשת דרכים.

— אִמּוֹת הַקְּרִיאָה0, אותיות אהו״י המקלות את הקריאה.

אִם, מלת הקשור במובן תנאי (אִם תֵּלְכִי עִמִּי וְהָלָכְתִּי), או; הנה; לו, הלואי; במובן שאלה: הֲ־?

— הִשָּׁבַע אִם־, הִשבע כי לא־.

— הִשָּׁבַע אִם לֹא־, הִשבע כי־.

— אִם־, וְאִם־, בֵּין ש־ ובין ש־.

1) אִלְתִּית, лосось, Lachs,—saumon, salmon.

— בִּלְתִּי אִם, אך, רק.

— כִּי אִם, אַךְ, רק.

— עַד אִם, עד אשר.

— וְאִם הוּא־, אף על פי שהוא.

אֹם, ז, (אֻמִּים) עם, שבט, משפחה.

אִמָּא*, נ, אֵם; קריאת חִבה לאם מצד ילדיה.

אַמְבָּט*, ז, אַמְבַּטְיָה*, נ, כלי עץ או מתכת גדול להתרחץ בו.

אַמְבָּר*, ז, אסם, בית אוצר.

אַמְגּוּשׁ*, ז, כהן באמונת הפרסים.

אמד* (אָמַד׳ יֶאֱמֹד), פ״י, הַערך המחיר; חשוב, שער. הֵאָמֵד*, אמד.

אֹמֶד*, ז, השערה.

— בְּאֹמֶד*, תה״פ בקרוב, בערך, לא מדיק.

אַמֵּדַאי*, ז, צולל, איש יודע לצלל במעמקים.

אֻמְדָּן*, ז, (ר׳ אֻמְדָּנוֹת) הערכה, נתינת ערך ומחיר לדבר.

אָמָה, נ׳ (כ׳ אֲמָתִי, ר׳ אֲמָהוֹת) משרתת בבית, סוכנת.

אַמָּה, נ, (ס׳ אַמַּת, ר׳ אַמּוֹת) הזרוע התחתונה של היד מן המרפק ולמטה; מדת אֹרך ידועה (כמדת הזרוע); מזוזה; *האצבע התיכונה ביד; אבר הזכרות.

— אַמַּת הַבִּנְיָן*, קנה המדה.

— אַמַּת הַמַּיִם*, צנור, תעלה להוליך בה מים ממקום למקום.

אֻמָּה, נ, אֹם, לאֹם, עם, שבט, משפחה.

אמ״ה, ר״ת, אלהינו מלך העולם.

אִמָּהוּת0, נ, מצב אֵם.

אָמוּד*, ת, מי שהעריכו אותו.

אָמוּם*, ז, דפוס עץ לנעל, לכובע, לבגד וכדומה.

אָמוֹן, ז, אחד מאלהי מצרים; חניך.

אֵמוּן, ז, תֹּם־לבב; אמת, אמונה.

אֱמוּנָה, נ, קיום, תקף; צדק, ישר, תֹּם; התכונה להיות נאמן בברית, בהבטחה; עבודת הצדקה; 0דת־אל.

אֱמוּנִים, ז״ר, בהוראת היחיד אֵמוּן.
אִמּוּר*, ז, הסכמה בין פועלים שלא לעבוד, שביתה.
אֲמוֹרָא*, ז, אחד מחכמי התלמוד, מבאר המשנה.
אֵמוּרִים*, ז״ר, אברי הקרבן שמקריבים על המזבח.
אִמּוּת*, ז, ההוכחה על דבר כי אמת הוא.
אָמִיד*, ת, איש לא עני, בעל הון.
אַמִּיץ, ת, חזק, תקיף.
אָמִיר, ז, ראש ענפי העץ, צַמֶּרֶת; °ראש הר וגבעה.
אֲמִירָה*, נ, דבור, פעֻלת האומר והמדבר.
אמל (אָמַל׳ יֶאֱמַל), פ״ע, כמוש, קמול, נבול; היה חלש, חסר כח. אַמְלֵל*, עשה לְאֻמלל, לאי־מְאֻשר, לאי־מצליח. אֻמְלוֹל, כמוש, קמול, נבול; היה חלש; היה אֻמלל, היה לא מצליח.
אֻמְלָל׳ אֲמֵלָל, ת, מסכן, נדכה, לא מצליח.
אמן (אָמַן׳ יֶאֱמֹן), פ״י, גַּדל, חַנך, טַפח. הֵאָמֵן (נֶאֱמַנְתִּי׳ נֶאֱמָן, אֵאָמֵן, יֵאָמֵן). גֻּדוֹל. טֻפּוֹח, הִנָשא בחיק האומן; הִמָּצא ראוי לבטֹח בו; הִמָּצא אמת; התחזק, התכונן, עמוד הכן על מקומו; התקים. אַמֵּן*, לַמד, הַרגל. הַאֲמֵן (הֶאֱמַנְתִּי׳ הֶאֱמִין, מַאֲמִין, אַאֲמִין, יַאֲמִין) מצוא הדבר נכון, מצוא הדבר אמת; (ב־), בטוח, היה בטוח.
אָמָן, ז, (ר׳ אֲמָנִים) משכיל במלאכת מחשבת, בקי ויודע במלאכה.
אֻמָּן (אוּמָּן), ז, בעל מלאכה.
אָמֵן, ז, אמת, אמונה.
אָמֵן, מלת קריאה לְקַים ולְאַשר דבר.
אֹמֶן, ז, אמת, נכונה; שמירת ידידות או הבטחה.
אֲמָנָה, נ, ברית; הִתחיבות, חובה; *ישרת לב, אמונה; °אַשרה, הקפה, מה שהמלוה מאמין ללוה.
— שְׁטַר אֲמָנָה, ז, שטר התחיבות שני צדדים זה לזה.
אֹמְנָה, נ, מסעד, עמוד למשען.
אָמְנָה, נ, חנוך, גדול.
אָמְנָה, תה״פ, נכון הדבר, אמנם, אכן.
אֻמָּנוּת*, (אוּמָּנוּת)*, נ, מלאכה, הדבר הנעשה בידים, ידיעה לעשות דבר.
אֳמָנוּת*, נ, כשרון מלאכת מחשבת, כמו ציור, פסול, נגון וכדומה.
אָמְנָם׳ אֻמְנָם, תה״פ, באמת, נכון הדבר; אֲבָל.
— הַאֻמְנָם, היוכל היות? האפשר הדבר?
אמץ (אָמַץ׳ יֶאֱמַץ), פ״ע, היה חזק, היה אמיץ. אַמֵּץ, עורר רוח גבורה, חַזק לב; הַכיר לְבן. הִתְאַמֵּץ, התחזק; התקשר למרידה; עמול בכל כח לעשות דבר.
— אַמֵּץ עֵינַיִם*, עצום עינים, סגור היטב את העינים.
— אַמֵּץ מֵעַיִם*, הקשה המעים, הפך משלשל.
אָמֹץ, ת, (ר׳ אֲמֻצִּים) אדמדם כהה; אפור, כצבע האֵפר.
אֹמֶץ, ז, כח, גבורה, עֹז, חַיל, חזק הרוח.
אַמְצָה, ר׳ אֹמֶץ.
אֻמְצָה°, נ, נתח בשר שור מטֻגן או צלוי בתנור[1].
אֶמְצָע*, ז, תוך דבר; נקודה שבין שני קצוות; חצי; °פעֻלה בשביל איזו מטרה.
אֶמְצָעוּת°׳ בְּאֶמְצָעוּת°, על ידי, בעזרת; אמצע.
אֶמְצָעִי*, ת, תיכוני, שהוא באמצע.
— אֶמְצָעִים°, הכספים או הפעֻלות הדרושים להשגת דבר.
אמר (אָמַר׳ יֹאמַר), פ״י, הגד, דַבר, הוציא מלים מפה; הביע הפץ; צַוה, פַקד; הַבטח; חשוב. הֵאָמֵר, היה אמור; הִוָדע, הִקָּרא. אַמֵּר°, קרוא שביתה מעבודה. הַאֲמֵר (הֶאֱמַרְתִּי׳ הֶאֱמִיר, אַאֲמִיר, יַאֲמִיר), כבד, תת משפט הבכורה ל־־; הַכר לטובה; *עלה

1) אֻמצה. бифштексъ, bifsteck .Beefsteak

למעלה, גדול. הִתְאַמֵּר*, התפאר, התהדר, השתבח; קשור קשר.

— לֵאמֹר, זהו הדבר, כדברים האלה.

— זֹאת אֹמֶרֶת*, זה מוכיח, מזה יוצא.

— אֱמֹר מֵעַתָּה*, דון מזה, למד מזה.

אֹמֶר, ז, (ר' אֲמָרִים, ס"ר, אִמְרֵי), דבר, מלה, דבור.

אִמְרָה, נ, מלה, דבור; °דבור ידוע לאות; שפה (לארג).

אֲמַרְכָּל*, ז, מנהיג, ראש; סוכן, גזבר.

אֶמֶשׁ, ז, השכה, אפלה.

אֶמֶשׁ, תה"פ, הלילה שעבר; ערב יום האתמול.

אֱמֶת, נ, נכונה, טבע דבר שהוא נכון, קשט, ישר, הפך מן שקר; קיום דבר וחזוקו.

— בֶּאֱמֶת, בכל לב; אֲבָל.

— חָכְמַת הָאֱמֶת°, ר' קַבָּלָה.

אמ"ת, ר"ת, איוב, משלי, תהלים.

(אמת) אִמֵּת°, פ"י, חשוב דבר לאמת; הוכח והראה כי הדבר נכון. הִתְאַמֵּת°, הגלה והודע לדבר אמת.

אֲמִתּוּת°, אֲמִתִּיּוּת°, נ, ישר, נכוחה, משג האמת, טבע דבר שהוא נכון.

אַמְתַּחַת, נ, שק לדגן, ילקוט; ילקוט לשים בו בגדים במסע.

אֲמִתִּי°, ת, דבר אמת, נכון.

אֲמַתְלָה*, (אֲמַתְלָא)*, נ, (ר' אֲמַתְלָאוֹת), סבה, גרם, תואנה, התנצלות למראית עין.

אָן, לְאָן, תה"פ, אנה? אל איזה מקום?

— עַד אָן, עד מתי? עד איזה זמן?

אָנָּא, אָנָּה, מלת קריאה לבקשה.

אִנְבָּה*, נ, (ר' אִנְבּוֹת), ביצת הכנה בשערות.

אַנְגַּרְיָה*, נ, מס עובד, המס שמשלמים בעבודת הגוף או בעבודת הבהמות.

אַנְדְּרוֹגִינוֹס*, ז, בריה שיש לה אברי הזכר והנקבה יחד.

אַנְדְּרָלְמוּסְיָה*, נ, דֶּבֶר, מגפה; °בלבול, ערבוביה, מהומה ומבוכה.

אַנְדְּרָטָא*, אַנְדְּרָטָה*, נ, פסל, מצבה, דמות איש הצובה מאבן.

אנה (אָנָה, יֶאֱנֶה), פ"ע, הצטער, הֶאֱנָח, ילל.

אִנָּה, סבב, הקרה (רעה). אֻנָּה, קרה, הזדמן (דבר רע). הִתְאַנָּה, בקש תואנות וסבות להרע.

אָנָה, תה"פ, אל איזה מקום?

— עַד אָנָה, עד איזה זמן?

— אָנֶה וָאָנָה, פה ושם.

אָנוּ, מ"ג, אנחנו.

אָנוּן*, ת, עצוב, נוגה.

אָנוּס*, ז, מכרח; ר' אנס, אנוסים.

אֱנוֹשׁ, ז, איש, אדם (בדבור הפיוטי).

אָנוּשׁ, ת, מְסֻכָּן, מי שאין לו תקוה להרפא; נשחת; חלש.

אֱנוֹשׁוּת°, ר' אנושיות.

אֱנוֹשִׁי°, ת, אישי, שיש בו מטבע האיש.

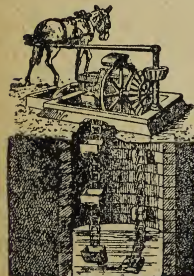
אֱנוֹשִׁיּוּת°, נ, תכונת האיש וטבעו (לטובה).

(אנח) הֵאָנַח, שאוף רוח מכאב לב, נשום בכבדות מצער ויגון. הִתְאַנֵּחַ, הֵאנח.

אֲנָחָה, נ, (ס' אַנְחַת, ר' אֲנָחוֹת, ס"ר, אַנְחוֹת), נשימה כבדה מלחץ וכאב לב, מצער ויגון.

אֲנַחְנוּ, מלת הגוף למדברים ומדברות.

אַנְטִלְיָה*, נ, שלשלת ארכה של דליים היורדים אל הבאר, מתמלאים ועולים ונשפכים אל ברכה או אל תעלה.

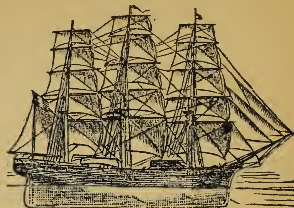
אנטיליה.

אֲנִי, (בהפסק: אָנִי), מלת גוף למדבר או למדברת.

אֳנִי, זו"נ, קבוץ ספינות, צי.

אֳנִיָּה, נ, ספינה, כלי שיט לעבר בו ים או נהר.

— אֳנִיַּת־מִפְרָשִׂים⁰, נ, כלי שַׁיִט ההולך על פני המים בכח הרוח הדוחף את המפרשים הקשורים אל התרנים, ר׳ מפרשים.

אנית־מפרשים.

— אֳנִיַּת־קִיטוֹר⁰, נ, כלי שיט ההולך על פני המים בכח הקיטור המניע את המכתות אשר לאניה.

אנית־קיטור.

אֲנִיָּה, נ, יגון, אֵבל, תאניה.

אָנִין*׳ אֲנִין הַדַּעַת*, ת, אסטניס, בעל מזג רך, רַגְשָׁן.

אֲנִינוּת*, נ, יגון, תוגה, עצב; ⁰טבע איש אנין הדעת, טבע הרגשן.

אָנִיץ*, ז, אגודה, כריכה, חבילה.

אֲנָךְ, ז, (ר׳ אֲנָכִים), אבן בדיל, משקלת נטויה על קו לישר הבנין.

(אנך) אִנֵּךְ*, הִלחם, חבר מתכת בבדיל; צַפֵּה כלי בבדיל או בעפרת.

אָנֹכִי, (בהפסק: אָנֹכִי), מלת גוף למדבר או למדברת, אני.

אָנֹכִיּוּת⁰, נ, אהבה עצמית יתרה, טבע האיש האוהב אך את עצמו.

(אנן) הִתְאוֹנֵן, התמרמר, הִרגן; זעק חמס על־.

— אוֹנֵן*, אבל ביום הראשון למות קרובו.

אנס (אָנַס׳ יֶאֱנֹס), פ״י, כפה, אָכוֹף, נגוש, אַלֵּץ, הַכרח. הֵאָנֵס*, הִכבש, אֻלַּץ, הֻכרח.

— אֲנוּסִים⁰, יהודים או מורים בספרד ופורטוגל שהכריחום לקבל עליהם את הדת השלטת.

אֹנֶס*, ז, הכרח, כפיה, עשית דבר לא ברצון.

אנך.

— בְּאֹנֶס*, בהכרח, בכפיה, על כרחו.

אַנָּס*, ז, גזלן, חומס, איש זרוע.

אנף (אָנַף׳ יֶאֱנַף), זעום, קצוף, כעוס. הִתְאַנֵּף, התקצף, התרגש מכעס.

(אנף) אַנְפִּין*, ז״ר, פנים.

— זְעֵיר אַנְפִּין*, בתבנית קְטַנָּה, במדה קטנה.

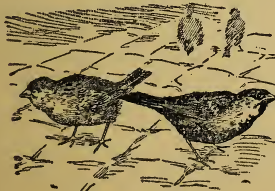
אֲנָפָה, נ, עוף ארך השוקים ממשפחת החסידה[1].

אַנְפִּילָה*, נ, נעל חמה עשויה לֶבד.

אנק (אָנַק, יֶאֱנֹק), פ״ע, צעוק מכאב. הֶאָנֵק, אנק.

אֶנֶק⁰, ז, ר׳ אנקה.

אֲנָקָה, נ, (ס׳ אֶנְקַת, ר׳ אֲנָקוֹת), צעקת בכי; אנחה מרה; מין שרץ, מין קפוד.

אנקור.

1) אנפה, цапля, Reiher, hêron, heron

אִנְקְוִיזִיצְיָהo, נ, משפט הדת שהִנהיגו הכהנים הקתולים בספרד וביתר ארצות אירפה.
אַנְקוֹל*, ז, וָו ברזל שראשו כפוף.
אַנְקוֹר*, ז, מין צפור.
אֻנְקִיָּה*, נ, משקל ידוע, חלק משנים עשר בליטרה.
(אנש) הֶאֱנִשׁ, הֻחלה במחלה מסֻכנה, היה בסכנה.
אֲנָשִׁים, ר׳ איש.
אָסָא׳ אַסְיָא*, ז, רופא.
אַסְדָּה*, נ, סירה, אניה קטנה; עגלה קלה, עגלה בעלת שני אופנים.
אָסוּךְ, ז, כד קטן לשמן המשחה.
אָסוּם*, ת, שָׂבֵעַ, מלא.
אָסוֹן, ז, (ר׳ אֲסונות), מקרה רע.
אֲסוּפִי*, ת, ילד שנמצא בחוץ מבלי דעת מי הם אבותיו.
אָסוּר*, ת, מה שלא הֻרשה לעשות על פי הדין; קשור, כלוא.
אֵסוּר, ז, (ר׳ אֵסוּרים), כבלי ברזל, נחשתים.
— בֵּית־הָאֵסוּר, בֵּית־הָאֲסוּרִים׳ בֵּית־סֹהַר, בית־כֶּלֶא, בית שאוסרים בו את הפושעים.
אִסּוּר*, ז, (ר׳ אִסוּרים), צווי שלא לעשות דבר מה, ר׳ אִסָּר.
אִסְטוּמְכָה*, נ, קֵבה, בטן.
אִסְטִים*, ז, חמר צבע כחל לצביעת האריגים.
אִסְטְנִיס*, ת, מפֻנק מאד, חלש, רך.
אִסְטְנִיסוּת*, נ, טבע המפֻנק והעדין ביותר.
אַסְיָא*, ר׳ אסא.
אַסְיָהo, נ, אחד מחמשת חלקי התבל.
אִסִּיִּים*, ז״ר, שם כת נזירים בישראל בימי הבית השני.
אֲסִימוֹן*, ז, מַטבע שנמחקה צורתה.
אָסִיף, ז, עת הָאסף תבואות השדה והכרם הביתה; התקופה שבין הקיץ והחרף.
אֲסִיפָה*, ר׳ אספה.
אָסִיר, ז, (ר׳ אֲסִירים), יושב בכלא, אסור בכבלים.

אַסְכְּלָה*, ז, מין כלי מתכת לצלות עליו בשר, ותבניתו כסלם.
אַסְכְּרָה*, נ, מחלת הגרון המצויה ביחוד בין ילדים.
אֵסֶל*, ז, מוט שמניחים על הכתפים ותולים עליו סלים או דליים; מוט לשאת עליו משא.
אַסְלָה*, נ, כסא למושב עשית צרכים.
אֹסֶםo, ז, שֹׂבַע, רֹב תבואות; יבול השדה.
אָסָם, ז, (ס׳ אֲסַם, ר׳ אֲסָמִים, ס׳ אַסְמֵי), ממגורה, אוצר תבואות.
אַסְמַכְתָּא*, נ, הדבר שסומכים עליו בלי וַדאות, השערה.
אסף (אָסַף׳ יֶאֱסֹף), פ״י, אגור, כַּנס, ַקבץ, צבור; הָשב נִדח למקומו; השב אחור, העבר; אַבד, הָמת, הַשחת. הֶאָסֵף, הִלקט, הִצבר, הֵאגר; חזור, שוב; התקבץ, הקהל; הֵעלם, הִתחבא; מות, גוע. אַסֵּף, ַקבץ, צבור; קבל גר ואורח הביתה. אֻסֹּף, הקבץ, הִלקט. הִתְאַסֵּף, התקבץ, התחבר.
אֹסֶף, ז, קבוץ, כִּנוס, פעֻלת המאסף.
אָסֻף, ז, (רק ברבים: אֲסֻפִּים), אסם, בית אוצר.
אֲסֵפָה, נ, קבוץ עם; קבוץ, כנוס, פעֻלת המאסף והמקבץ.
(אֲסֻפָּה) אֲסֻפּוֹת, נ״ר, ר׳ אספה.
אִסְפְּלָנִית*, נ, תַחבשת, חבישה שנותנים על מכה.
אֲסַפְסֻף, ז, קבוץ עם; קבוץ המון אנשים מדַלת העם.
אַסְפֶּסֶתo, אחד ממיני הקטניות1).
אַסְפַּקְלַרְיָה*, נ, מראה, ראי, זכוכית הראי.
אַסְפָּרֶג*, מין ירק ממיני הכרוב2).

אַסְקוּפָּה*׳ אַסְקֻפָּה*, נ, סַף, מפתן.
אסר (אָסַר, יֶאֱסֹר), פ״י, קשור, צרור, אגוד יחד;

1) אספסת Luzerne, Lucern
2) אספרג спаржа, Spargel, asperge, asparagus.

רתום בהמה לעגלה; החל המלחמה; נתון בכלא, שים בסהר; *(על־) עצור מֵעשות דבר, הִזהר מדבר. הֵאָסֵר, היה קשור, הִנתן בבית האסורים; *הִזהר והיה נעצר מעשות דבר.

אָסוּר, הֵאָסֵר.

אִסָּר, ז, אסור, צווי שלא לעשות דבר מה; *מין מַטבע נחשת קטנה.

אִסְרוּ־חַג, היום שלאחר החג.

אֲסָרָה*, נ, אסור, פעֻלת הָאוסר בהמה בעגלה.

אַסְתָּה*, **אַסוּתָה***, נ, רפואה, ארוכה; מלת קריאה: לחיים! רפואה וחיים!

אִסְתּוֹמְכָה*, נ, ר׳ אסטומכה; (מחלה) כבד הנשימה, לחץ הנשימה.

אִסְתְּנִים*, ר׳ אסטנים.

אַסְתָּר[0], ז, מין צמח[1].

אַסְתָּר הַיָּם, ז, מין חי ממשפחת הצמְחיים הדומה לככב.

אִסְתְּרָה*, נ, מטבע פרסית קטנה.

א״ע, ר״ת, את עצמו.

אע״פ, ר״ת, אף על פי, אם כי.

אעפ״כ, ר״ת, אף על פי כן, בכל זאת.

אַף, ז, (כ׳ אַפִּי, זוגי: אַפַּיִם), חטם, האבר הבולט בפָנים מעל לפה, אבר הנשימה; כעס, קצף, חרון; ר׳ אַפַּיִם.

— **אִישׁ—בַּעַל אַף**, מהיר לכעס, כעסן.

— **עַל אַף**, להכעיס, לקנתר.

— **אֶרֶךְ אַפַּיִם**, מאריך אף, שאינו מהיר לכעס.

— **קְצַר אַפַּיִם**, מהיר לכעס, בעל חמה, כעסן.

אַף, מ״ח, גם, נוסף עוד; אף אמנם, אמנם כן; בכל זאת, עם זאת.

— **אַף עַל פִּי**, **אַף עַל גַּב**, **אַף כִּי**, גם אם; להורות על דבר יותר הכרחי.

— **אַף עַל פִּי כֵן**, בכל זאת, עם זאת.

אפד (**אָפַד**, **יֶאֱפֹּד**) חגור, לבוש בגד.

אֵפֹד, ר׳ אפוד.

אֶפֶּדֶ[0], ז, טבע האיש להיות נאמן לדעתו.

אֲפֻדָּה, נ, חגורה, מחגרת; פעֻלת החוגר חגורה; צפוי, מסגרת; [θ]חזיה, מעיל קצר.

אַפֶּדֶן, ז, היכל, ארמון; [0]פַּפִּילְיון, סכה יפה בגן.

אפה (**אָפָה**, **יֹאפֶה**), פ״י, תקן (בצק) לאכילה בתנור או על האש. הֵאָפֵה, הֻתקן (הבצק) לאכילה בתנור או על האש.

אֵפוֹ, ר׳ אפוא.

אֵפוֹא (**איפא**), תה״פ, מלה להטעים הדבור והכונה; אחרי שכן הדבר.

אֵפוֹד, ז, (ר׳ אֱפוֹדים), אחד מבגדי הכהן הגדול; צלם שעבדו אותו ושאלו ממנו עתידות.

אפוטרפוס, ר׳ אפטרפוס.

אָפוּן*, ז, אחד ממיני הקטניות וזרעונו עגול[1].

אֶפּוֹס[0], ז, שיר גבורים.

אָפוּץ*, ת, סתום בהדוק.

אַפִּטְרָפּוֹס*, ז, משגיח על נכסי יתומים; מגן על־.

אַפִּטְרָפְּסוּת*, משרת ופעֻלת האפטרפוס.

אָפִי*, (ובהפסק: אֹפִי), ז, מזג האיש, טיבו וטבעו.

אֲפִיָּה*, נ, פעֻלת האופה.

אָפִיל, ת, שמאחר לבשל (פרי או תבואה); מאחר לבוא (גשם, עונה).

אֲפִילוּ*, (**אֲפִלּוּ**)*, מ״ח, אף־אלו, גם אם, אף אם.

אַפַּיִם, ז, זוגי, אף, חטם; נחירים, הנקבים שבאף; כעס, חרון, קצף; פנים; חלק כפול.

אֲפִיסָה[0], (**אֲפִיסוּת**)[0], נ, כליה, אבדון, העלמה.

אַפִּיפְיוֹר*, ז, ראש הכנסיה הקתולית.

אָפִיק, ז, (ס׳ אֲפִיק), מֵי נחל; תחתית הנחל, המקום שמי הנחל נגרים בו; צנור; *טבעת בשרשרת, חוליה בשרשרת. ת, חזק.

---

1) אסתר анемонъ, anémone

1) אָפון горохъ, Erbse, pois, pea

אֲפִיקוֹמָן*, ז, תשלום סעודה של שמחה; קנוח סעודה.

אַפִּיקוֹרוֹס*, ז, כופר, חפשי בדעות, אוחז בשטת אפיקור היוני.

אַפִּיקוֹרְסוּת*, נ, כפירה, חֹפש הדעות.

אִפְּכָא*, אִפְּכָה*, תה"פ, להפך.

(אפל) הֶאֱפִיל*, פעו"י, היה השך; הֶחשיך, הפיץ חשך; אֵחַר לבוא.

אֹפֶל, ז, אֲפֵלָה, נ, חשכה, קַדרות, העדר האור; צרה; 0בַערות.

אָפֵל, ת, עוטה חשכה וְקדרות, חסר אור; אמלל; 0נבער, חסר שכל.

אֲפִלּוּ, ר' אפילו.

אַפִּלְיוֹן*, ז, כובע עשוי לבד.

אֹפֶן*, ז, (ר' אָפְנִים), דרך ענין, תכנית דבר. — עַל אָפְנָיו, לפרטיו, עד תכליתו, מְסֻדר היטב.

אֲפֻנְדָּה*, נ, חגורה שטומנים בה כסף.

אָפְנָה0, נ, אפן הלבושים והשנוים החלים בהם על פי הנהוג בזמן האחרון.

אפס (אָפֵס, יֶאֱפַס), פ"ע, תום, כלה, הִפָּסֵק.

אֶפֶס, ז, (אַפְסִי, ר' אֲפָסִים), קץ, סוף; הבל וריק, אין מאומה; אות 0 במספרים להראות כי מדרגת המספר, שבמקומה הוא עומד (יחידות, עשירות, מאות וכו') חסרה בספירה.

אֹפֶס, ז, (זוגי: אָפְסַיִם), קרסול.

אֶפֶס, תה"פ, אין פה; אין עוד; אך, רק. — בְּאֶפֶס, בלי.

אַפְסוּת0, נ, טבע דבר שהוא אין ואפס.

אַפְסָר*, ז, חבל שקושרים בצואר בהמה לנהגה.

אֶפַע, ז, אפס ותהו, לא מאומה.

אֶפְעֶה, ז, מין נחש ארסי.

אפף (אָפַף), פ"י, סבוב, הקף מסביב; הגיע המים עד האף (?).

אָפֹץ*, ז, אַפְצָה*, נ, עפץ, מין פרי עץ שמשתמשים בו לדיו.

(אפק) הִתְאַפֵּק, פ"י, התחזק לכבש את הרצון; משול ברוחו; התחזק והתאמץ.

אֹפֶק, ז, חוג השמים במקום שהוא מגיע אל הארץ לפי ראות עינינו; תכלית ראות העין.

אַפָּקְרִיפִים0, ז"ר, ספרים חיצונים (שלא קִבלו אל קבץ ספרי התנ"ך).

אֵפֶר, ז, אבק דק הנשאר מדבר השרוף באש; הבל ותהו, דבר קל.

אָפֹר, ת, דבר שגונו גון האפר, שעין האפר לו.

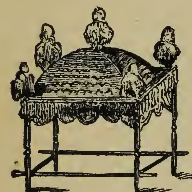
אֲפֵר, ז, מכסה, כסוי הפנים.

אָפָר*, ז, כר, מקום מרעה.

אֶפְרֹחַ, ז, בן עוף, עוף רך, עוף צעיר.

אֲפָרִין!* מלת קריאה להתפעלות מטוב דבר, איש או מעשיו: חֲזק! הידד!

אַפִּרְיוֹן, ז, מטה או כסא לשאת בם בני אדם בחוץ, חֻפה, מכסה יריעות כאהל מעל לכסא או למטה.

אפריון

אַפְרִיזָה*, נ, מסעדות הגג, מערכת קורות שהגג נשען עליהן.

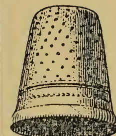
אַפְרִיקָה0, נ, אחד מחמשת חלקי התבל.

אֲפַרְכֶּסֶת*, נ, מַשפך, כלי רחב מלמעלה והולך וצר למטה ובתחתיתו נקב.

אפרסק.

אֲפַרְסְמוֹן*, ז, מין שמן למשחה שריחו טוב.

אֲפַרְסֵק*, ז, מין פרי עץ ובתוכו גלעין קשה מָארך.
אַפַּרְקִיד, ר' פרקדן.
אֶפְרָתִי, ת, בן שבט אפרים; מְיֻחָס, מבני מרום עם הארץ.
אֵפֶשׁ*, ז, חפץ, רצון.
— אִי אֶפְשִׁי* אין רצוני ב־, אינני חפץ.
אֶפְשָׁר*, ז, דבר שיכול להיות.
אֶפְשָׁר*, תה"פ, יוכל היות.
— אִי אֶפְשָׁר*, לא יוכל להיות.
אַפְשֵׁר⁰, פ"י, עשות שיוכל (דבר) להיות, גרום שיוכל (דבר) להיות.
אֶפְשָׁרִי*, ת, שיוכל להיות.
אֶפְשָׁרוּת⁰, נ, טבע דבר שיוכל להיות.
אַפּוֹתִיקִי*, ז, שִׁעבוד, מַשכון.
א"צ, ר"ת, אין צריך.
אַצָּה* (אַצָּא*), נ, מין צמח הגדל בים, צמחי הים.
אֶצְבַּע, נ, (ר' אֶצְבָּעוֹת) אחד מחמשת חלקי כף היד או הרגל; *מדה כרחב אצבע; האצבע השניה מהאגודל.

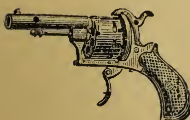

אצבעון.

אֶצְבָּעוֹן⁰, ז, כלי מתכת ששמים על ראש האצבע בעת שתופרים.
אִצְטַבָּה*, נ, בנין אבנים על יד קיר כעין ספסל לשבת עליו; לוח הבולט מפתח החנות החוצה לשים עליו סחורה; לוח מְדבק אל הקיר לשים עליו כלים או ספרים.
אִצְטַגְנִין*, ז, חוזה בכוכבים ומגיד על פיהם עתידות.
אִצְטַגְנִינוּת*, נ, חכמת ידיעת הכוכבים להגיד על פיהם עתידות.
אִצְטַדִּין*, ז, קרקוס, זִירה, מעגל המרוץ לסוסים.
אִצְטְוָנָה⁰, נ, גליל, עמוד עגול, גוף גיאומטרי עגול ברחבו.

אִצְטְלָה*, נ, בגד עליון השוב.
אִצְטְרוֹבָל*, ז, פרי התורניתה ויתר עצי המחט; מנוף, מוט התנופה; (בגאומטריה) גוף עגול שתחתיתו רחב ועולה וצר עד לחודו, חרוט, חדודית.

אצטרובל.

אִצְטָרְכִית*, נ, כל הנחוץ לאדם במסעו.
אָצִיל, ז, (ס' אֲצִיל), צד, קצה; בן מרום עם הארץ; ראש, נבחר; ⁰איש עדן.
אַצִּיל, ז' (ס' אַצִּיל, ר' אַצִּילִים גם אַצִּילוֹת) הזרוע העליונה שאצל השֶׁכם.
— אַמָּה אַצִּילָה*, מדת ארך הזרוע מקצה האצבע האמצעית עד בית השחי.
אֲצִילוּת⁰, נ, נדיבות, מנהג ודרך האצילים; הבדלה, הפרשה; רוחניות, מושג רוחני; (בקבלה) ירידת הכחות מספירה לספירה.
אֵצֶל, ז, צד. מ"י, על יד, קרוב ל־; ברשות־, בבית־.
אצל (אָצַל, יֶאֱצַל), פ"י, הַבדל מדבר, תת חלק מ־. הֶאָצֵל, היה נפרד מ־, יצוא מ־. הַאֲצֵל, אצל.
אצ"ל, ר"ת, אין צריך לומר, מובן מאליו.
אֶצְעָדָה, נ, צמיד הזרוע; טבעת לקשוט הרגל.
אצר (אָצַר, יֶאֱצֹר), פ"י, אסוף, כנס, קבוץ יחד למשמרת. הֵאָצֵר, האסף, היה שמור.
א"ק, ר"ת, אמר קרא, כתוב במקרא.
אֶקְדָּח, ז, מין אבן יקרה אדמה.

אקדח.

אֶקְדָּח⁰, ז, מין רובה קטן.
אַקּוֹ, ז, (ר' אַקּוֹיִם) חיה ממשפחת הצבאים.
אַקּוֹן*, ז, כלי דַיגים דומה לסל מארך.
אֹקְיָנוֹס*, ז, הים הגדול.
אַקְלִים⁰, ז, מזג האויר.

אַקְלֵםס, פ״י, הַסכן את פלוני לאקלים של איזו ארץ. הִתְאַקְלֵםס, התרגל והסתגל אל האקלים.

אַקְרָא*, נ, טִירה, ארמון בצוּר.

א״ר, ר״ת, אמר רבי.

אֲרָאֵל, ר׳ אריאל.

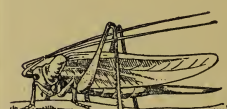
— אֶרְאֵלִים, ז״ר, מלאכי מעלה.

ארב (אָרַב, יֶאֱרֹב), פ״י, ישוב במקום סתר לשמר על האויב. אָרַב, ארב.

אֶרֶב, אוֹרֵב, אֹרֶב, ז, מַארב, מַחבוֹא, מקום סתר לשמר על אויב או טרף.

אֲרֻבָּה, נ, חוֹר, נקב, חור בתקרה או בקיר להוציא את העשן מן הבית; שבך של יונים; חורי העינים.

אַרְבֶּה, ז, שרץ העוף המנתר.

אַרְבָּה, נ, תנועה, תנופה; *סירה, אניה קטנה.

ארבה.

אַרְבַּע, שם מספר לנקבה, ולזכר אַרְבָּעָה, כפל שנים, שנים ושנים.

אַרְבָּעִים, ש״מ, ארבע עשרות.

אַרְבַּעְתַּיִם, ז, ארבע פעמים.

ארג (אָרַג, יֶאֱרֹג) פ״י, קלוֹע, עשה אריג מחוטים על ידי הבאת חוטי הערב בשתי. הֶאָרֵג*, היה לאריג, הִקלע לאריג.

אֶרֶג, ז, דבר ארוּג; פעֻלת האורג, עשית אריג מחוטים; בַּכְיָר, כלי הארג שחוט הערב נתון בו.

אַרְגְּוָן, ז, שם צבע אדם כהה.

אַרְגָּז, ז, ארון, תבה, קֻפסה.

אַרְגִּיעָה, נ, רגע.

אַרְגָּמָן, ז, שם צבע אדם כהה; ארג צבוע בצבע זה.

אֲרָדס, ז, מתכת הבאה מתערבת נחשת בעופרת.

אַרְדִּיכָל*, ז, בנאי חכם, חכם במלאכת הבניה.

אַרְדַּפְנָה* נ, מין עץ עבֹת שעליו ירוקים תמיד1).

ארדפנה (ענפים פורחים).

ארה (אָרָה, יֶאֱרֶה), אסוף ולקוט; קטוף ולקוט (תאנים).

אֲרוּבָה*, נ, לוח שעליו מסדר האופה ככרות הלחם לפני שימו אותן בתנור.

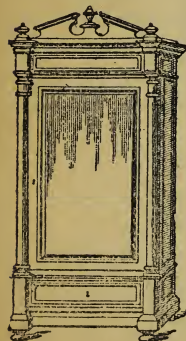
אֻרְוָה, אֻרָוָה, נ, (ר׳ אֻרָוֹת), מכלא, רפת לבהמה וביחוד לסוסים.

אָרוּז, ת, קשור והדוק היטב.

אָרוּךְ, ת, אָרֹךְ.

אֲרוּכָה, נ, גלידי הקרום העולים על המכה כשהיא מתחלת להֵרָפֵא; רפואה; הארכת זמן; ר׳ ארך.

אָרוֹן, ז, (ר׳ אֲרוֹנוֹת), מגדל, תבה; הארון שהיו בו לוחות העדות; ארון מתים; תבה שמשימים בה את המת להובילו לקבורה.

ארון.

אָרוּס*, ז, חתן, מי שארס לו אשה.

אֲרוּסָה*, אֲרוּשָׂה*, נ, כלה, נערה או אשה שנארסה לאיש.

אֵרוּסִין*, ז״ר, תנאים, כריתת ברית בין הארוס והארוסה.

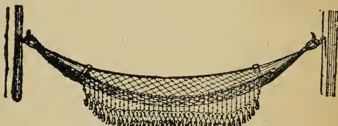
1) ארדפנה лавровое дерево
Lorbeerbaum, laurier, laurel-tree

אָרוּר, ת, מקלל, שהוא לקללה, שקללוהו.
אֶרֶז ז, (ר' אֲרָזִים), מין עץ נודע ברום קומתו והסנו, ידועים ארזי הלבנון.

ארז הלבנון.

ארז (אָרַז, יֶאֱרֹז), פ״י קשור והדוק היטב.
אֹרֶז*, ז, שם מין תבואה הגדלה בשדה משקה, ביחוד בארצות החמות1).

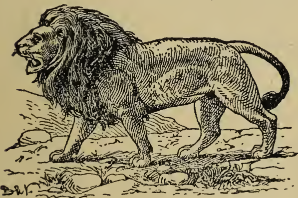

ארזלה.

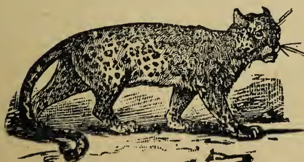
ארזף.

אֲרָזָה, נ, צפוי ארזים, צפוי עשוי מלוחות ארז.
ארז״ל, ר״ת, אמרו רבותינו זכרם לברכה.
אַרְזָלָה*, עַרְסָלָה*, נ, מטה תלויה.
— אַרְזָף*, ז, מין צמח.
ארח (אָרַח יֶאֱרַח), פ״ע, הלוך בדרך; נסוע, הלוך.
אָרֵחַ*, קבל פני אורחים.
הֵאֱרִחַo, קבל פני אורח במאכל או במשתה. הִתְאָרֵחַo, היה כאורח אצל פלוני.
אֹרַח, ז, דרך, מנהג; דרך, מסלה; מגמה, נטיה; *הנקרה שבשפה העליונה תחת האף.
— אֹרַח נָשִׁים, נדת דות האשה.
— אַגַּב אֹרַח, אַגַּב אוֹרְחָא*, תה״פ, עשות דבר לא ביחוד בנגע לו, כי אם בדרך מעשה ענין אחר.
אֲרֻחָה, נ, מנה, חלק מזון שנותנים לאחר; מאכל, מזון; אחד המאכלים.
אֹרְחָה, נ, (אֹרְחַת, אֹרְחוֹת), שַׁיָּרָה, חבר נוסעים יחד.
אֹרָחִים וּפְרָחִים*, פוחזים וריקים, נעים ונדים, מרודים.
אֲרִי, אַרְיֵה, ז, (ר' אֲרָיִים גם אֲרָיוֹת) שם חי טורף ממשפחת החתולים, הנמצא ביחוד ביערי אפריקה ומכֻנה בשם מלך החיות.

אריה.

אֲרִי הַבַּרְדְּלָסo ז, מין חי טורף1).

ארי הברדלס.

1) ארז. рисъ, Reis, riz, rice

1) ארי הברדלס. леопардъ, leopard

אֲרִיאֵל, ז, גבור חַיִל, אמיץ לב; מכריז, נַשָּׁר.

אָרִיג*, ז, שבכה לשערות הנשים; כל דבר שנארג; חמרי מלבושים וכדומה.

אֲרִיגָה*, נ, פְּעֻלַּת האורג; הבד הנארג.

אַרְיָה, ר׳ אַרְוָה.

אַרְיֵה, ר׳ אֲרִי.

אֲרִיזָה⁰, נ, פְּעֻלַּת האורז והקושר חבילות.

אָרִיחַ*, ז, מוט, בד; רַעַף, כעין חצי לבנה לסכך הגג וכדומה.

אֲרִיכוּת*, נ, אורך דבר, הפך מן קִצּוּר.

— אֲרִיכוּת יָמִים*, ימים רבים, חיים של שנים רבות.

אָרְיָן*, ז, תורה.

— בַּר אָרְיָן*, בן תורה, למדן, יודע תורה;

אָרִיס*, ז, חוכר, שוכר שדה מבעליו לעבדו למחצה או לשליש או לרביע וכו׳ מן התבואה.

אֲרִיסוּת*, נ, הכירה, שכירת שדה מבעליו לעבדו למחצה או לשליש וכו׳ מן התבואה.

ארך (אָרַךְ יֶאֱרַךְ), היה ארֹךְ, הִמָּשֵׁךְ. הֶאֱרִךְ, עשה ארֹךְ, משוך הלאה; שהה זמן רב.

— הֶאֱרִיךְ יָמִים, חיה שנים רבות.

אָרֵךְ ת, (ס׳ אֱרֶךְ) ארֹךְ, נמשך ומשתרע באורך, הפך מן קצר.

— אֶרֶךְ אַפַּיִם, ר׳ אף.

— אֶרֶךְ רוּחַ, מושל ברוחו.

אָרֹךְ, ת, (נ׳ אֲרֻכָּה) נמשך ומשתרע.

אֹרֶךְ ז׳ (כ׳ אָרְכּוֹ) אריכות, משך קו המדה, הפך מן קצר; רבוי דברים.

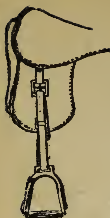
אַרְכָּא* אַרְכָּה*, נ׳ ארך זמן, משך זמן; הַארכת הזמן, הנחה בזמן.

אַרְכּוּבָה*, נ, בֶּרֶךְ; כנף המפתח, סין המפתח הבולט בקצהו הצדה.

אַרְכִיוֹן*, ז, גניזה, בית אוצר ספרים עתיקים.

אַרְכָּן*, ז, מאריך בדבורו.

אַרְכּוֹף*, ז, (זוגי: אַרְכּוּפַּיִם) בית כף רגל הרכב על גב בהמה, לְהָקֵל הרכיבה, ר׳ רכבה.

ארכוף.

אַרְמוֹן ר׳ אַרְמָן.

אַרְמְלָא*, אַרְמַלְתָּה*, נ, אלמנה, אשה שמת בעלה.

אַרְמָן, ז, אַרְמוֹן, ז, (ר׳ אַרְמָנוֹת) היכל, בנין גדול ונהדר.

אֹרֶן, ז, מין עץ קשה1).

אַרְנֶבֶת, נ, (כ׳ אַרְנַבְתִּי, ר׳ אַרְנָבוֹת) מין חיה קטנה ממשפחת המכרסמים. ⁰פחדן, מוג לב.

ארנבת.

אַרְנוֹנָה* נ, מס, מֶכֶס.

אַרְנָק*, ז, כיס למעות.

ארס (אָרַס, יֶאֱרֹס*),

אָרַס, פ״י, בוא (האיש) בברית ארוסין, התנה עם אשה לשאת אותה. הֶאֱרִס*, אורוס*, הִתְאָרֵס*, בוא (האשה) בברית ארוסין.

אֶרֶס*, ז, סם מָוֶת, מררת מות; חמת נחשים ושרצים.

אַרְסִי⁰, ת, שיש בו ארס.

ארע* (אָרַע, יֶאֱרַע) פ״ע, קרה, היה. אָרְעַ*, ארע.

אַרְעִי*, ת, זמני, לא תמידי, שבא במקרה.

אֶרֶץ, נ, (ר׳ אֲרָצוֹת) חמר האדמה, יבשה; חלק ידוע בעולם, מדינה; חלק, נחלה; עולם.

אַרְצִי⁰, ת, של הארץ, המתיחס לארץ.

אֲרֶקֶת*, נ, הלי אשר בו פני החולה נראים כתומים, ר׳ ירקון.

ארר (אָרַר או אַר, יָאֹר), פ״י, קלל, הביע חפץ כי תבא רעה על־. אָרַר, ארור. הוּאַר, היה לקללה. היה ארור.

אָרַשׁ, פ״י ארוס, התקשר את אשה בדבור

---

1) ארן. ясень, Esche, frêne, ash

לשאתה. אֹרוּשׂ, הובא (האשה) בברית ארוסין.

אֲרֶשֶׁת, נ, דבור, הגה; חפץ, דרישה, שאלה.

אֵשׁ, נ, (ר אִשִּׁים°), היסוד הבוער, השורף, המאיר והמכלה.

אִשׁ, תה״פ, יש, נמצא.

אֶשֶׁד, ז, שפך מים במורד ממקום גבוה לנמוך.

אֲשֵׁדָה, נ, מורד ההר שהמים נגרים בו; שפך המים ממקום גבוה לנמוך, אֶשֶׁד.

אִשָּׁה או אֵשֶׁת, נ, (ס׳ אֵשֶׁת, כ׳ אִשְׁתִּי, ר׳ נָשִׁים, גם אִשּׁוֹת) נקבה ממין האדם; אשת הבעל, רעיה; כל אחת; אחת, פרט מכל הנשים; בעלת.

אשוה.

אִשֶּׁה, ז, (ר׳ אִשִּׁים) קרבן העולה על האש.

אַשׁוּחַ*, ז, מין עץ ממשפחת עצי המחט.

אָשׁוּחַ°, ז, תעלת מים (באבן מישע מלך מואב).

אֱשׁוּן, ר׳ אִישׁוֹן.

אָשׁוּן*, נ, חדר מרחץ לשהיה.

אָשׁוּן*, ת, קשה, לא גמיש; לא חלק, שעיר, מחספס.

אָשׁוּר, נ, צעד, עקב.

אִשּׁוּר*, ז, קיום דבר, נתינת חזק ותקף לדבר.

אִשּׁוּת*, נ, ברית הנשואים, מעמד ויחס בין איש לאשתו אחר החתונה; °טבע האשה ותכונתה.

אשות.

אֲשׁוּת*, נ, הפרפרה, מין חיה קטנה יונקת אוכלת רמשים החיה תחת האדמה1).

1) אֲשׁוּת крот, Maulwurf, Taupe, mole

אָשְׁיָה, נ, יסוד, מסעד, בסיס.

אָשִׁישׁ, ז, עגת צמוקים או דבלים.

אֲשִׁישָׁה, נ, ר׳ אשיש; °בקבוק זכוכית.

אֶשֶׁךְ, ז, ביצי החי (הזכר).

אַשְׁכָּבָה*, נ, תפלה לזכרון המת.

אֶשְׁכּוֹל, אֶשְׁכֹּל, ז, (ר׳ אֶשְׁכּלוֹת), שריג גרגרי ענבים, גרגרי פרי הגפן מחֻברים על שריג אחד; צרור פרחים.

אשכול ענבים.

— אֶשְׁכּוֹל שֶׁל בֵּיצִים*, צרור הביצים בחי (הנקבה).

— בַּעַל אֶשְׁכּלוֹת*, בקי בכל החכמות.

אַשְׁכְּנַז, בשם הזה יקראו את ארץ גרמניה, ושפת גרמניה נקראה—אשכנזית.

אֻשְׁכָּף*, ז, מתקן נעלים, טולא טלאים בנעלים.

אֶשְׁכָּר, ז, (אֶשְׁכָּרִים), מתנה, מנחה, דורן.

אֶשְׁכְּרוֹעַ*, ז, אילן שגון עצו צהב כההו1).

אֶשֶׁל, ז, מין עץ2); *תאר לאיש גדול ונכבד. °בית מלון (ר״ת: אכילה, שתיה, לינה).

אֶשֶׁל*, ז, חבל עבה; חבל למדידת קרקע.

אַשְׁלָג*, ז, מין חומר שמוציאים אותו מאפר צמחים3).

1) אשכרוע букъ, Buchsbaum, hêtre, beech.

2) אשל тамариксъ, Tamarix

3) אשלג поташъ, Pottasche, potasse, potash.

אשם (אָשַׁם, יֶאְשַׁם), פ״ע, חטוא, פשוע, עשה לא כחק; היה שמם. הֶאְשִׁים, בוא במבוכה; 0החשב כאשם, כחוטא. הַאֲשֵׁם. הבא במבוכה; 0הטל אשמה על איש, הַרשע, חשוב לחוטא.

אָשֵׁם, ת, חוטא, מרשיע, מפר חק, ראוי לענש על עונו.

אָשָׁם, ז, פֶּשַׁע, עון, חטא; קרבן לכפר על חטא.

אַשְׁמָאִי*, ר׳ אשמי.

אַשְׁמְדָאִי, אַשְׁמְדַי*׳ מלך השדים.

אַשְׁמָה, נ, אשם, חטא, עון, פשע, הפרת חק.

אַשְׁמוּרָה, נ, זמן מעמד אנשי המשמר בלילה; שליש הלילה.

אַשְׁמַי*, ת, גס, בּור, חוטא.

אַשְׁמָן, ז, (ר׳ אַשְׁמַנִּים), מקום חשך ואפלה; קבר.

אַשְׁמֹרֶת, ר׳ אשמורה.

אֶשְׁנָב, ז, (כ׳ אֶשְׁנַבִּי, ר׳ אֶשְׁנַבִּים), חלק בחלון הנפתח לבדו לקרר את ההדר ולטהר את האויר.

אַשָּׁף, ז, מכשף, קוסם, לוחש.

אַשְׁפָּה, נ, תיק, ילקוט החצים; צבּור זבל.

אֻשְׁפִּיז*, ז, אוֹרֵחַ.

אֻשְׁפִּיזְכָן*, ז, בעל אכסניא.

אֶשְׁפָּר, ז, חלק, מנה.

אַשְׁפָּר*, ז, מתקן מלבושים, טולא טלאים בבגדים.

אַשְׁפֹּת, נ, תל זבל, ר׳ אשפה.

אַשְׁקוּקָה0, אַשְׁקָקִי0, מין משחק, משחק השך.

חיל, צריח (מגדל), פרש, רץ (זקן), מלכה, מלך, אשקוקה.

אשר (אָשַׁר, יֶאְשַׁר), פ״ע, צעוד לפנים. אִשֵּׁר, צעוד לפנים; נהוג, נַהֵל, הַדרך; חַזֵּק; מצוא ישר, שַׁבח; *הַאמן, תת אמוּן; עשה למְאֻשר, למצליח; קַיֵּם. אֻשּׁוֹר, היה נהוּג, התנהל; היה מְאֻשר ומצליח. הִתְאַשֵּׁר*, היה מְקֻים ומְחֻזק בדבר; היה מְאֻשר.

אֹשֶׁר, ז, (כ׳ אָשְׁרִי), הצלחה, מעמד האיש המצליח והמְאֻשר.

אֲשֶׁר, מלה להורות על העצם המְדֻבר על אודותיו; להורות על הסבה, יען, בגלל; להורות על התכלית, בעבור, למען; כי; מה ש־; אם.

— בַּאֲשֶׁר, אֶל אֲשֶׁר, במקום, אל המקום.

— מֵאֲשֶׁר, להורות על היתרון; יען, על כי.

— כַּאֲשֶׁר, יען, על כי; בעת.

אֲשֵׁרָה, נ, (ר׳ אֲשֵׁרִים גם אֲשֵׁרוֹת), אלילה, תבנית הירח; עץ מְיֻחד לאליל.

אַשְׁרַי*, נ, הקפה, נאמנות בקונה או בלוֶה לסכום ידוע.

אַשְׁרֵי, באה תמיד כמלת קריאה להורות: שפע ברכה ואשר ל־.

אֲשֶׁרֶת*, נ, אִשּׁוּר, קִיּוּם דבר.

אִשֵּׁשׁ, פ״י, חַזּק, בסס. אֻשּׁוֹשׁ, הִתְאוֹשֵׁשׁ, התבסס, התחזק, התאמץ; היה לאיש.

אֵשֶׁת, ר׳ אשה.

אִשְׁתָּקֵד*, תה״פ, בשנה שעברה.

אַתְּ, מ״ג, (ר׳ אַתֶּן גם אַתֵּנָה), מלת הגוף לנוכחת (לפעמים גם לנוכח, ביחוד בלשון התלמוד והמדרש).

אֵת, (במקף אֶת, כ׳ אִתִּי), מ״י, עם, יחד עם; אצל, על יד.

אֵת, (במקף אֶת, כ׳ אותִי, אותְךָ, אותָךְ, אותוֹ, אותָהּ, אותָנוּ, אֶתְכֶם, אֶתְכֶן, אותָם, אותָן), סמן הפעול; עצם הדבר וגופו.

— אותו הָאִישׁ*, האיש ההוא בעצמו; האיש ההוא.

— בְּאוֹתָהּ שָׁעָה*, בשעה ההיא ממש.

אֵת, (ר' אֵתִים, אִתִּים), ז, כלי המעדר לעוֹבד אדמה; מחרשה, יתד הברזל במחרשה החופרת באדמה.

א"ת, ר"ת, אל תאמר; אם תאמר; אל תקרי.

אָתאֹ· אָתָה, (אָתָה, יֶאֱתֶה), פ"ע, בוא. הֶתֶה, הָבָא.

אתב"ש, אחד מצרופי אותיות הא"ב (הרא...נה עם האחרונה, השניה עם זו שלפני האחרונה וכן הלאה).

אַתָּה, (ר' אַתֶּם), מלת גוף לנוֹכח,

אָתוֹן, נ, חמורה, חמור נקבה.

אַתְחַלְתָּא*, נ, התחלה, ראשית דבר.

אַתִּיק, ז, עמוד בולט מן הקיר ויורד עד הארץ לחזוק הבנין; יציע, גזרה.

אַתְלֵט*, ז, מתאבק, מתגושש

אַתֶּם· מלת גוף לנוֹכחים.

אֶתְמְהָה!*, מלת הקריאה; פלא! נפלא הדבר! הפלא ופלא!

אֶתְמוֹל, אֶתְמֹל, תה"פ, היום שעבר; הזמן שעבר.

אַתֵּן· אַתֵּנָה, מלת גוף לנוֹכחות.

אֶתְנָה, נ, ר' אתנן.

אֶתְנָח°, ז, שם נגינה מפסקת במקרא בחצי הפסוק (^).

אֶתְנָן, ז, שכר הנתון לזונה.

אִתְעָרוּתָא°, נ, התעוררות הרוח, פְּעֻלת המתעורר.

אֲתָר*· אַתְרָא*, ז, מקוֹם; רשם וסימן.

אָתָר*, ז, (ר' אֲתָרִים), תַּיָּר הבא לראות את הארץ.

אֶתְרֹג, ז, פרי עץ הדר, אחד מארבעה המינים שלוקחים היהודים בימי חג האסיף.

ב.

ב, האות השניה בא"ב העברי ושמה—בֵּית; *סמן המספר־שנים; עם שתי נקודות או קו מאֻזן למעלה—אלפַּיִם.

בְּ, (ולפעמים: בַּ־, בָּ־, בֶּ־, בִּ־), מ"י, במו, בתוך; בין; על ידי; בשביל, למען; עם; בעד; בעת (לפני מקור).

— בְּרַבִּי*, בן רבי.

בָּא*, (עם ה' הידיעה), ת, העתיד; הבא בסדר אחרי העצם הנוֹכחי.

— הָעוֹלָם הַבָּא*, החיים הנצחיים שאחרי המות.

— לְהַבָּא, בזמן העתיד.

— בָּא־כֹּחַ*, מֻרשה, שיש לו רשות לעשות בשם פלוני; אשר לו כל הזכיות של פלוני.

ב"א, ר"ת, בן אדם; ברוך אתה.

בֵּאוּר*, ז, פתרון, פשר, פעֻלת המבֹאר והמפרש.

בָּאוּשׁ, ת, לא טוב, לא יצלח; נשחת, מקֻלקל.

בְּאוּשִׁים, ז"ר, ענבים רעים.

בא"י, ר"ת, ברוך אתה ה'; בארץ ישראל.

(באר) בֵּאֵר, פ"י, ברר, פרש, פתוֹר. בֹּאוֹר°, הִתְבָּאֵר°, היה ברוּר ומפֹרָש.

בְּאֵר, נ, (ר' בְּאֵרוֹת), מקוה מים נובעים בעמקי האדמה; בור, חפירה.

באשׁ (בָּאַשׁ, יִבְאַשׁ), פ"ע, הֻשְׁחַת ונתון ריח רע, הֶעֱלה סרחון. הִבְאִישׁ, היה שנוּא; בוֹא בריב עם־. הַבְאִשׁ, הֻשְׁחַת ונתון ריח רע, העלה סרחון; הַשחת, הָבא לידי סרחון. הִתְבָּאֵשׁ, היה שנוּא, בוא בריב עם־.

בְּאֹשׁ, (ס' בְּאשׁ, כ' בָּאְשָׁם) ז, ריח רע, סרחון.

בָּאְשָׁה, נ, צמחים רעים.

ב"ב, ר"ת, בן ברית (יהודי); בן בית; בני בית.

בבא בתרא (שם מסכת בתלמוד); במהרה בימינו.

בָּבָא*, ז, דלת, שער; חלק, מחלקה (של ספר).

בָּבָה, נ, אישון העין, גֻּלַּת העין.

בֻּבָּה0, פסל איש או אשה או ילד בדמות קטנה למשחק.

בָּבוּאָה*, בָּבִיָה*, נ, דמות הגופים הנראה במראה או במים.

בֵּבָר*, בִּיבָר*, ז, גן החיות, בית אסף חיות הבר; 0מין חי ממשפחת המכרסמים הבונה לו סכות על שפות הנהר, יקראו לו גם בּוֹנֶה.

בבר.

בַּג, ז, חלק, מנה (מאכל).

בגד (בָּגַד, יִבְגֹּד, גם יִבְגַּד), פ"ע, (ב־, מ־), מעול, מרוד, פשוע ב־, קשור על־.

בֶּגֶד, ז, אריג; לבוש, מעיל; מכסה, צפוי; מרד, מַעַל, כחש, הפרת ברית.

בָּגוֹד, ת, איש מעל, רמאי.

בְּגִידָה*, נ, מרד, מעל, כחש, מרמה.

בְּגִין, ר' גין.

בִּגְלַל, מ"י, בשביל, על אדות.

בגר (בָּגַר, יִבְגֹּר), פ"ע, יצוא מתקופת הילדות ובוא לתקופת האיש, היה לאיש. הִבְגִּיר*, בגר.

בַּגְרוּת*, נ, יציאה מתקופת הילדות וביאה לתקופת האיש, ביאה באנשים.

בַּד, ז, חלק, מנה; מוט, עץ ארוך; ענף דק; ארג פשתים; שקר, דבר בָּדוּי מלב, בדיה; קוסם, מגיד עתידות; *מכבש לעצירת זיתים.
— בַּד בְּבַד, תה"פ, חלקים שוים, דומים.
— לְבַד, בִּלְבַד*, אך, רק; מְיֻחד ולא מְחֻבר עם־; (מ־), חוץ מ־.
— מִלְּבַד, חוץ מ־, נוסף על־.

ב"ד, ר"ת, בית דין.

בדא (בָּדָא, יִבְדָּא), פ"י, טפול מלב דבר שקר, הגה מלב דבר שלא היה.

בד"א, ר"ת, במה דברים אמורים.

בדאי, ר' בַּדַּי.

(בדד), הִתְבּוֹדֵד*, התרחק מחברה, ישוב יחידי.

בָּדָד, לְבָדָד, תה"פ, יחידי, גלמוד, נפרד.

בַּדָּד*, ז, כובש זיתים להוציא מהם השמן.

בדה (בָּדָה, יִבְדֶּה), פ"י, בדוא, טפול מלב דבר שֶׁקֶר. הִתְבַּדָּה*, הִתָּפֵשׂ בשקר.

בָּדוּי, ת, דבר שֶׁבָּדָה איש מלבו.

בֵּדְוִי0, ז, בן שבט נע ונד בסוריא ובערב.

בָּדוּק*, ת, שהנסיון והבדיקה הראו והוכיחו טִיבוֹ, שהוכח על ידי נסיון.

בְּדוּת*, בְּדוּתָה*, נ, שקר, דבר בדוי, בדיה.

בדח* (בָּדַח, יִבְדַּח), פ"ע, היה שמח. בַּדֵּחַ*, שַׂמֵּחַ, גרום כי אחר ישמח.

בַּדְחָן0, ז, מְהַתֵּל, איש התולים, איש משמח בַּהֲלָצוֹת.

בַּדְחָנוּת0, נ, מהתלות, לצון, מעשה ברחן.

בַּדַּי*, בַּדָּאִי*, ת, שקרן, בודה מלבו דברי שקר.

בְּדֵי, ר' דַּי.

בד"י, ר"ת, בדיני ישראל.

בְּדִיד*, ז, עוגיה שעושים מסביב לעקרי העצים לקבלת מי הגשמים.

בְּדִידָה*, נ, יֶקֶב קטן; גַּת לדרך בה ענבים.

בְּדִידוּת0, נ, יְחִידוּת, ישיבה בדד וגלמוד, התרחקות מחברה.

בְּדָיָה0, נ, ספור בדוי, ספור אגדי.

בְּדִיתָה0, נ, ספור הֲתוּלִים, מַהֲתַלָּה.

בְּדִיחוּת*, נ. שמחה, שמחת לב, דבר המשמח.

בְּדִיל*, ז. מין מתכת לבנה קלה להִכָּסֵף[1]; פסלת המתכת, סיגים.

---

1) בדיל олово, Zinn, étain, tin

בְּדִיל*, מ"ח, למען, בעבור.

בְּדִיעֲבַד*. תה"פ, אחרי שכבר נעשה הדבר.

בְּדִיקָה*, נ, חקירה, חפוש, פעֻלת החוקר והבודק.

(בדל) הִבָּדֵל, היה נפרד ונפרש; הִבָּחֵר, היה נבחר. הַבְדֵּל, הַפְרֵשׁ וְהַפְרֵד דבר מדבר; בחור והוציא את הפרט מהכלל. הִבְדֵּל, היה נבדל ונפרש.

— לְהַבְדִּיל°, מלה שמשתמשים בה בהזכרת דבר שפל, בזוי או טמא אחרי דבר חשוב ונכבד.

בְּדָל, ז, (ס׳) בְּדַל, ר׳ בְּדָלִים), חלק נפרד ונבדל; תנוך האזן.

בְּדֹלַח, ז, מין שרף נותן ריח; מין אבן טובה, מרגלית; °מין זכוכית שקופה וזכה.

בדק (בָּדַק, יִבְדֹּק), פ"י, חקור דבר, חדור וחקור. הִבָּדֵק*, הֵחָקֵר, היה נחקר.

בֶּדֶק ז, (ר׳ בְּדָקִים), בְּקִיעַ, סֶדֶק בבנין; תקון סדקי הבנין.

(בדר) בַּדֵּר*, פ"י, פַּזֵּר. הִתְבַּדֵּר* התפזר.

ב"ה, ר"ת, ברוך השם; בית הלל.

בֹּהוּ, ז, רֵיקוּת; שממון, ערבוביה.

בָּהוּל*, ת, דואג וחרד לדבר.

בַּהַט, ז, מין אבן שיש לבנה[1].

בְּהִילוּת*, נ, חפזון, מהירות גדולה והתרגשות.

בָּהִיר, ת, זך, צח, בהיר.

בְּהִירוּת°, נ, תכונת דבר שהוא בהיר וזך.

בה"כ, ר"ת, בית הכסא, בית הכבוד.

בהכ"נ, ר"ת, בית הכנסת.

(בהל) הִבָּהֵל, פחוד, הִבָּעֵת, חרוד; מהר, חוש, הֵחָפֵז. בַּהֵל, אַלֵּץ למהר, הַכְרֵחַ למהר, החיש; הַפְחֵד, הַבְעֵת, הָבֵא פחד. הַבְהֵל, בַּהֵל. הִתְבַּהֵל*, הִבָּהֵל.

בֶּהָלָה*, נ, פַּחַד פתאום, מורא, חרדה; מהירות; הבל.

[1] בהט алебастръ, Alabaster, albâtre.

בְּהָם*, ת, מנהיג או שומר בהמה.

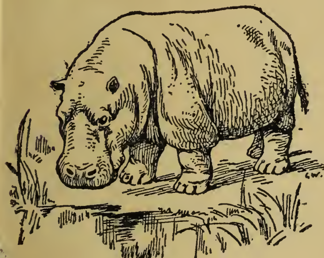
בהמ"ד, ר"ת, בית המדרש.

בְּהֵמָה, נ, (ס׳ בֶּהֱמַת, כ׳ בְּהֶמְתִּי, ר׳ בְּהֵמוֹת ס"ר, בַּהֲמוֹת), חי ביתי הולך על ארבע ומשמש לעבודה.

— בְּהֵמָה גַּסָּה*, בקר.

— בְּהֵמָה דַקָּה*, צאן.

בְּהֵמוֹת, ז, (יחיד) סוס היאור, מין חי יונק גדול עבי העור החי בנהרות אפריקה.

בהמות.

בַּהֲמִי°, ת, של בהמה, כבהמה, מטבע הבהמה.

בַּהֲמִיּוּת°, נ, טבע הבהמה ותכונתה.

בֹּהֶן, נ, (ר׳ בְּהוֹנוֹת) אגודל, האצבע הקיצונה העבה ביד או ברגל.

(בהק) הַבְהֵק*, הַבְרֵק, האיר, נתון אור.

בֹּהַק, ז, מין נגע בעור ומראהו לבן כהה.

בַּהֶרֶת, נ, כֶּתֶם לבן מתנוצץ בעור; מין צרעת לבנה יבשה.

בוֹ בַּ־*, תה"פ, באותו הד־.

ב"ו, ר"ת, בשר ודם.

בוא (בָּא, יָבוֹא), פ"ע, (ל־, על־) הגיע למקום; הִכָּנֵס אל תוך־; הלוך והגיע עד־; חדור אל תוך; קרה; התקים. הָבֵא, הַכְנֵס אל־, הוּבוֹא, הִכָּנֵס אל תוך בעזרת אחר.

— בּוֹא אֶל אִשָּׁה, בעול, שכוב את־.

— בּוֹא אֶל אֲבוֹתָיו, מות, גוע.

— בּוֹא בַּיָּמִים, זקן, הגיע עד ימי זקנה.
— הַשֶּׁמֶשׁ בָּא, השמש ירד, ערב.
— בָּאֵי עוֹלָם*, כל בני האדם.
— בָּא כֹּחַ*, מרשה, יורש.
— לְהָבִיא*, לְרַבּוֹת, להוסיף דבר חדש.
— יָבוֹא עָלַי אִם־*, נֹסח של שבועה.
בּוֹגֵד, ז, מועל, מי שאינו נאמן בבריתו.
בּוֹגְדוּת, נ, בגידה, מַעַל.
בּוֹגֶרֶת*, נ, נערה שהגיע פרקה, בת שיצאה מכלל ילדות ובאה לכלל אשות.
בּוֹדֵד, ת, יחידי, גלמוד.
— בּוֹדֵד בַּמִּקְרָא*, מלה שבאה רק פעם אחת בספרי התנ"ך.
בּוֹהֶק*, ת, מי שעור גופו לבן מאד.
בוז (בָּז, יָבוּז), פ"י (אֶת־, לְ־) מָאוֹס, הקל והקטן ערך דבר.
בּוּז, ז, בּוּזָה, נ, הקלת ערך דבר; חרפה, בושה.
י, ת, בזוי.
ך) הִבּוֹךְ, פ"ע, תעה בלי מצוא דרך; התבלבל, לא ידוע את נפשו.
בּוֹכְנָה, ר' בכנה.
בּוּל, ז, תבואה; פרי; שם החדש חשון; *גוש, רגב, דבר בלי צורה מְיֻחדה; ⁰תָּו של הדואר וכדומה.
בּוּלְמוּס, ר' בלמוס.
בּוּמ"ף, (בדקדוק) סדר ארבע האותיות שמוצאן מהשפתים.
בּוֹן, ר' בַּיִן.
בּוֹנֶה⁰, ז, מין חיה יונקת קטנה ממשפחת המכרסמים הבונה לה סכות על שפות הנהרות ועורו יקר, ר' בבר.
בוס (בָּס, יָבוּס), פ"י, (אֶת־, בְּ־) רמוס ברגל בקצף. בּוֹסֵס, רָמוֹס, הַשחת וכלה. הוּבוֹס, הֵרָמֵס, היה רמוס. הִתְבּוֹסֵס, התגלגל ב־.
בּוֹעָה*, נ, מכה מלאה לחה בראת החי.

בּוֹץ, ז, פשתן טוב ורך.
בּוּצִינָא*, נ, נֵר, מָאוֹר.
בּוּצִית*, נ, סירה קלה; ⁰בד דק לבן.
בּוֹצֵר, ת, קוטף אשכלות הענבים מֵהַגֶּפֶן.
בּוּקָה, נ, שממה, ריקות.
בּוֹקֵר, ת, עוסק בגדול בקר.
בּוֹר, ז, (ר' בּוֹרוֹת) חפירָה, מעמק חפור בארץ; חפירה בארץ למקוה מים; בית אסורים; קֶבֶר, שאול.
בּוּר*, ז, איש שלא חֻנך היטב, שלא למד דבר; שדה שלא עבדוהו.
(בור) הָבֵר, (שָׂדֶה), פ"י, הניח שדה בלתי עבוד, בּוּר.
בּוּרוּת*, נ, סכלות, בַּערות; חסר ידיעה ולמוד.
בּוֹרִי*, ר' בֹּרִי.
— עַל בּוּרְיָהּ, ר' על בריה.
בּוּרְסְקִי*, בּוּרְסִי*, ר' ברסקי, ברסי.
בוש (בּוֹשׁ, יֵבוֹשׁ), פ"ע, הִכָּלֵם, חפור פנים מכלמה וחרפה; הִכָּזֵב התקוה והבִּטָּחוֹן; הִבָּהֵל; יבוש, חרוב. בּוֹשֵׁשׁ, אֵחַר, התמהמה. בַּיֵּשׁ*, הַכְלֵם, הסב חרפה לאיש. הִתְבּוֹשֵׁשׁ, הִכָּלֵם, העמד פנים מכלמה ובושה; ר' בַּיֵּשׁ.
— עַד בּוֹשׁ, הרבה מאד, עד קֹצר רוח.
בּוּשָׁה, נ, חרפה, כלמה, קָלוֹן.
בַּז, ז, שָׁלָל, מַלקוח, מה שלוקחים בחזקה מידי האויב.
בזא (בָּזָא, יִבְזָא), פ"י, גזור, כרות, קרוע לשנים; בזוז, לקוח בחזקה.
בִּזְבּוּז*, ז, פזור (ממון) לרב ללא צרך.
בִּזְבֵּז*, פ"י, הוציא ופזר (מעות) לרב ללא צרך.
בַּזְבְּזָן*, ז, איש שמוציא ומפזר מעות ללא צרך.
בזה (בָּזָה, יִבְזֶה), פ"י, חשוב לאַל ולאפס; הָקֵל ערך־. הִבָּזֵה, היה לנקלה, הֵחָשֵׁב לאין ואפס. בַּזֵּה, הַבְזֵה, הָקֵל ערך־, שִׂים לאַל ואפס. הִתְבַּזֵּה*, הִבָּזֵה.

בָּזָה, ת, (ס׳ בִּזָּה) נִקְלָה, קל ערך, נבזה.
בִּזָּה, נ, שלל, בז, מַלְקוֹחַ, מה שלוקחים בחזקה מידי האויב.
בָּזוּי, ת, נקלה, נבזה, לא נכבד.
בזז (בַּז גם בָּזַז, יָבֹז), פ״י, שלול, לקוח בחזקה. הִבּוֹז, הִבָּזֵז*, בֻּזּוֹז, היה לשלל, הֻלְקַח לשלל.
בִּזָּיוֹן, ז, (ר׳ בִּזְיוֹנוֹת*), חרפה, קלון.
בָּזִיךְ*, בָּזָךְ*, ז, סֵפל עם יד; כלי קבול של השמן במנורה.
בַּזֶּלֶתo, נ, מין אבן שחורה וְלִקְנִית1).
בָּזָק, ז, ברק, להט עובר באויר.
בזר, ר׳ פזר.
ב״ח, ר״ת, בעל חוב; בעל חיים; ב׳ חלקים.
בָּחוֹן, בַּחוֹן, ז, מגדל, מצפה.
בָּחוּר, ז, (נ׳ בַּחוּרָה, ר׳ בַּחוּרִים) צעיר, עלם; איש צבא; *רַוָּק, איש שאין לו אשה; oצעיר הלומד בישיבה.
בָּחוּר, ת, נבחר, נבדל לטוב.
בְּחוּרוֹת, נ״ר, בְּחוּרִים, ז״ר, תקופת הבָּחוּר, ימי הנערות, תקופת האיש בהיותו צעיר.
בְּחִילָהo, נ, גֹעַל נפש, נטיה להקאה.
בְּחִינָהo, נ, פעֻלת הבוחן והבורר דבר לדעת טיבו; נִסָּיוֹן, פעֻלת הבוחן תלמיד להכיר ידיעתו; מחשבת לב.
— בִּבְחִינַתo, במובן, בתור; דומה ושָׁוֶה ל־.
בָּחִיר, ת, הנבחר והטוב.
בְּחִירo, ת, מֻבחר, טוב מאד.
בְּחִירָה*, נ, פעֻלת הבוחר והבורר את הטוב; oחֹפֶש הרצון (באדם).
— בֵּית הַבְּחִירָה*, בית המקדש, היכל הקֹדש.
בחל (בָּחַל, יִבְחַל), פ״ע, (ב־) מאוס, שַׁקֵּץ, תָּעֵב, חוש גֹעל נפש ל־; הַרגש נטיה להקאה; oקרוב (פרי) לבשול.

בחן (בָּחַן, יִבְחַן), פ״י, חקור ונסה דבר לדע טיבו וערכו; נסה את הלומד דבר לדעו אם הוא יודעהו. הִבָּחֵן, בֻּחוֹן, הֵחקר, היה מְנֻסֶּה מֵאחר. הַבְחֵן*, הפרש, הַפְלֵה; הכר את ההבדל.
בֹּחַן, ז, בחינה, פעֻלת הבוחן; oכלי רופאים לבדק בו פצע פנימי.
— אֶבֶן בֹּחַןo, אבן שבוחנים עליה את המתכות.
בַּחַן, ז, מגדל צופים, מצפה.
בחר (בָּחַר, יִבְחַר), פ״י, (את־, ב־, ל־) ברר את הרצוי; חפוץ, רצה, אהוב; בחון. הִבָּחֵר, היה לרצון, היה לנכבד יותר מאחרים.
בְּחֻרוֹתo, נ, ימי הנעורים.
בחש* (בָּחַשׁ, יִבְחַשׁ), פ״י, נַעֵר, סכסך, הגס, מרס.
בַּחְשָׁה*, נ, כף גדולה למרס בה.
(בטא) בַּטֵּא, פ״י, דַּבֵּר, הוציא מלים מהפה.
בָּטוֹחַo, ת, בוטח, נשען על־; מי שיכולים לבטח בו ולתת לו בהקפה או להלוות לו; ידוע ברור.
בַּטּוּחָה, נ, מנוחה שאננה.
בִּטּוּיo, ז, הוצאת אותיות או מלים מהפה.
בִּטּוּל*, ז, שביתה, פעֻלת המבטל וחדל מדבר.
— בִּטּוּל הַיֵּשׁo, ז, המדה לבַטל כל מה שיש, לחשב את הכל לאין ואפס.
— בִּטּוּל מְלָאכָהo, ז, חדול מעשות כל מלאכה בגלל מארע חשוב.
בטח (בָּטַח, יִבְטַח), פ״ע, (ב־, אל־, על־), קוה, הִשָּׁעֵן וסמוך; היה במנוחה ושלוה בלי פחד. הַבְטֵחַ, גרם כי אחר יבטח ויקוה; יעוד דבר לאיש.
בֶּטַח, ז, הַשקט, חסר פחד ודאגה; *לוח היוצא תחת החלון (בחנויות).
בֶּטַח, לָבֶטַח, תה״פ, בלי פחד, בשלוה, בשלום; oבוַדַּאי.

1) בזלת. базальтъ, basalte

בִּטְחָה, נ, שלוה, חסר פחד ודאגה.

בִּטָּחוֹן, ז, (ר׳ בִּטְחוֹנוֹת), תקוה, מצב הבוטח והמַקְוֶה; *אמונה בה׳ שימלא את המבֻקש.

— לְבִטָּחוֹן°, למען יהיה האיש בטוח שלא יפסיד.

בטל (בָּטֵל, יִבְטַל), פ״ע, שבות, חדול מעבודה; חדל מלהיות; הֵחשב כאין וכאפס. בִּטֵּל*, הַשחת, כַלה; הַשבת, עצור, הפרע, מנוע; הָפר, העבר. בִּטּוּל*, חדול מהיות, כָלה. הִתְבַּטֵּל*, בֻּטּוֹל.

בָּטֵל, ת, שאינו עושה דבר, שובת; נשחת, מְקלקל; דבר שאין לו ערך.

— הוֹלֵךְ בָּטֵל*, עצל, מי שאינו עושה כלום.

בַּטָּלָה*, נ, עצלות, אי התעסקות בעבודה.

— לְבַטָּלָה, ללא תועלת, לחנם.

בַּטְלָן*, ז, איש שאינו עושה מלאכה ומתפרנס מן הצבור למען יוכל לעסק בתורה ובמצות; עצל, עצלן, נרפה; °מי שאינו יודע את הליכות העולם והנמוסים והמנהגים המְקֻבלים בחברה.

בַּטְלָנוּת°, נ, בטלה, עצלות; חסר ידיעה בהליכות העולם ובנמוסים המְקֻבלים בחברה.

בֶּטֶן, נ, כרס בעלי החיים, החלק הפנימי בגוף האדם שבו נמצאים המעים, וכן הצד החיצוני של החלק הזה; תוך, פנימות, קרב; בליטה עֲגֻלה יוצאת מבנין או מכלי.

בָּטְנָה, ז, מין פרי קטן מָארך מעט[1].

בָּטְנָה*, נ, העץ הנותן את פרי הבטנה.

בַּטְנוּן*, ז, כנור גדול מאד וקולו עבה.

בטש (בָּטַשׁ, יִבְטשׁ), פ״י, סכסך ונער (למשל: סכסך חלב לחמאה).

בִּי, מ״ק, בבקשה! שמע נא לי!

ב״י, ר״ת, בני ישראל.

[1] בטנה фисташка, Pistaciennuss pistache, pistachio nut

בַּי*, ז, בַּיִת־; בֶּן־.

בִּיאָה*, נ, מבוא; פעלת הבא אל מקום; בְּעִילה.

— בִּיאַת הַשֶּׁמֶשׁ*, ירידת השמש לפנות ערב.

בִּיב*, ז, תעלה, חפירה ארֻכה באדמה לשטף המים וכרומה.

בֵּידוֹאַר*, הבית אשר בו שולחים המכתבים.

בֵּידְיוֹ°, ז, כלי הדיו, דיותה, קסת.

ביה״ח, ר״ת, בית החולים.

ביהח״ר, ר״ת, בית החרשת.

ביה״כ, ר״ת, בית הכסא.

ביהכ״נ, ר״ת, בית הכנסת.

ביהמ״ק, ר״ת, בית המקדש.

ביה״ק, ר״ת, בית הקברות.

בִּיּוּשׁ*, ז, בזוי, בזיון.

בילא״ו, ר״ת, ברוך ה׳ לעולם אמן ואמן.

ביל״ו, ר״ת, בית יעקב לכו ונלכה; °בשם הזה נקראה קבצת צעירים שעלו לא״י בראשית ימי הישוב החדש.

בִּימָה*, נ, דוכן לעמד עליו למקרא או לדרשה.

בין (בָּן, יָבִין), פ״י, (את־, ב־, ל־, אל־), שים לב לדבר להכירו ולדעתו; הכר מהות דבר וכונתו, חקור ודרוש להכיר דבר. הָבוֹן, חכוֹם, היה חכם. הָבֵן, בָּאֵר, פתור, גרום כי אחר יכיר וידע; הכר וידוע דבר. הִתְבּוֹנֵן, חקור דבר להכירו; חשוב והעמק בדבר.

בַּיִן, ז, תּוֹךְ, פנים, קֶרב.

בֵּין, מ״י, (גם בֵּינוֹת, ועם הכנוים; בֵּינִי, בֵּינֵיכֶם) בְּתָוֶךְ, באמצע דברים שונים שמשני הצדדים.

— בֵּין הָעַרְבַּיִם, בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת*, תה״פ, הזמן שבין נטית היום לערב עד ראשית הלילה.

— בֵּין כֹּה וָכֹה°, במשך הזמן הזה.

— בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ*, אם יהיה ככה ואם יהיה ככה; בכל אֹפן.

— בֵּין־וּבֵין־, כזה כן זה; זה עם זה.

— בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ*, לבדו, בלי אַחר עִמּוֹ.

— בֵּינוֹ לְבֵינָהּ*, ביחידות, שאין אחר עמהם רק הוא והיא.

— מִבֵּין, מתוך.

— אִישׁ בֵּינַיִם, איש המתַּוֵּךְ בין שני צדדים.

— מַעֲמָד בֵּינַיִם, לא עם ולא נגד פלוני.

— יְמֵי הַבֵּינַיִם°, התקופה שבין ימי קדם והתקופה החדשה.

בִּין°, ז, ר' בִּינָה.

בִּינָה, נ, שֵׂכֶל, חכמה, תבונה, רֹחב לב; היכלת להכיר מהות דבר ואיכותו.

בֵּינוֹנִי*, ת, תיכון, שבין הגדול והקטן, שבין הטוב והרע וכו'; °זמן ההוה בפעלים.

בֵּינוֹנִיּוּת°, נ, טבע דבר שהוא בינוני.

בֵּינוֹת, בֵּינַיִם, ר' בֵּין.

בֵּינֵי בֵינֵי*, תה"פ, במשך אותו הזמן, בעת מעשה.

בֵּינְתַיִם*, תה"פ, באמצע; בין שני זמנים או מאֹרָעות ; בין כה, במשך אותו הזמן.

בֵּיצָה, נ, (ר' בֵּיצִים) גוף סגלגל או כדורי שהעופות ואחרים מבעלי החיים מטילים; גוש כדורי מחמר או מסיד בתבנית ביצה; *זרעון הֶעָבָר.

— בֵּיצִים*, אשכים, צרור ביצי הזכר.

— בֵּיצֵי דָגִים*, אשכול ביצים קטנות הנמצא בבטן הדג.

— בֵּיצַת הַיּוֹצְרִים°, גוש של טיט שהיוצר עושה ממנו כלי חרס.

— בֵּיצֵי כִנִּים*, אנבות, הביצים הזעירות הנדבקות בשער.

בֵּיצִי°, שצורת ביצה לו.

בַּיִר, נ, ר' בור וגם באר.

בַּיָּר*, חופר בורות.

בֵּירָה°, נ, מַשתלה מרוה מים, גן משקה, פרדס עצים הדורשים השקאה.

בִּירָה, נ, העיר הראשית במדינה; עיר המלוכה; בנין גדול; מבצר חזק; היכל ה', בית המקדש; °מין משקה יֵעָשֶׂה משעורים וכשות.

בִּירִית*, נ, קשור הגרב.

בִּירָנִית, נ, ארמון בצור, היכל מוקף חומה.

בִּיֵּשׁ*, פ"י, גרום חרפה וקלון לאחר. הִתְבַּיֵּשׁ*, בוש, העמד פנים מקלון, ור' בוש.

בִּישׁ*, ת, לא טוב, רע.

בַּיְשָׁן°, ז, איש נכלם על נקלה, מי שדרכו להתביש.

בֵּית*, שם האות השניה בא"ב העברי: ב.

בַּיִת, ז, (ס' בֵּית, כ' בֵּיתִי, ר' בָּתִּים) מעון, בנין מעץ או מאבנים לדור בו; מקום דירת בעל חי, קן, מאורה; משפחה, איש ואשתו וזרעם; שבט; זרע האיש, מולדת; בית המקדש, היכל ה'; חלל להכנים בו דבר; כלי לשים בו דבר; תוך, פנימיות, קֶרב; °חבר אנשים בעלי שטה אחת בענין ידוע; חרוז, חלק בשיר (דלת וסוגר).

בית (בן שתי דיוטות).

— בֵּית אָב, ז, משפחה, שבט, מפלגה.

— בֵּית אוּלְפָּנָא*, ז, בית מדרש, בית ספר, ישיבה.

— בֵּית אוֹצָר*, ז, אסם, ממגורה.

— בֵּית אֲחִיזָה*, ז, יד כלי לאחוז בה.

— בֵּית אֲסוּרִים, ז, בית שנותנים בו את הפושעים, משמר.

— בֵּית אֶצְבַּע*, ז, אצבעון, לבוש מתכת לפרק העליון של האצבע בשעת התפירה.

— בֵּית הַבַּד*, ז, בית שעושים בו שמן.

— בֵּית הַבְּחִירָה*, ז, בית המקדש.

— בֵּית בְּלִיעָה*, ז, ראש הגרון, לוֹעַ.

— בֵּית גְּנִיזָה*, ז, אסם, ממגורה.

— בֵּית גְּנָזִים*, ז, ארכיון, בית אסף כתבים עתיקים.

— בֵּית דִּין*, ז, בית המשפט; השופטים.

— בֵּית וַעַד*, ז, מקום אספה.

— בֵּית זְרוֹעַ*, ז, חלק הבגד המכסה את היד, שרוּל.

— בֵּית חוֹלִים⁰, ז, בית ששוכבים בו חולים לְהֵרפא.

— בֵּית חַיִּים*, ז, שדה הקברות, בית הקברות.

— בֵּית חָפְשִׁית*, ז, בית למצרעים.

— בֵּית יָד*, ז, בית אחיזה ששמים את האצבעות בתוכו לאחזו; חלק הבגד המכסה את היד, בית זרוע, שרוּל.

— בֵּית יַיִן*, ז, בית משתה, מסבאה.

— בֵּית כָּבוֹד⁰, ז, בית כסא, מחראה, בית שעושים בו הצרכים.

— בֵּית כֶּלֶא, בֵּית כְּלוּא, ז, בית אסורים, משמר.

— בֵּית כְּנֶסֶת*, ז, בית שמתאספים בו להתפלל.

— בֵּית כִּסֵּא*, ז, מחראה, בית שעושים בו הצרכים.

— בֵּית מְבַשְּׁלִים*, ז, מטבח, חדר שמבשלים בו את האֹכל.

— בֵּית מִדְרָשׁ, ז, בית שמתאספים בו ללמד ולהתפלל; בית ספר, ישיבה.

— בֵּית מִדְרָשׁ עֶלְיוֹן⁰, ז, בית למוד חכמות.

— בֵּית מוֹעֵד לְכָל חָי*, ז, שדה הקברות, בית עולם, בית חיים.

— בֵּית מוֹקֵד⁰, ז, המקום שיוקדים שם את האש (בתנור או במכונת קיטור).

— בֵּית מִטְבְּחַיִם*, ז, המקום שבו שוחטים את הבהמות.

— בֵּית מַיִם*, ז, חדר להשתין בו.

— בֵּית מֶכֶס*, ז, המקום שבו מבקרים החפצים והסחורות שצריך לשלם מכס בעדם.

— בֵּית מָלוֹן*, ז, פֻּנדק, אכסניה, בֵּית לאורחים.

— בֵּית מִקְדָּשׁ*, ז, היכל ה׳, בית ה׳.

— בֵּית מַרְזֵחַ, ז, בית אכל; מסבאה, בית משתה.

— בֵּית מֶרְחָץ*, ז, בית להתרחץ בו.

— בֵּית מִרְקַחַת*, ז, בית שמכינים בו רפואות ומרקחות לחולים.

— בֵּית מִשְׁתֶּה, ז, בית שמתאספים בו לשתות משקאות.

— בֵּית נְזִירִים⁰, ז, מנזרה, כמריה, בית שנזירים גרים בו.

— בֵּית נְכֹאת, ז, בית אוצר דברים יקרים.

— בֵּית נֶפֶשׁ, ז, צנצנת עם משקה בשׂם.

— בֵּית נְתִיבוֹת, ז, אם הדרכים; ⁰תחנה, בית שנחים בו הנוסעים במסלת הברזל.

— בֵּית סֹהַר, ז, בית אסורים, משמר, בית הכלא.

— בֵּית סֵפֶר*, ז, בית שמתאספים בו התלמידים ללמד מפי מורה.

— בֵּית סְפָרִים⁰, ז, ספריה, בית שמאספים בו ספרים למקרא.

— בֵּית עוֹלָם*, בֵּית עָלְמִין*, ז, שדה הקברות, בית הקברות.

— בֵּית עוֹלָמִים, ז, בית המקדש שבירושלים.

— בָּתֵּי עֵינַיִם⁰, ז״ר, משקפים של זכוכית להביט דרכם.

— בֵּית עָם, ז, מקום אספות העם.

— בֵּית עֵקֶד, ז, מקום שמתאספים בו; ⁰בית ספרים, ספריה.

— בֵּית קִבּוּל*, כלי או מקום העשוי להכיל בו דבר מה.

— בֵּית קְבָרוֹת*, ז, השדה שמקברים בו את המתים.
— בֵּית קָפִּיל*, ז, בית שמבשלים בו מאכלים למכירה.
— בֵּית רֹאשׁ*, חלק של מקטרן המכסה את הראש, ברדס.
— בַּיִת רִאשׁוֹן*, ז, בית המקדש שבנה שלמה.
— בֵּית רַב, בֵּי רַב*, ז, בית ספר ללמד בו.
— בֵּית רְעִי*, ז, עביט הלילה; קֵבַת העופות; מְעַיִם.
— בֵּית שֶׁחִי*, ז, המשקע שתחת ליד בין הזרוע והצלעות מתחת הכתף.
— בֵּית שַׁלְחִין*, ז, שדה משקה.
— בַּיִת שֵׁנִי*, ז, בית המקדש שבנו עולי בבל.
— בֵּית שֶׁקַע*, ז, שקיעה בכלי לתחב בה נר.
— בֵּית תְּבָלִים*, ז, כלי מחֻלק לבתים אחדים לשים בם תבלים שונים.
— בֵּית תַּבְשִׁיר*, ז, מטבח.
— בֵּית תְּפִלָּה, ז, בית כנסת, בית להתפלל בו.
בֵּיתִי*, ת, של הבית, מהבית, רגיל בבית; חית הבית.
בִּיתָן, ז, גן עצים, פרדס, בית בגן.
בָּכָא, ז, (ר' בְּכָאִים), מין עץ תות; ⁰מין ערבה שענפיה נכפפים ויורדים למטה ועליה ארֻכים.
— עֵמֶק הַבָּכָא, ז, עמק שבו אך מעט מים; עמק עצי בכא; ⁰עמק שבוכים בו; גלות.
בכה (בָּכָה, יִבְכֶּה), פ"ע, (את-, ל-, על-) שפוך דמעה, ספוד, ילל. בַּכֵּה, בכה.
בֶּכֶה, ז, ר' בְּכִי.
בְּכוֹר, ז, הנולד ראשון להוריו; הגדול, הנכבד.
— בְּכוֹר שׁוֹטֶה*, ז, הנולד ראשון לאמו ולא לאביו.
— בְּכוֹר שָׂטָן*, ז, חריף, שובב, קשה עורף.
בְּכוֹרָה, נ, משפט וזכות הבן הבכור; *משפט הקדימה.
בַּכּוּרָה, נ, תאנה שגמלה בראשית הקיץ.
בִּכּוּרִים, ז"ר, בשול התבואה והפרות; פֵּרות העץ והאדמה שבשלו ראשונה.
— חַג הַבִּכּוּרִים, חג השבועות.
בָּכוּת, נ, בכי ומספד.
בְּכִי, בֶּכִי, ז, בְּכִיָּה*, בִּכְיָה*, נ, שפיכת דמעות, מספד.
בַּכְיָן⁰, ז, בעל בכי, מרבה לבכות, מהיר לשפך דמעות.
בָּכִיר*, ת, שמהר לבכר ולגמל; שנזרע בעת מֻקדמת; הגדול מאחיו (הפך מצעיר).
בָּכְיָר*, ז, פלך הָערב לאורגים, כעין מקל ועליו כרוך חוט הָערב; ⁰מוט קטן ועליו כרוך חוט והוא נתון בתוך כלי הדומה לסירה קטנה במכונת התפירה.
בְּכִית, נ, בכי, מספד.
בָּכְנָה* (בּוּכְנָה), נ, קנה מתנועע בתוך אצטונה (במכונה).
(בכר) בִּכֵּר, פע"י, מהר לגמל; ילוד בפעם הראשונה; תֵּת משפט הבכורה, תת כבוד ל-. בֻּכּוֹר, היה לבכור, הֵחשב לבכור. הַבְכֵּר, יָלוֹד בכור, ילוד בפעם הראשונה. הִתְבַּכֵּר*, בֻּכּוֹר.
בְּכֹר ר' בכור.
בֵּכֶר, ז, (ר' בְּכָרִים, ס' בִּכְרֵי) גמל צעיר.
בִּכְרָה, נ, בת גמלים.
בְּכֹרָה, ר' בכורה.
בֵּל, ז, שם אליל הבבלים.
בַּל, מלת שלילה, לא.
— לְבַל, למען לא-, כי לא-.
בְּלָא*,(ר'בְּלָאִים,בְּלָאוֹת) ז, בגדים שבלו,סמרטוטים.

בלא"א, ר"ת, בן לאדוני אבי.

בַּלְבּוּל*, ז, ערבוביה, מהומה ומבוכה; ⁰תואנה, עלילת שקר.

בִּלְבֵּל*, פ"י, הבא במבוכה; בלל, עַרבב יחד, קַלְקֵל סדר. הִתְבַּלְבֵּל*, הסתבך, בוא במבוכה.

(ברג) הִבְלִיג, פעו"י, התחזק, התאמץ, התאפק; חִזק, אמץ, הגבר. הִבְלִיג, היה מפזר הנפש.

בַּלָּדָה⁰, נ, שיר ספורי קטן.

בַּלְדָּר*, ז, שליח, מלאך, רָץ; נושא מכתבים.

בלה, (בָּלָה, יִבְלֶה) פ"ע, הֵרָקב, הִשָּׁחת, נבול, בִּלָּה, השתמש בדבר עד השחתו; הַשחת, הַשמד.

— בִּלָּה זְמָן*, אבד זמן, העבר זמן.

— תְּבַלֶּה וּתְחַדֵּשׁ⁰, ברכה למי שלבש בגד חדש.

בָּלֶה, ת, נִשחת ומקֻלקל; חלש, לא חזק.

בַּלָּהָה, נ, חזיון לילה שמפחיד את האדם; פחד, בעתה, אימה; מהומה, מבוכה, תמהון.

בְּלוֹ, ז, (ארמית) מס האכל.

בְּלוֹאִים, ר' בלוי.

בלוט.

בַּלּוּט*, ז, פרי עץ האלה; מקשה בצואר האדם כשָׁקֵד.

בְּלוֹי, ז, סחבה, חתיכת בגד נשחת, סמרטוט.

בְּלוֹרִית*, נ, ציצת שערות על הראש לצד המצח; קְוֻצת שערות.

בל"ז, ר"ת, בלשון זכר.

(בלח) הִבְלִיחַ*, פ"ע, נוע הנה והנה, קפוץ והתרומם (אור הנר או האבוקה).

בלט* (בָּלַט, יִבְלֹט), פ"ע, הִשָּׁקֵף מ־, הָצִיץ מ־, יצוא והתרומם מהשטח. הִבְלִיט*, הַטעם בדבור; גרום לבלט.

בְּלִי, ז, אבדון, כליון והפסד.

בְּלִי, מלת שלילה, בלא, בהסרון, בהעדר דבר; לא.

— עַד בְּלִי דַי, בלא קץ וגבול, בלא מדה וקצב.

— מִבְּלִי, יען כי לא, בלי.

בְּלִיָּה*, נ, רִקבון, מצב הדבר שבלה ונרקב.

בְּלִיטָה*, נ, זיז, קרן בנין או הר, גבנון, מה שמתרומם מעל למישור.

בְּלִיל, ז, מספוא לבהמה בָּלול במים.

בְּלִידָה⁰ נ, גבילה, לישה, פעֻלת הבולל והמערב.

בְּלִימָה, נ, לא דבר, אַיִן, אפס, בלי־מה.

בַּלִּיסְטְרָה*, נ, מכונה להשליך בה אבנים על האויב.

בְּלִיעָה*, נ, פעֻלת הבולע אל תוכו.

— בֵּית הַבְּלִיעָה*, חלל הגרון, לוע.

בְּלִיַּעַל, ז, רֶשע; דבר רע; קלקול במוסריות.

— אִישׁ בְּלִיַּעַל, בֶּן־בְּלִיַּעַל, נָבָל, איש רע, איש משחת.

בלל (בָּלַל, יָבֹל גם יִבְלֹל) פ"י, ערב וסכסך ובלבל יחד; ערבב יבש בלח; הָכֵן בליל לבהמות. הֻבְלַל*, התערב, התאחד. הִתְבּוֹלֵל, התערב וְהִבָּלע בתוך־, התאחד עם־; ⁰הִטָּמע (בתוך עם נכרי).

בלם (בָּלַם, יִבְלֹם), פ"י, חסום, עצור (ביחוד על ידי מתג בפה).

בֻּלְמוּס*, ז. רעבון גדול וחזק; תאוה ותשוקה חזקה לדבר.

בַּלָּן*, ז, בעל בית מרחץ.

בל"נ, ר"ת, בלשון נקבה; בלי נדר.

בלס (בָּלַס, יִבְלֹס), פ"י, אָסוף תאני השקמה; בלול, ערבב וסכסך.

בלע (בָּלַע, יִבְלַע), פ"י, הורד האכל אל הקֶרב דרך הגרון; ינק וקבל אל תוך, ספוג. הִבָּלַע, אבוד, בוא אל תוך דבר ואבוד; הִסָּכל, הָוָאל; התבלבל; *הִפָּסֵג. בִּלַּע, הַשחת, כַּלה; עקור, הרוס, הָפר, בלבל; כסה, הַצפן. בָּלוּעַ, הִשָּׁחת, התקלקל, הִנָּזק.

הַבְלֵעַ* הָבא אל תוך, בלוע; לא להבליט, גרום שלא תהיה מציאות דבר נכררת.
הִתְבַּלֵּעַ, אָבוד, הֵעָלֵם; התבלבל.
בֶּלַע, ז, דבר שנבלע; מרמה, רמאות.
בְּלֹעַ*, ר' בַּלְעָן.
בִּלְעֲדֵי, מ"י, מלבד, חוץ מ־.
— מִבַּלְעֲדֵי, בלעדי.
בלע"ז, ר"ת בלשון עמים זרים, בשפה נכריה.
בַּלְעָן*, ת, גרגרן, אוכל הרבה; ⁰איש השואף ומשתדל להשיג לו דברים רבים.
בלק (בָּלַק, יִבְלֹק) פ"י, בקוע. בָּלוֹק, הִבָּקַע, הִשָּׁבֵר, הִנָּתֵק.
בַּלָּר*, ז, מטפחת שמתכסים בה בבית המרחץ.
בלש* (בָּלַשׁ, יִבְלֹשׁ), פ"י, חַפש וחקור ובַקר.
בַּלֵּשׁ, בלוש.
בַּלָּשׁ*, ז, מחפש, שוטר, שוטר בית המשפט; פקיד בית המכס.
בַּלְשָׁן*, ז, יודע שפות, חכם בשפות.
בַּלְשָׁנוּת⁰, נ, ידיעת שפות.
בַּלֶּשֶׁת*, נ, פקידות השוטרים; גדוד חיל הנשלח לגבות המכס.
בִּלְתִּי, מלת שלילה לפני תאר, לא.
בִּלְתִּי, תה"פ, אך, רק, כי אם; מלבד, זולתי.
— לְבִלְתִּי, שלא, כי לא, לא לעשות.
ב"מ, ר"ת, בבא מציעא; בעל מלאכה; בר מצוה; בר מינן; ⁰בני משה, שם אגדה לאמית.
בַּמְבּוּק⁰, ז, חזרן, מין עץ הגדל בהודו כקנים גבוהים חזקים.

במבוק.

במד"א, ר"ת, במה דברים אמורים.
בָּמָה, נ, (ר' בָּמוֹת, ס"ר בָּמֳתֵי) מקום רם; הר, גבעה; מקום גבוה להקרבת קרבנות; קבר; ⁰בית תפלה של הנוצרים.
בְּמוֹ, מ"י, ב־, בעצם הדבר, בגוף הדבר.

במס"ק, ר"ת, במסירת קלמוס.
בָּן, ת, מֵבִין.
בֵּן, ז, (ס' בֶּן־, ולפעמים בִּן־) הזכר ביחס אל הוריו; ילד; חי קטן, צעיר; תלמיד; יליד מקום.
בֵּן, תה"פ, להורות את מספר השנים או הימים (בן המשים שנה, בן שמונת ימים); להורות את מספר החלקים או האברים וכדומה הנמצאים בעצם המדבר.
— בֶּן־אָדָם, ז, איש, אנוש. בְּנֵי אָדָם, אנשים.
— בֶּן אֲכִילָה*, ת, ראוי לאכילה, שאפשר לאכלו.
— בֶּן אֻמָּנוּת*, חבר ורֵע באמנות אחת.
— בֶּן בַּיִת*, ז, עבד, בן שפחה שנולד בבית אדוניה; ⁰ידיד הרגיל לבוא אל הבית.
— בֶּן־בְּלִי־שֵׁם, ז, איש משפל המדרגה.
— בֶּן בְּרִית*, ז, חבר באמונה אחת; יהודי.
— בְּנֵי הַגּוֹלָה, ז"ר, היהודים היושבים מחוץ לארץ ישראל.
— בֶּן גִּיל*, חָבֵר, רֵעַ; מי ששנותיו כשנות חברו.
— בֶּן־גֹּרֶן, ר' תבואה.
— בֶּן דָּוִד, ז, המשיח.
— בֶּן דַּעַת* בַּר דַּעַת*, ז, חכם, מבין, בעל שכל.
— בִּן הַכּוֹת, ז, ראוי לקבל מַכּוֹת.
— בֶּן זוּג*, ז, האחר מהזוג.
— בֶּן זְקוּנִים*, שנולד להוריו בעת זקנתם; ⁰הבן האחרון להוריו.
— בְּנֵי חֲבוּרָה*, ז"ר, חברים בחֶברה אחת.
בֶּן חוֹרִים, ז, שר, *איש חפשי, לא משֻׁעבד.
— בֶּן־חַיִל, ז, גבור, חזק; אמיץ לב.

— בֶּן חֲלוֹף, ז, חולף ועובר, שאינו תמידי.
— בֶּן־טוֹבִים*, ז, איש ממשפחה הגונה ונכבדה.
— בֶּן יוֹמוֹ*, ת, בן יום אחד, שמספר ימיו־אחד.
— בְּנֵי יָמִים0, ז״ר, חליפות הזמן ורעותיו (בשירי הספרדים).
— בֶּן כְּפָר*, ז, כפרי, אשר בכפר או בערי המדינה ולא בעיר הבירה.
— בֶּן כְּרָךְ*, ז, אשר בכרך, עירוני, בן עיר גדולה.
— בְּנֵי לְוָיָה*, ז״ר, האנשים ההולכים יחד את איש בדרך.
— בִּן לַיְלָה, תה״פ, בלילה אחד, במשך הלילה.
— בְּנֵי מֵעַיִם*, ז״ר, קרב החי.
— בֶּן־נֹחַ*, ז, עובד אלילים; 0כילי, קמצן, „נהרג על שוה פרוטה״.
— בֶּן נֵכָר, ז, בן ארץ אחרת, איש מארץ אחרת.
— בֶּן עַוְלָה, ז, נבל, בליעל, לא ישר.
— בֶּן הָעוֹלָם הַבָּא*, ז, צדיק, איש הראוי לחיי העולם שאחרי המות.
— בְּנֵי עֲלִיָּה*, ז״ר, אנשים נכבדים, רמי המעלה.
— בֶּן פְּקוּעָה*, ז, הולד שנמצא חי במעי הבהמה אחרי שחיטתה.
— בֶּן־קַיָּמָא*, היכול לחיות, המסגל לחיים.
— בֶּן קֶשֶׁת, ז, חֵץ (במליצה).
— בֶּן שַׁחַר, ז, הכוכב המאיר בבקר, אילת השחר.
— בֶּן־שֶׁמֶן, ז, שָׁמֵן, פורה, דָשֵׁן.
— בֶּן תּוֹרָה*, יודע תורה, למדן.
— בֶּן תַּרְבּוּת*, ת, מחֻנך היטב; למוד בית, בַיתי, אלוּף.

— בְּנִי, קריאה של חבה מגדול לקטן ממנו.
בְּן, ר׳ בֵּן ור׳ בֵּין.
בַּנָּאִי ר׳ בַּנַּי.
בנה (בָּנָה, יִבְנֶה), פ״י, עשה בִּנְיָן מעץ או מאבן וכדומה, עשה בית; יצור, עשה; יסוד, הַעמד וחזק דבר; הקם זרע. הִבָּנֵה, הֻוסד, הוּקם. היה בנוי; הָפקד בבנים, יָלוד.
בַּנַּי* (בַּנָּאִי)*, ז, היודע לבנות בניני אבן, האיש שאומנתו לבנות בנינים.
בִּנְיָה, נ, דבר הבנוי, בית וכדומה; פעֻלת הבונה.
בִּנְיָן, ז, דבר הבנוי; 0כל אחת מתמונות הפעלים (בדקדוק).
— בִּנְיַן אָב*, יסוד עקרי שממנו לומדים דברים הדומים לו, אחת מהמדות שהתורה נדרשת בהן (במחקר, בדרשות התורה).
בנל״כ, ר״ת, ברוך נותן ליעף כח.
ב״ס, ר״ת, בלי ספק; בר סמכא.
בס״ד, ר״ת, בסיעתא דשמיא (בעזרת האל).
בָּסִים*, ת, נעים, טוב, עָרֵב.
בָּסִים*, ז, יסוד, כֵּן, מַסד.
בסם* (בָּסַם, יִבְסַם)*, פ״ע, שמוּח, היה עליז; היה נעים; בַּסֵּם, תת לדבר ריח בשם. בֻּסּוֹם*, הֻתקן בבשמים. הִתְבַּסֵּם*, היה שמח; התקן עצמו בבשמים; צחוק מעט, צָחוק צחוֹק קל; השתכר.
— יִבְסַם לָךְ*, קריאה של ברכה למי שיושב ואוכל.
בַּסָּם*, ז, מוכר בשמים, מוכר סממני רפואות.
(בסס) בַּסֵּס0, חַזק, הַעמד על יסוד. בֻּסּוֹס0, היה מָעמד על יסוד חזק. הִתְבַּסֵּס0, התחזק, היה חזק, עמוד על יסוד חזק; השתרש ב־.
בֹּסֶר, ז, פרי עץ שלא גמל עוד.
בֻּסְתָּן0*, ז, גן עצי פרי.

בַּעְבּוּעַ*, ז, נפח ריק ונבוב; גוף כדורי ממֻלא אויר; גבנונית שעולה על העור מכויה וכדומה ומתמלאה לה.

בִּעְבּוּעַ*, ז, מַשק המים ברתיחתם.

בִּעְבֵּעַ*, פ"ע, הכה גלים; התפרץ בכח (מים מכלי); פרפר בהתאמצות להלחם עם דבר (הטובע במים); השמע קול כֹּחה מהגרון.
הִתְבַּעְבֵּעַ, העלות אבעבועות.

בְּעַד, (ס' בְּעַד), מ"י, דרך־; מתוך־־; על, מאחרי, (סגור, עצור, וכיו"ב); למען, בשביל, בעבור; חלף, תמורת.
— מִבַּעַד ל־, מאחרי.

בעה (בָּעָה, יִבְעֶה), פ"י, העלה בעבועות, רתוח; שאול, דרוש; חפוץ, אַוה. הִבָּעֵה, בקוע ועבור אל תוך; הֵחקר, הִדרש.

בע"ה, ר"ת, בעזרת השם.

בעה"ב, ר"ת, בעל הבית.

בְּעוּלָה, ת"נ, אשה שיש לה בעל; שאיננה בתולה, שידעה איש.

בִּעוּר*, ז, פִּנוי; נקוי; פעלת המנקה והמטהר; שרפה.

בְּעוּת, ז, פחד פתאם, בהלה.

בעט (בָּעַט, יִבְעַט), פ"י, (גם עם ב־), רחוף והכה ברגל (ביחוד בהמה); מאוס, הקל ערך; *העקם, נטה הצדה (קיר). בַּעַט*, בעוט.

בַּעְטָן*, ת, שדרכו לבעט, בועט תדיר.

בְּעָיָה*, נ, שאלה, שאלה למודית.

בְּעִיטָה*, נ, הכאה ברגל; מרד (כנוי מליצי); עקמימות בקיר.

בְּעִילָה*, נ, ביאה אל אשה.

בְּעִיר, ז, בהמה (ביחוד הנושאת משא).

בע"כ, ר"ת, בעל כרחו, נגד רצונו.

בעל (בָּעַל, יִבְעַל), פ"י, (את־, ב־, ל־), היה ארון ל־, משול ב־; הָבא תחת עֹל־; לקוח לאשה; בוא אל אשה. הִבָּעֵל, היה לאשה ל־, הִלָּקח לאשה; הִשָּׁכב (אשה).

בַּעַל, ז, (ר' בְּעָלִים), איש האשה, אלוף האשה; ארון, מושל; מי שאחד הדברים הוא קנינו; מי שיש לו שיכות לדבר; שם אליל הכנענים.
— שְׂדֵה בַּעַל*, ז, שדה צמחים שאין צרך להשקותם.
— בַּעַל אֶגְרוֹף*, ז, אביר, תקיף, איש זרוע.
— בַּעַל אַכְסַנְיָה*, ז, בעל בית מלון.
— בַּעַל אֻמָּנוּת*, ז, בעל מלאכה, יודע מלאכה.
— בַּעַל אַף, ז, מהיר לכעס, כעסן.
— בַּעַל אִשָּׁה, ז, איש שיש לו אשה, נשוּא.
— בַּעַל בַּיִת, ז, איש שהבית שלו; *יושב, תושב, אזרח במקום; °ארון, מושל ה־.
— בַּעַל בְּרִית, ז, חבר, רע, בן דעה אחת.
— בַּעַל בָּשָׂר*, ת, שמן, בריא, עבה.
— בַּעַל דָּבָר*, ז, מתנגד; כנוי לשטן.
— בַּעַל דְּבָרִים*, ז, איש ריב, מתנגד, תובע, נושה.
— בַּעַל דִּין*, ז, בעל דברים, איש ריב, מתנגד.
— בַּעֲלֵי דִין*, ז"ר, הנשפטים.
— בַּעַל דֵּעָה°, ז, איש שדבריו נשמעים ומתקבלים.
— בַּעַל הִגָּיוֹן*, ז, איש ששכלו ישר, איש יודע חכמת ההגיון.
— בַּעַל הֲזָיָה*, ז, חוזה משאות שוא, חולם בהקיץ.
— בַּעַל הֲנָאָה, ז, אוהב תענוגי בשרים, רודף אחרי תענוגים.
— בַּעַל זְרוֹעַ*, ז, תקיף, חומס.
— בַּעַל חוֹב*, ז, הנושה חוב בחברו; החיב לחברו.
— בַּעַל חַיִּים*, ז, מי שרוח חיים באפו; בהמה, חיה ועוף.

— בַּעַל חֲלוֹמוֹת, ז, חולם חלומות; ⁰חולם בהקיץ, בעל הזיה.
— בַּעַל יְסוּרִים*, ז, מְעֻנֶּה, נגוע, איש מכאובות.
— בַּעַל כִּיס*, ז, איש אמיד, איש שיש לו די כסף.
— בַּעַל כָּנָף, ז, מי שיש לו כנפים; עוף, צפור.
— בַּעַל כַּעַס*, ז, כעסן, מהיר לכעס, רגזן.
— בַּעַל כְּשָׁפִים*, ז, מכשף, קוסם.
— בַּעַל לָשׁוֹן, ז, הולך רכיל, מוציא דבה; *בלשן, יודע שפות; ⁰דברן, יודע לנאם ולדבר היטב.
— בַּעַל מוּם*, ז, נָכֶה, שיש לו מום וחסרון בגופו.
— בַּעַל מַהֲלֹקֶת*, ז, מעורר מדנים.
— בַּעַל-מַשֶּׁה-יָד, ז, מלוה, המלוה לשני, נושה.
— בַּעַל מִשְׁפָּט, ז, בעל דברים, בעל דין.
— בַּעַל מַרְאֶה*, ז, איש נכבד ונשוא פנים; איש קומה, איש הדור.
— בַּעַל נֵס*, ז, עושה נסים ונפלאות.
— בַּעַל נֶפֶשׁ, ז, איש הרוח, איש שנפש רחבה לו*; איש שדעתו חזקה וקבועה.
— בַּעַל סֵפֶר, ז, מחבר ספר.
— בַּעַל עֲגָלָה⁰, ז, רַכָּב, עגלון, נוהג בעגלה.
— בַּעַל עֵצָה*, ז, יועץ, נותן עצות טובות.
— בַּעַל פִּיפִיּוֹת, ת, ששני פיות לו, חד משני עבריו; בעל שִׁנַּיִם, שנון.
— בַּעַל פְּקִידוּת, ז, פקיד, ראש.
— בַּעַל צְדָקָה*, ז, נדיב, מרבה לתת צדקה.
— בַּעַל צוּרָה*, ז, איש נכבד ונשוא פנים.
— בַּעַל קוֹמָה*, ז, גבוֹהַ, גבה קומה.

— בַּעַל שְׁבוּעָה, ז, בעל ברית, איש שכרת ברית בשבועה.
— בַּעַל שֵׁם*, ז, בעל נס, עושה נסים ונפלאות על ידי לחשים וקמיעות.
— בַּעַל שֵׁם טוֹב⁰, בשם הזה יקראו לר׳ ישראל מיסד החסידות.
— בַּעַל שֵׂעָר, ת, שעיר, ששערותיו אֲרֻכּוֹת.
— בַּעַל תַּאֲוָה⁰, ז, בעל תענוגים, אוהב תענוגי בשרים.
— בַּעַל תּוֹרָה⁰, ז, איש יודע תורה.
— בַּעַל תַּכְלִית⁰, ז, הדואג לעתיד; שיש לו קץ ותכלית.
— בִּלְתִּי בַּעַל תַּכְלִית⁰, אלהים (שאין לו קץ ותכלית).
— בַּעַל תְּשׁוּבָה*, ז, מתחרט על מעשיו הרעים.

בַּעֲלָה, נ, (ס׳ בַּעֲלַת), גברת, אדונה, מושלת.
— בַּעֲלַת יֹפִי*, יפה, יפהפיה.
— בַּעֲלַת כְּשָׁפִים, נ, מכשפה, קוסמת.

בַּעֲלָן⁰, ז, שחפץ בדבר.

בע״פ, ר״ת, בעל פה (על פה, לא מתוך הספר).

בַּעַץ*, ז, מתכת מרכבת מבדיל ועופרת ללחימת המתכות.

בער (בָּעַר, יִבְעַר), פעו״י, הִשָּׂרֵף, אֻכַּל באש, דלוק; לחוך וכַלה, שרוף ואכול; היה כבהמה, היה חֲסַר דעה. הִבָּעֵר, היה חסר דעה, הִכָּסֵל. בַּעֵר׳ בָּעֵר, הַצֵּת אש, הדלק, הַסֵּק; לחוך ואכול וכַלה צמח השדה; פַּנֵּה והסר מכלי השאר דבר. בִּעוֹר, הִשָּׂרף. הַבְעֵר, בָּעֵר.

בַּעַר, ז, כסיל, סכל, חסר דעה.

בְּעֵרָה, נ, שרפה, מאכלת אש.

בַּעֲרוּת⁰, נ, סכלות, חסר דעה, אִוֶּלֶת; בּוּרוּת, ריקות, חסר לִמּוּד וידיעה.

בעש״ט, ר״ת, בעל שם טוב; כנוי לרבי ישראל מיסד כת החסידים.

(בעת) הִבָּעֵת, הִבָּהֵל, היה נדכה מפחד פתאם.

בַּעַת, הַפחד, הַפּיל אימה ופחד פתאם.

הַבְעֵת, בַּעֵת.

בְּעָתָה, נ, פחד פתאם, אימה, בהלה.

ב"פ, ר"ת, ב' פעמים (שתי פעמים).

בפ"ע, ר"ת, בפני עצמו.

בֹּץ, ז, טיט לח.

בִּצְבּוּץ*, ז, נעֹרת, קנבוס; 0חזרת קרני האור; הופעה לפתע פתאם.

בִּצְבֵּץ*, פ"ע, נבוֹעַ, התפרץ לצאת, נזול מן־; התאמץ לעלות על פני מים; צמוח, שגוֹא; 0שוב אחור (קרני אור).

בִּצָּה, נ, מקום רפש, אגם טיט.

בִּצּוּעַ*, ז, פשָׁרָה, משפט שלום בין בעלי דין.

בָּצוּר, ת, חזק, נשגב, שאין לקרב אליו; 0נקטף (כרם).

בָּצִיר, ז, מעשה או עת קטיפת הענבים ואסיפתם; הענבים הבצורים.

בְּצִירָה*, אסף הענבים, קטיפת הענבים.

בָּצָל, ז, (ר' בְּצָלִים), פרי אדמה, מֻרכב מקלפות זו על גבי זו וטעמו מר וחריף.

בְּצַלְצוּל*, בצל מִדְּבָרִי קטן.

בצע (בָּצַע, יִבְצַע), פ"י, כרות, גדוֹע, נַתֵּחַ; גזוֹל, לקוח בחזקה; *היה להוט להרבות הון, להגדיל טובה; פרוס לחם; פַּשֵּׁר בין בעלי דין, בַּצֵּעַ, השלם, שים קץ; עשה, מלא דבורו; גזול.

בֶּצַע, ז, שלל; עשק, חמס, הון הבא בגזל; שוחד, שלמונים; תועלת, פרי, הנאה.

בָּצֵק, ז, (כ' בְּצֵקִי), עיסה, חמר המתהוה מתערבת מים עם קמח הנלושים יחד.

בצק (בָּצֵק, יִבְצַק), פ"ע, צבה, התנפח, תפוח.

בצר (בָּצַר, יִבְצֹר), פ"י, קטוף ואסוף ענבים; הַמעט, הקטן; חַזק, שַׂגב, עשה כי לא יוכלו לקרב אל־. הִבָּצֵר, היה חזק ונשגב עד שלא יוכלו לקרב אליו; הִמָּנַע, היה נמנע. בַּצֵּר, חַזק, שַׂגב. הִתְבַּצֵּר*, התחזק, הִשׂגב.

בֶּצֶר, ז, עפרות זהב וכסף.

בִּצָּרוֹן, ז, מקום בטוח, מִבְצָר; (שנת־), שנת עצירת גשמים.

בַּצֹּרֶת, נ, חסר מטר, העדר גשמים.

בקבוק.

בַּקְבּוּק (בַּקְבֻּק), ז, כלי חרש למים, כד קטנה; 0כלי זכוכית שצוארו צר.

בִּקְבּוּק*, ז, קול נוזלים בצאתם דרך פה צר של כלי.

בַּקָּה*, נ, יתוש קטן ממאיר[1].

בִּקּוּר*, ז, חקירה ובדיקה, פִּקּוּד; סִיּוּר, ביאת איש לחברו לשאל לשלומו.

— בִּקּוּר חוֹלִים*, ביאה לבית חולה לשאל לשלומו.

בָּקִי*, ת, יודע ומכיר ענין היטב; איש שקרא וזוכר הרבה; בעל נסיון, מֻמחה.

בְּקִיאוּת*, נ, נסיון, ידיעה הבאה מנסיון; ידיעה הבאה מרב קריאה וזכירתה.

בְּקִיעַ, ז, סדק, פרץ, נקיק, מִפְתח צר ארֹך בתוך איזה דבר.

בְּקִיעָה*, נ, פְּעֻלת הבוקע והסודק; בְּקִיעַ, סדק.

בקע (בָּקַע, יִבְקַע), פ"י, חצה, חַלק דבר לארכו; פרוֹץ ופתוֹח בחזקה. הִבָּקַע, הִשָּׁבר, התפוצץ; חדוֹר ועבוֹר דרך־; התפרץ ויצוא; הִפָּתח (עיר) לפני האויב; פקוֹע, התפוצץ פתאם בקול שאוֹן. בַּקֵּעַ, בָּקוֹעַ. בֻּקַּע, הֻבְקַע. הַבְקֵעַ, לכוֹד עיר; הִלָּחץ ועבוֹר בין־. הָבְקַע, הִפָּתח (עיר) לפני האויב; הִשָּׁבר והתפוצץ. הִתְבַּקֵּעַ, פקוֹע והתפוצץ בקול שָׁאוֹן.

בֶּקַע, ז, מַטבע חצי השקל; 0(בהנדסה) חלק שטח העגול הנמצא בין הקשת והמותר.

[1] בקה комаръ, Mücke, moustique mosquito

בִּקְעָה, נ, (ס׳ בִּקְעַת, ר׳ בְּקָעוֹת), עמק, מקום שפל בין הרים, גיא.

בְּקַעַת*, נ, שבר עץ, חתיכת עץ שנתזה בשעת בקיעתו.

בקק (בָּקַק או בַּק, יָבֹק), פ״י, הרק כלו; עשה שממה. הִבּוֹק, הורק, היה ריק. בּוֹקְקִי בקוק.

(בקר) בִּקֵּר, פ״י חָקוֹר, בָּחוֹן; הַפרש, הַבדל; שַׁחר פני איש, סַיר, דרוש בשלום איש; בוא לבית איש לראותו בעת חליו או בימי חג; °חקור ובחון דבר והבֵּע דעתו עליו. הִתְבַּקֵּר, היה נחקר ונבחן.

בָּקָר, ז, שם קבוץ לחיים בַּיְתִים בעלי קרנים (שור, פרה, עגל ועגלה).

— בֶּן־בָּקָר, אחד מִמין הבקר; פר צעיר.

— עֶגְלַת בָּקָר, פרה צעירה קטנה.

בַּקָּר, ז, מְגַדל בקר, עוסק בגדול בקר; רועה בָקר.

בֹּקֶר, ז, ראשית היום, הַתחלת היום.

בֹּקֶר, תה״פ, מחר בבֹקר.

— לַבְּקָרִים, בכל בֹקר.

בַּקָּרָה, נ׳ דרישה, בחינה, בדיקה.

בִּקֹּרֶת, נ, פרסום, הכרזה בפומבי; בַּקָּרָה, חקירה, דרישה, בחינה; °הַבָּעַת חות דעת על ספר, חקר דבר; בקרת ספרים (מטעם הממשלה).

(בקש) בִּקֵּשׁ, פ״י, חפש, דרוש; חפוץ; התאוה להשיג דבר; התחנן, התפלל; תבוע, דרוש דבר מה; שאול, דרוש תשובה. בְּקוֹשׁ, הִדָּרֵשׁ׳ חִפּוּשׂ. הִתְבַּקֵּשׁ*, הִדרש, היה נתבע.

— בִּקֵּשׁ נֶפֶשׁ אִישׁ, חפוץ להמיתו.

בַּקָּשָׁה, נ, שאלה, תחנה, דרישה; °ענין שחוקרים ודורשים על אדותיו.

— בְּבַקָּשָׁה מִמְּךָ! אנא!

בָּר, בַּר, ז, תבואה נקיה; שדה מחוץ לעיר; *חיצוניות, המראה החיצוני.

— תּוֹכוֹ כְּבָרוֹ*, פנימיותו כחיצוניותו.

בַּר, ת, נבחר, נבדל; נקי, טהור; *בָּקִי בדבר; פרא, מדברי, (ההפך מן בֵּיתִי).

בַּר, ז, בֵּן.

— בַּר אֲבָהָן*, בן אבות, מיחס.

— בַּר־אֲדָּה*, ר׳ ברדה.

— בַּר־אַוָּז*, ר׳ בַרוז.

— בַּר־אוֹרָיְן*, ז, יודע תורה, למדן.

— בַּר־דַּעַת*, ז, חכם, בעל שכל.

— בַּר מַזָּל*, איש מצליח בכל מעשיו.

— בַּר מִינָן*, זו״נ, מת, נפטר (חוץ ממנו!).

— בַּר מֵיצַר*, בַּר מֵיצְרָא*, ז, שָׁכֵן, היושב על הגבול; אשר לו זכות השכנות ולו קדימה על אחרים בקנית קרקע או בית אשר על גבולו.

— בַּר־מִן־*, חוץ מן־.

— בַּר־מִצְוָה*, ז, נער שמלאו לו י״ג שנה ונתחיב במצוות.

— בַּר־נַשׁ*, ז, אדם, איש, בן אדם.

— בַּר סַמְכָא*, ז, בן סמך, איש שיכולים לסמך עליו ועל ידיעותיו.

— בַּר פְּלוּגְתָּא*, בַּר פְּלֻגְתָּא*, ז, מתנגד, מתקומם, איש ריב, בעל דברים.

— מִלְּבַר*, מבחוץ, חוץ מהשעור הנמצא כבר, (חֹמֶשׁ מִלְּבַר, הוספת רבע חמשי על ד׳ רבעים).

בֹּר, ז, טֹהר, נקיון; בליל נתר ומים לנקות בו בגדים וכדומה.

ברא (בָּרָא, יִבְרָא) פ״י, יָצוֹר, עשה יש מאַין. הִבָּרֵא, הִוָּצֵר, יֻצוֹר, הֵעָשֵׂה. בָּרֵא, שָׁרֵשׁ, כרות עצים מיער לפנות בו מקום; °חדר, עשה חד. הַבְרֵא, הַאכל והשמן; *היה בריא וחזק (אחרי מחלה).

בַּרְבַּר*, ז, פרא אדם; זר, נכרי.

בַּרְבּוּר, ז, שם עוף ארך הצואר השוחה במים.

בְּרַבִּי (בְּרִבִּי), ז, בן רבי; כנוי לגדולי הדור.

בְּרֶגס, ז, יתד לולבות, יתד עם חריצים מסביב המסתובבת ונכנסת אל תוך דבר ומסתובבת ויוצאת ממנו.

ברבר.

ברד (בָּרַד, יִבְרַד), פ״ע, השתפך, ירוד (הַבָּרָד).
בָּרָד, ז, אגלי הגשם שקפאו באויר לקרח וירדו לארץ כרסיסים מוצקים.
בָּרֹד*, ת, בעל צבע מְנֻמָּר בעגולים קטנים כגדל גרגירי הברד.
בְּרַדָּהס, נ, שם עוף, עורב נחל.
בַּרְדְּלָס*, ז, שם חיה טורפת.

ברדלס.

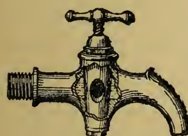
בַּרְדָּס*, ז, כסוי הראש מחֻבר אל המעיל מאחור.
ברה (בָּרָה, יִבְרֶה), פ״י, בחור, הַבדל, הַפרש; טעֹם, בחור מן האֹכל. הַבְרֵה, הַאכל, נתון לטעם; *ערוך סעודת אבל.
(ברוא) נמצא רק ברבים: בְּרוּאִים, כל הנמצא בעולם.
בָּרוּדס, ז, אבק שרפה שממלאים בו את הרובה.
בַּרְוָזס, ז, בַּרְוָזָהס, נ, עוף מהעופות השוחים, קטן מאוז ובשרו נאכל.

ברוז.

בָּרוּךְ, ת, שבאה עליו ברכה, שברכו אותו; מְהֻלָּל (ה׳).
— בָּרוּךְ הַבָּא, קריאה של ברכה לבא אל הבית.
בָּרוּם*, ת, בגד ארוג בשני צבעים שונים.
בָּרוּר, ת, נבחר, נבדל לטוב; נבחר להנהיג עדה; נקי, זך, מלטש; יום צח; שאין כל ספק בו, נכון.
בָּרוּר*, תה״פ, בְוַדַּי, בלי כל ספק.
בֵּרוּר*, הסרת הספק, ודאוּת, טבע דבר שהוא ברור וודי; בחירת דַיָּן לפשר בין שני צדדים.
בְּרוֹשׁ, ז, מין עץ ממיני הארז.

ברוש.

בְּרוֹת, ז, ר׳ ברוש.
בָּרוּת, בָּרוֹת, נ, מזון, צידה; מאכל הנתן לחולה.
ברז* (בָּרַז, יִבְרֹז), פ״י, נקוב וחרור, נקוב במקדח; סַנֵּן, זַקֵּק (משקה) במכבר וכדומה.
בֶּרֶז*, ז, בִּרְזָה*, נ, דד בחבית; ס מכשיר נקוב תחוב בצנור שבסִבּוּבוֹ הוא מונע את קלוּח הנוזלים או מאפשרו.

ברז.

בַּרְזֶל, ז, מתכת ידועה פשוטה ומצויה וגונה אפֹר כהה1); גרזן, כלי לחצב בו; נְחֻשְׁתַּיִם, כְּבָלִים (בדבור המליצה).
— בַּרְזֶל־עָשׁוֹת, פלדה, ברזל מְנֻקֶּה וקשה.
בִּרְזֵל*, פ״י, צפה בברזל (אופן).
ברח (בָּרַח, יִבְרַח), פ״ע, הִמלט, רוץ והחלץ מיד, השמט והחבא; עבוֹר, חלוֹף במהירות;

1) ברזל железо, Eisen, fer, iron

*השתמט משלם חובותיו. הַבְרֵחַ, גרש, גרום כי אחר יברח; חַבֵּר ורתק בבריח.

— הַבְרֵחַ מִן הַמֶּכֶס*, העבר סחורה בגנבה מבלי שלם המכס הקבוע.

— הַבְרָחַת נְכָסִים*, הסתר נכסיו מבעלי החוב לבל יתפשום כנגד חובם.

בְּרִי, ז, חתיכת שלג ברדתה באויר.

בָּרִי, ת, שמֵן, אבוס, בעל בשר; *ברור, שאין כל ספק בו.

בְּרִי*, ז, טהר, נקיון.

— עַל בֻּרְיוֹ*, על בריאותו; על אמתותו, עד היסוד.

בָּרִיא, ת, שמן, דשן; *לא חולה, שלם בגופו; חזק.

בְּרִיאָה, נ, פעֻלת הבורא, יצירה, מעשה; 0תבל ומלואה, הטבע.

בְּרִיאוּת0, נ, מצב האיש הבריא והשלם בגופו, מצב האיש שאינו חולה.

בְּרְיָה*, בִּרְיָה*, נ, בריאה, פעֻלַּת הבורא והיוצר; יצור, יציר.

בְּרִיּוֹת*, ז״ר, אנשים, בני אדם.

בִּרְיָה, נ, מאכל לחולה.

בִּרְיוֹן*, ז, תופש שלטון בכח הזרוע ומתאכזר במתנגדיו; אחד מן הקנאים לפני חרבן הבית השני.

בְּרִיחַ, ז, מוט סוגר ומחבר; העצם העליונה בין השכם והצואר.

בָּרִיחַ, ת, בורח, פליט.

בָּרִיחַ, ז, (ר׳ בָּרִיחִים), מבצר משגב, עיר בצורה.

— נָחָשׁ בָּרִיחַ, נחש עקלתון, נחש מתפתל.

בְּרִיכָה*, נ, נצר יוצא משרש עץ.

בֹּרִית, נ, מין עשב שהמים ששרוהו בהם מעלים קצף ומנקים כתמי בגדים; 0סבון, שמן או חֵלב מערב עם נתר ומשתמשים בו לכביסת לבנים ובגדים.

בְּרִית, נ, (ר׳ בְּרִיתוֹת), הסכמת שלום בין שני צדדים, קֶשר, רֵעוּת ושלום; חֹק, מִצוה; אות החק והמצוה.

— בְּרִית מִילָה*, בְּרִית*, כריתת הערלה לבן ישראל ביום השמיני להִוָּלדו.

— אֵשֶׁת בְּרִית, האשה שנִשאה בחפה וקדושין כדת.

— בְּרִית חֲדָשָׁה0, ספר אונגליון, תורת הנוצרים.

בָּרַיְתָא*, בְּרַיְתָא*, נ, משנה חיצונה, הלכות החכמים שלא באו בסדר המשנה.

ברך (בָּרַךְ, יִבְרַךְ), פ״ע, כרוע ברך. הִבְרִךְ, (בפלוני) ברך את עצמו לרמות לאיש פלוני המאֻשר; התערב, התבולל ב־. בֵּרֵךְ, דרוש לאיש טוב ואשר, התפלל כי יבֹא טוב ואשר לפלוני, אַחל ל־; הַלל, רומם, שַׁבּח, השב תודה; דרוש בשלום; *בַּטא ברכה להי על המזון. בֹּרוּךְ, מצוא טוב ואשר, מצוא תודה ותהלה. הַבְרֵךְ, הושב על הברכים; *כפוף זמורה אֻרכה והטמינה בארץ וראשה יצא למעלה. הִתְבָּרֵךְ, היה ברוך; התחשב למאֻשר ומצליח; התפאר.

— בָּרֵךְ ה׳, חרף וגדף את ה׳.

בֶּרֶךְ, ז, (ר׳ בִּרְכַּיִם) פרק הרגל בין השוק והירך שעליו ישען הכורע, *העץ העקם במחרשה שבו תוחבים את שן הברזל.

בְּרָכָה, נ, (ס׳ בִּרְכַּת, ר׳ בְּרָכוֹת, ס״ר בִּרְכוֹת) הבעת חֵפץ כי תבוא שפעת אשר וטוב לאיש; הבעת תודה להי; אשר, שפע טוב; תועלת; מַתנה, מִנחה.

בְּרֵכָה, נ, מקוה מים, מקום אסף מים; *אפרוחים שיצאו בזמן אחד מהביצים; נצר היוצא משרש עץ.

בְּרֵכְיָה0, מין עוף מצוי במקום ברכות מים, בַּרוז הבר.

בְּרַם*, (ארמית), תה״פ, אך, רק; מ״ח, בכל זאת.

בֻּרְסִי*, בֻּרְסְקִי*, ז, מְעַבֵּד עורות; בֵּית עבּוּד עורות.

בַּרְסָם*, ז, דלקת עור הצלעות או ההזה.

ברק (בָּרַק, יִבְרֹק), פ״י, שלוח ברקים וחצי אש; הופיע (ברק). הַבְרֵק*, התנוצץ; היה לְעִוֵּר; עשה לְעִוֵּר, עַוֵּר.

בָּרָק, ז, רצועת אור נוצצת עוברת ברום האויר; נגה, זהר, יפעה.

בַּרְקַי* (ברקאי), ז, אור הבקר, עלית השחר.

בַּרְקָן, ז, מין קוץ.

בָּרֶקֶת, בָּרְקַת, נ, אבן יְקָרָה יְרֻקָּה נוצצת[1].

ברר (בַּר או בָּרַר, יָבֹר או יִבְרֹר), פ״י, בחור, הבדל מתוך דבר את הטוב לבחרו או את הרע להרחיקו; נקה, טהר. הִבּוֹר, נַקה את עצמו. בֵּרֵר נקה, טהר; *באר, פרש, פתור. הָבֵר, נקה, טהר; לטוש, שוף, מרוט, תת ברק ל־. הֻבְרֵר, *היה ברור ומפורש, הִתְבָּרֵר, היה נקי וטהור, התהלך בישר וצדק; היה מבאר ומפורש.

בְּרֵרָה*, נ, בחירה, מבחר, פעֻלת הבוחר; 0פשָׁרה, משפט שלום בין בעלי דין.

ב״ש, ר״ת, בית שמאי.

בִּשְׁבִיל*, מ״י, בגלל, למען.

בִּשּׁוּל*, הרתחה באש; גמילת הפרי והיותו ראוי לאכילה.

בְּשׂוֹרָה, נ, ידיעה, שמועה טובה; שכר ההודעה.

בְּשִׂימָה*, נ, גחוך קל, צחוק קל.

בשל (בָּשֵׁל יִבְשַׁל), פ״ע, גמול, (הפרי), היה ראוי (הפרי) לאכילה; הֻרתח באש והיה למאכל. בִּשֵּׁל, הרתח באש, אפה, צלה. בֻּשּׁוֹל, הֻרתח באש. הִבְשִׁיל, גרום כי יגמל הפרי, ויבכר. הִתְבַּשֵּׁל*, הֻרתח היטב (תבשיל) והיה ראוי לאכילה; גמול היטב (פרי) והיה ראוי לאכילה.

בָּשֵׁל, ת, מרתח באש לאכילה.

[1]) ברקת изумрудъ, Smaragd, émeraude, emerald

(בשם), בַּשֵּׂם*, פ״י, תקן דבר בבשמים, מַלא בריח בשמים. הִתְבַּשֵּׂם, *הִמָּלא בריח בשמים, שים בשמים בבגדים להפיץ ריח טוב.

בָּשָׂם, ז, עץ נותן ריח טוב ונעים.

בֹּשֶׂם, בֶּשֶׂם, ז, ריח טוב ונעים; צמח או שמן או סם נותן ריח נעים.

בְּשָׂמִים, ר׳ בסם. בַּשָּׂם*, ר׳ בסם.

בְּשָׂמִי0, ת, שיש לו ריח נעים.

בָּשְׁנָה, נ, חרפה, כְּלִמָּה, בושה.

(בשׂר) בִּשֵּׂר, פ״י הודיע חדשות, הגד. הִתְבַּשֵּׂר, שמוע שמועה טובה.

בָּשָׂר, ז, החלק הרך בגוף החי, ההלק הרך בפרי הנאכל; גוף, גויה; בעל חיים; קרוב, בן משפחה אחת.

— בַּעַל בָּשָׂר, ז, איש בריא ושמן.

— בָּשָׂר וָדָם*, איש, אדם, בן תמותה.

— שְׁאֵר בָּשָׂר, קרוב, גואל, בן משפחה.

בשׂרה, ר׳ בשורה.

בְּשָׂרִי0, ת, של בשר; גדל בשר.

בשש, ר׳ בוש.

בֶּשֶׂשׁ*, ז, מאכל ללפת בו את הלחם.

בֹּשֶׁת, נ, חרפה, בוז; שם קלון לאלילים; עֶרות האדם.

בַּת, נ, (ר׳ בָּנוֹת), נקבה ביחס אל אביה ואמה; נערה, ילדה; מדת הלח (כגדל מדת האֵיפָה ביבש.

— בַּת עִיר־ או בַּת אֶרֶץ־, יושבי המקום ההוא (במליצה).

— בַּת־, ר׳ בן־, ור׳ בעל־ ור׳ בעלת־.

— בְּבַת אַחַת*, תה״פ, בפעם אחת.

בת־יענה.

— בַּת אָבוֹת*, מְיֻחֶסֶת, ממשפחה נכבדה.
— בַּת יַעֲנָה, נ, שם עוף גדול ונוצותיו נמכרות ביֹקר, נעמית.
— בַּת עַיִן, נ, בָּבַת העין, אישון.
— בַּת קוֹל*, ז, הד הקול; קול לא טבעי השלוח מהאלהים; קול ההמון, דעת הקהל.
— בְּבַת ראֹשׁ*, ר' בבת אחת.
— בַּת שִׁיר, נ, משוררת; 0רוח השירה.
בָּתָה, בַּתָּה, נ, אדמה בלתי עבודה, ארץ ציה ושממה.
בְּתוּלָה, נ, נערה שלא ידעה איש; אשה צעירה.
— בְּתוּלַת עַם פְּלוֹנִי, או: בְּתוּלַת בַּת מָקוֹם פְּלוֹנִי, העם או יושבי המקום (במליצה).
— קַרְקַע בְּתוּלָה*, אדמה שלא נעבדה עוד.
— מַזַּל בְּתוּלָה*, אחד מי"ב המזלות שבשמים.
בְּתוּלִים, ז"ר, מצב הבתולה; סמני הבתולה.
(בתק) בַּתֵּק, פ"י, כרות, גזור, פלוח.
בתר (בָּתַר, יִבְתֹּר), פ"י, כרות, גזור, פלוח, נַתח לגזרים. בַּתֵּר, בתור.
בֶּתֶר, ז, חתיכה, נתח; 0מכה טריה זבה לח1).
— הָרֵי בָּתֶר, הרים שחגוים ועמקים עוברים ביניהם.
בַּתְרָא*, ת, (ארמית) אחרון.

ג, האות השלישית בא"ב העברי; *ס"מ, שלשה, עם נקודות או קו מאָזן למעלה, שלשת אלפים.
ג"א, ר"ת, ג' אלפים (שלשת אלפים); גירסא אחרינא, (גרסה אחרת, נוסח אחר).
גֵּאי גֵּאֶה, ת, (נ' גֵּאָה), גבה לב, רם לב, בעל גאוה.
גאה (גָּאָה יִגְאֶה), פ"ע, גדול, גבור; צמוח; עלה בערך, הֻכָּבֵד; רבה, עצום, נַצח, התגבר על-. גָּאֶה*, גַּדֵּל, כבד. הִתְגָּאֶה*, התנשא, היה לבעל גאוה.
גֵּאָה, נ, ר' גאוה.
גֵּאֶה, ר' גֵּא.
גַּאֲוָה, נ, רום לבב, גבה לב, רום עינים; נצחון.
גְּאוּלָה, ר" גְּאֻלָּה.
גָּאוֹן, ז, התנשאות, התרוממות; גֹדל לב, רום עינים, גאוה; גדולה, עֹז; תפארת; 0תאר לראשי הישיבות וגדולי ישראל אחרי תקופת רבנן סבוראי; רב גדול מפרסם בתורה; בעל כשרונות נפלאים.
גְּאוֹנוּת0, נ, משרת הגאון בישיבה; כשרון נפלא.
גֵּאוּת, נ, גדלות, רוממות; ר' גאון.
גַּאַוְתָנוּת0, נ, גאוה יתרה, רום לב עד למאד.
גְּאִיוֹן, ת, (ר' גְּאֵיוֹנִים), גֵּא, רם לבב.
גֵּאָיוֹת, ר' גַּיְא.
גאל (גָּאַל, יִגְאַל), פ"י, (את-, מן-), הוציא לחפשי; הצל, חַלֵּץ מצרה; פדה דבר המכור; נשא את היבמה לאשה; טנף, הַשחר, הַקדר (ר' געל). הִגָּאֵל, הִפָּדֵה, יצא לחפשי; הִטַּנֵּף, הִכָּתֵם. גָּאֵל, טמא, חלל. גֹּאוֹל, הִטָּמֵא, היה פסול ומחֻלל. הִגְאֵל, (אֶגְאַלְתִּי=הִגְאַלְתִּי), גָּאֵל. הִתְגָּאֵל, טמא את עצמו.
גֹּאַל, ז, חלול, נְאצה.

1) בתר фистула, Fistel, fistule, fistula

גְּאֻלָּה, נ, פריון דבר המכור; זכות לפדות; *ישועה, חפש; 0ביאת המשיח.

— מִשְׁפַּט הַגְּאֻלָּה, הזכות לגאל, לפדות.

גַּב, ז, אחורי הגוף; הצד החיצון בכלי; חשוק, מסגרת האופן; תל עפר; בנין גבוה.

— גַּב הַיָּד*, גַּב הָרֶגֶל*, השטח העליון של היד או הרגל.

— גַּב הַנָּהָר*, שפת הנהר.

— עַל גַּב*, עַל גַּבֵּי*, מ"י, ממעל, על-.

— אַף עַל גַּב, מ"ח, אף כי, אם כי.

גֵּב, ז, חפירה למקוה מים; מין ארבה; ·קרש לספון גג.

גֹּב, ז, מאורה, מעון חיה, בור.

גֶּבֶא, ז, בקיע בקרקע; מקוה מים; בִּצה.

גַּבָּאוּת*, משרת הגבאי, פקודת הגבאי.

גבאי*, ר' גַּבַּי.

גבב*,(גָּבַב, יִגְבֹּב), פ"י, אסוף, צבור. גִּבֵּב*, אסוף הרבה בלי סדר, ערום ערמה גדולה; (־דברים), פטפט.

גְּבָבָה*, נ, זרדים, ענפים דקים יבשים.

גבה (גָּבַהּ, יִגְבַּה), פ"ע, היה רם קומה; היה נעלה ורב הערך; התגאה. הִגְבִּיהַּ, גבה, הרם למעלה, נשא. הָגְבַּהּ*, הורם, הִנשא למעלה.

גבה* (גָּבָה, יִגְבֶּה*), פ"י, דרוש וקבל חוב או נדבה. הִגָּבֵה*, שֻׁלּם, השתלם, הֻסלק. הִגְבּוּת*, גרום לגבות.

גָּבֹהַּ, ת, (גְּבֹהָּ), רם הקומה; רם המעלה; חזק (קול); בעל גאוה; *אלהים; בית המקדש.

גֹּבַהּ, ז, מדת גוף מלמטה למעלה; רום קומה; גאון, תפארת; גאוה; רום לב.

— גְּבַהּ־אַף, גְּבַהּ־לֵב, גְּבַהּ־רוּחַ, גאוה, רום לבב.

גַּבָּה* נ, השֵׂעָר שמעל לעפעפים מתחת למצח.

גְּבֹהָה, תה"פ, בגאוה, בעזות.

גָּבְהָה, נ, ר' גֹּבַהּ.

גַּבְהוּת, נ, גאוה, רום לבב; גדל, רום.

גִּבּוּב0, ז, קבוצה, אסף.

— גִּבּוּב דְּבָרִים, דברים בלי טעם.

גַּבְהָן*, ת, גבה־לב, מתגאה, מתנשא.

גְּבוּל, ז, הקו המבדיל בין מקום למקום, קצה, שפה; הבל ארץ, מרחב מקום ידוע; פלך, גליל; הקצה האחרון; (—המחלה) עת בוא שנוי מָחלט במַחלה.

גִּבּוּל*, ז, לישה, פעֻלת הגובל והמערב קמח או עפר במים.

גְּבוּלָה, נ, ר' גְּבוּל.

גְּבוּלִין* ז"ר, ערי או כפרי ארץ ישראל חוץ מירושלים.

גִּבּוּן0, ז, מעשה הגבינה מחלב.

גִּבּוֹר, ז, (נ, גִּבּוֹרָה) איש חזק, אמיץ לב, רב כח; איש מלחמה; 0אחד האנשים אשר עליהם ידבר ביחוד בספר, נושא הספור.

גְּבוּרָה, נ׳ כח (הגוף) גדול׳ תֹקף, איל, יכלת; אמץ לב; (גבורות) מעשי גבורה; נצחון.

— *הַגְּבוּרָה, תאר לאלהים.

— גְּבוּרוֹת, זקנה מפלגת.

— בִּגְבוּרוֹת, 0תה"פ, לכל היותר.

— גְּבוּרוֹת גְּשָׁמִים*, מבטא לתפלה לירידת גשמים.

גְּבוּשִׁים*, ז"ר, אבנים בלתי מסתתות או צרורות ששמים בבנין למלוא.

גִּבֵּחַ, ת, (נ׳ גִּבַּחַת) גבה מצח, איש שנשרו שערות ראשו מפאת פניו; *רם קומה ורק.

גַּבַּחַת, נ, קרחה על הראש מפאת הפנים; צד העליון של הבגד, או החלק שהוא לצד פני הגוף.

גַּבֵּי*, (ארמית) מ"י, אצל.

גַּבַּי*, (גבאי) ז, גובה המכס; מקבל נדבות לצדקה; 0ראש בית כנסת או חברה או מוסד.

גְּבִיָּה*, נ, דרישת חוב, קבלת חוב.

— גְּבִיַּת־עֵדוּת*, שאלת פי העד.

גְּבִיהָה*, נ, כנוי התול לחטוטרת.

גָּבְין*, ז, ר' גַּבָּה.

גְּבִינָה, נ, חמר מזון נעשה מחלב חמוץ שהעמידוהו ונקפא 1); ככר גבינה.

גָּבִיעַ, ז, כוס ארֻכה רחבה למעלה וצרה למטה; 0כוס פרח.

גְּבִיר, ז, אדון, מושל, מצוה; 0עשיר גדול; איש נכבד.

גְּבִירָה, נ, מלכה, אשת המלך; מושלת; אשה ביחס לשפחתה; עשירה גדולה; אשה חשובה.

גָּבִישׁ, ז, מין זכוכית יקרה, ר' אלגביש.

גבל (גָּבַל, יִגְבֹּל), פ"י, עשה גבול, הקם אבנים או תל עפר לאות הבדלה בין רשות לרשות; היה לגבול; נגוע בגבול—; *לוש, ערב עפר במים לחמר. הִגָּבֵל0, קבל גבול סביב, הֻקף בגבול; היה ברור, הֻברר בדיוק. גַּבֵּל*, לוש, ערב עפר במים לחמר. הַגְבֵּל, הבדל באות וציון, עשה גבול סביב; 0יחד, תאר איזה דבר בדיוק. הִתְגַּבֵּל*, הִלּוֹשׁ.

גַּבָּל*, ת, האיש הלש, המערב עפר במים לחמר.

גַּבְלוּת, נ, קליעה; לטישת איזה דבר שטחים שטחים מכל עבר(?)

גִּבְלִי, ת, אמן בפסילת אבנים.

גַּבְלִית*, נ, בליטה בכתל.

גִּבֵּן, ת, בעל גב עקום ובולט, בעל חטוטרת; בעל גבינים (השערות שמעל לעפעפים) ארֻכים.

(גבן) גַּבֵּן*, פ"י, עשה גבינה. הִתְגַּבֵּן* היה לגבינה (חלב).

גַּבָּן*, ז, עושה או מוכר גבינה.

גַּבְנוּן, גַּבְנֹן, ז, חטוטרת; בליטה עגֻלה מתנשאה למעלה (בהרים).

גֶּבֶס*, גֶּפֶס*, ז, מין סיד מתקשה לגוף מוצק2).

1) גבינה сыръ, Käse, fromage, cheese

2) גבס гипсъ,Gips,plâtre,gypsum

(גבס) הִגָּבֵס*, התקשה והיה כגֶבֶס.

גִּבְעָה, נ, הר קטן.

גִּבְעֹל, ז, קנה הצמח; כוס הפרח.

גבר (גָּבַר, יִגְבַּר), פ"ע (ב־, מ־, על־) היה חזק; הלוך וגדול. גִּבֵּר, חַזק, אַמץ, נתון כח. הִגָּבֵר, גַּבֵּר. הִתְגַּבֵּר, התחזק, התאמץ, התנשא; *התרבה (מים); (־על־) הַכרע, נַצח; (־אל־) הראה עצמו גבור כנגד־.

— גּוֹבֵר0, נוהג יותר.

גֶּבֶר, ז, איש, זכר; גבור; *תרנגל.

גְּבֶרֶת, נ, מושלת, בעלת בית, בעלת שפחה, ר' גבירה.

גבש (גָּבַשׁ, יִגְבֹּשׁ)*, פ"י, מלא חלל בנין של כתלים וכיו"ב בגביש. גַּבֵּשׁ0, עשה (דבר) צח ושקוף כעין הגביש; עשה סמיך וקרוש. הִתְגַּבֵּשׁ0, היה צח ושקוף כעין הגביש; היה לגביש.

גַּבְשׁוּשִׁית*, נ, תל קטן של עפר, רָמָה; בליטה מתרוממת.

גִּבְתּוֹן0, ז, מין עוף מבעלי השיר1).

גָּג, ז, (ר' גַּגּוֹת וגם גַּגִּים) מכסה הבית, המכסה העליון לבנין שעל התקרה.

— גַּג הָאוֹת*, ז, הקו העליון של האות.

גַּד, ז, מין גרגר זרעונים; מזל, אשר, ברכה; אליל האשר לפי אמונת העמים הקדמונים.

גְּדְגְּדָנִית*, נ, גרגיר מלא מיץ וקלפתו אדמה וגלעינו עגול וקשה2); צמח

גדגדנית.

1) גבתון подорожникъ, Ammer, bruant, jellow-hammer.

2) גדגדנית вишня, Kirsche, yerise, cherry

ממיני הירקות והוא מאכל לבהמה.

גדד (גַּד גַּם גָּדַד, יָגֹד), פעו״י, חתוך דבר מן דבר; קטוף תמרים; הֵאסף לגדודים.
גַּדֵּד*, חתוך, כרות; הַחרב. הִתְגּוֹדֵד, שרוט, עשה שרטת בעור הבשר מרֹב צער ואבל; הֵאסף לגדודים; הִפרד והתחלק לאֲגֻדות שונות.

גְּדָה, נ, (ר׳ גָּדות, ס״ר, גְּדוֹת), שפת נהר.

גְּדוּד, ז, פלוגת חיל; צבא פושט לשלל שלל; חריץ הנעשה על ידי המחרשה; החלק המתרומם על יד החריץ.

גָּדוּד, ת, מי שיש לו שרטת בעור בשרו.

גְּדוּדָה, נ, שרטת בעור הבשר.

גָּדוֹל, גָּדֹל, ת, רב ועצום במספר או במדה; חזק, עז (בדבר מפשט); עולה בערך או במספר שנים על חברו; איש שיצא מכלל ילדות; נכבד, חשוב, הפך מן קטן, הפך מן צעיר.
— גְּדוֹל הַדּוֹר*, איש חשוב מכל בני דורו.
— גְּדוֹל הַבַּיִת*, ראש הבית.
— גְּדוֹלָה, גְּדוֹלוֹת, דבר גדול, דברים גדולים.

גִּדּוּל*, צמיחה, טפוח, חנוך.
— גִּדּוּלִים*, ז״ר, הצמחים הגדֵלים.

גְּדוּלָה, ר׳ גדֻלה.

גִּדּוּעַ*, ז, מה שנגדע מאילן; פעלת המגַדע.

גִּדּוּף, ז, גִּדּוּפָה, גְּדוּפָה, נ, דברי בוז וחרוף, נאצה.

גִּדּוּר*, ז, עשית גדר וסיג.

גָּדוּשׁ*, ת, מלא על גדותיו.

גְּדִי (בהפסק: גֶּדִי), ז, (גְּדִיי, ר׳ גְּדָיִים, נ, גְּדִיָּה, ר׳ גְּדִיּוֹת) הולד הקטן של העזים; *אחד מי״ב המזלות שבשמים.

גְּדִידָה*, נ, חתך בבשר; לקיטת התמרים.

גְּדִיָּה, ר׳ גדי.

גְּדִיל, ז, ציצית, פתילים.

גָּדִישׁ, ז, ערמת עמרים, צבור קציר שדה; קבר אשר עליו קֻבָּה.

גדל (גָּדַל, גָּדֵל, יִגְדַּל), פ״ע, היה גדול, רבה, עלה למעלה בגבה, בקומה; עשה חיל, עשה עשר; התרומם בערך, בכבוד, הִכָּבד; *פ״י, (גָּדַל, יִגְדֹּל) קלוע, עשה מעשה מקלעת. גִּדֵּל, עשה גדול, נתון גדולה; הַצמח, הַשגה; חנוך, רבה, טפח (ילד); הרם כבוד איש; הלל, שבח. גֻּדּוֹל, הורם למעלה; היה אמון. הִגְדִּיל, גַּדֵּל, הרבה, הרחב, השגה; הרם, הגבה. הִתְגַּדֵּל, התנשא, התרומם; עלה על כל תפארת והוד; *התחנך; התגאה לשוא; היה גדול בשנים, יצוא מכלל ילדות.

גָּדֵל, ת, (ס׳ גְּדַל־) עולה מעלה בגבה, בערך, בעשר; *צומח.
— גְּדַל בָּשָׂר, שמן, בריא.

גֹּדֶל, ז, (ס׳ גָּדְל גם גֹּדֶל), מדת אחד הגופים; תכונת דבר שהוא גדול; כבוד, תהלה; חשיבות בכח, בערך.
— גְּדֶל־לֵבָב, גאוה.

גַּדָּל*, ז, עושה פאות נכריות; מתלתל שערות, עושה תִסרקות.

גְּדֵלָה*, נ, צמיחה, גדול.

גְּדֻלָּה (גְּדוּלָה), נ, כבוד, תפארת; מעשים גדולים ונכברים.

גִּדֵּם*, ז, קִטֵּע יד אחת.

גדם (גָּדַם, יִגְדֹּם)*, פ״י, כרות, גזור, חתוך.

גִּדְמָה*, נ, ענף תמר, כַּפַּת תמרים.

גדע (גָּדַע, יִגְדַּע), פ״י, כרות, קצוץ (חלק מדבר שלם). הִגָּדַע, הכרת, השבר. גִּדֵּעַ, כרות, כלה. גֻּדַּע, הכרת, שֻׁבּור, כלה.

(גדף) גִּדֵּף, חרף, נאץ, בזה, חלל שם; *(הקערה) קנח את הקערה בפת לחם.

גדר (גָּדַר, יִגְדֹּר), פ״י (על־, בעד־), עשה היקף מסביב לדבר; עשה מחיצה להבדיל בין שדות או חצרות; סתום פרצה בגדר; (־בפני) כלוא, מנוע; עשה מחסה בפני דבר; *לקוט תמרים מן העץ. הִגָּדֵר, הִנּזר, הִשָּׁמר,

הבדל. גַּדֵּר* כרות, דקור. הַגְדֵּר0, יַחֵד, בּאר בדיוק. הִתְגַּדֵּר*, הצטין; התגאה.

גָּדֵר, נ, (ס׳ גֶּדֶר, ר׳ גְּדֵרִים) אבנים סדורות ככתל מסביב לשדה או לחצר; חַיִץ, מחיצה (גם של עץ); 0הסמן העצמי של הדבר, מהות הדבר.

גְּדֵרָה, נ, ר׳ גדר; מקום מֻקָּף גָּדֵר לנוה צאן.

גַּדְרוּת0, נ, התיפות, התהדרות יתרה.

גִּדְרוֹן0, ז, שם עוף קטן המצוי בין הגדרים.

גדרון.

גַּדְרִיס0, ז, חלי האבעבעות הבא בדרך טבעית או ע״י הרכבת לחה בעור.

גְּדֶרֶת, נ, ר׳ גדרה.

גדש (גָּדַשׁ, יִגְדֹּשׁ)*, פ״י, צבור, ערום ערמה; מַלֵּא (מדה) למעלה משפתה; (־הסאה) עבור הגבול (בהוראה משאלה). הִגְדִּישׁ*, הֶערם לערמה, הִמָּלֵא (במדה) על גחתיה. הַגְדֵּשׁ*, מלא מדה על גדותיה; עשה גדיש.

גֶּדֶשׁ*, ז, החלק היתר על המדה, העדף.

גֵּה, מ״ג, זה (יחזקאל מז, יג).

גהה (גָּהָה, יִגְהֶה), פ״י, הסר (מחלה), רפא. הַגְהֵה*, (את העינים) הכבד על העינים באור בהיר שקשה להן לסבלו.

גֵּהָה, נ, סבר הפנים.

גְּהוּץ*, ז, (לבנים) החלקה במגהץ.

גְּהוּק*, ז, הוצאת רוח מהקבה דרך הפה בקול שאון.

גְּהוּר0, ז, הבל היוצא מהפה (בחרף נראה כאד).

גהנום, ר׳ גיהנום.

(גהץ) גַּהֵץ* , פ״י, הַחלק (לבנים או בגד) במגהץ; עשה זך ובהיר. גֻּהוּץ*, היה מגהץ. הִתְגַּהֵץ*, הֵעשה מגהץ.

(גהק) גַּהֵק* , פ״ע, הוצא רוח מהקבה דרך הפה בקול שאון.

גהר (גָּהַר, יִגְהַר), פ״ע, השתרע, השתטח; שחוח.

גַּהַר*, ז, השתטחות ארצה.

גֵּו, ז, גַּב, אחורי הגוף.

גֵּו, ז, (ר׳ גֵּוִים) אחורי הגוף, גב; תוך, פנימיות; 0גוף, גויה.

— דְּבָרִים בְּגֵו*, יש בזה איזה דבר, לא לחנם הוא.

— מִקְּנֵו*, (שליש או רביע וכדומה) מכפנים, מתוך המספר עצמו, שהמספר יחשב לשלשה שלישים וממנו יקחו השליש או לארבעה רבעים וממנו יקחו הרבע וכיו״ב.

גּוֹאֵל, ת, קרוב, בן משפחה; פודה ומציל; *משיח.

— גּוֹאֵל הַדָּם, נוקם נקמת דם קרובו השפוך.

גּוֹבַי, גּוֹבָאי*, ז, ארבה, חסיל.

גּוֹבֶל*, ז, שפת הערוגה מסביב לה העשויה לדריסת רגל האדם.

גּוֹבַיְנָא*, גּוּבַיְנָא*, (ארמית), נ, דרישת וקבלת חוב.

גוד (גָּד, יָגוּד), פ״י, כרות, קָטוֹע; התאסף לגדוד.

— גּוּד אוֹ אָגוּד*, אדם אומר להברו שותפו: קנה אתה חלקי ושַלם לי או אני אקנה חלקך ואשַלם לך.

גּוֹדָל*, אֲגוּדָל, בהן (ביד וברגל).

גּוֹדֶלֶת*, נ, אשה מקלעת שער.

גּוֹדֵר, ז, בונה גדרים.

גּוֹדְרוֹת*, שם קבוץ לצאן (בהמה דקה).

גֵּוָה, נ, גוף, גויה; גאוה.

גּוֹהֶה*, ת, עומד נטוי (כתל).

גִּוּוּן0, ז, שנוי הגון והצבע, התערבות והתאחדות הגונים.

גּוֹז (גָּז, יָגוּז), פ״ע, חלוף, עבור מהר; עוף ובוא, בוא ביעף. הֵגוֹז, הֵעלם מהר. הָגֵז*, הָבא ביעף.

גּוֹז או גּוֹזֶה, ר׳ גּוֹחַ.

גּוֹזָל, ז, (ר׳ גּוֹזָלִים, גּוֹזָלוֹת) בן עוף, אפרוח; יונה צעירה.

גּוּזְמָא, ר׳ גְּזמה.

גּוֹחַ או גּוֹחָה, ת, מוציא (ילד ממעי אמו).

גּוֹי, שק״ז, עַם, בני ארץ אחת וממלכה אחת; חבר אנשים; 0איש לא יהודי; עובר על הדת. (גּוֹיִם) *עמים לא יהודים; עמים שונאי ישראל; 0נוצרים.

גּוֹיָה0, נ, אשה לא יהודית.

גְּוִיָּה, נ, פגר, גוף המת; גו, גוף החי.

— רֹאשׁ הַגְּוִיָּה*, אבר ההולדה (הזכרות).

גּוֹיוּת0 , נ, אי־יהודות.

גְּוִיל*, ז, קלף שלא תֻּקן כל צרכו; אבן לא מסתתה.

גְּוִיעָה*, נ, אפיסת הכחות, גסיסה.

גּוֹלָה, נ, יציאה מארץ מולדת באנס.

— הַגּוֹלָה, נ, שם קבוץ ליוצאים לארץ נכריה; ארץ נכריה ששמה הגלו הגולים; כל ארצות חוץ לארץ.

— בְּנֵי גוֹלָה*, ז״ר, הגולים שבחוץ לארץ.

— רֹאשׁ הַגּוֹלָה*, ראש היהודים בבבל.

גּוֹלֶה, ת, יוצא בגולה, נודד, מגרש ממולדתו.

גּוֹלֵל*, ז, אבן עגלה לסתימת הכוכים (קברים).

גּוּמָא*, גּוּמָה*, נ, נקרה (באדמה, באבן, בגוף או בלחם); נקב קטן, חור.

גּוֹמְלִים, ז״ר, עוזרים אחד לשני; (פעֻלה של־ פעֻלה הדדית מאיש לרעהו.

גּוּמָץ, ז, ר׳ גומא.

גַּוָּן*, ז, צבע, מראה פני־; אפן; 0ההבדל הדק שבין מראה דברים שונים בני צבע אחד (יותר או פחות בהיר, כהה וכיו״ב); הבדל דק בהוראת מלים.

(גום) הֵגִים*, עשה כי אחר יתגאה; בחוש, סכסך ונער.

גוע (גָּוַע, יִגְוַע),פ״ע, יצוא (רוח החיים), מות, כלה, חדול מחיות.

גּוּף*, ז, גויה, החמר של החי; עצם, דבר שיכולים לראותו או למששו.

— גּוּפָא*, עצם הדבר.

— גּוּפוֹ*, הוא בעצמו. גּוּפָהּ*, היא בעצמה.

— מִלַּת הַגּוּף0 או שֵׁם הַגּוּף0, מלה הבאה במקום השם, העצם (בבחינת חלוקת כל העצמים לשלשה: למדבר, למי שמדברים אליו ולמי שמדברים על אדותיו): אני, אתה, הוא, וכיו״ב.

גוף (גָּף, יָגוּף)*, פ״י, סתום פי כלי. הֻגַּף*, סגור (דלת); הקיש שני גופים זה בזה להשמיע קול שאון. הוּגַף*, היה סגור.

גּוּפָה, נ, גוף מת, פגר.

גּוּפִי0, גּוּפָנִי0, ת, דבר שהוא מִטבע הגוף, השיך לגוף.

גּוּץ*, ת, קצר קומה.

גּוּר, גּוֹר, ז, ארי קטן; בן חיה יונק; *כלב או זאב קטן.

גור (גָּר, יָגוּר), פ״ע, דור, ישוב באיזה מקום משך זמן; (העתיד, הצוי והמקור) פחוד, ירוא, יגור; התאסף; ארוב. הִתְגּוֹרֵר, דור, גור; הסתער.

גּוֹרָל, ז, (ר׳ גּוֹרָלוֹת) אחת מהאבנים הקטנות או הפתקאות שמטילים לקלפי לחרץ על פיהן דבר מסֻפק; נחלה הבאה לאדם בגורל; מזל האדם, חלקו.

— הַפֵּל־, הַטֵּל־, הַשְׁלֵךְ־, יַדֵּה־, הטל האבנים או הפתקאות האלה והוציאן לתכלית הנזכרת.

גּוּשׁ, ז, רגב עפר; גוף מוצק.

גֵּז, ז, הצמר הגזוז מהצאן; שדה שגזזו את עשביו; העשב הנקצר לצרכי מאכל בהמה.

בַּז.

גַּז*, ז, מין עוף דורס1); מין דבורה פראית.
גִּזְבָּר*, שר אוצרות; ממונה על קפת כסף (בחברה, בבית מסחר).
גִּזָּה, נ, גזיזת צמר; צמר גזוז.
גזוזטרא, ר׳ גזוזטרה.
גִּזּוּם*, ז, אִיּוּם, הפלת אימה על איש.
גִּזּוּר0, ז, גזרת הארג לפי מדת הבגד.
גזז (גָּזַז, יִגְזֹז, גם יָגֹז), פ״י, התוך שער או צמר או ירק; (מעות) החסר מעט ממשקל זהב המַטבע או כספה ע״י התוך. הִגָּזֵז, הֻחְתַּךְ.
גַּזָּז*, ז, גוזז צאן.
גְּזֻזְטְרָה*, נ, גזרה רחבה; מקום או בנין בולט מחוץ לחלון לשבת עליו.
גְּזִיז*, ז, (־ברד, ־שלג) חתיכת שלג או ברד קטנה.
גְּזִיר*, ז, גזר עץ.
גָּזִית, נ, אבנים מסֻתתות; סתוּת אבנים.
גזל (גָּזַל, יִגְזֹל), פ״י, חטוֹף, לקוֹח בחזקה דבר השיך לאחר; (־את פלוני) גזול דבר מאיש. הִגָּזֵל, הֻלְקַח, הֻחְטַף.
גָּזֵל, ז, (ס׳ גֶּזֶל־) לקיחת דבר בחזקה; דבר גזוּל.
גְּזֵלָה, נ, דבר גזול, גזל.
גַּזְלָן*, ז, מי שדרכו לגזל.
גַּזְלָנוּת*, נ, מעשה הגזלן.
גזם (גָּזַם, יִגְזֹם)*, פ״י, עשה תנועה באצבע לאַיֵּם על איש. גִּזֵּם*, הִגְזִים*, גזם. גִּזֵּם0, (עץ) כרות, זמור, חתוך ענפי עץ. הִגְזִים0, הפריז, הפלג, ר׳ גזמה.

גזם.

1) גַּז, соколъ, Falke, faucon, falcon.

גָּזָם, ז, ארבה בטרם צמחו לו כנפים; 0בַּיְרָה, מעמד התולעת לפני התהפכה לפרפר.
גֻּזְמָה*, (גוּזְמָא), נ, הפרזה, הפלגה, הגדלת דבר או מספר הרבה יותר ממה שהוא באמת.
גֶּזַע, ז, מצבת העץ שבין השרש והענפים; 0קְבֻצת בני האדם שהם ממוצא אחד; (מִ־), ממשפחת איש חשוב.
גזר (גָּזַר, יִגְזֹר), פ״י, כרות עץ ממקום מטעו; כרות דבר לחלקים; כלה; חתוך; *צוה, פקוד; בנה שם או פעל משרש (בדקדוק), (־על דבר) אסור את הדבר; (־השכל וכיו״ב) חיֵּב; פ״ע, (יִגְזַר) החלט, חרוץ משפט, הִגָּזֵר, היה נבדל, הֻרחק, הֻבדל; הִכרת מארץ החיים, מות; החרץ משפט; 0התיחס בתמונתו לשרש או לפעל (בדקדוק).
גֶּזֶר, ז, נתח, בתר, חתיכה; גזיר עץ; *מין ירק ששרשו נאכל (מראה השרש כתום 1).

גזר.

גְּזָר*, גְּזַר־דִּין*, ז, פסק, משפט חרוּץ.
גְּזֵרָה, נ, מקום שמם מלא סלעים וצוקים; *החלטה, פקודה, גזר דין קשה; הטלת אסור או חובה על העם מצד ראשי העם או הממשלה; יעוּד המזל; סִגָּן; (עשה דבר, גזרה שמא־, או משום־) מפחד פן־.
— גְּזֵרָה שָׁוָה*, הקש (דמיון) ־תלמודי מדין לדין על ידי מלה שוה הנמצאת בתורה בשניהם.
גִּזְרָה, נ, (ר׳ גְּזָרוֹת), קצב תבנית הגוף, חתוך האברים; אגף הבנין, בנין צדדי המחֻבר לבית; 0גזוזטרה היוצאת מן הדיוטות העליונות בבנין; (בדקדוק) חלק פעלים בני נטיה אחת.
גַּזְרַקְשׁ0, ז, מכונה לגזור ולקצץ קש למאכל בהמה.

1) גזר морковь, Möhre, carotte carrot

ג"ח, ר"ת, גמלות חסד, הלואה.

גחה (גָּחָה, יִגְחֶה), פ"י, משוך, הוציא; *פ"ע, נטה הצדה (כתל).

גְּחוּךְ*, ז, בת צחוק; צחוק בבוז לדבר.

גָּחוֹן, ז, בטן החיים הרומשים.

גְּחִילָהo, נ, עמום, שרפת דבר לאט לאט.

גְּחוֹר*, ת, מי שפניו אדמים.

גחך (גָּחַךְ, יִגְחַךְ גם גִּחֵךְ, יְגַחֵךְ)*, פ"ע, צחוק; oצחוק בדמיה.

גַּחְכָן*, ז, לץ, לֵיצָן, מעורר צחוק בדבריו או בתנועותיו.

גחל (גָּחַל, יִגְחַל)o, פ"ע, עמום, בער לאט. הַגְחֵל*, הפוך לגחלים.

גַּחֶלֶת, נ, (כ' גַּחַלְתִּי, ר' גֶּחָלִים) שריד אוּד בוער, פחם בוער; oמין מחלה, מין מכה שהבשר מסביב נשחר ונשרף.

— גַּחֶלֶת הַלַּיְלָהo, נ, מין תולע מאיר בלילה.

גחן (גָּחַן, יִגְחַן)*, פ"ע, שחה, הִכָּפֵף.

גֵּט*, ז, שטר; ספר כריתות הנתן מאיש לאשתו; שטר שחרור מאדון לעבדו.

גַּי, גַּיְא, גֵּיא, ז, (ר' גֵּאָיוֹת), עמק, רֶוַח צר בין שני הרים.

גִּיגִית*, נ, כד גדול, חבית; oמכסה זכוכית על צמחים.

גִּיד, ז, חוט, מיתר מחבר ומקשר; אחד מצנורות הדם שבגוף החי; מיתר בגוף החי המקשר את האברים יחד; *אבר ההולדה.

— גִּיד הַנָּשֶׁה, ז, הגיד הנמצא על כף הירך.

(גיד) גַּיֵּד*, פ"י, כרות הגידים, גזור לגזרים.

גֵּיהִנֹּם*, ז, שאול, מקום ענוי הרשעים אחרי מותם.

גִּיּוּר*, ז, קבלת דת ישראל.

גִּיּוֹרֶת*, נ, אשה שהתיהדה וקבלה דת ישראל. ר, גֵּר.

גיח (גָּח, יָגִיחַ), פ"ע, פרוץ לפניו, פרוץ החוצה; חיל ורעוד. הָגֵחַ, גִּיחַ.

גיל (גָּל, יָגִיל), פ"ע, שמוח, עלוז.

גִּיל, ז, שמחה רבה; תקופת החיים; גל אבנים (שעל הקבר); *זוג הפעמון, לשון המצלה.

— בֶּן־גִּיל־, שנולד בזמן אחד עם־.

גִּילָה, נ, שמחה רבה, חדוה.

גִּימַטְרִיָּה*, נ, הכמת השעור (המדידה); *צרופי האותיות למספרן (למשל „יין" בגמטריה שבעים—י' עשרה, י' עשרה, נ' חמשים, יחד שבעים).

(גין) בְּגִין*, מ"י, בגלל, בעד.

(גים) גַּיֵּם*, פ"י, אסוף את הצבא, הכן חיל למלחמה.

גַּיִס*, ז, (ר' גְּיָסוֹת) גדוד צבא, חיל.

גִּיס*, ז, אחי הבעל או האשה או בעל אחותם, בעל האחות.

גִּיסָה*, נ, אחות הבעל או האשה או אשת אחיהם, אשת האח.

גַּיֵּץ*, פ"י, כרסם, קרסם.

גִּיר, ז, סיד חי לפני הִכָּבותו במים; קצף הצף על גבי השמרים.

— בֵּיצַת הַגִּיר*, חמר להלבין את הנעלים.

גַּיֵּר*, פ"י, יַהֵד, הָבֵא בברית היהדות. הִתְגַּיֵּר*, התיהד, בוא בברית היהדות.

גִּירוּת*, נ, מין עוף 1).

גִּירִיתo, נ, מין חי יונק בעל חרטום מחדד ורגלים קצרות, ר' תחש.

גירית.

1) גירות Wasserhuhn, лысуха, hulque, coot

גירסא, ר׳ גרסה.

ג״כ, ר״ת, גם כן.

גַּל, ז, צבור אבנים; תל שממה, אבני מַפֹּלֶת; ערמת מים המתגלגלת ומתנשאה למעלה; מעין נובע.

— גַּל אֱגוֹזִים, ז, צבור אגוזים.

— גַּל עֲצָמוֹת, ז, צבור עצמות.

גַּלָּב, ז, מגלח, סַפָּר.

גלג* (גִּלֵּג, יְגַלֵּג), פ״ע, התפאר, התהדר בשוא.

גִּלְגּוּל*, ז, סבוב, פעֻלת המגלגל; כניסת הנשמה אחרי המות מגוף אחד לגוף שני; ⁰מין מחול שהמחולל מסתובב סביב עצמו.

— גִּלְגּוּל דְּבָרִים*, המשכת דברים.

— גִּלְגּוּל עִסָּה*, העברה במערוך על העסה לעשותה שטוחה.

— גִּלְגּוּל שְׁבוּעָה*, הטלת שבועה על איש אגב שבועה אחרת.

גַּלְגַּל, ז, אופן עגלה; אופן שעל בור להעלות ולהוריד בו דלי; סבוב, תקופה; מִין צרורי תבן מסתובבים ברוח; ⁰עמוד מים מתרומם על הים.

גלגל.

— גַּלְגַּל הָרָקִיעַ*, כפת השמים.

— גַּלְגַּל חַמָּה*, כדור השמש.

— גַּלְגַּל הָעַיִן*, כל גוף העין.

גִּלְגָּל, ז, ר׳ גַּלְגַּל; אופן עגלת הדשה.

גַּלְגֶּל, ר׳ גלל.

גֻּלְגֹּלֶת, נ, כלל עצמות הראש המקיפות את המח; ראש; איש אחד, נפש אחת; *מכס המשתלם לפי מכסת הנפשות.

גֶּלֶד, ז, (ר׳ גלדים) עור; קלפת עץ; קרום העולה על המכה בהחלה להֵרפא; קרום.

(גלד) הַגְלֵד*, הֻגְלַד*, פ״ע, התכסה בעור דק, העלה קרום; קפוא בקֹר.

גִּלְדָּה⁰, נ, העור העבה שמתחת לנעל.

גֻּלָּה, נ, מעין; קערת שמן עגֻלה; כדור וכותרת על ראש עמוד; *מוט עץ שבו מסמרים רבים לתלות עליהם סחורות.

גלה (גָּלָה, יִגְלֶה), פ״י, (את־) חשׂוף, ערה, הסר הכסוי; הודיע דבר נעלם; פ״ע (מ־, ל־, מעל־), יצוא והֵראה; עבור וכלה; עזוב מקום מולדת, יצא בגולה. הִגָּלֵה, הֵחשף, התפשט המכסה; הֵראה, הופיע לעין; הִוָּדַע. גַּלֵּה, הרים המכסה, חשוף, עָרה; הודיע דבר סתר. גֻּלֹּה, הֵחשף, הֵראה על ידי אחר. הַגְלֵה, הוליך בגולה, העבר לארץ נכריה. הָגְלֵה, הֵעתק מארץ מולדת. הִתְגַּלֵּה, גַּלה את עצמו; התפשט המִכסה; התודע, התפרסם.

גָּלוּד*, ת, שנפשט עורו.

גָּלוּחַ, ת, איש שראשו או זקנו מְגֻלחים.

גִּלּוּחַ*, ז, מלאכת התגלחות, פעֻלת המגלח.

גָּלוּי, ת, לא מְכֻסה; ידוע, מפֻרסם; שטר משטרי המקנה לפנים.

— בְּגָלוּי*, לעין כל, לעיני השמש, לא בסתר.

גִּלּוּי*, ז, פרסום, הודעה בגלוי; הסרת מִכסה מעל דבר; התגלות.

גִּלּוּי דַעַת*, הבעת דעה באיזה ענין.

גִּלּוּי עֲרָיוֹת*, זנות, נאופים.

גִּלּוּי פָּנִים*, פרושו, באורו של איזה ענין; עזות וחֻצפה.

גִּלּוּי שְׁכִינָה*, התגלות רוח הקדש.
גְּלוּלָהo, נ, (ר' גְּלוּלוֹת) גרגר קטן של רפואה.
גִּלּוּלִים, ז"ר, תאר גנַי לאלילים, פסלי עץ ואבן.
גְּלוֹם ז, מעטה רחב להתעטף בו.
גָּלוּם*, ת, לא מעֻבּד; לא מובן היטב.
גְּלוּסְקָה*, נ, עוגה, רקיק.
גָּלוּת, נ, יציאת או הוצאת איש או עם מארץ מולדתו לארץ נכריה; קהל הגולים; מקום הגלות וזמנה; *נגישות ורדיפות בארץ הגלות.
— קִבּוּץ גָּלֻיּוֹת*, קבוץ כל בני ישראל הגולים לארץ ישראל.
גַּלָּחo, ז, כהן קתולי.
(גלח) גִּלֵּחַ, פ"י, גזוז שער בתער. גֻּלּוּחַ, היה נָקִיּחַ. הִתְגַּלֵּחַ, גלח את עצמו, הסר בתער את שערו.
גְּלִיד*, ז, קרח, מים קפואים מקֹר.
גְּלִידָהo, נ, משקה קפוּא בקֹר.
גִּלָּיוֹן, ז, (ר' גִּלְיוֹנִים וגם גִּלְיוֹנוֹת), לוח חלק לכתיבה; לוח ממֹרט למראה; הַחֵלֶק הֶחָלָק הבלתי כתוב המקיף את הכתוב בדף; oנוסחה אחת של עתון.
— הַגִּלְיוֹנִים*, ז"ר, ספרי הדת הנוצרית.
גָּלִיל, ז, מוט עגֹל וארֹך; ככר; פלך; שם חבל ארץ בצפון ארץ ישראל.
גְּלִיל, ת, דבר המתגולל.
גְּלִילָה, נ, כריכת מגלה.
גְּלִימָה* נ, מעיל, בגד עליון, ר' גלום.
גַּלִּינָה*, נ, שקט על הים.
גלל (גַּל, גָּלַל, יָגֹל), פ"י, טלטל דבר ממקום למקום בהפיכה; הסר דבר מעל־; כרוך מגלה בכריכה. הֻגַּל, הִכָּפֵל, הכרך; שטוף, זרום כגלים. גּוֹלֵל, גלל. גַּלְגֵּל, גלל; *לוש במערוך; גרום לדבר שיבוא; הטל חובה על ידי חובה אחרת, וכן בשבועה; (־עם פלוני בסעודה) אכול עם פלוני יחד. גּוֹלוֹל, הִגּוֹל. הֻגַּל, גלגל. הִתְגּוֹלֵל, הִתְגַּלְגֵּל, התהפך, הסתובב; oהכנס (נשמת איש) בגוף איש או חי אחר.
(גלל) בִּגְלַל־, מ"י, בשביל, בעד, בגין.
גָּלָל*, ז, גלגול, סבוּב.
— אֶבֶן גְּלָל*, אבן כבדה שמניעים אותה ממקומה על ידי גלגול.
גָּלָל, גֵּלֶל, ז, (עפ"י רב בלשון רבים: גְּלָלִים) רגב צאה, צפיע בקר; *כנוי לשֵׁן; גוש קטן.
גלם (גָּלַם, יִגְלֹם), פ"י, כרוך, עטוף, צנוף; *(עם על־) הַטְעוּת בחשבון. פ"ע, היה בלי תאר ותמונה. הִגָּלֵם*, הֻגְלֵם*, הִתְגַּלֵּם*, הֵעָשֵׂה גלם, גוף.
גֹּלֶם, ז, גוש בלי תאַר ותמונה; גוף העֻבּר בבטן אמו; *כלי שלא נגמרה מלאכתו; נבער משכל, הדיוט; oתבנית אדם עשויה מחמר; גוף; *דִּירָה, גזם, מעמד התולעת טרם התהפכה לפרפר.
גַּלְמוּד, ת, בודד, ערירי; עצוּב.
גָּלְמִיo, ת, (משקל־), משקל הסחורה עם מעטפתה; (מחיר־), מחיר הסחורה כמו שהוא בלי הנחה.
גְּלַסְקָה, נ, ככר לחם לבן.
(גלע) הִגְלֵעַ*, הִפקע, הִפתח (מכה). הִתְגַּלַּע, התלהב מכעס, התפרץ; עבור הגבול; הִפקע, הִפתח (מכה).
גַּלְעִין*, ז, גַּלְעִינָה*, נ, גרעין קשה (בגרגדניות, שזופים, תמרים וכדומה).
גלף (גָּלַף, יִגְלֹף)*, גִּלֵּף*, פ"י, פסול, פַּתֵּח, הקוק.
גְּלֻפְקָה*, נ, שמיכת צמר להתכסות בה בעת השֵּׁנָה.
גלש (גָּלַשׁ, יִגְלֹשׁ), פ"ע, ירוד ממקום גבוה למטה; הלוך בהשכמה; *עבור על פי הכלי (מרתיחה). הֻגְלַשׁ*, הֵרתח; הִפרד, הִבדל.
— מֵי־גְלָשִׁים*, מים רותחים בשעת רתיחתם ועברם על פי הכלי.
גַּם*, ז, האות גימל; זוית נצבת; (מדת־), מדת הארך והרחב של דבר.

גַּם, מ״ח, אַף, נוֹסף על־; עוד זאת; בכל זאת־; (אם־, גם־), אז, באפן זה; גם אם, גם כי, אפילו אם.

— הֲגַם⁰, אף כי, אם כי.

(גמא) גָּמֶא, פ״י, שאוף, בלוע משקה; *עשה גומות. הִגְמֶא, הַשקה.

גֹּמֶא, ז, קנה הצומח על שפת יאור מצרים.

גמא.

גִּמְגּוּם*, ז, כבד לשון, עלגות; פקפוק וספק בדבר.

גִּמְגֵּם*, פ״ע, עלוג, דבר בלשון עלגים, דבר ושנה הברות או מלים בדבורו; דבר בחטיפה באפן שקשה לשמע דברים ברורים; (—בדבר) פִּקפק, הַטל ספק; (—על דבר) קרוא תגר על דבר.

— דָּבָר מְגֻמְגָּם*, דבר בלתי מובן ברור.

גֹּמֶד, ז, מדה קצרה כזרוע, אמה; *מטלית ששמים על הפה להגן מפני הקר או האבק.

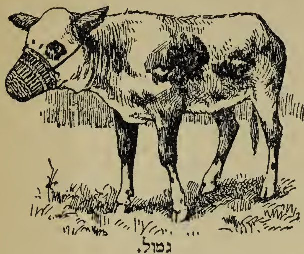
גַּמָּד, ז, ננס, קצר קומה מאד.

גמד (גָּמַד, יִגְמַד)*, פ״ע. הִגָּמֵד*, הִכָּנֵס והצטמצם.

גָּמוּל, ת, ילד שנעתק משדי אמו, שחדל מינק.

גְּמוּל*, ז, מעשה, פעלה טובה או רעה; שכר, שלומים.

גִּמּוּל*, ז, מחסום לפי עגל למנעו מלינק.

גמול.

גְּמוּלָה, ר׳ גמול.

גָּמוּר*, ת, שלֵם, שלא חסר בו עוד; מבֻכּר, בשל (פרי).

גמטריה, ר׳ גימטריה.

גֶּמִי*, ז, סוּף, צמח שעושים ממנו חבלים לקשירה.

גְּמִיאָה*, נ, בליעת משקה.

גְּמִילוּת*, נ, (—חסד), ר׳ גְּמוּל.

גְּמִיָעה, ר׳ גמיאה.

גְּמִירָה*, נ, סוף, אחרית דבר.

גָּמִיש⁰, רך וקל להִכָּפֵף; מהיר זריז וקל התנועה.

גְּמִישׁוּת⁰. נ, תכונת דבר שהוא גמיש.

גמל (גָּמַל, יִגְמֹל), פ״ע, גמר יניקתו מן העץ (פרי), היה לפרי מבֻכָּר; פ״י, בַּכר פרי;

גמל.

הֶעתק ילד משדי אמו; שִׁלֵּם לאיש כפעלו; עשה טוב. הֻגְמַל, הֶעתק משדי אמו. הִתְגַּמֵּל°, הִנזר מדבר שהִתרגל אליו, התרגל מ־.

גָּמָל, ז, גְּמַלָּה*, נ, בהמת משא ומרכב ביחוד לנוסעים במדבר.

— גָּמָל נְמֵרִי°, מין בהמה מדברית בעלת צואר ארך מאד וגון עורו מְנֻמָּר.

גמל נמרי.

גַּמָּל*, ז, נוהג גמלים.

גִּמֶל*, שם האות השלישית בא״ב העברי, ג.

גַּמְלָה*, נ, גשר קטן, מעברה קטנה.

גַּמְלוֹן*, ת, גדול, גס.

גַּמֶּלֶת*, נ, קבוצת גמלים ההולכים יחד.

גמם* (גָּמַם, יָגֹם), פ״י, כרות, גזור החלק העליון מדבר; קלוף. הִגָּמֵם*, הִכָּרֵת. גַּמֵּם*, גָּמם.

גְּמָמִית*, נ, גומה, חפירה.

גמע*, ר׳ גמא.

גמר (גָּמַר, יִגְמֹר), פ״ע, כלה, תום, אפוס, הגיע לסופו; החלט; *למוד. פ״י, כַּלֵּה, הַשלם. הִגָּמֵר, הִשלם, החרץ; גמול (פרי). גַּמֵּר*, קטר בשמים על גחלים; אבר, כַּלֵּה. הַגְמֵר*, גַּמֵּר. הֻגְמַר*, התקטר; הֻחלט.

הִתְגַּמֵּר*, התקטר, התבשם בריח בשמים שעל הגחלים.

— לְגַמְרֵי*, תה״פ, בשלמות, כלו.

— וְגוֹמֵר, וגו׳, מבטא שהוראתו: הקורא צריך שיגמר סוף הפסוק או המאמר שהובא רק תחלתו.

גְּמָר*, גֶּמֶר*, ז, סוף, אחרית; החלטה.

גְּמָרָא, נ, חלק התלמוד המבאר את המשנה; למוּד.

גְּמְרָה*, נ, גחלת.

(גמש) הִתְגַּמֵּשׁ*, הִכָּפֵף.

גַּן, ז, מקום גדור שצומחים בו עצי פרי או פרחים.

— גַּן יָרָק, מקום גדור שצומחים בו ירקות.

— גַּן עֵדֶן*, מקום ענג לנשמות הצדיקים בעולם הבא.

גְּנָאִי, ר׳ גני.

גנב (גָּנַב, יִגְנֹב), לקוח מרשות אחרים בהעלמה ובסתר; (—לב, —דעת*), רמה, הַטעה. הִגָּנֵב, הִלָּקח בהעלמה. גַּנֵּב, גנוב פעמים רבות; רמה, הטה לב איש בחנף. גְּנוֹב, הִגָּנֵב. הִתְגַּנֵּב, הלוך או בוא בַּהֲחבא, בסתר מבלי שירגיש איש בזה.

גַּנָּב, ז, גַּנָּבִית*, גַּנֶּבֶת*, נ, לוקח בהעלמה משל אחרים.

גְּנֵבָה, נ, פעֻלת הגנב; הדבר הנגנב.

— גְּנֵבַת דַּעַת*, נ, רמאות, מרמה.

(גנדר) הִתְגַּנְדֵּר°, התהדר, התיפה.

גַּנְדְּרָן°, ז, (נ׳ גַּנְדְּרָנִית), ת, משתדל למצא חן בהתיפות ובתנועות.

גַּנְדְּרָנוּת°, נ, מדת המתהדר והמתיפה.

גַּנָּה, גִּנָּה, נ, ר׳ גן.

(גנה) גַּנֵּה*, פ״י, חרף, גדף; נתון דפי, בזה. גְּנֹה, חרף, גדף, בְּזה. הִתְגַּנֵּה*, הִמָּאס, התבזה, הִשָּׁפל.

גִּנּוּן°, ז, הוצאת האותיות בדבור דרך האף.

גְּנוּנָה*, נ, מחצלת שטוחה מעל לראש הפועלים למחסה משמש.

גְּנוֹנִית*, נ, גן קטן.
גְּנוּסְיָא*, נ, (יום־), יום הולדת.
גְּנוּת*, נ, גְּנַי, דֹּפִי.
גֶּנֶז, ז, (עפי״ר בל״ר: גְּנָזִים) בית אסף כתבים עתיקים ודברים יקרים; הדבר הגנוז.
גנז (גָּנַז, יִגְנֹז), פ״י, אצוֹר; הַטמן, הַסתר. הִגָּנֵז, הֵאָצֵר, הִטָּמֵן.
גַּנְזָךְ, ז, אוצר, בית מסכנות.
גנח* (גָּנַח, יִגְנַח*), פ״ע, שעוֹל, השתעל; הֵאָנֵח, הֵאָנֵק; רקוק דם.
גְּנַי*, ז, גנות, דֹּפִי, בוז.
גְּנִיזָה*, נ, הַטמנה, הַסתרה; ⁰מקום שטומנים בו דַפֵּי ספרי קדש קרועים ובלים.
גְּנִיחָה*, נ, אנחה, אנקה; שעוּל; נשימה מקצר רוח ומלחץ; רקיקת דם.
גְּנִין*, ז, חתיכת בשר העֻבר שהאשה מפלת לפני זמן יצירתו.
גנן (גַּן, גָּנַן), פ״י, (על־), סכוך, דהידה למחסה; ⁰הוציא האותיות בדבור דרך האף. הָגֵן, היה למחסה.
גַּנָּן*, ז, נוטע עצים ומשגיח על הגן, יודע עבודת הגנים.
גַּנָּנוּת⁰, נ, מלאכת הגנן.
גַּנֶּנֶת*, נ, ר׳ גנן; ⁰המחנכת והמלמדת בגן הילדים.
גַּס*, ת, עבה, שמן; גדול; לא מְנֻמס.
— אֲכִילָה גַּסָּה*, אכילה יותר מכדי שביעה.
— בְּהֵמָה גַסָּה*, בהמה מן מין הבקר.
— מִדָּה גַסָּה*, במדה גדולה, הרבה בפעם אחת.
— פְּסִיעָה גַסָּה*, פסיעה במרחק בין שתי כפות הרגלים, פסיעה גדולה.
— גַּס רוּחַ*, בעל גאוה, גא.
— לִבּוֹ גַּס בְּ־*, אינו מתביש עוד מפני־.
גַּס*, מין צפור טורף, דומה לאיה[1].
גסה* (גָּסָה, יִגְסֶה)*, פ״ע, גהק, הוציא גַּזִּים העולים מן הקבה אל הפה בקול עבה מחמת מאכל כבד.
גַּסּוּת*, נ, חסר נמוּס.
— גַּסּוּת רוּחַ*, נ, גאוה יתרה.
גְּסִי*, (בהפסק: גְּסִי) עלית הגזים (האֵדים) מן הקבה אל הפה.
גְּסִיסָה*, נ, גויעה, יציאת הנפש, היסורים האחרונים לפני המות.
(גסם) הָגֵס*, (דַּעַת, לֵב) התנהג בגסות דעת מבלי לפקפק.
ג״ע, ר״ת, גן עדן; גלוי עריות.
גַּעְגּוּעִים*, ז״ר, כליון נפש, תשוקה לדבר שחלף ועבר, תשוקה לדבר רחוק; חבה יתרה מהורים לילדיהם וכרומה.
גַּעְגֵּעַ*, פ״ע, חסוֹר (התרנגלת) הפירה קלה באדמה לשעשוע; השתוקק לדבר בכליון נפש; מלוֹל (עשב) בין האצבעות כדי שינדף הריח.
הִתְגַּעְגֵּעַ*, (־על) השתוקק לדבר בכליון נפש; השתעשע.
געה (גָּעָה, יִגְעֶה), פ״ע, השמיע קול (בקר וצאן); נתון קול יללה.
גְּעוּל*, ז, טהרת כלים על ידי טבילה במים רותחים; דבר נפלט ומֻשלך; ⁰דבר מאוס; עון, חטא.
גְּעִי*, גַּעְיָה*, גְּעִיָּה*, נ, קול המית הבהמה; קול בכי ויללה.
גַּעְיָה⁰, ז, (בדקדוק) מתג הבא תחת אות לפני שוא נע.
גְּעִילָה*, נ, ר׳ געול.
געל (גָּעַל, יִגְעַל), פ״י, מאוֹס, תעב, השלך הלאה מרגש מאוּס. הִגָּעֵל, הִמָּאֵס; *הַטְהר (כלי) במים רותחים. הַגְעֵל, הַפּל ילד שלא מלאו חדשיו; *טַהר כלי בטבילה ברותחין. הֻגְעַל, הֻטהר (כלי) במים רותחים.

[1]) גס ястребъ, Habicht, vautour, vulture.

גֹּעַל, (־נֶפֶשׁ), ז, רגש של מאוס ותעוב.

גער (גָּעַר, יִגְעַר), פ״ע, (ב־) נתון בקול על־, אִיֵּם, דִּבֵּר בנזיפה; פ״י, קלל, ארור.

גַּעַר0, ז, ר׳ גערה.

גְּעָרָה, נ, תוכחה, הזהרה; תוכחת חמה; השמעת קול אדיר (רעם); קללה, מארה.

געש (גָּעַשׁ, יִגְעַשׁ), פ״י, רגוז, רעוש, התנודד (הארץ), התרגש (הים). גֹּעַשׁ, הִתְגָּעֵשׁ, התרגז, המה בשאון גדול; קפץ, רקד בהתרגשות (סוס).

גַּעַשׁ0, ז, גְּעָשָׁה0, נ, רגז ורעש, התרגשות. — הַר גַּעַשׁ0, ז, הר שרפה, הר יורק לבות אש.

הר־געש.

גַּף, ז, גוף; גב, מקום גבוה; כנף; זרוע; אזן כלי מחברת אליו ומתנועעת; שפת נהר. — בְּגַפּוֹ, לבדו, באין אחר עמו.

ג״פ, ר״ת, ג׳ פעמים, שלש פעמים.

גְּפָה*, נ, גדר של קנים קלועים יחד.

גִּפּוּף*, ז, חבוק, חשוק; סגירה; מסגרת, שפה בכלי.

גִּפּוּר0, ז, זריקת גפרית על צמחים; קטור כלי או חבית בגפרית.

גֶּפֶן, נ, (גַּפְנִי, גְּפָנִים), עץ עושה פרי ענבים, ר׳ אשכל. — גֶּפֶן שָׂדֶה, גפן מדברית.

גֶּפֶס*, גִּפְסִים*, ז, מין חמר סידי לבן שבהתערבו במים יקשה מהר, ר׳ גבס.

גִּפֵּס*, פ״י, דבק וחבר בגפס.

(גפף) גִּפֵּף*, חבק; הקף. גִּפּוּף*, חִבּוּק; הִקּוּף.

גֹּפֶר, ז, מין עץ (יש אומרים: ברוש).

(גפר) גִּפֵּר*, פ״י, עַשֵּׁן בגפרית; כסה דבר בגפרית. הִתְגַּפֵּר* הֻעשן בגפרית; הֻכסה בגפרית.

גַּפְרוּר0, ז, בדיד עץ שראשו משוח בגפרית או בחמר שרפה אחר להדלקה.

גָּפְרִית, נ, חמר שרפה הנמצא באדמה וגונו כתם1).

גֶּפֶת*, נ, פסלת זיתים אחרי שסחטו מהם את השמן.

גפ״ת, ר״ת, גמרא, פרושים, תוספות.

גֵּץ*, ז, ניצוץ, שביב אש או מתכת מלֻבנת הַנִּתָּז ממנה בשעה שמכים עליה בפטיש; טיט שלא יבש לגמרי ובולט מהאדמה.

ג״צ, ר״ת, גר צדק.

גֵּר, ז, איש או עם יושב בארץ נכריה; *בן נכר שקבל עליו דת ישראל. — גֵּר־צֶדֶק*, בן נכר שקבל עליו דת ישראל בתם לבו.

גָּר, ז, פי הר שרפה (איוב כ״ה, ד׳); שכן.

גָּרָב, ז, מין צרעת יבשה מעוררת גרוד וחכוך; *חבית של חרס; שק עור לבגדים.

גֶּרֶב*, נ, (ר׳ גַּרְבַּיִם, כ׳ גַּרְבֵּי) פֻּזמק, מכסה הרגל מסריג חוטים שעליו נועלים את הנעל.

גַּרְגִּיר*, ז, ר׳ גרגר; שם ירק.

גַּרְגֵּר, גַּרְגַּר, ז, ענבה, פרי קטן; *גרעין דק; 0כדורי רפואה קטנים.

גַּרְגֵּר*, פ״י, קטוף גרגרים אחד אחד מהעץ; שטוף הגרון במים וכיו״ב; שפוך לתוך הגרון; הוציא קול צרוד מן הגרון. הִתְגַּרְגֵּר*, גרגר את גרונו.

גַּרְגְּרָן*, ז, זולל וסובא, להוט אחרי שתיה.

גַּרְגְּרָנוּת0, נ, זוללות, תאוה לאכל ולשתות הרבה.

1) גפרית cĕpa, Schwefel, soufre sulphur

גַּרְגֶּרֶת*, נ, (ר׳ גַּרְגָּרוֹת) גרון; הקנה שבתוך הגרון שממנו יוצא הקול.

גרד (גָּרַד, יִגְרֹד), פ״י, שרוט, מרוט; הסר קלפה על ידי העברת חודו של דבר חד על שטח גוף. גֵּרֵד, גרד. הִתְגָּרֵד, התחכך.

גֶּרֶד*, ז, מקום שגרדו ממנו הכתב; (בל״ר גְּרָדִים) פתילים מדלדלים מקצה בגד לנוי.

גְּרָדָה*, תה״פ, בלבד.

גַּרְדּוֹם*, ז, במת מטבח, מקום משפט דיני נפשות אצל הרומאים.

גַּרְדִּי*, ז, אורג.

גֵּרָה, נ, מאכל שנלעס בשנים תבלע; מטבע קטנה, חלק העשרים מן השקל; גרעין חרוב; *חלק הגוף מהצואר ועד החזה.

— מִשְׁקַל גֵּרָה°, (ברפואה) משקל גרעין מגרעיני החרובים.

גָּרָה, פ״י, הרגז, הרעם; חרחר ריב; שסה (חיה באיש); הרגש והרגז העצבים. הִתְגָּרָה, התרגז, התקצף; התחל בריב, חפש תואנה לריב או למלחמה.

גְּרוֹגֶרֶת*, תאנה יבשה.

גְּרוּדוֹת*, נ״ר, שביבי עץ הנופלים מתחת המקצעה.

גְּרוּטָאוֹת* נ״ר, שברי כלי מתכת; סחורות עתיקות ונושנות; בגדים בלים.

גֵּרוּי*, ז, שסוי, חרחור ריב.

גָּרוּם*, ת, גדול הרבה יתר על מדתו (אמה גרומה).

גֵּרוּמִים*, ז״ר, הוספה ועודף שהמוכר נותן לקונה.

גָּרוֹן, ז, (ר׳ גְּרוֹנִים) צואר; בית הבליעה, גרגרת.

— קְרוֹא בְגָרוֹן, צעק בקול, דבר בקול רם.

— אוֹתִיּוֹת הַגָּרוֹן°, אותיות גְּרוֹנִיּוֹת°, א. ה. ח. ע. ר.

גָּרוֹס*, ז, עושה גריסים מזרעוני בר.

גֵּרוּעַ*, ז, נכוי בחשבון, מחסור, חסר.

גָּרוּעַ*, ת, רע; פחות.

גָּרוּר*, ת, (גֵּר־) גר קנאי הנזהר בכל מנהגי העם שבא אליו.

גֵּרוּשׁ*, ז, וכן בל״ר גֵּרוּשִׁים, נתינת גט לאשה; רדיפות; קהל האנשים שגרשו מארצם.

גָּרוּשׁ*, ת, איש שגרש את אשתו, שנתן לה גט.

גְּרוּשָׁה*, ת״נ, אשה שבעלה גרש אותה, נתן לה גט.

גֵּרוּת, נ, מושבה, מקום מושב לגרים; ישיבה בארץ נכריה; *קבלת דת ישראל.

(גרז), הִגְרִז, הגזר, הכרת.

גַּרְזִים*, ז״ר, מיני מתיקה הבאים לקנוח סעודה.

גַּרְזֶן, ז, קרדום, כלי ברזל לחטב בו עצים.

גרזן.

גְּרִיד*, ז, זמן היבש, שאין בו גשמים; מקום יבש; עץ חשוף עלים.

גְּרִידָא, ר׳ גרדה.

גְּרִיס*, ז, גרעיני תבואה שנגרסו ונטחנו לפתיתים.

גְּרִיעוּת*, נ, רֹע איכות דבר; תכונת דבר שהוא גרוע.

גְּרִיץ*, ז, חלת לחם עבה.

(גרל) הִגְרִיל*, פ״י, הפל גורל.

גֶּרֶם, ז, עצם, עקר הדבר; °גוף.

גרם (גָּרַם, יִגְרֹם), פ״י, גרד בשר העצמות; שבר עצם; °סבב, היה לסבה; גֵּרֵם, שבר עצם; גרד בשנים בשר עצם. הַגְרֵם*, הטה הסכין הצדה בשעת שחיטה.

גְּרָם*, ז, גְּרָמָא*, נ, סִבָּה.

גֹּרֶן, נ, מקום חלק מתקן לדוש בו תבואה; תבואת הגרן; זמן הבאת התבואה הגרנה; *אבן כעין חצי גליל נבוב שדרכה נשפכים מי המעין אל הברכה.

— חֲצִי גֹרֶן עֲגוּלָה*, חצי עגול.

גרס (גָּרַס, יִגְרֹס), פ״ע, הִשָּׁבֵר, התפוצץ; *למוד; הסכם לנסח ידוע; *פ״י, עשה גריסים. הַגְרֵס, שבר, נפץ.

גִּרְסָה*, גִּירְסָא*, נ, נֹסַח קבוע: שנוי שבין נסח לנסח.

גרע (גָּרַע, יִגְרַע), פ"י (עם מ־), מנוע; הַמעט, לקוח מ־, חַסר; חתוך השערות. הִגָּרַע, הכרת, אבוד זכר; הִבָּדֵל; חסור, מעוט. גָּרֵעַ, הוציא, הפיק.

גָּרָע*, ת, רופא פשוט, חובש, מקיז דם.

גֵּרָעוֹן*, ז, חֶסר; נִכּוּי.

גֵּרָעוּת*, ר' גְּרִיעוּת.

גַּרְעִין*, ז, חרצן, הזרע שבתוך הפרי; גרגיר תבואה; משקל קטן (ר' גרגיר).

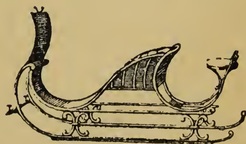
גַּרְעֶנֶת⁰, נ, חלי עינים, שגרעינים קטנים מכסים פני עור העפעף מבפנים.

גרף (גָּרַף, יִגְרֹף), פ"י, משוך ונשוא הלאה; טאטא; *(קערה) קנח הרֹטֶב שבקערה על ידי חתיכת לחם.

גְּרָף*, ז, כלי לשתן ולצאה.

גרר (גָּר׳ גָּרַר, יָגֹר, יִגְרֹר), פ"י, משוך, סחוב; כרות, גזור במגרה או במשור; גרוד בדבר חד; העלה גֵרה. הִגָּרֵר, הִסָּחֵב, הִמָּשֵׁך אחרי־. גָּרֵר, כרות, גזור במגרה. גֹּרוֹר, הִגזר במגרה. הִתְגּוֹרֵר, התפרץ, הסתער, התחולל (ור' גור).

גְּרָרָה⁰, נ, (אגב־) ע"י המשך הדבור; מין עגלה בלי אופנים על השלג.

גררה.

גֶּרֶשׂ, ז, תבואת הארץ, צמח, פרי; *אחת הנגינות בספרי הקדש (׳), וכן גֵּרְשַׁיִם (״).

גֶּרֶשׂ, ז, גריסין, פתותי גרעיני תבואה.

גרש (גָּרַשׁ, יִגְרַשׁ), פ"י, הוציא; שלוח, הרחק ממקומו; נתון גט לאשה. הִגָּרֵשׁ, הִשָּׁלַח, היה גרוש; התגעש, הִסָּער. גֵּרֵשׁ, גרש.

גֵּרוּשׁ, שֻׁלּוּחַ ממקומו. הִתְגָּרֵשׁ*, (־האשה) הִגָּרֵשׁ.

גְּרוּשׁוֹת, נ, שלוחים, רדיפות.

ג"ש, ר"ת, גזרה שוה.

גָּשׁוּם*, ת, רוה, רטוב מגשם; שירדו בו הרבה גשמים (יום או חדש או שנה).

גָּשׁוּשׁ*, ז, מוט ארוך או חבל ובקצהו אנך למדד את עמק המים.

גֶּשֶׁם, ז, מטר סוחף; ⁰גוף (בלשון החקירה). — יְמוֹת הַגְּשָׁמִים*, עת שהגשמים יורדים בארץ ישראל (מחשון עד ניסן).

(גשם) הֻגְשַׁם⁰, היה לגשם, לגוף. גָּשׁוּם*, רוה מגשם, הֻרטב ממטר; ⁰קבל תמונת גוף. הַגְשֵׁם, הורד גשם; ⁰תאר מֻשג מֻפשט בתמונת גוף. הִתְגַּשֵּׁם⁰, הֵהפך לגוף; היה גס.

גַּשְׁמוּת⁰, גַּשְׁמִיּוּת⁰, נ, טבע הגשם, הגוף.

גַּשְׁפַּנְקָה*, נ, חותם; הותם עם אות מיחד לממשלה או למשפחה.

גֶּשֶׁר, ז, מעברה נטויה על נהר.

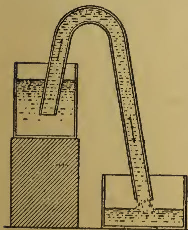
גשר (גָּשַׁר, יִגְשֹׁר*), פ"י, עשה גשרים.

גַּשָּׁר*, שומר הגשר; איש מעביר אנשים וחפצים במעברה.

(גשש) גִּשֵּׁשׁ*, משש, חפש דבר על ידי משוש. הִתְגּוֹשֵׁשׁ*, הִתְגַּשֵּׁשׁ*, הֵאבק, הִלָּחֵם.

גֶּשֶׁת, ר' נגש.

גִּשְׁתָּה*, נ, משאבה שמעלים בה מים ממקום עמוק, דיופי כפוף להרק על ידו נוזלים מכלי אל כלי בכח לחיצת האויר.

גשתה.

גַּת, נ, (ר' גִּתּוֹת, גִּתִּים) בור שדורכים בו ענבים.

גִּתִּית, נ, שם כלי נגינה.

ד, האות הרביעית בא״ב העברי ושמה דָּלֶת; *ס״מ, ארבעה, עם נקודות או קו מֵאֹזֶן למעלה—ארבעה אלפים; ºד׳, ארני.

דִּ־, דִּ־*, א״ח, (בארמית); שֶׁ־, אשר, של.

דָּא*, מ״ג, זאת (ארמית).

— דָּא עָקָא*, זאת הצרה.

ד״א, ר״ת, דבר אחר; דרך ארץ; ד׳ אמות, ארבע אמות.

דאב (דָּאַב, יִדְאַב), פ״ע, הִמּוֹג מרב צער ויגון, הֶעָצֵב; (—הָעַיִן), הזל דמעה. הַדְּאֵב, צער, הֵעָצֵב.

— לֵב נִדְאָבº, לב כּוֹאב.

דְּאָבָה, נ, (ס׳ דַּאֲבַת, כ׳ דַּאֲבָתִי), יגון, צער (?); פחד (?).

דְּאָבוֹן, ז, (ס׳ דַּאֲבוֹן, כ׳ דַּאֲבוֹנִי), ר׳ דאבה.

— לְדַאֲבוֹן לִבִּי או נַפְשִׁי, לְדַאֲבוֹנִיº, לצערי.

דאג (דָּאַג, יִדְאַג), פ״ע, (את־, מ־), ירוא, חשוש; היה שרוי בצער; (ל־), חרוד ל־, ירא פן קרה רע ל־.

דְּאָגָה, נ, (ס׳ דַּאֲגַת, כ׳ דַּאֲגָתִי, ר׳ דְּאָגוֹת, דַּאֲגוֹת), מגור; חששה; חרדה; מצב האיש הדואג; זעזוע (הים).

דאה (דָּאָה, יִדְאֶה), פ״ע, עוּף מהר, טוּס, פרש כנף.

דָּאָה, מין עוף טורף¹.

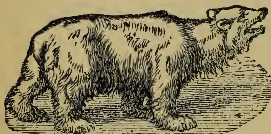
דאר, ר׳ דואר.

דֹּב, זו״נ, (דֻּבִּי, דֻּבִּים), מין חיה גדולה טורפת; שם לשתים מקבצות הכוכבים, הדב הגדול והדב הקטן.

דב.

דֹּב לָבָןº, ז, שם חיה טורפת מצויה בארצות הצפון הקרות.

דב לבן.

דֹּבֶא, ז, (כ׳ דָּבְאִי), שֶׁפַע (?); ימי הַזִּקְנָה (?).

דְּבָב*, ז, שׂנאה, איבה, רגש האיש החפץ ברעת השני.

— בַּעַל דְּבָב*, אויב, שונא.

דְּבְדְּבָן*, ז, (ר׳ דְּבְדְּבָנִים), דְּבְדְּבָנִית*, נ, (ר׳ דְּבְדְּבָנִיּוֹת), גרגרניות, מין פרי עץ ובתוכו גלעין קשה כדורי.

דִּבָּה, נ, דברי גנות על איש או על דבר.

— הָבֵא דִבָּה, הוֹצֵא דִבָּה, הלוך רכיל, נתון דפי.

דֻּבָּהº, נ, הנקבה של הדב.

דָּבוּק, ת, מְחֻבָּר בדבק; נמשך אחרי־.

דִּבּוּק*, ז, חבּוּר בדבק; אחדות; ºבד טוח

¹) דאה коршунъ, Gabelweihe, milan, glead

ברבק לצוד בו עופות הנדבקים בו; רוח רעה השוכנת באיש.

דָּבוּר, (בינוני), נאמר, אמוּר.

דִּבּוּר, ז, בטוּי מלים בפה; שיחה, מאמר; מלה.

— **עַל פִּי הַדִּבּוּר***, במצות האלהים.

תּוֹךְ כְּדֵי דִבּוּר*, במשך עת בטויה של מלה אחת.

דְּבוֹרָה, נ, (ר׳ דבורים) מין זבוב עוקץ הנותן דבש.

דְּבוֹרִית°, נ׳ נחיל של דבורים, קבצת דבורים רבות יחד.

דבורה.

דִּבְיוֹן, (נמצא רק בל״ר; דִּבְיוֹנִים), ז, צֵאת היונים.

דָּבִיק°, ת, הנוח לדבק ב—

דְּבִיקָה*, נ, ר׳ חבור.

דְּבִיר, ז, קדש הקדשים בבית המקדש; °החדר הפנימי בהיכל.

דִּבֵיתְהוּ, (ארמית) אשתו.

דְּבֵלָה, נ, (ס׳ דְּבֶלֶת, כ׳ דִּבְלָתִי, ר׳ דְּבֵלִים, דְּבֵלוֹת); *גוש עגול תאנים יבשות דרוכות ודבוקות זו לזו.

דִּבְלֵל*, פ״י, עשה דבר לקלוש ע״י הוספת מים או ע״י הרחקת חלקיו הקטנים זה מזה.

דִּבְנָה*, נ, סעודת הערב.

דבק (דָּבַק, דָּבֵק, יִדְבַּק) פ״ע (לְ־, אֶל־, בְּ־, עִם־, אַחֲרֵי־) התחבר, הֵאחז זה בזה, התאחד; חַבר ע״י דֶבק; הלוך בדרך־; אהוב; רדוף אחרי־; השג. **הִדָּבֵק***, התחבר, הִמשך אחרי־. **דַּבֵּק**, חַבר היטב בדֶבק, אַחד. **דָּבוּק**, חָבוּר בחזקה, אָחוּז היטב. **הַדְבֵּק**, הַצמד, חַבר; קרב באהבה; (־אחרי־) רָדוף אחרי־; (־את־) השג, הגיע. **הֻדְבַּק**, דֻּבּוֹק. **הִדַּבֵּק*** (הִתְדַּבֵּק), התחבר בחזקה, התאחד היטב.

דָּבֵק, ת, (נ׳ דְּבֵקָה), אחוז, נצמד, מחֻבר; דבר שיש לו הסגֻלה להיות נדבק; °נסמך (בדקדוק).

דֶּבֶק, ז, (כ׳ דִּבְקִי) צִמּוּד, חבּוּר; חמר שמדביקים בו שני דברים יחד; המקום שבו שני דברים דבוקים.

דְּבֵקוּת°, נ, התחברות; סְגֻלַּת ההתחברות; התפעלות, התאמצות לרכז כל הכונה לתפלה ולהתעלות אל האלהות.

דַּבְּקוּת°, נ, טבע דבר שהוא נדבק.

דָּבָר, ז, (ס׳ דְּבַר, כ׳ דְּבָרִי) מאמר, דבור, בטוי, מה שמוציאים מהפה בכלי הדבור; עצם, ענין, מקרה; פקודה; עצה.

— **לֹא דָבָר׳ אֵין דָּבָר**, אין מאומה.

— **דְּבַר־מַה**, איזה דבר.

— **דִּבְרֵי הַיָּמִים**, קורות, הִסְטֹרִיָּה.

— **עַל דְּבַר**, בגלל, בסבת; על אודות; (—אשר) יען כי.

— **דָּבָר אַחֵר***, פרוש אחר; חזיר, וכן כל דבר מגֻנה שאין האדם חפץ להוציא מפיו.

— **דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ** (או **דְּבַר שָׁנָה בְּשָׁנָה** וכיו״ב), כל הנצרך לזמן ידוע, באותו זמן.

— **דְּבַר שְׂפָתַיִם**, דברים שאין בהם עצה ודעת כי אם בטוי מלים בלבד.

— **אִישׁ דְּבָרִים**, דַּבְּרָן.

— **בַּעַל דְּבָרִים**, תובע, בעל דין.

— **דִּין וּדְבָרִים**, טענות ותביעות.

(דבר) הִדָּבֵר, (גם עם עַל־, בְּ־) דִּבֵּר איש את רעהו, שוחח. **דַּבֵּר**, בַּטא בשפתים, הַביע רַעיון במלים, הגד; הודיע; (—בְּלֵב, —עם לֵב, —אֶל לֵב) הגה, חשוב; (—בְּ־) הגד רעות על־; דבר אל־; (—עַל לֵב) דַּבר דברים טובים, נחומים; הַשְׁמֵד. **דִּבּוּר**, בִּטוּא. **הַדְבֵּר**, הַכנע, **הִדַּבֵּר** (הִתְדַּבֵּר), דִּבּוּר.

דֶּבֶר, ז, (ר׳ דְּבָרִים), מַגפה, קֶטב.

דֹּבֶר, ז, (כ׳ דָּבְרִי) אָחו, מקום מרעה לצאן.

דִּבֵּר, ז, (ר׳ דִּבְּרוֹת*) מלה, דבור.

— **עֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת**, עשרת הדברים שדבר אלהים לבני ישראל בהר סיני.

דַּבָּר*, ז, מַנְהִיג, ראש.

דִּבְרָה, נ, דבר, מאמר, דבר חק.

— עַל דִּבְרַת, על דבר, בשביל.

— עַל דִּבְרָתִי, באמונתי (נשבעתי).

דֹּבְרָה, ר׳ דוברה.

דַּבְּרָן*, ת, (נ׳ דַּבְּרָנִית) היודע לדבר או לנאם יפה; האוהב לדבר הרבה.

דַּבְּרָנוּת*, נ, הסגֻלה לדבר הרבה; הסגֻלה לדבר יפה.

דְּבַשׁ, ז, (כ׳ דִּבְשִׁי), החמר המתוק אשר תעשינה הדבורים במיץ מאכלן; מיץ מתוק היוצא מפרות (תמרים, ענבים) או ממין קנים ידועים.

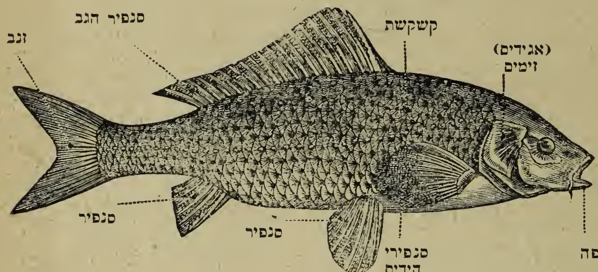
(דבש) הַדְבֵּשׁ*, התחמץ, התקלקל (דבש).

דִּבְשׁוֹן°, ז, כרום, שם עוף, יונק דבש 1).

דִּבְשָׁן*, ז, עוגת דבש; מתיקות.

דַּבֶּשֶׁת, נ, (כ׳ דַּבַּשְׁתִּי, ר׳ דַּבָּשׁוֹת, דַּבְּשׁוֹת, דַּבְּשׁוֹתַי), גב, חטוטרת הגמל.

דָּג, ז, נפש חיה בעלת עצמות וחוליות החיה במים.

דג.

— דָּג מָלוּחַ*, מין דג מיחד 2).

— מַזַּל דָּגִים*, שם אחד המזלות (של חדש אדר).

דַּגְדֵּג°, פ״י, נגוע ומשש במקום שהנגיעה מעוררת גרוי עצבים וצחוק.

דִּגְדּוּג°, ז, פֻּעֻלת המדגדג.

דָּגָה, נ, שם קבוץ למין הדגים; *דג קטן; דג נקבה.

דגה (דָּגָה, יִדְגֶּה), פ״ע, פרה ורבה.

דָּגוּשׁ°, ת, שיש דגש בתוכו.

דגל (דָּגַל, יִדְגֹּל) פ״י, הרם הדגל, הִדְגִּיל, התאסף אל תחת הדגל. הִדְגֵּל°, רומם, נשא; התנַפֵּח.

— דָּגוּל מֵרְבָבָה, נשא ומרומם, עומד לנס.

דֶּגֶל, ז, נס, חתיכת אריג מדבקה למוט עשויה לסדר את הצבא, להכיר את העם אשר בחר בו לסמל לו; פלוגה מפלוגות הצבא.

דֻּגְמָה* (דּוּגְמָא)*, נ, (ר׳ דֻּגְמוֹת, דֻּגְמָאוֹת) דבר מועט מאיזה חמר להראות כי כלו דומה לחלק זה; דבר שהוא למשל ולדמיון לדברים אחרים.

— דֻּגְמָתוֹ°, בדומה לו.

דָּגָן, ז, (ס׳ דְּגַן, כ׳ דְּגָנִי), מיני תבואות השדה (חטים, שעורים, שִׁפּוֹן, שבלת שועל) הגדלים בשבלים; לחם, מאכל; שִׁפּוֹן.

---

1) דבשון, Colibri, колибри, nectarinia

2) דג מלוח, Hering, селедка, hareng, herring

דְּגָנִיָּה°, נ, פרח כחול המצוי בין שבלי הדגן 1).
דגר (דָּגַר, יִדְגֹּר), פ"י, חמם הב־צים (העוף) להוציא מהן אפרוחים.
דגש* (דָּגַשׁ, יִדְגֹּשׁ)*, פ"י, שים דגש באות.
הִדָּגֵשׁ°, קַבֵּל דגש, הִבָּטֵא בהברה חזקה.
הַדְגֵּשׁ*, הטעם מלה בקריאה.
דָּגֵשׁ*, ז, נקודה בתוך האות להזיק הברתה (בבואה אחרי תנועה) ואז יִקָּרֵא בשם „דָּגֵשׁ חָזָק", או לשנות מבטאה (באותיות בג"ד כפ"ת בראשית המלה או אחרי שוא נח) ואז יקרא „דָּגֵשׁ קַל".
דַּד, ז, פטמת השדים, שַׁד; *ברז; פטמת פרי (אתרג).
(דדה) דַּדֵּה, פ"ע, קַפֵּץ, נַתֵּר. פ"י, עזור (לילד קטן) ללכת בעת למוד ההליכה.
הִדַּדֵּה (—הִתְדַּדֵּה) התנועע, התנהל לאט.
(אֲדַדֵּם, תהלים נ"ב, = אֲדַדֶּה עִמָּם).
ד"ה, ר"ת, דבור המתחיל; דברי הכל.
דָּהָה*, פ"ע, שנה מראה, הֶחלש (גון) באפן כי יקשה להכירו, כהה (הצבע).
דָּהֶה*, ת, (גון) רפה, לא עז.
דה"י, ר"ת, דברי הימים.
(דהם) הִדָּהֵם, פ"ע, הֵאלם מבהלה, הֻכֵּה בתמהון.
(דהן) הִדָּהֵן*, המשח בשמן וכיו"ב ע"י הדבקו בדבר משוח.
דָּהִין*, ת, משוח בשמן וכיו"ב.
דֹּהַן*, ז, משחת שמן.
דהר (דָּהַר, יִדְהַר), פ"ע, רוץ (סוס) במהירות חזקה.
דַּהֲרָה, נ, קפיצת סוס במרוצה.
דּוּ*, ש"מ, שנים, שתים (בסגנון ארמי).
דֹּוָאר*, ז, פקודות משלח מכתבים, פָּסְטָה; מוליך המכתבים; המכתבים הבאים ע"י הפסטה;
דוב* פ"ע, נזול, המס. הָדֵב*, הַחלש, הכאב.
דּוֹבֵב, בינוני ז, גורם לְדַבֵּר, להניע (שפתים).

דּוֹבֵר, בינוני ז, אומר, מדבר.
דּוֹבְרָה, נ, רפסודה, קורות עצים קשורות יחד להובילן על פני המים.

דוברה.

דּוּג ר, דַּיג.
דַּוָּג, ר, דַּיָּג.
דּוּגָה, נ, ציד הדגים; סירה קטנה.
דּוּגִית*, נ, סירה תלויה באניה גדולה ובה עולים מהאניה אל היבשה.
דּוּד, ז, (ר' דּוּדִים גם דְּוָדִים) סיר גדול; סל.
דּוֹד, ז, אחי האב או האם; בעל אחות האב או האם; אוהב, רֵעַ, ידיד.
דּוּדָאִים, ז"ר, מין צמח נותן ריח טוב ועושה פרי כתפוחים קטנים1).
דּוֹדָה, נ, אחות האב או האם; אשת אחי האב או האם.
דּוֹדִים, ז"ר, אהבה, חבה, ידידות.
— עֵת דּוֹדִים, פרק (זמן) נשואים.
דוה (דָּוָה, יִדְוֶה), פ"ע, כאוב; הֵעצב.
דָּוֶה, ת, כואב, עצוב, שומם.
— אִשָּׁה דָּוָה, נִדָּה.
דָּווּי*, ת, לחוץ, כואב.
(דוח) הֵדִיחַ, פ"י, שטוף במים. הוּדַח, הִשָּׁטֵף במים.
דו"ח, ר"ת, דין וחשבון.

1) דגניה василекъ, Kornblume, bluet, corn-blower

1) דודאים мандрагоровое яблоко Mandrogora, mandrake

דּוּחַי°, ז, בריה החיה גם במים וגם ביבשה (כמו צפרדע).

דְּוַי, ז, מחלה, חלי.

דַּוָּי, ת, כואב, מצטער.

דוך (דָּךְ, יָדוּךְ), פ"י, כתות גרגרי תבואה וכיו"ב לפרורים קטנים. הִדּוֹךְ, הִכָּתֵת, הוּדַק.

דּוּכִיפַת, ז, מין עוף טמא[1].

דּוּכָן*, ז, מקום עמדת הכהנים בשעת ברכתם, במה; אצטבה.

דּוּלְלָה°, נ, פקעת חוטים.

דום (דָּם, יָדוּם), פ"ע, חרוש, שתוק, ר' דמם.

דּוּמָה, נ, דממה; קבר, שאול; *לעז, רנון; דברים שמדברים הבריות על אדם לרעה; המלאך הממֻנה על השאול.

דּוּמִיָּה, נ, שתיקה, דממה. תה"פ, דומם, מבלי דַבר דָבר.

דּוּמָם, תה"פ, בשתיקה, מבלי דבר דבר; באין קול; בהשקט.

דּוֹמֵם°, ז, שם לכל מיני המחצבים והמתכיות (כל הנמצא בתבל נחלק לחי, צומח ודומם).

דון (דָּן, יָדוּן), פ"י, נשוא ונתון בדבר הגיוני למודי. הִדּוֹן, התוכח, התקוטט.

דּוֹנַג, ז, (דּוֹנַג׳) שעוה, חמר צהבהב שהדבורים עושים אותו.

דּוּנָע°, ז, זוחל שאין ראשו נבדל מקצה זנבו והוא יכול להתנועע מפנים לאחור ולהפך[2].

דופן, ר' דפן.

דּוֹפֶק*, ז, אבן זקופה שסותמין בה פי מערות הקברים; צלעות הקבר שהמכסה נשען עליהן; ר' דֹּפֶק.

דוץ (דָּץ, יָדוּץ), פ"ע, קפוץ הלאה, דלוג; °שמוח.

דוק* (דָּק, יָדוּק), פ"ע, התבונן היטב.

[1]) דוכיפת удодъ, Wiederhopf, hüppe, hoope

[2]) דונע amphésbaena

דּוֹק, ר' דק.

דַּוְקָא*, תה"פ, רק, כך, ולא באפן אחר.

דּוֹר, ז, (ר' דורים גם דורות), תקופת העת ביחס לאנשים החיים בזמן אחד; זמן חיי האדם; האנשים החיים בזמן אחד.

— לְדוֹרוֹת*, לעולם, לכל משך הימים הבאים.

— לְדוֹר דּוֹר, תמיד.

— דּוֹר וָדוֹר, בכל דור.

דור (דָּר, יָדוּר), פ"ע, שכון, ישוב, האחז במקום, גור; פ"י, הַדלק עצים.

דּוּר, ז, עגול, מעגל; כדור; *שורה של קליעה (בסל).

דַּוָּר*, ת, מוביל מכתבי הדואר; נושא המכתבים ומחלקם לבעליהם.

דּוֹרוֹן*, ז, מתנה, מנחה.

דוש (דָּשׁ, יָדוּשׁ), פ"י, רמוס, בוס; הדק, נפץ; הבוט שבלים להוציא מהן את הגרעינים; *(—ב־), התרגל, הסכן. הִדּוֹשׁ, הֵרמס, הבוס, היה למרמס. הוּדַשׁ, הֻהבט (התבואה) במורג.

דו"ש, ר"ת, דורש שלומך.

דּוּשָׁה°, נ, מדרס שתחת מכונה להניע על ידו את אופן המכונה.

דּוּת*, ז, גומה, שוהה לפני בור ומוצא ממנה אליו, ואליה נקוים המים היורדים הבורה למען יסתננו.

דחה (דָּחָה, יִדְחֶה), פ"י, דחוף, גרש; *בטל כה דבר (מצוה וכיו"ב); הַעבר והַעתק דבר מפני דבר אחר; העתק חג וכיו"ב מזמנו לזמן אחר. הִדָּחֵה, הִכָּשל, *העבר (מפני דבר אחר או מזמן לזמן אחר). הִחֹה, הִכשל ונפול. הִדַּחֵה (—הִתְדַּחֵה), הִכשל ונפול בחזקה.

— דָּחֹה בְּקַשׁ*, בטל טענת איש או דבריו בדבר שאין בו ממש.

דִּחוּי*, ז, הרחקה, ארכה (ר׳ דחיה).
דָּחוּס*, ת, צפוף.
דָּחוּף, ת, נמהר, אָץ.
דָּחוּק*, ת, צר, לחוץ; אנוס; לא מתאים היטב.
דְּחִי, ז, (בהפסק: דֶּחִי), כִּשָּׁלוֹן, נפילה מכה דחיפה.
דְּחִיָּה*, נ, הדיפה; ארכה, אחור דבר; לאחר זמן מה.
דְּחִיפָה*, נ, הדפה; ⁰כח מעורר לפעולה.
דְּחִיק*, ז, (בדקדוק) דגש חזק הבא בראש המלה המחֻברת בענין לזו שלפניה.
דחל* (דָּחַל, יִדְחַל), פ״ע, ירוא ופחוד.
דַּחְלִיל*, ז, מפלצת, תמונת אדם או חי משֻׁנֶּה שמעמידים בגן להפחיד צפרים ולהרחיקן מהפרות.
דֹּחַן, ז, מין דגן שגרגריו קטנים מאד[1].
דַּחְסֹ⁰, דלקת מוציאה מֻרסה אצל הצפרן.
דחף (דָּחַף, יִדְחַף), פ״י, הדוף, דחה, לחוץ והרחק. הִדָּחֵף, הֵחפז, היה נמהר, מבהל.
דחק (דָּחַק, יִדְחַק), פ״י, לחוץ, ענה; *האיץ. הִדָּחֵק, הִלָּחֵץ; הִבקע ופנה דרך לעצמו בהתאמצות; *הכנס במקום צר.
— דָּחוֹק אֶת הַשָּׁעָה*, התאמץ שיבוא דבר יותר מהר.
דֹּחַק* (דְּחַק)*, ז, לחץ, הכרח; מחסור; קשי, כברות.
דַּחֲקוּת⁰, נ, ר׳ דֹּחַק.
דטלנ״ת⁰, (בדקדוק) חמש האותיות שמוצאן מהלשון.
דַּי, ז, (ס׳ דַּי, דַּיִי, דַּיְךָ, דַּיֵּךְ, דַּיּוֹ, דַּיָּהּ, דַּיֵּנוּ, דַּיְכֶם, דַּיְכֶן, דַּיָּם, דַּיָּן), כמות מַספקת שלא נצרך יותר ממנה. תה״פ, (גם עם ב־, כ־), במדת הצרך, בכמות מַספקת.
— כְּדֵי, כשעור המַספיק.
— כְּדֵי שֶׁ־, מ״ח, למען.
— מִדֵּי, כל פעם אשר־, כל עת אשר־.
— מִדֵּי יוֹם בְּיוֹמוֹ (וכן בזמנים אחרים) בכל יום ויום.
— מִדַּי* (יותר־) יותר מהרווש.
— לְמַדַּי, דַּי.
ד״י, ר״ת, דיני ישראל,
דִּי* מ״י, (ארמית) אשר; של.
דִּיג, פ״י, (עבר: דִּיגְתִּי, דִּיג, בינוני: דִּיג, דִּיגִים. עתיד: אָדִיג, יָדִיג. צווי: דִּיג) צוד דגים.
דַּיָּג, ז, (ס׳ דַּיַּג, ר׳ דַּיָּגִים) מי שעסקו לדוג דגים.
דַּיָּה, נ, מ ן עוף טורף ממשפחת האיה.
דְּיוֹ, ז, (דְּיוֹנִי, דְּיוֹךָ, דְּיוֹךְ, דְּיוֹהוּ, דְּיוֹהָ, דְּיוֹנוּ, דְּיוֹכֶם, דְּיוֹכֶן, דְּיוֹהֶם, דְּיוֹהֶן) נוזל לכתיבה.
דְּיוֹטָה*, נ, קומת בית, יציע, ר׳ בית.
דְּיוֹסְק*, ר, דִּיסְק.
דְּיוֹפִי⁰, ז, שפופרת להעלות על ידה נוזלים מהבית או מכד.
דִּיּוּק*, ז, רבר הלמד מדבר אחר אַחַר רב עיון; צמצום.
— בְּדִיּוּק* לא פחות ולא יותר.
דְּיוֹקָן*, ז, תמונה מעתקת מפני איש.
דִּיּוּר*, ז, דירת שכן אחד; מי שדר בבית.
דִּיּוּת⁰, ז, יציאת טפות נוזלים כעין זעה דרך נְקבים רקים שבגוף או בכלי חרס.
דְּיוֹתָה⁰, נ, כלי הדיו, בידיו, קסת.
די״י, ר״ת, דברי ימי ישראל.
דַּיָּל⁰, ז, מביא המשקאות והמאכלים במארחות ובבתי הקפה.
דִּילַטוֹרְיָה*, נ, מלשינות.
דִּילְמָא*, מלת השאלה, אולי?
דִּימוּס*, ז, בטול ענש כללי מצד מושל.
— יָצוֹא בְּדִימוּס*, יצוא מבלי ענש.
דין (דָּן, יָדִין), פ״י, שפוט, עשה משפט; ענוש, יסר, הוכח; (־עִם־) הִשפט, דרוש משפט; למוד דבר מדבר (הלכה); התפלפל

[1] דחן просо, Hirse, millet, milet

בסברה. הִדּוֹן, התוכח, התקוטט, הִשָּׁפֵט.
הִדַּיֵּן0, (=הִתְדַּיֵּן), עמוד למשפט עם אחד.
דִּין, ז, משפט, שפיטה; ריב; טענה צוּדקת; משפט קשה: חֹק שיעל פיו דנים; זכות במשפט.
— בֵּית דִּין*, שופטים.
— בַּעַל דִּין*, מי שיש לו תביעות על חברו ונשפט עמו.
— מִדַּת הַדִּין*, נטיתו של ה׳ לשפט בדין קשה, לא ברחמים.
— עוֹרֵךְ דִּין*, פרקליט, מליץ, טוען.
— צִדּוּק הַדִּין*, הסכמת האדם כי הדין הקשה שנמתח עליו הוא בצדק.
— שׁוּרַת הַדִּין*, לפי הדין הקבוע.
— לִפְנִים מִשּׁוּרַת הַדִּין*, לא לפי חֹמר הדין הקבוע.
— דִּין וּדְבָרִים*, טענות ותביעות.
— עָשָׂה דִּין־, ריב ריבו.
— דִּינִים*, חֻקים דתיים.
— וַהֲלֹא דִּין הוּא*׳ וְדִין הוּא*, הן ההקש השכלי מחַיב כן.
דַּיָּן, ז, שופט.
דֵּין*, מ״ג, זה (ארמית).
דַּיָּנוּת*, נ, משמרת הדַיָּנים.
דִּינָר*, ז, מטבע יונית ורומית של כסף ושל זהב.
דַּיְסָה*, נ, מאכל של שעורים או חטים כתושות ומבֻשלות.
דִּיסַק*, שק כפול הנתן על גבי בהמה מזה ומזה.
דיעבד, ר׳ בדיעבד.
דִּיצָה*, נ, שמחה, גילה.
דַּיֵּק*, עשה דבר בדיוק כמו שהוא ולא בקרוב, דוק.
דָּיֵק, ז, סוללה למצור ולירות ממנה אל תוך העיר.
דַּיְּקָן*, ז, המדקדק בכל הליכותיו ומעשיו שיהיו בדיוק.
דַּיְּקָנוּת0, נ, תכונת הדיקן, דיוק.

דִּיר*, ז, דירה לעדר צאן, גדרה.
— דִּיר הָעֵצִים*, בית העצים, אסם לעצים.
דַּיָּר*, ז, היושב בדירה בקביעות.
דַּיָּרָה0, נ, גלם השרץ, גזם.
דִּירָה, נ, מעון, בנין לשבת בו; *תולעת קטנה שבדגן.
— בֵּית דִּירָה, בית לדור בו.
דַּיִשׁ, ז, זמן חביטת השבלים, זמן הדישה; התבואה הנדושה; *דריכה, רמיסה.
דַּיָּשׁ*, ז, האיש שאומנתו לדוש.
דִּישׁ, ז, דִּישָׁה נ, הביטת השבלים או הדריכה עליהן להוציא מהן את הגרעינים.
דִּישׁוֹן, ז, מין חיה ממשפחת הצבאים[1].
דַּיֵּת*, פ״י פלוט טפות דקות דרך נקבוביות (כלי, גוף); העבר דיו על אותיות רשומות.
הִדַּיֵּת*, (=הִתְדַּיֵּת) יצוא (טפות) דרך נקבוביות.
דַּךְ, ת, (ר׳ דַּכִּים), עשוק, רצוץ.
(דכא) הִדָּכֵא, הִשָּׁבֵר, הִכָּנַע. דַּכֵּא, שַׁבֵּר, נַפֵּץ, הַכְנֵעַ. דֻּכּוֹא, שִׁבּוּר, ההרס. הִדַּכֵּא (־הִתְדַּכֵּא), הִשָּׁבֵר (הלב) מיגון ועֹני.
דַּכָּא, ת, נכנע, נענה. ז, אבק עפר(?)
דִּכְדּוּךְ*, ז, שבירה גמורה.
— דִּכְדּוּךְ הַנֶּפֶשׁ*, שבירת הנפש, צערה הגדול.
דכה (דָּכָה, יִדְכֶּה), פ״ע, היה שבור, נכנע. הִדָּכֵה, הִשָּׁבֵר, הִכָּנַע. דַּכֵּה, שַׁבֵּר, נַפֵּץ, כתות, (ור׳ דכא).
דַּכָּה, נ, אשך, ביצי הזכר.
דֳּכִי, ז, (ס׳ דָּכְיִ, כ׳ דָּכְיִי, ר׳ דָּכָיִים) מחי משברים, קול המון גלים; הגלים ברדתם מטה מטה אחרי הנשאם.
דָּכְּס*, ז, נסיך, רוזן,
דַּל, ת, כחוש, רזה; שפל ערך; עני, אביון; מעט הכמות.

[1] דישון антилопа, Antilope

דַּל, ז, מקצר מן דלת, ר׳ שָׁם.
דַּל*, (צווי), הסר, החסר.
דלג (דָּלַג יִדְלַג), פ״ע, קפוץ, דהור; (־על־) עבור על דבר בקפיצה מבלי לנגע בו. **דִּלֵּג**, קפץ על־, קפץ מזּל ל־, פסוח על־; *עבור בספר או בענין מחלק לחלק רחוק ממנו מבלי קרוא מה שביניהם.
הִדְלּוּל*, ז, ירידה במצב; עניות; חתיכת בשר בולטת מהגוף ומדלדלת למטה; 0זקן התרנגל.
דִּלְדֵּל*, פ״י, הַחלש, הַרפה; עשה לדל. **דֻּלְדַּל*** (פֻּעַל), **הִדַּלְדֵּל*** (הִתְדַּלְדֵּל) הלוש, הֵענה; היה לדל; היה קטן, שפל. (—אֵבֶר) נתק ממקום חבורו ונשאר דבוק בו קצת.
דלה (דָּלָה, יִדְלֶה), פ״י, הרם, העלה דבר ממקום עמֹק; שאוֹב מים מבאר. **דִּלָּה**, הרם ממעמקים, רומם; הַצל. **הִדְלָה***, הרם, תלה ענפי הגפן הסרוחים לארץ על עץ או משענה. **הֻדְלָה***, הורם, הֻתלה על־ (בענפי הגפנים).
דַּלָּה, נ, (ס׳ דַּלַּת), פקעת צמר או פשתים קשורה לראש הכישור לטויה; תלתל משער הראש היורד על המצח.
— **דַּלַּת הָעָם**, **דַּלַּת הָאָרֶץ**, המפלגה הנמוכה (העניה) של העם.
הִדְלּוּג*, ז, קפיצה, פסיחה על דבר.
— **הִדְלּוּג רָב**0 (בספרי הדור החולף) תלגרף.
דָּלוּחַ, ת, עכור, לא נקי.
דְּלוּעִים, ר׳ דלעת.
דַּלּוּת*, נ, עניות, שפלות, חסר כסף; רזון.
— **דְּלֵי דַּלּוּת***, דלות מפלגת.
דְּלִי, **דֶּלִי** ז, (דָּלְיֵי, דְּלָיִם, ר׳ דְּלָיִים, זוגי דָּלְיַיִם) כלי לשאב בו מים מבאר; ענף מְדלה.

דלי.

— **מַזַּל דְּלִי***, שם אחד המזלות.
דְּלִיל*, ז, פתיל דק לקשירה.
דְּלֵיקָה, דלקה, שרפה.
דָּלִית, נ, ענף ארך ודק שאפשר להדלותו; זמורת גפן מדלה.
דלל פ״ע (דָּלַל), התמעט. (דַּל, יִדַּל), הנשא, הרום למעלה (ר׳ דלה); כחוש, רזה; היה דל. **הֻדַּל***, תלוש עצים מתוך גן והַשאר רֶוח בין העצים הנשארים. **דִּלְדֵּל*** (פִּעֵל). **דֻּלְדַּל*** (פֻּעַל). **הִדַּלְדֵּל*** (=הִתְדַּלְדֵּל), ר׳ דִּלְדֵּל.
דַּלַּעַת*, נ, (ברבים דְּלוּעִים), מין פרי אדמה ממשפחת הקשואים גדול וצהב[1]).
דלף (דָּלַף, יִדְלֹף), פ״ע, (—הַבַּיִת), הֵרטב ממי הגשמים; נטוֹף, נזוֹל; דמוֹע, הורד דמעות; הִמֵּס.
דֶּלֶף, ז, (דַּלְפִּי, דְּלָפִים), טפטוף מים מהגג; *טפות גשמים הדולפות לאט.
דִּלְפָּה*, נ, צנור הגג.
דַּלְפָּן*, ז, איש שעיניו זולגות תמיד.
דַּלְפָּק*, ז, שלחן קטן בעל שלש רגלים לשים עליו כוסות וכלים לצרך השלחן.
דלק (דָּלַק, יִדְלַק), פעו״י, בעור; שרוף; רדוף אחרי־. **הִדָּלֵק***, הִשרף. **הַדְלֵק**, הבער.
דֶּלֶק*, ז, ר׳ דלקה.
דֶּלֶק0, ז, מין חי יונק[2]).
דְּלֵקָה*, נ, שרפה, בערה.
דַּלֶּקֶת, נ, (דַּלַּקְתּי) מחלת חֹם; 0התגברות החֹם בחלק או באבר מגוף האדם.
דֶּלֶת, נ, (דַּלְתִּי, ר׳ דְּלָתוֹת, ס׳ דַּלְתוֹת, זוגי דְּלָתַיִם, ס׳ דַּלְתֵי) לוח או קרש סובב על צירים ומכסה פתח חדר או כלי; עמוּד בספר; 0החצי הראשון של בית שיר המקבל לחצי השני הנקרא „סוגר״; האות הרביעית של הא״ב.
דָּם, ז, (ס׳ דַּם, דָּמִי, דִּמְכֶם, דָּמִים). נוזל אדֹם בגידי החי; חיים; עלומים (בהוראה זו הסמיכות: דְּמִי); מלחמה (במליצה).
— **דַּם עֲנָבִים**, יין.

---
[1]) דלעת тыква, Kürbes, courge, gourd
[2]) דלק куница, Marder, martre, marten

— עָמוֹד עַל דַּם־, שמוח במיתת־.
— אִישׁ דָּמִים, רוצח.
— אֵין לוֹ דָּמִים, אין חיבים מיתה על מיתתו.
— דָּמִים לוֹ, חיבים מיתה על מיתתו.
— דָּמִים*, מחיר דבר, ר׳ דמים.

ד״מ, ר״ת, דרך משל.

דְּמַאי* (דְּמַי)*, ז, תבואה של עמי הארץ שספק אם הפרישו ממנה מעשר.

דַּמְדּוּם*, ז, אור כהה.
— דִּמְדּוּמֵי חַמָּה*, האור הכהה הנשאר ברקיע אחרי שקיעת השמש; בין השמשות.

דַּמְדְּמָנִיּוֹת*, נ״ר, ענבים שיבשו באשכלותיהם.

דמה (דָּמָה, יִדְמֶה) פעו״י, (ל־, אל־, את־) שוה, היה דומה; חדול, פסוק. הִדְמָה היה שוה, הראה דומה; הִפָּה, אבוד. דִּמָּה, חשוב, התכון; השוות דבר לדבר. דֻּמָּה (מְדֻמֶּה), הֻשְׁוָה, הֻראה לעין. הִדַּמָּה (=הִתְדַּמָּה), השוה, הערך את עצמו.
— דּוֹמֶה אֲנִי שֶׁ־*, כִּמְדֻמֶּה לִי*, כִּמְדֻמֵּנִי*, נראה לי, חושב אני, משער אני.

דִּמּוּי0, ז, עריכת שני דברים זה לעֻמת זה לראות במה הם מְדַמִּים ובמה הם נפרדים.

דִּמּוּס*, תהים, בפרסום.

דְּמוּת, נ, (ר׳ דְּמֻיּוֹת), ציור של דבר הרומה לו; מראה, תמונה; תבנית; *תאר לאלהים.

דֳּמִי, ז, שקט, מנוחה, שלוה.
— בִּדְמִי יָמַי, בעצם תקף ימי החיים.

דִּמְיוֹן, ז, (ר׳ דִּמְיוֹנוֹת), דמות; שווי; כח הציור במחשבה; משל.

דָּמִים*, ז״ר, כסף, מחיר דבר.

דמם (דָּמַם, דַּם, יִדֹּם), פ״ע, היה אלם מפחד; עמוד בלי נוע; שבות. הִדֵּם (נִדַּמּוֹת, נָדַמּוּ, יִדַּם), הֵאלם כאבן; כלה ואבוד. דּוֹמֵם (דּוֹמַם, יְדוֹמֵם), השקט, הרגע. הָדֵם (גם הַדְמִים), הפוך לאבן, השחת, כלה.

דְּמָמָה, נ, (ס׳ דְּמְמַת), קול שפל, קול נמוך; שתיקה.

דֹּמֶן, ז, (דָּמְנִי), זבל, גלל.

דמע (דָּמְעָה, תִּדְמַע [הָעַיִן]), פ״ע, נטוף, נזול, זלוג מים. הִדְמִיעַ, הֵערב, שקוע. דִּמֵּעַ*, ערב. הִדְמִיעַ, הורד דמעות.

דֶּמַע, ז, עסיס ענבים וזיתים (?); ראשית תבואת הגרן (?); דמעה.

דִּמְעָה, נ, מי העינים (בשעת בכי).

דַּן*, ז, כד חרס גדול (לשמירת נוזלים) ששוליו צרים וצריך לסמכו למען יעמד.

דְּנָא*, דְּנָה* (ארמית) כנוי רומז: זה; 0בחדש הזה (כשמראים לפני זה מספר היום שבחדש, כמו: י״א דנא לאמר י״א בהדש הנזכר).

(דנג) דִּנֵּג0, פ״י, כסה ברנג או בשעוה.

דַּנְדַּנָּה*, נ, שם צמח שריחו נעים ומשתמשים בו לרפואות[1]).

דְּנָן, שלנו, זה שאנו מדברים על אודותיו.

דֵּעַ, ז, (דֵּעִי, דֵּעִים), ידיעה, הבנה.
— תְּמִים דֵּעִים, היודע הכל.
— תְּמִים דֵּעִים עִמּוֹ, שדעתו כדעתו.

דֵּעָה, נ, תבונה, ידיעה; *מחשבה מחלטת, סברה.
— לְדֵעָה, לדעת.

דעך (דָּעַךְ, יִדְעַךְ), פ״ע, קפץ, נתר (השלהבת לפני כבותה); כבה. הִדְעִיךְ, דעוך. הִדְּעוֹךְ, דעוך.

דַּעַת, נ, ידיעה, הבנה, שכל טוב, מחשבה מחלטת. שה״פ, משרש ידוע.
— בַּר דַּעַת*, איש נבון, בעל שכל.

דַּעְתָּן0, ז, בר דעת, איש נבון; עומד על דעתו.

דַּף, ז, (דַּפִּים), קרש; עלה (בספר).

דְּפוּס*, כלי שעוצרים וכובשים בו; כלי שקובעים בו צורת איזה דבר ביצקם אותו לתוכו; 0מכונה להעתקת אותיות על ניר.
— בֵּית דְּפוּס0, בית שמדפיסים בו ספרים על ידי אותיות.

---
[1]) דנדנה мята, Minze, menthe, mint

דְּפוּפָה°, נ, כלי עשוי דפים דפים זה למעלה מזה ורוח ביניהם, ומשמש לסדר בו ספרים או כלים.

דפח״ח, ר״ת, דברי פי חכם חן.

דֹּפִי, ז, (בהפסק: דֹּפִי, כ׳ דָּפְיִי), הדיפה בבוז; לעג, קלס; רכילות; *טֻמאה; °חסרון, מגרעת. — נָתוֹן דֹּפִי, בִּזָּה, חרף, גִּדֵּף.

דֹּפֶן*, ז, (כ׳ דָּפְנִי, ר׳ דְּפָנוֹת), כותל, קיר; צד.

דפן* (דָּפַן, יִדְפֹּן), פ״י, דחה, הדף; לחוץ אל הדֹּפֶן (במובן: הַבְרָחָה). פ״ע, הִלָּחֵץ אל הקיר כאדם מפחד.

דַּפְנָה*, נ, ר׳ ארדפנה.

דפק (דָּפַק, יִדְפֹּק), פ״י, דחוק, לחוץ, האיץ; הכה על־, הקש להשמיע קול. הִתְדַּפֵּק, לחוץ והקש בחזקה.

דֹּפֶק°, מקום העורק שהדם דופק בו.

דֹּפֶק*, הוֹפֶק*, ז, דפנות הקבר שהמכסה נשען עליהם; אבן שהגולל נסמך עליה.

דִּפְתָּר*, ז, עור מתֻקן לכתיבה, קלף; מחברת, פנקס.

דצ״ך, ר״ת, דם, צפרדע, כנים (שלש המכות הראשונות שהֻכו בהן המצרים).

דַּק, ז, אבק; °אחד מששים בשעה.

דַּק, ת, קטן, כחוש; הפך מן עבה.
— בְּהֵמָה דַקָּה*, עזים וכבשים.
— דַּקִּים*, דַּקִּין*, מֵעַיִם.

דֹּק, ז, (דֻּקִּי, דָּקְךָ), אריג דק; *עור דק על העין.

דִּקְדּוּק*, ז, עשית דבר במדה הראויה לא פחות ולא יותר; פרטיות; תורת חקי השפה.
— דִּקְדּוּקֵי עֲנִיּוּת*, קַטְנוּת.

דִּקְדֵּק*, ר׳ דוק; כתות, פרור לחלקים קטנים; התבונן היטב; התיחס (לדבר מה) בדיוק, בלי ותור.

דַּקָּה°, נ, מחלת השחפת, רזון.

דָּקָה°, נ, צחפת, סוללה, מרצפת קטנה.

דְּקוּלָאִי*, דִּקוּלַי* ז, עושה סלים מלולבי דקלים.

דָּקִיק*, ת, דק מאד.

דֶּקֶל*, ז, (כ׳ דִּקְלִי, ר׳ דְּקָלִים), תָּמָר, תֹּמֶר.

דִּקְלַי*, ז, איש בקי בנטיעת דקלים.

דקק (דָּקַק או דַּק, יָדֹק), פעו״י, כתות, פרור, שחוק לאבק; היה קטן כאבק. הֵדֵק, היה דק, התפזר לאבק. הֵדֵק, כתות, שחוק, הוּדַק, הֻטַּחן, הֻשְׁחַק לאבק.

מין דקל.

דקר (דָּקַר, יִדְקֹר), פ״י, מעוך, תחוב, נעוץ, תקוע חנית או חרב ב־ והמת; *הַכְאֵב בדבור; הכנס לתוך. הִדָּקֵר, הֵהָרֵג בחרב או בחנית. דָּקוּר, הִדָּקֵר.

דֶּקֶר*, ז, מעדר; חנית; מקדח לנקב בו נקבים.

דַּקְרָן*, ז, עקץ דק וחד; קרן אור.

דִּקְרָן*, ז, קנה מפצל בראשו כעין שתי שִׁנַּים וישתמשו בו לסעד ענפי עץ.

דַּר, ז, מין אבן טובה, אבן המרגלית, צדף[1]; מין ארג יקר.

דֹּר, ר׳ דור.

דֵּרָאוֹן, ז, חרפה, תועבה, גועל נפש.

דָּרְבוֹן, (כ׳ דָּרְבוֹנִי, ר׳ דָּרְבוֹנוֹת), דָּרְבָן, ז, מסמר התקוע בראש מלמד הבקר לדפק בו את השורים בעת החרישה; °המסמר הקשור לנעלי הרוכבים לדפק בו בצדי הסוס; מסמר, יתד.

דַּרְבָּן°, ז, חזיר־סמר, מין חי יונק מכסה שערות קשות כדרבונות[2].

---

[1] דר перлмутръ. Perlmutter. nacre, mother of-pearl.

[2] דרבן дикобразъ, Stachel-schweine, porc-épic, porcupine

דַּרְבֵּן°, (דִּרְבֵּן, יְדַרְבֵּן), דפוק את הסוס בדרבון למען ירוץ מהר.

דרג* (דָּרַג, יִדְרַג)*, פ״ע, עלה על מדרגה. הַדְרֵג*, עשה מדרגות או כעין מדרגה; הלוך או עשה איזה דבר בהדרגה, בסדר טוב מן הקל אל הכבד.

דַּרְגָּא*, דַּרְגָּה*, נ, מדרגה, מַעלה; נגינה משרתת בטעמי המקרא; °מדרגה בשירה.

דַּרְגָּשׁ, ז, סַפָּה.

דַּרְדּוּר*, ז, חבית גדולה; אזור פשוט מיחד לסמן עבדות.

דַּרְדָּק*, ז, ילד קטן.

— מַקְרֵי דַּרְדְּקֵי*, מורה הקריאה לילדים מתחילים.

דַּרְדַּר, ז, קוץ, חוח, מין עשב סרק.

מין דרדר.

(דרדר) הִדַּרְדֵּר* (=הִתְדַּרְדֵּר), התגלגל והתפזר, הֻשפך והתפזר.

דְּרָדִים*, ז״ר, שמרי היין.

דָּרוֹם, ז, ימין, תימן, נגב, הצד שמְמול צפון; הרוח הנושב מפאת דרום.

דְּרוֹמִי*, ת, של דרום, הבא מדרום.

דָּרוּס*, ת, טרוף; רמוס.

דְּרוֹר, ז, חרות, חֹפש, רוָחה, הנחה; מין צפור, סנונית[1]).

דרור.

— מָר דְּרוֹר, שרף נקי הנוטף מן העץ.

דְּרוּשׁ°, נאום, דְרשה, משא, קריאה באזני קהל ועדה.

דְּרִיכָה*, נ, הליכה ברגל; סחיטת ענבים.

דְּרִיסָה*, נ, רמיסה, דריכה.

— דְּרִיסַת הָרֶגֶל*, מדרך רגל.

דְּרִישָׁה*, נ, חקירה, למוד, באור; תביעה, בקשת דבר בחזקה.

— דְּרִישַׁת שָׁלוֹם*, שאלה בדבר שלומו של אדם ומעמדו.

דרך (דָּרַךְ, יִדְרֹךְ), פ״ע, צעוד, הצג כף רגל; פ״י, סחוט ענבים וזיתים להוציא מהם יין ושמן; מתוח את הקשת לירות בה. הִדָּרֵךְ*, הִסָּחֵט. הַדְרֵךְ, נַהג, הוליך, הוביל; מתוח את הקשת; הַשג, הַדבק; *עשה אדרכתה, ר׳ אדרכתה.

דֶּרֶךְ, זו״נ, (דַּרְכִּי, ר׳ דְּרָכִים, זוגי, דְּרָכַיִם, ס״ר, דַּרְכֵי, דְּרָכַי), אורח, מעגל, שביל, נתיב; מנהג, הרגל, משפט; המעשים שהאיש עושה בחייו; עסק; *אֹפן ואמצעי להשיג או לעשות דבר.

— דֶּרֶךְ אֶרֶץ*, מנהג מְקֻבל; נמוס יפה; עסק, משא ומתן, מְלאכה; הזדוגות האיש אל האשה.

דֶּרֶךְ, תה״פ, בעד, בתוך.

דַּרְכִּיָּה°, נ, תעודת מסע, תעודה לעובר דרך.

דַּרְכְּמוֹן, ז, שם מטבע זהב פרסית.

(דרם) הַדְרֵם*, פנה לדרום, הלוך לדרום.

דרס* (דָּרַס, יִדְרֹס)*, פעו״י, דרוך בכח על־, רמוס; טרוף (בצפרנים); הַלעט בהמה בחזקה, האכל בהמה על כרחה; דחוק את הסכין על הצואר בשעת שחיטה. הִדָּרֵס*, הֵרמס.

דְּרָסָה*, נ, להיצת הסכין על צואר הבהמה בשעת שחיטה, התזת הסמנים (הקנה והושט) בבת אחת.

(דרר) הַדְרֵר*, הוציא לחפשי, נתון דרור.

---

[1]) דרור ласточка, Schwalbe hirondelle, swallow

דְּרָרָא*, דְּרָרָה*, נ, נזק, היזק; עסק; ענין; טענות ותביעות.

דרש (דָּרַשׁ, יִדְרֹשׁ), פעו״י, בחון, חקור; שים לב, התבונן ב־; בקש, חפש דבר האבוד או הנעלם; בקש והשתדל להשיג דבר; רצה, חפוץ; רצה בטובת־; פרש, באר, נשא ונתון בתורה; נאום. הִדָּרֵשׁ, הִבָּחן, החקר; הִמָּצא למבקש; הֵרצה לשואל; הִתָּבע, הִפָּרע; בּאוֹר.

דְּרָשׁ*, ז, באור פסוקים בדרך רחוקה מהכונה האמתית.

דְּרָשָׁה*, נ, הצעת דברי תורה בפני הצבור למוסר ולהלכה; נאום.

דַּרְשָׁן*, ז, דַּרְשָׁנִית*, נ, נואם, יודע לדרש בדרשות התורה.

דַּרְעֲנָה*, נ, מחלת בשר השנים.

דַּרְשָׁנוּת°, נ, תורת הדרוש, מלאכת הדרשן.

דָּשׁ*, ז, כנף הבגד המֻקפל למעלה מול הצואר.

ד״ש, ר״ת, דרישת שלום.

דֶּשֶׁא, ז, ירק השדה.

דשא (דָּשָׁא, יִדְשָׁא), פ״ע, עטה ירק, התכסה בירק דשא. הִדְשִׁא, הַצמח, הוציא דשא.

דִּשּׁוּן*, ז, הסרת הדשן מן המזבח; הדשן המוסר.

דִּשּׁוּשׁ*, ז, כותת גרעינים לגריסים; עוסק במלאכת הדישה.

דֶּשֶׁן, ז, חֵלֶב; שמן; מאכלים שמנים וטובים; שפע ברכת התבואה; אפר שרפת בהמה.

דשן (דָּשֵׁן, יִדְשַׁן), פ״ע, שמון עבה; לח, רטוב ורענן. דִּשֵּׁן, הַשמן; הפוך לדשן; הסר הדשן, נקה מדשן. דֻּשַּׁן, שמון, רוה. הִדַּשֵּׁן, (=הִתְדַּשֵּׁן), רוה משמן וחלב.

דָּשֵׁן, ת, שמן; רטוב, לח, רענן.

דֹּשֶׁן°, ז, דֶּשֶׁן; שפע ברכת התבואה.

דַּשְׁנוּת°, נ, תכֻנת דבר שהוא דשן ושמן; שפע ברכת התבואה.

דשש (דָּשַׁשׁ, יָדֹשׁ)*, פ״י, כתות גרעינים לעשות מהם גריסים.

דָּת, נ, (ס׳ דַּת, ר׳ דָּתוֹת גם דָּתִים) חק, משפט; פקודה; *מנהגים שנקבעו בשם פקודת האלהים; תורת האמונה.

ד״ת, ר״ת, דברי תורה, דין תורה.

דַּתְּבָר*, יודע דת ודין, בקי בעניני דת ודין.

דָּתִי*, ת, הנוגע לדת, של הדת; אדוק בדת.

דָּתִיּוּת°, נ, תכונת האיש הדתי; שמירת כל חקי הדת לפרטיהם.

ה

ה, האות החמשית בא״ב העברי ושמה—הֵא; ש״מ, חמשה; עם נקודה או קו מֻאזן עליה — חמשה אלפים.

הַ־, הָ־, הֶ־, באה בראש השם והתאר והפעל לסמן כי הם ידועים מבחינת מה, ונקראה „ה׳ הידיעה" או „ה׳ ההודעה".

הֲ־, הַ־, הֶ־, באה בראש המלה לסמן השאלה או התמה וההשתוממות, ונקראה „ה׳ השאלה".

ה׳, סמן לשם יהוה, השם המפֹרש.

־ה, (בסוף השם), מ״י, אל, ל־; (בסוף העתיד והצווי) להוראת הבקשה והחפץ.

הֵא*, מ״ק, הנה, הרי; שם האות החמשית בא״ב העברי.

הָא*, (ארמית), ובכן; הנה; אבל.

הָא*, הַאי*, מ״ג (ארמית), זה, זאת.

הֵאָבְקוּת°, נ, פעֻלת הֵאָבקים.

הַאֲזָנָה°, נ, הקשבה, הטית אזן לשמע, שימת לב.

הֶאָח, מלת קריאה לשמחה.

הָאִידְנָא*, תה״פ, (ארמית), עתה, עכשיו, בזמן הזה.
הַאֲלָהָהo, הַאֲלָהוּתo, נ, נתינת כבוד אלהים ל־.
הַאֲלָחָהo, נ, השחתה, קלקול.
הַאֲמָדָהo, נ, הערכה, הערכת מחיר דבר, שומה.
הַאֲמָתָהo, נ, פעֻלת המאמת ומקים דבר, אמות.
הָאָרָה*, נ, הפצת אור על דבר.
— הֲאָרַת פָּנִיםo, מאור פנים, אריכות.
הַאֲרָכָהo, נ, ארכה, דחוי, הנחה בזמן.
הַב, תן, צווי מפעל יהב, ר׳ שם.
הֲבָאָה*, נ, פעֻלת המביא דבר, הגשה והקרבה.
הֲבַאי*, ר׳ הבי.
הַבְדֵּל* (הֶבְדֵּל)*, ז, שנוי בין שני דברים, מה שמבדיל בין שני דברים.
הַבְדָּלָה*, נ, (ר׳ הַבְדָּלוֹת) ר׳ הבדל; הרחקה; ברכה על הכוס במוצאי שבת ויום טוב להבדיל בינם ובין ימי החול; נר שמדליקים בשעת ברכת ההבדלה.
הָבָה, מ״ק, מלת קריאה לזרוז, קומו! מהרו! לכו!
הב״ה, ר״ת, השם ברוך הוא.
הַבְהָב, ז, בשר מהבהב, חרוך באש.
הַבְהֵב*, (פִּעֵל מן הוּב) חרוך באש, קלה; צלה מעט; החל להתנועע ולזוז. הְבְהוֹב*, הִתְהַבְהֵב*, הֵחרך באש.
הִבְהוּב*, ז, חריכה באש.
הַבְחָנָהo, נ, הכשרון להבדיל בין דבר לדבר.
הַבֵּט, ר׳ נבט.
הַבָּטָה*, נ, שימת עין, ראיה; בקרת.
הַבְטָחָה*, נ, יעוד לתת או לעשות דבר מה, נתינת תקוה.
הֲבַי*, (הֲבַאי)*, ז, גוזמה, הַפלגה, הבלים, דברים בטלים.
הבל (הָבַל, יֶהְבַּל), פ״ע, עסוק בדבר ריק, בהבלים; תעה בשוא; בטוח בדבר לשוא. הַהְבֵּל, הַתעה בשוא, רַמה; *הַעלה אד וקיטור.

הֶבֶל, ז, נשימה, רוח הפה, אויר הנשימה; תהו, שוא, כזב; עול, און; *אד העולה מגוף חם, הום. תה״פ, לחנם, לשוא.
הַבְלָעָהo, נ, הכנסת דבר בתוך שאר דברים מבלי להזכיר את שמו של הדבר בפרוש, או מבלי שירגש.
הָבְנֶה, ז, מין עץ שחור וקשה[1].
הֲבָנָהo, נ, בינה, כשרון להבין.
הבעה״ח, ר״ת, הבא על החתום.
הבע״ל, ר״ת, הבא עלינו לטובה.
הַבָּעָהo, נ, בטוי, הוצאת אותיות או מלים מהפה.
הַבְעֵר*, הֶבְעֵר*, ז, הַבְעָרָה*, נ, הדלקה, שרפה; השחתה, כליון.
הבקר, ר׳ הפקר.
הָבֵר*, הָבִיר*, ר׳ בור.
הָבֹר, ר׳ ברר.
הַבְרָאָה*, נ, האכלה לאבל; התרפאות ממחלה.
הֲבָרָה*, נ, (עפי״ר; קול־), קול שאון לא ברור; שמועה; אפן הדבור והבטוי; (בדקדוק) אות או אותיות הנבטאות עם תנועה אחת.
הַבְרָחָהo, נ, העלמה, הַסתרה.
— הַבְרָחַת הַמֶּכֶסo, גנבת המכס, העברת סחורה בגנבה בלי מכס.
— הַבְרָחַת נְכָסִיםo, פשיטת הרגל, הסתרת נכסים לבל יוכלו הנושים לגבות מהם את החוב.
הַבְרָכָה*, נ, כפיפת ענף עץ למטה אל הקרקע לכסות אותו באדמה למען יקלט ויהיה לעץ מיֻחד.
ה״ג, ר״ת, הכי גרסינן (כך קוראים אנו); הלכות גדולות; הגדול; השלישי.
הַגְבֵּהַo, ז, הַגְבָּהָה, נ, הרמה; הרמת ספר תורה לגללו.
הַגְבָּלָה*, נ, שימת גבול; חק האוסר דבר מה;

[1] הבנה, эбеновое дерево, Ebenholz, ébène, ebony

0באור מדיק ומגבל.

— שְׁלֹשֶׁת יְמֵי הַגְבָּלָה*, ב׳ הימים שלפני חג השבועות ויום החג.

הַגְבָּרָה0, נ, חזוק, אמוץ.

הַגֵּד, (מפעל נגד), בטא, אמור, הבע.

הַגָּדָה*, נ, ספור, מעשים שקרו לפנים; אמירה; 0(־של פסח), ספור יציאת מצרים; אגדה, ספור בדוי.

הַגָּדִי0, ת, השיך להגדה, מטבע ההגדה.

הַגְדָּלָה0, נ, פעֻלת המגדיל ומַרבה דבר.

הַגְדָּרָה0, באור מְדיק ומגבל; פעֻלת העושה גדר.

הגה (הָגָה, יֶהְגֶּה), פעו״י, הרחק, הסר; נתון קול (היונה); הַשמע קול המיה; בטא, מלל; חשוב, שים לב, שים עַיִן. הַהָגֵה*, הִקרא, הִבטא. הַהְגֵּה, השמֵע קול. הָהֳגֵּה, הֻגה, הוסר, הֻרחק.

הֶגֶה, ז, הבל הנשימה; מלה; קול נהם; קול אנחה; אנהה ויללה; 0לוח מאחורי האניה להטותה.

הַגָּהָה0, נ, תקון טעיות שבכתב או בדפוס לפני ההדפסה; הערות והוספות לדברי מחבר.

הָגוּן*, ת, ראוי, נכבד, השוב, כשר.

הָגוּת, נ, מחשבה, מזמה.

הַגְזָמָה0, נ, הפלגה, הגדלת דבר באמרי פה.

הָגִיג, ז, גִיב, אמֹר, לחש; המית הלב, התרגשות הלב.

הֲגָיָה*, נ, קריאה בספר.

הִגָּיוֹן, ז, (בכל הנטיות: הֶגְ־) מחשבה, רעיון; *עיון; קול צלצול, צליל; דברי קנטור; 0תורת ישר המחשבה.

הֶגְיוֹנִי0, ת, בשכל ישר, במחשבה ישרה; בעל חכמת ההגיון.

הָגִין, ת, כמו הגון(?), (במקרא נמצא רק הֲגִינָה, והוראתה מְסֻפקת).

הַגִּיַע (נגע) פ״ע, קרב לְ־, השג עד־; בוא עד־, בוא; *(־ל־) היו היבים לו.

הֲגִירָה0, נ, יציאה מארץ לארץ לבקש שם מקום מושב.

הגיש, ר׳ נגש.

הַגְלָשָׁה0, נ, שפיכת מים רותחים על דבר להעביר ממנו את השער או את הנוצות.

הֶגְמוֹן*, ז, פקיד, שר צבא; 0כהן הראש, השמן.

הֶגְמוֹנְיָה*, נ, מחוז העומד תחת ממשלת הגמון.

הֹגֶן*, ז, עֹגֶן; אזן כלי, אֹגן; בן גמל צעיר.

— כְּהֹגֶן*, תה״פ, כראוי, כמו שצריך להיות.

הָגֵן, ר׳ גנן.

הֲגָנָה0, נ, מחסה, מגן.

הַגְעָלָה0, נ, מריקת הכלים במים רותחים, הרחקת אסור מכלי מתכת על ידי מלוּאו במים רותחים.

הָגֵף, ר׳ גוף.

הֲגָפָה*, נ, סגירת דלת; (־תריסין) הַקָּשת מגִנים, השמעת קול שאון.

הַגֵּר0, פ״ע, יצא מארץ לבקש מקום מושב בארץ אחרת.

הַגָּרָה0, נ, נזילת דם.

הַגְרָלָה*, נ, הפלת גורל.

הַגְרָמָה*, נ, הטית הסכין (בשחיטה). הצדה.

הַגָּשָׁה, נ, פעֻלת המַגיש דבר.

הַגְשָׁמָה0, נ, הלבשת גשם וגוף את הדבר הרוחני; חשוב על האֵל שהוא גוף.

הֵד, ז, קול שאון; בת קול.

הֲדָא, (ארמית), מ״ג, זה.

הד״א, ר״ת, היינו דאמרי אינשי (כך אומרים האנשים).

הֲדָדִי*, תה״פ, יחד. ת, של גומלים, זה את זה.

הָדֹה, פ״י, שלוח יד, פשוט יד.

הדום, ר׳ הדם.

הִדּוּק* ז, כתישה, עשית איזה דבר דק על ידי כתישה; חשור, ־שוק; חבור מְצֻמצם על יד דחיקה ותחיבה.

הִדּוּר*, ז, כבוד; יפוי, קשוט.

— הִדּוּר מִצְוָה*, עשית מצוה בנוי, ביפי מיֻחד.

הָדוּר, ז, רְכסי הרים, מעקש.

הָדוּר, ת, מפֹאר, מְקֻשט.

הֲדָחָה*, נ, שטיפה, ר׳ דוח.

הַדְיָא*, (ארמית) תה״פ, (עם ב־ או ל־) ביחוד, בפרוש.

הֶדְיוֹט*, ז, (ר׳ הֶדְיוֹטִים גם הֶדְיוֹטוֹת), גס, פשוט; נבער מדעת.

הֶדְיוֹטוּת⁰, נ, בערות, חסר שכל; פשטות.

הדך (הָדַךְ, יֶהְדֹּךְ), פ״י, דחה, הפל, רמוס.

הַדְלָקָה*, נ, הבערה, שימת אש ב־; מדורת אש שמדליקים בשעת שמחה של חגיגה.

הֲדֹם, הֲדוֹם, ז, שרפרף, ספסל קטן ונמוך שמעמידים עליו הרגלים כשיושבים על כסא.

הֲדַס, ז, (הֲדַסִּי, ר׳ הֲדַסִּים) מין עץ בשם[1].

(הדס) הִדֵּס*, פ״ע, רקד, קפץ; הלוך בפסיעות רועדות; נתר (תרנגלת), רקוד על קצות אצבעות הרגל.

הדף (הָדַף, יֶהְדֹּף), פ״י, דחה, דחוף. הֶהָדֵף, הִדָּחֹה, הִדָּחֹף.

הֶדְפָּה⁰, נ, דחיפה, דחיה.

הַדְפָּסָה⁰, נ, פעֻלת המדפים ספר או גליון, הכנת ספר בדפוס.

(הדק) הִדֵּק*, פ״י, חבר הגורה או כריכה או השוק אל גוף בחזקה באפן שילחצוהו ולא יפלו מעליו; כרוך דבר בחזקה. נִתְהַדֵּק*, נתחבר ונדבק יחד בדחק.

הֶדֶק⁰, ז, (הֶדְקִי) לשון הרובה שנוקשים אותה להטות את המקור על הזיק; מלקחים קטנים שמהדקים בהם את הכבסים אל החבל המתוח לבל תפילם הרוח מעליו ארצה.

הדר (הָדַר יֶהְדַּר), פ״י, פאר, קשט; כבד, נשא, רומם. הֶהָדֵר, הִכָּבֵד. הִדֵּר, פאר, קשט; הַלֵּל, שבח, רומם; *היה זהיר הרבה במצוות הדת, חבב את המצוות. הִדּוּר פאור, הִתְהַדֵּר, התגאה לשוא, התנשא.

הָדָר, ז, (הֲדָרִי) הֲדַר, ז, גדֻלה, גאון; תפארת, יפי; מין עץ האתרוג.

הַדְרָגָה⁰, נ, סדר טוב ומדוד מן הקל אל הכבד, ר׳ דרג, הדרג; (בחשבון) הגדלת או הקטנת המספר במדרגה ידועה.

— בְּהַדְרָגָה⁰, תה״פ, בסדר, האחד אחרי השני.

הֲדָרָה, נ, (ס׳ הֲדָרַת, כ׳ הֲדָרָתִי) ר׳ הָדָר.

הַדְרָכָה⁰, נ, הנהגה, הולכה; חנוך, למוד.

הַדְרָן⁰, אות קריאה לחזור על הנאמר, (עיקר ההוראה: חזרנו!)

הִדְרָקוֹן*, ז, מחלת המים אשר על ידה הבטן צבה.

הָהּ, מלת קריאה ליגון וצער, אוי! אבוי! אללי!

ה״ה, ר״ת, הוא הדין (כך הוא הדבר גם ב־); הלא הוא.

הה״ד, ר״ת, הדא הוא דכתיב (זהו שכתוב).

ההין, ר׳ הון.

הוֹ, מלת קריאה ליגון וצער, הה! *קצור משם הויה.

הוּא, מלת הגוף לנסתר שנזכר או גוף סתמי; יש, נמצא, הוה; נוסף לפעמים אחרי מלות גוף אחרים: אני הוא, אתה הוא, כשחפצים לדיק.

— הַהוּא, כנוי הרומז לרחוק.

— כָּל שֶׁהוּא*, מַשֶּׁהוּ*, דבר מה בדמות מועטה מאד, חלק כמה שהוא.

— וְהוּא שֶׁ־*, זה רק בתנאי אם־.

— הוּא הַ־, הוא ש־, זהו.

הוא (הָוָא יֶהֱוָא), פ״ע, נפול ארצה (שלג).

הוֹאִיל וְ־*, מ״ח, יען כי, אחרי שֶׁ־.

הוֹאִיל, פ״ע (מפעל יאל), חפץ, הסכם, שמוע ל־.

הוֹבִיל, פ״י (מפעל יבל), נהג, הבא.

הוֹבָלָה*, נ, הולכה, הבאה, הנהגה.

---

[1] הדס, Myrte, миртъ

הוֹבֵר, ז, חוזה בכוכבים.

הוֹגֵן*, ת, ראוי, מַתאים.

הוֹד, ז, זוהר, יִפעה, יפי, תפארת; כבוד; הֵד, קול רעם; קבצת נוצות שבראש העופות.

הוֹדָאָה* (**הוֹדָיָה**)*, נ, הסכמה על אמתות דבר, התודות; הכרת אדם בדבור פיו כי הוא חיב או כי חטא; תודה.

הוֹדֵה, **הוֹדוֹת**, פ״ע (משרש ידה), הַלל, שבח, פאר; הגד את האמת אחרי הנטיה להסתירה, תת תודה; הכר טובה, ברך על הטובה.

הוֹדוֹת⁰, תה״פ, בגלל, בשביל, על ידי.

הוֹדָיָה*, ר׳ הודאה.

הוֹדָעָה⁰, נ, פרסום דבר שידע השומע או הקורא, מודעה, ידיעה ערוכה בכתב לפרסום.

הַוָּה, נ, (ס׳ הַוַּת, כ׳ הַוָּתִי), נשיבת רוח רעה; צרה, יסורים; תאות בֶצע, שאיפה להון; מחשבות אָון, נכלים; שוּחָה.

הֹוָה, נ, אסון, צרה, רעה.

הָוֹה, ר׳ היה.

הַוֵּה*, פ״י, התוכּח; בוא במשא ומתן; הָבא לידי מציאות. הִתְהַוֵּה⁰, בוא לידי מציאות, הֵעשה, הִברא.

הֹוֶה, ז, נמצא, יש במציאות; (בדקדוק), הזמן שבין העבר והעתיד בפעלים, הבינוני.

— **בְּהֹוֶה***, במה שרגיל להיות.

הוֹזָלָה⁰ (**הֲזָלָה**), נ, הורדה מן המחיר, הקטנת מחיר דבר.

הוֹי, מלת קריאה לכעס וקצף; מלת קריאה.

הֲוָיָה*, נ, מציאות, יֵשות; עצם דבר; התהוות.

— **שֵׁם הֲוָיָה**, שם של ד׳ אותיות יהוה.

— **דְּבָרִים כַּהֲוָיָתָם***, כמו שהם ממש.

הַוָּיָה*, נ, וכוח, פלפול בחריפות, טענות וסברות, משא ומתן בענין מפשט.

הוֹכֵחַ, פ״י, (משרש יכח), יסר, ענש; ברר דבר בראיות עד כי תאמן אמתותו; הוצא משפט או מסקנה.

הוֹכָחָה*, נ, ראיה, מופת, אות מוכיח.

הוֹלִיךְ, **הוֹלֵךְ**, פ״י (משרש ילך), נהוג, הובל, הַדרך.

הוֹלָכָה*, נ, הובלה, העתקת דברים וחפצים ממקום; נגוד לַהֲבָאָה.

הוֹלֵל, ת, משתגע; פורץ גדרי המוסר.

הוֹלֵלוּת (או: **הוֹלֵלוֹת**), נ, שגעון; פריצת גדרי המוסר; לצון.

הוֹמָיָה, נ, רחבה גדולה, מקום אספת קהל גדול.

הוֹן, ז, קנין, רכוש, עשר.

— **בְּלֹא הוֹן**, חנם, אין כסף.

הוֹן, תה״פ, די, רב.

הוֹנָאָה* (**הוֹנָיָה***), נ, רמאות במסחר.

הוֹנֵה, פ״י, (משרש ינה), רמה, הערם.

הוֹסָפָה⁰, נ, הגדלת דבר, תוספת על־ (שכר, עתון וכדומה).

הוֹעִיל, פ״י, (משרש יעל), הבא טובה, הבא פרי לברכה.

הוֹפִיַע, (משרש יפע), הפץ אור, שלוח אור; הִגָּלֵה.

הוֹפָעָה⁰, נ, התגלות; זהר, אור.

הוֹצָאָה*, נ, פעֻלת המוציא ההוצה; מכסת כסף שאיש מוציא על צרכיו וכדומה; ⁰הדפסת ספר.

הוֹקָעָה*, נ, תליה.

הו״ר, ר״ת, הושע״א רבא.

הוֹרָאָה*, **הוֹרָיָה***, נ, (ר׳ הוֹרָאוֹת, הוֹרָיוֹת), למוד; החלטה, הוצאת חק; ⁰פרוש, באור;

— **הוֹרָאַת שָׁעָה***, קביעת חק לזמנו, לפי שעה.

— **מוֹרֶה הוֹרָאָה***, רב, מורה הדת.

הוֹרָדָה*, נ, פעֻלת המוריד; הקטנת דבר.

הוֹרָה, נ, אם; הריון.

הוֹרִים, ז״ר, אבות, אב ואם.

הוֹרָיָה, ר׳ הוראה.

הוֹשֵׁט, **הוֹשִׁיט**, פ״י, (משרש ישט) פשוט יד להגיש.

הוֹשָׁטָה*, נ, פשיטת היד להגיש דבר; הגשה, פעלת המגיש.

הוֹשִׁיעַ, הוֹשֵׁעַ, (משרש ישע) פ"י, מלט מצרה; עזור.

הוֹשַׁעְנָא*, נ, (ר' הוֹשַׁעְנוֹת), ענף עץ ערבה שבאגדת הלולב בסכות.

— הוֹשַׁעְנוֹת*, פיוטים ותפלות מיֻחדים להג הסכות.

— הוֹשַׁעְנָא רַבָּא*, היום השביעי של חג הסכות, יום חבוט הערבות.

(הות) הוֹתֵת, פ"ע, התנפל, הסתער באיבה; השוב רעה.

הוֹתִיר, הוֹתֵר, פ"י, (משרש יתר), העדף, השאר חלק; העלה, נשא.

הַזָּאָה*, הַזָּיָה*, נ, (הַזָּאוֹת, הַזָּיוֹת), זריקה, הטפה, שפיכת דבר נוזל טפות טפות על־.

הִזְדַּוְּגוּת°, נ, התאחדות, חבור; ביאה, משכבי אשה.

הִזְדַּיְּנוּת°, נ, חמוש בכלי זין.

הִזְדַּכְּכוּת*, נ, טהרה, פעלת מה שנעשה זך.

הִזְדַּמֵּן*, ז, הִזְדַּמְּנוּת*, נ, פגישה; כשר, מקרה.

הַזֶּה, ר' נזה.

הַזְהָבָה°, נ, צפוי בזהב; פעלת המזהיב.

הַזְהָרָה°, נ, אזהרה, התראה.

הֲזָיָה*, נ, הלך נפש, דמיון, ראית דברים שאין להם שחר (בדמיון); אמונה טפלה.

הַזָּיָה, ר' הזאה.

הִזִּיק, הִזִּק, פ"י, (משרש נזק), גרום רעה והפסד.

הַזְכָּרָה*, נ, ר' אזכרה.

הֲזָמָה*, נ, הכחשה, הכחשת עדים.

הַזְמָנָה* נ, קריאה לחגיגה או לסעודה וכיו"ב; קריאה לדין; הכנה; °בקשת איש לשלח אליו סחורה וכיו"ב.

הֲזָנָה*, נ, כלכלה, הספקת מזון ואכל.

הַזְנָחָה°, נ, נטישה, עזיבה.

הֵזֵּק*, הֶזֵּק*, ז, נזק, חסור ממון; קלקול.

הַחֲזָקָה°, נ, הספקה (לצרכי בית למוד וכיו"ב).

— הַחֲזָקַת טוֹבָה*, נ, הכרת טובה, שמירת רגשי תודה.

הַחְזָרָה° נ, השבה.

הַחְלֵט*, ז, הֶחְלֵט*, ז, הַחְלָטָה*, נ, הסכמה גמורה באחד הענינים; גזרה, פסק; ערוב, סכסוך.

— בְּהַחְלֵט*, תה"פ, בודאות; בלי הגבלה.

— דֶּרֶךְ הַחְלָטָה°, (בדקדוק) ההבעה כי הפעלה נעשתה או לא נעשתה באחד הזמנים.

הֲטָבָה*, נ, שנוי לטוב; עשית טובה וחסד.

— הֲטָבַת נֵר*, נ, תקון הפתילה.

— הֲטָבַת חֲלוֹם*, נ, הפכת חלום רע לטוב על ידי סדר תפלות ידוע.

הַטְבָּלָה*, נ, הורדת דבר יבש בנוזל; °הבאה בברית דת הנוצרים.

הֲטָחָה*, נ, הכאה, דחיפה; דחיקה, לחיצה.

הֲטָיָה*, נ, נטיה הצדה; נטית הלב ל־.

הַטְלָאָה°, נ, שימת טלאי בבגד.

הֲטָלָה*, נ, הפלה, השלכה; שימת מסים על הקהל; ר' טול.

הַטְמָנָה*, נ' הצפנה, הסתרה.

הֲטָעָה°, (הַטְעָאָה°), נ' הבאה לידי טעות.

הַטְעָמָה°, נאום; הרמת הקול במקום הדרוש (בקריאה); טעימת דבר.

הַטָּפָה*, נ, דבור, נאום, מנאם, דרוש; יציקה, שפיכה.

הַטְפָּסָה°, נ, העתקת טפס (של שטר); העתקה.

הִי, מלת קריאה לצער וקינה, אוי! אהה!

הִיא, מלת הגוף לנסתרת; (מלה זו באה לפעמים תחת: הדבר הזה).

— הַהִיא, כנוי רומז לעצם רחוק בל"נ.

הֵידָד, מלת קריאה לשמחה, האח! מלת קריאה לזרוז.

הֻיְדוֹת, נ, (=הודות), שיר תודה, תהלה, שבח.

הָיָה (הֱיוֹת), פ"ע, הִמצא בעולם או באיזה

מקום; קרה, התחדש דבר שלא היה; בוא למציאות או למצב אחר; *בעבר לפני פעל אחר בבינוני, להוראת התנאי או להתמדת הפעלה; =לפלוני קרהו;=לפלוני, היה קנינו השיך לו; פלוני היה ל־, נהפך ל־; היה לפלוני לעשות, היתה חובה עליו לעשות.

הֵהָיֵה (נִהְיֵיתִי, הוה, נִהְיָה), קרה, ההפך ל־; השתנה לרעה, חלה, חלוש; נדוד, עבור.

— בִּהְיוֹת* הֱיוֹת וְ־, אחרי אשר.

הִיוּלִי°, ת, יסודי, מקורי.

— הַחֹמֶר הַהִיוּלִי°, בשם הזה יקראו בפילוסופיה לראשית החמר ומקורו.

הִיוּלָנִי°, ת׳, ראשון, קדמון.

היזק, ר׳ הזק.

הֵיטֵב, תה״פ, טוב, כראוי, כרצוי, הפך מן רע.

הֵיךְ, ר׳ איך, מלת השאלה.

הֵיכָא*, (ארמית) תה״פ, איה, איפה, היכן.

הֵיכָל, ז, (ס׳ הֵיכַל, ר׳ הֵיכָלִים גם הֵיכָלוֹת, כ׳ הֵיכָלַי, הֵיכְלוֹתַי). בית נהדר, ארמון גדול; בית המקדש; החלק התיכון של המקדש שבין האולם והדביר; °ארון הקדש (הספרדים משתמשים בשם זה להוראה זו).

הֵיכָן*, תה״פ, איה, איפה; באיזו מלה או פסוק; באיזה מקום.

— מֵהֵיכָן, מֵאין.

— לְהֵיכָן, עַד הֵיכָן, אָנָה.

— הֵיכָן שֶׁ־, בכל מקום אשר—.

הֵילָךְ, מ״ק, הנה לפניך (לנקבה: הֵילִיכִי); *תה״פ, למקום, הֵנָּה והנה, לצד זה.

— מִכָּאן וְהֵילָךְ, מפה והלאה, מזמן זה והלאה.

הֵילְכָּךְ*, מ״ח, לכן.

הֵילֵל, ז, נגה, יפעה, זהר.

— הֵילֵל בֶּן־שָׁחַר, כוכב נגה, כוכב הבקר.

הים, (הַמֹּתִי, אָהִים), פ״ע, דבר בהתרגשות עזה.

הֵימֶנּוּ*, מ״ג, ממנו, (וכן: הֵימֶנָּה*, ממנה).

הֵימָנוּת* נ, נאמנות.

הין (הֵנַתִי, אָהִין), פ״ע, העז, ערוב לב, התאמץ.

הִין*, ז, שם מדת הלח, ושעורה שנים עשר לוג.

הַיְנוּ*, (ארמית) תה״פ, הנה הוא, זה הוא; כלומר.

— דְּהַיְנוּ*, לאמר, כלומר.

הִינוּמָה*, נ, צעיף הַכַּלָּה.

היסה, ר׳ הסה.

הַיְשָׁרָה°, נ, הטיה לצד ידוע.

הָךְ*, מ״ג, זה.

— הַיְנוּ הָךְ*, אחת היא.

הַךְ, ר׳ נכה.

הָכָא*, (ארמית), תה״פ, פה, כאן.

הַכָּאָה*, נ, הכות, פעֻלת המכה; דפיקה; מצה, מלחמת אגרוף; כפל (בחשבון).

הַכֵּה, הַכּוֹת, פ״י (משרש נכה), הלום, נגוף ביד או בכלי; הרוג, המת; דפוק, כפוק.

הַכְזָבָה° נ, הכחשה.

הַכְחָדָה°, נ, כליה, אבדן, השחתה.

הַכְחָשָׁה°, נ, ההגדה כי אין הדבר כן.

הָכִי*, (ארמית), תוה״פ, כן, ככה.

הָכִיל, פ״י, (משרש כול), אצור בתוכו; עצור כח לשאת.

הָכִין, פ״י, (משרש כון), ערוך, הצב; עַתֵּד, הזמן דבר; שים לב.

הַכִּיר, הַכֵּר, פ״י, (משרש נכר), בחון והבדל דבר מן הדומים לו; הָבֵן, ידוע.

הַכְלָלָה°, נ, שימת דבר בכלל יתר הדברים; דַּבֵּר על ענינים בכללות.

הַכְלָמָה°, נ, פגיעה בכבוד, עלוב.

הֲכָנָה*, נ, הזמנה; סגלה המכשירה דבר לאיזה ענין.

הַכְנָסָה*, נ, הבאה פנימה; סכום שעֵסק מביא לבעליו; סכום מה שאדם מרויח.

— הַכְנָסַת אוֹרְחִים*, קבלת אורחים.

— הַכְנָסַת כַּלָּה*, נתינת נערה לאיש.

הַכְנָעָה°, נ, התרפסות; ענוה, שפלות רוח.
הַכְעָסָה°, נ, פעֻלת המכעיס.
הַכְפָּלָה°, נ, הגדלה, כפל, רבוי.
הכר (הָכַר, יַהְכֹּר), פ״י, (עם ל־), כרה שוחה למכשול; הראה פנים זועפות.
הֶכֵּר*, ז, סמן להכיר בו דבר; הכח השכלי להכיר ולהבחין.
הַכָּרָה, נ, סבר(?); הֻצפה, עזות(?); הכח להבחין ולהכיר; *הודאה.
— הַכָּרַת טוֹבָה°, הַכָּרַת תּוֹדָה°, הרגשת הטוב שעשו לו, זכירת טובה.
— הַכָּרָה פְּנִימִית°, ההרגשה הנפשית לדעת מה טוב ומה רע.
הַכָּרוּת°, הֶכֵּרוּת°, נ, התודעות איש לרעהו.
הַכְרָזָה*, נ, קריאה בקול רם בפמבי.
— מְכִירָה בְּהַכְרָזָה°, מכירת דבר בפמבי לכל המוסיף על המחיר.
הַכְרֵחַ°, הֶכְרֵחַ°, נחיצות; אֹנס.
— בְּהֶכְרֵחַ°, תה״פ, באנס, מבלי התחשב עם הרצון.
הֶכְרָחִי*, ת, נחוץ מאד, שאי אפשר בלעדיו; שבא באנס, שלא ברצון.
הֶכְרְחִיּוּת°, נ, טבע דבר שהוא הכרחי ונחוץ מאד שאי אפשר להיות באפן אחר.
הַכְרֵעַ*, הֶכְרֵעַ*, ז, הַכְרָעָה*, נ, העודף על המשקל המדיק; נטיה מחלטה בדעה לאחד מצדדי האפשר; ההלטה, פסק.
הַכְשֵׁר*, הֶכְשֵׁר*, ז, הכרה לכָשר, לֻמתר (בעניני דת); מה שמכשיר דבר; תעודת רב על דבר כי כשר הוא; °רבית למאה.
הַכְשָׁרָה°, נ, הכנה לאיזה דבר; יסודו של כשרון טבעי.
הַכְתָּבָה°, נ, הקראה, כתיבת איש מפי אחר.
הֲלֹא, תה״פ, האם לא; בודַי.
הָלְאָה, תה״פ, הרחק, רחוק; הרחק בזמן (בעתיד).
— גֶּשׁ־הָלְאָה, סור מזה! לך מזה!

— מֵהָלְאָה לְ־, אחרי מקום.
הַלְבָּנָה° (הַלְבָּנַת פָּנִים), נ, ביוש, הכלמה, עלבון.
הַלְבָּשָׁה°, נ, שימת בגדים על־; נתינת בגדים ל־.
— הַלְבָּשַׁת כְּסָפִים*, שימת כספים בקנית סחורות וכיו״ב.
הֻלֶּדֶת (הוּלֶּדֶת), נ, לדה, יציאה מרחם.
— יוֹם הֻלֶּדֶת, יום הלדה.
הַלָּה*, מלת הרמז, ההוא, האיש השני (הנזכר במאמר לפני השם והאחרון).
הָלָה°, נ, עגול בהיר סביב הירח.
הַלְהָבָה°, נ, חלי התחממות חלק מהגוף (העור, העין).
הַלְוָאָה*, נ, נתינת כסף לאחר על מנת להשיב; הכסף שמלוים.
— הַלְוָאַת חֵן וָחֶסֶד°, הלואה בלי רבית.
הַלְוַאי*, הַלְוַי*, לו, מי יתן והיה, יתן ה׳ והיה ככה.
הַלְוָיָה*, נ, הליכה אחרי־; הליכה אחרי ארון המת לכבודו.
הִלּוּךְ*, ז, הליכה ; °(בדבור ההמון) לבישת בגדים צואים או קרועים.
— הִלּוּךְ מֵעַיִם°, ז, שלשול.
הִלּוּל°, ז, תפלה, קריאת הַהַלֵּל (בתפלה).
הִלּוּלָה*, נ, התוגה, שמחת כלולות.
הִלּוּלִים, ז״ר, הגיגה, שמחה; שיר שמחה שהיו מזמרים בימי האסיף.
הֲלוֹם, ר׳ הלם.
הַלָּז, מלת הרמז לזכר ולנקבה, ההוא, ההיא (הנראה מרחוק).
הַלָּזֶה, מלת הרמז לזכר, ההוא.
הֲלָזָה*, נ, שמועה לרעה, רנון, לַעַז.
הַלֵּזוּ, מלת הרמז לנקבה, ההיא.
הֶלְיוֹן°, ז, מין ירק, אספרג[1].

[1] הליון. спаржа, Spargel, aspèrge asparagus

הָלִיךְ, ז, שם מליצי לרגל: 0מנהג.

הֲלִיכָה, נ, צעידת ההולך; מנהג, הנהגה, סדר; אורחה, חבר הולכי דרך; 0אפן תנועת הגוף בלכתו; צעידה לפנים בנגוד להזירה.

הלך[1] (הָלַךְ יַהֲלֹךְ, בעתיד רק בדבור הפיוטי) פ"ע, צעוד ועבור דרכו, תנועה ממקום למקום; הָמשך; נטה אחרי־ (במובן מוסרי); ־מ־, עזוב את איש, יצוא ממקום; כלה, עבור, חלוף; ר' ילך. הֻהֲלַךְ, הֵעלם, הֵאסף; חלוף, עבור. הַלֵּךְ, פ"ע, צעוד בכח; הלוך בתמידות; הלוך בהרחבה; פ"י, גרום ללכת. הִתְהַלֵּךְ, צעוד הנה והנה, הלוך בלי כַּוָנה מְיֻחדה להגיע לאיזה מקום.

— הָלוֹךְ וְ־, תה"פ המראה רבוי הפעֻלה והתמדתה.

הֵלֶךְ, ז, עובר ארח; נזילת דבר הנגר.

הֲלָךְ, ז, מס הדרך.

הֲלַךְ נֶפֶשׁ, מחשבה, רעיון, מערכי לב.

הֲלָכָה*, **הִלְכְּתָא***, נ, (ס' הִלְכַת, כ' הִלְכָתִי, ר' הֲלָכוֹת) דין, חֹק; מסרת; מנהג קבוע; משא ומתן בעניני דין.

— כַּהֲלָכָה*, כראוי, כנהוג.

— הֲלָכוֹת*, חלק התלמוד הנושא והנותן בהלכה (בנגוד לאגדה); דינים השיכים לענין אחד.

הלל (נמצא רק במקור ובעתיד: הֵל, יָהֵל) פעו"י, נגוה, הפץ אור; (יָהֵל) השתגע, התלוצץ. הַלֵּל, פאר, רומם, שבח; שיר בקול רנה ושמחה. הוֹלֵל, הוליד שולל, סַכל, הכה בשגעון. הֻלַּל, היה משֻבח ומפֹאר; הוּשר לכבודו שירי הלולים. הוֹלַל, היה למשגע, היה לסכל. הִתְהַלֵּל, התפאר, התהדר, השתבח; היה ראוי לתהלה וכבוד; שמוח בהלולים. הִתְהוֹלֵל, רעוש, המה; היה למשגע; השתגע למראית עין, העמיד פנים כמשגע.

הַלֵּל*, ז, תהלה, שבח; שם לפרקי התהלים הנקראים בראש חדש ובמועדים.

הִלֵּל, ת, (נ' הִלָּלָה), משֻבח, מפֹאר.

הל"ל, ר"ת, הוי ליה למימר, היה לו לאמר.

הַלָּלוּ*, מ"ג, ההם; אלה.

הַלְלוּיָה, נ, פרק בתהלים המתחיל במלה זו.

הלם (הָלַם, יַהֲלֹם), פ"י, מחא, הכה בכלי; שַׁבֵּר, טרוף דעת איש; *הִתאם (בגד, תכשיט), היה נאה ל־, היה ראוי ל־.

הֲלֹם, תה"פ, הֵנה; פֹּה, כאן.

הִלְמָה*, נ, ציר מלוה, מי מלה.

הַלְמוּת. נ, פטיש גדול(?); הכאה בפטיש.

הַלָּן*, **לְהַלָּן***, הלאה, הרחק.

הֲלָנָה*, נ, נתינת מקום ללינת לילה; דחית דבר למחר; תלונה.

הַלְעָטָה*, נ, האכלה, שימת אכל בפה.

הֲלָצָה*, נ, בדיחה, ליצנות; מליצה, המלצה; חכמת הדבור.

הַלְקֵט*, פ"י, הכריח עוף שילקט במקורו; שים אכל לתוך מקור העוף.

הַלְשָׁנָה*, נ, פעלת המלשין.

הֵם, מלת הגוף לנסתרים.

— הָהֵם, כנוי רומז לרחוקים.

ה"מ, ר"ת, הני מילי, הדברים האלה, בהוראת: הדברים אמורים אך—

הָמֹה, פ"ע, (עתיד אֶהֱמֶה), נהום, רעוש, נתון קול שאון (גלי ים, שופר, כלי נגון); הגה (כיונה); הֵאָנֵח; רטון.

— הָמֹה לְ־, (לב), השתוקק.

הֵמָּה, ר' הם.

— הָהֵמָּה, ההם.

הֲמוּלָה, ר' הֲמֻלָּה.

---

1) בשרש זה משתמשים בלשון בתוספת אות ל' וכנוי אחריה (הלך לו, וכיו"ב) מבלי היות להם הוראה מְיֻחדת.

הָמוֹן, ז, (ס׳ הֲמוֹן), שאון, המולה וקול צעקה; כמספר עצום; שפע, עשר גדול; קבוצת אנשים רבים; האנשים הפשוטים, פחותי המעלה.
— הֲמוֹן מֵעַיִם, חמלה, רחמים.
הֲמוֹנִי⁰, ת, של דַלת העם; גס, פשוט.
מְהָאָה⁰, נ, הודעה בכתב לתת כסף לאיש; שטר פקֻדת התשלום.
הֶמְיָה, נ, שאון, קול המולה; רעדת הלב.
הַפִּים*, ת, בעל מרה שחורה, עצב.
הֶמְיָן*, ז, חגורה.
הָמִיר, (משרש מור) פ״י, החלף דבר בדבר.
הֲמִית, ר׳ המיה.
הֲמֻלָּה, נ, קול המון ושאון.
הַמְלָטָה*, נ, הצלה מצרה; הטלת ביצים (עוף).
הַמְלָכָה*, נ, קביעת איש למלך; שאלה בעצה; חרטה.
הַמְלָצָה⁰, נ, צֻוְתא, דבור או כתיבת טובות על איש לפני אחר.
המם, (הַם, הָמַם, עת, יָהֹם), פ״י, הבא במהומה ומבוכה, החרד בקול פחדים; נפץ, פוצץ; הַשמד, כלה, הָהֹם, הָמֹלא קול שאון והמיה.
הִמְנוֹן*, ז, שיר שבח ותהלה; ⁰שיר רִשמי של עם או ממשלה.
הִמָּנְעוּת⁰, נ, אי אפשרות.
הֶמֶס, ז, ענפי עץ יבשים.
הַמָּסָה, נ, הפעלה לעשות דבר לנמס.
הַמְסֵס*, ז, אחת מקֵבות בעלי החיים מעלי הגרה.
הַמְעָטָה⁰, נ, הַקטנה, הקטנת הכמות.
הַמְצָאָה⁰, נ, חדוש, דבר שלא נודע לפנים; עשית דבר יש מאין; חריפות; תחבולה שאדם מחדש לתכלית מה.
הַמְרָאָה⁰, נ, פעֻלת הממרה עם חברו על ענין המֻטל בספק לדעת דעת מי מהם תקום.
הֲמָרָה*, נ, חלוף, חליפים, ור׳ מור.
— הֲמָרַת דָּת*, יציאה מכלל דת אחת לאחרת.

הַמְשֵׁךְ*, הֶמְשֵׁךְ*, ז, אֲרכה, מֶשך; התמדה; חלק מספור ארך וכדומה הבא פרקים פרקים; חבור ושיכות דבר לדבר.
הַמְשָׁכָה⁰, נ, התמדה.
הִמָּשְׁכוּת⁰, נ, טבע דבר שהוא נמשך; התמדה; התדבקות.
הֲמָתָה⁰, נ, הריגה, פעלת ההורג והממית, ר׳ מות.
הַמְתָּנָה⁰, נ, חכוי, מצב האיש המחכה וממתין לאיזה דבר; מתינות, לא מהירות.
הַמְתָּקָה⁰, נ, הפיכת דבר למתוק, עשית דבר כי יהיה מתוק; הקלה.
הֵן, מלת הגוף לנסתרות.
— הָהֵן, כנוי רומז לרחוקות.
— הֵן הֵן, אלה הן בעצמן.
הֵן, מלת קריאה רומזת, הנה; אם, הלא אם; האם; מלת קריאה לאַמת ולקים מה שנאמר.
— הֵן־ הֵן־*, בין־ ובין־, אין הבדל אם כן או כן.
— הֵן צֶדֶק*, ז, שבועה, דבור, שבועה בכבודו.
ה״נ, ר״ת, הכא נמי, גם כן.
הֲנָאָה*, נ, תועלת; נחת רוח, ענג.
— טוֹבַת הֲנָאָה*, נ, הכרת טובה בעד גרם הנאה, תועלת.
הַנְדֵּס*, פ״י, חַשב; מדוד.
הַנְדָּסָה⁰, נ, חכמת המדידה, חכמת השעורים, גימטריה.
הַנְדָּסִי⁰, ת, השיך להנדסה; מהנדס.
הֵנָּה, מלת הגוף לנסתרות, הֵן; תה״פ, להראות אל מקום מגמת הפעולה, אל המקום הזה או ההוא; במקום הזה (לפעמים).
— כָּהֵנָּה וְכָהֵנָּה, כפלים כמו אלו.
— הֵנָּה וְהֵנָּה, לצדדים שונים, למקומות שונים.
— עַד הֵנָּה, עד פה; עד כֹּה, עד העת הזאת.

— מִ־ וָהֶנָּה, יותר קרוב אל המדבר, ההפך מן: ממני והלאה.

הִנֵּה, מלת קריאה רומזת לדבר ברור וגלוי, או לדבר מתחדש פתאם; מלה הבאה לפתיחה בתחלת מאמר.

— הִנֵּה־נָא, כהוראת הִנֵּה.

— וְהִנֵּה, מלה לעורר תשומת לב לדבר מתחדש.

— עם הכנוים: הִנְנִי, הִנְּךָ, הִנָּךְ וכו׳, מלה באה לתשובה לקריאה: בהוראת הִנֵּה, או על היות־נכון לעשות.

הנה (הָנָה, יֶהֱנֶה)*, וכן הֶהֱנֶה*, קבל הנאה, מצוא תועלת, מצוא נחת רוח, מצוא ענג. הַנֵּה*, הבא הנאה, הבא תועלת או נחת רוח או ענג. הַהֲנֵה*, הַנֵּה. הִתְהַנֵּה*, הֵהָנֵה.

הַנְהָגָה*, נ, הנהלה, הובלה; הליכת איש ומנהגו; אפן עשית המעשים ובחירתם.

הַנְהָלָה⁰, נ, פקדת מנהל מוסד או משרד.

הִנּוּחַ*, ז, ר׳ הנחה.

הֲנָחָה, נ, מנוחה; הרגעת רוח; הקלה ממסים וארנוניות; הארכה בזמן; הפחתה מהמקח הקצוב.

הַנָּחָה*, נ, שימת דבר במקום; שימת מטפחת רטובה במים או דבר חם על הלק מהגוף בשעת מחלה; עזיבה מהירה (ההפך מן לקיחה); קביעות מלה להוראה ידועה בלשון; ⁰דעה וסברה בשאלה מן השאלות; עזיבת ירושה.

הַנִּי*, (ארמית) כנוי רומז, ההם וכן: הַנְּהוּ, הַנָּךְ.

הַנָּיָה*, ר׳ הנאה.

הֵנִיחַ, (משרש נוח) פ״י, שים דבר במקום; עזוב דבר במקום; הרפה, לא עצור.

הֵנִיף, (משרש נוף), פ״י, הנע, טלטל.

הנ״ל, ר״ת, הנזכר למעלה.

הֲנָעָה⁰, נ, הבאת דבר למצב של תנועה.

הַנְעָלָה⁰, נ, שימת נעלים על רגל; נתינת נעלים ל־; סגירה במנעול.

הַנְעָמָה⁰, נ, המתקה, הפוך דבר לנעים ומתוק.

הֶנֶף*׳ ז, תנופה, טלטול, נענוע.

הֲנָפָה*׳ נ, טלטול, תנופה, נענוע.

הֶנְפֵּק*, ז, אשור בית דין על שטר או תעודה.

הַנֵּץ*, ז, זריחה, זהר.

— הַנֵּץ הַחַמָּה*, זריחת השמש, תחלת הגלות השמש באפק.

הַס, מלת קריאה להשתקה, שריקה טבעית להשקיט שאון.

הַס, ז, שקט, דממה.

הֵסֵב*, הֶסֵּב*, ז, הֲסִבָּה*, נ, ישיבה, ביחוד נשען על כרים, סביב לשלחן בעת האכילה.

הַסָּבָה*, נ, העברת (נחלה) מאחר לשני.

הַסְבֵּר⁰, הֶסְבֵּר⁰, ז, הַסְבָּרָה*, נ, באור, ברור המובן על נקלה.

— הַסְבָּרַת פָּנִים*, מאור פנים, ידידות גלויה.

הַסָּגָה⁰, נ, העתקה ממקום למקום, העברה.

— הַסָּגַת גְּבוּל⁰, ביאה בגבול נחלת אחר; לקיחת פרנסת אחר.

הַסְגֵּר*, הֶסְגֵּר*, ז, ר׳ הסגרה; ⁰מקום בריקת הנוסעים הבאים ממקום מֻגָּע במחלה מתדבקת.

הַסְגָּרָה*, נ, כליאה למשך זמן.

(הסה) הַסֵּה, שתוק, החשה. הַהֲסֵה, הַשְׁקֵט, השתק.

הָסוּק*, ז, עצמות חֻליות השדרה.

הֵסֵּחַ*, הֶסֵּחַ*, ז, (־הדעת), העתקת המחשבה מענין שלא לחשב בו.

הֵסֵּט*, הֶסֵּט*, ז, נגיעה, דחיפה קלה.

הֵסִט*, פ״י, (משרש סוט), הָנַע, הָנֵד.

הֵסִית, הַסִּית, פ״י, (משרש סות), דבר על לב, פַּתֵּה.

הַסָּכָה*, נ, יציקה, התכה.

הַסְכֵּם⁰, הֶסְכֵּם⁰, ז, הבעת רצון, מציאת דבר לנכון וטוב, לִרְצוֹי.

הַסְכָּמָה*, נ, ר׳ הסכם; התאמה; °חק קבוע בעניני הנהגת הקהלות שהסכימו בני העדה עליו; תעודת אנשי שם על ספר להעיד על טובו ולהזהיר אחרים לבל ידפיסוהו בלי רשות המחבר.

הֶסְכֵּמִי*, ת, דבר התלוי בהסכם בלבד.

הַסֵּס*, פ״ע, (הלב), היה מְסֻפָּק, פקפק.

הַסֵּס*, ר׳ הסס.

הַסְפֵּד*, הֶסְפֵּד*, ז, מספד, בכיה; דרוש בשבחו של מת.

הַסְפָּקָה*, נ, מלוא צרכי האדם; צרכי האדם; °סכום קבוע לצרכי הפרנסה.

הַסֵּק*, פ״י, (משרש נסק), הַבְעֵר אש להחם.

הַסֵּק*, הֶסֵּק*, ז, הַסָּקָה*, נ, הבערת עצים או פחמים בתנור.

הֲסָרָה*, נ, לקיחת דבר ממקומו.

הַסֵּת*, הֶסֵּת*, ז, (שבועת־), שבועה כי לבו לא הסיתהו לכפר במה שהוא חיב.

הִסְתַּבְּכוּת°, נ, הסתעפות; טבע דבר שהוא מְסֻבָּךְ ונבוך ואינו ברור ופשוט.

הַסָּתָה*, נ, פתוי, שסוי.

הִסְתַּכְּלוּת°, נ, התבוננות, הבטה בעיון; התעמקות במחשבה; למוד ענינים בעזרת תמונות או גרמים מוחשים.

הִסְתַּכְּנוּת°, נ, השלכת איש עצמו בסכנה.

הִסְתַּלְּקוּת°, נ, הסרה, בטול; עזיבת תביעה; פטירה, מיתה.

הִסְתָּעֲפוּת°, נ, התחלקות לסעיפים; השתלשלות.

הִסְתָּעֲרוּת°, נ, התנפלות; התרגשות; סערה.

הִסְתַּפְּקוּת°, נ, תכונת מי שמסתפק במועט ואינו דורש הרבה, טבע האיש המרֻצה בחלקו.

הַסְתֵּר*, הֶסְתֵּר*, ז, העלמה, החבאה.

— בְּהַסְתֵּר*, תה״פ, בסוד.

הַסְתָּרָה°, נ, ר׳ הסתר.

הַעֲבָרָה*, נ, הסרה; העתקת דבר ממקום למקום; הרחקה.

— בְּהַעֲבָרָה*, בְּדֶרֶךְ הַעֲבָרָה*, תה״פ, בדרך אגב; בשטחיות, במובן משאל.

הַעֲדָאָה*, נ, הגדת העדות; התראה.

הַעֲדָפָה*, נ, גדש (על המדה); גרום (על המשקל), העודף, היותר על המדה או על המשקל.

הַעְדֵּר*, הֶעְדֵּר*, ז, אי המציאות, אי ההויה, לא היות.

הֶעָזָה*, נ, עזות, חֻצפה.

הַעֲלָאָה*, הַעֲלָיָה*, נ, הרמה; עליה למעלה; הקרבת קרבן עולה.

— הַעֲלָאַת נֵר*, הדלקה.

הַעֲלֵם*, הֶעְלֵם*, ז, הַעֲלָמָה*, נ, הסתרה, הצפנה; שכחה; זמן של הסח הדעת.

הַעֲמָדָה*, נ, הצגה, הצבה.

הַעֲמָקָה°, נ, השפלה; פעלת המעמיק; ירידה לעמק של.

הַעֲנָקָה°, נ, נתינת מתנה.

הֲעָקָה°, נ, לחיצה, לחץ.

הַעֲרָאָה*, נ, הרקה.

הַעֲרֵב*, הֶעְרֵב*, ז, (שֶׁמֶשׁ) שקיעת החמה.

הַעֲרָבָה*, נ, אחור בערב.

הֶעָרָה°, נ, עוררות להתבונן; השגה על דברי אחרים (בספר); תוספת דברים בקצה הגליון או באחרית ספר או פרק לברור הענין.

הַעֲרָכָה*, נ, שומא, אֹמד, קצבת שויו של דבר; מה שראשי עֵדה מעריכים את בני עדתם לפי רכושם להטיל עליהם מס להוצאות הצבור.

הַעֲרָמָה*, נ, מעשה ערמה, מרמה.

הַעֲרָצָה°, נ, כבוד גדול.

הַעְתֵּק°, הֶעְתֵּק°, ז, הַעְתָּקָה°, נ, העברת דבר ממקום למקום; כתיבת טֹפס שני מִכְּתָב אחר; תרגום.

הַעְתָּרָה*, נ, חנינה, בקשת רחמים.

הֲפוּגוֹת, נ״ר, הפסק.

DAY SCHOOL

הִפּוּךְ*, ז, שנוי מצב דבר.

— הִפּוּךְ הַקַּיִץ או הַחֹרֶף0, עת השנה שבה השמש רחוקה ביותר מקו המשוה.

הָפֵחַ, פ"י (משרש פוח), הַשֵּׁב וגרש בהעברת רוח.

הַפְחָדָה0, נ, הטלת פחד.

הֲפָחָה0, נ' הֲשָׁבַת רוח.

הַפְטָרָה*, גם הַפְטוֹרָה*, נ, סוף דבר; התימת נאום; פרק בנביאים הנקרא בבית הכנסת אחרי פרשת השבוע או החג.

הפך (הָפַךְ, יַהֲפֹךְ או יַהֲפֹךְ), פ"ע, פנה מצד לצד, חזור, שוב אחור;* השתנה במראה או בטבע; (עם ב־) התעסק בדבר. פ"י, סבב דבר מצד לצד או מלמטה למעלה; שנה איזה דבר בעצם או במראה; שנה דבר לדבר אחר; עקור, הרוס, החרד; עַוֵּה, קלקל; הֵהָפֵךְ, פנה, חזור; השתנה במצב; השתנה דבר לדבר אחר; הֵהָרֵס, הֵחָרֵב, הַפֵּךְ, בחוש, טרוף, ערבב; סבב דבר; עסוק בדבר, חזור אחרי דבר. הֶהְפֵּךְ, ר' הֶהָפֵךְ, הִתְהַפֵּךְ, הסתובב, התגלגל; השתנה.

הֵפֶךְ, ז, שנוי באיכות הדבר לצד מתנגד; נגוד.

— וָו הַהֵפֶךְ*, (בדקדוק) ו' המהפכת מעתיד לעבר או מעבר לעתיד.

— שְׁנֵי הֲפָכִים*, שני קצוות מתנגדים.

הֹפֶךְ, ז, (הָפְכִּי) מחשבה מעקלה.

הֲפֵכָה, נ, הרס, הריסה, חרבן.

הַפְכִּי 0, ת, מתנגד, דבר שהוא ההפך מדבר אחר.

הֲפַכְפַּךְ, ת, נפתל, מעֻקל, מעֻות, עקלקל; קל הדעת, שאין לו דעה קבועה.

הַפְלָגָה*, נ, התחלקות, התפלגות; יציאת האניה לדרכה בים; 0גזמה, הפרזה, רבוי.

הַפָּלָה0, נ, השלכה, זריקה; המלטת הילד לפני הזמן.

הַפְסֵד*, הֶפְסֵד*, ז, נזק, הזק; שחיתה, קלקול; אי מציאות.

הַפְסֵק*, הֶפְסֵק*, ז, הַפְסָקָה*, נ, חדלון; עצירה; מנוחה.

— סִמָּנֵי הַפְסָקָה0, קוים ונקודות הבאים באמצע מאמר או בסופו להורות על הפסק הענין.

הַפְעָלָה0, נ, התאמצות לפעל, לעשות רשם על מי שיהיה; רשם הבא על ידי אמצעי מלאכותי.

הֲפָצָה0, נ, הרחבת דבר בקרב רבים מהקהל; פזור.

הַפְצֵר*, הֶפְצֵר*, ז, הַפְצָרָה0, נ, בקשה חזקה בהתמדה; רבוי.

הַפְקָעָה0, נ, פִּטּוּר האדם עצמו מהתחיבות; בטול; הוצאה מידי אחרים.

— הַפְקָעַת שְׁעָרִים0, העלאת מחיר דבר.

הַפְקֵר*, הֶפְקֵר*, ז, דבר שאין לו בעלים; פריצות.

הַפְקֵרוּת0, הֶפְקֵרוּת0, נ, פריצות, אי השגחה על חק ומנהג.

הֵפֵר*, הֶפֵר*, ז, בטול מחשבה שלא תצא לפעל.

הַפְרָדָה0, נ, הַבדלה, הַרחקה; חלוקת דבר לחלקיו; פרוד ברעות.

— הַפְרָדָה וְהַרְכָּבָה0, חכמת הכמיה.

הֲפָרָה*, נ, בטול, פעֻלת המבטל דבר.

הַפְרָזָה0, נ, הפלגה, הגזמה, הגדלת דבר בדבור פֶּה.

הַפְרָחָה0, נ, גרום לבעלי כנף להתעופף.

הַפְרֵשׁ*, הֶפְרֵשׁ*, ז, הבדל בין דברים שונים; דין ודברים בין אנשים שונים.

הַפְרָשָׁה*, נ, הבדלת חלק דבר מכֻּלו.

— הֶפְרֵשׁוֹת*, נ"ר, טענות ותביעות.

הַפְשֵׁט*, הֶפְשֵׁט*, ז, הַפְשָׁטָה*, נ, הסר העור מעל הבשר; הסרת הבגד מעל הגוף;

— הֶפְשֵׁט מֵעַיִם0, שלשול עם כאב [1]

[1] הפשט מעים изентерія, disenterie

הַפְשֵׁר*, הֶפְשֵׁר*, ז, הַפְשָׁרָה°, נ, הפיכת נוזלים למצב חמים.

הַפְתָּעָה°, נ, עשית או הגדת דבר שלא קוו לו, שבא לפתע.

הַצֵּב, (משרש יצב) הַעמד, הָקם. הֻצַּב, הָעמד, הוקם.

הַצָּבָה°, נ, העמדה, הקמה; עמידה.

הַצָּגָה°, נ, העמדה.

— הַצָּגַת מַחֲזֶה°, הראות מחזה בתיאטרון.

— הַצָּגַת אִישׁ לִפְנֵי אִישׁ°, הגד לאיש מי ומה הוא האיש השלישי אשר אתם.

הִצְטַדְּקוּת°, נ, הצדקת איש את עצמו, הוכחת איש כי הוא צודק.

הִצְטַמְּקוּת°, נ, התיבשות; התקמטות.

הִצְטַמְצְמוּת°, נ, התקטנות, טבע דבר שהוא מצטמצם ומתכוץ ומתרכז.

הִצְטַנְּנוּת°, נ, התקררות.

הִצְטָרְכוּת°, נ, מה שנצרך לאיש, צרכי האיש; מה שאיש נצרך לרעהו.

הִצְטָרְפוּת°, נ, התחברות, התאחדות.

הַצִּיל, הַצֵּל (משרש נצל), הוציא מצרה, חַלֵּץ מרָעה, מַלט; לקוח; הַבדל, הַפרש.

הַצָּלָה°, נ, פְּלֵטה, ישועה, תשועה מצרה.

הַצְלָחָה*, נ, אשר, מצב האיש המצליח בכל דרכיו ומעשיו.

הֹצֶן, ז, כלי זין למלחמה(?); סוס מלחמה(?)

הַצְנֵעַ*, ז, סתר.

— בְּהַצְנֵעַ*, תה״פ, בסתר, בסוד.

הַצֵּעַ, (משרש יצע), רבוד, רפוד למשכב; *באר, לַמֵּד; °הגש איזה רעיון לפני אחר, הרצה על איזה ענין לפני אחר.

הַצָּעָה*, נ, רפידה, שטיחת דבר לשכב עליו; °עריכת דבר למודי; הקדמה לענין; הרצאת דברים, שימת דברים לפני; הגדת עצה או חווי דעת לעשות דבר; מה שמציעים למכירה (כנגד: דרישה).

הַצֵּת (משרש יצת), הַדלק, הַבער.

הַצָּתָה*, נ, הדלקה, הבערה.

ה״ק, ר״ת, הכי קאמר, כן הוא אומר.

הַקָּאָה*, נ, החזרת הדברים האכולים או השתוים מהפה אחרי שנבלעו כבר.

הקב״ה, ר״ת, הקדוש ברוך הוא, האלהים.

הַקְבָּלָה*, נ, הערכת דבר לעֻמת דבר שני.

— הַקְבָּלַת פָּנִים*, הליכה לראות פני איש השוב, קִדּום פני איש.

הַקְדָּמָה*, נ, מבוא, ראש דבר, פתח דבר (לספר); כלל עקרי שצריך לדעתו קדם הדברים. עשית דבר לפני זמנו או לפני דבר אחר.

הַקְדֵּשׁ*, הֶקְדֵּשׁ*, ז, פעֻלת המקדיש דבר לה׳; הדבר שהֻקדש; מקדש; °בית חולים; בית מחסה לעניים וזקנים.

הַקְדָּשָׁה*, נ, פעֻלת המקדיש; °הקרבה לקרבן, הבאת קרבן; °יחוד ספר לכבוד איש.

הַקָּזָה*, נ, הרקת דם מן הגוף לרפואה.

הַקְטָנָה°, נ, המעטה, הפכת דבר גדול לקטן.

הַקְטֵר*, הֶקְטֵר*, ז, הַקְטָרָה*, נ. שרפת הקרבן או הקטֹרת באש.

הֲקַלָּה*, נ, עזרה להקל.

הָקֵם*, ז, הֲקָמָה*, נ, הצבה, הצגה; אשור, קיום (נדר, דבור).

הַקְנָאָה*, הַקְנָיָה*, נ, מסירה לאיש דבר חמרי או רוחני בתור קנין.

הַקְנָטָה*, נ, הכעסה, הרגזה, העלאת חֵמה.

הַקְנָיָה*, ר׳ הקנאה.

הַקָּעָה°, נ, נקיעה, יציאת פרק גוף ממקומו.

הַקֵּף*, הֶקֵּף*, ז, הקו הסובב את העגול; הקו הסובב דבר עגול.

הַקְפָּדָה*, נ, התרגזות; השגחה ודקדוק על כל דבר קטן ואי היכלת לסבלו.

הַקָּפָה*, נ, סבוב; המתנה במכירת דבר על שלום המהיר לאחר זמן; °סבוב בבית הכנסת עם ספרי תורה בשמחת תורה.

— הַקָּפַת הָרֹאשׁ*, תספרת השערות סביב כל הראש.

הַרְקָצָהo, נ, מצב הערוּת (הפך מן שֵׁנה); תעורה מִשֵּׁנָה.

הַקְרָאָהo, נ, קריאת המורה דבר לפני תלמידיו לכתבו בלי שגיאות, הכתבה; קריאה לפני אחר.

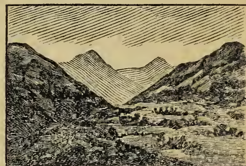
הַקְרָבָה*, נ, הבאת קרבן; התקרבות.

הַקֵּשׁ*, הֶקֵּשׁ*, ז, דמיון, שִׁוּיון של שני דברים; השואת דברים שיש בהם צד דמיון; oמשפט בנוי על פי חקי ההגיון עפ״י הקדמות ותולדה.

הַקְשָׁבָהo, נ, שמיעה בקול, שימת לב.

הַקָּשָׁהo, נ, ר׳ הקש; דפיקה, הכאת דבר בדבר.

הַר, ז, (הָרִי, הַרְכֶם, ר׳ הָרִים, הָרֵי) מקום גבוה ומתרומם מעל פני האדמה אשר מסביב לו.

הרים.

— הַר אֵשׁ, הַר גַּעַשׁ, הַר שְׂרֵפָה, הר מוריק אש.

הר אש.

— הַר הַבַּיִת, הר המוריה בירושלים שעליו נבנה בית המקדש.

— עוֹקֵר הָרִים*, איש מפלפל וחריף.

הֵרָאוּתo, נ, התגלוּת, הופעה, גִּלּוּי.

הַרְאֵל, ז, מִזְבֵּחַ.

הַרְבֵּה, תה״פ, רב, לא מעט, כמות גדולה (בא גם בתור תאר בלתי משתנה אחרי שם).

הַרְבָּעָה*, זווג (הבהמות).

הַרְבָּצָה*, נ, זריקת מים על אדמה יבשה.

הרג (הָרַג, יַהֲרֹג), פ״י, הכה נפש, הֵמת, קטול, שחוט. הֵהָרֵג, הִקָּטֵל, הוּמת. הָרוֹג, הֶהָרֵג.

הֶרֶג, ז, מכת מות במלחמה; מיתה בחרב (על ידי בית דין).

הָרָג*, ז, רוצח.

הֲרֵגָה (הֲרִיגָה*), נ, טבח, קטל, המתה, השמדה.

הַרְגֵּל*, הֶרְגֵּל*, ז, מדה שדבקה באדם על ידי עשותו דבר פעמים רבות.

הַרְגֵּשׁ*, הֶרְגֵּשׁ*, ז, הַרְגָּשָׁה*, נ, חוּשׁ, רגש, הכרת האיש את הנמצא מחוץ לו על ידי אחד מאברי חושיו.

הַרְדּוּף*, ז, שם שיח מוציא פרחים גדולים[1], ר׳ אורדפנה.

הרה (הָרְתָה, תַּהֲרֶה) פ״ע, יחם, חבל, קלוט זרע ועבור (אשה), היה מעֻברת; הגה בלב, חשוב מחשבה. הֹרֹה, (ילד) הוּצר במעי אמו.

הָרָה, ת״נ, מעֻברת; נ, הריון.

הַרְהֵן* (משרש רהן) מַשְׁכֵּן, נתון לערבון. הָרְהֵן*, הִנתן לערבון.

הִרְהוּר*, הַרְהוּר*, ז, מחשבה העולה על הלב (בנגוד לדבור); דמיון.

הִרְהֵר*, פ״ע, חשוב בדבר, הגה.

— הִרְהֵר אַחֲרֵי־, חשוב כי לא טוב עשה־, חשוב כי־ איננו טוב; התרעם, התאונן.

הַרְוָחָה*, נ, רְוָחָה; הרחבה, רֶוַח.

הֵרוֹן, ר׳ הריון.

[1] הרדוף, Олеандръ, oleander

הַרְחָבָה*, נ, הגדלת שטח דבר ברחבו; רבוי דברים; הפצה.

הַרְחָצָה*, נ, רחיצה.

הַרְחֵק*, הֶרְחֵק*, ז, הַרְחָקָה*, נ, הסרת דבר; גזרה על איש לבלי עשות דבר אחד למען יתרחק מעשות מעשה אחר אסור, סְיָג; התרחקות במקום; (בחכמות העיוניות) ההלטה כי אין דבר נמצא באיזה עצם.

הַרְטָבָה*, נ, השקאה מעטה; הבאת רטיבות.

הֲרֵי*, מלת הזרוז, הנה. (בהוראת „או" אחרי מאמר תנאי; ובתוספת שֶׁ־ אחריה בהוראת „אם" בראשית מאמר תנאי).

— הֲרֵינִי=הנני.

הֱרִי*, ז, טיבו של דבר, איכות.

הֲרִיגָה*, נ, ר' הרגה.

הֲרִיָּה (הֲרִית?) ר' הֵרָה.

הֵרָיוֹן, ז, עִבּוּר אשה.

הֲרִיסָה, נ, פריצה, סתירה (בבנין); פעֻלת המהרס; חֻרבה.

הֲרִיסוּת, נ, חרבן.

הַרְכָּבָה*, נ, שימת יחור עץ אחד בשני למען יתן פרי דומה לפרי היחור המֻרכב; חבור של שני מינים שונים.

הַרְכָּנָה*, נ, הורדת הראש, נטית הראש למטה.

הֲרָמָה* נ, פעֻלת המֵרים דבר למעלה.

הַרְמוֹן, ז, ארמון, היכל; בית־נשים בארצות הקדם.

הַרְמָן*, (ארמית: הַרְמָנָא), ז, פקודה, מצוה, רשיון.

הַרְנוּגָה*, נ, מין עוף [1]

הרס (הָרַס, יַהֲרֹס, יֵהָרֵס) פ"י, נתוץ, סתור, פרוץ, קלקל הסדרים, הפל והחרב; ־ל־, הָעז לעשות דבר. הֵהָרֵס, הִנָּתֵץ, הֵחָרֵב. הָרֵס, הרוס בחזקה.

[1] הרנוגה горный зябликъ, Bergfink, pinson, chaffinch

הֶרֶס, ז, חרבן, פרץ, קלקול הסדרים.

הַרְסָן*, ז, לֵחה, זיבה.

הַרְסָנָה*, נ, דגים קטנים כבושים בחמץ.

הֵרֵעַ, פ"י, (משרש רעע), עשות רעה.

הֲרָעָה*, נ, עשית רעה; שנוי לרעה.

הַרְעָפָה*, נ, הטפה, הזלה.

הַרְעָשָׁה°, נ, רעש האדמה, רעש.

הֶרֶף עַיִן*, ז, זמן נענוע העפעפים, רגע.

הַרְפַּתְקָה*, נ, מקרה רע, סבה, תלאה.

הַרְצָאָה*, נ, נאום בקהל, הקראת דברים מפרטים לברור איזה ענין, הצעה; קבלה ברצון.

הַרְקָבָה*, נ, רקבון.

הַרְקָדָה*, נ, הנפה, פעֻלת המניף בנפה.

הֲרָקָה*, נ, פעֻלת המריק כלי, הוצאת כל מה שיש בכלי מתוכו.

הֶרֶר, ז, הר; קבוצת הרים, רכסי הרים.

הֲרָרִי, ת, יושב ההר.

הַרְשָׁאָה*, הַרְשָׁיָה*, נ, נתינת רשות, נתינת כח לאיש לעשות דבר בשם המרשה.

הָרֶת°, נ, משפט.

הַשְׁאָלָה*, נ, נתינת דבר לאיש בתנאי כי ישיבהו אחר זמן.

— בְּדֶרֶךְ הַשְׁאָלָה°, השתמשות במלה לא במובנה האמתי כי אם במובן לקוח מענין אחר.

הִשָּׁאֲרוּת (הַשְׁאָרַת?) הַנֶּפֶשׁ, נ, האמונה שהנשמה חיה חיים נצחיים גם אחרי מות הגוף.

הֶשֵּׁב*, ז, הֲשָׁבָה*, נ, נתינה בחזרה, ר' שוב.

הֶשָּׁבוֹן*, ז, החזרת דבר; ר' השבה.

הַשְׁבָּחָה°, נ, הטבה; השקטה, הרגעה.

הַשְׁבָּעָה°, נ, פעֻלת המַשְׁביע את אחר באָלה וקללה.

— הַשְׁבָּעַת מַלְאָכִים או שֵׁדִים°, השבעתם לעשות או להמנע מלעשות דבר (אמונה טפלה).

הַשְׁבָּתָה*, נ, בִּטּוּל.

הֶשֵּׂג יָד*, ז, מה שאדם יכול לשלם.
הַשָּׂגָה⁰, נ, הגעה אל־; כשרון ההבנה; טענה לסתר.
הַשְׁגָּחָה*, נ, שימת עין, שמירה; ⁰הנהגה בלתי אמצעית של האלהים בעולמו וביצוריו.
הַשְׁוָאָה* (הַשְׁוָיָה*), נ, דמיון, שווי.
— הַשְׁוָאַת הַקַּיִץ או הַחֹרֶף⁰, הזמן שבו עוברת השמש את הקו הַמַּשְׁוֶה, ואז היום והלילה שוים בארכם.
הַשְׁחָזָה*, נ, פעֻלת המשחז ומהדד סכין וכדומה.
הַשְׁחָרָה*, נ, קִימה עם אור השחר; ⁰הפיכת דבר לשחור, פעֻלת המשחיר.
הַשְׁחָתָה*, נ, נזק, הזק, קלקול; השמדה.
הִשְׁתַּמְּטוּת⁰, נ, הסתתרות, התחמקות, פעלת המשתמט ומתחמק.
הש"י, ר"ת, השם יתברך, האלהים.
הַשְׁכָּבָה*, תְּפִלַּת הַשְׁכָּבָה*, נ, תפלה לנשמת מת.
הַשְׂכֵּל, ז, בינה, הבנה, דעת.
הַשְׂכָּלָה*, נ, הַשְׂכֵּל, הבנה בדברים רוחנים; ⁰תַּרבּוּת, למוד הידיעות הדרושות לאדם בחיים.
הַשְׁכָּמָה*, נ, קימה בבקר השכם.
הַשְׁלָטָה⁰, נ, גרום לדבר כי יהיה לו השלטון.
הַשְׁלָכָה*, נ, זריקה.
הַשְׁלָמָה*, נ, סיום, גמר; ⁰עשית שלום; החלק הַמַּשְׁלִים את הנשוא במאמר (בנתוח דקדוקי); הרכבת לַחַת אבעבועות (בלשון הדבור הספרדי).
הַשְׁלָשָׁה*, נ, מסירת ממון או חפץ המֻטל בספק לידי שליש.
הַשְׁמָדָה*, נ, כליון, השחתה, אבדון.
הַשְׁמֵט*, ז, הַשְׁמָטָה*, נ, מחילת חוב; אִי פריעת חוב לַמַּלוֶה; דלוג על איזו מלים בכתב או בדפוס; המלים החסרות שדלגו עליהן.
הַשְׁמָעוּת, (אָזְנַיִם), נ, שמועה, בשורה, ידיעה.
הַשְׁעָרָה⁰, נ, מה שנדמה לאדם, מה שהוא הושב כי כן הוא.
הֲשָׁפָה*, נ, נקיון מתכת מהלודה ע"י שפשוף וגרוד.
הָשְׁפּוֹת (נחמיה ג', י"ג), מלה מקצרת מן האשפות.
הַשְׁפָּלָה*, נ, הורדה; שִׁפלוּת.
הַשְׁפָּעָה⁰, נ, הבאת השפע; פעֻלה מוסרית על מי שיהיה.
הַשְׁקָאָה⁰, נ, העברת מים בערוגות הגן; נתינת מים לשתיה.
הַשָּׁקָה*, נ, הבאה לידי נשיקה; הגעת נוזלים זה בזה.
הַשְׁקֵט, ז, מנוחה, שלוָה.
הַשְׁקָפָה*, נ, הבטה מַקפת; דעת איש על אחד הענינים; שִׂימת עין על־.
הַשְׁרָאָה⁰ נ, השכנה; שליחות ממרום.
הַשְׁרָשָׁה* נ, הוצאת שרשים; הכאת שרשים באדמה.
הַשְׁתָּא*, הַשְׁתָּה* (הָא שַׁעְתָּא), עתה, כעת.
הִשְׁתַּדְּלוּת*, נ, התאמצות לטובת ענין.
הִשְׁתּוֹבְבוּת⁰, נ, משובה, טבע המשתובב.
הִשְׁתַּוּוּת⁰, נ, דמיון, שִׁוְיוֹן.
הִשְׁתּוֹמְמוּת⁰, נ, התפלאות.
הִשְׁתּוֹקְקוּת⁰, נ, געגועים; חפץ עז לאיזה דבר.
הִשְׁתַּחֲוָאָה*, הִשְׁתַּחֲוָיָה*, נ, קידה, פעֻלת המשתחוה.
הִשְׁתַּטְּחוּת⁰, נ, פעֻלת המשתטה ומתפשט.
הִשְׁתַּכְלְלוּת⁰, נ, השתלמות.
הִשְׁתַּכְּרוּת⁰, נ, שכרון, שתית משקה החריף עד לשכרה.
הִשְׁתַּלְּמוּת⁰, נ, הגעה לשלמות באיזה דבר חמרי או רוחני.
הִשְׁתַּלְשְׁלוּת⁰, נ, יציאת דבר מדבר בסדר.
הִשְׁתַּמְּטוּת⁰, נ, פעלת המִשתמט ומסתתר.
הִשְׁתַּמְּשׁוּת⁰, נ, פעלת המשתמש בדבר לצרכו.
הַשְׁתֵּן ר' שתן.

הַשְׁתָּנָה°, נ, מי רגלים; הטלת מי רגלים.
הִשְׁתַּנּוּת°, נ, שנוי, חלוף.
הִשְׁתַּעְבְּדוּת°, נ, הכנעה, מצב הנכנע.
הִשְׁתַּעַשְׁעוּת°, נ, שמחה, בלוי הזמן בדבר ענג.
הִשְׁתַּפְּכוּת°, נ, מצב הדבר הנשפך; מצב דבר הנובע ויוצא.
הִשְׁתַּפְּכוּת הַנֶּפֶשׁ°, הבעת מה שמתרחש בלב בהתפעלות.
הִשְׁתַּתְּפוּת°, נ, פעלת המשתתף ולוקח חלק בדבר; לקיחת חלק בדבר.
הִתְאַבְּלוּת°, נ, פעלת המתאבל והבוכה.
הִתְאַבְּנוּת°, נ, מצב דבר שהיה לאבן.
הִתְאַבְּקוּת°, נ, פעלת הנאבק וחפץ להפיל את חברו.
הִתְאוֹנְנוּת°, נ, תלונה, צעקת המס, פעלת המתאונן.
הִתְאַחֲדוּת°, נ, פעלת המתאחד ומתחבר עם־.
הִתְאַכְּלוּת°, נ, הפיכת האכל בתוך המֵעים לחמר מזין ומכלכל.
הַתְאָמָה°, נ, תאום, תכונת דבר שחלקיו מתאימים ומקבילים אחד לשני.
הִתְאַמְּצוּת°, נ, התחזקות, עשית כל מה שאפשר כדי להשיג דבר.
הִתְאַמְּתוּת°, נ, הברור כי דבר שֶׁהֻגַּד הוא אֱמֶת.
הִתְאַפְּקוּת°, נ, תכונת איש מתאפק ומושל בעצמו וברוחו, היכלת למשל בעצמו.
הִתְבַּדְּלוּת°, נ, הִבדל והפרד מאחרים, מציאות דבר נבדל.
הִתְבּוֹדְדוּת°, נ, מציאות דבר ביחידות ובדידה; ישיבת האדם לבדו, נפרד מאחרים.
הִתְבּוֹלְלוּת°, נ, טמיעה, התערבות, מעשה המתערב באחרים ובטל בהם.
הִתְבּוֹנְנוּת°, נ, הסתכלות, שימת לב בדבר, פעלת המתבונן ומסתכל.
הִתְבַּזּוּת°, נ, השפלת האדם כבוד עצמו.
הִתְבַּטְּלוּת°, נ, טבע האיש המבטל את עצמו; בטול, חדלון.
הִתְגַּבְּרוּת°, נ, התחזקות, התאמצות, הגדלת הכח.
הִתְגַּדְּלוּת°, נ, גאוה, תכונת איש מתגאה ומתגדל.
הִתְגַּדְּרוּת°, נ, תכונת האיש המתגדר ומתגאה.
הִתְגַּוְּנוּת°, נ, חליפת הצבעים, השתנות הגונים.
הִתְגּוֹשְׁשׁוּת°, נ, התאבקות, התעמלות, פעלת המתגושש ונאבק.
הִתְגַּלּוּת , נ, הֵראות דבר שהיה נעלם; הראות האלהים.
הִתְגָּעֲשׁוּת°, נ, רעש הארמה; התרגשות עצומה.
הִתְגַּנּוּת°, נ, הֵרָאוּת במצב של גְּנַי וכעור.
הִתְגַּשְּׁמוּת°, נ, לבישת דבר רוחני צורה חמרית.
הִתְדַּבְּקוּת°, נ, דבוק, אחוד, חבור; הַמשכות בלי הפסק.
הִתְדַּמּוּת°, נ, דמיון, דמוי, שִׁוְיוֹן.
הִתְהַדְּרוּת°, נ, התקשטות, טבע המתקשט ומתהדר בבגדים ותכשיטים.
הִתְהַוּוּת°, נ, הויה, היות דבר נוצר, נברא.
הִתְהַלְּלוּת°, נ, התפארות.
הִתְהַפְּכוּת°, נ, שנוי, חלוף; אי העמידה בדבור.
— הִתְהַפְּכוּת הַנֶּפֶשׁ°, רגש חזק של בחילה המביא לידי הקאה, קבס.
הִתְוַדְּעוּת°, נ, הַכָּרת איש את רעהו.
הִתּוּךְ°, ז, המסה, התכה.
הִתְוַכְּחוּת°, נ, וִכּוּחַ, רִיב דברים, שקלא וטריא בין איש לרעהו.
הִתּוּל, ז, לעג, שחוק.
הִתּוּלִי°, ת, (נ׳ הִתּוּלִית), של התול.
הֲתוּלִים, ר׳ התלים.
הִתְוַעֲדוּת°, נ, אספת אנשים במקום אחד במועד קבוע.
הַתָּז, ר, נתז.
הַתָּזָה*, נ, כריתה בחזקה עד שהחלק הנכרת נופל רחוק מהחלק הנשאר, הסרה.
הִתְחַבְּרוּת° נ, התרבקות, התרועעות.

הִתְחַדְּשׁוּת⁰, נ, חדוש.
הִתְחַזְּקוּת⁰, נ, התאמצות, התגברות.
הִתְחַיְּבוּת⁰, נ, לקיחת איש חובה על עצמו; יציאת דבר מדבר בהכרח.
הִתְחַכְּמוּת⁰, נ, מעשה מי שמראה עצמו חכם; הבּל תחבולות.
הַתְחָלָה*, נ, ראשית, פתיחה; פעֻלת המתחיל בעשית דבר; ⁰כלל עקרי במדע.
הִתְחַלְחֲלוּת⁰, נ, רעדה, חרדה, פלצות.
הִתְחַלְּפוּת⁰, נ, הלוף, השתנות, חליפים.
הִתְחַלְּקוּת⁰, נ, תכונת דבר המתחלק ומתפרד.
הִתְחַמְּצוּת⁰, נ, היות דבר חמוץ.
הִתְחַמְּקוּת⁰, נ, השתמטות, הסתתרות.
הִתְחַסְּדוּת⁰, נ, התראות כחסיד.
הִתְחַפְּשׂוּת⁰, נ, צביעות, חנף; לבישת איש בגדים באופן שלא יכירוהו.
הִתְחַקּוּת⁰, נ, חקוי; חפוש אחרי אמתות דבר.
הִתְחָרוּת⁰, נ, פעולת החפץ לעבר את השני באיזה דבר.
הִתְחַתְּנוּת⁰, נ, ביאה בברית נשואים.
הִתְיַחֲדוּת⁰, נ, אחוד; ישיבה ביחידות עם אחד בלי אחר עמם.
הִתְיַחֲסוּת⁰, נ, המנות למשפחה, חבור למשפחה; יחס, ערך.
הִתְיַלְּדוּת⁰, נ, התהוות.
הִתְיַפּוּת⁰, נ, התקשטות, ההשתדלות להראות כיפה.
הִתְיַשְּׁבוּת⁰, נ, ישוב; התבוננות לפני עשית דבר.
הִתֵּךְ, ר' נתך.
הַתָּכָה⁰, נ, המסה באש.
הִתְכּוֹנְנוּת⁰, נ, בנין, יצירה, עשיה.
הִתְכַּוְּצוּת⁰, נ, תכונת דבר שמתכוץ.
הִתְכַּחֲשׁוּת⁰, נ, כחש; הראות איש עצמו כי איננו מה שהוא או כי איננו שיך לאלה שהוא שיך להם באמת.
הַתֵּל או הָתֵל, (בְּ־) פ״ע, לעוג, התלוצץ, צחוק על־.
הִתְלַבְּנוּת⁰, נ, היות דבר ללבן; טהר פני השמים.
הִתְלַהֲבוּת⁰, נ, חמימות, חֹם; התפעלות חזקה.
הִתְלוֹצְצוּת⁰, נ, לעג, לצון.
הִתָּלוּת⁰, נ, היות דבר תלוי בדבר אחר.
הֲתֻלִּים, ז״ר, לעג, התּל, לצון.
הִתְלַכְּדוּת, נ, חבור, אחוד, קשור.
הַתְלָעָה⁰, נ, רקבון; הוצאת תולעים; לקיטת והסרת תולעים מ־.
הָתָם*, (ארמית) תה״פ, שָׁם, במקום ההוא.
הַתְמָדָה⁰, נ, שקידה; המשך דבר זמן רב בלי הפסק.
הִתְמוֹטְטוּת⁰, נ, נפילה, הרס.
הִתְמַזְּגוּת⁰, נ, התערבות במדה מְכֻוֶּנֶת:
הִתְמַכְּרוּת⁰, נ, מסירת נפש לענין; תכונת איש המסור ומָכוּר לדבר בכל לבו.
הִתְמַנּוּת⁰, נ, פקודה, מִשרה; פעֻלת היות איש נמנה למשרה.
הִתְמָעֲטוּת⁰, נ, תכונת דבר המתקטן ומתמעט.
הִתְמַרְמְרוּת⁰, נ, התאוננות עצומה, טבע המרבה להתמרמר ולהתאונן.
הִתְנָאוּת⁰, נ, התיפות, התקשטות, ההשתדלות להראות כנאה.
הִתְנַגְּדוּת⁰, נ, נגוּד, היות דבר הפך הדבר השני, חפץ איש את ההפך ממה שחפץ רעהו, דעת איש ההפך מדעת רעהו.
הִתְנַגְּשׁוּת⁰, נ, פגישת שני דברים זה בזה בדחיפה עצומה; פגישת שתי דעות מתנגדות.
הִתְנַהֲגוּת⁰, נ, מנהג, האפן שהאיש מתנהג בו בחייו.
הִתְנוֹדְדוּת⁰, נ, תנועה, תנודה.
הִתְנוֹעֲעוּת⁰, נ, תנודה, תנועה.
הִתְנַחֲמוּת⁰, נ, התחרטות; תנחומים.
הִתְנַכְּלוּת⁰, נ, רמאות, מרמה, חִבּוּל תחבולות.
הִתְנַכְּרוּת⁰, נ, התחפשות, התראות כנכרי וזר.

הִתְנַפְּחוּת°, נ, נֶפַח; גאוה יתרה, התגאות.
הִתְנַפְּלוּת°, נ, פְּעֻלַּת המתנפל.
הִתְנַצְּלוּת°, נ, הצטדקות, הסרת איש אשם מעליו.
הִתְנַקְּשׁוּת°, נ, התאמצות להפיל איש, לארב לנפשו.
הִתְנַשְּׂאוּת°, נ, גאוה, התגדלות, טבע איש מתנשא ומתגאה.
הִתְעַבּוּת°, נ, היות דבר עבה.
הִתְעוֹרְרוּת°, נ, תעורה, הקצה; חפץ ותשוקה להוצאת דבר לפעל.
הִתְעַכְּבוּת°, נ, אחור, התמהמהות.
הִתְעַלּוּת°, נ, התרוממות.
הִתְעַלְּפוּת°, נ, היות איש במצב של אבדת ההרגשות והמחשבה.
הִתְעַמְּלוּת°, נ, תנועת אברי הגוף להתגושש, התגוששות.
הִתְעַמְּקוּת°, נ, התבוננות עמֻקה בענין או ברעיון.
הִתְעַנּוּת°, סבל יסורים ועִנויים.
הִתְעַנְיְנוּת°, נ, שימת לב לדבר והשתתפות בו בחפץ.
הִתְעַסְּקוּת°, נ, עסק, תרגיל, ענין, מעשה.
הִתְעַצְּבוּת°, נ, הרגשת עצבון, תוגה.
הִתְעַצְּמוּת°, נ, התגברות, התחזקות, השתדלות מרֻבה.
הִתְעַקְּמוּת°, נ, היות דבר לא ישר.
הִתְעָרְבוּת°, נ, (כְּדָבָר), התעסקות איש בדבר שבעקרו אין לו שיכות אליו.
הִתְפָּאֲרוּת°, נ, התהללות, השתבחות.
הִתְפַּחֲמוּת°, נ, התהפכות דבר לפחם.
הִתְפַּטְּרוּת°, נ, עזיבת משרה או עסק; הסרת חובה מעל עצמו.
הִתְפַּלְּגוּת°, נ, התחלקות.
הִתְפַּלְסְפוּת°, נ, התעסקות בעניני פלספיה ועיון.
הִתְפָּעֲלוּת°, נ, התלהבות, הרגשה חזקה.
הִתְפָּרְטוּת°, נ, התחלקות דבר לפרטיו.

הִתְפָּרְצוּת°, נ, מרידה, קשר; כניסה למקום בלי רשות.
הִתְפַּשְּׁטוּת°, נ, היות דבר נפוץ הרבה; הסרה, פשיטה.
הִתְפַּתְּחוּת°, נ, השתלמות אִטית והדרגית, השתלשלות.
הִתְקַבְּצוּת°, נ, התאספות למקום אחד.
הִתְקַדְּמוּת°, נ, קִדמה, מצב דבר ההולך וטוב; הליכה לפני־.
הִתְקַדְּשׁוּת°, נ, טהרה, נקיון; היות קדוש.
הִתְקוֹמְמוּת°, נ, קשר, מרד.
הַתְקָנָה°, נ, תקון, תקנה.
הִתְקַצְּפוּת°, נ, קצף, כעס, ביאה לכלל כעס.
הִתְקָרְבוּת°, נ, בוא בקרוב מקום לדבר, היות קרוב לדבר.
הִתְקָרְרוּת°, נ, הצטננות, מצב דבר שאחזתו קרה.
הִתְקַשּׁוּת°, נ, היות דבר במצב קשה.
הִתְקַשְּׁטוּת°, נ, התהדרות, טבע המתקשט.
הִתְקַשְּׁרוּת°, נ, קשר בין שני צדדים באיזה ענין בתנאים קבועים ובהתחיבות מצד שניהם.
הַתֵּר, ר' נתר.
הַתֵּר*, (הֶתֵּר*), ז, רשות, רשיון; התרת דבר קשור; פתרון שאלה קשה.
הַתְרָאָה*, נ, הזהרה, אזהרה.
הִתְרַבְרֵב°, פ"ה, התגדל, התנשא כרב וגדול.
הִתְרַבְרְבוּת°, נ, התגדלות, התנשאות.
הִתְרַגְּזוּת°, נ, התקצפות, כעס, קצף, חרון.
הִתְרַגְּשׁוּת°, נ, התרגזות, התפעלות מהירה, טבע איש קל להתרגש.
הַתָּרָה*, נ, אמירה על דבר כי הוא מֻתָּר; בטול; פתיחת קשר.
הִתְרוֹמְמוּת°, נ, התעלות למעלה.
הִתְרוֹעֲעוּת°, נ, התחברות.
הִתְרוֹפְפוּת°, נ, הִתְרפות, תכונת דבר רפה ולא חזק.
הִתְרוֹקְנוּת°, נ, השאר דבר ריק.

הִתְרַחֲבוּת°, נ, התגדלות בשטח לרֹחב.
הִתְרַחֲקוּת°, נ, הפניה אל רִחוּק מקום מדבר.
הִתְרַכְּזוּת°, נ, הצטמצמות דבר במרכז אחד.
הַתְרָעָה*, נ, זעקת שבר, תרועת שאון.
הִתְרַפּוּת°, נ, התרופפות, תכונת דבר ההולך הלוך ורפה.
הִתְרַפְּסוּת°, נ, הכנעה בפני גדולים והתחנות בפניהם.
הִתְרַשְּׁלוּת°, נ, עצלות ורפיון ידים, רשלנות.
הִתְרַשְּׁמוּת°, נ, קבלת רשמים והתפעלות על נקלה.

ו. האות הששית בא"ב העברי ושמה וָו; סמן המספר־ששה; עם נקודה או קו מאֻזן עליה־ ששה אלפים.
וְ־, וַ־, וָ־, וֶ־, וּ־, אות הקשור להוסיף דבר לדבר, גם, גם כן, עם ; אוֹ, אם; ולפני פעל היא גם מהפכת לפעמים צורת העבר להוראת העתיד וצורת העתיד להוראת העבר.
וְגוֹמֵר, (וגו'), סמן להמשיך את המאמר או המספר עד הסוף, אף אם אין סופו נזכר בכתב.
וַדַּאי°, פ"ע, אמור דבר בודאי, בהחלט גמור.
וַדַּאי*, וַדַּי*, (נ' וַדָּאִית, ר' וַדָּאִים, וַדָּאִיּוֹת), ת, דבר שאין ספק בו, ברור, נכון; שהיה באמת.
— בְּוַדַּאי*, בְּוַדַּי*, תה"פ, בלי ספק, לנכון.
(ודה) הִתְוַדָּה*, ר' ידה.
וִדּוּי*, ז, הוראה על האמת, הבעת האדם בפיו, כי עבר עברה.
וַדַּי*, ר' ודאי.
וד"ל, ר"ת, ודי למבין.
(ודע) הִתְוַדַּע, ר' ידע.
וָה*, מ"ק להביע שמחה.
וָו, ז, יתד כפופה בקצה כאגמון; מסמר, יתד; *שם האות הששית בא"ב העברי.
וָוִית°, נ, וו קטן ובקצהו כפוף, ישימו אותו במזוזות החלונות לרכס בו את דלת החלון לבל תסגר וכדומה.

ווית.

וָזִירס, ז, שר עליון משרי הממשלה ומנהיגי המדינה במחלקה אחת מעניני ההנהגה.
וָזָר, ת, כוזב ומכחש.
וָי, מלת קריאה להביע צער ויגון.
וִילוֹן*, ז, (ר' וִילָאוֹת*), יריעה, מסך, פרגוד; צעיף לכסות הפנים.

וילון.

וכו', וְכוּלֵה, ר' וגומר.
וִכּוּחַ*, ז, ריב דברים, פעלת האנשים המתוכחים ביניהם בטענות ותשובות באיזה ענין או שאלה עיונית.

(וכח) הִתְוַכֵּחַ, ר׳ יכח.

וָלָד, ז, (ר׳ וְלָדוֹת*) ילד; *חי קטן, ביחוד ביותר בעלי החיים מלבד האדם, או בבני אדם פשוטים או בלתי כשרים: הילד בעת הִוָּלְדוֹ.

וַלְדָנִי*, ת, יולד, מוליד, עלול ללדת, ההפך מן עקר.

וֶסֶת*, (ר׳ וְסָתוֹת*), ז, הרגל, מנהג; דרך הנשים, נדת האשה.

(ועד) וַעַד*, פ״ע, יעד, מנה, קבוע. הִתְוַעֵד°, התאסף, התקבץ יחד.

וַעַד*, ז, אספה, קהלה; סוד המועצה, חֶבר הנבחרים לעמד בראש איזה ענין.

— בֵּית הַוַּעַד*, ז, מקום שמתאספים בו.

וַעֲדָה°, נ, חֶבר אנשים נבחרים לעַיֵּן בענין מיֻחד, באחד מסעיפי עניני הועד הכללי.

וָעוּד°, ת, נאסף לאספה.

וִעוּד*, ז, מקום שמתאספים בו, מקום ועד; קביעות.

וְעִידָה°, נ, אספה, קהלה להתיעץ באחד הענינים.

וֶרֶד*, וְרָדִים*, ז, מין פרח יפה בעל ריח

ורד.

טוב הצומח על שיחים מלאים חוחים.

וָרֹד° (ר׳ וְרֻדִּים°), ת, דבר שגונו כגון הוֶרֶד, ארמדם חִוֵּר.

וַרְדִּינָה*, נ, שיח הוֶרד.

וַרְדִּינוֹן*, ז, שמן ורד.

וְרָדִי°, ת, שגונו כעין הורד.

וָרִיד*, ז, אחד מעורקי הדם בחי, וביחוד עורק מעורקי הצואר.

וֶשֶׁט*, ז, הקנה בגרון המקבל את האכל אל תוכו; נקב עגֹל בכלי להכנים בו דבר.

וָתוּק*, ת, חולה במחלת השחפת.

וִתּוּר*, ז, נותר, מותר; עזיבת איש זכותו; בטול רצונו מפני רצון אחר; °הנחה מהמחיר הקצוב, גֵרעון מהמחיר.

וָתִיק*, ת, חזק, אמיץ (בתכונות הנפש או במדות); חסיד, ירא אלהים; נאמן, קים.

וְתִיקוּת°, נ, חזק, אמץ (בתכונות הנפש או במדות); חסידות, יראת אלהים.

(ותק) וַתֵּק*, פ״י, האדיר את איש, אמור עליו כי הוא ותיק.

(ותר) וַתֵּר*, פ״ע, עזוב איש זכותו או חלק ממנה בדבר; לא התקשה להעמיד הדבר דוקא על דעתו או לתבע את כל זכותו; היה נדיב, פתוח ידו; סלוח, מחול. הִתְוַתֵּר, היה למותר.

וִתָּרוֹן*, ז, שארית, מה שנשאר; עזיבת זכיות או אי תביעתן; סליחה, מחילה.

וַתְּרָן*, ז, נדיב, איש שידו פתוחה, שאינו מדקדק במה שמגיע לו מאחרים; איש שמַטה לבו לחפץ רעהו, שאינו מתקשה לעמד דוקא על דעתו או לתבע זכותו.

וַתְּרָנוּת°, נ, טבע איש וַתרן.

ז, האות השביעית בא״ב העברי ושמה זַיִן; סמן המספר־שבעה; עם נקודה או קו מֵאֹזן למעלה־שבעה אלפים.

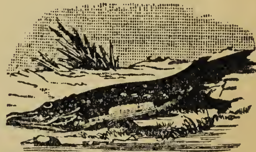
ז״א, ר״ת, זאת אומרת.

זְאֵב, ז, חי טורף דומה לכלב.

זאב.

— זְאֵב הַמַּיִם°, ז, שם דג טורף ארך החי בנחלים.

זאב המים.

— חֳלִי הַזְּאֵב°, ז, חלי רעב חזק.

זְאֵבָה*, נ, נקבת הזאב; °חלי בגרון[1].

זא״ז, ר״ת, זה אל זה; זה את זה; זה אחר זה (וכן זו־).

זַאֲטוּטִים*, ז״ר (ארמית), בני הנעורים.

זֹאת, מ״נ, מלת הרמז לנקבה; מלת הרמז בהוראת: הדבר הזה.

[1] זאבה angina

— כָּזֹאת וְכָזֹאת, כך וכך, רמז על דבורים או מעשים שנזכרו כבר ואין צרך לשְׁנוֹתם.

— בְּכָל זאת, אף על פי כן.

זָב, ז, שממנו נוזל ריר.

— זָבָה, נ, אשה שדם יורד ממנה, אשה נדה.

זבד (זָבַד, יִזְבֹּד), פ״י, נתון מתנה.

זֶבֶד, ז, מתנה, מנה.

— חַיַּת הַזֶּבֶד°, נ, מין חיה ובבטנה כיס קטן מלא נוזל נותן ריח.

חית הזבד.

זְבְדָּה°, נ, שַׁמֶּנֶת החלב שנחמץ, שמנונית עבה העולה על החלב בעמדו זמן ידוע.

זְבוּב, ז, שרץ העוף קטן[1].

— בַּעַל זְבוּב, אליל שיחסו לו השמדת הזבובים הארסים.

זבוב.

זְבוּל, ז, מעון, דירה, בית.

זִבּוּל*, ז, שימת זבל בשדה להיטיבו; זביחה לעבודה זרה (לשון גנַי בחלוף אות ח׳ בלי׳).

זִבּוּן*, ז, קונה, אחד הלקוחות.

זְבוּרִית*, נ, אדמה כחושה, לא טובה; המין היותר רע.

זבח (זָבַח, יִזְבַּח), פ״י, שחוט בהמה לאכילה או לקרבן; הבא קרבן; עשה משתה וחג. הִזָּבֵחַ, השָׁחט; הובא לקרבן. זַבֵּחַ, זבוה.

[1] זבוב муха; Fliege, mouche, fly

זֶבַח, ז, (כ׳ זִבְחִי, ר׳ זְבָחִים), קרבן בהמה שהוּשחה; משתה ושחיטת בהמה לכבוד הקרואים; הרוג אדם רב.

זִבְחָה, נ, קרבן בהמה; הבאת קרבן.

זְבִיחָה*, נ, שחישה, הריגת בהמה בסכין; הבאת קרבן; ר׳ זבח.

זָבִיל*, ז, כלי להפך בו זבל.

זְבִיל*, ז, תיק, נרתיק של ספרים.

זְבִינָה*, נ, סחורה, כנעָה.

זֶבֶל, ז, דֹמֶן, מַדמנה, החמרים שבהם מדשנים את השדה למען יתן פרי טוב; הפֶּרש שבגוף.

זבל (זָבַל, יִזְבֹּל), פ״י, היה תמיד עם־; שכון, דוּר. הִזָּבֵל*, המלא בזבל, הדשן בזבל.

זַבֵּל*, תת זֶבל על־; הַקרב קרבן לעבודה זרה. הִזְדַּבֵּל* - הִזָּבֵל.

זַבָּל*, מוביל זבל לשדה.

זְבֻל, ר׳ זבוּל.

זַבְלְגָן*, ז, מי שעיניו זולגות וזבות תמיד.

זַבְּלִית°, נ, הפּוּשית הדרה בין הזבלים.

זַבֶּלֶת*, ז, מקום צבור הזבלים בשדה.

זבן* (זְבַן*, יִזְבֹּן), פ״י (ארמית), קנה. זַבֵּן*, מכוֹר. הִזְדַּבֵּן*, הִמָּכר, היה מכוּר.

— זָבוֹן עִידָן*, הרויח זמן.

זְבֻן°, ר׳ זוּבן.

זַבָּרִית* נ, משא שישימו בתחתית האניה להחזיקה זקופה שלא תטה הצדה.

זָג, ז, קלפת הענבים; קלִפה; *מלח מתכוּתי.

זָג*, ז, פעמון, מצלה עם הענבל.

(זגג) זַגֵּג°, פ״י, עשה כלי זכוכית.

זַגָּג*, ז, קובע שמשות זכוכית בחלונות; עושה כלי זכוכית; מוכר כלי זכוכית.

זַגְדּוּם*, ת, מי שאין שתי עיניו מביטות לעמת נקדה אחת, פוזל, זַוָּר.

זִגּוּג°, ז, צפוי זכוכית על כלי לתת לו ברק.

זַגּוּת°, נ, טבע דבר שהוא שקוף וצח.

זַגְזֵג*, פ״י, עשה דבר שקוּף.

זֵד, ז, רשע, מעַול; עז פנים, חצוּף; סר מהדרך הטובה.

זָדָה*, נ, סדק באבן.

זָדוֹן, ז, גבה לב, עזות, חֻצפה; רֶשע, חמס; כַּוָנה לעבר עבֵרה.

— בְּזָדוֹן, תה״פ, בכַוּנה, בידיעה, לא בשגגה.

זֶה, מ״ג, כנוי רומז לגוף או לדבר נוכחי; אשר; כבר; (מלה זו נוספת אחרי מלות השאלה לחזוק השאלה: למה זה? מה־זה? אי־זה? וכיו״ב).

— בָּזֶה, במקום הזה, פה.

— מִזֶּה, מפֹה, מהמקום הזה.

— מִזֶּה וּמִזֶּה, מצד זה ומצד זה.

— זֶה אֶל זֶה, האחד אל השני.

— זֶה בָּזֶה*, האחד עם השני.

— בָּזֶה וּבְבָא*, בעולם הזה ובעולם הבא.

זֹה, זוֹ, מ״ג, זאת; אשר.

— כָּזֹה וְכָזֶה, כך וכך (ר׳ זאת, מבטא: כזאת וכזאת).

זהב* (זָהַב* יִזְהַב*), פ״ע, קבל גַון זהב; הפוך צהב. הַזְהֵב*, זהב; °צפה בזהב.

זָהָב, ז, (ס׳, זְהַב, כ׳, זְהָבִי) שם למתכת יקרה שגונה צהב והיא קלה להרָקע וכבדה במשקלה[1].

— זְהַב לָבָן°, מתכת לבנה כבדה מהזהב ודומה לו בקצת סגֻלותיה[2].

זְהָב*, זֶהָבִי*, ז, צורף זהב, עושה בזהב.

זְהָבִיָּה°, נ, זַהֲבָן°, ז, מין עוף מזמר[3].

זְהוּ*, מ״ג, זה הוא.

זָהוּב*, ז, מטבע זהב.

זִהוּב*, ז, צפוי זהב על דבר.

זִהוּם*, ז, תעוּב, בחילה, מאוּס, טנוּף; טפילת

[1] זהב золото, Gold, or, gold.
[2] זהב לבן платина, Platine
[3] זהביה Иволга, goldamselel, loriot

זבל על אילן לרפאותו.

זְהוֹר0, ז, אור הנאצל מאור אחר.

זְהוֹרִים*, ז"ר, בגדים לבנים.

זְהוֹרִית*, נ, צבע שָׁנִי, צבע האדֹם, תולע; משי ארמדם.

זְהוּת0, נ, דמיון, שִׁויוֹן; תכונת דבר שהיא בעצמה הנה גם תכונת הדבר השֵׁנִי.

זָהִיר*, ת, נשמר, נזהר שלא יִכָּשל בדבר; מַבהיק.

זְהִירוּת*, נ, טבע איש זהיר ונשמר.

(זהם*) זָהַם*, פ"י, הסוך לזרא ולתעוב, עשה לגעל נפש; געל, טנף; טפל זבל על אילן להחזיקו או לרפאותו. זְהוֹם*, התלכלך בדבר שֶׁמֶן או מַסריח.

זֻהֲמָה*, זְהָמָה*, נ, סחי, רפש, טיט; הקצף העולה על פני התבשיל הרותח.

(זהר), הִזָּהֵר, הִשָּׁמֵר, היה נשמר וזהיר. הַזְהֵר, האיר, הגיה באור; העֵד, התרה באיש כי יִשָּׁמֵר ויזהר. הֻזְהַר*. קבל התראה; שמוע התראה והזהרה.

זֹהַר, ז, (כ' זָהֳרִי), נגה, אור מבריק, ברק.

— זְהָרִים*, ז"ר, קרני השמש.

זַהֲרִית0, נ, מין גפרית מאירה[1].

זַהֲרוּרִים0, ז"ר, קוים אדמדמים הנראים ברקיע לפני צאת השמש ובואה.

זַהֲרוּרִית*, נ, סרט אדם, פתיל אדם; זהרורים.

זַהֲרִיר0, ז, אור נאצל מדבר מבריק.

זָו, ר' זִיו.

זוֹ*, ר' זה.

זוּ, מ"ג, כנוי רומז לזכר ולנקבה, זה, זאת; כנוי מושך (בדבור המליצי): אשר.

זוּב, פ"ע, נזול, נטוף לאט לאט.

זוֹב, ז, חלי נטף הזרע (באיש); שֶׁפֶך דם הנדה (באשה).

זוֹבֶן0, זְבֶן0, אבר הזכרות בבהמה.

[1] זהרית — фосфоръ, phosphore

זוּג*, ז, (ר' זוּגוֹת*), צמד, שני דברים ממין אחד; איש ואשתו; זכר ונקבה; מספרים; פעמון, מצלה.

— בֶּן־זוּג*, ז, אחד מן הזוג; השני משני חלקי הזוג ביחס לראשון.

(זוג) זִוֵּג*, פ"י, חבר צמדים צמדים, חבר שנים שנים; שַׁדֵּך אשה לאיש. הִזְוֵג*, זֻוַּג. הִזְדַוֵּג*, התאחד שנים יחד; בוא אל אשה.

זוּגָה*, נ, אשה, רעיה, (נמצא רק בכנויים: זוגתי וכיו"ב).

זוּגוֹת*, ז"ר, שם לראשי ישראל שהיו בימי הבית השני האחד נָשיא והשני אב בית דין.

זוּגִי0, ת, הנחלק לשנים שנים, שיש בו זוגות; דבר השיך לזוג.

זוּד, פ"ע, חשוב להרע, עשה בכונה רעה. הֵזִיד, בִּשֵּׁל, הרתח; חשוב להרע, עשה בכונה רעה; העז פנים.

זְוָדָה*, נ, מלתחת הנוסעים לשים בה חפצים.

זִוּוּג*, ז, נשואים, חתונה; חבור זוגות זוגות; אחד מן הזוג.

— זִוּוּג מִלִּים0, השוָאות שתי מלים הבאות זו אצל זו למשקל אחד לא על פי חקי דקדוק השפה.

זוּז*, פ"ע, מוש ממקומו, סור, נוע. הָזֵז*, הָנִיע, המש, הנד.

— לֹא זוּז*, לא חדול.

זוּז*, ז, מטבע של כסף, רבע השקל או הסלע (חמש מעות), ר' סלע.

זוּחַ*, פ"ע, (־דַּעַת), התגאה בנפשו, התנשא.

(זוחל) זוֹחֲלִים*, ז"ר, מים שוטפים לאט; 0רמשים, שרצים; מין החיים הזוחלים על הארץ.

זוֹט*, ז, קרקע הים; 0שפל מי הים, חסר מי הים.

זוּטָא*, (ארמית) ת, קטן, זעיר; מעט.

זוּטָר*, (ארמית), ת, קטן.

זָוִית, נ, פנה, קרן; הֶרוח שבין שני קירות

במקום שהם נפגשים; עמוד בולט.

— זָוִית נִצֶּבֶת⁰, זוית שצלעותיה מאֻנכות האחת אל השניה (בהנדסה).

זוית נצבת

— זָוִית חַדָּה⁰, זוית צרה מזוית נצבת.

— זָוִית רְחָבָה⁰, זוית רחבה מזוית נצבת.

זוֹל, פ״י, פזר לרב, בזבז; ⁰פ״ע, היה במחיר מצער, היה זול. הֻזַּל, בזה, השפל, הקל בערך איש או דבר; ירוד מחירו, היה זול. הוזל, היה זול.

זוית חדה

זוֹל, ז, מעוט מחיר דבר, הפך: יקר.

זוית רחבה

זוֹל*, ת, לא יקר, שמחירו מעט וקטן.

— בְּזוֹל*, תה״פ, לא ביקר, במחיר מעט.

— בְּזוֹל הַזּוֹל⁰, בזול מאד, בחצי חנם.

זוֹלֵל, ת, דבר בזוי ונקלה; מרבה לאכל יותר מהצריך; ⁰שם היה[1]).

זוֹלְלוּת⁰, נ, מדת הזולל.

זוּלַת (זוּלָתִי), תה״פ, חוץ מ־, בלעדי־, בלי־; בלתי אם, כי אם; ⁰שם לפיוטים הנאמרים בשחרית אחרי „אין אלהים זולתך״.

— הַזּוּלַת⁰, ת, אחר, כל האחרים.

זוּם*, זוּמָן*, ז, רטב הצלי וכדומה נוזל אשר יטבלו בו את האכל.

זוּמִית*, נ, הקצף העולה ברתיחת קדרה.

זוֹמֵם (עֵד־), מעיד באיש עדות שקר.

זוּן*, פ״י, כַּלכל, תת אכל. (־הָעֵינַיִם), הֵהָנָה, קבל הנאה. הֵזוֹן*, כלכל נפשו, החיה נפשו. הָזִין*, זוּן.

[1]) זולל россомаха, Vielfrass, glouton, glutton

זוֹנָה, נ, אשה נואפת, פרוצה, מַפקרת; אשה מספיקה מזון לעוברי דרך(?); כלי זין.

זָוָנִים*, (זוּנִים*), ז, מין צמח פרא שגרגיריו שחורים והוא נמצא בין הקמח[1]).

זוּעַ, פ״ע, נוע, נד; התעורר פתאם; רעוד, התעודד; *הוציא זעה. הָזִיעַ*, הָנִיעַ, הָנִד; הוציא זֵעָה, גרום להוצאת זֵעָה.

זְוָעָה, נ, חרדה, רטט, חלחלה, פלצות.

— זְוָעוֹת*, רעידת הארץ, רעש.

זוּר, פע״וי, רחוק, מעוך, רמוס; סחוט, מצה; נסוג לאחור; התנכר. הִזּוֹר, פנה הצדה. זוֹרֵר, התעטש, הוציא אויר דרך האף ברעש על ידי התעוררות עצבי הריח. הוּזוֹר, היה לזר, לנכרי.

— בֵּיצִים מוּזָרוֹת*, ביצים מעוכות ונשברות.

— נָשִׁים מוּזָרוֹת בַּלְּבָנָה*, נשים מפטפטות במסבה לאור הירח.

זוֹר*, ז, עִגול, מעגל, הקף.

זֵוֶר*, ת, מי שאין שתי עיניו מביטות לעמת נקודה אחת, פוזל, זַגְדּוּם.

(זחח), הִזּוֹחַ, פ״ע, הֵעתק ממקומו הצדה. הֵזֵחַ, העתק דבר מעט הצדה; דחה בזלזול. הַזְחִיחַ*, הֵזֵחַ.

— זְחוֹחַ הַלֵּב*, ת, בעל גאוה, גא, יהיר.

זָחִיר*, ז, יציאת הצרכים ברחיקה וכאב.

זחל (זָחַל, יִזְחַל), פ״ע, הלוך על הגחון, רמוש על הא־ץ; חרוד, רעוד מפחד; נזול; ⁰התרפס לפני־. הִזָּחֵל⁰, זוב, נזול; הִמשך. הַזְחֵל*, גרום לדבר כי יזחל; שפוך נוזל לתוך־.

זחל

זַחַל*, ז, ילק

[1]) זונים кукoль, Lolch, ivraie, darnell

בהיותו עוד זוחל בלי כנפים; גזם.

זַחֲלִית⁰, נ, מין שרץ בעל ארבע רגלים וזנב ארך היכול לחיות במים ועל היבשה, לטאה.

זחלית

זט״ה, זטה״ע, ר״ת, ז׳ טובי העיר.

זִיבָה*, נ, נזילת הזרע.

זִיג⁰, ז, מין בגד עליון מהֻדק אל המתנים.

(זֵידוֹן), זֵידוֹנִים, ת, מתגעש, הומה ורותח.

זִיו, ז, נֹגַה, זהר; יֹפִי, הָדָר; חדש אִיר.

זִיוּן*, ז, הכנת כלי מלחמה, שימת כלי זין; כלכול, האכלה; קשוט; קשוט אותיות בכתב המרבע בקוים ותגים דקים על ראשם (בכתיבת ספרי תורה); ⁰אפשרות של סכנה בעסק או במעשה.

— בֵּית זִיּוּן⁰, ז, בית הנשק.

זִיּוּף*, ז, אי נכונות, מעשה מרמה, פעֻלת המזַיף ועושה כמעשה אחר.

זִיוְתָן*, ז, איש יפה מאד.

זִיז, ז, השרץ השורץ על הארץ, שם הקבוץ לכל החיים הקטנים; שפע מרֻבה; *גליתה, קרן בבנין; תולע הנמצא בזרעונים; שם עוף גדול באגדה; ⁰קרן המשוש לרמשים.

זִיזָה⁰, נ, תנועה קלה של דבר ממקומו.

זִילוּתָה*, נ, השפלה, בזיון; זוּל, לא־יקר.

זִימִים*, ז״ר, אגידים, אברי הנשימה לדגים, ר׳ דג.

זַיִן*, נ, שם האות השביעית בא״ב העברי; ז, נשק.

— כְּלֵי זַיִן*, כלי נשק, כלי מלחמה.

זַיָּן*, ת, חמוש בכלי נשק.

זַיֵּן*, פ״י, אזור, הכין נשק למלחמה; קשט, יַפה. הִזְדַּיֵּן*, התאזר בכלי מלחמה; התקשט.

זִיַּע*, ז, רעדה, חרדה, פלצות.

זַיֵּף*, פ״י, עשה כמעשה אחר, עשה כתבנית דבר אחר לרמות בו. זֻיַּף*, הִזְדַּיֵּף*, היה עשוי במרמה כמעשה אחר לרמות בו.

זַיָּף*, ר׳ זַיְּפָן.

זִיף*, ז, זֵר רקמה לשולי בגד; זיוף.

זַיְּפָן*, ז, איש מזַיף ועושה דבר כתבנית דבר אחר לרמות בו; שקרן, כזבן.

זַיְּפָנוּת*, נ, זיוף, פעֻלת המְזַיף.

זִיק, ז, זִיקָה, נ, ניצוץ אש; חֵץ; כוכב השבט, כוכב שיש לו כמו זנב; ⁰שֵׁד.

זִיקוּקִים*, ז״ר, כוכבי השבט, כוכבים שיש להם כמו זנב, זיקים.

זִיר*, ז, ציץ, נִצה, גבעל הזרע של הצמחים; אגֻדת עשבים רכים; כד גדול למים.

זִירָה⁰, נ, מכונת גלילים להחליק בה הלבנים אחרי הכבוס.

זִירָה*, נ, מקום עגֹל בקרקס להתגוששות; שדה מלחמה.

זַיִת, ז, (ס׳ זֵית, ר׳ זֵיתִים) מין פרי עץ הנותן שמן טוב למאכל ולמאור.

זית

— עֵץ זַיִת, העץ הנותן את פרי הזית.

— שֶׁמֶן זַיִת, השמן היוצא מפרי הזית.

— זֵיתֵי כֶבֶשׁ⁰, זיתים שכובשים אותם במלח לאכילה.

— כְּזַיִת*, תה״פ, כגדל הזית, שעור שנתנו חכמינו התורנים בדיני אסור והתר.

זַךְ, ת, נקי, טהור בהיר, צלול; טהור לב, נקי הלב, צדיק.

זֹךְ⁰, ז, נקיון, טֹהר, בהירות.

זַכַּאי*, ר׳ זכי.

זָכָה, (זָכִיתִי, יִזְכֶּה) פ״ע, היה נקי וצדיק בדין; *היה ראוי לדבר בגלל צדקו; היה כשר בלי חטא;

השג, הגע עד־; (־לדבר*) היה הצלחה לאיש להגיע לדבר; (־בדבר*), היות דבר לרכוש איש בכח הדין. זַכֵּה, נקה, הַצדק, אמור על איש כי הוא צדיק בדין; *רצה; נשא פני איש, כבד; עשה טובה; תת זכות. הַזַּכֵּה*, הִזְדַּכֵּה*, היה נקי, הִטהר.

זִכּוּךְ°, ז, צרוף, נקוי, פעֻלת המזכך.

זְכוּכִית, נ, חמר נתך שקוף ובהיר לשמשות החלונות ולכלים.

— זְכוּכִית מַגְדֶּלֶת°, זכוכית שהדברים הנשקפים דרכה נראים כגדולים.

זָכוּר, ז, קבוץ הזכרים.

זְכוּר, ר׳ זכר.

זְכוּת*, נ, ההפך מן „חובה" בדין; טובה מוסרית, מעלה מוסרית; מעשה טוב; צדקה; יתרון; משפט חֻקי על דבר.

— בִּזְכוּת*, בגלל המעשה הטוב.

— זְכוּיוֹת* זְכֻיּוֹת, נ״ר, צדקות עפ״י החק.

זַכּוּת°, נ, טבע דבר שהוא זך ובהיר.

זַכַּי*, זַכַּאי*, ת, מי שיצא צדיק בדין; ישר, נקי, צדיק; מי שיש לו זכות על דבר.

זְכִיָּה*, נ, צדקה, משפט; משפט היתרון, יתרון.

זִכָּיוֹן°, ז, שווי הזכויות.

זְכִירָה*, נ, כח הנפש לזכר דבר, כשרון הזכרון.

זכך (זַךְ, יָזֹךְ), פ״ע, היה נקי, היה בהיר. זַכֵּךְ°, נַקה, טַהר. הָזֵךְ, זַכֵּךְ. הִזְדַּכֵּךְ°, היה זך; נקה את עצמו, הִטהר.

זכר (זָכַר, יִזְכֹּר), פ״ע, שמור בלב ולא לשכח; הַעלה על לב דבר שנשכח; ציר ענין ברמיון או במחשבה; שים לב לדבר והתבונן בו; סַפר מעשי איש בתהלה. הִזָּכֵר, עלה על לב; עלה דבר פתאום בזכרון; הִוָּלד זָכר. זַכֵּר°, חשב למין זכר (בדקדוק). הַזְכֵּר, הַעלה על לבו או על לב אחר; העלה על הפה; גרום שישאר זֵכר; הַלל, שַבח, תת כבוד; קטר, הקטר. הָזְכֹּר*, היה זכור, עלה על לב. הִזְדַּכֵּר*, הִזָּכר.

זָכָר, ז, איש, גבר; החי המוליד, הפך מן נקבה; חלק בכלי שהוא כעקץ חד.

— לְשׁוֹן זָכָר°, (בדקדוק), שם שמשתמשים בנוגע לו בלשון (בתארים, בכנוים ובפעלים) כמו שמשתמשים בנוגע לבעל חי זכר.

זֵכֶר, (זֶכֶר), ז, דבר או ענין שמור בלב הארם; שם; *רמז; דבר או ענין להזכיר; שם טוב.

— זִכְרוֹ לִבְרָכָה°, מבטא הנאמר אחרי הזכרת שם מת.

זִכָּרוֹן, (זִכְרוֹן), ז, (ר׳ זִכְרֹנִים או זִכְרוֹנוֹת), זכר, עדות שמורה בלב לדבר שעבר; אות להזכיר דבר; מבצר רם; מטה גבוהה (?); כשרון האיש לזכֹר, כח הנפש לזכר דבר.

— סֵפֶר זִכָּרוֹן, ספר שבו כתובים הדברים שצריך לזכר.

— סֵפֶר הַזִּכְרוֹנוֹת, ספר דברי הימים.

— זִכְרוֹנוֹת*, אחת מתפלות ראש השנה במוסף שבה נזכרים זכרונות עולם.

— זִכְרוֹן עֵדוּת*, כתב שרשומים בו כל פרטי דברי העדים שהגידו.

— זִכְרוֹן דְּבָרִים°, כתב שרשומים בו כל פרטי הדברים שנאמרו באספה.

— זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, ר׳ זכרו לברכה.

זַכְרוּת*, נ, סגולת הזכר וטבעו; האבר המיחד לזכר; קצה מחֻדד; קלוח חזק; °בגרות.

זַכְרָן°, ת, מי שכח זכרונו חזק.

זַכְרָנוּת°, נ, הכח לזכור דבר ולא לשכחו.

זָל*, ת, זול, לא יקר; נקלה, שאין לו ערך רב.

ז״ל, ר״ת, זכרו לברכה.

זלג (זָלַג, יִזְלֹג), פעו״י, זוב, נזול, הוריד טפות דמעות (העינים).

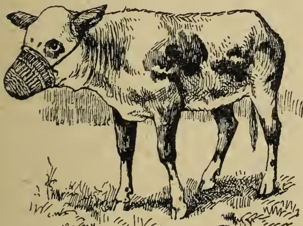
זַלְדְּקָן*, ז, איש שזקנו דק ובו שערות מעטות, הפך: עַבְדְּקָן.

זִלּוּף*, ז, נטיפה, הטפה, יציקת נטפים על דבר.
זָלוּתס, נ, זול, היות דבר בשער לא יקר; שפלות.
זְלוּת, נ, שפלות, נבלות, קלון.
זִלְזוּל*, ז, הקלה בכבוד־, בזיון ל־, יחס של בוז ל־.
זִלְזֵל*, פ״י, חשוֹב דבר ללא חשוּב, בזה, הקל בכבוד־. זֻלְזוֹל*, הֵחשב לדבר קל ערך. הִזְדַּלְזֵל*, התבזה; היה בזול.
זַלְזַל, ז, ענף דק (בגפן), שריג.
זלח* (זָלַח*, יִזְלַח*), פ״ע, הִמלא מים; פ״י, הרעיף בְּשָׁמים. זִלֵּחַ*, הזה, זָרוֹק נטפי מים על הארץ להרביצה.
זְלָחִים*, ז״ר, מי בשמים להרביץ את הבית.
זְלִיפָהס, נ, נטיפה, יציקת נטפים על דבר או בתוכו.
(זלל) הֻזַּל, הזדעזע; אכול הרבה(?).
זַלְעָפָה, נ, רעדה, הלחלה; חֹם חזק.
זלף* (זָלַף*, יִזְלֹף*), פ״י, הטף נטפים, הזה, זרוק נטפי מים על־. זִלֵּף*, זָלֹף.
זִמָּה, נ, מחשבת תועבה; זנונים, פריצות.
זִמּוּן*, ז, יעוּד, הכנה; אספת שלשת אנשים לברך יחד ברכת המזון.
זִמּוּר*, ז, כריתת ענפים יתרים בגפן ובעצים אחרים.
זְמוֹרָה, נ, בד הענף; זלזל, ענף הגפן; כנוי לאבר הזכרות(?); נפיחה(?).
זִמְזוּםס, ז, המיה כקול הזבוב בעופפו; דבור בקול נמוך.
זִמְזֵםס, פ״ע, השמיע קול זמזום (הזבוב, היתוש).
זָמִיר, ז, שירה, זמר, רנה; שם עוף מזמר[1].

זמיר

[1] זמיר соловей, Nachtigal, rossignol, nightingale

— עֵת הַזָּמִיר, הזמן שבו זומרים את הגפנים.
זְמִירָה, נ, שירה, זמרה, רנה, נגינה; *כריתת ענפי הגפן.
זָמִית*, נ, ציר מלח.
זמם (זָמַם, יָזֹם) פעו״י, חשוב מחשבות לעשות דבר (רע); החלט, הרוץ משפט; *סגור פי בהמה בזמם. (־הָעֵד*) העד עדות שקר. הִזּוֹם*, הִבָּרוֹר כי עדות איש היא עדות שקר. זַמֵּם*, הָזֵם*, הוכיח כי דברי השני שקר, הוכיח כַּחש. הוּזַם*, הִזְדַּמֵּם*, הִתָּפֵשׂ בשקר.
— עֵד זוֹמֵם*, עד שהֻכר לעד שקר.
זְמָם, ז, עצת רֶשע, מחשבת בליעל; *גמון, כעין סל שנותנים על פי החי לחסמו.

זמם

זְמָן, ז, עת, מועד קבוע; תאריך; *חג, יום טוב; ברכת שהחינו; ס(במליצת התקופה הספרדית) גורל, מזל, מקרי איש הבאים על פי כח נעלם; זמן למוד ששה חדשים בקיץ או בחרף; מעמד האויר, מזג האויר.
— כָּל זְמַן*, עד אשר־, כל העת אשר־.
— לִזְמָן, בהגיע העת הקבועה.
— בִּזְמַן שֶׁ־, אם, בתנאי.
(זמן) זַמֵּן*, הכן, עַתֵּד; המציא; קרוא למשתה; ברך ברכת המזון בשלשה. זֻמַּן*, היה מוכן, הכן עצמו. הִזְמֵן*, הכן, עַתֵּד, יעד; קרוא

לסעודה או לדין. הִזְדַּמֵּן*, בוא דבר ליד איש במקרה; הִפָּגֵשׁ, הִמָּצֵא יחד עם־; היה מְזֻמָּן; הכן עצמו.

זִמְנָא*, (ארמית, ר׳ זִמְנִין*), תה״פ, פעם.

זְמַנִּי0, ת, ארעי, לא תמידי, של זמן ידוע.

זמר (זָמַר, יִזְמֹר), פ״י כרות ענפי הגפן היתרים. הִזָּמֵר, (הגפן), הִכָּרֵת, הִגָּדַע הענפים היתרים. זַמֵּר, נַגֵּן, פרוט על כלי שיר; הלל ושַבַּח בקול רנה או בכלי נגינה.

זֶמֶר, ז, מין חיה ממשפחת הצבאים1)(?); חיה גבהה ארכת הצואר2)(?); *שירה, נגינה.

— **כְּלֵי זֶמֶר***, ז, כלי המנגנים, כלים שמנגנים בהם.

זָמֹר*, ת, כחל שחרחר, כחל עמֹק.

זַמָּר*, מי שאומנתו לזמר, משורר.

זְמַרְגָּד*, ז, מין אבן יקרה שקופה וגונה ירוק3).

זִמְרָה, נ, שירה, רנה, נגינה; אסף פרי הגנות והכרמים(?); פרי מְשֻׁבָּח(?); 0הככת השמוש בקולות בפה ובכלי זמר.

זִמְרָת, נ, שירה, רנה(?); כח, גבורה(?).

זָן, ז, מין; זמן אסֹף הדגן (?); *דבר הנותן ריח טוב.

זַנָּאִי*, (זַנַּי*), ז, רועה זונות, רודף זנונים.

(זנב) **זַנֵּב**, פ״י, גדוע הזנב, גדוע את הקצה; הרוג את קצות המחנה.

זָנָב, ז, סרח הקצוני מאחרי גוף החי; קצה; דבר בולט מהמְסֻדָּר והנערך; *(במליצה) הפך: ראש, החלק הבלתי חשוב; כוכב שבקצה כוכב אחר.

— **כּוֹכַב זָנָב**0, כוכב שבט, כוכב המפיץ קבוצת קוי אור, זיק.

[1] זמר, серна, Gemse, chamois, chamoy.

[2] זמר жирафъ, Giraffe, girafe.

[3] זמרגד, изумрудъ, Smaragd, émaraude, emerald

זַנְגְּבִיל*, (מלה הודית), ז, קנמון, מין צמח בשם הודי ששרשו היבש נתן כבשמים במאכלים שונים1).

זָנָה, (זָנָה, יִזְנֶה) פעו״י, נאוף, בגוד (אשה) בבעל ללכת אחרי זרים; בגוד, מעול; סור מעל־; (אַחֲרֵי), הִמָּשֵׁךְ אחרי דבר לא טוב; עבוד אלהים אחרים. זַנֵּה*, נאוף, בגוד (אשה) בבעל ללכת אחרי זרים. זְנֹה, זנה אחרי־. הַזְנֵה, זנה, נאוף; מסור לזנונים; הדח, התעה לזנונים.

זְנוּנִים, ז״ר, נאופים, פריצות (במלוא תאות המין).

זִנּוּק*, ז, קִלּוּחַ, שֶׁטֶף מים נוזלים.

זְנוּת, נ, זִמָּה, נאוּף, זנונים, פריצות (במלוא תאות המין).

זנח (זָנַח, יִזְנַח), פ״י, עזוב, נטוש; דחה הלאה, הרחק, הדח. הַזְנֵחַ, זנח.

זַנַּי*, ר׳ זַנָּאִי.

(זנק), **זַנֵּק**, פ״ע, דלוג, קַפֵּץ ; בוא בשטף; זרוק בשטף.

זסשרץ0, (בדקדוק), סדר חמש האותיות שמוצאן מהשנים.

זֵעָה, נ, טפות דקות היוצאות מנקבי העור בהתחממו; *רטיבות דומה לזעה שעל גופים אחרים לא בעלי חיים.

זַעֲוָה, נ, דבר שנבהלים ומזדעזעים לזכרו; חרדה, חִיל, רעידה.

זָעוּף*, ת, רועש וגועש.

זַעֲזוּעַ0, ז, רעידה, חלחלה.

זַעֲזֵעַ, פ״ע, הַרְעֵד, הָנֵד דבר הנח במקומו, הָנֵע בחזקה. הִזְדַּעֲזֵעַ*, רעוֹד, הרוד, התחלחל.

זַעְטוּט*, ז, נער, נער משרת.

זְעֵיר, תה״פ, מעט, מצער, במדה קטנה.

זָעִיר*, ת, לא נכבד, נקלה, קטן ערך; קטן, לא גדול.

(זעך) **הִזָּעֵךְ**, כּבה, שקוע (אש), חדול מבער.

[1] זנגביל инбирь, Jngwer, gimgembre, ginger.

זעם (זָעַם, יִזְעֹם), פעו"י, כעוס, קצוף; העלה כעס ורגז; קֻלַּל. הִזָּעֵם, כעוס, היה סר וזעף. הַזְעֵם°, גרום לאיש שיכעס.

— פָּנִים זְעוּמִים, פנים מפיקים כעס.

זַעַם, ז, כַּעַס, חָרוֹן, חרון אף, קצף חזק.

זעף (זָעַף, יִזְעַף), פ"ע, כעוס, קצוף, התרעם; היה בצער ויגון.

זַעַף, ז, כַּעַס, חרון אף, קֶצֶף, עֶברה; התגעשות מי הים; מהירות רבה וגדולה.

זָעֵף, ת, מי שהוא בצער.

זְעַפְרָן*, (מלה ערבית), ז, כרכם, מין צמח בצלי ופרחיו צהובים ונותנים ריח[1].

זעק (זָעַק, יִזְעַק), פ"ע, הָרֵם קול; קרוא אל האלהים לעזרה; אסוף אנשים. הִזָּעֵק, זעק; הֵאָסֵף, הִקָּהֵל על ידי שמיעת קול צעקה. הַזְעֵק, הָרֵם קול; אסוף אנשים על ידי זעקה; צוה לאסוף ולהקהל; קרוא לאיש בקול, קרוא באזני העם והודיע.

זַעַק, ז, צעקה, הרמת קול; בקשה, תחנה.

זְעָקָה, נ, זעק, צעקה, הרמת קול; קול הרדה, קול יללה; גערה, הרמת קול להפיל אימה ופחד.

זָפוּת*, ת, מצֻפה בזפת.

זִפּוּת*, נ, משיחה בזפת.

(זפף) זַפֵּף*, צַפה בזפת, זפות. זֻפֹּף*, היה מצֻפה בזפת.

זֶפֶק*, ז, מֻרְאָה, כעין שק בחלק התחתון של צואר העוף, ששם ירככו הגרעינים.

זפת* (זָפַת*, יִזְפֹּת), פ"י, צַפה בזפת, משוח בזפת; סתום בזפת.

זֶפֶת, נ, מין חמר מְדַבֵּק וקל להִשָּׂרֵף היוצא ממיני עצים ידועים, שרף עצים ידועים, שעל ידי רתיחה יעשוהו סמיך ועבה.

זַפָּת*, ז, עוסק במלאכת הזִפּוּת.

זצ"ל, ר"ת, זכר צדיק לברכה.

[1] זעפרן, Шафранъ, safran

זֵק*, ז, נאר.

(זק) זִקִּים, ז"ר, נְחֻשְׁתַּיִם, כבלים, אסורים של ברזל; לשון אש מעופפת כחץ.

זְקָה*, נ, קֶשֶׁר מוסרי בכח התורה והחק; חיוב המוטל על דבר.

זְקוּנִים, זְקֻנִים, ז"ר, ימי הזקנה.

— בֶּן־זְקוּנִים, ילד הנולד לאיש בימי זקנתו.

— יֶלֶד זְקוּנִים, בן זקונים.

זָקוּף*, ת, גבוה, עומד ישר, לא כפוף.

זְקוּפִית°, תה"פ, בזקיפה, בעמידה.

זִקּוּק*, ז, טִהוּר, נקוי; זיק אש, ניצוץ; כוכב השבט.

זָקוּק*, ת, נצרך; קָשוּר ל־.

זַקִּיף*, ז, איש צבא העומד על המשמר.

זְקִיף*, ז, העץ שעליו תולים את התלויים, תליה.

זְקִיפָה*, נ, הרמה, עמידה; °נתינת חוב על הסחורה הנשלחת; הכסף שהשולח את הסחורה דורש כי יקחו מידי מקבלה.

זִקִּית*, נ, מין לטאה המשנה את גוניה[1].

זקית

זקן (זָקֵן, זָקַן, יִזְקַן) פ"ע, בוא בימים, היה מלא ימים. הַזְקֵן, זקן; *עשה לזקן, גרום כי אחר יזקן. הִזְדַּקֵּן*, זקן, היה לזקן.

זָקֵן, ז, (ס' זְקַן, כ' זִקְנֵי), איש בא בימים, איש מלא ימים; ראש, נכבד; חכם; *אבי האב או האם, אב זקן, סבא.

זָקֵן, ת, בא בימים, מלא ימים.

זָקָן, זו"נ, השער שבפאת הפנים התחתונה; סנטר, פאת הפנים התחתונה.

— זְקַן הַתְּכֵלֶת°, ז, מין פרח מצוי בקמת השדה, דגניה[2].

[1] זקית хамелеонъ, caméléon,

[2] זקן התכלת, василекъ, Kornblume, bluet, corn-blower.

זָקֵן, ז, שבע ימים, ימי הזקנה.
זְקֵנָה, נ, אשה באה בימים, אשה מלאה ימים, °אם האם או האב, אם זקנה, סבתה.
זִקְנָה, זְקֻנוּת*, נ, ימי השיבה; מעמד הזקן.
זְקֻנִים, ר' זקונים.
זקף (זָקַף, יִזְקֹף), פ"י, עשה דבר זקוף, לא כפוף; העמד בזקיפה; (־מִטָּה*), העמד מטה על עמדה. הִזָּקֵף*, הִזְדַּקֵּף*, היה ישר וזקוף.
— זָקוּף בְּמִלְוֶה*, השוב כחוב.
— זְקוּף חֹטֶם*, הרם אפו, התגאה, התנשא.
זָקֵף גָּדוֹל°, ז, שם אחד מטעמי הנגינה במקרא (וצורתו־ ׃׃).
זָקֵף קָטֹן°, ז, שם אחד מטעמי הנגינה במקרא (וצורתו־ ׃).
זקק (זָקַק, יָזֹק), פ"י, סַנֵּן, התך דבר לבררו, נַקֵּה; *שים לחובה, חַיֵּב; קַשֵּׁר, אסור. הִזָּקֵק*, היה חיב לעסק בדבר; היה קשור ל־; הצטרך לדבר; שכּוֹב עם־. זַקֵּק, טהר, נקה. זָקוּק, נָקה, צרוּף. הַזְקֵק*, הַכרח, חַיֵּב. הֻזְקַק*, היה מֻכרח, הצטרך. הִזְדַּקֵּק*, הִזָּקֵק.
זַקָּק*, ת, עושה נארות.
זקר (זָקַר, יִזְקֹר), פ"ע, בלוט, הִשקף מ־. הִזָּקֵר*, הִזְדַּקֵּר*, הִלָּחץ ועבור בין־; קפוץ או נפול ברגלים למעלה והראש למטה.
זֵר, ז, עגול לכלי, שפה מתרוממת מסביב; °אגֻדת פרחים, עגול פרחים כעטרה.
זָר, ז, איש אחר, לא זה; נכרי, בן משפחה אחרת; בן עם אחר; בן ארץ אחרת; מי שאינו כהן, חִלוני; רודף זנונים.
זָר, ת, מוזר, נכרי; יקר המציאות, לא רגיל, נִפלה; נתעב, נמאס; °לא ישר.
זָרָא, נ, שקוץ, דבר מעורר גֹעל נפש, דבר מעורר קיא.
(זרב) זוֹרֵב, פ"ע, התחמם; הִשָּׁמֵד.

זֶרֶב*, ז, סנדל צמר שנועלים בבית.
זָרָב*, ז, חֹם גדול.
זַרְבּוּבִית*, נ, צנור דק בצד כלי כמין חֹרטם שדרכו נוזלים המשקים מתוך הכלי.
זרג* (זָרַג*, יִזְרֹג*), פ"ע, שכוב על הגב והפנים כלפי מעלה, שכוב פרקדן.
זרד° (זָרַד*, יִזְרֹד*), פ"י, חתוך ענפים רכים מהעץ; ארוג, עשה מעשה רשת מחוטים. זָרֵד*, זרוד.
זֶרֶד*, ז, (ר' זְרָדִים) ענף רך ורטוב: מקום בעץ שמשם יצא ענף; מין גרגרי עץ יערי.
זרה (זָרָה, יִזְרֶה), פ"י, פזר, הפץ; זרוק גרגרים לרוח לנקותם ולהברם; השלך, הרחק. הִזָּרֵה, התפזר. זָרֵה, זָרָה; הפץ בין רבים. זֹרֶה, פִּזּוּר, השטח.
זֵרוּד*, ז, כריתת ענפים לַחים מעל העץ.
זֵרוּז*, ז, עוררות לעשות דבר תֵּכֶף בלי התרשלות ובלי דחוי.
זְרוֹעַ, נ, (ר' זְרוֹעוֹת גם זְרֹעִים), קנה היד מן הכתף עד הכף; כח, עצמה; חמס, אלמות; °רצועת נהר הפונה ממהלכו הרגיל הצדה; קצות כלי או מכונה.
— בִּזְרוֹעַ*, ביד חזקה, בעל כרחו של אחר.
— בֵּית זְרוֹעַ*, חלק הבגד המכסה את היד, שרוול.
זֵרוּעַ, ז, דבר שנזרע, מה שזָרוע; גרגיר זרע; ירק; *זריעה, פעֻלת הזורע.
זָרוּת*, נ, לא כהֻנה, חולין; "דבר שאינו תדיר, דבר פלא; (בדקדוק) יוצא מן הכלל.
(זרז*) זֵרֵז*, עורר, הער ל־, האץ ב־ לעשות דבר לא ברשלנות, החש, הַבהל. הִזְדָּרֵז*, עשה בחריצות ובשקידה, מהר, ההפז.
זַרְזִיף, ז, השקאה; שפך מטר בחזקה.
זַרְזִיר*, מין עוף ממשפחת העורבים[1].

[1] זרזיר скворець, Star, étourneau, starling

— זַרְזִיר מָתְנַיִם, מין עוף טורף שמלמדים אותו לצוד¹; ⁰כלב צידים דק הבשר.

זָרַף*, (־שמן וכיו״ב), פ״ע, עבור והשפך מגדות הכלי בהמלאו, גלוש.

זרח (זָרַח, יִזְרַח), פ״ע, עלה השמש על הארץ; הַזהר, נוצץ; התגלע (צרעת). הִזְרִחַ*, האיר, תת אור; פנה למזרח; החל להיות אדם (פרי).

זֶרַח, ז, זהר, אור נוצץ.

זַרְחַת⁰, נ, תולעת מאירה בלילה.

זְרִיבָה⁰, נ, מסיסה, מצב הדבר הנמס; חם האש.

זָרִיד*, ז, גרש דק.

זְרִידָה⁰, נ, פעֻלת הזורד ועושה מעשה רשת.

זָרִיז*, ת, מהיר, עושה מעשהו במהירות ובלי רשלנות.

זְרִיזוּת*, נ, טבע איש זריז ומהיר במעשהו, מהירות, אי רשלנות.

זְרִיחָה*, נ, עליה (של השמש); תכונת דבר המזהיר והמבריק.

זָרִים, ז, זרם מים שוטפים.

זְרִימָה*, נ, זרם, שטף המים.

זְרִיעָה*, נ, פעֻלת הזורע; ⁰מה שנזרע באדמה (בלשון ההמון).

זְרִיקָה*, נ, פעֻלת הזורק; הטפה, שפיכת נטפים על־.

זרם (זָרַם, יִזְרֹם), פעו״י, שטף, נזול בכח; משוך וסחוף בכח השטף. זֹרוֹם, השתפך בכח, שטוף והשתפך מסביב.

זֶרֶם, ז, שטף מים ברעש; שטף נחל; פלג, יובל; ⁰תנועה חזקה (רוחנית); עורקים וגדים שבהם זורם הדם.

זִרְמָה, נ, שטף זרע ההולדה; קלח מים, זנוק מים, זרם.

זַרְמִית⁰, נ׳ גשם שוטף בחזקה, זָרִים.

זַרְנוּק*, ז, דלי עור לדלות בו מים.

זַרְנִיךְ*, (מלה פרסית), ז, גוף מתכת שהוא סם מות¹).

זרע (זָרַע, יִזְרַע), פ״י, פזר גרעיני זרע באדמה להצמיח; פזר והפץ; נטוע. הִזָּרֵעַ, הנתן באדמה להצמיח; היה (האשה) הרה. זֹרוֹעַ, הֻנָּתן באדמה לְהַצמיח. הַזְרֵעַ, הוליד זרע, הפרה, עשה כי יפרה.

זֶרַע, ז, גרגר המוליד פרי; חלקי הצמח המתהוים מפרחיו ובהם עצור עִבּוּר צמח ממין זה; פרי הדבר הנזרע, תבואה; העת שזורעים בה; מין, משפחה; זרע פרי בטן במשכבי אשה; ילדים, צאצאים, פעלת הזריעה, זריעה; *צמחים שיש להם זרעונים.

זְרַע, ר, זֶרַע.

זֵרָעוֹן, ז, (ר׳ זֵרְעוֹנִים), ירק גנות, ירקות; גרגיר זרע.

זַרְעִי⁰, ת, מטבע הזרע, של הזרע.

זְרָעִים*, זר, שם הסדר הראשון מששת סדרי המשנה.

זַרְעִית*, נ, כל הדורות הבאים אחרי האדם.

זַרְעִית⁰, נ, מין הוגה המצויה בשדה ²).

זרק (זָרַק, יִזְרֹק), פ״י, השלך, ירה, רמה; פזר, שפוך; הטף, הזה. הִזָּרֵק*, הָשלך; הֻשפך על ידי הזיה. זָרֵק* זרוק. זֹרוֹק, השפך על ידי הזיה, הֻזה.

— זָרוֹק מָרָה בְ־*, היה קשה, הפיל אימה.

— הִזָּרֵק מִפִּי־*, יצוא דבר בלי כונה מפי־.

זַרְקָא⁰, נ, אחד מטעמי נגינה של המקרא (צורתו ~).

(זרר) זוֹרֵר, פ״ע, התעטש, הוציא אויר מאפו בקול על ידי גרוי עצבי הריח.

¹) זרזיר מתנים, соколъ, Falke, faucon, falcon

¹) זרניך — мышьякъ, arsenic.

²) זרעית луговой жаворонокъ Feldlerche, mauviette, lark

זָרַת*, פ"י, מדוד בזֶרֶת.

זֶרֶת, נ, רחב יד פרושה מקצה האצבע הקטנה עד קצה האגודל; *האצבע הקטנה ביד.

זש"ה, ר"ת, זה שאמר הכתוב.

זִתּוּס°, שֵׁכָר, מן משקה משֵׁכָר עשוי משעורים וכשות.

ח.

ח, האות השמינית בא"ב העברי ושמה חֵית; ס"מ—שמנה; עם שתי נקודות או קו מאֹזן מלמעלה—שמנה אלפים.

ח', ר"ת, חלק.

ח"א, ר"ת, חלק א, חלק ראשון; חכמים אומרים.

חֹב, ז, (כ' חֻבִּי), חֵיק, מפתח הבגד מול החזה.

ח"ב, ר"ת, חלק ב', חלק שני.

(חבא), הֶחְבָּא, הסתר; הַטמן; הַסְתֵּר על ידי אחרים; עשה דבר בסתר. חֻבּוֹא, הֻחבא. הַחְבֵּא, הַסתר, הַטמן. הֵחָבֵא, הוּבא למקום סתר. הִתְחַבֵּא, הֵחָבא.

חֶבֶא*, ז, מחבא, מסתר.

(חבב) חַבֵּב*, אהוב, הטה חסד; עורר אהבה ל-; הוקיר. הִתְחַבֵּב*, היה אהוב וחביב.

(חבה) הֵחָבֵה, הִסתר, הִטמן, הֵחבא.

חִבָּה*, נ, אהבה, נטית חסד, ידידות, רֵעוּת.

חִבּוּב*, ז, אהבה, חבה, ידידות.

חִבּוּט*, ז, הכאה, מלקות.

— חִבּוּט עֲרָבָה*, הכאת אגֻדות ענפי ערבה בהושענא רבה בתפלת הושענא.

— חִבּוּט הַקֶּבֶר*, היסורים שאחרי המות.

חָבוּי, ת, נסתר, לא גלוי.

חִבּוּל*, ז, ראשית ההריון; השחתה, קלקול.

חֲבוּלָה*, נ, קלקול מוסרי.

חֲבוֹלָה, נ, הדבר הלקוח במשכון.

חָבוּק*, ת, דבוק, מחֻבר.

חִבּוּק, ז, אחיזת גוף ותפיסתו מסביב בזרועות; (־יָדַיִם), שליבת ידים, עצלות, ישיבה בטל בלי עבודה.

חָבוּר, ת, קשור, דבוק.

חִבּוּר*, ז, אִחוּד, דבוק; ספר, מעשה סופר; °מאמר כתוב מצד מתלמד למען יתקנהו המורה; (בחשבון), אחוד המספרים, חשב סכום מספרים שונים יחד.

— מִלַּת הַחִבּוּר°, (בדקדוק) מלה להבר ענינים או דברים שונים יחד.

חַבּוּרָה, חֲבוּרָה, נ, מכה שעל ידה נצבר הדם במקום אחד והעור צבה; שרטת בעור, פצע.

חֲבוּרָה*, נ, חברה, קבוץ אנשים.

חָבוּשׁ, ת, כלוא בבית האסורים; כלוא, שמוּר במקום שלא יוכל לצאת ממנו.

חַבּוּשׁ*, ז, מין פרי עץ דומה לתפוח גדול אך קשה ממנו 1).

חבוש

חבט (חָבַט, יַחְבֹּט), פ"י, הכה במקל ונשל הפרי מן העץ; הכה במקל את שבלי התבואה להוציא מהן את הגרעינים; הכה ענפים בקרקע להשיר מעליהם את העלים; הַכֵּה, הַלְקֵה; השלך דבר בכח. הֶחָבֵט, נפול בכח הזק והִכּוֹת על ידי זה; הִנָּקֵף (זית, תבואה). הִתְחַבֵּט*, התנפל ארצה בהשתדלות להשיג דבר; התאמץ בתנועת

1) חבוש айва, Quitte, coign, quince

כל הגוף להֵחלץ מדבר; בקש, התחנן; (־בְּדָבָר), התאמץ בכל כֹּח להבין דבר קשה.

חֶבֶט*, ז, חֲבָטָה*, נ, הקשת דבר בדבר על ידי חביטה.

חָבִיב*, ת, אהוב, נעים; יקר, חשוב.

חֲבִיבוּת*, נ, היות דבר חביב על איש ורצוי לו.

חֶבְיוֹן, ז, מצפון, סתר; מכסה, כסוי.

חֶבְיוֹנָה*, נ, חבית קטנה.

חֲבִיטָה*, נ, הכאה בדבר על דבר אחר.

חֲבִילָה*, נ, (ר׳ חֲבִילוֹת, בסמיכות גם חֲבִילֵי), אֲגֻדָּה, צרור; ערבון, משכון.

— נִתְפָּרְדָה הַחֲבִילָה*, הופרה ברית האהבה בין־.

חֲבִיץ*, ז׳ תבשיל עשוי מקמח ושמן; 0תבשיל כדורי קמח שנלוש בשמן.

חֲבִיצָה*, נ, תבשיל מטֻגן עשוי מבצק בשמן.

חֲבִישָׁה*, נ, ישיבה בבית האסורים; קשירת פצע ברצועת אריג; רצועת אריג לקשירת פצע.

חָבִית*, נ׳ (ר׳ חָבִיּוֹת); כלי חרס גדול לשמירת יין וכיו״ב; 0כלי עץ עגול עשוי מלְמוּדים מחֻברים יחד בהדוקי עץ או ברזל.

חביות

חֲבִיתָּה*, נ, לביבת ביצים טרופות מטֻגנות בשמן או בחמאה במחבת.

חבל (חָבַל, יַחְבֹּל), פ״י, לקוח דבר באֹנס לערבון, למשכון; הסב מכאב על ידי הכאה; התנהג בדרך רעה; *פצוע, מחוץ. הֶחָבֵל, הִלקח במשכון; הִפָּצע. חַבֵּל, הַשחת, קלקל; חשוב על דבר תחבולות; התעבר (אשה). חֻבּוֹל, הֻשחת, התקלקל.

חֲבָל!*, (־על), מ״ק, צר לי! צר מאד! מלה להביע השתתפות בצער על איזה דבר.

חֲבָל*, ז, נזק, פצע, מום.

חֶבֶל, ז׳ (חַבְלִי, חֲבָלִים, חַבְלֵי, חֶבְלֵי (?) חֲבָלַי), מיתר עבה שזור ופתול מחוטים רבים; מדת ארך קצוב במדידת קרקע; חלק אדמה, נחלה, כברת ארץ; קבוצה, קהלה; גורל, מזל; מוקש, פח עשוי מחבלים קלועים וסבוכים.

— חֶבְלֵי שֵׁנָה*, החפץ והנטיה לשנה.

חֵבֶל, ז, (חֶבְלִי, חֲבָלִים, חֶבְלֵי), מכאובי הלֵדה; יסורים, מכאובים, צרות.

חֲבֹל, ז, ערבון, משכון, עבוט.

חִבֵּל, ז, הבל עבה; תרן האניה.

חֲבָלָה*, נ, הכאה, נגיפה, פציעה.

חֲבֹלָה, נ, ר, חֲבֹל.

חַבָּלָה*, נ, השחתה, קלקול; שַׁחַת, שאול.

— מַלְאֲכֵי חַבָּלָה, המלאכים המיסרים את נפש החוטא בשאול תחתיה.

חַבְלָן*, ת, מי שדרכו להכות ולהשחית.

חבס* (חָבַס, יַחְבֹּס), פ״י, לחוץ על ידי כבד משא.

חֲבָסָה*, נ, כֹּבד לחיצה.

(חבץ) חַבֵּץ*, פ״י, עשה חמאה מחלב על ידי טרוף החלב.

חֲבַצֶּלֶת, נ, (חֲבַצַּלְתִּי, חֲבַצָּלוֹת), מין צמח נותן פרח ותבניתו כפעמון [1].

חבק (חָבַק, יַחֲבֹק), פ״י אחוז גוף מסביב בזרועות, עפ״י רב לאות הבה; שים יד על יד על החזה. חִבֵּק, חבוק. הִתְחַבֵּק*, חבוק איש את אחיו.

— חִבּוּק יָדַיִם, ישוב בטל בלי עבודה ומעשה.

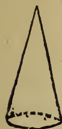
[1] חבצלת лилія, Lilie, lis, lily

חִבֵּק, ר׳ חבוק.
חֶבֶק*, ז, רצועה המקשרת את האֻכָּף לגוף הבהמה; מכסה לבהמה לשמרה מהצטננות; 0רצועה לְהדק הגרבים אל השוק; מקום חבור הירך והשוק.
חָבָקְ0, ז, שם צמח שריחו טוב 1).
חבר (חָבַר, יֶחְבַּר), פעו״י, דבוק באחר, התאחד עם־; קסום, כַּשֵּׁף; (־על־), הִוָּעֵד כנגד־; הִוָּעֵד והסכם על דבר. חִבֵּר, אַחֵד יחד, קשור יחד; 0ערוך ספר, כתוב ספר או מאמר. חֻבּוֹר, היה דבוק וקשור יחד; 0היה כתוב. הַחְבֵּר (בְּמִלִּים), צרוף וחבר מלים יחד, הרבה מלים. הִתְחַבֵּר, חִבּוּר; *הלכד בקסם וכשוף.
חֶבֶר, ז, (חֲבָרִים, חַבְרֵי), קבוץ אנשים משתתפים בענין; קסם, כשוף.
— חֶבֶר עִיר*, צבור מסדר.
חָבֵר, ז, (חֲבֵרִים, חַבְרֵי), רֵעַ, עמית, ידיד; *מי שלומד יחד עם אחר בבית ספר; איש מלֻמד; איש חסיד ונזהר ומדקדק בדיני טמאה וטהרה ותרומות ומעשרות (בימי הבית השני); 0לוקח חלק בחברה, אחד מבני חברה או אגדה; תאר למי שלמד תורה הרבה (באשכנז).
— חָבֵר עִיר*, אחד מגדולי בני העיר.
— חֲבֵרוֹ*, רעהו, איש אחר, איש שני (אמור להברו וכיו״ב).
חַבָּר*, ז, (חַבָּרִים, חַבָּרֵי), שֻׁתָּף ועמית; *כהן הפרסים עובדי האש; מכשף, קוסם.
חֲבַרְבָּר*, ז, מין לטאה גדולה ארסית(?); מין נחש(?); 0מין צב ארסי.
חֲבַרְבֻּרָה, נ, שורות וכתמים בגונים שונים בעור חיה.
חֲבֵרָה, חֲבֶרֶת, נ, רֵעָה, ידידה; אחרת, שניה; 0הלומדת יחד עם אחרת בבית ספר.
חֶבְרָה, נ, (חֶבְרַת, חֲבָרוֹת), אֲגֻדַּת אנשים, קבוץ אנשים מחברים לענין אחד, לתכלית אחת; הישיבה יחד עם אחרים לשוחה ולבלות הזמן.
— הַחֶבְרָה0, קבוץ כל בני האדם.
חַבְרוּת*, חַבְרוּתָא*, נ, חברה, אגדת אנשים; נטיה ואהבה להיות בחברת אנשים; זהירות בדיני טמאה וכיו״ב; מנהגי חבורות וחובותיהן.
חַבְרוּתִי0, חֶבְרָתִי0, ת, של החברה, של הקהל.
חַבְרוּתִיּוּת0, נ, התקשרות האנשים לחברה אחת להטבת מצבם וכדומה.
חֲבֶרֶת, נ׳ ר׳ חברה.
חֹבֶרֶת, ר, חוברת.
חבש (חָבַשׁ, יֶחְבֹּשׁ, יַחְבֹּשׁ), פ״י, קשור ואגוד סביב, עטוף; שים כובע על הראש; קשור ועטוף בד על מכה או פצע; (־בְּהֵמָה), קשור אֻכָּף על גב בהמה; *שים במאסר. הֵחָבֵשׁ*, הִנָּתֵן במאסר. חַבֵּשׁ, קשור ועטוף בד על מכה או פצע; עצור ומנוע, הניא. חֻבַּשׁ, היה עטוף וקשור (מכה או פצע). הִתְחַבֵּשׁ*, הֵחָבֵשׁ.
חֹבֶשׁ0, ז, תחבשת, מה שחובשים על מכה.
חֲבָשָׁה*, נ, קשירת אֻכָּף על גב בהמה.
חֲבִת*, ר, חבית.
חֲבִתָּה0, ר׳ חביתה.
חֲבִתִּים*, חֲבִתִּין*, זר, מעשה אפיה או טגון במחבת.
חַבְתָּן*, ז, עושה חביות.
חַג, (חַגִּים), יום טוב לכבוד האלהות; יום זכרון שמחה; קרבן שמקריבים ביום מועד והגג; *חג הסכות (בתלמוד).
ח״ג, ר״ת, חלק ג׳, חלק שלישי.
חָגָא, ז, דבר המעורר רעידה, חלחלה, רטט; 0כנוי גַּגֵּי לחגי דתות זרות.

1) חבק полей, Polei, pouliot, pennyroyal

חָגָב, ז, (ר׳ חֲגָבִים), מין ממיני הארבה.
חגג (חַג, יָחֹג), פ״ע, רקוד, פזז, חול; התנועע מבלי יכלת לעמד על הרגלים; עשה חג ויום טוב, עשה מנהגי יום טוב; הלוך אל מקום קדוש.
חָגָו, ז, בקיע, נקיק, נקרת צור.
חָגוֹר, ת, אזור, לביש חגורה.
חֲגוֹר, ז, חֲגוֹרָה, נ, אזור שקושרים סביב המתנים, אבנט; האזור עם הנשק התלוי עליו.
חֲגִיגָה*, נ, עשית החג; קרבן שמקריבים יחידים לכבוד שמחת החג; חג פרטי; שם אחת המסכות בתלמוד.
חֲגִיגִיּוּת°, נ, רוח חג, מראה חג.
חֲגִירָה*, נ, חסרון האיש החִגר, הליכת החִגר; בַּלָּם, מוט או יתד לעצר את הגלגל.
חגר (חָגַר, יַחְגֹּר), פ״י, אזור, שים חגורה על המתנים; קשור חרב או נשק אחר אל המתנים; קפוץ ודהור; *בלום ועצור; (־שַׂק), שים שק על המתנים (לאות אבלות או צער וכיו״ב). הַחֲגֵר*, התנודד (שלחן, ספסל או כסא). הִתְחַגֵּר*, היה לחגר.
חִגֵּר, ז, פִּסֵּחַ, נכה רגלים.
חַד*, ש״מ, (ארמית), אחד; כל אחד ואחד.
חַד, ת, שחוז, ממֹרט, שנון, דק מאד שקל לכרת בו, הפך מן כהה; דק וחזק (קול).
חֹד*, ז, הקצה החד של כל דבר; הקצה החד של המחט.
חַדְגַּוְנִי°, ת, שגון אחד לו, שצבע אחד לו, שאין בו שנויים.
חַדְגַּוְנִיּוּת°, נ, טבע דבר שהוא חדגוני.
חדד (חַד, יָחֹד), פ״ע, היה חד; היה חזק ועז. חַדֵּד*, עשה חד, שחוז, מרוט, הוּחַד, היה חד ושנון. הִתְחַדֵּד*, העשה חד, הִשָּׁחֵז; התחזק הטעם (ביין); היה יותר קשה (יחס בין־).
חדה (חָדָה, יֶחֱדֶה), פ״ע, שמח, היה שמח.

חַדֵּה, שַׂמֵּחַ, גרום שמחה.
חַדּוּד, ז, עֹקֶץ, להב, קצה חַד.
חִדּוּד*, ז, עשית דבר חד; עֹקֶץ, קְצֵה חַד; חור, נֶקֶב; חריפות (מטעמים); הֲלָצָה, עקיצת דברים, שנינה; חֹד המחט.
חַדּוּדִית°, נ, חריט, אצטרובל, גוף מארך ועגל ההולך וחד בקצהו האחד (בגאומטריה).

חדודית

חֶדְוָה, נ, שמחה, עליצות.
חֶדְוָן°, ת, משמֵח, גורם חדוה ושמחה.
חִדּוּק*, ז, דבר שסותמים בו נקב או פי כלי.
חִדּוּשׁ*, ז, דבר חדש, חדשה, ידיעה חדשה, עֲשִׂיַּת דבר מחדש; °דבר נפלא, פלא; מקרה מתחדש בעולם; המצאה חדשה.
חדל (חָדַל, יֶחְדַּל, יַחְדֹּל), פעו״י, שבות מהיות, כלה, לא היות עוד; הִמָּנַע או הפסק מעשות דבר; בָּצַע, כָּלָה; יאוש לבו מדבר; (־מִ־), הַרְפֵּה מ־; הַפְסֵק, בטל.
חָדֵל, ת, מסיר לבו, מְמָאֵן; קצר ימים, שאינו מתמיד, שאינו מתקים.
— חֲדַל אִישִׁים, נבזה, נתעב, שאינו ראוי להקרא בשם איש.
חֶדֶל, ז, העולם הנפסד והכלה.
חַדַּף°, ז, מין עכבר קטן שחרטומו מָארך [1].
חֵדֶק, חֶדֶק ז, מין קוץ[2]; *חרטם הפיל הארך; חתך באיזה דבר.
(חדק) חַדֵּק*, פ״י, מחיץ בשביב עץ את עור הבשר; לחוץ והבא בחזקה אל תוך־. הִתְחַדֵּק*, התלחץ ובוא בחזקה אל בין־.
חדר (חָדַר, יַחְדֹּר), פ״ע, חלוף ועבור דרך־, הִכָּנֵס פנימה.
חֶדֶר, ז, (חֲדַר, חַדְרִי, גם חֶדְרִי, חֲדָרִים, חַדְרֵי), חלק מֻקָּף קירות בבית; תוך, פנים; °בית ספר

[1]) חדף землеройка, Spitzmaus, musaraigne, shrew-mouse.
[2]) חדק solonum cordatum

למתחילים.
— חֲדַר הָאֹכֶלº, החדר שבו אוכלים.
— חֲדַר הַמִּטּוֹת, חֲדַר הַמִּשְׁכָּב, החדר שבו ישנים.
— חַדְרֵי בֶטֶן, לב, פנימיות הבטן והלב.
— חַדְרֵי חֲדָרִים*, מקום נסתר מאד.
חדר״ג, ר״ת, חרם דרבנו גרשון.
חַדְרָןº, ת, מְשָׁרֵת החדר.
(חדש) חִדֵּשׁ, פ״י השב דבר לקדמותו; עשה דבר פעמים שונות; ºהַמְצא דבר שלא היה עוד. הֻחְדַּשׁ, היה עוד פעם. הִתְחַדֵּשׁ, שוב לקדמותו; התהוה דבר שלא היה עוד.
חֹדֶשׁ, ז, (חֳדָשִׁים, חָדְשֵׁי, זוגי חָדְשַׁיִם*), יום מולד הירח, מועד הראות הירח מחדש (ראש חדש); ירח ימים, מספר ימי תקופת הירח.
— רֹאשׁ חֹדֶשׁ, ראשית הַיֶּרַח; חג ראשית הירח.
— חֹדֶשׁ הָעִבּוּר*, חדש וַאֲדָר (אדר שני) שמוסיפים פעם לשנים אחדות בין אדר וניסן.
חָדָשׁ, ת, שלא היה מקדם: שלא השתמשו בו עוד, הפך מן־ישן, עתיק; תבואה חדשה; ºטרי.
חֲדָשָׁה, נ, חדוש, דבר חדש שלא היה מקדם.
— חֲדָשׁוֹתº, ידיעות על דבר מאורעות בעניני העולם והמדינות.
חָדְשִׁיº, ת, של חדש בחדשו, של חדש אחד.
חֲדַת*, חַדְתָּא* (ארמית), ת, חָדָשׁ.
ח״ה, חה״ש, ר״ת, חלול השם.
ח״ו, ר״ת, חסר ואו; חס ושלום, חלילה וחס.
חוב, פ״ע, היה חיב, היה על—דבר לעשותו.
חַיֵּב*, הַטֵּל על — לעשות דבר. הִתְחַיֵּב*, הִתְחוֹבֵבº, קבל על עצמו לעשות דבר.
חוֹב*, ז, תחיבת המחט, תפירה אחת.
חוֹב, ז, (ר׳ חובות*), מה שעל איש לשלם או להשיב לרעהו.
— בַּעַל חוֹב, מי שחיבים לו חוב; ºמי שחיב חוב לאחר.
חוֹבֵב, ת, אוהב.
חוֹבָה, נ, המוטל על איש לתת או לעשות; האשמה, הטלת אשמה על־.
חוֹבֵל, ת, מושך בחבלי האניה, משרת באניה.
— רַב חוֹבֵל, מנהיג האניה.
חוֹבֶץ*, ז, הלב שנחמץ והיה לגושי גבינה רכה.
חוֹבֵר, ת, קוסם, מלחש.
חוֹבֶרֶת, נ, מקום הקשר והדבק; ºפנקס, גליונות ניר מחברים יחד; ספר קטן; נֻסחה של קבץ היוצא לעתים קבועות.
חוֹבֵשׁ, ת, קושר ומעטף מכות או פצעים; רופא היודע לקשר מכה או פצע.
— חוֹבֵשׁ בֵּית הַמִּדְרָשׁ, ºעוסק כל ימיו בלמוד.
חוג (חָג, יָחוֹג), פ״י, תאר קו מסביב, עשה עגול מסביב.
חוּג, ז, עגול, קו סובב, גבול מקיף.
חוֹגֵג, ת, רוקד, מכרכר; ºההולך לבקר מקומות קדושים; של חג ושמחה, שָׂמֵחַ.
חוֹגָה*, נ, מין עוף מזמר [1].
חוד, (חָד, יָחוּד), פ״י, הגד חידה, דבר במשל.
חוּד*, ז, ר׳ חד.
— לְחוּד, תה״פ, לבד.
(הוה) חִוָּה, פ״י, הגד, הודיע, גלה דעת.
— חַוַּת הַדַּעַתº, הודעה, הבעת דעה ומחשבה על ענין.
חַוָּה, נ, אהליה, קבוץ אהלים; ºכפר קטן, מושבה קטנה.
חוֹזֵרº, ז, עוזר למורה לחזור עם התלמידים על השעורים.
— מִכְתָּב חוֹזֵרº, כתב שלוח לאנשים רבים בנסח אחד.

---

[1] הוגה жаворонокъ, Lerche, alouette, lark

חוֹחַ, ז, (ר' חוֹחִים גם חֲוָחִים) קוץ, שיח מלא קוצים; קֶרֶס, אנקל שבו צדים דגים; חגו, בקיע, נקיק.

חוּט, ז, תקות פתיל דק; קו עשוי בצבע.

— חוּט הַשִּׁדְרָה*, שורות הפרקים בגב החי; עמוד חוליות מסדרות האחת על יד השניה מהראש ועד קצה הגויה.

— חוּט הַשַּׂעֲרָה*, שֵׂעור קטן, חלק קטן מאד.

חֲוִילָה*, נ, בית יפה בנוי במקום אויר צח מחוץ לעיר.

חוּכָה*, (חוּכָא*), נ, צחוק, התול.

חוֹכֶה, ת, מחכה, ממתין, מקוה.

חוֹכֵר*, ז, מי שלוקח לו בתשלום קבוע הכנסת איזה דבר או הזכות להשתמש בו לזמן קבוע.

חוּל, חִיל, פ"ע, רקוד; חרוד; חִכה, יַחל בכליון עינים; נפול על־, בוא על־; הוטול חובה על־; *הִפגש, בוא יחד (בנוגע לזמן). חוֹלֵל, רקוד, יצוא במחול; הַרקיד; ברוא, יצור, עשה; הרעד, הַחרד; חַכה, יחל. חַלְחֵל*, ר' הלחל. חוּלַל, הוּלד; הִברא, הֵעשה; היה בחרדה, רגוז. הָחֵל, הנד, הנע; הַרעד; הַרעש; רעוד, רעוש; חַכה, יחל; גרום רעדה, הַרקיד. הוּחַל, הִברא, הֵעשה. הִתְחוֹלֵל, רעוד, חרוד; הסתובב, התגלגל; יַחל, חכה; הֵרגע, הִשקט.

חוֹל, ז, (ר' חוֹלוֹת*), גרגרים דקים כתמתמים הנמצאים על שפת הים ובמדברות; עוף הגדי, השורף את עצמו בקנו ומהאפר יִוָּלד עוף אחר.

חוֹל הַמּוֹעֵד, ר' חל.

חו"ל, ר"ת חוץ לארץ, בארץ אחרת.

חוֹלֶבֶת, ת, נותנת הלב (פרה וכיו"ב).

חוֹלָה*, נ, גבעות חול על שפת הים.

חוֹלוֹת⁰, נ, מקום מכֻסה חול.

חוּלְיָה*, ר, הֻלְיָה.

חוּלִין*, ר' חֻלִּין.

חוֹלָם⁰, שם אחת התנועות בלשון העברית (ֹ).

חוֹלָנִי*, ת, קצת חולה, חולה וחלש תדיר.

חוֹלֵץ*, ז, צבת לחלץ בה מסמרים; ⁰מין מסמר מברג לחלץ בו הפקק מבקבוק.

חוּם, ת, שחרחר, אדֹם שחרחר.

חוֹמָה, נ, קיר אבנים מסביב לעיר.

— חוֹמוֹתַיִם, שתי חומות, חומה כפולה.

— בְּחוֹמָה*, תה"פ, בהזקה, בעשק.

חוּמְרָה*, נ, ר, חֻמרה.

חוּמָשׁ*, ז, אחד מחמשת ספרי התורה; חמשת הספרים יחד.

חוּס (חָס, יָחוּס), פ"י, רחם, חמול, כסה על דבר להצילו; התעצב על אבדן או הסרון דבר.

חוֹף, ז, (ר' חוֹפִים), שפת הים; מבוא לאניות בשפת הים.

חוּץ*, פ"י, הַבדל, הַפרש, חַלק.

חוּץ, ז, (ר' חוּצוֹת), רחוב, השטח שבין שתי שורות בנינים; שוק; מה שלא בתוך הבית או המחנה.

חוּץ, (־ל־, מ־), תה"פ, לא בפנים, לא בתוך.

— חוּץ מִן־, מלבד.

חוּץ לָאָרֶץ, חוּצָה לָאָרֶץ* ארץ אחרת, מעבר לגבול; לא בארץ ישראל.

— הַחוּצָה, לחוץ, אל מחוץ לבית.

— חוּץ מִן הַכָּבוֹד⁰, חוּץ מִן הַפָּנִים⁰, מבטא לבקשת מחילה על בטוי מלה לא נקיה בדבור.

חָוָק*, ז, (ר, חֲוָקִים*), שלב הסֻלם.

חור (חָוַר, יֶחֱוַר), פ"ע, הפוך לבן (עפי"ר מיגון, מפחד), היה חִור. חִוֵּר*, עשה חִוֵּר, הַלבן, עשה לבן; ברר, באר. הִתְחַוֵּר*, היה ברור, התברר.

חִוֵּר*, ת, לבן, לבנבן, לבן יותר ממה שצריך

להיות; בלי דם (מראה הפנים).
חור, חוּר, ר׳ חֹר.
חוּר, ז, ארג לבן מעשה רשת.
חוֹרְבָה, ר׳ חָרְבָּה.
חוֹרֵג* (חוֹרֶגֶת*), ת, בן אשתו של איש מבעל אחר, או בן בעלה של אשה מאשה אחרת.
— **אָב חוֹרֵג***, בעל האם.
— **אֵם חוֹרֶגֶת***, אשת האב.
— **אָח חוֹרֵג***, בן בעל האם או אשת האב.
— **אָחוֹת חוֹרֶגֶת***, בת בעל האם או אשת האב.
— **בֵּן חוֹרֵג***, בן האשה מבעל אחר או בן הבעל מאשה אחרת.
— **בַּת חוֹרֶגֶת***, בת האשה מבעל אחר או בת הבעל מאשה אחרת.
חַוְרוּר*, **חֲוַרְוָר***, ז, תבלול, קרום לבן על אישון העין (מחלה).
חַוְרָה*, נ, אֲדמה לבנה.
חוֹרַי, ז״ר, ארג מעשה רשת בנקבים; ⁰רקמה דקה יפה לקשוט שמלות וכיו״ב.
חוֹרִים*, **חוֹרִין***, ר׳ חֹר.
חֲוַרְוָר*, ת, חִוֵּר מעט.
חוּשׁ (חָשׁ, יָחוּשׁ), פ״ע, מַהר, הֵחפז, שקוד; הַרגש, יחוש בלב; דאוג, חרוד לדבר; *היה חולה. הָחֵשׁ, מהר את אַחר, זרז; מהר את הדבר.
חוּשׁ, ז, הרגשת הלב, רגש; הכֹּח הטבעי להרגיש דבר על ידי אחד מאברי הגוף; יער עצים וקנים, יער שיחים.
— **חֲמֵשֶׁת הַחוּשִׁים⁰**, חושי הראות, השמע, הריח, הטעם והמִשׁוּשׁ.
חוּשִׁי⁰, ת, של הרגש, המרגש על ידי החוש.
חוּשִׁיּוּת⁰, נ, הטבע להכיר דבר ולדעתו על ידי החוש והרגש.
חוֹתָל*, ז, סל מחריות התמר.

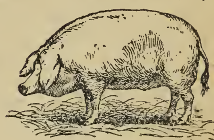
חוֹתָלוֹת⁰, נ״ר, סחבות לעטף בהן הרגלים.
חוֹתָם, ז, טבעת עם פתוח שם נושאה; כלי שחותמים בו, אות או סמן נתון לקיום דבר; *מטבע ממתכת או מחמֹר אחר לסמן; ⁰אות הקלון על בגדי היהודים בימי הבינים.
חוֹתָמָה⁰, נ, אות, כתבת לאות, פסת ניר עם חותם לאות שלום מס וכדומה.
חוֹתֶמֶת, נ, חותם; *טבעת שבגרגרת.
חזה (חָזָה, יֶחֱזֶה), פ״י, (עפי״ר בדבור המליצי), ראה, הבט, השקף; התבונן, ראה בעין השכל; הגד מראשית, נבא; בחון ובחור; הַגבל.
חָזֶה, ז, (חֱזֵה, חָזִי, ר, חָזוֹת, ס״ר חֱזוֹת), חלק הפנים בגוף בין הידים מהצואר ועד הבטן.
חֹזֶה (חוֹזֶה), ז, נביא, רואה; מגיד מראשית אחרית; ברית, דברי ברית.
חָזוֹן, ז, (ס׳ חֲזוֹן), מראה נבואי, נבואה; התגלות רוח אלהים; תורה, הוראה.
חִזּוּק*, ז, הוספת הזק ועצמה לדבר.
חֲזוֹת, נ, ר׳ חזון.
חָזוּת, נ, חזון, מראה נבואי, נבואה; חוזה, ברית, דברי ברית; דבר בולט וזקוף.
— **קֶרֶן חָזוּת**, נ, קרן בולטת; ⁰קרן ראי, שפופרת להביט דרכה.
חֲזָז⁰, ז, כמו סְבִין בין השערות על עור הראש, חטטים, פארי דראשי.
חֲזָזִית*, נ, מין שחין על העור המעלה כעין קרומים על הפנים.
חָזִי*, ת, מי שאזניו תלויות למטה (בע״ח).
חָזִיָּה⁰, נ, בגד קצר המגיע עד המתנים, בגד המכסה את החזה.
חִזָּיוֹן, ז, (חֶזְיוֹן, חֶזְיוֹנוֹת), התגלות רוח אלהים; מראה, מראה נבואי, נבואה; ⁰מחזה, משא לבמת התיאטרון.
— **חֶזְיוֹן לַיְלָה**, כנוי מליצי לחלום.
— **חֶזְיוֹנוֹת הַטֶּבַע***, מה שמתחדש בטבע, באויר.

חָזִיז, ז, ברק, קרן אור נוצץ באויר; קול גלגל הרעם; *ענגים; העשב הרך הצץ אחרי הזריעה; מין ירק 1).

— חֲזִיז וָרַעַם⁰, מלת קריאה כעין קללה.

חֲזִיגָה*, נ, גילת מקל, ראש מקל.

חֲזִיר, ז, חֲזִירָה* נ, מין חיה ביתית טמאה 2).

חזיר.

— חֲזִיר הַיַּעַר, חֲזִיר מִיַּעַר, חזיר פרא שוכן ביער.

חֲזִירָה*, נ, שיבה, חזרה; השבה, החזרה; ר׳ חזיר.

חֲזִירוּת⁰, נ, טבע החזיר, גסות רבה ויתרה.

חָזִית*, נ, פני הבנין; בלישה על גב כתל לנוי.

חז״ל, ר״ת, חכמינו זכרונם לברכה.

חזם* (חָזַם*, יַחֲזֹם*), פ״י, כרות והסר ביד עלי ירק של צנון וכדומה.

חֲזָמָה⁰ נ, מין פרח דומה במראהו לגביע 3).

(חזן) חַזֵּן*, פ״ע, היה חזן, מלא תפקיד שליח צבור בבית הכנסת.

חַזָּן*, ז, משורר בבית תפלה; העובר לפני התיבה; שליח צבור; משרת בבית הכנסת.

חַזָּנוּת⁰, נ, מִשְׂרַת החזן; אפן שירת החזנים.

חזק (חָזַק, חָזֵק, יֶחֱזַק, יֶחְזַק), פ״ע, גבור, אזור כח; היה דבוק אל־, הֵאָחז ב־; היה עז וקשה; התגבר על־. חִזֵּק, הַדק, קשור אזור מתנים; שגוב, בַּצר; אַמֵּץ לב, הפח רוח גבורה. הֶחֱזִק, תפוש, אחוז באמץ; (־בְּיַד־) נַהל, נהוג; שגב, בצר; עזור; תמוך; משול ב־; השתמש בדבר וחשוב אותו לקנין; הַכְנַע את־. הָחֳזַק*, הֵחשב ל־; היה ברור ובטוח. הִתְחַזֵּק, התאמץ, התגבר; עזור, תמוך.

— הַחֲזֵק טוֹבָה*, הכיר טובה, היה אסיר תודה, זכור טובה.

— מַחְזְקָנִי* (מוחזקני*), סמוך לבי בטוח.

חָזָק, ת, אמיץ, רב כח, רב איל; קשה, עז.

חָזֵק, ת, מתגבר.

חֵזֶק, ז, (חִזְקִי), מעוז, משגב.

חֹזֶק, ז, (חָזְקִי), כח, אמץ, גבורה; ⁰מהתלה, התול (כדבור בזרגון האשכנזי).

— בְּחֹזֶק יָד, בחזקה, שלא ברצון, בכפיה.

חֲזַק! מ״ק, ברכה שנוהגים לקרא בסיום כל אחד מספרי התורה בצבור; קריאת זרוז ואמוץ למי שעשה דבר נאה.

חֶזְקָה, נ, תקף דבר מצוה, פקודה חזקה; התגברות.

חָזְקָה, נ, (בא תמיד עם ב׳ לפניו; בְּחָזְקָה), חזק, עז.

חֲזָקָה*, נ, אחיזת דבר ביד; הִשָּׁאֲרוּת דבר ביד איש (וזו הוכחה כי הוא קנינו); דבר מְקֻבָּל, ברור.

— בְּחֶזְקַת*, במצב.

חזר* (חָזַר*, יַחֲזֹר*), פ״ע, שוב למקום או למצב; נסוג אחור; שנה דבר פעם שניה ושלישית; חַפש ובקש; סובב; התחרט, הִנָּחֵם, הִמָּלֵך, עשה ההפך מקדם; שוב ממעשה רע; ⁰בצבץ (שוב אחור [האור]). חִזֵּר*, בַּקש וחַפש; סובב. הַחֲזֵר*, השב דבר; גרום לשוב; השב דבר למקומו, למצבו הקודם; שַׁנה, בטל; הלוך וסבוב; הסב, הַפנה.

חֲזָר⁰, ז, עמיל, סוכן נוסע, סחרן.

חֵזֶר*, ז, במבוק, מין קנה, עץ הודי נבוב.

חזר.

1) חזיז лишай, Flechten, lichen
2) свинья, Schwein, cochon, pig.
3) חזמה тюльпанъ, Tulpe, tulipe

חֲזָרָה*, נ, השבה; פעולת החוזר והשונה על דבריו או על למודו; סבוב, הקפה.

חִזָּרֹן*, ר׳ חֲזֵר.

חַזְרָר*, ז, מין פרי כעין תפוח קטן חמצמץ ולו גלעינים גדולים 1).

חֲזֶרֶת*, נ, (ר׳ חֲזָרִים*), חסא, מין ירק גנים שעליו נאכלים במלוח 2).

חָח, ז, (ר׳ חַחִים), קרס או טבעת ברזל ששמים באף החי לקשרו בחבל; קרס כסף או זהב המושם באף לקשוט.

חָט*, ז, (ר׳ חָטִים*), אחת מהשנים החדות שבין הניבים.

חטא (חָטָא, יֶחֱטָא), פִּעַ״י, פשוע, מעול, סור מדרך ישרה וטובה, עשה לא כחק; לא מצוא המטרה; הִכשל, פסוע פסיעה לא כראוי. חִטֵּא, נקה, טהר; זרוק דם קרבן על המזבח; טהר במי אפר שרפת הפרה האדמה. הַחֲטִא, הָסֵת לחטא; לא מצוא המטרה (בירייה). הִתְחַטֵּא, הִטהר (בדם קרבן או באפר פרה); נקה נפשו; התרפא, בקש רפואה; *התפנק כילד על אביו למען ימלא רצונו.

חֵטְא, ז, (חֶטְאִי, חֲטָאִים, חֲטָאֵי), מכשול עון, פשע, מעשה נגד החֹק.

חַטָּא, ז, (חַטָּאִים), איש שדרכו לחטא ולפשע.
ת, חוטא ופושע, רגיל בחֲטאים, אשם.

חֲטָאָה, חַטָּאָה, חַטָּאת, נ, חטא, עון, פשע; ענש החטא.

חַטָּאת, ת״ז, המסית לחטא (בראשית ד׳ ז׳).

חַטָּאת, נ, קרבן הבא על חטא בשגגה; זריקה של מי אפר פרה לטהור.

חטב (חָטַב, יַחְטֹב), פ״י, כרות גזע עץ בגרזן וקצצו לגזרים להסקה. חִטֵּב, גזור, פסול, גלוף. חָטוּב, גָּלוּף. הֶחֱטֵב*, העבר קו בדיו על מלה כתובה לסמן כי לא צריך לקראה.

חֲטָבָה*, חֲטִיבָה*, נ, פעלת ההוטב עצים.

(חטה) חַטֵּה, פ״י, השב לאיש מה שחסר או מה שאבד לו.

חִטָּה, נ, (ר׳ חִטִּים) אחד ממיני הבר שממנו עושים קמח ללחם 1).

חֲטוּבָה, נ, ארג יקר וטוב; ארג או מכסה חטֹב.

חֲטוֹטֶרֶת*, נ, דבשת הגמל; גבנון הגבן.

— בַּעַל חֲטוֹטֶרֶת*, ז, גבן, מי שיש לו חטוטרת על גבו.

חִטּוּי*, ז, נקוי, טהור; זריקת דם קרבן.

חטט* (חָטַט*, יַחְטֹט*), חִטֵּט*, פ״י, נקוב והדור דרך; גרד, עשה שרטת; נקר וחפש; חפור והוציא, נקוב. הֶחֱטֵט*, הִשָּׂרֵט, היה שרוט ונקוב. הִתְחַטֵּט*, הֵחפר, היה חפור.

חֲטָטִים*, ז״ר, חזז, כעין אבעבעות דקות על עור הראש בין השערות.

חֲטִיבָה*, נ, דבר יקר; ר׳ הטבה; 0שרות, טובה על ידי שֵׁרוּת, חסד.

— בַּחֲטִיבָה אַחַת*, בבת אחת, בפעם אחת.

חֲטִיטָה*, נ, נקור, גרוד.

חֲטִיפָה*, חֲטִיפוּת*, נ, מהירות; לקיחה בחזקה ובמהירות.

חטם (חָטַם, יַחְטֹם), פ״ע, עצור כעס, הארך אף.

חֹטֶם, ז, אף; פטמת האתרוג; פטמת הדד; הקצה החד של כלי או נעל.

— חֹטֶם סוֹלֵד*, אף בולט בקצהו.

— חֹטֶם שָׁקוּעַ*, אף שטוח, חרום.

חָטָם*, ז, זמם ששמים לבהמה על פיה.

---

1) חזרר кизильникъ, Mispelapfel, nèfle, medlar.

2) חזרת салатъ, Lattich, laitue, lettuce.

1) חטה пшеница, Weizen, blé, wheat.

חטף (חָטַף, יַחֲטֹף), פ״י, גזול, לקוח בחזקה, במהירות, בחמס; לקוח לו, הוציא מיד אחר; *מהר, עשה דבר במהירות רבה.
— מִיתָה חֲטוּפָה*, מות פתאומי.
חֲטָף⁰, ז, שוא נע (בספרי המסורה הקדמונים); תנועה מרכבת משוא וקמץ, (ונקרא גם: חטף קמץ), משוא ופתח (ונקרא גם: חטף פתח) או משוא וסגול (ונקרא גם: חטף סגול).
— קָמָץ חֲטָף⁰, קמץ קטן.
חַטְפָן⁰, ת, מי שדרכו להטף.
חֹטֶר, ז, (חָטְרִי, חֲטָרִים, חָטְרֵי), ענף, נצר, שבט; *מקל, מַטֶה.
— חֹטֶר הָאוֹת⁰, הקו הזקוף שבצורת האות.
חֲטֹרֶת*, נ, ר׳ חטוטרת.
חַטָּת, ר׳ חטאת.
ח״י, ר״ת, חתימת יד.
חַי, ת, אשר נשמה באפו, שלא מת; בריא, שלם, רב כח; מלא חיים, מהיר; לא מבשל ולא אפוי; דבר חי, בעל חיים; שָׁנָה.
— בָּשָׂר חַי, לא מבשל ולא צלוי.
— יַיִן חַי*, יין נקי שלא מזגו בו מים.
— סִיד חַי*, אבני סיד שלא שפכו עליהן מים.
— מַיִם חַיִּים, מים קרים נוזלים.
— חַי ה׳, שבועה בשם ה׳.
— חַיָּה, לֶחָי, לשנה הבאה.
(חיב) חַיֵּב, הַטֵל על איש לעשות דבר בתוקף; האשם, חשוב לאשם; (־דָבָר לְ־), *החלט כי דבר־ ישנו ב־. חִיּוּב*, הוטל חובה על־. הִתְחַיֵּב*, היה אשם; ⁰קבל על עצמו להובה; היה מֻכרח.
חַיָּב*, ת, אָשֵׁם; מי שמוטל עליו דבר; מי שעליו לשלם, להשיב.
חִידָה, נ, משל שנון שנסתר בו איזה ענין; מליצה ברמזים ומשלים; דברים תמוהים.
חַיְדַּק⁰, ז, חי קטן מזער הנראה רק דרך זכוכית מגדלת.

חידקים.

חיה (חָיָה או חַי, יִחְיֶה), פ״ע, היה חי (ההפך מן: מות), היה בעל תנועה והרגשה; הֵרפא, הִבּרא, שוב לכחו ובריאותו; הִשָּׁאר בחיים, התקַים; שוב לחיים, התעורר ממות. חַיֵּה, כלכל את החי, נתון אכל לבעל חיים; השב לחיים, חדש רוח בעל החיים; הַשׁאר בחיים; נתון אפשרות לבעל חיים להיות; רַפא, הָשב לבריאות. הַחֲיֵה, השב רוח חיים למת; כלכל את בעל החיים, נתון אכל לחי; הַשׁאר בחיים; רַפא; עודד, השב נפש.
חַיָּה, נ, (חַיַּת, במליצה: חַיְתוֹ, חַיּוֹת*), מין החי ההולך על היבשה ואינו מבהמות הבית; כל יצור שיש בו רוח חיים; נפש, נשמה; *מְיַלֶּדֶת; יולדת; שבט, גדוד, עם; חַוָּה.
— חַיַּת יָד, מַכֹּלֶת, צרכי החי.
— חַיָּה רָעָה, חיה טורפת.
חָיֶה, ת, (חָיָה, חָיִים, חָיוֹת), בריא, מלא חיים ובריאות; מהיר, זריז.
חִיּוּב*, ז, חובה, חוב, מה שמוטל על אדם לעשות; הדבר אשר עליו חוב; אשמה; הכרח; ודאות, קיום (הפך: שלילה).
— בְּחִיּוּב, תה״פ, לא בשלילה, בוַדַּי, באמירת: הן.
חִיּוּבִי⁰, ת, ענין שהוא לחובה; שהוא וַדַּי, שאין בו ספק של שלילה.
חִיּוּנָה⁰, נ, פרנסה, כלכלה (בזרגון האשכנזי).
חִיּוּנִי⁰, ת, דבר של חיים, מטבע החיים.
חִיּוּת*, נ, חיים.
(חיט), חַיֵּט*, פ״י, תפור.
חַיָּט*, ז, תופר בגדים.
חַיָּטוּת⁰, נ, מלאכת החיט.

חִיָּטֶת⁰, נ, תופרת בגדים או שמלות.
חַיִּים, ז"ר, כח התנועה והרגש (ההפך מן: מָוֶת); צרכי החיים.
— חַיֶּיךָ וְחַיֵּי רֹאשְׁךָ*, שבועה, אני נשבע בחייך.
— בְּחַיֵּי־*, שבועה.
(חיך) חִיֵּךְ*, פ"ע, צָחוק צְחוק קל.
חַיָּךְ, ת, משחק, מְחַיֵּךְ.
חַיִל, חֵיל, ז, (חֵיל, חֵילִי, חֲיָלִים, חֵילֵי, חֲיָלוֹת*), כֹּח, עצמה, גבורה; קבוץ אנשי צבא; כח מוסרי; עֹשֶׁר, הון רב; הצלחה.
— עָשָׂה חַיִל, עשה מעשי גבורים, עשה מעשים גדולים ונכבדים; ⁰הצלח במעשיו.
— אִישׁ חַיִל, (אֵשֶׁת־, אַנְשֵׁי־), בֶּן חַיִל, בעל כח רוחני, בעל מדות טובות; אמיץ לב.
— יִישַׁר חֵילֶךָ*, קריאה של ברכה למי שעשה דבר טוב.
חֵיל, ז, ר' חֵל; כתל בבית המקדש סביב העזרה לפני עזרת הנשים; קיר נמוך לפני חומה גדולה של מבצר.
חִיל, פ"ע, רעוד, חרוד, התפתל ממכאובים (יולדת); הצליח, עשה חיל; חכה, המתן.
חַיֵּל*, אסוף צבא, הַצבא צבא.
חַיָּל⁰, ז, אחד מאנשי הצבא.
חִיל, ז, חִילָה, נ, רעדה, חלחלה, התפתלות (היולדת) ממכאובים.
חִין, ז, חֵן, הדר.
חַיִץ, ז, (חֵיץ), מחיצה, קיר מבדיל.
חִיצוֹן, חִיצוֹנִי⁰, ת. אשר מחוץ ל־, שאינו בפנים; *כופר, אפיקורס; כחות הטֻמאה (בקבלה).
— סְפָרִים חִיצוֹנִים*, ספרים שלא נכנסו אל כתבי הקודש; ⁰ספרי כופרים, ספרי כפירה ואפיקורסות.
חֵיק, ז, (חֵיקִי), מקום חבוק הידים, החלל בין החזה והיד כשנושאים דבר; החלל שמעל לחגורה בין הבגד והחזה, או בין שני בגדים שבו אפשר לשים הפצים; ⁰כיס בבגד.
חֵירוּת*, ר' חֵרוּת.
חִירִיק⁰, ז, שם אחת התנועות הבאה מתחת לאות (ִ).
חִישׁ, תה"פ, מהר, קל מהרה, הפך מן: לאט;
חֵית*, ז, שם האות השמינית בא"ב העברי.
חֵךְ, ז, (חִכִּי), כַּפַּת חלל הפה מעל ללשון.
חכ"א, ר"ת, חכמים אומרים.
(חכה) חִכָּה, פ"ע, (עם לְ־), קוה, יחל, צפה, המתן; *דוג דגים בחכה.
חַכָּה, נ, (ר' חַכִּים), אחד מכלי הדיגים, קרס שנון קשור לחוט לדוג בו דגים.
חִכּוּךְ*, ז, גרוד, שפשוף הזק; מין צרעת.
חָכוּר*, ת, חוכר; סכום החכירה.
חַכְחֵךְ*, פ"י, זרוק לֵחַ מפיו.
חַכִּים*, (ארמית), ת, חכם, נבון; רופא.
חָכִיר*, ז, חוכר איזה דבר.
חָכִיר*, ז, חֲכִירָה*, חֲכִירוּת*, נ, לקיחת דבר בשכירות לזמן קבוע.
חָכַךְ*, פ"ע, הִתְאַנָּה, התנקש, בקש תואנות; הטיל ספק, חשוש. חִכֵּךְ*, מרוח, שחק, גרד, שרוט; הוציא קול מהגרון בחכוך ⁰שחק בקול נעצר. הִתְחַכֵּךְ*, שפשף גופו על דבר.
חִכָּךְ*, ז, צרה גדולה.
חַכְלִיל, (כס' במליצה: חַכְלִילִי), ת, אדֹם, אדמדם.
חַכְלִילוּת, נ, אֹדֶם, מראה הארמימות.
חַכְלִילִי, ר' חכליל.
חכם (חָכַם, יֶחְכַּם), פ"ע, קנה דעת, השג חכמה, מצוא בינה, הַשכל. חִכֵּם, לַמֵּד תבונה וָדעת לאחרים, שפוט. הֶחְכִּם, חִכֵּם. חֻכַּם, התגבר בכח שכלו, קנה דעת לרב. הִתְחַכֵּם, היה חכם; בקש לעלות על אחר

בחכמה; הבל תחבולות; התהדר והתגדל בחכמתו.

חָכָם, ת, (חֲכַם, חֲכָמִים, חַכְמֵי, חֲכָמָה, חֲכָמוֹת), בעל שכל, בן דעת; בעל כשרונות טובים; ערום.

חָכָם, ז, איש נבון ומשכיל, איש בעל שכל; מְלֻמד; *תאר כבוד ליהודי מְלֻמד בתורה; רב העדה; בָּקִי באחת המלאכות.

— **תַּלְמִיד חָכָם***, ז, תלמיד בית מדרש; איש מְלֻמד בתורה.

חָכְמָה, נ, (חָכְמַת, חָכְמוֹת), כשרון רוח האדם להבין ולהשכיל; שכל, תבונה; ידיעה בדבר שכל ולמוּד; כשרון המעשה במלאכה; °אחד ממקצועות המדע.

— **חָכְמַת הָאֱמֶת°**, נ, חכמת הקבלה.

חֲכָמָה*, נ, מיַלֶּדת.

חָכְמוֹת, נ, חָכְמָה.

חַכְמָנִית*, נ, אשה חכמה ובעלת שכל.

חכר* (חָכַר*, יַחְכֹּר*), פ"י, לקוח איזה דבר או איזה עסק בשכירות לזמן קבוּע, לקוח בשכר קבוע את הכנסת איזה דבר או זכות השמוּש בו לזמן קבוע. הַחְכֵּר*, מסור לזמן קבוע הכנסת דבר או זכות השמוש בו בשכירות.

חֹל, ז, לֹא קדש; לא שבת ומועד.

— **חֹל הַמּוֹעֵד**, הימים שבין יום טוב ראשון ואחרון של פסח וסכות.

(חלא), הֶחֱלִיא, ר' חלה.

חֶלְאָה, נ, משקע זהמה בכלי בשול אחרי השמוש בו; רפש, לכלוך.

חֲלָאִים*, ר' חֳלִי.

חֳלָאִים, ר, חֳלִי.

חלב (חָלַב, יֶחֱלַב, יַחְלֹב), פ"י, הוציא הֶחלב מדדי הבהמה על ידי לחיצה ומשיכה. הֶחָלֵב*, תת להוציא החלב מהדדים. הַחֲלֵב*, (־לתוך כלי), הוציא החלב מהדדים אל כלי.

חָלָב, ז, (חֲלֵב, חֲלָבִי), נוזל לבן היוצא משדי הנשים או נקבות שאר בעלי החיים.

— **מֵי חָלָב***, ז"ר, מי קפאון חלב, המים הנשארים אחרי הגבון.

חֵלֶב, ז, (חֶלְבִּי, חֲלָבִים, חֶלְבֵי), חלק משומן החי המתהוה על הקרומים ונקלף בנקל מעליהם; שמן; כנוי לחלק מיטב הפֵּרות.

חֶלְבּוֹן*, ז, הריר הלבן שבתוך הביצה הסובב את החלמון.

חֲלָבִי°, ת, של חָלב, מחָלב.

חֶלְבִּי°, ת, של חֵלב, מחֵלב.

חֲלַבְלוּב°, ז, מין צמח 1).

חַלְבָּן°, ז, מוכר חָלב.

חֶלְבְּנָה, נ, מין שרף עץ צומח בסוריא ובכוש, אחד מסמי הקטרת 2).

חַלְבָּנוּת°, נ, מכירת חלב, עסק מכירת חלב.

חַלְבֵּין°, ז, צמח שפרחו לבן 3).

חֲלַגְלוֹגָה*, נ, צמח צומח בארצות החמות 4).

(חלד*) הַחֲלֵד*, התכסה בחלודה; תחוב דבר חד (סכין) תחת העור.

חֶלֶד, ז, עולם, תבל; משך זמן החיים; °חלודה.

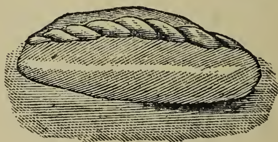
חֹלֶד, ז, (חֻלְדִּי, חֲלָדִים, חָלְדֵי), חפרפרה, מין חיה קטנה עוֶּרת הדרה בחפירות בתוך האדמה 5).

חלד הרים.

[1] חלבלוב молочай, Wolfmilch, aupharbe, spurge.
[2] חלבנה Galbanum,
[3] חלבין птицемлечникъ, Vogelmilch, ornithogal.
[4] חלגלוגה Portulak
[5] חלד Кротъ, Maulwurf, taupe, mole.

— חֲלֵד הָרִיםº, מין חיה קטנה טורפת 1).
חֻלְדָּה*, נ, חתול; מין חיה קטנה יונקת, פיה מחֻדד וגונה צהוב ובחרף לבנבן 2).
— חֻלְדַּת הַבָּרº, נ, מין חיה קטנה, דומה לחתול וכח ראיתה חזק מאד 3).
חֲלָדָה*, חֲלוּדָה*, נ, חמר עפרי העולה על פני המתכות הפשוטות מלהות האויר.
חֲלָדָה*, נ, תהיבת הסכין מתחת להוריד הנשחט (בהלכות שחיטה).
חלה (חָלָה, יֶחֱלֶה), פ״ע, היה רפה כח, היה חלש, היה נעדר בריאות; סבול מכאוב, היה כואב; הרגיש צער; (עם; על־) חוס על־, הצטער על־. הֶחֱלָה, היה רפה כח, הכשל בכחו; חוס על־, הצטער על־; היה מסכן. חֻלָּה, פגוע, נגוף, הָשְׁלַח ב־; העתר, התחנן, בקש; *המתק. חִלָּה, הִפגיע, היה חולה. הֶחֱלָה, גרום מחלה וכאב לאחר. הָחֳלָה, חֻלּה. הִתְחַלָּה, היה חולה, היה רפה כח; התראה כחולה וכואב.
חַלָּה, נ, עגה או לחם; *חלק הבצק שהיו מפרישים אותו בזמן שבית המקדש היה קים לכהן ובזמננו שורפים אותו.

חלה.

— חַלַּת דְּבַשׁ*, ככר תאי השעוה והדבש שבתוכם בכַוֶּרת.

1) חלד הרים горностай, Hermelin, hermine, ermine.

2) חלדה хорекъ, Iltis, putois, poleeat.

3) חלדת הבר рысь, Luchs, lynx.

חֲלוּדָה*, ר׳ חלדה.
חָלוּדº, ת, שעלתה עליו חלודה.
חָלוּט*, ז, קמח הנתן לתוך מים רותחים.
(חֲלוּטִים*) לַחֲלוּטִין*, תה״פ, לצמיתות, לגמרי; בהסכם, בהחלטה, באמת, בכל אופן.
חִלּוּיº, ז, תפלה, בקשה.
חָלוּל*, ת, נבוב, דבר שיש בו חלל.
חָלוּל*, ז, נקב, חלל.
חִלּוּל*, פעֻלת המחלל והמבזה (ההפך מן: קִדּוּשׁ); הֲפרה.
— חִלּוּל הַשֵּׁם*, דבר שעל ידו מתחלל שם ה׳.
חֲלוֹם, ז, (ר׳ חֲלוֹמוֹת), חזיונות ודמיונות העולים בשֵׁנה; דמיון, חזון שוא, הזיה.
חָלוּם*, ת, בריא, רב כח, לא חולה.
חַלּוֹן, ז, (חַלּוֹנוֹת), מפתח בקיר למען יבוא דרכו האור והרוח פנימה ולמען יראו דרכו.
חִלּוֹנִי*, ת, פשוט, של חל, לא קדוש.
חֲלוֹף, ז, כליון, העדר, אבדן, טבע דבר ההולף ועובר.
— בְּנֵי חֲלוֹף, ז״ר, בני אדם שאין להם קיום, בני תמותה.
חִלּוּף*, ז, המרה, חליפת דבר בדבר, נתינת דבר אחר לקחת בעדו דבר אחר; התנגדות; ההפך מהקדם.
— חִלּוּפֵי נֻסְחָאוֹתº, גרסות שונות, נסחאות שונות.
— חִלּוּפִים*, ז״ר, אנשים המוכנים ועומדים לבוא תחת אחרים באיזו עבודה.
חִלּוּץ*, ז, הישרה, זקיפה; שליפה; הוצאה.
— חִלּוּץ עֲצָמוֹת*, אמץ לב, חיל; התעמלות, התגוששות.
חָלוּץ, ז, החיל ההולך לפני המחנה בצבא המלחמה.
חָלוּץº, ת, מי שאשת אחיו המת קימה בו ענין החליצה (ר׳ חליצה).

חֲלוּצָה*, נ, אשה שמת בעלה בלי בנים וחלצה נעלו של יבמה.

חָלוּק*, ז, חֲלוּקָא*, ז, כתנת; בגד רחב וארוך שלובשים אותו על הבשר.

חַלּוּק, ז, אבן קטנה חלקה שבנחל.

חִלּוּק*, ז, פעֻלת המחלק דבר לחלקים; הבדל, הפרש; מין פלפול דק וחריף (בהלכה, במדע וכדומה); המלאכה לחלק מספר אחד על השני (בחשבון).

— חִלּוּקֵי דֵעוֹת*, לא סדרים; התנגדות הדעות.

חֲלוּקָה*, ר' חלֻקה.

חָלוּשׁ*, ת, חלש, לא חזק, לא בריא, חסר כח, רפה.

חֲלוּשָׁה, נ, חֻלשה, רפיון.

חִלָּזוֹן*, ז, (ס' חִלְזוֹן, כ' חִלְזוֹנִי, ר' חִלְזוֹנוֹת), מיני שרצי המים הגדלים בנרתיקם ודמם משמש לצביעה; קן שבלול, צדף; ענב שבעפעף העין, שעורה שבעפעף.

חִלְזוֹנִיס°, ת, כמו קן השבלול, כעין קונכי, מעשה לולים.

חַלְחֵל*, פ"י, הנע, הנד; בקוע והכנס, חדור ובוא אל תוך. חִלְחוֹל*, התנודד, התנועע, היה לא חזק, היה לא קבוע, לא מְהֻדק. הִתְחַלְחֵל, רעוד, רגוז מפחד, הזדעזע; *התפרד.

חַלְחָלָה, נ, רעדה, חרדה, רעידת האברים מפחד או מיגון או מכאב.

חַלְחֹלֶת*, נ, המעי המחבר לפי הטבעת, כרכשתה.

חלט ‹ (חָלַט, יַחְלֹט), פעו"י, חקור ודרוש דבר; הצב לחק; *גלוש רותחים או חמץ על קמח וכיו"ב. הֶחְלֵט*, חרוץ דבר, גזור אמר, גמור אמר; הקם לחק. הָחְלֵט* הוקם לחק.

חֲלִי, ז, (ר' חֲלָאִים גם חֲלָאֹת*), עדי זהב, תכשיט.

חֳלִי, ז, (בהפסק: חֹלִי, חָלְיִי, חֳלָיִים), מחלה, נגע, מדוה.

— חֳלִי רָע°, מין מחלה מסכנת מתדבקת (סמניה: הקאה, שלשול וכאב בטן).

חֲלִיבָה°, נ, פעֻלת החולב בהמה.

חֶלְיָה, נ, חֲלִי, תכשיט.

חֻלְיָה*, נ' אחת מטבעות שרשרת; פרק בשדרה; פרק של כלי המרכב מחלקים שונים; כדור קטן מֻנקב שחורזים אותו על חוט; (־בּוֹר) פי הבור אשר מעל לגגו.

— בַּעֲלֵי חֻלְיוֹת°, מיני בעלי החיים שיש בהם עצמות.

חֲלִיטָה*, נ, הפעֻלה לגלש מים רותחים על מאכל; מאכל של קמח שגלשו עליו מים רותחים; החלטה, משפט חרוץ.

חֲלִיטָר*, מוכר או אופה מאפי ממתקים.

חָלִיל, ז, (חֲלִיל, ר' חֲלִילִים), כלי נגינה עשוי מקנה נבוב ונקבים בצדו.

חליל.

חָלִילָה, תה"פ, לא ראוי, לא יאות לעשות; ה' ישמר.

חֲלִילָה* (חָזוֹר־), תה"פ, שוב עוד פעם באותו אפן.

חָלִים*, ת, בריא; בריא בדעה, בשכל.

חֻלִּין*, (חוּלִּין*), ז"ר, לא קדש; שם מסכת בתלמוד.

חֻלִּין*, תה"פ, לא ראוי, לא הגון.

— שִׂיחַת חֻלִּין*, נ, שיחה על דברים פשוטים ורגילים.

חֲלִיפָה, נ, ערך בגדים שלובשים בבת אחת; שנוי, תמורה, חלוף; סוף, אחרית.

חֲלִיפוֹת, תה"פ, בסרוגין, בסדר מתחלף פעם זה ופעם זה.

חֲלִיפִים*, ז"ר, נצרים דקים הצומחים במקום גזע או ענף שנגמם; הדברים הבאים במקום אחרים.

חֲלִיצָה, נ, האזור שחוגרים בו החלצים יחד עם הנשק הקשור בו; הבגדים שפושטים מחללי המלחמה; *הפשטה, הסרה; שליפת הנעל של היבם על ידי יבמתו (אם אינו רוצה ליבמה).

חֲלִישָׁה°, חֲלִישׁוּת°, נ, רפיון, הסר כח.

— חֲלִישׁוּת הַדַּעַת*, נ, צער, הצטערות.

חֵלֶךְ°, חֵלְכָה, חֶלְכָּה, ז, (ר' חֵלְכָּאִים), אמלל, מסכן, נרכה, רצוץ, לא מצליח.

חלל (חָלַל), פ"ע, היה נבוב, היה נקוב. הֵחֵל, (הֵחֵל), הורד מכבודו, הנתן לכלמה; היה חל ולא קדש. חוֹלֵל, דקור, נקוב; הפל חָלָל. חַלֵּל, נקוב, דקור; בזה קדש, הקל בכבוד; נגן בחליל; (־כֶּרֶם), החל לאכל פרי הכרם אחרי שנות הערלה; *פדה, החלף. חוֹלוֹל, היה מֻכה ונגוע. חֻלַּל°, הנתן לכלמה; היה חל ולא קדש; הפדה, הֻחלף. הָחֵל (יָחֵל), חַלֵּל, הפר; תת לכלמה, בזה קדש; (יָחֵל), התחיל, היה הראשון באיזה פעֻלה. הוּחַל, הֵעשה ראשונה. הִתְחַלֵּל*, הנתן לכלמה, הוקל, הורד מכבוד ומקדושה.

חָלָל, ת, מְדֻקר, הרוג, גוף מת הרוג; משחת המדות; נמאס, נתעב, פסול.

חָלָל*, ז, מקום ריק בבנין או בגוף; משקע, שקערורה; °מקום פנוי, מקום חָלק בין דברים כתובים.

חלם (חָלַם, יַחֲלֹם), פ"ע, היה בריא וחזק, היה חזק ועצום; פ"י, חזה חזיונות ודמיונות בשנה; *(־הַשְּׂפָתַיִם), קפוץ השפתים בחזקה. הַחֲלֵם, חזק, אמץ, רפא; ספר חלומות.

חַלְמָה* נ, טיט עבה מתדבק שעושים ממנו כלים.

— מְקוֹם חַלְמָה*, מקום התפירה בבגדים.

חֶלְמוֹן*, ז, החלק הצהוב שבתוך הביצה.

־ לָמוּת, נ, טבע דבר נדבק ונאחז.

— רִיר חַלָּמוּת, ז, הלֵח היוצא מגרון החי.

חַלָּמִישׁ, ז, מין אבן קשה וחזקה [1].

חלע"ה, ר"ת, חלק לעולם הבא.

חלף (חָלַף, יַחֲלֹף), פ"י, עבור דרך־; עבור מהר; הלוך ועבור; אבוד, הֵעלם; (צֶמַח), צמוח מחדש במקום צמח אחר. חִלֵּף, הַחֲלֵף, המר, העבר דבר בשביל דבר, העמד דבר בשביל דבר אחר; שַׁנה, הדש, שוב לְ־; (־שְׂמָלוֹת), פשוט בגדים ולבוש אחרים במקומם; (־אִגְּרוֹת*), כתוב וקבל מכתבים; (־צֶמַח), צמוח מחדש תחת צמח אחר. הֶחֱלֵף*, שֻׁנה; קבל צורה אחרת. הִתְחַלֵּף*, שֻׁנה, השתנה, קבל צורה אחרת; בוא דבר במקום דבר אחר.

חֵלֶף, תה"פ, במקום, בשביל.

חֲלָף*, חַלָּף*, ז, (ר' חֲלָפוֹת*), סכין של השוחטים.

חֵלֶף, ז, חִלְפָה*, נ, גמי, זרד ארך ורך שעושים ממנו מהצלאות.

חִלְפִית°, נ, מין דג שלחיו העליונה בולטת ברמות חנית.

חַלְפָן°, ז, שלהני, מחליף כספים.

חַלְפָנוּת°, נ, עסק החלפן.

חַלְפָנִי°, ז, חלפן, מחליף כספים.

חלץ (חָלַץ, יַחֲלֹץ), פעו"י, הוציא, שלוף מתוך־; פשוט, הסר; סור והתרחק; *הצל; תת חליצה ליבמתו; (חָלְצָה הַחַמָּה אֶת הָאִישׁ), תקוף הקדחת איש. הֶחָלֵץ, המלט, הנצל; חגור חלצים למלחמה. חִלֵּץ, הצל, מלט, הוציא מצרה וצוקה; עקור והוציא בחזקה. הַחֲלֵץ (הָעֲצָמוֹת), דשן, מלא מח; *המציא מנוחה.

חָלָץ, ר' חלצים.

חֲלָצָה°, נ, בגד עליון קצר המגיע עד החלצים.

חֲלָצַיִם, ז, זוגי, משקע הבשר במקום החגורה, מתנים, המקום שבין הירך והצלעות.

חלק (חָלַק, יַחֲלֹק), פעו"י, פלג לחלקים; פלג

---

[1] חלמיש кремень, Kiesel, silex

חלקי דבר בין אנשים שונים; היה חלק וישר; לקוח חלק; (־בין־ל־), עשה הבדל; *(־על), התנגד, הביע דעה שלא כדעת איש אחר. הֶחָלֵק, הִפָּרֵד לחלקים; *(־על)־, חלוק על־, התנגד ל־; (־בְּדָבָר), היה שונה בדעה, בענין איש מרעהו; חַלֵּק, פלג לחלקים; תת חלק לאחד; *(־בין־ל־), עשה הבדל. חָלוֹק, הֵחָלֵק. הַחֲלֵק, עשה חָלָק וישר; דבר בחנופה וכחש, דבר דברים טובים לגנב את הלב; *עבור במהירות על דבר חָלָק; הִמָּעֵד, השמט במקום חָלָק. הָחְלֵק, הִמָּעֵד, הִשָּׁמֵט, הִכָּשֵׁל במקום חָלָק. הִתְחַלֵּק, לקוח איש חלקו.

חָלָק, ת, ישר, שוה, שאין עליו כל הדוד ושרטת, שמרגישים ביד העוברת עליו שאין עליו שערות; משתמט על נקלה מתופשו (שמן, נחש וכיו"ב); מלא חנף וכחש; *ריק ופנוי.

— נְיָר חָלָק, ניר שלא כתוב עליו דבר.

חָלָק*, ז, מקום ריק ופנוי (בספר או בכתב).

חֵלֶק, ז, (ר׳ חֲלָקִים, חֶלְקִי), מנה מן הנחלק, מקצת מדבר שלם, חבל; גורל האדם ומנת חלקו בחייו, מה שנגזר על האדם; חבל אדמה, נחלה; טבע דבר חָלָק.

— חֵלֶק שְׂפָתַיִם, רכות ונעימות הדברים.

— לָקוֹחַ חֵלֶק בְּ־°, השתתף.

חֶלֶק, ז, אבן נחל שהמים החליקוה.

חִלָּק*, ז, דג מלוח[1].

— חִלָּק וּבִלָּק*, מבטא תלמודי, כנוי לגופים בלתי ידועים: פלוני ואלמוני.

חֶלְקָה, נ, (ר׳ חֲלָקוֹת, חֶלְקוֹת), חֵלֶק, נחלה, חבל, שדה; נקיון העור משער; טבע דבר חלק.

— חֶלְקַת לָשׁוֹן, חנֻפה.

— חֲלַקּוֹת, נ"ר, דברי חנֻפה; °מחמאה, דברי חנף.

חֲלֻקָּה, נ, פעלת המחלק דבר; אפן חלקת דבר לחלקיו; *הבדל בדעות; °חלוק (בחשבון); כסף הצדקה הנחלק לעניי ארץ ישראל.

חֲלָקוֹת, נ"ר, מקום חלק שנוח לנפל עליו; דברי חנף.

חֶלְקִי°, ת, השיך רק לחלק.

חֲלַקְלַקָּה°, נ, מקום חלק על הגליד לרוץ שם בנעלי ברזל.

חֲלַקְלַקּוֹת, נ, מקום חלק שאין בו מעמד לרגלים; דברי חנף ומדוחים.

חלש (חָלַשׁ, יַחֲלֹשׁ), פעו"י, היה חלש ורפה מאין כח; הפל והשלך ארצה; הפל גורל. (פ"י, חָלַשׁ, יַחֲלשׁ), עשה חַלָּשׁ, גָּבוֹר. הַחֲלֵשׁ*, עשה חַלָּשׁ, הכשל כח. הִתְחַלֵּשׁ°, הלוש; התעלף, התעטף נפשו.

חֶלֶשׁ*, ז, גורל, פור.

חַלָּשׁ, ת, חסר כח, אין אונים, רפה כח.

חֹלֶשׁ° ז, חֻלְשָׁה*, נ, טבע האיש החלש, רפיון כח, חֹסֶר כח.

חַלָּשׁוּת°, נ, התעלפות; געל נפש, פגול.

חֶלְתִּית*, נ, צמח חריף הריח[1].

חָם, ז, (ר׳ חָמִי, חָמִיךָ, חָמִיךְ), אבי הבעל; *אבי האשה.

חַם, ת, ההפך מן: קַר; טרי, לא יבש.

— חַמִּים*, חַמִּין*, ז"ר, מים חמים, מאכלים חמים; מעינות מים חמים, יֵמִים.

חֹם, ז, טבע דבר שהוא חַם ולא קר; °מזג האויר במדרגה מעל לנקודת הקפאון, שרב, ההפך מן קֹר.

ח"מ, ר"ת, החתום מטה, התומי מטה.

חֶמְאָה, נ, שֶׁמֶן המכסה את החָלָב; שמן קרוש הנעשה מחלב כשמחמיצים אותו.

חמד (חָמַד, יַחְמֹד), פ"י, חשוק, (דבר טוב, יפה), אוה, הפוץ בכל לב להשיג דבר.

---

[1] חלק селедка, Hering, hareng, herring.

[1] חלתית Teufelsdreck, assafoetida

הֶחֱמֵד, היה יקר וחביב. חִמֵּד, חשוק, אוה; התענג.

חֶמֶד, ז, (חֲמָדִים, חֶמְדֵי), תשוקה, תאוה; יפי, חמדה.

חֶמְדָּה, נ, הוד, הדר, יפי, תפארת; חפץ, חשק; תאוה לתענוגות בשרים.

חֲמֻדוֹת (חֲמוּדוֹת), נ״ר, נעם; יקר, תפארת.

— לֶחֶם חֲמוּדוֹת, ז, מאכל נעים לחך.

— בִּגְדֵי חֲמוּדוֹת, ז״ר, בגדים יפים ויקרים.

— חֲמֻדוֹת הָעוֹלָם*, נ״ר, הדברים היותר טובים ויקרים שבעולם.

חַמְדָן0, ז, איש חומד ביותר, איש שלא ידע שבעה.

חַמָּה, נ, (חַמָּתוֹ), שמש; קרני אור השמש; חֹם, חֹרב; *מחלת הקדחת.

— יְמוֹת הַחַמָּה*, ימי הקיץ, קַיִץ; שנה של השמש, (שס״ה) (365) יום.

— נֵץ הַחַמָּה*, הָנֵץ הַחַמָּה*, ז, התחלת זריחת השמש בבקר.

חֵמָה, נ, חרון, כעס עז, קצף; ארס, ראש; רבוי מֻפלג, המון; חמאה (פעם אחת בתנ״ך, איוב כ״ט, ו.)

חמוּד*, ז, דבר נחמד, דבר שחומדים אותו ומשתוקקים להשיגו; גוּף(?) ; 0בן (בתקופת הגאונים והספרדים).

חִמּוּד*, ז, חֵפֶץ, חֵשֶׁק, תַּאוה, חמדה.

חִמּוּם*, ז, פְּעֻלַּת המחמם; חֹם, להב, להט, שרב.

חמור.

חָמוּץ, ת, גזוּל, עשוּק; צבוע צבע אדם מאד.

חָמוֹץ, ת, חומס, גוזל(?); עשוּק, גזוּל(?).

חָמוּץ*, חֲמוּצִי0, ת, דבר שטעמו כטעם החֹמץ החריף (ענבי בסר וכיו״ב).

חַמּוּק, ז, סבוב, היקף, עגול.

חֲמוֹר, ז, (בתלמוד גם בלשון נקבה; חֲמוֹרָה*), בהמה למשא ולרכיבה; *כן העשוי להעמיד עליו דבר, משענה, בסיס; כנוי לשוטה.

— חֲמוֹר הַיָּם0, ז, מין דג[1].

חָמוּר*, ת, כבד, לא קל (במובן מפשט); נכבד, חשוב; קשה, נמרץ.

חֲמוֹרָה*, נ, אתון, נקבה של מין החמור.

חָמוּשׁ, ת, מְזֻין ומוכן למלחמה.

חָמוֹת, נ, אם הבעל; *אם הבעל או אם האשה.

חַמּוּת, נ, חֹם, חמימות.

חֹמֶט, ז, מין שרץ, לטאה, זחלית(?); זקית(?); 0רכיכה.

חֲמִיטָה*, נ, עוּגה דקה ורכה.

חֲמִילָה*, נ, בגד עבה מצמר גמלים; מסך עבה להגן מפני המטר.

חָמִים*, ת, חם מעט.

חַמִּים*, חַמִּין*, ז״ר, מים חמים; מאכל חם; המאכל הנטמן מערב שבת לשבת.

— חַמֵּי טְבֶרְיָה*, המעינות החמים על חף ים כנרת אצל טבריה.

— מַעְיָנוֹת חַמִּים0, ז״ר, מעינות שמימיהם חמים.

חֲמִימוּת*, נ, חם, שרב, חֹרב.

חֲמֵיסַר*, (ארמית), ש״מ, חמשה עשר.

חָמִיץ, ת, חד וחריף למאכל; ז, מספוא לבהמה מעֹרב בעשבים מלוחים.

חֲמִיצָה0, נ, מרק ירקות חמוּץ.

חֲמִיצוּת0, נ, טעם הדבר החמוּץ.

חֲמִישִׁי, חֲמִשִּׁי, מ״ס, שהוא אחרי הרביעי.

---

[1]) חמור הים — треска, Stackfisch morue, cod.

— חֲמִישִׁית, נ, אחד אחוז מחמשה, חלק אחד של דבר הנחלק לחמשה חלקים שוים.

חמל (חָמַל, יַחְמֹל), פ״ע, רחם, חוס; מאן להוציא דבר מידו; הוקיר דבר שלא לבזבזו מפני התועלת שבו.

חֶמְלָה, נ, (ס׳ חֶמְלַת), רחמים, חנינה, רגש הלב לטוב על אחר.

חמם (חַם, יָחֹם, יֵחַם), פע״י, היה חם, קבל חֹם. הֵחֹם, הֻחֲמֵם*, היה חם, קבל חם; התקצף, כעוס. חַמֵּם, הָחֵם, הפך חֹם, הרבה חֹם; עשה איזה דבר חם על ידי הכקה וכיו״ב. הוּחֹם*, הִתְחַמֵּם, היה חם, קבל חֹם, חמם את עצמו; קבל חם ע״י חמים.

חֲמָמָה°, נ, גן החרף, גן לגדל בו צמחים בימי הקֹר.

חַמָּן, ז, פסל אליל החמה; כעין עמוד לעבודת האלילים.

חמס (חָמַס, יַחְמֹס), פ״י, עשה עול לאיש; גזול, לקוח בחזקה; אנוס, ענה; (־תּוֹרָה), בזה, הפר; (־מְזִמָּה), חַבל מחשבות לרָעה; (־הָעֵץ פִּרְיוֹ), השיר גרגרי הבסר. הֵחָמֵס, הִגלה; הִשָּׂרט על ידי דבר חד. חַמֵּס*, שרט, גרד.

חָמָס, ז, (חֲמָסִים), גזל, עַולה; דבר הנלקח בעַולה; מעשה עול, מעשה נבלה; קלון, כלמה.

חַמְסָן*, ז, איש זרוע, איש החמסים, גזלן.

חמץ (חָמֵץ, יֶחְמַץ), פ״ע, היה הבצק חָמֵץ על ידי שאור; פ״י, גזול, עשוק, לקוח בחזקה; היה ארס. חַמֵּץ*, עשה חָמֵץ; המשך, הארך, עכב, דחה לאחר זמן. הַחֲמֵץ*, חַמֵּץ; היה חָמֵץ; היה (היין) לחֹמֶץ; התקלקל, הִשָּׁחת, היה רע. הִתְחַמֵּץ, התמרמר, הִמלא תרעומות וכעס; *היה חמוץ; °התקלקל, הִשָּׁחת; יצא לתרבות רעה.

חָמֵץ, ז, בצק שטעמו חמוץ על ידי שימת שאור בו; לחם העשוי מבצק כזה.

חֹמֶץ, ז, (חֻמְצִי), משקה שטעמו חריף ומכוין כשאור, יין שהתקלקל בחֹם והיה טעמו חמוץ (כטעם ענבי בסר).

— חֹמֶץ הַפֶּחָמִים°, ז, גוף כימי, החמצה אשר יוציאו מן הפחמים על ידי שרפתם.

חֲמֶץ*, ז, חִמְצָה* נ, מין קטניות עגלות, אפונים[1].

חָמְצָה°, נ, הרכבת היסוד הבוער עם החמצן.

חָמְצִי°, ת, חמיץ, שטעמו כטעם החמץ.

חַמְצָן*, ז, איש זרוע, קשה ואכזרי, חמסן; °יסוד החמצי.

חָמְצָן*, ז, דבר חמוץ.

— מִינֵי הָמֻצָּנִים*, ז״ר, דברים חמוצים.

חמק (חָמַק, יַחֲמֹק), פ״ע, הפוך פנים, הֵעלם במהירות. הִתְחַמֵּק, שוטט אנה ואנה; הסתתר, השתמט.

חמר (חָמַר, יֶחְמַר), פ״ע, העלה קֶצף; תסוס; (יַחְמֹר), פ״י, משוח בחמר וזפת; *שרוף, צרוב; אסוף חמרים. הֶחָמֵר, הִשרף. חַמֵּר*, נהוג החמור, הלוך אחרי חמור לזרזו בהליכה. הַחֲמֵר*, החלט תוספת אסור וזהירות יתרה במצות התורה; היה קשה. חֲמַרְמַר, היה אדֹם; קצוף, רתוח; היה שרוף.

חֵמָר, ז, זפת שרפה[2].

חֶמֶר, ז, יין (בדבור המליצי).

חֹמֶר, ז, טיט האדמה שגונו אדֹם למעשה לבנים וכלי חרס; מין חמר דבקי שסוגרים וחותמים בו מכתבים וכדומה; דבר צָבור ומגֻבב; אחת ממדות הלח והיבש ושעורו שלשים סאה (קרוב לארבע מאות ליטר); *חֻמרה; תסיסת מים והֲמיתם; °דבר שממנו יעשו עצמים שונים (העץ חמר השלחן); °גשם, נגוד ל„רוח“, נגוד לכל דבר רוחני; הַלָּכָה, חדוד; כפתור הכתנת והידתים שאינו תפור

[1] חמץ горохъ, Erbse, pois, peo.

[2] חמר асфальтъ, asphalte.

לבגד אלא מכניסים ומוציאים אותו לפי הצרך.
— חֹמֶר רִאשׁוֹןº, חֹמֶר קַדְמוֹןº, ז, (בדברי הפלוסופים), החמר שממנו נתהותה כל המציאות.
חֹמֶר טִבְעִיº, ז, חמר לא מעֻבד.
— קַל וָחֹמֶר*, אחת מהמדות שהתורה נדרשת בהן, דרך הגיוני להוכיח דבר מהקל להחמור.
חַמָּרº, ז, מנהל חמורים.
— חַמָּר־גַּמָּל*, הפכפך בדעות; בוא במבוכה מבלי דעת מה לעשות.
חֻמְרָה*, (חוּמְרָא)*, נ, הַכבדה, הוספת אסור (בעניני דת ודין); קשי, כֹּבד.
חָמְרִיº, ת, מחמר, גופני, גשמי, לא רוחני.
חָמְרִיּוּתº, נ, גשמיות, לא רוחניות, טבע דבר שהוא חמרי ולא רוחני.
חֲמַרְמַר, ר׳ חמר.
חַמֶּרֶת*, נ, אורחת חמורים.
(חמש) חַמֵּשׁ, זַיֵּן איש למלחמה; הטל מס כדי חמשית התבואה; חלק לחמשה חלקים.
חָמֵשׁ, נ, חֲמִשָּׁה, ז, מספר יסודי בין ארבעה וששה (כמספר אצבעות היד).
חֹמֶשׁ, ז, החלק החמשי; מקום דבוק המתנים אל הירכים; *(גם חוּמָשׁ*) אחד מחמשת ספרי התורה, חמשה חמשי התורה: בראשית, שמות, ויקרא, במדבר, דברים.
חֲמִשָּׁה, ר׳ חָמֵשׁ.
חֲמִשִּׁי, ר׳ חמישי.
חֲמָשִׁיº ת, של חמשה; (בדקדוק) שרש בן חמש אותיות.
חֲמִשִּׁים, ש״מ, חמש עשרות, עשר פעמים חמשה.
חֲמִשִּׁית, חֲמִישִׁית, נ, חֹמש, הלק אחד מחמשה, חלק חמשי מאיזה מספר.
חֵמֶת, נ, נאד, שק מעור למים; *כיס שצרורים בו שטרות.
— חֵמֶת חֲלִילִים*, נבל, מין כלי זמר מרכב מנאד עם חלילים.

חמת חלילים.

(חמת) מֵחֲמַת*, מ״י, בשביל, בעד; על ידי; מפני.
חֵן, ז, (חִנִּי), יפי ונֹעם המעורר רגש רצון ונחת; הוד ויקר.
— אֶבֶן־חֵן, אבן יקרה.
— אֵשֶׁת חֵן, אשה נעימה וחביבה.
— מָצוֹא חֵן, נָשׂוֹא חֵן, היה אהוב וחביב ורצוי.
— ח״ן, ר״ת, חכמה נסתרה.
— יוֹדְעֵי חֵןº, ר׳ מקֻבלים.
חַןº, ז, אכסניא, מלון לאורחים.
חֵן־חֵןº, מ״ק, תודה; (הנני משיב לך תודה).
חִנְגָּה*, נ, מחול, רקוד; חג, הגיגה.
חנה (חָנָה, יַחֲנֶה), פ״ע, שכון (צבא) על מקום ללכדו; (־על־), צור; נטה אהל, שכון; (־הַיּוֹם), נטה, החל לערֹב.
חֲנָּה, נ, הַטית חן וחסד.
חֹנָהº (חוֹנָהº), ת״נ, (אות־), אות נחה נראה או נסתרת.
חָנוּטº, מת שגופו נמרח בסממנים להעמיד ימים רבים.
חֲנוּטִים, ז״ר, הניטת גופה מתה.
חִנּוּךְ*, ז, פעֻלת המחנך, למוד, הרגלה בדבר לאט לאט; חנכת בית או דבר; ºגדול, אמון, פעלת המגדל והמלמד ילד.

חנוט.

חֲנוּכִּי°, השיך לחנוך.

חִנּוּן*, ז, ־חנינה, תחִנה.

חַנּוּן, ת, רחוּם, טוב ומיטיב, עושה חסד ורחמים.

חֶנְוָנִי*, ז, חֶנְוָנִית*, נ, בעל או בעלת חנות, סוחר קטן.

חֶנְוָנוּת°, נ, התעסקות בחנות; המסחר הפעוט.

חֲנוּפָּה, ר׳ חנֻפה.

חַנּוֹת, נ, רחמים, חמלה, חנינה.

חָנוּת, נ, (ס׳ חֲנוּת, ר׳ חֲנוּיוֹת), אוצר, אָסם, מקום שגונזים בו כלים; *בית ממכר לסוחר פעוט, בית למכר בו חפצים וסחורות ליחידים.

חנט (חָנַט, יַחֲנֹט), פ״י, מרוח גוף המת ומלא אותו בסממנים ידועים למען יעמד ימים רבים ולא ירקב; מלא ריח טוב; (הַפְּרִי או הַתְּבוּאָה), הנץ, נתון ציץ; הגיע לכלל בשול.

חֲנָט*, ז, חֲנָטָה*, נ, הנצה, נתינת ציצים (צמחים); גמול ובשול הפרי.

חֲנָטָה*, חֲנִיטָה*, נ, מלוּא גוף המת בסממנים למען יאריך ימים בלי כליון.

חֲנָיָה*, חֲנִיָּה*, נ, מנוח, מנוחה; תחנה, מעמד.

חֲנִיטָה*, נ, ר׳ חנטה.

חָנִיךְ, ז, (ר׳ חֲנִיכִים), צעיר מלֻמד מלחמה; אָמון, תלמיד; *תלמיד של בעל מלאכה.

חֲנִיכָה*, נ, שם נוסף על השם העקרי, כנוי; °תלמידה.

חֲנִיכַיִם*, ז״ר, בשר השִׁנַּיִם; העצמות שהשִׁנים תחובות בהן.

חֲנִינָה, נ, רחמים; חסד.

חֲנִיקָה*, נ, סִיגֶּלֶת המחנק; מות על ידי לחיצה חזקה בגרון.

חֲנִית, נ, (ר׳ חֲנִיתִים גם חֲנִיתוֹת), כלי מלחמה מעץ דק וארך כעין קנה ובראשו להב ברזל חד ושנון.

חנך (חָנַךְ, יַחֲנֹךְ), פ״י, למוד, הַדרך, הַרגל, הַכשר למעשה; עשה חג חנכה (של בית וכיו״ב); הַקדש דבר לתכליתו. חַנֵּךְ, הרגל, גַּדל ילד.

חֵנֶךְ°, ז, בשר השִׁנים.

חֲנֻכָּה, נ, הקדשת דבר לתכליתו; ראשית השמוש בדבר נכבד, *חג החשמונאים (ח׳ ימים בשנה מיום כ״ה כסלו) לזכר גבורתם וחנכת בית ה׳ שחנכו.

חנכ״ל, ר״ת, חַמה, נֹגה, כוכב, לבנה, וב

עם שצ״ם, ר״ת, שַׁבתאי, צֶדק, מאדי

הם שבעה כוכבי הלכת.

חִנָּם, תה״פ, בלי שכר, בלי כסף, בלי תשלומים; בלי הועיל, בלי תועלת, בלי סבה; בלי חטא; בלי היות ראוי לזאת.

חֲנָמַל, ז, אבן ברד; כפור, קֹר חזק(?).

חנן (חַן, יָחֹן, חָנַן, יֶחֱנַן), פ״י, הטה חסד אל־; חמול, רחם; נתון מתנה ברצון להיטיב למקבלה. הֵחוֹן, היה ראוי לחנינה. חוֹנֵן, אהוב, קדם ברצון; חוס, רחם, הטה חסד. הֻחַן, מצוא חן. חַנֵּן, הִתְחַנֵּן, בקש רחמים ורצון, העתר.

חנף (חָנֵף, יֶחֱנַף), פ״ע, מעול, בגוד, כַּחש; *(־ל־) חַלל, טמא, הַשְׁחת על ידי מעשים רעים; דבר חלקות בלב ולב; הַחֲנֵף, הַשחת במרמה וָשקר, חַלל; *(־ל־), דבר חלקות לגנב את לב אחר.

חָנֵף, ת, (חֲנֵפִים), איש מרמה וכחש; גונב לב אחר בדברים טובים וחלקות.

חֹנֶף, ז, כחש ומרמה; צדקת שוא.

חֲנֻפָּה, נ, כַּחש, דברים רכים וטובים או דברי תהלה על פי רב לא אמתים לגנב את הלב.

חנק (חָנַק, יֶחֱנַק), חַנֵּק, פ״י, הָמת על ידי לחיצה בגרון. הֶחֱנַק, הוּמַת על ידי אחר או הָמת את עצמו על ידי לחיצה חזקה בגרון; *הרגש ענוי חזק מפני צער. הִתְחַנֵּק*, המת עצמו על ידי לחיצה בגרון.

חֶנֶק*, ז, אחת מארבע מיתות בית דין; חניקה, הרג על ידי לחיצה בגרון.

זַנְקָן⁰, ז, אחד מיסודי האויר (בכימיה) 1).
ח״ס, ר״ת חטף סגול.
חַס וְשָׁלוֹם*, חַס וְחָלִילָה*, מבטא קריאה: ישמרנו ה׳ מזאת.
חַסָּא*, ז, חזרת, מין ירק גגים שעליו המרורים נאכלים בטלוה2).
(חסד) חִסֵּד, פ״י, גדף, חרף. הִתְחַסֵּד, התנהג בחסד, עשה חסד; ⁰התראה כחסיד וצדיק.
חֶסֶד, ז, (חַסְדִּי, חֲסָדִים, חַסְדֵי), מה שנעשה לא מחובה כי אם מנטית אהבה ורצון, נדבת הלב; פעֻלת צדקה לאחר; מעשה טוב, צדקה; חֵן; תועבה, מעשה רע.
— בְּחַסְדְּךָ⁰! בְּחַסְדְּכֶם⁰! מ״ק, אנא! בי!
חסה (חָסָה, יֶחֱסֶה) פ״ע, מצוא מחסה ומסתר, מצוא מגן ומחסה מרעה וצרה.
חָסוּד*, ת, (נ׳, חֲסוּדָה*), מלא חן וחסד.
חֲסוּדָה*, נ, מקום הקרע שהוציאו ממנו דם על ידי הקזה. ת, ר׳ חסוד.
חֲסוּם*, ז, גמון, זמם, כעין סל הנתן על פי הבהמה והחיה למנען מאכילה או מנשיכה.
חִסּוּם*, ז, סגירה, פעֻלת הסוגר והחוסם; קשוי, חזוק; פלדה, חֵלק ברזל (כגון חודה של סכין) שנחסם (ר׳ חסם).
חִסּוּר*, ז, מעוט, המעטה; ⁰(בחשבון), הפעֻלה לחסר מספר אחד ממספר שני.
חָסוּת, נ, הפעלה לחפש אחרי מחסה ומסתור.
חַסְחוּס*, ז, כעין עצם רכה מאד, כתנוך האזן.
חָסִיד, ז, אוהב צדקה וחסד; מתנהג בצדק וישר; דבק בדרכי ה׳; *תואר לאלהים; ⁰מחזיק בשטת החסידות.
חֲסִידָה, נ׳ מין עוף גדול ארך הרגלים והמקור3);

חסידה.

אשה דבקה בדרכי ה׳.
חֲסִידוּת*, נ, הדביקה בדרכי ה׳; אהבת צדקה וחסד; ⁰שטת כת החסידים שמיסדה היה הבעש״ט (ר׳ ישראל בעל שם טוב).
חֲסִידִים*, ז״ר, כנוי לכתה שקמה בישראל בימי החשמונאים; ⁰בני כתה שנוסדה לפני כמאה וחמשים שנה על ידי הבעש״ט (רבי ישראל בעל שם טוב).
חֲסִימָה*, נ, סגירה, מניעה, עצירה; חסום (ברזל) ר׳ חסם.
חָסִין, ת, חזק, תקיף.
חֲסִינָה*, נ, סל גדול עשוי מענפי תמרים.
חָסִים*, ז, קמח עשוי ממצה אפויה.
חסך* (חָסַךְ,* יַחְסֹךְ*), חִסֵּךְ*, פ״י, חשוך; (־על־), חוס, חמול על־.
חִסָּכוֹן*, ז, שמירת הון על ידי קמוץ בהוצאה; ⁰ידיעה במשק הבית.
חַסְכָן⁰, ז, איש שומר הונו על ידי קמוץ ההוצאות.
חסל (חָסַל, יַחְסֹל), פעו״י, כַּלֵּה, השחת עד כלה (ארבה את התבואה); *תם, כָּלָה, חדול מהיות.
חֲסַל* (ארמית), ז, גמר, סיום, סוף.
חסם (חָסַם, יַחְסֹם), פ״י, שים מחסום על פי בהמה לבל תאכל מהתבואה שלפניה; מנוע, עצור, סתום (פֶּה); גדור וסגור, סגור היטב; *(־ברזל), לבן ברזל באש ושים אותו אחר כך במים קרים להקשותו; (־סל), קלוע דור עבה וחזק לשפת הסל לחזקו שלא יתפרק.
הֶחֱסֵם*, הִסגר על ידי מחסום, חַסֵּם, חָסוֹם.
הִתְחַסֵּם*, הִסגר היטב; הָקשה (ברזל).
(חסן) הֶחֱסֵן, הֵאצר, הִטָּמֵן. חַסֵּן⁰, הַלֵּל, שבח במדת החסן; עצור בפני מחלה על ידי הרכבת נסיוב.

---

1) חנקן azot.
2) חסא салатъ, Lattich, laitue. lettuce
3) חסידה аистъ, Storch, Cigogne, Stork.

חָסֶן, ז, (חָסְנִי), מה שנשמר לשעת הצֹרך; משגב, חזק; *פשתן בלתי מנֻפץ.
חָסֹן, ת׳, חזק, רב כֹּח.
חָסֹן, ז, פשתן בלתי מנֻפץ.
חֲסַף*, ז, חֲסַפָּה*, נ, חרש, שבר כלי יוצר.
חֲסַפְּנִית*, נ, בהרת לא הלקה בעור האדם.
חֲסַפֵּס, פ״י, פצל פצלות; 0עשה מחֻספס, עשה לא חלק. חִסְפּוּס, העשות פצלות פצלות; *העשות לא חלק, המלא שרטות וגבנונים זעירים.
חסר (חָסַר, יֶחְסַר), פ״ע, היה פחות מהצרך; מעוט, הגרע מאשר היה קדם; בלתי מצוא די הצרך, בלתי השיג את הדרוש; הֵעָדֵר, לא היות במקום. חַסֵּר, הַמעט, הַקטן, גרוֹע; מנוֹע, חרול מתת די הצֹרך, נתון פחות מכפי הצרך; *אַבד, הַפסיד, גרוֹם נזק לאיש שיחסר לו ממה שיש לו; הקטן מספר אחד ממספר שני. הָחְסֵר, היה לאיש פחות מהצרך; גרוע, הַפחת; *הקטן מספר אחד ממספר שני.
חָסֵר, ת, שאין לו הדרוש לו; שאין בו כפי הצרך; פחות; *(בדקדוק) מלה כתובה בלי אמהות הקריאה ו׳, י׳ ולפעמים גם א׳.
— חֲסַר לֵב, כסיל, שוטה.
— חֲסַר לֶחֶם, עני שגם לחמו לנפשו אין לו.
— חֹדֶשׁ חָסֵר*, הדש שיש לו רק עשרים ותשעה יום.
חֹסֶר (חָסְרִי), חֶסֶר (חַסְרִי), ז, העדר דבר שיש צרך בו, ריש, עֹני, עניוּת, דלוּת; 0(במשחק הקלפים), החסר עד המספר המְסֻכם עליו בין המשחקים.
חֶסְרוֹן (בדבור: חִסָּרוֹן), ז, (חֶסְרוֹנוֹת), מגרעת, מוּם; *נזק, הזק; 0אי־שלמות; מה שדרוש לאדם לחייו, לצרכיו.
— חֶסְרוֹן כִּיס*, נזק כסף, הפסד ממון.
חַף, ת, נקי, לא אשם.
ח״פ, ר״ת, חטף פתח.
חָף*, ז, שן המפתח.

חֹף, ז, ר׳ חוף.
(חפא) חַפֵּא, פ״י, (־על־), ברוא דברים על־... יחס דברים בשקר ל־.
חָפָא*, ז, מכסה שפורשים על כלי מפני האבק...
חפה (חָפָה, יֶחְפֶּה), פ״י, כַּסה, הַסתר. הֵחָפֵה... היה מכֻסה. חַפֵּה, כַּסה, הסתר; *הַצד... באמתלאות שונות; כסה על מעשה איש...
חֻפָּה, נ, כעין גג עשוי מאריג מעל לכסא... או למִטה; יריעה נטויה לסוכך; כסא תפארת... שעושים לחתן וכלה ביום התנתם; 0נשואים... התנה.
חִפָּה*, נ, מסרק של אורגים.
חִפּוּי*, ז, מכסה; תכריך לדבר; דף שבי... רגלי כסא.
חִפּוּף*, ז, גדר יתדות.
חִפּוּשׂ0, ז, הוצאה לחפשי, שליחה לחפשי.
חִפּוּשׂ*, ז, השתדלות ובקשה למצא דבר, הקירה ודרישה; 0חקירה בתורה שבכתב... (בסגנון הקראים).
חִפּוּשִׁית*, נ, מין שרץ קטן שהרחר.
חָפוּת*, ת, מתאים, מכֻון, (בגד); משוּך הצדה ומקֻמט קמטים רבים (מסך, פרגוד).

חפושית.

חפז (חָפַז, יַחְפּז), פ״ע, אוּץ, מהר, עשה דבר במהירות רבה מפני בהלה; זרוֹם במהירוּת. הֵחָפֵז, הִבהל, פחוד ומהר לנוס; מהר, אוּץ.
חִפָּזוֹן, ז, מהירות מפני רגש בהלה.
חֲפִינָה*, נ, מְלוֹא החפנים.
חֲפִיסָה*, נ, כיס, שק קטן; 0חבילה קשורה וארוזה, צרור.
חֲפִיפָה*, נ, כסוי, פעלת המכסה; רחיצת הראש

בחכוך ובדבר מנקה; חכוך הגוף ושפשופו בשעת רחיצה; 0שן בכלי או במכונה.

חֲפִירָה*, נ, פעלת החופר; בור חפור באדמה; 0פעלת החופר בעמקי האדמה למצא שם מטמונים או עתיקות.

חֲפִישָׂה*, נ, ר׳ חפוש.

חפן* (חָפַן*, יַחְפֹּן*), פ״י, לקוח בחפנים.

חֹפֶן*, נ, חָפְנַיִם, זוגי, מלא יד קמוצה.

חַפָּן*, ז, משרת בבית מרחץ הרוחץ ומשפשף את הבאים להתרחץ.

חפ״נ, ר״ת, חסרי פא נון (בדקדוק).

חפף (חָפַף, יָחֹף), פעו״י, (עם על־), כסה, גנן; הַקף; *רחוץ הראש בחכוך ושפשוף. חוֹפֵף, חפוף.

חֲפָפִית*, נ, שחין הגורם חכוך חזק.

חפץ (חָפֵץ, יַחְפֹּץ, יֶחְפַּץ), פעו״י, (גם עם בְּ־), רצה, בקש להשיג דבר, חשק, התאוה; נטה, השתרע; הנד הנה והנה.

חָפֵץ, ת, רוצה, נוטה, אוהב, חושק.

חֵפֶץ, ז, (חֶפְצִי, חֲפָצִים, חֶפְצֵי), נטית הלב לדבר, תאוה, תשוקה, רצון; דבר, עצם; כלי חמדה, דבר יקר ערך; דבר, ענין; בצע, תועלת; 0כַּונה.

חפר (חָפַר, יַחְפֹּר), פ״י, כרה, פתוח בור בקרקע; תור, רגל, חפש. פ״ע, עשה לבן פנים; הִכלם, ההביש. הֶחְפִּר, חפור (פ״ע).

חֲפַרְפֵּרָה, חֲפַרְפֶּרֶת נ, מין עכבר החופר בקרקע.

חפש (חָפַשׂ, יַחְפֹּשׂ), פ״י, חפור ובקש; חקור ובדוק דבר לדעת טיבו. הֵחָפֵשׂ, החקר, הִבדק; בֻקש. חִפֵּשׂ, בקש, השתדל למצוא; התבונן. חֻפּוֹשׂ, הִסָּתר והֵעלם עד שיבקשוהו ויחפשוהו. הִתְחַפֵּשׂ, השתנה, התנכר, התראה כ־; התנכר על ידי לבישת לבוש אחר.

חֵפֶשׂ, ז, בקשת הדבר הטמון, חִפּוּשׂ.

(חפש) חִפֵּשׁ0, פ״י, הוציא להפשי, הוציא מעבדות לחרות, שחרר. חֻפּוֹשׁ, יצוא לחפשי, השתחרר, הנקה מעבדות.

חֹפֶשׁ, ז, רְוָחָה; דרור, חרות, מצב האיש שאין לו ארון ומצוה.

חֻפְשָׁה, נ, דרור, חרות, חפש.

חָפְשִׁי, ת, מְשֻׁחרר, נקי מעבדות, שאין לו ארון ומושל; 0פטור ממס; ממעט להאמין.

— חָפְשִׁי או לַחָפְשִׁי, תה״פ, בלי עבדות, בלי אדנות עליו.

חָפְשִׁית, נ, בדידות, יחידות.

— בֵּית הַחָפְשִׁית, בית החולים הנשלחים מחוץ למחנה.

חפת* (חָפַת*, יַחְפֹּת*), פ״י, קפל, קמט (בגד) בקמטים רבים; קפל בית היד והרימו להשף היד; הרם שולי הבגד וכפוף אותם למעלה לבל יתלכלכו.

חֵפֶת*, ז, קמט.

חֵץ, ז, (חִצִּי, חִצִּים, חִצֵּי), מקל או ברזל מחדד בקצהו יתנוהו בקשת לירות בו ולהמית; כנוי מליצי לברק; פגע רע הבא על האדם פתאם (במליצה); 0קו נצב יורד מאמצע הקשת אל היתר (בהנדסה).

חֲצָאִים*, ר׳ חצי.

חצב.

חצב (חָצַב, יַחְצֹב), פ״י, כרות, גזור (אבנים מתוך סלע); פסול מ־; חפור בור או קבר בסלע. הֵחָצֵב, חֻצּוֹב היה חקוק וחרות; הִפסל (אבן מסלע); *הִגזר (גְזֵרה). הַחֲצֵב, הַכרת, גדע, כַּלה.

חַצָּב*, ז, חוצב אבנים מן ההר או מן הפסילים.

חָצָב*, ז, קנה הסִּכר; כד חרס גדול; ירק

ממין הבצלים הגדל במקומות חול[1].

חַצְבָּה^0, נ, חלי ארמת[2].

חצה (חָצָה, יֶחֱצֶה), פ״י, פלוה, בקוע, חלק לשנים או ליותר מזה; חצוץ; הגיע עד החצי.

הֶחָצֵה, הֵחלק, התפרד. חַצֵּה*, חצה.

חָצוּב^0, ת, נגזר (בדקדוק).

חֲצוּבָה*, נ, מכון בעל שלש רגלים להעמיד עליו קדרה בשעת בשול.

חָצוּף*, ת, עז פנים.

— שָׁעָה חֲצוּפָה*, שעה שנקרו בה מקרים לא הגונים.

חֲצוֹצְרָה, נ, כלי תקיעה כעין שופר עשוי מתכת.

חֲצוֹת (-לַיְלָה, ובתלמוד בלי מלת: לילה), תה״פ, אמצע, חצי הלילה; הזמן שנחלק בו הלילה לשני חלקים שוים (ולפעמים: חצי היום).

— תִּקּוּן חֲצוֹת^0, תפלות וקנות על חרבן בית המקדש הנאמרות בחצות הלילה.

חֲצִי (בהפסק: חֵצִי, ר׳ חֲצָאִים), ז, חלק אחד מדבר הנחלק לשנים.

— בַּחֲצִי, באמצע, בתוך.

חֵצִי, ר׳ חץ וחצי.

— לַחֲצִי, לשני חלקים שוים.

חֲצִיבָה*, נ, פסול, חקיקה.

חֲצִיבוֹת^0, נ, (בהנדסה), נקודה ששם שני קוים נפגשים זה בזה וחוצבים זה את זה.

חֲצִיפוּת^0, נ, ר׳ חצפה.

חֲצִיצָה*, נ, סיג, מחיצה, דבר מפסיק ומבדיל.

חָצִיר, ז, עשב ירק; טחב, מין צמח דק שפרחיו אינם נראים וצומח במקום לח; עשב המתיבש וכלה מהר; שדה שבו צומח החציר; מין ירק ממין הבצלים הנאכל[3]; חצר (לפעמים במקרא).

[1] חצב скилла, scilla

[2] חצבה корь, Masern, rougeol measles

[3] חציר порей, Porree, poireau, leek

חָצָל, מין ירק גנים שפריו סגלגל ועינו כחול או כתום.

חצל.

חֹצֶן (חָצְנִי), חֵצֶן (חִצְנִי), ז, היק, החלל שבין הבגד והגוף מעל להגורה באחד מצדי החזה.

(חצף) הֶחֱצִף*, פ״ע, היה חצוף, הָעֵז פנים.

הִתְחַצֵּף*, החצף.

חֻצְפָּה*, נ, עזות פנים, עזות מצח.

חצץ* (חָצַץ*, יָחֹץ*), פ״י, הבדל, הפסק, עשה מחיצה. חַצֵּץ, חלק, פלג; זרז והלהיב למלחמה; ירה חצים; *נקה (השנים בקיסם שמכניסים אותו ביניהן). חָצוּץ, היה נקבע וקצוב.

חָצָץ, ז, חץ (כנוי לברק); אבנים קטנות חלקות; ^{0}מחלת האבן בכליות.

חֲצָץ*, ז, חֲצָצָה*, נ, מחיצה, קיר מבדיל, דבר מפסיק.

חַצְצֵר, פ״ע, תקוע, הריע בחצוצרה.

חֲצֹצְרָה, ר׳ חצוצרה.

חֲצֶצֶת^0, נ, מחלת האבן.

(חצר) הֶחֱצֵר, פ״ע, תקוע, הריע בחצוצרה.

חָצֵר, ז״נ, (חֲצַר, חֲצֵרִי, חֲצֵרִים, חַצְרֵי גם חֲצֵרוֹת, חַצְרוֹת), מקום פנוי מֻקף גדר לפני בית משכן האדם או באחד מצדדיו; כפר, מושב, חוה.

— חֲצַר הַכָּבֵד*, בדל הכבד.

— חֲצַר מָוֶת*, בית הקברות.

חַצְרוֹן^0, חַצְרָן^0, ז, אחד מאנשי חצר המלכות.

חֵק, ר׳ היק.

ח״ק, ר״ת, חטף קמץ, חצי קדיש.

חֹק, ז, (חֻקִּי, חֻקִּים), קביעות רשות עליונה במעשים ובמנהגים בחיוב או בשלילה; משפט כתוב וחרוץ; מדה קצובה; זמן קצוב; גבול, ארח, משפט טבעי; נמוס ומנהג קבוע; ^{0}סמ חקוק וטבוע.

— לִבְלִי חֹק, תה"פ, יותר מדי, יותר מהצרך, בלי גבול וקץ, בלי מדה.
— בְּחֹק*, (בסגנון הספרדים), בנוגע ל־.
(חקה) חָקָה, פ"ע, חקוק, חרות, פתח פִּתּוּחִים, *עשה כמעשה אחר. חֻקָּה, היה מחֻקק. הִתְחַקָּה (על־), הלוך בעקבות־.
חֻקָּה, נ, (ר' חֻקּוֹת), מצות ה', חק; קביעות פעֻלות כחות הטבע.
חִקּוּי*, ז, פעֻלת המחקה מעשה אחר; 0ציור נפשי או שכלי.
חֲקִיקָה*, נ, פעֻלת המחוקק והחורת.
חֲקִירָה*, נ, בדיקה, דרישה ועיון, פעֻלת החוקר והדורש; 0עיון בחכמה.
— חֲקִירַת עֵדִים*, שאלות שונות ששואל השופט את העדים כדי להוכח אם אמת בפיהם.
חַקְלָאוּת0, נ, תורת עבודת־האדמה; עבודת האדמה.
חַקְלָאִי*, חַקְלָי*, ז, אכר, עובד אדמה; 0מְלֻמד בתורת עבודת האדמה.
חֶקֶן0, ז, מין כלי־זרק שעל ידו יכניסו רפואה מימית לגוף החולה דרך החלחלת לנקות את המעים.
חקן0, (חָקַן0, יַחְקֹן0), פ"י, עשה חקן לאחר.
חקק (חַק, חָקַק, יָחֹק), פ"י, חרות, חקה, פתח פתוחים; ציר, תאר, רשום; חצוב, נקוב; קבוע חֹק. הֶחָקֵק*, היה חרות ומחֻקק, היה נבוב ונקוב. חוֹקֵק, חצוב, נקור, כרה; חרות, נקוב; כתוב בחרט; קבוע חק. חֻקוֹק, היה חרות וחקוק; הקבע לחק. הוּחַק, חֻקוק.
חָקָק*, ז, שרטת, מקום חקוק.
חֵקֶק, ז, (ר' חֲקָקִים, ס' חִקְקֵי), עצה עמֻקה.
חקר (חָקַר, יַחְקֹר), פ"י, דרוש, העמק ושאול; רגל, תור, חפור; זלזל (?); 0חפש ועין בשאלות מדע והכמה. הֶחָקֵר, הבחן, הבדק; הודע מהות דבר או כמותו. חַקֵּר, חקור.
חֵקֶר, ז, גבול, קצה, קץ; חקירה ודרישה; החלטה, משפט חרוץ.
חֹקֵר, חוֹקֵר, ז, דורש ובודק; 0איש חשבונות.
חַקְרָן0, ז, חוקר ודורש, מבקר; מתפלסף ביותר; חוקר קפדן.
חַקְרָנוּת0, נ, התפלספות יתרה, טבע החקרן.
חֹר (חוֹר), ז, נקב ארך וצר, בקיע; חלל מקום העינים; מערה; משכן בעלי־חיים שונים.
— חֹרִים, (חוֹרִין*), ז"ר, שרים, רוזנים.
— בֶּן־חוֹרִים*, בֶּן־חוֹרִין*, ז, בן גדולי־היחס; מי שאינו עבד.
חֲרָאִים, ז"ר, צואה, רעי.
חרב (חָרַב, יֶחֱרַב, יַחֲרֹב), פעו"י, יבוש, חדול מהיות נוזל, היה שמם ונהרס; הרוס. הֶחֱרַב, היה לשממה, הֵהרס; הִלחם; בוא במהומה. חָרוֹב, יָבוש. הֶחֱרִב, יַבֵּש, הפוך נוזל ליבשה; הרוס, הבא חרבן על מקום. הָחֳרַב, הֶחֱרַב.
חָרֵב, ת, יבש, חסר כל לח; שמם ונעזב.
חֹרֶב, ז, יבשת, צחיחה, חסר מים; חֻרְבָּן, הריסה; חֹם.
חֶרֶב, נ, (ר' חֲרָבוֹת, ס' חַרְבוֹת), כלי־זין ארך וחד, מאכלת להרגת אדם; גרזן, סכין; מחלת חֹם פנימי; עין המהרשה.
— חֶרֶב פִּיּוֹת, חרב חדה משני עבריה.
חַרְבָּה*, נ, מין סכין לבצירת הפרי.
חָרְבָּה, חֳרְבָּה, נ, (חֳרָבוֹת), מקום שמם, מדבר; מקום בנינים הרוסים, מפלת.
חֲרָבָה, נ, (חֲרָבוֹת), בנין גדול שבסיסו מרבע וכל קיר הוא משלש הזויות שיסודו למטה וצלעותיו מחברות למעלה בחד אחד.
חָרָבָה, נ, (חֲרָבוֹת), יבשה, יבשת.
חַרָבוֹן, ז, חֹם חזק; יֹבש.
חֻרְבָּן*, חָרְבָּן*, ז, הרס, מפלה, הריסה, מהפכה; 0חרבן בית המקדש.

חרג (חָרַג, יַחְרֹג), פ״ע, דלוג, קפץ ממקומו. — חוֹרֵג*, חוֹרֶגֶת*, אָב חוֹרֵג*, אֵם־חוֹרֶגֶת*, בֵּן חוֹרֵג*, בַּת חוֹרֶגֶת*, אָח־הוֹרֵג*, אָחוֹת־חוֹרֶגֶת*, ר׳ חורג.

חָרֶג*, ז, (ר׳ חֲרָגִים*), חלקים דקים הנראים באויר בבוא זהרורי השמש במקום חשוך.

חַרְגֹּל, ז, (ר׳ חַרְגֻּלִים), מין ארבה המצוי בשדה.

חרד, (חָרַד, יֶחֱרַד), פ״ע, (עם אֶל־, לִקְרַאת־, אַחֲרֵי־), הֶחפז, הִבהל; רעוד, הזדעזע, התעורר מרגש; פחוד, דאוג לדבר; (־לִקְרַאת־), מהר לצאת לקראת איש ברגשי כבוד. הֶחֱרֵד, הַפחד, יָרֵא, הַבהל, הרגז.

חָרָד*, ז, חלל ארך בלתי מפלש עשוי בקיר לשים בו חפצים.

חָרֵד, ת, מְפחד, דואג; ירא אלהים; ⁰ארוק מאד בדתו.

חֲרָדָה, נ, רגז, רעדה מפחד, יראה; דאגה לדבר.

חַרְדּוֹן⁰, ז, לטאה גדולה.

חֲרָדוֹת, נ״ר, בגדים קרועים ובלואים לסמן אבל וצער.

חַרְדָּל*, ז, מין צמח ידוע שגרעיניו חריפים ומרים מאד, ובהשחקם יערבום במים והשתמשו בהם ללפת את האכל, ולפעמים יניחום על הגוף לחממו [1].

חַרְדָּלִית*, נ, פלג ביער; אשדה, מפל מי־גשמים נוזלים בעֹז ממקום גבוה.

חרה (חָרָה, יֶחֱרֶה, וַיִּחַר), פ״ע, (־אַף בְּ־), כעוס, קצוף; (עם לְ־ או עם בְּעֵינֵי־) הצטער. הֶחָרָה, צַער, העלה אף, הַכעס. חָרָה*, הַבער, הצת. הַחֲרֵה, חֲרֵה, זרז. הִתְחָרֵה, התלהב מחמת קנאה; השתדל לחקות את אחר מקנאה בו; ⁰התערב, הַמרה; השתדל להעביר את אחר במסחר על ידי מכירה יותר בזול.

חָרוּב*, ז, (ר׳ חֲרוּבִים*), מין פרי עץ מתוק, ארך, מתֻרמל וגרעיניו קשים מאד [1]; העץ הנושא את הפרי הזה.

חֲרוּבִית*, נ, עץ החרוב.

חָרוּז, ז, (ר׳ חֲרוּזִים), פנינים או חוליות נקובות מסֻדרות על חוט אחד; *נתח בשר או דג חרוּז על שפוד; שירה (שקולה במשקל ידוע); אגֻדה, חבילה; ⁰שויון צלצול סוף השורות בשיר.

חֲרוּזָה⁰, נ, בתים אחדים של שיר מחברים יחד.

חָרוּט⁰, ז, גוף עגל אשר תושבתו רחבה והוא הולך וחד עד ראשו. חרוּט.

חָרוּי*, ז, שקיעה בכתל להניח בה חפצים.

חָרוּל, ז, סבך של קוצים; מין צמח שעל עליו הירקים יש כשערות עוקצות [2].

חֵרוּם*, ז, חמסנות החילים ואנשי הצבא בימי מלחמה; מצב מלחמה בין שתי ארצות.

חָרוּם, ת, שחטמו שקוע לצד מצחו.

חֲרוּמַף⁰, ז, איש בעל חטם שקוע.

חָרוֹן, ז, כעס, קצף; אֵש חֵמָה; רשן גחלי אש (תהלים נ״ח, ו׳).

חֵרוּף*, ז, דברי חרפה ונאצה.

חֲרוּפָה* (שִׁפְחָה), שפחה יעודה לארוניה.

חָרוּץ, ז, תעלה, חריץ, חפירה מסביב לעיר מבצר; שם מליצי לזהב. — חֲרֻצוֹת הַבַּרְזֶל, לוח עם מסרקי ברזל תחתיו לדוש בו.

חָרוּץ, ת, חד; שנון; שוקד על עבודתו, זריז, מהיר; מחלט, גמור.

חָרוּק*, ת, בעל שִׁנים והדודים; ⁰אות מנֻקדת בחריק; בעלי חיים קטנים מסוג הרומשים

---

[1] חרדל, горчица, Senf, moutarde, mustard.

[1] חרוב, рожокъ, Johannisbrot, caroube, carob

[2] חרול, крапива, Dessel, ortie, nettle,

בעלי שש רגלים שגופם חרוץ ונחלק בתוכו[1].
חֲרוּק שִׁנַּיִם°, ז, לחיצת השנים העליונות אל התחתונות מכעס.
חָרוּר*, ז, עבד משחרר.
חֵרוּת*, נ, חפש, דרור, רוחה.
חָרוּת*, נ, (ר׳ חֲרָיוֹת*), ענף דקל יבש, עלה דקל.
חרז* (חָרַז*, יַחֲרֹז*), פ״י, נקוב, רצוע; שים פנינים או חֻליות וסדרם על פתיל אחד; כתוב שירים בחרוזים. הַחֲרֵז*, חרוז.
חָרֶז°, ז, חרוז בשיר.
חַרְזָן°, ז, משורר, כותב חרוזים שאין בהם רוח שירה.
חַרְזָנוּת°, נ, כתיבת חרוזים בלי רוח שירה.
חַרְחֲבִינָה*, נ, ירק מר נאכל בחמץ ושמן וכיו״ב [2].
חִרְחוּר*, ז, מריבה, סכסוך; רכילות, דבה.
חַרְחוֹר*, ז, מעדר ברזל, כלי ברזל רחב ודק לחפר בו.
חַרְחוּר, ז, שם מחלה (השתמשו בו למחלת הרזון והשחפת).
חִרְחוּר*, ז, גרוי מחלקת וריב.
חַרְחֵר, פ״י, עורר ריב ומדנים; *חמם חלת דבש להוציא הדבש ממנה. הִתְחַרְחֵר, (ריב), פרוץ ריב.
חרט° (חָרַט°, יַחְרֹט°), פ״י, חקוק ופתח בעץ וכיו״ב בכלי חד; תת לגוף דמות עגול בחרט חד על ידי סבוב הגוף במכונת גלגל.
הַחֲרֵט*, צַיֵּר מערך בנין בחקיקת קוים.
הִתְחָרֵט*, שוב איש ממחשבתו, הנחם איש על מעשיו.
חֶרֶט, ז, דפוס לצורות ממתכת; כלי חד לפתח בו פתוחים; מכתב לכתב בו על לוח שַׁיִשׁ.
חָרָט°, ז, אמן עושה כלים מעגלים בחרט חד על ידי סבוב הכלי במכונת גלגל.
חֲרָטָה*, נ, התנחמות; דאגה וצער על מעשה.
חַרְטוֹם*, ז, מַקּוֹר לא חד; הפה והחטם של כל בהמה; ראש, קצה (נעל).
חַרְטֹם, ז, (ר׳ חַרְטֻמִּים), מבין כתב הציורים הוא כתב הירוגליפים (כתב המצרים הקדמונים); מכשף, קוסם.
— כְּתָב הַחַרְטֻמִּים°, כתב הצורות שהשתמשו בו המצרים הקדמונים.
חֳרִי (־אַף), ז, חרון, כעס, חמה.
חֹרִי, ת, נקוב מעשה רשת; מין מאפה.
חֲרָיָה* (ר׳ חֲרָיוֹת*), ענף יבש של עץ התמר; ר׳ חָרוּת.
חָרִיט, ז, כיס קטן יפה לשים בו כסף וכיו״ב.
חָרִיעַ*, ז׳ צמח עשבי דומה בגונו לכרכום [1].
חָרִיף*, ת, חד; עז, עוקץ (טעם); חכם מאד, פקח.
חֲרִיפוּת*, נ, טבע דבר שהוא חריף; חדוד השכל, עזוז השכל; עזוז הטעם.
חָרִיץ, ז, נתח, חתיכה; לוח דישה שקבועות בו שני ברזל או אבן; *חפירה ארכה וצרה בקרקע; חתך ושריטה באחד הגופים.
— חֲרִיץ־חָלָב, חתיכת גבינה.
חֲרִיצָה*, נ, בית השחי, בין הזרוע והצלעות; אזור שקושרים על החלצים.
חֲרִיצוּת*, נ, התמדה בעבודה, טבע איש חרוץ, זריזות רבה.
חִרִיק*, ר, חיריק.
חָרִיק*, ז, חרוץ, פגימה, פתחת בפי דבר.
חֲרִיקָה°, נ, עשית חריק והריץ, פגימה, פתחת בפי סכין או חרב; ר׳ חרוק שנים.
חָרִיר*, ז, חר קטן; החר בראש המחט, קופת המחט.

---

[1] חרוק, насѣкомое, Jnsekt insecte.
[2] חרחבינה синеголовникъ, (eryngium), Mannstren, panicaut.

[1] חריע дикій шафранъ, Saflor, carthame, safflower.

חָרִישׁ, ז, עת חרישת השדה; פעלת החורש, חרישה.

חֲרִישָׁה*, נ, פעלת החורש את האדמה, חריש; שתיקה, אי־שמיעה; חורשה.

חֵרִישׁוּת*, נ, טבע האיש שאינו שומע, תכונת החֵרשׁ.

חֲרִישִׁי, ת, שקט, בקול דממה; חם, יוקד(?).

חרך (חָרַךְ, יַחֲרֹךְ), חָרֵךְ*, הֶחֱרִךְ*, פ״י, קלה באש, הבהב להעביר שער או נוצות. הִתְחָרֵךְ*, הקלה באש, התהבהב.

חָרָךְ, ז, (ר׳ חֲרַכִּים), אחד חורי החלון ונקביו; מסגרת לזכוכית החלון; חלון קטן.

חָרֹל, ר׳ חָרוּל.

חָרֶלֶת*, נ, קדחת עם אבעבעות ככויות של נגיעה בחרולים 1).

(חרם) הֶחֱרִם, הִקְדִּשׁ, הבדל מן החל אל הקדש או מחיים למות; החלט על דבר אסור הנאה ממנו; הֶחֱרִב, הובש; השמד ואבד; תת חרם על־, הכרז חרם על־, נדה. הָחֳרַם, היה נדון להרג ואבד; הֵאסר בהנאה; הנתן בחרם, היה בנדוי.

חֵרֶם, חֶרֶם, ז, (ר׳ חֲרָמִים, חֲרָמוֹת), כליון חרוץ, הרבן, מעשה תועבה; הקדשה, הברלה מחל אל הקדש; נדוי, הבדלה מתוך העדה; רשת, מצודה.

חָרָם*, ז, שודד, גזלן; דַיָג.

חָרְמָה⁰, ז, השמדה, כליון.

חֶרְמֵשׁ, ז, (ר׳ חֶרְמֵשִׁים), מגל לקצר תבואה.

חֶרֶס, ז, שמש; שחין יבש הגורם חכוך; חרש, שבר כלי יוצר שרוף באש.

— כְּלֵי חֶרֶס*, ז״ר, כלים עשוים מחמר שרוף באש.

חרמש.

חָרָס*, ז, יוצר חרס, קַדָּר, עושה כלי חרס.

1) חרלת, Urticaria

חַרְסִינָה⁰, נ, כלי חרס סיני 1).

חַרְסִית, נ, כלים עשוים מחמר; חמר שממנו עושים כלים; חרס כתות ושחוק לחלקים קטנים מאד.

חֲרֹסֶת*, נ, תערבת מיני פירות כתושים ובלולים בחמץ שבה מטבילים ירקות הריפים (ביחוד בליל הסדר של פסח).

חרף (חָרַף, יֶחֱרַף), פ״י, היה רפה; הסוג אחור; גור כל ימי החורף. הֶחֱרִף, היה מקדש, קנוי לאחר. חֵרֵף, שים לקלון, גדף, נאץ; (־נֶפֶשׁ) שים נפשו בכפו.

חֹרֶף, ז, רבע השנה שאחרי הקיץ; חצי השנה שבין תקופת הקיץ והאביב (מתשרי עד ניסן).

— יְמֵי חֹרֶף הָאָדָם*, ימי עלומיו; ימי הזקנה.

חֶרְפָּה, נ, (ס׳ חֶרְפַּת, חֲרָפוֹת, חֶרְפּוֹת), כלימה, קלון, בוז, בזיון; בזוי, חרוף.

חֹרְפִּי⁰, ז, מין עוף קטן מזמר וגונו ירקרק 2).

חרץ (חָרַץ, יֶחֱרַץ), פ״י, שנן, (לשון); גזור, פסוק דין; קבוע דבר, החליט; חקוק וגזור בתוך־; עשה חריץ, סריטה; הזדרז. הֵחָרֵץ, היה נגזר ונחתך בדין; היה חקוק ונגזר.

חֶרֶץ*, ז, שרטת, מעמק; ⁰כליה, השמדה; ההלטה.

חַרְצֹב, ז, (ר׳ חַרְצֻבּוֹת), מחץ, פצע; כבלי ברזל, נחשתים.

חַרְצָן, ז, (ר׳ חַרְצַנִּים), הגרעינים הקטנים שבתוך גרגיר הענבים; ⁰הגרעינים הקטנים שבתוך גרגיר התמר.

חרק (חָרַק, יַחֲרֹק), פ״י, (־שִׁנַּיִם על־), חכוך השנים העליונות על התחתונות מכעס וכדומה והשמיע מביניהן קול צרוד; שרוט בתוך־.

חרר (חַר, יָחֹר), פ״ע, היה חם והשרף; יבוש מאד; ⁰(חָרַר, יַחֲרֹר), פ״י נקוב, עשה

1) חרסינה фарфоръ, Porzelan, porcelaine.

2) חרפי чижъ, Zeisig, serin, siskin

חור בתוך־. הֻחוֹר, הֻשרף ויבש מאש; היה יבש (הגרון). חוֹרֹר׳ *היה חפשי, יצוא לחפשי, הַרְחֵר, ר׳ שם.

חָרֵר, ז, (ר׳ חֲרֵרִים), מקום חרב ושמם מחרבוני קיץ.

חָרָר*, ז, חוֹר, נקב קטן.

חֲרָרָה*, נ, עֻגה דקה עגלה אפויה על גחלים; דבר הדומה בצורתו לעגה כזאת.

— עָנִי הַמְהַפֵּךְ בַּחֲרָרָה*, מבטא תלמודי לאחר העוסק בדבר המועט שיש לו.

חֶרֶשׁ, ז, (ר׳ חֲרָשִׁים), סוד, רָז.

— חֲרָשִׁים, כשוף.

חֶרֶשׁ, תה״פ, בלאט, בשתיקה, בסוד.

חרש (חָרַשׁ, יַחֲרשׁ), פעו״י, פלח האדמה להכינה לזריעה; חרות, חקוק, פתח פתוחים; יצור כלי ממתכת; חשוב רע על־; (יֶחֱרַשׁ), היה חֵרש, חדול מהיות שומע; שתוק, עבור בשתיקה על דבר; עשה לחֵרש. הֶחֱרֵשׁ, החפר לשדה זרע. הַחֲרֵשׁ, חשוב רעה; שתוק, דוֹם, הַסתר, גרום כי אחר ישתק; (־לְ־), לא ענה על דברי איש, לא ערער על דבריו. הִתְחָרֵשׁ, דַּבר (אנשים אחרים) בלאט ביניהם; *היה לחֵרש, חדול מהיות שומע; שמור, ארוב.

חֹרֶשׁ, ז, (ר, חֳרָשִׁים), יער קטן, סבך עצים.

חָרָשׁ, ז, (חָרָשִׁים, חָרָשֵׁי, גם חֲרָשִׁים, חָרָשֵׁי), אמן במלאכת מחשבת; מצַיר, עושה ציורים ותמונות; עושה מלאכה בחמרים שונים; נַפח, חרש ברזל; חרש עץ, נגר; מכשף.

— חָרַשׁ אֶבֶן, חוצב אבנים, סתת.

— חָרַשׁ עֵצִים, נגר עושה כלים מעץ.

— חָרָשֵׁי מַשְׁחִית, הכמים להרע.

חֵרֵשׁ, ז, אטום אזנים, בלתי שומע; *אִלם וחרש.

חָרַשׁ־עֵץ°, ז, שם עוף 1).

חֶרֶשׂ, ז, חמר שנשרף באש והתקשה; שבר מכלי עשוי בחמר זה.

— כְּלִי חֶרֶס°, כלי עשוי בחמר החרש.

חַרְשָׁאִי°, ז, פועל אצל אכר, המקבל בשכרו חלק ביבול השדה ומזונות.

חֹרְשָׁה, ר׳ חֹרֶשׁ.

חֵרְשׁוּת*, נ, מום החֵרש שאינו שומע.

חֵרְשִׁית*, חֵרֶשֶׁת*, נ. אטומת אזנים; אלמת וחרשת.

חַרְשָׁף°, ז, מין עשב קוצי נאכל 1).

חֲרֹשֶׁת, נ, מלאכת חרש עץ או אבן או מתכת; °תעשיה, כללות המלאכה הנעשית בבתי מעשה.

— בֵּית חֲרֹשֶׁת°, ז, בית מלאכה, סַדנה.

חרת (חָרַת, יַחֲרֹת), פ״י, חקוק, פַּתח, רשום בעט ברזל. הֶחֱרֵת°, הִכתב; הִגזר (גזרה).

חֶרֶת*, ז, צבע שחור של רצענים ומעבדי עורות; הרשם העמוק ההרות בדבר חד.

חָרָת°, ז, חרשאי, פועל אצל אכר המקבל בשכרו חלק ביבול השדה ומזונותיו.

חִשָּׁאי*, ר׳ חשי.

חשב (חָשַׁב, יַחְשֹׁב, יַחֲשֹׁב), פ״י, יצור רעיונות במֹחַ; (־איש או דָבָר ל־), דמה כי איש פלוני או דבר פלוני הוא כך וכך; כבד, תת כבוד וחשיבות; עַין בדבר והתבונן איך לעשותו; *עשה חשבון; (־לַעֲשׂוֹת), רצה לעשות, החלט לעשות. הֶחָשֵׁב, הראה דומה ל־, התמשל ל־; הִכבד, היה נכבד; הובא במספר, המנה. חַשֵּׁב, ערוך חשבון; בחון בלבו; בקש תחבולות ועצות. הִתְחַשֵּׁב, בוא במספר, הִמָּנה; עשה חשבון מדיק, חשוב הרבה; היה אדם חשוב.

חֵשֶׁב, ז, חגורה, אפוד, אזור מקשט.

חֶשְׁבּוֹן, ז, (ר׳ חֶשְׁבּוֹנוֹת), ז, עיון ומחשבה

---

1) חרש עץ дятель, Specht, pic, Woodpecker.

1) חרשף артишокъ, Artischoke, artichaut, artichoke,

שכלית; עריכת מספרים ביחס ידוע זה לזה; *חכמת החשבון; 0סדור מספרים של הוצאות שונות, של מחירי דברים, המגיע מאיש והמגיע לו וכיו"ב.

חֶשְׁבּוֹן, ז, (ר' חִשְׁבּוֹנוֹת), מזמה, תחבולה; מכונה; מכונת מלחמה לקלע בה מרחוק אבני קלע.

חַשְׁבָּן0, ז, בעל חשבונות, איש היודע לחשב השבונות.

חשד* (חָשַׁד*, יַחְשֹׁד*), פ"י, (גם עם־), חשוב עון ב־, חשוב כי פלוני עשה דבר רע מבלי לדעת לנכון ומבלי הוכחות וראיות. הֵחָשֵׁד*, הֵחשב לפושע ועושה מעשה רע. חַשֵּׁד*, חָשׁוֹד.

חֶשֶׁד* (או חֲשָׁד*), ז, מחשבת עון על־, מחשבת איש על רעהו מבלי ידיעה וראית כי עשה דבר רע.

חַשְׁדָן0, ז, איש שדרכו להשד תמיד בחבריו כי הם עושים רעות.

חַשְׁדָנוּת0, נ, טבע החשדן.

חשה (חָשָׁה, יֶחֱשֶׁה), פ"ע, שתוק, דום, המנע מהשמיע קול; היה שקט בלי תנועה, המנע מעשות דבר. הַחֲשֵׁה, חָשָׁה; הַשתק, הקם דממה.

חש"ו, ר"ת, חרש שוטה וקטן.

חָשׁוּב*, ת, נכבד, נשוא פנים; יקר, רב ערך. — חָשׁוּב כְּ־*, דומה ל־, כאילו היה־.

חִשּׁוּב*, ז' השיבות; מציאות המספר המדויק על ידי חשבון.

חָשׁוּד* ת, נחשד בדבר, הנחשב לפושע ב־.

חָשׁוּךְ*, ת', אפל, מלא חשך.

חֲשׂוּךְ־בָּנִים*, ת, עקר, שאין לו בנים.

חֶשְׁוָן*, מַרְחֶשְׁוָן*, ז, שם החדש שאחרי חדש תשרי.

חָשׁוּק*, ת, אהוב, חמיד; כל מה שאדם מתאוה לו.

חָשׁוּק, ז, כעין חגורה או טבעת גדולה לחבר בה ראשי עמודים או חלקי כלי וכחומה להדקם; קשוט דבר בקביעת כסף או זהב בתוכו.

חִשּׁוּק, ז, העגול העליון החיצון של האופן.

חִשּׁוּר, ז, אחת היתדות שמחברות את הגלגל החיצון של האופן אל הגלגל הקטן שבמרכזו.

חֲשַׁי* (חֲשָׁאִי*), ז, סוד; דממה, שקט. — בַּחֲשַׁי* תה"פ, בסוד, חרש.

חֲשִׁיבוּת*, נ, תכונת דבר שהוא חשוב ונכבד.

חֲשִׂיף, ז, עדר צאן.

חֲשִׂיפָה*, נ, פעלת המגלה, גלוי דבר; קלפת העץ.

חשך (חָשַׁךְ, יֶחְשַׁךְ), פ"ע, היה השך, התכסה אפלה, העדר אור; (־עֵינַיִם), העדר הראות; (־פָּנִים) היה שחור וקודר מצער. הֶחֱשִׁיךְ*, היה חשך. הַחֲשֵׁךְ, מנוע אור, כסה באפלה; *היה חשך.

חָשֹׁךְ, ת, נקלה, לא נכבד. — חֲשֻׁכִּים0, ז"ר, מורדי אור, שונאי השכלה וקדמה.

חֹשֶׁךְ, ז, (חָשְׁכִּי), אפלה, העדר אור; (במליצה), כנוי למעשים רעים, לצרה וליגון.

חָשֵׁךְ, ת, הולך בחשך.

חשך (חָשַׂךְ, יַחְשֹׂךְ), פ"י, מנוע, עצור, לא נתון; שמור וקבץ יחד; חוס, רחם. הֵחָשֵׂךְ, הֵעצר, המנע, חדול מהיות.

חָשָׂךְ, ז, הפסק.

חֲשֵׁכָה, נ, (ס' חֶשְׁכַת), אפלה, חסר אור; *ראשית הלילה אחרי בוא השמש; 0סכלות; בערות.

חשל* (חָשַׁל*, יֶחְשַׁל*), פ"י, חרוש ברזל, הכה בפטיש על המתכת לתת לה צורה; נפץ לרסיסים. הֶחָשֵׁל, היה חלש וכושל הרגש רפיון ולֵאות; הִכָּשֵׁל בהליכה. חִשֵּׁל*, הַרפות, החליש.

חֲשֶׁל°, ז, רפיון כֹּח, חֻלשה.

חֶשְׁלָה*, נ, שעורים כתותות שנטלה קלפתן, גרש שעורים.

חִשְׁמוּל°, ז, נתינת כח חשמל בדבר.

חַשְׁמַל, ז, (גם חַשְׁמַלָּה), נגה אש, זהר אש; מין כפר ימי; ענבר; °כח וטבע דבר אשר בהמרחו יצאו ממנו זיק אש והוא מושך אליו גופים אחרים[1].

חִשְׁמֵל°, פ״י, תת כח חשמל בדבר; עורר כח חשמל בדבר על ידי מריחה וכדומה.

חַשְׁמַן, ז, שַׂר, אביר; °אחד מראשי הכהנים הקתולים העומדים לפני האפפיור.

חֹשֶׁן, ז, כסות מכסה החזה; אחד מבגדי הכהן הגדול שנשא על חזהו.

חשף (חָשַׂף, יַחְשֹׂף), פ״י, גלה דבר סתר, הסר המכסה; הסר הקלפה, קלוף; שאוב מעל־. הֵחָשֵׂף°, התגלה, הִגלה.

חשק (חָשַׁק, יַחְשֹׁק), פעו״י, (גם עם ב־), התאוה, רצה בחזקה, חפץ בדבר, אהוב בחזקה; *חבר יחד, צמד. חַשֵּׁק, חזק ודבק. חֻשּׁוֹק, הֻחזק והֻדבק; היה חשוק.

חֵשֶׁק, ז, (חִשְׁקִי), תאוה, תשוקה, חפץ; נטית אהבה בין זכר לנקבה.

חִשֻּׁק, ר׳ חִשּׁוּק.

חַשְׁקָנוּת°, נ, טבע איש מבקש אהבה.

חִשֻּׁר, ר׳ חִשּׁוּר.

חשר* (חָשַׁר, יַחְשֹׁר*), פ״י, כבור בכברה, הנף בנפה. חַשֵּׁר*, נטוף, הזל טפות.

חַשְׁרָה, נ, קבוץ, אספה.

חשש* (חָשַׁשׁ*, יַחְשֹׁשׁ*), פ״ע (עם לְ־), דאוג, חרוד, הצטער; כאוב, הרגש כאב; (־לדבר), שים לב לדבר והשגיח בו, התחשב בדבר.

— חוֹשְׁשָׁנִי*, ירא אני פן־; מרגיש אני כאב ב־.

[1]) השמל электричество, Elektrizität, électricité, electricity.

חֲשַׁשׁ, ז, עשב יבש דק.

חֲשַׁשׁ*, ז, חֲשָׁשָׁה*, נ, יראה, פחד, דאגה לדבר.

חֵת, ז, (חִתִּי), פחד, מורא, יראה, מגור.

חַת, חָת ת, בלי אמץ לב, ירא.

— לִבְלִי חָת, תה״פ, בלי מורא ופחד.

חתה (חָתָה, יַחְתֶּה), פ״י, גרוף והפרד; גרוף ואסוף יחד; גרוף והשלך הלאה.

חִתָּה, נ, פחד, מורא.

חִתּוּךְ*, ז, כריתה בסכין וכיו״ב, פֻּעלת החותך; °מילה, כריתות הערלה.

— חִתּוּךְ הַדִּבּוּר°, ז, הפרדת הדבור להברות.

חִתּוּל, ז, תכריך, מטלית לתחבשת פצע; °חתיכת בד לעטף בו ילד קטן.

חָתוּל*, ז, שונרא, שם חי ביתי הידוע ברדיפתו אחר העכברים[1], (בשם הזה קוראים לזכר וגם לנקבה).

חתול.

חָתוּם, ז, ספר מקנה, שטר חוזה.

חָתוּם°, ת, מנוי על עתון או ספר.

חִתּוּם*, ז, חתימה (על שטר); סיום, סוף.

חִתּוּן*, ז, ביאה בקשר קרבת משפחה על ידי חתונת אחד הקרובים; חתונה, נשואים.

חַתְחַת, נ, (ר׳ חַתְחַתִּים), סכנה, דבר גורם פחד גדול; בקע באדמה.

חֲתִיָּה*, נ, הפעלה לחתות גחלים.

חֲתִיכָה*, נ, חתוך, פעלת החותך והכורת; גזר, חלק הנחתך מדבר שלם, נתח אחד מנתחי דבר נגזר; °החלק היותר קטן שלא יחָלק עוד (בספרות הקראים).

חֲתִימָה*, נ, כתיבת איש את שמו לאשור הכתוב; כתיבת יד לאות הסכם על דבר; סוף, סיום, גמר; סתימה; °מניה, התמנות על דבר.

[1]) חתול кошка, Katze, chat, cat,

חֲתִירָה*, נ, מחתרת, חפירה תחת דבר; פרץ בין־, תעלה.

חִתִּית, נ, מורא, פחד.

חתך* (חָתַךְ*, יַחְתֹּךְ*), פ״י, גזור, כרות; החלט, חרוץ, גזור דבר; תת תבנית לדבר; בטא ברור. הֵחָתֵךְ, הִגָּזֵר (דין ומשפט); הכרת להתיכות; *הִכרת מ־. חַתֵּךְ*, גזור לשנים או לשלשה ויותר; הַבדל בין ההברות.

חִתּוּךְ*, הִתְחַתֵּךְ*, הִגָּזֵר.

— מוֹפֵת חוֹתֵךְ*, ראיה שאין בה כל ספק, הוכחה נמרצה.

— שִׁנַּיִם חוֹתְכוֹת0, השנים הקדמיות בפה.

חֲתָךְ*, ז, שסע, מקום הנחתך.

(חתל) חַתֵּל0, עטוף ילד בחתולים; חבוש מכה. חִתּוּל, הָחְתֵּל, היה עטוף וכרוך.

חֲתֻלָּה, נ, מעטפה, תכריך.

חתם, (חָתַם, יַחְתֹּם), פ״י, סתום, סגור, נעול; כסה, הסתר; קַים איש דבר בכתיבת שמו או בשימת חותמו; סגור בטבעת־חותם; גמור, הַשלם דבר; 0הִמנה על דבר. הֵחָתֵם, הסגר בטבעת־הותם; הִסתם. חַתֵּם, סגור, כלוא; סגור בטבעת־חותם. הָחְתֵּם, עצור, כלוא, סגור.

חֹתָם (חוֹתָם), ז, חֹתֶמֶת (חוֹתֶמֶת), נ, טבעת או יתד וכדומה עם פתוח שם נושאה לאשר ולקים בה דבר; *מטבע ממתכת או מחמר אחר לסמן; 0אות הקלון על בגדי היהודים בימי הבינים.

(חתן) הִתְחַתֵּן, התקשר (שתי משפחות) על ידי נשואי איש ואשתו; היה חתן.

חָתָן, ז, (חֲתָנִים, חַתְנֵי) ז, בעל הבת; *ארוס; איש בימי שמחת התנתו; ילד נמול; 0מי שעושים לכבודו הגיגה (חֲתַן החג, היובל).

חֹתֵן (חוֹתֵן), ז, אבי האשה ביחס לבעלה; לפעמים גם: אחי האשה.

חֲתֻנָּה, (חֲתֻנַּת, חֲתֻנָּתִי), חג כלולות, חג ברית הנשואים.

חֹתֶנֶת (חוֹתֶנֶת), נ, אם האשה ביחס לבעלה.

חֲתֻנּוֹת, נ, ר׳ חֲתֻנָּה.

חתף (חָתַף, יַחְתֹּף), פ״י, גזול, לקוח פתאם מיד אחר בחזקה; הָמֵת.

חֶתֶף, ז, גזל, גזלה; מות.

חתר (חָתַר, יַחְתֹּר), פ״י, (עם ב־, ל־), פרוץ ובקוע אל תוך־; חפור מתחת ל־ כדי לפרוץ אל תוך־; חפור במשוט במי הים או הנהל לדחף את האניה או את הסירה; *נקוב וקדוח בתוך־.

חתת (חַת, יֵחַת), פ״ע, הִשבר; הִבהל; דֻּכֹּא. הֵחוֹת, הִשבר; פחוד, ירא. חַתֵּת, שַׁבֵּר, נפץ; הַפחד, הבהל. הָחֵת, חַתֵּת.

חֲתַת, ז, פַּחד, מורא, מגור; צרה, שבר.

ט.

ט, האות התשיעית בא״ב העברי, שמה טֵית; סמן המספר תשעה, תשע.

ט״א, ר״ת, טעם אחר.

טֵאוּט0, ז, כבוּד חדר, הסרת הסחי במטאטא.

טָאֵט*, טַאטֵא, (טַאטֵא, יְטַאטֵא), פ״י, גרוף סחי ורמן שעל הקרקע במטאטא של קבוצת שבטים דקים, כבר, נקה והסר הזבל.

טָב*, טָבָא*, ת, (ארמית) טוב. תה״פ, טוב, היטב.

— לְטָב*, (ארמית), לטובה.

— טָבִין וּתְקִילִין*, (מטבעות), טובים ושקולים במשקל נכון.

טְבוּל, ז, מצנפת שחובשים לראש בארץ הקדם;

ציצית התלויה במגבעת ליושבי ארץ הקדם.

טְבוּל*, ז, טבילה, הטבלה, פעלת הטובל; החרֹסת שבה מטבלים בשר.

טַבּוּר, ז, (הָאָרֶץ), מקום מורם; מרכז, תוך; *שרר, ככפתר שקוע בעור הבטן.

טבח (טָבַח, יִטְבַּח), פ״י, שחוט בהמה למאכל; הרוג אנשים במלחמה וכיו״ב; בשל מאכלים. טַבֵּחַ, טָבוּחַ.

טֶבַח, ז, שחיטת בהמה לאכלה; שפך דם אדם לרֹב; בהמה מוכנה לשחיטה; בשול מאכלים לסעודה.

טַבָּח, ז, שוחט בהמות; מוכר בשר, קצב; מבשל, מכין אכל; תַּלִּין, ממֻנה להרג הרוגי מלכות.

טִבְחָה, נ, מאכלים מבֻשלים לסעודה; טֶבַח, הריגה.

טַבָּחָה, נ, מבשלת, מכינה אכל.

טְבִיחָה*, נ, שחיטה, הריגה.

טְבִילָה*, נ, טְבוּל, רחיצה במים, השקעת דבר או גוף במים והוצאתו משם.

טְבִיעָה*, נ, מצב הטובע והצולל.

— **טְבִיעוּת עַיִן***, נ, הכרה במבט עין, סגֻלה להכיר במבט עין חודר.

טבל (טָבַל, יִטְבֹּל), פעו״י, (גם עם ב־), הורד דבר יבש במים ללחלחו; רחוץ הגוף במים. הִטְבִּל, הַשְׁקֵעַ, הורד בנוזלים; *היה טֶבֶל (ר׳ שם). טַבֵּל*, הִטְבִּל*, הַשקע והורד דבר בנוזלים; הבא בברית דרת הנוצרית. הָטְבַּל°, הוּבא בברית הדת הנוצרית.

טֶבֶל*, ז, תבואה לפני שהרימו ממנה תרומה ומעשרות.

טַבְלָה*, נ, לוח קטן; לוח מספרים או שמות; שֻׁלחן; תף.

טַבְלָן°, ז, צולל במים, אמודי, יורד במעמקי מים; מין עוף[1].

טבע (טָבַע, יִטְבַּע), פעו״י, שקוע, צלול, ירוד והֵעמק בתוך דבר; *צלול במים וירוד תהומה; הַשקע, הורד דבר במים; עשה מטבעות; התך והדפס צורה במתכת; עשה לחק, קבוע לחק. טַבֵּעַ°, הַשקע בנוזלים. טֻבֹּעַ, הָשקע, צלול, ירוד תהומה. הִטְבִּיעַ°, הַשקיע; שים בטבע דבר; קבוֹע תמונה או מלים במטבע; חרות בלב־, עשה רשם חזק ב־. הָטְבַּע, הורד למעמקים; הונח ליסוד; °החרת בלב־.

טֶבַע*, ז, (לפעמים נ׳), מטבע; תהלה, שם טוב; יסוד עקרי; חקי היצירה העושים את העצמים כמו שהם; °התולדה וכל אשר בה; אפי, תכונת האיש ומזגו; סגֻלת דבר ותכונתו; מדה.

— **יָצָא טִבְעוֹ בָעוֹלָם***, (מלך), מטבעותיו קֻבלו, ובהשאלה: התפרסם שלטונו.

טִבְעִי°, ת, של הטבע, כמו שהוא מהטבע, מה שאינו מלאכותי; חכם בקי בחכמת הטבע.

טִבְעִיּוּת°, נ, מצב דבר שהוא טבעי.

טַבַּעַת, נ, (טַבַּעְתִּי, טַבָּעוֹת, טַבְּעוֹת), עגול ממתכת וכיו״ב; עגול קטן ממתכת וכיו״ב לאצבע להכשיט; *אחד העגולים שבגרון.—

טבעת.

— **פִּי טַבַּעַת***, חלחלת, קצה המעים, מקום יציאת הצואה.

טֵבֵת, ז, שם החדש העשירי אחרי ניסן.

טִגּוּן*, ז, פעלת המטגן; °רבה, מיני פרי מבשלים בסכר.

טִגֵּן*, פ״י, בשל דבר היטב בשמן; °בשל פרי בסכר. טֻגַּן*, היה מטֻגן.

טִגְרוּס*, **טִגְרִיס***, ז, נמר, חית טרף ממשפחת החתולים שעורה נקֹד וטלוא.

טָהוֹר, ת, נקי (מסיג, מטֻמאה, מלכלוך), צח,

---

[1] טבלן нырокъ, Taucher, harle, goosander

ברור; הפך מן: טמא; מי שלא נגע בדבר טמא; מי שאינו מלכלך בחטא ובכל מעשה רע.

טיגרים.

טהר (טָהַר, יִטְהַר), פ"ע, היה נקי וברור (על ידי העברת זוהמה מהגוף). טִהֵר, נִקָּה, הסר כל חלאה וסיג; הוצא מחזקת טֻמאה, חשוב לטהור. טֹהוֹר, הֻנקה. הִטַּהֵר (־הִתְטַהֵר), נקה את עצמו.

טֹהַר, ז, צחות, נקיון; זהר, בהירות; מקום נקי וטהור.

טָהֳרָה, ר' טהר.

טַהֲרָה o, נ, פעֻלת המנקה והמטהר.

טְהָרוֹןo, ז, מכונה לנקות ולטהר האויר בחדר.

טָהֳרוֹת* (טַהֲרוֹת*), נ"ר, שם החלק הששי משששת סדרי המשנה; הלכות טהרה.

טוב (טוֹב, יִיטַב, על דרך נחי פ"י משרש „יטב"), פ"ע, (־ל־), היה (איש) במצב נעים לו; היה ישר ושלם באיכותו ובתכונתו; (לב־ טוב עָלָיו), היה שמח ומלא רצון; (־בְּעֵינֵי), מצוא דבר חן בעיני איש, היה דבר רצוי ונעים. הֵיטִיב, ר' שרש „יטב".

טוּב, ז"ר, דבר טוב (ע' להלן: טוב, ת'); איש טוב; מאכל דשן; מנוחה, שלוה; אשר, ברכה; חסד, פעלת חסד לאחר; מעשה הצדקה, מעשה חסד ונדבות.

טוֹב, ת, יפה, נעים, מועיל, רצוי, שהוא כראוי להיות, שאינו רע; בריא, חזק; חשוב.

טוֹב, תה"פ, רצוי, נכון, יפה.

טוֹב, מ"ק, אות הסכמה לענין רצוי.

— יום טוב, ז, חג, יום שמחה.

— טוב לֵב, ת, בעל לב טוב; שמח ועליז.

— טוֹב מַרְאֶה, ת, יפה, נעים.

— טוֹב עַיִן, ת, רוצה בטובת אחרים.

— טוֹבֵי הָעִיר*, ז"ר, מנהיגי העיר וראשיה.

— טוֹב שֵׂכֶל, ת, חכם, נבון.

טוּב, ז, עשר, שפע ברכה, דברים יקרים; ישר, חסד, רוח נדיבה; אשר, הצלחה; יפי, יפעה, הדר.

— טוּב לֵב, ז, שמחה.

טוּבָא*, תה"פ (ארמית), הרבה.

טוֹבָה, נ, נדיבת הלב, רוח נדיבה; ישר; מעשה טוב וחסד, מעלל טוב; שֵׁרות לאחר מבלי חפץ לקבל שכר; אשר, הצלחה; הרוחה, הרחבה; *הכרת תודה.

— טוֹבַת הֲנָאָה*, נ, תועלת קטנה, תועלת צדדית.

— בְּטוֹבָה*, בחפץ לב, בהסכמה, ברצון.

— שֶׁלֹּא בְּטוֹבָתוֹ*, למרות חפצו, נגד רצונו, על כרחו.

טוֹבְלo, שם עוף מעופות המים, טבלן, ר' שם.

טוה (טָוָה, יִטְוֶה), פ"י, שזור, עשה חוטים מצמר או מפשתן. הִטָּוֶה*, הֵעשה לחוטים.

טוּזִיג*, ז, סעודה שכל אחד משתתף בה ונותן חלקו בדברי אכל.

טוח (טָח, יָטוּחַ), פ"י; שים טיט בבדקי הקיר; צפה, כסה בטיט או בשיד את אבני הקיר; מרוח דבר על איזה עצם. הִטּוֹחַ, הִסתם בשיד או בטיט; *הִדבק והלחץ אל־. הֻטַּח*, טוח; לחוץ ודבוק ל־; הֻכה, הלקה; בוא אל אשה; חרף, גדף.

טוּחָה, נ, קרב איש וסתר לבו; אחת הכליות; ענן דק (איוב ל"ח).

טוֹחֵן, ז, מי שעוסק בטחינה.

טוֹחֲנוֹת, נ"ר, השנים הגסות שמשני צדי הפה.

טוֹטֶפֶת, נ, עדי על המצח; *תפלין; תכשיט הראש.

טְוִיָּה*, נ, פעֻלת הטוה חוטים.

טול (טָל, יָטוּל ור׳ נטל), פ״י, לקוח והעבר ממקום למקום; לקוח והסר. הֵטִיל, זרוק, השלך; *שים בתוך־; (־מַיִם) השתן. הוּטַל, הָשלך בכח; נפול.

טוס*, פ״ע, עוף, רחוף, עבור באויר ממקום למקום, פרוש כנף. הֵטִיס*, גרום לעוף.

טָוָס*, טַוֶּסֶת*, נ, עוף בעל נוצות יפות.

טוס.

טוֹעֵן⁰, ז, עורך דין, סניגור, מליץ לפני השופטים.

טוף*, פ״י, הטף מים על־, שטוף.

טוֹפֶס*, ז, תבנית, דמות; העתקה; דברי השטר שאינם משתנים, ר׳ טפס.

טוּר, ז, מה שמסֻדר בשורה, מערכה, שדרה; *הר, גבעה; ⁰שורה של כתב; שורה של שיר.

טוש (טָשׁ, יָטוּשׁ), פ״ע, עוף, טוס, התפרץ במעוף מהיר; *משוה, טוח; הִטנף, התגאל.

טַחַב*, ז, לחות, רטיבות; מקום לח; ⁰מין צמח דק שפרחיו אינם נראים לעין ועולים במקומות לחים.

טְחָה, ר׳ טיחה.

טַחֲוָה, פ״י, ירה, השלך, זרוק.

טְחוֹל*, ז, אבר ספוגי בתוך בטן החי המונח בשמאל הבטן.

טְחוֹן, ז, עבודת הטחינה ברחים; אבן הרחים; ⁰טחנה.

טְחוֹרִים, ז״ר, אבעבועות בפי הטבעות הגורמות מכאובים בעת עשית הצרכים.

טחח (טַח, יָטֹחַ), פ״ע, (־הָעַיִן), היה (העין) מכסה בדבר המונע מראות; *פ״י, הקש דבר בדבר, הכה בו בנגיעה בחזקה.

טָחִין*, ז, גרגר טחון ועשוי כגריסים.

טְחִינָה*, נ, עבודת הטוחן.

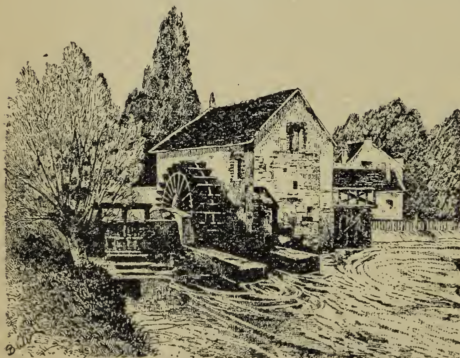
טחן (טָחַן, יִטְחַן), פ״י, שחוק, כתות דבר לרסיסים, הדק באבני רחים הסובבות זו על זו; (־פְּנֵי אִישׁ), התנהג עם איש בקשי. הִטָּחֵן*, היה טחון. טַחֵן*, להוץ את־כי יטחן, גרום שאיש יטחן בטחנה. הַטְחֵן*, גרום שאיש יטחן בטחנה.

— טָחוֹן קֶמַח טָחוּן*, ספר דבר ידוע לכל.

טַחַן*, ז, ר׳ טחינה.

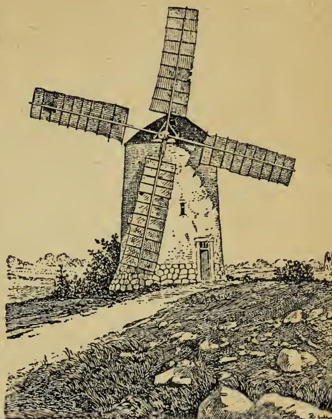
טַחֲנָה, נ, טחינה, עבודת הטוחן; ⁰בית הרחים, הבית שבו טוחנים.

— טַחֲנַת מַיִם⁰, נ, בית הרחים שהאבנים מסתובבות בו על ידי כח המים.

טחנת מים.

— טַחֲנַת קִיטוֹר⁰, נ, בית רחים שהאבנים מסתובבות בו על ידי כח הקטור.
— טַחֲנַת רוּחַ⁰, נ, בית רחים שהאבנים מסתובבות בו על ידי כח דרוח.

טחנת רוח.

טֹחֲנוֹת, ר׳ טוחנות.
טחר* (טָחַר*, יִטְחַר*), פ״ע, הִרחק בעשית הצרכים.
טְחֹרִים, ר׳ טחורים.
טִיב*, ז, מהות; אפי איש ומזגו; תכונת דבר וסגֻלתו.
(טיב) טַיֵּב* פ״י, היטיב, עשה טוב, עשה יותר טוב; זבל שדה, הִטַּיֵּב* (־הִתְטַיֵּב) הָזָּבל (שדה), הכסה בזבל, היה טוב יותר.
טִיבוּתָא* (ארמית), ר׳ טובה; תודה.
טִיגָן*, ז, מחבת שמטגנים בה.
טִיּוּב*, ז, השבחה, הטבה (של שדה על ידי רבוי חרישה), שימת זבל (בשדה) להיטיבו.
טִיּוּט*, ז, העברת דיו על־.
טִיּוּטָה*, נ, לא נקי (דבר); ⁰הכתב הראשון שממנו יעתיקו לנקי.
טִיּוּל⁰, ז, הליכה לשוה, לטיל, פעֻלת המטיל.
טִיחַ, ז, סכר בקיעי קיר בשיד וטיט; מה שטחים על כתל לצפותו.
טִיחָה*, נ, משיחת טיט ושיד על־.
טִיט, ז, עפר מערב במים; חמר יוצרים; בֹּץ ורפש.
(טיט) טַיֵּט*, פ״י העבר קו בדיו או רשום נקודות בדיו על הכתוב.
(טיל) טַיֵּל*, פ״י, הלוך הנה והנה; הלוך לשוה לתענוג, התהלך בשדה לרוח היום לשאוף רוח; ⁰בַּרֵחַ דעת.
טַיָּל*, ז, הולך בטל, הולך לטיל כל הימים.
טִינָא*, ז, טִינָה*, נ, טיט; תרעֻמות, טענות; שנאה, כעס.
טִיסָה*, נ, מעוף, פעֻלת המעופף.
טִיעָה*, נ, (בדברי הפיטנים), נטיעה.
טִיף*, ז, טפה, נטף; בסיס של כירה.
טִיף⁰, ז, חקוי קול המים המטפטפים.
טַיִר*, ז, החכמה להגיד עתידות לפי מעוף העופות.
טִירָה, נ, ישוב; אהליה, כפר אהלים; חומה מקפת; בנין; *בנין נוסף על דבר; ⁰היכל, בנין מפאר.
טִירוֹן*, ז, איש לא רגיל בדבר; חניך הצבא.
טֵית*, נ, שם האות התשיעית בא״ב העברי.
טכס* (טָכַס*, יִטְכַּס*) פעו״י, יצא בשורות; עמוד שורות שורות; סדר וצַיֵּן.
טַכֵּס*, הביא סדר, ומשטר.
— טַכֵּס עֵצָה⁰, בקש עצות, התיעץ.
טֶכֶס*, ז, סדר, משטר.
טַכְסָה⁰, נ, קצבה, מקח קצוב.
טַכְסִיס*, ז, סדר ומשטר, סדור ענין בתחבולות חכמה; מנהגי המלחמה וסדריה.
טַל, ז, (ר׳ טְלָלִים*), רסיסי לילה, הטפות העולות באויר מלחות האדמה.
טלא* (טָלָא*, יִטְלָא*)׳ הַטְלֵא, פ״י, כסה קרע בגד בחתיכת אריג. טָלוּא, הכסה

בחתיכת ארג או עור.
טֶלֶאo, טְלָאִי*, טְלַי*, ז, חתיכת אריג שתופרים על בגד קרוע או בלוי.
טָלֶה, ז, (ר׳ טְלָאִים גם טְלָיִים), כבש רך בשנים.
— מַזַּל טָלֶה*, קבוצת כוכבים.
טלה* (טָלָה*, יִטְלֶה*), פ״י, ר׳ טלא.
טָלוּא, ת, מכסה בהרות וכתמים; בעל צבעים שונים, הטבֻ; שיש עליו טְלַי (בגד).
טָלוּל*, ת, מלא טל, שיש בו טל לרב.
טִלּוּלo, הורדת טל; פרישת צל.
טְלוּלָא*, נ, (ארמית), מהתלה, לצנות.
טִלְטוּל*, ז, נדידה הנה והנה; מסעות; העתקת דבר ממקום למקום.
טַלְטֵל, פ״י, זרוק, השלך הלאה; *העתק ממקום למקום; הנד, הנע; נשוא.
הִטַּלְטֵל* (־הִתְטַלְטֵל*), העתק ממקום למקום; נוד, נוע, נסוע ממקום למקום, רוד.
טַלְטֵלָה, נ, זריקה, השלכה; הנפה.
טְלַי* טְלָאִי*, ז, חתיכת אריג שתופרים על בגד קרוע או בלוי.
טְלִי*, ז, כל כלי תשמיש השלחן בסעודה, מערכת כלי השלחן.
טַלְיָא*, ז, טַלְיְתָה*, נ, עלם צעיר, עלמה צעירה.
טַלִיסְמָא*, נ, קמיע, קשור לתרופה.
טַלִית*, נ, (ר׳ טַלִּיוֹת* גם טַלִּיתוֹת*), מעטה להתעטף בו; עטיפת היהודים בעת התפלה.
טְלָלִים*, ז״ר, ר׳ טל.
(טלל) טַלֵּל, פ״י, שים מכסה גג על־; שים צל על־; הורד טל, הַטְלֵל*, הורד טל.
טֶלֶף*, ז, (זוגי טְלָפַיִם), פרסת הבהמה והחיה.
טמא (טָמֵא, יִטְמָא), פ״ע, היה לא טהור (עפ״י דין התורה); היה מתעב, (במעשים רעים או בעבודה זרה). הִטַּמֵּא, התגאל במעשה זמה ותועבה; *העשה טמא (עפ״י דין תורה).
טַמֵּא, חלל כבוד דבר, נבל, תעב; עשה לא טהור; גזור דין טֻמאה על דבר. הִטַּמֵּא
(־הִתְטַמֵּא), הִטָּמֵא. הָטָּמֵא, העשה טמא.
טָמֵא, ת, לא טהור (עפ״י דין תורה); מתעב, נתעב; בעל חי שאכילתו אסורה מן התורה.
טֻמְאָה, נ, אי טהרה, תועבה, חלאה, חלול משפט הטהרה.
(טמה) הִטָּמֵה, החשב לחסר דעה.
טָמוּן, ז, מקום שטומנין שם; ת, נסתר, נחבא; שמור ומוכן.
טֻמְטוּם*, ז, אדם שקרום מכסה את אברי המין שלו ולא נכר אם הוא זכר או נקבה.
טִמְטוּם*, ז, סתימה; לישה.
— טִמְטוּם הַמֹּחַo, ז, חסר שכל, בערות.
טַמְטֵם*, פ״י סתום, סגור; גבול עיסה ועשה אותה קשה, לוש. הִטַּמְטֵם* (־הִתְטַמְטֵם) הלוש היטב; היה לבער, לחסר שכל, הִסָּכֵל.
טִמְיוֹן*, ז, אוצר הממשלה.
טְמִינָה*, נ, מקום חם על התנור להטמין בו מאכלים כדי שיהיו חמים; פעֻלת המטמין דבר.
טִמְיעָהo, נ, ערבוב, תערובה; התבוללות עם אחד בעם שני.
טָמִיר*, ת, נסתר, נעלם.
טְמִירָה*, נ, הסתרה, הטמנה, פעֻלת המטמין.
טמם* (טָמַם*, יִטֹּם*), פ״י, סתום, סכור (חפירה).
טמן (טָמַן, יִטְמֹן), פ״י, הצפן, כסה והסתר, טמור. הִטָּמֵן, הסתר, התחבא, העלם. הַטְמֵן, טמון. הָטְמֵן*, היה נסתר ונעלם. הִטַּמֵּן* (־הִתְטַמֵּן), הסתר, התחבא, הֵעלם.
(טמע) הִטָּמֵעַ*, התערב, התבולל, הבלע בתוך דבר ואבוד.
טמר* (טָמַר*, יִטְמֹר*), פ״י, ר׳ טמן.
טֶנֶא, ז, (טַנְאִי, ר׳ טְנָאִים), סל נצרים לפרות.
טִנּוּף*, ז, לכלוך, חלאה; צאה, גלל.
טָנִי*, ז, קערה גדולה של מתכת.
טנן* (טָנַן*, יָטֹן*), פ״ע, היה רטב, קבל רטיבות. הַטֵּן*, הרטב.

(טנף) טִנֵּף, פ"י, לכלך, עשה לא נקי.
טִנּוּף, העשה לא נקי. הִטַּנֵּף* (־הִתְטַנֵּף), התלכלך.
טֶנֶף⁰, ז, לכלוך; חטא, עון.
טִנֹּפֶת⁰, נ, לכלוך; דבר לא נקי; צאה.
טִנֶּרֶה*, נ, מחלה, אבעבעות קשות על עור הגוף.
טַס*, ז, צלחת, קעריה; פח רקוע.
ט"ס, ר"ת, טעות סופר, ר' שם.
טעה (טָעָה, יִטְעֶה) פ"ע, שגה, תעה, נטה מדרך. הִטְעָה, התעה, הולך שולל, הטה מהדרך.
טָעוּן*, ז, משא דבר; הדבר הנשא.
טָעוּן*, ת, צריך, חיב, מֻטל עליו.
טָעוּת*, נ, (ר' טָעֻיּוֹת*), שגיאה, משגה; כנוי לאליל.
— טָעוּת סוֹפֵר*, שגיאה בכתב יד.
— טָעוּת הַדְּפוּס*, שגיאה של הדפוס.
— מִקַּח טָעוּת*, קניה בשגיאה, קניה שאין לה תקף.
טְעִימָה*, נ, מעשה הטועם קצת מן האכל; צביעת חלק קטן מהחמר שצריך לצבע לראות אם הוא עשוי כהגן.
טְעִינָה*, נ, פעֻלת הטוען ועומס משא על־; דקירה בחרב.
טעם (טָעַם, יִטְעַם), פ"י, בחון מאכל, לקוח קצת ממאכל אל הפה לדעת טעמו; לקוח מעט מאכל או משקה אל הפה; הרגש, הוש. הַטְעֵם*, תת לאחר לטעם מאכל; הסבר, באר דבריו; שים נגינה על מלה או הברה בכונה, הרם קול מלה או הברה בכונה להעיר את אזן השומע.
טַעַם, ז, (טַעְמוֹ, טְעָמִים), איכות המאכל כפי שהוא מרגש בחך; שכל, תבונה, חכמה; פקודה, מצוה; *הַסִּבָּה שבשבילה נעשה או נאמר דבר; נגינה, החלפת קול הקריאה לפי חבור הדברים והפסקם.
— פִּסְקֵי טְעָמִים*, ז"ר, סמני הנגינות שבמקרא.
— מַה טַּעַם*, מה הסבה והיסוד לדבר? מרוע?
— מִלּוֹת הַטַּעַם*, (בדקדוק), המלים המשמשות לקשור השמות והפעלים.
טען (טָעַן, יִטְעַן), פעו"י, העמיס משא על בהמה וכדומה; היה עמוס, נשוא; נשוא פרי; היה הרה בולָדות; *תבוע איש דבר בהגהה כי חיבים לו; ערוך דבר תביעה או התנצלות; שאול שאלה; הצטרך. הִטָּעֵן*, היה נאשם בדבר. טֹעוּן, הֻדְקַר. הַטְעֵן*, טעון; נשוא וסבול.
טְעַן*, ז, משא, מעמסה, כבד.
טַעֲנָה*, ז, תביעה, דרישה, שאלה; טעם, נמוק לחזק תביעה; וכוח ועריכת דברים בין תובע ונתבע; תשובה, תוכחה.
טַף, ז, שם קבוץ לילדים קטנים, כל בני הבית הקטנים.
טִפָּה*, נ, (ר' טִפּוֹת גם טִפִּים*), נטף, אֵגֶל, רסיס מים; כנוי למחלת כאב בפרק.
טִפּוּחַ, ז, גדול וטפול.
טָפוּי*, ז, ביצת החריקים.
טִפּוּל*, ז, שמירה על דבר, התעסקות בדבר ביגיעה, דאגה לדבר; טרחת גדול בנים; משיחה, טיחה.
טִפּוּס*, ז, מין; דפוס; ⁰תכונה טבעית; תבנית ראשונה שלא נעשה בדמות אחרת.
טָפוּף*, ת, במדה מְדֻיקת, לא גרושה ולא מחוקה; ⁰עבֹת (ברבוי שערות).
טַפּוּת⁰, נ, ילדות, ימי חיי האדם כשהוא נחשב בין הטף.
טֶפַח, טֹפַח, ז, מדת רחב כף היד.
טֹפֶח*, ז, אחד ממיני הקטניות.
טפח* (טָפַח* יִטְפַּח*), פעו"י, צבה, התנפח; היה לח, רטב; הכה, הכה בכף היד. הִטָּפַח*, הֻרְטַב. טִפֵּחַ, הרחב, בַּקַּע; גַּדֵּל,

טפל בילד; מַשמש ביד; *הכה; אסוף, קבץ (נוזלים ביד). הִטְפֵּחַ*, עשה לח.

טְפַח, ר׳ טפוּח.

טְפָחָה, נ, טפח, מדת רחב כף היד; דבר מדוד; אבן בולטת מהקיר בראשו לשים עליו קורות התקרה.

טִפְחָה0, נ, אחד מטעמי המקרא (0).

טִפְטוּף*, ז, ירידת טפות.

טִפְטֵף*, פ״ע, נטוף, הורד נטפים; הלוך ודעוך (אור).

טְפֵי*, תה״פ, (ארמית) יותר, עוד.

טָפִי*, ז, כלי שפיו צר ומוציא מהנוזל שבתוכו טפות טפות.

טָפִיחַ*, ז, כלי לצקת בו מים על הידים לרחיצה; מדה של יין; קרקע רטובה.

טָפִיחַ*, ת, איש שחור מאד.

טְפִיחָה*, נ, הכאה בפטיש וכיו״ב.

טַפִּיט*, טַפִּיטָן*, ז, מרבד, שטיח; מכסה לסוס.

טַפִּיל0, ת, חיה דקה דבקה לגוף אחר והיא נזונה ממנו.

טְפִילָה*, נ, ר׳ טפיל; כלכלה; דבר צדדי, לא עקרי.

טפל (טָפַל, יִטְפֹּל), פ״י, הוסף, הַצמד, הדבק (דבר צדדי לעקרי); יַחס ל־; טוח, משוח על־; תלה דבר בדבר אחר; שים מקום לדבר. הִטָּפֵל*, התחבר, הדבק, אל־; הִקשר עם־; החל לדבר ולהתוכח; (־ב־), התעסק בדבר. טַפֵּל*, עסוק, שעה ב־. הִטַּפֵּל* (־הִתְטַפֵּל).

טָפֵל*, ת, נוסף; דבר צדדי, לא עקרי; תפל, דבר שאין לו טעם, מאכל חסר מלח.

טֶפֶל*, ז, (ר׳ טְפָלִים*, בארמית טַפְלֵי*), ילד קטן.

טְפֵלָה*, נ, מה שמדביקים על דבר; (בדקדוק), אות שמושית.

טְפָלִים*, ר׳ טֶפֶל.

טֹפֶס*, ז, הנֻסח הקבוע של שטר ובו מקום פנוי לכתיבת הפרטים המשתנים בכל מקרה (התרף); 0העתקה; תכן דברים, תמצית.

טַפֵּס* (על), פ״ע, עלה על־, עלה על הר או על כל מקום גבוה על ידיו ועל רגליו.
הַטְפֵּס*, העתק, עשה טפס של שטר.

טִפְסָר, ז, שר, מושל; שר צבא, ראש הצבא.

טפף (נמצא רק במקור; טָפוֹף), פעו״, הלוך בצעדים קטנים ומהירים; *מלא המדה עד הגדות.

טפש (טָפַשׁ, יִטְפַּשׁ), פ״ע, היה שמן, התכסה בשומן; היה חסר דעת. טַפֵּשׁ*, טפוש; דַבר דברי שטות; עשה לשוטה. הִטַּפֵּשׁ* (־הִתְטַפֵּשׁ), הִסָּכֵל, היה לכסיל ובער.

טִפֵּשׁ* (טִפְּשָׁן* להגדלה, נ, טִפְּשָׁה*, טִפֶּשֶׁת*), ת, כסיל, שוטה, בער, חסר שכל.

טֶפֶשׁ0, ז, מעשה שטות.

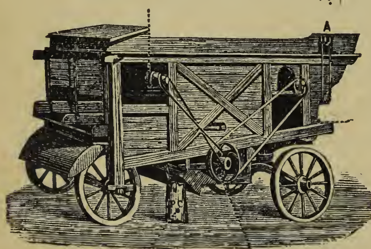
טִפְּשׁוּת*, נ, סכלות, חסר שכל, בערות, העדר דעת.

טַצְדֵּק*, ז, (ארמית), תחבולות, ערמות.

טֶקֶס0, ז, קבוצת הקערות ומכשירי השלחן.

טֶקֶס0, ז, (ר׳ טקסים), מנהג, סדר, ארח עולם.

טְרִבָּל*, ז, מכונת הדיש, מחבטה.

טרבל.

טרד (טָרַד, יִטְרֹד), פעו״, טפטף בלי הפסק; דחה, דחוף; *הַרחק, גרש; הוריק כלי; עַסק, עַנין. הִטָּרֵד*, היה מרחק; מגרש;

התבלבל. טָרֵד*, בלבל והציק בשאלות; גרש. הַטְרֵד*, גרש; העסק; בלבל.

טִרְדָּה*, נ, טרח, התעסקות; ענין; דאגה, חסר מנוחה; עסיק המחשבה.

טרה* (טָרָה*, יִטְרֶה*), פעו״י, (שָׁקוֹל וְטָרֹה*) נשוא ונתון, התוכח, דבר על־.

טֵרוּד*, ז, גרוש; השכחה; הפרעה.

טָרוּד*, ת, עסוק, לא פנוי; דואג ל־; הרד אל־.

טָרוּט*, ת, מי ששערות ריסי עיניו מעטות ודלות; עגלגל, סגלגל.

טְרוּנְיָה*, נ, חזקה, אמיצות; אבירות לב, קשי לב.

טֵרוּף*, ז, (־הַדַּעַת), שגעון; נדנוד.

טַרְזָן°, ז, איש מתהדר בלבושו.

טַרְזָנוּת°, נ, טבע איש מתהדר בלבושו, אהבה להתהדרות בלבושים.

טרח* (טָרַח*, יִטְרַח*), פ״ע, עמול, יגוע. הַטְרֵחַ*, העמס, הכבד על איש לעסק בדבר, עיף, הוגע, הצק; השלך ארצה (?).

טֹרַח, ז, משא, נטל, מעמסה; יגיעה, עמל.

טִרְחָה*, נ, יגיעה, עמל, טורח; הכברה; דאגה, חסר מנוחה.

טַרְחוּת°, טרח, טרחה, יגיעה.

טַרְחָן*, טָרְחָן*, ת, מכביד, מַלאה, מציק.

טַרְחָנוּת°, נ, טבע הטרחן.

טָרָט*, ז, אדם פשוט, בן דלת העם.

טַרְטֵר*, פ״ע, הכרז, התרומם (הקול).

טָרִי, ת, לח, נוזל; °חדש, חי; רענן, לא יבש; לא עתיק.

טְרִי*, ז, לֵחה, מֻגְלָה.

טַרְיָא*, נ, שיחה, משא ומתן (שַׁקְלָא וְטַרְיָא*).

טְרִיז*, ז, יתד רחבה הדה בקצה האחד וכֵדה בקצה השני ישתמשו בה לבקע דבר.

טְרִימָה*, נ, מאכל עשוי מפרות כתושים ושחוקים מעט.

טְרַיְן*, ז, מעין לוח עם מסגרת סביב להגיש עליו תקרבת לאורחים וכדומה.

טָרִית*, נ, עגת ביצים וקמח; דג קטן מלוח[1].

טֶרֶם, תה״פ, (לפני פעל) עוד לא; לפני אשר. — בְּטֶרֶם, (לפני פעל) לפני אשר; (לפני שם לפעמים) לפני.

טרם* (טָרַם*, יִטְרֹם*), פ״י, הקדם, עשה דבר טֶרם דבר. הַטְרִים*, טרום.

טַרְמִיטָה*, נ, ביצה שנתבשלה רק מעט.

טרס* (טָרַס*, יִטְרֹס*), פ״י, רקום בחוטי זהב.

טַרְסִי*, ת, רוקם בחוטי זהב; חופר מתכיות.

טְרַסְקָל*, ז, כסא או שלחן בעל שלש רגלים: סל.

טרף (טָרַף, יִטְרֹף), פ״י (גם עם ב־), רטוש, חנוק והמת; דרוס ורמוס והמת; *ערבב וסכסך על ידי נענוע והכאה חזקה; חבוט, הכה; פסוק וגזור כי בשר בהמה איננו כשר לאכלה; לקוח דבר מאיש בחזקה (כער חוב). הִטָּרֵף, הרוס, רֻטוש; *(־הַדַּעַה) התבלבל, בוא במבוכה, אבד דעתו; היה לא כשר לאכלה; (־הַשָּׁעָה), עבור פתאם. טָרֵף, טרוף. טֹרוֹף, הִדָּרס על ידי חיה; *(־סְפִינָה בַּיָּם), הָטרד על ידי סער חזק. הַטְרֵף, תת אכל, כלכל; *פסוק וגזור כי בשר איננו כשר לאכלה.

טָרָף, ת, קטוף מעץ; רענן (?).

טֶרֶף, ז, (טַרְפִּי), בשר החי הדרוס והנטרף על ידי חיה רעה; אכל, צידה, מזון; עלה מעץ.

טְרֵפָה, נ, בהמה דרוסה ונטרפת על ידי חיה רעה; *לקוי במכה שקשה לו לחיות בה עוד; מאכל שאיננו ראוי על פי הדין לאכילה; לקוי בגוף בעל חי שאפשר שימות על ידו.

טִרְפָּה*, נ, (שְׁטַר־), שטר מצד בית דין לטרף נכסי בעל חוב.

טַרְפוּת°, נ, סגלת מה שהוא בלתי כשר לאכלה.

טַרְפַּחַת*, נ, שלחופית, אֵם.

טַרְפֵּס*, פ״ע, הלוך אנה ואנה, שוטט.

[1] טרית сардинка, Serdelle, sardine

טַרְפֵּשׁ*, ז, יותרת על הכבד, חלב המכסה את הכבד.

טרק* (טָרַק*, יִטְרֹק*), פ״י, דפוק, חבוט; ערבב משקה ממטה למעלה.

טְרַקְלִיל*, ז, קורה נתונה על עמוד תקוע בארץ לדלות על ידה מים מבאר.

טְרַקְלִין*, ז, אולם, חדר גדול.

טָרֵשׁ*, פ״י, בַקע, הכה בפטיש להדק.

טְרָשִׁים*, ז״ר, סלעים.

— אַדְמַת טְרָשִׁים*, אדמה מכסה סלעי אבנים; אדמה שאינה ראויה לזריעה.

טִשְׁטוּשׁ*, ז, מקום מחוק בכתב; מחיקה; הַפסד צורת אות או אותיות באפן שקשה לקרא.

טַשְׁטֵשׁ*, פ״, מחוק, מחה; לכלך כתב; רכך (אדמה) כמו טיט. טֻשְׁטוּשׁ*, המחק, הפסד (כתב) עד בלי יכלת להקרא; התלכלך.

הִטַּשְׁטֵשׁ*, (־הִתְטַשְׁטֵשׁ), המחה, המחק, היה (כתב) בלתי ברור.

טש״ת, סא״ר, מע״ק, גד״ד, ר״ת, טלה, שור, תאומים, סרטן, אריה, בתולה, מאזנים, עקרב, קשת, גדי, דלי, דגים,—אלה הם י״ב המזלות.

י

י. האות העשירית בא״ב העברי ושמה יוד; סמן המספר—עשרה.

י״א, ר״ת, יש אומרים; ירא אלהים; ירחמהו אל.

יאב (יָאַב, יִיאַב), פ״ע, (־ל־), השתוקק, השוק, התאוה.

יאה (יָאָה, יִיאָה), פ״ע, היה נאה וראוי לדבר.

יָאֶה*, ת, נאה, ראוי, יפה, נחמד למראה.

יְאוֹר, ז, ר׳ יאֹר.

יֵאוּשׁ*, ז, מצב האיש שחדל לקוות, שאבדה לו כל תקוה, אבדון התקוה; הסחת דעת מ־.

יָאוּת*, תה״פ, נאה, הגון, טוב.

— כְּיָאוּת0, תה״פ, כצרך, כמו שראוי להיות.

יא״י, ר״ת, ישוב ארץ ישראל.

(יאל) הוָאֵל, פ״ע, היה לכסיל ובער, עשה ׳ת. הוֹאִיל, הַסכם, רצה, התרצה, הטה דבר; החל לעשות דבר אחרי פקפוק.

יא׳ ר״ת, יש אם למקרא; יש אם למסרת.

ז, הנילוס, נהר מצרים; נהר (לפעמים) אגם, מקוה מים.

(יאש) הוָאֵשׁ, פ״ע, (מ־, על־), הסח דעת מדבר; חדול מקוות, אבוד תקוה. יָאֵשׁ, חַסר מתקוה את־. הִתְיָאֵשׁ*, הוָאשׁ; (—מִדָּבָר*) חשוב כי אי אפשר להשיג עוד הדבר, חשוב כי דבר אבד מבלי לשוב.

יאת, ר׳ אות.

(יבב) יַבֵּב, פ״ע, בכה בכי מקטע, ילל, צעוק.

יְבָבָה*, נ, קול נכאים מקטע היוצא מן השופר; בכי, בכיה.

יְבוּל, ז, פרי תבואת הארץ; מטר סוחף, (איוב כ, כח).

יִבּוּם*, ז, נשיאת אשת האח המת בלי בנים לאשה.

יִבּוּשׁ0, ז, פעלת המיבש, עשית דבר יבש, הסרת לחות מדבר.

יַבְחוּשׁ*, ז, מין זבוב עוקץ קטן, בקה, יתושׁ.

(יבל) יַבֵּל*, פ״י, הסיר מן האדמה את העשבים הרעים, וביחוד את היבלית (ר׳ שם); הסיר היבלות מן העץ;0 עשות חג היובל לאחד (בלשון הלצה). הוֹבִיל, נהוג, נהל, הוליך; הבא מנחה בסמביות. הוּבַל, היה נהוג; הובא (מנחה בסמביות).

יָבָל, ז, זרם מים, פלג, נחל.

יבל, ר' יובל.

יַבְלָה°, יַבְּלִית°, נ, מין עשב רע הצומח בשדה 1).

יַבֶּלֶת, נ, ספחת קשה בעור; בהמה בעלת יבלות; *ספחת על קלפת העץ; °כעין כפתר עור קשה בבשר הרגלים או הידים.

יָבָם, ז, אחי הבעל, גיס.

(יבם) יִבֵּם, פ"י, נשוא את אשת האח שמת בלי בנים לאשה. הִתְיַבֵּם*, הנשא ליבם.

יְבָמָה, יְבֶמֶת, נ, אשת האח; אלמנת מי שמת בלי בנים ועליה להנשא לאחיו או לחלץ; אשת אחי הבעל.

— יְבָמוֹת*, שם המסכת התלמודית העוסקת בדיני יבום וחליצה.

יב"ע, ר"ת, יונתן בן עוזיאל.

יַבְרוּחַ*, ז, מין יציח נותן ריח טוב ועושה פרי תפוחים קטנים, ר' דודאים.

יבש (יָבֵשׁ, יִיבַשׁ), פ"ע, חרוב, חסור לחות לגמרי, חסור מים; (־יָד) חסור כח בתנועה. יִבֵּשׁ, חַסֵּר לֵחַ או מים, עשה ליבֵשׁ. הוֹבִישׁ, יִבֵּשׁ; הַכלם, הביא במבוכה; הִכָּלֵם; חדול מהיות. הִתְיַבֵּשׁ°, יבוש.

יָבֵשׁ, ת, חרב, חסר לחות.

יֹבֶשׁ°, ז, הֹסר לחות, מצב דבר יבש.

יַבָּשָׁה, נ, חלק הארץ שאינו מכסה מים; ארץ יבשה, חרבה; מקום יבש.

יְבֵשׁוּת°, נ, יֹבֶשׁ.

יַבֶּשֶׁת, נ, ר' יבשה.

י"ג, ר"ת, יש גורסים (יש מנסחים); יין גפן.

יָגֵב, ז, שדה חריש, שדה זרע.

יגב, ר' יוגב.

(יגה) יָגָה, פ"י, הַעצב, הדכה, גרום תוגה; ר' הגה. הוֹגָה, יָגָה.

1) יבלה, יבלית, ежа, Knaulgras, chiendent.

יָגוֹן, ז, (ר' יְגוֹנִים°, יְגוֹנוֹת°), עצב, תוגה, צער, דאגה, כאב נפש המדכא את האדם.

יָגוֹר, ת, מפחד, ירא.

יָגוֹעַ, (או: יְגוֹעַ), ת, יָגֵעַ, עָיֵף, רפה כח; ז, עמל, מאמצי כֹח; פרי עמל, רכוש שבא בעמל.

יְגִיעָה, נ, עמל, מאמצי כֹח, יגיע.

יגע (יָגַע, יִיגַע), פ"ע, (ב־), טרוח, עמול, אמץ ידים בעבודה; עבוד עד לעיפות, עד בלי השאר כח לעבד; חלוש מרב עבודה. יִגֵּעַ, גרום להיות יָגֵעַ, הכשל כח איש בעבודה; *ענה, צער, הצק. הוֹגִיעַ, יִגֵּעַ. הִתְיַגֵּעַ*, יגוע; הצטער, הענה.

— הַגֵּעַ עַצְמְךָ*, (הַגִּיעִי, הַגִּיעוּ), שים אל לבך, חשוב בעצמך.

יָגֵעַ, ת, עָיֵף, חלש מעבודה; מכביר, מַלאה.

יְגִיעַ, ז, פרי עמל, קנין הבא על ידי יגיעה.

יגר (יָגֹר, יָגוֹר, ע"ד שרש גור), פ"ע, (־מפני־), פחוד מפני דבר העתיד לבוא, ירוא, דאוג.

יְגַר, ר' גל.

יָד, נ, (זוגי יָדַיִם, יָדוֹת), אבר הזרוע עם הכף והאצבעות; הרגל הקדמית של הולכי על ארבע; עזרה; כֹּח, גבורה; שלטון, ממשלה; מקום; מצבת זכרון; צד (שפת נהר); פעם; חלק; ציר האֹפן; צדי הכסא, משענות; *נצב; חלק בולט מהכלי שתופשים אותו בו; חלק הבגד המכסה את היד; (־נְיָר)°, מספר קבוע של גליונות ניר המסדרים ונמכרים יחד.

— בּוֹא לְיָדוֹ*־ הגיע לעשות איזה ענין.

— הָיָה יַד־ בְּ־, עשה רעה, נזק.

— הָרִים יָד, נָשׂוֹא יָד בְּ־, מרוד, קשור.

— הַשֵּׂג יָד, הצליח, מצוא.

— יָצוֹא וְיָדָיו עַל רֹאשׁוֹ, לא הצליח, יצוא בפחי לב.

— יָצוֹא יְדֵי הַבְּרִיּוֹת*, עשות רצון הבריות.

— יָצוֹא יְדֵי חוֹבָתוֹ*, מלא את חובתו.

— מָטָה יָדוֹ, ירד מנכסיו, היה לעני.
— מַלֵּא יָד, מסור כח והרשאה; קַדֵּשׁ, חנך.
— מָצוֹא יָד, השג דבר.
— מָצוֹא יָדָיו, מצוא האמצעים לעשות דבר, הצליח לעשות דבר.
— מָשׁוֹךְ יָד מִ־, התרחק מדבר, לא עשה אותו.
— שִׂים יָד לְפֶה, החרש, שתוק, דום.
— שָׁלֹחַ יָד בְּ־, לקוח במעל; הכה, נגוע.
— שָׁלֹחַ יָד בְּנַפְשׁוֹ, המית את עצמו.
— שָׁלֹחַ יָד, פשוט יד לעשות דבר.
— בְּיַד־, ברשות, בשלטון.
— כְּיַד, מ״י, כדי היכלת, כראוי.
— כִּלְאַחַר יָד*, תה״פ, דרך אגב, אגב ארח (אורחא).
— לְיַד־, אצל.
— לִידֵי*, מ״י, עד, אל.
— מִיַּד*, תה״פ, תכף, בלי אחור זמן, כרגע.
— מִיַּד, או מִידֵי*, מן, מ־.
— מִיָּד לְיָד, בידו הוא.
— עַל יַד, מ״י, אצל, קרוב ל־.
— בְּיַד־, בִּידֵי־, עַל יַד*־, עַל יְדֵי* (שָׁלֹחַ דָּבָר־), באמצעות, להראות על האיש שמוסרים לו דבר להולכה או לעשותו.
— עַל יְדֵי שֶׁ־*, בגלל, בסבת.
— עַל יָד, עַל יַד*, מעט מעט, זה אחר זה.

י״ד, ר״ת, יש דורשים.

ידה (יָדָה, יִידֶה), פ״י, השלך, זרוק, ירה. יַדֵּה, יָדָה; הפיל, מגר ארצה. הוֹדֶה, בקש סליחה על חטאות; הלל, שבח, פאר; הכר אמתות דבר; הגד (בעל כרח) כי הדבר אמת; הרגש רגש הכרת תודה או הביע אותו בפה; (־ל־) הכר אמתת דעת איש; (־ב־), הכר אמתת ענין. הִתְוַדָּה, השתחוה ארצה; הגד איש (בעל כרח) כי אכן חטא איזה חטא; בקש סליחה על חטאות.

ידה״ט, ר״ת, ידיעת הטבע.

יַדּוּעַ*, ז, בעל חי דומה לעכבר ארך ועבה הזנב 1).

יָדוּעַ, ת, שיודעים ומכירים אותו, גלוי, נודע; °קבוע.
— כְּיָדוּעַ*, תה״פ, ברור, כנודע וגלוי לכל.
— כְּיָדוּעַ שֶׁ־*, ידוע כי.

יָדִיד, ז, (ס, יְדִיד, כ, יְדִידִי), אהוב, חביב, ראוי לחבה; רֵעַ, חבר.

יְדִידָה, נ, אהובה, חביבה; רֵעָה, חברה.

יְדִידוּת, יְדִידוֹת, נ, דבר נחמד, מחמד; רֵעוּת; אהבה.

יְדִיעָה, נ, הכרת דבר, דֵּעַ; °שמועה, בשורה; פרסום איזה דבר; °למוּד.
— יְדִיעַת הַטֶּבַע°, נ, למודי הטבע לפרטיו.
— ה׳ הַיְדִיעָה°, ה׳ הבאה לפני השם והתאר הנודע מקדם או שהוא ידוע בכלל.

ידע (יָדַע, יֵדַע), פ״י, הכר דבר בברור; הכר את איש; חוש, הרגש; היה מְלֻמָּד בדבר; ראה מראש; חקור והתבונן, הבן והשג דבר ברוח; אהוב על ידי הכרה; בוא אל אשה; שבור, הרוס. הוֹדַע, הֵראה לעינים, הִגלה; הָגלה בשמו לזולתו; היה ידוע ומפרסם; הֵענש; הושם למשמרת. יַדֵּעַ, קבוע; הַראה; תת ידיעה לאחר. הוֹדִיעַ, הַשמע לאיש דבר; גרום שידע איש דבר; באר דבר; פרסם; יסר, ענוש. הִתְוַדַּע, התגלה, היה ידוע ונכר, הגלה בשמו לזולתו; *היה מפרסם.

יַדְעָן°, ז, איש יודע הרבה.

יַדְעָנוּת°, נ, ידיעת דברים רבים.

יִדְּעֹנִי, ז, מכשף, אשף, קוסם.

יָהּ, שם האלהים (בסגנון הפיוטי); להוראת החזוק והגדל (מרחב־יה, רחב מאד בלי קץ).

יהב (במקרא בא רק הצווי; הַב, הָבָה, הָבִי,

---

1) ידוע тушканчикъ, Springmaus, gerboise, jerboa.

הָבִי), נתון.
יָהָב, ז, משא, נֵטֶל; תקוה, תוחלת.
(יהד) יַהֵד⁰, פ״י, גַיֵּר, הַכְנֵס אל כנפי היהדות.
הִתְיַהֵד, היה ליהודי, קבל על עצמו את היהדות.
יַהֲדוּת⁰, נ, תורת היהודים, מנהגיהם, חייהם ונמוסיהם.
יְהוּדִי, ז, משבט יהודה, מארץ יהודה; *בן ישראל, ישראלי.
יְהוּדִי*, ת, של יהודי, הנוגע ליהודים.
יהוּדִית, תה״פ, בלשון היהודים, עברית; ⁰הסופרים האחרונים משתמשים בשם זה לשפה הזרגונית־האשכנזית, וכן לכל השפות הזרות שהיהודים משתמשים בהן בינם לבין עצמם, יודית.
יְהוָֹה, שם פרטי לאלהי ישראל, אלהי העולם כלו (מלה זו נקראת: „אֲדֹנָי", ובהיותה נקודה „יֱהוִֹה" תקרא: „אֱלֹהִים").
יָהִיר, ת, גבה לב, בעל גאוה.
יְהִירוּת*, נ, גאוה, גאון, רום לב.
יה״כ, ר״ת, יום הכפורים.
יַהֲלֹם, ז, מין אבן טובה שקופה וקשה מאד אשר אין לה כל גון 1).
(יהר) הִתְיַהֵר*, התגאה, התנשא.
יה״ר, ר״ת, יהי רצון.
יְהָרָה* (ווהרא), נ, יהירות, גאוה, רום לב.
יוֹבִיס⁰, ז, שם אליל היונים.
יוֹבֵל, ז, אַיִל, זכר מן הכבשים; שופר; שנת החמשים שאחרי שבע שמטות.
— חַג הַיוֹבֵל⁰, ז, חג למלאות חמשים שנה, חג למלאות מספר שנים ידוע.
יוּבַל, ז, פלג, תעלה; מעין, עין.
יוֹגֵב, ז, אכר, עובד אדמה, עובד בשדה.
יוּד*, (יוֹר, עפ״י קריאת הספרדים), שם האות העשירית בא״ב העברי.
יו״ד, ר״ת, יורה דעה, ר׳ שם.

1) יהלם. алмазъ, Diamant.

יוּדִיס⁰, ז, יהודי (לפעמים בספרי הרבנים).
יוּדִית⁰, ר׳ יהודית.
יוֹדְעִים⁰, ז״ר, פלוסופים דתיים במאה השניה והשלישית למספר הנוצרים.
יוּהֲרָא*, ר׳ יהרה.
יוּחֲסִין*, ז״ר, תולדות המשפחות.
יו״ט, ר״ת, יום טוב, חג.
יו״כ, ר״ת, יום כפור.
יוֹכָנִי*, (כַּר־), ז, שם עוף אגדי גדול מאד.
יוֹלֵד, ז, אב.
יוֹלֵדָה, נ, אשה שילדה ילד (בימים הראשונים שאחרי לדתה).
יוֹלֶדֶת, ר׳ יולדה; אֵם.
יוֹם, ז׳ (ר׳ יָמִים, ס׳ יְמֵי, יְמוֹת, זוגי, יוֹמַיִם), זמן היות אור השמש על הארץ מן הבקר עד הערב (ההפך מן: לילה); כנוי לשמש; תקופת זמן של עשרים וארבע שעות; זמן קבוע לאיזה ענין; זמן; יום קבוע למות או לענש; קץ החיים (בָּא יוֹמוֹ), תקופת החיים.
— יוֹם ה׳, יום הדין, היום שבו ישפט ה׳ את הרשעים.
— יוֹם־ (ואחריו שם מקום), יום מלחמה ידועה או מקרה חשוב שקרה במקום ההוא.
— מִדֵּי יוֹם בְּיוֹמוֹ, בכל יום.
— יוֹם הַמֶּלֶךְ, יום חגיגת המלך.
— יוֹם טוֹב, חג, מועד, יום שמחה.
— יוֹם יוֹם, בכל יום, יום ביום.
— הַיּוֹם, כַּיּוֹם, היום הזה, היום שבו מדברים; בזמן הזה, עתה, תכף.
— בְּלֹא יוֹמוֹ, לפני זמנו.
— וַיְהִי הַיּוֹם, קרה פעם.
— יְמוֹת הַחַמָּה, קיץ, תקופת השנה מניסן עד תשרי.
— יְמוֹת הַגְּשָׁמִים*, יְמוֹת הַחֹרֶף*, סתו, עונת הגשמים בארץ ישראל מתשרי עד ניסן.

— יָמִים, שָׁנָה.
— מִיָּמִים יָמִימָה, משנה לשנה.
— חֹדֶשׁ יָמִים, שְׁנָתַיִם יָמִים, תקופה של־.
— לְיָמִים*, אחרי זמן.
— יְמֵי אִישׁ, ימי חייו.
— מִימֵי־*, בכל ימי חייו.
— יָמִים נוֹרָאִים°, ראש השנה ויום הכפורים והימים שביניהם.

יוֹמוֹן°, ר׳ יומן.

יוֹמְחָרָן*, ז, יום המחרת, היום שיבוא אחרי־.

יוֹמִי°, ת, של היום, של כל יום ויום.

יוֹמָם, תה״פ, בעת יום, במשך היום, ביום (ההפך מן: בלילה); ז, יום.

יוֹמָן°, ז, ספר זכרונות הימים; הספר שבו נרשמים המעשים בכל יום.

יָוֵן, ז, (ס׳ יָוֵן) רפש, טיט עבה.

יוֹן*, ז, יוֹנָה, נ, (ר׳ יוֹנִים) מין עוף ביתי ידוע.

יָוָן, ז, שם ארץ ועם.

יוֹנֶה (נ, יוֹנָה) ת, מציק, חומס.

יוֹנָה, ר׳ יוֹן.

יְוָנִי, ז, בן עם יָוָן.

יְוָנִית*, נ, שפת היוָנים; תה״פ, בשפת היוָנים.

יונה.

יוֹנֵק, ז, (ר׳ יוֹנְקִים), ילד קטן בעודנו מוצץ חלב משדי אמו; (ר׳ יוֹנְקוֹת), בד רך היוצא משרש עץ ונהיה במשך זמן לעץ שני.

יוֹנְקִים°, ז״ר, מין בעלי החיים הנולדים חיים מבטן אמם.

יוֹנֶקֶת, ר׳ יונק.

יוֹסֵר, ת, מוכיח, מלמד להיטיב.

יוֹעֶזֶר*, ז, שם צמח דומה לשערות ארכות[1].

יוֹעֵץ, ז, נותן עצות, מורה תחבולות ומזמות לאחר.

[1] יועזר ‑ сухостебельникъ, Frauenhaar, adiante, maidenhair.

יוֹצְאָנִית*, ז, אשה המרבה להתהלך בחוצות.

יוֹצֵר, ז, בורא, ממציא; נותן דמות וצורה לחמר°; (ר׳ יוֹצְרוֹת), שם לפיוטים שאומרים אחרי תפלת „יוצר אור״.
— יוֹצֵר חֶרֶשׂ, אומן עושה כלים מחמר.

יוֹרֵד°, ז, איש שירד מנכסיו והיה לעני; משקל בשיר הבנוי מהברה קצרה עם הברה ארכה והנגינה על השניה[1].

יוֹרֶה, ז, הגשם הראשון בארץ ישראל המרוה את הארץ (בחדש חשון וכסליו).

יוֹרֶה דֵעָה°, אחד מארבעת חלקי ספר ההלכות שלחן ערוך.

יוֹרָה*, נ, קלחת, דוד גדול שמרתיחים בו מים על האש.

יוֹרֵשׁ, ז, מי שנחלה עוברת אליו לאחוזה אחרי מות בעליה; מי שלו הזכות לרשת.
— יוֹרֵשׁ עֶצֶר, ז, בן המלך היושב על הכסא אחריו.

יוֹשֵׁב, ז, גָר, אורח.
— יוֹשֵׁב ראש, ז, מנהל, שליט°; מנהל אספה.

יוֹשֶׁן, ר׳ ישן.

יוֹתֵר, תה״פ, רב מ־; ז, נשאר, עודף, יתרון.
— יוֹתֵר מִדַּי, רב מהצרך, יותר מהצרך.
— בְּיוֹתֵר, ביחוד, רב מאד.

יוֹתֶרֶת, נ, שארית, שאר; אונה עודפת בריאה.

יָזֶה, ר׳ נזה.

יזוי״א, ר״ת, יראה זרע יאריך ימים אמן.

יזל (יָזַל, יִזַּל), פ״ע, היה זריז ומהיר, (ירמיה ב׳ ל״ו).

יזם (יָזַם, יִיזַם), החל לעשות דבר חדש.

יָזְמָה°, נ, קבלנות, קבלת איש על עצמו לעשות איזה דבר.

יֶזַע, ז, זעה(?); מין חגורה או סינר(?).

[1] יורד ‑ ямбъ, Jambe,

יחד (יָחַד, יָחֵד), פ"ע, היה יחד עם־, התחבר עם־. יַחֵד, (הַלֵּב), הקדיש הלב כלו לדבר אחד; קבוע דבר רק לדבר אחד ולא לאחר; *(־שְׁנֵי אֲנָשִׁים), שים שני אנשים לבדם במקום אחד; פרסם את אחדות האלהים. הִתְיַחֵד,* (־עם־), השאר לבד עם בלי אחר אתך, התבודד עם־; היה בודד במקום מבלי חברה; פנה ביחוד אל־.

יַחַד, בְּיַחַד, יַחְדָּו, יַחְדָּיו, תה"פ, זה עם זה, בחבורה אחת; הכל; גם כן; לבד, בלי עזרת אחר (עזרא ד, ג).

יִחוּד*, ז, חבור, אחוד; היות שנים יחד בלי אחר עמם; התבדלות; אחדות הבורא.

— אֱמוּנַת הַיִּחוּד°, האמונה השלמה רק באל אחד בלי כל צרופים אליו.

— בְּיִחוּד*, תה"פ, בפרט; בהבדלה מ־; בודאות; בהתבודדות.

יִחוּל*, ז, תקוה, תוחלת.

יִחוּס*, ז, תולדות משפחה או שבט; שיכות למשפחה חשובה; פרסום לתהלה; °שיכות דבר אל דבר; מצב דבר אחד בנוגע לשני.

יִחוּף*, ז, ההליכה יחף בלי נעלים.

יִחוּר*, ז, ענף דק של עץ (ביחוד של תאנה).

יָחִיד, ת, אחד מאין זולתו; אחד במעלה ואין דומה לו; בודד, גלמוד; אחד מהצבור; חבר להצבור או לחברה; איש מצין מהצבור; ההפך מן: „רבים" (במספר הנוטים לדעה אחת בענין דין והלכה).

— בְּיָחִיד*, ר' ביחוד; בסוד.

— לְשׁוֹן יָחִיד°, (בדקדוק), כשמדברים על גוף אחד ולא במספר רבים.

— יְחִידֵי סְגֻלָּה*, יחידי עולם, מצטינים ונעלים, נבחרים, שאין רבים כמהם.

יְחִידָה, נ, כנוי לנפש (בסגנון הפיוטי); °(בחשבון) אחד המספרים מאחת עד עשר.

יְחִידוּת*, נ, ערירות, בדידות, מצב דבר שהוא יחיד.

יְחִידִי*, תה"פ, לבד (עם כנוי); בלי חברה; ת, יחיד.

יָחִיל, ת, מקוה, מצפה.

(יחל) הוּחַל, הכה לחנם, צפה לשוא; אבד תוחלת. יִחֵל, קוה, צפה, חכה; נתון תקוה בלב איש, הבטח. הוֹחִיל, חכה, צפה, קוה.

יחם (יָחַם, יָחֵם), פ"ע, חָמַם, היה להוט בתאוה למשגל; התעבר (אשה), הרה; התחמם. יִחֵם, היה להוט; התעבר; הקרח אש, חמם. הִתְיַחֵם*, התחמם בתאוה.

יַחְמוּר, ז, אחד ממיני הצבאים; (השתמשו בו גם לבקר הבר).

יחמור.

(יחס) יִחֵס*, פ"י, הראה את מוצא איש ממשפחה או משבט; °הראות שַׁיָּכוּת דבר אל־; הגד כי דבר נמצא באיזה עצם, או הוא פעלת העצם ההוא. הִתְיַחֵס*, החשב אל משפחת־; °היה שיך ל־; נגוע אל־.

יַחַס*, יַחַשׂ, ז, מוצא איש ומקור מחצבתו; מוצא איש ממשפחה חשובה; °שיכות, נגיעת דבר אל—.

— שֵׁם הַיַּחַס°, (בדקדוק), כנוי לעצם על ידי שיכותו למשפחה, לעם, או למקום וכיו"ב (נעשה בתוספות יוד על השם שמתיחס העצם אליו: ירושלמי, מצרי וכו').

יַחְסָן°, ז, בן למשפחה נכבדה, בן אצילים, אפרתים.

יָחֵף, ז, הליכה בלי נעלים ברגלים.

יָחֵף, ת, חשוף רגלים, בלי כסוי לרגלים; °פוחח, בן השדרה התחתונה, בן דלת המון העם.

יַחֵף*, ז, עיפות או חכוך ברגלי הבהמה מרב הליכה או דישה; ° ר׳ יָחֵף.

יחר, פ״ע, ר׳ אחר.

יַחַשׂ, ר׳ יחס.

(יחש) הִתְיַחֵשׂ (־אל־), החשב ליוצא ממשפחה או משבט או מעם פלוני; הגד איש יחסו ומוצאו.

י״ט, ר״ת, יום טוב.

יטב (טוֹב, ע״ד נחי ע״ו, יִיטַב), פ״ע (־ל־), היה איש במצב נעים לו; (לב־טוב עליו), היה שמח ומלא רצון; היה ישר ושלם באיכותו ובתכונתו; (־בעיני־) מצוא דבר חן בעיני איש, היה דבר רצוי ונעים. הֵיטִיב, עשות חסד וטובה ל־; עשה דבר כראוי; נקה פתילה; תִּקֵּן; יִפָּה, קשט; עשה הטוב והישר; (הֵיטִיב לִבּוֹ), היה שמח ומתענג.

יָיָ, קצור מן השם המפרש, וגם מן יָהּ.

יול״א, ר״ת, יתברך ויתעלה לעולם אמן.

יַיִן, ז, (ר׳ יֵינוֹת*, יֵינִים°), משקה משכר עשוי מעסים ענבים; שכרון, שכרות.

— **יֵין נֶסֶךְ***, יין של עובדי אלילים, יין שהקריבו לאלילים, יין שנגע בו גוי.

— **מִשְׁתֵּה יַיִן**, סעודה.

— **יֵין שָׂרוּף***, ז, משקה חריף היוצא ממשרפות יין או חמרים אחרים תוססים.

יו״ש, ר״ת יין שרוף.

(יכח), הִוָּכֵחַ, השפט, עמוד במשפט עם־; הלחם איש במלחמת דברים להראות צדקו. הוֹכִיחַ, יסר, ענוש; העיר איש לתקן מעשיו הרעים; מצוא ישר ומקביל אל־; הוציא משפט; הכרע ושפוט בין טוענים; הראות את צדקו; ברר ענין מספק בראיות; היה לראיה על דבר. הוּכַח, היה ענוש; סבול תוכחה. הִתְוַכֵּחַ, השפט עם־.

יכל (יָכֹל, יוּכַל), פ״ע, עצור כח; היה די כח לאיש לעשות דבר; היה לאיש סבלנות לסבל דבר בלתי נעים; (־ל־), התחזק על־, התגבר על־; היה בידו הרשות; *אולי, אפשר להיות; הייתי חושב כי־.

— **יְכוֹלַנִי***, יכול אני.

כִּבְיָכוֹל*, **כִּבְיָכוֹל***, (או: **כַּבְיָכוֹל***), תה״פ, כאלו היה אפשר הדבר, בטוי שמשתמשים בו כשמיחסים לאלהים דבר אפשרי רק באדם.

יְכֹלֶת, נ, (יְכָלְתִּי), כח לעשות דבר, עז, עצמה; אפשרות לעשות דבר; רשות.

— **בַּעַל יְכֹלֶת***, כנוי לאלהים הכל יכול.

יכ״ק, ר״ת, יום כפור קטן.

י״ל, ר״ת, יש לאמר (אפשר לאמר).

ילד (יָלְדָה, תֵּלֵד), פ״י, המליט ילד, הוציא עֻבָּר לאור העולם; הוציא דבר לפעל; יצוֹר, ברוא דבר שלא היה מקדם. הִוָּלֵד, יצוֹא מרחם אמו; *התהוה דבר חדש; (־לבָנה), התחדש הירח, הראותו שנית בראשית החדש אחרי היותו נעלם משך זמן. יַלֵּד, עזור ללדת. יִלּוֹד, היה נולד; הִבָּרֵא. הוֹלִיד, גרום ללדת; יצוֹר, ברוא; *הוציא סברה. הוּלַד, הִוָּלֵד. הִתְיַלֵּד, הֵחָשֵׁב על משפחת־, התיחס על־; הִוָּלֵד.

יֶלֶד, ז, (יַלְדִּי, יְלָדִים, יַלְדֵי), הקטן של האדם מצאתו מרחם אמו עד ימי הנערות, בן קטן.

— **יֶלֶד זְקֻנִים**, ילד שנולד לאיש בימי זקנתו, בן זקנים.

— **יְלָדִים**, ז״ר, בניו ובנותיו של איש; אנשים צעירים.

יַלְדָּה, נ, (יַלְדָּתִי, יְלָדוֹת, יַלְדוֹת), בת קטנה; אשה צעירה*; צמח רך.

יוֹלְדָה, יֹלֵדָה, יֹלֶדֶת, ר׳ יולדת.

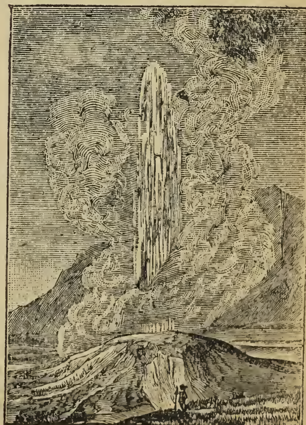
יַלְדוּת, נ, נעורים, הזמן שהאדם עוד ילד, טַפּוּת; *תכונת האדם בהיותו ילד.

יָלוּד*, ז׳ ילד.

— **יְלוּד אִשָּׁה**, כנוי מליצי לאדם להורות על חלשתו.

יִלּוֹד, ת, נולד, יליד, בן.

יָלִיד, ז, נולד, יליד, בן.
— יְלִיד בַּיִת, עבד הנולד בבית ארונו; בן העבד.
ילךְ, ר׳ הלך.
(יל״ל) יַלֵּל, פ״ע, בכה, ספוד, זעוק בקול מר.
הֵילִיל, (עתיד: יֵילִיל, יְיֵלִיל, יְהֵילִיל), יַלֵּל.
יְלֵל, ז, בכי, קול נאקה, זעקה בקול מר.
יְלָלָה, נ, (ס׳, יִלְלַת), ר׳ יְלֵל.
יַלֶּפֶת, נ, ספחת בעור; חזזית מצרית; ⁰קלפות קטנות כעין סְבִים המתילדים בשרשי השער.
יֶלֶק, ז, אחד ממיני הארבה.
יַלְקוּט, ז, אמתחת קטנה, תרמיל; ⁰קבֶּץ, מאסף מאמרים שונים; הכיס שהתלמיד שם בו צרכי למודו בלכתו אל ביה״ס.
יָם, ז, (ר׳ יַמִּים), שטח מים רבים על פני האדמה; אגם; בְּרֵכָה; כלי גדול למקוה מים; צד מערב; *קרקעות הנפה (אריג השער המלא נקבים); קרקע גת שדורכים בה הענבים(?); אבן עגלה לסחט עליה זיתים או ענבים(?).

יָם.

יֵם, ז, מעינות מים חמים; יונת הבר(?); פרד(?).
י״ם, ר״ת, יש מפרשים.
יַמָּה*, נ, יָם; זרם הים המהיר.
יַמִּי⁰, ת, של הים.
יַמִּיָּה⁰, נ, קבֻצת אניות מלחמה, צי המלחמה של המדינה.
יָמִים, יָמִין, ר׳ יום.
יָמִין, נ׳, הצד אשר לצד הגוף שאין בו הלב, להפך: שמאל; צד דרום; צד היד הימנית; שבועה; כֹּח, גבורה, עצמה.
יְמִינִי, ת, אשר מצד ימין.
(ימן) יַמֵּן⁰, זַמֵּן, הָכֵן. הֵימִין או הַיְמִין, פנה לימין; השתמש ביד הימנית.
יְמָנִי, ת, אשר מצד ימין, ימיני.
(ימר), הֵימִיר, החלף דבר בדבר. הוֹמִיר, גדל, נשא. הִתְיַמֵּר, התענג בדבר; ⁰התפאר, התנשא, התגדל.
ינה (יָנָה, יוֹנֶה), פ״י, הַחרב, כלה. הוֹנָה, גרום לחץ; המוס; רמה, התעה.
יִנּוֹן, ז, שם המשיח (?); ר׳ נון.
יְנוּקָא* (ארמית), ז, ילד, תינוק.
יַנִּיק⁰, ת, צעיר בשנים.
יְנִיקָה, נ, ענף רך; ⁰פעֻלת היונק; קבלת תועלת, הנאה.
ינק (יָנַק, יִינַק), פעו״י, מצוץ בפה חלב משדים; מצוץ (צמח מאדמה); הֵינִיק, נתון למץ חלב שדים.
יַנְקוּת⁰, נ, הזמן שהילד יונק; נערות, ילדות, טַפּוּת.
— גִּרְסָא דְיַנְקוּתָא*, מה שלמד איש בימי הנעורים.
יַנְשׁוּף, ז, מין עוף טורף[1].
ינשוף.
י״ס, ר״ת, יש ספרים (בספרים אחרים נמצא־

[1]) ינשוף, Сова, Eule, hibou, owl

נפח כך וכך); יש סבירין (יש סוברים).

יסד (יָסַד, יִיסַד), פ״י, עשה יסוד, אשיות במעבה האדמה, שעליהם נבנים הקירות; כונן; קבוע; *שים לחק. הִוָּסֵד, הוקם על מכונתו; הֵאסף והתיעץ יחד. יַסֵּד, יסוד. יִסּוֹד, הוֹסֵד, הוּסַד. הִתְוַסֵּד*, התבסס, היה מְיֻסָּד.

יְסוֹד, ז, הנחת יסוד; ראשית, התחלה.

— **יְסוֹד הַמַּעֲלָה**, בשם הזה קוראים לבני גלות יהודה שעלו מבבל°; שם מושבה בגליל העליון על שפת מי מרום.

יְסוֹד, ז, (ר׳ יְסוֹדִים, יְסוֹדוֹת), כֵּן, בסיס, תחתית; בנין, חלק הבנין אשר בארץ לחזקו; קביעת דבר; *תחלת דבר ומקורו; עָקָר גדול.

— **יְסוֹדוֹת**°, ז״ר, החמרים שמהם מרכבים הגופים.

יִסּוּד*, ז, פעֻלת המיסד דבר; פקודה, שימת חק.

יְסוּדָה, נ, יסוד, בסיס, מכון.

יְסוֹדִי°, ת, של יסוד, עקרי.

יִסּוּרִים*, **יִסּוּרִין***, ז״ר, ענויים קשים, צער, צרות ומצוקות; ענשים.

יסך, (יָסַךְ, יִיסַךְ) פ״י, משוח, סוך.

יַסְמִין*, ז, מין צמח ריחני[1].

יסמין.

יסף (יָסַף, יִיסַף(?)), פ״י, המשך דבר, עשה דבר עוד פעם או פעמים שונות; (-על-) הרבה, הַגְדֵּל בכמות. הִוָּסֵף*, התרבה יותר; הספח על-. הוֹסִיף, יסוף. הִתְוַסֵּף* (נִתְוַסֵּף*), התמד בדבר, היה כספוח עַל-.

(**יסר**), הִוָּסֵר, חדול מהרע; הֵיטֵב איש דרכו; קבל מוסר. יַסֵּר, הוכח; הַזהר; חזק. הִיַּסֵּר*, הוכח; אסור. הִתְיַסֵּר* (נִתְיַסֵּר*), הוּסַר.

יעד (יָעַד, יִיעַד), פ״י, מנה, קבוע; קבוע זמן או מקום להתאסף; *הבטח. הִוָּעֵד, בוא למקום שנקבע; התאסף, התקבץ; התיעץ יחד. יָעֵד*, יעוד; קרוא למשפט, הַזמן לדין; פנה. הוֹעִיד, עשה שיִוָּעֵד איש או אנשים למקום קבוע או בזמן קבוע. הוּעַד, הוכן, פנה.

יַעַד°, ז, הבטחה.

יעה (יָעָה, יִיעֶה), פ״י, פנה הצדה או החוצה, גרוף.

יָעֶה, ז, כלי לגרוף בו.

יִעוּד*, ז, מנוי, קביעה; °תעודה, עתיד; הבטחת גמול.

(**יעז**), הִוָּעֵז, היה עז פנים, הרהיב בנפשו.

יעט, ר, עטה.

יְעִידָה*, נ, ר׳ יעוד; פגישה.

(**יעל**) הוֹעִיל, צלוח לדבר; הצלח; הביא ברכה, גרום טובה; עזור, היה לתועלת; השג טובה.

יָעֵל, ז, (נ׳ יַעֲלָה, ר׳ יְעֵלִים), מין חיה ממשפחת העזים המטפסת על ראשי ההרים והסלעים; °(בלשון נקבה), כנוי לאשה יפה.

יעל.

— **יַעֲלַת חֵן**, יפה מאד, מלאה חן.

יַעַן, (־כִּי, ־אֲשֶׁר, ־וּבְיַעַן), מלת חבור המורה על סבת דבר; בגלל, בעבור, מפני; למען.

יַעֲנָה, **בַּת־יַעֲנָה**, (ר׳ יְעֵנִים, יְעֵנוֹת, בְּנוֹת יַעֲנָה), שם עוף בר גדול, נעמית.

יעף (יָעֵף, יִיעַף), פ״ע, עיף, חסור כח מרב

[1]) יסמין, Jasmin, Ясминъ

עבודה או מצמא.

יָעֵף, ת, עיף, רפה כח מעבודה או מצמא.

יְעָף, ז, מעוף, טיסה.

יעץ (יָעַץ, ייעַץ) פ"י, (גם עם אֶל־, עַל־), נתון עצה, הורה איך להתנהג, אם טוב ונכון לעשות דבר או לא; החלט, חשוב מחשבה לעשות; הדבק ב־; (־על־), חשוב לעשות רעה לאיש. הִוָּעֵץ, חשוב דרכו, בקש עצה; המתק סוד, התאסף יחד לבקש עצה; נתון עצה. יָעֵץ*, נתון עצה. הִתְיָעֵץ, התאסף יחד לבקש עצה.

בת־יענה.

יַעַר, ז, (ר' יְעָרִים, יְעָרוֹת), מקום צומח קבוץ עצי סרק, חרש; חלת דבש.

— עֵץ יַעַר, עץ שאינו נותן פרי מאכל.

— חַיּוֹת יַעַר, חיות טרף השוכנות על פי רב ביער.

(יער) יָעֵר⁰, פ"י כסה ביער, הַצמח יער במקום.

יַעֲרָה, נ, חלת דבש.

יַעֲרִי⁰, ת, של יער.

יַעֲרָן⁰, ז, עוסק בגדול יערות, יודע את מלאכת גדול היערות.

יַעֲרָנוּת⁰, נ, ידיעה בגדול היערות.

יפה (יָפָה, ייפֶה), פ"ע, היה הדור, נחמד למראה, מלא חן. יִפָּה, העטה הוד והדר, קשט; *היטיב, שבח; (־כֹּחַ), חזק; נתון זכות לאיש לאיזה דבר. הִתְיַפָּה, עשה עצמו יפה; התקשט, עטה הוד, עדה; היה יפה.

יָפֶה, ת, מלא חן, טוב למראה; *טוב, נאוה, שוה, ראוי לשלם בעדו (סכום כך וכך).

— בְּעַיִן יָפָה*, בעין טובה, בחפץ לב.

— כֹּחוֹ יָפֶה*, לו משפט הקדמה.

— יְפֵה עֵינַיִם, יְפֵה קוֹל, מי שעיניו יפות, מי שקולו יפה.

יָפָה, תה"פ, באפן טוב, נאוה, רצוי.

יְפֵה־פִיּ (נ, יְפֵה־פִיָּה), ת, יפה מאד.

יִפּוּי*, ז, הוד מראה, הדרת חן, יפי; קשוט והדר; חזוק ענין.

— יִפּוּי־כֹּחַ⁰, כח והרשאה.

(יפח) הִתְיַפֵּחַ, הָאנה, בכה; הכה ביד על הראש (מצער).

יָפֵחַ, ת, מוציא רוח מפיו; מדבר.

יֳפִי, יֹפִי, ז, (ר' יָפְיִי), הוד מראה, הדרת חן, חן.

יָפְיוּת*, נ, יפי, הדר, הדרת חן.

יָפִיחַ, ת, מדבר, מבטא, יפח.

יְפֵיפָה, פ"ע, היה יפה.

יְפֵיפִי (או: יְפֵיפֶה, נ' יְפֵיפִיָּה), ת, יפה מאד.

יפך, ר' הפך.

(יפע) הוֹפִיעַ, פעו"י, הפץ אור, שלוח קרני אור; הֵראה, הגלה; היה חשוך, אפל (?); *(־פָּנִים נֶגֶד־) העז פנים כנגד־; ⁰ יצוא, התפרסם בדפוס (ספר או עתון).

יִפְעָה, נ, זהר; יפי, הוד, הדר.

יצא (יָצָא, יֵצֵא), פ"ע, (גם עם מן־, אל־, ל־, על־), עבור מתוך מקום החוצה; התרחק ממקום או מאיזה עצם; היה בולט ונשקף החוצה; כלה, תם (זמן); צמוח; *קים מצוה; מלא חוב; (־הַשֶּׁמֶשׁ), זרוח בבקר; (־צֶמַח*) צמוח, יצוא מהארץ; (־נֶפֶשׁ, ־רוּחַ, ־נְשָׁמָה*), מות; (־מִשְׁפָּט), נפסק דין; הִבָּדֵל מן־, הסר מן־. הוֹצִיא, העבר דבר החוצה, הרחק, גרש מהבית הצל, מלט; נתון מכספו לאיזה דבר; *הסר, הבדל; פטר מחוב דתי; שלח את אשתו; (־דִּבָּה), דבר רעות על איש. הוּצָא, הובא החוצה.

- יוֹצֵא חֲלָצַיִם, יוֹצֵא יָרֵךְ־, יוֹצֵא מֵעַיִם, יֶלֶד.

— יוֹצֵאת חוּץ*, יוצאנית, אשה מתהלכת

תמיד ברחבות; אשה משרכת דרכיה.
— יָצוֹא מִדַּעַת*, השתגע.
— כְּיוֹצֵא בוֹ*, באֹפן דומה לזה.
— יָצָא דָבָר זֶה וָזֶה*, חוץ מדבר זה.
— הוֹצֵא דָבָר מִן הַכְּלָל*, לא חשוב דבר בכלל דברים אחרים.
— הוֹצֵא עַצְמוֹ מִן הַכְּלָל*, לא היות יחד עם אחרים.
— הוֹצֵא סֵפֶר או עִתּוֹן°, פרסם בדפוס.
— הוֹצֵא אִשָּׁה*, גרש אשה.
— הוֹצֵא כֶּסֶף*, נתון כסף להשגת חפץ, לצרכי החיים.
— הוֹצֵא אֶת פְּלוֹנִי חָלָק, לא ענה על שאלה.

יַצְאָן* (יַצְאָנִית*), ת, מי שדרכו לצאת הרבה החוצה.

(יצב) נִצּוֹב, פ״ע, (נמצא רק בעבר ובבינוני) עמוד זקוף, חוּן על עמדו; (־על־), עמוד אצל־; עמוד להשגיח על־. הַצִּיב, הַעמד, הקים. הֻצַּב, הָעמד קוממיות. הִתְיַצֵּב, עמוד הכן; עמוד והתחזק נגד־; הִשָּׁאר על עמדו.

(יצג) הַצִּיג, הַעמד הכין, הקם דבר; הַשאר דבר במקום; הניח דבר; °(־מַחֲזֶה), הַראה מחזה בתיאטרון. הֻצַּג, הִשָּׁאר על מקומו; °(־מַחֲזֶה), הֵרָאוֹת מחזה בתיאטרון.

יצה״ט, ר״ת, יצר הטוב.

יִצְהָר, ז, שמן זך (כנוי פיוטי לשמן).

יצה״ר, ר״ת, יצר הרע.

יָצוּל*, ז, יד המחרשה; מוט המחרשה.

יָצוּעַ, ז, (ר׳ יְצוּעִים), מטה, משכב; דיוטה, קומה; ר׳ יָצִיעַ.

יְצוּקָה, נ, התכה; דפוס להתוך בו מתכת.

יְצוּר, ז, דבר נוצר, בריה; אבר.

יָצִיא, ת, יוצא חלצים, בן.

יְצִיאָה*, נ, פעֻלת היוצא; מוצא, מקום לצאת דרכו; הוצאת כסף (לרכישת דבר); מסקנה; פרידה, פרישה; גלות, עזיבת מקום מושב.

יַצִּיב*, ת, נכון, אמתי.

יַצִּיב*, ז, אזרח, יליד הארץ; °עוף או חי היושב במקום קבוע ואינו נד ממקום למקום.

יָצִיעַ, ז, מהלך רצוף בצלע הקיר; דיוטה, קומת בנין; *בנין טפל נוסף ונשען על העקרי; גזרה, גזוזטרה היוצאת מן הדיוטה העליונה בבנין מחוץ לחדר או פנימה.

יְצִיקָה*, נ, פעֻלת היוצק ושופך; התכה.

יְצִיר*, ז, דבר נוצר, בריאה.

יְצִירָה*, נ, בריאה, פעֻלת היוצר; °מעשי ידי־, מפעל־.

(יצע), הַצִּיעַ, פ״ע, ירוד מטה; פ״י, שים מרבדים למשכב, שטוח כרים וכסתות; °הרצה דבר למ־דין; שים לפני־; נתון עצה; ערוך ענין בפני אחרים שיעַינו בו ויקבלוהו. הֻצַּע, היה שטוח למשכב; (־הַמִּטָּה, הַחֶדֶר) היה מצע שטוּח עליו.

יצק (יָצַק, יִצֹּק), פ״י, (גם עם ל־, אֶל־), שפוך, הוציא נוזל מכלי; התך, הפוך מתכת לנוזל. הַצִּיק, יצוק; הַעמד, הציג. הֻצַּק, הוּצַק, הֻתַּך (מתכת); הִשָּׁפך; היה חזק.
— יָצוֹק מַיִם עַל יְדֵי־, שרת, היה תלמיד.

יְצֻקָה, ר׳ יצוקה.

יצר (יָצַר, יִיצַר או יִצֹּר), פ״י, ברוא, עשה; הַמצא דבר חדש; נתון צורה ודמות; עשה כלי חרס מחמר. הִוָּצֵר, יָצוֹר, הוּצַר, הִבָּרא, היה, העשה בדמות ובתבנית.

יֵצֶר, ז, מערכי לב, מחשבה; בריאה, מעשה ידי־; טבע, תכונה; *תאוה, נטיה לדבר.
— יֵצֶר טוֹב*, נטיה לעשות טוב.
— יֵצֶר הָרָע*, נטיה לעשות רעה; השטן.

יְצָרִים, ר׳ יצור.

יצת (יָצַת, יִצַּת), פ״ע, בעור, דלוק. הִצּוֹת, השׂוֹם; בעור, דלוק; (־בָּאֵשׁ), הִשָּׂרף. הַצִּית,

שרוף; (־אֵש), הבער אש ברבר לשרפו.

יֶקֶב, ז, מקום שדורכים בו הענבים לעשות ממיצם יין; בור שבנת לקלט אל תוכו את היין היוצא מן הענבים הנדרכים.

(יקב) יָקַב*, פ״י, נָקַב, חקוק, נקב.

יקד (יָקַד, יֵקַד, נַיִּיקַד), פ״ע (ב־), בעור, דלוק. הוּקַד, יקוד; היה מֻבער.

יִקְהָה, נ, מִשמעת, הקשבה; זקנה; קבוץ קמטים בפנים מזקנה.

יְקוֹד, ז, שרפה, להבת אש, אש בוערה.

יָקוּד, ז, אח מבערת, מוקד.

יְקוּם, ז, קבוץ החי הנמצא בטבע; תבל ומלאה.

יָקוֹשׁ, יָקוּשׁ, ז, ציד עופות; השָׂם מוקש; ⁰מוקש.

יְקִיצָה⁰, נ, עֵרוּת, הפך ממצב הַשֵּׁנָה.

יַקִּיר, ת, יקר מאד, רצוי מאד, חביב מאד; *נכבד.

יקנה״ז, ר״ת, יין, קדוש, נר, הבדלה, זמן (סדר הברכות בקדוש בחג שחל במוצאי שבת).

יַקִּנְתְּ⁰, נ, שם פרח[1].

יקע (יָקַע, יֵקַע), פ״ע, הִשמט ונטה ממקומו (אבר); סור מ־, קוץ ב־ (נפש). הוֹקִיעַ, תָּלָה,העלה בחבל על עץ וכדומה. הוּקַע,הֻתְּלָה.

יקץ (יָקַץ, יִיקַץ), הֵקִיץ (ע״ד שרש קוץ), פ״ע, התעורר משֵׁנָה.

יָקֵץ⁰, ת, עֵר, הפך מן: ישן.

יקר (יָקַר, יִיקַר, יֵקַר), פ״ע, היה נכבד, היה חשוב; היה שוה מחיר רב; היה כבד מהבין. יַקֵּר*, כבד; ⁰הרים את המחיר של דבר, הַעלה השער. הוֹקִיר, הרים ערך דבר, הַרבה מחיר דבר; כבד, נשא, עשה שיהיה איזה דבר נדיר, לא תדיר; *היה יקר. הוּקַר*, היה (המחיר) יקר. הִתְיַקֵּר⁰, עלה מחירו, היה ביקר; התכבד.

---

[1] יקנת гіацинтъ, Hyacinthe, yacintha, hyacinthe.

יָקָר, ת, נכבד, חשוב; רב המחיר; כבד המשקל; לא רגיל, לא נפוץ.

— יְקַר הַמְּצִיאוּת⁰, שכבד למצא.

— יְקַר רוּחַ, בעל רוח טובה.

יְקָר, ז, פאר; כבוד, גדולה; דבר בעל ערך רב.

יֹקֶר*, ז, מחיר רב, גדול; עלית המחיר, רבוי הערך; חשיבות.

יְקָרָה⁰, נ, משתמשים במלה זו במקום „מכתב יקר״ או „אגרת יקרה״.

יַקְרוּת*, נ, גדולה, חשיבות; ⁰יקר, עלית המחיר.

יַקְרָן*, ז, איש המוכר סחורתו או הלוקח בעד עבודתו ביקר.

יַקְרָנוּת⁰, נ, מכירה ביקר.

יקש (יָקֹשׁ, יִיקֹשׁ), פעו״י, (ל־), פרוש רשת, שים מוקש, טמון פח ללכד. הִוָּקֵשׁ, הִלָּכֵד ברשת, הֵאחז בפח.

י״ר, ר״ת, יהי רצון.

ירא (יָרֵא, יִירָא), פעו״י, (אֶת־, מִן־, מפני־), פחוד, חוש אימה ופחד, דאוג; כַּבֵּד, דאוג לכבוד־. הִוָּרֵא, היה לפחד ולאימה (שמפחדים מפניו); היה נכבד ונשגב מאד. יָרֵא, הפיל פחד, הַחרד, אים. הִתְיָרֵא*, פחוד, ירוא.

יָרֵא, ת, חָרד, מְפחד; ⁰חסיד, ירא אלהים.

— יְרֵא שָׁמַיִם*, ירא אלהים, חסיד.

יִרְאָה, נ, פחד, אימה; חרדה מפני כבוד־; *(ר׳ יְרָאוֹת), כנוי לעבודה זרה, לאליל.

— יִרְאַת הַכָּבוֹד⁰, יִרְאַת הָרוֹמְמוּת⁰, חרדה יתרה לכבוד־.

— יִרְאַת שָׁמַיִם*, חסידות, יראת האלהים.

יָרֵב, ת, רב את ריב זולתו.

יַרְבּוּז*, ז, יַרְבּוּזָה*, נ, מין ירק שנותנים אותו לתוך קשואים כבושים, שמיר; ⁰אבטיח צהוב, ר׳ שָׁם.

יַרְגָּזִי*, ז, שם עוף מזמר קטן[1].

---

[1] ירגזי синица, Meise, mésanage, titmouse.

ירד (יָרַד, יֵרֵד), פ״ע, (מן־, אל־), העתק מקום גבוה למקום נמוך; הלוך או עוף למטה; הלוך אל ארץ שפלה ונמוכה; שקוע וטבוע במעמקים; נפול מלמעלה למטה; הֵהָרֵס; היה שפל; התהלך כה וכה; (־הָעַיִן דִּמְעָה) שפוך דמעות; 0היה שפל. הוֹרִיד, הוביל למקום נמוך; הַעבר מלמעלה למטה; הסר מעל־; הטה ארצה. הוּרַד, הָשפל, הוּבא למטה.

— יָרוֹד אֵצֶל־*, התאכסן אצל־.

— יָרוֹד מִנְּכָסָיו*, היה לעני.

— יָרוֹד לִשְׂדֵה חֲבֵרוֹ*, לקוח שדה של אחר לרשותו.

— יָרוֹד לְאוּמָנוּתוֹ*, התחרה עם־, הסג גבול.

— לֹא מַעֲלֶה וְלֹא מוֹרִיד*, אחת היא, לא מביא תועלת ולא מזיק.

ירה (יָרָה, יִירֶה), פ״י, הַשלך, זרוק דבר למרחוק לפגע באיזה גוף; זרוק חצי מות; זרוק כדורים מרובה, מנשק אש. הִיָּרֵה, הומת בחצים או בכדור נשק אש. הוֹרֵה, ירה; לַמד, אלף, הודיע דבר בלתי ידוע; רמוז באצבע על־; *פסוק הלכה, החליט כי הדין הוא כך וכך; 0הַראה על דבר.

יר״ה, ר״ת, ירום הודו (למלך).

יָרוּד*, ז, קרום העולה על העין.

יָרוּד*, ת, שפל, מי שירד ממדרגתו, פחות.

יָרוֹק, ז, דבר ירק, עשב.

יְרוֹקָה*, נ, צמח ירק העולה על פני מים עומדים, אצה; מחלת הירקון.

— יְרוֹקַת הַחֲמוֹר0 (או: יְרֹקֶת)0, פרי צמח בר כקשוא קטן 1).

ירושה, ר׳ יְרֻשָּׁה.

יָרֵחַ, ז, לבנה, סהר, המאור הקטן לממשלת הלילה.

— עַד בְּלִי יָרֵחַ, עד העת שלא יהיה עוד ירח; לעולם, בלי קץ.

יֶרַח, ז, חדש ימים.

— יֶרַח הָאֵיתָנִים, חדש תשרי.

— יֶרַח בּוּל, חדש חֶשון.

— יֶרַח זִיו, חדש איר.

— יֶרַח בֶּן יוֹמוֹ0, אחד מטעמי המקרא (֪).

יַרְחוֹן0, ז, עתון חדשי, עתון היוצא פעם בחדש.

ירט (יָרַט יִירַט), פ״ע, ירוד ושפול(?); היה (דרך) מקלקל (?).

יָרִיב, ז, מריב, מתנגד, מתקוטט.

יָרִיד*, ז, שוק, אספת סוחרים מערים שונות למקום ידוע בזמן קבוע.

יְרִידָה*, נ, פעֻלת היורד, מצב היורד; דלדול ברוחניות; התרוששות; פחיתות המקחים.

יְרִיָּה*, נ, פעֻלת היורה חצים וכדורים; זריקה והשלכה.

יְרִיעָה, נ, מסך, חַיִץ עשוי ארג, וילון; סדין לגג אהל ולמחיצותיו; כנוי מליצי לאהל; *גליון קלף כתוב.

יָרֵךְ, נ, (ס׳ יְרֵכְךָ, זוגי יְרֵכַיִם, ר׳ יְרֵכוֹת, ס׳ יַרְכוֹת), פרק הרגל העליון שבין המתנים והשוק; מקום הגירת החרב; צד; החלק התחתון בבנין או בכלי.

— יוצא ירך, ר, יצא.

יַרְכָה (או: יְרֵכָה), נ, (זוגי יַרְכָתַיִם, ס׳ יַרְכְּתֵי), קצה (של מקום), סוף הגבול; המקום היותר רחוק; מעמק (בור וכיו״ב).

יר״מ, ר״ת, יהי רצון מלפניך.

ירע (יָרַע, בעתיד לא נמצא), פ״ע, רעוד, חרוד. הוֹרִיעַ*, הפך לרע; עשה רעה ל־.

ירק (יָרַק, יִירַק), פ״י, רקוק, הוציא לח מפיו. *פ״ע, היה ירק. הוֹרִיק*, היה כתם כצבע השעוה והכרכם.

יֶרֶק, ת, שנוּי כעשב השדה; כתם.

יָרָק, יֶרֶק, ז, (ר׳ יְרָקוֹת*), עשב מאכל; פרי

---

1) ירוקת החמור ослиный огурецъ, Eselgurke, giclet, vild cucumber.

האדמה, צמח שזורעים אותו בכל שנה; עלה רך ירק בצמחים; (במאכלים) נגוד לבשר.

יֵרָקוֹן, ז, מחלה בתבואת-השדה שנהפכה לגַון כתֹם, כגון עלה נובל; מחלת האדם שעור פניו יהפך כתֹם.

יַרְקוּתº, נ, הגַון הירֹק.

יַרְקָן*, ז, מין אבן ירקה [1].

יְרַקְרַק, ת, קצת ירֹק; קצת כתֹם; *ירק מאד; כתֹם מאד.

ירש (יָרַשׁ, יִירַשׁ), (בצווי: יְרַשׁ או רֵשׁ) פ״י, לקוח לאחוזה, נחול רכוש שהניח איש במותו; (־אֶרֶץ או: ־גּוֹי) לקוח ארץ מיד אדוניה; לקוח בחזקה; גָּרש, הַגלה. הִוָּרֵשׁ, היה לדל, הֵענה, חסור רכושו. יָרֵשׁ, בזוז, שלול. הוֹרִישׁ, הַנחל, נתוֹן לאחוזה; גָּרשׁ איש או עַם מנחלתו, הגלה; כַּלֵה, השחת; שים לרש.

יְרֻשָּׁה, יְרֻשָּׁה, נ, אחֻזה, נחלה שאיש מניח לזרעו ולקרוביו; רכוש העובר מאיש לאיש.

יֵשׁ, ז, דבר קַים, דבר נמצא; ºמציאות.

יֵשׁ, תה״פ, להורות על מציאות דבר, הפך; אין; *(־לעשות־) צריך, ראוי; (־ל־דבר), נמצא ל־; (־שֶׁ), לפעמים יקרה; (־לִפְלוֹנִי עַל פְּלוֹנִי), פלוני חיב לפלוני.

— יֵשׁ אֶת נַפְשִׁי, אני חפץ.

— יֵשׁ אוֹמְרִים*, אחרים אומרים.

י״שׁ, ר״ת, ירא שמים; יראת שמים; ימח שמו; יין שרוף.

ישא״י, ר״ת, ישוב ארץ ישראל.

ישב (יָשַׁב, יֵשֵׁב), פ״ע, הִשען על המתנים, הסמך (הגוף) על הירכים בשוקים מקֻפלות; גוּר, שכוֹן; הִשָּׁאר על מקומו; חכה, הַמתן; (ארץ), היה מקום ישוב, לא חרב ושמם. הוּשַׁב, (אֶרֶץ, עִיר וכיו״ב), הִמלא אדם, היה למקום ישוב. יַשֵּׁב, הַשכן, יסד מושב; *הַרגע, הַשקט; באר, תרץ. הוֹשִׁיב, שים על מקום; הַשכן, שים מושב; עשה (מקום) למשכן אנשים; לקוח לאשה. הִתְיַשֵּׁב*, היה למשכן אנשים; הֵרגע, היה שקט; º(־בְּדָבָר), התיעץ, עַין בדבר וחשוב עליו.

יש״ו, ר״ת, ימח שמו וזכרו.

יִשּׁוּב*, ז, מקום נושב; כפר; העולם הנאור; התישבות, פְּעֻלת המישב; דעת צלולה.

— יִשּׁוּב הַדַּעַת*, מחשבה, שימת לב ל־.

— יִשּׁוּב הָעוֹלָם*, תקון העולם כראוי לצרכי בני אדם.

— אֵין מִן הַיִּשּׁוּב*, מי שאינו בן תרבות.

יְשָׁוִים*, ז״ר, מוטות האניה שבהם מאחזים את החבלים (?); אבנים וחיל שנותנים באניה להחזיק מעמדה ישר. (?)

יֵשׁוּעַ הַבֵּן*, ז, פדיון הבן.

יְשׁוּעָה, יְשׁוּעָתָה, נ, עזרה, הצלה; ברכה, הצלחה.

יְשׁוּעִיםº, ז״ר, בני כת נזירים קתולים.

יְשׁוּעָתָה, נ, ר׳ ישועה.

יִשּׁוּרº, ז, פעֻלת המַישר והמפלס; הישרה.

יֵשׁוּתº, נ, הויה, מציאות דבר.

יֶשַׁח, ז, רעי, טנפת (מיכה ו׳, י״ד).

ישט, ר׳ הושיט.

יְשִׁיבָה*, נ, פעֻלת או מצב היושב; מקום ישיבת חכמים לחקר בדברי תורה וחכמה; בית ספר ללמוד התלמוד; בית דין.

— יְשִׁיבָה שֶׁל מַעְלָה*, מסבת המלאכים והאלהים; בית דין הגדול בעולם הנשמות.

יְשִׁימוֹן, ז, מדבר, ציה, מקום שממה.

יָשִׁישׁ, יָשֵׁשׁ, ז, זקן מאד, שבע ימים; נכבד, חשוב; *חכם, מלמד; תאר לראש יועצי רומא לפנים.

ישם (יָשַׁם, יִישַׁם או יֵשַׁם), פ״ע, היה לחרבה ושממון. הֵשִׁים (על דרך חסרי פ״נ), הַחרב, עשה לשממה.

[1] ירקן, диоритъ, Diorit, diorite, green-stone.

ישן (יָשֵׁן, יִישַׁן), פ״ע, היה (בעל חי) במצב מנוחה גמורה בהפסק התנועה ופעלת החושים, נוּם, הרדם (הפך: הקיץ). הִוָּשֵׁן, היה נמצא מזמן רב; הֵאָחז במקום. יַשֵּׁן, הבא איש לידי שֵׁנָה; העמד דבר לימים רבים. הִתְיַשֵּׁן, עמוד לימים רבים; הזדקן.

יָשֵׁן, ת, נרדם, שוקט בתנומה.

יָשָׁן, ז, דבר לא חדש; תבואות שנה שעברה.

יָשָׁן, ת, לא חדש, שאינו מזמן קרוב, כביר ימים (דבר).

יֹשֶׁן, ז, המצב הקדם; מה שהיה לפנים.

(**ישע**) הִוָּשֵׁעַ, מצוא עזרה, הֵעָזֵר, הֵחָלֵץ, הוּצא מצרה. הוֹשִׁיעַ, מלט מצרה; הצל מאויבים; עזור.

יֵשַׁע, יֶשַׁע, ז, הצלה, עזר מצרה.

יֵשַׁע, ז, חפץ, תשוקה (בא תמיד בצרוף עם השם: „חֵפֶץ״ לחזוק המשג).

יָשְׁפֵה, יָשְׁפֶה, מין אבן חן יקרה וגוגה כעין הזכוכית[1].

ישר (יָשַׁר, יִישַׁר), פ״ע, היה שוה, היה מְפֻלָּס, בלי עקמימות; הלוך בלי נטיה ימין או שמאל; הלוך בצדק, היה תם; (-בְּעֵינֵי-), היה רצוי, השוב דבר לטוב ונכון; מצוא חן. יַשֵּׁר, שַׁוֵּה, פַּלֵּס; הכר לצדק; הטה פנית דבר לאיזה צד. הַיְשִׁיר, שוה, ערוך לנכח; הבט ישר לפניו, כונן המבט ישר. הִתְיַשֵּׁר⁰, הֵעָשֵׂה ישר, לא כפוף (קומה).

— יְיַשֵּׁר (או: יוישר) כֹּחֲךָ, יְיַשֵּׁר (או: יוישר) חֵילְךָ*, מבטא להבעת הסכמה לאיזה מעשה כי טוב ויפה הוא; הבעת תודה על עשית מעשה טוב.

יָשָׁר, ז, איש תמים, הולך בדרך הנכונה; יֹשֶׁר.

יָשָׁר, ת, שוה, לא מעקם, לא כפוף, לא נוטה לצדדים; נכון, כשר; תמים, נקי מעון; מתאים, מְכֻוָּן, מקביל.

— שֵׁם יָשָׁר⁰, (בדקדוק), צורת השם העקרית בלי נטיה.

יֹשֶׁר ז, תֹּם, צדק, אמת; נכוחה, שאין בה עקמימות.

— יֹשֶׁר הַכְּתִיבָה⁰, הכתיבה לפי חקי הלשון והכתיב הנכון.

יֶשֶׁר⁰, ז, נטיה, מגמה, פניה.

יִשְׂרָאֵל, ז, יהודי (ההפך: גוי); *יהודי שאינו לא כהן ולא לוי.

יִשְׂרְאֵלִי⁰, ת, בן ישראל.

יְשָׁרָה, נ, דבר ישר; ישר לב, צדק, תם.

יְשֻׁרוּן (-יְשׁוּרוּן), כנוי מליצי לעם ישראל.

יַשְׁרוּת*, נ, יֹשֶׁר, תמימות.

יַשְׁרָן⁰, ת, מי שמתנהג בישר וצדק.

יַשְׁרָנוּת⁰, נ, התנהגות בישר; תכונת התמים והַיָּשָׁר.

יָשִׁשׁ, ר׳ ישיש.

י״ת, ר״ת, יונתן (בן עוזיאל) תרגם.

יָתֵד, יְתֵדָה*, נ, מסמר עץ או ברזל להפר בו או לתקעו בקיר לתלות עליו דבר או לתקעו בארמה לחזק בו מיתרי אהל; ⁰(במשקל השיר) הברת שוא נע ותנועה אחריו; איש גדול ונכבד.

— יְתַד הַמַּחֲרֵשָׁה*, מסמר הברזל שבקצה המחרשה הנתקע בארמה בעת החרישה.

— יִתְדוֹת דְּרָכִים*, הבצות שבדרכים.

יָתוֹם, ז, (נ, יְתוֹמָה*), מי שמת אביו או אמו; נעזב מבלי עוזר.

— דּוֹר יָתוֹם*, דור שאין לו מנהיג הגון.

— אָמֵן יְתוֹמָה*, ענית אמן מצד מי שלא שמע הברכה.

יִתּוּר*, ז, מה שיותר מהנחוץ (באריג של בגד); ⁰מה שהחיט לוקח לו ממותר האריג שנשאר אחר תפירת הבגד מבלי דעת בעליו.

יִתּוּר, ז, יֶתֶר, יתרון, שארית.

יַתּוּשׁ*, ז, יַתּוּשָׁה*, נ, זבוב קטן מאד עוקץ, בקה[1].

---

[1] ישפה яспись, Jaspis, jospe, jasper

[1] יתוש комаръ, Mücke, moustique, mosquito

יְתִיבo, אחד מטעמי המקרא המפסיקים.
יַתִּיךְ*, ז, מין כלי של ברזל להוציא בו את הסיר מן התנור.
יַתִּיר*, ז, מותר, נוסף; נפלא, מצֻין.
(יתם) יַתֵּם*, עשה ליתום. הִתְיַתֵּם*, היה ליתום.
(יתר) הִוָּתֵר, פ"ע, הִשָּׁאֵר, היה עוד, היה עודף; השאר לפלטה. יַתֵּר*, הוסיף. הוֹתִיר, הַשְׁאֵ־; הַשְׁאֵר חלק מן־; הגיח מה שהוא יותר מכדי הצרך; נתון יתרון על־, נתון יותר; פ"ע, היה יתר.
יָתֵר, ת, נכבד; גדול מזולתו באיזה ענין; *עודף על־; שיש בו דבר יותר מאשר בזולתו.
יֶתֶר, ז, חבל, חוט עבה; חבל הקשת; חבל הרסן; מיתר הכנור וכיו"ב; שארית; יתרון, עדף, שאר, חוץ ממה שנזכר (בסמיכות); oהקו העובר מקצה הקשת אל קצה השני (בהנדסה).
יֶתֶר, תה"פ, יותר, רב מ־.
יִתְרָה, יִתְרַת, נ, רכוש, חסכון; oשארית, עדף.
יְתֵרָה*, נ, מלה שיש בה אות יותר מהראוי.
יִתְרוֹן, ז, עדף מעלה; מעלת דבר על דבר; דבר יָתֵר; תועלת, בצע; oמותר, מה שהוא יותר מהצריך באמת.
יְתֵרוֹת*, נ"ר, העודפות; המלות המקראות הנכתבות מלא וָו או יוד.
יִתְרֶת*, נ, חלק נוסף על דבר.
יֹתֶרֶת, נ, הקרום המכסה את הכבד; ר' יותרת.
ית"ש, ר"ת, יתברך שמו.

כ, האות האחת עשרה בא"ב העברי ושמה כַּף; ס"מ, עשרים.
כְּ־, כִּ־, כַּ־, כֶּ־, כָּ־, אות יחס להורות על הרמיון; להורות כי הדבר המדֻבר קרוב במדה או בערך או באיזו בחינה שהיא ל־; (עם תאר הפעל), בזמן, בעת אשר; (לפני מלת זמן או מקום או מדה) בערך, קרוב ל־.
כְּ־־כְּ־־, להורות על דמיון גמור בין שני דברים.
כְּ־־כֵּן־, תכף בהיות ענין אחד קרה או יקרה הענין השני.
כ', ר"ת, כבוד או כבודו וכיו"ב.
כ"א, ר"ת, כי אם; כל אחד; כך אמר.
כאב (כָּאַב, יִכְאַב), פ"ע, הרגש צער גופני ממכה או מפצע או ממחלה; הרגש צער רוחני. הִכְאִיב, הסב יסורים וצער, החלה; השחת, חבל, קלקל.
כְּאֵב, ז, מכאוב, רגש לא נעים ומְצַער הבא לגוף או לנפש על ידי איזו מכה או מחלה או צרה.
כָּאֶה, ת, (פעם אחת במקרא: חל־כָּאִים, תהלים י' ו'), דל, מְעֻנֶּה, כואב.
(כאה) הִכָּאֶה, היה נשבר ונדכה. הַכְאֵה (נמצא רק במקור: הַכְאוֹת), צַער, הַכְאִיב, הסב צער.
כֵּאוּר*, ז, כעור, גנַי.
כָּאוּר*, ת, מכֹער, מְגֻנֶּה.
(כאורה) לִכְאוֹרָה*, תה"פ, כנראה, כנדמה, במבט הראשון נראה כי־.
כַּאן*, כַּן*, בְּכַאן*, תה"פ, פֹּה, במקום הזה; בענין הזה.
— לְכַאן*, תה"פ, הֵנָּה, למקום הזה.
— לְאַחַר מִכַּאן*, תה"פ, אחרי כן, אחרי זאת.
— מִכַּאן*, תה"פ, מזה, מהדבר הזה; מהדבר הזה אנו לומדים כי־.

— מִכָּאן וְאֵילָךְ*, תה"פ, מזה והלאה.

— מִכָּאן וּמִכָּאן*, תה"פ, מזה ומזה, משני הצדדים.

כַּאֲשֶׁר, ר' אשר.

כִּבֵּב*, פ"י, צלה באש (בשר) על השפוד.

כִּבְבָה*, נ, ר' כִּבָּה.

כבד (כָּבֵד, יִכְבַּד), פ"ע, היה קשה (על־); היה רב המשקל; רבה, היה רב במספר; היה גדול ונשא; (־לֵב) התעקש; (־עַיִן או אֹזֶן) היה קשה לראות או לשמע. הִכָּבֵד, עשה כבוד לעצמו, הִנשא; היה יקר, כִּבֵּד, חִזק, הִקשה; הִגדל ערך, הוקר, תת כבוד ויקר ל־; פֵאר, יַפֵּה; *טאטא. ⁰קבל פני אורח בהקרבת מטעמים וכדומה; תת מנחה לאיש. כֻּבּוֹד, הֻכבד, היה השוּב. הִכְבִּיד, עשה כבד, הרבה המשא, העמס הרבה; הרבה; הַקשה, חזק; עשה דבר גדול; *היה כבד, היה רב המשקל; טאטא. הִתְכַּבֵּד, רבה במספר; התאסף במספר רב; התגדל והתגאה; הראה עצמו כמכֻבּד, הִכָּבֵד, הֵחשב לגדול ונשא; הנקה במטאטא.

כָּבֵד, ז, אבר אדם בגוף החי המריק מתוכו מרה.

כָּבֵד, ת, (ס' כְּבַד־, כְּבֶד־), רב המשקל, רב המשא; שקשה להרימו או לטלטלו; שקשה לעשותו; מַלאה ומְיַגֵּעַ; רב המספר, רב הכַּמות.

— כְּבֶד עָוֹן, מלא עונות, חוטא, פושע.

— כְּבַד פֶּה וּכְבַד לָשׁוֹן, ת, מדבר בכבדות, עלג.

— אִישׁ כָּבֵד⁰, טוחן, מכביד על אחרים.

— בִּנְיָן כָּבֵד⁰, (בדקדוק), בנין פִּעֵל שנוסף בו דגש חזק או אות על השרש.

כֹּבֶד, ת, (נ, כְּבֵדָה), רב הערך, נכבד.

כָּבֵד, ז, יקר, הון, עשר.

כֹּבֶד, ז, (כ' כָּבְדִי) משא, נטל, קֹשי דבר; קֹשי התנועה; עבי דבר, עצמת חלקי דבר.

— כֹּבֶד עֶלְיוֹן*, כֹּבֶד תַּחְתּוֹן*, גלילים בנול האורגים, שכורכים עליהם את השתי.

— כֹּבֶד רֹאשׁ*, ז, רצינות, שימת לב לדבר; חסר רצון, אי־חפץ.

כְּבֵדָה, נ, טעינה של דברים כבדים להסיעם ממקום למקום.

כְּבֵדוּת, נ, קֹשי עבודה; אטיות תנועה; תכונת דבר שהוא כבד וקשה ומְלאה.

כבה (כָּבָה יִכְבֶּה), פ"ע, עמום, חדול פתאם מהאיר (נר); חדול מבער (אש). הִכָּבֵה*, כּבֹה. כִּבָּה, השבת, הַשקע אור אש.

כִּבָּה*, נ, נתחי בשר קצוץ צלוים באש על שפוד.

כִּבּוּד*, ז, נתינת כבוד ל־; נהיגת כבוד ב־; נקוי חדר או חצר במטאטא.

כָּבוֹד, ז, משא; יקר, גדולה, חשיבות, נתינת ערך רב לאיש; גבורה, עֹז; יתרון על אחר; עשר, הון רב; רבוי כמות; פאר, הדר; מרום עם הארץ, נכבדי העם; נפש האדם.

— בֵּית הַכָּבוֹד⁰, ז, כנוי לבית הכסא, למחראה.

— כְּבוֹד־⁰ (לפני שם איש), מבטא חשיבות לפני הזכרת שם איש נכבד; (עם כנוי נוכח ונסתר), מבטא חשיבות לאיש שמדברים אתו תחת לפנות אליו בכנוי הנוכח.

— בִּכְבוֹדוֹ*, בעצמו.

— בִּמְחִילָה מִכְּבוֹד־⁰, מבטא של בקשת סליחה כשמיחסים דבר לא הגון או שגיאה לאיש חשוב.

— חוּץ מִכְּבוֹד־⁰, כנ"ל.

כְּבוּדָּה, נ, עשר, הון; ⁰משא, נטל, חפצים שהאיש לוקח אתו לדרך.

כְּבוּדָּה, ת"נ, נכבדה, חשובה (אשה).

כָּבוּי⁰, ת, שחדל להיות דולק או בוער.

כִּבּוּי*, ז, פעֻלת המכבה אש או נר.

כָּבוּל, ת, חרב, יבש, לא יצלח לעבודה (אדמה); ⁰מין אדמה מערבת עם רקבובית שרשי

צמחים ישתמשו בה העניים להסקת תנורים.

כָּבוֹל*, ז, כִּפָּה של צמר שהנשים קושרות לראשן להחזיק את השער; חתיכת אריג צמר ששמות הנשים על עצמן תחת חליי הזהב.

כָּבוּן*, ת, עטוף, עטוי.

כִּבּוּס*, ז, פְּעֻלַּת הכובס; 0חקן לטהר המעים.

כִּבּוּסָה*, נ, מֵי הכבוס.

כִּבּוּשׁ*, ז, פְּעֻלַּת הכובש והלוכד; המקומות שנכבשו; דריכה, רמיסה, פעלת הכובש והעוצר; מעמק, משקע.

כָּבוּשׁ*, ת, נתון במי מלח או בחמץ למען יתקַיֵּם ולא יתקלקל.

— כְּבוּשִׁים*, ז״ר, פרות או ירקות מושמים במי מלח או המץ למען יתקַיְּמוּ.

כְּבוּשִׁים* (דִּבְרֵי כְבוּשִׁים*), דברים חזקים הפועלים על שומעיהם; דברי סוד ומסתרים.

כְּבִיָּה* נ, כבוי, פעלת המכבה אש.

כִּבְיָכוֹל*, כִּבְיָכוֹל*, כִּבְיָכוֹל*, תה״פ, כאלו היה אפשר הדבר, בטוי שמשתמשים בו כשמיחסים לאלהים דבר אפשרי רק באדם.

כְּבִיסָה*, נ, כבוס.

כַּבִּיר, ת, חזק; עצום, רב המספר או הכח.

כַּבִּיר, תה״פ, הרבה.

כְּבִיר, ז, שק עור לצרכי הדרך (?); טפיט, מרבד, שטיח (?).

כְּבִישׁ0, ז, דרך כבושה וסלולה בחצץ ועפר כבושים.

כְּבִישָׁה0, כְּבִישׁוּת0, נ, התגברות האדם על יצרו או תאוותיו.

כַּרְכֹּב*, כסוי הרס לסל וכיו״ב.

כבל* (כָּבַל, יִכְבֹּל), כַּבֵּל*, פ״י, קשור בכבלים, קשור. הִכָּבֵל*, כָּבוּל*, היה קשור בכבלים.

כֶּבֶל, ז, (כַּבְלִי), אחת מטבעות ברזל ששמים ברגלי האסיר ומחברים אותו בשלשלת לבל יברח; רתוק, שלשלת; טבעות קשוט לרגלי הנשים מחברות בשלשלת לפסע פסיעות קטנות; חבל העוגן באניה; 0עבות התלגרף אשר מתחת למים.

כבן* (כָּבַן*, יִכְבֹּן*), כַּבֵּן*, פ״י, עטוף (צאן) במעטפה.

כְּבֵנָה*, נ, ברדס, מין מכסה לעטיפת הראש.

כבס (כָּבַס, יִכְבֹּס), כַּבֵּס, פ״י, נקה מעשה ארג וכלים ע״י רחיצה במים; נקה, טהר.

כֻּבַּס, הֻכַּבֵּס, הִתְכַּבֵּס*, הנקה במים.

כַּבָּס*, ז, כובס.

כִּבְסָה*, נ, אשכול תמרים.

כְּבָסִים0, ז״ר, הבגדים וכיו״ב שמכבסים אותם.

כבע ר׳ כובע.

כבר* (כָּבַר*, יִכְבֹּר*), פ״י, הניף החטים וכיו״ב בכברה. הִכָּבֵר*, הונף בכברה. הַכְבֵּר, הרבה, העדף; כבור.

כְּבָר, תה״פ, לפני זמן, זמן רב קֹדם.

— בִּשֶׁכְּבָר הַיָּמִים, לפני זמן רב, באחד הימים הראשונים.

— מִכְּבָר*, מלפני זמן.

כְּבָרָה, נ, כלי מעשה רשת אשר חוריו יותר גדולים מאלה של הַנָּפָה להניף בו זרעונים וכדומה.

כִּבְרַת אֶרֶץ, מדת מרחק (לא מבררת בדיוק).

כֶּבֶשׁ, ז, קרש משפע או שפוע מעפר לעלות ולרדת בו; הדום רגל; *כבוש פֵּרוֹת.

כֶּבֶשׂ, ז, (כִּבְשִׂי, כְּבָשִׂים), זכר מאחר ממיני הצאן לפני הגיעו לכלל איל; *איל הברזל לשבר חומות.

כבשים.

כבש (כָּבַשׁ, יִכְבֹּשׁ), פ״י, אנוס, להוץ, הַכרח, דחוק; לכוד והכנע תחת ממשלתו, שעבד; התגבר על (הַיצר וכיו״ב); *עצור, עכוב; הַטמן; שים פרי או ירקות במי מלח או בחמץ או בשמן למען יעמדו ימים רבים; נקב את אבן הרחים כשהיא חלקה לעשות בה הרודים למען תטחן היטב; (״פָּנִים), הסתר מבושה וכיו״ב. הִכָּבֵשׁ, הִכנע תחת ממשלת־, שעֻבד ל־*; הִלחץ, הִדחק. כַּבֵּשׁ, לכוד (ארץ); הַכנע, להוץ, רחוק, העק; *הַכרה; אנוס (אשה למשכב). הַכְבֵּשׁ, כבוש.

כִּבְשָׂה, כַּבְשָׂה, נ, נקבת הכבש, רחל.

כִּבְשׁוֹן*, ז, כבשן; דבר כבוש, נסתר, סודי.

כִּבְשׁוּשׁ*, ז, לוחות דקים ששמים על שבר באברי הגוף להבשם עד שיתאחדו חלקי העצם השבורה.

כְּבָשִׁים*, ז״ר, ירקות או פרות מלוחים ונתונים במים למען יעמדו ימים רבים; סודות ומסתרים.

כִּבְשָׁן, ז, (ר׳ כִּבְשָׁנוֹת), תנור גדול עשוי למשרפות לבנים וסיד וכדומה.

כ״ג, ר״ת, כהן גדול.

כג״ק, ר״ת, כבוד גדלת קדֻשתו.

כַּד, זו״נ, כלי חרס עגל ומתחדד למטה לשים בו נוזלים או קמח; דלי; חבית, חביונה.

כַּד*, ת, עגלגל.

כַּד*, תה״פ (ארמית), בעת אשר, כאשר (לפעמים באה מחברת אל המלה שאחריה: כַּדְכְתִיב־ כמו שכתוב).

כַּדַאי*, ר׳, כדי.

כַּדָּד*, ז, עושה כדים.

כֵּדוּ, (ר׳ ס׳ כִּדְוֵי), ז, תערבת דברים ללפת את הפת(?).

כַּדּוּדִית*, נ, מוט של מתכת.

כַּדּוּם* (או: כִּדּוּם*), ז, כעין זר ברזל שבו קבועות שלשלאות ובקציהן ווים להוציא בו דלי או כלי שנפל לתוך המים.

כַּדּוּר, ז, עגול, מעגל; *גוף עגול מכל צדדיו; °אחד מגרמי השמים.

— כַּדּוּר מִשְׂחָק°, ז, כדור של גומי, עור או אריג לשחק בו, לזרקו ולגלגלו.

כדור משחק.

— כַּדּוּר הָאָרֶץ°, ז, הארץ העגלה ככדור; כדור שעליו מצֻירים כל חלקי הארץ.

כַּדּוּרִי°, ת, ברמות כדור.

כַּדּוּרִיּוּת°, נ, תכונת דבר שהוא כדורי.

כַּדּוּרִית*, נ, כדור.

כְּדִי*, ז, דבר קטן, דבר קל הערך.

— כְּדִי*, בִּכְדִי*, תה״פ, לשוא, להנם, בלי תועלת.

— מִכְּדִי*, הנה.

כְּדֵי, בִּכְדֵי*, ר׳ דַּי; כמה שנצרך לדבר.

— כְּדֵי שֶׁ־*, מ״ח, למען.

כְּדַי*, (כְּדַאי*), כְּדַיי*, ת, (נ׳ כְּדָאִית*, ר׳ כְּדָאִים*), ראוי.

כְּדִידָה*, נ, (ר׳ כְּדִידוֹת*), כד קטנה; חבית קטנה.

כַּדְכֹּד, ז, מין אבן יקרה, אדמה נוצצת1).

כְּדָמָּה, נ, כדום, ענן (יחזקאל כ״ז, ל״ב, לפי דעת הרי״מ פינס ז״ל).

כדן* (כָּדַן*, יִכְדֹּן*), פ״י, קשור, רתום.

כֶּדֶר°, ז, תכונת מי שנרדם ונדמה; תרדמת האברים.

(כדר) הִתְכַּדֵּר*, התגלגל; הֻשלך; °הִדּוּם, הֻדָּהֵם.

כַּדְרוּת°, כַּדְרִיּוּת°, נ, תכונת דבר שהוא כדורי.

כַּדֶּרֶת°, נ, כדור קטן לשעשועי הילדים.

כֹּה, תה״פ, רומז על אפן הפעלה ודרכה; כן; באפן זה; להפלגה: כל כך! על מקום הפעלה: שם; פה; הֵנה.

— כֹּה וָכֹה, הנה והנה.

1) כדכד, карбункулъ, Karfunkel, escarboucle.

— כֹּה יַעֲשֶׂה אֱלֹהִים, וְכֹה יוֹסִיף, נֹסח שבועה.

— עַד כֹּה, וְעַד כֹּה, (בֵּין כֹּה וָכֹה⁰), בטרם עברה השעה, במשך הזמן הזה.

— זֶה בְּכֹה וְזֶה בְּכֹה, האחד אומר ככה והשני אומר באפן אחר.

כה״ג, ר״ת, כהן גדול.

כהה (כָּהָה, יִכְהֶה), פ״ע, רפה, חלוש; (־הָעַיִן), קטון והלוש (כח הראיה). כִּהָה, הַחלש, הרפה; הכאה לב; הבהל, חת; גער, נזוף. הַכְהֵה*, עַוֵּר; הקדר, החשך; היות כֵּהה, עמום בצבע.

כֵּהֶה, ת, חשוך, חסר אור, הפך: בהיר; נוגה, נעצב.

כֵּהָה, נ, מרפא, קלות המחלה.

כִּהוּן*, ז, פעלת המכהן.

כְּהוּנָּה, ר׳ כְּהֻנָּה.

כֵּהוּת*, (־עֵינַיִם), נ, חֻלשת הראיה.

כִּהָיוֹן*, ז, כְּהִיָּה⁰, נ, קַדרות, אי בהירות, מראה כהה.

כֹּהֶל⁰, ז, יין שרוף.

(כהן) כִּהֵן, פ״ע, שרת, נשוא עליו משרה; עבוד ושרת בבית ה׳, ערוך עבודת הקדש ואלהים; פ״י, עשה לכהן. הִתְכַּהֵן*, היה לכהן ולמשרת בבית ה׳.

כֹּהֵן, ז, (ר׳ כֹּהֲנִים, כֹּהֲנֵי), עורך ומסדר עבודת הקדש לה׳; משרת אלהי העמים; עורך ומסדר; פקיד, שר, מנהל.

— כֹּהֵן הֶדְיוֹט*, כהן פשוט, שאינו כהן גדול.

— הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל, (כֹּהֵן הָרֹאשׁ), הגדול שבכהנים, ראש הכהנים.

— כֹּהֵן מִשְׁנֶה, סגן הכהן הגדול, ממלא מקום הכהן הגדול.

— כֹּהֵן שֶׁעָבַר*, שהיה כהן לפנים, שחדל לכַהֵן.

— תּוֹרַת כֹּהֲנִים, ספר ויקרא.

כַּהֲנָא*, ז, (בארמית), כהן.

כְּהֻנָּה, עבודת הקדש לאלהים; *כללות הכהנים; ⁰משרה, מקום עבודה, פקודה.

— כְּהֻנָּה גְדוֹלָה*, נ, מִשרת הכהן הגדול.

כֹּהֶנֶת*, נ, בת כהן; אשת כהן.

כו׳, וכו׳, ר״ת, וכולה, לאמר: על הקורא לגמר כל הפסוק שהובא רק חלק ממנו.

כַּוּ*, ז, חלון קטן.

כּוּב*, ז, קוץ.

כּוּבִית*, נ, פקועת חוטים, צנפת חוטים.

כּוֹבֵס, ז, איש עוסק בכביסת בגדים או לבנים.

כּוֹבַע, כּוֹבָע, ז, (ר׳ כּוֹבָעִים), קובע, מצנפת לראש אנשי הצבא; כסוי הראש (גבוה); *תלתול בקצה הגרגרת קרוב להראש שמראהו כעין כובע; ⁰ כמין כובע קטן יתנו על האצבע בעת שתופרים; כאב הראש.

כובע.

כּוֹבָעָה*, נ, אלומה אשר שבליה נאגדות יחד מלמעלה ולה מראה כובע.

כּוֹבָעִי⁰, ז, עושה כובעים.

כּוֹבֶרֶת*, נ, אשה שמלאכתה לכבר בכברה.

כּוֹדֵד*, ת, לא חד ושנון, עגלגל, כד.

כַּוָּה*, נ, מפתח, חור; חלון קטן, צהר.

כוה* (כָּוָה*, יִכְוֶה)*, פ״י, עשה כויה באש. הִכָּוֵה, הִשָּׂרף (עור האיש) באש. כַּוֵּה*, הַכְוֵה*, העבר ברזל לוהט על מכה; לבן באש.

כִּוּוּן*, ז, ישור; נטיה, מגמה; כַּוָּנָה; התאמת דבר למה הוא ראוי ומכֻוָּן.

כִּוּוּץ*, ז, כויצה; התקבצות בשטח צר.

כּוּז*, ז, כד קטן; פך.

כוח* (כָּח*, יָכוּחַ*), פ״ע, חַכֵּך, הדח לח מהגרון; הדח מיץ אף.

כוח"ט, ר"ת, כתיבה וחתימה טובה.

כּוֹי*, ז, חיה ממין מְסֻפָּק, ספק בהמה ספק חיה.

כְּוִיָּה, נ, צרבת בבשר הגוף על ידי נגיעה באש.

כְּוִיצָה, נ, קמיטה, צמיקה; התכַּוְּצוּת חזקה של השרירים.

כּוּךְ*, ז, חור ארוך וצר חצוב בסלע או חפור באדמה לשים בו ארון מת; חדר קטן בלי חלונות.

כּוֹכָב, ז, אחד המאורות ברקיע השמים הנראים בלילה כנצוצי אור מזהירים; *שם אחד המזלות היותר קרוב לשמש[1]; 0מזל טוב; סימן בכתיבה ובדפוס בצורת כוכב (*).

— כּוֹכַב שֵׁבֶט*, כּוֹכְבָא דְשָׁבִיט*, כּוֹכַב זָנָב0, כּוֹכָב זְנָבִי0, כוכב שנראה מאחריו כעין זנב אור.

— כּוֹכְבֵי שֶׁבֶת0, הכוכבים שאינם מחליפים את מקומם ביחס זה לזה.

— כּוֹכְבֵי לֶכֶת0, כּוֹכְבֵי נְבוּכָה0, הכוכבים המחליפים את מקומם.

— צֵאת הַכּוֹכָבִים*, תחלת הלילה כשאור הכוכבים מתחיל להראות לעין.

— כּוֹכַב הַיָּם0, בעל חי יַמִּי שממרכז גופו יוצאים פצולים אהדים (חמשה או יותר).

כּוֹכֶבֶת*, נ, כוכב נגה, אילת השחר.

כול (כָּל, יָכִיל), פ"י, מדוד בכלי, ר' כלכל(?). הֵכִיל, אצור בתוכו; היה מקום בכלי להכנים בו דבר במדה ידועה; החזק (כלי) דבר שבתוכו מבלי תתו לצאת ממנו; עצור כח לשאת ולסבל. הִתְכַּלְכֵּל, ר' כלכל.

כּוֹלָב*, ז, צבת.

כּוּלֵי הַאי*, תה"פ, (ארמית), כל זה, כל כך הרבה.

[1] כוכב меркурій, Merkur, mercure, mercury

כּוֹלֵל0, ז, (ר' כּוֹלְלִים*, כּוֹלְלוֹת*), קהל, צבור, חברה; קהלה, עדה; קבוצת יהודים היושבים בארץ ישראל ושהם יוצאי ארץ אחת או מחוז אחד בחו"ל.

כּוֹלֵל0, ת, מכיל ומקיף הכל יחד.

כּוֹלֶף*, ז, כלי מחדד לפתח ולסתת בו אבנים.

כּוּמָז, ז, מחוך (?); מין תכשיט של נשים (לא נתבררה מהותו).

כון (כָּן, יָכוּן), פ"ע, עשה, תקן. הִכּוֹן, היה ברור לאמת; היה מְזֻמָּן על ידי־; היה אפשר ויאה; השען על־; היה חזק ואמיץ; התקיים זמן רב; היה נאמן, עמוד בישרו. כּוֹנֵן, יסד, הצב, הַעמד; יצור, עשה, ברוא; הקם דבר באפן שיתמיד; הקם דבר הרוס; ערוך ויַשר דבר למטרתו; *כרוך והקף חוט או חבל סביב דבר פעמים רבות. כּוֹנַן, הוסד, הערך; הֵעשה מראש כל מה שצריך לעשות; היה נועד לדבר; הָעמד במישור; הֵערך אל מטרתו. הֵכִין, העמד, הצב, סַדר, ערוך דבר על מקומו, כַּוֵּן דבר ישר לעומת זולתו; קבוע, יעוד; חזק; זַמן, הַזמן; עשה או אסוף מראש כל הנצרך להעשות ולהאסף; הַשלם כל הנצרך; (־לב), הַפנה לב לדבר; יכול. הוּכַן, היה ערוך ומזמן מראש; הָחזק, העמד על מקומו. הִכּוֹנֵן, הִתְכּוֹנֵן, הֵחזק, הֵעמד על מקומו; התקים.

(כון)*, כַּוֵּן*, פ"י, העמד והפנה דברים ישר זה מול זה; יַשר, הַישר; דַּיֵּק (משקל); הַתוה, סַמן; ערוך ועשה אות ל־; בקש ומצוא דבר ראוי וטוב ל־; (־הָרוּחוֹת*), ידוע באיזה צד הם ד' הרוחות; (־הַשָּׁעָה*), מצוא עת ראויה ל־; (־לֵב), התבונן, שים איש דעתו למה שהוא עושה; הפנה המחשבה לדבר; היה כַּוָּנַת איש במעשהו לאיזו תכלית; (־הָעֵדוּת*), היה עדות עד אחד כעדות העד השני.

כַּנָּן, ז, (ר' כַּנָּנִים), עוגה עגלה בעלת קרנים בצורת הלבנה; כעך.

כֵּן*, (כֵּנֶן*), תה"פ, תכף, מיד אחרי־; (־שֶׁ־), בעת אשר, אחרי אשר; יען כי.

— מִכֵּן*, (מִכְּנֶן*), כֵּן.

כַּוָּנָה*, נ, תשומת לב, הבנה, קשב, הקשבה; מחשבה וחפץ; מגמה, צדיה.

— כַּוָּנַת מִלָּה*, ־דָּבָר*, משמעות, הוראה.

כּוֹנָנִית*, נ, אצטבות, מערכת דפים, מערכת אצטבות; כריכה.

כּוֹס, נ, (ר' כּוֹסוֹת), גביע, כלי לשתות בו; גורל, מנת החיים; מין עוף (לא התבררה מהותו 1); נץ פרחים בצורת גביע; הנקב הקטן בעור שהשערה תקועה בו.

— כּוֹס תַּנְחוּמִים, כוס יין שהיו שותים בעת תנחומי אבל.

— כּוֹס תַּרְעֵלָה, כּוֹס חֵמָה, (במליצה), גורל רע.

— כּוֹס שְׂרִיטָה*, כּוֹס מְצִיצָה*, כוס שמהדקים אל העור לרפואה על ידי הוצאת האויר ממנה באש.

כּוּפַח*, ז, כירה קטנה שיש בה מקום רק לשפיתת קדרה אחת.

כּוֹפֵר*, ז, מי שאינו מאמין בדבר, באלהים או בעקרי הדת.

כּוּפָּת*, נ, קורת עץ.

כוץ* (כָּוַץ*, יִכְוֹץ*), פ"ע, התכנס חלקי דבר בשטח צר; הקמט, העשה קמטים קמטים; כַּוֵּץ*, קבץ יחד וקמוט; להוץ. הִתְכַּוֵּץ0, הצטמצם בשטח או בנפוח קטן, התכנס, הקמט.

כּוּר, ז, כלי להתיך בו כסף או זהב או מתכת אחרת באש.

— כּוּר הַבַּרְזֶל, כּוּר עֹנִי, (במליצה), מקום שעבוד קשה וצרה גדולה.

כּוֹר, ז, מדת היבש, שלשה סאים.

כּוֹרָה*, נ, גזע העץ; הקף העץ.

כּוֹרֵךְ0, כּוֹרֵךְ סְפָרִים0, ז, אומן מחבר דפים בתפירה לספר אחד.

כורת.

כּוֹרֵם, בעל כרם, עובד בכרם.

כַּוֶּרֶת*, (כ' כַּוַּרְתִּי*, ר' כַּוָּרוֹת*), משכן נחיל דבורים לעשות הדבש; סל של קנים לצוד בו דגים.

כּוּשׁ*, ז, כישור, מקל לטוית חוטים; שפוד של עץ קטן לתהבו בדבר מאכל להכניסו לתוך הפה.

כּוּשִׁי, ז, בן ארץ כוש; בן אדם שחור מגזע האפריקנים.

ראש כושי.

כּוֹשָׁרוֹת, נ"ר הצלחה, אשרו?; כ"ה, אמוץ לב (?).

כְּוָת*, תה"פ, (ארמית), כמו, דומה.

כּוֹתֵב*, ז, סופר, מי שיודע לכתב בכתב יפה; הקצה החד של המכתב שבו כותבים.

כּוֹתֶבֶת*, נ, פרי התמר בהחלו להתיבש; כופרת, יודעת לכתב בכתב יפה.

כּוּתִי*, ר' שמרוני.

כּוֹתֶרֶת, נ, ראש, זר לעמוד בראשו; 0זר הפרח.

כזב (כָּזַב, יִכְזַב), פ"ע, דבר שקר, הגד לא אמת, אמר על דבר שלא היה כי היה; היה הבל ותהו; *הדול מהיות; הרוב, יבוש (מעין). הִכְזִיב, התפש בשקר; (־תוחלת), לא התקים, היה אפס ואין. כַּזָּב, כזוב. הִכְזִיב, הוכיח כי פלוני דבר שוא; כחוד

---

1) כוס, יש אומרים сова, Nachteule, chouette ויש אומרים пеликанъ, Pelikan, pelican.

דברי פלוני, הכחש.
כַּזְבָן*, ז, (נ' כַּזְבָנִית*), מדבר שקר.
כַּזְבָנוּת0, נ, המדה לדבר שקר.
כְּזָיִת*, ז, כגדל הזית.
כֹּחַ, ז, מאמצי הגוף בעבודה; גבורה, עֹז, עצמה, יכֹלת; עֹשר, הון, קנין, פרי עמל איש; זכות, צדקה, משפט, התאמצות לסבל יסורים וכיו"ב; 0סבה; סגלה חמרית או רוחנית, גופנית או נפשית.
כֹּחַ, ז, אחד ממיני הלטאות.
— עָצוּר כֹּחַ, יכול, היה ביכלת.
— כֹּחַ כֹּחוֹ*, כח הבא מכח אחר, כח צדדי, לא עקרי.
— בְּכֹחַ0, נגוד ל"בפֹעַל", דבר שהוא רק באפשרות ואינו עוד במציאות.
— יָצוֹא מִכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל0, היה דבר במציאות אחרי היותו לפני זה רק באפשרות.
כַּחַד0, ז, כחש; העלמה.
(כחד) הִכָּחֵד, פ"ע, הסתר, הִטמן, הֵעלם; אבֹד, הִשמד, הכרת. כַּחֵד, הסתר, העלם, צפון, טמון; הכחש, הוכיח כי פלוני דבר שוא ושקר. הַכְחֵד, הַסתר, העלם; הַשמד, אַבד, הַכרת.
(כחה*) כָּהֵה*, פ"ע, הכך, הדח מגרונו לח עבה.
כָּחוֹל*, כְּחוֹל*, ר' כְּחַל.
כָּחוּשׁ*, ת, רזה, דל.
כְּחִישׁוּת*, נ, טבע הרזה והכחוש, רזון.
כחל* (כָּחַל*, יִכְחֹל*), כָּחֵל*, פ"י, שים צבע כחל-שחור על ריסי העין; צבוע בצבע כחל, בפוך.
כָּחֹל*, ת, תְּכֹל, כגון השמים.
כְּחַל*, כַּחָל*, ז, צבע כחל; פוך, אבק דק כחל ששמים על ריסי העינים לרפואה או ליפוי.
כַּחָל*, ז, עטין של בהמה.
כַּחְלִי*, ת, כחל, תָּכֹל, כגון השמים.
כַּחְלָנִית*, נ, בהמה בעלת עטינים גדולים.
כחש (כָּחַשׁ, יִכְחַשׁ), פ"ע, (־ב־, ־ל־), רזה, הלוך וחסר, מעוט בכמות, היה דל וכחוש. הִכָּחֵשׁ, השפל עצמו, הכנע; החניף. כַּחֵשׁ, בגוד, שקר; שקר למצא חן; אמור על דבר שהיה כי לא היה. הַכְחֵשׁ*, רזה, היה דל וכחוש; עשה רזה; הוכיח כי פלוני דבר שקר. הֻכְחַשׁ*, הִתפש בשקר. הִתְכַּחֵשׁ, הכחש; 0כחד, הנאֵ; הרפה מ־, עזוב.
כַּחַשׁ, (כ' כַּחֲשִׁי, ר' כְּחָשִׁים, כַּחֲשֵׁי), מרמה, בגד; רזון; מגרעת, חסרון.
כֶּחָשׁ, ת, (ר' כֶּחָשִׁים), בוגד ומשקר.
כְּוִי, ז, כויה, סמן שעושים בבשר על ידי כוית ברזל לוהט.
כִּי, מ"ח, כאשר, כל זמן ש־; אם; יען; שבשביל זה; למען; כי אם (אחרי מלות: לא, אין); אבן (בהתחלת מאמר); הִנֵּה; האם? תה"ם, כמו; בעת.
— כִּי אִם, אך, רק; יען אשר.
— כִּי עַל כֵּן, אחרי אשר.
— הֲכִי־, (לפני תאר) היותר.
— הֲכִי? וכי? האם? הבשביל ש־?
— הֲכִי0, (בשירי הספרדים), כי, אכן.
— אַף כִּי, מכל שכן, על אחת כמה וכמה.
כִּיב*, ז, מכה טריה מלאה מוגלה.
כִּיד, ז, איד, מפלה.
כִּידוֹד, ז, זיק, ניצוץ, שביב אש.
כִּידוֹן, ז, רמח קצר לירות אותו.
כִּידוֹר, ז, הסתערות על אויב (?); חיל צבא העומד סביב לעיר לצור עליה (?); 0כדור.
כיו"ב, ר"ת, כיוצא בו.
כִּיּוּן, ז, כוכב שבתאי; אליל סטורנוס.
כִּיּוֹן, ר' כֵּוֵּן.
כִּיוּנָה0, נ, מכונה, כלי שמוש לדבר חכמה.

כִּיּוֹר, כִּיֹּר, ז, (ר׳ כִּיּוֹרִים, כִּיּוֹרוֹת), אגן; כלי נחשת גדול לבשול בשר; סיר לגחלי אש; אוד שהאש אוחזת בו מהרה (?); במה, דוכן; כלי למים לרחיצה.

כִּיּוּר*, ז, קשוט הכתלים בעשית צורות בולטות או שוקעות בטיח המצפה אותם; חקיקת צורות באבן.

כֵּיזָה* (־צַד), באיזה, באיזה אפן, כיצד.

כיה (כָּה, יָכְיָה), פ״ע, הדח לחה מהגרון.

כִּיחַ*, ז, (ר׳ כִּיחוֹת*), לחה עבה הנדחית מהגרון.

כִּיכְלִי*, ז, מין עוף[1].

כיל (כָּל, יָכִיל), פ״י, מדוד בכלי. כַּיֵּל*, כיל.

כַּיָּל*, ז, מודד אדמה, משהאי.

כַּיִל°, ז, מדה; מדידה בכלי.

כִּילָה*, נ, ר׳ כִּלָּה.

כִּילוּ*, תה״פ, כאלו, כמו.

כִּילוֹן*, ז, בעל ראש ארך וצר משני צדיו.

כִּילוֹף, ר׳ כילף.

כִּילוּת°, נ, קמצנות, טבע הכילי והקמצן, טבע ההרד לכספו.

כִּילַי, כֵּלַי, ז, נוכל, בעל מזמות; חרד לכספו, קמצן.

כֵּילָף, ז, (ר׳ כֵּילַפּוֹת), גרזן, קרדם גדול בעל שן ארכה וחדה להפירה ולהריסת בנין.

כִּימָה, נ, מערכת שבעת כוכבי השמים[2].

כִּיס, ז, שק קטן לשמר בו כסף, אבני משקל וכדומה; כיס תפור בבגד לשים בו מטפחות או נירות וכיו״ב; *אוצר הכסף, רכוש; כיס המכושים בגוף בעלי החיים.

כִּיסָן*, ז, מאפה בצק בעין כיס ממלא שקדים ותבלין וכיו״ב.

כֵּיפָה*, נ, אבן.

— כֵּיפַת הַבָּרָד*, רגב ברד, אבן ברד.

כִּיפָּה*, נ, מחלת הנופלים.

כֵּיצַד*, מ״ש, באיזה אפן? איך? איכה?

— הָא כֵּיצַד?*, דבר זה איך אפשר הוא?

(כיר) כַּיֵּר*, פ״י, קשט את הכתלים על ידי עשית צורות בולטות או שוקעות בטיח המצפה אותם; חקוק צורות באבן.

כִּיר*, ז, עלי לכתישת זיתים.

כִּירָה*, נ, מוקדה של בית התבשיל לבשל עליה, אח, מין כלי לשים בו אש לחמם או לבשל.

כִּירַיִם* ז״ז, ר׳ כירה.

כִּישׁוֹר, ז, לוח עץ או קנה שמהדקים עליו הצמר או הפשתן לטוית חוטים.

כָּךְ*, תה״פ, כן, ככה, כה.

כַּךְ*, ז, דבר זה (הנזכר לפני זה).

— כַּךְ וְכַךְ*, כזאת וכזאת.

— לְכַךְ*, בְּכַךְ*, לדבר זה, בדבר זה.

— לְכַךְ*, לָכֵן.

— בִּשְׁנַת כַּךְ וְכַךְ*, בשנה פלונית.

— בֵּין כַּךְ וּבֵין כַּךְ*, יהיה כן או כן; בין כה וכה.

— כָּל כַּךְ*, תה״פ, כמו, כפי; במדה גדולה כזו! לרבוי מפלג.

— אַחַר כַּךְ*, אחרי כן, אחרי הדבר הזה.

— מַה בְּכַךְ*, (דָּבָר שֶׁל־), דבר שאין לו כל השיבות.

כָּכָא*, (ארמית), שן המלתעה.

כֹּכָב, ר׳ כוכב.

כָּכָה, תה״פ, כן, כה.

כָּכוּב°, ת, מלא ככבים, שיש בו ככבים.

כָּכַי*, ז, תוך העץ, לב העץ.

כִּכָּר*, נ, (ר׳, כִּכָּרוֹת), סביבה, חבל אדמה, גליל, מחוז; (ר׳ כִּכָּרִים, כִּכָּרוֹת, זוגי כִּכָּרַיִם), אבן או מטיל של מתכת שמשקלם שלשת אלפים שקל; (־לֶחֶם), ז״נ, (ובתלמוד בלי

[1] כיכלי дроздъ, Drossel, grive, fieldfare.

[2] כימה плеяды, Plejaden, Pléiades

מלת: „לחם"), לחם שלם אחד או (בל״ר) במספר יותר מאחד.

— כִּכַּר הַיַּרְדֵּן, ארץ העמק אשר על יד הירדן.

— כִּכָּר שֶׁל דְּבֵלָה*, דבלה עשויה בצורת ככר.

כֹּל, הַכֹּל, ז, דבר שלם בחבור חלקיו, הקף דבר מתחלתו ועד סופו; (לפני שֵׁם ברבים), קבוץ דברים בלי יוצא מהכלל; (לפני שֵׁם ביחיד), כל אחד מבני מין או סוג אחד; מי שהוא, מבלי הבדל; כלל; *הַכֹּל, כלם יחד מבלי חסר אחד מהם.

— בְּכָל זֹאת, למרות כל זה.

— אֵין כֹּל, אין מאומה, חסר הכל.

— אֵין כָּל־, אף לא אחד.

— לֹא כָל־, לא כל אחד מאיזה מין כי אם רק חלק ממנו.

— לֹא־כָל־, אף אחד מהמין לא־.

כָּל, ת, שלא חסר דבר, שלא חסר אחד.

— וְכָל שֶׁכֵּן*, ומה גם, על אחת כמה וכמה.

— לֹא כָל שֶׁכֵּן*, בודי, בלי כל ספק (בא בסוף מאמר של קל וחמר).

— מִכָּל מָקוֹם*, בכל זאת, בכל אפן שהוא.

— בְּכָל־, בכל עת אשר, בכל פעם שֶׁ־.

— מִכֹּל וָכֹל*, תה״פ, לגמרי; כלל וכלל.

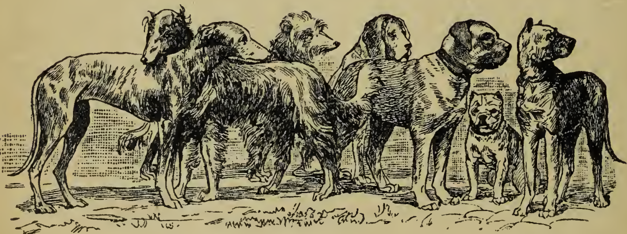
כלא (כָּלָא, יִכְלָא), פ״י, עצור, חשוך; מנוע דבר מ־; מנוע מלצאת ממקום; סגור, עצור במשמר, שים בסהר. הִכָּלֵא, הֵעצר, הִמנע; הדול, הִפסק. כַּלֵּא, שים קץ; עצור, הַשבת.

כֶּלֶא, ז, (כִּלְאִי, ר׳ כְּלָאִים), מעצור, בית אסור, בית סהר, משמר.

כִּלְאַיִם, ז״ר, הרכבת שני מינים שונים במערכות החי והצומח; *שם מסכת תלמודית העוסקת בענין זה.

(כלב), כַּלֵּב*, הַכְלֵב*, תפור תפירות גסות ורחוקות זו- מזו.

כֶּלֶב, ז, (כ, כַּלְבִּי, ר׳, כְּלָבִים), מין חיה ממשפחת הזאבים; כנוי של זלזול לאיש.

כ ל ב י ם.

— כָּל עוֹד, כל זמן אשר עוד.

— כָּל־כַּךְ* ר׳ כַּךְ.

— כָּל מַה שֶּׁ־, במדה אשר־.

— כָּל־הַ־*, כֻּלּוֹ בשלמות.

— כָּל שֶׁ־*, כל דבר אשר, כל אחד שֶׁ־.

— כָּל־שֶׁהוּא*, כָּל שֶׁהֵן* (על דבר הבא במספר רבים), איזה דבר קטן.

— כֶּלֶב הַיָּם*, ז, מין חית מים[1].

— כֶּלֶב הַכְּפָרִי*, מין כלב קל הרגלים.

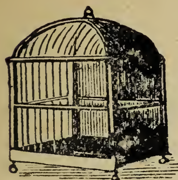
— כֶּלֶב הַמַּיִם*, ר׳ כלב הים.

כַּלְבָּה*, נ, נקבת הכלב; צבת (של רופא או אומן).

---

[1] כלב הים акула, Haifisch, requin shark.

כַּלְבּוּס*, ז, מין צבת.
כַּלְבִּי0, ת, של כלב, מכלב.
— שְׁנֵים כַּלְבִּיוֹת0, השנים שבין הקדמיות והמתלעות; ניבים.
כַּלְבִּיָּה*, נ, כלבה קטנה.
כַּלְבִּיּוֹת0, נ, ר׳ כַּלֶּבֶת.
כִּלְבִּית*, נ, מין דג קטן מלא חדודים[1]).
כְּלַבְלַב0, ז, כלב קטן.
כַּלְבָּן0, ז, כלב גדול.
כַּלֶּבֶת0, נ, מין מחלה, שגעון, יראת המים.
כַּלְדִּי*, ז, כשדי; חוזה בכוכבים.
כַּלָּה*, נ, מדת התבלין.
כלה (כָּלָה, יִכְלֶה), פ״ע, תם, בוא עד קצו, היה נגמר ונשלם; חדול מהיות, אפוס על ידי אבדון; אפוס הכחות מתוחלת ומתשוקה לדבר; (נפשו, הכסף, איה, חשוק; הרזה, קטון; מנוע (ר׳ כלא). כַּלֵּה, הַשלם, גמור, התם; מַלא דבר עד סופו; סור, הפסק; הכרת, אבד, השמד; הצק, לחוץ, העק. כֻּלָּה, בוא עד קצו, הוכן עד תֻּמּוֹ. הִתְכַּלֵּה*, הכרת, אבוד, השמד.
כָּלֶה, ת, בטל, חדל מלהיות; *כולא, מונע דבר מלבוא.
— בְּעֵינַיִם כָּלוֹת0, תה״פ, בקצר רוח.
— כְּלֵה עוֹרֵב*, דבר העשוי למנע את העורבים מבוא לקנן בבנין.
— כְּלֵה רַעַם0, דבר העשוי למנע את הרעם מלהול בבנין.
כָּלָה, נ, סוף; השחתה, השמדה; משפט חרוץ, ההלטה גמורה.
כָּלָה, תה״פ, כליל, בשלמות, מראש ועד סוף.
כַּלָּה, נ, נערה ביום התנתה; אשת הבן; אהובה; *תאר ליום השבת; אספת התלמידים בהמון בישיבה פעמים בשנה, באדר ובאלול, בימי חכמי בבל; שם מסכת אחת בתלמוד.
כִּלָּה*, נ, מטה עם חפה; יריעה מכסה את המטה סביבה למחסה מפני יתושים; יריעה פרושה על אהל; חֻפת התֻּנה.
כְּלוּא, ז, ר׳ כלא.
כְּלוּב, ז, סל מקלעת עץ או מנצרים קלועים לפרות; בית הצפור עשוי מבדים דקים של עץ או ברזל.

כלוב.

כְּלוּי*, קץ, סוף, חתימה; השמדה.
כְּלוּי*, ת, עצור; מתאפק.
כְּלוּל*, ז, השלמה, חתימה.
כְּלוּלוֹת, נ״ר, עת דודים לכלה, עת ההתֻנה.
כְּלוּם*, ז, איזה דבר. מ״ש, האם? האמנם? מ״ח, אך, רק.
— לֹא כְּלוּם*, אֵין כְּלוּם*, מש״ל, כל מאום, שום דבר.
כְּלוֹמַר*, מ״ח, זה הוא פשר הדבר (שנזכר לפני זה).
כְּלוֹנָס*, ז, (ר׳ כלונסות*), מוט עץ כעין קָנה.
כְּלוֹנְסָה*, נ, (ר׳ כְּלוֹנְסָאוֹת*, כְּלוֹנְסִיּוֹת*), קורת עץ לתקע בארץ.
— בִּנְיְנֵי הַכְּלוֹנְסָאוֹת0, ז״ר, ערי היאורים מתקופת האבן החדשה ותקופת המתכיות.
כְּלוֹת0 (כְּלוֹת הַלֵּב0), נ, השתוקקות.
כֶּלַח, ז, זקנה גמורה; כח, גבורה (?).
כְּלִי, כֶּלִי, ז, (ר׳ כֵּלִים, כְּלֵי), דבר המשמש למלאכה ולצרכים שונים: לבשול, לשירה, למלחמה וכיו״ב; חפץ שיש לו בית קבול לשים בו דברים, כמו כד וכיו״ב; (באברי הגוף), כל אבר שיש לו תפקיד מְיֻחד הוא כלי התפקיד הזה.
— כֵּלִים, ז״ר, בגדים, מלבושים; תכשיטים,

[1]) כלבית колючка, Stachelfisch, épinoch.

חפצים יקרים; *שם מסכת אחת בתלמוד.

— כְּלֵי זַיִן*, ז"ר, נשק, כלי מלחמה, חרבות, חניתות.

כֵּלַי, ר' כילי.

כְּלִיב*, ז, כלי לשים בו מחטים וחוטים ויתר כלי תפירה.

כְּלִיבָה*, נ, כלוב קטן; מין מטת מת פשוטה.

כִּלְיָה, נ, (ר' כְּלָיוֹת), אבר עגל מארך בגוף החי בצדי הצלעות מתחת לכבד ולטחול.

כְּלִיָּה*, נ, ביצת האדם והבהמה.

כְּלָיָה*, נ, אבדון, אבוד והשמדה.

כִּלָּיוֹן, ז, אבדן, מפלה; סוף חשבון; גמר דין.

— כִּלְיוֹן עֵינַיִם, ז, שבר רוח, עצבת; אפיסת כחות מצער של תקוה נכזבה.

כְּלָיוֹת, ר' כִּליה; עסים בקרב הצומח.

כָּלִיל, ז, הקף דבר מתחלתו עד סופו; *כתר, עטרה; זר פרחים, צרור פרחים.

כָּלִיל, ת, תמים, שלם, גמור כלו.

כָּלִיל, תה"פ, הכל, בשלמות, לגמרי.

כְּלִיל*, ז, כְּלִילָה*, נ, עטרה, נזר; מס הכתר.

כֵּלִים, ר' כלי.

כַּלְךְּ*, ז, מין משי גס דומה לצמר.

כַּלֵּךְ*, (או כְּלַךְ), מ"ק, לֵךְ; פְּנֵה אל־.

כַּלְכּוּל*, ז, גדול השערות; נתינת אכל וְדֵי הצרך־; טפוח, פנוק.

כִּלְכֵּל, פ"ע, אצור בתוכו. פ"י, תת להם ודי הצרך ל־; *תת את השערות לגדל ולצמח; נשוא, סבול. כָּלְכַּל, הצטיד, קבל די מחסורו. הִתְכַּלְכֵּל*, קבל אכל; הזון.

כַּלְכָּלָה*, נ, סל לפרי; מחיה; 0חסכון; הנהגה, משק הבית.

כלל (כָּלַל, יִכְלֹל), פ"י, השלם, התם; *הקף הכל יחד; (־דָּבָר בְּתוֹךְ דָּבָר*), הזכיר דבר בתוך דבר שני; חשוב בתוך; חבר, אחד; קבץ דברים בסוג וכלל אחד. הִכָּלֵל*, החשב בתוך; החשב הכל יחד. כִּלֵּל*, חשוב הכל ביחד; עשה דבר בתכלית השלמות. הֻכְלַל*, הֻכָּלל. הִתְכַּלֵּל0, שים עטרה בראשו.

כְּלָל*, ז, חבור דברים יחד; ענין הכולל פרטים רבים; חק קבוע כולל להתנהג על פיו באחד הענינים; כל הצבור, כל הקהל; דבר המתיחס לַכֹּל (בנגוד לפרט).

כְּלָל*, או: כְּלָל וּכְלָל*, או כְּלָל וְעִקָּר*, (לא־, אין־), תה"פ, אף לא דבר; (בא להזוק השלילה).

— זֶה הַכְּלָל*, בא לפני מאמר קצר כולל אחרי שנזכרו פרטים שונים לפני זה.

— כְּלָלוֹ שֶׁל דָּבָר*, מה שכולל כל הפרטים שנזכרו לפני זה.

— בִּכְלָל*, בִּכְלָלוּת*, תה"פ, בלי שים לב אל הפרטים; סוף דבר. מ"י, בתוך, כלול בתוך.

— עַד וְעַד בִּכְלָל*, כשנתנת קצבה עד פלוני, וגם פלוני זה כלול בתוך הקצבה, וההפך מזה: „עַד וְלֹא עַד בִּכְלָל*, לאמר שהפלוני לא כלול בתוך הקצבה.

— לִכְלַל־*, (בוא לִכְלַל דָּבָר*), לענין.

— מִכְּלָל*, תה"פ, מזה לומדים אנו, מזה יוצא.

כְּלָלוּת0, נ, קבוץ; סגלת הכלל.

כְּלָלִי0, ת, השיך לכלל, לכל הדברים, לכל המקומות יחד; המתיחס לכלם.

— שֵׁם עֶצֶם כְּלָלִי0, (בדקדוק), שם הנתן לעצם על שם צורתו, מהותו ושמושו.

כְּלָלִיּוּת0, נ, תכונת דבר כללי.

(כלם) הִכָּלֵם, (מ־, ל־), היה נעלב, בוש, התביש, הסתר פנים מבושה; העצר בביתו, הסגר. הַכְלֵם, געור בגדוף; הובש, בַּיֵּשׁ, שים חרפה על־; התביש; הזק; צער. הָכְלַם, היה נזוק; התביש, בוש.

כְּלִמָּה, כְּלִמּוּת, נ, חרפה; בושה, בשת פנים;

טבע איש המתביש.

כַּלָּנִית*, נ, מין פרח[1]).

כְּלֶף*, ר׳ כילף.

כֶּלֶף*, ז, בהרת כתמה על הפנים מקרני השמש.

כְּלַפֵּי*, תה״פ, מול, לעמת, לנכח, לצד; בכונה לפלוני.

כ״מ, ר״ת, כל מה; כל מקום.

כָּמֵד*, ת, (אֶבֶן כְּמֵדָה*), אבן מסתתת בפניה כעין שפה שקועה סביב וכל צד פניה בולט (בן־יהודה, במלון הלשון העברית).

כְּמָה*, תה״פ, כמו.

כמה (כָּמַה, יִכְמַה), פ״ע, (ל־), חשוק, שאוף ל־.

כַּמָּה, כַּמֶּה, תה״פ, מלת שאלה בנוגע לשעור דבר ומדתו ומספרו; הרבה, רב (במספר בלתי קצוב); *(בסוף מאמר), איזה שהוא. מ״ק, *באיזו מדה!

— עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה*, בודי ובודי.

כַּמָּה0, נ, כמות.

(כֶּמֶהַ) כְּמֵהִים*, כְּמֵהִין0, ז״ר, מין צמח הצומח במהירות בארמה רטובה והוא רך וחלול כלו.

כְּמוֹ (כְּמוֹת*), תה״פ, להורות על הדמיון; בעת אשר, כאשר; כאלו.

— כְּמוֹ־כְּ־, להורות כי שני דברים שוים ביניהם.

— כָּמוֹנִי, (כְּמוֹתִי*), כמהים. דומה אלי. כָּמוֹךָ (כְּמוֹתְךָ*), דומה לך וכו׳.

כמוהר״ר, ר״ת, כבוד מורנו הרב רבי.

כַּמּוֹן, ז, מין צמח של גרעיני בשם שריחו חזק, משתמשים בו למאפה תנור[2]).

כָּמוּס, ת, טמון, צפון, נסתר, מכסה.

כָּמוּשׁ*, ת, (עלה, פרח), קמוט ומתחיל להתיבש.

כַּמּוּת0, נ, שם מפשט לשעור דבר במספרו, במדתו או במשקלו.

כְּמוֹת*, ר׳ כמו.

כְּמִיָּה0, נ, הכמת ההרכבה וההפרדה.

(כמן) הַכְמֵן*, הַסתר, הטמן, הצפן.

כְּמָנָה*, נ, מקום להסתתר בו, מפלט.

כמס0 (כָּמַס0, יִכְמֹס0), פ״י, הַסתר, הצפן, הטמן, הכמן.

כְּמְסָה*, נ, ערמת אלֻמות.

כמר* (כָּמַר*, יִכְמֹר*), פ״י, המס, עשה חם; פרוש מכמרת בנהר לצוד דגים; (־עֲנָבִים או זֵיתִים), שים בסר באדמה למען יבשל. הִכָּמֵר, הֵחם, קרוה; (־רַחֲמִים), חוס, חמול, *התבקע, התפוצץ. הַכְמֵר*, פרש רשתות ומכמרות; עורר רחמי איש.

כֹּמֶר, כֹּמֶר*, כּוּמָר*, ז, (ר׳ כְּמָרִים, כּוּמָרִים*, נ, כּוּמֶרֶת*), כהן לאלילים; כהן, משרת בקדש לבני אמונה אחרת מאמונת ישראל.

כְּמָר*, ז, ענבים וזיתים שנטמנו בקרקע שיתחממו ויתרככו ויתבשלו כל צרכם.

כָּמְרִיָּה0, נ, בית נזירים, בית מקלט לכמרים, מנזר.

כִּמְרִיר, ז, חם היום; חשכה, אפלה(?).

כמש* (כָּמַשׁ* יִכְמֹשׁ*), פ״ע, נבול, קמול, יבוש. הִכָּמֵשׁ*, הִתְכַּמֵּשׁ*, כמוש.

כָּמֵשׁ*, ת, כמוש.

כְּמְתָּה*, נ, מין כובע קטן לכסוי הראש.

כַּן, ז, בסיס, מסד; משרה, פקודה; *הטר מחֻדד לשרטט בו קוים על ניר או קלף; ר׳ כאן.

כֵּן, ז, בסיס, יסוד; אמת, צדק; כִּנָּה, מין שרץ קטן בעל שש רגלים עם חרטם למצץ, נמצא ביחוד בשערות לא נקיות.

כֵּן, ת, ישר, נכון, אמתי לא רמי.

1) כלנית Anemone, anémone

2) כמון тминъ, Kümmel, cumin, cummin.

כֵּן, תה"פ, מורה על דמיון דבר לדבר באיכותו או בכמותו, (לפני מלה זו באה: כְּ־, כַּאֲשֶׁר־); ככה, באפן כזה; הן (להורות על החיוב, ההפך מן: לא), אמנם, נכון, אמת; לאמת ולקים דבר.

— כֵּן וָכֵן*, כך וכך, (מספר בלתי מסֻים).

— וְכֵן*־, וגם (להוסיף על מה שנאמר לפני זה).

— וָכֵן*, לפני זה, לדבר זה.

— מִכֵּן*, מדבר זה.

— כָּל שֶׁכֵּן*, ר׳ כֹּל.

— אִם כֵּן, אם הדבר הוא ככה.

— אַחֲרֵי כֵן, אחרי הדבר הזה.

— אַף עַל פִּי כֵן*, בכל זאת.

— אֶלָּא אִם כֵּן*, רק אם.

— עַל כֵּן, בגלל זאת, לסבה זו; אכן.

— כִּי עַל כֵּן, יען כי, הואיל ו־, אחרי אשר.

כֵּנָּה, נ, (ר׳ כִּנִּים), שרץ קטן מאד בעל שש רגלים עם הרטם למצץ, נמצא על גוף אדם מזהם ועל גוף החי; מין שרץ קטן נמצא בתבואה ועל עלי עצים.

(כנה) כִּנָּה, פ"י, קרוא בשם לואי; קרוא בשם גנַי או של לצנות; קרוא דבר בשמו; הגד דבר לא כמו שהוא כי אם בשנוי; כַּבֵּד, תת יקר; חנוף. כֻּנָּה°, הִקרא.

כַּנָּה, נ, גנה; שתיל נטוע בארמה; *סיגל; כֵּן, בסיס, יסוד.

כִּנּוּי*, ז, חניכה, שם נוסף, שם לואי, שם תאר; הגדת דבר בשנוי ממה שהוא; כל שמות האל מלבד יהוה; °שם כבוד; (בדקדוק), מלה הבאה במקום השם.

כִּנּוּיִם°, ז"ר, האותיות המסמנות את יחס הקנין או את הפועל או הפעול (בדקדוק).

כָּנוּן*, ז, סיר מלא גחלים לוהטות שמתחממים לאשן.

כִּנּוּס*, ז, אספה, קבוץ, פעֻלת המאסף והמקבץ.

כְּנוּפְיָה*, נ, אספה, עצרה, קבוץ, חברה, צבור.

כִּנּוֹר, ז, (ר׳ כִּנּוֹרוֹת גם כִּנּוֹרִים), מין כלי זמר עם מיתרים לפרט עליו בידו[1]; מין כלי זמר עם מיתרים לנגן עליו בקשת שערות[2].

כנור עם קשת.

כְּנִימָה*, נ, תולעת קטנה שבפרי או בתבואה.

כְּנִיסָה*, נ, ביאה פנימה, פעלת הנכנס והבא ל־; מקום שדרך בו נכנסים; התחלת דבר; חתונה, נשואים; אספה, קבוץ, פעלת המקבץ; בית הכנסת (אצל הקראים).

כְּנִיעָה°, כְּנִיעוּת°, נ, הכנעה.

כִּנָּם, שם קבוץ, נ, שרצים, כנים.

כִּנֶּמֶת*, נ, מין חפושית קטנה.

(כנן) כּוֹנֵן*, פ"י, התול, עטוף; כרוך את עצת השיעין או המכונה למען ימלאו תפקידם; כרוך הבל וכיו"ב על דבר כריכות רבות.

כנס (כָּנַס, יִכְנֹס), פ"י, אסוף, צבור, קבוץ; הבא מן החוץ פנימה; לקוח לאשה. הִכָּנֵס*, בוא מחוץ פנימה; הנשא לאיש (אשה); (־לְתוֹךְ דִּבְרֵי פלוני), הפסק דברי איש באמצע על ידי דבור; (־זְמַן, ־חֹדֶשׁ), התחיל. כִּנֵּס, אסוף, קבוץ, צבור. הִכְנִיס*, הבא אל תוך, אסוף אל־; הבא הכנסה, פרי. הִתְכַּנֵּס, התעטף; האסף, התכוץ, הקהל, הצטמצם; בוא אל תוך־; הנשא לאיש.

כְּנֵסִיָּה*, כְּנֶסֶת*, נ, (ר׳ כְּנֵסִיּוֹת*), אספה, קהלה, קבוץ, עדה, קהל; °ארץ שאין מלך שליט עליה, כי אם איש נבחר על ידי העם (נשיא); אספה גדולה של מורשי הצבור הנועדים לדון בשאלות מיֻחדות.

כְּנֶסֶת*, או: בֵּית כְּנֶסֶת*, (ר׳ בָּתֵּי כְּנֶסֶת*,

[1]) כנור цитра, Zither, cithre.

[2]) כנור, скрипка, Violine, violon violin.

אוּ; בָּתֵּי כְּנֵסִיּוֹת*), בית תפלה.

— כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל*, האֻמה הישראלית.

— כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה*, נ, האספה הגדולה של גדולי חכמי ישראל שהתמידה בראשית ימי הבית השני.

— בְּנֵי כְנֵסִיּוֹת*, ז״ר, בני אמנותו של אדם שהוא מבלה זמנו בחברתם לעתים קרובות; רֵעִים, חברים.

(כנע), הִכָּנַע, הִכָּרַע; הֻשְׁפַּל לפני; קבל מרות ושלטון־, בוא תחת על־. הַכְנֵעַ, הורד גאון איש; הבא תחת על, שעבד.

כִּנְעָה, נ, סחורה; נכסים.

כְּנַעַן, ז, סוחר; נ, ארץ ישראל ופיניקיה לפנים.

כְּנַעֲנִי, ת, סוחר; אחד מעם הכנענים.

(כנף) הִכָּנֵף, התכסה, הסתתר; הסב אל־.

כָּנָף, ז, (ס׳ כְּנַף, זוגי, כְּנָפַיִם, כַּנְפֵי), אבר העוף שבו הוא מעופף; אגף צבא, פלוגת צבא אשר מצד המחנה העקרי; מפרש אניה, גם אניה, יריעה יקשרוה אל התרן להטות את האניה ברוח; (כְּנָפוֹת, כַּנְפוֹת), קצה, פאה (בגד, ארץ); מקום חבוי ומכסה; *כַּנְפַיִם, האברים החצונים בגוף; (כְּנָפַיִם), שני מוטות של עֹל או כלי זמר וכיו״ב הדומים לשני מוטות המגנט; (בכלי זמר), מנענעים, כלוחות קטנים מתנועעים בכלי זמר הגורמים להשמעת הקול; חלק בריאת החי.

— פָּרוֹשׂ כָּנָף עַל־, הגן, שמור על־.

— סֵתֶר כְּנָפַיִם, צֵל כְּנָפַיִם, מחסה, מסתור.

— עוֹף כָּנָף, ז, צִפּוֹר כָּנָף, נ, בַּעַל כָּנָף, ז, בעלי החיים שיש להם כנפים ונוצות.

כַּנָּר⁰, ז, מנגן בכנור, מנצח על הכנור.

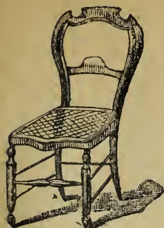
כֶּנֶר*, ז, צמח קוצי שכפותיו ופריו נאכלים 1).

כְּנָת, ז, (ר׳ כְּנָוֹת), חבר, עוזר, בן סיעה אחת.

כֵּס, ר׳ כסוי.

1) כנר, артишокъ, Artischoke, artichaut, artichoke

כֶּסֶא, כֶּסֶה, ז, זמן קבוע, מועד; *ראש חדש, זמן התכסות הלבנה (?); זמן חצי החדש.

כסא.

כִּסֵּא, כִּסֵּה, ז, (כ׳ כִּסְאִי, ר׳ כִּסְאוֹת), כלי מושב לאיש אחד עם גב להשען עליו ולו רגלים מתחת למושב, ספסל עם גב; מכון שבת נכבד למלכים ושרים.

— כִּסֵּא הַכָּבוֹד*, ז, כנוי מליצי לכסא האלהים.

— בֵּית הַכִּסֵּא*, ז, בית מהראות (בלשון נקיה).

כְּסַבָּר*, ז, מין קטנית.

כסה (כָּסָה, יִכְסֶה), פ״י, סכוך, פרוש דבר על פני דבר להסתירו; הסתר והצפן. הִכָּסֵה, צֻפּה, היה חפוי, הֻפַּךְ, סֻכַּךְ; *הִסָּתֵר, הטמן. כַּסֵּה, סכוך, שים דבר על דבר להסתירו; הַסְתֵר, הצפן; שים כסות על הגוף, לבוש בגד; הגן על־; סתום, סכור; סלוח, כפר; הסֵק, פשוט. כֻּסָּה, צֻפּה, היה חפוי, הכסה. הִכַּסֵּה, הִתְכַּסֵּה, חפה עצמו; התעלם, הסתתר.

כִּסֵּה, ר׳ כִּסֵּא.

כֶּסֶה, ר׳ כֶּסֶא.

כְּסוּחַ, כַּסּוּחַ, ת, כרות, קצוץ.

כִּסּוּחַ*, ז, מקום פנוי מקוצים שקצצו אותם; נכוש ועדור.

כִּסּוּי, ז, צפוי, מִכְסֶה.

כִּסּוּי*, ז, צפוי, מכסה; פעֻלת המכסה.

כִּסּוּל*, ז, מי שאחת מירכותיו גבוהה.

כִּסּוּף*, ז, תשוקה, חשק.

כְּסוּת, נ, בגד, מלבוש, דבר שמתכסים בו.

— כְּסוּת עֵינַיִם, נ, צעיף, מכסה על

הפנים; 0תואנה, עלילות דברים.

כסח (כָּסַח, יִכְסַח), כִּסֵּחַ*, פ״י, כרות, קצץ, גמום, גזור. הִכָּסֵחַ*, הִקצץ.

כְּסִיל, ז, בער, אויל, הסר שכל, שוטה; קבוצת כוכבים1).

כְּסִילוּת, נ, שטות, אִוֶּלת, חסר שכל; גסות הלב.

כְּסִיסָה*, נ, שבירת חטים או קטניות קשות בלתי מבֻשלות בשִׁנים ולעיסתן.

כָּסִית*, נ, מין פניני הים, קורלים.

כֶּסֶךְ*, ז, רצועה או פתיל בנאד וכיו״ב לתלותו בם.

כִּסְכּוּס*, ז, שפשוף בגד מקצתו במקצתו להסיר מעליו טיט וכיו״ב.

כִּסְכֵּס*, פ״י, שפשף בגד להסרת טיט מעליו; שבור דבר יבש קשה בשִׁנַים להתיכות קטנות.

כסל (כָּסַל, יִכְסַל), פ״ע, היה לכסיל, הוֹאל.

כֶּסֶל, ז, (כִּסְלִי), כסילות, אולת; תקוה, תוחלת; מבטח; (ר׳ כְּסָלִים), השרירים הפנימים של הירך סמוך להכליות.

כִּסְלָה, נ, כסילות, אולת; תקוה, תוחלת, מבטח.

כִּסְלֵו, ז, שם החדש התשיעי אחרי ניסן.

כסם (כָּסַם, יִכְסֹם), פ״י, גזוז (השער), הסתפר; כַּרסם.

כֻּסֶּמֶת, נ, (ר׳ כֻּסְּמִים), מין תבואה לאכל2).

כסס (כַּס, יָכֹס), פ״ע, הִמנה על דבר, לקוח חלק בדבר; *שבור בשנים חטים או קטניות קשות בלתי מבשלות ולעוס אותן.

כסף (כָּסַף, יִכְסֹף), פעו״י, השתוקק לדבר, תאוב. הִכָּסֵף, כסוף. הִכְסִיף*, היה חִוֵּר; היה לבן; התקלקל; היה כחוש; הַלבן; בּוֹיש; 0צפה בכסף.

כֹּסֶף, ז, חפץ, תשוקה, חשק.

1) כסיל Opioнъ, Orion

2) כסמת, полба, Spelz, épeautre spelt

כֶּסֶף, ז, (ר׳ כְּסָפִים), מין מתכת לבנה יקרה; ממון, מעות; מטבע, שקל.

— כֶּסֶף חַי0, ז, כספית, מין מתכת כבדה לבנה הנשפכת כמו נוזל1).

כַּסָּף*, ז, אמן עושה מלאכה בכסף.

כִּסְפָּה*, נ, פסלת השמשמין.

כַּסְפִּי0, ת, של כסף, מכסף; מממון, של ממון.

כַּסְפִּית0, נ, כסף חי, ר׳ שם.

כֶּסֶת, נ, (ר׳ כְּסָתוֹת), כעין כיס ממֻלא מוך או קש וכיו״ב שמֻנח מראשותי האיש במטה.

— כֶּסֶת הַסַּבָּלִים*, נ, המצע ששמים הסבלים על כתפם או ראשם למען יקל להם לשאת המשא.

כַּסָּת*, ז, אמן עושה כסתות.

כָּעוּס*, ת, מי שהוא בכעס.

כֵּעוּר*, ז, תכונת דבר מאוס ומגֻנה.

כָּעוּר*, ת, מאוס, לא יפה, לא נאה.

כַּעַךְ*, ז, (ר׳ כְּעָכִים*), עגה עֻגָּלה כגלגל; עגה יבשה.

כִּעְכֵּעַ*, פ״ע, שעל, הוצא בחזקה ובקול מְיֻחד אויר מן הריאה; הוציא לחה מגרונו.

כעס (כָּעַס, יִכְעַס), פ״ע, (על־), התקצף, חרה אף, התגעש מרגז ועצב; הצטער. כִּעֵס, הִכְעִס, צַעֵר, הַרגז, הקצף, הרעם. הִתְכַּעֵס*, החל לכעס.

כַּעַס, כַּעַשׂ, ז, (ר׳ כְּעָסִים), קצף, רגז; דאבון, צער מפני מעשה לא טוב.

כַּעְסָן0, ז, מהיר ונוח לכעס, מי שטבעו לכעס.

כַּעְסָנוּת0, נ, טבע הכעסן, טבע המהיר לכעס.

(כער) הִכָּעֵר* היה לא יפה. כִּעֵר*, הַכְעֵר0, עשה לא יפה, הַשחת יפי. כִּעוֹר*, היה לא יפה. הִתְכָּעֵר*, היה לא יפה.

כַּעַשׂ, ר׳ כַּעַס.

כַּף*, נ, שם האות האחת עשרה בא״ב העברי.

1) כסף חי ртуть, Quecksilber, mercure

כַּף, נ, (זוגי: כַּפַּיִם, ר׳ כַּפּוֹת), טפח היד, שטח פני חלק היד הרחב והשטוח אשר אליו מחברות האצבעות, החלק הקצון של היד; כח, יכלת; כלי יד לשאב בו מרק או מאכל אחר מהקערה; *כלי הבנאים לקחת בו סיד ומלט; נעל יד כבגד ישימו על אצבעות היד; תחתית הנעל; ענף (תמרים); בשר תפוח מעל להערוה.

— כַּף זְכוּת*, כַּף חוֹבָה*, צד זכות, או חובה.

— כַּף יָרֵךְ, נ, שקערורה בקצה הבטן ובראש הרגל.

— כַּף מֹאזְנַיִם, נ, הכלי שבמאזנים לשים בו את אבני המשקל או את הדבר הנשקל.

— כַּף הַסַּיָּד*, נ, כלי כעין כף שלוקחים בו סיד ומלט לטוח על הכתל.

— כַּף הַקֶּלַע, נ, כף שמשימים בה האבן לירות; 0אחד מענויי הרשעים בגיהנם.

— כַּף רֶגֶל, נ, פעם הרגל, השטח התחתון ברגל שהאיש עומד עליו.

— כַּפַּיִם, ז״ז, כנוי מליצי לכפת השמים.

— בּוֹא בְכַף, הִתפש.

— נָתוּן ־ בְּכַף־, מסור־ ל־ לשלט בו.

— הַכֵּה כָף, מחוא לשמחה או לצער.

— נְשׂוֹא כַפַּיִם, (הכהנים), לברך את הקהל.

— פְּרוֹשׂ כַּפַּיִם, (אל ה׳, השטימה, וכיו״ב), לתפלה, לתחנונים; (ל־), נתון דבר ל־.

— פָּרֵשׂ כַּפַּיִם, לצער.

— סָפוֹק כַּפַּיִם, להשתוממות או לצער או מכעס.

— תָּקוֹעַ כַּף, ערוב בעד־.

— שִׂים הַנֶּפֶשׁ בְּכַף, סַכֵּן עצמו.

— שִׂים כַּף לְפֶה, שתוק, החרש.

— נְקִי כַפַּיִם, מי שאינו נוגע כלל בשל אחרים.

כֵּף, ז, שֵׁן סלע; סלע שיש בו נקרה, מערה; כִּפָּה; *אֲגֻדָּה קטנה של ירק.

כפא* (כָּפָא*, יִכְפָּא*), פ״י, לחוץ, דחוק, הכרח, כפה.

כפה (כָּפָה, יִכְפֶּה), פ״י, שכך והשקט; *הכרח לעשות מעשה לא ברצון, האץ ב־; הפל; הפוך כלי בקרקעיתו למעלה ופיו למטה לכסות בו דבר. הִכָּפֶה*, הֵהפֵך.

— נִכְפֶּה*, ז, חולה נופל.

כִּפָּה־, נ, ראש, קץ, מרום־; *דבר שצורתו כחצי העליון של כדור חלול; מכסה הבית העשוי בצורה זו; כֻּמתה, כובע קטן לנשים; מין בשם; (־של אבנים), גל אבנים בצורת כפה; גוש כעין כדור; חדר בנוי בעמקי האדמה; חדר צר למשמר, סהר.

— מָשׁוֹל בְּכִפָּה*, מלוך על כל העולם, על כל הארצות אשר תחת השמים.

— כִּפַּת הָרָקִיעַ*, נ, השמים הנראים לעינינו כעין כפת בנין.

כְּפוּי טוֹבָה*, ת, לא מכיר טובה, משלם רעה תחת טובה.

כָּפוּל, ת, גדול פי שנים; 0ר׳ כִּפּוּל.

— כְּפוּלִים0, ז״ר, (בדקדוק), הפעלים ששתי האותיות האחרונות שלהם שוות.

כִּפּוּל0, ז, (במלאכת החשבון), הגדלת מספר פי שנים ויותר.

כְּפוּלָה0, נ, קִפּוּל; שם מטבע.

כָּפוּף*, ז, סל לצוד בו דגים.

כְּפוֹר, כְּפֹר, ז, שכבת טל על הארץ שהיה מקֹר לרגבי קרח דקים מאד; מכסה, צִפּוּי(?); כוס(?).

כִּפּוּר*, ז, מחילה, סליחה.

— יוֹם כִּפּוּר*, יוֹם כִּפּוּרִים, ז, יום הצום בעשירי לחדש תשרי.

כָּפוֹת*, ז, חתיכת עץ וכיו״ב ששמים תחת כרעי מטה כדי שלא תגענה בארץ ותתקלקלנה; כלי ששמים בו דברים כבושים.

כִּפֵּחַ*, ז, ענק, בעל קומה גבוהה מאד.

כְּפִיָּה*, נ, הפוך, הטיה, הפלה; 0הכרח.

כְּפִילָה*, נ, קמיטה ; חזרה פעמים ; מעשה הכופל מספר במספר (בחשבון).

כָּפִים*, ז, קורה נתונה בין אבני הבנין לחזוק הבנין; קורת התקרה המחזקת את כל הקירות; אריה וחצי לבנה; קטע עץ.

כְּפִיפָה*, נ, סל עשוי מנצרי תמרים; פעֻלת הכופף.

כְּפִיר, ז, בן אריה צעיר; גבור, אביר.

כְּפִירָה*, נ, הכחשה, כחש, הסר אמונה ; הכחשת מציאות האלהים.

כְּפִישָׁה*, נ, סל עשוי מכפות תמרים וכיו"ב.

כְּפִיתָה*, נ, אִסור, קשור.

כפל (כָּפַל, יִכְפֹּל), פ"י, כפוף חלק פני דבר על חלקו השני לעשותו משנה; שנה דבר פעמים; *הגדל דבר פי שנים. הִכָּפֵל, השנה פעמים רבות; היה גדול פי שנים; היה מונח חלק אחד של דבר על משנהו. הַכְפֵּל*, כפול; שנה ושלש דבר; 0(בחשבון) הרבות מספר אחד פעמים כגדל המספר השני. הֻכְפֵּל*, הֻכָּפֵל.

כֶּפֶל, ז, משנה, שעור פי שנים ; 0(בחשבון) מלאכת הכפלת מספר אחד במספר שני.

— (־יְרִיעָה, וכיו"ב), חלק ה—הנקפל על חלקו השני.

— בַּעֲלֵי הַכֶּפֶל*, (בדקדוק), גזרת הכפולים שבה האות האחרונה באה כפולה.

— כִּפְלַיִם, תה"פ, פי שנים, שתי פעמים יותר גדול.

— כִּפְלֵי כִפְלַיִם0, הרבה פעמים יותר גדול.

כֶּפֶל, ת, דבר כפול.

כְּפֵל0, ז, כפילת כמות מספר אחד בכמות מספר אחר.

כפן (כָּפַן, יִכְפֹּן), פ"י, הטה, כפוף.

כָּפָן, ז, רָעָב.

כְּפָנִית*, נ, פרי התמר בתחלת גדולו.

כפף (כָּפַף, יִכְפֹּף, יָכֹף), הטה דבר הצדה לצד מטה בעקמימות; השח, עשה דבר בצורת קשת; *הכרח, אַלץ. הִכֹּף, השתחוה, היה נכנע ; *היה קל להתעקם בצורת קשת: חדול מהיות ישר, נטה הצדה בצורת קשת.

כֶּפֶף0, נטיה לצד מטה, כפיפה.

כפר (כָּפַר, יִכְפֹּר), פ"י, טוה, משוה ב־, כסה בטיח ; *הכחש, לא האמן, חדול מהאמין; הגד: לא, הכחש המציאות; קַנּוה, מחה. כַּפֵּר, סלוח, מחול (חטא) ; גרום לסליחה ומחילה על חטא; נקה, טהר מטמאה; השקט כעס, כפה אף; מנוע מבוא. כֻּפַּר, השכח עון; הֵהרס, הופר. הִכַּפֵּר, הִתְכַּפֵּר, השכח עון.

— כָּפוֹר בְּעִקָּר*, הכחש מציאות אלהים.

כְּפָר, כָּפָר, כֹּפֶר, ז, (ס' כְּפַר־, כ' כְּפָרִי, ר' כְּפָרִים, כִּפְרֵי־), חוה, עיר קטנה למושב אכרים, ישוב קטן של בני ארם על פני השדה.

כֹּפֶר, ז, (כ' כָּפְרִי), מחיר, פדיון נפש, כסף מחיר; ענש כסף, המושם על החוטא לפיס את מי שחטא לו; שחד; זפת משרף היוצא מעץ; חֵמר; (ר' כְּפָרִים) מין פרח ריחני [1].

— פְּלוֹנִי כֹּפֶר פְּלוֹנִי*, פלוני נענש תחת שהיה איש אחר צריך להענש.

כִּפֹּר, ר' כִּפּוּר.

כַּפָּרָה*, נ, סליחה, מחילה, העברת חטא; קרבן לה' לכפר על עון.

— הֲרֵינִי כַּפָּרַת—*, אנכי אהיה כֹּפֶר־, לקבל הרע שצריך לבוא עליו, (מבטא להבעת כבוד וחבה).

— כַּפָּרוֹת*, נ"ר, התרנגל והתרנגלת (או הכסף לצדקה) שהיהודים מסבבים בהם את ראשם בליל ערב יום הכפורים לכפר על עונתם.

כַּפְרִי*, כְּפָרִי0, כַּפְרִי0, ז, יושב כפר, בן כפר.

[1]) כפ־, киперъ, Cyperstrauch, cyperus esculentus,

כִּפֻּרִים, כִּפּוּרִים, ז״ר, מחילה, סליחה, כפרה, העברת חטא.

— יוֹם הַכִּפּוּרִים*, ז, יום צום העשירי בתשרי.

כַּפְרָן*, ז, שקרן; כופר בכל דבר.

כַּפְרָנוּת⁰, נ, טבע השקרן והכפרן; כַּחַשׁ, הכחשה.

כַּפֹּרֶת, נ, כסוי, כלי עשוי מתכת; מכסה לארון הקדש; ⁰מסך קצר מעל לפרכת שבבתי הכנסת.

כפש, (כָּפַשׁ*, יִכְפֹּשׁ*), פ״י, מלא והדק. הַכְפֵּשׁ, העק, רמוס.

כְּפִישׁ*, ז, סל גדול ששמים בו זיתים לפני כתישתם להתרכך.

כפת* (כָּפַת*, יִכְפֹּת*), פ״י, קשור, (ידים או ידים ורגלים). הִכָּפֵת*, הִקָּשֵׁר, הֵאָסֵר, היה קשור. כַּפֵּת*, קשור וחזק, קשור היטב.

— אֲכַפַּת*, ר׳ איכפת.

כֶּפֶת*, ז, חתיכה גדולה וגסה של עץ.

כֻּפְתָּה*, נ, (ר׳ כֻּפְתָּאוֹת*), עגול של בצק ממֻלא בבשר לבשול.

כַּפְתּוֹר, כַּפְתֹּר, ז, ציץ פרי; כותרת בראש עמוד; מין קשוט במנורה; ⁰גוף עגל ככדור או כהצי כדור או כעגול שטוח תפור לבגד לרכס בו את כנפי הבגד.

— כַּפְתּוֹר וָפֶרַח*, תה״פ, יפה ונפלא, פלא פלאים.

כַּפְתֵּר⁰, פ״י, רכוס הבגד בכפתור, שים הכפתור בלולאה.

כַּצּוֹצְרָה*, נ, גזוזטרה היוצאת מגוף הבנין.

כַּר, ז, (ר׳, כָּרִים, כָּרֵי), כבש שמן; שליח מהיר; איל ברזל, מוט ברזל ובראשו כעין קרנים לשבר ולנתץ חומה; ככר, חלקת ארץ רחבה; שדה מרעה; אֻכָּף, מה ששמים על גבי הבהמה לשבת עליו בשעת הרכיבה; *כים ממֻלא נוצות או מוך ישימו תחת הגוף בעת השכיבה (משתמשים במלה זו גם בהוראת כֶּסֶת).

כֹּר, ז, (כֹּרִים), מדת היבש, עשר איפות (393 ליטר).

כרב* (כָּרַב*, יִכְרֹב*), פ״י, חרוש חרישה קלה בימי הקיץ; פלוח אדמה.

כֶּרֶב*, ז, אדמה נחרשה.

כְּרָבָה*, נ, כרוב (מין ירק, ר׳ כרוב); חלק ענף הדקל העבה במקום חבורו לגזע.

כִּרְבֵּל*, פ״י, כבור, הנף בכברה. כְּרְבַּל*, הֶעֱטֵף, התכסה.

כַּרְבָּלָה*, נ, אדרת.

כַּרְבֹּלֶת*, נ, ציץ בשר אדם על ראש התרנגל.

כַּרְגָּה* (כְּרָגָה*), נ, מס לגלגלת.

כרבלת.

כרה (כָּרָה, יִכְרֶה), פ״י, חפור, נקוב במעבה האדמה; חשוב רעה על־, התנקש להרע; קנה, עשה מקח וממכר; עשה משתה. הִכָּרֵה, הֵחָפֵר. הַכְרֵה*, עשה משתה.

כֵּרָה, נ, משתה, סעודה לכבוד אורח.

כְּרוּב, ז, תבנית בעלי כנפים שהיתה במקדש; מין מלאך; *מין ירק מאכל הצומח בדמות כדור מארך מחֻבר מעלים רחבים לבנים כרוכים זה על זה[1].

כְּרוּבִית*, נ, מין כרוב שלפריו תבנית פרחים[2].

כְּרוּז*, ז, פרסום הודעה בקול רם בפמבי; פרסום, השמעות אזנים.

כָּרוֹז*, ז, (ר׳ כְּרוֹזוֹת*), נַשָּׂר, מודיע לקהל בקול רם דבר פקודה וכיו״ב.

כָּרוּךְ*, ת, (־אַחֲרֵי־), דבוק ב־, נמשך אחרי־.

כְּרוּכָה*, נ, מעי, אבר ארוך בבטן החי שבו יתפרד החמר המזון.

כְּרוּכְיָה*, נ, מין עוף ממשפחת ארוכי השוקים[3].

---

[1] כרוב капуста, Kohl, chou, cabbage.

[2] כרובית цвѣтная капуста, Blumenkohl, chou-fleur, cauliflower.

[3] כרוכיה журавль, Kranich, grue, crane.

כְּרוּכִית0, נ, מין מאפה תנור עשוי מגליון בצק דק כרוך על בליל שקדים או אגוזים וסכר ומיני בשמים.

כְּרוּם*, ז, מין צבע אדם; מין עוף קטן מאד1).

— כְּרוּם הַיָּם*, ז, מין אבן יקרה כחולה־ירוקה2).

כְּרוּתָה, נ, קרש, לוח עץ.

(כרז), הַכְרֵז*, פ״י, הודיע בקול רם בפמבי, פרסם. הֻכְרַז0, הֻודַע, הודע גלוי.

כָּרָז*, ז, דוחי, בריה החיה גם בים גם ביבשה.

(כרח) הַכְרֵחַ*, פ״י, אלץ, אנס, כפה, אכוף על־; הוכח בראיות ברורות. הֻכְרַח0, הֻאנַס, אֻלַּץ.

(כֹּרַח) עַל כָּרְחוֹ*, בְּעַל כָּרְחוֹ*, תה״פ, נגד רצוני, באנס.

כַּרְטִיס*, ז, כַּרְטִיסָה*, נ, פסת ניר כתוב עליה איזה דבר; 0מכתב גלוי.

כָּרִי, ז, חיל גדוד שומרי ראש המלך; שלוחי מלך מהירים.

כְּרִי*, ז, (ר׳ כְּרָיִם*), ערמת גרעיני תבואה.

כְּרִיבָה*, נ, ר׳ כְּרֵב.

כְּרִיָּה*, נ, חפירה, פעלת החופר.

כַּרְיָה*, נ, בן חזיר צעיר.

כָּרִיךְ*, ז, ירוקה העולה על פני מים עומדים.

כְּרִיכָה*, נ, פעלת הכורך והמחתל; אלומה קטנה; 0חבור עלי ספר בתפירה ובחבור לוחות וגב אליו; הלוחות והגב וכיו״ב המשמשים לכריכת ספר.

כְּרִיעָה*, נ, השתחויה, קידה, פעלת הכורע על ברכיו.

כְּרֵישׁ*, ז, כרתי, מין ירק נאכל דומה קצת לבצל3).

כְּרִיתָה*, נ, פעלת הכורת; הפרת ברית בין איש לאשתו, נתינת שטר שלוחים לאשה;

1) כרום, колибри, Paradiesvogel, oiseau-de-paradis, bird of paradise.
2) כרום הים, хризолитъ, Chrysolit,
3) כריש, порей, Lauch, poireaux, leek.

מין ענש בידי שמים או גרוש מתוך העם.

כְּרִיתוּת, נ, הפרת ברית בין איש לאשתו; נתוח במקום לקוי בגוף לרפואה.

— סֵפֶר כְּרִיתוּת, ז, שטר שהבעל נותן לאשתו בגרשו אותה ומתירה להיות לאשה לאחר, גט.

כרך* (כָּרַךְ*, יִכְרֹךְ*), פ״י, פתול סביב, חתל, ענוד, גלול גוף ארך איזה פעמים מסביב לגוף אחר; חבר יחד בלי הפסק (בקריאה); כַּפֵּל; צנוף יחד; גלול; 0חבר עלי ספר בתפירה ושים עליו לוחות וגב. הִכָּרֵךְ*, הֵעָטֵף, העטה, הִקָּפֵל; 0הושם (ספר) בלוחות וגב. כָּרֵךְ*, כרוך.

כֶּרֶךְ*, ז, (ר׳ כְּרָכִים*), מגלה, גליון; חלק אחד מספר המכרך לבדו; אֲגֻדָּה, חבילה; כריכה.

כְּרָךְ*, כְּרַךְ*, ז, (ר׳ כְּרַכִּים*), עיר גדולה, עיר רבת עם.

— כְּרַכֵּי הַיָּם*, ז״ר, ערי החוף, הערים היושבות על שפת הים במרחקים.

כַּרְכֹּב, ז, מסגרת, זר; כותרת לראש עמוד או כחגורה לחלק הבניה.

כַּרְכֵּב*, פ״י, עשה חריץ בעגול מקיף מסביב; תקן צורת כלי במכונת ההרט.

כַּרְכֵּד*, ז, הכלי שהאורג מכה בו על הארג.

כַּרְכּוֹם*, ז, מצור מסביב לעיר.

כִּרְכּוּר*, ז, רקידה, קפיצה; ענינים חיצונים; ענינים צדדים; עקלקלות.

כַּרְכּוּשְׁתָּא*, נ, מין חיה קטנה הזונת מעכברים ואפרוחים 1).

כרכושתא.

1) כרכושתא ласка, Wiesel, bellette, Weasel.

כַּרְכֹּם*, ז, (ר׳ כַּרְכֻּמִין*), מין צמח שלפרחיו ריח חריף וגונם כתֹם1).

כִּרְכֵּם*, פ״י, צבוע בכרכם, עשה כתֹם. כֻּרְכּוֹם*, היה כתֹם, הפוך כתֹם. הִתְכַּרְכֵּם*, כֻּרְכּם.

כִּרְכֵּר, פ״ע, רקוד, חול; הסתובב; *הלוך מסביב ל־, הלוך סחור סחור־.

כִּרְכָּרָה, נ, גמל מהיר המרוץ; 0מרכבה קלה.

כִּרְכֵּשׁ*, פ״י, הנד, הנע, נדד.

כַּרְכָּשׁ*, ז, ציצה, ציצית פתילים.

כַּרְכָּשָׁה*, כַּרְכַּשְׁתָּה*, נ, המעי התחתון שדרך בו יוצאת הצאה, חלחלת; 0נקניק, מעי ממֻלא בשר קצוץ.

כרם* (כָּרַם*, יִכְרֹם)*, פ״י, גבוב חמרים חמרים; 0עבוד בכרם.

כֶּרֶם, ז, (כ׳ כַּרְמִי, ר׳ כְּרָמִים, כַּרְמֵי) שדה גפנים.

— כֶּרֶם זַיִת, כֶּרֶם תְּאֵנָה0, שדה עצי זית או עצי תאנה.

— כֶּרֶם בְּיַבְנֶה*, ז, הישיבה שהיתה לפנים בעיר יבנה.

כַּרְמִיל*, ז, צבע שָׁנִי; אריג עשוי בצבע שָׁני.

כַּרְמֶל, ז, (כ׳ כַּרְמִלּוֹ), מקום שדות וכרמים פורים; גרעיני תבואה הנמללים משבליהם בעודם לחים; מין צבע; שם רכסי הרים בארץ ישראל על יד העיר היפא; שם עיר במדבר יהודה.

כַּרְמִלִי* ת, של צבע שָׁני.

כַּרְמְלִית*, נ, מקום מוקף משלשה צדדים שאינו קנין יחיד ואינו רשות הרבים.

כֶּרֶס*, כָּרֵס*, נ, (כ׳ כְּרֵסִי, ר׳ כְּרֵסוֹת*), כרשׂ, הבטן הפנימית, קרב החי.

— דַּעַת הַכֶּרֶס0, דעה שאין לה כל יסוד וראיה.

— סְבָרַת הַכֶּרֶס0, סברה שאין לה יסוד.

כִּרְסוּם*, ז, כריתה בשנים.

כַּרְסָם*, ז, זוב הנחירים.

1) כרכם шафранъ, Safran, safran, saffran.

כִּרְסֵם, פ״י, כרות, גזור בשנים; חפור, כרה.

כַּרְסָן0, כַּרְסְתָן*, ז, בעל בטן עבה, בעל כרס.

כרע (כָּרַע, יִכְרַע), פ״ע, (אל־, לפני־, לנגד־), השתחוה, הכף, עמוד על הברכים, כפוף הירך על השוק; *ירוד מטה, שסוֹל (כף המאזנים). הַכְרֵעַ, הפל לארץ; הַכנע, שעבד, הפל תחת על; שַׁבר רוח, דכא נפש; *הורד כף המאזנים, הכבד על כף המאזנים; החלט דבר, גזור אמר; (־בֵּין־), פשר בין שני דברים מתנגדים; החלט כדעת צד אחד נגד הצד השני. הֻכְרַע0, היה מחלט; קבל עדף במשקל.

כֶּרַע, נ, (זוגי, כְּרָעַיִם), חלק הרגל בבעל חי מן הברך עד העקב; רגל בעל חי בכלל.

— כַּרְעֵי הַמִּטָּה*, כַּרְעֵי הַשֻּׁלְחָן*, רגלי המטה, רגלי השלחן.

כַּרְפַּס, ז, בד יקר עשוי צמר גפן דק; *מין ירק הגן1).

כְּרֶץ*, ז, (כ, כַּרְצִי*), תולע שבמעים.

כַּרְקוֹם*, ז, מוט חד שתומכים בו גפן רעועה; מקום המצור.

כָּרָר*, ז, אמן עושה אכפים, עושה כרי הבהמות.

כְּרֵשׂ, ז, בטן, קרב החי.

כַּרְשִׁינָה*, נ, (ר׳ כַּרְשִׁינִים*), מין ירק ממשפחת הקטניות שהוא מאכל לבהמה2).

כרת (כָּרַת, כָּרַתִּי, יִכְרֹת), פ״י, גזור, חתוך, גדוע דבר ממקום גדולו; חטוב, חצוב, הפל; הרוג, המת, השמד. הִכָּרֵת, הִגָּזר, הִגָּדע, הֵחָטב; הִשָּׁמד; חדול מהיות, הִפָּסק, הֵעָצר. כָּרֵת, כרות. כֹּרוֹת, הִגזר, הגדע. הִכְרֵת, הַשְׁמד, אַבד; הַחרב. הסר, הַחסר, הַפסק; גרום מות ואבדון־. הָכְרֵת, הִכָּלא, הִמָּנע, הוּסר.

— כָּרוֹת בְּרִית, בוא בקשר לְקַים דבר מֻסכם בין שני צדדים; עשה ברית שלום.

1) כַּרְפַּס сельдерей, Selleri, séleri, selery.

2) כרשינה журавлиный горохъ, Wicke, vesce, vetch.

כָּרֵת*, ז, (ר' כְּרֵתוֹת*) מיתה קדם זמנה בידי שמים, או גרוש מתוך העם לענש על חטא.

כַּרְתִּי*, ז, כרוש, מין ירק ירקֹ1).

כְּרֵתִי, (כְּרֵתִי וּפְלֵתִי), בחורי אנשי הצבא מבני יושבי אי כרתים שהיו בחיל דוד הגבורים.

כְּרֵתִית*, נ, מין שק עשוי מעור.

כֶּשֶׂב, ז, כבש, שה, זכר מן הצאן.

כִּשְׂבָּה, נ, כבשה, נקבה מן הצאן.

כשה (כָּשָׂה, יִכְשֶׂה), פ"ע, שמן ; המלא במטעמים; היה גס.

כִּשּׁוּף*, ז, פעלת המכשף והקוסם קסם.

כְּשׁוּת*, נ, מין ירק אשר בפרחיו ישתמשו לבשול הבִּירה לתת לה טעם מרירי ונעים2); נימים דקות על עור ילד או על קלפת פרות ; השער הדק שבשפמו של העלם.

כשות.

כַּשִּׁיל, ז, כלי מפץ לשבר חומה ; קרדם גדול; גרזן, ברזל.

כִּשְׁכֵּשׁ*, פ"ע, (ב־), הניע (זנב) הנה והנה ; נענע דבר כה וכה; לטוף, העבר היד והחלק.

כשל (כָּשַׁל, יִכְשַׁל), פ"ע, מעוד ונטה לנפל; (־ב־), הִנגף בדבר, הִפגש בדבר והדחה; חלוש, רפה, עמוד מכה, התמוטט. הִכָּשֵׁל, כשול; *שגה, טעה; הנגף; הִלכד בדבר. כַּשֵּׁל, החלש, הרפה. הַכְשֵׁל, הדח במוקש; הפל לארץ על ידי שימת מכשול על הדרך; הַתעה, הטה מן הדרך.

1) כרתי порей, Lauch, poireau, leek

2) כְּשׁוּת хмѣль, Hopfen, houblon hop.

כִּשָּׁלוֹן, ז, מפלה, מדחה, חטא.

כשל"ת, ר"ת, כבוד שמו לתפארת.

(כשף) כִּשֵּׁף, לחוש בקסמים, קסום, פעול פעלות לא טבעיות בעזרת כחות מיֻחדים ; 0לקוח לב, משוך הלב כמו בקסם.

כֶּשֶׁף, (בא תמיד ברבוי: כְּשָׁפִים), כשוף, קסמים, פעלות לא טבעיות בעזרת כ־ות מיחדים ; כח למשך אנשים (ביפי וכיו"ב).

כַּשָּׁף, ז, קוסם, מכשף.

כַּשְׁפָן*, ז, (נ' כַּשְׁפָנִית*), כַּשָּׁף, קוסם, מכשף.

כשר (כָּשֵׁר, יִכְשַׁר), פ"ע, הצלח, עלה יפה; (־דָּבָר בְּעֵינֵי־), היה ישר וטוב; היה ראוי והגון. הַכְשֵׁר*, עשה כי יהיה ראוי והגון וטוב; הכן, הזמן, עַתֵּד; החלט כי דבר מֻתר וכשר לפי חק הדת. הֻכְשַׁר*, היה ראוי והגון וטוב. הִתְכַּשֵּׁר*, הראה את עצמו טוב וראוי ; השתדל להמצא מֻכשר לדבר; 0היה מוכן ומזומן.

כָּשֵׁר, ת, טוב, ראוי, הגון; *מֻתר, שאינו אסור לפי חקי הדת; צדיק וישר וטוב ; חסיד וירא אלהים.

כֹּשֶׁר*, ז, הזדמנות; תכונת דבר שהוא כשר והגון וטוב; תכונת דבר שהוא מֻתר וכשר ולא אסור לפי חקי הדת.

— שְׁעַת הַכֹּשֶׁר*, נ, עת ראויה, זמן נאה ל־.

כִּשְׁרוֹן, ז, (ר' כִּשְׁרוֹנוֹת), תועלת, טובה; חריצות, הכשר, יכלת איש לעשות־; 0רוח חכמה לעשות דבר, יכלת טבעית.

כַּשְׁרוּת*, נ, תכונת דבר שהוא ראוי וכשר ; תכונת דבר שהוא מֻתר וכשר על פי הדת; רוח חכמה.

כש"ת, ר"ת, כבוד שמו תפארתו.

כַּת*, כִּתָּה*, נ, (כִּתּוֹת*, גם כִּתִּים*, ס' כִּתֵּי־), סיעה, חברת אנשים בדעה אחת; פלוגה, חברה, מחלקה; חבורה או חבורות (בל"ר) אנשים מתהלפים מזולתם באיזה ענין או

ברעה דתית או מחקרית; ⁰מחלקה בבית ספר.

כתב (כָּתַב, יִכְתֹּב), פ״י, עשה אותות וקוים שהם סמני קולות הדבור; הבע מחשבה על ידי אותות ותוים על הגליון; רשום גבולות מקים, תוה; כמן; מנה, ספור*; (״נְכָסָיו לְ״), כתוב בצואה כי הנכסים יהיו שיכים אחרי המיתה ל—. הִכָּתֵב, היה רשום על לוח או גליון. כַּתֵּב, כתוב הרבה; הרבה לכתב. הַכְתֵּב*, כתיב, רשום; כתוב איש ברשימת הצבא; ⁰הַקרא לאחר כי יכתב. הָכְתַּב, היה רשום לעבודת הצבא.

כְּתָב, ז, דבר רשום על ספר; מגלה; פקודה בכתב; ספר היחס למשפחות; תמונת האותיות.

— כְּתַב יָד⁰, ספר הכתוב ביד ולא נדפס; (״פְּלוֹנִי) ⁰צורת הכתב של איש.

— בִּכְתָב*, בכתיבה ולא בפה, לא בעל פה.

— כְּתַב עִתִּים⁰, עתון.

— כִּתְבֵי הַקֹּדֶשׁ*, ספרי התורה והנביאים והכתובים.

— תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב*, תורת משה שנתנה בכתב.

כַּתָּב⁰, ז, סופר; כותב דברי חרודים ושנונות; כותב תדיר מכתבי הרשות בעתון.

כְּתֻבָּה*, נ, כתב הנשואים שהבעל כותב לאשתו; סכום הכסף שהבעל מתחיב לתת לאשתו כשיגרשנה או להשאיר לה אחרי מותו.

— כְּתֻבּוֹת*, שם מסכת תלמודית בסדר נשים.

כַּתָּבָה⁰, נ, מה שהכַּתָּב כותב בעתון.

כַּתָּבוּת, נ, חרוד, שנינה, הלצה קצרה.

כְּתָבִים*, ז״ר, דברי ספר; פקודות, גזרות; ⁰חבור, יצירת איש.

כַּתְבָן*, ז, מזכיר, סופר, כותב כתיבה יפה.

כֹּתֶבֶת*, כּוֹתֶבֶת*, נ, פרי התמר.

כְּתֹבֶת, נ, (ר׳ כְּתֹבוֹת), תו, ציור חרות בעור בריו; דבר כתיב; ⁰שם האיש ומקום מושבו, שכותבים על המכתב הנשלח אליו, מען; דברים כתיבים וחרותים על אבן (עתיקה).

כִּתָּה, ר׳ כַּת.

כָּתוֹב, ז, רשימה, ספירה.

כָּתוּב*, ז, כְּתוּבָה*, נ, מאמר או פסוק אחר מכתבי הקדש.

כְּתוּבִים*, ז, החלק השלישי שבתנ״ך (תהלים, משלי, איוב, חמש המגלות: שיר השירים, רות, איכה, קהלת, אסתר, דניאל, עזרא, נחמיה ודברי הימים).

— כְּתוּבִים אַחֲרוֹנִים⁰, ז״ר, ספרי הכתובים שלא נכנסו אל תוך התנ״ך: החשמנאים, בן סירה, יהודית וכו׳.

כָּתוּם*, ת, מלא כתמים, שיש בו כתם.

כָּתוּף*, ת, עמוס, טעון.

כָּתוּת, ת, רצוץ, מרסק (האשכים).

כְּתִיב*, ז, דבר שנכתב; הגרסה הכתובה בתנ״ך ושקוראים אותה באפן אחר ממה שכתוב; אפן כתיבת מלים של הלשון על פי חקי הדקדוק.

כְּתִיבָה*, נ, פעלת הכותב.

— כְּתִיבָה וַחֲתִימָה טוֹבָה⁰, נסח ברכה מאיש לרעהו בראש השנה ולפניו.

כְּתִישָׁה*, נ, פעלת הכותש.

כָּתִית, ת, כתוש במכתש; שמן זך היוצא מהזיתים על ידי כתישה; *מקום פצוע בגבה של בהמה מרב משאה.

— כְּתִיתִים*, ז״ר, חתיכות סמרטוטים לשים על גבי המכה; דברים כתותים לאכילה.

כְּתִיתָה*, נ, כתישה; שבירת עצם בגוף ורציצתה.

כֹּתֶל, ז, קיר, דפן.

— כֹּתֶל הַמַּעֲרָבִי⁰, כתל הר הבית המערבי שלא נחרב והוא עתה מקום תפלה ליהודים בירושלים.

— כָּתְלֵי הַחֲזִיר*, ז״ר, חתיכות בשר משוק החזיר מיבש או מעשן.

(כתם) הִכָּתֵם, היה רשום ומצין; הכסה בכֶתֶם.

כֶּתֶם, ז, (בדבור הפיוטי), זהב נוצץ, זהב נבחר;

*(ר' כְּתָמִים) רשם לכלוך של דם או של דבר שמן וכיו"ב; מקום בניר, באריג אשר הצבע השתנה בו.

כָּתֹםo, ת, (ר' כְּתֻמִּיםo), צהוב.

כְּתָן*, ז, פשתן; ארג פשתים.

כַּתָּן*, ז, פשתני, עוסק בנפוץ הפשתן.

כְּתָנָהo, נ, צמר גפן.

כְּתֹנֶת, כֻּתֹּנֶת, נ, (ר' כֻּתֳּנוֹת, כָּתְנוֹת־), לבוש לעור הבשר; מין בגד קצר לכבוד.

כָּתֵף, נ, (ס' כֶּתֶף־, כ', כִּתְפֵי, זוגי, כְּתֵפַיִם), ראש הזרוע, קצה השכם מימין ומשמאל; חלק הכתל הקרוב לפתח; *שריג דק היוצא מאשכל ובו תלוי גרגיר ענב; (ר' כְּתֵפוֹת), צד, עבר.

— כְּתֵפוֹת, נ"ר, רצועות עוברות מעל לכתף לאחז איזה בגד (מכנסים, סנור).

(כתף), כַּתֵּף*, נשוא על הכתף; סַדר טעינת משא על הכתף.

כַּתָּף*, ז, סבל, נושא על כתפו; אחד מנושאי משת המת.

כְּתֵפָּהo, נ, חתיכת אריג מגֻון או של חוטי כסף או זהב ישימו פקידי הצבא וכיו"ב על הכתף מעל לבגד לסמן שררה.

כְּתֵפִיָּהo, נ, בגד עליון קצר בלי בתי זרוע ישימוהו על הכתפים.

(כתר), כִּתֵּר, פ"י, עטור מסביב, הקף, סבוב; חכה, המתן, יחל. הַכְתֵּר, סבוב, עטור מסביב; שים כתר על ראש־; הרבות.

הֻכְתַּר*, היה בכתר על ראשו.

כֶּתֶר, נ, (כ' כִּתְרֵי), נזר מלך, עטרה, זר; צרור פרחים, זר פרחים; *תג על אות.

כֹּתֶרֶת, ר' כותרת.

כתש (כָּתַשׁ, יִכְתֹּשׁ), פ"י, כתות לפרורים קטנים, הדק, שחוק, הכה והדק, הכה עד אשר דק; *הכה; נפץ. הִכָּתֵשׁ, הִשָּׁחק, הֻכֵּה עד אשר דק. כַּתֵּשׁ*, הדק, שחוק, הכה עד אשר דק. הִתְכַּתֵּשׁ*, הִלחם, הֵאבק.

כֹּתֶשׁ*, ז, מכתש, מדוכה; ענפי גפן וכיו"ב המשתרגים עד לגדר.

כתת (כַּת, יָכֹּת), פ"י, כתוש דבר לרסיסים, הדק, שחוק עד אשר דק; הכה בפטיש, נגוד, חשול; הכה והפץ, הכה ופזר. כַּתֵּת, הכה בפטיש לרסיסים; חשול; שבר, נפץ; הכה והחרם, הכה ואַבד, השחת וכלה.

כֻּתּוֹת, הֻכֵּה והחרם, הֻכֵּה ואבוד. הַכֵּת, הכה והפץ, הכה ופזר. הֻכַּת, הֻכֵּה והֻנפץ, הֻכֵּה והחרב.

— כַּתַּת רַגְלַיִם*, שבר רגלים מרב הליכה.

ל, האות השתים עשרה באלף בית העברי, שמה לָמֶד; ס"מ, שלשים.

לְ־, אות יחס להורות על נטיה ופניה למקום, לזמן ולמטרה, בהוראת: אֶל; בהוראת: עד; בהוראת הקנין (יֵש ל־); בהוראת השיכות; בהוראת יחס הפעול, אֶת; להורות הכלית הפעלה ומטרתה, לְמַעַן; תבוא עם שם מקור ועם הכנויים; לפעמים תבוא עם כנוי אחרי פעל להטעים את הפעל (הלך לו); *תבוא לפני הנסתר בעתיד (לִיקְטֹל, הכה קטֹל!) להוראת זרוז וצווי.

— לִפְלוֹנִי לַעֲשׂוֹת*, או לא לִפְלוֹנִי לַעֲשׂוֹת*, ראוי או לא ראוי לו לעשות.

— לִכְשֶׁ־*, (לפני עתיד), כאשר.

לֹא, מלת שלילה. אין, אפס, להורות על חסרון דבר; בהוראת האזהרה לבלי עשות דבר; תבוא לפני שם או תאר בחבור אליו להורות על שלילתו (לא־אֵל, לא־איש, לא־חסיד).

— **לֹא תַעֲשֶׂה***, מבטא בתור שם בהוראת לָאו, ר׳ שם (מִצְוַת לֹא תַעֲשֶׂה).

— **לֹא כִי, לֹא כִּי אֶלָּא***, לא כן כי אם־.

— **הֲלֹא**, להורות שאלה ותמהון; בהוראת: הן, הנה.

— **וַהֲלֹא***, להשגה על מה שנזכר לפני זה בהבאת ראיה מתנגדת.

— **וָלֹא**, ואם לא כן.

— **וְלֹא—**, (לפני עתיד), למען לא, כדי שלא.

— **בְּלֹא**, בלי.

— **כְּלֹא**, כאלו לא.

— **וְלֹא עוֹד אֶלָּא***, לא רק מה שנזכר לפני זה, אלא גם יותר מזה.

— **עַד שֶׁלֹּא***, לפני אשר.

ל״א, ר״ת, לשון אחר, באופן אחר.

לאה (לָאָה, יִלְאֶה), פ״ע, לא יכול; יעף, עיף, יגוע. הִלְאָה, התעלף מאין כח, לא עצור כח לעשות או לשאת. הַלְאֵה, הוגע, הכשל כח.

לָאו*, מלת שלילה, לא, אין. (אחרי: וְאִם־, או בהפסק בתור תשובה שלילית על הנאמר לפני זה).

לָאו*, ז, (ר׳ לָאוִין*, לָאוִים*), שם למה שהתורה מזהירה לבלי עשותו; שם לשלילה (הפך: הֵן).

לַאוּטס, (בספרות הקראים), ז, למוד והרגל לאט לאט.

לְאוֹם, ר׳ לאם.

לֵאוּת*, נ, עיפות, אִין אֱיָל, כשל כח, חסר כח מרב עבידה.

לאט (לָאַט, יִלְאַט), פ״י, עטוף, עטה, לוט; כסה, הסתר; דַבר בנחת.

לְאַט, תה״פ, במתינות, ר׳ אט.

לָאט, ר׳ לָט.

לְאַלְתַּר*, תה״פ, תכף, מיד, כרגע, בלי אחור.

לְאֹם, ז, (ר׳ לְאֻמִּים), עם, גוי, אֻמה, שבט.

לְאֻמִּיס, ת, של העם, של הלְאֹם; ז, אוהב עמו, אוהב לאֻמו.

לְאֻמִּיּוּתס, נ, אהבת הלאֹם; טבע הלאֹם, תכונת העם.

לֵב, (ס׳ לֵב, כ׳ לִבִּי, ר׳ לִבּוֹת), **לֵבָב**, ז, (ס׳ לְבַב־, כ׳ לְבָבִי, ר׳ לְבָבוֹת), אבר ידוע בקרב החי בחזהו שבו מתקבץ הדם, וממנו הוא נשלח לכל הגוף; מקום מושב הרצון, הרגש, הידיעה, הגבורה וכיו״ב; תוך, קרב דבר, אמצע; מקור כח החיים; מחשבה, רצון; חכמה, שכל.

לב.

— **לֵב הַקֶּמַח***, **לֵב הַפְּרִי***, ז, החלק הרך שתחת הקרום או הקלפה.

— **לֵב הַשָּׁמַיִם**, אמצע השמים, גבה השמים.

— **לֵב הַ—**, תוך ה—, קרב ה—.

— **לֵב אֶחָד**, בדעה אחת.

— **בְּכָל־לֵב**, ברצון גמור.

— **בְּלֵב שָׁלֵם**, בכל לבו, בכל חפצו, באמת ובתמים.

— **בְּלֵב וָלֵב**, בלב לא שלם, במרמה וכחש.

— **בְּלֹא לֵב וָלֵב**, בלב שלם, באמת ובתמים, בלי כחש.

— **אֶחָד בַּפֶּה וְאֶחָד בַּלֵּב***, חשוב אחרת והגד אחרת.

— **לִבּוֹ הוֹלֵךְ**, חפץ, משתוקק.

— לִבּוֹ הִכָּהוּ, מתחרט, מתנחם.
— לִבּוֹ עַל־, (בְּלִבּוֹ עַל־*), כעוס על־.
— לִבּוֹ עִם־, נטה אחרי־.
— טוֹב לֵב, שמח, עלז.
— אָמוֹר אֶל לִבּוֹ (כִּ־, על־, עם־), זכור דבר; חשוב במחשבה.
— דַּבֵּר עַל לֵב־, פתה בדברים.
— הוֹצֵא דָּבָר מִלֵּב־, הוכח לאיש כי אין הדבר כמו שהוא חושב.
— הָיָה לִבּוֹ אַחֲרֵי־, נטה אחרי.
— הָיָה בְּלִבּוֹ (לַעֲשׂוֹת), חשוב לעשות.
— הָשֵׁב אֶל לִבּוֹ, ענה לעצמו.
— נָפוֹל לִבּוֹ, פחוד, ירא; ⁰נפול רוחו בקרבו.
— נָתוֹן לֵב, התבונן, שעה בדבר.
— עָלֹה עַל לֵב, התחדש מחשבה.
— עָשׂה דָבָר מִלִּבּוֹ, עשה דבר מדעת עצמו ולא על פי מצוה.
— שִׂים לֵב לְדָבָר (שִׁית־), חשוב על אדות דבר, התבונן בו.
— שָׁפוֹךְ לֵב, התחנן, בטא מה שמעיק על הלב.

לָבָא, לְבָאִים, ר׳ לביא.

לְבָאָה, ר׳ לְבִיָּה.

(לְבָא) אַלִּבָּא ד־*, במובן: לדעת פלוני.
— אַלִּבָּא רֵיקָנָא*, על לב ריק (לפני טעימת אכל בבקר).

(לבב) הִלָּבֵב, היה בעל לב, בעל דעת; כעוס, התקצף. לַבֵּב, קלה באש, שרוף, אפה; עשה לביבות; מחוץ לבן; לקוח לב, משוך לב; *חזק רוח, אמץ לב; ⁰ענין.

לֵבָב, ר׳ לב.
— בִּלְבָבוֹ, כרצונו, כחפצו.
— אֲשֶׁר בִּלְבַב־, מה שהוא חושב.
— אָמוֹר בִּלְבָבוֹ, חשוב.
— גָּנוֹב אֶת לְבַב־, רמה.
— הָיֹה עִם לְבָבוֹ, חשוב לעשות.
— הַעֲלֵה עַל לְבָבוֹ, זכור דבר.
— הָשֵׁב אֶל לְבָבוֹ, התבונן בענין.
— הִתְבָּרֵךְ בִּלְבָבוֹ, התפאר ברמיונו.
— הַכְבֵּד, כַּבֵּד אֶת לְבָבוֹ, התעקש בדבר.
— נֶהְפַּךְ לְבָבוֹ, התחרט על מה שעשה.
— נָתוֹן אֶת לְבָבוֹ לַעֲשׂוֹת, הַפנה דעתו ומחשבתו לדבר.
— נָתוֹן אֶת לְבָבוֹ כִּ־, חשוב את עצמו כ־.
— שִׂים אֶל לְבָבוֹ, חשוב על דבר.
— תּוּר אַחֲרֵי לְבָבוֹ, עשה כתאות לבו.

לְבַד, תה״פ, אך, רק, זולתי; יחידי, באין אחר עמו (ההפך מן: יַחַד).
— לְבַד מִ־*, חוץ מן.
— בִּלְבַד*, (בסוף המאמר), רק, אך.
— וּבִלְבַד שֶׁ־*, בתנאי כי.
— מִלְּבַד, חוץ מן־.

לבד* (לָבַד*, יִלְבֹּד*), פ״י, חבר, אַחד; חַזק. הִתְלַבֵּד*, התחבר, התאחד.

לֶבֶד*, ז, כביר שער; צמר כבוש בלתי ארוג; בגד עשוי מחמר כזה; ⁰מין מחלת השערות שמתדבקות יחד.

לִבָּה, נ, ר׳ לב.

לַבָּה, נ, (ס׳, לַבַּת־), להבה, לשון אש, שלהבת; ⁰החמר הנוזלי היוצא מהר שרפה.

(לבה) לַבֵּה, פ״י, נפוח באש להעלות להבה. הִתְלַבֵּה*, התלהב, התגדל האש.

לִבּוּב⁰, ז, התלהבות; הדר, חמדה, תכונת דבר המלבב ומושך את הלב.

לְבוּב*, ת, קשור ועטוף; מְכֻסה כנגד הלב; עזם, אמיץ לב.

לִבּוּד*, ת, מחֻבר על ידי נגיעה חיצונית.

לִבּוּט*, ז, עמל וטרח מרֻבה.

לִבּוּי*, ז, פעלת המלבה אש; התלהבות באש, הלהבה.

לִבּוּן*, ז, הלבנה באש, קליה באש; נקוי,

פעלת המנקה והמלבן; באור, ברור דברים; שם שבעת הימים הנקיים שהאשה סופרת אחרי כלות ימי דמי נדתה.

לְבוֹנָה, נ, מין שרף מוצק ריחני[1].

לְבוֹנָאָה* (כְּתָב־*), כתב השמרונים, הכתב העברי הקדום.

לְבוּשׁ, ז, בגד, תלבשת; *קלפה, קרום, מעטה.

לבטo (לָבַטo, יִלְבֹּטo) פ״י, עִנָּה. הִלָּבֵט, נפול, הכשל ונפול; התעיף. לַבֵּט, עִנָּה. הִתְלַבֵּט, תעה הנה והנה; יגוע על ידי הליכה כה וכה.

לֶבֶט*, ז, יגיעה, תלאה, עמל.

לָבִי, ז, ר׳, לְבָאִים, אריה (בדבור המליצי).

לָבִיא, ז, אריה (בדבור המליצי).

לְבִיאָה, לְבִיָּה, נ, נקבת האריה (בדבור המליצי).

לְבִיבָה, נ, עֻגַת קמח.

לְבִישָׁה*, נ, פְּעֻלַּת הלובש, שימת בגד על—.

לָבָךְo, ז, עץ גדול, שטה המצרית [2].

לַבְלֵב*, פ״ע, החל לציץ ציץ, שגשג, פרוח, נתון ענפים ועלים; o החל לזרח (השמש).

לַבְלָבo, ז, שם צמח מטפס [3].

לִבְלוּב*, ז, נצה (בצמח), ציץ העולה על צמח.

לַבְלוּנִי*, ת, לבן מאד, לבן ביותר.

לַבְלָר*, ז, כתבן, סופר, מזכיר;o מנהל ספרי חשבונות.

_בְלָרוּת o, נ, הנהלת ספרי החשבונות.

לבן (לָבַן, יִלְבַּן), פ״י, עשה לבֵנים. לִבֵּן*, עשה לָבָן, רחוץ וכבס; שרוף לבֵנים; להוט (ברזל באש להתם איתו), קלה כלי חרס או כלי מתכת באש. הִלְבִּין, היה לבן, הפוך לבן; עשה לבן;* (—פְּנֵי—), בִּיֵּשׁ, הוביש. הִתְלַבֵּן, הִטַּהֵר, התברר; התרחץ, התכבס;o היה ברור ומפורש ומפורש.

— אִישׁ מְלֻבָּן*, מְנֻסֶּה, בקי, משכיל.

לַבָּןo, ז, עושה לבֵנים; מְלַבֵּן בגדים.

לָבָן, ז, לבן, לבנונית; החלק הלבן שבעין; o שם מטבע כסף.

לָבָן, ת, בהיר, שמראה אור לו, שגונו כעין השלג, הסיד, החָלב וכיו״ב; נקי, טהור.

— בִּגְדֵי לָבָן*, בגדי בד לבנים, בגדי פשתן לבן.

— לְבָנִים*, ז״ר, כתנות, סדינים וכדומה, בגדי בד לבן.

— שְׂדֵה לָבָן*, שדה שזורעים בו תבואה, (בנגוד: „שדה אילן״).

לֶבֶןo, ז, חָלב המוּץ.

לֹבֶן*, ז, גון דבר לבן, צבע הלבן; זרע הגבר.

— לֹבֶן שֶׁל בֵּיצָה*, ז, חלבון של ביצה.

— לֹבֶן שֶׁבָּעַיִן*, החלק הלבן שבעין; כתם לבן או קרום לבן בעין.

לְבַנְבַּןo, ת, לבן קצת.

לְבָנָה, נ, ירח, המאור הקטן לממשלת הלילה; oהלחה הלבנה שבגוף בעל חי.

— חֲצִי לְבָנָהo, ז, (חֲצָאֵי לְבָנָהo), קו כפוף ישתמשו בו בכתיבה לפני דבור צדדי ואחריו (...).

לִבְנָה, נ, טהר, בהירות; תכונת דבר לבן.

לְבֵנָה, נ, (ר׳ לְבֵנִים), אבן בנין עשויה מחמר מיֻבשת בשמש או שרופה באש; *שורה של כתב פיוטי שמלמעלה ומלמטה לו נשאר מקום פנוי.

לִבְנֶה, ז, מין עץ לבן; מין עץ שקלפתו לבנה[1].

לְבֹנָה, נ, ר׳ לבונה.

---

[1] לבונה, Weihrauch, ладанъ, encence, incense.

[2] לבך ägyp. египетская акація, Akazia, accacia d'Egypte, egypt. aceacia.

[3] לבלב, Winde, liseron, вьюнокъ, bind weed.

---

[1] לבנה, Weisspapel, тополь, peuplier blanc, abele. (או העץ берёза Birke, boulean, birch-tree).

לְבָנוֹן, ז, שם הרים גבוהים בצפון ארץ ישראל.

לַבְנוּנִי°, ת, קצת לבן.

לַבְנוּנִית*, נ, לֹבֶן.

לַבְנוּת*, נ, לֹבֶן.

לְבָנִי°, ת, קַר הטבע, שאינו מתפעל מדבר.

לְבָנִיּוּת°, נ, לֹבֶן.

לַבְנִינוּת°, נ, לֹבֶן.

לְבָנִים°, ז״ר, ר׳ לָבָן.

לֶבֶס*, ז, מין תאנה גרועה; יורה גדולה.

לַבְקָן*, ז, אדם לבן ביותר.

לבש (לָבַשׁ, גם לָבֵשׁ, יִלְבַּשׁ), פעו״י, שים על בשר (בגד); עטוף, עטה; חול, היה על־ (רוּחַ ה׳, רוּחַ גְּבוּרָה וכיו״ב); *(־צוּרָה), קבל צורה חדשה. לֻבַּשׁ, היה עטוף; °(־מָעוֹת בִּסְחוֹרָה), קנה סחורה בהם (במעות). הִלְבִּישׁ, שים בגד על בשר־, העטה, שים דבר על־; כסה בדבר; °(־מָעוֹת בִּסְחוֹרָה), קנה סחורה בעד מעות, הכנס מעות בעסק ובמסחר. הִתְלַבֵּשׁ, שים בגד על בשרו, התעטף, התכסה. °נִתְלַבֵּשׁ (־הָרוּחַ בַּבָּשָׂר), היה הרוח לבשר, הכנס בבשר.

לֹג, ז, מדת הלח, חלק שנים עשר מהין, מדת שש ביצים.

לגז* (לָגַז, יִלְגֹּז*), פ״י, טלטל והפוך הציר או שבלים במלגז.

לִגְיוֹן*, ז, (ר׳ לִגְיוֹנוֹת*), גדוד צבא; שר הצבא.

לְגִימָה*, נ, מלא הפה; טעימת המשקה או המאכל; מאכל, אֹכל.

לָגִין*, ז, כד, בקבוק; °כד לרחיצה.

לַגְלֵג*, פ״ע, צחוק על־, התל, התלוצץ ב־; גמגם, דַּבֵּר בלשון עלגים.

לַגְלְגָן*, ת, לץ, מתלוצץ.

לִגְלוּג*, ז, לַעַג, מהתלה, קלסה; גמגום.

לֻגֶם*, ז, לגימה, מלא הפה, שעור כנוס משקה בגמיאה אחת.

לְגֻמָּה*, נ, לגימה; שעור מאכל הנלקח בפה בבת אחת.

לְגָנָה*, נ, תלם שעושה האכר סביב חלק שדה שהוא רוצה לחרש בבת אחת; חלק השדה המֻקף בתלם כזה.

לְגַמְרָה*, לְגַמְרֵי*, ת, כלו, כליל, עד הסוף.

לְגַרְמֵיהּ°, (ארמית בהוראת: לְבַדּוֹ), ז, שם אחד טעמי ההפסק וצורתו קו נצב בין שתי מלים.

לֵדָה, נ, עת צאת הילד מבטן אמו; צאת הילד לאור העולם.

— אֵשֶׁת לֵדָה, יולדת.

לֶדֶת, ר׳ ילד.

לְהָאָה°, נ, לשון בשר קטנה בקצה החך ויורדת אל הגרון.

לַהַב, ז, לשון אש בוערת ולוהטת, שלהבת; ברק דבר, נגה, לַהַט; פי חרב, מאכלת, החלק החד בסכין, בחרב וכיו״ב.

להב° (לָהַב°, יִלְהַב°), פ״ע, היה לו להב, הבריק; בעור. הִלְהִיב, הוצת; המלא אש (דת או נקמה וכיו״ב). הַלְהֵב°, הבער, הֻצַּת; הָעֵר רוּח, החיה רוח; העֵר רגשות קנאה עזה לדבר. הִתְלַהֵב°, התעורר, החלף כח; התרגש, התפעל.

לֶהָבָה, לַהֶבֶת, נ, ר׳ להב.

להג° (לָהַג°, יִלְהַג°), פ״י, בטוי דבר בצחות לשון; דבר בלי טעם. לַהֵג°, להוג.

לַהַג, ז, עיון ומחשבה וחקירה בדבר; °רבוּי דבורים בלי דעת.

לה״ד, ר״ת, למה הדבר דומה.

להד״ם, ר״ת, לא היו דברים מעולם.

להה (לָהָה, יִלְהֶה), פ״ע, כלה כחו. הִתְלַהְלֵהַּ, ר׳ להלה.

לָהוּט*, ת, נבהל ל־, שואף ל־; (־בְּדָבָר), עסוק בדבר בחשק ובזריזות.

להט (לָהַט, יִלְהַט), פ״ע, אחוז (אש) מסביב. לִהֵט, שרוף, הבער. הִתְלַהֵט° התחמם; התקצף.

לַהַט, ז, (ר׳ לְהָטִים), להב, ברק חרב, החלק

החר בחרב; מעשה כשפים, כשוף; 0ברק, ניצוץ; חֹם הזק.

לְהִיטָה0, נ, טבע הלהוט, שאיפה עזה ל־.

(להלה), הִתְלַהְלֵהַּ, השתעשע בדבר; התחפש כמהתל ומצחק.

(להם), הִתְלַהֵם, התרפק(?); היה נאמר בלחש(?).

לְהַלָּן*, (ארמית), הלאה, ר׳ הלן.

לָהֵן, מ״ח, (ארמית), לכן, בשביל זאת (רות א, יג).

לה״פ, ר״ת, למד הפעל, האות האחרונה של שרש מלה בדקדוק.

לה״ק, ר״ת, לשון הקודש (עברית).

להק0 (לָהַק0,יִלְהַק0), אסוף,קבץ. לַהֵק0,להוק.

לַהַק0, ז, לַהֲקָה, נ, קהל, אספה, קבוץ; 0גדוד.

לוּ, לוּא, מ״ה, אם, אלו; מי יתן והיה כן.

לוּא, ר׳ לא.

לְוַאי*, לְוַוי*, מ״ה, בהוראת: לוּ, וכן: הַלְוַאי.

לוֹג, ר׳ לג.

לוּגְמָא*, ר׳ לגמה.

לוּדִי*, לוּדָר*, ז, איש מתגושש בתיאטרון או בקרקוס.

לוה (לָוָה, יִלְוֶה), פ״י, שאול כסף מאיש, לקוח דבר מאחר על מנת להשיב לו דבר השוה לו בערכו; המשך אחרי זולתו להתחבר אליו. הִלָּוֵה, התחבר, הספח, הצמד. לַוֵּה*, הלוך יחד עם־, שַׁלֵּה; חַבֵּר, הצמד. הַלְוֵה, נתון לאחר דבר על מנת להשיב, נתון לאחר בחוב. הִתְלַוֵּה*, הִלָּוֵה; היה משֻלח בדרך על ידי לוית אחר.

לֹוֶה, ז, בעל חוב.

לוז (לָז, יָלוּז), פ״ע, נטה הצדה, סור. הִלּוֹז, סור מדרך ישר; התעקש. הָלִיז, (הַלִּיז), לוּז, *הטה הצדה; דבר סרה ב־; התלונן; הוציא לעז.

לוּז, ז, מין עץ, עץ שקדים; 0אגוז קטן[1]).

— לוּז שֶׁל שִׁדְרָה*, ז, השחום שבפרקי השדרה; חֻליה קטנה בקצה חליות השדרה.

לוּזָה*, נ, לעז, שמועה רעה.

לוּחַ, ז, (ר׳ לוּחות, גם לוּחִים*), קרש, רקוע פח, טבלה מעץ, מאבן או ממתכת; 0סדר העתים לימי . השנה (בצורת ספר קטן או דף ניר).

— לוּחות*, לוּחות הָעֵדוּת, לוּחות הַבְּרִית, הלוחות שעליהם נחרתו עשרת הדברים.

— לוּחוֹתַיִם, ז״ר, קרשי האניה.

לַוֵּחַ*, פ״י, עשה כתבנית לוח.

לוֹחֶשֶׁת*, ת, גחלת דולקת שהאש מתלבה בה מהרה.

לוט (לָט, יָלוּט), פ״י, העטה, עטוף, כסה. הָלִיט, עטוף, שים דבר בתוך מעטפה.

לוֹט, ז, מכסה, מעטה, צפוי; ר׳ לט.

לוּט, ת, עטוף, מֻנח בתוך דבר, בתוך מעטפה.

לְוָי*, ז, (שֵׁם־), כנוי לאיש, הניכה, שם טפל נלוה על השם העקרי.

לֵוִי, ז, ות׳, (ר׳ לְוִיִּם), אחד מבני שבט הלוי.

לְוִיָּה*, נ, אשת או בת הלוי; משמרת הלויים; שבט הלויים; ר׳ לְוָיָה.

לִוְיָה, נ, מין תכשיט על הצואר או על המצח; זר, נזר, כתר; 0תכשיט קטן יחברוהו אל שרשרת לנוי; 0קריאת צער ואבל.

לְוָיָה*, לְוִיָּה*, נ, הלויה, הליכה עם אחר לשלחו בדרך; אוהה; סדר קבורת מת וההליכה ללותו.

לוֹיָה, נ, צורה קלועה ועבותה באחרת (במלאכת הבנין).

לִוְיָתָן, ז, תנים; *דג גדול הסובב את כל הארץ והגנוז לצדיקים לעתיד לבוא; 0תנין, דג גדול, ר׳ תנין; קריאה של צער ואבל.

לוּכְסָן*, ר׳ אלכסון.

לוּל, ז, מעלות מתעקלות זו מזו ועולות בגלגול,

---

[1]) לוז opѣхъ, Haselnuss, noisette, hoselnut.

מדרגות מסתובבות; אֻרְבה בתקרה שבין שתי דיוטות להעביר דרכה חפצים מדיוטה לדיוטה; *חלל בקרקע לשופכים או להשלכת דברים אחרים; בית התרנגולים.

לוּלֵא, לוּלֵי, מ״ח, אם לא, מלה להורות תנאי השלילה: לוּ היה הדבר לא באופן זה.

לוּלָאָה, נ, עניבה, חוּר לתחב בו קרס לחבר על ידו שתי קצות דבר.

לולב.

לוּלָב*, ז, ענף ירֹק ורך; ענף התמרים, כפת תמרים; אגרת כל ארבעה המינים הנלקחים בחג הסכות; בּיג, בד עץ או מתכת חרוק בקו הולך ומקיף ונמשך מלמעלה למטה, יתד לולבות.

לוּלִי*, ת, כתבנית לוּל, כמדרגות מתעקלות זו מזו.

לוּלֵי, ר׳ לוּלֵא.

לוּלְיָן*, ז, רוקד על חבלים.

לוּלְיָנִי*, ת, לוּלִי, עשוי מדרגות לוליות לוליות.

לוּן, לין (לָן, יָלִין), פ״ע, הִשאר בלילה במקום, הִשאר במקום מערב עד בקר למחרתו; שכון במקום, ישוב במקום. הִלּוֹן, התלונן, גרה מדון, עורר ריב. הֵלִין (הַלִּין), עורר מדון וריב; הַשאר ללילה, גרום ללוּן. הִתְלוֹנֵן, הֵאחז במקום, שכון במקום; 0התרעם, עורר תלונות, התאונן.

לוּע (לָע, יָלוּעַ), פעו״י, גמוא, בלוע, שאוף אל תוכו; גמגם בלשונו, פטפט; היה לא ברור, היה מסֻבך.

לוֹעַ, ז, בית הבליעה בגרון החי, פה; *לחי.

לוֹעֵז, ת, מי שאינו מדבר עברית; מדבר בשפה זרה; *ז, זר, נכרי, של ארץ אחרת, של עם אחר.

לוֹעֲזִי0, ת, נכרי, של ארץ אחרת, של עם אחר.

לוֹעֲזִית0, תה״פ, בשפה זרה, לא בעברית.

לוּף*, ז, מין עשב בעל עלים רחבים מתפשטים על הארץ[1].

לוּפִין*, ת, שגבות עיניו עבות וגדולות; ששערות ריסי עיניו מרבות והן מתקפלות לתוך העין.

לוּץ, ר׳ ליץ.

לוֹקֵחַ*, ז, הקונה סחורה.

לוּשׁ (לָשׁ, יָלוּשׁ), פ״י, בלול קמה במים וגלגלם לבצק; כבוש את הבצק ביד משך זמן להכשירו לאפיה.

ל״ז, ר״ת, לשון זכר.

לָז, לָזֶה, ר׳ הַלָּז.

לַזְבֵּז*, ז, שפה, זר, אֹגן (לכלי מְרֻבע).

לֵזוּ, ר׳ הַלֵּזוּ.

לְזוּת (־שְׂפָתַיִם), נ, עקמימות; *לעז, דבה.

לֵחַ, ז, אֵב, רעננות, כֹּח הנעורים; עסיס, מיץ; *זֹב בשר החי, ריר.

לַח, ת, רטֹב רטיבות טבעית, עודנו באבו, מלא מים, (הפך: יָבֵשׁ).

לֵחָה*, נ, רטיבות, תכונת דבר לח; טבע הנגר, הנוזל; ריר, זֹב בשר החי; חֹמר נוזלי בגוף בע״ח; דם מכה שנתקלקל ונתעפש והיה לבן.

לְחוֹד* (ארמית), תה״פ, לבד.

לְחוּם, ז, לחות.

לְחוּת0, לַחוּת0, נ, רטיבות, טבע דבר לח ורטוב.

לְחִי, לֶחִי, נ (ר׳, לְחָיַיִם), עבר הפנים, צד הפנים מהעין ועד קצה הפנים למטה; עצמות הלחיים שבהן תקועות השנים; *פס, לוח קטן; צד (בעל של בהמה); יד המחרשה; 0החלק העליון של הנעלַים.

— לְחִי הַתַּחְתּוֹנָה*, החלק התחתון בפנים שבו תקועות השנים התחתונות.

לְחַיִּים!0 קריאת ברכה לשתית יַין וכיו״ב.

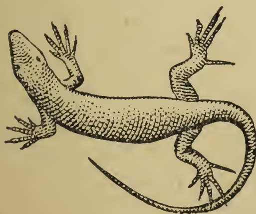
לְחִיכָה*, נ, פעֻלת הלוחך והמלקק; 0סמי רפואה יבשים.

---

[1] לוף Schlangenkraut ,змѣёвка .sespentaire

לְחִיצָה○, נ, פְּעֻלַּת הלוחץ והרוחק.
לְחִישָׁה*, נ, פְּעֻלַּת המלחש; דבור בקול נמוך; קול כעין שריקה שמשמיע הנחש; דברים שלוחש החבר לרפא מנשיכת נחש וכיו״ב; רכילות ולשון רעה.
לחך (לָחַךְ, יִלְחַךְ), לַחֵךְ, פ״י, הֶעֱבֵר לשונו על דבר יבש לטעימה; בִּעֵר בלשונו; כִּלָּה והחרב (האש).
— לַחֵךְ עָפָר־, הִכָּנַע ל־.
לְחָלוּחַ*, ז, לַהוּת, רטיבות; מִיץ הפרי, עסיס.
לְחְלוּחִית*, נ, תכונת דבר לח ורטוב, רטיבות; נוזל, נֶגֶר; זוֹב בשר החי; ריר היוצא ממכה וכיו״ב; אֵבֶ, כֹּחַ הנעורים.
לַחְלֵחַ*, פ״י, הַרְטֵב, עשה לַח. הִתְלַחְלֵחַ*, הֵרָטֵב, היה לח ורטֹב.
לחם (לָחַם, יִלְחַם), פ״י, אכול לחם (בדבור המליצי); ערוך קרב ומלחמה. הִלָּחֵם, ערוך קרב ומלחמה. הַלְחֵם*, חבר יחד, אַחֵד; חבר מתכת בבדיל. הִתְלַחֵם*, הִלָּחֵם.
לָחֶם, ז, קרב, מלחמה.
לֶחֶם, ז, (ר׳ לְחָמִים*), מזון המכלכל את האדם; מזון נעשה מקמח ומים ונאפה בתנור; סעודה, משתה; צרכי מחית האדם; תבואת דגן; כִּכַּר לחם (באפן זה יבוא תמיד בלשון יחיד: שתי לחם).
— אַנְשֵׁי לֶחֶם, אנשים האוכלים על שלחן אחד.
— עָשׂה לֶחֶם, עשה משתה וסעודה.
— פַּת לֶחֶם, חתיכת לחם.
— לֶחֶם הַמַּעֲרֶכֶת, לחם הפנים שהיה מֻנח בבית המקדש.
— פְּלוֹנִי הוּא לֶחֶם פְּלוֹנִי, הוא נתון בידו לעשות בו כחפצו.
לְחוּם, ז, בשר, גוף (בסגנון המליצה).
לַחְמָנִיָּה*, לַחְמָנִית*, נ, עֻגָה קטנה לושה בחלב, בדבש וכיו״ב; ככר לחם קטנה.

לַחַן○, ז, נועם השיר, נגינת השירה.
לְחֵנָה*, נ, פלגש.
לחץ (לָחַץ, יִלְחַץ), פ״י, דחוק, העק, הצק, עַנֵּה, דַּכֵּא. הִלָּחֵץ, הִדָּחֵק, בוא בצוקה.
לַחַץ, ז, דחיקה חזקה גופנית או רוחנית, מצוקה, צרה.
לחש (לָחַשׁ, יִלְחַשׁ), פ״ע, דבר בלאט, דבר בקול דממה; מסור דברים מפה לאזן בלחש; דבר בלאט לקסם קֶסֶם, או לרפא מכה וכיו״ב; השבע בקסמים. הִלָּחֵשׁ*, שמוע לחש. לַחֵשׁ, לַהוֹשׁ; *הַשְׁמֵעַ קול (נחש); דבר סרה ב־, הוציא דבה על־. הִתְלַחֵשׁ, דבר עם רעהו בלחש.
לַחַשׁ, ז, (ר׳ לְחָשִׁים), דבור בקול נמוך; דברי הקוסם והמכשף בדבור או בכתב לרפואת מחלה, דברי הלוחש על הנחש שלא ישך; אחד מתכשיטי הנשים עם קמיע.
— בְּלַחַשׁ*, תה״פ, בקול דממה דקה.
(לחת), הַלְחֵת*, (הכלב), הוציא לשון מרב לֵאוּת ועיפות.
לָט, ז, (ר׳ לָטִים), קסמים, כשוף.
— בַּלָּט, בַּלָּאט, תה״פ, הרש, בסתר, בחשאי.
לֹט, ז, מין שרף ריחני, יוצא מאילן הצרי [1].
לְטָאָה־, נ, מין שרץ [2].

לטאה.

[1] לֹט, mastic
[2] לטאה, ящерица, Eidechse, lézard, lizard

— כִּזְנַב הַלְּטָאָה*, כנוי לדבר מועט ומזער.

לָטִיף⁰, ת, מתנהג באריבות.

לְטִיפָה⁰, חבוק באהבה; העברת יד בחבה; משיכת חסד.

לְטִישָׁה*, נ, חרשת מתכת, פעֻלת החושל והלוטש; עשית ברק לדבר.

לטף⁰ (לָטַף⁰, יִלְטֹף⁰), פ״י, הֶעבר יד על־לסמן חבה; משוך חסד.

לִטְרָא*, נ, משקל ידוע.

לטש (לָטַשׁ, יִלְטֹשׁ), פ״י, הכה והדק מתכת בפטיש, חשול; חדד, השחז; עשה ברק; (־עַיִן לְדָבָר), התבונן בדבר במבט חד; *טפוח ביד על דבר (בצק וכיו״ב). לָטוּשׁ, היה חד ושנון; *הֻכּה והדוק בפטיש.

ל״י, ר״ת, לשון יחיד.

לִיָה, נ, מין קשוט, לויה.

לֵיחָה, ר׳ לֵחה.

לִיךְ*, לִיךְ*, לֵיכִי*, (ארמית), מ״ג, לָךְ.

לֵיכָּא*, (ארמית), תה״פ, אין, לא יש; אין פה (לֵית כָּא).

לַיִל, לֵיל (בדבור המליצי), לַיְלָה, ז, (ס, לֵיל־, ר׳ לֵילוֹת, ס״ר, לֵילוֹת גם לֵילֵי־), עת הסתר השמש מעל הארץ מערב עד בקר; חשך, חסר אור; בַּערות, העדר שכל ודעת; סמל תקופת הצרות; ⁰סמל השערות השחורות (בשירי הספרדים).

— לַיְלָה, תה״פ, בלילה (הקבלה למלת: יוֹמָם).

— הַלַּיְלָה, הלילה הזה.

— בַּלַּיְלָה, תה״פ, בעת הלילה.

— גַּחֶלֶת הַלַּיְלָה*, נ, מין זבוב המאיר בלילה.

לֵילִי⁰, ת, של הלילה, השיך ללילה.

לִילִית, נ, שם עוף[1]; *מלכת השדים לפי האגדה; מלכת המכשפות.

[1] לילית сова, Eule, hibou, owl

לִימוֹן⁰, ז, פרי עץ קרוב לאתרוג ומיצו חָמִץ[2].

לימון.

לִין, ר׳ לון.

לִינָה*, נ, מלון; פעֻלת הלן במקום.

לִיסְטִים*, ר׳ לסטים.

לִיף⁰, ז, הוטים בצומח; חלקים קטנים כחוטים הנבדלים מאיזה גוף ועצם; פתילים דקים בבשר אברי בע״ח.

(ליף*) לַיֵּף*, פ״י, קשור ואגוד יחד.

ליץ (לָץ, יָלִיץ), לוֹצֵץ, פ״ע, בוזה ולעוג; סלוף הישרה. הֵלִיץ, הטה מן הדרך; ⁰הגן והוכיח צדקת איש; דבר טובות על איש. הִתְלוֹצֵץ, (־בְּ־), לעוג ל־, התל ב־.

לִיץ*, ז, אחת מכריכת החוטים של הפקעת.

לַיְצָן*, לֵיצָן*, ז, לץ, מהתל.

לֵיצָנוּת*, נ, מהתלות, לצון, לעג, התולים.

לַיִשׁ, ז, אריה (בדבור המליצי); *עסה, בצק; ⁰מין התול גדול בעור מְנֻמָּר[3].

לִישָׁה*, נ, פעֻלת הלש ועושה עיסה.

לֵית*, (ארמית), תה״פ, אין, לא יש.

לְכָאוֹרָה*, ר׳ כאורה.

לכד (לָכַד, יִלְכֹּד), פ״י, תפוש (במובן חמרי או מוסרי), אחוז בפח או ברשת; כַּבֵּשׁ (עיר) במלחמה; בחור ותפוש בגורל. הִלָּכֵד, הִתָּפֵשׂ; הלקח במלחמה, הִכָּבֵשׁ; נפול ביד־; הֵאחז בגורל; נפול בגורל. הִתְלַכֵּד, הִדבק היטב, הֵאחז יחד.

לֶכֶד, ז, (כי לְכְדִי) מוקש, פח.

לַכָּה*, נ, מין נוזל ישימו אותו על כלים לתת להם ברק.

לְכִידָה*, נ, פעֻלת הלוכד והכובש.

[2] לימון, лимонъ, Citrone, citron, limon

[3] ליש Leopard

לָבִים*, ז, מין דג לבן מצוי בנהרות.
לִבְלוּךְ*, ז, הרטבה, טשטוש, טנוף, פעלת המלכלך והמטנף.
לִבְלוּבִית*, נ, לַחוּת, להלוחית; תאר לאשה מכֹערת ובעלת מום.
לַבְלֵךְ*, פ״י, טנף, גאל; הַרטב, עשה לח. לִבְלוּךְ*, הִטַּנֵף, הִכָּער. הִתְלַבְלֵךְ*, התגאל, הֵאלח, הִטַּנֵף.
לָבֵן, מלת טעם, לסבת זאת; בגלל זאת; אך, אבל, אכן.
לֶבֶשׁ*, ז, חוטים דקים כעין צמר, הנמצאים בארזים בין הקלפה והעץ; מין אשוח רב השרף ועלול לשרפה1).
לְכַתְּחִלָּה*, תה״פ, מראש, מתחלה; לפי השקפה ראשונה; בכונה מקדמת למעשה (הפך מן: בדיעבד).
לָמֶד*, נ, שם האות השתים עשרה בא״ב העברי (ל).
— לָמֶד הַפֹּעַל°, האות האחרונה בשרש מלה (בדקדוק).
למד (לָמַד, יִלְמַד), פ״י, אלוף, קנה דעת על ידי עיון בדבר או על ידי הוראת מורים, השג ידיעה; התברר דבר לאיש; הסכן לדבר, התרגל. לִמֵּד, הורות, הרגל אַחֵר לדבר, הכשר אחר לענין; *הרצה והציע ענין; הוכיח, היה להוכחה, לראיה; פרש ובאר. לָמוּד, הֻרגל בדבר. הִתְלַמֵּד, הסכן, התרגל; למוד; (־הַדָּבָר), למדו אותו.
— לִמֵּד זְכוּת*, הַצדק מעשי איש; הוכיח בראיות כי פלוני זכאי.
— לִמֵּד חוֹבָה*, הַרשע מעשי איש; הוכיח בראיות כי פלוני חיב.
— מְלַמֵּד שֶׁ—, הדבר הזה מלמדנו כי—.
לֶמֶד°, ז, למוד.
לָמֵד*, ת, לומד.

1) לבש Pinus holepensis

— דָּבָר הַלָּמֵד מֵעִנְיָנוֹ*, משפט היוצא מהכלל.
לִמֵּד, ר׳ למוד.
לַמְדָן°, ז, מי שלמד הרבה; ידען בתלמוד, תלמודי.
לַמְדָנוּת°, נ, ידיעה רבה בדבר חכמה, בתלמוד.
לָמָּה, לָמֶה, לָמָה, מ״ש, בשביל מה; פן, למען לא.
— לָמָּה זֶה, למה.
לָמָה*, מלת שלילה, שום דבר, לא כלום (לא־מָה=לא־מאומה).
לָמוּד*, ת, מֻרגל.
לִמּוּד, ת, מרגל, מְלֻמד. ז, תלמיד, חניך; *חקר דבר, חקירה; הבנה.
— לִמּוּדִים*, ז״ר, נסרים או לוחות לכסות בם בור, פי תנור וכיו״ב; לוחות עץ שעושים מהם קירות החביות; מאפי בצק בצורת למורים.
לִמּוּדִי°, ת, של למוד, הנוגע ללמוד; חכם בחכמת השעורים.
לִמּוּדִית°, חכמת השעורים (מתמטיקה).
לָמוּת°, נ, סבת דבר ותכליתו (לקוח ממלת: למה).
לַמְדָה°, נ, פעלת הלומד, למוד.
לַמְלֵם*, פ״י, התרעם, התאונן.
לָמָן*, ז, חוף הים, נמל.
לַמָּס, ת, מבקש, דורש.
לְמַעַן, מ״ח, מלה להורות על תכלית ענין ומגמתו; בעבור, בזכות; (לפני פעל יבוא גם: לְמַעַן אֲשֶׁר־); יען (לפעמים, וביחוד בשירי הספרדים).
— לְמַעַן הַשֵּׁם!°, מ״ק, קריאה של התרגשות להזהיר לבלי עשות דבר, או לעשותו בדיוק.
לְמַפְרֵעַ*, (ארמית), תה״פ, לאחור; מתחלה; לפני הזמן המיֻעד או הדרוש.
ל״נ, ר״ת, לשון נקבה.
לְסוּטָה*, נ, מעיל נשים קצר.

לִסְטוּת*, לִסְטִיּוּת*, נ, עשק, גזל, שוד.
לִסְטִים*, לִסְטִים*, ז, שודד, גזלן, עושק.
לַסְטֵם*, לַסְטֵם*, פ״י, שדוד, עשוק, גזול.
לֶסֶת*, נ, (ר׳לְסָתוֹת*), המקום הגבוה והבולט בלחי.
לע, ר׳ לוע.
(לעב), הַלְעֵב, לעוג, התלוצץ.
לעג (לָעַג, יִלְעַג), פ״ע, (לְ־), שחוק, צחוק, התל, התלוצץ. הִלְעַג, היה לצחוק; היה עלג בלשונו. הַלְעֵג, (עַל־, לְ־, בְּ־) לעוג.
לַעַג, ז, צחוק, התול של בזיון; גמגום בדבור.
— לַעֲגֵי מָעוֹג, צחוק חברת לצים.
— לַעֲגֵי שָׂפָה, שפה לא ברורה; גמגום.
לע״ד, ר״ת, לפי עניות דעתי.
לעה (לָעָה, יִלְעֶה), פ״י, שתה הרבה מבלי לרוות; (־הַדְּבָרִים), היה מגמגם, לא מובן.
לָעוֹז*, ז, נכרי, זר, מדבר בשפה נכריה.
לְעוֹלָם*, תה״פ, בכל פעם, בכל אפן; באמת (לתשובה סותרת מה שנאמר לפני זה).
לעז (לָעַז, יִלְעַז), דַבר בשפה נכריה, לא עברית או לא מובנה או לא ברורה; היה כבד פה; דבר סרה ב־.
לֹעֵז, ר׳ לועז.
לַעַז*, ז, שמועה רעה, דבה, דופי, רנון; לשון נכריה, לא עברית.
לעט* (לָעַט*, יִלְעַט*), פ״ע, עלע, גמא, שים אל תוך פיו בתאבון. הַלְעֵט, מלא גרון אחֵר; *תחוב אכל לתוך פי בהמה או עוף, פַּטֵּם.
לְעִיטָה*, נ, נתינת אכל לפי הבהמה או העוף, פטום.
לְעֵיל, לְעֵילָא*, (ארמית), תה״פ, למעלה.
— מִלְּעֵיל*, (ארמית), תה״פ, ממעלה; מהשמים; ^{0}(בדקדוק) נגינה כשהיא מטעמת את ההברה שלפני האחרונה שבמלה.
לָעִין*, ז, מין ירק גנה[1].

[1] לעין лебеда, Gartenmelde, arroche, orache

לְעִיסָה*, נ, פעלת הלועס בשניו; האכל שנטחן כבר בשנים.
לְעֻמַּת, תה״פ, נגד, מול; על יד, אצל, קרוב ל־.
לַעַן^{0}, ז, לַעֲנָה, שם עשב מר[2]; מרירות; מחשבה רעה, מעשה עָול (במליצה).
לעס* (לָעַס*, יִלְעַס*), פ״י, טחון מאכל בפה, בשנים.
לע״ע, ר״ת, לעת עתה.
לפ״ג, ר״ת, לפרט גדול (מספר השנים ליצירה בהזכרת האלפים: התרע״ה=ה׳ אלפים תרע״ה).
(לפד) לַפֵּד*, פ״י, הבער אש.
לֶפֶד*, ז, מטעמים שנותנים אחרי הסעודה.
לְפוּם* (ארמית), ר׳ לפי.
לִפּוּף^{0}, ז, התול ילד בחתולים.
לְפִי, מ״י, כדי; בערך, במספר; באפן; *(־שֶׁ־), יען אשר, על כי.
— לְפִי תֻמּוֹ*, בלי כונה מיֻחדת.
— לְפִי כָךְ*, ר׳ לפיכך.
לַפִּיד, ז, (ר׳ לַפִּידִים), לבת אש, אבוקה; גזר עץ אחוז באש אחרי שטבלוהו בזפת וכיו״ב; *קונרס של עץ ובראשו כעין קערה של מתכת לתת בה שמן או עטרן ופתילות להבעיר אש להאיר.
לְפִיכָךְ*, מ״ח, על כן, לכן, בשביל כך.
לִפִּיפָה^{0}, נ, כריכה בחוטים.
לְפִיתָה*, נ, מטעמים מתוקים עשוים מלפת וכרומה, נותנים אותם לקנוח סעודה אחרי האכילה.
לִפְלוּף*, ז, לֵחָה שבעין.
לִפְנֵי, תה״פ, כנגד פני־, מול, נגר; בעיני־; טרם, קדם (במקום או בזמן).
— מִלִּפְנֵי, מן; מפני; קדם.
לִפְנַי, לִפְנִים, תה״פ, בתוך, בקרב.
— לִפְנַי וְלִפְנִים*, קדש הקדשים; תוך

[2] לענה полынь, Wermut, absinthe, absinth

תוכו של דבר.

לְפָנִים, תה״פ, לפני ימים רבים; בימים מקדם.

לָפֶס*, ז, אלפס, כלי כעין מחבת עמוקה לבשל ולמגן בו.

לפע״ד, ר״ת, לפי עניות דעתי.

(לפף) לַפֵּף*, פ״י, חבק; חַתֵּל, כרוך (ילד, חוט); פַּתֵּל.

לפ״ק, ר״ת, לפרט קטן (מספר השנים ליצירה בלי הזכרת מספר האלפים).

לפת (לָפַת, יִלְפֹּת), פ״י, אחוז מסביב. הִלָּפֵת, נטה עקלקלות, פנה הנה והנה. לַפֵּת*, (־פַּת בְּדָבָר*), אכול מאכל עם הפת.

לֶפֶת*, נ, (ר׳ לְפָתוֹת*), מין ירק גנים 1).

לַפְתָּן*, ז, תבשיל של לפת; כל מאכל הנאכל עם הפת.

לַפְתָּן*, ת, שראשו דומה ללפת, רחב למעלה והולך וצר וכלה כעֹקֶץ.

לֵץ, ת, קל הדעת; אוהב להתלוצץ; *ז׳, שר.

ל״צ, ר״ת, לא צריך.

לָצוֹן, ז, התול, שחוק, לעג.

לצ״ל, ר״ת, לא צריך לאמר.

לקה* (לָקָה*, יִלְקֶה*), הִלָּקֶה*, קבל מכות שבט, קבל מלקות ברצועה; הֻכָּה; הִנָּגֵף בדבר; סבול, נשוא (מחלה); היה לבעל מום; התקלקל; הֶחשך, קדור. הַלְקֵה* הכה, יסר, הכה בשבט.

לַקְנָה°, נ, עקום והעותות הפה לאחר צדי הפנים.

(לָקוּחַ*), לְקוּחוֹת*, ז״ר, קונים; מזמינים תדירים, זבונים.

לִקּוּחִים*, ז״ר, התונה, נשואים, ברית הנשואים.

לִקּוּט*, ז, פעלת המלקט והמאסף, אסף.

— לִקּוּטִים°, ז״ר, דברי חכמה, תפלות, דינים וכיו״ב מלקטים מספרים שונים.

(לָקוּט*), לְקוּטוֹת*, ז״ר, מאספי לקט אחרי הקוצרים; מאספים, מלקטים, מקבצים; °ר׳ לִקּוּטִים.

1) לפת ре̌па, Rübe, navet, rape.

לָקוּי*, ת, רזה, דל, צנום, כחוש; מְקֻלְקָל; שהלקוהו, שקבל מלקות.

לִקּוּי*, ז, מכת שבט או שוט או רצועה; קלקול, השחתה; הקטנה, המעטה.

— לִקּוּי חַמָּה°, ז, הקדרת השמש על ידי הירח המסתיר מעין יושבי הארץ את אור השמש.

— לִקּוּי לְבָנָה°, ז, הקדרת הירח על ידי הארץ המפסיקה בתקופתה בין השמש והירח.

לְקוּת°, נ, לִקּוּי, סגלת דבר לָקוּי.

— לְקוּת הַחַמָּה°, לְקוּת הַלְּבָנָה°, ר׳ לקוי חמה, לקוי לבנה.

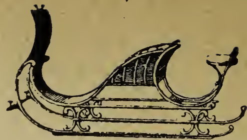
לקח (לָקַח, יִקַּח), פ״י, תפוש בידך; הסר דבר ממקומו ושימו ברשותו; קבל מיד הנותן, השג; קבל דבר ברצון; הביא, הוביל; הצל, פלט; הוציא דבר בערמה או בחזקה מרשות מי שהוא בידו; כבוש (ארץ); הטה לב אחרים אחריו; שמוע, הבן; חשוב, הסכם בלב לעשות דבר; התכונן לפעֻלה; כלה; קנה בכסף; נשוא לאשה. הִלָּקַח, הִגָּזֵל; נפול בידי האויב; הוסר ממקומו; *הקנה בכסף; הִנָּשֵׂא לאיש. לֻקַּח, הֻקַּח, הִלָּקַח, הוּבא. הִתְלַקֵּחַ, תפוש איש את רעהו; התלהב, התחזק (אש).

לֶקַח, ז, למוּד, תורה, מוסר, ידיעה.

לקט (לָקַט, יִלְקֹט), לַקֵּט, פ״י, אסוף דבר מפזר, צבור, קבץ; *תפוש (כדור מידי הזורק); בַּלֵּב, פזר התפירה; תקן מקום קרוע בבגד, שים טלאי; תלוש עשבים וצמחים ואסוף אותם, קטוף פֵּרות ואספם. הִלָּקֵט, הִקָּטֵף, הֵאָסֵף (פֵּרות). לֻקַּט, הֻאֲסַף, הֻקְבַּץ הנפזר. הִלָּקֵט, לקוט. הִתְלַקֵּט, התאסף לאט לאט, הִקָּבֵץ; הֵאָסֵף הנפזר.

לֶקֶט, ז, מה שלוקטים ומאספים; התבואה או הפרי שנשארו אחרי הקציר והבציר בשביל העניים; *טלאי בבגד.

לַקְטִיקָה°, נ, עגלת חרף.

לקטיקה.

לָקְיָה°, נ, לִקּוּי.

לְקִיחָה*, נ, פעֻלת הלוקח; קניה, פעֻלת הקונה; נשואים, חתונה.

לָקִיט*, ז, משרת הדר בבית ארוניו ועומד לשרות הבית, לכבדו, לפנותו, ללקט עצים להסקה וכיו״ב; משרת לעבודת הקצירה עד האסיף.

לְקִיטָה*, נ, אסף, פעֻלת המלקט.

לְקִיקָה*, נ, פעלת המלקק בלשונו, לחיכה.

לָקִישׁ*, ת, מה שצומח או שנולד בזמן מאחר.

לַקְלֵק*, פ״י, לקוק, העבר הלשון על דבר.

לְקַמָּן*, תה״פ, הלאה, למטה.

לקק (לָקַק, יָלֹק, יִלְלֹק), לִקֵּק, פ״י, גמוא בלשון דבר נוזל, העבר הלשון על דבר.

לַקְקָן*, ז, לַקְקָנִית*, נ, זוללי זוללה.

לִקְרַאת, תה״ס, מול, נגד, לפני.

(לקש) לִקֵּשׁ, לקוט המִסְפּוֹ; בצור הענבים האחרונים. הִלְקִישׁ*, אחר, בושש, התמהמה (ביחור בקצירה).

לֶקֶשׁ, ז, העשב המאחר לצמח; צמח שני לעשב אחרי הקצרו.

ל״ר, ר״ת, לשון רבים; לשון רעה.

(לרע*) מִלְרַע*, תה״ס, מתחת, מלמטה; (בדקדוק), נגינה כשהיא מטעמת את ההברה האחרונה של המלה.

ל״ש, ר״ת, לא שנו (זה נאמר רק אם־).

לָשָׁד, לְשַׁד, ז, שקוי, שמנית; הלח החיוני; מאכל שָׁמֵן.

לָשׁוֹן, זו״נ (ר׳ לשונות), אבר בפי החי המתנועע לרצונו והוא כלי המאכל והדבור; כשרון הדבור; תכונת הדבור; שפה; עם, שבט, אֻמה; פלח, נתח, חתיכה; לשון (לשון אֵש, לשון ים וכיו״ב); *סרט, פתיל רחב, תקוה; כל דבר היוצא מעקרו ומתפשט בצורת לשון; נסח; סגנון הדבור; הוראת מלה; אפן שמוש שם וכיו״ב במין ובמספר (בדקדוק: לשון זכר, לשון יחיד וכיו״ב).

— הֶאֱרִיךְ לָשׁוֹן, לעוג, התלוצץ.

— חֲרוּץ לָשׁוֹן, (כלב), נבוח.

— הִכָּה בַּלָּשׁוֹן, הַלשין, דבר רע.

— שַׁנֵּן לָשׁוֹן, דבר רעות.

— לְשׁוֹן הָרַע*, נ, דבה, רכילות.

— לְשׁוֹן זָהָב, חתיכת זהב בצורת לשון.

— לְשׁוֹן יָם, נ, חלק ים הנכנס אל היבשה.

— לְשׁוֹן מֹאזְנַיִם°, מוט ברזל קבוע בכר המאזנים להורות על דיוק המשקל בהיותו מֻאנך.

— לָשׁוֹן נוֹפֵל עַל לָשׁוֹן°, הבאת מלים אחדות שוות או קרובות במבטאן ושונות בהוראתן.

— לְשׁוֹן נָקִי*, לָשׁוֹן נְקִיָּה* לשון כבוד, דבור במלים נקיות ולא גסות.

— לְשׁוֹן קֹדֶשׁ*, שפת עֵבר, עברית.

— בַּעַל לָשׁוֹן°, היודע לדבר היטב; היודע לשונות שונות.

— חֶלְקַת לָשׁוֹן, חנֻפה, חנף.

— סְרוּחַ לָשׁוֹן°, מדבר דברים מגֻנים.

לִשְׁכָּה, נ, חדר על יד בנין גדול עשוי לתשמיש מיחד, תא, בית, אולם.

— לִשְׁכַּת הַגָּזִית*, מקום מושב של הסנהדרים הגדולים בבית המקדש.

— לִשְׁכַּת הַסּוֹפֵר°, משרד, החדר שהסופרים יושבים בו.

לִשְׁלֶשֶׁת*, צאת תרנגלים.

לֶשֶׁם, ז, מין אבן יקרה אדמדמת.

(לשן) לִשֵּׁן, פ״י, הוציא דבה על אחר. הִלְשִׁין, חרוץ לשון על אחר, דבר או כתוב שטנה

על אחר; הוציא דבה על אחר.
לִשְׁנָא*, ז, (ארמית), לָשׁוֹן.
ל"ת, ר"ת, לא תעשה.
לְתִיתָה*, נ, רטיבת גרעיני תבואה במים לפני טחינתם.
לֶתֶךְ, ז, מדת היבש, חצי החמר, ט"ו סאה.
לתת* (לָתַת*, יִלְתֹּת*), פ"י, הַרטב גרעיני תבואה לפני הטחינה או הכתישה.

מ. האות השלש עשרה בא"ב העברי, ושמה־ „מֵים"; ס"מ, ארבעים.
מִ־, מֵ־, אות יחס: מן, מתוך.
מַ־, באה לפעמים (בדגש חזק אחריה) במקום: מה (מַזֶּה־־מַה זֶּה).
מ, ר"ת, מסכת.
מָא*, (ארמית), מג"ס, מה.
מ"א, ר"ת, מקום אחר; מקום אחד; מדרש אגדה.
מַאֲבוּס, ז, אוצר תבואה.
מַאֲבָקס°, ז, חלק הפרח שבו נמצא אבק הפרח, אבקן.
מְאֹד, ז, כֹּח, יכלת; התאַמצות; רכוש, עֹשר.
מְאֹד, תה"פ, בתכלית הרבוי במדה או במספר, בכמות או באיכות (תבוא אחרי תאר או פעל או תאר הפעל, ולפעמים היא באה כפולה: מְאֹד מְאֹד, וכן: בִּמְאֹד מְאֹד, וכן: עַד מְאֹד, עַד לִמְאֹד).
מְאֹדִיס°, ת, רב; תדירי.
מַאְדִּים*, ז, אחד מכוכבי הלכת שאורו נראה לעינינו אדמדם[1]; אליל המלחמה.
מֵאָה, נ, (ס' מְאַת־, ר"ז, מָאתַיִם, ר, מֵאוֹת), שם מספר עשר עשרות; °מאה שנה, יובלַיִם.
— אֶחָד, שְׁנַיִם, שְׁלֹשָׁה, וכ"ו, לְמֵאָה, אחד, שנים, שלשה וכו' אהוזים ממאה.
מא"הג. ר"ת מאור הגולה.
מַאֲוַי, ז, (ר' מַאֲוַיִּים), מה שאדם מתאוה.
מְאוּם, ז, מוּם, חסרון, מגרעת, גרעון; מ"ג, מאומה, דבר קטן, דבר מה.
מְאוּמָה, מ"ג, דבר מה, דבר קטן יהי מה שיהיה.
— לֹא מְאוּמָה, אֵין מְאוּמָה, לא שום דבר.
מֵאוּן*, מֵאוּן*, ז' סרוב, אי־חפץ; השבת פני־; התחרטות של נערה שלא בגרה ומחאתה אחרי שהשיאוה אחיה ואמה, על שהיא נשואה שלא ברצונה.
מָאוֹס, ז, דבר שמשליכים מהבית החוצה לפחיתות ערכו.
מָאוּס, ז, דבר בזוי ונמאס.
מִאוּס*, מֵאוּס*, ז, תועבה, געל נפש.
מָאוֹר, ז, (ר' מְאוֹרוֹת, מְאוֹרִים), דבר הנותן ומפיץ אור; הארה, נתינת אור; זהר, בהירות; *אור, חלון קטן לאור.
— מְאוֹר עֵינַיִם, ז, הצהלת פנים;* כח הראות; עִוֵּר (בלשון סגי נהור).
מְאוֹרָה°, נ, שם לפיוט, שקוראים בימים קבועים בתפלה (בפסקת: יוֹצֵר הַמְּאוֹרוֹת).
מְאוּרָה, נ, חר בעפר, נקב באדמה (מקום משכן הנחש).
מְאוֹרָע*, ר' מארע.
מְאֻזָּן°, ת, משכב ישר, במצב מוט המאזנים.
מֹאזְנַיִם, ז"ז, קנה משקל עם שתי כפות לשני קצותיו.
— מַזַּל מֹאזְנַיִם*, קבוצת כוכבים; מזל חדש תשרי.

[1] מאדים Марсъ, Mars

— מֹאזְנֵי צֶדֶק, מאזנים נכונים ואמתים.
— מֹאזְנֵי מִרְמָה, מֹאזְנֵי רֶשַׁע, מאזנים לא נכונים, לא ישרים.
מְאָחָר°, ז, החלק האחורי של דבר; הזמן שהוא באחרונה.
— שְׁטַר חוֹב מְאֻחָר*, ז, שטר שנכתב בו זמן המִלוה אחרי הזמן האמתי.
מַאי*, מ״ש, למה?
מֵאֵימָתַי*, מ״ש, מאי־מתי? מאיזה זמן?
מְאִיסָה*, נ, בחילה, רגש הממאס בדבר.
מֵאִית°, ש״מ, מדרגת המאה (בחשבון); חלק ממאה.
מַאֲכָל, ז, (ר׳ מַאֲכָלוֹת*), אכל, מזון החי, דבר הנאכל.
— עֵץ מַאֲכָל, עץ שפריו נאכל.
— צֹאן מַאֲכָל, נ, (במליצה) הכבשים העומדים לטבח ולאכילה.
מַאֲכֹלֶת, נ, אכילה של כליון והשמדה;* מין כנה, המצויה בגוף בע״ח או בעצים.
מַאֲכֶלֶת, נ, סכין גדולה לשחיטה, הרב.
מַאֲמָץ, ז, (ר׳ מַאֲמַצִּים), התחזקות, התאמצות, התגברות.
מַאֲמָר, ז, (ס׳ מַאֲמַר, ר, מַאֲמָרוֹת), דבור, בטוי שפתים; מצוה, פקודה, *מִלה; °פרק, ענין בדברי ספר, מחקר בענין, חבור באיזה ענין בעתון או בקבץ; משפט, מחשבה המבטאה במלים, אסף מלים המביעות ענין אחד.
מָאן*, מַאן*, מ״ש, מי? מ״ג, ההוא.
(מאן) מָאֵן (מֵאֵן, יְמָאֵן), פ״ע, לא הפץ, סרב, אמור: לא, אמור: אינני חפץ.
מָאֵן, מֵאֵן, ת, מסרב, מקשה לבו לבלי חפץ לעשות דבר, ר׳ מאון.
מָאנִי*, ז״ר, בגדים; כלים.
מְאֻנָּך°, ת, מעמד ישר מלמעלה למטה במצב אנך.

מאס (מָאַס, יִמְאַס), פ״י, (גם עם בְּ־), הרגש לא רצון, הרגש גֹעל לדבר; תעב, בזה, שנוא; זנוח, נטוש. הַמָּאֵס, הוה נתעב ובזוי; הִמּס.
מָאָס*, ז, מאיסה, מאוס.
מַאֲסָר°, ז, בית האסורים; אסירה, פעלת האוסר.
מַאֲפֶה, ז, (ס, מַאֲפֵה־), דבר אפוי.
מַאֲפֵל, ז, דבר מאפיל ומחשיך; חשך ואפלה.
מַאְפֵּלְיָה, נ, אפלה אֵימה, מאפל גדול; צמאון, מקום אין מים בו.
מַאֲפֵרָה°, נ, קפסה או כוס ששמים על השלחן לשפך בהן את האפר מהסיגרה.
(מאר) הַמְאֵר, נקור, דקור, פצוע; הִרבק, התפשט.
מַאֲרָב, ז, מקום מושב האורב לארב; הגדוד היושב במארב.
מְאָרֵב, ז, אורב.
מְאֵרָה, נ, קללה; הרע הבא בסבת קללה; אבדון, כליון.
— לִמְאֵרָה*, לאבדון, למהתה.
מַאֲרוּפָה*, נ, קרדם לחפר בו ולתלש בו נטיעים; מין כלי חפירה רחב בקצהו.
מארז״ל, ר״ת, מאמר רבותינו זכרם לברכה.
מְאֹרָע*, ז, (ר׳ מְאֹרָעוֹת*), מקרה, מעשה שהיה.
מֻבְהָק*, ת, ברור, שאין ספק בו; מְנֻסֶּה, ממחה; °מזהיר מאד.
מב״ו, ר״ת, מלך בשר ודם.
מָבוֹא, ז, (ר׳ מְבוֹאוֹת, ס״ר מְבוֹאֵי־), מקום שדרכו באים אל איזה מקום; ביאה אל תוך־; פרוזדור, חדר שדרך בו יבואו אל האולמים; °ענין; השפעה על ענין; פתיחה בספר, הקדמה, ראשית דבר.
— מְבוֹא הַשֶּׁמֶשׁ, פאת מערב, מקום שקיעת השמש בערב.
— מְבוֹאוֹת יָם, מקום בוא האניות אל החוף.
מָבוֹי*, ז, (ר׳ מְבוֹאוֹת*), פרוזדור, חדר לעבר בו; רחוב צדדי מקֹרה והוא צר וקטן.

מָבוֹךְ°, ז, מקום דרכים מסבכות שאדם נבוך בו ואינו יודע איך לצאת ממנו.

מְבוּכָה, נ, בלבול, אי ידיעה איך להנצל ומה לעשות, מהומה, התבלבלות השכל.

מַבּוּל, ז, גשם רב וחזק מאד, שטף מים רבים; השטף שהיה בימי נח; *זרם, שטף (של דברים וכיו"ב); חרבן, הרס.

מְבוּסָה, נ, מרמס, תבוסה; מפלה גמורה של אויב.

מַבּוּעַ, ז, מקום נביעת מעין, מקור.

מְבוּקָה, נ, ריקות, שממון; חרבן, הרס.

מְבוֹרָא*, מַבְרָא*, ז, (ארמית), מנהל דוברה, בעל מעברה.

מְבוּשִׁים, ז"ר, הגיד והאשכים, אברי הבושה לזכר.

מִבְחוֹר, ז, הדבר היותר טוב, מה שהאדם בוחר בו.

מִבְחָן°, ז, מסה, בחינה, פעלת הבוחן; בחינת התלמיד בידיעותיו את הלמודים.

— עָמוֹד לְמִבְחָן°, נִסה על ידי בוחנים.

— עָמוֹד בְּמִבְחָן°, יצוא בהצלחה בבחינה, הצלח בבחינה.

מִבְחָר, ז, הטוב מכל, הנבחר והרצוי מכל; בחירה, פעלת הבוחר.

מַבְחֵשׁ°, ז, כלי עץ לבחש בו את הקדרה.

מַבָּט, ז, תקוה, תוחלת; מה שמביטים אליו בעת צרה ומקוים עזרה ממנו; °מראית עין, ראות העינים.

— חָכְמַת הַמַּבָּט°, חכמת טבע ההבטה, חכמת הראיה.

מִבְטָא, ז, דבר שפתים, מוצא פי איש, °אפן הדבור, הבטוי; אפן קריאת התנועות (מבטא אשכנזי ומבטא ספרדי); דבור.

מִבְטָח, ז, (ס' מִבְטַח־, כ' מִבְטַחַי), בטחה, בטחון מפחד רעה; דבר שאדם בוטח בו; תקוה, תוחלת; משען, מסעד; מבצר, מצודה.

מֶבֶךְ (?), ז, מוצא נהר, ראשיתו.

מַבְלִיגִית, נ, מאמצי כח, התחזקות, התאמצות; התאפקות.

מַבְלַעַת*, נ, החלק העליון של בית הבליעה.

מִבְנֶה, ז, בנין.

מִבְעֶה*, ז, שממה, חרבן.

מַבְעֶה*, ז, לוקח יבול שדה אחר בעצמו או על ידי בהמתו.

מַבְעִיר*, ז, משחית יבול שדה אחר על ידי בהמתו.

מַבְעֶרֶת°, נ, זקת אש, גפרור.

מִבְצָר, ז, חזק, עֹצם; מקום גדור חומה חזקה לבלי קרוב אליו; חומה חזקה.

— עִיר מִבְצָר, עיר אשר לה חומה חזקה שקשה לאויב ללכדה.

מְבַקֵּר°, ז, מי שכותב בקרת על ספר ומדבר בשבחו או בגנותו; מחפש אחרי מומים בדבר; ממֻנה מצד הממשלה לבקר הספרים שלא יבוא בהם דבר שלא לפי החק.

מְבֻקָּשׁ°, ז, הדבר שחפצים בו, שמבקשים אותו; תכלית, מטרה.

מִבְרָאָה°, נ, בית בריאות, מעין בית חולים לרפא בו את החלשים אחרי הבראם ממחלתם.

מַבְרֵג°, ז, מכונה לעשות בה ברגים.

מִבְרָח, ז, (ר' מִבְרָחִים), קהל הבורחים מהמלחמה.

מַבְרַחַת*, נ, אשה המעבירה לפני נשואיה את נחלתה מבעלה למען לא יירשנה.

מִבְרֶכֶת*, מִבְרַכְתָּה*, נ, אורחה, שַׁיָּרה, ארחת נוסעים.

מְבֹרָץ*, ת, בהיר, נראה.

מִבְרָק°, הודעה הבאה מרחוק בכח החשמל (תלגרמה).

מִבְרֶשֶׁת°, כלי שערות קשות לנקות בו בגדים וכדומה.

מְבַשֵּׁל, ז, מי שעוסק בבשול.

מְבַשְּׁלוֹת, נ"ר, מקום שנותנים הסירות לבשל בכירה.

מב"ת, ר"ת, מנשים באהל תברך.

מָג, ז, כהן מכשף, אמגוש, מגוש.

— רַב מָג, תאר שר משרי מלכות בבל.

מ"ג, ר"ת, מחזור גדול (כ"א שנים); מסורה גדולה; מלת גוף (בדקדוק).

מַגֹּב*, ר' מגוב.

מִגְבָּה*, נ, גביה, אספת הכסף מבעלי החוב.

מַגְבִּית*, נ, גבית כסף לצדקה; גבית מסים.

מֻגְבָּל°, ת, שיש לו גבול וקצה; לא גדול, לא רב.

מִגְבָּלָה, נ, מלאכת קליעת שרשרת; °הגבול (החוט) שבין שני שטחים הגובלים האחד לשני.

מְגַבֵּן*, ז, עושה גבינה.

מִגְבָּע°, ז, כובע שחור גבוה כגליל שמשתמשים בו בחגיגות רשמיות וכיו"ב.

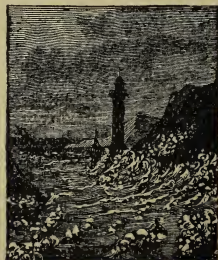
מִגְבַּעַת, נ, כובע גבה כעין גביע מהפך.

מַגֶּבֶת°, נ, מטפחת בד לנגב בה הידים והפנים וכיו"ב.

מֶגֶד, ז, (ר' מְגָדִים), בְּרָכָה; פרי טוב בטעמו.

— פְּרִי מְגָדִים, פרי ברכה, פרי טוב טעם.

מִגְדָּל, מִגְדֹּל, ז, (ס' מִגְדַּל־, ר' מִגְדָּלוֹת גם מִגְדָּלִים), בנין גבוה למחסה מאויב ושעליו מעמידים כלי מלחמה, ולפעמים עומד עליו צופה לראות מרחוק; בָּמָה, עמוד; *ארון, תבה גבוהה נפתחת מן הצד, ששמים בה דברים לשמרם.

מגדלור.

— מִגְדְּלוֹת מֶרְקָחִים, מקומות צומחים בם מיני בשם.

— מִגְדָּל הַפּוֹרֵחַ בָּאֲוִיר°, חלום שוא, הזיה, חזיון הבל.

מִגְדַּלּוֹר°, ז, מגדל־אור, פנס, מגדל גבוה על שפת הים או על סלע בלב הים למען יראוהו הנוסעים בים ויזהרו.

מְגַדֶּלֶת°, נ, אומנת, מינקת, קולעת שער לצמות.

מַגְדֶּלֶת°, נ, זכוכית מגדלת, זכוכית אשר דרכה יראו כל הדברים גדולים.

מִגְדָּנוֹת, נ"ר, דברים יקרים; מתנות, מנחות (?).

מגדלת.

מַגְהֵץ°, ז, כלי ברזל שמחממים אותו לגהץ בו בגדים ולבנים למען יהיו חלקים ומבריקים.

מִגּוֹ*, מִיגוֹ, מ"ח, אחרי אשר; יען אשר־; הואיל ו־.

מַגּוֹב*, ז, מין מִזְרֶה מלא שִׁנַּיִם לזרות התבואה אחרי הדיש; מין מגרפה בעלת שנים לגרף בה הקש מן התבן או לישר את האדמה החרושה וכדומה.

מָגוֹד*, ז, כלי לתלות עליו או לשטח עליו בגד.

מְגֻוָּן°, ת, בעל צבעים וגונים שונים.

מְגוּפָה*, נ, טיט וכיו"ב שגפים בו פי הבית; סכר, פקק.

— מְגוּפַת הַיּוֹצֵר*, גוש של טיט שמשתמש בו היוצר לעשות כלים.

מָגוֹר, ז, פחד, מורא מפני דבר העתיד לבוא או שאפשר לו לבוא.

מָגוֹר, ז, (כ' מְגוּרֵי, ר' מְגוּרִים), מקום מושב לגר, מעון, דירה; ישיבה של גר בארץ.

מְגוֹרָה, נ, (ר' מְגוֹרָתִי, ר' מְגוֹרוֹת), מגור, פחד, מורא מפני דבר העתיד לבוא או שאפשר שיבוא.

מְגוּרָה, נ, אסם, בית אוצר לתבואה; פחד, מגורה; *בְרֵכָה, מקוה מים: חצר שבה דירות רבות; אחד הבתים הקטנים שבתוך תבה; אחד החדרים הקטנים שבתוך פרי (כאגוזים וכיו"ב); החדרים הפנימים שבגוף.

מְגוּשׁ°, ז, אשף, קוסם, מג, אמגוש, כהן מכשף.

מַגְזֵרָה, נ, גרזן, ברזל גוזר ופולח ובוקע.

מִגְזָרָה°, נ, תבנית לגזור על פיה חלקי הבגד.

מְגִיגָה°, נ, התכה, עשית דבר מוצק לנוזל.

מַגִּיד, ז, מספר, מבשר; *דרשן, בבית הכנסת, נואם, מַטִיף; °מלאך המתגלה לאדם להגיד לו עתידות.

מַגִּידוּת°, דרשנות, הטפה, תורת הדרוש.

מַגִּיהַּ*, ז, מתקן השבושים בספר; איש מספקד בדפוס לתקן השבושים המתהוים בשעת סדור האותיות.

מגל.

מְגִיזָה*, נ, מַעברה.

מַגָּל, ז, מעין סכין עקומה לקצר תבואה, הרמש.

(מגל°) מַגֵּל°, עשה מְגלה.

הִתְמַגֵּל°, הֵעשה מְגלה, הִמלא מְגלה.

מַגְלֵב*, ז, שוט, שבט; מכת השוט; מֶתג.

מְגֻלְגָּל°, ת, מי שנתגלגל אחרי מותו בבע"ח (לפי אמנות ידועות).

מְגִלָּה, נ, קלף או ניר ארך נגלל וכרוך לכתב עליו ספר; ספר כתוב על קלף או ניר כזה; *מגלת אסתר; שם מסכת עוסקת במגלת אסתר ובעניני פורים.

— מְגִלַּת יוּחֲסִין*, ספר היחס לבתי אבות.

- מְגִלַּת קִינוֹת*, נ, מגלת איכה.

— מְגִלַּת תַּעֲנִית*, נ, רשימת הימים שאין מתענים בהם.

— חָמֵשׁ מְגִלּוֹת*, ספרי אסתר, רות, שיר השירים, איכה וקהלת.

מְגִלָּה°, נ, לחה לבנה המתהוה במכה.

מַגְלָן° ז, שם עוף ממשפחת ארוכי השוקים, חסידה מצרית[1]).

מִגְלָשׁ°, ז, כלי שמרתיחים בו מים.

מַגְמֵג*, פ"י, ערבב תבשיל בכף בקדרה; המס, התך. הִתְמַגְמֵג*, הֻתַּךְ, המֹס.

מְגַמָּה, נ, הצד שאליו מכֻונים; שאיפה, חפץ, נטית הרוח; °נטיה, דרך; מַטרה.

מֻגְמָר*, ז, מיני בשמים ששמים אותם על גבי גחלים לעשן בהם את הבתים להעלות ריח טוב.

— לְבָרֵךְ עַל הַמֻּגְמָר°, לברך על גמר דבר.

(מגן) מַגֵּן, פ"י, מסור, הסגר ל־; עטור, צנוף, שים עטרה על־; °הגן על איש.

מָגֵן, ז, (כ' מָגִנִּי, ר' מָגִנִּים), טס גדול של מתכת וכיו"ב שאוחז הלוחם להחסות ממכת חרב וחץ; מחסה, מסתר: מבטח, משען; °ברכת אבות, הברכה הראשונה בברכות שמונה עשרה (הגומרת במלים: מגן אברהם).

— מָגֵן דָּוִד°, ז, צורת מְשֻׁלָּשׁ מֻנּח על מְשֻׁלָּשׁ הפוך (שמאמינים כי זאת היתה צורתו של מגנו של דוד המלך).

מַגָּן*, תה"פ (ארמית), חנם, בלי כסף; הבא מבלי שיהיו ראוים לו.

מְגִנָּה, נ, צוקה, צרה; דחק, לחץ.

מְגֻנֶּה*, ת, מכֹער, לא נאה; מאוס, מגאל.

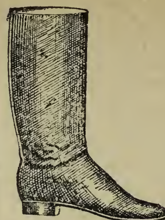
מַגָּנוֹן*, ז, (ר' מַגָּנִיּוֹת*), קרב המכונה, אברי המכונה הפנימים.

מַגָּס*, ז, קערה קטנה, צלחת; קערה קטנה תחת כוס.

מג"ם, ר"ת, מלת גוף סתמי (בדקדוק).

[1]) מגלן, Ibis ,ибисъ

מַגָּע*, ז, (ר׳ מַגָּעוֹת*), נגיעה, פעלת הנוגע בדבר.
מִגְעֶרֶת, נ, קללה, קול חרוף וגדוף; חסר, רזון.
מָגֵף*, ז, (ר׳ מְגַפַּיִם*),

מגף.

בתי שוקים של ברזל לכסוי השוקים בעת מלחמה; 0נעלים עם בתי שוקים.
מֵגֵף* (מֵגִיף*), ז, איש העוסק בסתימת חביות.
מַגֵּפָה, נ, (ס׳ מַגֵּפַת־), נגף, הרג, מכת מלחמה; מחלה מהלכת, מכת מדינה; דֶבר, חליים רעים; פצע, נגע, מכה.
(מגר) מַגֵּר, פ״י, הפל והשלך, סחוב והשלך; כַלה, החרב, הצמת.

מגרה.

מְגְרֶדֶת*, נ, מין מסרק של שער קשה וכיו״ב לנקות בו; 0פמפיה, מגררת; ברזל חד לנקות בו את הנעלים מטיט.
מְגֵרָה, נ, משׂוֹר, כלי בעל שנים לכרת בו עץ וכדומה; כלי ברזל בעל שנים קטנטנות להדד בו את המשור וכיו״ב; *תבה נכנסת ויוצאת בארון או בשלחן או בשדה.
מַגְרוֹס0, ז, רֵחים לטחינת שעורים לגריסים.
מַגְרוּפִית*, נ, ר׳ מגרפה.
מְגָרְמִים0, ז״ר, בעלי החיים המכרסמים ומגרמים בשניהם.
מִגְרָעָה, מִגְרַעַת, נ, משקע בקיר; 0חסרון; מה שחסר למספר.
מַגְרֵף*, ז, מַגְרֵפָה*, נ, מין מעדר לחפר בו את האדמה; מין יעה לאסף ולגרף בה את העפר וכיו״ב; מין כלי זמר בעל עשרה נקבים שהיה במקדש.
מַגְרָפָה, נ, גוש עפר, רגב עפר.

מְגֶרֶרֶת0, נ, פמפיה, מין כלי של ברזל מלא נקבים ומסביב להם כעין שנים ומגררים בו חזרת וכיו״ב.
מִגְרָשׁ, ז, (ס׳ מִגְרַשׁ־, ר׳ מִגְרָשִׁים), מקום מרעה לבהמות; סביב העיר; 0מקום לבנין.
מַגָּשׁ0, ז, טס או קערה רחבה שעליהם מביאים תקרבת לאורח וכיו״ב.
מְד־*, (לפני שם או פעל), אחרי אשר־ (ארמית).
מַד, ז, (כ׳ מַדִּי, ר׳ מַדִּים), בגד, בגד עליון; בגדי כבוד או בגדי השרת למלכים ושרים ופקידים.
מֶד, ז, (ר׳ מִדִּים גם מִדּוֹת), מדה, שעור אֹרך; מצע יקר שטוח לשבת עליו.
מ״ד, ר״ת, מַאן דאמר (מי שאמר); מאי דכתיב (מה שכתוב־בתורה).
מְדְבָּק, ר׳ נדבק.
מְדֻבְלָל*, ת, מסֻבך, מעֹרב יחד; לא צפוף, לא עבה.
מְדַבֵּק0, ת, דבר הנדבק.
מְדֻבָּק0, ת, נמשך ובלתי נפסק.
מִדְבָּר, ז, (ס׳ מִדְבַּר־, ר׳ מִדְבָּרוֹת*, מִדְבָּרִיּוֹת*), מקום מרעה לבהמות; מקום חסר כל אילן ופרי; ישימון, מקום שממה וציה; דבור, דבר שפתים.
מְדַבֵּר*, ז, החלק הקיצוני של הלשון; 0בשם הזה יקראו החכמים את האדם (דומם, צומח, חי ומדבר).
מִדְבָּרָה*, נ, מנהג, התנהגות.
מְדַבְּרָה, נ, דבור, דבר שפתים; *מלה.
מִדְבָּרִי*, ת, של הישימון; פרא; הרועה במדבר (בהמה, כנגד: בֵיתִי).
מדד (מַד, יָמֹד), פ״י, הגבלת שעור וכמות השטחים השונים של איזה גוף או שעור, כמות דבר על פי המקום שהוא תופש.
הִמֹּד (או הִמַּדֵּד), הֵערך (מרת דבר).
מַדֵּד, מוֹדֵד, מדוד; מתוח, הרחב. הִתְמוֹדֵד, השתרע, התפשט.

מִדָּה, נ, שעור שטח דבר או תכנו; גֹדל דבר בארך או ברחב וכדומה או במקום שהוא תופש; חבל או מוט או כלי למדד בו שעור גופים אחרים וגדלם; אֹרך, אריכות; בגד, שמלה; מס לממשלה מהמחוזות; *תכונת נפש איש, טבעו ומזגו, מנהגים שאדם מֻרגל ומחזיק בם על פי תכונתו; אֹפן פעלה, דרך, מנהג; אחד הכללים לבאור התורה והוצאת הלכות מן המקרא.

— הַעֲבֵר עַל מִדּוֹתָיו*, לא להיות קפדן, לא לעמד על דעתו בכל תקף.

— מִדַּת הַדִּין*, נ, משפט קשה.

— מִדַּת הָרַחֲמִים*, נ, נטית חסד, רחמנות במשפט.

— אִישׁ מִדָּה, ז, (ר׳ אַנְשֵׁי מִדּוֹת), איש גבוה.

— מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה*, תשלום גמול מעין המעשה בדיוק.

— בֵּית מִדּוֹת, ז, בית רחב וגדול.

— שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת* (או י״ג מִדּוֹת*), דרכי ה׳ שהודיע למשה (שמות ל״ד ו׳).

מַדְהֵבָה, נ, אהבת עֹשר, חמדת זהב (?).

מדוכה ובה מדוך.

מָדוּד*, ת, דבר שמדדו אותו.

מַדְוֶה, ז, (ר׳ מַדְוִים), מכאוב, כאב, חלי; זיבת דמים (באשה); בגד.

(מַדּוּחַ), מַדּוּחִים, ז, מדחה, נטיה מדרך הישר.

מָדוֹךְ*, ז, עלי, מעין יתד שדכים בו במדוכה.

מְדוֹכָה, נ, מכתש, כלי לכתש בו; *כסא, מושב.

מָדוֹכָן*, ת, דבר הנדוך במדוכה.

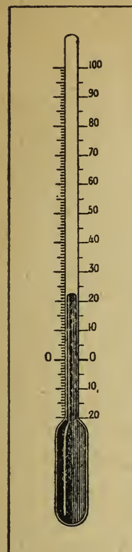
מָדוֹן, ז, ריב, מריבה, קטטה; דבר הגורם ריב.

— אִישׁ מָדוֹן, איש ריב; איש מדה, איש גדול.

מַדּוּעַ, מלת שאלה או תמיהה, על מה? למה, מאיזו סבה?°

מָדוֹר, ז, מעון, דירה, משכן; מקום מושב; *דיוטה, קומת בית, יציע.

מְדוּרָה, נ, (ר׳ מְדוּרִים), מערכת עצים לשרפה; שלהבת אש גדולה.

מרחם.

מְדוּשָׁה, מְדֻשָּׁה, נ, תבואה, בר היוצא מהקש בדַיש.

מִדּוֹת, ר׳ מד; *שם מסכת בתלמוד המבארת את מדות המקדש וכליו.

מִדּוֹתִי°, ת, בעל מדות טובות וישרות, בעל מזג טוב.

מִדְחֶה, ז, שגיאה, משגה; דחיה, מדחפה, גרם לנפילה.

מַדְחֹם°, ז, כלי למדד בו חֹם גוף או אויר וכיו״ב.

מַדְחֵפָה, נ, מדחה, דחיה, הדיפה.

(מדי) לְמַדַּי, תה״פ, די הצֹרך, מספיק לפי הצרך.

מִדֵּי, מ״י, בכל עת אשר־, כל פעם אשר־.

מְדִידָה*, נ, פעֻלת המודד.

— חָכְמַת הַמְּדִידָה°, נ, הנדסה, גיאומטריה, חכמת החשבון העוסקת במדידת הגופים השונים.

מַדִּיחַ*, ז, מסית, מפתה, מַטה מהדרך הישרה.

מַדִּים, ז״ר, בגדי שרד, ר׳ מַד.

מַדִּין, ז״ר, מרבדים, שטיחים; בגדים; °כסא השופטים.

מְדָן, ז, (ר׳ מְדָנִים), מדון, ריב, מריבה.

מְדִינָה, נ, פלך ערים וסביבותיהן העומד תחת שלטון שר אחד; ארץ מלך אחד; עיר גדולה, כרך; *ארץ ישראל חוץ מן המקדש.

— מְדִינַת הַיָּם*, ארצות רחוקות; ארצות שמעבר לים.

מְדִינִי0, ת, של הממשלה; הנוגע להנהגת המדינה; חברתי, בן החברה.

מְדֹכָה, ר׳ מדוכה.

מַדֵּל*, ת, העושה שיהיה דבר פחות צפוף, פחות עבֹת, המשאיר רֶוח יותר גדול בין דבר לדבר.

מְדֻלְדָּל*, ת, שנחתך מעקרו ודבק בו רק בקצהו (צפורן וכדומה).

מַדְלֵעָה*, נ, שדה דלועים.

מְדֻמֶּה*, ת, הנראה כמו־; 0שקר, של שקר וכזב.

מַדְמֵנָה, נ, מקום בצה ורפש; טיט, רפש.

מָדוֹן, ז, (ר׳ מְדָנִים), ריב, מריבה.

מַדָּע, מַדַּע, ז, ידיעה, הכרת דבר; חכמה ולמוד; מחשבת הלב.

— סֵפֶר הַמַּדָּע0, הספר הראשון של החבור „משנה תורה" להרמב״ם שבו נאספו ההלכות התלויות בדעות.

מַדָּעִי*, ת, של למוד.

מַדָּף*, ז, (ר׳ מַדָּפִים), כלי מלא גחלים לוחשות שעל ידי העשן העולה ממנו מתגרשות הדבורים מן הכַּוֶרת; מין מוקש לעופות.

מִדָּף*, נ, נגיעה קלה, רחיפה קלה.

מַדָּף0, ז, (ר׳ מַדָּפִים)0, לוח עץ בארון או קבוע בקיר לשים עליו דברים שונים.

מַדְפִּיס0, ז, איש שיש לו בית דפוס להדפסת ספרים.

מַדְפְּנָה0, נ, כלי או מכונה למדד בהם את רֹחב הזויות.

מְדַקְדֵּק*, ז, ידען בדקדוק השפה; ת, ריקן, עושה הכל בדיוק נמרץ.

מַדְקֵרָה, נ, נקירה, נעילה, נקיבה, פעלת הדוקר.

מֶדֶר*, ז, רגב אדמה, גוש עפר.

(מדר*) הַמְדִּיר*, פ״י, עשה משפע.

מַדְרֵגָה, נ, (ר׳ מַדְרֵגוֹת), מעלות בהרי סלעים שהן מקום לכרמים ולגנות; דרך עשויה מעלות מעלות; מעלה אחת בדרך כזאת; *מעלה מוסרית באדם.

מַדְרוֹחַ0, ז, כלי למדד בו את כבד האויר ושנויו.

מַדְרוֹן, ז, שפוע, מורד.

מַדְרִיךְ, ז, מנהל, מנהיג.

מִדְרָךְ, ז, צעד, דריכת או מקום דריכת הרגל.

מַדְרֵךְ0, ז, מכונה למדד בה ארך דרך שעברו בו.

מִדְרָכָה0, נ, מספעה, צדי דרכים שנתיחדו בחוצות לעוברים ברגל.

מִדְרָס*, ז, דריכה, רמיסה; לחיצה, דחיקה; מקום שדורכים עליו; דריכת או מקום מדרך הטמא; הטֻמאה שהטָמא גורם למקום בדריכתו בו; מין נעל.

מִדְרָשׁ, ז, (ר׳ מִדְרָשִׁים*, מִדְרָשׁוֹת*), חקר דבר לפרטיו; תורת דבר וחקירתו; *החלק העיוני בתורה, למוד התורה (בנגוד: מעשה המצוות); באור, פרוש אגדי לכתבי הקדש; ספר אספת דרשות ואגדות.

— בֵּית הַמִּדְרָשׁ*, ז, (ר׳ בָּתֵּי מִדְרָשׁוֹת*), בית למוד לתלמוד, ישיבה.

מְדֻשָּׁה, נ, ר׳ מדושה.

מַה־, מָה, מֶה, מג״ס, את אשר, הדבר אשר־; כנוי לענין ודבר בלתי נקוב בשם; מאומה; מ״ש, איזה דבר? שאלה על דבר או פעלה שלא ידע אותו המדבר; למה? לאיזו תועלת? מלה להורות תמהון ופליאה להפלגת דבר: כמה! מלת שלילה: אין, אַל, לא.

— וִיהִי מָה, וְיַעֲבֹר עָלַי מָה, יהיה מה שיהיה.

— מַה־לִּי, למה זאת לי?

— בַּמָּה? בַּמֶּה? על ידי מה? באיזה אפן? על ידי איזה דבר?

— כַּמָּה? כַּמֶּה? מה מספר? מה מדת?

— לָמָּה? ר׳ למה.

— לְמָה, לאיזה צֹרך.

— עַד מָה? עד מתי?

— עַל מָה? לאיזו סבה? מדוע? למה?
— מַה בְּכַךְ*, מה הרעה בזאת, אין כל דבר רע.
— דְּבָרִים שֶׁל מַה - בְּכַךְ *, דברים קלי ערך.
— מַה-בֵּין*, מה רב ההבדל בין־לבין.
— מַה-נַּפְשָׁךְ*, מה תחשב אתה על זאת?
— מִמָּה - נַּפְשָׁךְ *, אחת משתים, זאת או זאת.
— בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים*, הדבר יוכל להיות אך אם־.
מ״ה, ר״ת, משום הכי, לכן, על כן.
מְהֻגָּן*, ת, הגון, נאה, טוב, נכבד.
מְהַגֵּר°, ז, עקר, תושב ארץ אחרת, הולך מארצו לבקש לו מקום מושב.
מַהֲדוּרָה*, נ, מחזור, חזרה על למוד; עשית דבר פעם שניה או שלישית.
— מַהֲדוּרָה רִאשׁוֹנָה, שְׁנִיָּה וכו׳°, הוצאה של ספר ברפוס פעם ראשונה או שניה.
(מהה*) הַמָּהֲהַ*, היה שחוק ובלוי (אריג).
מַהוּ* (נ, מַהִי*), מ״ש, מה זאת? איך זאת? מה הוא?
מְהוּהֶה*, ת, שחוק, בלוי.
מָהוּל, ת, מערב, מסוך; *נמול, שמלו אותו.
מְהוּמָה, נ, המון, שאון, מבוכה, רעש.
— רָעָב שֶׁל מְהוּמָה *, רעב בסבת מהומות מלחמה.
מָהוּת°, נ, תכונת דבר וטבעו; עצם הדבר (לקוח ממלה: מה).
מְהֵימָן*, ת, נאמן, הראוי להאמין לו.
מָהִיר, ת, זריז, חרוץ; בקי במלאכה, עושה מהר; מְנֻסֶּה, מֻמחה.
— מְהִיר חֵמָה, ת, ממהר לכעס, הכועס מהר.
— מְהִיר לְאַבֵּד*, ת, שוכח מה שלמד וידע.
— מְהִיר לִשְׁמֹעַ*, ת, מבין מהר את אשר ילמדוהו.
— מְהִיר צֶדֶק, ת, חרוץ להוציא משפט צדק.
מְהִירוּת*, נ, חפזון; טבע המהיר.
— בִּמְהִירוּת*, מהר, בלי התמהמה.
מהל* (מָהַל*, יִמְהַל*), פ״י, מ״ל, כרות בשר הערלה; °ערבב יין במים; ערב חמר נוזל בנוזל אחר.
מֹהַל*, ז, טפות מיץ פרי הזב ממנו (בשעת כבישתו).
מַהֲלָךְ, ז, הליכה; מעבר ממקום למקום; דרך, שטח או זמן של הליכה.
מַהֲלֵךְ, ז, (ר׳ מַהְלְכִים), כניסה, יציאה וביאה בין אנשים; מדריך, מנהיג.
מַהֲלָכָה°, נ, שְׂרֵה, שורות עצים מזה ומזה לטיל ביניהן.
מַהֲלָל, ז, שם כבוד איש, תהלה, הדר כבוד.
מַהֲלֻמָּה, נ, מכה באגרוף או בשבט.
מה״מ, ר״ת, מנא הני מלי (מאין יודעים אנו את הדברים האלה); מלאך המות.
(מהמה) הִתְמַהְמֵהַּ, אחר, בושש, התעכב, לא מהר.
מַהֲמוֹרָה, נ, מצולה, תהום מתגעשת; עמק, בקע, מקום עמוק; *חפירה לקבורת הרוגי בית דין.
מְהַנְדֵּס°, ז, חכם בחכמת ההנדסה; סולל דרכים.
מה״ע, ר״ת, מכתב העתי (עתון).
מַהְפֵּכָה, נ, הריסה, אבדן, כליון; הפיכה, שנוי; מרד, קשר.
מַהְפֶּכֶת, נ, סד לצואר האסורים או לידיהם ורגליהם.
— בֵּית הַמַּהְפֶּכֶת, ז, בית האסורים, בית הסהר.
מהר (מָהַר יִמְהַר), פ״י, לקוח אשה במהר

ומתן. הִמָּהֵר, היה נחפז ונבהל לדבר.
מַהֵר, חוש, הֵחפז, לא אחר, לא התעכב; עשה בחפזון בלי התבוננות; האיץ, גרום כי אחר ימהר.
מַהֵר, תה"פ, חיש, בלא אחור, בלי התמהמה.
מֹהַר, ז, הכסף שהחתן היה נותן לאבי הכלה.
מְהֵרָה, תה"פ, מהר, בלי אחור, בלי עכוב.
— בִּמְהֵרָה, בזמן קרוב, בלי התמהמה.
מַהֲתַלָּה, נ, לעג, התול; חזון מעורר צחוק.
־מוֹ, כנוי העצם לגוף ודבר: כְּמוֹ, כָּמוֹנִי, וכו'; בְּמוֹ־, לְמוֹ־.
— כְּמוֹ, באותו רגע; באפן זה.
מוֹאל, ר' מול(?), ור' שמאל(?).
מוּבָא, ר' מָבוא.
מוּבָאת*, תה"פ, בכוון, בדיוק, בצמצום.
מוּבְהָק*, ר' מֻבהק.
מוּבִילָה*, נ, משא, נטל.
מוּבָל*, ז, משא, נטל.
מוּבָן°, ז, רעיון דבר, פשר דבר, כונת דבר, הוראת דבר.
— כְּמוּבָן°, תה"פ, מובן מאליו.
מוג (מָג, יָמוּג), פעו"י, זעזע או הזדעזע כגלי ים; המס; רפה, הלוש; הרפה, החלש. הֵמוֹג, המס, המק; הֵהרס. מוֹגֵג, זעזע, מגמג, הרך, עשה רך. הִתְמוֹגֵג, הזדעזע; המס, התרכך; הרוד, רעוד.
מוֹג*, ז, דבר נתך.
מוּגְבָּל°, ר' מֻגבל.
מוּגְלָא*, ר' מֻגלה.
מוּגְמָר*, ר' מֻגמר.
מוֹגֶרֶת*, נ, מחסן מכלת, אוצר דברי מאכל.
מוד (מוֹדֵד, יְמוֹדֵד), פ"י, מוט, זעזע, נדנד.
מוֹדִים*, אחת מברכות שמונה עשרה האחרונות.
מוֹדִיעַ*, ז, סמן לזכרון.
מוֹדָע, מוֹדַע, ז, קרוב קרבת משפחה; מַכר, רע; *אות, סמן.

מוֹדָעָה*, נ, הודעה; התראה; בשורה, השמעות אזנים.
— (מסירת) מוֹדָעָה*, מחאה בפני עדים כנגד דבר שעושים בכפיה ובעל כרה, והשארת הזכות לאחר סור ההכרח.
מוֹדַעַת, נ, קרבת בשר, קרבת משפחה.
מוֹהֵל*, ז, האיש המָל את הילד, אמן במילה.
מוהר"ר, ר"ת, מורי הרב רבי.
מוּז°, ז, מין תאנה, תאנת חוה [1].
מוֹזֵג°, ז, מוכר משקאות; משקה יין.
מוֹזֵר*, ת, טוה, שוזר.
מוּזָר, ת, נכרי, זר; לא רגיל, לא מצוי.
— בֵּיצִים מוּזָרוֹת*, ביצים שבורות ומעוכות; ביצים מְקֻלקלות שריחן רע.
מוּחְלָט*, ר' מֻחלט.
מוֹחֵק*, ז, קצה שטוח של כלי כתיבה למחק בו; °כלי קטן למחק בו את הכתוב.
מוּחָשׁ°, ת, שמרגישים אותו בחוש.
מוט (מָט, יָמוּט), פ"ע, התנודד, כשול, מעוד; ("יד־"), היה לעני. הִמּוֹט, הִכשל, הֵהרס, נפול; הִנוע בחזקה. הֵמִיט, הַפל על־, השלך; *הנד, הנע. הִתְמוֹטֵט, התנודד; *ירוד; הלוך לאבדון; הלוך ושפל.
מוֹט, ז, (ר' מוטות), מטה, בד למשא; על; כשלון, מכשול.
מוּטָב*, ז, טוב, הדרך הטובה.
מוּטָב*, תה"פ, טוב; יותר טוב ב־.
מוֹטָה, נ, מוט קטן; מוט המאזנים; על, בד העל; לחץ, מועקה; מטה לשאת בו משא בכתף.
מוך (מָךְ, יָמוּךְ), פ"ע, ירוד מנכסיו, הִוָרש, היה לעני; שפל, שחה ארצה. הִמּוֹךְ, הִשָּׁפל; ר' מכך. הֵמֵךְ*, הַשפל, הוריד ארצה.
מוֹךְ*, ז, נוצות רכות, רך שבנוצה; כתנה, צמר גפן.

1) מוז бананъ, Banane, banane, banana.

מוּכ״ז0, ר״ת, מוסר כתב זה.

מוּכְנִי*, ז, מכונה להרים משאות; מכונת גלגלים; מכנה; קרב המכונה.

מוֹכֵס*, מוּכְסָן*, ז, פקיד על המכס, גובה המכסים.

מוּל (מָל, יָמוּל), פ״י, כרות בשר הערלה; כרות ערלת הלב, חזור לטובה; * עשה שפה לבגד וכדומה. הִמּוֹל, הִכרת בשר ערלתו. הֻמַּל, הֻכרת, החרב.

מוּל, מוֹל, מ״י, נוכח, נגד, לְעֻמַּת, לפני; צד שכנגד.

— מוּל אֱלֹהִים, עומד לפני ה׳, בתוך בין ה׳ ובין העם.

מו״ל, ר״ת, מוציא לאור.

מוֹלָד*, ז, ילידה, לדה; התחדשות אור הירח.

מוֹלֶדֶת, נ, לֵדָה; תולדה, פרי בטן; ילידי משפחה אחת; 0ארץ אבות.

— אֶרֶץ מוֹלֶדֶת, ארץ מושב אבותיו, ארץ אבות.

מוּלוֹת, ש״ק, כריתת בשר הערלה, מילה.

מוּלִי*, ז, מנהיג פרדות.

מוּלְיָאר*, מוּלְיָר*, ז, כלי גדול להרתיח בו מים, ר׳ מיחם.

מוּם, ז, מגרעת, חסרון או קלקול טבעי באברי בע״ח; חסרון רוחני; מאומה, מאום, דבר מה.

(מום) הוּמַם*, היה לבעל מוּם.

מו״מ, ר״ת, משא ומתן; מקח וממכר; מגע ומשא.

מוּמוּס*, ז, משעשע בתנועות ובבדיחות.

מוּמְחָא*, מוּמְחֶה*, ז, מְנֻסֶּה, בעל נסיון; בקי בדבר, אמן ביחוד לדבר זה.

מוּמָר*, ז, מְחלף; מְשֻׁמָּד, משנה דתו, בוגד בדתו; מפיר תורה.

מוֹנֶה0, ז, המספר העליון בשברים המראה כמה חלקים של המכנה באו במספר.

מוֹנִיטָא*, ז, (ר׳ מוֹנִיטִין*), מטבע (של מלך).

מוֹנִים, ז״ר, פעמים.

מוֹנֵעַ0, ז, דבר מעכב ומפריע.

מוּס (נמצא במקרא רק בבינוני: מָס), פ״י, מנוע, חשוך, הַרחק מ־.

מו״ס, ר״ת, מוכר ספרים.

מוּסָד, ז, (ר׳ מוּסָדִים, מוּסָדוֹת). מוּסָד, ז, (ר׳ מוּסָדִים), יסוד, תחתית הבנין; 0דבר נוסד לטובת ולמטרת איזה ענין.

מוּסָד, ז, יְסוֹד.

מוּסִיקָה0, נ, חכמת השירה והנגון.

מוּסָךְ, ז, (ס׳ מוּסַךְ־), יציע, מכסה.

מוּסְכָּם0, ת, ר׳ מֻסכם.

מוּסָף*, ז, הוספה על־; קרבן נוסף בימי השבת והחג; התפלה הבאה במקום הקרבן הזה אחרי תפלת שחרית בשבת, בראש חדש ובמועדים השונים; שפה של כלי.

מוּסָר, ז, (ס׳ מוּסַר־, כ׳ מוּסָרִי), חבל, כבל; תוכחה להיטיב המעשה; אזהרה; ענש, פֻּרְעָנות על חטא; *תורת הטבת והישרת המדות וההנהגות.

מוֹסֵר, ז, מוֹסֵרָה, נ, (ר׳ מוֹסֵרוֹת), חבל, כבל, קשור; מושכות הסוס או העגלה; *אֶסור.

מוֹעֵד, ז, (ר׳ מוֹעֲדִים גם מוֹעֲדוֹת), זמן ידוע וקבוע; חג, יום טוב ושמחה; קרבן החג; מקום קבוע לאספת עם; קביעת זמן ומקום לאיש להתראות אתו; אות וסמן; *חצי חג, חול המועד, הימים שבין יום טוב ראשון ואחרון של פסח וסכות.

— סֵדֶר מוֹעֵד*, הסדר השני מששת סדרי המשנה.

— חוֹל הַמּוֹעֵד*, הימים שבין יום טוב ראשון ואחרון של פסח וסכות.

— בֵּית מוֹעֵד לְכָל חַי, ז, בית הקברות, שדה הקברות.

— מוֹעֵד קָטָן*, ז, חול המועד; שם מסכת תלמודית.

מוֹעֵד, ז, מקום אספת עם.

מוּעָד*, ת, מי שהעידו בו והזהירוהו מעשות דבר; שור שנגח שלש פעמים והועד בבעליו; אחראי בעד מעשיו.

מוֹעָדָה, נ, תעודה; מקום נועד ומוכן.

מוּעָט*, ת, (נ׳ מוּעֶטֶת *), קטן; דל, מעט המספר.

מוּעָט*, ז, דבר קטן, דבר קל הערך או הכמות.

מוֹעִיל*, ת, מביא תועלת, נחוץ וטוב.

מוּעָף, ת, עיף, יעף, יגע.

מוֹעֵצָה⁰, נ, קבוץ אנשים להתיעץ בדבר, אספת יועצים.

מוֹעֵצוֹת, נ״ר, התבוננות בדבר, התיעצות.

מוּעָקָה, נ, לחץ, מצוקה, דחיקה, דחק.

מוֹפֵת, ז, פלא, דבר נפלא, דבר היוצא מגדר הטבע וההרגל; דבר נעשה לסמן למה שיקרה בעתיד; תכנית ודמות לדגמה ולמשל; ⁰הוכחה, ראיה.

— **מוֹפֵת הַדּוֹר***, האיש המצֻין בדורו (תאר כבוד).

מוֹפְתִי⁰, ת, שהברר באותות ובמופתים; שהוא למופת ולפלא, נפלא; המוכיח ומראה בראיות והוכחות.

מוֹץ, מֹץ, ז, חלקים דקים מן התבן וקלפת גרגירי התבואה; ⁰תאנת חוה, ר׳ מוז.

מוֹצָא, ז, יציאה; מקום צאת דבר; מקום יציאה מאיזה מקום; ביאה, בוא; מזרח, קדם.

— **מוֹצָא־דָבָר**, ז, סוף דבר, אחרית דבר; מסקנא.

— **מוֹצָא אוֹת**⁰, כלי המבטא שממנו יוצאת האות בבטוי.

— **מוֹצָאֵי שַׁבָּת***, הלילה שאחרי יום השבת.

— **מוֹצָאֵי יוֹם טוֹב***, הלילה שאחרי יום טוב.

— **מוֹצָאֵי שְׁבִיעִית***, הזמן שאחרי סוף שנת השמטה.

מוֹצָאָה, נ, מקור תולדות איש; בית הכסא.

מוֹצִיא לָאוֹר⁰, מדפיס ספרים של אחרים על חשבונו; עורך עתון.

מוּצָק, ז, הצקה, יציקת מתכת; קפאון; טבע דבר נתך שהתקרש והתעבה.

מוּצָק, ת, עבה, קרוש, קשה, דבר נתך שיצקו אותו.

מוּצֶקֶת, נ, דפוס לצקת בו מתכת; צנור לצקת בו שמן.

מוצש״ק, ר״ת, מוצאי שבת קדש.

(מוק) **הֵמִיק**, בזה; הֵמס; שים לאַל.

מוּק*, ז, נעל לא גבוהה.

מוֹקֵד, ז, (ר׳ מוֹקְדִים), מדורת אש, להבה; מקום האש היוקדת, תנור אש.

— **בֵּית הַמּוֹקֵד***, ז, מקום בבית המקדש שבו היתה אש יוקדת תמיד.

מוֹקְדָה, נ, מדורת אש יוקדת, להבה.

מוּקְדָם*, ת, הבא קדם, שצריך לבוא קדם; שבא לפני הזמן הנחוץ.

— **בְּמוּקְדָם**⁰, תה״פ, בזמן היותר קרוב, היותר קדם.

מוּקְיוֹן*, ז, לץ, איש מעורר צחוק ושמחה על ידי תנועותיו וכדומה.

מוּקָף*, ת, שיש לו מסביב, סבוב; קרוב, סמוך.

מוּקְצָה*, **מוּקְצֶה***, ר׳ מֻקצה.

מוֹקֵשׁ, ז, (ר׳ מוֹקְשִׁים), מלכדת, פח; מכשול הגורם ללכידה בפח; מעצור; סכנה, פגע.

מוּקְשָׁה*, **מוּקְשֶׁה***, ר׳ מֻקשה.

מוֹר, ר׳ מֹר.

מו״ר, ר״ת, מורי ורבי.

(מור) **הֵמוֹר**, השתנה, היה מֻחלף. **הֵמֵר** (בִּ־), הַחלף דבר בדבר; השתנה. **הוּמַר***, היה מֻחלף ומשֻׁנה.

— **הֵמֵר דָּת***, קבל אמונה אחרת, בגוד באמונתו וקבל אמונה אחרת.

מוֹרָא, ז, (ר׳ מוֹרָאִים), פחד, מגור, יראה;

דבר שאדם ירא מפניו; יראת הכבוד; פלא, מופת מפליא.

— מוֹרָא שָׁמַיִם*, ז, יראה מפני ה׳, יראת אלהים.

מוֹרָאָה*, נ, מורא, פחד, יראה.

מוֹרְבִית*, נ, צבור של אבנים, גל אבנים.

מוֹרַג, ז, (ר׳ מוֹרְגִּים, מוֹרִיגִים), גליל עץ עם שנים שמגלגלים על השבלים לדושן.

מוֹרְגָל*, ר׳ מרגל.

מוֹרָד, ז, מקום מִשְׁפָּע; שפוע ההר; פרחים מעשה פתוחים בבנין.

מוֹרָדָה*, נ, ירידה, הליכה למטה.

מוֹרֶה, ת, נורא; ממרה, לא שומע בקול־.

מוֹרֶה, ז, מלמד לאחרים; מראה הדרך הנכונה; איש צבא יודע לירות בקשת; יורה, גשם מקדם.

— מוֹרֶה שָׁעוֹת0, ז, שעון, מכונה לדעת על פיה את שעת היום.

מוֹרָה, נ, תער הגלבים; מפלה, כליון.

מוֹרָט, ת, מהיר המה, כעסן; *קֵרֵחַ.

מוֹרִיר*, ת, מוציא ריר.

מוֹרִישׁ, ז, מנחיל, נותן ירושה; עושה לרש.

מוֹרָם*, ז, דבר הנבדל והנפרד.

מוֹרְסָה*, ר׳ מרסה.

מוֹרְסָן*, ר׳ מרסן.

מוֹרָשׁ, ז, (ר׳ מוֹרָשִׁים), יְרֻשָּׁה, קנין, אחזה, נחלה.

— מוֹרָשֵׁי לֵבָב, ז״ר, מחשבות, מזמות.

מוֹרָשָׁה, נ, (ס׳ מוֹרֶשֶׁת, כ׳ מוֹרַשְׁתִּי), יְרֻשָּׁה, קנין, אחזה, נחלה.

מוֹרְשֶׁה0, ר׳ מרשה.

מו״ש, ר״ת, מוצאי שבת.

מוש (מָשׁ, יָמוּשׁ, יָמִישׁ), פעו״י, סור ממקומו, הֵעתק ממקומו; חדול; הָנַע ממקומו, הרחק; משש, נגוע בידים.

מוֹשָׁב, (ס׳ מוֹשַׁב־, ר׳ מוֹשָׁבוֹת, מוֹשְׁבוֹת, גם מוֹשָׁבִים, מוֹשָׁבֵי), ישיבה, מצב האיש היושב; כסא, ספסל, כלי לשבת עליו; מקום הישיבה על כסא; קהל יושבים במקום; מעון, מקום מושב, משכן; ישיבת עַם בארץ; מקום מעמד דבר; זמן ישיבה במקום; ר׳ מושבה.

מוֹשָׁבָה, נ, מושב; 0כפר, כפר פרזי; כפר נוסד מחדש על ידי אנשים שבאו עפ״י רב מארץ אחרת; הארץ שישנה לאיזו ממשלה מחוץ לארצה העקרית.

מוֹשָׂג0, ר׳ מֻשג.

מוֹשִׁיעַ, ז, עוזר, מציל, הנותן תשועה ועזרה.

מוֹשְׁכוֹת, נ״ר, חבלים, מיתרים; 0חבלי הרתמה שבהם יטה המנהיג את הבהמה לרצונו.

מוֹשָׁלָם, ר׳ מֻשלם.

מוֹשָׁעוֹת, נ״ר, ישועה, עזרה.

מוֹשָׁק*, ז, מין חיה[1]; הבשם הנמצא בחיה הזאת.

מות (מֵת, יָמוּת), פ״ע, גוע, האסף, חדול מחיות. מוֹתֵת, הָמֵת, הרוג, שים קץ לחיי־; הוריד שאולה, הפל חלל. הוּמַת, ההרג בידי אדם, הומת בדיני שמים.

מָוֶת, ז, (ס׳ מות, ר׳ מִיתוֹת*), תֹּם ימי החיים על הארץ; פסיקת החיים בדרך הטבע או בהריגה; סם מות, רעל; צרה גדולה.

— אִישׁ מָוֶת, איש הנדון למות, איש שצריך להמיתו.

— מַלְאַךְ הַמָּוֶת*, ז, המלאך הממֻנה על מות בני האדם.

— בְּכוֹר מָוֶת, תאר מליצי למות; 0בכור שטן, שובב מאד.

— חֵטְא מָוֶת, ז, חטא שבעדו צריך להרג את החוטא.

— סַם הַמָּוֶת*, רעל.

מָוְתָה, נ, ר׳ מות.

[1] מושק кабарга, Moschusthier musc, musk.

מוֹתֶן*, ז, מגפה, דבר.

מוֹתָר, ז, (ר׳ מוֹתָרוֹת*), עדף על הצרך; רֶוַח; יתרון, נוספת על מעלות אהר; נשאר.

מוֹתָרוֹת*, נ״ר, שירים, הנשאר; היתר מהצרך; דברים שאין בהם צרך גמור בחיים ובאים רק להרחבת הדעת.

מֶז, ז, היין הטוב (תהלים ע״ה, ט׳, ולפי״ז קרא שם: „וַיַּגֵּר מִזֶּה״).

מִזְבֵּחַ, ז, (ר׳ מִזְבְּחוֹת), בנין להקריב עליו קרבנות.

מִזְבָּלָה⁰, נ, מקום אסף זבל ואשפות.

מֶזֶג, ז, יין הרקח; *ערבוב נוזל בנוזל; יין מהול במים; תכונת הנפש, טבע האדם.

— מֶזֶג הָאֲוִיר⁰, ז, מצב האויר בנוגע לחֹם, לקֹר, ללַחות וכיו״ב.

מזג* (מָזַג*, יִמְזֹג*), פ״י, ערבב יין במים; מסוך כוס, יצוק יין אל כוס. הִמָּזֵג*, היה (יין) מהול במים, התערב. מַזֵּג*, ברר, צרוף; ערבב. הִתְמַזֵּג⁰, היה (יין) מהול ומערב.

מַזֶּה*, מ״ש, מה זה?

מַזֶּה*, ז, מטיף נטפים, זורק נוזלים על־; כנוי לכהן, זורק דם הקרבן.

מָזֶה, ת, (ס׳ מְזֵה־), נחלש; מצוץ; שרוף.

מַזּוּ*, מ״ש, מה זו?

מִזְוָדָה*, נ, שק הנוסעים; שק לשים בו צידה לדרך.

מזודה.

מָזֶוֶה, ז, (ר׳ מְזָוִים), אסם, אוצר.

מְזוּזָה, נ, אחד מצדי הפתח לימין או לשמאל, אמת הספים; *מגלת קלף כתובות עליה פרשיות „שמע״ „והיה אם שמע״, שהיהודים נותנים על פתחי בתיהם.

מָזוֹן, ז, (ר׳ מְזוֹנוֹת), אכל, מאכל המכלכל; *סעודה; (מְזוֹנוֹת*), כלכלה, פרנסה; מיני מאכל.

מָזוֹר, ז, מכה טריה; תחבשת למכה; מלכרת, מוקש (עבדיה ז׳); *לוח עץ קטן יכו בו על הלבנים בעת הכביסה.

מְזוֹרָה*, נ, קורת הבד לסחט בה; מזודה, שק הנוסעים.

מֵזַח, ז, (כ׳ מְזִחִי, ר׳ מְזָחִים, ס״ר מְזָחֵי־), חגורה, אזור; חזק, אמץ; משען; מסתר; ⁰כעין קיר אבנים חזק יוצא אל הים למחסה ומסתר לאניות מפני גלי הים וסופותיו[1].

מַזְחִילָה*, נ, מרזב או צנור בנוי בכתל להורדת מי הגשמים.

מז״ט, ר״ת, מזל טוב.

מְזִיגָה*, נ, מלאכת המוזג והמוהל יין במים, יציקה בכוס.

מֵזִיד*, ת, מכַון להרע, עושה רע בכונה.

— בְּמֵזִיד*, תה״ם, ברצון רע, בכונה רעה.

מָזִיחַ, ז, חגורה, אזור.

מְזֻיָּף*, ת, לא אמתי, דבר שאין אמתותו כמו שהיא נראה.

מַזִּיק*, ת, משחית, מֵרֵעַ; גורם נזק. ז, שד, רוח רעה, מחבל.

מַזְכִּיר, ז, כותב ספרי זכרונות של המלך; סופר סתרים; סופר נאמן; ⁰סופר במוסד או בחברה.

מַזָּל, ז, (מַזָּלוֹת), קבוצת כוכבים; ˚כוכב לכת; *כוכב; גורל האיש ומנת חלקו בחיים; גורל האיש על פי השפעת הכוכב שבזמן הופעתו נולד.

— מַזָּל טוֹב!⁰, מבטא ברכה לאיש במקרה שמחתו.

[1]) מזח, Hafendamm, mole, молъ

מַזְלֵג, ז, (מַזְלָגוֹת), כף בעלת שנים לקחת בה בשר מן הקערה או מן הסיר.

מְזִמָּה, מְזִמָּתָה, נ, מחשבה לעשות דבר; תבונה, דעת; תחבולת רשע; שקר, תרמית.

מַזְמוּטִים*, ז״ר, זמירות שמחה ותענוגים.

מִזְמוֹר, ז, (ר׳ מִזְמוֹרוֹת*, גם מִזְמוֹרִים*), שיר תהלה ותפלה לה׳; שיר, שירה; אחד מפרקי ספר תהלים.

מַזְמֵז*, פ״י, רִכֵּך, עשה רך.

הִתְמַזְמֵז*, היה רך, התרכך.

מְזֻמָּנִים*, ז״ר, כסף בעין.

מְזַמֵּר, ז, משורר, מנגן.

מַזְמֵרָה, נ, (ר׳ מַזְמֵרוֹת), סכין לזמר גפן.

מְזַמֶּרֶת, נ, (ר׳ מְזַמְּרוֹת), צבת להטבת הנרות; 0משוררת, מנגנת.

מזמרה.

מְזִמָּתָה, ר׳ מזמה.

מִזְנוֹן0, ז, ארון האכל, ארון כלי האכל.

מִזְעָר, תה״פ, מעט, לא רב.

— מְעַט מִזְעָר, מעט בהפלגה (כמו: „מאד" לרבוי).

מַזְקֶפֶת0, נ, מגרדת של זיפים לזקף את השערות באריג.

מַזָּר, ז, מזל, קבצת כוכבים.

מזר* (מָזַר*, יִמְזוֹר*), מַזֵּר*, טוה, שזור.

מְזָרֶה, ת, מפזר, מפיץ.

מִזְרֶה, ז, כלי לזרות בו התבואה אחרי הדיש להבר הבר מן התבן.

מַזָּרוֹת, ז״ר, כוכבי לכת, מזלות.

מִזְרָח, ז, מקום מוצא השמש, פאת קדם; 0לוח מצֻיר וכתובים בו פסוקים ששמים בבית הכנסת לפני תבת החזן, או בבית יולדת או בבית פרטי על הקיר המזרחי.

— אַרְצוֹת הַמִּזְרָח0, ארצות אסיה והחלק המזרחי של אירפה.

מִזְרָחִי*, ת, של מזרח, ממזרח. ז, איש יושב בארצות הקדם או בן ארצות הקדם.

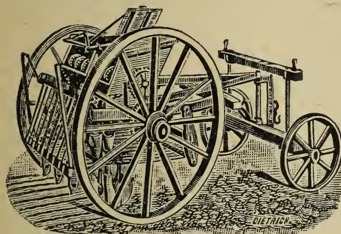
— מִזְרָחִית צְפוֹנִית 0 או מִזְרָחִית דְּרוֹמִית, הצד הנוטה בין מזרח וצפון או בין מזרח ודרום.

מְזָרִים, ז״ר, הרוחות המפיצות את העננים; כוכב כימה(?).

מִזְרָן*, מצע, כר גדול על המטה לשכב עליו.

מִזְרָע, ז, זרע השדה, מה שזורעים בשדה; מקום זרוע.

מִזְרָעָה0, נ, מכונה לזריעת זרעונים בשדה.

מזרעה.

מִזְרָק, ספל, אגן; גביע גדול עם צנור על שפתו.

מִזְרָקָה0, נ, מזרק מים, ברכת מים וממנה עולים המים למעלה דרך צנור ומשתפכים למטה בתמונות שונות.

מֹחַ, ז, (ר׳ מֹחוֹת גם מוֹחִין), שקוי עצמות החי; החמר הלבן הנמצא בגלגלת החי; 0סמל השכל.

מֵחַ, ת, (ר׳ מֵחִים), שָׁמֵן, דשן.

מחא (מָחָא, יִמְחָא), פ״ע (־כַּף, ־יָד), הכה כף אל כף להשמיע קול; *מחה, מחוק.

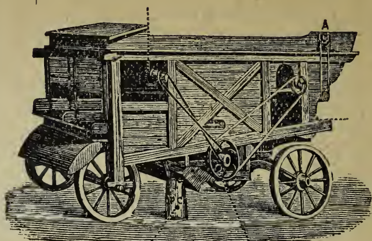
מַחְאָה*, נ, אסור, צווי; חות דעת נגד איזה דבר, גלוי דעת להתנגדות.

מְחַבֵּא*, ז, מחפש, בודק ומחפש.

מַחֲבֵא, מַחֲבֹא, ז, מַחֲבוֹאָה*, מַחֲבוֹיָה*, נ, מקום להסתר בו, מסתר.

מַחְבּוֹט*, ז, מקל לחביטת זיתים.

מַחְבָּטָה0, נ, מכונה לחבט בה את התבואה, טרבל.

מחבטה.

מְחַבֵּל, ת, משחית, מקלקל; *שד, רוח רעה, מזיק.

מַחְבֶּצֶת0, כלי לחבץ בו חמאה.

מחבצת.

מְחַבֵּר0, ז, כותב ספר.

מְחַבֶּרֶת, נ, (ר׳ מְחַבְּרוֹת), קורה לחבר שני חלקי בנין; חשוק ברזל לחבר שני גופים; 0כותבת ספר.

מְחֻבָּר*, ת, קשור לדבר.

מַחְבֶּרֶת, נ, (ר׳ מַחְבָּרוֹת), קשור, אחוד, אגדה; מקום חבור שני חלקי דבר; 0גליונות ניר קשורים ונאחזים יחד; ספר ספורים שונים; ספר קטן.

מַחֲבַת, נ, כלי ברזל לא עמוק למאפה תנור או לטגון עם יד לאחז בה.

מַחְגֹּר*, ז, חבל קשור בצואר הסוס הרתום לעגלה.

מַחֲגֹרֶת, נ, חגורה.

מְחֻדָּד*, ת, חד; 0חד השכל, חריף.

מְחֻדָּשׁ*, ת, דבר שבא מחדש.

מחה (מָחָה, יִמְחֶה), פ״י, מרוק, שטוף והדח דבר במים; קנח ונקה; מחוק והסר כאבן; *הכה, הלקה; אַסֵּר, מנוע מעשות. הִמָּחֵה, המרק או המחק מבלי השאר זכר; *הִמּסֹ. מַחֵה*, שטוף וקנח לנקות; קנח; אַסֵּר, צוה לבלי־; חוה דעת נגד־, התנגד ל־; גרד מ־, מרוק מ־; שחוק; הַמסה, הַתך. מֻחֹה, הלחך, התלקק כלו. הַמְחֵה, מחק מבלי השאר זכר; אַבד והשחת; *הַמסה, הַתך; תת שטר לאחר כי הוא ישלם בעדו; חשוב למֻמחה וידען. הִתְמַחֵה*, הֵחשב כמֻמחה; היה מֻמחה ומֻנסה בדבר.

מָחוֹג*, ז, תנועת הידים לאות וסמן; 0מחט השעון המורה את השעה.

מחוגה.

מְחוּגָה, נ, כלי ציור, כלי לחרט בו חוג עגול.

מָחוֹז, ז, (ר מְחוֹזוֹת), גבול, תכלית; *עיר; מקום השוק; 0פלך, חבל ארץ, עיר וסביבותיה השיכים לפקיד אחד.

מְחוּי*, ז, פעלת המוחה והמוחק; פעלת המנקה ומקנח.

מָחוּי*, ת, נשכח, שאין לו עוד זכר; מֵת; סרוס.

מָחוֹךְ*, ז, מין חזיה שיש בה מקלות ברזל או שני התנין תלבשנה הנשים על מתניהן לתת לגופן תבנית יפה; צחוק, חיוך.

מָחוֹל, ז, (ר׳ מְחוֹלוֹת), כרכור, רקידה במעגל; *חלק כרם בלתי נטוע שבין הגפנים ובין הגדר; עגול.

מְחוֹלָה, נ, מחול במעגל.

מָחוֹק*, ז, כלי שמוחקים בו את המדות, מעבירים אותו על פני המדה הגדושה להסר ממנה את העדף.

מָחוּק*, ת, (מדה), בצמצום, בלי ערף ותוספת.

מְחוֹקֵק, ז, עושה חקים, נותן חקים; כלי לפתח בו פתוחים.

מְחֹוָּר*, ת, ברור, מובן; יותר טוב.

מַחֲוֶרֶת*, נ, ידיעת דבר בברור; ידיעה ברורה.
מַחוּשׁ*, ז, מחלה, חלי, כאב, חֻלשה; ספק.
מָחוּשׁ*, ז, קרן המשוש לרמשים, זיז.
מַחֲזֶה, ז, (ר׳ מַחֲזוֹת°), מראה, חזיון נבואי; °חזיון על הבמה בתיאטרון.
מֶחֱזָה, נ, רֶוַח, הנשקף בין שני טורים, רֶוַח בין שתי שדרות.
מַחֲזוֹר*, ז, תקופה של השמש או הירח; °סדר התפלות והפיוטים לחגי בני ישראל; רובה קטן, העוצר בקרבו כדורים אחדים יחד.
— **מַחֲזוֹר גָּדוֹל***, סבוב השמש בכ״ח שנים; (־שֶׁל הַיָּרֵחַ°) סבוב הירח בכ״א שנים.
— **מַחֲזוֹר קָטָן°**, סבוב הירח בי״ט שנים; (שֶׁל הַשֶּׁמֶשׁ°) סבוב השמש בארבע שנים.
— **מַחֲזוֹר הַמַּדָּעִים°**, ספר אוצר בקרבו ידיעת כל החכמות והמדעים השונים, כל־בו.
מַחֲזִירָה*, נ, מהדורה.
מַחֲזִית*, נ, זכוכית שמביטים דרכה.
מחז״ל, ר״ת, מאמר חכמינו זכרם לברכה.
מֻחְזָק*, ת, מקבל, ידוע; שהכירו אותו ל־.
מחט* (מָחַט*, יִמְחַט*), פ״י, הסר הפחם מראש פתילה; נקה את הָאַף, הוציא את הלֵחָה מן האף; הפל ילד מת.
מַחַט*, נ, (ר׳ מְחָטִים*), כעין בד קטן דק עשוי פלדה שקצהו האחד חד ובקצהו השני חור (קפה) לשים בו חוט לתפר; דקירת המחט בתפירה; °מצבת אבן מרבעה גבוהה ההולכת וחדה למעלה שהעמידו על הקברים, ביחוד במצרים.
— **מַחַט שֶׁל סַקָּאִים***, נ, מחט עבה של תופרי שקים.
— **מַחַט הַשָּׁעוֹן°**, נ, מחוג, כעין מקל על אבן השעות להראות את השעה.

מַחְטָבָה*, נ, חטיבה.
מְחִי, ז, מהלומה, מכה, קול הולם.
— **מְחִי קָבֶל**, ז, כלי מלחמה להכות בו חומה ולהרסה.
(**מְחִיאָה**) **מְחִיאַת כַּפַּיִם°**, נ, הכאה בכפים האחת אל השניה לאות הסכם והלל.
מְחֻיָּב*, ת, חיב, שעליו החובה לעשות.
מִחְיָה, נ, (ס׳ מִחְיַת־, כ׳ מִחְיָתִי), מאכל להחיות, מזון, כלכלה; תקומה, העמדה בחיים; ספחת בשר חי בעור האדם; *חיה, יצור (מִחְיַת הים).
— **בֵּית מִחְיָה***, ז, מקום שמוכרים בו מיני מזון.
מְחִיָּה*, נ, פעלת המוחה והמוחק; כליון, פעלת המשחית והמכלה.
מְחִילָה*, נ, סליחה, כפרה, נשיאת עון; וִתּוּר על חוב.
— **בִּמְחִילַת כְּבוֹדוֹ°**, מ״ק, יסלח נא לי.
מְחִיצָה*, נ, פעלת המוחץ ופוצע; חלוקה, פעלת המחלק דבר; גדר, קיר מבדיל; מקום גדור ומגבל לאיש; מחנה.
מְחִיקָה*, נ, פעלת המוחק והמוחה, מחִיה.
מְחִיר, ז, שלום, תמורה; מה שצריך לתת או מה שנותנים או מקבלים בעד דבר; מקח, ערך הדבר ושויו; שכר.
מחל* (מָחַל*, יִמְחֹל*, צווי: מְחַל) פ״י, סלוח, כפר, נשוא עון; וַתֵּר; ותר על חוב. **הִמָּחֵל***, הסלח, התכפר; היה פטור מחוב, משעבוד.
מְחִישָׁה°, נ, הרגשה על ידי החושים.
מְחַל*, ז, מיץ הפרי, ר׳ מהל.
מַחְלָבָה°, נ, בית להכנת מעשי חלב; בית שמוכרים בו חלב ומאכלי חלב.
מַחֲלָה, נ, (ולפעמים: מַחֲלֶה, ז), חלי, רפיון הכח, מדוה, מצב האיש הכואב והדואב.
מְחִלָּה, נ, מאורה, חור, חלל בארמה; *מערה; מקום נבוב בגוף.

מַחֲלוּי, ז, (ר' מַחֲלָיִים), מחלה, מכאוב, חלי.

מָחְלָט*, מֻחְלָט*, ת, גמור, שאין בו שום ספק.

מַחֲלוֹקֶת, ר' מחלקת.

מַחֲלִיקַיִםo, ז״ז, נעלי ברזל להחלק בהם על הגליד או על רצפה חלקה.

מְחַלָּן*, ז, מי שמוחל וסולח תמיד.

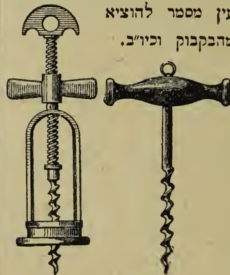
מַחֲלָף, ז, סכין גדולה לבשר, חלף, סכין השוחטים.

מַחְלָפָה, נ, מקלעת שער הראש, קווצת שער.

מַחֲלֵץo, ז, כעין מסמר להוציא בו הפקק מהבקבוק וכיו״ב.

מַחֲלָצָה, נ, (ר' מַחֲלָצוֹת), בגד נקי וטוב לימי חג וכדומה.

מַחְלְצַיִם*, ז״ז, כלי להחלקה או שפוי טיט (בבנין).

מחלץ.

מַחֲלֵקo, ז, כלי מלאכה של הסנדלר להחליק בו את קמטי העור.

מַחְלָקָה, נ, הפרדה, הבדלה; *מחלקת, מריבה, ריב, התנגדות; חלק; oזן, מין; מדרגה; לשכה, כתה בבית ספר; סניף של מוסד וכדומה מיחד לאיזה עבודה מיחדת.

מַחֲלֹקֶת, נ, (ר' מַחְלְקוֹת, מַחֲלוֹקוֹת*), הבדלה, פעלת המבדיל והמחלק; סדור קבוץ להלקיו; פלוגת אנשים; *מריבה, התנגדות, סכסוך, ריב ומדנים; פרוד הדעות בענין.

מָחֲלַת, נ, מין כלי זמר; *שם שדה.

מֵחָם*, ז, כלי להחם בו מים על ידי פחמים שיתנו בצנור מיחד אשר בתוכו.

מַחֲמָאָה, נ, משמן החמאה; דברים חלקים ונעימים; oדברי חנופה.

מַחְמֵאָהo, נ, מחבצת, כלי לחבץ בו חמאה.

מַחְמָד (ר' מַחְמַדִּים, מַחְמַדֵּי־), מַחֲמֹד (ר' מַחֲמֹדִים, מַחֲמֹדֵּי־). ז, תאוה לעינים, דבר נחמד לוקח לב.

מחם.

מַחְמָל, ז, דבר אהוב שהנפש חומלת וחסה עליו; משאת נפש.

מַחְמֶצֶת, נ, בצק מחמץ בשאור, חָמֵץ.

מֵחֲמַת*, מ״י, מפני־, מטעם; על ידי־.

מַחֲנֶה, זו״נ, (ר' מַחֲנוֹת גם מַחֲנִים), מקום חנות שַׁירת נוסעים או קהל הצבא או קהל רועים; מקום שכונה ודירה; שַׁירת נוסעים; חיל, אנשי המלחמה, אנשי הצבא; קבוץ אנשים.

— מַחֲנַיִם, שני מחנות.

— מַחֲנִים, מקומות מושב פרזים בלי חומה.

מַחֲנָק, ז, מיתת חנק, חניקה.

מַחֲסֶה, ז, מקום מסתר, מפלט; מגן, איש שחוסים בו.

מַחְסוֹם, ז, סוגר לפתחון הפה, זמם.

מַחֲסוֹמִית*, נ, עצירה; הסוס, הרוק.

מַחְסוֹר, ז, גרעון והעדר דבר נצרך; עני, ריש, דלות, עניות; מה שדרוש לצרכי איש, צרך.

מַחְסָן*, ז, אסם, בית לצבר בו סחורות ודברים שונים.

מְחֻסְפָּס, ת, עשוי פצלות פצלות; לא חלק, מלא שרטות וגבנונים.

מַחְפָּצָהo, נ, כלי לשמר בו תכשיטים או חפצים יקרים.

מַחְפֶּרֶת*, נ, שדה שנעקרו עציו.

מַחְפֹּרֶת*, נ, מכרה שחופרים להוציא ממנו מתכות או מלח וכדומה; המוצא מהמכרה;

פרי אדמה מוצאים על ידי הפירה.

מחץ (מָחַץ, יִמְחַץ), פ״י, בקוע, שבור; רצוץ, פצוע, פגוע; טבול; הַשקע. הִמָּחֵץ⁰, הִפצע, היה לפצוע.

מַחַץ, ז, בקיע, פצע; *כלי חרס גדול לקבלת משקה; כלי לדלות בו.

מַחְצֵב, ז, (ר׳ מַחְצְבִים), מלאכת חוצב בהר; מקום שחוצבים משם אבנים; מחפרת, מכרה, מקום שחופרים בו מתכות אי מלח וכיו״ב.

מַחְצָב⁰, ז, מעדני הארץ, הרוממים המוצאים מן הארץ.

מֶחֱצָה, מַחֲצִית, נ, חצי, חלק אחד מדבר הנחלק לשנים בשוה.

— מֶחֱצָה עַל מֶחֱצָה⁰, לחצאים, לשני הלקים דומים ממש, הצי בדיוק.

מַחְצֶלֶת*, נ, (ר׳ מַחְצָלוֹת*), שטיח עשוי קש או קנה או גמא.

מֶחְצְצָה⁰, נ, קסם לנקות בו את השנים.

מַחְצֵר (או: מְחַצֵּר), ז, תוקע בחצוצרה.

מחק (מָחַק, יִמְחַק), פ״י, מחוץ, בקוע, פצוע; *מחה, גרד והסר את הכתב; גרד שער מעור; הישר, עשה ישר והלק; הסר מה שעולה מעל שפת המדה (בתבואה) בשעת המדידה. הִמָּחֵק, הוסר והגרד והמחה.

מַחֵק*, גרד מן־, הסר מן־.

מַחַק*, ז, המקום הנמחק והנמחה; מחיקה; מָחוֹק, כלי שמוחקים בו את המדות, מעבירים אותו על פני המדה הגרושה להסר את העדף.

מֶחְקָר, ז, (ר׳ מֶחְקָרִים), עמק, מעמק, תעלומת דבר; ⁰חקירה מדעית, דרישה, שאלה ודרישה לדעת דבר נעלם.

מָחָר, תה״פ, (ז), ביום השני, ביום שיבא אחרי היום הנוכחי; ביום שיבא אחרי זמן.

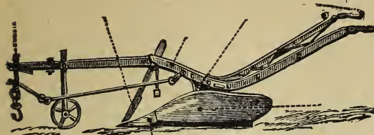
— לְמָחָר, ליום השני.

— מָחָר הַשְּׁלִישִׁית, ר׳ מָחרתים.

מַחֲרָאָה, נ, בית הכסא.

מַחֲרֹזֶת, נ, (ר׳ מַחֲרוֹזוֹת), אגרה, חבילה; דברים אחדים הרוזים יחד על חוט.

מַחֲרֵשָׁה, נ, (כ׳ מַחֲרַשְׁתִּי, ר׳ מַחֲרֵשׁוֹת), כלי האכר הפולח ובוקע את האדמה; כלי למלאכת החורשים; כלי מלאכת חרש עץ ואבן.

מחרשה.

מַחֲרֶשֶׁת, נ, (כ׳ מַחֲרַשְׁתִּי, ר׳ מַחֲרָשׁוֹת), כלי ברזל הפולח ובוקע את האדמה בחרישה, כלי החורש.

מָחֳרָת, תה״פ, (מ־, ולפעמים: ל־), ביום השני שאחרי היום שנדברו על ארותיו (בספור דבר).

מָחֳרָתַיִם*, תה״פ, היום שאחרי יום המחר.

מַחֲשָׁב⁰, ז, מחשבה (בפיוטי הספרדים).

מַחֲשָׁבָה, נ, (כ׳ מַחֲשַׁבְתִּי, ר׳ מַחֲשָׁבוֹת, מַחְשְׁבוֹת), הגות לב, מזמר, עצת לב, כַוָּנָה, מגמה.

— בַּעַל מַחֲשָׁבוֹת⁰, בעל תחבולות, מלא מזמות.

מַחֲשֶׁבֶת, נ, מזמה בחרשת מלאכה, אמנות.

מַחְשָׁךְ, ז, (ר׳ מַחְשַׁכִּים), מקום חשך, אופל.

מַחְשֹׂף, ז, גלוי, התגלות.

מַחֲתָא*, מְחָתָא* (ארמית), נ, מכה.

מַחְתָּה, נ, כלי לחתות בו גחלי אש; מספרַים למחט בהן את פחם הפתילה בנר; מקום לאסף את האפר במנורה.

מְחִתָּה, נ, הֶרֶס, שבר, צרה, אסון, פגע.

מְחֻתָּן*, ז, מְחֻתֶּנֶת*, נ, אנשים שבניהם השתדכו והתקרבו קרבת חתון.

מְחֻתָּנוּת⁰, נ, קרבת האנשים שבניהם השתדכו זה בזה.

מַחְתֶּרֶת, נ, פרצה חפורה מתחת לקיר בית; *מקום פתוח, פרץ, בקע.

מ"ט, ר"ת מאי טעמא (מה הטעם, מה הסבה).

מַטְאֲטֵא, ז, (כ' מַטְאַטְאִי, מַטְאֲטַאֲךָ, מַטְאַטְאוֹ, ר' מַטְאַטְאִים, מַטְאַטְאֵי), אגֻדת שבטים לפנות קרקע, בית או רחוב, מכבד לכבד בו בית.

מטאטא.

מַטְבֵּחַ, ז, (ר' מַטְבְּחוֹת), הרג, קטל; במה שעליה הורגים את הנדונים למיתה.

מִטְבָּח°, ז, חדר הבשול.

מַטְבְּחַיִם*, (בֵּית־), בית ששוחטים בו את הבהמות.

מַטְבֵּעַ*, זו"נ, (ר' מַטְבְּעוֹת*), חתיכת מתכת עם צורה קבועה, שיש לה מחיר קבוע; שמע איש; נסח, סדר שנקבע.

מִטָּה, נ, ערש למשכב, כלי עשוי לשכב עליו; ספה, מטת מושב; מטה לשאת בה מת; אפריון, מעין כסא לשאת בו אדם; *צאצאים, זרע.

מַטֶּה, ז, (ר' מַטִּים, גם מַטּוֹת), מקל, בד; ענף; שבט, שוט; סמל ההכאה והרדיה; משען, מסעד; משפחה, צאצאי ראש בית אב אחד.

מַטָּה, תה"פ, בתחתית דבר, בשפל, (הפך; מעלה); בשפל המצב; *ארץ, תבל, חלד.
— לְמַטָּה מ־, מִ־ וּלְמַטָּה, תחת (במקום); פחות (בזמן).

מֻטֶּה, ז, הֶרֶס, מפלה; אי סדרים, לא ישר.

מֻטָּה, נ, מפרש, משלח, ממתח, התפשטות; *הקרסול שבקצה האחרון של כנף העוף.

מִטְהֶרֶת*, נ, כלי או צנור למים צוננים להשטף בהם במרחץ לאחר הרחיצה.

מְטוּ*, מְטוּתָא*, ז, (ארמית), בקשה (נמצא ביחוד במבטא: בְּמָטוּ מִינָךְ! בְּמָטוּתָא מִינָךְ!— בבקשה ממך, אנא).

מַטְוֶה, ז, (ס' מַטְוֵה־, כ' מַטְוִי), מלאכת מעשה שזירה, עשית חוטים מצמר או מכתנה.

מַטְוִיָּה°, נ, מכונה לטוית חוטים.

מְטוּתָא*, ר' מטו.

מַטְחֵן*, מִטְחָן*, ז, טחנה, בית רחים; כלי למרס בו ענבים וכדומה.

מְטֻטֶּלֶת*, מְטֻלְטֶלֶת*, נ, אנך, משקלת אנך, חתיכת ברזל או עפרת קשורה בחוט הנאחז בקצהו השני למעלה, ישתמשו בו לכַוֵּן ישר הבנין; חתיכת מטלית מְדֻלדלת; בר עם עלים מְחֻבּר לפרי; כר מלא מוכין; °(בשעון קיר וכדומה), כעין מקל מתכת ובקצהו כעין לוח או מטיל מתנועע הנה והנה ומניע את הגלגלים בשעון או במכונה.

מטטלת.

מְטַטְרוֹן*, ז, שם ראש מלאכי השרת באגדה ובפיוט, המלאך שר הפנים.

מְטִיל, ז, מוט, בד ברזל, בד למשא.

מַטִּיף°, ז, דרשן, נואם.

מַטְלוֹן*, ז, מקום גלות, ששם עובדים הפושעים במלאכת המכרות.

מְטַלְטְלִים*, מִטַּלְטְלִים*, ז"ר, חפצים, נכסים שיכולים להעבירם ולטלטלם ממקום למקום (בנגוד למקרקע—קרקעות ובתים).

מְטַלְטֶלֶת*, ר׳ מטטלת.

מַטְלִית*, נ, (ר׳ מַטְלִיּוֹת*), סחבה, בלוי סחבות; חתיכת אריג שתולים על גבי בגד במקום שהוא קרוע; פלח, חתיכה.

מִטְמוּט*, ז, תנודה, תנועה; רעידה, כשלון.

מַטְמוֹן, ז, (ר׳ מַטְמוֹנִים), אוצר טמון ונסתר; מתכיות טמונות באדמה; *מקום נסתר ונעלם.

מַטְמוֹנִית*, נ, (בְּ-), בסתר, במחשך (הפך מן: בְּפַרְהֶסְיָא).

מַטְמוּרָה0, נ, חפירה עמוקה באדמה לאצר בה את התבואה; הדבר השמור והטמור.

מַטְמֵט*, פ״י, הַמעד; הנד, הנע. הִתְמַטְמֵט*, התפורר, התמעט, היה לחלקים דקים מאד.

מַטְמֹנֶת*, נ, אוצר שמור.

מַטָּע, ז, (ס׳ מַטַּע, ר׳ מַטָּעִים, מַטָּעֵי), שתילת עצים, נתינת גרעין או ענף עץ בארץ כי יצמח ממנו עץ.

מַטָּעָה*, נ, מטע, שתילת עצים; 0כבר גדולה שזורעים או שנוטעים בה.

מַטְעָמָה*, נ, מאכל נעים משיב נפש.

מַטְעַמִּים, מַטְעַמּוֹת, ז״ר, מאכלי תאוה, מאכלים ערבים לחך.

מַטְעֶמֶת*, נ, דבר שאדם טועם בלבד מבלי כַונת אכילה.

מִטְעָן*, ז, משא שהנוסע לוקח אתו לדרך, כבֻדה.

מִטְפַּחַת, נ, (ר׳ מִטְפָּחוֹת), סודר רחב ששמים על הכתפים; חתיכת אריג ישימו על הראש או על הצואר; תכריך ספרים; מַגבת, חתיכת בד לנגב בה הידים והפנים.

— מִטְפַּחַת הַסַּפָּרִים*, נ, כעין סנור ששמים הספרים על המסתפרים לקבוץ השערות.

מְטֻפָּל*, ת, מלא עד להכביד; שבני משפחתו רבים.

מְטַפְּסִים0, ז״ר, מין בבעלי החיים המטפסים על העצים; מיני הצמחים המשתרגים ומטפסים ועולים למעלה.

מָטָר, ז, (ס׳ מְטַר־, ר׳ מְטָרוֹת, מִטְרוֹת), גשם, יורה, נטפי המים היורדים מן העננים אשר בשמים.

— מְטָר סוֹחֵף, גשם חזק.

(מטר) הֻמְטַר, היה רטוב מגשם. הִמְטִיר, הִגשים, הוריד גשם; הִרטב בגשם.

מַטָּרָה, נ, (ס׳ מַטְרַת־, ר׳ מַטָּרוֹת, מַטָּרוֹת), משמר, בית כלא, בית אסורים; ציון מוצב למורים בקשת או ברובה לכונן אליו הציהם או כדוריהם; 0תכלית, תעודה.

מַטְרוֹנָה*, מַטְרוֹנִית*, נ, אשה החשובה ונכבדה, שָׂרָה (ביחוד גבירה רומית).

מֶטְרוֹפּוֹלִין*, נ, עיר הבירה.

מַטְרִיד*, ז, כידון הצידים; שפוד קטן.

מִטְרִיָּה0, נ, כעין סככת גג ישאו ביד להתכסות בגשם והיא מתקפלת סביב למקל התקוע באמצע ומתפתחת לרצון נושאה.

מטריה.

מִטַּרְפְּסָא*, ז, (ארמית), מה שמגיע לאיש, ענש, (נמצא ביחוד במבטא: פלוני שָׁקִיל לְמִטַּרְפְּסֵיה, כלומר: פלוני קבל חובו, בא עליו הענש שהיה ראוי לו).

מִטְרָק*, ז, שבט להכות בו, שבט שמשתמשים בו החמרים.

מַטַּרְתָּה*, נ, חיל המשמר; משמר; כיס עור.

מִי, מ״ג לשאלה, כנוי להחי הבלתי נקוב בשמו בין יחיד ובין רבים; אחד; יהיה מי שיהיה; *האם? האמנם?

— מִי הוּא? מִי הוּא זֶה? להפלגת השאלה וההתפלאות.

— מִי וָמִי, מי הוא זה ?
— מִי יִתֵּן, הלואי.
מֵי, ר׳ מים.
מִידֵי*, מג״ס, איזה דבר; האם?
— לֹא מִידֵי*, שום דבר, אפס ואין.
מְיֻדָּע, ז, ידיד, מַכר, רֵעַ.
מִיהָא*, מִיהַת*, מ״ח, בכל אֹפֶן, איך שיהיה.
מִיהוּ*, מ״ח, אבל; בכל זאת, עם כל זאת, לפחות.
מִיּוּן⁰, ז, סדור העצמים למיניהם.
מְיֻחָד*, ת, נועד, מוכן; נבדל ונפרד מאחרים.
— שֵׁם הַמְיֻחָד, שם אלהים.
מֵיחוּשׁ*, ז, הרגשת מכאוב; כאב, מדוה.
מְיֻחָס*, ת, מבני מרום עם הארץ; בן אבות נכבדים; נכבד ונשוא פנים; נבדל לטוב מ־; ⁰שיש לו זכויות מיחדות.
מִיט*, ז, נפילה, כשלון, מוֹט.
מֵיטָב, ז, היותר טוב, המֻשבח, הנבחר; החלק הטוב.
מִיכָל, ז, נהר יורד מן ההרים; מקוה מים.
מִיל*, ז, מרחק של אלפַּים אמה; האבן המֻצבת בדרך בקצה כל מיל.
מֵילָא⁰, מ״ק, יהי כן.
מִילָה*, נ, כריתת בשר הערלה; אבר הזכרות.
מֵילָה*, נ, מין עץ סרק גדול[1].
מִילָת*, נ, צמר נקי; משי.
מִילָת*, ז, החלק התחתון התפוח שבתנוך האזן.
מַיִם, ז״ר, (ס׳ מֵי־, מֵימֵי, כ׳ מֵימַי), הנוזל הידוע הנמצא בבטן האדמה, בנהרות, בנחלים, בימים ובבארות שאין לו לא צבע, לא ריח ולא טעם והוא אחד מארבעה היסודות של העולם ומשמש למשקה העקרי של בעלי החיים; מטר, גשם; דמעות; מקור מולדת עם.

[1] מילה, Ясень, Eschenbaum, frêne, ach-tree.

— בָּאוּ מַיִם עַד נֶפֶשׁ, הצרה רבה מאד שאי אפשר עוד לסבל.
— הָיָה הַלֵּב לְמַיִם, פחוד מאד.
— שָׁתָה מֵימֵי פְּלוֹנִי* למוד אצלו.
— מַיִם אַחֲרוֹנִים*, נ, נטילת הידים אחרי האכילה לפני ברכת המזון.
— מֵי אַפְסַיִם, מים לא עמוקים.
— מֵי אֵפֶר*, ז״ר, בֹּרית, מים מערבים באפר לכבוס לבנים וכדומה.
— מֵי גְפָנִים*, ז״ר, עסים גפנים.
— מֵי גְשָׁמִים*, ז״ר, המים שירדו מהעננים.
— מֵי דְבַשׁ*, ז״ר, משקה עשוי ממים מבשלים עם דבש וכשות.
— מֵי חַטָּאת, ז״ר, מי אפר הפרה (האדֻמה) לטהרת הטמאים.
— מַיִם חַיִּים, ז״ר, המים הנובעים מהמקור, מהמעין.
— מֵי חָלָב*, ז״ר, קום, נסיוב החלב.
— מֵי מֶלַח⁰, ז״ר, מים מערבים במלח רב.
— מֵי מַחְצָב⁰, ז״ר, מים שיש בהם טבע המחצבים השונים.
— מֵי מָתְנַיִם, ז״ר, מים לא עמוקים המגיעים עד המתנים.
— מֵי נִדָּה, ר׳ מי חטאת.
— מֵי נֹחַ, (במליצה) כנוי למי המבול שהיו בימי נח.
— מֵי פֵּרוֹת*, ז״ר, עסים של פרות.
— מֵי רֹאשׁ, ז״ר, מים מרים; ארס.
— מַיִם רִאשׁוֹנִים*, ז״ר, נטילת הידים לפני האכילה.
— מֵימֵי־, מֵי רַגְלַיִם, ז״ר, שתן.
— מֵי שָׂחוּ, ז״ר, מים שאפשר לשחות בהם.
— מַיִם שֶׁלָּנוּ*, ז״ר, מים שעמדו בכלי כל הלילה.
— מֵי שְׁפִיכוּת*, ז״ר, מים שאינם ראוים לשתיה, שופכים.

— בֵּית הַמַּיִם*, ז, חדר להשתין בו.
— מֵימוֹת*, ז"ר, ר' מים.
מֵימִיּ°, ת, שטבע מים לו.
מֵימָן°, ז, החמר האדי המוליד את המים.
מֵימַר*, מֵימְרָא*, ז, (ארמית), מלה, דבור; מאמר, מבטא.
מִין, ז, זן, סוג, מפלגה, מחלקה מיחדה; *כופר, בוגד בדתו; אפן, דרך; מין החי (זכר או נקבה).
— כְּמִין*, תה"פ, דומה ל־.
— לְמִינוֹ, לְמִינֵהוּ, וכיו"ב, כולל המינים של עצם אחד.
מִיּוּן°, פ"י, סדר עצמים למיניהם.
מִינוּת*, נ, כפירה, בגידה בדת; חלוקת דעות.
מֵינִיקוֹת*, נ, פעלת המינקת את הילד בשדיה.
מֵינֶקֶת, נ, (כ' מֵינַקְתִּי, ר' מֵינִיקוֹת), האשה הנותנת את שדיה לילד למץ חלב; אומנת, מחנכת; *משאב, משאבה, קנה חלול ששמים ראשו האחד בנקב הבית ומוצצים בפה מראשו השני והמשקים יוצאים דרכו.
מִיץ, ז, דחיקה, כבישה; עסיס, הנוזל היוצא מן הפרי אם יסחטו אותו; *לחות, לֵחָה.
מִיצָה*, נ, הקשר של הצמחים, הקשר של פרקי הקש.
מֵירוּג* (מֵרוּג*), ז, אסף פרי הגנה קמעא קמעא לא בפעם אחת.
מַיִשׁ*, ז, מין עץ[1].
מְיֻשָּׁב*, ת, מלא מנוה, שאנן, שלאנן, שלו; °אזרח, היושב במקומו.
מְיֻשָּׁב*, תה"פ, בשבתו, במצב ישיבה.
מִישׁוֹר, ז, מקום ישר בלי רמות ועמקים; ישר, צדק; אמת, רוח נכונה, תם לב.
— בְּמִישׁוֹר, תה"פ, בישר וצדק.
מֵישָׁר*, ז, תלם בקו ישר, ערוגה ישרה.

[1] מיש - Боярышникъ, Eisbeer-baum, alisier.

מֵישָׁרִים, ז"ר, ישר, ארחות צדק וישר; דברי אמת וצדק; דרך ישרה; תה"פ, בישר, באמונה, בתם לב.
מִיתָה*, נ, (ר' מִיתוֹת*), מָות, תם ימי החיים.
— מִיתַת עַצְמוֹ*, נ, מות טבעי.
— מִיתָה חֲטוּפָה*, נ, מיתה פתאומית.
— מִיתָה מְשֻׁנָּה*, נ, מות לא טבעי.
— אַרְבַּע מִיתוֹת בֵּית דִּין*, ארבעה מיני המיתה שאפשר לשופטים לדון בם את האשמים (סקילה, שרפה, הרג וחנק).
מִיתוּתָא*, (ארמית), מיתה (במשל: „אִי חַבְרוּתָא אִי מִיתוּתָא", לאמר: או לחיות בחברה או למות).
מֵיתָר, ז, (ר' מֵיתָרִים), חבל, כבל, פתיל; חבלי האהל שבסופם היתדות שתוקעים בארמה; חוט הקשת, חוטי הכנור ויתר כלי זמר; *החלקים המקשרים את השרירים.
מָךְ, ז, (ת'), עני, דל; *נדכה, שפל רוח.
מַכְאוֹב, ז, (ר' מַכְאוֹבִים גם מַכְאוֹבוֹת), כאב, מדוה, חלי; יסורים, צרות ופגעים.
מַכְבֵּד*, ז, (ר' מַכְבְּדוֹת), מטאטא, אגדת שבטים לנקות בית וכדומה; ענף התמר שבו נתונים הפרחים.
(מַכְבִּיר) לְמַכְבִּיר, תה"פ, לרב, הרבה מאד.
מַכְבֶּנֶת*, נ, (כ' מַכְבַּנְתִּי*), מחט של השער; מין כיס עשוי מעשה רשת לאסף בו שערות הראש (לנשים).
מַכְבֵּסָה°, נ, (כ' מַכְבֶּסְתִּי°), בית כביסה.
מַכְבֵּר, ז, (ר' מַכְבְּרוֹת*), מטפחת מעשה רשת; *כברה, נפה.
מִכְבָּר, ז, שבכה, מקלעת מעשה רשת, סורג.
מַכְבֵּשׁ*, ז, כלי לכבש בו דבר (עצים ליבשם, בגדים מכבסים לגהצם וכדומה), מועקה.
מִכְּדֵי*, תה"פ, הלא; אחרי אשר.
מַכָּה, נ, מחי, מהלומה, פעלת המכה; נגף;

פצע, חבורה; כל מין פורעניות; מפלה במלחמה.

— מַכַּת בְּכוֹרוֹת*, המכה האחרונה בעשר המכות שבאו על המצרים לפני צאת ב"י מארצם.

— מַכָּה מְהַלֶּכֶת*, מַכַּת מְדִינָה*, נ, מכה כללית, מכה של רבים.

— מַכּוֹת*, שם מסכת בתלמוד בסדר נזיקין, בדיני המלקות לעוברי עברות.

מִכְוָה, נ, מקום כויה בעור, צרבת אש.

מָכוֹן, ז, (ר' מְכוֹנִים), מקום (בדבור המליצי); מעמד, בסיס, מקום מוסד; *שם הרקיע הששי.

מְכַוֵּן*, ז, מכבש מהדק על ידי ברג לישר בו עצים וכיו"ב.

מְכוֹנָה, נ, מסד, כן, בסיס; *סוגר, כלוב; 0מין כלי מלאכה מרכב מאברים שעל ידי ברגים או גלגלים ושטחים שונים יוכלו לעשות בו מלאכות שונות.

מכוער*, ר' מכער.

מְכוּרָה, מְכוֹרָה, נ, ארץ מולדת; מקום דבר, מוצא דבר.

מַכּוֹשׁ*, ז, כלי האכרים לעקר בו את העשבים הרעים; פעם שדופקים בו בדלת; מכה, מחי, מהלומה; זוג הפעמון, גיל.

מַכּוֹשִׁית0, נ, פסנתר, מין כלי זמר ידוע עם מנענעים[1].

מָכוּת*, נ, עניות, דלות; ענוה.

מִכְחָל*, מַכְחוֹל*, ז, בדיד ששמים באבק כחל וסרק לכחל את העינים; 0ציצית שער לצבע בה.

מַכִּיר, ת, מודע, מְיֻדָּע; יודע; מְכַבֵּר לטוב.

מְכִירָה*, נ, פעלת המוכר, מסירת דבר לאחר בכסף.

מכך (מָכַךְ, יָמֹךְ), פ"ע, גוע, הֻמַּק, הֻמַּס. הִמֹּךְ, התמוטט, נפול. הֵמַךְ, הֻשלך לארץ.

[1] מכושית Фортопіано. Fortopiano

מַכָּל*, ז, נכל, רמיה; זיוף.

מִכְלָאָה, מִכְלָה, נ, גדרת צאן, רפת לצאן.

— מִכְלוֹת זָהָב, זהב סגור, זהב טהור כלו.

מִכְלוֹל, מַכְלוּל, ז, בגד פאר, בגד תפארת.

מִכְלָל, ז, שלמות, תכלית השלמות.

מִכְלָלָה0, נ, בית מדרש גבוה לכל המדעים.

מַכֹּלֶת, נ, מאכל, מזון, מחיה.

מְכִלְתָּא*, נ, מדה, כלי למד בו; קבץ למדות ולכללים שהתורה נדרשת בהם; אחד המדרשים לספר שמות שחבר רבי ישמעאל.

מַכְמוֹר, ז, (ר' מַכְמֹרִים), רשת, מלכדת.

(מכמך*), הִתְמַכְמֵךְ*, הלחץ, המעך.

מִכְמָן, ז, (ר' מִכְמַנִּים), מטמון, אוצר שמטמינים בו דברים יקרי ערך.

מִכְמָר, ר' מכמור.

מִכְמֹרֶת, מִכְמֶרֶת, נ, רשת, רשת קטנה של דיגים.

מְכַנֶּה0, ז, (בחשבון), המספר שמתחת לקו בשברים, המספר המכנה את חלק השבר.

מִכְנָס*, מה שאדם אוצר למחית ביתו וכיו"ב.

— בֵּית מִכְנָס*, ז, החלק התחתון של המרדה שבו מכניסים את יד המרדה.

מִכְנְסַיִם, ז"ז, בגד תחתון מכסה את השוקים והירכים.

מֶכֶס, ז, מתת, תרומה בשעור קצוב; מס, מה שמשלמים לממשלה חלק ידוע מערך דבר.

— בֵּית הַמֶּכֶס*, ז, בית ששם גובים את המכס.

מִכְסָה, נ, שעור קצוב, מספר ידוע; תרומה לפי ערך דבר; חשבון.

מִכְסֶה, ז, (ר' מִכְסָאוֹת*), צפוי; יריעה לכסות בה.

מְכַסֶּה, ז, ספון האניה; בגד, שמלה; החלב המכסה את הקרבים.

מִכְסָח*, ז, מקום חיות רעות.

מֹכְסָן*, ז, פקיד על המכס, גובה המכס.

מכ"ע, ר"ת, מכתב עתי, (עתון).

מְכֻעָר*, ת, לא יפה, לא יאה, מאוס.

מַכְפֵּלָה⁰, נ, (בחשבון), המספר היוצא מכפל מספר אחד על השני.

— מְעָרַת הַמַּכְפֵּלָה, מְעָרַת שְׂדֵה הַמַּכְפֵּלָה, מקום קברות האבות ונשיהם על יד חברון.

מכר (מָכַר, יִמְכֹּר), פ״י, המר דבר בכסף או בדבר השוה בערכו; מסור דבר לאיש וקבל מחירו כסף; מסור, סגור. הִמָּכֵר, הִנָּתֵן במחיר דבר או כסף; הִמָּסֵר לידי זר; מכור עצמו. הִתְמַכֵּר, מכור את עצמו; התמסר בלב וברוח לדבר.

מֶכֶר, ז, (כ׳ מִכְרִי), מחיר, דמי דבר הנמכר; סחורה עומדת להמכר; מחיר; *מכירה, פעלת המוכר; קניה, פעלת הקונה.

מַכָּר, ז, מודע, קרוב, ידיד; זבין, איש שרגילים למכר לו או לעסק אתו.

מִכְרֶה, (ר׳ מִכְרוֹת⁰), הפירה, בור; ⁰חפירה בעמקי הארמה להוציא משם מתכת וכיו״ב.

מְכֵרָה, מְכֹרָה, נ, קרבה, קרבת משפחה; התחברות; תחבולת רמיה.

מַכְרִיעַ⁰, ז, משקל בשיר (-- ⏑ --).

מַכֵּשׁ*, ר׳ מכוש.

מִכְשׁוֹל, ז, מוקש, נגף, דבר המונח בדרך והעוברים כושלים בו.

— מִכְשׁוֹל לֵב, ז, נֹחַם, הרטה, התחרטות.

מַכְשִׁירִים*, ז״ר, כלי מלאכה; אמצעים להכנת דבר; מה שנצרך להשגת דבר.

— מַכְשִׁירִין*, שם מסכת בסדר טהרות.

מַכְשֵׁלָה, נ, מכשול, כשלון, נגף, מוקש.

מְכַשֵּׁף, ז, (ר׳ מְכַשְּׁפִים, נ׳ מְכַשֵּׁפָה, ר׳ מְכַשֵּׁפוֹת), קוסם קסם, אשף, עושה בלהטים.

מְכַשְּׁפוּת*, נ, עסק המכשף, כשוף.

מכ״ת, ר״ת, מעלת כבוד תורתו, ר׳ מעלה.

מִכְתָּב, ז, (ס׳ מִכְתַּב־, כ׳ מִכְתָּבִי, ר׳ מִכְתָּבִים, מִכְתְּבֵי־), ספר, אגרת; כתיבה.

— מִכְתָּב חוֹזֵר⁰, ז, מכתב עובר מאיש לאיש, מכתב שמפרסמים בנסחאות רבות ושולחים לאנשים בני חברה אחת וכיו״ב.

— מִכְתָּב עִתִּי⁰, ז, עתון, גליון או מחברת היוצאים לעתים קבועות.

מַכְתֵּב*, ז, חרט אבן לכתב בו על לוח; עט מתכת שבראשו האחד „הַכּוֹתֵב" לכתב בו ובראשו השני „הַמּוֹחֵק" למחק בו.

מַכְתֵּבָה⁰, נ, הספסל ושלחן הכתיבה של תלמידי בית הספר; שלחן הכתיבה.

מְכִתָּה, נ, (ס׳ מְכִתַּת־, כ׳ מְכִתָּתִי), שבירה, הריסה; שברי כלי חרס, רסיסי כלי שבור; מקום ששם כותתים שברי כלי חרס לאבק חמר לבנין.

מכתש.

מִכְתָּם, ז, שיר כתוב לזכרון איזה מקרה; ⁰שיר קצר במשל חכמה; משל חכמה.

מַכְתֵּשׁ, ז, (כ׳ מַכְתְּשִׁי), כלי שכותשים בו, מדוכה; משקע בארמה, בקעה קטנה; כלי עני.

מַכְתֶּשֶׁת*, נ, מכתש.

מלא (מָלֵא, יִמְלָא), פעו״י, הכיל בתוכו בכלו עד אפס מקום; כנוס אל כל תוכו של דבר; (־זְמַן), שלום, תם, הגמר הזמן הקבוע; השלם זמן. הִמָּלֵא, אצור בכל תוכו; שלום, תם (זמן); שבע, היה שבע; היה כבר בנכסים. מַלֵּא, תת דבר בתוך דבר שני עד אפס מקום בו; הַרוה, הַשׂבע; השלם (זמן); שים בתוך, שַׁבֵּץ; אסוף קהל גדול; קַיֵּם הבטחה; שאוב מים, דלה; דקור; מֻלֹּא, שֻׁבּוֹץ. הִתְמַלֵּא, התאסף, התקבץ; *הִמָּלֵא.

— מְלוֹא לֵב, הרהיב עֹז.

— מַלֵּא יַד, הַקדש והכן לאיזה עבודה.

— מַלֵּא יָד בְּקֶשֶׁת, מתוח את מיתר הקשת.

— מַלֵּא אַחֲרֵי־, היה מסור ל־; עשה רצון המצוה.

— מַלֵּא מָקוֹם*, היה במקום־.

מָלֵא, ת, רב בכמותו; כנוס בכל חלל מקום ריק, מכיל כלו מבלי חסר גם מעט (הפך: ריק); נשרף, נפרך.

— כֶּסֶף מָלֵא, כסף בשלמות בלי החסיר אף מעט.

— מְלֵא יָמִים, זקן, ישיש.

— מִקְרָא מָלֵא*, מקרא מפרש, מקרא כתוב מפרש.

— בְּפֶה מָלֵא*, בפרוש, בלי השאר כל פקפוק.

מְלֹא, ז, קהל, המון (ירמיה י״ב ו׳).

מְלֹא, תה״פ, הכל, בלי חסר דבר.

מְלֹא, ר׳ מלוא.

מְלֹאָה, נ, ר׳ מלואה.

מְלֵאָה, נ, כלל תבואת השדה והכרם; כנוי מליצי ליין; *התפתחות שלמה, שלמות.

מְלֵאָה, ת״נ, מכילה בתוכה כלה; הרה, מעֻברת; השופע ביקב (יין); בשלה (תבואה).

מִלָּאִי*, מִלָּוִי, ז, סחורה שבחנות; מעות קרימה לקנית סחורה ; ראש השבלת המלא זרעונים.

מִלֻּאִים, ר׳ מלואים.

מַלְאָךְ, ז, (כ׳ מַלְאָכִי), משרת שתפקידו ללכת בשליחות ארוניו; שליח, ציר; עצם רוחני שליח ה׳.

— מַלְאַךְ הַמָּוֶת*, ז, עצם רוחני הממנה על המות, המלאך הממית.

— מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת*, משרתי עליון, משרתי שמים.

— מַלְאֲכֵי חַבָּלָה*, המלאכים המיסרים את נפש החוטא בשאול תתחיה אחרי המות.

מְלָאכָה, נ, (ס׳ מְלֶאכֶת, כ׳ מְלַאכְתִּי, ר׳ מְלָאכוֹת, מַלְאֲכוֹת), פעל כפים, עבודת הידים; עשית כלים ועצמים שונים מחמרים שונים; אמנות; ענין, עסק; עבודה; רכוש, קנין; מקנה; מטלטלים, נכסים שיכולים להעבירם ממקום למקום; חכמה, ידיעה (מלאכת ההגיון, הרפואה וכדומה).

— בַּעַל מְלָאכָה*, אומן; מוסר עבודה לפועלים.

— מְלֶאכֶת מַחֲשֶׁבֶת, נ, מלאכת חרש חכם, אמנות, עבודה בהגות לב.

— מְלֶאכֶת עֲבוֹדָה, נ, עבודה קשה וכבדה, המאריכה זמן רב.

מַלְאָכוּת, נ, (ס׳ מַלְאֲכוּת־), שליחות, משלחת; חבר צירים, קהל מלאכים; 0כהֻנת ציר ממלכה בעיר הבירה של ממלכה אחרת.

מְלָאכוּתִי0, ת, הנעשה בידים ולא טבעי.

מְלָאכוּתִיּוּת0, נ, טבע דבר שהוא עשוי מלאכותי ולא טבעי אמתי.

מְלָאפוּם0, ז, שם הנקודה וֹ או וּ.

מִלֵּאת, נ, המקום הקבוע למשבצת אבן חן, מסגרת.

מַלְבֵּדָה0 נ, בית מעשה לבד.

מַלְבּוּשׁ, ז, בגד; ערך בגדים, חליצת בגדים.

מַלְבֵּן, ז, (ר׳ מַלְבֵּנוֹת), דפוס ללבן לבנים; כבשן, תנור לשרפת לבנים; *בסיס, כן; תלם, ערוגה מרבעה; טבלא מרבעת; מסגרת.

— מַלְבֵּן שֶׁל כִּסֵּא*, ז, המושב שבכסא.

— מַלְבֵּן הַמִּטָּה*, ז, הרבוע ששמים עליו המזרן או המסרג.

— מַלְבֵּן הַפֶּתַח*, ז, המשקוף, המפתן ושתי המזוזות.

— מַלְבֵּן הַשֻּׁלְחָן*, ז, ארבעת הרפנים של השלחן בלי הדף שעליו.

מִלְּבַר*, תה״פ, מחוץ; שאינו בא בחשבון (למשל: שליש מלבר מאיזה מספר, הוא חצי המספר שמדברים על אודותיו, אשר בהצטרפו אתו יחד יעלה לשליש מהכל).

מַלְבָּשָׁה⁰, נ, חדר לשמירת בגדים.

מֶלֶג⁰, ז, מים רותחים.

מלג* (מָלַג*, יִמְלֹג*), פ״י, הסר במים רותחים את שערותיהן של הבהמות או את הנוצות של העופות.

מִלְגֵו*, מִלְגָו*, תה״פ, מכפנים, מתוך; הבא בחשבון (למשל: שליש מלגו, הוא החלק השלישי מבספר שמדברים על אדותיו).

מַלְגֵּז*, ז, קלשון, מזלג גדול לחציר וכדומה.

מִלָּה, נ, (ס׳ מִלַּת־, ר׳ מִלִּים, מִלִּין, גם מִלּוֹת⁰), דבר שפתים, הגה (בדבור המליצי); תבה; מאמר, נאום.

מלה״ד, ר״ת, משל למה הדבר דומה.

מְלֹו, מְלוֹא, מְלֹא, ז, שפע, המון, רב; כמות הדבר הממלא; כל אשר ב־; הדבר הממלא את המקום, כלל כמות מדת ארך (מְלוֹא חֶבֶל).

— תֵּבֵל וּמְלוֹאָהּ, התבל וכל אשר בה.

— מְלוֹא קוֹמָתוֹ, כל ארכו.

— מְלוֹא נִימָא*, כשֵׂער אחד.

מִלּוֹא, ז, תל גדול למצודה עשוי מאבנים ועפר.

מִלּוּא*, ז, פעלת הממלא; תכן הדבר הממלא איזה דבר שני (במאכלים וכיו״ב).

מִלּוּאָה, נ, משבצת, מלאת; ⁰תבשיל ממֻלא (בשר, דגים וכיו״ב).

מִלֻּאִים, ז״ר, משבצת; הקדשה, חנוך כהנים במשמרת פקדתם; נתינת כח ל־.

— אַבְנֵי מִלֻּאִים, נ״ר, אבנים משבצות ב־.

מְלוֹג*, ז, (נִכְסֵי מְלוֹג*), נכסי האשה שבעלה רק אוכל את פרותיהם אבל אינם שלו.

מָלוֹג*, ז, ילקוט (של שטרות וכיו״ב).

מָלוּג*, ת, שהוסר השער מעליו (עור).

מְלוּגְמָה*, נ, תחבשת לחה על המכה לרככה.

מַלְוֶה, ז, איש המלוה כסף לאיש, נושה.

— מַלְוֶה בְּרִבִּית*, ז, נותן כספו בנשך וברבית.

מִלְוֶה, ז, מִלְוָה*, נ, משא, מה שאחר מלוה לשני, מה שאחד לוה מהשני; חוב, מה שאחר חיב לשני.

מָלוּחַ*, ת, שטעמו כטעם המלח, מלא מלח.

מַלּוּחַ, ז, מין עשב חמוץ שאוכלים אותו בני דלת העם [1].

מְלוּחִית⁰, נ, ירקות קצוצים מתֻבלים בשמן ומלח.

מִלּוּט*, ז, פלטה, הצלה; ⁰הטלת ביצים (עוף).

מִלּוּי*, ז, ר׳ מלוא.

מַלּוּי*, ז, סחורה המוטלת בהנות להמכר וממלאה את החנות, מלאי.

מְלוּכָה, נ, (ס׳ מְלוּכַת־, כ׳ מְלוּכָתִי), ממשלת מלך; ענין מלך ומשפטו.

— כִּסֵּא הַמְּלוּכָה, כסא שהמלך יושב עליו.

— עִיר הַמְּלוּכָה, עיר שהמלך יושב בה.

— עָשָׂה מְלוּכָה, השג כסא המלכות, מצוא ממשלת מלך; נהוג ממשלה.

מִלּוּל*, ז, דבור.

מָלוֹן, ז, (כ׳ מְלוֹן־, ר׳ מְלוֹנוֹת⁰), מקום ללון לעוברי דרך; מקום לאורחים, בית אורחים.

מִלּוֹן⁰, ז, ספר מלים, אגרון.

מְלוּנָה, נ, סכה קטנה של השומר בשדה.

מָלוֹשׁ*, ז, הכלי שלשים בו את העיסה; לישה, פעלת הלש עיסה.

מֶלַח, ז, (כ׳ מִלְחִי), מין חמר הפור מאדמה וטעמו חריף והוא נמס במים, ישתמשו בו להטעים את המאכל.

— זָרוֹעַ מֶלַח, החרב והשם באפן שלא יצמח דבר.

— בְּרִית מֶלַח, ברית עולם.

מלח (מָלַח, יִמְלַח), פ״י, פזר מלח על־; תת מלח ב־; ⁎תת מלח על־ כי יתקים ימים רבים; נהוג אניה, חתור במשוט להסיע אניה. הַמָּלֵחַ, הושם מלח עליו; הָשחק,

---

[1] מלוח мальва, Malve, mauve, mallow.

הוּדַק. מָלוּחַ, התבולל, התערב. הָמְלֵחַ, הֻרחץ במלח או במי מלח, *הכסה מלח.

מַלָּח, ז, (ר׳ מַלָּחִים), תופש המשוט וּמניעו בִמים להסיע אניה או סירה; *סוחר במלח.

מְלָח, ז, (ר׳ מְלָחִים), התיכת בגד שחוקה ובלויה.

מְלֵחָה, נ, מקום קפאון מי הים למלח; מחפרת מלח; כנוי לאדמה שלא יצמח בה כל צמח.

מִלְחָמָה, נ, (ס׳ מִלְחֶמֶת־, ר׳ מִלְחָמוֹת, מִלְחֲמוֹת), ריב עם אויב בחיל צבא, בחרבות וכלי נשק; מריבה, ריב.

— אָסוֹר מִלְחָמָה, עָרוֹךְ מִלְחָמָה, סדר עניני המלחמה.

— אִישׁ מִלְחָמָה, איש צבא; איש הנוטה ושואף תמיד להלחם.

— מִלְחֶמֶת חוֹבָה*, מִלְחֶמֶת מִצְוָה*, נ, מלחמה שצוה ה׳ לקשרה; מלחמה לסבות דתיות.

מלחצים.

— מִלְחֶמֶת רְשׁוּת*, נ, מלחמה הבאה רק על פי חפץ האדם.

— מִלְחֲמוֹת תְּנוּפָה, נ״ר, משחקי מלחמה, חניכת הצבא למלחמה.

— מִלְחֶמֶת תִּגְרָה⁰, נ, מלחמה של התנפלות על האויב.

— מִלְחֶמֶת מָגֵן⁰, נ, מלחמה להגן על עצמו מפני האויב המתנפל.

מֶלְחָצַיִם⁰, ז״ז, כלי אמנות של נפח ללחץ הברזל היטב.

מְלַחַת*, נ, מלח נתר, מין גוף כימי[1].

מֶלֶט, ז, טיח, סיד בבנין לדבק בו אבנים ולבנים; *נדבך עץ בראש הקיר לשים עליו ראשי קורות התקרה.

(מלט) הִמָּלֵט, חמוק ועבור ממקום מסכן וכיו״ב בסתר; הִנצל, הֻחלץ; הִלקח בחזקה מידי חומס. מִלֵּט, הִצל, חִלץ מצרה, הוציא ממצר; הטל ביצים (עוף). הִמְלִיט, הִצל, חִלץ מצרה; ילוד. הִתְמַלֵּט, הנצל; ברוח; יצוא ככה והתפזר במהירות (ניצוצות).

מְלִי*, ר׳ מלאי.

מִלּוּאִים⁰, ז״ר, עלי ירק מְמֻלָּאים בשר או ארז וכדומה.

מְלִיגָה⁰, נ, שפיכת מים רותחים להסיר את השער או את הנוצות.

מְלִיָּה*, נ, עוף או בהמה דקה שנצלו מְמֻלָּאים בשר.

מָלִיחַ*, ז, דג מלוח.

מְלִיחַ*, ת, מלוח, שיש בו מלח, שנתנו עליו מלח (מאכל, דג, ירקות וכיו״ב).

מְלִיחָה⁰, נ, שימת מלח על־ או ב־.

מְלִילָה, נ, גרגר שבלת שבשלה וקרובה להתיבש; ⁰שפשוף ברגלים.

מֵלִיץ, ז, (ר׳ מְלִיצִים), איש הבינים בין שני אנשים שאינם מבינים איש את שפת רעהו והוא מתרגם להם משפה לשפה; מוכיח צדקת איש בנאום נמרץ, סניגור; ⁰מדבר יפה; כותב בסגנון נעים ונעלה; (בדרך הלצה) מרבה דברים ריקים.

מְלִיצָה, נ, אמרי בינה; דברי משל; משל התולים ושנינה; ⁰אמרי שפר; סגנון נעלה, שירי, פיוטי; (בדרך התול) דברים ריקים.

מְלִיצִי⁰, ת, בדרך משל; מלא משלים; (סגנון) שירי, פיוטי, נעלה ומופתי.

מְלִיקָה*, נ, קציצת ראש עוף בצפרן ממול ערפו.

מְלִיר*, ר׳ מוליאר.

מַלְיָתָה*, ר׳ מַלְיָה.

מלך (מָלַךְ, יִמְלֹךְ), היה מלך, היה למוליך ומנהיג וראש עם; היה נגיד ורועה עם; *ישוב על כסא רבנות או גאונות. הִמָּלֵךְ, משול ברוחו; ערב לבו ל־; *התיעץ; בקש רשות; התחרט, שוב מדעתו או מדבורו. הִמְלִיךְ, בחור למלך, עשה, הקם למלך. הָמְלַךְ, הוקם למלך.

[1]) מלחת Salpeter, селитра, salpêtre,

מֶלֶךְ, ז, (כ׳ מַלְכִּי, ר׳ מְלָכִים, מַלְכֵי), נגיד עם, מושל, שליט, ראש, מנהיג, ששלטונו עובר בירושה לזרעו או לבני משפחתו; *אלהים.

— מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים*, כנוי לאלהים.

— מֶלֶךְ בָּשָׂר וָדָם*, מלך מבני אדם (בנגוד לאלהים).

— כְּיַד הַמֶּלֶךְ, בשפע רב, ברחב יד, במדה שרק מלך יכול לתת.

מֹלֶךְ, ז, אליל בני עמון, אליל האש.

מַקָּךְ*, ז, (מַה־לָּךְ, במבטא: דְּבָרִים שֶׁל מַלָּךְ*), דבר שאין לו ערך.

מַלְכֹּדֶת, נ, (כ׳ מַלְכָּדְתִּי, ר׳ מַלְכָּדוֹת), מוקש, פח, חבל לצוד וללכד בו.

מַלְכָּה, נ, (ס׳ מַלְכַּת־, גם מְלֶכֶת־, כ׳ מַלְכָּתִי, ר׳ מְלָכוֹת, מַלְכוֹת־), גברת המלוכה, מושלת; אשת המלך.

— מְלֶכֶת הַשָּׁמַיִם, הלבנה או כוכב ידוע בתור אלילה.

מַלְכוּת, נ, (ר׳ מַלְכֻיּוֹת), שלטון מלך, ממשלת מלך; ארץ ממשלת מלך; *מלך; (בקבלה) שם הספירה האחרונה שבעשר הספירות (ר׳ ספירה).

— מַלְכֻיּוֹת*, אחד מחלקי תפלת שמונה עשרה במוסף לראש השנה שבו נזכר בכל פסוק ענין מלוכת ה׳ בעולמו.

— מַלְכוּת שָׁמַיִם, שלטון האלהים.

מִלְכֹּם, מַלְכָּם, ז, ר׳ מֹלֶךְ.

מְלֶכֶת, ר׳ מלכה.

מֶלֶל*, ז, מה שהתופר כופל מהאריג במקום שהוא תופר; חוטים יתרים של השתי היוצאים בשני קצות האריג.

מֶלֶל⁰, ז, דבור, מלה, מלול.

מלל (מָלַל, יָמֹל או יִמְלֹל*), פ״ע, שפשף ברגלים, רקוע ברגלים; *הדק, פרך (שבלים להוציא הגרעינים); הַכלב, תפור תפירות גסות; הוציא חוטים יתרים בקצה האריג; שים פרורי גרגרי שבלים בקדרה לבשול. הִמּוֹל, הִשָּׁבֵר והודק. הִמָּלֵל*, הודק. מִלֵּל, (בסגנון המליצי) דַּבֵּר, אמור; *הוציא לעז. מוֹלֵל, הכרת, הגזר; יבוש, נבול; הִפּרק. הַמְלֵל⁰, הַקרא, הַכתב. הִתְמוֹלֵל, התפזר, הֵהרס.

מַלְמֵד, ז, מקל שבראשו דרבן להטות ולהישיר מהלך הבהמה החורשת ולזרזה.

מְלַמֵּד, ז, מורה, איש מלמד לאחר.

— מְלַמֵּד שֶׁ־*, ר׳ למד.

מְלֻמָּד, ז, איש שלמד דעת וחכמה.

— מִצְוַת אֲנָשִׁים מְלֻמָּדָה, מצוה שעושים אותה רק עפ״י פקודה או על ידי הקוי בלי שים לב להבינה.

מִלְמוּל⁰, ז, פטפוטי דברים; לחש; לשון עלגים.

מִלְמוּלִים*, ז״ר, פרורים הנעשים בידים מלכלכות כשמשפשפים אותן זו בזו.

מַלְמָלָה*, נ, אריג דק מאד[1].

מִלְעֵיל* (בדקדוק), מלה שהנגינה בה בהברה שלפני האחרונה.

מְלָעִים*, ז״ר, פרקי הקש, חלקי הקש בין המיצות; שערות ראש השבלת.

מַלָּף*, מַלְפָּן*, ז, מורה; ⁰מורה במדרגה גבוהה (בבית מדרש למדעים).

מלפפון.

מַלְפְּפוֹן*, מְלָפְפוֹן*, ז, דלעת; קשוא[2].

(מלץ) הִמָּלֵץ, היה מתוק לחך; ⁰ (סגנון), יפה, מלא מליצות.

---

[1] מלמלה муслинъ, Moussline, muslin.

[2] מלפפון огурецъ, Gurke, concombre, cucumber.

הַמְלֵץ*, דַּבֵּר טוֹב עַל־, הַצְדֵּק אֶת־.

מֶלְצָר, ז, שר מרתפי היין; 0משרת בבית משתה.

מלק (מָלַק, יִמְלֹק), פ״י, כרות ראש עוף מערפו, ערוף; צבוט, מרוט. הִמָּלֵק*, הִמָּרֵט והִקָּרַע.

מַלְקוֹחַ, ז, שבי נפש חיה באדם או בבהמה.

מַלְקוֹחַיִם, נ״ז, החך העליון והתחתון.

מַלְקוֹט*, ז, שק המְחֻבָּר לבהמה חרשה מאחוריה לאסף בו הגללים.

מַלְקוֹשׁ, ז, מטר היורד באחרית ימי הגשמים.

מַלְקוּת*, נ, מכת שוט; ענש של ארבעים (או חסר אחת) מכות שוט.

מֶלְקָחָה*, נ, מֶלְקָחַיִם, ז״ז, בדיד מתכת כפוף באמצעו ושני קצותיו מְכֻוָּנים האחד מול השני לתפש בו דבר שאינו נטל בידים.

מַלְקֵט*, ז, מַלְקֶטֶת*, נ, צבת ללקט בה את השערות ולתלש אותן.

מִלְּרַע*, (בדקדוק), מלה שהנגינה באה בה בהברה האחרונה.

מַלְשִׁין*, ז, הולך רכיל, מוסר, מספר על רעהו, מביא דבה, כותב שטנה.

מַלְשִׁינוּת*, נ, דבה, שטנה, רכילות.

מל״ת, ר״ת, מצות לא תעשה.

מִלְּתָא*, נ, (ארמית), מלה; דבר.

— מִלְּתָא זוּטַרְתָּא*, דבר קטן וקל הערך.

מֶלְתָּחָה, נ, ארון הבגדים; חדר הבגדים.

מַלְתָּעָה, נ, (ר׳ מַלְתָּעוֹת), השן הטוחנת את האֹכֶל; 0אחד מניבי החיים הטורפים.

מֵם*, נ, (ר׳ מֵמִין*), שם האות הי״ג בא״ב העברי—מ.

— מֵם סוֹפִית0, המם הבאה בסוף מלה—ם.

מ״מ, ר״ת, מכל מקום (בכל זאת); מאי משמע (מה הכונה); ממלא מקום; מגיד מישרים.

מַמְאִיר, ת, (נ׳ מַמְאֶרֶת), רוקר, עוקץ; מִדַּבֵּק (חלי).

מַמְּגוּרָה, נ, אסם לתבואת השדה; 0ארון העשוי מגורות מגורות.

מֵמַד, ז, (ר׳ מְמַדִּים), מדה, קנה המדה.

מָמוֹן*, ז, (ר׳ מָמוֹנוֹת*), כסף; רכוש, הון, אליל הכסף.

— דִּינֵי מָמוֹנוֹת*, דינים הנוגעים לעניני כספים (בנגוד לדיני נפשות).

מָמוֹת, ז, (ר׳ מְמוֹתִים), בן מות, נתן להרג; מָוֶת.

מַמּוּתָה0 נ, שם הפיל הענקי הקדמון[1].

מַמְזֵר, ז, (נ׳ מַמְזֶרֶת, ר׳ מַמְזֵרִים), בן זנונים, בן תערובות; ילד שנולד מנשואים שלא על פי החק; נכרי, זר.

מַמְזֵרוּת*, נ, ענין ומצב ממזר.

מְמֻחֶה*, ת, מנסה, בעל נסיון; בקי בדבר, אמן ביחוד במלאכה או בחכמה; דַּיָּן או רופא מֻבְהָק.

מְמֻחֶה, ת, שמן, דשן, מלא חֵלֶב ומֹחַ.

מַמְטֶרֶת0, נ, בגד שהגשם אינו עובר דרכו.

מִמֵּילָא*, תה״פ, (ארמית), מעצמו.

מִמְכָּר, ז, (ס׳ מִמְכַּר־, כ׳ מִמְכָּרִי), פְּעֻלַּת המוכר, מכירה; סחורה, כנעה, דבר הנמכר.

— מִקָּח וּמִמְכָּר*, קניה ומכירה, ענין סחרנות.

מִמְכֶּרֶת, נ, מכירה, פעֻלת המוכר, ממכר.

מֶמֶל*, ז, אבן שבה כובשים או כותשים את הזיתים; טחנת זיתים.

מִמְלָח*, ז, דף למליחת הבשר.

מִמְלָחָה0, נ, כלי קטן שנותנים בו מלח לשים על השלחן.

מַמְלָכָה, מַמְלֶכֶת, נ, (ס׳ מַמְלֶכֶת, כ׳ מַמְלַכְתִּי, ר׳ מַמְלָכוֹת, מַמְלְכוֹת־), ממשלת מלך, מלוכה; גבול ממשלת מלך, ארצו ועמו; מדינה.

מַמְלָכוּת, נ, מלוכה, ממשלה.

מַמְלֶכֶת, ר׳ ממלכה.

ממ״נ, ר״ת, ממה נפשך.

מְמֻנֶּה, ת, מֻפְקָד ל־; *פקיד, ביחוד בבית

[1] ממותה МАМОНТЪ, Mamut, mammouth.

המקדש; 0ראשי הכוללים בירושלים.

מְמָּס*, ז, לֵץ, מוקיון.

מִמְסָךְ, ז, בליל יין עם מרקחת בשמים, יין ממזג.

מְמֻעָט*, ת, ר׳ מועט, פחות; הפחות.

מַמְצִיא0, ז, מְחדש דבר, מוצא דבר חדש, יוצר דבר חדש.

מְמֻצָּע*, ת, עומד בתוך; בינוני.

מִמְקָק*, ז, רקב, מאכלת רִמה; דבר שאכלתו רִמה.

מֶמֶר, ז, גורם צער ומרירות, מְמָרֵר, גורם מרות נפש.

מַמְרֵא*, מַמְרֶה*, ת, מורד, פושע, שאינו שומע.

מַמְרֹרִים, ז״ר, דברים וענינים הממררים את החיים.

מַמָּשׁ*, מֶמֶשׁ*, ז, הוָיה, יֵשות, מציאות; עצמיות.

— אֵין בּוֹ מַמָּשׁ*, אין בו כל דבר.

מַמָּשׁ*, מֶמֶשׁ*, תה״פ, באמת, נכון.

מַמָּשׁוּת0, נ, הוָיה, יֵשות, מציאות, טבע דבר שיש בו ממש.

מִמְשָׁח, ז, משיחה, נסיכה בשמן.

מַמָּשִׁי0, ת, שיש בו ממש.

מִמְשָׁךְ0, ז, דבר תאוה נתון במקום ללכד בו חיה וכדומה.

מְמֻשָּׁךְ, ת, נמשך, מאריך עד הגיעו ל־; גבוה, גבה הקומה; 0מתרבק.

מִמְשָׁל, ז, שלטון, ממשלה; מושל, ראש בית אב;* (ר׳ מִמְשָׁלוֹת), מָשָׁל.

מֶמְשָׁלָה, נ, (ס׳ מֶמְשֶׁלֶת־, כ׳ מֶמְשַׁלְתִּי, ר׳ מֶמְשָׁלוֹת, מֶמְשְׁלוֹת), שלטון, ממשל, כֹּח, יכלת; קבוץ שרי הצבא, פקידי הממלכה; ממלכה; שלטון הממלכה.

מִמְשָׁלָה*, נ, מָשָׁל.

מְמַשְׁמְשָׁן*, ת, הממשש הכל.

מִמְשָׁק, ז, אחֻזה, מורשה, נחלה; 0הנהגה, ממשלה, משק.

מְמֻתָּג0, ת, ששמו בפיו מתג, שיש לו מתג.

מַמְתַּקִּים, ז״ר, דברי מאכל או משקה נעימים לחך ומתוקים; 0סכריות.

מָן, ז, המזון שלקטו בני ישראל במדבר בצאתם ממצרים; מין שרף הנוטף מעצים ידועים במדבר סיני שמשתמשים בו ללפת את הפת.

מָן*, מַן* (מַאן*), מג״ס, (ארמית), מי? מה?

— מַנּוּ*? מי הוא?

— מַנִּי*? מי היא?

מֵן, ז, חלק, מנה.

מִן, מִנִּי, מִנֵּי, מִ־, מֵ־, (בכנויים: מִנִּי, מֶנִּי, מִמֶּנִּי, מִמְּךָ, מִמֵּךְ, מִמֶּנּוּ, מֶנּוּ, מֶנְּהָ, מִנֵּהוּ, מֶנְהוּ, הֵימֶנּוּ*, מִמֶּנָּה, הֵימֶנָּה*, מִמֶּנּוּ, מִכֶּם, מִכֶּן, מֵהֶם, מֵהֶן, מֵהֵנָּה), מ״י, מלה להורות על הרחקת והתהלקות ויציאת דבר מדבר שני או ממקום; באה לפני שם החמר שממנו נעשה איזה עצם; באה לפני שם המקום או המשפחה וכיו״ב שממנו מוצא איש או דבר; באה בהוראת: מפני, על ידי, בגלל; באה בהוראת האות בּ; בהוראת שלילה (אחרי הפעלים: הסר, שבת וכיו״ב); בהוראת: חלק מן־; בהוראת נקודת ההתחלה בזמן (בבואה לפני מלה המורה על זמן); וכן תבוא לפני הרבה מלות יחס או תארי הפעל המורים על המקום (מֵעַל, מִסָּבִיב וכיו״ב); בהוראת: יותר, הרבה יותר.

— מִן (או: לְמִן) ־עַד־, להורות על הכללות.

— לְמִן, מן הזמן, מן.

מְנָא*, (ארמית), מ״ש, מֵאַין? מאיזה מקום? מאיזה דבר.

— מְנָא לָן*? מְנָלָן*? (מֵאַין לנו?) מאין יודעים אנו או לומרים אנו זאת?

מָנָא*, ז, (ר׳ מָנֵי*), כלי; יד המחרשה; בגדים, מלבושים (ארמית).

מְנָאוֹת, ר׳ מנת.

מַנְגִּינָה, נ, שיר, נגון, לַחַן.

מַנְגָּנוֹן*, ז, מנגון, קרב המכונה, אברי המכונה הפנימים; נפלאות.

מִנְדָּה*, נ, (ארמית), מס הארמה.

מְנֻדֶּה*, ת, מחרם, נבדל מהקהל.

מַנְדְּרוֹן*, ר׳ מדרון.

מנה (מָנָה, יְמְנֶה), פ״י, ספור, בחון מספר; יעוֹד איזה דבר. הִמָּנֵה, הִספר, בוא במספר; הֵחשב כמו־;* (־עַל־), התחבר עם אחרים לקחת חלק בדבר; הרוץ דבר במספר דעות רב הנאספים. מַנֵּה, יעוֹד; קצוֹב; הַפקד, עשה לפקיד; הכין. הַמְנֵה*, חשוב במספר אל־; הוסיף אל מספר. הָמְנֵה*, הוְסַף על מספר. הִתְמַנֵּה*, הפקד, היה לפקיד; (־דָבָר לִפְלוֹנִי) הזדמן בדרך מקרה; הִסמך, קבל תאר „רבי" או „זקן"; קבל חלק ב־.

מָנֶה, ז, (ר׳ מָנִים), שם של מטבע ומשקל שהיו לבני ישראל בימים קדמונים (מאה זוזים שהם חמשים שקל קדש).

— מָנֶה בֶּן־מָנֶה*, איש חשוב בן איש חשוב.

— מָנֶה בֶּן־פְּרָס*, איש חשוב בן איש פשוט.

מָנָה, נ, (ס׳ מְנַת־), הלק; חלק במאכל המתחלק לפי מספר אוכליו.

— מִשְׁלוֹחַ מָנוֹת, שליחת מיני מטעמים וממתקים מאיש לרעהו בפורים.

מֹנֶה°, ר׳ מונה.

מִנְהָג, ז, דרך, אֹפן; הנהגת הסוסים; *הרגל בדבר לעשות באפן ידוע; דרך חקות החיים שנוהגים בהם בני האדם; דבר שנהגו בו בני ישראל אף כי אינו חוב על פי ההלכה.

מַנְהִיג*, ז, נוהג, מנהל; ראש, פקיד, מצוה; משוט שמנהיגים בו את הספינה.

מְנַהֵל, ז, נוהג, מנהיג, מורה דרך; °ראש, פקיד ראשי; עומד בראש מוסר.

מְנַהֲלוּת°, נ, משרת מנהל; עבודת הנהלת המוסר.

מִנְהָרָה, נ, חריץ, מחלת עפר; °מערה עשויה בידי אדם.

מַנּוּ*, מ״ש (מן־הוא), מי הוא? לפי דעת מי?

מָנוֹד, ז, (ס׳ מְנוֹד־), ניעה, פעלת המניע והמניד; *רטט, זיע.

— מְנוֹד רֹאשׁ, נענוע בראש להשתוממות או להשתתפות בצער.

מָנוֹחַ, ז, (ר׳ מְנוֹחִים, מְנוֹחֵי, כ׳ מְנוֹחֵי, מְנוֹחָיְבָי), מציאות דבר על מקומו בלי תנועה; שלוה, השקט, מנוחה; מקום מעמד, מקום מנוחה; °נפטר, מת.

מָנוּי*, ת, נמנה, ספור, שבא במספר; (־עַל־), לוקח חלק בו (ביחוד על ספר לפני הדפסתו או על עתון למשך זמן לפני הופיעו), שהודיע מקדם כי ימנוהו בין הלוקחים חלק ב־; °מחלט.

מִנּוּי*, ז, סמיכה, נתינת תאר „רבי" או „זקן"; הפקדת איש למִשְׂרָתוֹ.

מְנֻוָּל*, ת, מכער, לא יפה; משחת המדות, רע מעללים; תאר לשטן ויצר הרע.

מְנְוָל*, ז, מטפחת הראש לאשה.

מָנוֹן, ז, הולך בטל ומבקש מנה משלחן זרים(?); מושל, מצוה (?); חצוף, עז פנים (?); קל ונבזה (?).

מָנוֹס, ז, ניסה, בריחה, מפלט מפחד; מקום מקלט, מקום לנוס שמה להנצל.

מְנוּסָה, נ, ניסה, בריחה, מפלט, מנוס.

מָנוֹף°, מוט להרים בו משא.

מָנוֹר, ז, עץ הארג שחוטי השתי כרוכים עליו.

מְנוֹרָה, נ, כלי למאור בשמן שבו מחברים נרות אחרים; נברשת; פמוט.

מִנְזָר, ז, נושא נזר, נסיך, שר עליון; °בית נזירים, בית מקלט לנזירים.

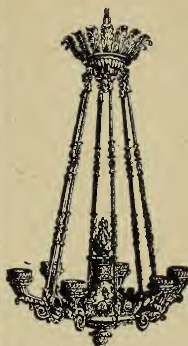
מִנְחָה, נ, (ר׳ מְנָחוֹת), מתנה, מנה מֻגשת לאיש לאות כבוד או אהבה; מס, מכס

למִמשלה; קרבן; קרבן לה׳ מסֹלת; *תפלת מנחה אחרי הצהרים.

— מִנְחָה גְדוֹלָה*, תפלת המנחה שמתפללים אותה משש שעות ומחצה אחרי זריחת השמש עד תשע ומחצה.

— מִנְחָה קְטַנָּה*, תפלת מנחה כשמתפללים אותה מתשע ומחצה אחרי זריחת השמש עד הערב.

— מְנָחוֹת*, שם מסכת בתלמוד העוסקת בדיני הקרבנות.

מנורה (תלויה).

מְנַחֵשׁ, ז, קוסם, מכשף.

מְנִי, ר׳ מן.

מְנִי, ז, אליל המזל (ישעיהו ס״ה, י״א).

מְנִי*, מ״ש, (ארמית), מי היא?; לפי דעת מי?

מְנֵיהּ וּבֵיהּ*, תה״פ, (ארמית), ממנו בעצמו, מאותו דבר גופו; 0(בזרגון) כרגע, כהרף עין.

מְנָיָה, נ, (ר׳ מְנָיוֹת), מנה; 0החלק שהאיש משתתף ולוקח בדבר מסחר וכדומה; ר׳ שטר מניה.

— שְׁטַר מְנָיָה0, ז, שטר להוכיח כי לבעליו יש חלק ידוע בדבר או בעסק.

מְנִיָּה0, נ, פעלת המונה וסופר, ספירה.

מְנִיכָה*, נ, רביד שעל הצואר.

מִנִּים, ר׳ מונים.

מִנִּים, ז״ר, מין כלי זמר עם מנענעים, מפוחית.

מְנַיִן*, מִנַּיִן*, מ״ש, מאין? מן-איה? איך? מאיזה מקום אנו לומדים ויודעים שהדבר כך.

מִנְיָן, ז, מספר; מספר השנים; עמידה למנין להחליט על פי רב דעות; עשרה אנשים הצריכים לתפלה בצבור.

מְנִיעָה0, מְנִיעוּת0, נ, מעצור, עכוב; סבה לעכוב; מאון, השבת פני־.

מֵנִיף*, ז, מְנִיפָה*, מְנָפָה*, נ, חפץ עשוי להניפו כדי להפיח בו רוח על פני האדם, והנשים משתמשות בו ביחוד לקשוט.

מְנִיָק*, ז, רביד זהב שעל הצואר.

מנ״ל, ר״ת, מנא לן, מאין לנו? ממה לומדים או יודעים אנו זאת.

מֶנֶל (?), מִנְלֶה (?), ז, ראש העץ(?); צֵל(?); רכוש וחיל(?) (איוב ט״ו, כ״ט).

מְנָלָן*, ר׳ מנא.

מְנֻמָּס0, ז, היודע נמוסים ודרך ארץ; בן תרבות ודרך ארץ;

מְנֻמָּר*, ת, בעל גונים שונים.

מְנֻסֶּה0, ת, בעל נסיון; שנסה כבר דברים שונים בחייו; שעמד בנסיון.

מִנְסָרָה0, נ, מִשְׂר, מטיל זכוכית משלש הפנים; גוף מארך בעל שלש צלעות ישרות.

מנע (מָנַע, יִמְנַע), פ״י, עכב, עצור, שים מעצור; חשוך דבר מ־; חשוך מעשות דבר; מאן, השב פנים; (־מ־) לא נתון ל־; כחד. הִמָּנֵעַ, הֵעצר, הִכלא; חדול להיות; חדול לעשות. הַמְנֵעַ*, הַבדל, הַפרש. הִתְמַנֵּעַ* הִמָּנע.

מַנְעוּל, ז, מסגר לדלת שעל ידי מפתח שתוחבים בו פותחים ונועלים אותה.

מִנְעָל, מַנְעָל*, מִנְעוֹל*, ז, (ר׳ מִנְעָלִים, מִנְעָלוֹת*), נעל, כסות הרגל מעור; מסגר, מנעול.

מַנְעַמִּים, ז״ר, מטעמים, דברי אכל ערבים ומתוקים.

מְנַעַנְעִים, ז״ר, צלצול שמע, כלי שיר עם לוחות נחשת קטנים אשר בהגיע אותם ישמיע קול צלצול;0 אברי הפסנתר שהמנגן נוגע בהם להשמיע קול.

מְנָפָה*, נ, ר' מניף.

מַנְפּוֹל*, ז, סוחר גדול קונה סחורות במדה גדולה למען ימכרן הוא לבדו.

מְנַפֵּחַ*, ז, כלי שמנפחים בו להקר.

מַנְצְפַּךְ*, ז"ר, חמש האותיות הסופיות שאין מראיתן כבנות הברתן הבאות באמצע המלות או בראשיתן (ך, ם, ן, ף, ץ).

מְנֻקָּב°, ת, מלא נקבים, מחלחל.

מְנַקִּיָּה, מְנַקִּית, נ, (ר' מְנַקִּיּוֹת). חצי קנה נסדק לארכו ששמו על שלחן הפנים שבמשכן מתחת לחלות (לחם הפנים) למען תכנס בהן הרוח ולא תתעפשנה.

מֶנֶקֶת, ר' מינקת.

מִנְשֹׁרֶת°, נ, בית לנשר בו קורות עץ לקרשים.

מְנָת, נ, חלק, מנה; גורל.

— עַל מְנָת*, בִּמְנָת*, עַל מְנָת כֵּן*, בתנאי; כדי; בתנאי זה.

מִנְתָּה*, נ, שם צמח שריחו נעים ומשתמשים בו לרפואות, דנדנה[1].

מָס, ז, מונע, עוצר(?); סובל יסורים(?) (איוב ו' י"ד).

מַס, ז, (ר' מִסִּים), עבודה בגוף לצרכי הממשלה; מכס, דורון שעל הנכנע לשלם לארוניו.

— הָיָה לָמַס, היה נכנע תחת שלטון ארון.

מ"ס, ר"ת, מוכר ספרים.

מְסֹאָב*, ת, מלכלך, טמא, לא נקי.

מְסָאנָא,* ז, נעל, לבוש הרגל.

— עַרְקְתָא דִמְסָאנָא*, רצועת הנעל.

מֵסַב, ז, (ר' מְסִבִּים, מְסִבֵּי) מקום שמסביב למקום אחר; זר מקיף בבנין; הישיבה מסביב לשלחן.

מִסְבָּאָה°, נ, בית משתה יין ושכר.

מְסַבֵּב°, ז, גלגל בעל שנים המניע בהסתובבו גלגלים אחרים; גורם דבר.

1) מנתה мята, minze, menthe, mint.

מְסֻבָּב°, ז, תוצאה, תוצאת דבר.

מְסִבָּה, נ, הסוף, תנועה הצדה, סבוב;* קבוץ אנשים מסבים לאכילה או להתרועעות; בנין מקיף; מדרגות עשויות כדרך לולית;° מצב; חברה; ענין.

מְסֻבֶּה*, ת, יושב אל השלחן לאכל.

— מְסֻבִּים*, מְסֻבִּין*, ז"ר, היושבים אל השלחן לאכל.

מִסְבֶּה*, תה"פ, נשען על צדו.

מְסֻבָּךְ*, ז, קנה עבות מענפים ובדים דקים.

מִסְבָּבָה°, נ, אותיות אחדות מאחרות וסבכות יחד זו בזו בציור אחד.

מַסְבְּנָה°, נ, בית בשול הסבון.

מִסְגָּד°, ז, בית תפלה למֻשלמים.

מְסֻגָּל*, ת, מוכן ל־; °מכשר, ראוי.

מַסְגֵּר, ז, (ר' מַסְגְּרִים גם מַסְגְּרוֹת), כלא, בית אסורים; עושה מלאכת נחשת וברזל; עושה מנעולים; מלמד (בהוראה משאלת);° מנעול.

(מסגר) מַאֲמָר הַמֻּסְגָּר°, ז, מאמר המובא בתוך הדבור בין מאמרים אחרים שאין לו קשר ישר אליהם.

מִסְגֶּרֶת, נ, (ר' מִסְגְּרוֹת), טירה בצורה, ארמון נשגב; אזור מקיף דבר מסביב, בד כעין שפה סביב שלחן בין רגליו וכיו"ב; °מלבן לתמונה.

מַסָּד, מַסַּד, ז, יסוד, מכון, תחתית קיר.

מִסְדָּר°, ז, מערכת דבר, דבר מסדר במשטר.

מִסְדְּרוֹן, ז, (ר' מִסְדְּרוֹנוֹת), שדרת עמודים בצלע בנין; פרוזדור, החדר שדרך בו נכנסים אל האולמים.

(מסה) הַמֵּסֶה, פ"י, הסוף לנזול, התך; הבא מרך בלב אחר, הפחד.

מַסָּה, נ, מבחן, בחינה, נסיון; אות, מופת; הִמַּסָּה.

מִסָּה, נ, קצבה, ערך; מס, מכס.

— מִסַּת־, לפי ערך.

מֶסוּ* (מְסוּ*) ז, החלב הנקפה הנמצא בקבת הכבשים שבו מקפיאים חלב לגבינה.

מְסוּבָּב0, ז, תוצאת דבר; תולדות הסבה.

מַסְוֶה, ז, צעיף לכסות הפנים; מכסה; אֵפר שנותנים על הפנים לשנותם.

מַסּוּי*, ז, משא, נטל, מעמסה.

מְסוּכָה, מְשׂוּכָה, נ, סיג קוצים ששמים מעל לגדר אבנים.

מָסוֹר*, ז, (ר' מְסוֹרוֹת*), מלשין, מביא דבה, כותב שטנה.

מָסוּר*, ת, נָתוּן, נִתָּן.

מַסּוֹרָה*, מָסוֹרָה*, מַסֹּרֶת*, מָסֹרֶת*, נ, קבלה איש מפי איש, מורשת דברים מדור לדור; כתיבת התנ"ך באופן שנמסר לנו מבלי שנוי באותיות; רשימות הקרי והכתיב והמלא וההסר וכיו"ב בתנ"ך; סמנים לזכר איזה דבר.

מְסוּתָא*, נ, (ארמית), בית מרחץ.

מַסָּח, תה"פ, חליפות, בסדר הִתְחלפות.

מַסְחֵט*, ז, יד כלי; עץ מסעד לדלת.

מַסְחִיט*, ז, סוחט ומוציא מיץ מפרי וכדומה.

מִסְחָר, ז. (ס' מִסְחַר, ר' מִסְחָרִים (?)), רכולה, מקח וממכר, משא ומתן.

מִסְטוֹר*, מִסְטָר*, ז. מכת לחי.

מִסְטוֹרִין* ז"ר, סודות, דברי סתר.

מִסְטָר*, ר, מסטור.

מְסִיפָּס* ז, מחִצָּה עראית.

מַסִּיק*, ז, מֵציק; גובה המסים, מוכס; מוציא מסקנה0; מבעיר אש בתנורים.

מָסִיק*, ז, מְסִיקָה*, נ, לקיטת הזיתים (ביד מעל העצים; זמן לקיטת הזיתים.

מְסִירָה*, נ, פעלת המוסר והנותן לשני; 0מלשינות, פעלת המלשין.

— מְסִירַת נֶפֶשׁ0, נ, סכנה רבה, השלכת נפשו מנגד, שימת נפשו בכפו בעד דבר.

מְסִירוּת*, נ, מלשינות, פעלת המוסר והמלשין.

מֵסִית*, ז, מעורר, מדיח; 0מעורר לקבל דת אחרת.

מסך (מָסַךְ יִמְסֹךְ), פ"י, מזוג, ערב (נוזל בנוזל); שפוך, יצוק.

מֶסֶךְ, ז, יין הרקח, יין בלול במרקחת.

מָסָךְ, ז, (ס' מָסַךְ־, כ' מסַכִּי, או מְסָכִי, או מָסַכִּי, ר' מְסַכִּים, או מְסָכִים, או מָסַכִּים, מְסַכֵּי או מְסְכֵי), יריעה, חפוי, מכסה; וילון.

מְסֻכָּה, נ, מכסה, צפוי; סכה, חפת צֵל.

מַסֵּכָה, נ, מכסה, שמיכה להתכסות בה; צעיף לכסות הפנים; יציקה, התכה; אליל מסך. יצוק; אריגה; מזמה, מחשבת לב.

מְסֻכָּם0, ת, דבר שכלם הסכימו עליו; שתנאי היתנה בו מתחלה.

מְסֻכָּן, ת, דואג לעתיד, שומר הונו, קמצן (ישעיהו מ' כ'); *חולה מאד; חולה הקרוב למות; שיש בו סכנה.

מִסְכֵּן, ז, עני, דל, איש מחסור.

מַסְכֵּן*, פ"י, עשה לדל, לעני, רושש. הִתְמַסְכֵּן*, היה לעני, הֻרַשׁ; הֵראה כעני.

מִסְכֵּנוּת, נ, עֹנִי, דלות; דאגה ליום מחר.

מִסְכְּנוֹת, נ"ר, אסמים, אוצרות לתבואה.

מַסְכְּסֵךְ*, ת, לא חלק, מעכב את האצבע כשמעבירים אותה עליו (סכין, מגל, מגרה).

מַסֶּכֶת, נ, (ר' מַסָּכוֹת0), מסרק האורגים המהדק את החוטים של הערב בשתי; חוטי השתי הכרוכים ביתד הארג(?); *ארג; (גם מַסֶּכְתָּא*, ר' מַסֶּכְתִּיּוֹת*), ספר אחד בתלמוד.

— נֶפֶשׁ הַמַּסֶּכֶת*, חוטי הערב.

מְסִלָּה, נ, דרך סלולה ומתֻקנת לעוברי דרכים; מעקה בצלע מדרגות; מנהג, משפט.

מַסְלוּל, ז, דרך סלולה, מסלה.

— ־הַשֶּׁמֶשׁ, הַיָּרֵחַ, קו מהלך גרמי השמים.

מַסַּמָּה*, (מְסַמָּא*), ת"נ, (אֶבֶן־), אבן העשויה

לכסוי פי הלל (?); אבן חזקה וקשה שנקבי הלליה סתומים(?).

מְסְמוּם*, ז, מעוך, טרוף.

מַסְמֵס*, פ״י, השקט, הַרגע; רמוס, מעוך, עסה; הַתך; מוזמז; הַזק; אַמץ; טרוף מאכל בנוזלים.

הִתְמַסְמֵס*, התמזמז; הֵרקב, היה נשחת.

מַסְמָסָה*, נ, רקבון; התרככות המח ורקבונו.

מַסְמֵר, מַשְׂמֵר, ז, (ר׳ מַסְמְרִים, גם מַסְמְרוֹת, מִסְמְרִים, מִסמְרוֹת, מַשְׂמְרוֹת) יתד ברזל דק שנון בקצהו וראשו שטוח ומשתמשים בו להזק ולדבק חלקי חפץ או תוקעים אותו בקיר לתלות עליו דבר.

— מַסְמֵר הַגָּרָע*, סכין שגוהה של המקיזדם.

מְסֻמָּר*, ת, רבוק במסמרים; בעל מסמרים.

מְסַנֶּנֶת*, נ, כלי מלא נקבים לסנן בו דבר נוזל.

(מסס) הִמֵּס, פ״ע, התוך והיה לנוזל; הִקרע לחתיכות; המֹק; התקלקל, השחת; (־לֵב־), התיאש; פחוד, ירוא, חלוש מפחד. הֵמֵס, (אֶת לְבַב־) הַפחד, הַחלש מפחד.

מֶסֶ͏ם, ז, מַק, רקבון.

מָסָס*, ז, מעים, כרכשת.

מַסָּע, מַסַּע, ז, (ר׳ מַסָּעִים, מַסְעֵי, גם מַסָּעוֹת), מהלך, תנועה ממקום למקום; העתקת דבר ממקום למקום; כף הקלע לירות בה אבנים; *מוט לתמך בו גפנים.

מִסְעָד, ז, משען שבנין סומך עליו; מעקה למשען בצלע קיר; ⁰גב הכסא שנשענים עליו.

מְסַעֵד*, ז, עוזר, עוסק בדבר.

מִסְעָדָה⁰, נ, בית אכל, בית שסועדים בו את הלב.

מַסְעָה*, נ, אור, בקיע עץ אחוז אש.

מַסְפֵּג⁰, ז, כלי שבו ניר סופג לספג בו את הכתב.

מִסְפֵּד, ז, (כ׳ מִסְפַּד־), קינה, יללה, בכי; בכיה אחרי מת.

מִסְפּוֹא, ז, מאכל הבהמה.

מִסְפַּחַת, נ, דבק צרעת מתפשטת בעור הבשר, נגע; מין כסוי הראש של נביאות השקר שנמצאות בו קמיעות.

מִסְפָּק*, ז, ספק; דבר שאין מוצא ממנו; ענין קשה ומסבך.

מְסֻפָּק⁰, ת, שאינו ברור, שהוא בספק; שאינו יודע בברור, המטיל ספק בדבר.

— מְסֻפְּקָנִי⁰, מסֻפק אני.

— מְסֻפְּקָנוּ⁰, מסֻפקים אנו.

מִסְפָּר, ז, (ס׳ מִסְפַּר־, ר׳ מִסְפָּרִים, מִסְפְּרֵי), מנין, סכום; כמות קטנה שאפשר לספרה בנקל; קצב, גבול; ספור, פרשת מקרה.

— יָמִים מִסְפָּר, שְׁנוֹת מִסְפָּר, ימים מעטים, זמן לא רב.

— מְתֵי מִסְפָּר, אַנְשֵׁי מִסְפָּר, אנשים מעטים.

— מִסְפָּר יְסוֹדִי⁰, (בדקדוק), מלה הקוראת את המספר בשם: אחד, שנים וכו׳.

— מִסְפָּר סִדּוּרִי⁰, (בדקדוק), מלה המראה על מקומו של איזה דבר בתוך סדור קבוע: ראשון, שני, וכו׳.

מִסְפְּרַיִם*, ז״נ, מין כלי מחבר משני להבים לחתך ולגזז בהם בקרבם האחד אל השני.

מִסְפֶּרֶת*, נ, כלי גזיזה גדול.

מסק* (מָסַק*, יִמְסֹק*), פ״י, לקוט את הזיתים ביד מהעץ.

מס״ק, ר״ת, מסירת קולמוס (כשאיש אינו יודע לחתם שמו והוא מוסר העט ליד הברו לחתם שמו במקומו).

מַסְקָנָא*, מַסְקָנָה*, נ, תוצאה, אחרית דבר, מוצא דבר; החלטה שבאה אחרי עיון והבנת הדבר.

מסר (מָסַר, יִמְסֹר), פ״י, נתון ליד אחר; הַסגר, מַגן; גלה רעת; *לקוח מאחד ונתון לשני; הַלשין, הוציא דבה; ⁰כתוב כללי המסורה. הִמָּסֵר, הִנתן ברשות אחר. הִתְמַסֵּר

(־לְדָבָר)°, הנתן איש בשלמות לאיזה ענין, שים את כל נפשו באיזה ענין.

— מָסוּר נֶפֶשׁ עַל־*, שים נפשו בכפו על־.

מַסָּר*, ז, מַשּׂוֹר.

מִסְרָג°, ז, מצע של סריגת הוטי ברזל.

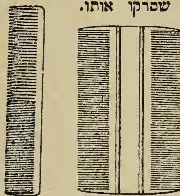
מִסְרְגָל*, ת, שעשו עליו קוים בסרגל, שסרגלוהו.

מַסְרֵךְ*, ז, חגורה להזק בה מרדעת החמור.

מִסְרֵף, ז, קרוב קרבת משפחה; שורף עצמות מתים(?); חונט מתים בסמני שׂרף(?).

מַסְרֵק*, ז, (ר׳ מַסְרְקוֹת*), כלי מקרן או משן פיל או מחמר קשה אחר עם שנים דקות לסרק ולנקות בו את שער הראש; כלי עם שני חוטי ברזל לנקות בו את שער הבהמה; ראש גביע פרח הרמון, העשוי שִׁנים.

מִסְרָק°, ת, סרוק, שסרקו אותו.

מסרקות.

מָסֹרֶת(־מָאסֹרֶת) נ, קשור, כריתת ברית, חבור.

מַסֹּרֶת*, ר׳מסורה.

מֵסַת*, ז, מסתת אבנים.

מסת, ר׳ מסה.

מִסְתּוֹר, נ, סתר, מחבא, מקום סתר, מפלט.

מִסְתָּמָה°, תה״פ, (־מן הסתם), כנראה.

מַסְתֵּמָה°, נ, פקק, סכר לבקבוק.

מִסְתָּר, ז, (ר׳ מִסְתָּרִים, מִסְתְּרֵי), מקום סתר, מחבא; סוד, דבר סתר.

מִסְתֶּרֶת°, נ, כעין גליל ישימו עליו את החוטים לסתר את הכריכה.

מְסַתֵּת°, ז, פוסל אבנים.

מֵעַ, ר׳ מעים.

מ״ע, ר״ת, מצות עשה; מנוחתו (ה) עדן; מכתב עתי (עתון).

מַעְבָּד, ז, מעשה, פעל.

מַעְבָּדָה°, נ, בית מלאכה לעבוד דברים כימים.

מַעֲבֶה, ז, עבי; עמק דבר.

מָעֳבֶה*, ת, עבה, סמיך, אוץ ודחוס.

מַעֲבָט*, ז, גיגית לדריכת ענבים.

מַעֲבִיָּה*, נ, (ר׳ מַעֲבִיּוֹת*), עבי היער, תוך היער ששם עצים עבתים רבים.

מַעֲבָר, ז, (ס׳ מַעֲבַר־, ר׳ מַעֲבָרִים), פעלת העובר; מקום לעבר בו נהר או הר; סירה לעבר בה נהל לרחבו.

מַעְבֵּר*, ז, מלגז, כעין מזלג גדול לקחת בו אלֻמות וכדומה.

מַעְבָּרָה, נ, (ס׳ מַעְבֶּרֶת־, ר׳ מַעְבָּרוֹת, מַעְבְּרוֹת), מקום לעבר בו נהר או הר, מַעֲבָר; כעין גשר שט על פני המים לעבר בו נהר לרחבו.

מַעְבֹּרֶת*, נ, כעין גשר שט על פני המים לעבר בו נהר לרחבו, רפסדה, דוברה.

מְעֻבֶּרֶת*, ת, הרה.

— שָׁנָה מְעֻבֶּרֶת*, שנה שיש בה חדש עבור (אדר שני, ואדר).

מַעְגִּילָה*, נ, גליל, מערוך להחלקת טיט בגג; מכבש להישרת עצים.

מַעְגָּל, ז, (ר׳ מַעְגָּלִים, גם מַעְגָּלוֹת), דרך, מסלה (בדבור המליצי); דרך החיים; מחנה צבא המשתרע בשורה עגלה.

מעד (מָעַד, יִמְעַד), פ״ע, התמוטט, כשול, מוט. הַמֹּעֵד, המט, הכשל.

מַעֲדָן, ז, קשר, קשור.

מַעֲדָן°, ז, עפר מוצק, מחצב, אחד מיני הדומם.

מַעֲדַנִּים, ז״ר, מטעמים, מאכלים עֲרֵבִים מתקים; תענוג רוחני.

מַעֲדַנּוֹת, ז״ר, קשורים. תה״פ, קשור, אסור.

מַעְדֵּר, ז, (ר׳ מַעְדְּרִים, מַעְדְּרֵי), כלי בעל שנים או חד לחפר בו האדמה; חלק מהמחרשה.

מָעָה, נ, (ר׳ מָעוֹת, גם מָעִים*), גרגר חול; *גרעין (של אבטיח, קישות וכיו״ב); מטבע קטנה; אבן משקל קטן.

מֵעֶה, ר׳ מֵעִים.

מָעוֹג, ז, עוגה, עגיל לחם; העויה, קריצת שפתים.

מָעוֹז, ז, מחסה, מגן, מקלט.

מָעוּט*, ת, פחות, דל בכמות.

מִעוּט*, ז, הקטנה, המעטה; החלק הקטן מ־; הוצאה מן הכלל (בדרשת הפסוקים).

— לְמַעוּטֵי*, להחסיר, להוציא מן הכלל.

מָעוֹךְ*, ז, מין חויה לנשים מהמתנים ועד אצילי הידים.

מָעוּךְ, ת, מי שנמעכו אשכיו (ביצי הזכר); תחוב, נעוץ.

מָעוֹן, ז, מְעוֹנָה, נ, דירה, בית מושב, משכן, מדור (בסגנון המליצי); משען, מחזיק; *בית המקדש; שם הרקיע החמשי.

— הַמָּעוֹן הַזֶּה!*, שבועה בה׳.

— צַר מָעוֹן⁰, צר עין, מקנא.

מָעוּף, ז, חשכה, עלטה; לאות (?); ⁰מעופה, פעלת המעופף.

מָעוֹר, ז, (ר׳ מְעוֹרִים), קלון, ערוה; מצב האיש שהוא ערֹם, עירֹם, מער.

מָעוֹת*, נ״ר, כסף (כמובן; הון מזֻמן).

— מָעוֹת כּוֹזְבִיּוֹת*, מטבעות מתקופת מרד בר כוכבא.

מָעֹז, ז, (ר׳ מָעֻזִּים), מבצר חזק, משגב.

מַעֲזִיבָה*, נ, מלט טוח על גבי גג שטוח.

מַעֲזָיָה*, נ, שׂער עזים.

מָעֻזֶּן, ז, (ר׳ מָעֻזְנִים), מעֹז, מבצר חזק, משגב.

מָעֹט, ת, (נ׳ מְעֻטָּה), חד, מחדד, ממרט.

מעט (מָעַט, יִמְעַט), פ״ע, היה מצער, היה לא הרבה; הלוך וקטן במספר; ⁰חדד, עשה חד. מַעֵט, היה מצער, היה לא הרבה; *הַקטן, עשה כי יהיה קטן; הפחת, גרוע. הַמְעֵט, הַקטן, חסר המספר, גרוע. הִתְמַעֵט*, (נִתְמַעֵט*), היה מצער אחרי היות הרבה, היה לא הרבה.

מְעַט, ת, לא הרבה, לא כביר (ההפך: הרבה). תה״פ, במספר קטן מאד, בכמות קטנה; בזמן מצער.

— מְעַט מִזְעָר, מעט בהפלגה (ההפך: הרבה מאד).

— כִּמְעַט, דבר קטן, שעור מספר קטן; זמן מעט; תיכף, אך—והנה, עוד מעט ו־.

— הַמְעַט? האם לא דַי ש־.

מַעֲטֶה, ז, (ר׳ מַעֲטִים, מַעֲטֵי), מעטפה, כסות.

מַעֲטָן*, ז, כלי גדול שכובשים או מרככים בו הזיתים; צבור זיתים.

מַעֲטָפָה, נ, (ס׳ מַעֲטֶפֶת־, כ׳ מַעֲטַפְתִּי, ר׳ מַעֲטָפוֹת, מַעַטְפוֹת), אדרת נשים להתעטף בה; ⁰הגליונות שכורכים בהם ספר; כיס ניר ששמים בו המכתב.

מְעִי, ז, גל, תל שממה; ר׳ מֵעַיִם.

מְעִיל, ז, בגד עליון של הכהנים, המלכים ובנות המלך; בגד עליון קצר; ⁰בגד עליון עד הברכים לגבר.

מְעִילָה*, נ, פעלת המועל, הכחדה, מַעַל, העלמה; בגידה, פשע; קרבן שמביאים על המעילה; שם של מסכת תלמודית העוסקת בדיני מעילה בקדשים.

מֵעַיִם, (אי מֵעִים, גם מֵעוֹת), ז״ז, קרבי החי, אברי העכול וקני הרחת פסלת המאכלים החוצה; *גרעינים (של אבטיח וכיו״ב).

— מְעֵי הָאֵם, מקום יצירת הילד בבטן.

— הָמוּ מֵעַי, נכמרו רחמי, חסתי, רחמתי.

— בְּנֵי מֵעַיִם*, המעים הדקים.

מַעְיָן, ז, (ס׳ מַעְיַן־, כ׳ מַעְיָנִי, ר׳ מַעְיָנִים, מַעְיְנֵי, מַעְיָנוֹת), מקור, בור נובע מים; שימת עין, מבט; *פנימיות, קרב.

מְעֻיָּן*, ת, בעל גונים רבים; שם צמח בעל גונים שונים [1].

מַעְיָנָה*, נ, מחלת כאב בטן.

מְעִיסָה*, נ, שימת קמח לתוך מים רותחים.

(מעך) מָעַךְ*, פ״י, דחוק על ידי משמוש ביד,

[1] מעין златоцвѣтъ, Goldblume, chrysanthème, chrysanthemum.

עשה; השפל קול. מֹעַךְ, המק מלחץ ומשמוש ידים, היה משוש ודחוק ולחוץ בידים. הִתְמָעֵךְ*, הִדחק, הִכָּבש על ידי יחק; מות מתוך דחק ולחיצה.

מע״כ, ר״ת, מעלת כבודו, ר׳ מעלה.

מְעֻכָּל*, ת, נחר באש; ⁰נאכל ונהפך במעים לחמרים מכלכלים.

מעכ״ת, ר״ת, מעלת כבוד תורתו, ר׳ מעלה.

מעל (מָעַל, יִמְעַל), פ״ע, בגוד, פשוע; רמה, שקר; *בזבז כסף קדשים, לקח מכסף קדשים.

מַעַל, ז, (כ׳ מַעֲלִי), בגידה, פשע, רמאות.

(מַעַל) מִמַּעַל, תה״פ, מֵעל (הפך: מתחת), מגבי דבר ומעלה; גבוה מ־.

מֹעַל, ז, הרמה, הגבהה, פעלת המרים.

מַעֲלֶה, ז, (ס׳ מַעֲלֵה־, ר׳ מַעֲלִים), מקום עלות, מקום שעולים בו; מקום גבוה בבנין; מקום נשא וגבוה, גבעה.

— מַעֲלֵה־עָשָׁן*, ז, שם צמח שהיה משמש במקדש להעלות את עשן הקטרת למעלה.

מַעֲלָה, נ, (ס׳ מַעֲלַת־, ר׳ מַעֲלוֹת), עליה, פעלת העולה; יציאה; עליה, בנין על הגג; מדרגה; מדרגת מצב האדם וערכו; יתרון הכשר, יתרון חכמה, יתרון ערך; *אלהים.

— מַעֲלַת כְּבוֹדוֹ⁰, מַעֲלַת כְּבוֹד תּוֹרָתוֹ⁰, מבטא של כנוי כבוד לאיש כעין „אדוני״ וכיו״ב.

מַעְלָה, מָעְלָה, תה״פ, אל על; גבוה מגב דבר.

— לְמַעְלָה, תה״פ, אל על, במקום היותר גבוה; הרבה מאד.

— מִלְמַעְלָה, תה״פ, מהצד העליון.

מְעֻלֶּה*, ת, היותר טוב, הנבחר, הנעלה.

מְעַלְיָא*, ת, (ארמית), טוב, נבחר, נעלה.

מַעֲלָל, ז, (ס׳ מַעֲלַל־, ר׳ מַעֲלָלִים), מעשה, פֹּעַל, מפעל; מעשה רע.

מעל״ע, ר״ת מעת לעת (יום שלם).

מַעֲמָד, ז, (ר׳ מַעֲמָדוֹת*), מצב איש על משמרתו, על כהנתו; משמרת כהנה, משרה; מקום לעמד בו; *מצב האיש החמרי או הרוחני; (=מושב*), מקום שעומדים בו בחזרה מהלוית המת להספד או לנחום האבלים.

— בְּמַעֲמַד־*, תה״פ, בנוכחות, בפני.

מָעֳמָד, ז, מקום לעמד בו.

מְעֻמָּד*, תה״פ, בעמידה.

מַעֲמָדוֹת*, ז״ר, צבור כהנים ולויים וישראלים שנבחרו בימי הבית השני לעמד על הקרבת הקרבנות בשם כלל ישראל; ⁰לקוטים ממקרא וממדרש שנוהגים לאמר אחרי תפלת הבקר.

מַעֲמִיד*, ז, סֹול, תחתית הנעל; בסיס, כן, משען.

מַעֲמָסָה, נ, משא, כבד, נטל.

מַעֲמָק, ז, (ס׳ מַעֲמַק־, ר׳ מַעֲמַקִּים, מַעֲמַקֵּי), מקום עמק, מצולה.

מַעַן, ר׳ לְמַעַן.

מַעַן⁰, ז, כתבת האיש, שמו ומקום שבתו.

מַעֲנֶה, ז, תשובה, דברים שהנשאל עונה לשואל; הצעת דברים בסדר נכון; תכלית, כַּוָּנָה מְיֻחדה.

מַעֲנָה, מַעֲנִית, נ, הריץ הנעשה באדמה על ידי החרישה.

מְעַנְיֵן⁰, ת, מלא ענין, מושך את הלב, לוקח לב.

מַעֲנִית, ר׳ מענָה.

מְעַפֵּר*, ת, מעלה עפר.

מַעֲפֶרֶת*, נ, (ס׳ מַעֲפָרְאוֹת* גם מַעֲפָרִיּוֹת*), אדרת שמתכסים בה להנצל מעפר ואבק על הדרכים; כסוי שהספרים מכסים בו את המסתפרים שלא תפלנה השערות הגזוזות על בגדיהם; אדרת מְיֻחדה שלבשו שרי העם.

מַעֲצֵבָה, נ, יָגון, צער.

מַעֲצָד, ז, (ר׳ מַעֲצָדִים, מַעַצְדֵי), מין גרזן, מקצועה; *מין כלי של נגרים העשוי בד עץ ולהב ברזל חד נתון בתוכו להחליק בו הקרשים [1].

מעצד.

[1] מעצד стругъ, Hobel, rabot, plane

מַעֲצוֹר, מַעְצָר, ז, עכוב, מניעה, דבר נצב לשטן.

מַעֲצֶרֶת*, נ, מכבש לעצירת זיתים, שמשמין, ענבים וכיו״ב; בית עצירת הזיתים.

מְעֻקָּב°, ת, רבוע מכל ששת צדדיו, שגבהו וארבעת צדדיו שוים.

מַעֲקֶה, ז, (ס׳ מַעֲקֵה־, ר׳ מַעֲקִים, מַעֲקֵי־), כעין גדר סביב גג או לצדי מדרגות; גזרה, גזוזטרה יוצאת מן הדיוטות העליונות בבנין.

מַעֲקַשִּׁים, ז״ר, עקלקלות, דרך עקמה, לא ישרה.

מַעַר, ז, (כ׳ מַעֲרִי), ערוה, מערם, מצב האיש הערום; רֶוַח פנוי, שטח גלוי.

מְעֹרָב*, ת, מהול, בלול, שיש בו דברים שונים בלולים יחד.

— מְעֹרַב שֶׁמֶשׁ*, מי שטהר בעת שקיעת החמה.

— מְעֹרָב עִם הַבְּרִיּוֹת*, איש רֵעִים, אוהב להתרועע עם אנשים.

מַעֲרָב, ז, (ס׳ מַעֲרַב־), צד נטות היום לערב, ירידת השמש; הארצות אשר מעבר לים התיכון; סחר חליפים; סחורה המובאה מארץ אל ארץ אחרת.

— אַרְצוֹת הַמַּעֲרָב°, ארצות אירפה.

— מַעֲרָבָה, צד מערב לאיזה מקום.

מַעַרְבָא*, ז, (ארמית), מערב; בשם הזה קראו חכמי בבל לארץ ישראל.

מַעֲרָבִי*, ת, של מערב, ממערב.

— רוּחַ מַעֲרָבִית*, הרוח הנושבת מצד מערב.

מַעֲרָבִית°, נ, פיוטים לתפלת ערבית בחגים.

מְעַרְבֹּל*, ז, מַעַרְבֹּלֶת*, נ, שבלת מים, גלגל מים, מקום בים שהמים מסתובבים במקום אחד.

מַעֲרֶה, ז, מקום פנוי וגלוי סביב לעיר.

מְעָרָה, נ, (ס׳ מְעָרַת־, ר׳ מְעָרוֹת), מחלת עפר, מקום נבוב בבטן האדמה.

— מְעָרַת הַמַּכְפֵּלָה, המערה שבה קבורים אבותינו הראשונים בחברון.

— מְעָרַת פָּרִיצִים, מערה לשודדים, מעון שודדים.

מַעֲרוֹךְ*, ז, גליל עץ, בד עץ ארך עגל לגלילת העסה להדק אותה.

מַעֲרִיב°, (תְּפִלַּת־), נ, תפלת הערב.

מַעֲרִיץ, ז, נותן פחדו על־; נותן כבוד אלהים ל־.

מַעֲרָךְ, ז, (ר׳ מַעֲרָכִים, מַעַרְכֵי), סדור ענין, מחשבות הלב ומצבו; *תכנית בנין וכיו״ב; °סדר החיים ומצבם.

מַעֲרָכָה, מַעֲרֶכֶת, נ, (ר׳ מַעֲרָכוֹת, מַעַרְכוֹת), שורה, שדרה, סדור דברים בשורה; שורות אנשי הצבא; שדה המלחמה; דור עצים; °בית שעורכים בו עתון יומי, שבועי או חדשי.

— לֶחֶם הַמַּעֲרֶכֶת, שֻׁלְחַן הַמַּעֲרֶכֶת, להם הפנים ושלחנו שבמקדש.

— מַעֲרֶכֶת°, מַעֲרֶכֶת הַמַּזָּלוֹת°, מַעֲרֶכֶת הַשָּׁמַיִם°, המזל; היות מקרי האדם תלוים במזל ובהשפעת סדור הכוכבים באותה שעה.

מַעֲרֻמִּים, ז״ר, חסרון כסות לעור הבשר; המקומות הערֻמים בגוף שרגילים תמיד לכסותם.

מַעֲרָצָה, נ, כח חזק(?); גרזן, קרדם.

מַעֲשׂ°, ז, ר׳ מעשה.

מַעֲשֵׂבָה°, נ, אסף עשבים, קפסה לאסף בה עשבים שונים.

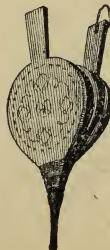
מַעֲשֶׂה, ז, (ס׳ מַעֲשֵׂה, ר׳ מַעֲשִׂים, מַעֲשֵׂי), מפעל, עבודה, עבודת ידים; עסק, עִסוק; הדבר העשוי; פרי, יבול העבודה; עלילת אדם ומנהגו; כדמות, כצורת־, דומה לעשית־ (מַעֲשֵׂה־רֶשֶׁת); המקרים המתהוים בעולם; *מקרה, מארע, ספור, פרטי מקרה; נסיון, הרגל בעבודה.

— מַעֲשֵׂה־בְרֵאשִׁית*, סדר ותורת יצירת העולם; סודות השתלשלות הבריאה.

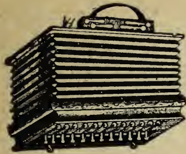
— מַעֲשֵׂי ה׳, מַעֲשֵׂי יְדֵי ה׳, הברואים.

— אַנְשֵׁי מַעֲשֶׂה*, אנשים שבזכותם נעשים נפלאות.

מַעֲשִׂיס0, ת, נסיוני, שקנה או שנקנה בנסיון.
מַעֲשִׂיָּה0, נ, ספור קטן.
מַעֲשֵׁנָה0, נ, ארֻבת עשן, צנור יוצא מתנור וכדומה להוציא דרכו את העשן.
מַעֲשַׁקָּה, נ, עשק, גזל, חמס, שוד.
מַעֲשֵׂר, ז, (ס׳ מַעֲשַׂר־, גם מַעֲשַׂר, ר׳ מַעַשְׂרוֹת), עשרון, אחוז אחד מעשרה; עשירית המספר או המדה; החלק העשירי מפרי הארמה בא״י הנתן לבני שבט הלוי.
— תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר*, מעשר מן המעשר שנתנו הלוים לכהנים.
— מַעֲשֵׂר שֵׁנִי*, המעשר שהיו בעלי השדות מביאים לירושלים לאכלו שם; שם אחת מסכתות התלמוד.
— מַעֲשַׂר עָנִי*, המעשר שהיו מפרישים בני ישראל בארץ ישראל בכל שלש שנים לחלקו לעניים.
— מַעַשְׂרוֹת*, שם אחת מסכתות התלמוד.
מַעְתִּיק*, ז, כותב מכתב על הניר; 0מתרגם משפה לשפה בכתב; כותב נסחה חדשה לדבר שנכתב כבר.
מַעְתֵּק0, ז, מכבש להעתיק בו כתבים מניר אל ניר.
מִפְגִּיעַ*, ז, מין יתוש קטן.
— בְּמַפְגִּיעַ*, תה״פ, בכל תקף, בחזקה.
מִפְגָּע, ז, מכשול, אבן נגף, שטן.
מַפָּה*, נ, מטפחת קטנה; מטפחת פרושה על השלחן; מטפחת שכורכים בה ספר תורה; מגבת לקנוח הידים; יריעת הדגל, הנס; 0גליון של כתיבת הארץ שרשומה עליו תבנית ארץ או מדינה וכדומה.

מפוח.

מַפּוּחַ, ז, כלי לפחת בו באש.
— בֵּית מַפּוּחַ*, חדר שהרוח מפיחה בו לקרר; בית המלאכה של הנפח (?).
מַפּוּחִית0, נ, מין כלי זמר עם מנענעים ועם קירות מתקפלות.

מפוחית.

מַפּוֹלֶת, ר׳ מפלת.
מַפָּח, ז, (מַפַּח־נֶפֶשׁ), נשימה, נשיבת הרוח; 0יאוש, הערר תקוה; צער.
מַפֻּחַ, ר׳ מפוח.
מַפָּחָה0, נ, בית הנפח, בית חרשת הברזל.
מַפְטִיר*, ז, מְסַיֵּם קריאת התורה בפרק אחר מהנביאים.
מֵפִים*, ז, מטיל גורל; פוסק, מחליט דבר.
מֵפִיץ, ז, פטיש לפוצץ בו קירות חומה או לנפץ בו אבנים.
מַפִּיק0, ז, (בדקדוק), אחת מאותיות ה, ו, י, הנסתרות בהיותה נבטאה בסוף המלה; סמן (נקודה בתוך האות) לבטא את האות ה בסוף המלה־הּ.
מַפִּית0, נ, מפה קטנה ישימו על שלחן האכילה לפני כל אחד המְסֻבים לקנח בו הידים והפה.
מַפָּל, ז, (ס׳ מַפַּל־, ר׳ מַפָּלִים, מַפָּלֵי), דבר שמניחים לנפל באין ערך לו; קמט הבשר השמן המתקפל ונופל למטה.
מֻפְלָא*, ז, הנבחר, הראש; דבר סתום ולא מובן; נפלא, מצֻין.
— מֻפְלָא שֶׁל בֵּית־הַדִּין*, איש מְיֻחד שאליו פונים בשאלות קשות בדינים.
מִפְלָאָה, נ, (ר׳ מִפְלָאוֹת, מִפְלְאוֹת), פלא, דבר נשגב מבינת אדם.
מֻפְלָג*, ז, נבדל מחבריו, נעלה על חבריו; מֻמחה לדבר; מגזם, נפרז, שהגדילוהו על ערכו האמתי; (־ל־) רחוק מ־ (בזמן).
מִפְלַגָּה, נ, (ר׳ מִפְלַגּוֹת), חלק, מחלקה; 0כתה

השואפת לרעיון אחר, פלגת העם.

מַפָּלָה, מְפָלָה, נ, (ס׳ מַפֶּלֶת־, כ׳ מַפַּלְתִּי), הרבות בנינים, תל שממה; ר׳ מַפֶּלֶת; *אבדון, מגפה, הרג.

מִפְלָט, ז, מנוס, סתר מפחד רעה.

מְפֻלָּם*, ת, לח, רטוב; (דָּג), דג רטוב מיד אחרי שדגו אותו; °לא מעבד, גלום(?).

מְפַלֵּס°, ז, אבר במכונה לפלסה ולישר הליכתה.

מִפְלֶצֶת, נ, (כ׳ מִפְלַצְתִּי, ר׳ מִפְלָצוֹת), אליל מבהיל ומפחיד; דחליל, סמל דמות אדם או חי להפחיד בו.

מִפְלָשׂ, ז, (ר׳ מִפְלָשִׂים, מִפְלְשֵׂי), רקוע, משטח דבר לארכו ולרחבו, השתטחות.

מְפֻלָּשׁ*, ת, פתוח מכל עבריו; שעוברים בו.

מַפֶּלֶת, נ, (כ׳ מַפַּלְתִּי, ר׳ מַפָּלוֹת), נפילה, הרס; ירידה במצב; נבלה, פגר; חָרבה, תל שממה.

מַפֹּלֶת*, נ, קיר הרוס נופל; נפילה, הרס; °ענפי עץ שנשברו ברוח ונפלו ארצה.

מְפֻנֶּה*, ת, ריק, פנוי, לא תפוש.

מִפְּנֵי, מ״י, (ר׳ פנים), רחוק מן־; מלפני; בפני; מ״ח, בגלל, יען כי.

מְפֻנָּק*, ת, שפנקו אותו, שעדנו אותו, רך וענוג.

מְפַס*, ז, (־מַכָּה, ־חַבּוּרָה), ממעך ומרכך להוציא הלחה.

מַפְסֶלֶת*, מְפַסֶּלֶת*, נ, כלי ברזל לחקק בו, מחוקק, כלי המפתח; מעצד.

מִפְסָעָה°, נ, מדרכה, צדי הרחוב או הדרך הנועדים להולכי רגל.

מִפְעָל, ז, (ס׳ מִפְעַל, ר׳ מִפְעָלִים, מִפְעֲלֵי), מִפְעָלָה, נ, (ר׳ מִפְעָלוֹת, מִפְעֲלוֹת), מעשה, עלילה.

מְפַעְפֵּעַ*, ת, חודר אל כל חלקי הגוף ומתפשט בם.

מַפָּץ, ז, (ר׳ מַפָּצִים, מַפְּצֵי), הריסה, נפץ, שבירה; *מחצלת של קני סוף רכים או עשבים לשכב עליה.

מַפֵּץ, ז, כלי לשבר ולהרס בו, פטיש לפוצץ בו.

מַפְצֵעַ°, ז, כלי לפצע בו אגוזים ושקדים.

מִפְקָא*, מִפְקָה*, נ, (ארמית), יציאה, גמירה.

מִפְקָד, ז, (ס׳ מִפְקַד־, ר׳ מִפְקָדִים, מִפְקְדֵי), מנין, ספירה, מניה; פקודה, מצוה; מקום להפקיד בו צרכי בית, לשכה.

מְפַקֵּד, ז, מְמֻנֶּה על אנשי החיל ומצוה עליהם.

מְפֻרְדָּךְ*, ת, שהוכח כי אינו נכון, שדבריו הושמו לאַל.

מַפְרֶכֶת*, נ, אבן בית הבד המשברת ומפרכת את הזיתים.

מְפֻרְסָם*, ת, ידוע לכל, נודע לשם.

— מְפֻרְסָמוֹת°, ז״ר, דברים ידועים ונודעים לכל.

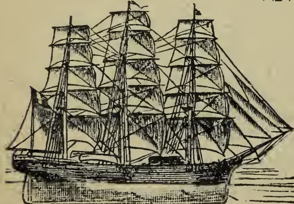
(מִפְּרֵעַ*), לְמַפְרֵעַ*, תה״פ, באפן לא מסדר; מתחלה, מראש, מקדם; בסדר מהפך.

מִפְרָץ, ז, (ס׳ מִפְרַץ־, ר׳ מִפְרָצִים), פרץ מים בחוף, מבוא אניות; °רצועה של מים החודרת מהים אל היבשה.

מִפְרָק*, ז, ר׳ פרק.

מַפְרֶקֶת, נ, פרקי הגב; שדרת הגוף המחברת מחליות ופרקים.

מִפְרָשׂ, ז, (ר׳ מִפְרָשִׂים, מִפְרְשֵׂי), יריעות נס האניה; משטח דבר לארכו ולרחבו, השתטחות דבר.

אנית מפרשים.

מְפָרֵשׁ°, ז, מבאר דברי התורה וכדומה; היוצא לנסיעה בים.

מְפֹרָשׁ*, תה״פ, בברור, בלי הבלעה או העלמה.

— הַשֵּׁם הַמְפֹרָשׁ*, שם ה׳ בהקראו ככתבו; שם ה׳ הידוע רק ליחידי סְגֻלָּה.

מִפְשָׂעָה, נ, מקום הפרד רגל האדם מגויתו; התחלת פרק הירך.

מַפְתֵּחַ, ז, (כ׳ מַפְתְּחִי, ר׳ מַפְתְּחוֹת), כלי פותח המנעול; ⁰רשימת עניני פרקי ספר בראשיתו.

מִפְתָּח, ז, (ס׳ מִפְתַּח־, ר׳ מִפְתָּחִים, מִפְתְּחֵי), פתחון, פתיחה; החלק הפתוח (בכתנת וכיו״ב).

מפתח.

מְפַתֵּחַ*, ז, עושה פתוחים, מחוקק, מגלף.

מִפְתָּן, ז, (ס׳ מִפְתַּן־, ר׳ מִפְתָּנִים, מִפְתְּנֵי, גם מִפְתָּנוֹת*), סף הדלת, אסְקֻפָּה, הקורה המונחה על הארץ בפתח.

מֹץ, ר׳ מוץ.

מ״צ, ר״ת, מורה צדק (כנוי לרבנים).

מֵץ, ז, לוחץ, מעיק, צורר.

מצא (מָצָא, יִמְצָא), פ״י, גלה דבר שנעלם מקומו או שאבד; גלה דבר אבוד אחרי החפוש; השג; קרה; פגוש דבר על דרכו מבלי אשר חשב עליו; היה די. הִמָּצֵא, יש, היה; הִקָּרֵה, הֻשַּׂג במקרה; היה למדי, היה כדי צרכו. הַמְצֵא, הגש, הושיט, נתון ל־; מסור, סגור; ⁰יצור, ברוא דבר חדש.

— מְצוֹא יַד־ לְ־, היה היכלת ביד איש לעשות או להשיג דבר.

— מְצוֹא אֶת לִבּוֹ לְ־, העז לעשות, התחזק לעשות דבר.

מַצָּב, ז, (ס׳ מַצַּב־, ר׳ מַצָּבִים, מַצָּבֵי), מעמד, מקום עמידה; מקום משמר במערכת המלחמה; מעמד איש על כהנתו; צבא, מחנה; ⁰מדרגה בחיים, גורל, מנת איש; יחס האיש אל הסובבים אותו ויחסם אליו.

מֻצָּב, ז, מערכת צבא לצור על עיר.

מִצְבָּא⁰, ז, אסף אנשים לצבא, אסיפת הצבא.

מַצָּבָה, מִצָּבָה, (?, זכריה, ט׳ ח׳), נ, גדוד חיל משמר, גדוד אנשי צבא; *אספה כללית.

מַצֵּבָה, נ, (ס׳ מַצֶּבֶת־, מַצֶּבֶת־, כ׳ מַצַּבְתִּי, ר׳ מַצֵּבוֹת, מַצְּבוֹת), עמוד או אבן גדולה מֻצבים לאות זכרון; אבן מוקמה לעבודת אלילים; גזע העץ.

מַצְבּוֹעַ⁰, ז, מכחול, ציצית שער לצבע.

מַצְבִּיא⁰, ז, שר צבא, ראש הצבא, פקיד עליון של צבא.

מַצֶּבֶת, נ, גזע עץ; ר׳ מַצֵּבָה.

מְצָד, ז, מצודה, מבצר, מקום סגור בחומה בצורה.

מָצֹד, מְצָדָה, ר׳ מצוד, מצודה.

מְצַדֵּד*, ז, מטה הצדה; משתדל למצא אפנים לישב דבר; נוטה לצד־.

מצה (מָצָה, יִמְצֶה), פ״י, סחוט; מצוץ, מתוק, ינוק והוציא כלו; משוך אל תוכו בשפתיו לאט לאט. הִמָּצֵה, הִסָּחֵט. מַצֵּה*, מצה. הִתְמַצֵּה*, הִגָּמֵר, השלם; התנונה.

מַצָּה, נ, (ס׳ מַצַּת־), עֻגַת לחם שלא חמץ בבצקה; מריבה, קטטה, ריב נאבקים ומכים איש את אחיו; *עור שמכינים לכתיבה לפני שמלחוהו וטחו עליו קמח.

מֻצְהָב*, ת, מבריק (מתכת); מין נחשת (ברונזה?).

מִצְהָלָה, נ, (ס׳ מִצְהֲלַת־, ר׳ מִצְהָלוֹת, מִצְהֲלוֹת), קול שאון עליזים, קול צהלה ושמחה.

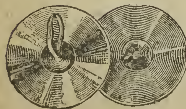
מְצוּבָּה*, נ, בסיס בעל שלש רגלים, הצובה; חֲרָבָה, בנין גדול שבסיסו מרבע וכל קיר הוא משֻׁלש הזויות שיסודו למטה וצלעותיו מחברות למעלה בחד אחד.

מָצוֹד, ז, מבצר, מצור; רשת, פח יוקשים; שלל, בזה.

מְצוּדָה, מְצוֹדָה, נ, מגדל, מבצר; מפלט, מנוס; רשת, פח יוקשים לצוד בו; שלל, בזה, גזל.

מִצְוָה, נ, (ס׳ מִצְוַת־, ר׳ מִצְוֹת), פקודה,

צווי, דבר איש אל הנכנע לו לעשות איזה דבר; חק, פקודת ה׳; כלל פקודות ה׳; מעשה המצוה והחק; *דבר טוב, ׳מעשה טוב וישר.
— בַּר מִצְוָה⁰, נער מבן י״ג שנים ומעלה שמאז הוא מחֻיב בכל מצוות התורה.
— מִצְוַת עֲשֵׂה*, המעשה שעל האדם לעשות על פי חקי התורה.
— מִצְוַת לֹא תַעֲשֶׂה*, המעשים שעל האדם לא לעשותם על פי חקי התורה.
מָצוּי*, ת, נמצא תדיר, רגיל, דבר שקל למצאו; ⁰ז, עצם נמצא.
— מָצוּי רִאשׁוֹן⁰, כנוי לה׳ (בספרי המחקר).
מִצּוּי*, ז, פעלת המוצה והסוחט; גמירה, גמר.
מְצוֹלָה, מְצוּלָה, נ, מעמקי מים בנהר או בים; שפעת מי הים; *גיא, עמק; מֹץ, קלפת גרגרי התבואה.
מִצּוּעַ*, ז, פשרה, בצוע, משפט שלום בין בעלי דין; אמצע, מקום שמתחלק בו דבר לשנים.
מָצוֹף⁰, ז, חתיכת עץ קל קשור אל חבל העגן לדעת מקומו בתחתית המים; חתיכת עץ קל קשור אל חוט החכה לדעת על ידה את נגיעת הדג בחכה.
מִצּוֹפוֹת*, נ״ר, שפופרת למדד בה מרחקים[1].
מָצוֹצָא*, ז, (ארמית), חי יונק, אחד היונקים.
מָצוֹק, ז, ראש צורים, שן סלע.
מָצוֹק, ת, עומד נצב.
מָצוֹק, ז, מְצוּקָה, נ, צרה, להץ, דחק; חסר, מחסור.
— מְצוּקִים*, ז״ר, שם פיוטי לבני האדם (בהקבלה אל המלאכים ה„אראלים״).
מָצוֹר, ז, מגדל, מבצר; בנין לצור על עיר לסגרה; לחץ, צרה, מצוקה; מחנה צבא הצר על עיר ללכדה.
מְצוּרָה, נ, מגדל, מבצר לבצור עיר, חומה להגן על עיר; מגדל לצור בו על עיר.
מַצּוּת, נ, ריב נאבקים במכות אגרוף, מצה.
מֵצַח, ז, (כ׳ מִצְחִי, ר׳ מְצָחוֹת, מִצְחוֹת־), חלק הפנים מעל העינים עד מקום השער.
— אִישׁ חֲזַק הַמֵּצַח*, איש בעל דעה תקיפה.
— בַּעַל מֵצַח נְחוּשָׁה⁰, איש שלא ידע בשת.
מִצְחָה, נ, רקוע פח לפני הברך ברמות מצח כמגן במלחמה; ⁰חלק קשה מהכובע הבולט מעל למצח.
מְצִיאָה*, נ, דבר שמצאו; ⁰דבר יקר שקנוהו בזול.
מְצִיָּה*, נ, סחיטה, עצירה, מצוי.
מַצִּיעַ*, ז, משטח מרבדים לשכב עליהם; כר ארך שיתנו במטה מתחת לגוף השוכב בה.
מְצִיעַ*, ז, אמצע דבר, התָּוֶךְ.
מְצִיעָא*, ת, (ארמית), אמצעי, תיכון.
— בָּבָא מְצִיעָא*, שם אחת המסכתות בתלמוד בסדר נזיקין.
מְצִיצָה*, נ, פעֻלת המוצץ בשפתיו (ביחוד מציצת הדם בשעת ברית מילה).
מֵצִיק, ת, לוחץ, דוחק, צורר; *מצטער.
מֵצַל, ת, פורש צל.
מְצִלָּה, נ, פעמון קטן.
מַצְלָח*, מַצְלִיחַ*, ת, איש מֻאשר, איש מצליח בכל דרכיו.
מַצְלִיף*, ז, מכה ברצועה.
מַצְלֵפָה*, נ, שוט להכות בו.
מְצַלְצְלִים⁰, ז״ר, מין כלי זמר קטנים ששמים על האצבעות לצלצל בהם.
מְצִלְתַּיִם, ז״ר, מין כלי זמר משני רקועי פחים לצלצל בהם.

מצלתים.

מַצְמֵץ*, פ״ע, ינוק, מצוץ; קרוץ בעינים, הבט

[1] מצופות телескопъ, Telescope

בעינים סגורות למחצה.

מִצְנֶפֶת, נ, (כ׳ מִצְנַפְתּוֹ), מעטפה כרוכה לראש; *כסוי ראש בכלל.

מצע* (מָצַע*, יִמְצַע*), פ״ע, היה באמצע, היה בתָוֶך. מִצֵּעַ*, שים דבר בתָוֶך; נתון ללכת באמצע; חָלֵק לשנים; עשה דבר במדה בינונית; מדוד בדיוק; חָשֹׁב בדיוק. מְצוּעַ*, היה בין שני דברים. הִתְמַצֵּעַ*, הֵחָלֵק באֹפן כי יהיה מקום בין החלקים לגוף אחר.

מַצָּע, ז, (ר׳ מַצָּעוֹת), יצוע, דבר ששוטחים תחת הגוף לשכב עליו.

— מַצָּעוֹת*, ז״ר, סדינים שפורשים על היצוע.

מִצְעָד, ז, (ר׳ מִצְעָדִים, מִצְעֲדֵי), צעד, מדרך כף רגל.

מִצְעִיר, ת, קטן, זעיר.

מִצְעָר, ז, מספר מעט, דבר קטן ודל הכמות.

— לְמִצְעָר0, לכל הפחות; לוּ רק־.

מִצְפֶּה, ז, מִצְפָּה, נ, מגדל גבוה להביט ממנו למרחוק.

מִצְפִּית*, נ, פי כלי זמר המושם בפה ומצפה בחמר מֻיהר.

מַצְפּוּן, ז, מסתר, מטמון, אוצר טמון; θיושר לב, מוסר כליות.

— חָכְמַת הַמַּצְפּוּן0, תורת חובת הלבבות.

מַצְפֵּן0, ז, מחט המגנט, מכונה להראות את ארבע הרוחות.

מצץ (מָצַץ, יָמֹץ), פ״י, ינוק אל תוכו, ספוג, משוך אל תוכו נוזל בשפתיו ממקום שהוא עצור בו.

מֵצַר, ז, צרה, לחץ, מועקה; מקום צר ודחוק, גבול מפריד; 0לשון ים המאחדת שני ימים ומפסקת בין שני חלקי יבשה.

— בַּר מֵצַר*, בַּר מִצְרָא*, שכן על גבול נחלת חברו ולו זכות קדימה בקנית נחלתו.

מֵצֵר*, ת, מצטער.

מצר* (מָצַר*, יִמְצֹר*), פ״י, עשה מצר וגבול בין־; 0עשה גבול מסביב.

מִצְרִי*, ת, העשוי מקליעת נצרים ובדי אילן רקים (חבל, כפיפה וכיו״ב).

מֶצְרָן*, ת, היושב על הגבול, שכן, שאן המצר מפסיק בינו ובין־; ר׳ בר מצר.

מִצְרָנוּת*, נ, (הִלְכוֹת־), דיני זכיות בר־מצרא.

מְצֹרָע, ז, איש מֻכּה צרעת.

מַצְרֵף, ז, כלי לצרף מתכיות להסיר מהן סיגים.

מַק, מָק, ז, רקבון, דבר שנרקב; אבק עץ רקוב.

מ״ק, ר״ת, מחזור קטן; מועד קטן (שם מסכת תלמודית); מלת קריאה (בדקדוק).

מַקָּב*, ז, פטיש.

מַקְבִּיל*, ת, העומד או המונח מול, מנגד, בשורה ישרה מול־.

מַקְבָן*, ת, איש שראשו חד ודומה למקבת.

מַקֶּבֶת, נ, פטיש שראשו אחד חד לנקב בו; חלל בור חפור בבטן האדמה.

מִקְדָּה*, נ, קערית; קערה.

מַקְדֵּחַ*, ז, כלי הנגרים לנקב בו נקבים, יתד ברזל עשויה כבֹרג שקצותיו חדות לנקב בו.

מֻקְדָּם*, ת, הבא קֹדם; דבר שבא לפני הזמן או המקום הנצרך.

— בְּמֻקְדָּם*, תה״פ, בזמן היותר קרוב, היותר קֹדם.

מִקְדָּשׁ, מִקְדָּשׁ, ז, (ס׳ מִקְדַּשׁ־, כ׳ מִקְדָּשִׁי, ר׳ מִקְדָּשִׁים, מִקְדְּשֵׁי־), מקום קדוש, דבר קדוש; בית ה׳ הקדוש, דביר, היכל ה׳; קֹדשׁ, קדֻשה; החלק המֻקדש לה׳.

— בֵּית הַמִּקְדָּשׁ*, מקדש ה׳ שבירושלים.

מַקְהֵלָה, נ, (ר״ז מַקְהֵלִים, ר״נ מַקְהֵלוֹת), חברת שרים ונוגנים.

מִקְוֶה, ז, (ס׳ מִקְוֵה־), מקום אספה; מקום קבוץ מים; קבוץ אנשים; תקוה, תוחלת; *חלקי רקבון הצפים על גבי יין.

— מִקְוֵה־יִשְׂרָאֵל⁰, שם בית ספר לעבודת האדמה על יד יפו.

מִקְוָה, נ, (ר׳ מִקְווֹת, מִקְוָאוֹת*), מקום הִקוות המים; *אסף מים להטהר בם בטבילה.

— מִקְוָאוֹת*, שם מסכת תלמודית בסדר טהרות.

מְקוּלִין*, ז, בית מטבחים; חנות שמוכרים בה בשר.

מָקוֹם, ז, (ס׳ מְקוֹם, ר׳ מְקוֹמוֹת), שטח ומרחב שבו נמצא דבר; מרחק, רֶוַח; מכון, משכן; מושב; עיר, מדינה; מעמד, מצב.

— הַמָּקוֹם*, האלהים.

— בִּמְקוֹם, תה״פ, תחת, חלף.

— מִכָּל מָקוֹם*, בכל זאת, עם כל זאת; בכל אֹפן.

מַקּוֹף*, ז, החלק השטוח בגרזן; החלק השנון במעדר; נקב (בגרזן) שמכניסים בו בית יד.

מָקוֹר, ז, (ס׳ מְקוֹר, ר׳ מְקוֹרִים, מְקוֹרוֹת), מוצא מים מן האדמה; מעין, מבוע מים; ערות הנקבה; מוצא דבר; ⁰(בדקדוק) שרש פעל, המלה המורה על הפעלה מבלי תוספת מֻשג הזמן והפועל.

מַקּוֹרִים

מַקּוֹר*, ז, פטיש מחדד לנקב בו את אבני הרחים; ⁰חרטום חד בעוף; שם אחד מאברי הרובה המכה על זיק הכדור.

מְקוֹרִי⁰, ת, לא רגיל, מוזר; שיש בו תכונות מיחדות רק לו; שאינו הולך בדרך אחרים.

מְקוֹרִיּוּת⁰, נ, טבע דבר או איש שהוא מקורי.

מַקּוֹשׁ*, ז, כלי עשוי כפח מתכת יכו עליו להשמיע קול ולאסף את העם; כעין יד מתכת ברלת לדפק בה; הדופק ברלתות (פקיד בית הכנסת המאסף את העם לתפלה).

מִקָּח*, מַקָּח*, ז, לקיחה, פעֻלת הלוקח והמקבל מיד זולתו; *קניה, פעֻלת הקונה; הדבר הקנוי.

— מִקַּח שֹׁחַד, לקיחת שחד.

— מִקַּח וּמִמְכָּר*, ז, מסחר, סחר, קניה ומכירה.

מֶקָּח*, ז, מחיר דבר.

— עָמוֹד עַל הַמֶּקָּח*, נשוא ונתון על מחיר דבר בשעת קניתו.

מַקָּחָה, נ, סחורה, רכלה העוברת מיד ליד (נחמיה, י׳ ל״ב).

מִקְטָר, ז, (ס׳ מִקְטַר, ר׳ מִקְטָרִים, מִקְטְרֵי־), מקום להקטיר עליו; הקטרה, פעֻלת המקטיר.

מְקַטְרֵג*, ז, מאשים, קטיגור, מלמד חובה על־.

מְקַטְּרָה, נ, במה להקטיר עליה(?); כלי להקטיר.

מִקְטֹרֶן*, ז, מעיל בלי בתי ידים ויש לו בית ראש, כתפיה.

מִקְטֶרֶת, נ, (כ׳ מִקְטַרְתִּי), מחתה לקטר עליה; ⁰מין כלי שמקטרים בו טבק.

מקיון, ר׳ מוקיון.

מַקֵּל, ז, (ר׳ מַקְלוֹת), מטה למשען בשעת ההליכה; הטר בד עץ; מטה קסמים.

מִקְלֶה*, ז, שרפה, הבערה; כירים; ⁰כלי שקולים בו את גרעיני הקפה.

— אֵפֶר מִקְלֶה*, אפר לקוח מכירים בעודנו חם; אפר של חמרי עץ.

מִקְלוֹט*, ז, כלי עור לקבּוּל גללי הבקר בשעת הדישה.

מַקְלוּף*, ז, קלפה; קלפה שהיא כעין כיס לגרגרי הפרי.

מִקְלַחַת°, נ, צנור מים שבקצהו כעין כברה וכשפותחים אותו משתפכים המים ממנו כרביבי גשם.

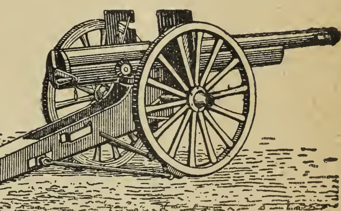
מִקְלָט, ז, (ס׳ מִקְלַט־), מפלט, מקום לברח שמה, מקום מחסה לנרדף.

מְקֻלָּס*, ת, מהלל, משבח.

— גְּדִי מְקֻלָּס*, גדי צלוי על קרבו.

מַקְלֵעַ°, ז, אחד מאנשי הצבא המורים במקלעה.

מִקְלָעָה*, נ, קְוֻצַּת שער קלועה; °רובה גדול, כלי תותח.

מקלעה

מִקְלַעַת, נ, קליעה, מלאכת הקולע והאורג חליפות; פתוח ציורים.

מְקַלְקֵל*, ז, משחית, מפסיד.

מְקֻלְקָל*, ז, מָשחת, נפסד.

(מקמק) הִתְמַקְמֵק*, פ״ע, הֵרקב, הִפָּסד.

מִקְנֶה, ז, (ס׳ מִקְנֵה־), קניה, פעֻלת הקונה; עדרי צאן ובקר; רכוש, הון; קנין.

— אַנְשֵׁי מִקְנֶה, מגדלי עדרים, רועי צאן ובקר.

מִקְנָה, נ, (ס׳ מִקְנַת־), קנין, דבר קנוי; מחיר, כסף הקנין; שלום.

— סֵפֶר הַמִּקְנָה, שטר הקנין.

מָקָס*, ז, מכנסים רחבות.

מִקְסָם, ז, (ס׳ מִקְסַם־), חזון מכשפים, כשוף.

מַקָּף°, ז, (ברקדוק), קו מחבר בין שתי מלים (־).

מֻקָּף*, ת, דבר שהוא קרוב מאד לשני.

מִקְפֶּה*, ז, תבשיל גרש עבה, בליל גרש או ריפות.

מִקְצָב°, ז, משקל שיר, בית שיר נעשה עפ״י מספר יתדות ותנועות.

מִקְצֶה*, ז, סכין לבצירת ענבים ולחתיכת תאנים וכדומה; ערמת תאנים יבשות; אוצר פֵּרות; מקום גדור מאחרי בית לאצירת עצים וכיו״ב; בהמה שהבדילוה לקרבן; דבר שאינו לשמוש בשבת ויום טוב על פי החק, דבר שאסור להשתמש בו בשבת או ביום טוב.

מֻקְצֶה*, ת, נבדל, נפרד.

מִקְצוֹעַ, ז, צלע בנין; מגבלה; פני צד אחד; פנה, זוית; °ענף, סעיף, חלק אחד המסתעף מדבר שלם; ענין אחד למודי מיחד.

מַקְצוּעַ*, סכין לא חדה לקוץ בה דבלי תאנים; מקום גדור ליבש בו תאנים.

מַקְצוּעָה, נ, כלי הנגרים להחליק את העץ, רהיטני; *מחצלת לכריכת תאנים; תאנים אצורות.

מקצועה

מִקְצְעָה, נ, זוית בנין, צלע, מגבלה, פנת צד אחד.

מַקְצֵרָה°, נ, מכונה לקצר בה הקמה או חציר שדה.

מִקְצָת, נ, קצה, סוף: אחרית זמן; איזה דבר מ־; חלק מכל־; *מעט, מזער.

(מקק) הִמַּק, פ״ע, המס, התפרד לחלקיו; הֵרקב, נבול; התנונה. הָמֵק, הָמַס; הרס, הִפרד לחלקיו. הֻמַּק, הֻמַּק.

מָקָק*, ז, דבר בלוי, רקבובית, מק.

מַקָּק*, ז, שרץ קטן ממין החפושיות הנמצא

בפרט במקומות לחים; עש המכלה ספרים.

מֵקַר*, ת, מקרר, מצנן; מקרר עצמו.

מִקְרָא, ז, (ר׳ מִקְרָאִים, גם מִקְרָאוֹת*, מִקְרָיוֹת*), קריאה בספר; קריאת התורה או פרשה ממנה; אפן הקריאה בתנ״ך כפי שנמסרה לנו; קריאת קהל עם, אספת הקהל; מקום לאספת עם; הכרזה להודעה; *כתבי הקדש; כתוב, פסוק אחד מכתבי הקדש; למוד התורה.

— מִקְרָא מָלֵא*, פסוק מפֹרש.

— בְּנֵי מִקְרָא⁰, בני כת הקראים המאמינים אך בתורה שבכתב.

מַקְרֶבֶת⁰, נ, מין כלי זכוכית לטושה באפן כזה שהמביט בה רואה את הגופים הרחוקים כקרובים אליו.

מַקְרֵדָה*, נ, מין מסרק של האורגים.

מִקְרֶה, ז, (ס׳ מִקְרֵה־, ר׳ מִקְרִים, מִקְרֵי־), דבר בא מבלי כַונה והכנה, מאֹרע; גורל החיים, מנת האיש בחיים.

מְקָרֶה, ז, ספּון בית, קורת הבית, מקרה.

מְקֵרָה, נ, קרוּר; ⁰מכונה לקרר את הדברים הנתנים אל תוכה.

מְקַרְזָל*, ת, מעֻגל.

מִקְרִיּוּת⁰, נ, טבע דבר הבא במקרה בלי כַונה והכנה.

מַקְרִין, ת, בעל קרנים.

מִקְרֶצֶת*, נ, חתיכת בצק שבוצעים מן העסה לעשות ממנה ככר או חלה.

מְקַרְקֵעַ*, ז, נכסי קרקעות, נכסי דלא נידי.

מִקְשָׁאָה*, מִקְשָׁה, נ, שדה קשואים, שדה אבטיחים; חרשת מתכת בהכאת פטיש בלי אש; *שערה קשה של צואר החזיר.

מִקְשֶׁה*, ז, (ר׳ מִקְשָׁאוֹת*), ערוגת קשואים; ⁰ת, דבר בלתי מובן היטב, דבר קשה.

מִקְשֶׁה, ז, עשית הרך לקשה.

— מַעֲשֵׂה מִקְשֶׁה, תלתול השער, תסרקת השער.

מַקְשֶׁה*, מַקְשָׁן*, ז, מי שדרכו לשאל קושיות, שאוהב להקשות.

מַר, ז, טפה, אגל; *ארון, קריאת כבוד לאיש (ביחוד לחכמי בבל בימי האמוראים); פלוני, איש אחד, אחד (איש).

מַר, ת, רע בטעמו, (היפך: מתוק); מלא יגון ושבר רוח; אכזרי.

— מַר נֶפֶשׁ, ת, מי שנפשו נרגזת מצרותיה.

מַר, מָרָה, תה״פ, במרירות.

מֹר, מוֹר, ז, מין בשם הנוטף מעץ בשמים ומתיבש[1].

— מָר־דְּרוֹר, מֹר נקי שאין בו זיוף ותערבת.

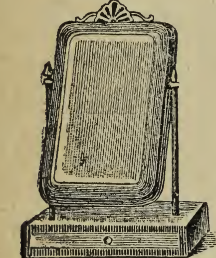
מֵר, ז, נוחל, יורש(?) (משלי ג׳ ל״ה).

(מרא) הַמְרֵא, הגבה לעוף, עוף למעלה; *פטם בהמות.

מָרָא*, ז, מָרָה*, נ, מעדר.

מַרְאֶה, ז, (ר׳ מַרְאוֹת), ראות עינים, ראִיה; תמונה; תמונת דבר הנראה; מחזה, חזון; תבנית, דגמה; גון, צבע.

מַרְאָה, נ, (ר׳ מַרְאוֹת), חזון, מחזה, נבואה; ראי, כלי חלק שהמביט בו רואה את פניו.

מַרְאָה.

מֻרְאָה, נ, זפק בולט בצואר העוף.

מַרְאִית־עַיִן*, מבט, ראִית העין; דבר שרבים רואים אותו.

מְרַאֲשׁוֹת, נ״ר, (־הָאִישׁ), מקום ראש האיש על משכבו; כסת שתחת הראש; *(־הַמִּטָּה*), חלק המטה אשר שׂם האיש ראשו בשכבו.

---

[1]) מר, Myrrhe, мирра

מְרַאֲשׁוֹת*, תה"פ, תחת הראש, לצד הראש.

מַרְבָּג*, ז, נדבך, שורת אבנים בקיר.

מַרְבָד, ז, (ס' מַרְבַד־, ר' מַרְבַדִּים, מַרְבַדֵּי), מרפד, מצע משכב; שמיכת צמר יפה.

מִרְבָּה, נ, רבֹ, מספר עצוּם; רב מאד.

מַרְבֶּה, ז, מספר רב ועצום; רבוי, הגדלה.

— לְמַרְבֶּה⁰, (בזרגון), תה"פ, לכל היותר.

מַרְבֶּה*, ת, גדול, רב המספר. תה"פ, יותר גדול יותר, רב יותר; הרבה (היפך: מועט).

— מְרֻבֶּה בְגָדִים*, כנוי לכהן הגדול בימי בית שני שלא נמשח בשמן המשחה והצטין רק בזה שלו היו ארבעה בגדים יותר מאשר לכהן הדיוט.

מַרְבִּית, נ, רבֹ, חלק גדול מן־; נשך, רבית; הוספה להון; *ענף, בד; שִׁכבה.

מַרְבִּית*, נ, (ר' מַרְבִּיּוֹת*), עץ או ענף רך; זמן ההשקאה בשדה או בגן; שכבת אבן; גל אבנים.

מְרֻבָּע⁰, ז, גוף בעל ארבע פנות; גוף שכל ארבעת צדדיו שוים ביניהם.

מַרְבָּעָה*, נ, תקופה מראשית ירידת גשם אחד עד חדלו, רביעה.

מְרֻבָּעִים⁰, ז"ז, (בדקדוק), פעלים בעלי ארבע אותיות שרשיות.

מַרְבֵּץ, מִרְבָּץ, ז, מקום רבץ לחיה או לבהמה.

מַרְבֵּק, ז, מקום שאוסרים שם את הבהמה לפטומה; כלי שנותנים בו אֹכל לבהמה, אבוס.

מַרְגּוֹעַ, ז, מנוחה, שקט, חסר רגז; העדר עבודה.

מֻרְגָּל*, ת, דבר רגיל; מי שהסכין ל־.

— מַרְגְּלָא בְּפוּמֵיה ד־*, (ארמית), בפי־ היה רגיל המאמר הזה.

מְרַגֵּל, ז, איש הולך לתור ולהפר ארץ ולראות את ערותה.

מַרְגְּלוֹת, נ"ר, (־הָאִישׁ), מקום רגלי האיש על משכבו; *(־הַמִּטָּה) חלק המטה אשר שם שם האיש רגליו בשכבו.

מַרְגָּלִית*, נ, (ר' מַרְגָּלִיּוֹת*), אבן יקרה, פנינת הים, גוף קטן עגל וקשה הנמצא בצדפי הים, ישתמשו בו לקשוט.

מַרְגֵּמָה, נ, גל אבנים; כף הקלע לזריקת אבנים (?).

מַרְגָּן*, ז, צריף, דירת קש וקנים.

מַרְגָּנִית*, נ, מרגלית; כנוי לענין מוסרי או רוחני יקר; מין פרח 1).

מַרְגֵּעָה, נ, מרגוע, מנוחה.

מרד (מָרַד, יִמְרֹד), פ"ע, (בְּ־), פשוע, התפרץ מפני־, פרוק על מלכות; פ"י הַכעס לב, מרה והעצב רוח; *פ"ע, זוב, הַזֵל (לחה מעין).

הַמְרֵד*, הרעש, קומם כנגד.

מֶרֶד, ז, קשר, בגד, מחשבת בוגדים; התפרצות.

מַרְדָּה*, נ, שם עוף 2).

מַרְדֶּה*, ז, כלי האופה שעליו הוא נותן ככרות הלחם להכניסן אל התנור ולהוציאן ממנו.

מַרְדוּת, נ, מחשבת בגד ומעל; *ענש, תוכחה.

— מַכַּת מַרְדּוּת*, מכת ענש על מרד.

מַרְדְּיָה*, נ, משוט להסיע בו סירה.

מַרְדֵּעַ*, ז, (ר' מַרְדְּעִים*, גם מַרְדֵּעוֹת*), דרבן, מלמד הבקר, מקל להטות את הבהמה בחרשה.

מַרְדַּעַת*, נ, אכף, כר החמור לרכיבה.

מרה (מָרָה, יִמְרֶה), פ"ע, פשוע, לא שמוע, סרב לעשות רצון המצוה; מרר. הַמְרֵה, מרה; מרר; העז; *התערב בכסף או בדבר אחר; פטם (בעלי חיים).

מֹרָה, מֹרַת רוּחַ, נ, דאבון נפש, כעס.

מָרָה, נ, צער, דאבון נפש; *כעס; ארס; טעם מרירות; מררה, נוזל מר שנונו ירק־כתם ונמצא בשלחופית בגוף החי ועוזר לעכול

---

1) מרגנית маргаритка, Margaret-henblume, marguerite, daisy.

2) מרדה голубятникъ, Weihe, milan, kite.

המאכלים; מעדר, מרא.

— וָרוֹק מָרָה*, הטל אימה.

— מָרָה שְׁחוֹרָה*, נ, מחלת שגעון העצבת.

מָרוֹד*, ת, מורד, מתפרץ; מֶרֶד; חמור פרא.

מָרוּד, ת, שבור לב; הולך תועה; צעיר בשנים.

— מַטְבֵּעַ מָרוּד*, מטבע שעשו המורדים במלכות.

מְרוּדִים, ז״ר, עניות, שפלות.

מַרְוָה*, נ, מין צמח שריחו חריף[1].

מָרוֹחַ, ת, מעוך, כתות; ממֻלא ברוח.

מֵרוּחַ*, ז, משיחת דבר רך מתמעך על איזה גוף.

מָרוּט*, ז, מי שנשרו שערותיו, קרח.

מָרוֹם, ז, (ס׳ מְרוֹם־, ר׳ מְרוֹמִים), רום, שיא, גֹבה; מקום גבוה; שמים.

— מְרוֹמִים, שמים.

— מְרוֹם עַם הָאָרֶץ, השָׂרים, ראשי העם.

מָרוֹן*, ז, צאן, עדר צאן; למודי הצבא.

מֵרוּץ, ז, ריצה, הליכה בחפזון, פעלת הרץ.

מְרוּצָה, נ, מרוץ, הליכה בחפזון; לחץ, פעל חמס.

מָרוֹק*, ז, חֹמר שמשתמשים בו למרק ולהחליק כלים.

מֵרוּק*, ז, שפיכה (של זרע).

מְרוּקִים, ז״ר, מריחת שמני בשמים על עור הבשר.

מָרוֹר*, ז, עשב מר.

מְרוֹרָה, נ, דבר מר; ארס, רעל.

מְרוֹרוֹת*, נ״ר, צרות, רעות.

מְרוֹרִים, ז״ר, מיני ירק חריפים ומרים; מרירות.

מָרוּת*, נ, שררה, אדנות, שלטון; משמעת.

מַרְזֵב*, ז, צינור בקצה מעין או בקצה גג לקלוח המים; קפול קצות בגד בצורת מרזב; 0כיס ניר בצורת קרן שהחנוני עושה לשים בו מה שהוא מוכר.

מַרְזוֹבָה*, נ, פטיש (לענויים).

מַרְזֵחַ, ז, קול שאון, המולה (של שכורים); משתה גדול; *סעודת אבלים (בלשון: סגי נהור).

— בֵּית מַרְזֵחַ, מסבאה, בית משקים.

מַרְזֶפֶת*, נ, פטיש.

מרח (מָרַח, יִמְרַח), פ״י, משוה, טוח; מעוך דבר רך על איזה גוף בלחץ ובחזקה; *הַחֲלֵק, השוה (פני ערמת תבואה). הִמָּרֵחַ, הִמשח, הטוח. מָרֻחַ*, מרוח; זרח ברחת. הִתְמָרֵחַ*, העשה חלק (פני ערמת תבואה).

מֶרְחָב, ז, (ס׳ מֶרְחַב־, ר׳ מֶרְחָבִים, מֶרְחֲבֵי), רֶוח, שטח רחב; רוָחה, מבטח מנגף ומצוקה.

מֶרְחָץ*, ז, (ר׳ מֶרְחֲצָאוֹת*), מקום רחצה; בית לרחץ בו.

מֶרְחָק, ז, (ס׳ מֶרְחַק־, ר׳ מֶרְחַקִּים, מֶרְחַקֵּי), מקום רחוק; רֶוח בין־.

— שְׁלֹשָׁה מֶרְחַקִּים0, (שֶׁל גוף), האֹרך, הרֹחב והגֹבה.

מַרְחֶשְׁוָן*, שם החדש השמיני מניסן, חשון.

מַרְחֶשֶׁת, נ, כלי עמֹק לטגֵן בו.

מרט (מָרַט, יִמְרֹט), פ״י, לטוש, צחצח כלי מתכת, עשה חלק; הדד, שנן; תלוש שער או נוצות בחזקה; עשה קרחה. הִמָּרֵט, הִקרח. מֹרָט*, מרוט. מוֹרָט, הוחד, לֻטוש, היה חד. הִתְמָרֵט*, הִתלש (שער, נוצות).

מַרְטוּט*, ז, חתיכת בגד בלוי, סמרטוט.

מִרְטֵט*, פ״י, עקור עם השרש, שרש.

מְרִי, מֶרִי, ז, מֶרד; קשיות ערף; מרירות.

מְרִיא, ז, בהמה שמֵנה ומפֻטמת; מין מיחד בשורים מצֻין בגדלו ובחזקו[1].

— מְרִיאִים*, ז״ר, שֵׁדים.

מְרִיבָה, נ, ריב, מדון, קטטה.

מְרִידָה*, נ, קשר, מרד.

[1] מרוה шалфей, Salbei, sauge, sage.

[1] מריא буйволъ, Buffel, buffle, buffalo.

מָרִיחַ*, ת, מֵעֵז לעשות דבר, מי שלבו לא חת מעשות דבר.

מְרִיחָהo, נ, פְּעֻלת המורח על־.

מְרִיטָהo, נ, פְּעֻלת המורט.

מְרִימָה*, נ, במה, מזבח במקום רם.

מְרִיס*, ז, ציר דגים כבושים במלח.

מְרִיקָהo, נ, פְּעֻלת המורק והמחליק דבר.

מְרִירָה*, נ, מרירות, הטעם המר.

מְרִירוּת, נ, דאבון נפש, יגון; *הטעם המר.

מְרִירִי, ת, מר; משחית, ארסי; *ז, שד.

מְרִישׁ*, ז, (ר׳ מְרִישׁוֹת*), קורת עץ חזקה ועבה בבנין.

(מרך*) הִתְמָרֵךְ*, היה רך, התרכך.

מֹרֶךְ, ז, רפיון מפחד; רכות, טבע דבר רך.

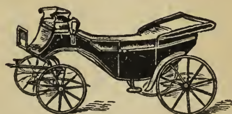
מֵרְכָאo, אחד מטעמי המקרא (֥).

— מֵרְכָאוֹתo, נ״ר, סמן של קוים קטנים („־״) לפני דברי איש ואחריהם במאמר או בספור.

מֶרְכָּב, ז, רכב, קבוץ מרכבות; אֻכָּף, מקום מושב הרוכב.

מְרֻכָּבo, מְרַכֵּבo, ת, מחבר מחלקים או מדברים או מחמרים שונים.

מֶרְכָּבָה, נ, עגלה שרוכבים בה שרים; *חכמת האלהות.

מרכבה.

— מַעֲשֵׂה מֶרְכָּבָה*, עניני קבלה נסתרים בבאורי מראה המרכבה שראה יחזקאל הנביא (יחזקאל א׳).

מַרְכּוֹב*, ז, יתר שמכונים עליה קצה המיתרים העליון בכנור.

מַרְכּוֹל*, ז, פקיד; פקיר בבית המקדש.

מַרְכּוֹף*, ז, סוס עץ למשחק; יד מזמרה; oכעין משענת עץ עומדת תחת המיתרים בכנור.

מֶרְכָּזo, ז, הנקודה התיכונה בעגול; דבר עקרי באיזה ענין.

מַרְכֹּלֶת, נ, (כ׳ מַרְכֻּלְתִּי), מסחר; שוק.

מִרְמָה, נ, רמאות, ערמה; שקר וחנף; בֶּגֶד; עָוֶל.

מְרֻמֶּה*, ת, (דִּין־*), דין שיש בו מקום לדיינים לשער כי התובע מרמה בדבריו.

מַרְמִיטָה*, נ, מין חיה [1].

מִרְמָס, ז, דבר נרמס ברגלים; רמיסה, פְּעֻלת הרומס ברגליו.

מַרְמֵר*, פ״ע, רטון, נהום; מֵרֵר. הִתְמַרְמֵר*, כעוס, התקצף במרירות; היה מר.

מַרְמָרָה*, נ, אבן שיש.

מָרָן*, מָרָנָא*, ז, אדון.

(מרן) מֵרֵןo, פ״י, הרגל בתרגילי צבא, בהתעמלות וכיו״ב.

מָרַנִּיםo, ז״ר, יהודים או מורים בספרד ופורטגל שהיו אנוסים לקבל עליהם את הדת השולטת ונשארו נאמנים לדתם בסתר, אנוסים.

(מרס*) מֵרֵס*, פ״י, בחוש ודחוק; ערבב; סחוט, לחוץ והוציא נוזל מ־.

מֻרְסָה* (מוּרְסָא*), נ, בועה שיש בה לחה; מכה מלאה לחה ודם.

מַרְסָן*, ז, סֻבִּין גסים.

מְרֻסָּןo, ת, ששמו עליו רסן, שיש לו רסן.

מֵרַע, ז, רֹע לב, רשעה.

מְרָע*, ז, מחלה.

— שְׁכִיב מְרָע*, (ארמית), חולה מאד, שוכב בגלל חליו.

מֵרֵעַ, ז, (ר׳ מֵרֵעִים), חבר, ידיד, רֵעַ.

מֵרַע, ז, (ר׳ מְרֵעִים), עושה רע.

מִרְעֶה, ז, מקום לרעות עדרים, מקום דשא טוב; הרשא שהוא מאכל לבהמות הרועות.

[1] מרמיטה, сурокъ, Marmeltier, marmotte, marmot.

מְרֵעוּת*, נ, ידידות, טבע איש להתרועע עם אנשים; אספת רֵעים.

מַרְעִית, נ, מקום מרעה; שם קבוץ לעדרים הרועים בשדה; *שביעת רצון.

מַרְפֵּא, מַרְפֵּה, ז, רפואה, הסרת מחלה; הצלה, עזרה מצרה; נחת, שקט מאף ומרגז.
— מַרְפֵּא!*, קריאת ברכה למי שמתעטש.

מְרַפֵּא*, ז, רופא.

מַרְפֵּה, ר׳ מַרְפֵּא.

מַרְפּוּד*, ז, מקום מנוחה.

מְרֻפָּט*, ת, משֻׂרבב, מתרופף ותולה מטה.

מִרְפָּס*, ר׳ מרפש.

מִרְפֶּסֶת*, נ, יציע לפני בית בריוטה עליונה שממנה יורדים במדרגות אל החצר של הריוטה התחתונה.

מַרְפֵּק*, ז, מקום בליטת העצם בין הזרוע והקנה ביד.

מִרְפָּשׂ, ז, דלוּח וסכסוך מים.

(מרץ) הִמְרִיץ, פ״ע, היה חזק, אמוץ. הַמְרֵץ, חזק, אמץ לב; עורר לב.

מֶרֶץ*, ז, (כ׳ מִרְצִי*), אמֹץ לב, חזק רוח; מהירות; חזק.

מִרְצָה*, נ, מקבת לשבירת אבנים, עצמות וכיו״ב.

מֻרְצֶה*, ת, רצוי; שָׂמֵח ב־.

מַרְצוּף*, ז, שק גדול לשים בו סחורות; מלתחת עור.

מְרֻצָּע°, ת, מלא רצועות וקוים.

מַרְצֵעַ, ז, מחט לנקב בה עור, מחט עם נצב עץ.

מַרְצֶפֶת, נ, רצפה, רפידה בבנין, רפידה על הארץ מעצים או מאבנים.

מרק (מָרַק, יִמְרֹק), פ״י, שפשף והחלק לצחצח, מרוט, נקה. הַמְרֵק*, הנקה. מָרֵק*, מרוק; גמור מלאכה; (־גּוּף הָאָדָם), כַּלֵּה; (עָוֹן*), התם, כַּלֵּה. מרוק, המרט והזכה; הרחק.

מָרָק, ז, רטב תבשיל שנתבשל בו בשר.

מַרְקָה*, נ, מִשחת חמר, טיח.

מַרְקוּלִים*, ז, שם צלם אלהי המסחר והמסע ליונים ולרומאים (מֶרְקוּר).

מַרְקֹעַ*, ז, חתיכה מבלויי בגדים לטלא בה בגד; רקיק, עֻגה רקה.

מֶרְקָח, ז, (ר׳ מֶרְקָחִים, מֶרְקָחֵי), ערבוב סממני בשם יחד למשיחה ולהרחה.

מֶרְקָחָה, מִרְקַחַת, נ, תבשיל מטֻגן; תערבת סממנים מעשה רוקח; קלחת שמבשלים בה; רעל; °רִבָּה, פֵּרות מטֻגנים בסֻכר.
— בֵּית מִרְקַחַת°, בית רפואות.

מרר (מָרַר, יָמֹר), פ״ע, היה מר (הפך: מתק); סבול צער ויגון. מָרֵר, עשה מר; הַעצב והַכאב נפש; (־בְּבְכִי), בכה מרה. הֵמֵר, הכאב נפש ומַלא יגון; בכה מרה. הִתְמַרְמֵר*, ר׳ מרמר.

מֶרֶר*, ז, מרירות; צרות.
— בְּמֶרֶר*, תה״פ, במרירות.

מְרֵרָה, נ, מרה, מיץ מר נוזל נמצא בקרב בעלי החיים (ר׳ מָרָה).

מֻרְשֶׁה°, ז, בא כח, מי שיש לו כח והרשאה מאחר לעשות דבר במקומו; ציר נבחר לבית מועד של המדינה.
— בֵּית הַמֻּרְשִׁים°, מקום אספת מֻרשי המדינה.

מַרְשׁוּתָה*, נ, בית שנושרים בו קורות עץ.

מַרְשִׁים*, ז, עושה מִרשמים, עושה תאורי תבניות דבר, עושה רשימות.

מְרֻשָּׁל*, ז, נרפה, לא מהיר; לא נקי.

מִרְשָׁם°, ז, רשימה קלה, תאור תבנית דבר עשוי לא מדיק.

מִרְשַׁע, ת, (רָשָׁע־), רשע בתכלית הרשעות.

מִרְשַׁעַת, ת״נ, עושָׂה רשעה.

מָרַת°, נ, גברת, ארונה.

מַרְתְּחָה*, נ, סיר להרתיח בו.

מַרְתֵּף*, ז, בנין מתחת לקרקע הבתים לאצר

בו דברים (יין וכיו"ב); 0מקום עשית היין, יקב.

מ"ש, ר"ת, מאי שנא (מה ההבדל).

מַשָּׂא, ז, (ר' מַשָּׂאוֹת), פעלת הנושא דבר בידו או על שכמו; נטל, כבד, סבל, מעמסה; מכס המוטל לשלמו; דבור, נאום, מאמר; נבואה, חזון; הרמת קול שיר; 0החמר שממנו עושים גופים שונים.

— מַשָּׂא נֶפֶשׁ, ז, מחמד נפש, הדבר שהאיש חומד; מגמה, מטרה.

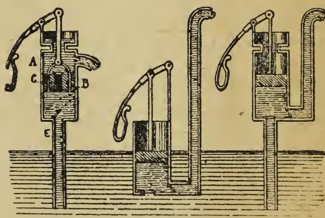
— מַשָּׂא וּמַתָּן*, ז, עסק, מסחר, מכירה וקניה; דבורים, שיח ושיג.

— מַשָּׂא פָּנִים, ר' משוא פנים.

מַשָּׁא, ז, מִלוה, מה שאחד מַלוה לשני.

מַשְׁאָב, ז, (ר' מַשְׁאַבִּים), באר לשתות מים ממנה.

מַשְׁאֶבֶת0, נ, מכונה להעלות על ידה מים מבאר, צנור שעל ידי לחיצת האויר עולים בו המים למעלה.

משאבות.

מַשָּׂאָה, נ, עמוד עשן עולה, גאות עשן.

— מַשְּׂאַת נֶפֶשׁ, נ, רעיון או ענין ששואפים לו בכל נפש.

מַשָּׁאָה, נ, ר' מַשָּׁא.

מַשָּׁאוֹן, ז, חלקת לשון, מחמאה; מרמה, ערמה.

מַשְּׁאוֹת, נ, עקירה, נטישה.

מַשָּׁאִי0, אחד מכתת הפלסופים ההולכת אחרי דעת אריסטו.

משא"כ, ר"ת, מה שאין כן (אם היה כך וכך).

מִשְׁאָלָה, נ, שאלה, בקשה; חפץ לב.

מִשְׁאָר*, ז, שאר, שארית.

מִשְׁאֶרֶת, נ, כלי להחמיץ בו בצק, עריבה; בצק נחמץ.

מַשְׂאֵת, נ, הגבהה, העליה, הרמה; עמוד עשן, גאות עשן; מתן, מתנה, מנחה; מנה, חלק; מכס.

מַשָּׁב*, ז, מפוח.

מְשֻׁבָּח*, ת, מהֻלל מפאר; נבחר, נעלה.

מִשְׁבֶּצֶת, נ, מקלעת, רקמה, ציור; מסגרת.

מַשְׁבֵּר, ז, מפרץ, התפרצות; *כסא שמושיבים עליו את היולדת; 0חליפה עצומה במצב (במחלה, בדרך החיים הכלכלים או הרוחנים וכיו"ב).

משב.

מִשְׁבָּר, ז, גל; נפץ הגלים; 0מַשְׁבֵּר, חליפת המצב ושנויו (במחלה, בדרך החיים הכלכלים או הרוחנים וכדומה).

מְשֻׁבָּשׁ*, ת, שיש בו שבושים ושגיאות.

מִשְׁבָּת, נ, (ר' מִשְׁבַּתִּים), הרס, הריסת הסדרים.

מֻשָּׂג0, ז, מובן, הוראה; רעיון.

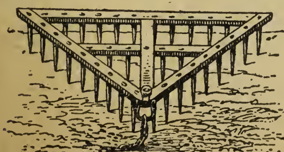
מִשְׂגָּב, ז, (ס' מִשְׂגַּב, ר' מִשְׂגַּבִּים), מעוז, מחסה.

מִשְׁגֶּה, ז, שגגה, שבוש, שגיאה, טעות המחשבה מחסרון ידיעה.

מַשְׁגִּיחַ0, ז, מפקח, נוטר, שומר על הסדרים.

מְשֻׁגָּל0, ז, בעילה.

מְשֻׁגָּע, ת, שנטרפה דעתו, שבאה בו רוח רעה.

משדדה.

מַשְׂדֵּדָה°, נ, כלי האכר עם שנים גדולות לשדד הארמה הנחרשה ולשבר הרגבים.

משה (מָשָׁה, יִמְשֶׁה), פ״י, משוך והעלה (מבור, ממים). הַמְשֵׁה, משה.

מש״ה, ר״ת, משום הכי, לכן, על כן.

מַשֶּׁה, ז, הלואה, פעלת המלוה לשני.

מַשֶּׁהוּ*, מַשֶּׁהוּ*, ז, (ר׳ מַשְׁהוּיִים*), מה שהוא, דבר קל הערך, חלק קטן.

— שָׁעָה וּמַשֶּׁהוּ*, שעה וחלק קטן משעה.

מַשּׂוֹא*, ז, נטל, משׂא; חיוב.

— מַשּׂוֹא פָּנִים*, נשיאת פנים, לא ענוש איש מפני רגש הכבוד או החבה לו.

מְשׁוֹאָה, נ, הרבן; מקום חרב; זְוָעָה.

מַשּׁוּאוֹת, נ״ר, חרבות, מקומות שוממים.

מַשּׂוּאָה*, נ, מדורת אש לסמן ואות.

מְשׁוּבָה, נ, פעלת השובב, מעשה הסר מדרך צדק; שובבות; ת, שובבה.

מְשׁוּגָה, נ, שגגה, משגה, טעות המחשבה.

מָשׁוּחַ, ת, דבר שמשחו אותו בשמן או בצבע.

— מְשׁוּחַ מִלְחָמָה*, הכהן הנמנה לצאת בראש העם במלחמה.

מַשּׁוּחַ*, ז, (ר׳ מַשּׁוּחוֹת*), מודד ארמה.

מָשׁוֹט, ז, בד עץ להסיע בו אניה על המים; °עור דק בין אצבעות כפות העופות השוחים במים, הם האברנים.

משוט.

מַשּׂוֹי*, ז, משא, נטל, כבד.

מָשׁוּךְ*, ת, נמשך בארך (מעין, פלג וכדומה).

מְשׂוּכָה, נ, קוצים ששמים מעל לגדר אבנים.

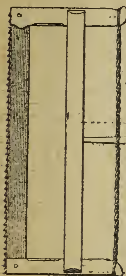
מָשׁוּל*, ת, נדמה, דומה.

מְשׁוּנִית*, נ, מערת סלעים; מצר הרים.

מַשּׁוֹף*, ז, שיפון, מגרה, כלי ברזל מלא שנים קטנטנות לחדד בו משור וכדומה.

משוף.

מַשּׂוֹר, ז, מגרה, מַגזרה בעלת שִׁנים, כלי הנגר לנסר בו עצים.

משור.

מְשׂוּרָה, נ, כלי מדת הלח (אחד מששה ושלשים בלוג).

מַשּׂוֹרִי°, ת, מלא שנים כמשור.

מְשׁוֹרֵר, ז, נושא קולו בשיר; מחבר שירים, פיטן; °(בזרגון) עוזר לחזן בשירו במקהלה.

מִשְׁוֶרֶת*, נ, ארכוף, כעין טבעת תלויה בצד האוכף לשים בו כף הרגל בשעת הרכיבה.

משורת.

מָשׂוֹשׂ, ז, (ס׳ מְשׂוֹשׂ־, כ׳ מְשׂוֹשִׂי), שמחה, ששון; הגורם לשמחה.

מְמַשְׁמֵשׁ°, ז, פעלת הממשש ונוגע בידיו.

— חוּשׁ הַמְּשׁוּשׁ°, ז, הרגש שהאיש מרגיש במששו דבר ובנגעו בו.

מְשׁוּשָׁה°, ז, זיז, קרן המשוש וההרגשה לחרקים ידועים.

משח (מָשַׁח, יִמְשַׁח), פ״י (בְּ־, לְ־, עַל־), סוך בצבע או בשמן, שים שמן על־ (לקדש דבר או להנוך איש במנוי שררה קדושה או חשובה); הַעבר על דבר שמן או צבע; *מרוח. הִמָּשַׁח, הסוך בשמן.

מִשְׁחָה, מָשְׁחָה, נ, סיכה בשמן להנוך במשמרת קדש; פעלת המושח; החמר שבו

מושחים; מעלת משרה; חלק, מנה (ויקרא ז׳ ל״ח).
— שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה, שמן מערב בתערבת מיני בשמים למשיחת כלי המשכן והכהנים.
— הַר הַמִּשְׁחָה*, הר הזיתים שבירושלים.
מַשְׁחֶזֶת0, נ, אבן לשחז ולחדד בה סכינים וכדומה.
מַשְׁחִית, ז, מזיק, משמיר, מאבד; כליון, אבדן; הגדוד הנכון למכת הרג באויב.
— הַר הַמַּשְׁחִית, הר הזיתים שבירושלים; הר שרפה, הר געש, הר לוהט אש.
מִשְׁחָן*, ז, מין עץ יער שמשתמשים בעצו ללפידים 1).
מִשְׂחָק, ז, (ס׳ מִשְׂחַק־, ר׳ מִשְׂחָקִים, מִשְׂחֲקֵי), צחוק, לעג; דבר לשחק ולהשתעשע בו; דבר לא חשוב.
— בֵּית מִשְׂחָק0, ז, תיאטרון, בית שמציגים בו חזיונות.
מְשַׂחֵק0, ז, אחד מהעולים על הבמה בתאטרון ולוקח חלק במחזה.
מִשְׁחָר, ז, עת עלות השחר, בֹּקר; שַׁחרות, נעורים, ימי הנעורים.
מְשֻׁחְרָר*, ת, שהוצא לחפשי (עבד).
מַשְׁחֵת, ז, אבדן, כליון (יחזקאל ט׳ א׳).
מִשְׁחַת, ת, מקֻלקל, נשחת.
מָשְׁחָת, ז, מום, חסרון, מגרעת.
מְשַׂטֶּה*, ת, (־בְּ־), מהתל ב־, מצחק בדברי שטות.
מִשְׁטוֹחַ, מִשְׁטָח, ז, מקום לשטח ולפרש בו.
מַשְׁטֵחַ*, ז, שכבה; שורה שטוחה; מקום לשטח בו ענבים או תאנים ליבשם.
מַשְׂטֵמָה, נ, שנאה, איבה.
מִשְׁטָר, ז, שלטון, מושל; סדר, עריכת דבר ודבר על מקומו ובזמנו; *מכת לחי.
מִשְׁטָרָה0, נ, בית פקודת השוטרים; משמרת פקודת השוטרים.

1) משחן сосна, Fichte, pin, pine

מֶשִׁי, ז, ארג מקורי תולעת ידועה1).
מָשִׁיחַ, ת, משוח בשמן; משוח לכהנת קדש או למלוכה; *ז, הגואל אשר יבוא לגאל את ישראל מגלותם.
— כֹּהֵן מָשִׁיחַ*, הכהן הגדול.
— מְשִׁיחַ ה׳, תאר למלך שבחר בו ה׳.
מְשִׁיחָה*, נ, פעלת המושח; חבל המרידה; פתיל, חוט; מרידה, פעלת המורד.
מְשִׁיחוּת0, נ, כהֻנת המשיח; תקופת המשיח; אמונה במשיח.
מְשִׁיחִי0, ז, (ר׳ מְשִׁיחִיִּים), המאמין בישוע הנוצרי כי הוא המשיח, נוצרי.
מְשִׁיחִי0, ת, של המשיח, הנוגע והמתיחס למשיח.
מְשִׁיכָה*, נ, פעלת המושך; ההחזקה בדבר קנוי לקַיֵּם בזה את הקניה ושיכותו לקונה.
מְשִׁימָה*, נ, מִנוי, שימה.
מְשִׁיפָה*, נ, משחה, רהן למשח ולשפשף בו.
משך (מָשַׁךְ, יִמְשֹׁךְ), פ״י, (בְּ־, אֶל־, עַל־), סחוב, לקוח דבר ביד וסחוב אותו והעבר ממקום למקום; הַעתק ממקום למקום; (־אִישׁ דָּבָר או אִישׁ אֵלָיו), הַקרב ודבק אליו, הַטה אחריו; הַארך בזמן; חַבר, אַחד יחד. הִמָּשֵׁךְ, ארוך הזמן; היה לקוח ונסחב. מֻשּׁוֹךְ, הֵארך, היה ארֹךְ; ארוך הזמן. הַמְשֵׁךְ*, משוך.
— מָשׁוֹךְ בְּקֶשֶׁת, משוך את החץ הנתן על היתר בכח גדול למען יזָרק בחזקה.
— מָשׁוֹךְ חֶסֶד, עשה חסד.
— מָשׁוֹךְ יָד מִ־, הִמנע מעשות דבר.
מֶשֶׁךְ, ז, משיכה, פעלת המושך; מנהג, הרגל בדבר; שק הזרע; 0המשכת דבר והארכתו; התמדת הזמן; מועד, זמן קבוע.
— מֶשֶׁךְ דִּירוֹת0, הזמן הקבוע להחלפת הדירות הקבועות.

1) משי шелкъ, Seide, soie, silk

— בְּמֶשֶׁךְ0, תה״פ, בארך זמן.

מש״כ, ר״ת, מה שכתוב כאן.

מִשְׁכָּב, ז, (ס׳ מִשְׁכַּב־, ר׳ מִשְׁכָּבִים, מִשְׁכְּבֵי, גם מִשְׁכָּבוֹת, מִשְׁכְּבוֹת), שכיבה, מצב השוכב; שכיבת חולה על מטתו; כלי לשכב עליו; מקום לשכב בו; קבר; ביאה, בעילה (באשה).

מְשֻׂכָה, נ, משוכה, קוצים מושמים על גבי גדר.

מִשְׁכָּה*, נ, עור.

מַשְׁכּוֹכִית*, נ, תיש ההולך בראש העדר(?); דבר המושך אחריו כל העדר (פעמון וכיו״ב).

מַשְׁכּוֹן*, ז, (ר׳ מַשְׁכּוֹנוֹת*), עבוט, ערבון, דבר או כלי נתן לבטחון הלואה.

מַשְׂכִּיָּה0, נ, לויָה, צעצוע לתכשיט.

מַשְׂכִּיל, ז, חכם, נבון, מבין, בוחן בשכלו; מצליח; הגיון לב, חזון; 0איש מלמד ומפתח.

מַשְׂכִּית, נ, תמונה, ציור, מראה; מחזה, חזון לב; קפסה, תבה קטנה; מערכי לב, השערה.

מֻשְׂכָּל0, ת, בעל שכל, חכם; ז, דבר, יצור שמשיגים אותו בשכל.

— מֻשְׂכָּל רִאשׁוֹן0, אמת ידועה שאין צרך לה בהוכחות.

מִשְׁכָּלָה*, נ, קערה להתרחץ בה.

מְשַׁכֶּלֶת, נ, שכול, גרם לאבוד נפשות.

מִשְׁכָּן, ז, (ס׳ מִשְׁכַּן־, ר׳ מִשְׁכָּנִים, מִשְׁכְּנֵי, גם מִשְׁכָּנוֹת, מִשְׁכְּנוֹת), ישיבה במקום; בית, מעון, דירה; אהל מועד אשר עשו בני ישראל לה׳ בצאתם ממצרים.

מַשְׁכֵּן*, פ״י, עבוט, תת בערבון; לקוח ערבון. מֻשְׁכּוֹן*, היה בערבון. הִתְמַשְׁכֵּן*, הִלָּקח בערבון.

מַשְׂכֹּרֶת, נ, (כ׳ מַשְׂכֻּרְתִּי), שכר, גמול עבודה; מחיר עבודה.

משל (מָשַׁל, יִמְשֹׁל), פ״ע, (עפ״י רב עם בּ־), שלוט, רדה, נהוג; (עפ״י רב עם על־, אֶל־, ל־), דמה דבר לדבר; דַבר במשלים. הִמָּשֵׁל, היה דומה לאיזה דבר. מַשֵּׁל, דבר ברמיונות ומשלים. הַמְשֵׁל, נתון שלטון לאחד על השני; דמה דבר לדבר. הִתְמַשֵּׁל, הִמשל.

מָשָׁל, ז, (ס׳ מְשַׁל־, ר׳ מְשָׁלִים, מִשְׁלֵי־), דמיון דבר לדבר; חזון; מאמר מליצי נשגב; מאמר קצר למודי ומוסרי לקוח מנסיונות החיים; *ספור על החי או על הצומח והכַּונה בו על האדם; מופת, מעשה עומד למופת; דבר בדוי, דבר שלא היה.

— לְמָשָׁל, למופת.

— מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה? לְ־*, או: מָשָׁל ל־, מבטא בא לפני דמוי דבר לדבר.

מִשְׁלוֹחַ, ז, פעלת השולה, שליהות; 0מחיר השליחה ממקום למקום.

מִשְׁלָח, ז, משלוח, שליחות; מקום אשר לשם משלחים.

— מִשְׁלַח יָד, ז, עסק, מה שאדם עוסק בו.

מִשְׁלַחַת, נ, שליחות, פעלת השולח; *פִּטּוּרים; שלוּח לחפשי (חיות הבר); 0מלאכות, שליחת צירים להפיץ איזה דת או רעיון.

מְשֻׁלַּחַת*, ת, אשה גרושה מבעלה.

מַשְׁלִית*, נ, כלי שבו עגנים קטנים להעלות בו דלי שנפל לבור.

מֻשְׁלָם*, ת, שלם, שלא חסר בו דבר; מי שלמד הרבה; יודע כל.

מְשֻׁלָּם, ת, נכון, אמתי; 0ז, מְשֻׁעבד, מכור ממכרת עבד.

מִשְׁלָם*, ז, גמר, גמירה; השלטת זמן.

מְשֻׁלָּשׁ0, נ, צורה בעלת שלש זויות.

מְשֻׁלָּשׁ, ת, מכפל שלש פעמים; של שלש שנים.

— מְשֻׁלָּשִׁים0, ז״ר, (בדקדוק), פעלים בעלי שלש אותיות יסודיות.

מַשְׂמְאִילִים, ז״ר, אטרי יד ימין; מתנגדים.

מְשֻׁמָּד*, ת, בוגד, פושע; מומר, שהמיר את דתו.

מִשְׁמָדוּת*, נ, פשיעה בדת, המרת הדת.

מְשַׁמָּה, נ, שממון, תמהון.

מִשְׁמוּשׁ*, ז, משוש, פעֻלת המושש בידיו.

— שְׁטַר מִשְׁמוּשׁ*, כְּתָב מִשְׁמוּשׁ*, רשימת כל הנמצא בביה, או בחנות, או באיזה עסק וכיו״ב.

מִשְׁמָט*, ז, זוית נסתרה.

מִשְׁמָן, ז, (ס׳ מִשְׁמַן־, ר׳ מִשְׁמַנִּים, מִשְׁמַנֵּי־), עבי החי או הצומח מדשן ושמן; איש שמן.

מַשְׁמָן, ז, (ר׳ מַשְׁמַנִּים), מאכל שמן ובריא.

מִשְׁמָע, ז, שמע אזן; *הכנעה, שמיעה בקול.

מַשְׁמָע*, ז, מַשְׁמָעוּת*, נ, הוראת דבר, פתרון דבר; המובן הפשוט של מלה; הוצאת או הוכחת דבר למודי מדרשת פסוק מהתורה.

— קָא מַשְׁמַע לָן*, (ארמית), הוא משמיענו, הוא מלמדנו.

מִשְׁמַעַת, נ, (כ׳ מִשְׁמַעְתִּי), שמיעה בקול, הקשבה; 0שמירת פי המצוה למלאות פקודותיו בדיוק; הכנעה לסדר קבוע (במחנה צבא, בבי״ס וכיו״ב).

מַשְׂמֵר, ז, ר׳ מסמר.

מִשְׁמָר, ז, (ס׳ מִשְׁמַר־, ר׳ מִשְׁמָרוֹת), בית אסורים, בית כלא; חֵיל שומרים; דבר הנשמר בגלל יקר ערכו; עמידה בשמירה (ביחוד של כהנים בעבודתם); *ר׳ משמרה.

מִשְׁמָרָה*, נ, חלק מהלילה, אשמורה.

מִשְׁמֶרֶת, נ, (כ׳ מִשְׁמַרְתִּי, ר׳ מִשְׁמָרוֹת, מִשְׁמְרוֹת), שמירת דבר; פקודה, צווי; חיל שומרים; משרה, פקודה, כהנה; *גזרה או אסור חכמים (מדרבנן) לשמירה מעברה על דברי התורה.

מְשַׁמֶּרֶת*, נ, מסננת, כלי מלא חורים לסנן בו דבר.

מִשְׁמֵשׁ*, פ״י, משש; חפש ובדוק; פשפש במעשים.

— מְמַשְׁמֵשׁ וּבָא*, הולך וקרב.

מַמָּשׁ*, ז, עצם, ממשות.

מַשְׁמְשָׁן*, ז, (נ׳ מַשְׁמְשָׁנִית*), מי שידו ממשמשת בכל.

מְשֻׁמָּת*, ת, מנֻדה, מחרם, מי שהֻטל חרם עליו.

מִשְׁנֶה, ז, כפל המספר, שתי פעמים יותר; המדרגה השניה בכהנה; העתק דבר; 0הקול השני במקהלת השָרים.

— מִשְׁנֵה תוֹרָה, הספר החמשי בספרי התורה, ספר דברים.

מִשְׁנָה*, נ, (ס׳ מִשְׁנַת־), למוד; פסקה אחת מהלכות המשניות; (ר׳ מִשְׁנָיוֹת); קבץ ההלכות שסדרו תנאים שונים וביחוד זה של רבי יהודה הנשיא.

— מִשְׁנָיוֹת*, נ״ר, ההלכות אשר אסף רבי יהודה הנשיא בששה סדרים: זרעים, מועד, נשים, נזיקין, קדשים וטהרות.

— מִשְׁנָה חִיצוֹנִית*, נ, ההלכות אשר לא אספן רבי יהודה הנשיא אל המשנה אשר חבר הוא בששה סדרים.

מַשְׁנֶה*, ז, מורה, מלמד משניות.

מְשִׁסָּה, נ, בז, שלל.

מְשֻׁעְבָּד*, ת, נכנע, סר למשמעת; נתון במשכון, עבוט.

מִשְׁעֹל, ז, דרך צר, שביל.

מִשְׁעִי, ז, חלקת דבר; נקיון, טהר.

מִשְׁעָן, מַשְׁעֵן, ז, מַשְׁעֵנָה, נ, דבר שתומכים בו, מסעד, דבר שנסמכים עליו.

מִשְׁעֶנֶת, נ, (כ׳ מִשְׁעַנְתִּי, ר׳ מִשְׁעָנוֹת, מִשְׁעֲנוֹת), מטה להסמך עליו; מסעד, סֶמֶך.

משענות

מְשָׁעֵר*, ז, מְמֻנֶּה על השער (מחיר הסחורות) שבשוק.

מִשְׂפָּח, ז, ספחת, צרעת; (במליצה) העדר משפט, חסר חקים ישרים.

מִשְׁפָּחָה, נ, (ס' מִשְׁפַּחַת־, כ' מִשְׁפַּחְתִּי, ר' מִשְׁפָּחוֹת, מִשְׁפְּחוֹת), צאצאי בית אב אחד; שבט, גוי; מין, זן, סוג.

מִשְׁפָּט, ז, (ס' מִשְׁפַּט, כ' מִשְׁפָּטִי, ר' מִשְׁפָּטִים, מִשְׁפְּטֵי), פעלת השופט, שִׁקּוּל הדין לרוח החקים; דין צדק ומישרים; חק, סדר, דרך, מנהג קבוע; *ענש; 0מאמר (בנתוח דקדוקי).

מַשְׁפֵּךְ*, ז, (ר' מַשְׁפְּכִים*), כלי רחב מצד אחד וצר מצד השני ישתמשו בו לשפך על ידו נוזלים לבקבוק וכדומה.

מַשְׁפָּךְ*, ז, מקום שפיכה; מקום שנשפך זרם מים מלמעלה בחזקה, אשד.

מַשְׁפֶּלֶת*, נ, סל, קֻפָּה; תבת האשפות והזבל; קפה שמוציאים בה זבלים.

מְשֻׁפָּשׁ*, ת, עקלקל, לא ישר (דרך); ז, פתח צדדי קטן(?).

מִשְׁפְּתַיִם, ז"ז, מקום גדרות צאן ובקר(?).

מֶשֶׁק, ז, הנהגה, הליכת בית.

— בֶּן מֶשֶׁק בֵּית־, מנהיג את בית־.

מַשָּׁק, ז, מרוצת רוחקים איש את אחיו, דחק; רעש קטן, מהומה, המולה.

מַשְׁקָאוֹת0, ז"ר, מיני משקה.

מַשְׁקֶה, ז, (ס' מַשְׁקֵה־, ר' מַשְׁקִים), שקוי, הנוזל המרוה נפש שותיו; ממֻנה על המשקים; מקום רָוֵה מים.

— מַשְׁקִין*, שם נוסף לאחת המסכתות בתלמוד הנקראת בשם „מועד קטן".

מִשְׁקוֹל, ז, שקילה, פעלת השוקל דבר במאזנים.

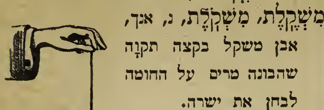
מַשְׁקוֹף, ז, הקורה או האבן הארכה העליונה מעל לפתח.

מִשְׁקָל, ז, (ס' מִשְׁקַל־, ר' מִשְׁקָלִים, גם מִשְׁקָלוֹת), פעלת השוקל; תכן המשא על המאזנים; 0(בשיר) מדת השיר על פי הברותיו.

— מִשְׁקָלוֹת*, ז"ר, אבני המאזנים.

מִשְׁקֶלֶת, מִשְׁקֹלֶת, נ, אנך, אבן משקל בקצה תקוה שהבונה מרים על החומה לבחון את ישרה.

— מִשְׁקֹלֶת0, (בזרגון), שווי המשקל; הנקודה במאזנים שממנה היא נוטה לצד זה או לצד השני; ההתאמצות לעמד בנקודה הנזכרת מבלי נטות לאחר הצדדים.

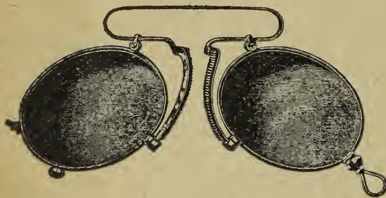

משקלת

מִשְׁקָע, ז, ירידת דבר למטה; מה שנאסף מנוזלים בתחתית הכלי; עמק.

מְשֻׁקָּע*, ת, שקוע, שקערור, ההפך מן: בולט.

מִשְׁקְפַיִם0, ז"ז, כלי ראיה משתי זכוכיות מחברות בקשת קטנה של מתכת או חמר אחר שנותנים על העינים לראות בהן היטב.

משקפים

מִשְׁקֶפֶת0, נ, כלי להביט דרכו למרחוק.

מָשָׁר*, ז, שורה, ערוגה בשדה.

מִשָּׁר0, ז, גוף מזכוכית בעל שלש צלעות שוות.

מִשְׂרָד0, ז, בית פקידות.

מִשְׁרָה, נ, עסים פרי נמס; *ברכת מים שבה שורים את האריגים שחפצים לכבס; 0הטבלה,

טבילה בנוזלים.

מִשְׂרָה, נ, ממשלה, שלטון; כהנה, פקדה.

מַשְׁרוֹקִית, נ, כלי זמר נבוב, חליל נוגנים.

מַשְׁרִית⁰, נ, כלי לִמְשׁרת הבשר לפני מליחתו.

מִשְׂרֶפֶת, נ, בערה, שרפת אש; מקום ששורפים בו.

מַשְׂרֵת, נ, מחבת לצקת עליה בצק למאפה תנור.

מְשָׁרֵת, ז, מְשַׁמֵּשׁ, עובד, פועל אצל אחר.

מִשְׂרֶרֶת*, נ, סם להשר את השערות.

משש (מָשַׁשׁ, יָמֹשׁ), פ״י, גשש, העבר האצבעות על איזה גוף לדעת על ידי כח ההרגשה את מהותו. מִשֵּׁשׁ, תפש ובדוק; משמש. הֵמֵשׁ, נתון למשמש; הכרח למשמש.

מִשְׁתָּאֵל*, ת, שואל עצה בתרפים וכיו״ב; קוסם.

מִשְׁתֶּה, ז, (ר׳ מִשְׁתָּאוֹת*, מִשְׁתְּיוֹת*), שתיה, פעלת השותה; הדבר ששותים אותו; סעודה לקרואים.

— בֵּית מִשְׁתֶּה, ז, בית שמוכרים בו יין ושכר.

מַשְׁתִּית*, נ, יסוד, בסיס.

מַשְׁתֵּלָה⁰, נ, ככר ארמה ששותלים בה זריעות לעצים וצמחים לקחתם אחר כך ולנטע אותם במקום אחר.

מִשְׁתָּף*, ת, מחבר יחד; כללי, שהוא שיך לאחרים.

מֵת, ז, איש שחייו תמו, שיצאה נפשו, שאין בו רוח חיים.

— מֵת מִצְוָה*, מת שאין לו קרובים שיטפלו בקבורתו והחובה מֻטלת על כל איש לעסק בזה.

מָתָא*, נ, (ארמית), עיר, קריה.

מַתְאִים*, ז, העלה העליון בענף התמר (הלולב) המרכב משני עלים מחֻברים ודבוקים.

— מַתְאִימוֹת*, נ״ר, מלתעות בעל חי שכל אחת מהן נראית כמחֻברת משתים.

מַתְאִים*, ת, דומה ל־ כתאומים; נאה, יאה ל־.

מַתְבֵּן, ז, אגדת תבן וקש, אוצר תבן.

מתבתא, ר׳ מתיבתא.

(מתג*) מַתֵּג*, פ״י, שים מתג בפי בהמה; שים מתג תחת אות (בדקדוק).

מֶתֶג, ז, (כ׳ מִתְגִּי), רחוק ברזל בפי בהמה ולשני קצותיו קשורות המושכות שהרוכב מחזיק בהן לעצר הליכת הבהמה ולהטותה לצד שהוא חפץ; ⁰ קו קטן תחת האות להמשיך מעט הברתה (בדקדוק); ⁰חידק, חי קטן מזער הנראה רק דרך זכוכית מגדלת.

מָתוּחַ*, ת, משוך, פרוש, רקוע; משוך בחזקה, בכל כח, כמה שאפשר (חוט, הבל וכיו״ב).

מְתוֹחַ*, פעלת הממתח, רקוע.

מִתּוֹךְ שֶׁ־*, מאחר ש־, כיון ש־.

מָתוּן*, ת, לא מהיר, לא נחפז, מְיֻשּׁב, עושה דבריו בנחת, בהשבון, במועצות ודעת.

מָתוֹק, ת, שטעמו טוב לחך (הפך: מר); ערב, נעים; *ז, ארמה לחה.

מתח (מָתַח, יִמְתַּח), פ״י, משוך, רקוע עד כמה שאפשר, פשוט, פרוש לארך ולרחב. הִמָּתַח*, המשך והֵרקע. מִתֵּחַ*, מתוח. הַמְתֵּחַ*, מתוח. הִתְמַתֵּחַ*, התפשט, התרקע.

מָתַי? מ״ש, באיזה זמן?

— עַד מָתַי? עד איזה זמן.

מְתִיבְתָּא*, מְתִבְתָּא*, נ, (ארמית), ישיבה, בית מדרש לתלמוד; למוד היום בישיבה; מענה, תשובה.

מְתִיחָה*, נ, מְתוּחַ, פשוט, רקוע.

מְתִים, ז״ר, אנשים; כל החברים הנמצאים במקום אחד.

— מְתֵי מִסְפָּר, אנשים מעטים.

מְתִינָה*, נ, ישוב הדעת (הפך: הפזון).

מְתִינוּת*, נ, טבע המתון, ישוב הדעת, זהירות.

— בִּמְתִינוּת*, תה״פ, לאט לאט.

מְתִיקָה*, מְתִיקוּת*, נ, טבע דבר שהוא מתוק; נעימות, ערבות.

מַתִּיר*, ז, אומר על דבר שהוא מֻתר ואינו אסור על פי הדין.

מַתָּךְ*, ז, יציקה, יציקת מתכת; תבנית יציקה.

מַתְכֹּנֶת, נ, שעור מספר או מדה הראוי לדבר; 0יחס שוה בקבוצות של מספרים שונים בין איש לרעהו.

מַתֶּכֶת*, מַתָּכוֹת*, נ, חמר המוצא מן האדמה והוא קל להתך אותו: כסף, זהב, נחשת, ברזל, בדיל, עופרת וכיו"ב.

מת"ל, ר"ת, מה תלמוד לומר, מה הכונה בזה.

מַתְלָאָה, נ, צרה, צוקה.

מִתְלַהֵם*, ת, מראה עצמו כבעל אהדה לדבר, מחניף בצביעות.

מְתֻלָּע, ת, נאכל ע"י תולעים; אדם כתולע.

מַתְלְעָה, נ, שן הטוחנת את המאכל, מלתעה.

מְתֹם, ז, מקום שלם ותמים; אנשים, בני אדם, מְתִים.

מִתְמַצֵּעַ0, נ, (בחשבון), המספר היוצא לנו מחבור מספרים שונים וחלוקת הסכום אחר כך למנין המספרים האלה.

מֹתֶן, ז, ר' מתנים; 0המקום בגוף האדם בין אגן הירכים והצלעות.

מתן* (מָתַן*, יִמְתֹּן*), התרכך, היה לח ורטב (פרות). הִמְתִּין* (־ל־), חכה; שהה משך זמן, האריך זמן.

מַתָּן, ז, נתינה; מנחה, תשורה, ר' מתנה.

— מַתַּן תּוֹרָה*, נתינת התורה בהר סיני.

— מַשָּׂא וּמַתָּן*, ר' משא.

מִתְנַגֵּד0, ז, מי שהוא נגד איזה דעה או השקפה; מי שהוא כנגד השקפת כתת החסידים.

מַתָּנָה, נ, (ס' מַתְּנַת־), נתינה, מסירה; מנחה, תשורה, דבר הנתן לאות כבוד וחבה; *זריקת דם הקרבן על גבי המזבח.

— מַתָּנוֹת*, תרומות, קרבנות.

— מַתְּנוֹת כְּהֻנָּה*, החלק הנתן לכהנים.

מִתְנַוְנֶה*, ת, הולך וכלה, מִדַּלדל והולך.

מָתְנִיָּה0, נ, בגד קצר עד המתנים.

מָתְנַיִם, ז"ז, חלצים, חלק גוית האדם מהחגורה עד הירכים, מקום חגירת האזור או כלי הנשק.

מתק (מָתַק, יִמְתַּק), פ"ע, היה מתוק בטעמו, היה נעים וערב לחך; *מצוץ, מצה, ינוק ומשוך אל תוכו בשפתיו (ועין איוב כ"ד כ׳(?)) מַתֵּק*, עשה מתוק. הַמְתֵּק, היה ערב; (־סוד), התיעץ, בקש עצות; *מַתק, עשה יותר קל (דין, ענש). הִתְמַתֵּק*, היה מתוק.

מֹתֶק, ז, מאכל ערב.

מֹתֶק, מֶתֶק, ז, נעם, טוב טעם לחך, מתיקות.

מִתְקִית0, נ, מין חמר מלאכותי מתוק 1).

מְתַקֵּן*, ז, מיטיב דבר, משנה דבר לטוב; 0מחדש שנוים בדת.

מְתֻקָּן*, ת, מוכן, שתקנו אותו; מסֻדר; ששנו אותו.

מֻתָּר*, ת, שיש לו רשות עפ"י התורה ל־; שהתירו אותו, דבר שיש רשות עפ"י התורה לאכלו או לעשותו, דבר שאינו אסור.

מְתַרְגֵּם0, ז, איש מעתיק משפה לשפה, מֵליץ.

מְתֻרְגְּמָן*, ז, מתרגם, איש מעתיק משפה לשפה; מתרגם דברי הקורא, הדורש בתורה בבית הכנסת, לארמית או ליונית לפנים (בבבל ובארץ ישראל).

מְתֻרְמָל0, ת, שיש לו תרמלים כעין כיסים ארכים (צמחים).

מְתֻשָּׁע0, ת, הנכפל בתשעה, שיש בו תשעה.

מַתָּת, נ, מתנה, מנחה, תשורה.

---

1) מתקית Glycerine, глицеринъ

נ, האות הארבע עשרה בא"ב העברי ושמה— נוּן; מ"ס, חמשים.

נ', ר"ת, נקבה (בדקדוק).

נָא, מ"ק, מלה להורות בקשה, להטות להפצו את זולתו או להוראת בקשת רשות לעשות דבר, או להוראת ההזדרזות (בהוראת: הָבָה); בצווי בשלילה (באזהרה) תבוא בין מלת „אַל" ובין הפעל בעתיד: אַל נָא תַּעֲשֶׂה; וכן תבוא אחרי המלים: אִם, הִנֵּה, הָבָה, אַיֵּה, אוֹי, וכיו"ב בהוראות הנ"ל.

נָא, ת, שאינו צלוי ואפוי כל צרכו (בשר); שלא נשרף בכבשן כל צרכו (כלי חרס).

נ"א, ר"ת, נֻסחא אחרינא (נסח אחר); נביאים אחרונים.

נֹאד, ז, (ר' נֹארוֹת), חֵמֶת, שק מעור לשים בו נוזלים (מים, יין, שמן, חלב וכיו"ב).

(נָאָה, נָאוֹת) נְאוֹת־, נר"ס, מקום מרעה; מעון, משכן.

— נְאוֹת מִדְבָּר, ז, מקומות מושב ומרעה במדבר.

(נאה) נָאֶה*, פ"י, יַפֵּה, קַשֵּׁט. הִתְנָאֵה*, התיפה, התקשט, התהדר.

נָאֶה*, ת, יפה, נעים, נחמד; ראוי, הגון.

נָאָה*, תה"פ, באֹפן יפה.

נאוה (נָאוָה, יִנְאוֶה), פ"ע, היה רצוי ונחמד.

נָאוֶה, ת, (נ' נָאוָה), נעים, יפה, נחמד, נאה; ראוי והגון.

נְאוּם (בתנך: נְאֻם), ז, דבור, אֹמֶר; דבר־ (בדבור המליצי)°; דרשה, הטפת דברים בפני קהל.

— נְאוּם פְּלוֹנִי־°, מלה באה בשטרות וכיו"ב לפני שם החותם.

נִאוּף, ז, נִאוּפִים, ז"ר, משכבי זמה, זנות.

נִאוּץ*, ז, גדיפה, בוז, שימת קלון על־, נאצה.

נָאוֹר*, ת, מלא אור, עוטה אור, נותן אור; °חכם, משכיל.

נָאוֹת°, ת, יאה, נאה, יפה, נחמד.

נָאוֹת*, נ"ר, יֹפִי, הדר.

נאם (נָאַם, יִנְאַם), פ"ע, דבר, הגד, הגה, אמור; הטף דברים בקהל.

נְאֻם, ר' נאום.

נֶאֱמָן, ת, נכון, אמתי; שאינו בוגד; שאינו משקר; נואם נאומים, דברן; *שראוי להאמין בו; בא כֹּח, ממנה על הכספים.

נֶאֱמָנוּת°, נ, אמון, אמונים; תכונת דבר או איש שראוי להאמין בו.

נאף (נָאַף, יִנְאַף), פ"ע, שכוב עם אשה (משכבי זמה; בגידה בברית; סור מאחרי ה' (בהשאלה). נָאֵף, נָאוּף.

נַאֲפוּף, ז, ר' נאוף.

נאץ (נָאַץ, יִנְאַץ), פ"י, בזה, מאוס בכעס, חלל; קצוף, כעוס. נִאֵץ, חלל, בזה, הרף. הִנֹּאֵץ, היה לחרפה ולגדופה.

נְאָצָה, נֶאָצָה, נ, גדיפה, חלול הכבוד.

נאק (נָאַק, יִנְאַק), פ"י, האנח, האנק.

נְאָקָה, נ, (ס' נַאֲקַת־), זעקה, צעקה, זעקה משבר רוח.

נָאקָה*, נ, נקה, גמל נקבה.

(נאר) נֵאֵר, פ"י, קלל, הקל כבוד־; הרוס; בטל.

נ"ב, ר"ת, נות בית (רעיה, אשה); נכתב בצדו או בסופו (ר"ת שמשתמשים בו בסוף מכתב אחרי ההתימה כשנזכרים להוסיף דבר אחרי שחתמו כבר על המכתב1).

1) חקוי לשפות זרות N. B. nota bene או Neben Bemerkung

(נבא) הִנָּבֵא, הטף לקה, דבר דברי חזון; הגד עתידות בהשפעת רוח ה׳; קבל השפעת הדבור מאת ה׳; הבר שירי קדש בהתפעלות רוח השיר. נַבֵּא⁰, הַשְׁפֵּעַ להיות נביא. הִתְנַבֵּא, הִנַּבֵּא, דבר דברי חזון, הטף לקח; הבע דברי שיר ברגש קדש; השתגע.

נְבָא*, נְבָה*, נ, ביצת כנים.

נֶבֶג*, ז, נצר, מטע.

(נבה) נַבֵּה* (אֵשׁ), פ״י, לַבֵּה, העלה להבה ע״י נפיחה באש.

נְבָה, ר׳ נבא.

נב״ה, ר״ת, נפשו בצרור החיים.

נְבוּאָה, נְבִיאוּת*, נ, השפעת הרוח האלהי; דבר חזון, משא.

נְבוּאִי⁰, ת, הנוגע לנבואה, של נבואה.

נָבוּב, ת, ריק, חלול בתוכו; ריק מכל מדע והשכל.

נָבוּךְ, ת, מבֻלבל, שאינו יודע מה לעשות.

נִבּוּל*, ז, הרפה, קלון, נוול.

— נִבּוּל פֶּה*, ז, דברי נבלה, דברי זמה.

נָבוֹן, ת, מכלכל דבריו בשכל ותבונה ודעת, שיש בו בינה.

נְבִזְבָּה*, נ, (ארמית), מתנה; דברים מְיֻתָּרים, מותרות.

(נבח) נָבַח, יִנְבַּח, פ״ע, השמע קול (כלב).

נִבְחָן, ז, שם אליל.

נַבְחָן*, ת, נובח תמיד (כלב).

נִבְחָר, ת, היותר טוב; ⁰ציר שלוח מקהל אל בית קרואי העם.

נֶבֶט*, ז, ציץ, נצה, ראשית הצמח.

(נבט) הִנָּבֵט, הֵראה, הִשקף. נַבֵּט*, ראה חזון. הַבֵּט, הפנה העינים לאחר העצמים או לאיזה צד, שים עַיִן על־, שים לב ל־; התבונן בדבר, הסתכל; ראה; הפנה העינים בתקוה ותוחלת; *ראר.

נָבִיא, ז, (ס׳ נְבִיא־, ר׳ נְבִיאִים, נְבִיאֵי), מטיף; חוזה, רואה, איש אלהים, איש שנחה עליו רוח ה׳; *אחד מספרי הנביאים שבתנ״ך.

— נְבִיאִים*, החלק בתנ״ך הכולל ספרי יהושע, שופטים, שמואל ומלכים (נביאים ראשונים) וספרי ישעיה, ירמיה, יחזקאל ותרי עשר (נביאים אחרונים).

— בְּנֵי הַנְּבִיאִים, חֶבֶל נְבִיאִים, לַהֲקַת נְבִיאִים, צעירים מבחירי העם שחִבר נביא אליו ותעודתם היתה להפיץ ידיעת ה׳ בעם.

נְבִיאָה, נ, אשה שנחה עליה רוח ה׳; אשת הנביא.

נְבִיאוּת, ר׳ נבואה.

נְבִיָּה*, נ, עלי העץ או הצמח יחד; פרחי העץ.

נְבִיחָה*, נ, צעקת הכלב.

נֶבֶךְ, ז, (ר׳ נְבָכִים, נִבְכֵי־), מקור מי תהום; עמק, מעמק (?).

נבל (נָבַל, יִבֹּל), פ״ע, בלה, הצטמק, כמוש, יבוש (צמח); לאה, חלוש; ירוד מכבוד, שפול. נַבֵּל*, שים קלון על־, נַוֵּל; *הטרף בהמה על ידי שחיטה; הַשֵּׁר פרות (עץ). הִתְנַבֵּל*, היה לנבלה; הִטָּרף (בהמה) ע״י שחיטה; ⁰שים קלון על עצמו.

— נַבֵּל פֶּה*, דַבר דברי נבלה וזמה.

נָבָל, ז, (נ׳ נְבָלָה), איש בליעל, איש לא ישר, משחת במעשיו ובמדותיו.

נֵבֶל, ז, נאד, שק עור למשקים; כלי שיר מטקל נבוב עם נבל עור; כד חרס.

נבל.

נְבָלָה, נ, תועבה, זמה.

נְבֵלָה, נ, (ס׳ נִבְלַת־), פגר, גוית בעל חי שמת מיתה טבעית, או איש שמת לא במיתה טבעית; *גוית בהמה שנטרפה על ידי שחיטה.

נַבְלוּת, נ, בשת, ערוה, חרפה.

(נבע) הַבֵּעַ, הקר מים ממקור; דבר, גלה מחשבות לב; גרום תסיסה; דלוה, עכור.

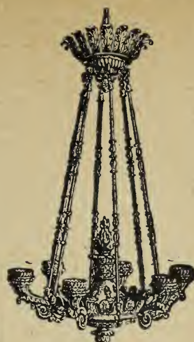
נבצ"ה, ר"ת, נשמתו בצרור החיים.

נָבָר, ת, נקי, טהור, צדיק, ישר, תם.

נִבְרָה*, נ, אוצר פֵּרות או סחורות.

נִבְרֶכֶת*, נ, אגם, ברכת מים.

נַבְרֶשֶׁת*, נ, מנורה תלויה בספון.

נברשת.

נגב* (נָגַב*, יִגֹּב*), פ"ע, יבוש, הרוב. נַגֵּב*, מחה רטיבות, יַבש לחה חיצונית מבגד, מאדמה, מכלי; קנח ונקה. הַנְגֵּב*, נַגֵּב. הִתְנַגֵּב*, התיבש מלחות חיצונית (ארץ).

נֶגֶב, ז, פאת דרום; יבשת, חרב; אדמה יבשה וחרבה.

(נגד) הִגֵּד, הודיע דבר חדש; בשר בשורה; ספר; אמור. הֻגַּד, הוּדַע, התבשר.

נגד* (נָגַד*, יִנְגֹּד*), פ"י, נהוג, הוליך; הלקות, הכה. נַגֵּד*, הכה, חשול ברזל; חשוב ההפך ממה שחושב השני; עשה דבר כנגד דעת השני. הִתְנַגֵּד*, עמוד לנגד־, קום לקראת־.

נֶגֶד, מ"י, מול, לעומת, מצד השני ל־; בדמיון ל־, בערך ל־; בנגוד ל־; לפני־, לעיני.

— כְּנֶגֶד, מול, לעמת, בהקבלה ל־.

— מִנֶּגֶד, מרחוק.

נַגָּד*, ז, מושך ספינה בחבל.

נֶגְדִּי⁰, ת, שהוא מתנגד לדבר אחר.

נגה (נָגַהּ, יִגַּהּ), פ"ע, (יבוא גם עם: עַל־), האיר, הפיץ אור. הִגִּיהַּ, האיר, העטה אור; *תקן שגיאות בספר תורה; ⁰תקן והסיר את שגיאות הדפוס. הֻגַּהּ*, היה מְתֻקָּן משגיאות (ספר).

נֹגַהּ, ז, אִיר, זהר קרן אור; בצבוץ אור, אור חוזר מדבר נאור; *שם כוכב מזהיר מאד, אילת השחר 1).

נְגוּב*, ת, מְיֻבָּש מלחותו החיצונית.

נִגּוּב*, ז, פעֻלת המנגב והמיַבש.

נִגּוּד*, ז, התנגדות, היות דבר הפך הדבר השני, דעת איש ההפך מדעת רעהו.

נְגוּד*, ת, מנהל, מוליך, מוביל.

נְגוֹהָה, נ, (ר' נְגוֹהוֹת), אור, נגה, זהר אור.

נִגּוּן*, ז, נֹעם השיר, לחן; שירה, זמרה.

— חָכְמַת הַנִּגּוּן⁰, מוסיקה.

נְגְזָל*, ת, איש שגזלו ממנו דבר.

נגח (נָגַח, יִגַּח), פ"י, דחוף והכות בקרנים. נַגֵּחַ, נגוח. הִתְנַגֵּחַ, הלחם, האבק.

נַגָּח, נַגְּחָן*, נַגְחָן*, ת, נוגח תמיד בקרניו, שדרכו לנגח.

נָגִיד, ז, (ס' נְגִיד־, ר' נְגִידִים, נְגִידֵי־), מושל; קצין עם, מנהל, ראש, פקיד; ⁰כנוי לנשיא היהודים בימי הבינים; עשיר, אמיד, בעל הון רב.

נְגִידוּת⁰, נ, שלטון; כח, ממשלה; עשר, עשירות.

נְגִידִים, ז"ר, דברים נכבדים.

נְגִיחָה*, נ, פעֻלת הנוגח בקרנים.

נְגִינָה, נ, פרט על כלי שיר, פעֻלת המנגן; שירה של שמחה ושחוק, זמרה; ⁰מוסיקה, מערכת השיר; טעם במלה; מקום ההטעמה וההפסקה במלה.

נְגִינַת, נ, כלי זמר.

נְגִיעָה*, נ, מַגָּע, פעֻלת הנוגע.

נְגִיפָה*, נ, נקישה, הכאה, התנקשות.

נְגִישָׂה*, נ, לחץ, להיצה, פעֻלת הנוגש.

נְגִישָׁה*, נ, קרוב, קרבה, פעֻלת הנִּגָּשׁ.

(נגן) נַגֵּן, פ"ע, פרוט באצבעות על מיתרי כלי שיר; זמר.

נגס* (נָגַס*, יִגֹּס*), פ"י, נשוך חלק מֵאֹכל בשִׁנים כדי טעימה; לעוס.

1) נגה Venus

נגע (נָגַע, יִגַּע), פעו״י, (עם: ב־), קרב עצם אל עצם; שים יד על עצם מבלי תפוס אותו; פגוע בדבר לרעתו; (עם: אל־) בוא עד־, בוא אל־. הִנָּגַע, הֻכה, הִנגף במלחמה. נַגֵּעַ, הַכה, נַגף; הבא נֶגע צרעת. נֻגַּע, הֻנגע. הַגִּיעַ, פ״י, הקרב דבר לדבר; גרום לנגע; (־ל־*), היה שיך ל־; פ״ע, ירוד או עלה עד־, בוא אל־; בוא (זמן); (־ל־) חז״ל מקרה; (־יָד) השג דבר. הִתְנַגֵּעַ*, היה מנֻגע.

— נוֹגֵעַ בְּדָבָר*, ת, מי שיש לו נגיעה ושיכות לדבר, שיש לו יחס לדבר ולא יוכל לשפט עליו משפט בלתי משחד.

נֶגַע, ז, (ר׳ נְגָעִים, נִגְעֵי־), צרה, אסון, פגע, מקרה רע; תוכחת אלהים; צרעת.

נגף (נָגַף, יִגֹּף), פ״י, (יבוא גם עם: ב־, על־, לפני־), הקש בדבר; הכה ופצוע; הכה והמת; לחוץ, הצק, ענה; הכה בדֶבר; הכה והרוג במלחמה. הִנָּגֵף, הֻכה במלחמה. הִתְנַגֵּף, הִכשל, הֻכה, הנקש בדבר.

נֶגֶף, ז, מפגע, מכשול; מגפה, מכת דֶבר.

(נגר) הִנָּגֵר, נזול, הִמשך (מים); השתפך, התפרץ ממקומו. נַגֵּר, *עשה מלאכת הנַגר, נשור במשור. הַגֵּר, סחוב וגרור מטה; שפוך; שפוך היבש; שפוך דם בחרב. הֻגַּר, הֻשפך, נזול.

נַגָּר*, ז, חרש עץ, עושה כלי בית מעץ; חרש, אמן.

נִגָּר⁰, ת, משתפך, שטבעו להשתפך (מים, חלב, יין, וכיו״ב).

נֶגֶר⁰, ז, צנור המוביל את המים, תעלת המים.

נַגָּרוּת*, נ, מלאכת חרש העץ.

נִגְרָר⁰, ת, נמשך ומִדַּבֵּק; נמשך אחריי־.

נגש (נָגַשׂ, יִגֹּשׂ), פ״י, לחוץ, דחוק; תבוע בחזקה, דרוש בחזקה לשלם חוב. הִנָּגֵשׂ, הֵאנס, הלחץ, הדחק.

נגש (נָגַשׁ, יִגַּשׁ), פ״ע, (ל־, אֶל־, עַל־, עַד־, הֵנָּה, הֲלוֹם), קרוב עד נגיעה, בוא אל־, הלוך אל־; (־בְּ־), דבוק ב־. הִנָּגֵשׁ, נָגושׁ; הִפגש, הִקרב יחד. הַגֵּשׁ, הבא אל־, הקרב; הבא קרבן; מהר והחש מעשה. הֻגַּשׁ, הובא. הִתְנַגֵּשׁ, התקרב, התחבר.

נְגֹשׁ, ר׳ נוגשׂ.

נַגְשָׁן*, ת, נַגח, נגחן (שור וכיו״ב).

נֵד, ז, תל מרומם; עמוד מים; נֹאד.

נדב (נָדַב, יִדֹּב), פעו״י, (־הַלֵּב, ־הָרוּחַ), עורר, העֵר למעשה טוב או להרמת תרומה לה׳; תת נדבה. הִתְנַדֵּב, התעורר בחפצו למעשה טוב; תת נדבה.

נָדֹב*, ת, נֹתן בנדבה.

נְדָבָה, נ, (ס׳ נִדְבַת־, ר׳ נְדָבוֹת, נִדְבוֹת), קרבן מנחה; תרומה, מתת ברצון טוב; חפץ לב.

— גֶּשֶׁם נְדָבוֹת, גשם ברכה.

נִדְבָּךְ*, ז, שורת אבנים או לבנים בקיר, טור אבנים או עצים.

נַדְבָן⁰, ז, נדיב, בעל לב טוב.

נַדְבָנוּת⁰, נ, טבע הנדבן, נדיבות, נטיה לתת נדבות.

נדד (נָדַד, יִדֹּד, יִדַּד), פעו״י, נוע ונור ממקום למקום; ברוח, נוס; הֵעתק ממקומו; נתור וקפוץ לאחור מפחד או מרגש אחר; התנועע כה וכה; הנוע, הנף; (־שֵׁנָה), לא יכול לישן. נַדֵּד* (שֵׁנָה), הַרחק שֵׁנה. הָנֵד, הרחק ממקומו. הֻדַּד, הִגרש, הָיה מֻרחק ממקומו. הִתְנוֹדֵד, התנועע הנה והנה; קפוץ אחור. הִתְנַדֵּד*, זוע ממקום למקום.

נְדֻדִים, ז״ר, ר׳ נדודים.

(נדה) נַדֵּה, הַרחק, הדוף; *תת חרם ונדוי על־. הִתְנַדֵּה*, היה בחרם ונדוי.

נֵדֶה, ז, מתן דודים, שכר אהבים; ⁰מהר ומתן, נדוניה.

נִדָּה, נ, מצב של טֻמאה; תועבה; בורדות; דם ארח הנשים; הזיה, זריקה; *שם מסכת אחת ממסכתות התלמוד בסדר טהרות.

נִדָּה*, ת, אשה בימי טמאתה.

נָדוּד*, ת, מתנועע כה וכה (שֵׁן).

נְדוּדִים, ז״ר, חסר שנה, אי האפשרות לישן; התהפכות מצד אל צד; מצב הנע והנד.

נִדּוּי*, ז, הטלת חרם מבדיל מתוך העדה; חרם, שמתה.

נְדוּנְיָה*, נ, מתן ומלבושים מצד האב לבתו בנשואיה, נֵדה.

נדח (נָדַח, יִדַּח), פ״י, הנף בכח, דחוף ותקוע ב־. הִנָּדֵחַ, הִדָּחֵף הלאה, הרחף והֵרדף; סור מדרך הישרה; הִגרש והִגלה; היה נפוץ ומפֻזר; תעה בדרך. נִדּוֹחַ, התלכד והתעבה(?). הַדֵּחַ, הַתעה מן הדרך, הוליך תועה; הַרחק והברח; השלך והטל על־. הֻדַּחַ, הֵרדף והרחף.

נִדָּח, ת, תועה מן הדרך; מֻגלה ממקומו.

— עִיר הַנִּדַּחַת, עיר שהֻתעו יושביה לעבד עבודה זרה.

נָדִיב, ז, שר, נסיך, בן מרום עם הארץ.

נָדִיב, ת, (נ׳ נְדִיבָה), אוהב צדקה וחסד, עושה טוב וחסד, איש נכבד.

נְדִיבָה, נְדִיבוּת, נ, רוח חסד, עשית טוב, אהבת צדקה וחסד.

נַדְיָן*, ז, בְרֵכה שכובסים בה בגדים; מין ארבה.

נָדְיָן*, ז, מין זית טוב ומלא מיץ.

נָדִירº, ת, שאינו תדיר, שבא לעתים רחוקות.

נַדָּל*, ז, מין שרץ מרבה רגלים[1].

נָדָן, ז, ר׳ נֵדה; תער החרב; תיק. נדל.

נִדְנֵד*, פ״י, הנד, הנע כה וכה; הנף, טלטל.

[1] נדל — сороконожка, Tausendfuss, mille-pieds, milleped.

הִתְנַדְנֵד*, התנועע, התנודד.

נַדְנֵדָהº, נ, ערש מתנועע, לוח תלוי קשור משני קצותיו בקצה שני חבלים משלשלים להתנודד עליו.

נִדְנוּד*, ז, התנועעות כה וכה; חפץ, תשוקה; קרבה לדבר.

נדף (נָדַף, יִדֹּף גם יִנְדֹּף), פ״י, זרה והפץ; הרחק דבר קל ממקומו בנשימת רוח; *תת ריח. הִנָּדֵף, הזרה והפזר אל כל רוח. הִתְנַדֵּףº, עלה באד וכלה.

נדר (נָדַר, יִדֹּר), פ״י, (גם עם לְ־), קבל והתחיב (עפ״י רב בעת צרה) להביא קרבן או לתת צדקה או לעשות מעשה טוב או לעשות מעשה רע; *(־מִן־), אסור על עצמו הנאה מאיזה דבר. הִנָּדֵר*, היה משבע ומחיב ועומד להמלא. הַדֵּר*, חַיב את זולתו בנדר. הֻדַּר*, הֻנדר; היה אסור בהנאה מאיזה דבר.

נֶדֶר, נֵדֶר, ז, קבלת חיוב על עצמו להביא קרבן או לעשות מעשה טוב; הדבר שנדרו להביאו לקרבן.

— נְדָרִים*, שם אחת ממסכות התלמוד בסדר קדשים.

נַדָּר*, נַדְרָן*, ת, הרגיל לנדר נדר על נקלה.

נֹהַ, ז, בכי, מספד, נהי.

נֹהַג*, ז, הרגל, דרך, מנהג; דרך חקות החיים שנוהגים בהם בני האדם.

נהג (נָהַג, יִנְהַג, יִנְהֹג), פ״י (יבוא גם עם בְּ־), נחה הבהמות למרעה; משוך עגלה; הוליך, הוביל, הדרך; היה רגיל באיזה מעשה. נַהֵג, הַסע הלאה, נחה, נהל; נתון קול נאקה, המה (נחום ב׳, ח׳). הַנְהֵג*, הוביל והבא; נהל, נחה; שים לחק ולמנהג. הֻנְהַג*, היה לחק ולמנהג. הִתְנַהֵג*, הלוך בדרך, התהלך ב־; עשה לו למנהג.

— נָהוֹג כָּבוֹד בְּ־*, הַראה סִמני כבוד לאיש.

נהה (נָהָה, יִנְהֶה), פ״ע, נשוא קינה; הֶאנח; 0שאוף ל־, התאמץ ל־. הִנָּהוֹת, התאונן, ראוג ל־; התעצב(?); המשך אחרי־(?).

נְהוֹר*, נְהוֹרָא* (ארמית), ז, אור, זהר.

— סְגֵי נְהוֹר*, ז, עִור, שאינו רואה.

— בִּלְשׁוֹן סְגֵי נְהוֹר*, תה״פ, במובן מֵהֵפֶך.

נְהִי, ז, יללה, אנחה, בכי.

— נְהִי נִהְיָה, קינת מספר, שירת קינה(?).

נִהְיָה, נ, נהי, יללה, אנחה(?).

נְהִימָה*, נ, המיה (יונה); קול הנוהם; שאגה, נהמה.

נְהִיקָה*, נ, קול צעקת החמור, נעירה.

נָהִיר*, ת, נאור, בעל שכל; זוכר; (־ל־) ידוע בברור.

נהל (נִהֵל), פ״י, (יבוא גם עם בְּ־, לְ־), נחה, נהג, הוליך; עזור, תמוך; עמוד בראש ענין והנהג אותו. הִתְנַהֵל, הלוך ונסוע בנחת הלאה.

נַהֲלֹל, ז, מגרש, מקום טרעה(?); מין קוץ(?).

נהם (נָהַם, יִנְהֹם), פ״ע (גם עם בְּ־, לְ־, עַל־), המה בקול היוצא מהגרון; התאונן והשמע קול המיה; שאוג, נתון קול פחדים (אריה); השמע קול שאון ורעש (ים).

נַהֵם*, נהום.

נַהַם, ז, נַהֲמָה, נ, קול שאון; שאגה.

נַהֲמָא*, ז, (ארמית), לחם, פת.

נַהֲמָה, ר׳ נהם.

נהק (נָהַק, יִנְהַק), פ״ע, שאוג, זעוק בקול הגרון; קרוא בקול (חמור).

נהר (נָהַר, יִנְהַר), פ״ע, (יבוא גם עם לְ־, אֶל־, עַל־), שאוף והמשך ל־; שטוף והמשך; נסוע והלוך; היה מלא אורה; הצהל פנים. הִנְהִר*, הָאֵר, הַשכל והָאר עיני השכל.

נָהָר, ז, (סי׳ נְהַר, ר׳ נְהָרִים גם נְהָרוֹת), שטף מים רבים; נחל גדול; דרך מים רבים השוטפים אל הים.

— הַנָּהָר, נהר פרת.

— נַהֲרַיִם, שני הנהרות פרת וחדקל.

— נְהַר דִּי נוּר, (ארמית), נהר אש; 0נהר אש בגיהנום של מעלה היורד על ראשי הרשעים אחרי המות לזקקם (לפי דעת המקבלים); שביל החלב, הרצועה הלבנה הנראית בשמים בליל כוכבים בהיר.

נְהָרָה, נ, אורה, אור היום.

נוֹא*, ז, נוי, יפי.

(נוא) הֵנֵא, (גם עם ל־, מ־), מנוע מעשות, הפר, בטל.

נוֹאֵם0, ז, מיטיב לדבר, דברן, מליץ, איש שפתים.

נוב (נָב, יָנוּב), פ״ע, (גם בְּ־), צמוח, עלה ושגה; הביע, הרצות דברים. נוֹבֵב, רָוה, דשן; הַפרח.

נוֹבֶלֶת, נ, פרי לא בשול שנפל מן העץ (ביחוד תאנה ותמר); *דגמה בזעיר אנפין.

נוֹבֵעַ, ת, מֵקר מים.

נוֹבֵר*, ת, מחפש על ידי הפיך והפירה.

נוּגֶה, ת, נעצב, אבל.

נוֹגֵשׂ, ת, ממֻנה לרדות במשֻׁעבדים לעשות מלאכתם; לוחץ, מעיק; נוהג בהמות.

נוד (נָד, יָנוּד), פ״ע, (גם עם בְּ־, לְ־, מִ־), התנועע דנה והנה, התנודד, התמוטט; הטלטל ממקום למקום; פסוח על שתי הסעיפים, לא עמוד על דעתו; נוס הנה והנה; אבוד וכלה; הנע הראש והצטער על־. הֵנֵד, טלטל, הנע; הנע הראש והצטער על־; הַברח והַגלה. הִתְנוֹדֵד, הסתער, הרוד ודאוג ורגוז.

נוֹד, ז, טלטול, נדידה.

נוה (במקרא נמצא רק בעתיד: יִנְוֶה), פ״ע, נוח, מצוא מנוחה, הֵרגע, הִנָּוֶה*, התיפה.

נָוֶה*, יָפֶה וקשט. הִנְוָה, נוה, יפה, פאר;
הלל, יפי דבר. הִתְנַוֶּה*, הִנָּוֵה.

נָוֶה, ז, (בדבור המליצי), משכן, מעון; מקום
משכן ה׳; מקום משכן רועים ועדריהם.

— נְוֵה קַיִץ°, ז, בית למושב בימי הקיץ,
קיצונית.

נָוֶה, ת, יפה, נאה.

נָוָה, נ, משכן רועים ועדריהם; פְּנֶּה (איוב
ה, ו); *דירה, מעון.

— נְוַת בַּיִת, בעלת הבית; °אשת האיש.

(נוהג) בְּנוֹהֵג שֶׁבָּעוֹלָם*, המנהג המקֻבל
והרגיל הוא, כי־.

נְוּוֹל*, ז, כעיר; קלון.

נוּז*, ת, שזור, משזר.

נוח (נָח, יָנוּחַ), פ״ע, (גם עם עַל־, בְּ־,
לְ־, אֶל־), הרגע מעבודה או מרגז, שקוט;
טעום טעם מנוחה; עמוד מתנועה; שכון
במקום; חנה במקום (צבא); שכוב; (־יַד־)
הכבד יד על־; (רוּחַ), היה רוח נבואה על
איש; *(־נֶפֶשׁ), מות, גוע. הָנִיחַ, הרגע,
תת מנוחה, השקט; שים דבר במקום; (־רוּחַ)
שכך כעס. הִנִּיחַ, שים דבר במקום, השאר;
עזוב; השלך בכח; עזוב בלי השגחה;
הרפה מ־, נתון ל־ לעשות; קַבל דבר
או רעיון כיסוד קים ואמתי. הֻנַּח, הושם
במקום. הוּנַח*, ראה מנוחה, קבל מנוחה.

— נוֹחַ ל־ שֶׁ־*, מוטב, יותר טוב.

נוֹחַ, ז, שקט ומנוחה; מקום מנוחה, משכן
מנוחה.

נוֹחַ*, ת, נעים, טוב; רצוי; שפל רוח, עָנו,
מתנהג בנחת.

— רוּחַ־ נוֹחָה מ־*, שבעה רצון.

— נוֹחַ־נֶפֶשׁ*, ז, נפטר, מת, נעזב.

נוֹחַ*, תה״פ, יותר טוב, קל, על נקלה.

נוט (נָט, יָנוּט), פ״ע, התנודד, התמוטט.

נָוָט*, ת, תופש ההגה בספינה.

נוֹטֶה*, ת, לא ישר, פונה הצדה.

— נַעַל נוֹטָה*, נ, נעל שהתעקמה על
ידי הליכה ונוטה הצדה.

נוֹטֵר, ז, שומר.

נוֹטָר*, נוֹטָרוֹן*, ז, סופר הקהל, הנאמן
בערכאות.

נוֹטָרִיקוֹן*, ז, כתיבה בקצורים וראשי תבות
(„מכבי״ נוטריקון: מי כמכה באלים ה׳).

נוֹי*, ז, (ר׳ נוֹיִים), יפי; קשוטים ליפות ולפאר.

נוֹכָח°, ת, מי שנמצא במעמד (הפך הנסתר).

נוֹכְחוּת°, נ, המציאות במעמד־, העבדה להיות
נמצא במעמד.

נוֹכְחִי°, ת, של הזמן ההוה.

נוֹכְחִיּוּת°, נ, נוכחות, המציאות במעמד־,
העבדה להיות נמצא במעמד.

נוֹכֵל, ז, רמאי, זומם להרע.

(נול*) נַוֵּל*, פ״י, ארוג; הַשחר ולכלך;
הַשחת וקלקל פני־; כָּער: הִתְנַוֵּל*, הִשחת
והתקלקל.

נוֹל*, ז, כסא האורגים.

נוֹלָד*, ז, דבר שנולד; אחרית, מוצא דבר;
עתידות; מה שיבא; מה שנולד ביום טוב
ושאסור לאכלו בו ביום.

נום (נָם, יָנוּם), פ״ע, ישון שנה קלה, החל
בשנה; *אמור, הגד.

נוּמָה, נ, שנה קלה, נטיה לשנה, תנומה.

(נון) הִנּוֹן, היה גדול ורב; האריך ימים.

נוּן*, שם האות הארבע עשרה בא״ב העברי;
דג (בארמית).

נו״נ, ר״ת, נע ונד.

(נונה) הִתְנַוְנֵה, הרזה, הלוך ודל, הלוך
וכחוש עד למיתה.

נוס (נָס, יָנוּס), פ״ע, (גם עם לְ־, אֶל־,
לִפְנֵי־, מִפְּנֵי־), ברוח, רוץ והמלט, הִמלט
במרוצה; הרם נס (?). הֵנִיס, רדוף וגרום
לנוס ולברוח; הַצל, מלט, פַּלט.

נוֹסָה*, נוֹסְחָא*, ז, ר׳ נסח ונסחה.
נוע (נָע, יָנוּעַ), פ״ע, (גם עם בְּ־, אֶל־, מִ־, עַד־, אֶל־), נטה לצדדים; תעה ופנה הנה והנה; הלוך ממקומו הלאה; נוד, התמוטט. הָנוֹעַ, הונף והטלטל. נַעֲנֵעַ*, הנד, טלטל, הנף הנה והנה. הָנִיעַ, טלטל והנף הנה והנה; החיד דבר ממנוחתו; ⁰סבב, גרום. הִתְנוֹעֵעַ⁰, הִתְנַעֲנֵעַ⁰, נוע.
נוף (נָף, יָנוּף), פ״י, (גם עם לִפְנֵי־, עַל־), זלף, הזה והטף. נוֹפֵף, הנע והנד הנה והנה. נַפְנֵף*, נוסף והתנועע הנה והנה. הָנִיף, הנע הנה והנה; זלף. זלח; כבור בכברה. הֻנַּף, הונע אל כל עבר ועבר. הִתְנוֹפֵף*, התרומם, הִנשא. הִתְנַפְנֵף⁰, התנופף, התנועע.
נוֹף, ז, מקום רם, גבעה; מחוז; ענף, קבוץ הענפים; ראש הר.
נוֹפֶךְ, ר׳ נפך.
(נוץ), ר׳ נצץ.
נוֹצָה, נ, קנה דק נעוץ בעור העוף ועליו נימים (במקום השער בגוף בע״ח אחדים); קבוץ הנוצות יחד; ⁰עט לכתב בו.
נוֹצְרִי*, ז, המאמין בתורת הברית החדשה.
— יֵשׁוּ הַנּוֹצְרִי*, מיסד הדת הנוצרית.
נוק, הניק, ר׳ ינק.
נוֹקֵד, ז, מגדל צאן, בעל עדרי צאן.
נוֹקְדָן*, ר׳ נקדן.
נוּר*, ז, נוּרָא*, נ, (ארמית), אש; אור.
נוֹרָא, ת, שהוא לפחד ואימה; נפלא מאד; תה״פ, נפלא מאד.
נוש (נָשׁ, יָנוּשׁ), פ״ע, חלה חלי אנוש (תהלים ס״ט, כ״א).
נוֹשֵׂא⁰, ז, הגוף שעליו ידבר במאמר או בספור, נושא המאמר, נושא הדרוש או החבור; גוף, עצם, דבר.
נוֹתָר, ז, מה שנשאר (עפ״י רב: הבשר שנשאר מן הקרבן).

נוֹתָר, ת, הנשאר.
נזה (נָזָה, יִזֶּה), פ״ע, (עם אֶל־, עַל־, מִ־), נטוף והזרק הצדה. הִזָּה, הטף, זרוק נטפים; השלך, זרוק. הֻזָּה, פֻּסה בנטפים.
נָזוּף*, ת, מי שגערו בו, מי שאין מרצים בו.
נזח (נָזַח, יִזַּח), פ״ע, (מִ־), הֵעתק ממקומו, ר׳ זוח.
נָזִיד, ז, (ס׳ נְזִיד־), תבשיל, רְתח.
נְזִילָה⁰, נ, שטף, זרם; מחלת נזילת זב מהאף, ר׳ נזלת.
נְזִיפָה*, נְזִיפוּת*, נ, גערה, תוכחה.
נְזִיקִים*, (נְזִיקִין*), ז״ר, נזק, חסר, הזק; שם החלק הרביעי מששת סדרי המשנה שבו דנים ביחוד בעניני נזק בין איש לרעהו.
נָזִיר, ז, איש מְקֻדש לה׳; נבדל מתענגים; נשמר מטֻמאה; מתבודד; גפן שלא נזמרו זמורותיה; נסיך, נגיד, נושא נזר שלטון על ראשו; *שם מסכת תלמודית; ⁰מי שקבל עליו בנדר לא לקחת לו אשה.
נְזִירָה⁰, נ, אשה שקבלה עליה בנדר לא להנשא לאיש.
נְזִירוּת*, נ, נדר להיות נזיר; התבודדות, התאפקות; ⁰מצב הנזיר; חברת הנזירים.
נזל (נָזַל, יִזַּל), פ״ע, (יבוא גם עם עַל־, מִן־), הלוך וזוב, נגור; הטף. הִזִּל, שפוך, הוציא זרם נוזלים.
נַזֶּלֶת⁰, נ, מחלת זוב האף.
נֶזֶם, ז, (ר׳ נְזָמִים, ס״ר נִזְמֵי), טבעת לעדי האזן או האף.
נזף* (נָזַף*, יִזֹּף*), פ״י, גער בְּ־, הוכח את־.
נֶזֶק, נֵזֶק, ז, הפסד, חסרון, הזק.
(נזק) הֻנְזַק*, נשוא חסרון, נשוא הפסד; הֻחבל. הִזִּיק*, גרום הפסד ומגרעת. הֻזַּק*, הִתְנַזֵּק*, הִנזק.
נִזָּק*, ת, מי שהזיקוהו.
נֵזֶר, ז, (ר׳ נְזָרִים), עטרה, כתר, זר על

הראש; שער ראש הנזיר; השער המקיף את המצח; הקדשה; נדר להיות נזיר.

נזר* (נָזַר*, יִזַּר*), פ״ע, קבל על עצמו להיות נזיר. הִנָּזֵר, היה מֻפרש ונבדל מדבר, התרחק מדבר אָסוּר; *היה לנזיר על ידי אחרים. הַזֵּר, הַרחק מדבר אסור; התרחק מדבר אסור; הקדש עצמו לה׳; עשה איש לנזיר.

נ״ה, ר״ת, נר חנכה; נס חנכה; נשאר חיב.

נחה (נָחָה, יַנְחֶה), פ״י, נהוג, נהל בהשגחה, הוליך. הֻנְחָה, נחה; הושם במקום; תת מנוחה.

נִחוּמִים, ז״ר, דברי פיוס ורצוי; דברי נחמה; רגשי רחמים.

נָחוּץ, ת, נמהר; 0שיש בו צרך רב, שאי אפשר בלעדו, שהוא הכרחי.

נָחוּשׁ, ת, של נחשת, מנחשת.

נַחוּשׁ*, ז, פעלת המנַחש והקוסם.

נחוּשָׁה, נ, נחשת, מין מתכת אֻדמה ידועה.

נחִיל*, ז, עדת דבורים שבכַּוֶרת אחת.
— נְחִיל שֶׁל דָּגִים*, מה שצדים בפעם אחת (דגים).

נחִילָה, נ, מין כלי זמר, מין חליל; *ירושה, נחלת ירושה.

נְחִיצוּת*, נ, תכונת דבר שיש בו צרך והכרח רב.

נָחִיר*, ת, בעל חי שנחרו אותו, שהוצת בדקירה.

נְחִיר*, ז, חוֹר קטן.
— נְחִירַיִם, ז״ז, נקבי האף.

נְחִירָה*, נ, הריגה בדקירה; שפיכת דם.

נחל (נָחַל, יִנְחַל), פ״י, (בְּ־, אֶת־, לְ־), תפוס ומצוא אֲחֻזה, קבל חלק ונחלה, ירוש; קנה לקנין. נַחֵל, הַנְחֵל, נתון לאחֻזה ולמורשה; נתון במתנה. הָנְחַל, קֻבַּל, השג נחלה, נחול. הִתְנַחֵל, השג ולקוח לו לאחֻזה; הורש, הנחל.

נַחַל, ז, (ר׳ נְחָלִים, ס״ר נַחֲלֵי־), עמק, בקעה בין רכסי הרים; זרם מים שוטף בעמק שבין הרים; שבלת מי מעין או מי גשמים; נהר קטן.

נַחֲלָה, נ, (ס׳ נַחֲלַת־, ר׳ נְחָלוֹת, ס״ר נַחֲלוֹת), אחֻזה, קנין; מורשה, ירושה; חלק.

נַחְלָה, נ, נחל, נהר קטן.

נַחֲלָת, נ, ר׳ נחלה.

(נחם) הִנָּחֵם, (מִן־, בְּ־, עַל־), שקוט מִצער ומיגון ומרגז; שקוט מכעס ומחרון; חוס, חמול, רחם; התחרט, הִמלך, שוב ממחשבה רעה; הצטער על מעשה רע; הִנקם, הנח חמה בנקמה. נַחֵם, הַרגע נפש איש בדברי פצוי, וביחוד בשעת אֵבל על מת; רחם; תת מנוחה. נֻחוֹם, הונח לאיש מצרה ומיגון; מצוא נחמה. הִתְנַחֵם, הִנַּחֵם, הִנחם; שאוף להִנקם.

נֹחַם, ז, חרטה, פעלת השב ממחשבתו; 0מוסר כליות האיש על מעשהו, חרטה; נחמה.

נֶחָמָה, נ, (ס׳ נֶחָמַת־, ר׳ נֶחָמוֹת), הנחה לנפש, רגש נעים מהעבר או מהעתיד המשקיט את הצער והיגון; *הטוב אשר ייטיב ה׳ לעם ישראל אחר סבלותו.
— יוֹם הַנֶּחָמָה*, יום תחית המתים.
— אֶרְאֶה בְנֶחָמָה אִם־*, שבועה בהוראה: לא אראה בנחמה אם־.

נִחֻמִים, ר׳ נחומים.

נֶחֶמְתָּא*, נ, נחמה.

נַחְנוּ, מ״ג, אנחנו, אנו, מלה לגוף הראשון ברבים.

(נחץ) נַחֵץ0, פ״י, מַהֵר, עשה דבר במהירות גדולה.

נחר* (נָחַר*, יִנְחֹר*), פ״י הרוג בהמה על ידי נעיצת סכין באף או בגרון; הַשמע קול נשימה מהאף; תת לדם לזרם מאחר נקבי הגוף; הוציא מיץ מהאף. נַחֵר*,

השמע קול נחרה מהאף; הרוג בהמה בדקירה.

נַחַר, ז, נַחֲרָה, נ, קול היוצא מנשימת האף בחזקה.

(נחש) נִחֵשׁ, פ״, קסום, הגד וגלה נסתרות עלידי לחשים.

נחש.

נַחַשׁ, ז, קסם בלחשים, מִקסם; *אות וסמן שעל ידו חושב האדם לדעת מראש מה שיבוא.

נח״ש, ר״ת, נדוי, חרם, שמתא.

נָחָשׁ, ז, (ס׳ נְחַשׁ, ר׳ נְחָשִׁים), חי זוחל על הארץ ומֵמית בארס פיו 1); מין חלי עינים על ידי קרום מארך ומתפתל כנחש המכסה את בבת העין; הגבעול שבאמצע הבצל הנשמר לזריעה.

— נָחָשׁ בָּרִיחַ, נחש ישר כקנה; שם מזל.

— נָחָשׁ עֲקַלָּתוֹן, נחש מתפתל הנה והנה.

— נָחָשׁ שָׂרָף, מין נחש מזיק בנשיכתו.

נַחְשׁוֹל*, ז, רעש גלי הים; סופה בים.

נְחֹשֶׁת, נ, (כ׳ נְחָשְׁתִּי או נְחֻשְׁתִּי), מתכת ארמה ידועה עושים ממנה כלים שונים גם מטבעות פשוטות2); כבלי נחשת; סיר נחשת; תחתית הכלי; אבר המין לאשה.

נְחֻשְׁתַּיִם, ז״ז, כבלי נחשת (או ברזל).

נְחֻשְׁתָּן, ז, שם נחש הנחשת שעשה משה במדבר; 0הלודת הנחשת.

נחת (נָחַת, יִנְחַת גם יֵחַת), פ״ע, ירוד; ירוד על־, נוח על־; פעול והשפיע על־. הִנְחִת, השלך והורד למטה, הורד ובוא לתוך־; הכפף. נַחֵת, הַפל, הוריד. הַנְחֵת, הוריד לארץ, הכרע והפל.

1) נחש Змѣй, Schlange, serpent, snake.

2) נחשת Мѣдь, Kupfer, cuivre, copper.

נַחַת, ת, (ר׳ נְחִתִּים), חונה, עומד וחונה.

נַחַת, נ, הורדה, הפלה; דבר המורד; מנוחה, שלוה; 0ענג, תענוג, שבע שמחות.

— נַחַת רוּחַ*, נ, ענג, תענוג, דברים נעימים; השקטת הרוח.

— בְּנַחַת*, תה״פ, במנוחה, בשלוה; לאט, במתינות; בלי כעס; בנעימות, בפיוס.

נַחְתּוֹם*, ז, אופה, אופה לחם.

נַחְתּוֹמָר*, ז, בית מאפה.

נטה (נָטָה, אֶטֶּה, אֵט, אֵט, תִּטֶּה, תֵּט, תֵּט, יִטֶּה, יֵט, יֵט, נִטֶּה, נֵט, נֵט), פעו״, פנה הצדה, סור אל־; הִכּוֹף, היה כפוף; חפוץ, רצה; (־אַחֲרֵי־), היה עם־, היה לצד; (־מִן־) סור מן־; פרוש, ערוך היריעות; הפנה, כונן אל מטרה; 0הגד או כתוב כל מלות הפעל או השם עם הכנוים זו אחר זו (בדקדוק). הִנָּטֵה, השתרע, התפשט. הַטֵּה, הַפנה הצדה; הַרחק הלאה, הסר מן־; פשוט, שלוח (יד); מתוח (אהל); פתה, הדח; פנה אל־; כפוף, עקם. הֻטֵּה*, היה נוטה; ישוב בהסבה.

— נָטֹה אֹהֶל, מתוח יריעות האהל; קבוע אהל במקום.

— נָטֹה יָד, הושט, פשוט.

— נָטֹה קַו, מתוח קו המדה לעריכת בנין.

— נוֹטֶה לָמוּת*, קרוב למות, הולך למות.

— הַטֵּה אֹזֶן, הקשב ושמוע.

נָטוּי, ת, פרוש, פשוט, מושט, שלוח (יד, זרוע וכיו״ב).

נָטוּף*, ז, מה שעובר על שפתי הכלי בהמלאו.

נְטוּפָה*, נ, שממנו יורדות טפות.

נָטוּר*, ז, שומר, נוטר.

נָטוּשׁ*, ת, העוזב מקום מושבו, מהגר.

נְטִיָּה*, נ, תכנית דבר הפונה אל־; עריכה, סדור; פרישה (אהל); 0מגמת פני־.

— נְטִיַּת הַשֵּׁמוֹת0, נְטִיַּת הַפְּעָלִים0,

אפן שנוי השמות או הפעלים לפי המין, המספר והגופים וכו'.

— יְמֵי הַנְּטִיָּה0, ימי הזקנה, הימים הבאים אחרי ימי העמידה בחיי האדם.

נְטִיל, ת, עמוס, מלא.

נְטִילָה, נ, לקיחה, פעלת הלוקח; לקיחה מ־, גזלה.

— נְטִילַת יָדַיִם*, נ, רחיצת הידים.

— נְטִילַת נְשָׁמָה*, נ, הריגה, המתה.

— נְטִילַת צִפָּרְנַיִם*, נ, כריתת הצפרנים מהאצבעות.

— נְטִילַת רְשׁוּת*, נ, בקשת רשות והשגתה.

נְטִיעַ, ז, שתיל, צמח נטוע.

נְטִיעָה*, נ, פעלת הנוטע והשותל; שתיל, צמח; חקירה ודרישה מה שלמעלה ושלמטה.

נְטִיפָה, נ, מין תכשיט של נשים, חרוזי מרגליות לעדי; 0פעלת המזיל נטפים, הטפת נטפים.

נְטִירָה*, נ, שמירת איבה ושנאה בלב.

נְטִירוּת*, נ, שמירה.

נְטִישָׁה, נ, ענף נטוע בארץ; זמורה ארכה; *פעלת הנוטש והעוזב.

נטל (נָטַל, יִטֹּל), פ״י, הרם, הנף והשלך, נשוא; שים דבר כבד על־; *לקוח, קַבֵּל; רחוץ (ידים); שאול (עצה); הסר; כרות, קצוץ (צפרנים). הִנָּטֵל*, הלקח; חסור, הֵעדר; הפרש, התרם (תרומה וכיו״ב). נַטֵּל, נשוא; הרם. הַטֵּל*, השלך, זרוק והשלך; (־ל־) שים אל תוך; התכסה. הֻטַּל, השלך, הזרק; היה מֻנח.

— הַטֵּל בֵּיצִים, הַמלט.

— הַטֵּל מַיִם*, השתן.

— הַטֵּל עַל־*, שים חובה על־.

— הַטֵּל שָׁלוֹם*, עשה שלום, השלם.

נֵטֶל, ז, כֹּבד, משא.

נַטְלָה*, נ, כלי לרחץ הידים.

נטע (נָטַע, יִטַּע), פ״י, שתול, תקוע צמח או זרע צמח בארץ; הושב על האדמה; הושב עם בארץ; הושיב (ארץ). הִנָּטַע, הִשָּׁתל, התקע בארץ.

נֶטַע, ז, (ס׳ נִטְעִי, ר׳ נְטָעִים), שתיל, צמח נטוע; נטיעה.

— נֶטַע רְבָעִי*, פרי האילן בשנה הרביעית להנטעו שצריך להביאם לירושלים או לפדותם.

נטף (נָטַף, יִטֹּף), פ״י, נזול טפות טפות; הבע, דבר. נַטֵּף*, הוריד טפות. הַטֵּף, שפוך טפות, הרעף; דבר, הבע.

נֶטֶף, ז, (ר׳ נְטָפִים, נִטְפֵי), טפה, רסיס, אגל נוזלים.

נָטָף, ז, שרף ידוע הנוטף מעצי בשמים; ענב שהוא בקצה האשכול ומדלדל למטה.

נטר (נָטַר, יִטֹּר), פעו״י, שמור, נצור; הקף דבר לשמרו; שמור עברה ואיבה בלבו.

נֹטֵר, ר׳ נוטר.

נַטְרוֹן*, ז, מין חמר כימי, ר׳ נתר.

נטריקון, ר׳ נוטריקון.

נטש (נָטַשׁ, יִטֹּשׁ), פ״י, עזוב, הסר דעת מדבר; השלך; הרשה, נתון רשות; התפשט, השתרע. הִנָּטֵשׁ, התפשט; היה משלך ועזוב. נָטוּשׁ, העזוב, השלך.

נִי, ז, נהי, בכי.

נ״י, ר״ת, נרו יאיר.

ניא, ר, נוא.

נִיא*, ז, תנועה הנה והנה (ענפי עץ).

נִיאוֹב*, ז, כלי ששואבים בו מים.

נִיב, ז, פרי, תנובה; דבור, מלה; *שן חותכת, השן שבין השנים הקדמות והמתלעות; שכבה של תבן; תבן מעֻבה.

— נִיב שְׂפָתַיִם, ז, מוצא הפה, דבור; *השפה העליונה בבע״ח.

נִיד, ז, תנועה, תנודה.
נִידָה, נ, מנוד ראש; גלות; 0טלטול.
נִיהוּ*, (ארמית), מ"ג, הוא.
נִיהִי*, (ארמית), מ"ג, היא.
נָיוֹם*, ת, אוהב לישון, א"הב תנומה; מתנמנם.
נָיוֹת, נ"ר, בית מדרש.
נִיחַ*, ז, נְיָחָה*, נ, מנוחה, מנוח.
נִיחָא*, תה"פ, נעים, טוב לפלוני.
— הָנִיחָא*, זה נכון.
נְיָחָה*, ר' ניח.
נִיחוֹחַ, (רֵיחַ־), ז, ריח נעים משיב נפש.
— נִיחוֹחִים, ז"ר, קרבנות.
נִיטֶל0, ליל הולדת ישו הנוצרי.
נִימָה*, נ, (ר' נִימִין*), חוט, תקוה; שערה; מיתר; עלוקה.
נִימוּס*, ז, ר' נמוס.
נִימוּק*, ז, ר' נמוק.
נִימְפָה*, נ, כלה, ארוסה; חצי אלילה.
נִין, ר' נון; פרי בטן, נכד.
נִינְהוּ*, (ארמית), מ"ג, הם, הן.
נִיסָה*, נ, מנוס, בריחה.
נִיסָן, ז, שם החדש הראשון לחדשי השנה (בראשית תקופת האביב).
נִיעַ*, ז, ליחה היוצאת מהחטם ע"י עטוש או מהגרון ע"י שעול וכיו"ב.
נִיעָה*, נ, תנועה, תנודה.
נִיפוּל*, ז, גוזל (של יונה).
נִיצוֹץ*, ז, (ר' נִיצוֹצִים* גם נִיצוֹצוֹת*), זיק אש; קרן אור; טפות מים.
ניר, ר' נר.
נְיָר*, ז, גליונות דקים עשוים מסחבות, מקש ומחמרים אחרים לכתב עליהם או לעטף בהם דבר.
ניר (נָר, יָנִיר), פ"י, בעור עצי השדה באש או עקור קוצי השדה לעשותו ראוי למזרע; עבוד והרוש שדה זרע.

נִיר, נָר, ז, קרקע בתולה, שדה שתקנוהו מחדש לזריעה; חלק ונחלה, אחזה; עבודת שדה להכינו למזרע; מנור, סליל חוטים; חוטי האורג; ציצה; עֹל של פר או פרה חורשים.
נ"כ, ר"ת, נביאים, כתובים; נשיאת כפים.
(נכא) הִנָּכֵא, גרוש, הדחף.
נָכֵא, ת, (נ' נְכֵאָה, ר' נְכֵאִים), מֻכֶּה, מְדֻכָּא, שבור ונגוע מיגון ושבר רוח.
נְכָאִים, ז"ר, עצבת, יגון, שבר רוח.
נְכֹאת, נְכֹת, נ, מין בשם, שרף נוטף מעצים; סממנים כתושים דק.
— בֵּית נְכֹאת, ז, בית ממכר דברים מתוקים; 0בית מסחר רפואות וסממנים; בית אסף דברים עתיקים.
נִכְבָּד, ז, (ר' נִכְבָּדִים, גם נִכְבַּדִּים), נשא ורם בערכו, שאחרים מכבדים אותו; עמוס ומסֻבל.
נֶכֶד, ז, (ר' נְכָדִים), בן דור אחרון, זרע, צאצא; 0בן הבן או הבת; בן האח או האחות.
נֶכְדָּה, נ, בת הבן או הבת; בת האח או האחות.
(נכה) הִנָּכֵה, היה נִגָּף, הֻכָּה. הִכָּה, הלום, הַלְקֵה, נגוף ביד או בכלי; הרוג, המת; השחת, קלקל; הרוס (עיר); הפל והוריד; (־שֹׁרֶשׁ), השרש שרש בארץ. הֻכָּה, היה הלום; הֻכָּה במהלומות.
— הַכּוֹת בַּלָּשׁוֹן, הלשין, הוציא לעז על־.
— הַכּוֹת גַּלִּים, הִכָּסֵה בגלים; זעוף, געוש, רעוש (ים).
— מַכֵּה שְׁחִין*, מצרע.
נָכֶה, ת, (ס' נְכֵה, ר' נְכִים), בעל מום, מֻכֶּה.
נֵכֶה, ז, (ר' נֵכִים), מחבל, רגיל להכות.
נִכּוּי*, ז, ר' נכיון.
נָכוֹן, ת, ישר, אמתי; מוכן ומזומן; חזק.
— אֶל נָכוֹן (לְנָכוֹן0), תה"פ, באמת, באמונה.

נְכוֹנָה, נ, אמת, צדק וישר.

נִכּוּשׁ*, ז, הסרת העשבים הרעים מבין הצמחים בגן או בשדה.

נֹכַח, (כי נִכְחִי), תה״פ, (אֶל־, עַד־, לְ־), מול, נגד; ישר מול פניו; 0(בדקדוק) הגוף שאליו מדברים.

נָכֹחַ, ת, (ר׳ נְכֹחִים), ישר נגד, מכֻוָּן במישרים.

נְכֹחָה, נ, נְכֹחוֹת, נ״ר, צדק ויושר, ארח ישר.

נִכּוּי*, ז, נכוי, מה שמחסירים מחשבון או מדבר.

נֶכִי0, ז, מחלת השתוק, מיתת האברים.

נְכָיָה0, נ, נִכָּיוֹן0, ז, גרעון, מגרעה, הַמעטה, נכוי.

נָכִיל*, ת, רמאי.

נְכִית*, נ, גרעון מחשבון או מחוב.

נכל (נמצא רק בהוה: נוֹכֵל), נָכַל, פ״ע, זמם מרמה, הִתְנַכֵּל, זמם רעה, התיעץ לדבר בליעל.

נֶכֶל, ז, (ר׳ נְכָלִים, נִכְלֵי), מרמה, עצת בליעל.

(נכס) נְכָסִים, ז״ר, הון, עשר.

— יָרוֹד לִנְכָסִים*, קבל אדרכתא מבית דין על נכסי איש בעד חוב וכיו״ב.

— יָרוֹד מִנְּכָסִים*, היה לעני, הוּרַשׁ.

— נִכְסֵי מְלוֹג*, נכסים שהאשה מכניסה לבעלה והם נשאים שיכים לה והבעל אוכל פֵּרוֹתיהם.

— נִכְסֵי צֹאן בַּרְזֶל*, נכסים שהאשה מכניסה לבעלה ועוברים לרשותה והוא חיב לשלם לה מחירם בגרשו אותה או במותו.

נִכְפֶּה*, ז, חולה נופל, חולֶה במחלת הנופלים.

נִכְפִּית*, נ, חולה נופלת, חולָה במחלת הנופלים.

(נכר) הֻנָּכֵר, הוּרַע לעין; הבדל מ־; התחפש כאחר; *הוּרע והגלות. נִכַּר, כחד, כחש; השוב וזר; לא לדעת; מסור לרשות אחרים; *הזדוג, בוא בזווג. הִכִּיר, ידוע מַהות עצם אחרי היותה בלתי ידועה; ידוע מַהות עצם; הבדל בין עצם לעצם; ידוע, הבן; הותר איש לטוב על אחרים; *גרום שאחרים יכירו. הֻכַּר*, הוּרע. הִתְנַכֵּר, הִנכר.

— הִכִּיר לְטוֹבָה, עשות טוב ל־.

— הִכִּיר פָּנִים, חרוץ משפט לא בצדק ויושר כי אם לפי כבדו או בזותו את העומד למשפט.

נֵכֶר, ז, (כ׳ נָכְרִי), אסון, פגע, צרה.

נֵכָר, ז, ארץ עם זר; דבר זר, ענין זר; משֻׁנֶּה מן הרגיל.

— בֶּן נֵכָר, ז, בן ארץ אחרת, בן עם אחר.

— בַּת נֵכָר, נ, בת עם אחר, בת ארץ אחרת.

נָכְרִי, ת, (נ׳ נָכְרִיָּה), אחר, איש זולתי המדַבר; בן עם זר; לא רגיל, מוזר; *לא יהודי.

נָכְרִיָּה, נָכְרִית*, ת״נ, בת עם זר; מוזרה, לא רגילה. נ, סוררת, זונה; 0לא יהודיה.

(נכש*) נַכֵּשׁ*, פ״י, בער קוצים מגן, הוציא עשבים רעים עם שרשיהם מבין הצמחים. הַכֵּשׁ*, הכה; נשוך.

נְכֹת, ר׳ נכאת.

נ״ל, ר״ת, נראה לי; נוכל לאמר; נזכר למעלה.

(נלה) הַנְלֵה (?), כלה, גמור(?).

נלע״ד, ר״ת, נראה לפי עניות דעתי.

נ״מ, ר״ת, נפקא מיניה (ההבדל הוא ב־).

נִמְבְזֶה, ת, מאוס, נבזה.

נָמוֹךְ*, ת, לא גבה, שפל.

— נְמוּכֵי רוּחַ*, ענוים, שפלי רוח, לא גאים.

— רוּחַ נְמוּכָה*, ענוה, שפל רוח.

נִמּוּס*, ז, חק, מנהג; 0הנהגה בסבר פנים יפות וברצון, אדיבות.

— בַּעַל נִמּוּס0, ז, אדיב, מתנהג ברצון ובסבר פנים יפות.

— בְּנִמּוּס0, תה״פ, כנהוג.

נְמוּסוֹת*, ז״ר, ספר חקים.

נִמּוּסִי°, ת, שעל פי החק והמנהג; אריב.

נִמּוּק*, ז, סבה נכונה, סבה עקרית המעוררת וגורמת איזו פעֻלה.

נָמוֹר*, ת, דבר שיש בו נקודים, דבר נקוד.

נִמֹּרֶת*, נ, חיל צבא העובר ממקום למקום.

נְמוּשׁוֹת*, ז״ר, העניים המלקטים את השכחה והפאה הבאים לאחרונה.

נָמִי*, נְמִי*, ז, מכה בבשר.

נָמִי*, מ״ת, (ארמית), גם, עוד.

— הָכִי נָמִי*, כן הוא; הלא.

נְמִיגָה*, נ, ר׳ נמסה.

נְמִיָּה*, נ, מין חיה יונקת טורפת קטנה[1]).

נמיה.

נְמִיסָה*, ר׳ נמסה.

(נמך) הַנְּמִיךְ*, השפל, כפוף למטה.

נמל (נָמַל, יִמֹּל), פ״י, כרות, גזור, מול.

נָמֵל*, ז, חוף האניות.

נְמָלָה, נ, (ר׳ נְמָלִים), מין שרץ קטן שחור חרוץ מאד[2]).

נמלה.

נִמְנֵם*, פ״ע, נום, עמוד להֵרדם.

הִתְנַמְנֵם*, היה קרוב להֵרדם; הֵרדם.

נִמְנָע°, ז, נִמְנַעַת°, נ, דבר שלא יוכל היות, בלתי אפשרי.

— מִן הַנִּמְנָעוֹת°, תה״פ, אי אפשר, לא יוכל היות.

(נמס) נַמֵּס°, פ״י, הַשׂכל ולמד נמוסים.

נִמְסָה*, נ, טבע דבר הנמס.

נִמְפֵּי*, ר׳ נימפה.

(נמק) נְמָקִים*, ז״ר, מקומות בגוף שהולכים ונרקבים.

(נמר*) נַמֵּר*, פ״י, עשה כמראה הנמר, טלוא ונקוד, עשה מנקד וטלוא.

נָמֵר, ז, (ר׳ נְמֵרִים), חי טורף נקד וטלוא, טגריס[1]).

נמר.

— נְמַר הַגָּמָל°, ז, זמ״ר, מין חי אוכל עשב בעל צואר א׳רך[2]).

נמר הגמל.

נְמֵרָה°, נ, נקבת הנמר.

נִמְרֶשֶׁת°, (בֵּיצָה), ת, לא קשה, מבשלה רק למחצה.

---

[1]) נמיה кyница, Marder, martre, marten.

[2]) נמלה муравей, Ameise, fourmi, ant.

[1]) נמר тигръ, Tiger, tigre,

[2]) נמר הגמל жирафъ, Giraffe, girafe

נְמִישׁ*, ז, (ר' נְמָשִׁים*), כתמים על הפנים מאור השמש, כתמי קיץ.

נַנָּס*, ז, קצר קומה מאד, גמד, ת, קצר, קטן, לא גבוה.

נַנֶּסֶת*, נ, קצרת קומה מאד.

נֵס, ז, (ר' נִסִּים), מוט גבוה מוצג לאות; מוט עם דגל בראשו (באניה); משל, מופת; *דבר פלא.

נְסִבָּה, נ, סבה, ענין גורם ומסובב דבר.

נסג (נָסַג, יִסַּג), פ"ע, שוב, סור, התרחק. הִסִּג, הרחק ממקומו, הסע הלאה; העתק אחורנית (גדר, גבול). הֻסַּג, הֻרחק ממקומו.
— הַסֵּג גְּבוּלº, לקוח פרנסת אחר.

נסה (נָסָה, יִסֶּה), פ"ע, (בְּ־, לְ־, אֶל־, עַל־), הרם, נשוא. הִנָּסָה, הִבחן והודע ביכלתו לעשות, הִבחן בידיעתו. נַסֵּה, בחון, ברוק לדעת את ידיעתו ויכלתו; בחון אמונתו ודעתו. הִתְנַסֵּה*, הִבחן.

נִסּוּךְ*, ז, פעלת הנוסך והשופך; יציקה, שפיכה; הקרבת יין על המזבח עם המנחה.

נְסוֹרֶת, ר' נסֹרת.

נסח (נָסַח, יִסַּח), פ"י, עקור, תלוש, נתוש. הִנָּסַח, הֵעקר. נַסֵּחַº, ערוך נסחה, ערוך תכן דבר. הַסֵּחַ* (דַּעַת), הרול מחשב על־.

נֹסַח*, ז, נֻסְחָה*, נ, טפס שטר וכיו"ב; אפן הקריאה; אפן כתיבת מלה או מאמר.

נֻסְחָהº, נ, העתקה אחת; ספר אחד מספרים רבים דומים.

נִסִּיº, ת, נפלא, שהוא לנס ומופת.

נְסִיגָהº, נ, תשובה לאחור, הליכה לאחור, עזיבת מקומו ללכת אחורנית.

נְסִיוּב הֶחָלָב*, ז, מי קפאון חלב, חלב חמוץ.

נְסִיוּבָהº, נ, מין חמר מלאכותי לרפואה לדברים שונים ע"י זריקה בתוך הגוף.

נִסָּיוֹן*, ז, (ר' נִסְיוֹנוֹת*), בחינה, מבחן; ϴהרגל. ידיעה הבאה מהרגל; בחינה לדעת ידיעתו וכשרונו.

— עָמוֹד בְּנִסָּיוֹןº, הִבחן והצלח בבחינה, עבור היטב את הבחינה; סבול דבר הבא כדי להוכח כח סבלות איש.
— עָמוֹד לְנִסָּיוֹןº, הִבחן, הלוך להִבחן.

נָסִיךְ, ז, (ס' נְסִיךְ־), נגיד עם, שר; שפיכה, יציקה.

נְסִיכָה*, נ, שפיכה, יציקה; אשת נגיד עם, שרה.

נְסִיכוּתº, נ, מצב דנסיך; ממשלת הנסיך.

נְסִיעָה*, נ, פעלת הנוסע; מסע, הליכה בדרך, מהלך.

נְסִירָה, נ, פעלת המנסר עצים במשור.

נסך (נָסַךְ, יִסֹּךְ), פ"י, יצוק, שפוך; יצוק יין בהבאת קרבן; משוח (מלך); יצוק תמונה ממתכת; רקום מחשבות; קלוע, ארוג. הִנָּסֵךְ, הִמשח למושל; הִשפך. נַסֵּךְ, יצוק נוזלים לכבוד אלהים. הַסֵּךְ, יצוק יין לכבוד אלהים. הֻסַּךְ, הִשפך לכבוד אלהים; היה מכסה (?). הִתְנַסֵּךְ*, הִשָּׁפֵךְ; היה ליין נסך, (ר' יין נסך).

נֶסֶךְ, נֵסֶךְ, ז, יציקת נוזלים לכבוד אלהים; מסכה, תבנית אליל יצוק ממתכת; כסוי (?).
— יֵין נֶסֶךְ*, ז, יין שהיו נוסכים לאליליב; יין שנגע בו לא־יהודי.

נִסְמָךְº, ת, (ברקדוק), שם נסמך על שם אחר (כמו: בית־אלהים, ארץ־ישראל וכדומה).

נִסְמָן, ת, מצֻין ומֻגבל.

(נסס) נוֹסֵס, פ"י, הרם, הנף, עורר. הִתְנוֹסֵס, התנפנף; הנשא והתרומם; התנוצץ, הופיע; התהדר, עטה הוד והדר.

נסע (נָסַע, יִסַּע), פעו"י, הלוך ממקומו; מוש, יצוא ממקומו; שים לדרך פעמיו; עקור, הַעתק דבר ממקומו. הִנָּסֵעַ, הֵעקר ממקומו. הַסִּיעַ, עקור ממקומו, הַעתק הלאה; *(־דַּעַת), הסח דעת, הֻסַּע*, היה מרחק מדבר; הֻדח ממשרה.

נסק (נָסַק, יִסַּק), פ"ע, עלה, התנשא, הֻרם.

הִנָּסֵק*, הוחם באש. הַסִּיק* (־תַּנּוּר), הבער אש ב־, העלה להב ב־. הֻסַּק*, (־תַּנּוּר), היה מחמם באש.

נסר* (נָסַר*, יִסֹּר*), פ״י, חתוך עצים במשור. נַסֵּר*, נסור.

נֶסֶר*, ז, (ר׳ נְסָרִים*), לוח, קרש.

נְסֹרֶת*, נ, (ר׳ נְסוֹרוֹת*), מפל המשור, השבבים הנופלים מתחת המשור.

נִסְתָּר, ת, מלא סודות; מְכֻסֶּה בסודות; 0חכמת הסוד (בקבלה); הגוף השלישי שעליו מדברים (בדקדוק).

נִסְתָּרוֹת, נ״ר, דברים נשגבים מבינת איש.

נָע, ר׳ נוע.

נ״ע, ר״ת, נשמתו עדן; נוחו עדן.

נַעֲוֶה, ת, מְעֻקָּם, מקלקל, לא ישר.

נָעוּר, ת, ריק, שאין בו דבר.

נִעוּר*, ז, פְּעֻלַּת המנער והמטלטל.

נֵעוֹר*, ת, עֵר, שאינו ישן.

נְעוּרוֹת, נ״ר, נְעוּרִים, ז״ר, ימי הילדות והשחרות.

— בְּנֵי הַנְּעוּרִים, ילדים ונערים מלאים כח וחיל.

נְעוּרת, ר׳ נערת.

נְעִילָה*, נ, סגירה, פְּעֻלַּת הנועל והסוגר; שימת נעלים ברגל; 0התפלה האחרונה ביום כפור.

נָעִים, ת, עָרֵב, נחמד, טוב טעם; ז, ר׳ נעימות.

— נְעִים זְמִירוֹת, מיטיב נגן.

-- נְעִים זְמִירוֹת יִשְׂרָאֵל0, כנוי לדוד המלך בתור מחבר פרקי תהלים.

נְעִימָה*, נ, נגון, לַחַן, טעם השירה; נעימות, תכונת הדבר הנעים.

נְעִימוֹת, נ״ר, נְעִימִים, ז״ר, נעימוּת, ענג, משוש נפש.

נְעִימוּת0, נ, תכונת הדבר הנעים והערב.

נְעִימִים, ז״ר, ר׳ נעימות.

נָעִיץ*, ז, בור; חוֹר, חפירה.

נְעִיצָה*, נ, פעלת הנועץ והתוחב לתוך־.

נְעִירָה*, נ, נהיקה, קול צעקת החמור.

נֶעֱכֶרֶת, נ, מגרעת, קלקול.

נעל (נָעַל, יִנְעֹל), פ״י, (אַחֲרֵי־, בְּעַד־, בִּפְנֵי־), סגור דלת במפתח; הלבש נעל, שים נעל ברגל. הִנָּעֵל*, (בעבר: נִנְעַל), הִסָּגֵר במפתח. הַנְעֵל, שים נעל ברגל, הלבש נעל.

נַעַל, נ, (ר׳ נְעָלִים, נְעָלוֹת, גם נַעֲלַיִם), מלבוש הרגל, בית עור לרגל.

נעל.

נֶעְלָם, ת, מי שאבדה לו ידיעתו; מי שאינו מרגיש בשום דבר (נחום ג׳ י״א).

נעם (נָעַם, יִנְעַם), פ״ע, היה טוב וערב ונחמד; 0הרגש נעימות. הַנְעִים*, עשה ערב ונחמד; שיר על פי לחן ידוע.

— יִנְעַם לְךָ!* קריאה שקוראים לאיש שמוצאים אותו בשעת אכילה.

נֹעַם, ז, עֲרֵבוּת, חמדה, תכונת דבר שהוא נעים; רצון, חסד.

נַעֲמָה*, נַעֲמִית*, נ, בת היענה, שם עוף גדול 1).

נַעֲמָן, ת, נעים, נחמד, יקר.

נַעֲנֻעַ, ר׳ נוע.

נַעֲנַע*, ז, עשב הרנדנה, ר׳ שם.

נעץ* (נָעַץ*, יִנְעַץ), פ״י, תקוע ב־, תחוב, מעוך לתוך־. הִנָּעֵץ*, (בעבר: נִנְעַץ*), התקע והמעך לתוך־.

נַעֲצוּץ, ז, קוץ דוקר.

נֶעֱצָר0, ת, מי שכובל מעצירות מעים.

נער (נָעַר, יִנְעַר), פעו״י, הנד, נענע דבר או בגד להסיר ממנו אבק או פרורים וכיו״ב; הרעד; נתון קול חזק, שאוג; נתון קול

1) נעמה, страусъ, Straus, autriche, ostrich.

(המור). הִנָּעֵר, (בעבר: נִנְעַר), היה מְנֻדּד ומטֻלטל; (בעבר: נֵעוֹר או נִנְעַר*), התעורר, הקיץ מִשֵּׁנָה. נַעֵר, נענע בגד להסיר ממנו אבק; טלטל והשלך; *סכסך, בחוש קדרה, בלול; טלטל והוביל ממקום למקום (צאן). הַנְעִיר*, עורר. הִתְנַעֵר, נדוד עצמו או בגדו להשליך מעליו עפר או אבק; *התעורר.

נַעַר, ז, (ר' נְעָרִים, נַעֲרֵי), איש רך בשנים, צעיר לימים; עלם צעיר; בן ענג ומפֻנק; משרת.

נֹעַר, ז, ימי הנעורים, עלומים.

נַעֲרָה, נ, עלמה צעירה לימים; אשה צעירה; משרתת.

נַעֲרוּת*, נ, נֹער, ימי הנעורים, עלומים; תכונת הנערה; ילדות, תכונת הילדים.

נְעֹרֶת, נ, חוטי קש היוצא מהפשתים, עושים מהם חבלים וכדומה.

(נפה) נַפֵּה*, פ"י, הנף קמח בנפה לנקותו מן הסלת, כבור; ברור ביד.

נָפָה, נ, כברה בנקבים קטנים מאד לנפות בה; קלע(?); נוף, מחוז; מקום רם.

נִפּוּחַ*, ז, פעלת המנפח אש; תכונת דבר הנָפוּח והצבה.

נָפוּחַ, ת, רותח, מעלה אד; 0צבה, מלא רוח.

— נְפוּחַ רָעָב*, מי שפניו צבו מרעב.

נִפּוּל*, ז, בן יונה, גוזל קטן; מין ארבה; דבר מקֻלקל; לחם שלא נאפה היטב.

נָפוּס*, ז, מין ירק הגן 1); צנון סורי(?).

נִפּוּץ*, ז, שבירה לרסיסים; רסוק ונקוי צמר.

נפח (נָפַח, יִפַּח), פ"י, (בְּ- עַל-), נשוב, הוציא רוח; הלהב אש על ידי רוח. נַפֵּחַ*, נפוח; הַצבה, מַתח דבר במלאותו רוח; הרחק דבר על ידי נשיבה. נֻפַּח, התלקח מרוח הנושב (אש). הַפֵּחַ, הַשב רוח להרחיק דבר. הִתְנַפֵּחַ*, נָפוֹחַ; 0התגאה והתגנדר.

— נָפוֹחַ נֶפֶשׁ, מות, הוציא הנפש בנפיחה

— תִּפַּח רוּחוֹ*, ימות, תצא נשמתו.

נַפָּח*, (נַפְּחָא*, בארמית), ז, חרש ברזל.

נֶפַח*, ז, התפשטות מדת דבר; 0מדת דבר לארכו ולרחבו ולגבהו, מדת גדל הדבר ונפוחו.

(נפט) נַפֵּט*, פ"י, נפץ צמר גפן בקשת.

נֵפְטְ*, ז, מין שמן מאור היוצא מן האדמה, שמן אדמה.

נְפִיחָה*, נ, פעלת הנופח והנושב; נשימה; 0נפיחת רוח מהגוף שריחו רע.

נָפִיל, ת, ענק; ענק שנפל, לפי האגדה, משמים ארצה; *שד.

נְפִילָה*, נ, פעלת הנופל ומצבו.

— חֳלִי הַנְּפִילָה0, מחלת הנכפה, מין חלי 1).

נְפִיצָה*, נ, שבירה, פעלת המשבר והמנפץ.

נָפִישׁ*, ת, הרבה, עצום ורב.

נְפִישָׁה0, נ, מנוחה, מנוח.

נֹפֶךְ, ז, מין אבן יקרה 2); *הוספה, תוספת.

נפל (נָפַל, יִפֹּל), פ"ע, (בְּ-, לְ-, עַל-, מִן-, בְּעַד-, לִפְנֵי-, תַּחַת-), הוטל ממעלה למטה; הטל עצמו ברצונו; ירוד; התנפל על-; עבור אֶל-; חנה, דור במקום, עמוד במנוחה; הֵהרס (קיר, חומה); *קרה מקרה; בוא על-; מות במלחמה או במגפה; שפול במצב; היה פחות במעלה מ-; 0הלום, התאם, היה נאה (בגד). נִפְלוֹל, נפול לרב. הִפִּיל, השלך ארצה; ירה; הרוג; ילוד לא בזמנו; עזוב, נטוש. הִתְנַפֵּל, נפול והשתטח ארצה;

---

1) נפוס, брюква, Steckrübe, turneps, swedish turnep.

1) חלי הנפילה, эпилепсія, Epilepsie, épilepsie, epilepsy.

2) נפך, изумрудъ, Smaragd, emarande, emerald.

הפל עצמו על אחר להעיק עליו ולהכריעו; בוא על אחד בריב ותלונות.
— נָפוֹל אַרְצָה מִ־, חסור, אבוד.
— נָפוֹל גּוֹרָל, יצוא הגורל על־.
— הַפֵּל גּוֹרָל, הטל גורל להחליט דבר על פיו.
— הַפֵּל דָּבָר, החסר; בטל.
— נָפוֹל בְּיַד־, המסר ביד מי שחזק ממנו.
— נָפוֹל לְמִשְׁכָּב, חלה.
— נָפוֹל עַל פָּנָיו, נפול ארצה והשתחוה.
— נָפְלוּ פָּנָיו, הֵרזה, היה דל ורזה.
— נָפוֹל רוּחַ, בוא נבואה.
— הַפֵּל שֵׁן, עקור שֵׁן על ידי הכאה.
— לָשׁוֹן נוֹפֵל עַל לָשׁוֹן⁰, שתי מלים קרובות או דומות במבטא ושונות בהוראה.
נֵפֶל, נֶפֶל, ז, (ר׳ נְפָלִים*), ילד נולד לפני זמנו שאינו חי; ⁰מחלת הנכפה (ר׳ נפילה).
נִפְלָאוֹת, ר׳ פלא.
נַפְנֵף*, ר׳ נוף.
(נפס*) נַפֵּס*, פ״י, נער ונפץ צמר ביד.
נפע* (נָפַע*, יִפַּע*), פ״י, נפוח.
(נפח) נַפֵּחַ*, פ״י, שגשג צמח, גרום לצמח לרום בגדולו.
נפץ (נָפַץ, יִפּץ), פעו״י, (פְּ־, אֶל־), התפזר, התפרד; התפשט במקומות שונים; הפרד ופזר דבר; שבר לשברים; *שפוך (דבר יבש); הוציא זב האף ברעש, מחוט; הכה עצי פשתים להסיר את הנערת. נַפֵּץ, שבר לרסיסים; *רסק ונקה צמר. נֻפּוֹץ, הִשָּׁבֵר. הִתְנַפֵּץ, הִשָּׁבֵר.
נֶפֶץ, ז, רוח סערה חזקה; ⁰צליל דבר נשבר ומנפץ.
מַפָּץ*, ז, סנור עור שקושר עליו בעל המלאכה בשעת עבודתו.
נַפָּץ*, ז, מנפץ פשתים.
נֶפֶק* (נַפְקָא*, ארמית), ז, הוצאות.
נֶפֶק*, ת, היוצא מ־.
— לְמַאי נָפְקָא מִינָהּ*, (ארמית), מה יוצא מזה? מה הוא ההבדל אם היה כך או כך?
נַפְקָה*, ז, זונה, אשה סוררת, יצאנית.
(נפש) הִנָּפֵשׁ, נוח, הֵרגע, שקוט.
נֶפֶשׁ, נ, (ר׳ נְפָשׁוֹת, נַפְשׁוֹת, בפיוט לפעמים: נְפָשִׁים⁰), רוח החיים המניע את תקופת הדם ואת כל תנועות הגוף ורגשותיו; חיים; נשימה; חֵפֶץ, רצון; קבוץ נפשות; איש אחד; גוף מת; *מצבת זכרון על קבר; תוך, פנים; דעה; משתמשים בשם זה גם במקום שם הגוף בהוראת: עצמי, עצמך, או את עצמי וכו׳.
— נֶפֶשׁ חַיָּה, בעל חי.
— נֶפֶשׁ מֹאזְנַיִם*, נ, לשון המאזנים המראה כי כפות המאזנים ישרות אחת כלפי השניה.
— נֶפֶשׁ הַמַּסֶּכֶת*, נ, סליל החוטים (באריגה).
— בָּתֵּי הַנֶּפֶשׁ, ז״ר, קמיעות (או צלוחיות בשׂם) שנשאו הנשים על הצואר.
— הַשְׁאָרַת הַנֶּפֶשׁ⁰, נ, חיי הנפש אחרי מות הגוף.
— טְמֵא נֶפֶשׁ, ת, מי שנגע במת.
— דִּינֵי נְפָשׁוֹת*, ז״ר, דינים השיכים למיתה, השיכים לענין המתת איש ולא לממונו.
— נֶפֶשׁ רְחָבָה, מי שדורש הרבה ואינו מסתפק במועט.
— עַז נֶפֶשׁ, ת, חצוף.
— בְּנַפְשׁוֹ, במחיר נפשו.
— כְּנֶפֶשׁ, כחפץ.
— יָצוֹא נֶפֶשׁ, נָפוֹחַ נֶפֶשׁ, מות.
— הַכֵּה נֶפֶשׁ, הרוג, רצוח.
— קָצוֹר נֶפֶשׁ, לא יכול לסבל.

- חָרֵף נַפְשׁוֹ, הֶעֱרָה נַפְשׁוֹ, שִׂים נַפְשׁוֹ בְּכַפּוֹ, הִשְׁלִיךְ נַפְשׁוֹ מִנֶּגֶד, הטל עצמו בסכנה.

— מַה נַּפְשְׁךָ*, מִמָּה־נַּפְשְׁךָ*, באיזה אפן שתרצה; בכל אפן.

נָפֵשׁ*, ז, מנוחה, מרגוע.

נַפְשִׁיº, ת, הנוגע לנפש.

נֹפֶת, ז, דבש נוטף ונוזל טפות טפות מן דנחיל.

נֶפֶת, נ, מקום נשא, גבעה; נוף, נפה.

נַפְתּוּלִים, ז"ר, התאבקות, קרב, ריב.

נֵץ, ז, (ר' נִצִּים), פרח היוצא מכפתר הפרח ; מין עוף טורף[1].

— נֵץ חָלָב*, ז, מין עשב[2].

נץ.

נ"צ, ר"ת, נחמת ציון.

נצא (נָצָא, יִצָּא), פ"י, עוף, עופף.

נצב, ר' יצב.

נִצָּב, ז, יד חרב, עץ החנית; שר, פקיד עומד על משמרתו.

נִצָּבº, ת, (קו—º), ישר, עומד הכן, עומד מאנך.

נִצָּב, תה"ס, חזק, בחזקה.

נִצָּבָה*, נ, תכונת דבר העומד וקים; תכונת דבר היכול לעמד כנגד המקרים החלים עליו; חזק, תכונת דבר חזק; º עמידה על דעתו.

נצה (נָצָה, יִצֶּה), פ"ע, נדוד; היה חרב ונהרס. הִנָּצָה, ריב, הֵאבק; היה חָרֵב. הַצֵּה, עורר ריב ומדנים; הלחם. הִתְנַצֵּה*, הלחם, האבק.

נִצָּה, נ, פרח היוצא מכפתר הצמח.

[1] נץ ястребъ, Habieht, vautour, vulture.

[2] נץ־חלב молочай, Wolfsmilch, enphorbe, spurge.

נִצּוּחַº, ז, זכוה, ריב דברים, דין ודברים; התגברות על אחר והכנעתו; הלל ושבח.

נִצּוּי*, ז, ריב, קטטה.

נצה.

נִצּוּלº, ז, בזבוז; הרקה; הוצאה מדבר מה שאפשר להוציא ממנו ; השתמשות באיש יותר מהראוי בלי צדק.

נְצוּלָה*, נ, ר' נצלת.

נִצּוּק*, נָצוּק*, ז, קלוח של נוזלים.

נָצוּר, ז, סכה, אהל, מלונה(?); חרבה(?).

נָצוּר, ת, מובא במצור; גולה, אסור בגלות.

— נְצוּרוֹת, נ"ר, דברים נסתרים.

נצח* (נָצַח*, יִנְצַח*), פ"י גבור במלחמה; עלה וצמח. הִנְצֵחַ*, היה מנצח מצר מתנגדו, הִכָּנַע לפני האויב. נִצֵּחַ, (עַל־), משול ב־, היה לנגיד ומצוה; הַשגח ופקח על מלאכה או על זמרה; *הלחם, גבור במלחמה. נִצּוֹחַº, הִכָּנַע לפני מתנגדו או אויבו.

נֵצַח, ז, תקף, חזק; דם החי.

— עַד נֶצַח, תה"ס, עד עולם, לעד.

— לְנֵצַח נְצָחִים, תה"ס, לארך ימים, לעולם, לעד, תמיד.

נִצֵּחַ, ת, (נ' נִצַּחַת), ארך, נמשך, מתמיד; תקיף, חזק.

נִצָּחוֹן*, ז, (ר' נִצְחוֹנוֹת*) כח, גבורה, התגברות על מתנגד; (תְּרוּעַת־) שמחת תרועה; הלל ושבח.

נִצְחִיº, ת, שהוא קים לעולם, עולמי.

נִצְחִיּוּתº, נ, תכונת דבר שהוא קַים לארך ימים, לעד.

נַצְחָן*, ת, תקיף, אַלם; איש מנצח תמיד, מתגבר תמיד על אויביו; ºמתעקש להעמיד ע[ל] דעתו גם נגד האמת.

נַצְחָנוּת*, נ, טבע הנצחן; ºעקשנות להעמ

על רעתו גם נגד האמת.

נְצִיב, ז, עמוד נִצב; פקיד ומצוה; שר מספקת ומשגיח על מדינה; °תושב, יציב.

(נצל) הִנָּצֵל, המלט, יָצוא מ־; הֵחלץ מצרה; *התקלקל. נִצֵּל, מַלט, חלץ, הוציא מצרה; הרק; לקוח רכוש איש; °השתמש בחלשת איש להעבידו או לקחת ממנו יותר מהדרוש ומהראוי; הוציא מענין או מדבר כל מה שאפשר להוציא מִמֶּנּו. הִצִּיל, חלץ מיד אויב או מצרה, מַלט; שמור דבר מקלקול; לקוח מ־ בעל כרחו; הָאצל, הַפרש חלק מדבר לאיזה צרך. הֻצַּל, הוצא מתוך־. הִתְנַצֵּל, התפשט, הסר מעליו; °הצטדק; נקה עצמו ממעשה רע בנתינת טעם למעשה.

נֶצֶל*, ז, בשר מת שנעשה לחה סרוחה.

נְצֹלֶת*, נ, חלק גרוע מדבר שמשליכים אותו.

נִצָּן, ז, פרח, נצה, ציץ.

נצנץ, ר׳ נצץ.

נִצְפָּה*, נ, מין צמח [1].

נצץ (נָצַץ, יָנֹץ), פ״ע, זרוח, ברוק, נגוה; *פרוח, הוציא ציץ. נִצְנֵץ*, זרוח, נגוה; הופיע פתאם; החל להתגלות. הֵנֵץ, הַפרח, הַצמח ציצים; (*־הַחַמָּה), החל לזרח.

נצר (נָצַר, יִצֹּר), פ״י, שמור מדבר רע; נשור; הַשגח על דבר; כסה, הסתר; צפון, שמור בלב; קַים מצוה. נִצֵּר°, הביא בברית דת הנוצרים. הִתְנַצֵּר°, בוא בברית דת הנוצרים.

נֵצֶר, ז, (ר׳ נְצָרִים), שתיל; ענף רך; ענף ערבה; *צרצר.

— סַל נְצָרִים*, כְּלֵי נְצָרִים*, סל או כלי עשוים מבדי עצים יבשים.

נִצְרָה, נ, מחסום; בריח קטן.

נַצְרוּת°, נ, דת הנוצרים, דת הברית החדשה.

[1] נצפה, каперсь, Kapern, câprier, caperbush.

נקב (נָקַב, יִנְקֹב, יִקֹּב), פ״י, דקור ועשה חֹר מצד אל צד, רצוע; מחוץ; קלל, חרף, גדף; קבוע; מנה. הִנָּקֵב, הקרא בשם; *הֵרצע, היה נקב בדבר. נַקֵּב*, דקור ועשה חֹר.

נֶקֶב, ז, (ר׳ נְקָבִים, נִקְבֵי), חֹר קטן; חליל שיש בו חֹרים.

— נְקָבִים*, ז״ר, נקבי הגוף שמהם נפרשים השתן והצואה; צרכים טבעיים, השתנה או הטלת רעי.

נְקֵבָה, נ, אשה, המין השני בבעלי חיים שאינו זכר.

— לָשׁוֹן נְקֵבָה*, (בדקדוק), שם שמשתמשים בנוגע לו בלשון (בתארים, בכנוים ובפעלים) כמו שמשתמשים בנוגע לבעל חי נקבה.

נִקְבָּה, נ, (בכתבת השלוח מימי חזקיהו מלך יהודה), תעלה או מנהרה חצובה בהר לעבר בו מקצהו האחד אל קצהו השני.

נַקְבוּבִי°, ת, מלא נקבים.

נַקְבוּבִית°, נ, נקב קטן, חֹר קטן בחמרים.

נַקְבוּת*, (או: נְקֵבוּת*), נ, תכונת הנקבה; אבר המין לאשה.

— צַד נַקְבוּת*, הצד הרחב שבכלי (קופיץ או קרדם וכיו״ב) לא השנון.

נקד* (נָקַד*, יִנְקֹד*), פ״י, שים נקודות. הִנָּקֵד*, הכסה בנקודות וכתמים; זרוח, נצוץ (?). נַקֵּד°, שים נקודות; נקות, טהר. נֻקֹּד°, הכסה בנקודות, קבל נקודות. הִנְקִיד*, נקה, טהר.

נָקֹד, ת, (נ׳ נְקֻדָּה, ר׳ נְקֻדִּים), מכסה נקודות וכתמים.

נֹקֵד, ר׳ נוקד.

נְקֻדָּה, ר׳ נקודה.

נַקְדּוֹד*, ז, ראש הרועים; בעל מקנה.

נִקֻּדִּים, ז״ר, פתותי לחם ישן ויבש המעלה נקודות מעפושו (?); לחם שנאפה באפן שיהיה יבש מאד וקשה(?).

נַקְדָן*, ז, אחד מן החכמים שתקנו את הנקודות בתנ״ך; מתעסק בנקוד ספרי התנ״ך.

נַקְדָן*, נַקְדָן*, ת, קפדן המקפיד על ענינים קלי ערך; מדקדק בכל דבר יותר מדי; מבקר כל דבר לרעה.

(נקה) הִנָּקֵה, היה נקי וטהור; היה ריק, הורק; היה חף מעון ומענש. נַקֵּה, עשה נקי וטהור; הצדק, הוציא חפשי ונקי מעון ומענש; הִנְקִם; הרק, עשה ריק; כַּלֵּה. נֻקָּה*, היה נקי מעון. הִתְנַקֵּה*, היה נקי וטהור.

נָקָה*, נ, נאקה, נקבת הגמל.

נָקוּב, ת, שיש בו נקב מקצהו אל קצהו.

נִקּוּב*, ז, התכהנה להיות נקוב.

— נְקוּבִים*, ז״ר, נקבי הגוף והפרשת המותרות.

נְקוּבָה*, נ, נקב.

— בֵּית נְקוּבָה*, פי הטבעת.

נָקוּד*, ת, שיש בו נקודות.

נִקּוּד*, ז, שימת הנקודות (במלים).

נְקוּדָה, נְקֻדָּה, נ, תו דק שאין לו לא ארך ולא רחב; כתם קטן; *נקודה שעל אות כתובה לאיזה סמן; ⁰התוים תחת האותיות או עליהן לקבע את אפן קריאתן.

נְקוּטִים* (נְקוּטָאִים*), ז״ר, אנשים מתלקטים ממקומות שונים לגור יחד במקום חדש.

נִקּוּי*, ז, פעלת המנקה והמטהר.

נִקּוּף*, ז, הכאה; חבטה.

נָקוּר*, ת, (ר׳ נְקוּרוֹת*), מנקר אבני הרחים שלא תהיינה חלקות.

נָקוּר*, ת, שנעשה בו נקב (גרגר תבואה או פרי) על ידי נִקּוּר.

נִקּוּר*, ת, פעלת המנקר והעושה חר; פעלת העושה חריצים באבני הרחים; הסרת הגידים האסורים מהבשר; דבר שנקרו בו עופות וכיו״ב.

(נקז) הַקֵּז* (־דָּם), פ״י, הוציא דם מערק לרפואה ע״י עשית נקב באיזמל.

נקט (נָקַט, יִקֹּט), פעו״י, תעב, מאוס; *(ארמית), אחוז, תפוש בית. נַקֵּט*, הגש, הספק ל־.

נָקִי (פעמים במקרא: נָקִיא), ת, חף מפשע; טהור; חפשי; פטור מחובה או מהתחיבות.

— נְקִי הַדַּעַת*, ת, עדין, אדיב.

— נְקִי כַפַּיִם, ת, שונא בצע, שאינו לוקח שוחר.

— יָצוֹא נְקִי מִנְּכָסִים*, אַבד כל הונו.

— לָשׁוֹן נְקִיָּה*, דבור שנזהרים בו ממבטא לא יפה, לא של נמוס.

— פַּת נְקִיָּה*, לחם מסלת נקיה (ההפך: פַּת קֵבָר).

נִקָּיוֹן, ז, טהרה, בֹּר; טהרת הנפש; התפטרות מעָון או מענש.

— נִקְיוֹן שִׁנַּיִם, ריקות שִׁנים מכל אכל, רעב, חסר לחם.

— נִקְיוֹן כַּפַּיִם, בלי עון, טהרה מאשמה.

נְקִיּוּת*, נ, תכונת דבר שהוא נקי וטהור; ישר, צדק; ⁰עשית צרכים.

נָקִיט*, ת, קָץ, בוחל בדבר.

נְקִימָה*, נ, נקמה, פעלת הנוקם.

נָקִיק, ז, (ס׳ נְקִיק, ר׳ נְקִיקִים), בקיע, נקרת צור, חגו.

נְקִירָה*, נ, פעלת הנוקר; פעלת הנושך.

(נקל) בְּנָקֵל⁰, תה״פ, בקלות, באפן קל; בלי התאמצות.

נִקְלֶה, ת, לא נכבר, קל, נבזה.

נִקְלָה*, נ, בית זרוע; מכנסים המגיעים עד הברכים.

נְקַלָּה, נ, דבר קל.

— עַל נְקַלָּה, תה״פ, בקלות, באפן קל, בנקל.

נַקְלִיט*, ז, אחד משני מוטות המטה שמשני

עבריה ששמים מוט ארךְ למעלה מזה ומזה לפרש עליו כִּלָּה.

נקם (נָקַם, יִקֹּם), פ״י, (מ־, בְּ־, לְ־), השב לאיש כרעתו; פקוד עון בחמה; הִפרע מ־, תבוע עלבון מ־. הִנָּקֵם, הנקה מחובת גמול לאחר; השב לאיש כרשעו. נַקֵּם, נקום. הִתְנַקֵּם, הִנָּקֵם.

— יֻקַּם, (עתיד), ינקמו ממנו; יקמו נקמתו.

נָקָם, ז, נְקָמָה, נ, (ר׳ נְקָמוֹת), גמול מעשה רע; התפעלות שמחה ונחת רוח בהשבת גמול לאויב; הביעת עלבון או דם; שלוּם; ישעה; איבה, שנאה.

נַקְמָן*, ז, שדרכו לנקם, רודף נקמה.

נַקְנִיק*, ז, מעי ממֻלא בשר.

נקע (נָקַע, יִקַע), פ״ע, סור, התרחק בגעל נפש.

נֶקַע*, ז, נקיק, בקיע באדמה.

נִקְעָה[0], נ, רגש שנאה או בוז ל־.

נקף (נָקַף, יִקֹּף, יִנְקֹף), פ״ע, סבוב בתקופה; *הכות, פצוע. הִנָּקֵף*, היה גזוז שערו מסביב לראשו. נַקֵּף, גרוע, חצוב, כרות; הכה והפל, הבוט והפל (זיתים מהעץ). הַקֵּף, סבוב, עמוד או הלוך סביב; עמוד מסביב; גרום ללכת מסביב; הַדבק, שים דבר סמוך לדבר; גזוז שער מסביב לראש; נתון בחוב; נתון בלי כסף על מנת שישלם הלוקח אחר זמן; [0]כלול בידיעה דברים שונים. הֻקַּף*, היה מֻקף מסביב, היה סבוב.

נֹקֶף, ז, חבוט (זיתים) להפיל.

נֶקֶף*, ז, מקום הנקוף.

נִקְפָּה, נ, שרטת בעור, פצע; סמן במקום הכאה בגוף.

נקר (נָקַר, יִקֹּר, יִנְקֹר), פ״י, דקור ועשה נקב; דקור והוציא דבר ממקומו (עַיִן). נַקֵּר, נקור; *לקט במקור (עוף); עשה חריצים באבני הרחים להכשירן לטחינה; עשה נבוב; [0]הסר גידי החֵלב (מבשר). נֻקּוֹר, הֵחפר מתוך־. הַנְקִיר*(?), הסר חלאה ואשפה.

נֶקֶר*, ז, נקור, נקירה.

נִקְרָה, נ, מקום נבוב, סרק.

נִקְרִיָּה[0], נ, מין עוף[1]).

נִקְרִים*, ז, תבנית; תבנית שאינה זה ממקומה.

נַקְדָן*, (נַקְרָן*), ת, דיקן ביותר; מבקר קשה לרעה, נקרן.

נַקְרָנוּת[0], נ, טבע הנקרן.

(נקש) הִנָּקֵשׁ, האחז במצודה; הִכשל בדבר. נַקֵּשׁ, לכוד; העמד מוקש. הַקֵּשׁ*, דפוק, הכה; נגן בכלי זמר; דמה דבר לדבר. הֻקַּשׁ*, הרחה. הִתְנַקֵּשׁ, התנכל ללכד; *הפגש והכה זה את זה.

נִקְשֶׁה, ת, קשה יום, סובל צרות.

נָקְשֶׁה*, נִקְשֶׁה*, ת, דבר יבש, מקֻלקל, נפסד.

נֵר, ז, (ר׳ נֵרוֹת), אור, דבר עשוי למאור; פתילה מוקפת שעוה או חֵלב להאיר; בזיך שהאש דולקת בו, מנורה.

נ״ר, ר״ת, נביאים ראשונים; נקבה רבות.

נִרְגָּז[0], ת, מתרגש, עצבני; מלא רגז.

נַרְגִּיל*, ז, אגוז הדו.

נִרְגָּל*, ז, מי שרגיל לבוא לאיזה מקום.

נִרְגָּן, ז, הולך רכיל, מוציא דבה, מעורר מדנים.

נִרְגָּנוּת, נ, טבע הנרגן.

נֵרְדְּ, ז, (ר׳ נְרָדִים), מין צמח ריחני[2]).

נַרְדִּינוֹן*, ז, שמן עשוי מנרד.

נִרְדָּף, ת, מי שרודפים אותו.

— שֵׁם נִרְדָּף[0], (־לְשֵׁם אַחֵר), שם הדומה בהוראתו לשם אחר.

— שֵׁמוֹת הַנִּרְדָּפִים[0], המלים (שמות

[1]) נקריה дятель, Specht, pic, wood-pecker.

[2]) נרד нардъ, Narde, nard, spikenard.

או הלקי דבור אחרים) שהוראה אחת להן עם מלים אחרות.

נַרְדְּשִׁיר*, ז, משחק האישקקי, ר׳ שם.

נַרְוָד*, ז, מטה שנושאים בה את המת.

נָרוֹק*, ת, (טִיט־), טיט רך מאד, שיש בו מים רבים והוא לא סמיך.

נַרְמָק*, ז, מוק המגיע רק עד למעלה מהקרסול.

נִרְפֶּה, ת, שפל ידים, מתעצל.

נִרְפָּשׂ, ת, דלוה, עכור.

נָרֹק*, ר׳ נרוק.

נַרְקִים*, ז, מין פרח [1].

נַרְתִּיק*, **נַרְתֵּק***, ז, (ר׳ נַרְתִּיקוֹת*), תיק, תער; קפסה, תבה קטנה.

נָשׁ*, (ארמית), ז, איש (בא בשמוש: בַּר־נָשׁ=בן אדם; בְּנֵי־נָשׁ או בְּנֵי־נָשָׁא=בני אדם).

נשא (נָשָׂא, יִשָּׂא), פ״י, הרם, הגבה, העלה; הרם והעבר ממקום למקום; העתק דבר כבר ממקום למקום; נטול, סבול; טען על אחר, הטל משא על אחר; הרם קול; הבע, הגד, אמור; עקור או הסע דבר ממקומו ולקוח אותו למקום אחר; הסר, לקוח מעל־; (־עֵץ פְּרִי או עָנָף), הצמח; גדל; הבא; שרוף, העלה באש; סבול ענש; סלוח, מחול; הבא מנחה ומתנה; הכיל, לקוח אשה. הִנָּשֵׂא, הֵעמס על גבי אחר; הלקח, הֵעקר ממקומו על ידי אחרים; הֵרום; התגדל; *הלקח לאיש (אשה). נַשֵּׂא, הרם, רומם, הַגבה; טלטל, עקור דבר ממקומו למקום אחר; כלכל, הספק צרך; עזור, תמוך. הַשֵּׂא, גרום להרם ולשאת, טעון, שים על־; *העתק דבר ממקומו; תת לאיש (אשה); הַפנה דעת איש לאיזה ענין; הבער אש, העלה להבה. הִתְנַשֵּׂא, הִנַּשֵּׂא, התעלה, התרומם; התהרר, התגדל; התאמץ להשיג מעלה.

— **נָשׂוֹא בְשָׂרוֹ בְשִׁנָּיו**, התאפק, נשוך השפתים לבלי דַבר דָבר.

— **נָשׂוֹא חֵן**, מצוא חן.

— **נָשׂוֹא יָד**, מרוד, התקשר כנגד; הרם יד לְהִשבע.

— **נָשׂוֹא הַלֵּב אוֹתוֹ**, התעורר לנדיבות.

— **נָשׂוֹא מָשָׁל**, הגד משל.

— **נָשׂוֹא נֶפֶשׁ**, יחל, קוה בכל נפש.

— **נָשׂוֹא פָּנִים**, הכר לטובה, כבד; סלוח.

— **נָשׂוֹא פָּנִים־אֶל־**, פנה לטובה, השגה לטובה.

— **נָשׂוֹא וְנָתוֹן***, סחור, קנה ומכור; בוא בדברים על אודות־; התוכח על ענין.

— **נָשׂוֹא רֹאשׁ**, העז, התחצף; התגאה; ספור מספר נפשות; העלות זכר איש על לב לטובה.

— **נָשׂוֹא רֹאשׁ מֵעַל־**, הרוג, כרות ראש.

— **נָשׂוֹא שֵׁם** (ה׳), הזכר שם שנשבעים בו בשבועה.

נִשָּׂא, ת, מרומם, גבוה.

נשא (נָשָׁא, יִשָּׁא), פ״י, רחה, העתק דבר ממקומו (?); התעה (?); הַלוה, ר׳ נשה. הִנָּשֵׁא, תעה, הִנטה מדרך הישרה. הַשֵּׁא, הרח, הַתעה; עורר־על־, הסת ב־.

נְשֵׂאת, נ, מנה, חלק.

נשב (נָשַׁב, יִשֹּׁב), פ״ע, נפוח, נשוף, הוציא רוח על־. נַשֵּׁב*, נשוב; גרום לנשיבה. הַשֵּׁב, הפח, גרום לנשיבה, הנע רוח; גרש, הברח.

נֶשֶׁב*, ז, (ר׳ נְשָׁבִים*), כלי לצוד בו עופות, מעין רשת נתונה על חשוק עץ; °נשיבה.

נִשְׁבֶּת*, **נִשְׁבֶּתֶ***, נ, הדבר הנשב על ידי הרוח; מ״ע, קלפת גרגרי התבואה.

(**נשג**) **הַשִּׂיג**, פ״י, הדבק עצם הרחוק או המתרחק מ־, הגיע עד העצם הרחוק או

[1] נרקים нарцисъ, Narcisse, narcisse.

המתרחק; בוא מקרה על איש; הגיע, גרום לנגיעה; (־יָד), עלה ביד לקנות או לקחת ספוק המחסור; 0תפוש בשכל, ידוע; קרה, חול על־; ענה על דברי־, העיר על דברי־. הֻשַּׂג0, הֻרדף ונפול ביד־.

— הִשִּׂיג גְּבוּל, העתק גבול אחר אחורנית; בוא בנחלת אחר, לקוח של אחר.

נִשְׂגָּב, ת, נעלה, מרומם; חזק, איתן.

נְשָׁדוּר*, ז, מין מלח או שרף 1).

נשה (נָשָׁה, יִשֶּׁה), פ״י, הַרחק, הדח הלאה; שכוח; הַלוה; גבה חוב, תבוע חוב. הִנָּשֵׁה, הִשכח. נַשֵּׁה, הַשכח. הַשֵּׁה, נָשה; תבוע חוב; הַחסר.

נָשֶׁה (גִּיד הַ־), ז, גיד המוליך אל העורק היוצא מחוט השדרה אל כף הירך ויורד עד כף הרגל.

נָשׂוֹא, ז, ענין, עסק.

נָשׂוּא, ת, מי שנושאים אותו; *(נָשׂוּי*), בעל אשה.

— נְשׂוּא פָנִים, ת, מי שמכירים לטובה מפני מעלתו וחשיבותו.

— נְשׂוּא עָוֹן, ת, מי שסלחו לו עונותיו.

— נְשׂוּא הַמַּאֲמָר0, ז, מה שמְדֻבר על איזה דבר, על נושא המאמר.

נְשׂוּאָה*, נ, אשה שיש לה בעל.

נְשׂוּאִים*, נְשׂוּאִין*, ז״ר, נשיאת אשה, חתונה, כלולות; משרה, משמרת.

נשובת, ר׳ נשבת.

נְשׁוּב0, ז, פעלת הנושם והשואף רוח.

נְשׁוּף*, ת, יבש, חרב.

נְשׁוּק*, ז, נשיקה, פעלת המנשק.

נָשׁוֹת, נ״ר, ר׳ נשים.

נִשְׁחַת, ת, מְקֻלקל, נפסד.

נֶשִׁי, ז, חוב, מלוה.

1) נשדור аммоніакъ, Ammoniak, ammoniac.

נָשִׂיא, ז, (ס׳ נְשִׂיא־, ר׳ נְשִׂיאִים, נְשִׂיאֵי), נגיד, ראש, שר ושופט; ראש שבט; *ראש הישיבה והסנהדרין בזמן הבית השני ואחר החרבן.

— נְשִׂאִים, נְשִׂיאִים, ז״ר, עננים, עבים.

נְשִׂיאָה*, נ, אשת הנשיא; הרמה, פעֻלת המרים והנושא.

— נְשִׂיאַת כַּפַּיִם*, נ, ברכת הכהנים בבתי הכנסת.

נְשִׂיאוּת*, נ, משרת הנשיא; הרמה, פעלת המרים והנושא.

נְשִׁיָּה, נ, שכחה.

— אֶרֶץ נְשִׁיָּה, שאול, אבדון.

נְשִׁיכָה*, נ, פעלת הנושך בשניו.

נְשִׁילָה*, נ, נפילה, נשירה (אבר מן הגוף או פרי מן העץ).

נָשִׁים, נ״ר, (עם הכנוים לפעמים: נָשׁוֹת; נְשׁוֹתֵיהֶם וכיו״ב), רבוי השם אִשָּׁה; *שם של הסדר השלישי בש״ס.

נְשִׁימָה*, נ, פעלת הנושם; רוח האף.

— בִּנְשִׁימָה אַחַת*, בפעם אחת, בלי הפסק.

נְשִׁיקָה, נ, הגעת או הרבקת השפתים בגוף לאות אהבה וחבה; נגיעה, מגע.

נְשִׁיקוּת*, נ, רבקות, חבה.

נְשִׁירָה*, נ, נפילה, נשילת עלים או שער וכיו״ב ממקום חבורם.

נשך (נָשַׁךְ, יִשֹּׁךְ), פ״י, אחוז בשנים בהדוק עד להכאיב; רקור, עקוץ; הטל ארס (נחש); עַנֵּה, הציק; לקוח רבית; *חתוך בשנים חלק מדבר (לחם וכיו״ב); התחבר והתדבק (עיסה). נַשֵּׁךְ, נשוך. הַשֵּׁךְ, לקוח רבית, הלוה ברבית; *גרום לנשך; הַדבק דבר לדבר.

נֶשֶׁךְ, ז, תרבית, רבית, שכר הלואה; *רחש בגוף המעורר לחכוך וגרוד.

נִשְׁכָּה, נ, לשכה, חדר קטן בבנין.

נַשְׁכָּן*, ת, שדרכו לנשך את הקרוב אליו.

נִשְׁכָּר*, ת, מרויח.

נשל (נָשַׁל, יִשַּׁל), פ״י, השלך למרחוק, הפל; גרש; שלוף נעל. הִנָּשֵׁל*, נפול (אבר מן הגוף); הֻשלך מעל־. נַשֵּׁל, גרש, הדח. הַשֵּׁל*, השלך, הפיל.

נֶשֶׁל, ז, נפילה (פרי מעץ).

נשם (נָשַׁם, יִשֹּׁם), פ״ע, הוציא רוח מחזהו דרך האף או הפה.

נֶשֶׁם*, ז, סם הגורם נשירת השער.

נְשָׁמָה, נ, (ס׳ נִשְׁמַת, ר׳ נְשָׁמוֹת, נִשְׁמוֹת), נשיפת הרוח דרך האף והפה, רוח החי המניע את הגוף; נפש, רוח; נפש כל חי; איש; *חיים.

נִשְׁמָע לְ־, ת, מקשיב, נכנע.

נשף (נָשַׁף, יִשֹּׁף), פ״ע, הוציא רוח מהפה; נפוח. נַשֵּׁף*, תקוע אל תוך־.

נֶשֶׁף, ז, (ר׳ נְשָׁפִים, נִשְׁפֵּי), ערב, ראשית הלילה; עת נטות צללי ערב; ראשית הבקר; חשכה, אפלה.

נִשְׁפֶּה, ת, רם, נשא, גבוה.

נִשְׁפֶּת*, נ, ר׳ נשבת.

(נשק) הִנָּשֵׂק, התלקח והתלהט (אש). הַשֵּׂק, הבער אש, העלה להב.

נשק (נָשַׁק, יִשַּׁק), פעו״י, (לְ־, אֶת־), הַגע או דבק השפתים בהדוק לגוף מתוך רגש חבה או הערצה; התלכד זה בזה, התקרב זה לזה; האזר בנשק; התנהג; הסתדר. נַשֵּׁק, הַגע או דבק השפתים בהדוק לגוף אחר מתוך רגש חבה או הערצה. הִשֵּׁק, נגוע והתלכד ב־.

נֶשֶׁק, נֵשֶׁק, ז, מלחמה, מערכה; כלי קרב, כלי מלחמה; אוצר כלי מלחמה.

נְשָׁקִים*, ז״ר, סמנים בבשר החי עשוים על ידי אש או ברזל מלבן.

נִשְׁקָף, ת, מביט; נראה.

נַשָּׁר, ז, ציר מבשר, מכריז.

נשר* (נָשַׁר*, יִשַּׁר*), פ״ע, נפול (עלה או שער) בהנתקו ממקום חבורו לרפיון קשורו. נַשֵּׁר*, הַשֵּׁר*, (הִנָּשֵׁר*), הפל, השלך מעליו.

נשר.

נֶשֶׁר, ז, (ר׳ נְשָׁרִים, נִשְׁרֵי), עוף טורף גדול[1]; *הפרות או העלים הנופלים מן העץ.

נשת (נָשַׁת, יִשַּׁת), פ״ע, חרוב, יבוש; הֵרזה. הִנָּשֵׁת, חרוב, יבוש.

נִשְׁתְּוָן, ז, ספר, אגרת, מכתב; כתב פקדת מלך.

נִשְׁתָּק*, נִשְׁתֶּק*, ז, נרתק, כסוי.

נִתּוּחַ*, ז, כריתה לחלקים, לאברים; °חקר דבר לפרטיו.

— חָכְמַת הַנִּתּוּחַ°, נ, חכמת נתוח גוף האדם.

נָתוּק, ת, בעל חי שנתלשו אשכיו ממקום חבורם.

(נתז) הִנָּתֵז*, הזרק (טפות); נתר ממקומו (נוזל או ניצוץ); סוג לאחור. נַתֵּז*, נתר ממקומו. הַתֵּז*, כרות, גדוע, קצץ דבר בכח עד שיקפץ החלק הנכרת ממקומו למרחוק; הזה, זרוק טפות; הדגש את האות „ז״. הֻתַּז*, הכרת, הגרע.

(נתח) נַתֵּחַ, פ״י, כרות וגזור דבר לאבריו, פלוח ופלג; נתק חלק מדבר; °חקור ובדוק דבר לחלקיו.

נֵתַח, ז, (ר׳ נְתָחִים), אבר מֻנתח; חתיכה, גזר, פלח.

נָתִיב, ז, נְתִיבָה, נ, (בדבור המליצי), דרך, ארח, שביל; חריץ ארך ומתוה; *דרך עולם, מנהג עולם.

נָתִין, ז, משרת מקדש לעבודת ההיכל; מבני הגבעונים שגזר עליהם יהושע להיות משרתים במקדש ה׳; °שיך לאחת הממשלות עפ״י מולדתו או ישיבתו בארצה.

1) נשר орелъ, Adler, aigle, eagl

נְתִינָה*, נ, פעלת הנותן; שימת דבר ב־; מסירה; תת מתנה.

נְתִינוּת○, ז, מצב הנתין וזכויותיו וחובותיו; שיכות איש לאחת הממשלות עפ״י מולדתו או עפ״י ישיבתו בארצה.

נְתִיצָה*, נ, פעלת הנותץ וההורס דבר בנוי.

נְתִיקָה*, נ, פעלת הנותק והעוקר; פתיחת דלת נעולה בחזקה.

נְתִישָׁה*, נ, פעלת הנותש והעוקר והתולש.

נתך (נָתַךְ, יִתַּךְ), פ״ע, השפך מלמעלה למטה, הוצק. הִנָּתֵךְ, נתוך; הִמס, התפרק; הִצרף. הַתֵּךְ, יצוק; הצק וצרוף מתכת. הֻתַּךְ, הוצק והצרף (מתכת); התפרק והתפורר.

נתן (נָתַן, יִתֵּן), פ״י, מסור ליד אחר; מסור במתנה; שים ב־; עשה; גרום; שַׁלם גמול; הרשה לעשות, לא מנוע מעשות; הפוך ל־; שים ל־, מנה ל־; חשוב כ־. הִנָּתֵן, הִמסר ועבור מיד ליד; הושם, העשה; החשב.

— יֻתַּן (עתיד), יהיה נתון.

— נָתוֹן דָּם*, יצוק דם על המזבח, הזה דם.

— נָתוֹן חֵן בְּעֵינֵי־, גרום למציאת חן.

— נָתוֹן חֹק, קבוע חק ומשפט.

— נָתוֹן יָד לְ־, הסכם לעשות דבר.

— נָתוֹן לֵב לְ־, הפנה דעת לעשות דבר; התבונן.

— נָתוֹן נַפְשׁוֹ עַל־, מסור נפשו לשאת ולסבול בעד־.

— נָתוֹן עֵינַיִם בְּ־*, כעוס על־, הבט בכעס על־; השתוקק ל־; חשוב בחבה על אודות־.

— נָתוֹן עַיִן לַעֲשׂוֹת דָּבָר*, חשוב לעשות דבר.

— נָתוֹן פָּנִים בְּ־, פנה לרעה אל־.

— נָתוֹן פְּרִי (יָעֵץ), הצמח.

— נָתוֹן קוֹל, הרם קול.

— נָתוֹן רֵיחַ, הפץ ריח טוב.

— הַדִּין נוֹתֵן*, על פי הדין או על פי הסברה יוצא כי־.

— הִיא הַנּוֹתֶנֶת*, זה בעצמו הוא הדבר הגורם לחשב ככה.

— מִי יִתֵּן, הלואי כי־.

נתם (נָתַם, יִתֹּם), פ״י, שים קוצים בדרך (איוב ל׳ י״ג, יֶלִין).

נֶתֶם○, ז, מין קוץ שמשתמשים בו להסקה במשרפות סיד ביחוד.

(נתע) הִנָּתֵעַ, הִנתץ; הֵעקר.

נְתָעָב, ת, מאוס, בזוי.

נתץ (נָתַץ, יִתֹּץ), פ״י, הרוס, שבור, עקור. הִנָּתֵץ, השבר, הֵהרס. נַתֵּץ, הרוס, שבור ונפץ.

— נֻתַּץ, יֻתַּץ, (עבר ועתיד), היה נֻתָּץ, שבור, נהרס.

נתצב״ה, ר״ת, נפשו תהי צרורה בצרור החיים.

נתק (נָתַק, יִתֹּק), פ״י, נתוש, עקור; העתק ממקומו; הַגר, הַזל (מיין). הִנָּתֵק, הִנתש, הֵעקר, התלש; הוסר; הֵעתק ממקומו; הִקָּרע לשנים על ידי משיכה לשני הצדדים (חבל, חוט); *עבור מ־ ל־; היה קרח ובעל נֶתֶק. נַתֵּק, קרוע ותלוש; קרוע (חבל, חוט) לשנים על ידי משיכה משני הקצוות; *מחה כנגד דבר; היה לא מְרֻצֶּה בדבר. הַתֵּק, הַעתק ממקומו. הִנָּתֵק, הֵעתק ממקומו, התרחק.

נֶתֶק, ז, שחין העור במקום השער שעל ידו מתהוה קרחה.

נתר (נָתַר, יִתַּר), פ״ע, קפוץ, דלוג, הסתער ממקומו. הִנָּתֵר*, קפוץ, דלוג; הפרד והעתק ממקומו; היה מֻתָּר לא אסור וקשור. נַתֵּר, קפוץ, דלוג. הַתֵּר, החרד ממקומו; הוציא למרחב; פתח קשר; *תת רשות; אמור

הדבר מֻתָּר, כי אפשר לעשותו על פי הדין. הֻתַּר*, הפתח מקשר; קבל רשות, היה ברשות.

נֶתֶר, ז, מין מלח נותנים אותו בכביסה 1); קרטון לכתב בו.

נתש (נָתַשׁ, יִתֹּשׁ), פ״י, עקור, תלוש; גרש, השמד. הִנָּתֵשׁ, העקר, הֵהרס; הֵעזב. הִתַּשׁ*, החלש; עקור. הֻתַּשׁ, השלך, הוטל ארצה.

ס, האות החמש עשרה בא״ב העברי ושמה סָמֶךְ; ס״ט, ששים.

ס׳, ר״ת, ספר; סדר; סמן.

ס״א, ר״ת, ספרים אחרים; סטרא אחרא (בקבלה: הצד האחר, צד הטֻמאה); סברא אחרינא, סברה אחרת.

(סאב) סָאֵב*, (ארמית), פ״י, טנף, גאל, טמא. הִסְתָּאֵב*, היה לבעל מום; היה לטמא.

סאֹב*, ז, טֻמאה.

סְאָה, נ, (ס׳ סְאַת־, ר׳ סְאִים*, לפעמים סָאוֹת*, זוגי סָאתַיִם), מדת התבואה, שלישית האיפה (מכילה 13 ליטר בערך); מדת הלח והיבש; מדה בדרך כלל.

— בֵּית סְאָה*, שדה שיכולים לזרע בו סאה תבואה.

סְאוֹב*, ז, טֻמאה, לכלוך; ת׳, טמא, מלֻכלך.

סְאוֹן, ז, נעל, סנדל מסֻמר; 0מהומת המלחמה;

סְאוֹר*, סֵאוֹר*, ז, שאור; מיץ תוסס של פרות; היצר הרע, התאוה לחטא.

סְאסָא*, ז, ראש השבלת; זקן השבלה.

סַאסְאָה, נ, מדה גדולה וגרושה.

סְאָר*, ז, ר׳ סֵוֶר.

ס״ב, ר״ת, סמן ברכה.

סָב*, סָבָא*, ת, זקן, בא בימים.

סָב*, סָבָא*, ז, זקן, איש בא בימים; אבי האב או האם; חכם, מלֻמד.

— סָבָה*, סַבְתָּא*, נ, זקנה, אשה באה בימים; אם האב או האם.

סבא (סָבָא, יִסְבָּא), פ״י, שתה לשכרה, שתה הרבה.

סָבָא, ת, (ר׳ סָבָאִים), שכור, ששתה משקים משכרים.

סַבָּא*, ז, בעל בית מרזח, מוזג, מוכר משקאות.

סֹבֶא, ז, יין, משקים משכרים.

סבב (סָבַב, סַב, יָסֹב), פעו״י, הקף דבר מכל צדדיו, הלוך סביב; הלוך לכל עבר; סור הצדה; עבור מאחד לשני; ישוב אל השלחן לאכל; גרום דבר, היה סבה לדבר; הטה הנה והנה; הקף מסביב. הִסֹּב, פנה הצדה; פנה לא לצד הנכון; עבור מאחר לאחר; חזור ממקום למקום; הקף דבר מכל עבריו. סוֹבֵב, הלוך הנה והנה; הקף מסביב; חזור אחרי איש (בקש). סַבֵּב, שנה פני הדבר; *הקף מסביב; 0גרום דבר. הָסֵב, הפנה, הפנה דבר לדבר; הפנה לצד אחר מן הצד הנכון; הקף מסביב; הסר מ־; *ישוב אל השלחן לאכל; ישוב והשען על הצד. הוּסַב, היה מוקף מסביב; גֻלגול.

— סֹבֵב עַל הַפְּתָחִים*, קבץ נדבות מבית לבית.

— הָסֵב שֵׁם, שנה שם, קרוא בשם אחר.

— הוּסַב שֵׁם, קבל שם אחר.

סִבָּה, נ, הטיה, הפניה, פניה; 0עלילה גורמת

1) נתר, Natron, натръ.

איזה דבר, נסבה; אסון, צרה, סגע.

— סִבַּת כָּל הַסִּבּוֹת°, הַסִּבָּה הָרִאשׁוֹנָה°, תאר לאלהים הגורם ויוצר הכל.

סָבוֹא*, ז, מוכר יין, מוזג.

סָבוֹא*, ת, מְלֻחלח, רטוב, רוה־לַחַ ורטיבות.

סִבּוּב°, ז, תנועה בהקף.

סִבּוּבִי°, ת, מתנועע בסבוב.

סִבּוּךְ*, ז, פעֻלת הסורג והעושה מעשה עבות.

סַבּוֹן°, ז, בֹּרית, מין חמר הנעשה משמן או מחֵלב מֻהְתך באש עם נתר וברית.

סִבּוּן°, ז, עשית הסבון, בשול הסבון; מריחת סבון על דבר לנקותו.

סָבוּר*, ת, חושב, סובר, נוטה בדעת.

— סְבוּרָנִי*, סובר אני.

— כְּסָבוּר*, ר' סבור.

סָבוֹרָא*, סְבוֹרָאִי*, ז, בעל סברה; חכם חריף.

— סְבוֹרָאִים*, חכמי בבל מן התקופה שאחרי האמוראים, שסדרו והסבירו את ההלכות, ועד תקופת הגאונים.

סַבַּטְיוֹן*, ר' סמבטיון.

סָבִיב, ז, (ר' סְבִיבִים גם סְבִיבוֹת), חוג, הקף דבר.

— סְבִיבִים, ז"ר, השכנים מסביב.

— סְבִיבוֹת, נ"ר, מסבי עיר, מגרשים; השכנים מסביב; תקופות.

סָבִיב, סְבִיבוֹת, תה"פ, מכל עבר, מכל צד.

סְבִיבָה°, נ, מגרש, מסבי עיר; חוג; סבוב, תנועה בהקף; חברת האנשים שהאיש נמצא בתוכה והוי בה.

סְבִיבוֹן°, סְבִיבָן°, ז, צעצוע עשוי מתכת או עץ יצחקו בו הילדים בחנכה.

סְבִילָה*, נ, נשאות משא; עבודה קשה מיגעת.

סִבִּילָה°, נ, נבואה עבריה־יונית בימי הבית השני.

סְבִים*, סְבִין*, ז"ר, סיגי הקמח, מסל קמח, חלקי קלפת גרגירי התבואה הנטחנים.

סְבִינָה°, נ, מריחת סבון על הגוף או על בגד לנקותם.

סבך (סָבַךְ, יִסְבֹּךְ), פ"י, אחוז ורתק יחד; *מלא איזה חלל. הֻסְבַּךְ*, הֻאחז והֻרתק יחד; היה מסכסך. סִבֵּךְ*, האחז ורתק יחד; °שלוב ענינים בערבוביה באפן שיקשה להחלץ מהם. סֻבּוֹךְ, הֻאחז והֻרתק יחד; היה בערבוביה ולא מסדר. הִסָּבֵךְ*, הִסְתַּבֵּךְ*, הסבך; הֵאחז בקוצים (בגד או צמר צאן); השתלב בדבר באפן שקשה להחלץ ממנו.

סְבָךְ, סְבַךְ, ז, (ר' סְבָכִים), שיח עץ; עצים דקים; יער עבה, קבוץ עצים אחוזים ומשרגים יחד; מקום הסתבך יחד ענפי העצים; *שבכה.

סֹבֶךְ, ז, ר' סְבָךְ; *חלק הבשר העבה באחורי השוק על יד הארכובה.

סַבָּךְ*, ז, עושה שבכות, עושה מעשה קליעה.

סְבָכָה*, נ, כסוי הראש של נשים עשוי כרשת; ארג דק, חורי; רשת; ענפים סבוכים יחד.

סבל (סָבַל, יִסְבֹּל), פ"י, נשוא משא כבד; נטול ונשוא צרות ויסורים. סִבֵּל*, שלוח דורונות (החתן לכלה). סֻבּוֹל, היה מעון משא; היה טעון בשר (הגוף). הִסְתַּבֵּל, היה למשא ולטרח.

סַבָּל, ז, נַטל, נושא משא; משא כבד.

— כֹּחַ הַסַּבָּל, ז, סבלנות, עצר רוח.

סֵבֶל, סֹבֶל, ז, (כ', סִבְלִי, סֻבֳּלוֹ), משא, מעמסה.

— סֵבֶל הַיְרוּשָּׁה°, מנהגי הקראים באפני עשית המצוות על פי מסרת חכמיהם.

סִבְלָה, נ, עבודה קשה; עבודת הגוף, מס עבודה; *משא, נטל, מעמסה.

סִבְלוֹן*, ז, נשיאת משא כבד.

— סִבְלוֹנוֹת*, ז"ר, מתנת החתן לכלתו.

סַבְלָן°, ת, ארך אפים, עוצר ברוחו; שאינו קנאי לדעותיו, הסובל גם דעות של אחרים.

סַבְלָנִי⁰, ת, המקבל השפעה, מֻשפע מאחרים.
סַבְלָנוּת⁰, נ, טבע הסבלן, כח הסבל.
סִבֹּלֶת, נ, ר׳ שבלת; *השתתפות בסעודה כללית; חלק שאחד נותן בענין שבו משתתפים רבים.
(סבן) סַבֵּן⁰, פ״י, שפשף ונקה בסבון; בשל סבון, עשה סבון.
סֶבֶק*, ז, נר של חלב.
סבר* (סָבַר*, יִסְבֹּר*), פ״ע, חשוב, דמה; הבין. הִסְבִּיר*, באר, פרש. הִסְתַּבֵּר*, היה ברור ומובן.
— הִסְבִּיר פָּנִים*, הראה הבעת פנים טובים, קבל בפנים יפים את אחר.
סֵבֶר*, ז, תקוה, תוחלת.
— סֵבֶר פָּנִים*, הבעת רצון, חסד; הבעת תוי פני האיש.
— סֵבֶר פָּנִים יָפוֹת*, ז, מראה פנים נעים.
סַבָּר*, ז, בעל סברה, חכם חריף.
סְבָרָא*, סְבָרָה*, נ, דעה, שקול הדעת; טעם חשוב.
סַבֶּרֶג⁰, ז, כלי לסובב ברגים להכניסם או להוציאם.
סִבְרוֹן*, סִבָּרוֹן*, ז, תקוה, תוחלת.
סַבְרֵי מָרָנָן*, ז״ר, ברשות האדונים (משתמשים במבטא זה לפני ברכה על היין, קדוש או הבדלה, או ברכה על האכל, שאחד מברך ומוציא את כל המסֻבים האחרים).
סַבְתָּא*, ר׳ סבא.
ס״ג, ר״ת, סנהדרין גדולה.
סגד (סָגַד, יִסְגֹּד), פ״ע, השתחוה, כרוע ברך לתפלה או לכבוד.
סֶגוֹל⁰, ז, שם נקודה בדקדוק (ֶ); שם אחת הנגינות (֒).
סגולה, ר׳ סגלה.
סָגוֹס*, ז, אריג, אריג בר עבה; מעיל עבה; מזרן לישן עליו.

סָגוּף*, ת, מעֻנה, סובל יסורים.
סִגּוּף*, ז, ענוים, תלאה; הכאת עצמו, צעור עצמו.
סְגוֹר, ז, צמיד לסגר פי כלי; זהב מוצק; מין חרב (תהלים ל״ה, ג׳); אטימה, סתימה.
סָגוּר, ת, סתום, נעול; מוצק ומהדק עד שאין נקבוביות בו.
סַגִּי*, (סַגִּיא*), ת׳ ותה״פ, (ארמית), הרבה; די, עד בלי די.
— סַגִּי נְהוֹר*, ז, עִוֵּר, אין עינים (בדרך השאלה בהוראה הפוכה).
— בִּלְשׁוֹן סַגִּי נְהוֹר*, באמירת ההפך ממה שחושבים.
סְגִידָה⁰, נ, השתחויה, כריעת ברך.
סֻגְיָה*, נ, ר׳ סוגיא.
סִגִּים, ר׳ סיג.
סְגִירָה*, נ, פעלת הסוגר והנועל.
(סגל*) סַגֵּל*, השג, רכוש; קנה לו (דרך טוב או רע); חשוך, אצור ליָמים הבאים; ⁰הַכשר, עשה ראוי וכשר ל־. הִסְגִּיל*, הַכשר, עשה ראוי וכשר. הִסְתַּגֵּל⁰, היה ראוי וכשר ל־; הַכשר עצמו ל־, התרגל ל־.
סֶגֶל*, (סִגְלָא*), ז, מין פרח שריחו טוב וגונו כחל 1).
סָגֹל⁰, ת, שעינו כחל כעין פרח הסגל.
סְגַלְגַּל*, סְגַלְגַּל*, ת, עגל.
סְגֻלָּה, סְגוּלָּה, נ, דבר יקר, דבר נחמד; רכוש, קנין, נחלה; אוצר, מטמון; דבר שהקרן קימת בו; ⁰תרופה, רפואה; אמצעי תרופה שיסודו בדמיון ובאמונה טפלה; תכונה פרטית.
סֶגֶן, סְגָן, סָגָן, ז, (ר׳ סְגָנִים), שר מדיני; מנהל, פקיד; *משנה ל־, ממלא מקום־.
— סְגַן הַכֹּהֲנִים*, ז, ראש הכהנים, משנה לַכהן הגדול.

1) סגל фiалка, Veilchen, violette, violet.

סִגְנוֹן*, ז, דגל, נס; סמן, אות; רעיון; ⁰אפן הדבור, אפן הבעת דברים בכתב.

סִגְנוֹר*, ז, נושא הדגל.

סְגָנִיָּה*, נ, מחצלת לכסוי פֵּרות קלועה מנצרים או עלים.

סִגְנִית*, נ, סמן מְיֻחד.

(סגף*) סַגֵּף*, עַנה, הצק, צַער. הִסְתַּגֵּף*, ענה את עצמו, השוך מנפשו מה שדרוש לו.

סַגְּפָן*, ז, מענה את עצמו.

סַגְּפָנוּת⁰, נ, טבע הסגפן, דרך הסגפן.

סגר (סָגַר, יִסְגֹּר), פ״י, הגף דלת לתוך חלל הפתח לסתמו; נעול; סתום, סכור; (-בַּעַד) סגור איש דלת מבפנים כדי שלא לתת לאחר להכנס אליו; (-בְּעַד או -עַל) סגור דלת מבחוץ כדי שלא לתת למי שהוא בפנים לצאת. הִסָּגֵר, היה נעול, לא פתוח (שער, דלת); היה סגור מבלי יכלת לצאת החוצה (איש); סגור את עצמו. סַגֵּר, מסור בידי־. סֻגּוֹר, הִסָּגֵר. הַסְגֵּר, סגור; שים איש או דבר במקום סגור; מסור בידי־. הָסְגֵּר, היה סגור.

— זָהָב סָגוּר, זהב מוצק ועצום מאד.

— מַאֲמָר מֻסְגָּר⁰, ר׳ מסגר.

סָגָר*, ז, מנעול, מסגר לדלת וכדומה שעל ידי מפתח שתוחבים בו פותחים ונועלים אותו.

סְגַרְגֵּר*, פ״ע, היה לבעל גרגירים או גרעינים.

סִגְרוֹן*, ז, נושא כלי מלחמה.

סַגְרִיר, ז, גשם זורם וסוחף; גשם ורוחות סוערות.

סַד, ז, גוש עץ שסוגרים בו רגלי האסיר.

ס״ד, ר״ת, סוף דבר; סלקא דעתך (העולה דבר זה על דעתך ?).

סד״א, ר״ת, סלקא דעתך אמינא (עולה על דעתך שנאמר).

סְדָדָה*, נ, מערכת עצים; רפסודה.

סד״ה, ר״ת, סדר היום.

סְדוֹמִי⁰, ת, מסדום, נוהג מנהג סדום, כנוי של בוז.

סָדוּק*, ת, נבקע; שיש בו בקעים וסדקים (כגון בצק שמתחיל להחמיץ).

סִדּוּק*, ז, פעֻלת המסדק; דבר שיש בו סדק; עסה שבפניה סדקים על ידי החִמּוּץ.

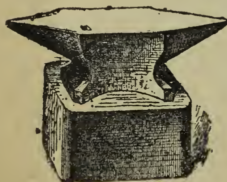
סִדּוּר*, ז, סֵדר; פעֻלת המסדר; דבר מְסֻדָּר; חלק שנקצב ל־; חלק ידוע של אברי מכונה השיכים אחד לשני; רשת בטחנת קמח; ספר סדר התפלות.

סִדּוּרִי⁰, ת, ההולך כסדר.

— מִסְפָּר סִדּוּרִי⁰, (בדקדוק), התארים: ראשון, שני, שלישי ושאחריהם.

סָדִין, ז, (כ׳ סְדִינֵי, ר׳ סְדִינִים), מרבד פשתן דק, יריעה דקה שמכסים בה את מצע המטה ושוכבים עליה; מלבוש של פשתן דק; מעטה גדול להתעטף בו.

סַדָּן*, סַדָּנָא*, ז, הנגר העושה את הסַד; גוש עץ עבה; גוש גזע עץ קשה וחזק; גוש ברזל עבה לחלש עליו בפטיש את הברזל לרדדו; יד העגלה לשים עליה האופן; גוש עץ המשמש במכונה כגליל סובב או כיד שעליה סובב גלגל; גוש עץ חלול; ⁰ציר הארץ.

סדן.

סַדָּנָה*, נ, בית מלאכה, בית עבודה.

סָדִים*, ז, בגד או מטפחת של שש כנפות.

סדק* (סָדַק*, יִסְדֹּק*), פ״י, שסוע, בקוע ופלח (עפ״ר לארך הדבר). הִסָּדֵק*,

הִבקע; הִפסל (מטבע). סַדֵּק*, סדוק.
סֶדֶק*, ז, בדק, שסע, בקע; חתיכה, חלק מדבר.
סִדְקִי*, ז, סוחר קטן; מי שקונה מסוחר כדי למכר במדה קטנה; שוק תבואות.
סִדְקִית*, נ, מלאכת הטרסים, מלאכת הרוקם בחוטי זהב או כסף; פרצה, סדוק; שוק תבואות.
— מַחַט סִדְקִית*, נ, מחט לצנר בה.
סדר* (סָדַר*, יִסְדּר*), פ״י, ערוך בסדר, שים סדר ומשטר ב־. סַדֵּר*, סדור; שוּם, העריך; ⁰אסוף אותיות בדפוס והעמידן בסדר לפי המלים שחפצים להדפיס. הִסְדֵּר*, סדור; הַרצה דבר בסדר. הִסְתַּדֵּר*, סדר את עצמו; העמיד את עצמו בסדר; התכונן בתור אגדה מסדרת.
— מְסַדֵּר⁰, ז, מאסף אותיות בדפוס למלים.
סֵדֶר, ז, (ר׳ סְדָרִים), מערכת דברים כמשפטם האחד אחרי השני; שורה; *חלק מן חמש מחמשי התורה או אחד מששת חלקי סדרי המשנה; כנוי לבית המדרש, לישיבה; ⁰מנהגי הלילה הראשון (בא״י) או שני הלילות הראשונים (בחו״ל) של פסח.
— רֹאשׁ הַסֵּדֶר*, (בארמית: רֵישׁ סִדְרָא*), ראש הישיבה.
— סֵדֶר הַיּוֹם⁰, תכן הענינים שדנים עליהם באספה.
— לֹא סְדָרִים, ז״ר, חסר סדר, תהו ובהו.
— סִדְרֵי בְרֵאשִׁית*, חקות הטבע.
— סִדְרֵי חָכְמָה*, חקי החכמה ומשפטיה.
— סִדְרֵי נְשִׂיאוּת*, תקנות משרת הנשיא.
— כְּסֵדֶר*, עַל הַסֵּדֶר*, תה״פ, שהוא ערוך כמשפט; בשורה קבועה; בעתו, כמשפט.
סַדָּר*, ז, ר׳ סדרן; מסלסל השערות; מסדר השערות.
סִדְרָה*, נ, בית ספר; פרשת השבוע, חלק בתורה שקוראים אותו בשבת אחת.
סַדְרָן*, סָדְרָן*, ז, מביא סדרים בדבר; אוהב סדרים; משגיח על הסדר; מי שלמודו מְסֻדר בפיו.
ס״ה, ר״ת, סך הכל.
(סהד*) סַהֵד*, פ״י, העמד עדים לדבר; העד עדות.
סַהֲדָא*, סַהֲדָה*, ז, (ארמית), עֵד.
סַהַר, ז, יָרֵחַ, לבנה; עגול, הקף דבר; מעין נבע תמיד(?); *מגרש מגֻלה מֻקף חומה עגֻלה; גדרה לבהמות.
— אַגַּן הַסַּהַר, עגול הלבנה; סף עגל; מכתש המעין (?).
סֹהַר, (בֵּית הַסֹּהַר), ז, בית האסורים, בית כלא.
סַהֲרוֹן*, ז, מין תכשיט סגלגל כעין ירח; סרט צבוע אדם.
סַהֲרוּרִי⁰, ז, איש מֻכה יָרֵחַ.
סוֹאֵן, ת, רועש, הומה.
סוֹאָר, ר׳ סַוָּר.
סוֹבֵב*, ז, עגול, הקף דבר; כרכר המזבח בבית ה׳ הבולט באמצע גבה המזבח מסביב לו ובו מקום ללכת עליו; עגול ברזל המקיף את הגלגל; ⁰חצי רחב העגול.
סוּבִּים*, סוּבִּין*, ר׳ סֻבִּים.
סוּבִין*, ז, רמה קטן בעל שני חדים; זִיזים לקשוט הבנין במגדל.
סוֹבֵר*, ת, לומד בסברה ורעיון.
סוג (סָג, יָסוּג), פ״ע, הִבדל, הִנזר, התרחק; היה לסיג; *פ״י, חַלֵּק, הַבדל; הַגבל, עשה גדר מסביב; אסור דבר הֻתּר למען יִשָּׁמֵר אִסור הדבר האסור הקרוב לו בענין. הִסּוֹג, הִבדל והתרחק; הלוך לאחור. הַסִּיג, הֻסַּג, ר׳ נסג.
סוּג, ת, מֻגדר, מֻקף גדר.
— סוּג לֵב, ז, מי שלבו נסוג מהדרך הישרה.

סוּג*, ז, סל גדול קלוע מעלים או מנצרים ובו מגורות שונות למיני צידה שונים; ⁰דבר הכולל ומקיף מינים אחדים; דבר שממנו מסתעפים מינים שונים.

סוּגָה*, נ, גדר; שם עוף קטן המצוי בין הגדרים, גדרון[1] (עין שם).

סוּגְיָא*, נ, מהלך המשא והמתן בהלכה; ⁰ענין הלכה בתלמוד עם כל השקלא וטריא בנוגע לו.

סוּגַר, ז, כלא; כלוב של חיות; כבלי ברזל לצואר; *ענק על צואר כלב או חיה אחרת; מחסום לפי כלב או חיה אחרת.

סוּגַר⁰, ז, החצי השני מבית שיר (בשירי הספרדים שנחלקו לבתים, וכל בית, לאמר שורה משורות השיר, נחלק לשני חצאים, החצי הראשון נקרא „דלת" והשני „סוגר").

סוּד* (סָד*, יָסוּד*), פ״י, ר׳ סיד.

סוּד*, ת, משוח בסיד.

סוֹד, ז, (ר׳ סודות*), מושב רֵעים; אספה; עצת נועצים; דבר שחפצים להסתירו; *דבר סתר ; ענינים נפלאים בבריאה ובחכמת התורה; יסוד.

— **סוֹד הָעִבּוּר***, (לפעמים: סוד הַלְּבָנָה*), סוד ידיעת סדור וקביעת לוח השנים והמועדות.

סוֹדָן*, ז, שֵׁכר שעורים.

סוֹדָנִי*, ז, עושה שֵׁכר שעורים וכיו״ב.

סוּדָר*, ז, צעיף, מטפחת לצואר ולכסוי הזרועות; אדרת; בגד עליון.

סוּח* (סָח*, יָסוּחַ*), פ״ע, שיה, דִּבר, אמור; סַפר. הֵסִיחַ*, סוח.

— **מֵסִיחַ לְפִי תֻמּוֹ***, מספר בלי כַוּנה.

סוּחָה, נ, רפש וטיט חוצות, אשפה שצריך לטאטאנה.

[1] סוגה krapivnikъ, Zaunkönig, roitelet, wren.

סוֹחֵר, ז, (סוֹחֲרִים), רוכל העוסק בקניה ומכירה, מי שעוסק בקניה ומכירה.

— **סוֹחֵר יָד***, סוחר קטן.

סוֹחֵרָה, נ, כלי מגן המקיף את הגוף.

סוֹחֶרֶת, נ, אשה עוסקת בקניה ומכירה; מין אבן שיש אדמה.

(**סוּט***) הֵסּוּט*, הובא בנענוע. הֵסִיט*, נענע; הניד והרחק.

סוֹטָה*, נ, אשה שחשדו בה כי בגרה באישה; אשה בוגדת בבעלה; שם של מסכת תלמודית העוסקת בהלכות אשה סוטה.

סוֹי*, ז, סל גדול.

סוּךְ (סָךְ, יָסוּךְ), פ״י, יצוק שמן על הגוף למשיחה; משוח, מרוח; משוח ומרוח לרכך העור. הִסּוּךְ, היה משוח. הֵסִיךְ, סוך.

— **הֵסֵךְ אֶת רַגְלָיו**, עשה צרכים גדולים.

סוֹךְ*, ז, **סוֹכָה***, נ, ענף, בד; שיח.

סוּךְ*, ת, דבר שסכו אותו בשמן.

סוֹכָה*, נ, ר׳ סוך.

סוּכָּה, ר׳ סֻכָּה.

סוֹכֵךְ, ז, מגדל הסוכך ומֵגן על העיר.

סוֹכֵן, ז, פקיד; מנהל צרכי הבית; ⁰בא כח בית מסחר וכיו״ב; גזבר הגובה ומשלם הכספים בבית מסחר או אצל אגֻדה או מוסד.

סוֹכֶנֶת, נ, מנהלת צרכי הבית.

סוּל*, ז, עץ שמן; קוץ, חוח, עוקץ; ענף רך רך.

סוּל*, ז, **סוּלְיָה***, נ, גלדה, העור שתחת כף הרגל בּ:על; סנדל בעל עקב.

סוֹלֵד*, ת, קופץ לאחור; קָץ מפני דבר.

— **חֹטֶם סוֹלֵד***, חטם שקצהו מורם למעלה.

סוּלְיָה*, ר׳ סול.

סוֹלְלָה, נ, תל עפר שסוללים על עיר בצורה לצור עליה וללכדה.

סוּלָם, ר׳ סלם.

סוּלְמָאִי*, ז, עושה סְלמות.

סולת ר׳ סֹלת.

(סוּם*) הֵסּוּם*, פ״ע, היה עִור, התעַור.

סוּמָא*, ת, עִור, אין עינים.

— כְּסוּמָא בָּאֲרֻבָּה*, בלי כַוּנה, במקרה.

סוּמָה*, ת, נ, עִורת, חסרת עינים.

סוּמֵךְ*, ז, טבעת בעל שבה תחוב קצה מוט המחרשה; 0(בדקדוק), השם שאליו סומכים שם אחר.

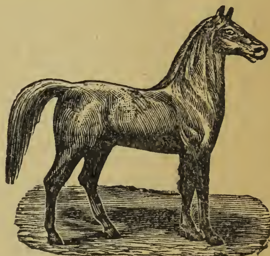
סוּמְפּוֹנְיָה, נ, מין חליל כפול מחֻבר אל נבל עור; 0תאום וחבור הקולות.

סוּמָק*, סוּמְקָא*, ת, אדם כהה.

סוּמְקָנוּת*, נ, ארמימות.

סוּנִית*, נ, הרגל, דרך, מנהג; כעור.

סוּס, ז, (ר׳ סוּסים), מין חי ביתי ידוע למשא ולמרכב1); שם עוף, סנונית2); 0מין צמח מתוק שעושים ממנו משקה לימי הקיץ3).

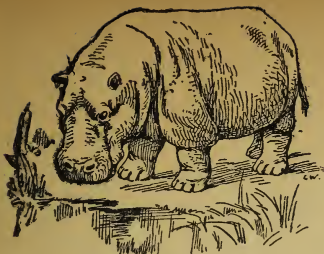
סוּס.

— סוּס הַיְאוֹר0, ז, מין חי יונק הולך על ארבע, החי במים, בהמות.

1) סוס, חי ביתי лошадь, Pferd, cheval, horse.

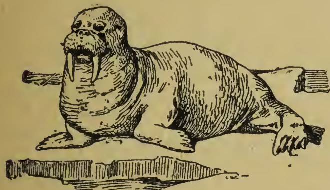
2) סוס, עוף ласточка, Schwalbe, hirondelle, swallow.

3) סוס, צמח лакрица, Süssholz, reglisse, liquorice.

סוּס היאור.

— סוּס הַיָּם0, מין חי יונק שבים הצפוני.

סוּס הים.

סו״ס, ר״ת, סוף סוף.

סוּסָה, סוּסְיָה*, נ, (ר׳ סוּסְיוֹת*), נקבת הסוס.

סוֹעָה, ת, סוער, חזק (רוח).

סוּף, ז, עשב הצומח בקרקע הים על שפתו; קנה הצומח על שפת ים או נהר.

— יַם סוּף, ז, הוא לשון ים הודו המבדיל בין ארץ ערב ובין ארץ מצרים ונוביה וכוש, הוא הים האדם.

סוּף (סָף, יָסוּף), פ״ע, חדול להיות, כלה; בוא עד קצו; כלה ואבוד, הֵעלם. הָסֵף, השמד, כלה, הכרת.

סוֹף, ז, קצה, קץ, אחרית דבר; *מוצא דבר.

— אֵין סוֹף0, כנוי לאלהים.

— אֵין לַדָּבָר סוֹף*, בלי קץ ותכלית.

— לֹא סוֹף דָּבָר שֶׁ־ אֶלָּא־*, לא רק כי־ אלא־.

— סוֹף סוֹף*, בכל זאת; אחרי הכל.

— סוֹפִים*, סוֹפֵי תְאֵנִים*, או—עֲנָבִים*, הפֵּרות הנגמלים בסוף הקיץ (הפך: בכורים).

סוֹף*, ת, אחרון.

סוּפָה (במליצה: סוּפָתָה), נ, סער, סערה, רוח חזקה.

סוֹפֵר, ז, היודע ומתעסק במלאכת הכתיבה; מנהל ספרי החשבונות; פקיד מְמֻנֶּה בחצר המלך לכתיבה; כותב ספרי תורה, תפלין ומזוזות; פקיד בבית דין הממנה על הכתיבה; אחד מחכמי ישראל (בתורה) מימי עזרא ועד התנאים; חכם; מלמד תינוקות; מחבר ספר.

— סוֹפְרִים*, שם מסכת תלמודית.

— תִּקּוּן סוֹפְרִים*, תקון בתורה שנעשה על ידי הסופרים של ימי הבית השני כדי למנע ממבטאים הנדמים ללא יפים.

— מִקְרָא סוֹפְרִים*, אפן קריאת המלים בתנועותיהן עפ"י מה שנמסר מצד הסופרים של ימי הבית השני.

— עִטּוּר סוֹפְרִים*, הפרדה בין מלים ע"י השמטת ו' החבור שנעשתה ע"י הסופרים של ימי הבית השני שהיו לפני התנאים.

סוֹפֶרֶת°, נ, כותבת דברי ספרות.

סוֹפָּת*, נ, סוף הזמן של קטיפת איזה פרי.

סור (סָר, יָסוּר), פ"ע, (מִ־, מֵעַל־, מֵאַחֲרֵי־), פנה הצדה מן הדרך המְכֻוֶּנֶת; התרחק מן־; התרחק מדבר מאין חפץ בו; (־אֶל־), פנה אל־; בוא אל־; חדול והפסק; התקלקל, הִפסד. סוֹרֵר, הטה מדרך ישר; (־דֶּרֶךְ), שים קוצים וסירים בדרך. הֵסֵר, הַרחק דבר; הטה; כרות, גזור; הַשבת, בטל; (־אֶל־), הבא אל־; (־בֶּגֶד), פשוט. הוּסַר, היה מֻרְחָק; הֻלקח למקום אחר; בטל.

סוּר, ז, ענף, זמורה הצומחים מהרכב מתחת למקום ההרכבה; *הרגל, מנהג, דרך; מה שמשיחים הבריות על איש בנוגע למהגו.

סוּר, ת, נוטה ונסוג מן־.

סֻוָּר*, ז, מרבג, ערמה של חמרי בנין מסדרות שכבות שכבות; מערכת עצים סדורים זה על גבי זה.

סוֹרֵג*, ז, גדר נמוכה מעמודים; שבכה מברזל בקיר או בחלון.

סוּרְסִי*, ת, של סוריה.

— לָשׁוֹן סוּרְסִי*, הלשון הארמית הסורית.

סוֹרֵר, ת, נוטה מהדרך הישרה, הולך בשרירות לבו; משחת; לא מקשיב.

(סות*), הֵסִית*, פ"ע, שמוע לקול־, הִפתה.

הֵסֵת, פתה, השיא; פתה לעשות רעה; (־בְּ־), הַשלח ב־; (מִן־) הוציא מ־, חלץ מן־. הוּסַת*, הפתה.

סוּת, נ. (ר' סוּסוֹת*), בגד, לבוש.

סָח*, ז, מדבר, אומר.

סחב (סָחַב, יִסְחַב), פ"י, משוך וגרור.

הִסָּחֵב°, הִסְתַּחֵב°, הִמָּשֵׁךְ והגרר.

סְחָבָה, נ, בגד קרוע ובלוי, סמרטוט.

(סחה) סַחֵה, פ"י, גרוף והרחק.

סְחוּי*, ז, שְׁחִיָּה, פעלת השוחה.

סְחוּס*, ז, חלק העצם הרך שבגוף האדם והחי (באזן, באף וכיו"ב).

סָחוּף*, ת, נגרר, סחוב ממקום למקום.

סְחוֹר*, תה"פ, סביב, מסביב.

סְחוֹרָה, נ, מסחר, קניה ומכירה, מקח וממכר; °הדבר הנקנה והנמכר, כנעה.

סחט* (סָחַט*, יִסְחַט*), פ"י, עצור והוציא נוזל מ־, שחוט.

סְחִי, ז, דבר מאוס שמשליכים החוצה; אשפה.

סְחִיטָה*, נ, פעלת הסוחט והמוציא נוזל מ־.

סָחִישׁ, ז, הצמח הצומח בשדה בפעם שניה מבלי שיזרעו, מן הגרגרים, שנפלו לארץ מן התבואה בעת הקציר, ספיח מן הספיחה.

סחף (סָחַף, יִסְחַף), פ"י, משוך וסחוב וגרור

הלאה. הִסָּחֵף, הִסחב והגרר בכח.

הִסְתַּחֵף*, (שָׂדֶה), בוא על שדה מטר הסוחף את חלקי האדמה.

סחר (סָחַר, יִסְחַר), פ״י, סבוֹב, התהלך בארץ; קנה ומכור.

סַחַר, ז, (ס׳ סְחַר־), רֶוַח, פרי המסחר; משא ומתן, מסחר; גדר מקיפה.

סֹחֵר, ר׳ סוחר.

סְחֹרָה, ר׳ סחורה.

סֹחֵרָה, ר׳ סוחרה.

סְחַרְחַר, ת, מתנודד כה וכה.

סְחַרְחֹרֶת°, נ, סבוּב ראש, תמהון.

סַחְרָן*, ז, רוכל המחזר מבית לבית למכר סחורתו.

סַחְרָנוּת*, נ, עסק הסוחר.

סֹחֶרֶת, ר׳ סוחרת.

סַחְתְּיָן°, עור מעֻבד ומאדם[1].

ס״ט, ר״ת סמן טוב.

ס״ט ומז״ט, ר״ת, סמן טוב ומזל טוב.

סֵט*, ז, בית יד של כלי או של כלי מלאכה.

סטה (סָטָה, יִסְטֶה), פ״ע, ר׳ שׂטה.

סְטָו*, ז, הדר לפני הבית; בנין משדרות עמודים.

סְטִיוֹן*, ז, זיז לקשוט מגדל.

סְטִים, ר׳ שׂטִים.

סְטִים*, ז, צמח שמשתמשים בו לצבע צבע כחל (ר׳ אסטים).

סָטִיף*, ת, מי שיש לו בקעים בעור פניו; שופע דם (?).

סְטִירָה°, נ, מכת לחי בכף יד שטוחה.

סטן*, הסטן*, ר׳ שטן.

סטר* (סָטַר*, יִסְטֹר*), סַטֵּר*, פ״י, הכה על הלחי בכף יד שטוחה; הַפנה.

סִטְרָא*, ז, (ארמית), צד; שפה, גדה.

— סִטְרָא אַחֲרָא*, (בקבלה), הצד האחר,

---

1) סחתין сафьянъ, Saffian, maroquin, morocoleather.

צד הטֻמאה ומחנה השטן (כנגד צד הקדֻשה).

ס״י, ר״ת, ספר ישן; ספרים ישנים.

סִיאָה*, נ, מין ירק[1]; חבורת אנשים, כנופיה.

סִיב*, ז, ליף, קרום דק מתחת לקלפת העץ ביחוד בדקל שהוא מתפצל לחוטים ועושים ממנו חבלים; שער דק הגדל על הפרי.

סִיג, ז, (ר׳ סִיגִים גם סִגִּים), פסלת של מתכת; חלקי העפרורית הנמצאים במיני המתכות הטובות ונבדלות על ידי הצרוף; תערובת מתכת טובה במתכת פשוטה; האבק המפרה של הפרח; עפרורית שעל גבי צמחים או שרשי הירקות.

סְיָג*, ז, גדר; תוספת אסור וזהירות יתרה.

סַיֵּג*, פ״י, גדור והקף מסביב; הוסיף אסור וזהירות יתרה.

סִיּוּג*, ז, גדור והקפה מסביב; פעלת המסַיג.

סִיד*, ז, שִׂיד, אבק אבני גיר שרופות באש; מין כחל לבן; חמר להסיר בו השער.

(סיד*) סַיֵּד*, פ״י, משוח בסיד, לַבן בסיד.

סַיָּד*, ז, איש שמלאכתו לַסיד בסיד.

סִיּוּד*, ז, מלאכת הסַיד; טיחת הקיר ביד במברשה.

סִיּוּט*, ז, מועקה בלב מחזיון לילה; פלצות.

סִיּוּם*, ז, גמר; °חגיגה כשגומרים ספר וכיו״ב.

סִיוָן, ז, שם החדש השלישי לניסן.

סִיּוּעַ*, ז, עזרה, תמיכה; ° הסכמה, קיום ואשור דבר.

סִיּוּף* (ארמית סִיּוּפָא*), ז, גמר; חסֹר. ת, פרי נשאר בעצו לאחרונה; פרי מֻאחר בגדולו.

סִיּוּר*, ז, בקוּר איש את רעהו.

סְיָח*, סַיִח*, ז, (נ׳ סְיָחָה*), בן סוס או בן חמור.

סִיחָן°, ז, שם פרח[2].

---

1) סיאה перечная мята, Pfefer-kraut, menthe poivrée, pepeermint

2) סיח вероника, Eherenpreis, véronique, speedwelle.

סִיחָה*, נ, שׂיחה.

סִיט*, ז, מדת הארך של חצי זרת או מדת טפח עם האגודל (?); מדת הארך כמרחק שבין קצה האגודל עד קצה האצבע כשכף היד שטוחה ופרושה (?).

סִיטוֹן*, ז, (ר׳ סיטונות*), סוחר תבואה; סוחר הקונה והמוכר הרבה יחד ולא לאחדים; עמיד.

סִיטָן*, ז, כח; כח גופני.

סִיטָן*, ז, נקדן, מי שמוצא מגרעת בכל.

סִיךְ*, ז, סִיכָה*, נ, עלה עצי המחטים (התורניתה, הארז וכיו״ב); 0מחט עם גֻלה בראשה.

סִיכָה*, נ, פעלת המושה, משיחה ומריקה.

סִילוֹן*, ז, תעלה, צנור; קרן, קו; זרם.

סַיֵּם*, פ״י, גמור, כלה; סמן, צַיֵּן, שים אות. הִסְתַּיֵּם*, הִגמר, בוא עד קצהו; היה מסֻמן ונכר; הוצא מסקנה.

סִימָה*, נ, אוצר, מטמון, סגלה.

סימן*, ר׳ סֵמֶן.

סִין*, ז, יתד תקועה בקרשים כדי לחברם זה אל זה; 0קצה המפתח.

סִינָה*, נ, כֻּמתה אשר בקָצה לצד המצח מְצחה מגנה עליו מפני השמש.

סִינַי, ז, ההר הידוע שנתנה עליו התורה; *ת, חכם בקי בתורה והלכה.

סִינָר*, ז, (ר׳ סִינָרוֹת*), פרגוד, אפוד.

סִיס*, ז, חוטי הבשר; ליף, חוטי הצמחים; גדיל ארג.

סִיסְמָא*, ז, (ארמית), סִמן שעושים להם שני אנשים ביניהם.

(סיע*) סַיֵּעַ*, פ״י, עזור, תמוך; עזור לדעת איש, היה לראיה על נכונות הדעה של איש. הִסְתַּיֵּעַ*, הצליח; 0 הִשען על־, הסמך ב־.

סִיָּעָא*, ז, עֵזר, עזרה.

סִיעָה*, נ, אספת אנשים; קבוצה, המון; קבוצת אנשים הנסעים יחד; כתה, חברת אנשים בני דעה אחת.

סַיְעָן*, ז, עוזר, תומך.

סִיַּעְתָּא*, נ, עזרה, עזר.

— סִיַּעְתָּא דִשְׁמַיָּא*, עזרת האלהים.

סֶיָף*, ז, (ר׳ סֶיָפוֹת*), פרי המאחר בגדולו.

סַיִף*, ז, חרב, מאכלת; הריגה בחרב; 0מין צמח 1).

סַיֵּף*, פ״י, אבד וכלה, השמד והכרת; התרגל בשמוש כלי זין וביחוד בחרב. הִסְתַּיֵּף*, הִגמר, כלה (פֵּרות מן העצים).

סַיָּף* (ארמית: סַיָּפָא), ז, בעל חרב, איש מלחמה.

סֵיפָא*, ז, (ארמית), סוף, קצה, אחרית דבר; החלק האחרון של פסוק שבמקרא או של משנה; ת, אחרון; מאחר.

סֵיפוֹן0, ז, מין פרח 2).

סַיָּפִי*, ז, נושא חרב, איש מלחמה.

סִיקוֹס*, ז, משקל, מדה; גבול; סֶכר; בלימה על גבי צמחים.

סִיקוּר*, ז, סְכר, קנה הסֶּכר.

סִיקָר*, ז, (ר׳ סִיקָרִין*, סִיקָרִיקִין*), ריק ופוחז; שודד הרוצח את כל מי שמונעו ממעשיו; אחד מחבורות השודדים והרוצחים שהיו בארץ ישראל בימי מלחמות הרומאים.

סִיר, זו״נ, (סִירִים גם סִירוֹת), דוד, יורה, כלי לבשל בו; כלי לגרף אליו דשן וכיו״ב; קוץ, חוח; ענפי שיחים יבשים.

סַיֵּר*, פ״י, בקר את רעהו; פקוד איש נכסיו; חקור ובדוק.

סִירָה, נ, (ר׳ סִירוֹת, סִירָאוֹת*), אניה קטנה; *הקלפה הנמצאת בין ארבעת חלקי האגוז; קוץ, סבך קוצים; עגול העין שמסביב לבָבָה; מקום מֻקף וסגור; כלא.

---

1) סיף ирь, Schwertlilie, iris

2) סיפון мечеобразная лилія, Siegwurz (gladiolus communis).

סירה.

סִירוֹנִית*, ז, בתולת הים (באגדה) הצרה את הנוסע בים בשירתה והורגתו.

סִירִיקוֹן*, ז, משי.

סִירִיקִי*, ז, טוית המשי.

סַךְ, ז, המון עם, קהל; חֶסת כבוד(?); *מספר, סכום.

— סַךְ הַכֹּל°, סַךְ הַכּוֹלֵל°, ז, תכן, מספר כל ה־; מוצא דבר; מסקנה.

— סַךְ חֶשְׁבּוֹן°, ז, מספר לֹא מְדֻיק אך קרוב למספר הנכון ומשתמשים בו מפני היותו מספר כולל יותר (ב„שבעים נפש" תחת תשע וששים).

סֹךְ, ז, (כ׳ סֻכִּי), מעבה היער; סֻכה, אהל.

סכה* (סָכָה*, יִסְכֶּה*), פ״ע, רָאה, הבט.

סֻכָּה, נ, (ס׳ סֻכַּת־, כ׳ סֻכָּתִי, ר׳ סֻכּוֹת), אהל זמורות או קרשים; מדור מכסה בענפי עצים שיושבים בו בחג האסיף; מעבה היער; *שם של מסכת תלמודית העוסקת בהלכות הסכה וחג הסכות.

— סֻכּוֹת, נ״ר, חג האסיף.

סִכָּה*, נ, סיך, מחט עם גֻלה בראשה.

סֶכְוִי*, ז, תרנגל, שכוי.

סָכוּי*, ת, ברור; שקוף.

סִכּוּי*, ז, תקוה, תוחלת; הדבר שמחכים לו.

סִכּוּךְ*, ז, גג הסֻכה, מכסה; גדור, סיג; סִכּוּךְ; גדול צמח מטפס בהשתרגו בצמח אחר; פעלת הסוכך.

סְכוּכִית*, נ, זכוכית, חמר נתך שקוף ובהיר לשמשות החלונות ולכלים.

סְכוּכִית*, נ, דבר סוכך, צל.

סְכוּם*, ז, מספר הכל; מספר קבוע.

סִכּוּן*, ז, סכנה; העמדת דבר בסכנה.

סָכוּף*, ת, סובל צער.

סִכּוּף*, ז, צער.

סָכִי*, ת, (־שֶׁמֶשׁ), מי שאינו יכול להביט בשמש; מי שרואה שני דברים יחד, פוזל.

סִכְּיוֹן*, ז, מי שמתגעגעים לראותו.

סֻכִּיִּים*, ז״ר, בני אדם שוכני מערות, חורים.

סַכִּין*, ז, שכין, מאכלת, כלי להתך בו.

סכך (סַכֹּתִי, סַךְ, יָסֹךְ), פ״י, כַּסה, חפה, שים מכסה על־; הגן. סַכֵּךְ*, כסה, שים גג על־. סַכְסֵךְ, ר׳ סכסך. הָסֵךְ, סכוך; *ארוג. הֻסַּךְ, הֻכסה. הִסְתּוֹכֵךְ*, היה מְכֻסה בצל.

— הָסֵךְ אֶת רַגְלָיו, עשה צרכיו.

סככה.

סֹכֵךְ, ז, ר׳ סוכך.

סְכָךְ*, ז, גג הסֻכה; כסוי, מכסה.

סַכָּךְ*, ז, איש עוסק בעשית גגות.

סְכָכָה*, נ, מקום מכסה בגג נשען אל קיר או על עמודים; סבכי ענפים המצלִים; סכך.

סכל (סָכַל°, יִסְכֹּל°), הִסְכֵּל, עשה כסילות,

הוָאֵל. סִכֵּל, הִשחית, קלקל, אבד. הִסְכִּיל,
הִסכל. הִסְתַּכֵּל*, (בְּ־) התבונן היטב בדבר,
הבט; חשוב על־.
סָכָל, ז, (ר' סְכָלִים), כְּסִיל, חסר דעת, הסר
לב, (הפך: דכם).
סֶכֶל, ז, סִכְלוּת, נ, חסר לב, אולת, חסר
דעת (הפך: הכמה).
סכם* (סָכַם*, יִסְכֹּם*), פ"ע, גבול, פגוע
אל גבול; ערוך סך הכל מאיזה ענין או
דבר; חבר יחד. סִכֵּם*, ערוך סך הכל
מאיזה ענין או דבר; חבר יחד. הִסְכִּים*,
היה בדעה אחת עם־; הרצה ל־, אבה ל־.
סכן (סָכַן, יִסְכֹּן), פ"י, הועיל, היה לתועלת
ל־. הִסָּכֵן, היה בסכנה. סִכֵּן*, תת את
מי בסכנה, העמד אחד בחזקת סכנה; הספק
(מנות לעניים). סָכוֹן, היה נזהר בהונו.
הִסְכִּין, קבוע; היה רגיל ל־; הזהר בדבר.
הִסְתַּכֵּן*, הִסָּכֵן; התבלבל, טעה.
סַכָּנָה*, נ, האפשרות הקרובה כי תבוא צרה
או אסון.
— סַכָּנַת נְפָשׁוֹת*, נ, סכנת החיים,
חשש מיתה.
סִכְסוּךְ, ז, מריבה, ריב; טענות ותביעות בין
הנדונים.
סִכְסֵךְ, פ"י, סִבֵּךְ; עורר, גרה את־ ב־; השלח;
*הבהב, אחוז אש בדבר; הפגש והדחף
ב־; 0ערב אחד בשני. סֻכְסוּךְ*, היה פגום,
לא חלק. הִסְתַּכְסֵךְ0, הֵערב, התערב,
תעה, בוא במבוכה.
סִכְסָן*, ת, סכל, כסיל.
סכף*, פ"י, צער, ענה. הִסְכִּיף*, הרפה ידי
איש, הבא לידי התיאשות.
סכר* (סָכַר*, יִסְכֹּר*), פ"י, סתום, אטום,
סגור ומלא; חסום בעד מי נהר בזרמס.
הִסָּכֵר, הִסתם, המלא. סִכֵּר, מסור, סגור
ל־, הסגר. הִסְתַּכֵּר*, היה כלוא; היה סתום.

סֶכֶר0, ז, שער נהרות, מחסום למי נהר לדוג
דגים וכיו"ב; פקק, מסתמה; כדור קטן
במכונה הסותם פי נקב.
סַכָּר*, ז, עושה סכר למים; דיג.
סֻכָּר0, ת, מין חמר מתוק עושים אותו מחצב
או מסלקה.
סכת0 (סָכַת0, יִסְכֹּת0), הִסְכִּית, פ"ע, שמוע
והאזן, שים לב לשמע ולהבין; שתוק, החרש.
סַכְּתָה*, נ, סיך, סכה, מחט עם גלה בראשה.
סַל, ז, כלי עשוי מענפים או מקלפת עץ
לשאת בו איזה דבר, טנא; 0כלי עשוי
ממתכת בדמות סל ענפים.
ס"ל, ר"ת, סבירא ליה, היה סבור לו, השב.
(סלא) סָלוּא, הִשקל במשקל, בוא במשקל.
הַסְלֵא*, הכרע המשקל.
סלד* (סָלַד*, יִסְלֹד*), פ"ע, קפוץ לאחור,
סוג לאחור; הכוה ברותחים; 0חקה לתנועות
זולתו. סַלֵּד, קפוץ לאחור; *השתטח
והתחכך; חטם; 0רומם, הלל.
— חֹטֶם סוֹלֵד0, אַף סוֹלֵד0, ר' סולד.
סֶלֶד0, ז, שבח, תהלה, הלול.
סֶלָה, מ"ק, סמן הזמרה להורות על ההכאה
בתף; סמן להפסקה; *תה"פ, לעולם ועד.
סָלָה, סַלֵּה, פ"י, הכרע, השפל; תעב; רמוס.
סֻלֶּה, הכרע במשקל.
סִלָּו*, ז, שְׂלָו.
סִלּוּד, ז, שבח, הלול, תהלה.
סָלוּל*, ת, כבוש (דרך, ארח); צלול.
סִלּוּל0, ז, עשית דרכים, פעלת הסולל מסלה.
סְלוּלָה*, נ, סל קטן.
סַלּוֹן, ז, (ר' סַלּוֹנִים), סִלּוֹן, ז, (ר' סִלּוֹנוֹת),
קוץ, הוה; *צנור; קנה הצנור; תעלה; קלוח
מי רגלים; זרם אור.
סִלּוֹנָה, נ, קנה צנור.
סִלּוּף*, ר' סֶלֶף.
סִלּוּק*, ז, הליכה; הסרה, הרחקה; (־מן

הָעוֹלָם*, מיתה; ⁰סוף פסוק; חשבון, גמר חשבון; תשלום חוב; הפיוט לשתי הברכות הראשונות של תפלת שמונה עשרה.

— סִלּוּק דַּעַת*, אבדת כח הידיעה.

— דְּבָרִים שֶׁל סִלּוּקִים*, דברים קשים, דברים לגרש איש.

סלח (סָלַח, יִסְלַח), פ"ע, כפר, עבור על עון, נשוא עון. הִסָּלַח, התכפר.

סַלָּח, סַלְחָן, ז, מרבה לסלח, סולח תמיד, נושא עון.

סְלִיחָה, נ, העברה על פשע, כפרה, נשיאת עון.

— סְלִיחוֹת*, הפיוטים שאומרים אותם בימי צום ולפני הימים הנוראים.

סְלִיל*, ז, גליל עץ שעליו כרוכים חוטים; ⁰ברג, מסמר עשוי לולאות.

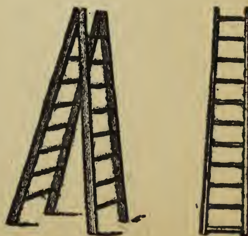
סְלִילָה*, נ, סל קטן.

סְלָיִם*, ז, נעל שיש לו רק הסוליה והוא נקשר בשרוך.

סְלִיק*, ז, סוף, קץ (בסוף ספר או מסכת תלמודית).

סלל (סַל, סָלַל, יָסֹל), פ"י, דרוך, רמוס; העק תחתיו; דוש; עשה דרך; הכה בתף (עשוי כעין סל); רומם, הלל. סוֹלֵל*, השתטח והתהכך כעין מעשה אונן של נשים.

סַלְסֵל, ר' סלסל. הִסְתּוֹלֵל, לחוץ, כבוש; התגדל על־.

סלמות.

סללה, ר' סוללה.

סֻלָּם, ז, (ר' סֻלָּמוֹת*), כלי לעלות בו עשוי משני מוטות ושלבים לעליה ביניהם; *מעלה, מדרגות.

— סֻלַּם הַקּוֹלוֹת⁰, (בשירה), מדרגת הקול.

— סֻלָּמָהּ שֶׁל צוֹר*, הסלעים הבולטים שעל חוף הים קרוב לעיר צור.

— סֻלָּמוֹת*, תפירות בבגד רחוקות זו מזו לחברו לפי שעה.

סַלְמַנְדְּרָא*, נ, מין לטאה שהאמינו הקדמונים כי אין האש שולטת בה.

סִלְסוּל*, ז, התנשאות, חשיבות; גאון; עשית תלתלים (בשערות); ⁰רעידת הקול המשתפך חליפות עלה וירוד (בזמרה).

סִלְסֵל, פ"י, הרם, הוקיר ערך דבר; *עשה קוֻצות תלתלים; השתפך ברעידת הקולות המתחלפים עלה וירוד (בזמרה); לטוף, חבוק והחליק בחבה.

סַלְסִלָּה, נ, סל קטן; זלזל, שריג גפן דק שהוא כתלתל.

סַלְסָלָה*, נ, מין ארג דק ומסלסל, מלמלה.

סֶלַע, ז, (ר' סְלָעִים), צור, חמר האבן המחבר לקרקע; חזק, תקף (בדבור המליצי); *מין מטבע כשקל הקדש שבמקרא; מטבע סתם; אבן משקל; משקל ידוע לפנים; אחת החרבורות העגלות שעל גב הנחש כקשקשי הדג; גוש עפר קשה.

— סְלָעִים*, אבנים.

סַלְעָם, ז, מין ארבה.

(סלף) סַלֵּף, עַקֵּם, עקל, עות; קלקל, נטה מדרך הישר.

סֶלֶף, ז, עוות, עקלקלות.

סַלְפִּיד*, ז, מין כלי זמר, חצוצרה.

סלק* (סָלַק*, יִסְלֹק*), פ"ע, עלה. סַלֵּק, הרחק, הסר הצדה; הרם קצה בגד הנגרר; הָמֵת; ⁰שלם חוב, גמר חשבון. הִסְתַּלֵּק,

הוסר, הֻבטל; סור הצדה התרחק; מות.

— סַלֵּק מֵעַל הַשֻּׁלְחָן*, הסר כל כלי האכל וכיו"ב מעל השלחן אחרי האכילה.

— קָא סַלְקָא דַעְתָּךְ*, היעלה על דעתך? האמנם תחשב.

— יָדָיו מְסֻלָּקוֹת מ־*, אינו מתערב בענין זה.

סֶלֶק*, ז, מין ירק שמשתמשים בעליו הפרוסים לחמיצה ושרשו נאכל מבֻשל או שלוק1).

סַלְקָנִית0, נ, מרק עשוי מסלק.

סֹלֶת, נ, (כ' סָלְתִּי, ר' סְלָתוֹת*), חלק הקמח הטוב; *מאכל או מאפה עשוי מסלת.

סלק.

סַלֵּת*, פ"י, הנף קמח בכברה להוציא הסלת.

— מְסֻלָּת*, נבחר, טוב.

סַלָּת*, ז, עושה סלת.

סַלְתָּנִית*, נ, מין דג קטן רך הבשר הנאכל מלוח 2).

סַם, ז, (ר' סַמִּים), אבקת צמח בשם; מין אבק או מרקחת לרפואה; מין אבקה לצביעה; 0אבקה שהֻמסוה בנוזלים; רפואה; ארס, רעל.

— סַם הַמָּוֶת*, רעל הממית.

סמא, ר' סמה.

סַמָּאֵל*, ז, שם שר השדים; השטן, היצר הרע ומלאך המות.

סַמְבַּטְיוֹן0, ז, שם נהר אגדי הזורק מתוכו כל ימי השבוע אבנים ובשבת הוא נח.

סְמָדַר, ז, התחלת התהוות הפרי (בגפן) אחרי נפילת הנִצה.

(סמה*) הִסָּמֵה*, הִסָּמֵא*, היה עִור. סַמֵּה*, סַמֵּא*, עַוֵּר, עשה לעִור. הִסְתַּמֵּה*. הִסְתַּמֵּא*, היה לעִור; עשה עצמו כעִור.

1) סלק свекла, Mangold, bettrave, beet.

2) סלתנית сардинка, Sardine

— סַמֵּה עֵינַיִם*, רמה, הַראה לעיני אחרים כטוב וכחכם, התהדר בשוא.

סָמוּי*, ת, עִור, מֻכה בסנורים; נעלם, נסתר.

סִמּוּי*, ז, עשיה לעִור, עוּור.

סָמוּךְ, ת, עומד חזק וקים; בטוח, נשען על־; *קרב ל־.

— סְמוּכוֹת*, נ"ר; עמודים; משענות הכסא או הספה וכיו"ב; חתיכות עור ששמים בקב הקטע תחת שוקיו.

— סְמוּכִין*, ז"ר, באור איזה קֶטע מספר על ידי הקטע הסמוך לו.

סָמוּק*, ז, אדמימות; בשר אדם.

סִמּוּר0, ז, תקיעת מסמר.

סִמְטָה*, נ, (ר' סִמְטָיוֹת*), רחוב קטן; דרך צרה, משעול; דוכן לממכר סחורה במקום השוק תחת שדרת עמודים; מכה קטנה מלאה לח, שחין פורח.

סְמִיד*, ז, (ארמית: סְמִידָא*), סלת, קמח נקי ומשֻבח; האבק המפרה של הפרחים.

סַמְיוּת*, נ, עִוָּרון.

— סַמְיוּת הַלֵּב*, טפשות, סכלות.

— סַמְיוּת עֵינַיִם*, אחיזת עינים, רמאות.

סָמִיךְ*, ת, עבה, קרוש, מוצק.

סְמִיכָה*, סְמִיכוּת*, נ, פעלת הסומך על־; קִרבה; דבקות דבר לדבר; השענות על הצד בישיבה, הסבה; אשור איש למשרה או לשם כבוד („רַבִּי"); הקדשה על ידי שימת היד על הראש; שימת היד על הקרבן.

— סְמִיכוּת0, (בדקדוק), דבקות שם לשם שאצלו.

סָמִיר*, ת, בולט; סָמָר.

סמך (סָמַךְ, יִסְמֹךְ), פ"י, תמוך, סעוד; בטוח על־; אַשר איש לכהונה או למשרה בשימת יד עליו; שים יד על ראש הקרבן לפני שחיטתו; קרוב אל־; *הדק, כבוש (עפר תחוח); השען על־; אכול על שלחן־;

עשה סמוך וקרוש. הִסָּמֵךְ, הִשָּׁעֵן, הִתָּמֵךְ; בטוח; *היה קרוב, היה סמוך; קבל רשות לכהן באיזה משרה או רשיון להקרא בשם כבוד. סַמֵּךְ, סעוד, תמוך; *הַמחה אצל־. הַסְמִיךְ*, הדק, כבוש (עפר תחוח). הִסְתַּמֵּךְ*, הִסמך, הִתמך.

סְמָךְ*, סֶמֶךְ*, ז, משען, מסעד; פסוק מן התורה שסומכים עליו באיזה דרש.

— בֶּן־סֶמֶךְ0, (בַּר סַמְכָא*), מי שיכולים לסמך עליו, לבטח בו.

סֹמֶךְ*, ז, עבי גוף.

סָמֶךְ* נ, האות החמש עשרה של האלפא ביתא העברי (ס).

סֵמֶל, סֶמֶל, ז, צלם, דמות של דבר, תבנית דבר למשל ולמופת; תבנית מביעה איזה רעיון רוחני או מפשט.

סְמָל*, ז, (ר׳ סְמָלִים*), סמרטוט, בלוי בגד.

סִמְלוֹן*, ז, עץ כפוף המושם בצואר הבהמה, ובנקבים שבראשו בשני קצותיו עוברים שני קצות העֹל, והוא כלו כרוך בסמרטוטים ובחבלים למנע פצעים מצואר הבהמה; 0על הסוס עשוי מעור ואליו מחברים את מוטות העגלה.

סַמֵּם0, פ״י, המת בסם מות.

סְמָמִית*, נ, עכביש, שממית; מין לטאה.

סַמְמָן*, סַמָּן*, ז, סם; אבקת צבע; סם רפואה; מין אבקת בשם.

(סמן) הִסָּמֵן, היה מצֻין ומגבל. סַמֵּן*, שים סִמן ואות לצין דבר.

סִמָּן*, ז, אות, ציון, תו לצַין דבר; ציון להבדיל בין דבר לדבר; ציון שעל ידו מכירים זכות הדבר (במציאות אבדה); חתימה; (בשחיטה), הגרגרת ובית הבליעה.

— סִמָּן טוֹב*, סִמָּן יָפֶה*, סִמָּן רַע*, סִמַּן בְּרָכָה*, סִמַּן קְלָלָה*, אות ומופת למה שיבוא בעתיד.

— סִמָּנֵי בְהֵמָה וכיו״ב*, סמנים להכיר בם את הבהמה הכשרה.

— סִמָּנֵי נַעֲרוּת* או בַגְרוּת*, סמנים בגוף להכיר בם מתי נעשה הילד לנער, והנער לבוגר.

— וְסִמָּנָא*, וְסִמָּנֵיךְ*, סמנים מלאכותיים לזכר על ידם איזה דבר.

סִמָּנִיּוֹת*, נ״ר, (ביחיד סִמָּנִית*), סמנים שבתורה, לפני פסקה ולאחריה כעין נון הפוכה וכיו״ב; 0סמן לפני התחלת דבור איש מובא בתוך הרצאת דברים ולאחריו („—״).

סִמְפּוֹן*, ז, (ר׳ סִמְפּוֹנוֹת*), קנה חלול בְרֵאָה להחזקת האויר; אחד צנורות הדם המתפשטים בראת החי; אחד גידי הדם; חליל כפול; (בשטרות) תוספת בסוף שטר; חוזה, שטר חוזה; שטר שבו נזכרים תנאים אחרים מהשטר העקרי; תנאי שבגללו אפשר לבטל חוזה.

סִמְפּוֹנְיָה*, נ, ר׳ סומפוניה.

סמר (סָמַר, יִסְמַר), פ״ע, היה קשה וקפוא; *חבר במסמרות. סַמֵּר, הצב כמו מסמרים; *תקוע מסמרים ב־. סֻמּוֹר*, הֻדבק במסמר; המלֻ: במסמרות.

סָמָר, ת, בעל שער קשה, ששערותיו עומדות כמסמרות.

סְמַרְטוּט*, ז, סחבה, חתיכה של בגד קרוע ובלוי.

סְמַרְטוּטָר*, ז, סוחר בסמרטוטים; מאסף סמרטוטים.

סנאי.

סַמַרְמֹרֶת*, נ, רעד הגוף, חלחלה, רטט.

סַמְתֵּר*, פ״י, חבוש תחבשת.

סַמְתָּר*, ז, מין תחבשת לעצר הדם.

ס״נ, ר״ת, סכנת נפשות.

סֵן*, ז, שן, עֹקץ שנון.

סְנָאִי0, ז, מין חיה קטנה ממשפחת היונקים

הגרה בין ענפי העצים 1).

סַנְבּוּט*, ז, כסוי ראש של נשים, כעין תכשיט שקשוריו יורדים עד הלחיים.

סַנְבּוֹל*, ז, השתתפות אנשים בסעודה שכל אחד מביא חלקו; ר' סבלת.

סַנְדָּל*, ז, (ר' סַנְדָּלִים*), נעל, כסוי הרגל; נעל על פרסת הרגל של בהמה; כן, בסיס שיש בו חלל; מין דג הים דק ורחב; מין נפל שנתמעך בבטן אמו ונעשה שטוח כרגו; 0נעל המרכב מסול ופתחה המכסה רק את הצד הקדמי של הרגל.

— סַנְדְּלֵי קֶרַח0, סנדלים של ברזל שמחליקים בהם על הקרח.

— סַנְדָּל שֶׁל סַיָּדִים*, כסוי הכף בנעל עץ להעבירו על הסיד של הסיד להחליקו.

סַנְדְּלָר*, ז, עושה סנדלים; תופר נעלים.

סַנְדָּק0, ז, האיש האוחז את הילד על ברכיו בשעת המילה.

סַנְדָּר*, ז, מין עץ שקלפתו לבנה.

סְנֶה, ז, (ר' סְנָאִים*), סבך קוצים.

— סְנֶה מַעֲרָבִי0, ז, מין שיח ופריו אדם וטוב הריח 2).

סַנְהֶדְרִי*, סַנְהֶדְרִין*, נ, (ר' סַנְהֶדְרִיּוֹת), בית דין הגדול בישראל בימי הבית השני; אספת זקני העם וראשיו.

— סַנְהֶדְרִין*, שם מסכת תלמודית.

— סַנְהֶדְרִין גְּדוֹלָה*, בית דין של אחד ושבעים חברים.

— סַנְהֶדְרִין קְטַנָּה*, בית דין של שלשה ועשרים חברים.

סְנוּנִית*, נ, מין עוף קטן, דרור.

סְנוּק*, ז, עיפות.

1) סנאי белка, Eichhörenchen, écureuil, squirrel.

2) סנה מערבי малина, Himbeerstrauch, framboisier, raspberrybush.

סְנוֹקֶרֶת*, נ, הכאה באגרוף.

סנונית.

סַנְוֵרִים, ז״ר, עִוָּרוֹן; חלי של שממון, רואה ואינו יודע מה רואה.

סנט*, (סָנַט*, יִסְנֹט*), פ״ע, (בְּ־), הכעס, הרגז, הַרעם.

סַנְטֵר*, ז, קצה הפנים, חלק הפנים הבולט שתחת השפה התחתונה.

סַנְטָר*, ז, שומר; משגיח, מפקח על הגבולים.

סַנֵּיגוֹר*, ז, מליץ טוב, מלמד זכות במשפט (הפך: קַטֵּיגוֹר).

סַנֵּיגוֹרְיָה*, סַנֵּיגֹרֶת*, נ, פעלת המליץ טוב, המלצה, בקשה להצדיק את־.

סְנִיף*, ז, חבור של דבר קטן לגדול ממנו; הוספה, תוספת; עמוד; חלק מדבר; פרק ב־; 0חלק של בית מסחר או של אגדה או של מוסד המסתעף מהם שלא במקום מרכזם.

(סנן*), סַנֵּן*, זקוק נוזל על ידי כלי שבתחתיתו נקבים דקים מאד או דרך אריג; זקוק וצרוף מתכת. סֻנּוֹן*, היה זקוק וצרוף. הִסְתַּנֵּן*, הִסְתּוֹנֵן*, היה זקוק וצרוף.

סַנְסַן, ז, (ר' סַנְסִנִּים), לולב התמר, כפת תמרים.

סנף* (סָנַף*, יִסְנֹף*), פ״י, עשה כעין סניף; חבור וטפל דבר קטן לגדול או לדברים מרבים להמנות אתם.

סְנִפּוֹן*, ז, דבר מחבר לַשני מיצירתו; רשת עורקי הדם בריאה.

סְנַפִּיר, ז, כנף המשוט לדג, ר' דג.

סנק* (סָנַק*, יִסְנֹק*) סַנֵּק*, פ״י, סַלק,

המטה הצדה, העבר ממקום למקום; צבור
או מלא בדהיקה וכבישה.
סְגָר*, ז, אפוד, פרגוד של אשה.
סָס, ז, תולעת קטנה המכלה את הצמר[1].
ס"ס, ר"ת, סוף סוף; ספק ספיקא.
סַסְגּוֹנִית*, נ, מין מחלת חֹם שהגוף מתכסה
בה בכתמים אֲדֻמים.
סִסְמָה*, נ, אִמרה לאות.
ס"ע, ר"ת, סדר עולם; סדר עבודה.
סעד (סָעַד, יִסְעַד), פ"י, תמוך וחזק; עזור;
אכול; כלכל, זון, הַשׂביע. הִסָּעֵד*, הִסמך,
השען. סַעֵד*, עזור.
— סָעוֹד לֵב, חזק הלב במאכל, אכול.
סַעַד*, ז, עזרה, תמיכה.
סְעָדָה*, נ, ר' סעודה.
סעה, ר' סועה.
סָעוֹד*, ז, סעודה, משתה.
סְעוּדָה*, נ, משתה (ביחוד בישיבת קרואים);
מה שאוכלים בפעם אחת.
— סְעוּדָה מַפְסֶקֶת°, נ, הסעודה האחרונה
שלפני צום.
סָעִיף, ז, (ר' סְעִיף, ר' סְעִיפִים), ענף המתפצל
לפצילים דקים; נקיק בסלע, בקיע; *חלק
או פסקה מִפּרק, מִסְּמָן.
סָעַל*, ז, נשירת השערות (?); תרופה (?).
סע"מ, ר"ת, סעודת מצוה.
(סעף) סָעֵף, כרות ושבור (ענפים). הִסְתָּעֵף°,
התחלק לענפים; השתלשל, התפצל דברים
ומְשנים שונים מדבר ומְמֻשך אחר.
סָעֵף, ת, המפכפך, שאינו חזק בדעתו.
סָעֵף, ז, (ר' סְעִפִּים), ענף, בד; מחלקה,
פלֻגה, כתה; סף (?).
— פָּסֹחַ עַל שְׁתֵּי הַסְּעִפִּים, נטה
בדעתו הנה והנה ולא לעמד חזק בדעתו.
סְעַפָּה, נ, ענף, בד.

[1] סס моль, Motte, teigne, moth

סער (סָעַר, יִסְעַר), פ"י, רעוש, נעוש, הטה
בסבת רוח חזקה; רגוז; *בקר חולה. הִסָּעֵר,
התרגז, התרגש. סָעֵר, הפץ ופזר; נדוף
הלאה. סֹעוֹר, היה פזור, הִנדף, הרחה
הלאה. הַסְעֵר*, סָעֵר.
סַעַר, ז, סְעָרָה, נ, רוח חזקה, סופה.
סַעְרָן*, ת, שָׂעִיר, בעל שער רב.
ס"פ, ר"ת, סוף פסוק.
סַף, ז, (כ' סִפִּי, ר' סִפִּים, גם סִפּוֹת), אגן,
כוס, בזך; מפתן הפתח; חלל הפתח.
סֵף*, ז, (ר' סִפִּים*), אבן רָצוּף, אבן גזית.
ספג* (סָפַג*, יִסְפֹּג*), פ"י, ינוק ובלוע אל
תוכו (נוזל); יבש, נגב בספוג; קבל מכות,
לקה. סַפֵּג*, בלוע אל תוכו ויבש ונגב.
הַסְפֵּג*, מרוח ויַבש. הִסְתַּפֵּג*, מרוח את
בשרו במטפחת להתיבש; התכוץ כספוג הכבוש.
— סָפוֹג בָּשָׂר*, שפשף בשר במלח
למלחו.
— נְיָר סוֹפֵג°, ניר הבולע אל תוכו את
הדיו מניר אחר ומיַבשו.
סֶפֶג*, ז, פעלת הספג והמיַבש.
סַפָּג*, ז, משרת בבית המרחץ המנגב א
גוף הרוחץ במגבת.
סְפָּגָן*, ז, מין עֻגה ספוגית מלאה נקבים.
ספד (סָפַד, יִסְפֹּד), פעו"י, (לְ־, עַל־), בכה,
קונן עַל־ (ביחוד על מֵת). הִסָּפֵד, היה
נספד, הערך קינה על־ (ביחוד על מת).
הַסְפֵּד*, דרוש דרשת אבל על מת, ספר
בשבח המת.
סַפְּדָן*, ז, יודע להספיד, שדרכו להספיד.
ספה (סָפָה, יִסְפֶּה), פעו"י, כלה, אבוד,
כַּלה, אַבד, השחת; גרוף וסַלק; הוסיף,
הַרבה; *תת חלק בסעודה; השתתף באכילת
סעודה. הִסָּפֵה, כלה במקרה ביחד עם
אחרים העומדים לכלות; הֵאסף, הומת; הִתפש
והֵאחז. הַסְפֵּה, אסוף וקבץ יחד, הוסיף.

סַפָּה, נ, מטה לשבת עליה.

סְפוֹג*, ז, מין צִמְחֵי הנמצא בים, ישמש להתרחץ בו; סמרטוט.

— סְפוֹג צֶמֶר*, פקעת או חתיכת צמר סופגת.

ספוג.

סִפּוּג*, ז, שאיבת לחות ע״י ספיגה; נגיבה בספוג, פעלת הסופג.

סְפוֹגִי⁰, ת, שתבנית ספוג לו, שתכונת סְפוֹג לו.

סְפוֹגִיּוּת⁰, נ, תכונת הספוג.

סְפוֹגְנִי*, ת, רך ותפוח כספוג.

סָפוּן, ת, טמון, צפון; קבור; שיש לו תקרה; *חשוב, נכבד.

סְפוּן*, ז, סבון, בורית.

סִפּוּן, ז, צפוי בית, תקרה; ⁰מכסה האניה.

סְפוֹף*, ז, סל, טנא; פֵּרות מאֻחרים; עוללות.

סִפּוּק*, ז, מה שמספיק; מה שמוטל בספק; אפשרות, די יכולת; המצאת מה שדרוש; כֹּה מספיק; חבור; סֻבִּין מערבים עם קמח; פעלת הסופק כפיו.

סִפּוּר*, ז, פעלת המְסַפֵּר; מִספר מעשה שהיה; ידיעת מעשה שהיה; מעשיה; חבור על מעשה שהיה או רומה למעשה שהיה; עריכת דבר מקרה לפרטיו; גזיזת השערות.

סְפוֹרָה, נ, (ר׳ סְפוֹרוֹת), מִספר; גבול, קצב.

סִפּוּרִי⁰, ת, בדרך ספור.

סְפוֹת*, נ, תנור שיוצקים בו כלי זכוכית.

ספח (סָפַח, יִסְפַּח), פ״י, חבר, טפל אל עִקר, הוסיף על־. הִסְפֵּחַ, התחבר אל־, היה נספח ל־. סַפֵּחַ, הוסיף, הצמד; *השתפך, שטוף ועבור (נהר). סֻפֹּחַ, התחבר והתאסף. הִסְתַּפֵּחַ, התחבר, התאחר, התדבק.

סָפַח*, ז, (ר׳ סְפָחִים*), ספיח.

סַפַּחַת, נ, נגע בעור הבשר.

סָפִיחַ, ז, צמח שדה העולה וצומח מאליו בלי זריעה וחרישה מהגרעינים שנפלו בעת הקציר; מֵי מטר סוחף.

סְפִינָה, נ, אניה; מכסה האניה.

סְפִיקָה*, ר׳ ספקה.

סַפִּיר, ז, מין אבן טובה[1].

סַפִּיר*, ז, מין צמח ממשפחת הפולים, שקוראים לו היום בא״י בשמו הערבי נהיט[2].

סְפִירָה*, נ, מספר, פעלת המונה והסופר; ספור דברים; עגול; כדור משחק; תספרת, גזיזת השער.

— סְפִירַת הָעֹמֶר*, הימים שבין פסח לשבועות.

— עֶשֶׂר סְפִירוֹת⁰, (בקבלה), עשר אצילות נאצלות מ„אין־סוף", (האלהים) בהשתלשלות זו מזו והן: כתר, חכמה, בינה, גדולה, גבורה, תפארת, נצח, הוד, יסוד, מלכות.

סְפִירוּת*, נ, כתיבה, רשימת דברים בכתב.

סֵפֶל, ז, קערה, אגן, כלי לשאת בו נוזלים וכיו״ב; כלי שטוח לשאת עליו כֵּלים; *ספסל.

סַפְלוּל⁰, ז, מין פרח[3].

ספן (סָפַן, יִסְפֹּן), פ״י, כסה (תקרה), סכוך, צפה; הסתר, טמן; *כבד וחשוב, הוקיר.

סִפֻּן, ר׳ ספון.

סַפָּן*, ז, נוהג אניה; איש רגיל ללכת בספינה תדיר.

סַפְסוּף*, ז, תאנה אפילה המתבכרת בסוף הקיץ; פרות אפילים; ⁰מריטה בקצה האצבעות.

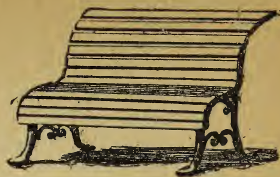
---

1) ספיר Сапфиръ, Saphir

2) ספיר Стручечникъ, Kichererbse, poischiche, chick-peo (cicer-arietinum).

3) ספלול кирказанъ, Osterluzei, aristoloche, aristolochia.

סַפְסָל*, ז, מושב כעין כסא ארך לישיבת אנשים אחדים.

ספסל.

סִפְסֵף*, פ״י, מרוט קצה השערות באצבעות; כרות קצה דבר; 0מרוט בקצה האצבעות.

סַפְסָר*, ז, איש הבינים, סרסור; ממחה בעסקים; 0איש עוסק בעסקים מְסֻפקים.

סִפְסֵר0, פ״ע, עסוק בעסקים מספקים.

סַפְסָרוּת0, נ, פעלת איש הבינים; התעסקות בעסקים מספקים.

(ספף) הִסְתּוֹפֵף, עמוד על הסף, ישוב במבוא הפתח.

ספק (סָפַק, יִסְפֹּק), פ״י, הלום, הכה; מחוא כפים; התחרט; הַמצא הצֹרך. סַפֵּק*, הגש, המצא מה שדרוש; חרוז (פנינים וכדומה) על־; קשור; הרכב עץ; עורר ספק בלב־; הטל ספק, לא ידוע על ברור; הכה כף, מחוא. סֻפּוֹק*, היה בספק. הִסְפֵּק*, הצלה, השכל בדרכיו; היה די, הִמצא למדי; הַמצא ל־; היה בכֹח לעשות דבר; היה די זמן לעשות דבר; תת יכֹלת ואפשרות; תת די זמן; שטוף ועבור. הִסְתַּפֵּק*, מעוס, קבל הנאה מדבר; שמוח בחלקו; היה בספק.

— לֹא הִסְפִּיק לְ־, עַד שֶׁ־*, עוד טרם־ והנה־.

סֵפֶק*, ז, (כ׳ סִפְקִי*), צֹרך, מה שדרוש ל־; אפשרות.

סָפֵק*, סֶפֶק, ז, (ר׳ סְפֵקוֹת*), שֹׁפק, לא אמון, דבר שאינו ברור ותלוי באפשרות, אפשר הן ואפשר לאו, מצב הרוח בעת שיש לו לאיש יסוד לחשב כי איזה דבר אינו נכון ואינו ברור.

סְפֵקָה*, נ, סָפק; אפשרות, די כח; דבר שיש איזה ספק בנוגע לו.

— סְפֵק סְפֵקָה*, ספק רחוק מאד.

סְפֵקוּת0, נ, ספק, מצב המטיל ספק בדבר (הפך: וַדָּאוּת).

סְפֶקְלַרְיָה*, נ, מראה, ראי; שמשת החלון.

סַפְקָן0, ז, מטיל ספק בדברים ידועים.

סַפְקָנוּת0, נ, הטלת ספק בדברים ידועים, טבע הספקן.

ספר (סָפַר, יִסְפֹּר), פ״י, מנה, הגבל חשבון; כתוב; חרות אותיות. הִסָּפֵר, הִמנה, בוא במספר. סַפֵּר, מנה, הגבל חשבון; הצע דברים, ערוך דבר מקרה לסדריו ופרטיו; פרסם; עשה צח כספיר; *דבר סרה, דבר רעה, הוציא שם רע; גזוז, גלח; שמש המטה. סֻפּוֹר, הֵערך דברי מקרה. הִסְתַּפֵּר*, גלח, גזוז שערותיו.

סֹפֵר, ר׳ סופר.

סֵפֶר, ז, (כ׳ סִפְרִי, ר׳ סְפָרִים), עוֹר; מגלה כתובה; מכתב, אגרת; שטר; גליונות כתובים או נדפסים מחברים יחד; מלאכת הכתב וקריאתו; *ספר התורה.

— יוֹדֵעַ סֵפֶר, מְלֻמד.

— סֵפֶר הַיַּחַשׂ, ז, ספר דברי ימי משפחות לתולדותיהן.

— סֵפֶר הַמִּקְנֶה, ז, שטר מכירה או שטר קניה.

— סֵפֶר כְּרִיתוּת*, ז, גט, שטר שלוחים לאשה.

— סֵפֶר יְצִירָה0, ספר קבלה עתיק, מְיֻחס לאדם הראשון.

סְפָר, ז, מנין העם, פקודי העם; *גבול; עיר עומדת על הגבול; חוף הים.

סְפָּר*, ז, מגלה וגוזז שערות אנשים; מלמד מקרא לתינוקות.

סַפְרָא*, ז, סופר, כותב.

סִפְרָא* (סִפְרָא דְבֵי רַב*), ז, תורת כהנים, ספר מדרש הלכה לספר ויקרא.

סִפְרָה, נ, ספר, דברי ספר; 0אות המציַן מספר ידוע.

סְפִרוֹת, ר׳ ספורה.

סִפְרוּת0, נ, דברי ספר; ידיעת ספר; קבוצת הספרים בכלל; קבוצת ספרי מקצוע אחד.

סַפְרוּתָה*, נ, משרת ההוראה.

סִפְרוּתִי0, ת, דבר שיש בו טעם ספרות.

סִפְרֵי*, ז״ר, שם של שני הספרים של מדרשי ההלכות לבמדבר ודברים.

סִפְרִיָּה0, נ, בית עקד ספרים, ביבליאותיקה.

סַפְרָן*, ז, סופר, מזכיר; 0כותב ספורים; מנהל ספריה, ראש בית ספרים.

סַפְּרָנוּת0, נ, כתיבת ספורים.

ספת* (סָפַת*, יִסְפֹּת*), פ״י, טבול; כבוש במלח; משוח ומרוח; הַאכל, פטם; כרות ולקוח חלקים הלקים.

ס״ק, ר״ת, סעיף קטן.

סַק*, ז, מין בגד בלי שרוּלים הדומה לשק; אריג עבה וגס שעושים ממנו שקים.

(סקב*) הִסְקֵב*, פ״י, גרוד ושפשף עד כדי להעלות הבורה.

סַקָּאִי*, ר׳ סַקָּי.

סְקוּפָּה*, נ, מפתן.

סַקָּי* (סַקָּאִי*), ז, תופר שקים.

— מַחַט שֶׁל סַקָּאִים*, מחט גסה שתופרים בה שקים.

סְקִילָה*, נ, רגימה, הכאה באבנים משלכות, השלכת אבנים על־ להמית.

— בֵּית הַסְּקִילָה*, ז, המקום שממנו היו משליכים את הנסקלים למטה וסוקלים אותם.

סְקִירָה*, נ, מבט, שימת עין; מספר, מניה.

סקל (סָקַל, יִסְקֹל), פ״י, רגום באבנים, זרוק אבנים להמית. הִסָּקֵל, הֵרגם באבנים למות.

סַקֵּל, סקול; הסר אבנים ממקום לנקותו מהן. סֻקּוֹל, הִסקל.

סְקַלִידָה0, נ, רג גדול טורף בים, כלב הים, ר׳ שם.

(סקף*) סַקֵּף*, פ״י, ספוק כפים; השלך דבר על דבר. הִסְתַּקֵּף*, התנפל; חול, קרה.

סקר* (סָקַר*, יִסְקֹר*), פ״י, צבוע, משוח; הבט, התבונן, שים עין אל־. הִסָּקֵר*, הִבחן במבט עין; קפוץ. סַקֵּר*, קרוץ בעינים, רמוז; צבוע בסקרא.

סִקְרָא*, נ, צבע אדם; כחול אדם לעינים; מין עפר אדם שצובעים בו.

סַקְרָא*, ר׳ סוקר.

סִקְרָה*, ר׳ סקרא.

סַקְרָנוּת0, נ, תַּירנות, התשוקה לדעת כל מה שנעשה.

סַקְרָנִי*, סַקְרָנִי*, ת, תַּירן, שחפץ לדעת הכל.

סַר, סָר, ת, מלא רגז וכעס; מתיאש, מְדכא; חרל, נפסק; הסר; משחת.

— רוּחַ סָרָה, רוח כהה, רוח נעצבת.

(סרב*) סָרֵב*, פ״ע, השב פנים; מאן, לא חפץ; (־ב־), הַעתר, הפצר, בקש.

סָרָב, ז, קוץ דוקר ומכאיב.

(סרבל*), סָרְבּוֹל*, פ״ע, היה בעל בשר עבה ושמן.

סַרְבָּל*, ז, מכנסים רחבים.

סַרְבָּן*, ז, עקשן, מי שמעמיד על רעתו ואינו נוח לעשות רצון אחרים; טרחן, מפציר ומאיץ.

סַרְבָּנוּת*, נ, סֵרוב, טבע הסרבן, קשיות ערף.

(סרג*) סָרַג*, קלוע, עשה מעשה עבות; פסוח על־; עשה דבר לא כסדרו; גרוע.

הִסְתָּרֵג*, היה מסֹרג.

סֶרֶג0, ז, אֻכף הסוס.

סָרָג*, ז, עושה אכפים לסוסים; עושה מקלעות, קולע.

סֶרֶג*, ז, חַיִץ מעשה שבכה.

סִרְגּוּל*, ז, עשית קוים בסרגל; קנה לעשות בו קוים ישרים, בַּן.

סַרְגִּיד*, ז, קצה המפתח שבו השנים, סין.

סַרְגֵּל°, פ"י, עשה קוים ישרים בעפרון או בדיו וכדומה על גליון, שרטט.

סַרְגֵּל*, ז, קנה לעשות בו קוים ישרים, בַּן.

סרד* (סָרַד*, יִסְרֹד*), פ"י, עשה מעשה רשת בצנרה, צנר.

סָרָד*, ז, עושה רשתות; קולע סרדות.

סְרָדָה*, נ, כלי עשוי מעשה רשת.

סַרְדְּיוֹט*, ז, (ר' סַרְדְּיוֹטוֹת*, סַרְדְּיוֹטִין*), שר צבא, ראש הצבא.

סָרָה, נ, נטיה, נסיגה; שוא, שקר.

סַרְהֵב*, פ"י, האץ ב־, הַפצר.

סַרְהֲבָן*, ז, סרבן.

סֵרוּב*, ז, מאון, קשיות ערף; אמירה: לא; לא הסכם, לא הֵאות.

סֵרוּג*, ז, קליעה, עשיה מעשה עבות; דלוּג, פסיחה על־; השמטת דברים ב־.

— סֵרוּגִין*, בְּסֵרוּגִין*, חליפות, בפסיחה על־, לא כסדר.

סְרוֹד*, ז, ר' סְרָדָה.

סָרוּחַ, ת, משתרע; *מְדֻלדל למטה; סריס; מבאיש, מעלה סרחון.

סֵרוּחַ*, ז, דבר מסריח ונותן ריח רע; ריח רע.

סֵרוּס*, ז, כריתת האשך לזכר; הפיכת הסדר והריסותו.

סֵרוּף*, ז, שרפה.

סָרוֹק*, ז, סורק פשתן, עוסק בסריקת פשתן; מוכר פשתן סרוק.

סָרוּק*, ת, ריק; בטלן; דבר שסרקו אותו (פשתן, צמר).

סרח (סָרַח, יִסְרַח), פ"ע, השתרע בהעדפה יתרה, התפשט; התמודד; הגרר; הִדַּלְדֵּל למטה; *העלה באש, באוש; (־על־), חטוא, פשוע; שרוּט. הִסָּרַח, הִסְּרַח, הִסֵּר, היה מקלקל; *החל להעלות ריח רע. הִסְרִיחַ*, תת ריח רע ל־; העלה באש, באוש; התקלקל.

סֶרַח, ז, קצה מִיֻתר התלוי ויורד; °שֹׁבֶל, קצה שמלה הנגרר בארץ.

סִרְחוֹן*, סָרְחָן*, ז, באש, ריח רע, צחנה; חטא, עון.

סַרְחָן*, ז, חוטא.

סרט* (סָרַט*, יִסְרֹט*), פ"י, שרוט; חרות. הִסָּרֵט*, הפצע בשריטה. סָרֵט*, שׂרוט, חרות; עשה כתבת קעקע. הִסְתָּרֵט*, הִסרט.

סֶרֶט*, ז, חבל קצר, יתר, תקוה; רצועת אריג צר וארוך לעשות בו קשורים.

סִרְטָא*, ז, (ארמית), שֶׂרֶט.

סִרְטוּט*, ז, סרגול, עשית קוים ושרטוטים על הגליון וכיו"ב.

סרטון, ר' שרטון.

סַרְטָן*, ז, מין חי קטן הגר במים[1]; אחד המזלות בככבי השמים; °שם מחלה של מכה המתפשטת בגוף.

סרטן.

סָרִי*, ז, סרחון.

סָרִי*, ת, מסריח, מבאיש.

סָרִיג*, ז, סְרִיגָה*, נ, סבכה, מעשה רשת; סֹרֶג, סבכה מברזל לחלל חלון וכיו"ב.

סְרִיגוּת*, נ, מעשה סֵרוּקִין.

סָרִיד*, ז, סְרִידָה*, נ, כלי עגל שטוח

[1]) סרטן рак, Krebs, écrevisse, crab.

עשוי מקלעת קש למוכרי ירקות ופרי או לאופים להניח עליו את הירקות או הלחם.

סְרִיָּה*, נ, סרי, סרחון, באֹש, ריח רע.

סִרְיוֹן, ז, (ר׳ סִרְיוֹנוֹת), מגן, שריון, מחסה להגן מחרב וחצים.

סְרִיטָה*, נ, שריטה, שרטת, גדידה, חתך בבשר.

סְרִיכָה*, ר׳ סִרכה.

סָרִיס, ז, (ס׳ סְרִיס, ר׳ סָרִיסִים, סְרִיסֵי, גם סָרִיסֵי), זכר שעקרו את אשכיו; שר, נאמן בבית המלך; פקיד על בית נשי המלכים והשרים.

סָרִיס*, ת, עָקר, שאינו מוליד (חי או צמח).

סָרִיק*, ז, מין מאפה תנור בשמן ובסֻכר.

סָרִיק*, ת, ריק, פוחז.

סְרִיקָה*, נ, פעלת הסורק והגורד במסרק.

סָרָךְ*, ז, הרגל, מנהג; חקוי.

סַרְכָא*, סַרְכָּן*, ז, מושל, שר גדול.

סִרְכָה*, נ, דבוק; דבוק אונות הָרֵאה האחת לשניה; סמן מחלה בראה; הרגל.

סַרְכָּן*, ר׳ סרכא.

סֶרֶן, ז, (ר׳ סְרָנִים), שר, פקיד, נגיד (בארץ פלשתים לפנים).

סֶרֶן, ז, יד האופן, מוט שהאופן סובב עליו.

(סרס*) סֵרֵס*, פ״י, עקור ממקומו; עקור את האשכים לזכר; עשה בסרוגין; החלף ושנה את הסדר. הִסְתָּרֵס*, הֵעקר מזכרות; הֵהרס, הֵעקר.

סֹרֶס*, ז, שם צמח ממין העולשים.

סַרְסוּר*, ז, איש הבינים בין מוכר וקונה או בין משכיר ושוכר; שדכן.

סַרְסֵר*, פ״ע, היה לאיש הבינים, היה לסרסור.

סַרְסָרוּת0, נ, עסק הסרסור; שכר הסרסור.

סַרְעַפָּה, נ, ענף, בד.

סַרְעֶפֶת0, נ, שם פרח1).

1) סרעפת анютины глазки, Stiefmütterchen, pensée, pansy.

(סרף) סָרַף, פ״י, שרוף, בעור, תת למאכל אש; *הדבק בשָׂרָף.

סְרָף*, ז, שרף, מיץ יוצא מעץ וכיו״ב.

סִרְפָּד, ז, מין צמח שהקוצים הדקים על עליו צורבים את הנוגע בהם1).

סרק* (סָרַק*, יִסְרֹק*), פ״י, גרד במסרק (פשתן וכיו״ב); יַשר וסדר שערות במסרק.

סָרֵק*, צבוע בצבע אדֹם.

סְרָק*, ז, ריקות, ביחוד עץ שאינו עושה פרי.

— אִילָן סְרָק*, עץ שאינו עושה פרי.

סָרָק*, ז, צבע אדֹם.

סרר (סָרַר, יָסֹר), פ״י, מרה; הכבד לב, הקשה עֹרף; סור מהדרך הטובה; ר׳ סור.

ס״ת, ר״ת, ספר תורה; סתרי תורה; סופי תבות.

סְתָו, סְתָיו, ז, חרף; החלק השני של תקופת החרף; 0זמן האסיף.

סִתְוָנִי*, ת, (נ׳ סִתְוָנִית*), של החרף (גן, כרם); 0של האסיף.

סָתוּם*, ת, לא ברור, לא מפֹרש; אטום, סגור ומלא.

— סְתוּמָה* (פָּרָשָׁה), פרשה המתחילה באמצע השורה (הפך: פתוחה).

— מֵם סְתוּמָה*, האות ם שבסוף המלה.

סִתּוּם*, ז, סתימה, אטימה, פעלת הסותם.

סָתוֹר*, ז, סותר, הורס.

סִתּוּת*, ז, פעלת המסתת אבנים; צרורות אבן הנפרדים מהאבן על ידי הסתות.

סְתָיו, ר׳ סתו.

סְתִימָה*, נ, סגירה, אטימה, פעֻלת הסותם והאוטם.

סְתִירָה*, נ, הֶרס, הריסה, השחתה; פעֻלת הסותר והמהרס; פעלת המסתתר והמתחבא; דבר מתנגד ומבטל את הדבר השני.

סתם (סָתַם, יִסְתֹּם), פ״י, אטום, סגור, סכור;

1) סרפד крапива, Brenvessel, ortie, nettle.

מלא חלל; אטום מַעין בעפר לעצר מימיו; העלם דבר; החבא, הטמן; *הגד דבר מבלי הזכיר שם אומרו. הִסָּתֵם, הִסכר, הִכסה. סַתֵּם, סתום. הִסְתַּתֵּם*, הִסתם; הֵעלם; תֹּם, חדול מהיות.

סת״מ, סת״ם, ר״ת, ספר (תורה), תפלין, מזוזות.

סְתָם*, סְתָמָא*, ז, דבר לא ברור, לא מפרש. תה״פ, בכלל, בדרך כלל, שלא מפֹרט.

— סְתָם מִשְׁנָה*, וכיו״ב, משנה וכיו״ב שלא רשום עליהם שם אומרם.

— סְתָם יֵינָם*, יין של נכרים שלא נודע אם נֻסך לע״ז או לא.

— מִן הַסְּתָם*, מִסְּתָמָא*, תה״פ, בודי, אל נכון (גם מבלי היות הדבר מבֹרר).

סְתָמִי°, ת, לא ברור, שאינו ברור ומפֹרט; שאין בו ברור הגוף (מאמר).

— מִין סְתָמִי°, לא זכר ולא נקבה (בדקדוק).

סתר* (סָתַר*, יִסְתֹּר*), פ״י, הרוס, השחת, כלה; הפר, בטל; פרוע קליעת השֵׂער; פרוק חוטים סבוכים; התנגד. הִסָּתֵר, התרחק; הֵעלם, היה בלתי ידוע; הֵחבא; פרוץ (מכה). סַתֵּר, כסה, החבא. סָתוֹר, הֵעלם, התחבא. הַסְתֵּר, הרחק דבר והעבירו; הַפנה לצד אחר (פנים); הַחבא. הִסְתַּתֵּר, התרחק, העלם, התחבא; *חדול מהיות אחוז וקשור יחד, התפרד.

— הַסְתֵּר פָּנִים, הסר ההשגחה מעל דבר, עזוב דבר ביד המקרה מבלי לשים לב לו.

סֵתֶר, ז, (ר׳ סְתָרִים), פנית פנים הצדה; מקום נסתר, מחבוא, מצפון; מסך מסתיר; מס־ מגן; מחסה; *תוך, פנימיות של דבר.

— בַּסֵּתֶר, תה״פ, בלי פרסום, בחשאי.

— דְּבַר סֵתֶר, סוד, דבר מכֻסה מאחרים.

— לֶחֶם סְתָרִים, לחם גנוב; חטא נסתר מעין.

— לְשׁוֹן סֵתֶר, דבה, לשון רעה.

— סִתְרֵי תּוֹרָה*, הדברים הסודיים שבתורה, הנעלמים מידיעת רבים.

סִתְרָה, נ, מחסה, מגן; דבר סוד, סתר.

(סתת) סַתֵּת*, פ״י, פסול אבנים להחליקן ולהכשירן לבנין.

סַתָּת*, ז, פוסל אבנים.

ע, האות השש עשרה בא״ב העברי; שמה: עַיִן; ס״מ, שבעים.

ע׳, ר״ת, עַיִן, ראה (בתור סמן לעין באיזה ספר, בפרק או בדף ידוע); עמוד ... (צד במספר ידוע בספר).

ע״א, ר״ת, על ארות; ענין אחר; עבודת אלילים; עמוד א׳ (בדף של ספר).

עאכו״כ, ר״ת, על אחת כמה וכמה.

עֹב, ז, (ר׳ עֻבִּים), ארן שעליו מעמידים את העמודים; *קורה, מריש; מזוזה, כעין תבה לבגדים לדרך; מפתן; זֵר בבנין.

עָב, זו״נ, (ר׳ עָבִים, גם עָבוֹת), ענן כבד; קבוץ העננים; חורשה עבֻתה, יער עבת; קורה, מריש לקרוי בבנין; ארן שעליו מעמידים את העמודים; *ארג עבה לכסות בו איזה דבר; בגד עבה.

— עַב עָנָן, ענן מעֻבה.

עָבֶ°, ת, עבה.

ע״ב, ר״ת, עמוד ב׳ (בדף של ספר).

(עבב) עַבֵּב*, פ״י, עשה עבה, הקרש; עַנֵּ כסה השמים בעבים.

עֲבָבִית*, נ, צמרמרת של קרחת; דלקת.
עבד (עָבַד, יַעֲבֹד), פ״י, שרת את־, עשה עבודה ומלאכה לאחר; עשה מלאכה; התעסק בעבודת האדמה לתקנה ולהכשירה; הִכנע לפני ארון, סור למשמעת מלך; (־את ה׳), שמור מצות האלהים ; (־בּ־) הַעֲבד, הטל עבודה. הֵעָבֵד, הוכן בעבודה; *היה במצב שעובדים אותו וסרים למשמעתו; החשב כאלהים שעובדים אותו ומתפללים אליו; (־עור), היה מתֻקן ומֻכשר. עַבֵּד*, הַכשר דבר (עורות וכיו״ב) בעבודה כי יהיה ראוי למלאכה. הֶעֱבֵד, הכרח למלאכה; הכבד טרח על־, הַטרח; שים למס עובד, הכנע וַשַׁעבד תחת־. שַׁעֲבֵד*, ר׳ שעבד.
- בְּדִיעֲבַד*, אם כבר נעשה, אז (הפך: לְכַתְּחִלָּה).
עֶבֶד, ז, (כ׳ עַבְדִּי, ר׳ עֲבָדִים, עַבְדֵי), איש נכנע לרצון אדוניו לכל מלאכה, איש שגופו קנוי לעבודה עולמית; סר למשמעת מלך ושרים; סר למשמעת אחרים; (־ה׳), סר למשמעת ה׳, עישה מצות ה׳; כנוי למלאך ה׳, לנביא ולעם ישראל.
עֲבָד, ז, מעשה, פעולה, עלילה.
עַבְדָה, ר׳ עבודה.
עַבְדָּה*, נ, מעשה, עלילה; מקרה; מעשה שהיה ושצריך להתחשב אתו.
עֲבֻדָּה, נ, קבוץ עבדים ושפחות; *חלק אדמה נעבדה הדרוש לצמיחת צמח באפן טוב.
עַבְדוּת, נ, מצב העבד; עבודת עבד, הכנעת העבד, שעבוד.
עַבְדָן*, מעבד עורות, בֻּרסקי.
עַבְדְּקָן*, ת, בעל זקן עבה.
עַבְדֻת, ר׳ עַבְדוּת.
עבה (עָבָה, יַעֲבֶה), פ״ע, היה גס בחמרו ובעל נפח גדול מסמיכות חלקיו; היה לא דק; היה שמן; היה מסרבל בבשר. הֵעָבֵה*, צבה, היה לעבה. עַבֵּה*, עשה עבה או סמיך (לא קלוש); עבב, עשה לא דק. הַעֲבֵה*, הָעֳבֵה*, התהוה לעבה. הִתְעַבֵּה⁰, היה עבה, היה סמיך (לא קלוש).
עָבֶה, ת, גס בחמרו וגדול בנפחו, תופס מקום רב (הפך: דק); קשה וקפוי.
עָבוּד*, ת, מתֻקן, מעֻבד.
עִבּוּד*, ז, פעלת המעבד דבר ומכשירו; עבודת הבורסקי בתקון עורות.
עֲבוֹדָה, עֲבֹדָה, נ, מלאכה בכח הגוף, עמל; מעשה, עלילה; שרות, משרה; מעשה לזכרון קדש, מנהגי עשית מצוה דתית; תועלת; *שרות בבית ה׳; שכר הקרבת הקרבן (הבשר שהכהן לוקח מהקרבן); שם לתפלת „רצה" בשמנה עשרה; ⁰שם לפיוטים המתארים את עבודת יום הכפורים בבית המקדש (בתפלת מוסף של יו״כ).
— מְלֶאכֶת עֲבוֹדָה, מעשה דבר בתנועת האברים.
— עֲבוֹדָה זָרָה*, עֲבוֹדַת אֱלִילִים*, עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת*, הערצת האלילים או גרמי השמים.
— עֲבוֹדָה זָרָה*, אליל; שם מסכת תלמודית העוסקת בדיני אסור עבודת האלילים.
עֲבוּז*, ז, כיס הביצים.
עֲבוֹט, ז, משכון, דבר נתן לערבון.
— עֲבוֹטוֹת*, חפצים.
עֲבוֹף*, ת, עבֹת, עָנֵף בעלים רבים.
עָבוּר, עֲבוּר, ז, יבול, תבואה, מוצא האדמה.
— בַּעֲבוּר, מ״י, בשביל, למען, בגלל; במחיר; יען כין; כדי ש־; בעוד אשר־.
— לְבַעֲבוּר, מ״י, למען, כדי ש־.
עִבּוּר*, ז, הפרסום כי החדש או השנה הם מעֻברים (כי יש בהם יותר יום או חדש); דגן, תבואה; מצב האשה ההרה, הריון;

(־צִוּרָה), בָּטוּל; פָּסוּל; (־עִיר), הבנינים שנוספו על עיר בזמן מאחר.

— עִבּוּר דִּין*, דון דין קשה.

— סֵדֶר הָעִבּוּר*, סוד הָעִבּוּר°, שטת חִשּׁוּב השנים והחדשים.

— פַּרְשַׁת הָעִבּוּר*, עת משבר.

עֲבוֹת, עֲבֹת, זו"נ, (ר' עֲבוֹתִים גם עֲבוֹתוֹת), חבל, פתיל עבה משזר וקלוע; קשר, קִשּׁוּר, אֲגֻדָּה; ענף עבֹת; *שם עץ ההדס; רבוי העלים שבהדס; חבל לקשר ולחזק בו את העל אל המחרשה(?); עץ ארך של מחרשה הנכנס לתוך העל(?); מושכה, רצועת הרתמה שהרוכב מחזיק בידו.

— מַעֲשֵׂה עֲבֹת, מעשה מקלעת, עבודת הקליעה.

עבט (עָבַט, יַעֲבֹט), פ"י, תת משכון, תת ערבון; לקוח משכון, הַלוה במשכון. עִבֵּט, עקם, עקל, סבך. הֶעֱבִט, הַלוה לאחר בערבות משכון.

עֲבָט*, ז, כלי או סל גדול לאסף בו ענבים.

עַבְטִיט, ז, משא כבד, התחיבות גדולה.

עֳבִי, (בהפסק עֹבִי, ס' עָבִי, כ' עָבְיִי), שעור גסות חמר דבר; מקום עבה; מצב דבר סמיך; שק לנוסעים, מזודה, כעין תבה עשויה עור וכיו"ב לשים בה חפצים לדרך.

— הִכָּנֵס בַּעֲבִי הַקּוֹרָה*, התערב הרבה באיזה ענין.

עָבִיט*, ז, אֻכָּף, כר הגמל; זוג הסלים הנתונים משני עברי גב הגמל למושב הרוכבים; כלי קבול גדול לענבים; גרף לשופכים (לשתן).

עַבִּיץ*, ז, מאפה קמח ודבש ושמן.

עֲבִירָה*, נ, פעלת העובר במקום.

עָבִית*, נ, (ר' עָבִיּוֹת*), מכונה לזריקת אבני בליסטראות עם חבלים.

עבץ, ר' אבץ.

עבר (עָבַר, יַעֲבֹר), פעו"י, (־בְּ־), חלוף במקום, הלוך; התהלך במקום; הלוך מקצה מקום ועד מֵעבר לקצהו השני; הלוך בראש, הלוך לפני־; הלוך הלאה; (־אֶת־), השג איש ולכת לפניו; פרוץ על גדותיו (נהר וכיו"ב); פרוץ וזרום, פרוץ ויצא מעבר לגבול; (־אֶל־), נטה (קו או גבול) לאיזה צד; חול, פגוע; חלוף (הזמן); הבטל, היה לאל; (־עַל דִּבְרֵי־), לא שים לב למצוה; (־עַל־), מחול, סלוח; בער, שרף; קצוף; עשה. הֶעֱבֵר, היה לדרך לעבר בו; *הבטל, הוסר; העשה עברה ב־. עַבֵּר, רתק, קשור, חבר; נתון הריון לנקבה; *הוסיף חדש בשנה או יום בחדש; (־מָקוֹם*), הוסיף חלקי מקום על המקום עצמו במדידת תהומים להבליעם בתוך מדת התחום ולחשבם על המקום עצמו; עבור על זמן ידוע, מטנו והלאה. עֻבּוֹר*, היה הרה, הרֹה; התחלף, השתנה; הֻוסף בחדש או ביום. הַעֲבֵר, העתק ממקום למקום; העתק מקצה מקום אחד אל מעבר לקצהו השני; גרום לדבר לעבר לפני־; מסור, נתון (נחלה) לאחר־; שלוח דבר; הסר; הטה, הפנה; (־בְּאַחֵר), המיר החליף; סלק, בטל; עבור על דבר מבלי שים לב אליו; אחר, דחה הזמן. הִתְעַבֵּר, עבור; קצוף, כעוס, התאנף; *הרֹה, היה הרה; היה מְעֻבר (חדש או שנה); הֻוסף (מקום) במדידת תחומים להבליע בתוך המדה.

— עָבוֹר עֲבֵרָה*, חטוא, פשוע.

— עוֹבֵר לַסּוֹחֵר, מטבע שהסוחרים מקבלים אותה בלי פקפוק.

— שֶׁעָבַר*, שהיה וחדל מהיות.

— לְשֶׁעָבַר*, בזמן שהיה, שחלף.

— עָבוֹר לִפְנֵי הַתֵּבָה*, קרוב אל העמוד להתפלל כשליח צבור.

— הַעֲבֵר קוֹל, הכריז, פרסם בפמבי.

— הַעֲבֵר עַל מִדּוֹתָיו*, הטה חסד,

וַתר, עשה לפנים משורת הדין.

— הַעֲבֵר הַמּוֹעֵד, תת לזמן הדרוש לעבר לפני ההתחלה באיזה ענין.

— הַעֲבֵר קוּלְמוּס*, (עַל כתב מחוק), כתוב שנית על אותיות שנמחקו.

עָבָר°, ז, הזמן שחלף והלך, הזמן שלפני הרגע הנוכחי; (בדקדוק), נטיות הפעל בזמן שעבר.

— שְׁבוּעַ הֶעָבָר°, השבוע שחלף ועבר.

עֵבֶר, ז, (ר' עֲבָרִים, עֶבְרֵי), צד (שמאיזה גוף והלאה).

— בְּעֵבֶר, תה"ס, בצד השני.

— עֵבֶר הַ־, מֵעֵבֶר לְ־, הצד השני של־.

— עֵבֶר הַיַּרְדֵּן, (עפי"ר) הצד המזרחי של הירדן, נחלת ראובן, גד וחצי המנשה.

— מֵעֵבֶר אֶל עֵבֶר, דרך גוף כֻּלּו מצדו האחד אל השני.

עֻבָּר*, ז, הילד בעודנו בבטן אמו; (ר' עֻבָּרִים*), הביצים הרבות הקטנות שבקרב הדגים.

עֲבָרָה, נ, מעבר, מקום לעבר בו; בנין של עץ עשוי לעבר בו בנהר, רפסדה, דוברה; גבול; *פעלת העובר והולך ממקום למקום; גמירה, פעֻלת החָדל מדבר.

עֲבֵרָה*, נ, חטא, פשע, עון (הפך: מצוה); נאוף, זנות.

עֶבְרָה, נ, כעס, קצף, חרון; גאוה, גדל לב.

עֻבָּרָה*, נ, אשה הרה.

עִבָּרוֹן°, ז, ענין עבור השנים.

— סֵדֶר עִבְּרוֹנוֹת°, לוח השנה.

עִבְרִי, ז, עִבְרִיָּה, נ, (ר' עִבְרִים, עִבְרִיִּים*, עִבְרִיּוֹת), אחד מבני עֵבֶר מבני בניו של שֵׁם; אחד מבני ישראל, אחד מבני שבט העברים.

עִבְרִי, ת, של עֵבֶר (השפה, הכתב).

עֲבָרִים, ז"ר, שם לרכסי ההרים דרומה להרי הגלעד בעבר הירדן מזרחה.

עֲבַרְיָן*, ז, חוטא, פושע, עובר עברות.

עִבְרִית*, נ, שפת עבר, לשון הקדש; כתב עברי; תה"ס, בשפת עבר.

עֻבֶּרֶת*, נ, עֻבָּרָה, אשה הרה.

עבש (עָבַשׁ, יַעְבַּשׁ), פ"ע, הכסה ברקבון, היה נרקב.

עֹבֶשׁ*, ז, עץ החבוש ופריו; °כמין טחב לבן העולה על הגופים הנרקבים.

(עבת) עַבֵּת, פ"י, סכסך, בלבל.

עָבֹת, ת, (נ' עֲבֻתָּה), משזר, מסֻבך; עבה, סמיך; סבוך; מרֻבה בענפים.

ע"ג, ר"ת, על גב; עבודת גלולים (עבודת אלילים).

עגב (עָגַב, יַעְגֹּב), פ"ע, (־עַל־), חשוק, אהוב בתאוה, בקש אהבה.

עֻגָּב, עוּגָב, ז, חליל קטן לזמר בו בנשיפת הפה.

עֲגָבָה, נ, תאות זמה, תאות נאופים.

עֲגָבוֹת*, נ"ר, שֵׁת, תחתית מתני איש שעליה הוא יושב; עבי הירכים למעלה באחורי הגוף.

עֲגָבִים, ז"ר, דברי אהבה; מדוחי נאופים; שירי זמה.

עַגְבָנוּת°, נ, בקשת אהבה; התיפות כדי למצוא חן בעיני־.

עַגְבָנִית°, נ, מבקשת אהבה, מתיפה.

עַגְבָנִית°, נ, מין פרי ירקות כתפוח[1]).

עגבנית.

[1]) עגבנית помадоръ, Goldapfel, tomate, tomato.

עָגָה, נ, רקיק, עגיל לחם.

עָגָה*, נ, שפה פשוטה, שפת ההמון.

עִגּוּל*, ז, מעגל, קו סובב שכל נקודה מנקודותיו רחוקות מרחק שוה ממרכזו; צורה כדורית שטוחה; דבר עשוי כתבנית מעגל; ככר לחם; כרור; גליל, מקל עגל.

— עִגּוּל דְּבֵלָה*, דבלים נכבשות בצורת עגול.

— עִגּוּל הַגַּת*, אבן עגֻלה כאבן רחַים שמשתמשים בה בגת.

— עִגּוּלֵי שֶׁלֶג*, כדורי שלג.

עָגוֹל, ר' עָגֹל.

עֲגוּלָה*, ר' עגול.

עָגוּם*, ת, נעצב, נדכה; מדבר בעלגות.

עָגוּן*, ת, עזוב לאהרוגה; עזוב יחידי.

עִגּוּן*, ז, קִשּׁוּר וחִבּוּר יחד; עגן; °עזיבת אשה עגונה.

עֲגוּנָה*, נ, אשה שבעלה עזבה בלי גט ולא נודע בברור אם הוא חי או מת.

עָגוּר, ז, כרוכיה, מין עוף ארך הרגלים וגדול הכנפים[1]).

עָגִיל, ז, (ר' עֲגִילִים), מין תכשיט עגל יתנוהו באזן לתכשיט, נזם האזן.

עָגִין*, ז, ר' עגן.

עָגֹל, ת, כדורי, גלילי, ההולך (גוף או קו) בהקף בלי פנות וזויות, שכל קצות פניו (של הגוף או הקו) רחוקים מהמרכז במדה אחת כאופן.

— מִסְפָּר עָגֹל°, מספר מרכב ממאות או מאלפים מבלי היות בו או מבלי הבא בו בחשבון יחידות או עשרות.

(עגל) הֶעֱגִל*, היה עגל וכדורי. עִגֵּל*, סבב, גלגל; עשה עגל. הֻעֲגַל*, עֻגַּל. הִתְעַגֵּל*, היה עגל; התגלגל.

1) עגור журавль, Kranich, grue, crane.

— עִגֵּל מִסְפָּר°, הסר או לא הבא בחשבון באיזה מספר את היחידות או את העשרות שבו (ארבעים תחת תשעה ושלשים או תחת ארבעים ואחד וכיו"ב).

עֵגֶל, ז, (כ' עֶגְלִי, ר' עֲגָלִים), בן בקר רך בשנים.

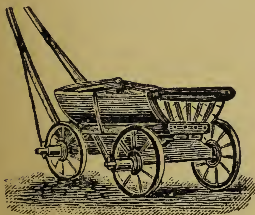
— עֵגֶל מַרְבֵּק, עגל שמן ובריא שהלעיטוהו על האבוס.

(עֲגָלָא*) בַּעֲגָלָא*, תה"ם, (ארמית), בזמן קרוב, מהר.

עֲגַלְגַּל*, עֲגַלְגֹּל*, ת, סגלגל, עגל־מארך, עגל כביצה.

עֶגְלָה, נ, (ס' עֶגְלַת, ר' עֲגָלוֹת, עֶגְלוֹת), פרה רכה בשנים.

עֲגָלָה, נ, (כ' עֶגְלַת, ר' עֲגָלוֹת, עֶגְלוֹת), מרכבה בעלת אופנים מתגלגלים; כלי בעל אופנים להוביל בו משא או לרכב בו או לדוש בו; *קבוץ כוכבים הנמצא בצפון (ונקרא גם בשם „הדב הגדול").

עגלה.

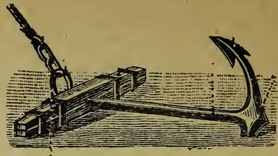
עֶגְלוֹן°, ז, רַכָּב, נוהג בעגלה.

עגם (עָגַם, יֶעְגַּם), פ"ע, התעצב על דבר; *דבר בלשון עלגים, דבר בכברות.

(עגמה*) עַגְמַת נֶפֶשׁ*, נ, עצב, דאגה, יגון, צער.

(עגן) הֶעָגֵן, הֵעצר, הִכלא, האסר; הִשָּׁאֵר (אשה) עגונה. עִגֵּן*, הַשאר את אשתו עגונה; °השליך העגן לעצר האניה במקומה. הִתְעַגֵּן°, הִשָּׁאֵר (אשה) עגונה.

עֹגֶן*, ז, כעין עקרב ברזל קשור בכבל, ישליכוהו אל תוך מי הנהר או הים לעצר את האניה במקומה.

עגן.

עֻגָּם*, ז, מין פרי עץ, אגס.

עַגְעֵג*, פ"ע, התגלגל.

עַד, ז, נצח, משך הזמן בלי קץ; שלל, בזה.

— לָעַד, לַעֲדֵי עַד, עֲדֵי עַד, לעולם, לנצח.

— עַד עוֹלָמֵי עַד, לעולם, לנצח.

עַד, עֲדֵי, מ"י, מלה להגביל גבול מקום או זמן או מספר או ענין שממנו והלאה אין לעבר; בעוד, בעת, טרם כלות־; לפני אשר־; גם.

— מִ־ וְעַד־, גם־ גם־.

— עַד אָן? עד איזה זמן.

— עַד בִּלְתִּי יָרֵחַ, לעולם, לנצח.

— עַד בִּלְתִּי שָׁמַיִם, לעולם, לנצח.

— עַד הֵנָּה, עד היום, עד עתה.

— עַד לֹא, לפני אשר־.

— עַד אֲשֶׁר לֹא, לפני אשר־.

— עַד מְאֹד, עַד לִמְאֹד, הרבה מאד.

— עַד מְהֵרָה, מהר מאד.

— בְּעַד, בַּעַד, ר' בעד.

— עַד שֶׁ־*, בזמן ש־, בשעה ש־; במקום אשר־, תחת אשר־.

— עַד שֶׁלֹּא־*, עוד לפני אשר־ והנה־.

— עַד בְּדֵי שֶׁלֹּא־*, כל זמן שעוד לא־.

— עַד וְעַד בִּכְלָל*, עַד וְלֹא עַד בִּכְלָל*, במקום שכתובה בו מלת „עד" לפעמים נחשב הזמן או המקום או המספר הכתובים אחרי מלה זו בכלל מה שכתוב לפני מלה זו, ולפעמים אינם נחשבים.

עֶד (רק במבטא: עוֹלָם וָעֶד, לְעוֹלָם וָעֶד), ז, נצח, עד משך הזמן בלי קץ ואחרית.

עֵד, ז, (נ' עֵדָה*, ר' עֵדִים), מי שהיה נוכח בשעת איזה מעשה; מגיד מה שראה או ששמע כדי לתת תקף לדברי אחר ולאמת אותם; ראיה; סמן, אות; עדות; (ר' עִדִּים), נִדת האשה; סמרטוט שהאשה מקנחת בו בשעת נדתה.

— עֵד זוֹמֵם, עד המכחיש דברי עד אחר.

ע"ד, ר"ת, על דבר; על דרך; על דעת־.

עֵדָה, נ, קהל עם, אספת עם, קבוץ אנשים; קהלה, אנשים הנחשבים לקבוץ אחד באחרות חייהם; צבור אנשים המתפללים יחד; בית דין, קבוץ השופטים; עֵדוּת; מצוה, חֹק, משפט; ר' עֵד.

— עֵדוֹת*, עֵדְיוֹת*, רבוי עֵדה בהוראת עֵדוּת.

עדה (עָדָה, יַעְדֶּה), פעו"י, עבור, צעוד והלוך; (־עַל), חוֹל, קרה; עטה, לבוש להתהדר; שים תכשיט להתקשט. הֶעֱדָּה, יַפֵּה, הַלבש תפארה, קשט; הסר; *לקוח בחזקה. הָעֳדָּה*, הֻלָּקח בחזקה; הוּסַר.

עִדּוּי*, ז, הריון, עבור.

עִדּוּן*, ז, התפנקות יתרה, פעלת המעדן ומפנק; תענוג; רעננות (של הגוף); ארח נשים.

עִדּוּר*, ז, פעלת המעדר; ס מיתה, מקרה מָות.

עֵדוּת, עֵדֻת, נ, (ר' עֵדְוֹת, עֵדְוֹתַי), תורה, חק, משפט, תעודה; לוחות הברית אשר נתן ה' למשה; שם לנגון; *דברי העֵד, פעלת העד; סמני בתולים.

עֲדִי, ז, (בהפסק: עֶדִי, כ' עֶדְיִי, ר' עֲדָיִים), תכשיט, כלי יקר לקשוט; נעורים, הוד עלומים; כסוי הגוף בשמן או בשר רב; מרוצה (תהלים ל"ב, ט'—יָלִין).

(עֲדֵי) מִבַּלְעֲדֵי, חוּץ מ־.

עֵדֻיּוֹת*, ר׳ ערות; שם מסכת תלמודית כוללת מה שהעידו חכמים שונים בנוגע להלכות שונות מסורות בידיהם מפי חכמים שקדמו להם.

עָדִין, ת, מְפֻנָּק, ענג, רגיל בתענוגות החיים.

עֲדַיִן*, תה״פ, עוד, עד עתה, עד כה, עד הנה; עוד עתה.

עֲדִינָה*, נ, כסוי בור.

עֲדִינוּת0, נ, טבע העדין.

עָדִיף*, ת, בשפע רב; גדול מ־; טוב מ־; נכבד מ־; יותר חשוב; נדיב.

עֲדִירָה*, נ, עדור, פעלת המעדר.

עִדִּית*, נ, מֻבחר, מיטב; אדמה טובה (הפך: זבורית).

עָדָל*, ז, מין עשב מר[1]).

עד״מ, ר״ת, על דרך משל.

(עדן) עָדַן*, פ״י, עשה לרך ועֹנֶג, פִּנֵּק; רכך, עשה רך; (־עַצְמוֹ), התכופף, התעקם והתעגל (תולעת). הִתְעַדֵּן, התענג, פנק את בשרו; *היה רך וחלק.

עֵדֶן, ז, (ר׳ עֲדָנִים), דשן; תענוגים, נעימות החיים; מתיקות, מתק; לבוש יפה; ארץ שמנה ומברכת.

— גַּן עֵדֶן, המקום הנחמד שישב בו אדם הראשון בראשית ימיו; כנוי למקום פורה נחמד ונעים; *המקום המוכן לצדיקים בעולם הבא.

עֲדֶן, עֲדֶנָּה, תה״פ, עד עתה; עד כה; עד הנה.

עִדָּן, ז, זמן, מועד.

— עִדָּן וְעִדָּנִים*, זמן רב, ימים רבים.

עֶדְנָה, נ, מנעמי אהבה; עדון ופנוק, נעם; צחצוח בשר; ארח נשים.

עֲדֶנָּה, ר׳ עֲדֶן.

עדף (עָדַף, יַעֲדֹף), פ״ע, היה יותר מדי; השתרע, היה סרוח. הֶעְדִּיף, מצוא יותר מדי; *עשה יותר מדי; תת יותר מדי; 0היה לו מעלה יתרה.

עֹדֶף*, ז, מותר, יתרון; 0(בחשבון), המספר הנשאר בחסור אחרי נכוי המספר הקטן מהגדול (המְחַסֵּר מהמְחֻסָּר).

עֶדֶק*, ז, טפי, כלי שפיו צר ומוציא מהנוזל שבתוכו טפות טפות; כסת (כר) קטנה מחמר רך (צמר, צמר גפן וכיו״ב).

עדר (עָדַר, יַעְדֹּר), פ״י, סדר במערכת מלחמה, הפרד לפלגות; *חפור קרקע לרככה, שדד, נכש. הֶעְדֵּר, החלק לתלמים, הֶחְפֵּר, שֻׁדּוֹד; היה חסר מן המנין, הֻפְקַד; 0מוּת. עַדֵּר, חַסֵּר, גרוע, הַמְעֵט; *חפור, נכש, שדד. הַעֲדֵּר0, שלול, החסר.

עֵדֶר, ז, (כ׳ עֶדְרִי, ר׳ עֲדָרִים, עֶדְרֵי), קבוץ צאן ובקר הרועים יחד או החיים יחד; מקום גדור בסבכי עץ לאסף שם צאן ובקר, דיר, גדרה; *קהל, קבוץ, כת.

עֹדֶר*, ז, צמר גפן מנֻפָּץ, כתנה.

עֲדְרִיָּה*, נ, חפירה בקרקע לנקותה או לרככה.

עד״ש, ר״ת, ערב, דבר, שחין.

עֲדָשָׁה, נ, (ר׳ בתור שם המין: עֲדָשִׁים, גרגירים ספורים: עֲדָשׁוֹת*), מין קטנית קטנה סגלגלת[1]); *כלי מכלי הגת ככדור מארך; אבן עגלה בבית הבד; כלי נבוב שטוח בעגול מארך לשים בו מים חמים לשומו על הבטן לצרך רפואה; כף מאזנים; 0זכוכית עגלה קמורה או קעורה מגדלת או מקטינה; כעין עדשה זכה ושקופה שבגלגל העין מאחרי עור הקשת והאישון.

ע״ה, ר״ת, עם הארץ; עבד ה׳; עליו השלום.

עה״ב, ר״ת, עולם הבא.

עה״ז, ר״ת, עולם הזה.

---

[1]) עדל кресъ, Pfefferkraut, cresson, pepper-wort.

[1]) עדשה чечевица, Linse, lentille, lentil.

עה״ח, ר״ת, על החתום.

עה״ק, ר״ת, עיר הקדש.

עה״ר, ר״ת, עין הרע; על הרב.

עה״ש, ר״ת, עליו השלום.

(עוב) הֵעִיב, כסה בעבים, הקדיר, החשיך.

עוֹבֵד (־אֱלִילִים*), מעריץ ומחשב את האלילים לאלהים.

עוֹבְדָה*, ר׳ עבדה.

עוֹבֵר, ז, מסע העובר ברכו איזה מקום; *פושע, חוטא; *ת׳, דבר שאינו קַים.

— עוֹבֵר לְ־*, קדם, לפני.

— עוֹבְרִים וְשָׁבִים*, עוברי דרכים, נוסעים.

עוֹבָר*, ר׳ עֻבּר.

עוג (עָג, יָעוּג), פ״י, עשה עֻגה; עשה עִגּוּל, חוּג.

עוֹגֵב, ז, אוהב, מבקש אהבה.

עוּגָב, ר׳ עֻגב.

עוּגָה*, ר׳ עֻגה.

עוּגָה*, עוּגִיָּה*, נ, (ר׳ עוּגִיּוֹת*, עוּגִיָּאוֹת*), חפירה, בור, תעלה מסביב לעץ; מחוגה.

עוּגִין*, ז, ר׳ עגן.

עוּגָל*, ז, אגן עגל גדול, מקוה למים.

(עוד) עִוֵּד, פ״י, אסור, קשור. עוֹדֵד, חַזק, אַמץ; עזור. הֵעִיד, הגד עדות, הגד (איש) כי היה נוכח בשעת עשית איזה מעשה, בקרות איזה דבר; קים דבר בדברי פיו או בעדות אחרים; קרוא והזמן להיות עד או להיות נוכח בשעת איזה מעשה; הַשוה, אמור כי יש עוד דבר כזה (איכה ב, י״ג, יֶלין); התרה, הזהר מקדם. הוּעַד, קבל הזהרה והתראה; היה מוכח. הִתְעוֹדֵד, התרומם, התחזק, התאמץ.

— מוּעָד*, ת, שהוכח כנגח ומזיק.

עוֹד, תה״פ, לזמן רב בעתיד; מלה להורות על המשכת הזמן יותר ממה שדמו; להורות על הוספת דבר על הדבר או על הענין הקודם; להורות על השנת הפעֻלה הקודמת; להורות על אי־חדל דבר.

— אֵין עוֹד, מבטא מורה על אי מציאות דבר מבלעדי הנזכר.

— לֹא עוֹד, מבטא מורה על הפסק מציאות דבר.

— וְלֹא עוֹד אֶלָּא־*, לא רק זאת, כי אם גם־.

עוֹד, משך זמן היות דבר; מציאות; חזק, כח.

— עוֹד־ וָ־, לפני כלות ענין אחד החל ענין שני.

— עוֹדִי, עוֹדֶנִּי, עוֹדְךָ, וכו׳, עוד אני, עוד אתה וכו׳.

— בְּעוֹד, אחרי, אחרי עבור; בתוך משך זמן היות.

— בְּעוֹדִי, כל זמן חיי, כל זמן היותי.

— מֵעוֹדִי, מעת שאני הי וקים.

— מִבְּעוֹד יוֹם*, בשעה שעוד יום, לפני הלילה.

עוּדָה*, נ, חבילה קשורה אל־.

עוֹדֵף, ז, מותר, מה שהוא יותר מהדרוש.

עוה (עָוָה, יַעֲוֶה), פ״ע, חטוא, עשה עון, סור מטוב. הֵעָוֵה, התכופף והתפתל מכאב; השחת, היה לרע. עִוָּה, עַקם, קלקל. הֻעֲוֵה, עוה.

עַוָּה, נ, דבר מעֻות; מהפכה; שממון.

עוה״ב, ר״ת, עולם הבא.

עוה״ז, ר״ת, עולם הזה.

עָוון, ר׳ עָוֹן.

עִוּוּת*, נ, עקמימות; השחתה, קלקול.

עוֹז, ז, מחסה, משגב, מפלט; כח, גבורה; חזק, תקף; אמץ לב; קשי ערף; כבוד; הוד; מצודה.

עוז (עָז, יָעוּז), פ״ע, בקש מחסה ומפלט, בקש מבטח. הֵעִיז, עוז; הִמלט; אסוף, הבא למקום מבטח.

עוֹז*, (או עֲנָז*), ז, עוּזָה (?); אוז (?).

עוּזְרָד*, ר׳ עוזרד.

עוט (עָט, יָעוּט), פ״ע, (־בְּ־), גער, נזוף; (־אֶל־), התפרץ בכח ובמהירות, חוש אל־.

עֲוָיָה*, נ, חטא, פשע, עון, חטאה; ⁰העוית הפנים, תנועות הפנים.

עֲוִיל, ז, עושה עָוֶל; ילד, צעיר; *שטן.

עוֹיֵן, ז, מביט בעין רעה ובאיבה.

עֲוִית*, נ, רעדה, חלחלה; התכוצות הגוף והתפתלותו (מין מחלה).

(עול) עַוֵּל, פ״ע, חטוא, חַבֵּל, פרוע מוסר.

עוּל*, (ארמית), פ״ע, הִכָּנֵס.

— שַׁבְּשְׁתָּא כֵּיוָן דְּעָל עָל*, טעות אחר שנכנסה נכנסה, לאמר: קשה להוציאה עוד.

עָוֶל, ז, (ס׳ עֶוֶל), פֹּעַל עון ורשע; סלף; לא יֹשֶר, לא נכוחה.

עַוָּל, ת, מעַוֵּת דרכיו, חוטא, רָשָׁע.

עוּל, ז, ילד, נער, צעיר.

עוֹל, ר׳ עֹל.

עוֹלֵב*, ת, מחלל כבוד, פוגע בכבוד.

עוּלָה*, נ, ילדה צעירה.

עוֹלָה, נ, קרבן העולה כליל על המזבח לשרפה; קרבן בכלל; מדרגה לעלות בה; עליה, פעלת העולה; עַוְלָה.

— עוֹלַת תָּמִיד, העולה שהיו מקריבים במקדש פעמים בכל יום בבקר ובערב.

עַוְלָה, עַוְלָתָה, עוֹלָתָה, נ, עָוֶל, חטא, פעלת רשע ועון.

— בֶּן עַוְלָה, עָוָל, פושע, פורע מוסר.

עוֹלֵל, עוֹלָל, ז, (נ׳ עוֹלְלָה*, ר׳ עוֹלְלִים, עוֹלָלִים), ילד רך.

עוֹלֵלָה, עוֹלֵלוֹת, נ, ענב או גרגירי ענבים שנשארו על הגפן אחרי הבציר; גרגרי ענבים בודדים על כָּתֵף.

עוֹלָם, ז, (ר׳ עוֹלָמִים, עוֹלָמוֹת*), נצח, עד, משך כל הזמן שעבר ושעתיד לבוא; ימי קדם, דורות ראשונים; דור אחרון, הזמן שעתיד לבוא; תמידות ימי חיי האדם; ימים רבים; משתמשים בשם זה גם להוראת הפלגת הרבוי (חסד עוֹלָם וכיו״ב); *המציאות, הארץ ויושביה; טובת העולם הבא.

— בֵּית עוֹלָם, ז, בית נצחי; ⁰שדה הקברות, בית עלמין.

— בֵּית עוֹלָמִים⁰, ז, בית המקדש.

— בָּעוֹלָם⁰, כלל וכלל.

— לְעוֹלָם, לתמיד, לעדי עד; תמיד, בכל עת; *בכל אֹפֶן; בכל זאת.

— לְעוֹלָם וָעֶד, לתמיד, לעד.

— מֵעוֹלָם, מאז, מראשית היות תבל.

— מֵעוֹלָם לֹא*, אף לא פעם אחת (בכל הימים או בכל ימי חייו).

— עַד עוֹלָם, לתמיד, לעד.

— הָעוֹלָם הַזֶּה*, הָעוֹלָם הַבָּא*, עולם החיים והעולם שאחרי המות.

— עוֹלַם הָאֱמֶת*, העולם שאחרי המות.

— עוֹלַם הַשָּׁפָל⁰, עוֹלַם הַשֶּׁקֶר⁰, העולם הזה.

— עוֹלַם הַתֹּהוּ⁰, העולם שבו נודדת נשמת מת חוטא, לפי אמונת ההמון, עד אשר תְּתֻקַּן.

— עוֹלָם קָטָן*, כנוי לאדם.

— עוֹלָם וּמְלוֹאוֹ⁰, הרבה מאד.

— אֻמּוֹת הָעוֹלָם*, הגוים לא היהודים.

— בְּנוֹהַג שֶׁבָּעוֹלָם*, לפי המנהג הקבוע.

— דָּבָר שֶׁלֹּא בָא לָעוֹלָם*, דבר שעוד טרם נמצא.

— עוֹלָמִים, תה״פ, לעולם, לעד.

— עוֹלָמִית*, תה״פ, לעולם, לנצח; בכל אֹפֶן.

עוֹלֶשׁ, ר׳ עלש.

עַוְלָתָה, ר׳ עַוְלָה.

עוֹמֵד*, ז, קנה העולה מצמחים ידועים כשמזקינים

שבראשו תרמיל ובו זרע הצמח (ר' עמור).

— עוֹמָדוֹת*, עוֹמְדִים*, תה״ס, בעמידה, מעמד.

— פֹּעַל עוֹמֵד⁰, (בדקדוק), פעל שפעלתו נשארת בגוף הפועל ואיננה עוברת לגוף אחר (הפך: פעל יוצא).

עוֹמֶד*, ז, השערה, אֻמדנה; השערת רופא.

עוֹמֵם*, ת, (גחלת) הולך וכבה, חדל מבער.

עומס*, ר' עמס.

עומק, ר' עמק.

עומר, ר' עמר.

(עון) עוֹנֵן, פ״י, השביע מתים, העלה מתים במחזה; כשף, קסום, ראה בעננים; חשב זמנים איזה טובים ואיזה רעים.

עָוֹן, ז, (ר' עֲוֹנוֹת, ועם הכנויים לפעמים ע״מ עֲוֹנִים: עֲוֹנֶיךָ, עֲוֹנֵינוּ וכו'), חטא, פשע, מעשה רע; ענש, גמול החטא, שלום הפשע; צרה, אסון.

— בַּעֲוֹן, בגלל עון, בתור ענש על עון.

— בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים*, בגלל עונותינו.

עֲוֹן גִּלְיוֹן*, כנוי לספר הברית החדשה של הנצרות.

עונג, ר' ענג.

עוֹנָה, נ, זמן, עת, מועד קבוע ומסֻגל לאיזה ענין; אחת מארבע ועשרים בשעה; שתים עשרה שעות מהצהרים ועד חצות הלילה ומחצות הלילה עד הצהרים; עת דודים, עת פקודת הבעל את אשתו; *חבל, יתר, חוט; כאב העין; יסורים; זמן זוב דמי האשה.

עוֹנֵן, ז, מכשף, קוסם.

עוֹנְנָה, נ, כשוף, מעשה קסמים.

— בְּנֵי עוֹנְנָה, ד״ר, מכשפים, קוסמים.

עונש, ר' ענש.

עִוְעִים, ז״ר, תהפוכות, בלבול.

עוף (עָף, יָעוּף), פ״ע, פרוש כנפיו והֶעתק ממקום למקום באויר; הנשא ברוח; עבור במהירות; חלוף ועבור. עוֹפֵף, הנשא למעלה והֶעתק ממקום למקום; עוף כה וכה; הנף כה וכה (חרב וכיו״ב); ⁰סלק והעבר. הָעֵף, העבר כה וכה במהירות. הוּעַף, הִנשא בכנפיו אל־, בוא במעוף אל־, היה חשך. הִתְעוֹפֵף, הנשא הלאה במעוף, הנשא והֵעלם.

עוֹף, ז, פעלת המעופף.

עוֹף, ז, (ר' עופות*), בעל כנף מעופף, סוגי בעלי החיים המעופפים.

— שֶׁרֶץ הָעוֹף, זבובים ושרצים מעופפים.

— בֶּן עוֹף*, עוף קטן.

עוֹפֶרֶת, נ, אבר, מין מתכת רכה וכבדה (גונה עפר) 1).

— אֶבֶן עוֹפֶרֶת, אבן משקל.

עוץ (עָץ, יָעוּץ), פ״י, תת עצה, הורה תחבולה ומזמה.

עוֹצֵר*, ז, מושל, שליט.

(עוק) הָעִיק, לחוץ, דחוק.

עֲוָק*, ז, מדרגה, מעלה, שלב בסֻלם.

עוּקָה*, נ, שקערורית שבאבן בית הבד לאסף השמן; בור, הפירה בחצר למי השופכים.

— עוּקַת נֶפֶשׁ*, צרה.

עוקץ*, ר' עקץ.

עוֹקֵץ*, ת, דוקר בחֹד דק, חד וחריף.

— עוּקְצִין* (או: עוּקְצִים*), שם מסכת תלמודית העוסקת בדיני טמאה וטהרה של עוקצי פֵרות וכיו״ב.

עור (עָר, יָעוּר), פע״י, הקץ, קום משנתו; פקוח עיניו משנתו; הַרגז, החרד ממנוחה; הזדרז, מהר לעשות; היה ערם. הֵעוֹר, הִנָּער, קום משנתו; הזדרז; היה מורק (חרב). עוֹרֵר, הבא למצב הנועה והתרגשות; החרד רגשות הנפש; הרוס, טלטל ממקומו; *הספד מת, קרוא קינות על מת; ערער, חדש טענות ותביעות. עֻוַּר, ר' עִוֵּר. הָעִיר,

1) עופרת свинецъ, Blei, plomb, lead

הקיץ, קום משנתו; ההרר איש משנתו; החרר רגשות איש; זרז לפעֻלה; הרום; טלטל; השגיח ושמור; הכר וראה, שים לב; (־עַל־) גרה, שסה, שַׁלח ב־; 0חוה דעה בהוספה על דברי אחר או בשנוי. הוּעַר*, הֵעקר, הֵהרס. הִתְעוֹרֵר, התאמץ, התחזק, התרגש; *קום משנתו; ריב בטענות ותביעות, עַרעֵר. הִתְעַרְעֵר, ר' ערער.

עִוֵּר, פ"י, נקר העינים, עשה לְעִוֵּר; סגור עינים שלא תראינה נכוחה. הִתְעַוֵּר*, היה לְעִוֵּר, הֻכּה בעִוָּרון.

עִוֵּר, ז, אין עינים, מי שעיניו נמקו בחוריהן, איש שאינו רואה, סומא.

עוֹר, ז, (ר' עוֹרוֹת), גלד המכסה את גוף האדם ויתר בעלי החיים; חמר הגלד הזה של בעה"ח שבו עושים נעלים וכיו"ב; *מוֹח.

— עוֹר הַקֶּרֶן0, הקרום השקוף המכסה את הבבה בעין.

— עוֹר הַקֶּשֶׁת0, הקרום המגון שבין עור הקרן ובין הערשה שבעין.

עוֹרֵב, ז, (נ' עוֹרֶבֶת*), עוף טורף שנוצותיו שחורות1).

עורב.

— עוֹרְבָא פָּרַח*, עורב התעופף! (מבטא משמש להסיע את המדבר לענין אחר, כלומר: דבר זה הוא כעוף שהתעופף ועבר ואיננו; דבר זה לא היה ולא נברא).

עִוָּרון, ז, חסרון ראות העינים.

עוֹרֵךְ דִּין*, ר' ערך.

עוֹרֵק0, ז, גיד דם בגוף החי.

1) עורב ворон, Rabe, corbeau, raven.

עוֹרֵר*, ז, תובע, דורש זכותו.

עוֹרְרָה*, נ, מין שעון של מים שבו השתמשו לפנים; 0שעון מעורר.

עוֹרְרוּת0, נ, זרוז לעשִׂית דבר.

עֲוֶרֶת, נ, ר' עִוָּרון.

עוש (עָשׁ, יָעוּשׁ), פ"ע, מהר, הֵחפז; הֵאסף.

עוֹשֶׂה, ז, מכונן דבר; יוצר, בורא; עם שם או כנוי ביחס הפעול אחריו כנוי להי'.

עושר, ר' עשר.

(עות) עִוֵּת*, עִוָּה, עִקֵּם, עקל; עשה לא בישר; קלקל, השחת. עֻוַּת, התעקם, הֻעקש. הִתְעַוֵּת, התכופף; השחת, התקלקל.

עוּת, שה"ם, עזור, תמוך.

עַוָּתָה, נ, (כ' עַוָּתָתִי), עוות הדין; מעשה עול, עולה.

עַז, ת, (נ' עַזָּה, ר' עַזִּים), חזק, רב כח, אמיץ; קשה, אכזרי; *חריף (בטעם); חזק בגון ובמראה.

— עַז פָּנִים, חצוף.

— עַזּוּת, נ"ר, חֻצפה, עז פנים; דברים קשים נאמרים בחצפה.

עַז, ז, כח, גבורה, עֹז.

עֵז, נ, (ר' עִזִּים, ז' תַּיִשׁ), חי יונק ממשפחת הצאן, מקרין ומפרים פרסה1); צמר העזים, שער העזים.

עז.

— גְּדִי עִזִּים, שְׂעִיר עִזִּים, צְפִיר עִזִּים, רך וצעיר שבעזים.

1) עז коза, Ziege, chèvre, she-goat

— עֵז הַיָּם0, מין דג בעל קרן1).

עֹז, ז, (כ׳ עֻזִּי), כֹּחַ, גבורה; חוזק, תֹּקֶף, אֹמֶץ לב; קשי ערף; כבוד, הוד; משגב, מחסה, מצודה.

— עַז פָּנִים, זדון, עזות, גאוה.

ע״ז, ר״ת, עבודה זרה; על זה; עם זה.

עֲזָא*, ז, שם אחד המלאכים.

עֲזָאזֵל, שם מקום ששמה שלחו את האחד משני השעירים שלקחו לקרבן ביום הכפורים; *מלך השדים; 0מקום תפתה, בור שחת, מקום משכן השדים.

עֲזָאֵל*, ז, שם אחד המלאכים.

עזב (עָזַב, יַעֲזֹב), פ״י, נטוש, זנוח, הרפה מדבר ולא שים לב לו; שלוח לנפשו; הַפְרֵד מדבר; מנוע; עזור, חלץ מצרה; עזור להסיר משא מעל־; חזק בנין, בַּצֵּר; השאר, הניח דבר; הַשְׁאֵר לאחרים; פטר משלם חוב; הוציא דבר מרשות־; עֲנֵה (איוב כ׳, י״ט, יָלִין); נתון רשות לעשות דבר. הֵעָזֵב, היה נטוש ועזוב, השאר. עֻזֹּב, הֵעזב; השאר לפליטה. הֵעָזֵב*, שלח אשה מבעלה. הִתְעַזֵּב*, הֵעזב.

עִזָּבוֹן, ז, (ר׳ עִזְבוֹנִים), סחורה היוצאת מארץ לממכר בארץ אחרת; מסחר; סחורה הנקנית והנמכרת; 0ההון שנשאר אחרי מות איש.

עִזָּה*, נ, עֵז.

עָזוּב, ת, נשאר לבדו; חפשי, ר׳ עצור.

עֲזוּבָה, נ, שממה מאין יושב; חסר סדר.

עִזּוּז, ת, גבור, רב כח; ז, צבא מלחמה.

עֱזוּז, ז, כֹּחַ, גבורה, איל.

עַזּוּת* (־פָּנִים*), נ, חֻצפה, עז פנים.

עזז (עָזַז, יָעֹז), פעו״י, היה חזק, גבור, התחזק, היה עז פנים; חַזֵּק, אַמֵּץ. הָעֵז (־פָּנִים), עֲנֵה בעזות וחצפה; (־לֵב) אמץ לב; *(צֶבַע), היה בהיר. הִתְעַזֵּז*, התחזק, התאמץ בלבב.

עֲזִיבָה*, נ, נטישה, פעלת העוזב; דבר שאין לו ערך.

עָזָם0, ת, אביר לב, אמיץ לב.

(עזם0) הִתְעַזֵּם0, התאזר עז, אמץ לבו.

עָזְמָה0, נ, אמיצות לב גדולה.

עָזְנִיָּה, נ, שם עוף טורף, נשר הים1).

עזק* (עָזַק*, יַעֲזֹק*), פ״י, החזק דבר בחזקה; חפור מסביב לעץ.

עַזֵּק, חפור מסביב; עשה גדר מסביב.

עֶזֶק*, ז, עֲזָקָה*, נ, שדה מֻקף חפירה.

עזר (עָזַר, יַעֲזֹר), פ״י, (יבוא עם: עִם־, אַחֲרֵי־), סַיֵּע, עשה מלאכה עם אחר יחד להקל עליו העבודה; היה יחד עם־, עמוד לימין־; הצל, פדה מצרה. הֵעָזֵר, הִושַׁע, קבל עזרה; (־עַל־), התגבר. הַעֲזֵר, עזור.

עֵזֶר, ז, עֶזְרָה, עֶזְרַת, עֶזְרָתָה, נ, משען, משגב בצרה, תמיכה, סַעַד, סיוע; הצלה.

עֻזְרָד*, ז, קנה יבש.

עֻזְרָד*, ז, מין פרי עץ2).

עֲזָרָה, נ, (ס׳ עֶזְרַת־), חצר המקדש; מקום מֻקף.

— סֵפֶר הָעֲזָרָה*, ספר התורה שהיו משתמשים בו לפנים בבית ה׳.

— עֶזְרַת נָשִׁים*, נ, חדר לנשים בבית הכנסת.

עֶזְרָה, עֶזְרַת, עֶזְרָתָה, ר׳ עֵזֶר.

עח״מ, ר״ת, עדים התומים מטה.

עֵט, ז, (ר׳ עֵטִּים), קולמוס, קנה נוצת עוף או חרט לכתב בו בדיו, קנה סופרים; 0צפֹּרן ברזל קטן לכתב בו.

— עֵט עוֹפֶרֶת0, ז, חרט מעופרת, עפרון.

עטה (עָטָה, יַעֲטֶה), פעו״י, עטוף, לבוש בגד רחב המכסה כל הגוף; התעטף, התכסה; כרוך וקפל בגד. הֶעֱטָה, כסה, עטף.

עָטוּן*, ת, (זַיִת־*), מֻרְכָּך.

1) עז הים рогоносъ, Balistes

1) עזניה морской орелъ, Meeradler, aigle de mer, sea eagle.

2) עזרד азероль (боярышникъ), Azerole, azerole, azarole.

עָטוּף, ת, מְכֻסֶּה בטלית; גוע; הלש, תש כֹּחַ; הנולד בזמן מְאֻחָר בשנה (צאן).

עִטּוּף*, ז, פעלת העוטה והעוטף.

עִטּוּר*, ז, קשוט; שימת עטרה על־.

— **עִטּוּר סוֹפְרִים***, כתיבת טעמים מפסיקים בפסוקים(?); הסרת הסופרים ווים (אותיות וו) מיתרות בראשי מלים בתנ״ך (?).

עָטוּר*, ת, מקשט ב־; שיש לו עטרה.

עִטּוּשׁ*, ז, עטישה, פעלת הזורר, התפרצות רוח מנחירים פתאם; הפחת נפיחה.

עֲטִי*, ז, סבה, גרם(?); חטא(?); פתוי, הסתה(?).

עָטִין, ז, שְׁדַיִם, חזה, דד של בהמה; *זיתים מְכֻנָּסים תחת קורות בית הבד או במעטן.

עֲטִיף*, ז, (ר׳ עֲטִיפִים*), בגד עליון להתעטף בו.

עֲטִיפָה*, נ, פעלת העוטף והעוטה; מעטה, בגד עליון להתעטף; התעלפות הנפש.

עֲטִישָׁה, נ, פעלת הזורר, התפרצות רוח מהנחירים פתאם.

עֲטְלֵז*, ז, שוק, מקוה הסוחרים ; ר׳ אטליז.

עֲטַלֵּף, ז, מין שרץ, עכבר מעופף בעור שבין אצבעות רגליו והוא דר בהרים ויוצא ומעופף בלילות 1).

עטן* (**עָטַן***, **יַעְטֹן***), פ״י, שים זיתים בגיגות או תחת מכבש לרכּכם לפני העצירה.

עטלף.

עטה (**עָטָה**, **יַעְטֹה**), פעו״י, התכסה מסביב, עטה; התעלף מחלשה או מעצב, הֶחלש. **הֶעֱטַף**, התעלף מצרה, הָמק מצרה ויגון. **הֶעֱטִף**, היה רזה, הצטמק; הוליד (צאן) בזמן מְאֻחָר בשנה (בתשרי). **הִתְעַטֵּף**, הֶעטף; *התכסה, הלט גופו.

1) עטלף летучая мышь, Fleder-maus, chauve-souris, flitter-mouse.

עטר (**עָטַר**, **יַעְטֹר**), פ״י, הקף סביב, סַבֵּב; *שים עטרה על־. **עִטֵּר**, הקף סביב, סבב; שים עטרה ונזר על־; יפה, קשט, פאר. **הֶעֱטַר**, היה בעל עטרה; שים עטרה או נזר על־. **הִתְעַטֵּר***, שים עטרה על ראשו; התיפה והתקשט; הִנצל מצרה.

עֲטָרָה, נ, (ס׳ עֲטֶרֶת, כ׳ עֲטַרְתִּי, ר׳ עֲטָרוֹת, עַטְרוֹת), כתר מלכות, נזר, לוית חן על הראש לאות שררה וכבוד; כבוד, יקר, מעלה; *זֵר פרחים או ענפים; שפה, מסגרת; כעין קשת אבנים בבנין מעל לפתח או לחלון; דד השדַים לאשה; ראש אבר הזכרות; מגן, מחסה; ⁰קשוט חוטי כסף וכיו״ב בראש טלית בחלק המכסה את הראש.

עִטְרָן*, ז, פסלת הזפת, שרף עץ המשחן שריחו רע ומשתמשים בו למאור; שמן דגים.

עטש* (**עָטַשׁ***, **יַעְטשׁ***), **עִטֵּשׁ***, **הִתְעַטֵּשׁ***, זורר, הוציא רוח מהנחירים בהתפרצות פתאם; הפח נפיחה.

עִי, ז, (ר׳ עִיִּים), תל שממה, חרבה, מפלת.

ע״י, ר״ת, על ידי; עין יעקב (ספר).

עִיד*, ז, יום חג (של גוים).

עִידִית*, ר׳ עִדִית.

עיו״ט, ר״ת, ערב יום טוב.

עיו״כ, ר״ת, ערב יום כפור.

עִיּוּן*, ז, התעמקות המחשבה, פעלת המעַין ומתעמק לחשב; התבוננות יתרה; ⁰למוד תורה; התעמקות בדברים מְפֻשָּׁטים.

— **עִיּוּן תְּפִלָּה***, חִשוב מראש את התוצאות הטובות של התפלה; התעמקות בתפלה.

עִיּוּף⁰, ז, צָמָא.

עי״ז, ר״ת, על ידי זה.

עַיִט, ז, (ר׳ עֵיטִים), שם לעוף טורף 1); נשר(?); *גדיל בקצה אריג.

1) עיט коршунъ, Geier, vautour, vulture.

(עיל*) לְעֵיל*, מִלְּעֵיל*, למעלה, קדם מזה; ר' מלעיל.

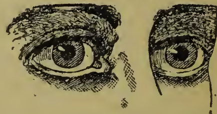
— לְעֵילָא וּלְעֵילָא*, הלוך וגבוה, הלוך ועלה למעלה.

עֵילוֹם, ז, עולם, נצח.

עָיָם, ז, עצם, חזק.

עִימָּה*, נ, כישור, לוח עץ או מקל שמהדקים עליו את הצמר או את הפשתן לטוות.

עַיִן, נ, (ס' עֵין־, ר' עֵינַיִם, עֵינֵי־), אבר הראות בגוף החי1); פני דבר הנראה לעין, מראה; עצם דבר; מבט עין; גון, צבע; תקוה, תוחלת; ז, משגיח; *חלון עגול; נקב באמצע אבן הריחים; מעשנת התנור; טבעת בכלי לקשר אליה דבר; (ר' עֲיָנוֹת, עֵינוֹת), מעין, מקור, מוצא מים.

עינים.

— עַיִן בְּעַיִן, בלי אמצעי; בפניו, מול פניו; *כף אחת של המאזנים בדיוק כנגד הכרתה בשעת השקילה (בלי הכרעה).

— בְּעַיִן*, מדיק, לא פחות ולא יותר; בעצם, בצורה הטבעית.

— בְּעֵינַיִם, על אם הדרך.

— מֵעַיִן*, כְּעַיִן*, דומה מעט; מתוך התכן, מעצם; תמצית.

— לְעֵינֵי־, בפני, גלוי.

— עַיִן טוֹבָה, עין של איש לא מקנא.

— עַיִן יָפָה*, (נָתוֹן בְּ־), נתון בטוב לב, בהרחבה.

— עַיִן רָעָה*, עין של איש מקנא; הכח הרע הנתון בעין להזיק.

1) עין глазъ, Auge, oeil, eye

— עַיִן הָרַע*, מבט מזיק.

— טוֹב עַיִן, לא מקנא, שמח לטובה הבאה על אחרים.

— צַר עַיִן, מקנא, שאינו יכול לראות בטובת אחרים.

— גְּבַהּ עֵינַיִם, מתגאה.

— עֵינַיִם, כנוי למורה דרך.

— שַׁח עֵינַיִם, עָנָו.

— עֵין הַשֶּׁמֶשׁ°, מין צמח שפריו נוטה על עבר פני השמש 1).

— עֵין אֶל־, פלוני מצפה ומקוה ל־.

— עֵין ה' אֶל־, ה' משגיח על־.

— גַּלֵּה עֵינַיִם, הָאֵר עֵינַיִם, פָּקֹחַ עֵינַיִם, עורר להתבונן בדבר.

— לָטוּשׁ עַיִן, הבט במבט חודר.

— מָכוֹר עַיִן בְּעַיִן*, מכור במשקל מדיק בלי הכרעה.

— נָשׂוֹא עַיִן אֶל־, צפה, קוה ל־.

— נָתוֹן עֵינַיִם בְּ־*, שים לב אל־, חשוב על אודות־; הבט בכעס אל־.

— הַעְלֵם עַיִן, הסר השגחה.

— רָאֹה לְעֵינַיִם, הבט אל חיצוניות דבר.

— שִׂים עַיִן, השגיחה לטובה.

— חוּס (עַיִן־), חמול, רחם.

— רוּם (עַיִן־), התגאה.

— שָׁאוֹל (עַיִן־), התאוה.

— מָצוֹא חֵן בְּעֵינֵי־, היה טוב ויפה בדעת־.

— הַדָּבָר טוֹב (או: יָפֶה) בְּעֵינֵי־, פלוני חושב כי הדבר הוא טוב, יפה, נכון.

— הַדָּבָר רַע בְּעֵינֵי־, פלוני חושב כי הדבר הוא רע ולא נכון.

— הָיֹה־ בְּעֵינֵי עַצְמוֹ°, חשוב על עצמו כי הוא־.

1) עין השמש подсолнечникъ, Sonnenblume, tournesol, sunflower.

עַיִן*, נ, שם האות השש עשרה בא"ב העברי.

עֵינָא*, עֵינָא בִּישָׁא*, (ארמית), עין הרע.

(עין) עַיֵּן*, העמק במחשבתו, חשוב הרבה בדבר; הבט במבט חודר; קרוא; הבט ב־, התבונן ב־; דקדק ב־; הַשוה המשקל; שקול בדיוק. עִיּוּן*, החזק שווי המשקל.

עֵינָה*, נ, כאב עין.

עינוּנִית*, נ, אונה קטנה שבַרֵאָה.

עֵינָן*, ת, בעל עינים גדולות.

עיף (עָיֵף, יָעֵף), פ"ע, יגוע, חלוש, רפה מרֹב עבודה.

עָיֵף, ת, חלש ורפה מרֹב עבודה; צמא, משתוקק לשתות.

עֵיפָה, עֵיפָתָה, נ, חשכה, אור כהה, קדרות.

עֲיֵפוּת⁰, נ, הלשה מרֹב עבודה, התעלפות, יגיעת בשר; רזון.

(עוץ) עַיֵּץ*, תת עצה.

עִיר, נ, (ר' עָרִים, לפעמים: עֲיָרִים, עֲיָרוֹת*), קבוץ בתי מושב רבים יחד ברחובות ולפעמים גם בחומה ובשערים; אויב, שונא; (ארמית) המלאך השומר והמגין.

— הָעִיר, כנוי לירושלים.

— עִיר וָאֵם, עִיר הַבִּירָה, עִיר הַמְּלוּכָה, עִיר מַמְלָכָה, נ, עיר מושב המלך או השליט.

— עִיר חוֹמָה, נ, עיר בצורה בחומה סביב.

— עִיר מִקְלָט, עיר שאליה היה בורח לפנים הרוצח בשגגה לשבת בה בבטחה עד מות הכהן הגדול.

— עָרֵי הַשָּׂדֶה, הערים שבהן אין המלך או השליט יושב.

— עִיר שֶׁל זָהָב*, תכשיט של נשים שירושלים היתה מצוירת עליו.

עַיִר, ז, (ר' עֲיָרִים), חמור צעיר לימים, סיח, בן חמור.

עֲיָרָה⁰, נ, עיר קטנה.

עִירָה*, נ, החוטים שבתוך הַבָּקִיר שמשתמש בם האורג לחלק הָעֵרֶב שבאריגה; סליל.

עֵירוּב, ר' ערוב.

עִירוֹן⁰, ז, מין פרח מסוג החבצלות[1]).

עִירוֹנִי*, ת, יושב עירה, בן עיר קטנה; ⁰יושב עיר.

עֵירוּת* (או: עֵירִית*), נ, מין צמח למספוא.

עֵירֹם, עֵרֹם, ז, חסר לבוש, הערר מלבושים; ת, בלא לבוש, באין בגד על בשרו.

עִירָנִי*, ר' עירוני; ת, חָיֶה, עֵר.

עִירָנִית*, נ, כלי מחמר לבן.

עַיִשׁ, עָשׁ, נ, קבוצת כוכבים בין כוכבי הכימה והכסיל הנקראת גם בשם השור(?); קבוצת כוכבי הדֹב הגדול(?).

— בְּנֵי עַיִשׁ, שלשת הכוכבים הקטנים הנמצאים בזנב קבוצה זו.

עי"ת, ר"ת, עשרת ימי תשובה.

ע"כ, ר"ת, עד כאן; על כן; על כרחו.

(עכב*) עַכֵּב*, פ"י, עצור, מנוע; אַחר, המתן; עצור ענין על ידי חסרון אחד מתנאיו; הִמָּנַע. הִתְעַכֵּב*, הֵעצר, מנוע את עצמו; התאחר, התמהמה; המתן, חכה.

עַכָּבָה*, נ, ר' עכוב; ר' עכבת; שְׁהִיָּה במקום.

עַכָּבִישׁ, ז, (ר' עַכָּבִישִׁים), שרץ קטן האורג רשת קורים, A שממית[2]).

עכביש.

— קוּרֵי עַכָּבִישׁ, החוטים שהעכביש מוציא מתוכו ואורג בהם רשת.

עַכָּבוֹנִית*, עַכָּבִית*, עַכּוּבִית*, נ, מין צמח קוצי שמשתמשים בו למאכל[3]).

---

[1]) עירון златоцвѣтникъ, Asphodel, asphodèle, daffodil.

[2]) עכביש паукъ, Spinne, araignée spider.

[3]) עכבונית артишокъ (родъ), Spanische artischoke, cardon, cardoon.

עַכְבָּר, ז, (ר׳ עַכְבָּרִים), שרץ יונק קטן המכרסם בשניו, מצוא בבית ובשדה[1]; 0שריר בשר.

עַכְבְּרָא*, ר׳ עכבר.

— עַכְבְּרָא דְשָׁכִיב אַדִּינָרָא*, עכבר השוכב על דינרי זהב (משל לעשיר קמצן שאינו נהנה מעשרו).

עַכֶּבֶת*, נ, מעט מנוזל הנשאר בשולי הכלי אחרי שהורק.

עכ״ד, ר״ת, עד כאן דבריו, ר׳ עכ״ל.

עִכּוּב*, ז, מעצר, מניעה; התאחרות, אחור, התמהמהות; 0תנאי הכרחי שמבלעדיו לא יעשה הדבר.

— בְּלִי עִכּוּב0, תה״פ, מהר, תכף ומיד, מיד.

עִכּוּז*, ז, עגבות, אחורים, שת.

עִכּוּל*, ז, דבר שנשרף באש; 0אכול, הפיכת המאכל בקרב החי לחמרי המזון.

עכו״ם, ר״ת, עבודת כוכבים ומזלות; עובד, או עובדת, כוכבים ומזלות; אליל, פסל.

עָכוּר, ת, דלוח, לא צלול (נוזל).

עִכּוּר0, ז, טבע דבר שהוא עכור ולא צח.

עכ״ז, ר״ת, עם כל זאת.

עכי״ח, ר״ת, עם כל יוצאי חלציו.

עָכִיר*, ז, אבן גדולה ועגלה המשמשת לכבישת זיתים.

עֲכִירָה*, עֲכִירוּת0, נ, דלוח, עכור.

(עכל*) עִכֵּל*, פ״י, שרוף, בער באש; 0הפוך האכל הבא אל המעים לחמרי המזון; הִתְעַכֵּל*, השרף, הבער באש; 0התהפך (האכל) לחמרי המזון.

עכ״ל, ר״ת, עד כאן לשונו (מבטא שמשתמשים

1) עכבר мышь, Maus, souris, mouse.

בו כשמביאים בספר דברי איש או ספר, בסוף הדברים האלה).

(עכן*) עִכֵּן*, פ״י, סבב, גרום.

עֶכֶן*, עַכְנָא*, עֲכִינָא*, ז, עַכְנָה*, נ, נחש בעל טבעות.

עֶכֶס ז, (ר׳ עֲכָסִים), שרשרת, שלשלת, כבל ברזל; תכשיט של נשים כשרשרת על הרגלים; מין נחש ארסי, אפעה.

(עכס) עִכֵּס, פ״ע, צלצל (אשה) והשמע קול בעכסים.

עכ״פ, ר״ת, על כל פנים.

עכר (עָכַר, יַעְכֹּר), פ״י, הבא במבוכה, המס; הדאב; הבא בצרה, הבא ברעה; *דלוח, נער וסכסך נוזל לבל יהיה צלול. הֶעָכֵר, ההרס ממנוחתו; *היה דלול ולא צלול. הַעֲכֵר0, עכור, דלוח, נער וסכסך נוזל לבל יהיה צלול.

עַכְשׁוּב, ז, מין עכביש ארסי (?); מין נחש ארסי (?).

עַכְשָׁו*, עַכְשָׁיו*, תה״פ, (ארמית), עתה, בזמן הזה.

עָל, ת, כנוי לבהמות צעירות.

— עָלוֹת, צעירות הצאן.

עַל, עָל, ז, רום, גבה; ת׳, רם, גבוה.

— מֵעָל, ממרום, מגבוה.

עַל, עָל, תה״פ, למעלה.

עַל, (במליצה: עֲלֵי, בכנוים: עָלַי, עָלֶיךָ וכו׳), למעלה מדבר; בשטח החיצוני של דבר; מסביב לדבר (כגון: בגד על גוף); לפני דבר, לפני גב הדבר (הפך: תחת); אצל, קרוב ל־; יחד עם־; בגלל, בשביל; לפי; אף כי; אף על פי כן; בנוגע ל־; יותר מ־, נוסף על־.

— מֵעַל, להוראת תנועה מלמעלה למטה, אי גם סלוק מלמטה למעלה, או הסתלקות מקרבת מקום; ממעל.

— עַל אוֹדוֹת*, בגלל.

— עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה*, מכל שכן, מקל וחמר.

— עַל אַף־, למרות חפץ־.

— עַל אֲשֶׁר, בגלל.

— עַל גַּב, עַל גַּבֵּי*, על; על יד, אצל; מעל ל־.

— עַל דְּבַר, בגלל.

— עַל יַד־, אצל, קרוב ל־.

— עַל יָד עַל יָד*, מעט מעט, אחד אחד.

— עַל יְדֵי, דרך, בער, באמצעות; על פי, כפי.

— עַל כִּי, יען כי.

— עַל כֵּן, לכן, בגלל זה.

— עַל כָּרְחוֹ*, נגד רצונו, בהכרח, למרות חפצו.

— עַל מְנָת*, בתנאי.

— עַל פֶּה*, לא מן הספר.

— עַל פִּי, מכֻון ל־; בהתאם ל־; על ידי.

— עַל פְּנֵי, על השטח החיצוני, העליון של דבר; בפני; (־אִישׁ) בעוד האיש בחיים.

— עַל כָּל פָּנִים*, בכל אפן; 0למצער;

— עַל שׁוּם שֶׁ־*, יען כי.

— עַל־ לַעֲשׂוֹת, פלוני חיב לעשות, חובה עליו לעשות.

— עָלַי וְעַל צַוָּארִי*, אנכי אחראי, אנכי אערב.

עֹל, ז, (כ׳ עֻלִּים), מוט מסביב לצואר הבהמה ובו מוסרות או מוט למשיכה בעגלה או במחרשה; משא; שעבוד; *חובה, חיוב, דבר חובה המוטל על איש.

עֹל.

עִלָּא*, עִלָּאָה*, עִלָּאִי*, (עִילָּא*, עִילָּאָה*, עִילָּאִי*, ר׳ עִלָּאֵי, עִילָּאֵי, ארמית), ת, עליון.

(עלב*) הֶעֱלִיב*, חשוב לפגיעה בכבודו; שמוע דברי פגיעה בכבודו. הֶעֱלִיב*, פגוע בכבוד, חלל כבוד, הלבן פני חברו בדברים.

עֶלְבּוֹן, ז, פגיעה בכבוד, חלול כבוד; גם פגיעה בכבוד; ענוי, צער.

— תָּבוֹעַ עֶלְבּוֹן*, בַּקֵּשׁ עֶלְבּוֹן*, דרוש נקמת עלבון.

עִלֵּג, ת, כבד פה, מדבר בכבדות.

עלה (עָלָה, יַעֲלֶה), פ״ע, התרומם; הלוך למקום גבוה; הלוך לעיר או למדינה הנמצאות במקום יותר גבוה ממקום מושב האיש; יצוא ממעמק; הלוך אל מקום חשוב; הלוך ויצוא; בוא להלחם; בוא בהתפרצות; הובא אל המזבח לקרבן; פרוץ (נהר) על גדותיו; צמוח, שגה; פרוץ וגבור; (־בֶּגֶד עַל אִישׁ) לבוש; הנשא, הִפָּלֵא מ־; התרומם (קול); (־מֵעַל־) התרחק, הסתלק; *בוא בחשבון; (ל־ ב־), שלם מחיר דבר בכך וכך; (־בְּ־) התבטל בתוך־. הֵעָלָה, התרומם, התנשא; התרחק, סור, הסתלק. עֻלָּה*, הרם, נשא; הלל, שבח, גדל. הֶעֱלָה, הוציא; הרם למעלה; הבא דבר למקום גבוה; הוליך לעיר או למדינה יותר גבוהה ממקום הִמצא האיש בו; נשוא הלאה, בער מן הארץ; הביא קרבן על המזבח; הכין למלחמה; הבא (מאכל) אל השלחן; שלח על־; שים טס על־; *הבא בחשבון; חשוב ל־; בטל (דבר הנמצא בתוך דבר); (־בְּכֶסֶף) שלם מחיר יותר. הָעֳלָה, הורם, הושם על־; הובא במספר, הובא ב־. הִתְעַלָּה, התגאה, התנשא; *התרומם, הורם; גדול בערך ובמחיר.

— עָלָה לִפְלוֹנִי*, הצליח פלוני לעשות־; היה נחשב לו; (־בְּכָךְ וְכָךְ) פלוני שלם בעדו סכום כך וכך.

— עָלֹה בְּיַד פְּלוֹנִי*, הצליח פלוני לעשות.
— עָלֹה יָפֶה*, יצוא באפן טוב, היה התוצאה באפן טוב.
— עָלֹה הַגּוֹרָל, נפול הגורל.
— עָלֹה חֵמָה, כעוס, קצוף.
— עָלֹה בְּיַד־, השג דבר, הצליח.
— עָלֹה עַל לֵב, ־עַל רוּחַ, ־עַל הַדַּעַת*, חשוב, בוא במחשבה.
— עוֹלֶה וְיוֹרֵד*, קרבן שמתחשבים בו עם מדת רכושו של המקריב והוא משתנה לפי מדה זו; פגימה בסכין; ⁰(בטעמי ספרי אמ״ת), מרכא עם מהפך מלמעלה במלה שלפניה; (במשקל השיר), מדרגה בתורת השיר (—◡).
— הָעוֹלֶה מִזֶּה*, התוצאה, היוצא מזה הוא כי־.
— הֶעֱלֵה אַף, הֶעֱלֵה חֵמָה, גרום לכעס, לקצף.
— הֶעֱלֵה (נֵר), הדלק, הבער.
— הֶעֱלֵה לַהֲלָכָה⁰, קבוע להלכה.
— לֹא מַעֲלֶה וְלֹא מוֹרִיד*, אין לו כל ערך וחשיבות, אינו מביא לא תועלת ולא נזק.
— ה׳ יִתְעַלֶּה⁰, מבטא שמשתמשים בו בהזכרת שם ה׳ להורות על רוממותו.

עָלָה, ר׳ עולה.

עָלֶה, ז (ס׳ עָלֵה, ר׳ עָלִים, עָלֵי), קבוץ טרפי העצים העולים בענפים; טרפי צמחי האדמה; טֶרֶף אחד; ⁰דף בספר או במחברת; עתון; גליון עתון.

עָלָה, נ, מִטה (?).

עִלָּה*, נ, תואנה, ענין לתלות עליו דבר מעשה; עֹוֹל, עולה; ⁰סבה, סבה ראשונה.
— הָעִלָּה הָרִאשׁוֹנָה⁰, עִלַּת כָּל הָעִלּוֹת⁰, תאר לה׳ מסבב הכל.

עָלוּב*, ת, מסכן, אטלל; מלא כלמה; שפל רוח, ענו.

עַלְוָה, ר׳ עַולה.

עִלּוּי*, ז, רוממות; התעלות; הסתלקות ממקום; עליה, פעלת העולה ממקום; יתרון מחיר; שלום מחיר יותר ממה שנותן אחר (במכירה בהכרזה); שומת דבר; ⁰גאון, בעל שכל נעלה ומצין; שם לאחר הטעמים המשרתים (מֻנָּח ג).

עָלוּל*, ת, מכשר, ראוי, מסגל; ⁰ז, מסֻבָּב, תוצאה מסבה; חלוש, רעוע.
— פֹּעַל עָלוּל⁰, (בספרי הדקדוק הספרדים), שרש פעל שיש בו אות נחה.
— עָלוּל הַפֵּא⁰, ־הָעַיִן⁰, הַלָּמֶד⁰, השרש שפא הפעל שלו או העין או הלמד אות נחה.

עָלוּם, ת, נעלם, נסתר.

עִלּוּם*, עִלּוּם⁰, ז, כסוי, הסתרה, העלמה, תעלומה.

עֲלוּמִים, ז״ר, ימי הנעורים, שחרות; כח ימי הנעורים.

עַלּוֹן⁰, ז, מאמר או ספור או דבר ספרותי בכלל הבא בחלק התחתון של דפי העתון; החלק המשעשע בעתון.

עִלּוּף*, ז, התעלפות.

עלוקה.

עֲלוּקָה, נ, מין עטלף הנאחז בטרפו ומוצץ דמו1); (ר׳ ערפד); *תולעת מים המוצצת דם2).

עָלוֹת, ר׳ עָל, עוּל.

עלז (עָלֵז, יַעֲלֹז), פ״ע, שמוח, שוש, עלוץ; חגוג.

עָלֵז, ת, שמח, מלא ששון; הומה מטוב לב.

עֲלָזָה*, נ, שמחה, ששון.

עֲלָטָה, נ, חשך, אפלה.

---

1) עלוקה вампиръ, Vampir, vampire.

2) עלוקה піявка, Blutegel, sangsue, leech.

עֱלִי, ז, גליל ברזל או עץ לכתש בו דבר במכתש; *גוש עץ שעליו כותשים; 0חלק בפרח כעמוד קטן.

עִלִּי, ת, (נ׳ עִלִּית), עליון.

עֲלִיָּה, נ, מעלה, מדרגה; פעלת העולה; ריוטה עליונה בבנין; *התנשאות, התרוממות במדרגה; עלות לרגל; שימת קרבן על המזבח; התבטלות דבר בתוך דבר אחר; כנוי לחלק העליון מרחם האשה; עדית, היותר טוב: 0קריאה לתורה בבית הכנסת; גאות המים.

— עֲלִיּוֹת*, נ״ר, דיוטות.

— בְּנֵי עֲלִיָּה*, האנשים המצינים והטובים.

עֶלְיוֹן, ת, נמצא במקום גבוה למעלה ממה שתחתיו; נעלה במקום; רם במדרגה ובערך; היותר גבוה; אלהים; *הנזכר למעלה.

— יָדוֹ עַל הָעֶלְיוֹנָה*, הוא זכה.

עֶלְיוֹנוּת0, נ, גבהות, גבה.

עַלִּיז, ר׳ עלֵז.

עַלִּיזוּת0, נ, שמחה, צהלה, משוש.

עֲלִיל, ז, מקום עבודה ומלאכה; כור; *מבוא.

— בַּעֲלִיל*, תה״פ, ברור, גלוי, נראה לעינים.

עֲלִילָה, נ, מעשה חשוב; פעל נמרץ; מעשה ה׳ בהנהגת עולמו; מעשה רע; תואנה, נכלים; 0האשמה על ידי בדית דברי שקר על איש.

— נוֹרָא עֲלִילָה, נורא במעשיו.

— עֲלִילַת דָּם0, נ, עלילת השקר ששמו על ישראל כי הם נצרכים לדם נוצרים לחג הפסח ללוש בו את המצות.

עֲלִילוּת*, נ, פֹּעל, מעשה.

— בַּעֲלִילוּת*, בפעל ממש, במציאות (לא ברמיון).

עֲלִילִיָּה, נ, מעשה, פעֻלה.

עֲלִימוּת*, נ, כח עלומים, חזק.

עֲלִיסָה*, עֲלִיצָה*, עֲלִיצוּת*, נ, שמחה, ששון.

עֲלִית*, נ, קיסם עץ וכדומה להבעיר בו אש.

עלל* (עָלַל*, יַעֲלֹל*), פ״י, עבוד, עשה.

עוֹלֵל, עשה, פעול פעֻלה נמרצה; להוזק, הציק; גלגל; אסוף הענבים האחרונים מעל הגפן אחרי הבציר העקרי. עוֹלֵל, העשה לרעה. הָעֱלֵל*, בקש תואנות ועלילות דברים; הלשין, הכה בלשון. הִתְעַלֵּל, הִתְעוֹלֵל, שקוד לעשות רעה; עשה רע, התהולל בזדון ורשע.

עֹלֵלָה, ר׳ עוללה.

(עלם) הֵעָלֵם, היה לא ידוע; הִסָּתֵר, הִכָּסֵה.

עַלֵּם*, קשור, אסור; (־עַיִן), לא ראה; 0הסתר. הַעֲלֵם, הַסתר, כסה; שים חשך על־, כסה באפלה; (־עַיִן) לא ראה. הִתְעַלֵּם, התראה כלא יודע או כלא רואה; התערב התגנב; *חדול להיות נראה; היה לא נראה.

עֲלָם*, (עֲלֶם*), ז, (ר׳ עֲלָמוֹת*), העלם, שכחה; סוד, דבר סתר.

עֶלֶם, ז, (ר׳ עֲלָמִים), צעיר לימים, נער, נער משרת.

עֹלָם, ר׳ עולם.

עָלַם*, עָלְמָא*, (א־מית), ז, (ר׳ עָלְמִין*), תבל, עולם; נצח.

— בֵּית עָלְמִין*, שדה הקברות, בית הקברות.

— בְּעָלְמָא*, תה״פ, פשוט, בלי כונות מיֻחדות.

— כּוּלֵּי עָלְמָא*, כל האנשים; כל איש.

— מִילֵּי דְעָלְמָא*, דברי העולם, עניני חול (הפך: דברי תורה).

עַלְמָה, נ, (ר׳ עֲלָמוֹת), צעירה לימים, אשה בימי נעוריה; נערה משרתת.

— עֲלָמוֹת, נ״ר, מין קול זמרה; הקול הדק והרם(?); חליל כפול.

עַל־מוּת, תה״פ, לעולם(?).

עַלְמוּת*, נ, ימי הנעורים והעלומים.

עלס (עָלַס, יַעֲלֹס), פ״ע, שמוח, שוש; חגוג; לעוס. הֶעֱלַס, התרונן משמחה וגיל. הִתְעַלֵּס, התענג, היטיב לבו.

(עלע) עַלֵּעַ, גמוא, שתה ובלוע; *התכסה בנוצות.

עַלְעוֹל*, ז, רוח סערה חזקה; רוח סובבת ומרימה גלי אבק.

עִלְעוּל°, ז, הפכת דפי ספר (בחפוש דבר בהם).

עִלְעֵל*, נשוב (רוח סערה); הפץ והשלך עלים בסערה; °הפוך עלים בספר.

(עלף) עֻלְּפוּ, כֻּסה, צֻפּה; עטוף לב, עטוף נפש מחלש; קרוב לארץ. הִתְעַלֵּף, התכסה, התעטף; חלוש, עיף; היה במצב של אי ידיעה ואי הרגשה מאפיסת הכחות.

(עלפה) הִתְעַלְפֵּה*, התעלף מאפיסת הכחות.

עֻלְפֶּה, ז, יָגון וצער, ר׳ עלף.

עלץ (עָלַץ, יַעֲלֹץ), פ״ע, (־ב־), שוש, שמח, התבונן.

עֶלֶץ°, ז, עֲלָצָה*, נ, עֶלְצוֹן°, ז, שמחה, ששון, גיל.

עֹלֶשׁ*, ז, מין צמח שמשרשיו הקלוים באש וטחונים יעשו מין המר לשתיה במים רתוחים[1].

עַלְתָה, ר׳ עַוְלָה.

עַם, ז, (ס׳ עַם, כ׳ עַמִּי, ר׳ עַמִּים, עֲמָמִים, עַמֵּי־), גוי, אֻמה, לאֹם, קבוץ אנשים בני גזע אחד, שבט, משפחה; קהל אנשים; קבוץ בעלי חיים.

— בַּת עַמִּי, עמי, לאֻמי.

— עַם הָאָרֶץ, ז, (שֵׁם קבוץ), יושבי הארץ, בני המדינה; *המון העם, העם הפשוט; (ר׳ עַמֵּי הָאָרֶץ), איש בור, איש שאינו יודע את התורה.

— עַם הָאֲרָצוּת°, בורות, אי ידיעת התורה.

— עַם הַצָּבָא, עַם הַמִּלְחָמָה, אנשי הצבא, שכירים.

— עַמִּים, (לפעמים), קרובי האשה (ויקרא כ״א, א׳ ד׳, יֶלין).

עִם, מ״י, (עִמִּי, עִמָּדִי), מלה להורות על השתתפות במעשה הזולת; יחד את־, את־; בהוראת: ל־, אצל־, בנוגע ל־, קרוב ל־; בתוך מקום; בהוראת: ו׳ החבור גם־ גם־; בהוראת: כמו; אם כי; בעת; בעוד; כל עוד ש־; למרות.

— הָיֹה יַד־ עִם־, היה עם־, עזור ל־.

— מֵעִם, מן, מתוך; מאצל; מבית; מבין; מלפני; מעל.

— עִם־ יש ל־.

— עִם לֵב־, בלב, במחשבה; בחפץ.

— עִם זֶה°, עִם כָּל זֶה°, בכל זאת; למרות זאת; אף עם.

ע״מ, ר״ת, על מנת; על משקל; על מחצה.

עמד (עָמַד, יַעֲמֹד), פ״ע, היה נצב, היה במצב ישר על הרגלים; קום מישיבה או משכיבה; חדול מלכת, השאר במעמד אחד; המתן, התעכב במקום; התקים במעמד, התחזק, עצור כח; (־עַל־), היה במנוחה מבלי שים לב ל־; הִשָּׁעֵן, בטוח; התחדש דבר; התקים, יצוא לפעל; (־ל־) עזור; (־מִ־), חדול, הפסק; *היה מוכן, היה ראוי; אמוד, שוּם; (־עַל דָּבָר), הבן, השג בשכל; (־בְּ־), עלה או ירוד המחיר או השער של־; לא התקדם (בלמוד). הֶעֱמִד, הצב, הצג; מלא ידי איש, מנה, הפקד; כונן; אַשֵּׁר וקים דבר; עורר, הקם; עצור, מנוע; הַשְׁאֵר בחייב; עזוב, נטוש; העמיד; הָלֹט, עטוף (מ״ב ח׳ י״א, יֶלין); הקם (בנים, תלמידים); ברוא, יצור, חרש. הָעֳמַד, הֻצַּב, הֻצַּג.

— עָמוֹד בִּבְחִינָה°, הבחן לפני בוחנים והצליח להוכיח להם את ידיעתו.

— עָמוֹד בְּדִין*, עורר משפט על איש.

— עָמוֹד בְּדִבּוּר*, שמור ומלא את דבריו.

— עָמוֹד בְּ־*, עמוד כנגד פתוי, לא התפתה.

1) עלש цикорій, Cichorie, chicorée

— עָמוֹד לִפְנֵי־, שמש, שרת, עמוד לפני ארון; נצח במלחמה, גבור על־.
— עָמוֹד בִּפְנֵי־, קום כנגד־ וגבור עליו.
— עָמוֹד לְ־*, הועיל, הגן על־; היה מוכן ל־; היה נועד ל־;
— עָמוֹד לִבְחִינָה⁰, עמוד לפני בוחנים להכיר ידיעתו.
— עָמוֹד עַל־*, עמוד לפני מי שיושב; השגח על־; הגן והציל; בטוח על; ירוד ופחות עד־ (דבר שהיה מקדם בכמות ידועה והלך ופחת עד־).
— עָמוֹד עַל דַּעְתּוֹ*, התגבר והיה לאיש בשכלו; לא שנה את דעתו.
— יָכוֹל לַעֲמֹד בְּדָבָר*, יכול לקים דבר.
— הַעֲמֵד פָּנִים בְּ־*, התקומם כנגד.
— הַעֲמֵד מָתְנַיִם, המעד מתנים.
— הַעֲמֵד עַל־*, הפחת עד־.
— הַעֲמֵד עָלָיו*, קַבֵּל על עצמו.
— הַעֲמֵד עַל עַצְמוֹ*, התאפק מעשות צרכיו.
— הַעֲמֵד דָּבָר עַל חֶזְקָתוֹ*, חשוב כי דבר נשאר במצבו הרגיל.
— הַעֲמֵד חָלָב*, הקפא חלב לגבינה.

עָמָד*, ז, עביט מי רגלים.

עֹמֶד, ז, מצב, מקום עמידה; *אמדנה, עריכה.
— מֵעֹמֶד*, תה״פ, בעמידה.

עֶמְדָּה, נ, מקום לעמד, מעמד; מקום מושב קבוע; ⁰משרה, פקודה; נטיה גלויה לצד זה או זה.

עֲמָדָה*, נ, פעֻלת המעמיד; פעֻלת העומד.

עִמָּדִי, עִמִּי.

(עֻמָּה) לְעֻמַּת, ר׳ לעמת.
— כָּל עֻמַּת שֶׁ־*, כאשר, ככל אשר.

(עמה*) הַעֲמֵה*, החלש.

עַמּוּד, ז, (ר׳ עַמּוּדִים), גליל עבה מעץ או מאבן או מברזל וכדומה שמעמידים בבנין; משען, מסעד בבנין; במה, בימה; דבר דומה לעמוד של בנין (עַמּוּד עָנָן, עַמּוּד אֵשׁ); קרן אורה; *גליל העץ שכורכים עליו את הקלף (במגלה או ספר תורה); השלחן שלפניו עומד החזן להתפלל; זרם השתן; קנה העולה מתוך צמחים ידועים (בצלים וכיו״ב) כשמזקינים ובראשו תרמיל ובו זרע הצמח (ר׳ עוֹמֶר); ⁰שלחן הכתיבה, מכתבה; עבר אחד של דף כתוב או נדפס; צד אחד כתוב בספר תורה.
— עַמּוּד הַשַּׁחַר*, ז, אור הבקר.
— עַמּוּד הַיְמִינִי*, תאר כבוד למי שהוא העקר ושהכל נשענים עליו.
— וָוֵי הָעַמּוּדִים⁰, כנוי לאות ו׳ הנמצאת ברבים מספרי התורה הכתובים בראש עמוד (חוץ מאחדים יוצאים מהכלל).

עָמוּם*, ת, מְכֻסֶּה באפר להקטין אשו (גחלת).

עִמּוּם*, ר׳ עמעום.

עָמוּס, ת, מלא, טעון; נשוא; *(־בִּלְשׁוֹנוֹ), כבד פה ולשון.

עִמּוּר*, ז, קשירת התבואה הנקצרת בעמרים; העבדה, השתמשות והוצאת תועלת מאיש בעבודה.

עֲמִידָה*, נ, מצב העומד, עמדה; חזק, קיום; ר׳ עָמַד; ⁰תפלת שמונה עשרה.

עָמִיל⁰, ז, סוכן של מסחר; סוכן נוסע מבית מסחר למכירת סחורתו.

עֲמִילָה*, נ, עֲמִילָן*, ז, אבקה מוצאה מגרגרי חטים או מתפוחי אדמה ובבלילה במים ישתמשו בה לְדַבֵּק ולגהוץ לבנים; בצק שהטבחים מכסים בה את הקדרה לשאב את הזוהמה.

עֲמִיסָה*, נ, פעלת העומס והטוען.

עָמִיר, ז, צרור שבלים, אלמת שבלים; *חציר לבהמה; קש של תלתן.

עָמִית, ז, (כ׳ עֲמִיתִי), רעות, ידידות; רֵעַ, חבר.

עמל (עָמֵל, יַעֲמֹל), פ״ע, (־ב־), יגוע, עבוד עבודה מיגעת. עַמֵּל, יַגֵּע, הוגע; °הורה התעמלות, הרגל בתרגילי התעמלות. הִתְעַמֵּל*, יגוע, עיף; התגושש, התחנך בתנועות הגוף.

עָמֵל, ז, עובד עד לעיפה; איש צר ומציק; איש עיף ויגע מרב עבודה מבלי להשיג מבקשו.

עָמָל, ז, (ס׳ עֲמַל־), עבודה כבדה, יגיע כפים; מה שנרכש בעבודה; פרי, שכר, גמול עבודה; צרה, מצוקה; שקר, כזב; עולה.

עמם (עָמַם, יָעֹם), פ״י, הכהה, הקדר, שים חשך על־; הכבד, הקשה; החר מאש, קרוח מאש; *(גֶחָלִים־), חדול מבער, קרוב לכבות. עַמֵּם*, הַכהה, הַקדר. הוּעַם, חשוך, קדור, עשה חשך.

עֲמָם*, ז, (ר׳ עֲמָמִים), בן נכר, גוי, לא יהודי.

עֲמָמִי*, ז, בן נכר, לא יהודי; °אוהב את עמו; איש שיש בו סגֻלות העם; ת׳, של העם; של המון העם.

עֲמָמִים, ר׳ עַם, עמם.

עמס (עָמַס, יַעֲמֹס), פ״י, נשוא משא, טעון; הענק, תת ל־. עַמֵּס, הכבד. הַעֲמֵס, טעון, שים משא על־.

עֹמֶס*, ז, משא שאדם יכול לעמס על עצמו או שיכול לתפש בשתי ידיו.

עִמְעוּם*, ז, הקדרה, קדרות; נטיה מדרך טובה.

עַמְעֵם*, הַכהה; העלם עין, עשה עצמו כלא רואה; התעורר; התאסף ודון בדבר.

עמץ* (עָמַץ*, יַעֲמֹץ*), עַמֵּץ*, פ״י, עצום, סגור עינים ברחיקה. הִתְעַמֵּץ*, הסגר (העינים) ברחיקה.

עמק (עָמַק יַעֲמֹק), פ״ע, היה שפל ומורד יותר מטה שמסביב; היה נעלם וקשה להשיגו. הַעֲמֵק, ירוד מטה, הרחק לרדת למטה; הַסתר, הצפן; השפל והוריד דבר למטה. הִתְעַמֵּק°, שקוע במחשבות, הרבה לחשוב.

עָמֹק, ת, (נ׳, עֲמֻקָּה, ר׳ עֲמֻקִּים), שפל יותר מטה שמסביב לו; שקוע; נסתר, נעלם; (בצבעים), חשוך, כהה.

— מַיִם עֲמֻקִּים, מים שנמצאים בעמקי הארמה.

— קוֹל עָמֹק°, קול חזק ועבה.

עָמֵק, ת, לא ברור, לא מובן.

עֵמֶק, ז, (ר׳ עֲמָקִים, עִמְקֵי), עֵמֶק, ז, (ר׳ עֲמָקִים, עִמְקֵי), בקעה, מקום שפל, שפלה (הפך: הר); ככר גדולה במישור.

עַמְקוּת°, נ, תכונת דבר שהוא עמק.

עֲמָקִי*, ת, יושב העמק.

עַמְקָן°, ז, איש מרבה לחשב, איש משקיע את עצמו במחשבות.

עמר (עָמַר*, יַעֲמֹר*), פ״י, אסוף חמרים, ערום, צבור. עַמֵּר, קשור אלמות ועמרים, קבץ שבלים לאלמות; ערום, צבור. הִתְעַמֵּר, (־בְּ־), התנשא על־; כבוש, שעבד; עשה סחורה ב־.

עֹמֶר, ז, (ר׳ עֳמָרִים), צרור שבלים, אֲלֻמָּה; מדת תבואה, עשירית האיפה.

— סְפִירַת הָעֹמֶר*, הספירה שסופרים בתפלה את חמשים היום מראשית חג הפסח, מיום הקרבת העמר של התבואה החדשה בבית ה׳, עד חג השבועות.

עֲמָת, ר׳ לְעֻמַּת.

ענב* (עָנַב*, יַעֲנֹב*), פ״י, רכוס, קשור על ידי לולאה בלי הדוק באפן שיהיה קל לפתח. הַעֲנֵב*, ענוב.

אשכול ענבים.

עֵנָב, (לא נמצא במקרא ביחיד), נ, (ר׳ עֲנָבִים, עִנְּבֵי), פרי

הגפן; אשכול ענבים; גרגר פרי הגפן; *גרגר פרי השיח; [0]תפוח העור כעין גרגר שעורה שעולה על עפעף העין.

עֲנָבָה*, נ, גרגר ענב או של פרי שיח או של תבואה; יבול.

עִנְבּוֹל*, עִנְבָּל*, ז, קנה של מתכת וראשו עגל ועבה כענב שעשוי לקשקש בזוג, לשון הפעמון.

עַנְבָּר[0], ז. מין חמר שרף נותן ריח טוב בהשחקו או כשישימוהו על האש[1]).

(ענג) עֲנֹג*, פ"י, הרגל בתפנוקים ובנעימות החיים; (־הַשֵּׂעָר), החליק, רכך. עִנּוֹג, התרגל בתפנוקים ובמנעמי החיים. הִתְעַנֵּג, התעדן בשלוה ובנעימות החיים; התחטא; היה מפֻנק.

עָנֹג, ת, (נ׳ עֲנֻגָּה), מפֻנק, רגיל בנעימות החיים ובתפנוקים; מתחטא.

עֹנֶג, ז, נעימות החיים, עדנה, הנאה ותפנוק.

— הֵיכְלֵי עֹנֶג, היכלות מלאים מנעמי החיים.

ענד (עָנַד, יַעֲנֹד), פ"י, קשור היטב (תכשיט), קשור והזק מסביב.

ענה (עָנָה, יַעֲנֶה), פ"י, השב דבר על שאלה; השב דבר למדַבר; דבר נגד דברי אחר; מלא הפץ השואל; הרם קול בדבור או בשיר; קרוא קריאת שמחה; (־בְּ־), העד; חוה דעתו על אחר; החל לדבר; החשה, שתוק, חדול מדבר; היה נדכה ושחוח; התענין ב־; עמול, יגוע. הֵעָנֵה, מצוא תשובה, קבל מענה; מצוא הקשבה וקבלת בקשה או תפלה; היה נדכה ושחוח; ענה; *הָכרע, הִכנע; ענה בהגיע תורו לדבר. הֵעָנִי*, היה לעני. עַנֵּה, לחוץ, הצר; צער, סגף; תת לצום ולהתענות; אנוס (אשה למשכבי זמה); שיר, זמר במקהלה; *עקם, עקש; קונן קינה על מת במקהלה.

עֻנֵּה, היה בצרה וצוקה; סבול יסורים וצער. הַעֲנֵה, יסר, הצק, הצר; היה שמח; הסכם. הַעֲנִי*, היה לעני ודל. הִתְעַנֵּה, הִכנע, נשוא צרה ומצוקה; *צום.

— עַנֵּה דִין*, דחה דין לאחר זמן.

— נַעֲנֵיתִי לָךְ*, הנני מבקש סליחתך; סליחה!

עָנָו, ת, (ר׳ עֲנָוִים), שפל רוח, שונא גאוה; נוח, סבלן; מעביר על מדותיו; נדכה, שחוח; ישר, תמים.

עָנוּב*, ת, קשור בלי הדוק באפן שקל לפתח.

עִנּוּג*, ז, תענוג; ענג, תפנוק; סלסול בקריאה; רכוך בשיחה.

עֲנָוָה, נ, התכונה לחשב את עצמו לשפל במעלה כנגד מעלת אחרים (הפך: גאוה); רוח חמלה ורחמים; קבוץ גרגרי התבואה, ענבה.

עַנְוָה, נ, ענין, דבר (תהלים מ"ה, ה׳, ילין).

עִנּוּי*, ז, הצקה, סגוף; מניעת צרכי הגוף; עוררות קינה במקהלה על מת.

— עִנּוּי הַדִּין*, ז, המשכת פסק הדין, אחור פסק הדין.

עִנּוּן*, ז, הבטה בעננים לקסם על פיהם.

עַנְוָן*, ר׳ עַנותן.

עָנוּשׁ, ז, מי שענשו אותו, מי שקנסו אותו.

עֱנוּת, נ, לחץ, צרה, מצוקה.

עַנְוְתָן*, עַנְוָן*, ז, שפל רוח, ענו מאד, שונא גאוה; נוח וטוב המזג, סַבלן, מוַתר על שלו.

עַנְוְתָנוּת*, נ, שפלות הרוח; סבלנות; טבע הענותן.

עָנִי, ת, (נ׳ עֲנִיָּה, ר׳ עֲנִיִּים, עֲנִיּוֹת), דל, רש, חסר כל; נדכה, איש צר ומצוק; ישר, תמים; עָנָו, שפל רוח.

עֳנִי, ז, (בהפסק: עֹנִי, כ׳ עָנְיִי), צרה, מצוקה, לחץ; [0]עניות, דלות, חסר־כל.

עַנְיָא*, (ארמית), ת, עני, דל, רש.

עֲנִיבָה*, נ, קשור בלי הדוק שקל לפתח

[1]) ענבר амбра, Ambra, ambre, amber.

אותו; מין תכשיט עשוי מסרטים ברמות עניבה.
עֲנִיָּה*, נ, תשובה, פעלת העונה.
עֲנָיו, ר' עָנָו.
עֲנִיּוּת*, נ, דלות, ריש, חסר־כל.
— לְפִי עֲנִיּוּת דַּעְתִּי°, לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי°, לפי דעתי קלת הערך (בלשון ענוה).
עִנְיָן, ז, (ר' עִנְיָנִים°, עִנְיָנוֹת*), עמל נפש, דאגה; דבר, חפץ, עסק; דבר סבוך; *טעם; הוראה; °דבר לוקח את הלב.
— מֵעִנְיָן לְעִנְיָן בְּאוֹתוֹ עִנְיָן*, עבור מענין אחד שמדברים על אודותיו לענין שני שאין לו שיכות לענין הראשון.
— דָּבָר הַלָּמֵד מֵעִנְיָנוֹ, דבר שאפשר להוציא על פי התכן של הדברים (אחת מהמדות שהתורה נדרשת בהן).
— אִם אֵינוֹ עִנְיָן לְכָאן תְּנֵהוּ עִנְיָן לְמָקוֹם אַחֵר*, אם על פי קשור הדברים אין מקום לאיזה מבטא שבתורה באותו ענין המדבר עליו באותו פסוק, צריך לאמר כי הוא שיך למקום או לענין אחר (אחת מהמדות שבהן התורה נדרשת).
עִנְיֵן°, פ"י, עורר את הענין אצל־, גרום לתשומת לב אל־. הִתְעַנְיֵן°, מצוא חפץ וענין בדבר לשעות בו.
עָנִיץ*, ר' אניץ.
(ענן) עֹנֵן, פ"י, כסה בעננים. עוֹנֵן, כשף, קסום בעננים.
עָנָן, ז, (ס' עֲנַן־, ר' עֲנָנִים), עב, קבוץ אדים הנראים ברקיע השמים או מכסים אותו; אֵד.
— אוֹר הֶעָנָן, ז, (במליצה), ברק.
עֹנְגָה, ר' עונגה.
עֲנָנָה, נ, קבוץ עננים.
עֲנָנִי°, ת, (ר' עֲנָנִים°), קראי, הנוטה אחרי שטת ענן בן דוד מיסד כתת הקראים.
עָנָף, ז, (ס' עֲנַף־, ר' עֲנָפִים, עַנְפֵי־), בד העץ היוצא מהגזע והוא מכסה בעלים, זמורה, דליה; *גדיל מִדַּלְדַּל.
עֶנֶף, ז, קבוץ ענפי העץ יחד.
עָנֵף, ת, מלא ענפים, בעל ענפים רבים.
ענק (עָנַק, יַעֲנֹק), פ"י, הַכתר סביב, הקף כענק על הצואר; התרומם למעלה מאיזה דבר. הֶעֱנִיק, (־לְ־), תת מתנה; *ענוק.
עֲנָק, ז, (ר' עֲנָקִים, עֲנָקֵי־), גבור כח, בעל קומה גבוהה מאד; מחרזת אבנים טובות לתכשיט על הצואר; (ר' עֲנָקוֹת), תכשיטים לצוארי הגמלים; *על עשוי עור שנותנים על צואר הסוס או הפרד לקשר בו עגלה.
עֹנֶק*, ז, מתנה שנותן האדון לעבדו בצאתו לחפשי ממנו, הענקה.
עַנְקוּקְלָה*, נ, גרגיר ענב קטן לפני התפתחו; גרגיר ענב שנפסד ויבש לפני התפתחו.
עֻנְקָל*, ז, ר' אנקל.
עֲנַקְמוֹן*, ז, גדוד אנשים גבהי קומה.
ענש (עָנַשׁ, יַעֲנֹשׁ), פ"י, יַסֵּר; הטל קנס; הטל פרענות על החוטא. הֵעָנֵשׁ, הכרח לשלם קנס.
עֹנֶשׁ, ז, גמול רֶשַׁע, גמול מעשה רע; מס; *חטא, מעשה רע הראוי לענש.
(עסה*) עִסָּה*, פ"י, דחוק, לחוץ והוציא מ־; הַכרח על ידי לחץ; שים קמח במים רותחים.
עִסָּה*, נ, קמח גלוש במים; כל הבצק הנלוש בפעם אחת; כנוי למשפחה שאין לה ספר יחס ויש בה נשואי תערבות אסורים.
עִסּוּי*, ז, סחיטה, לחיצה להוציא מ־.
עָסוּק*, ת, טרוד, עמוס בענין ועסק.
עִסּוּק*, ז, טרדה, התעסקות ב־.
עָסִיס, ז, (ס' עֲסִיס־), מיץ פרי, נוזל היוצא מפרי בסחיטה; כנוי מליצי ליין.
עֲסִיסִית*, נ, (ר' עֲסִיסִיּוֹת*), ר, עססית.
עֲסִיק*, ז, ערעור, תלונה, תביעה, דרישה.
עסם (עַס, יָעֹס), פ"י, לחוץ, דחוק, עִסָּה.

(עֲסָסִית*), עֲסָסִיּוֹת*, נ"ר, חתיכות בצק קטנות ששמים במרק; גרגירי הטה כתושים מעט למאכל.

עסק* (עָסַק*, יַעֲסֹק*), פ"ע, שעה ב־, מלא ידיו בעבודת־; הטרד בענין או בעשית דבר; סחור מסחר. הֶעֱסִק*, משוך תשומת לב, משוך עין; גרום להיות עסוק בדבר; ⁰עורר חפץ וענין, ענין. הִתְעַסֵּק*, עסוק, היה טרוד בענין או בעשית דבר; שים לבו אל־, עמול ב־; עסוק בדבר סתם בלי כונה לאיזו תכלית מעשית; סחור מסחר; התוכח.

עֵסֶק*, ז, (ר' עֲסָקִים*), משא ומתן, מסחר וקנין; ענין; טרדה בדבר; ערעור, טענות ותביעות; רעש חוגגים.

עָסֵק*, ת, מתעסק, עוסק בדבר.

עִסְקָה*, (עִיסְקָא*), נ, מסחר; סחורה; מסחר בשֻתפות בין שתים שהאחד נותן הכסף הדרוש והשני עוסק בו.

— הֶתֵּר עִסְקָה⁰, ז, דרך לקחת רבית על כסף שמלוים בלי אסור בהחשב הכסף הנתן בתור חלק העסקה, והרבית בתור הרוה.

— שְׁטַר עִסְקָה⁰, ז, שטר הנתן על הלואה כזו הנזכרת לעיל ב„התר עסקה".

עַסְקָן*, ז, איש מעשה, איש מתעסק בדבר וענין בשקידה והתמדה; עושה נסיונות; מתבונן בעניני הטבע.

עַסְקָנוּת⁰, נ, טבע איש מעשה, טבע העסקן.

עַסְקָנִי⁰, ת, מתעסק, עושה ב־.

עֲסַר*, (ארמית), עשרה.

ע"ע, ר"ת, עבר עברי.

עע"א, ר"ת, עובדי עבודת אלילים.

עע"ז, ר"ת, עובדי עבודה זרה.

עער, ר' ערר.

עָף, ז, מעופף; כסול, מכֻפל; *מתאדה.

ע"פ, ר"ת, על פה; על פי; ערב פסח.

עפה, ר' עוף.

עִפּוּי*, ז, מחסה וסהרה על־; עיפות (?).

עִפּוּשׁ*, ז, מעין טחב לבן העולה על הגוף במקום הרקב או הלחלוחית; ⁰מגפה, דבר.

עֳפִי, ז, (בהפסק: עֹפִי, ר' עֳפָאִים), ענף, בד; קבוץ הענפים.

עַפְיָן*, ז, מין דג קטן.

עָפִיץ*, ת, דבר ששמו בו מיץ העפץ; ⁰שטעמו מריר ומכֻוץ.

עפי"ר, ר"ת, על פי רב.

(עפל) עַפֵּל⁰, פ"י, חזק, הקשה. עֻפּוֹל, התגדל, התגאה. הֶעְפִּל, ההן, מלא את לבו לעשות; העז, החצף.

עֹפֶל, ז, תל; מגדל גבוה; מבצר חזק; חלק מהעיר ירושלים (דרומית מזרחית).

עֲפֹלִים (או: עֳפָלִים), ז"ר, טחורים.

עפ"נ, ר"ת, על פי נס.

עַפְעֵף⁰, פ"י, הניע העפעפים במהירות.

(עַפְעַף) עַפְעַפַּיִם, ז"ר, כסויי העין שבקציהם הריסים; כנוי לעין בכלל.

— עַפְעַפֵּי שָׁחַר, קרני אור השחר.

עָפָץ*, ז, (ר' עֲפָצִים), כעין אגוז קטן עולה בעץ האלה שמים אותו בדיו ומעבדים בו עורות [1].

עפק* (עָפַק*, יַעֲפֹק*), פ"י, חבק, גפף.

(עפר) עִפֵּר, פ"י, השלך גושי עפר ואדמה; השלך אבק עפר על דבר. הִתְעַפֵּר*, התגלגל בעפר, התכסה בעפר, התפלש בעפר.

עָפָר, ז, (ס' עֲפַר־, ס"ר עַפְרוֹת־), כלל גרגירי חמר האדמה; אבק; אבקה; אפר; מעמקי האדמה; כנוי לשפלות וקטנות הערך.

— מִי יְגַלֶּה עָפָר מֵעֵינֶיךָ!*, (למת), מי יתן והיית חי וראית דבר זה.

— עָפָר לָבָן*, שדה שאין בו עץ.

[1] עפץ чернильный орѣхъ, Gallapfel, noix de galle, gallnut.

עֹפֶר, ז, (ר' עֳפָרִים), צבי רך, בן איל; *בחור, איש צעיר וחזק; צעיר יפה.
עפ"ר, ר"ת, על פי רב.
עַפְרָא*, ז, (ארמית), עפר.
— עַפְרָא לְפוּמֵיה*, עפר לפיו! ראוי לסתם את פי המדבר בעפר.
— כְּעַפְרָא דְאַרְעָא*,כעפר הארץ,כאין וכאפס.
עָפְרָה°, נ, צביה צעירה; עלמה צעירה יפה.
עִפָּרוֹן°, ז, (ר' עֶפְרוֹנִים°), עט עופרת, כעין מקל עץ דק ובתוכו מוט דק מבלילת אבקת מתכת לכתב בו.
עֶפְרוֹנִי°, ז, מין עוף, חוגה[1].
עַפְרוּרִית*, נ, אבק עפר וגרגירי חול הנופל מן התבואה בהכברה.
עַפְרָן*, ז, מין אבן טובה[2].
עֹפֶרֶת, ר' עופרת.
(עפש*) עָפֵשׁ*, פ"ע, התכסה בעפוש, התכסה בטחב הרקבון. הִתְעַפֵּשׁ*, עַפֵשׁ.
עֵץ, ז, (ר' עֵצִים), אילן, צמח בעל גזע חזק וענפים רבים והוא מתקים שנים רבות; קבוץ העצים; חמר העץ לכלים ולבנינים; קורת עץ לתליה.

עץ.

— עֵצִים, עצי שרפה.
— עֵץ הַדַּעַת°, (אָכוֹל מֵ־°), כנוי ללמוד חכמה.
— עֵץ חֲנִית, ז, יד החנית, נצב החנית.
— עֵץ מַאֲכָל, ז, עץ שפריו הוא למאכל.
— עֵץ פָּרוּר*, ז, כף גדולה לבחש הקדרה ולהריק מרק ממנה.

— עֵץ שֶׁמֶן, ז, זית היער; עץ נותן שרף.
עצב (עָצַב, יַעֲצֹב), פ"י, הכאב לב, הראב.
הֶעֱצִב, הצטער, המלא יגון; הנגף, המחץ.
עִצֵּב, יצור, עשה; תת צורה לדבר; הסוך ושנה דמות דבר; הכאב לב, עורר יגון; הַכעס; *מתוח והישר את אברי הגוף; חבש תהכשת. הֶעֱצִב, הכאב לב, הַכעס; ציר, עשה תמונה ודמות. הִתְעַצֵּב, כעוס, התקצף, חרה אף; *היה מלא עצב.
עֶצֶב, ז, (ר' עֲצָבִים), כאב, מכאוב, מצוקה; רגז; עמל, טרח; דאגה; דבר הבא בעמל וטרח; *גיד, ערק ההרגשה.
עֹצֶב, ז, כאב, רגש החולה הדואב; צער, יגון; פסל, אליל.
(עָצָב) עֲצַבִּים, ז"ר, פסל, אליל.
עַצָּב, ז, (ר' עַצָּבִים), עמֵל, עובד אדמה.
עָצֵב*, ת, מלא יגון וצער, מצטער, נוגה; כבוש, רחוק.
עִצְבָּה*, נ, מכסה עור לאֻכף או לסוס; מפת שלחן מעור(?).
עִצָּבוֹן, ז, (ס' עִצְבוֹן־, כ' עִצְבוֹנִי), צער, דאגה; עמל, טרח.
עֶצְבּוֹן*, ז, (ר' עֶצְבּוֹנוֹת*), מין קוץ.
עַצְבוּת*, נ, צער, יגון.
עַצְבוּת°, נ, מרה שחורה (מחלה).
עַצְבִּי°, ת, מהיר לכעס; איש שעצביו מתרגזים מהר ועל נקלה; מתרגש ביותר.
עַצְבָן°, ז, בעל מרה שחורה, איש חולה במחלת עצבות.
עַצֶּבֶת, נ, (ס' עַצְּבַת־, ר' עַצְּבוֹת), כאב לב, צער; יגון, תוגה.
עצה (עָצָה, יַעֲצֶה), פ"י, סגור, עצום (עינים).
עָצָה, ז, החֻליה התחתונה שבשדרה.
עֵצָה, ש"ק, קבוץ עצים; *קצה גזע השבלים הנשאר מחבר לאדמה אחרי הקציר; התבן של מיני הקטניות, גבעולי הקטניות.

---

[1] עפרוני, жаворонокъ, Lerche, alouette, lark.

[2] עפרן, корундъ, Korund, corindon, corundum.

עֵצָה, נ, (ס׳ עֲצַת־, ר׳ עֵצוֹת, עֲצוֹת־), מזמה, תחבולה; בינה, תבונה; מחשבה, רעיון; הבעת דעת איש בענין לחברו למען ידע איך להתנהג בו ומה עליו לעשות או לא לעשות.

— גְּדוֹל הָעֵצָה, יועץ חכם.

עצהיו״ט, ר״ת, על צד היותר טוב.

עָצוּב, ת, נעצב, מלא עצב וצער, נוגה.

עָצוּם, ת, חזק, רב כח; רב, רב המספר; סמיך ודבוק אחד לשני; בעל דין (יָלִין).

— עֲצוּמִים, ז״ר, כח, יכלת.

עִצּוּם*, ז, תקף, הזק, כח; עצם ה־, גופו של־; הבטחה חזקה להשלומים כשיתמלא תנאי שהֻתנה.

עָצוּר*, ז, עוצר הענבים, או הזיתים וכיו״ב.

עָצוּר, ת, כלוא; *שאסור לעבד בו (זמן).

— עָצוּר וְעָזוּב, הכלוא בבית והמשלח לנפשו(?); עבד ובן חרים(?); בן אותו שבט שיש לו זכות מחסה והנכרי שאין לו זכות זאת(?).

עִצּוּר*, ז, ר׳ עצירות; סחיטת היין מן הענבים; אשכול העומד להסחט.

עֲצִיבָה*, נ, עצבות, עצב.

עֲצִימָה[0], נ, (עֲצִימַת עֵינַיִם[0]) סגירת עינים.

עָצִיץ*, ז, כלי חרס לנטיעת פרחים; כוס, גביע; גרף.

עֲצִירָה*, נ, מעצר, מפריע, מחסם; מחלת אטימת בני המעים; סחיטה, הוצאת נוזל מדבר על ידי לחיצה.

— עֲצִירַת גְּשָׁמִים*, בצרת, חסר גשמים.

עֲצִירוּת[0], נ, (מחלה), אטימת בני המעים מעשית צרכים (הפך: שלשול).

עצל.

(עצל) הֶעֱצַל, התמהמה, התרפה במלאכתו. הִתְעַצֵּל*, הֶעצל.

עָצֵל, ת, (נ׳ עֲצֵלָה), מתרפה במלאכתו, אינו חפץ לעבד.

עָצֵל[0], ז, מין חיה הולכת אט[1].

עַצְלָה, עַצְלוּת, נ, טבע העצל, חִבּוּק ידים מבלי עבודה.

— לֶחֶם עַצְלוּת, לחם חנם, לחם בלי עמל.

עַצְלָן*, **עַצְלְתָן***, ת, עצל, חובק ידים, הולך בטל.

עֲצַלְתַּיִם, זוגי נ, עצלות, עצלה, חבוק ידים.

עצם (עָצַם, יַעֲצֹם), פעו״י, היה חזק, היה מוצק ועצום; היה הרבה, רבה לאין מספר; סגור ברחיקה (עינים). עִצֵּם, סגור עיני אחר בחזקה; שבר עצמות, פצח עצמות. הֶעֱצִים, הרבה, הכבד המספר; *סגור, דבק היטב. הִתְעַצֵּם*, ריב והתקוטט בעקשנות; התוכח בטענות; הִסָּגר, הִדָּבק היטב; התקשר עם־; היה לעצם, היה קשה כעצם.

עֶצֶם, נ, (ר׳ עֲצָמִים, גם עֲצָמוֹת, עַצְמוֹת־), חלק האברים הקשה בגוף האדם והחי; עִקר הדבר ויסודו; גוף; *חזק.

— עֶצֶם הַיּוֹם, עקר היום.

— עֲצָמִים, עֲצָמוֹת, כל אברי הגוף.

— עַצְמִי*, אותי; עַצְמְךָ*, אותך; עַצְמוֹ*, אותו, וכן הלאה.

— בְּעַצְמִי*, (אֲנִי־), אני ולא אחר; בְּעַצְמְךָ*, (אַתָּה־), אתה ולא אחר וכו׳.

— בְּעֶצֶם*, בעקר הדבר, באמת, אכן.

— כְּשֶׁהוּא לְעַצְמוֹ[0], אם מביטים על דבר זה רק בנוגע לו.

— מֵעַצְמוֹ[0], מבלי עוררות אחרים.

— עָשָׂה אֶת עַצְמוֹ*, התחפש כ־.

— בִּכְבוֹדוֹ וּבְעַצְמוֹ*, הוא ולא אחר.

— כָּל עַצְמוֹ*, עקרו של דבר.

— שֵׁם עֶצֶם[0], (בדקדוק), שֵׁם לעצם,

[1]) עצל тихоходъ, Faultier, paresseux, sloth.

לגוף נמצא (בנגוד לשם מקרה או שם מפשט לדבר הנתפס רק במחשבה ואיננו במציאות).

— שֵׁם עֶצֶם כְּלָלִי°, (בדקדוק), שם הנתן לגוף על שם מהותו, צורתו ושמושו.

— שֵׁם עֶצֶם פְּרָטִי°, (בדקדוק), שם מיֻחד הנתן לגוף נוסף על שם הכללי ליחדו מכל הגופים שהם ממינו.

עֹצֶם, ז, כֹּח, עֹז; הויה, ישות, מציאות.

עָצְמָה, נ, כֹּח, עֹז, אֹמֶץ; אֹמֶץ לב ורוח; רבוי, רֹב המספר.

עֲצֻמָּה, עֲצוּמָה, נ, טענה לחזק דבר, הוכחה ומופת.

עַצְמוּת°, עַצְמִית°, נ, תכונת דבר וישותו, הויה, מהות העצם.

עַצְמִי°, ת, דבר עקרי.

עצר (עָצַר, יַעְצֹר), פ״י, (יבוא גם עם בְּ־), סגור; אטום; כלוא, חבוש; עַכֵּב, מנוע מלכת; משול, שלוט; החזק, הכיל בתוכו; *סחוט מיץ, זוב; בטל מעבודה. הֵעָצֵר, הסגר, הכלא; התעכב במקום, עמוד מלכת הלאה; התאסף, הִקבץ; *הִסתם המעים. עַצֵּר*, עַכֵּב; אסף לאספת חג.

— עָצוֹר כֹּחַ לְ־, יכול.

עֶצֶר, ז, ממשלה, שלטון.

— יוֹרֵשׁ עֶצֶר, יורש כסא המלכות.

עֹצֶר, ז, ממשלה, שלטון; אלמות, שלטון קשה; אטימה, סגירה.

עֲצָרָה, נ, (עֲצֶרֶת), אספת עם בבית ה׳; אספה; חג, יום טוב ושמחה.

עֲצֶרֶת, נ, יום חג ושמחה; היום השביעי של פסח והשמיני של סכות; אספת עם לחג; *חג השבועות.

— שְׁמִינִי עֲצֶרֶת, ז, יום השמיני לסכות.

ע״ק, ר״ת, ערב קבלן, ר׳ שם.

עָקָא*, ר׳ עקה.

עקב (עָקַב, יַעְקֹב), פ״י, רמה, הונה; אחז בעקב; *(־אַחֲרֵי־), הלוך בעקבות זולתו; ארוב ל־; עבור והלוך מסביב; הערם; בטל דבר. עַקֵּב, עצור, עכב, שים מכשול על דרך; עַקֵּם, עקש, הטה הצדה. עָקוֹב, ר׳ מעֻקב.

עָקֵב, ז, (ס׳ עֲקֵב, ר׳ עֲקֵבִים, עִקְבֵי־, גם עֲקֵבוֹת, עִקְבוֹת־), אחור, כף הרגל; צעד, מדרך כף הרגל; הרשם הנשאר בקרקע מדריכת הרגל; החיל המאסף למחנה; *חלק הנעל שתחת העקב שהרגל נשענת עליו; אחורַים; מה שנשאר נאחז בשולי הכלי אחרי שמריקים אותו (שמן וכיו״ב); סמן; שארית; סוף, אחרית.

עָקֵב, ז, הדרך ההולכת בהרים בעקלתון הנה והנה.

עָקֹב, ת, (נ׳ עֲקֻבָּה), כפוף, עקם, עקלקל; ערום, נפתל, נלוז.

עֵקֶב, ז, אחור, כף הרגל; אחרית דבר, סוף, תכלית מעשה; גמול, שכר, פרי; הצלחה.

עֵקֶב, מ״י, יען.

עֵקֶב, תה״פ, עד הסוף, עד תֻּמּוֹ.

עָקְבָה, נ, מרמה, כחש, סלף.

עֲקֶבֶת*, נ, מה שנשאר נאחז בשולי כלי מנוזלים שהיו בו אחרי שהורק; ר׳ עכבת.

עקד (עָקַד, יַעֲקֹד), פ״י, קשור, אסור בחבלים סביב; קשור יד ורגל יחד; *(־מִזְבֵּחַ), ערוך, הקם מזבח. עַקֵּד*, הֵעָקֵד*, עקוד.

עָקֹד, ת, (נ׳ עֲקֻדָּה), טלוא ומנֻמר, מלא חברברות; (בהמה), שגון קרסוליה משֻׁנה מגון כל גופה.

עֵקֶד, ז, אספה, קבוץ.

— בֵּית עֵקֶד°, בֵּית עֵקֶד סְפָרִים°, ז, בית אספת ספרים, ספריה, בבליותיקה.

עֲקֵדָה*, נ, קשור; הקרבת קרבן; °ספור עקדת אברהם את יצחק להעלותו לעולה (בראשית כ״ב, א׳ י״ט); הפיוט המספר מעשי העקדה הזאת.

עָקָה, נ, מועקה, לחץ; *צרה.

— עָקַת נֶפֶשׁ*, אֵבֶל.

— דָּא עָקָא*, זאת היא הצרה.

עָקוֹב*, ז, מקום דריסת הרגל.

עָקוֹב*, ז, עצם אגדי ספוגי מגן מפני זרמי הגשם; 0מעיל עליון שאין הגשם חודר דרכו.

עָקוּד*, ת, קשור היד והרגל.

עִקּוּל*, ז, מעקש, עקלקלה; מפרץ צר על שפת ים; 0עצירת כסף על חוב; קו הנוטה בשפת כפיפה עגלגלה.

עִקּוּם*, ז, פעֻלת המעקם, עקימה.

עָקוּר*, ת, דבר שהוצא משרשו; עָקָר; משֻׁלל מ־.

עִקּוּר*, ז, פעלת העוקר והנותש, עקירה; כריתת רגלי בהמה מהארכובה ולמטה.

— עִקּוּרֵי קִטְנִיּוֹת*, עִקּוּרוֹת קִטְנִיּוֹת*, עקירת קטניות מהאדמה.

עָקוּשׁ*, ז, ר' עקוב.

עָקִיב0, ת, הולך או עושה מעשיו על פי שטה קבועה מבלי נטות כה וכה.

עֲקִיבוּת0, נ, תכונת איש עקיב, הליכה בסדר ומשטר; מערכת ענינים בסדר ישר ועל פי שטה קבועה.

עֲקֵידָה*, ר' עקדה.

עֲקִימָה0, נ, פעֻלת המעקם ומעקש.

— עֲקִימַת פֶּה*, עֲקִימַת שְׂפָתַיִם*, דבור.

עֲקִיפוּת*, נ, מרמה, ערמה, סלף.

עֲקִיפִים*, עֲקִיפִין*, ז"ר, מקום עגל שהיו מחזירים סביבו את החוטאים לאות קלון.

— בַּעֲקִיפִין*, בתחבולה, בטענות מרמה.

עֲקִיצָה*, נ, נשיכה; דקירה; קטיפת פרי בעקצו.

עָקִיק*, ז, מין אבן טובה 1).

עֲקִירָה*, נ, פעלת העוקר והנותש; השחתה, כליה; סרוס; הוצאה ממקום למקום.

(עקל) הֶעֱקֵל0, העקם, היה עקם. עִקֵּל*, עקם, עוה; גדור; עצור כסף על חוב. עָקוֹל, סלף, העקש. הִתְעַקֵּל0, התעקם, התעקש, הִפֵּךְ.

עֶקֶל*, ז, מקום לשים בו משא להכביד את האניה; מקוה בתחתית האניה; סל קלוע שבו שמים את הזיתים העומדים לעצירה בפעם השניה; קליעת נצרים לגדור בית הבד (?).

עִקֵּל*, עִקְלָן*, ת, מי שרגליו עקומות וכפופות.

עֲקַלְקַל, ת, מעקם, נעקש, לא ישר.

עֲקַלָּתוֹן, ת, נפתל, פתלתל, לא ישר; ערום.

עקם* (עָקַם*, יַעְקֹם*) עַקֵּם, פ"י, עקש, עוה, עקל, נהג לא ישר; הלוך סחור סחור לא בדרך הישרה. הִתְעַקֵּם*, התעקש, הלוך לא ישר; הנצל בתחבולות.

— עָקוֹם אֶת הַדֶּרֶךְ עַל־*, סור מהדרך ללכת אל־.

— עָקוֹם אֶת הַחֹטֶם*, הסב את הפנים ממקום מטֻנף.

עִקֵּם*, ת, (נ' עִקְמָה*), מעֻקל, לא ישר, נעוה.

עַקְמוּמִיּוּת*, עַקְמוּמִית*, :, תכונת דבר עקם ולא ישר; מרמה, תחבולות ערמה.

עִקָּמוֹן*, ז, עקמומית; ר' עִקְמָן.

עַקְמָן*, עָקְמָן*, ת, איש שדרכו ללכת בעקמומית, נוכל, רמאי.

עָקְמָן*, ז, בנין רחב ידים שבו דרכים עקֻמות ומפתלות שקשה למצוא בו דרך לצאת ממנו; עקמומיות.

עַקְמָנוּת*, עקמימיות, ערמה.

עקף* (עָקַף*, יַעֲקֹף*), פ"י, הלוך סביב; השג דבר בעקיפין; הערים, עקב.

עקץ* (עָקַץ*, יַעֲקֹץ*), פ"י, תלוש, קטף; קצוץ פרי או אשכול מצד העקץ; נשוך; דקור בדברים. הֵעָקֵץ*, הרגש דקירה, הִדָּקֵר.

עֹקֶץ*, ז, אבר העוקץ והדוקר (לבעלי חיים); קוץ; חֻדּוֹ של מחט; הקצה האחד בכלי; בד קטן שעליו תלוי הפרי בעץ; עָצָה,

1) עקיק карнеолъ, Karneol cornelion.

החליה התחתונה בשדרת החי; פִּנָּה, קרן זוית; דד השדים, הבליטה שבקצה השד.
— לֹא מֵעֻקְצֵךְ וְלֹא מִדִּבְשֵׁךְ*, אינני חפץ לא בטובתך שתיטיב אתי ולא ברעתך (משל לקוח ממעשי הדבורים).

עקר (עָקַר, יַעֲקֹר), פ״י, נתוש, תלוש דבר משרשו, משוך והוציא דבר בחזקה מתוך־, שָׁרֵש; *השחת, כלה; עשה לעָקָר; בטל; שנה; (־דִּירָה*), העתק דירתו למקום אחר; (־אֶת הַשֻּׁלְחָן*), סלק כלי האכל מעל השלחן. הֵעָקֵר, הנתש ממקומו, הוצא מ־. עַקֵּר, (בהמה), השחת ואבד; כרות פרסות בהמה מן הארכובה ולמטה; הוציא עם השרש. הֵעָקֵר*, סרס, עשה לסריס, לעָקָר. הִתְעַקֵּר*, היה לעָקָר, לא הוליד בנים.
— עוֹקֵר הָרִים*, ת, חריף ומפלפל מאד.

עָקָר, ז, חסר כח הלדה (אדם או בהמה); *דבר שאינו מביא פרי או תוצאה.

עִקָּר*, ז, שרש, יסוד, בסיס; תוך הדבר; ראשית דבר (הפך: תולדה); עצם הדבר (הפך: תוספת); היותר חשוב שבדבר (הפך: טפל).
— עִקָּרִים*, ז״ר, שרשי עשבים; °יסודות הדת.
— כּוֹפֵר בָּעִקָּר*, כופר באלהים.
— כּוֹס עִקָּרִים*, משקה שרשי צמחים לרפואה (כנגד כח ההולדה או ההריון).
— לֹא כָּל עִקָּר*, כלל לא, לגמרי לא.
— מֵעִקָּרָא*, (ארמית), תה״פ, מתחלה, מראשית.

עֵקֶר, ז, תושב שנעקר ממקומו הקודם.

עַקְרָב, ז, (ר׳ עַקְרַבִּים), מין שרץ שבזנבו עקץ ובו סם ממאיר (מכאיב[1]); מין קוץ ממאיר ומכאיב; *עקץ בפתג הבהמה לעצרה מלכת; מין כלי ברזל ולו קרסים רבים מסביב לתלות עליהם כלים וכדומה; ברזל בולט בקורת בית הבד; שם לקבוץ כוכבים בתמונת עקרב שזנבו נעוץ בשביל החלב (נהר דינור).

עקרב.

עַקְרַבָּן*, ז, מין עשב מלא קוצים.

עֲקָרָה, נ, ר׳ עָקָר.

עִקָּרִי°, ת, ראשי, היותר חשוב.

עקש (עָקַשׁ, יַעְקֹשׁ), פ״י, עקם, עוה, סלף; סבוב הנה והנה. הֵעָקֵשׁ, היה עקש. עַקֵּשׁ, עקוש. הִתְעַקֵּשׁ°, הקשה ערפו.

עִקֵּשׁ, ת, נפתל, מעות בדרך המוסרי; °עקשן.
— עִקֵּשׁ שְׂפָתַיִם, מדבר תהפוכות, ערום.

עָקֹשׁ*, ת, (נ׳ עֲקֻשָּׁה*), כפוף לצדדים.

עִקְשׁוּת, נ, עקמימות, עוות, עקול.

עַקְשָׁן*, ת, כפוף היד או הרגל לצדדים; °קשה ערף, קשה לב; מתעקש ברעתו ומחזיק בה.

עַקְשָׁנוּת°, נ, טבע העקשן, קשי הערף.

עַקְשָׁנִי°, ת, עקשן, מתעקש ברעתו ומחזיק בה.

עָר, ז, ישנא, אויב; מעיק, מציק; *דפנה, ארדפנה.

עֵר, ת, לא ישן; מקשיב; שעיניו פקוחות; *מהיר לענות, עונה לקול־.
— עֵר וְעֹנֶה, נכרי ובן השבט(?).

עֲרָאִי*, ת, מקרי; קל ערך; לא קבוע.

עֲרַאי*, תה״ס, באפן זמני, לא בתמידות, באפן לא קבוע.

ערב (עָרַב, יַעֲרֹב), פ״י, סחור, ההלף חפץ

[1]) עקרב скорпіонъ, Skorpion, scorpion.

בחפץ או בדמים; קבל על עצמו אחריות בעד אחרים; הכנס את עצמו בענין זולתו לעמד תחתיו; נתון במשכון, עבוט. (עָרֵב, יֶעֱרַב), פ״ע, היה נעים; היה חשך, היה עֶרב, ירוד השמש; *פ״י, סכסך ובלול; נתון ערוּב במקום; גרום עֲרֵבות ונעימות; (־אוֹתִיּוֹת), הבלע אות אחת שבסוף מלה עם אחרת דומה לה בראש המלה שאחריה. הֶעֱרֵב*, היה ערב ונעים. עַרְבֵּב*, ר׳ ערבב. עָרוֹב*, היה מסכסך ובלול. הֶעֱרִב, עשה דבר לעת ערב; ⁰עשה עֶרב; עשה נעים וטוב. הִתְעָרֵב (בְּ־, לְ־, עִם־), התבולל עם־; התחבר והתקרב להתבולל ב־; התחרה עם איש בענין שאם יצא הדבר לפי מה שחושב האחד מרם או ישלם לו השני קנס קבוע; העבט נפשו לאחר לקַים דבר; קבל על עצמו אחריות דבר.

— יֶעֱרַב לְךָ!* ברכה שמברכים את המסֻבים לאכילה.

עָרֵב, ת, נעים, טוב, מתוק; *מבֻשם, מקֻטר בבשמים (שמן וכיו״ב).

עָרֵב*, ז, (ר׳ עֲרֵבִים*), אחראי, הלוקח עליו אחריות בעד תשלום חוב זולתו.

— עָרֵב קַבְּלָן*, מי שמקבל עליו ערבות באפן שהמלוה יוכל לדרש ממנו החוב גם כשהלוה יכול בעצמו לשלם אותו.

עָרֹב, ז, המכה הרביעית של מצרים, ערבוב מיני חיות רעות.

עֹרֵב, ר׳ עורב.

עֵרֶב, ז, בליל עמים שונים; תערבת בני עם אחר; (באריגה), חוט הרחב העובר ונקלע בסירוגין בין חוטי הארך הם חוטי השתי.

— שְׁתִי וָעֵרֶב*, ארך ורחב; ⁰צלב.

עֶרֶב, ז, (ר׳ עֲרָבִים*), ראשית הלילה, זמן שקיעת החמה; אחרית היום; בליל אור עם חשך; עֲרָבָה, מדבר; ארץ עָרָב; *יום שלפני־ (שבת, ראש חדש, חג); שנה שלפני־ (שנת השמטה).

— בָּעֶרֶב בָּעֶרֶב, מדי ערב, בכל ערב.

עָרָב, ר׳ עֲרָבָה.

עַרְבָּא*, ר׳ עורב.

עַרְבֵּב*, פ״י, בלול, מסוך יחד; (־שִׂמְחָה), בלבל, הרוס; הפרע.

עֲרָבָה, נ, (ר׳ עֲרָבוֹת), מדבר, ארץ בלי עצי יער; מרחק לאין חקר; ככר הירדן מים כנרת עד ים המלח; ארץ מישור.

עֲרָבָה, נ, (ר׳ עֲרָבִים, עֲרָבוֹת*), מין עץ הגדל לרב על יבלי מים[1]).

— יום עֲרָבָה⁰, יום הושענא רבה שחובטים בו הערבות בתפלה.

עֲרֵבָה*, נ, סירה קטנה; רהט, מעין שֹקת; כלי שלשים בו בצק.

עֲרֻבָּה, נ, אחריות, הבטחת קיום דבר; משא, כבדה; סחורה, כנעה.

עִרְבּוּב*, ז, תערובה; בלילה, מסיכת דברים שונים יחד.

עִרְבּוּבְיָה*, נ, בלילה, תערובה, מסיכת דברים שונים יחד בלי סדר; מהומה.

— בְּעִרְבּוּבְיָה*, לא בסדר.

עֵרָבוֹן, ז, (ר׳ עֵרָבוֹנוֹת*), משכון, עבוט, חפץ שלוקחים מהלוה להבטיח שלום חובו.

— כֶּסֶף עֵרָבוֹן⁰, תחלת פרעון לקים דב־.

עִרְבּוֹן*, ז, מין דג קטן[2]).

עֲרָבוֹת, שמים; שם הרקיע השביעי לפי דברי האגדה.

עֲרֵבוּת*, נ, ערבון, ערבה, הבטחת קיום דבר; תכונת דבר הנעים והערב.

עַרְבָּז*, ז, מין צמח[3]).

---

[1]) ערבה ива, Weide, saule, willow

[2]) ערבון килька, Sprotte, sprat

[3]) ערבז золотысячникъ, Tausend-güldenkraut, centaurée, centaury.

עַרְבִי, עַרְבִי, ז, (ר׳ עַרְבִים, עַרְבִיאִים, עַרְבִיִּים*), עם שוכן בארץ ערב (באסיה); עם שוכן בערבה; ת, מַעֲרָב, של ערב.

עַרְבַּיִם, זוגי, (יבוא תמיד עם: בֵּין הָ־), הזמן שבין התחלת ירידת השמש והלילה; אחרי הצהרים.

עַרְבִית*, נ, ערב, ראשית הלילה; תפלת הערב.

עַרְבִית*, תה״פ, בערב.

— עַרְבִיּוֹת*, ערבי שבתות וימים טובים.

עָרְבִית*, תה״פ, (קָרוא־), כדרך העורב, כמו העורב.

עַרְבָּל*, ז, כברה לתבואות.

עֲרֹבֶת*, נ, (ארמית: עֲרוּבְתָּא*), יום הששי בשבוע, ערב שבת.

ערג (עָרַג, יַעֲרֹג), פ״ע, (יבוא עם: אֶל־, לְ־), חשוק, התאוה, חמוד.

ערד* (עָרַד*, יַעֲרֹד*), פ״י, הַכּרת, עקור, כלה, גרש.

עַרְדָּל*, ז, (ר״ז, עַרְדְּלַיִם*), נעל עליון שעל גבי הנעלים; מין גרב רחבה.

ערה (עָרָה, יַעֲרֶה), פ״ע, התגלה, התפשט. הֶעֱרָה, הגלה, הַראה; השפך (רוח ה׳). עָרֵה, גלה, פשוט, חשוף; הרוס, עקור; הרק, הרק כלי; *שפוך, יצוק; קשור אל־; חבר וקרב אברי המין. עֵרֹה*, השאר נדבק בגוף בהלק ממנו אחרי הקרעו בִרְכּו מעליו. הַעֲרֵה, גלה, השוף, פשוט; ערבב; שפוך, יצוק; *(־בְּ־), שכוב משכבי אשה; התחבר. הֶעָרֵה*, הִסבך, התפס (בקוצים וכיו״ב). הִתְעָרֵה, התגלה, היה ערום; השתרש, הכה שרשים; *(בְּ־), שכוב משכבי אשה.

— הֶעֱרָה לַמָּוֶת נַפְשׁוֹ, שים נפשו בכפו, סַכֵּן עצמו, הלוך לקראת המות.

עָרָה, נ, שדה גלוי וחשוף שאין בו זרע.

ער״ה, ר״ת, ערב ראש השנה.

עֵרוּב*, ז, ערבוב, בלילה; הלוף מקום; התקון שתקנו חכמים שיהא אפשר על ידו להוציא מרשות לרשות בשבת בהשתתפות כל התושבים בדבר אכל ששמים באחד הבתים, ועל ידי זה נחשבים כלם לרשות אחת (ערוב חצרות), או להכין אכל מיום טוב לשבת שחל אחריו על ידי הכנת תבשיל מערב יום טוב והשארתו עד סוף השבת, ועל ידי זה נחשבים כל התבשילים שהוא מבשל ביום טוב כהמשך בשול התבשיל ההוא לצרך השבת (ערוב תבשילים), או לצאת מחוץ לתחום של אלפים אמה בשבת ויום טוב על ידי שימת מאכל לפני השבת או ההג על התחום, כדי שישאר שם עד אחר השבת או החג, ועל ידי זה יחשב המקום ההוא במקום דירתו ומשם תחל מדידת אלפים האמה שמֻתר לו ללכת בהן בשבת (ערוב תחומים); המאכל שבו עושים את הערובים הנזכרים.

— עֵרוּב הֲצֵרוֹת*, עֵרוּבֵי הֲצֵרוֹת*, עֵרוּב (או עֵרוּבֵי) תַּבְשִׁילִים*, עֵרוּב (או עֵרוּבֵי) תְּחוּמִים*, ר׳ עֵרוּב.

— עֵרוּב פָּרָשִׁיּוֹת*, פרשיות או פסוקים או חלקי פסוקים בתורה שבאו שלא במקומם.

— עֵרוּבִין*, שם מסכת תלמודית העוסקת בדיני ערוב חצרות ותחומים.

עֲרוּגָה, נ, תלם, אחד מהמרבעים שבגנת ירק או פרחים שסביבו כעין מלבן עפר; *חלק מהצד האחורי של שני חצאי הרֵאה הנראים כמרֻבעים.

עֲרוּגִית*, נ, (ר׳ עֲרוּגִיּוֹת*), ערוגה קטנה.

עָרוֹד, ז, (ר׳ עֲרוֹדוֹת*), חמור מדבר, פרא.

עַרְוָד*, ז, מין נחש(?); מין לטאה(?).

עֶרְוָה, נ, (ר׳ עֲרָיוֹת*), מחשוף, מערֹם, גלוי; דבר מגנה; אברי הבשת לזכר ולנקבה; *נאופים, זמה; קרובה שאסור עפ״י הדין לקחתה לאשה.

— עֶרְוַת הָאָרֶץ, המקומות הפתוחים בארץ

אשר מהם קל לכבשה.
— עֲרָיוֹת*, נ"ר, זמה, נאופים.
— גִּלּוּי עֲרָיוֹת*, נאוף, זנות.
עֵרוּי*, ז, שפיכה, הרקה מכלי אל כלי.
ערוֹם, ר' ערם.
עָרוּם, ת, (נ' עֲרוּמָה, ר' עֲרוּמִים), בעל תחבולות, חד השכל; חכם להרע, נוכל; חכם, בעל שכל, נבון.
עֲרוֹעֵר, ז, מין עץ (ר' ערער); שמות ערים במקומות שונים בארץ ישראל.
עָרוּף, ת, מי ששברו את ערפו; מי שהמיתוהו בשבירת ערפו.
— עֶגְלָה עֲרוּפָה, העגלה שהיו עורפים לפנים בהמצא חלל בשדה ולא נודע מי הרגו; ⁰מקרה אסון שלא נודע מאין בא.
עָרוּץ, ז, (ס' עֲרוּץ), מפרץ נחל, חריץ בעפר מורם מים.
עֵרוּר*, ז, פעֻלת המעורר קינה; ערעור.
ער"ח, ר"ת, ערב ראש חדש.
עַרְטִילַאי*, ת, (ארמית), ערם, לא לָבוּש.
— נִשְׁמוֹת עַרְטִילָאוֹת*, נשמות שלא תִקְנו והן משוטטות בעולם (עפ"י הקבלה).
עַרְטֵל*, פ"י, גלה, חשוף; הרק (מִתער).
הִתְעַרְטֵל*, היה משֻׁלל מ־.
עֲרִי*, ז, יתד על יד המחרשה העשויה לשדד ולפרר את גושי הארמה שהמחרשה מרימה.
עֶרְיָה, תה"פ, עֵרֹם, בלי לבוש.
— עֶרְיָה בֹּשֶׁת, הרפה גלויה.
עֲרָיָה*, נ, חבור אברי המין.
עֲרִיכָה*, נ, הבאת דבר בסדר; הכנת דבר ותקונו; גלגול עסה לעשות רקיקים וכיו"ב; ⁰פעֻלת העורך ומסדר עתון וכדומה.
(עֲרִיכוּת*) עֲרִיכוּת שְׂפָתַיִם*, סדור הדבור; תפלה.
עֲרִיס*, ז, שורת עצים שענפיהם מֻדלים על גדר (גפנים וכיו"ב); סכת גפנים; ר' אריס.

עֲרִיסָה*, נ, עסה, כל הבצק הנלוש בפעם אחת; תערבת קמח ומים; ערש של ילד; מטת ילד; עֲרֻבָּה; ⁰מטת המת.
(עֲרִיף), עֲרִיפִים, ז"ר, ענִנים, עבים(?); שמים(?)
עֲרִיפָה*, נ, כריתת הערף, שבירת הערף.
עָרִיץ, ז, (ר' עָרִיצִים), איש זרוע, תקיף; חזק רב כֹּח.
עֲרִיצוּת⁰, נ, טבע איש עריץ ואכזר, אכזריות רשעות, קשי לב.
עֲרִירוּת⁰, נ, מצב איש ערירי, מצב העָקר.
עֲרִירִי, ת, גלמוד, בודד; חסר בנים, עקר, שכול
ערך (עָרַךְ, יַעֲרֹךְ), פ"י, הכין ושים בסדר זה על גב זה או בצד זה; הכין; הִלחם, סדר צבאות מלחמה; סדר כלי מלחמה; ריב עשה מריבה; סדר טענות בוכחַ; סדר תפלה; דָמה ל־, שוה ל־; היה שוה במחיר ל־; *גלגל עסה לעשית רקיקים וכדומה גבל בלילה; ⁰סדר עתון או ספר. הֶעֱרִיךְ* השקל, המנה או הרמה לדבר אחר כדי לקבע ערכו ושויו, בוא באֹמד. הֶעֱרִיךְ, שׁוּם, אמוד, קצוב מחיר דבר לפי שויו, הַטל מס על תושבים לפי ערך רכושם.
— עָרוֹךְ שֻׁלְחָן*, סדר המאכלים וכליהם על השלחן לאכילה.
— עוֹרֵךְ דִּין*, סניגור, יודע דת ודין, עורך הטענות של אחד הנשפטים לפני השופטים בהשתדלות כי יזכה בדין.
עֵרֶךְ, עֶרֶךְ, ז, (ר' עֲרָכִים*), סדר, סדור; שורה, מערכה; שומא, אֻמדנה, שעור שויו של דבר, שעור מחיר דבר; ⁰יחס, דמיון הדבר ל־.
— עֵרֶךְ בְּגָדִים, קבוץ חלקי תלבשת איש לפי הדרוש לו.
— שִׁשָּׁה עֶרְכֵי מִשְׁנָה*, ששה סדרי המשנה.
— עֶרְכֵי הַמִּלְחָמָה*, סדור עניני המלחמה

שמכריזים עליהם לפני התחלתה.

— בְּעֵרֶךְ°, תה"פ, כמעט, קרוב ל־.

— לְפִי עֶרֶךְ°, תה"פ, ביחס ל־.

— עֶרֶךְ הַדִּמְיוֹן°, ז, (בדקדוק), סמן להראות דמיון דבר לדבר.

— עֶרֶךְ הַיִּתְרוֹן°, ז, (בדקדוק), סמן להראות יתרון דבר אחד על השני.

— עֶרֶךְ הַהַפְלָגָה°, ז, (בדקדוק), סמן להראות כי דבר אחד יחיד במינו באיזו תכונה או באיזה תאר.

— עֶרֶךְ הַמְּשֻׁלָּשׁ°, ז, (בחשבון), מעשה בחשבון שעל פי יחס שלשת מספרים מוצאים מספר רביעי.

— עֲרָכִין*, ז"ר, שם מסכת תלמודית העוסקת בנדרים והקדשות לאלהים.

עַרְכִּי*, עַרְכָּאָה*, נ, עַרְכָּאוֹת*, נ"ר, מקום המשפט, בית הדין; בית דין לקיום שטרות וכדומה; משרד זכרונות לשטרי יחס, לשטרי מכר וכיו"ב; בית הדין של גוים (לא מבני ישראל).

עֶרְכָּךְ, ז, אמר דבר בקרוב לשויו.

(ערכל*) הִתְעַרְכֵּל*, הִסְבֵּךְ, התלכד, התלבט (הרגלים).

ערל (עָרַל, יַעֲרֹל), פ"י, אמור על דבר כי הוא עָרֵל; לא זמור, לא כרות (?) ; כסה, חפה. הֶעֱרִל, הערה, היה ערם; היה מגלה ערוה(?); הֻרְעַל, מות ברעל(?).

עָרֵל, ת, (ס' עֲרַל־, עָרֶל־, נ, עֲרֵלָה), נעזב, פרא, שלא נזמר (עץ); שלא כרתו ערלתו, שלא נמול (אדם); ז, נכרי, לא יהודי; רשע; אטום לב; °נוצרי, (בנגוד ל„גוי" שהוא כנוי למשלמי, בדבור יהודי המזרח).

— עֲרַל שְׂפָתַיִם, כבד פה, עלג.

— אֹזֶן עֲרֵלָה, אזן חרשה, שאינה שומעת היטב.

— עֲרַל לֵב, כסיל, חסר שכל.

עָרְלָה, נ, (ר' עֲרָלוֹת), העור המחפה את ראש אבר הזכרות; פֵּרות שלש השנים הראשונות לצמיחת עץ; אטימת לב; *שם של מסכת תלמודית העוסקת בענין עָרְלַת הפרות.

עֲרֵלוּת*, נ, ההויה במצב עָרֵל.

ערם* (עָרַם*, יַעֲרֹם*), פ"ע, עשה ערמות, אסוף ערמות; ר' הערם. הֶעֱרִם, התגבב, התנשא כערמות. הֶעֱרִם, התנהג ועשה בערמה, חבל תחבולות; השכל; *הודיע, התרה; השתמש בהערמה ותחבולה לעבר על דין באפן שיֵראה כאלו לא עברו עליו. הִתְעָרֵם°, היה לערֵמה, התקבץ לערמה, התגבב יחד.

עָרֹם, ת, (נ' עֲרֻמָּה, ר' עֲרֻמִּים), מי שהוא בלי לבוש, בלי כסות; גלוי, לא מכסה; תה"פ, בלי לבוש.

עֹרֶם, ז, עָרְמָה, נ, מרמה, מזמת רשע; פקחות, חכמה, דעת ותבונה.

עֲרֵמָה, נ, (ר' עֲרֵמִים, עֲרֵמוֹת), גדיש של עמרים; גל עפר.

— עֲרֵמַת הֶעָפָר, תל שממה, חרבה; גל עפר.

עַרְמוּמִית*, נ, פקחות, התכונה למצא תחבולות.

עַרְמוֹן, ז, מין עץ 1).

עָרְמִית*, עַרְמִית*, נ, ערמה.

עֲרָנִי°, ת, עֵר ברוחו, זריז, חָיֶה.

פרח הערמון

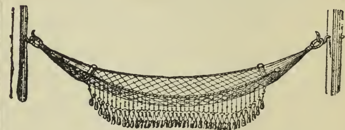
1) ערמון платанъ, Platone, plane-tree, אך עפ"י רב משתמשים בשם הזה לעץ הנקרא каштановое дерево, Kastanienbaum, chataignier, chest-nutt-ree, ולפרי העץ הזה.

(ערם*) עָרַם*, פ״י, בלול קמח או גריסים במים וערבבם; לוש פרורי לחם לעסה; סרוג, סבוך; עשה סכה; הַדלה שריגים על עץ. הִתְעָרֵם*, התערבב היטב (בלילת קמח ומים), היה לעסה.

עֲרֶם*, ז, (ר׳ עֲרָמוֹת*), שורת בתים; מִטה; מטת המת.

(ערסל) הִתְעַרְסֵל*, הסבך, התפס מבלי יכלת להחלץ, התנדנד באויר.

עַרְסָל*, עַרְסוֹל*, ז, כעין מטה תלויה באויר ונקשרת בענפי עצים וכיו״ב, ארזל.

ערסל

עַרְסָן*, ז, אכל מגריסין או מפרורי לחם.

עִרְעוּר*, ז, טענה על איזה ענין לבטלו.

עַרְעֵר*, פעו״י, הרוס, עקור, נתוץ; הפגיע ב־; עורר רגש; התאונן, התלונן; געור ב־; טעון כנגד מעשה או פסק דין לבטלו; שטוף הגרגרת, גרגר; שפשף; התנודד (שן). הִתְעַרְעֵר*, היה הרוס ונעזב; היה משלל מ־.

עַרְעָר, ז, מין עץ 1); *פטיש של הסתת לשבר בו את האבן; ערעור.

עַרְעָר, ת, בודד, גלמוד, ערירי; *ערם.

ערף (עָרַף, יַעֲרֹף), פ״ע, נטוף, נזול, נבוע, התפרץ ונזול החוצה; שבר הערף, שבר הגב; הרוס ונתוץ; *הבא עגלה ערופה; החלף מטבעות גדולות בקטנות. הֵעָרֵף*, הִתְעָרֵף*, השבר (הֵעוֹרף).

עֹרֶף*, ז, (כ׳ עָרְפִּי), אחורי הצואר בחי; הצד השני של הגוף שלא מצד הפנים, אחור.

— הָפוֹךְ עֹרֶף, פָּנֹה עֹרֶף, הַפְנֵה עֹרֶף, ברוח ונוס מפחד.

— תֵּת עֹרֶף, פְּנֹה עֹרֶף, סור מאחרי איש או דבר מאין חפץ בו.

— תֵּת אֶת־ עֹרֶף אֶל־, הַברח את־ מן־.

— קְשִׁי עֹרֶף, עקשנות, המרת פי־, טבע העקשן.

עַרְפָּד, ז, מין עטלף מוצץ דם 2).

עֲרָפֶל, ז, (ר׳ עֲרָפִלִּים, עַרְפִלֵּי), עב ענן מחשיך; אֹר; מַחֲשָׁךְ; *גשם דק; שם הרקיע התחתון (בקבלה).

עַרְפִלִּי°, ת, בתבנית ערפל, אדי.

ערץ (עָרַץ, יַעֲרֹץ), פעו״י, החרד, הפחד, הפיץ אימה; שבר; פחוד, ירוא מפני גבורת הזולת, חרוד. הֵעָרֵץ, היה נורא. הַעֲרֵץ, הַפחד, הרעד; חשוב על הזולת כי הוא נערץ; הלל במדה נפרזה; עבוד מיראה. הֶעֱרִיץ°, הֵירץ.

עֶרֶץ°, ז, כח וגבורה גדולה.

עַרְצוּבְיָה*, נ, מין ארבה.

ערק (עָרַק, יַעֲרֹק), פ״ע, שרוך דרכו, שוטט אנה ואנה; ברוח, נוס; חזק, הדק (חגורה).

עֹרֶק, ז, ר׳ עורק.

עֶרֶק*, ז, סל מעשה קליעה עשוי מסוף; תחבשת.

עַרְקָה*, נ, עלוקה.

עַרְקוֹב*, ז, ארכובה, הזוית הפנימית של ברך הרגל שבין הירך והשוק בבעל חי.

עַרְקְתָא*, נ, (ארמית), רצועה, שרוך.

— עַרְקְתָא דְמְסָאנָא*, שרוך נעל.

(ערר*) עָרַר*, פ״ע, ערער, צעוק חמס על־.

עָרָר*, ז, ערעור, תביעה.

עֶרֶשׂ, נ, (ר׳ עֲרָשׂוֹת), מטה כבודה; מצע, ספה לשכב עליה; מטה למשכב דודים;

---

1) ערער, тамарискъ, Tamariske, tamarisc, tamarisk.

2) ערפד, вампиръ, Vampyr, vampire.

*ארון המת.

עָשׁ, ז, מין תולעת הנכנסת באריג ומרקיבתו וממסמסתו; קבוצת כוכבים, עיש (הנקראת בשם הדב הגדול או העגלה); קן צפור (איוב כ״ז, י״ח).

ע״ש, ר״ת, ערב שבת; על שם; עַיֵן שם (=ראה באיזה ספר במקום הנזכר).

עֵשֶׂב, ז, (כ׳ עֶשְׂבִּי, ר׳ עֲשָׂבוֹת, עִשְׂבוֹת, גם עֲשָׂבִים*, עֲשַׂבִּים*), דשא רך ודק, הצמחים הדקים והרכים הצומחים מן האדמה; צמח המרעה; סמל החֻלשה ומהירות היבשת.

עִשְׂבּוֹנִית[0], נ, מין עוף[1]).

עִשְׂבִּיָּה[0], נ, קבוצת מיני עשבים מְיֻבָּשִׁים לצרך ידיעת הצמחים.

עשה (עָשָׂה, יַעֲשֶׂה), פ״י, עסוק בדבר; פעול והכן דבר; הכן עצם מחמר או מחמרים שונים; יצור, ברוא; הצמח; הוליד; קים והעמד דבר; מצוא רכוש, השג רכוש; הַמצא, הַקנה; הכן, ערוך וסדר; תקן; חבר וכתוב (ספר); מלא, קים דבר; הַקרב קרבן; מַנה, הפקד; קבוע ל־; שַׁנה מצב; סחוט, לחוץ, זור; משמש ומעוך; עקוץ; כַּסה (ילין); *חשוב, אמוד, ערוך; התעכב, שהה במקום. הֵעָשֵׂה, הֵעָשׂוֹת, היה עשוי; היה מוכן; הוכן; הִברא; בוא בדבר שנוי וחלוף ממצב למצב; התקים, המלא; (־כְּ־), הֵחשב כאלו־; הֵערך. עַשֵּׂה, סחוט, משש, תפוש ומעוך; *עורר לַעבודה; כפה, הַכרח. עֻשָּׂה, היה עשוי, הוכן; הֻגבל. הַעֲשֵׂה*, גרום כי אחר יעשה; עורר לַמעשה.

— עָשָׂה חֵפֶץ, עשה מקנה וממכר.

— עָשָׂה מְלָאכָה, התעסק במלאכה.

— עָשָׂה צְרָכָיו*, הסך רגליו, הטל גללים.

— עָשָׂה בְּ־*, הבא ענש על־.

— עָשָׂה עַצְמוֹ כְּ־*, התראה כ־.

— מִצְוַת עֲשֵׂה*, המצוה שצריך האדם לעשותה על פי חקי התורה.

— מִצְוַת לֹא תַעֲשֶׂה*, הדבר שאסור על האדם לעשותו על פי חקי התורה.

— קוּם וַעֲשֵׂה*, מבטא להביע בו מעשה בחיוב, בפֹעל.

— שֵׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה*, מבטא להביע בו שלילת מעשה.

עָשׂוּי, ת, נעשה, מוכן; רגיל, מצוי; *(־לַעֲשׂוֹת*), רגיל; מוכן ל־.

— מַה שֶּׁעָשָׂה עָשׂוּי*, מחלט, אין לשנות עוד.

עִשּׂוּי*, ז, הכרחה, כפיה.

עַשּׂוּל[0], ז, מין צמח[1]).

עִשּׁוּן*, ז, פעלת המעשן והמקטר; קטור קטֹרת.

עִשּׁוּנִית*, נ, קרקע קשה וישרה.

עָשׁוֹק, ת, עושק, חומס, מעַול.

עָשׂוֹר, ז, קבוץ עשרה יחד; שליש חודש; כלי זמר בעל עשרה מיתרים.

עָשׂוֹר, ת, העשירי.

עִשּׂוּר*, ז, לקיחת אחד מעשרה; אחד אחוז מעשרה, עשירית.

עֲשׂוֹרִי[0], ת, (מִסְפָּר־), מספר המסֻדר על פי השטה של עשרה במדרגות, באפן שכל יחידה שבכל מדרגה היא עשר פעמים יותר מזו שבמדרגה שלפניה.

עָשׁוֹת, ת, עבה, חזק.

עֲשִׂיָּה*, נ, פעֻלת העושה, הכנה, פעֻלה, מעשה.

עָשִׁיר, ת, בעל רכוש רב, בעל הון; שר נכבד, קצין; רשע, מעַול; *שיש לו הרבה.

עֲשִׁירוּת*, נ, עשר, הון, רכוש.

עֲשִׂירִי, ש״מ סדורי מן עשרה, הבא אחרי התשיעי; החדש העשירי, טבת.

---

[1]) עשבונית малиновка, Grosmücke, fauvette des roseaux.

[1]) עשול ледянка, Eiskraut, ficoïde, fig-marigold.

עֲשִׂירִיָּה, עֲשִׂירִית, נ, אחד אחוז מעשרה, חלק מהנחלק לעשרה.

עשן (עָשַׁן, יֶעֱשַׁן), פ״ע, העלה קיטור, העלה עשן; היה מלא עשן; בעור, דלוק; קצוף וכעוס. **עִשֵּׁן***, הִקטר בעשן; מַלא עשן; קטר והעלה עשן. **עִשּׁוֹן***, חלה במחלת מרה שחורה. **הִתְעַשֵּׁן***, המלא עשן, המלא ריח עשן;⁰ חלה מאֵדי עשן.

עָשֵׁן, ת, מעלה קיטור ועשן.

עָשָׁן, ז, (ס׳ עֲשַׁן, עֲשָׁן־), קיטור עולה מדבר בוער באש; קיטור בשמים; הבל היוצא מאף בעל חי; חמימות ההרון; סמל לכליון מהיר.

עֹשֶׁן, ז, העלאת עשן (?).

עַשְׁנָן⁰, ז, מין עשב[1].

עֶשֶׁף*, ז, הצד השנון בקרדום (כנגד: „בֵּית־בִּקּוּעַ", שהוא הצד הרחב); קרדום.

עשק (עָשַׁק, יַעֲשֹׁק), פ״י, לא תת לאחר מה שחיבים לתת לו; גזול, חמוס; רמה; צער, ענה; תפוש ונשוא הלאה*; העלה המחיר של דבר, מכור דבר ביוקר. **הֶעֱשֵׁק***, היה גזול, היה עשוק. **עֻשּׁוֹק**, היה עשוק; היה חשוק.

עֹשֶׁק, ז, אי נתינה לאחד מה שמגיע לו; שלילת שכר; גזל, חמס; רכוש נרכש בחמס; נלוז, עקשות, עקמומית.

עש״ק, ר״ת, ערב שבת קדש.

(עשק) **הִתְעַשֵּׁק**, בוא בריב ומדון על ידי ערעורים.

עֵשֶׂק, ז, מריבה, ערעור.

עָשְׁקָה, נ, צרה, מצוקה, לחץ.

עשר (עָשַׁר, יַעֲשַׁר), פ״ע, היה עשיר, היה בעל הון רב; רכוש לו הון רב. **עִשֵּׁר***, עשה אחר לעשיר, הרבות הון של־.

[1]) עשנן дымянка, Erdrauch, fumeterre, fumiter.

הֶעֱשִׁר, היה עשיר; הרבות הון; עשה לעשיר. **הִתְעַשֵּׁר**, הֵראה כעשיר, התהדר כעשיר;* היה לעשיר.

עֹשֶׁר, ז, (כ׳, עָשְׁרִי), הון רב, רכוש גדול, רבוי קנינים (הפך: עֹנִי).

עשׂר (עָשַׂר, יַעְשֹׂר), פ״י, לקוח חלק אחד מעשרה. **עִשֵּׂר**, לקוח או תת חלק אחד מעשרה; תת מעשר מתבואת שדה או מבהמות. **הַעֲשֵׂר**, עַשֵּׂר; השגיח על הפרשת המעשר. **הִתְעַשֵּׂר***, הנתן מעשר מ־.

עֶשֶׂר, (לפני הנספר, וברשימת עצמים שונים— בהיות הנספר נושא והוא נשוא—אחריו), **עֶשְׂרֵה** (במספרים שבין עשר ועשרים בהבאת היחידה לפניו) שמ״נ, תשעה ואחד, מספר כמספר אצבעות שתי ידי האיש.

עֲשָׂרָה, (לפני הנספר, וברשימת עצמים שונים— בהיות הנספר נושא והוא נשוא—אחריו), **עֲשֶׂרֶת** (רק לפני הנספר), **עָשָׂר** (במספרים שבין עשרה ועשרים בהבאת היחידה לפניו), שמ״ז, תשעה ואחד, מספר כמספר אצבעות שתי ידי האיש.

עִשָּׂרוֹן, ז, (ר׳ עֶשְׂרוֹנִים), עשירית האיפה.

עֶשְׂרוֹנִי⁰, ת, (שֶׁבֶר־), המחלק עפ״י השטה העשורית (לעשיריות, מֵאִיּוֹת, אלפיות וכו׳).

עֶשְׂרִים, ש״מ זו״נ, שתי פעמים עשרה; ש״מ סדורי, הָעֶשְׂרִים, הבא בסדור אחרי התשעה עשר שלפניו.

עֲשֶׂרֶת, נ, (ר׳ עֲשָׂרוֹת), מספר כולל עשרה יחד. — **עֲשָׂרוֹת**, קבוצות של עשרה עשרה.

עשש (עָשַׁשׁ, הוה ועתיד אין במקרא), רקוב, המס (?); השוך, קדור (?); **הִתְעַשֵּׁשׁ***, התגושש, התעמל.

עֲשָׁשִׁית* (ר׳ עֲשָׁשׁוֹת*), פנס; מנורת לילה ששמים בה שמן על גבי מים לדלק; זכוכית בהירה; חתיכה עבה של ברזל; לוח ברזל.

עשת (עָשַׁת, יֶעֱשַׁת), פ״ע, היה שמן ועבה.

הִתְעַשֵּׁת, חשוב מחשבה, הִמלך, הִועץ.

עֶשֶׁת, נ, (ר׳, עֲשָׁתִיּוֹת*, עֶשְׁתִּיּוֹת*), חתיכה עבה, רגב, גוש; חתיכת ברזל גסה ומוצקה.

עֶשְׁתּוֹנוֹת, ז״ר, מחשבות לב, רעיונות; תחבולות.

עַשְׁתּוֹת, עַשְׁתּוּת, נ, מחשבה ומזמה, רעיון לב.

עַשְׁתֵּי עָשָׂר, ז, עַשְׁתֵּי עֶשְׂרֵה, נ, ש״מ, אחד עשר, אחת עשרה; ש״מ סדורי, האחד עשר.

(עַשְׁתֹּרֶת) עַשְׁתָּרוֹת, נ״ר, רבוי (צאן).

עַשְׁתֹּרֶת, נ, שם אלילת הירח.

עֵת, נ, (ס׳ גם עֶת־, ר׳, עִתִּים, גם עִתּוֹת, בסמיכות גם עִתּוֹתֵי־*), זמן, מועד, עונה; עת המות הטבעי; גורל חיי האדם, מקרי הזמן; דברי הימים; *אחד מכ״ד לעונה שהיא אחד מכ״ד לשעה.

— בָּעֵת, בְּעִתּוֹ, בזמן המֻכשר; בזמן הקבוע.

— כָּעֵת, עתה, בזמן הזה, קרוב לעת־.

— בְּכָל עֵת, תמיד.

— מֵעֵת לְעֵת*, זמן של עשרים וארבע שעות, יום תמים.

— בְּלֹא עֵת, לֹא עֵת, לפני הזמן הקבוע (עפי״ר למיתה).

— לְעֵת עַתָּה[0], בעת הזאת (=ואחרי כן תהיה אחרת).

ע״ת, ר״ת, על תנאי.

עת״ב, ר״ת, ערב תשעה באב.

(עתד) עַתֵּד, פ״י, הכין, הַזמן; קבוע, קצוב.

הִתְעַתֵּד, היה נכון, התכונן; היה מוכן ומֻזמן.

עַתָּה, תה״פ, בזמן ההוה (בנגוד לעבר ולעתיד); בעת הזאת; בעוד זמן קצר; כבר; הלוא; בכל זאת, אף על פי כן (לפעמים); בהוראת החלטה ואמִתת הדבר; במובן מלת הזרוז.

— עַתָּה זֶה*, ברגע זה.

— מֵעַתָּה, מהיום והלאה, מהיום ומעלה; *ובכן איפוא.

— אִלְּא מעתה*, אֱמֹר מֵעַתָּה*. הגד איפוא.

עִתָּה*, נ, זמן, עת; [0]שעור זמן קטן מאד, הרף עין, רגע.

עַתּוּד, ז, (ר׳ עַתּוּדִים), תיש, הזכר בעזים; מנהיג, ראש.

עֲתוּדוֹת, עֲתִידוֹת, נ״ר, ערים בצורות וחזקות; אוצרות ומטמונים לימים הבאים; ר׳ עתידות.

עִתּוֹן[0], ז, מכתב עתי, ספר או גליון יוצא בעתים קבועות.

עִתּוֹנוּת[0], נ, כלל כתבי העתים.

עִתּוּר*, ז, ז, עשירות, עשר.

עִתִּי, ת, נועד לזמנו, מוכן למועדו.

עָתִיד, ת, נכון, מוכן; *ז, הזמן שיבוא.

— עָתִיד־ לַעֲשׂוֹת*, עָתִיד־ שֶׁיֵּעָשֶׂה*, צורה בסגנון התלמודי במקום צורת העתיד בעברית להורות כי הפְעלה תעשה בזמן רחוק.

— לֶעָתִיד לָבוֹא*, הזמן הבא; הזמן המְקוה באחרית הימים.

— הֶעָתִיד[0], (בדקדוק), צורת הפעל בהוראתו העקרית כי הפְעלה תעשה אחרי הזמן ההוה.

עֲתִידוֹת, נ״ר, הדברים הנועדים לימים הבאים; (—או : עֲתוּדוֹת), אוצרות ומטמונים לימים הבאים(?); ערים בצורות(?).

עִתִּים*, נ״ר, דברי הימים; תה״פ, לפעמים.

עָתִיק, ת, נעלה, נבחר, מורם; חזק, עז.

עַתִּיק, ת, ישן נושן, רחוק בזמן שעבר; מרחק, מוסר ממקומו, נעתק.

— עַתִּיק יוֹמִין*, תאר לאלהים.

עַתִּיקוּת[0], נ, טבע דבר שהוא עתיק וישן.

עֲתִירָה*, נ, בקשה, תחנה.

(עתם) הֶעָתֵם, הכסה בעשן; חשוך.

עתק (עָתַק, יֶעְתַּק), פ״ע, הנתק ממקומו למקום אחר; היה חזק; הצלח, עלה מעלה.

הֶעָתֵק*, הכתב מספר אחד אל השני; תרגם משפה אחת לשניה. הֶעְתֵּק, הַעֲבר

ממקום למקום; עבור ממקום למקום; כתוב מספר אל ספר; שָׁנה; הֶחסר, גרוע; °תרגם משפה אחת לשפה שניה; העבר דברים כתובים מניר אל ניר אחר על ידי מכבש או מכונה. הָעְתַּק*, הָעֲתֵק*, הֻנתק ממקום והֻנתן במקום אחר; תֻּרגּם משפה לשפה; הֻכתב מספר אל ספר. הִתְעַתֵּק*, הֵעתק, הוסר.

עָתָק, ז, גאוה, גאון, רום לב(?); סרה; לא נכון (?).

עָתֵק, עָתָק, ת, גאה, גא, רָם לב(?); חזק, מתֻקים.

עתר (עָתַר, יֶעְתַּר), פ״ע (־ל־, ־אל־), בקש, התחנן, פגוע, הרבה דברים ובקש. הֵעָתֵר, שמוע תחנוני איש ומלא חפצו; היה רב מהכיל. הַעְתֵּר, הַרבה, הַכבר; בקש, התחנן, פגוע, עתור.

עָתָר, ז, (ס׳ עֲתַר־), עבין; רבוי, מרבית.

עֶתֶר*, ז, מַלְגז בעל שתי שנים לקש וכרומה.

עֲתֶרֶת, נ, מרבית, שפע, רבוי מֻפלג.

פ, האות השבע עשרה באל״ב העברי ושמה פֵּא; ש״ם, שמונים.

פ׳, ר״ת, פרק; פסוק; פרשה; פרוש; פעם.

פֵּא*, נ, שם האות השבע עשרה באל״ב העברי—פ.

פֹּא, ר׳ פֹּה.

פ״א, ר״ת, פעם אחת; פה אחד; פרוש אחר; פרק א׳ (וכן: פ״ב, פרק ב׳; פ״ג, פרק ג׳ וכו׳).

(פאה) הַפְאֵה, פ״י, הכרת, כלה, השחת(?); הפץ, זרה (?); חלק לשבטים קטנים (?). הִתְפָּאֵה°, התרחק הצדה.

פֵּאָה, נ, (ס׳ פְּאַת־, ר׳ פֵּאוֹת, פַּאֲתֵי), קצה; סוף, מקום כלות דבר; צד, עבר, אחד ארבע רוחות העולם (פְּאַת קֵדְמָה וכיו״ב); קרן זוית; שבט, מטה(?); ציצת שער, תלתל; *קליעת ענפים ועלים לזֵר בבנין בין קורה לקורה; התבואה בקצה שדה קציר שעזובים לעניים; שם מסכת בתלמוד העוסקת בדיני פאה בשדה קציר.

פְּאַת רֹאשׁ, (וכן: פֵּאָה°), נ, תלתל שער היורד בין הצדע והאזן.

פֵּאָה נָכְרִית*, נ, שערות זרים ששמים על הראש, קפלט.

מִפְּאַת°, מ״י, בגלל, מפני.

פא״פ, ר״ת, פה אל פה; פנים אל פנים; פעם אחר פעם.

(פאר) פֵּאֵר, פ״י, יַפּה, קשט, העטה הוד ויפי; לקוט הפרי הנשאר על העץ אחרי הנדנוד מבין הפארות (?); קצץ הפארות (?); קצור הקש(?). הִתְפָּאֵר, התהלל, התגאה, התגדל; התיפה, התקשט.

פְּאֵר, ז, (ס״ר, פַּאֲרֵי), צניף חבוש לראש; °יפוי; תהלה ותפארת.

פֹּארָה, נ, (ר׳ פֹּארוֹת), ענף עץ; *מיתר, נימה לכנור וכיו״ב.

פֻּארָה, נ, כִּפַּת העץ, קבוץ ענפי העץ.

פָּארוּר, ז, זהר, הוד; אדם, הכלילות; רעננות הפנים.

פב״ד, ר״ת, פסק בית דין.

פב״פ, ר״ת, פלוני בן פלוני.

פַּג, ז, (ר׳ פַּגִּים), פרי שלא בשל עוד (ביחוד: תאנה ותמר); נטע רך; תאנה המתחילה

לצמח בסתו ומתפתחת באביב.

פַּגָּה*, נ, פג, פרי בסר; תאנה שאינה מתבשלת רי צרכה; כנוי לצעירה שלא בשלו עוד שדיה.

פִּגּוּל, ז, (ר׳ פִּגּוּלִים), דבר נמאס, מתעב וטמא; בשר קרבן שנשאר יותר מהזמן המיֻעד על פי חקי התורה.

פִּגּוּם*, ז, מכון עץ על יד בנין שהבנאים עומדים עליו; בליטה בבנין; מין שבך של יונים.

פָּגוּם*, ז, מגדל קטן כעין חצי עגול.

פָּגוּם*, ת, נשחת, מקלקל; מי שיש בו פגם ופחיתות כבוד; מי שאינו מיחס; מי שאינו כשר מצד לדתו; חרוק, שיש בו פגימות.

פִּגּוּר*, ז, הרס, נפילת חומה.

פְּגוֹשָׁה*, נ, (ר׳ פְּגוֹשׁוֹת*), אבן קלע.

פַּגְיוֹן*, ז, חנית קצרה בעלת שני פיות.

פְּגִימָה*, נ, קלקול, השחתה; משקע באיזה דבר; גומה קטנה בחדה של סכין המעכבת את הצפרן כשמעבירים אותה עליו; הצד השקוע בקשת וכיו״ב; החלק החשוך שבלבנה.

פְּגִיעָה*, נ, נגיעה, פגישה; בקשה, תחנה, תפלה.

פְּגִירָה*, נ, מיתה, מות (בלשון בוז).

פְּגִישָׁה*, נ, פגיעה, נגיעה, מצב שני דברים הנפגשים יחד.

(פגל) פִּגֵּל*, פ״י, עשה לפגול, קלקל, השחת; (־קָרְבָּן), עשה קרבן לפגול ע״י מחשבה בשעת שחיטתו או הקטרת אמוריו לאכלו אחרי הזמן הקבוע בתורה; עזוב קרבן יותר מהזמן המיעד לו עפ״י חקי התורה; ⁰הפרש הפסלת מתוך הטוב; תעב. הִתְפַּגֵּל*, היה לפגול, הֻשְׁחַת.

פִּגְלָה*, נ, מין צנון קטן ורד.

פִּגַּלְגּוֹלָה*, נ, צנון קטן עגלגל.

פגם* (פָּגַם*, יִפְגֹּם*), פ״י, השחת, קלקל, פסול; הזק איש בגופו; הַקטן, הַמעט; הַפחת כבוד ומעלה; עשה פגימות, שים חריצים ב־. הִפָּגֵם*, הִתְפַּגֵּם*, הֻחבל, היה נשחת ומקלקל; היה מלא פגימות וחריקות.

פְּגָם*, ז, חסרון, מגרעת, מום; חלול או פחיתת כבוד; קנס שמשלמים בעד חלול כבוד.

— טַעַם לִפְגָם*, טעם לרעה, טעם לא נעים לחך (הפך: ־לשבח); נמוק לא נכון.

פְּגִמָּה*, (פִּיגְמָא*), נ, חסרון אור הלבנה; חלול כבוד.

(פגן) הַפְגֵּן*, פ״ע, צעוק בקול; קרוא לעזרה.

פָּגָן*, ז, כפרי פשוט, אכר; ⁰עובד אלילים.

פַּגָּנוּת*, נ, בקשה, תחנה.

פַּגָּנִיּוּת*, נ, עבודת אלילים.

פגע (פָּגַע, יִפְגַּע), פ״י, (בְּ־, אֶל־), פגוש, נגוע בתנועתו באיזה עצם במקרה; מצוא, הגיע עד־; הכה; נגוע לרעה ב־; התנפל על־ להרע לו או להרגו; בקש, פצור, עתור; *נגוע ב־, משש. הִפָּגֵעַ*, הֻזק, סבול נזק, כאב או עלבון; היה מֻדבק בדבוק של שדים; הֻשב, היה מֻישב. הַפְגֵּעַ, פצור, בקש הרבה; גרום לבקש ולהתחנן; סבול; אַבד, השמד; הבא על־; השלך על־.

— פָּגוֹעַ בִּכְבוֹד*, חרף, גדף.

פֶּגַע, ז, (ר׳ פְּגָעִים), פגיעה; מקרה, מארע; מקרה רע, אסון; *שטן, שֵׁד משחית.

— שִׁיר שֶׁל פְּגָעִים*, הפסוקים א—ט, בתהלים פרק צ״א שאומרים אותם להנצל ע״ז מן השדים.

פָּגָע*, ז, (ר׳ פְּגָעִים*), שזיף, מין פרי עץ שבתוכו גלעין מארך שטוח וקשה[1].

(פגר) פִּגֵּר, פ״ע, היה עיף ויגע; אחר, התמהמה; *שבות, בטול מעבודה; החרב, הרוס; מות (בלשון בוז).

פֶּגֶר, ז, גוף הרוג או מת בדֶבר; נבלת החי; ⁰נבלת האדם (בלשון בוז).

פִּגָּר*, ז, מוט דק של ברזל בקצה המתג שבתוך הפה, עקרב.

---

[1]) פגע слива, Pfloume, prune, plum

פְּגָרָה* (פַּגְרָא*), נ, בטול ממלאכה; חפש; פנאי; (יְמֵי־) ימי החפש מלמודים בבתי הספר.

פגש (פָּגַשׁ, יִפְגֹּשׁ), פ״י, פגוע, מצוא בדרכו איש או דבר; מצוא את זולתו באחד המקומות; התנפל בחמה על־. הִפָּגֵשׁ, הקרה איש עם משנהו; הנגש דבר בדבר; *(־עִם־), התקל אחד בשני. פֻּגַּשׁ, פגוע, התנגף ב־. הִתְפַּגֵּשׁ*, (־עִם־), התקל אחד בשני.

פָּגָשׁ*, ז, אבן קלע גדולה.

פַּדְגּוֹג*, פֶּדָגוֹג*, ז, מחַנך, יודע תורת החנוך, עוסק בתורת החנוך.

פֶּדָגוֹגְיָה⁰, נ, תורת החנוך.

פדה (פָּדָה, יִפְדֶּה), פ״י, גאול, הצל, שחרר משעבוד, הלץ מצרה; גאול בכסף או במחיר; ⁰קבל כסף במחיר סחורה וכיו״ב. הִפָּדֵה, החלץ מצרה; הגאל במחיר; הוצא לחפש. הַפְּדֵה, נתון להגאל. הָפְדֵה, הֻרשה להגאל במחיר.

פד״ה, פדה״ב, ר״ת, פדיון הבן.

(פְּדוּי), פְּדוּיִם, ז״ר, כסף הפדיון.

פְּדוּת, נ, גאֻלה, שחרור; הצלה; חלוק, הפרש, הבדל.

פְּדַחַת*, נ, מצח; חלק הגלגלת הקדמי.

פְּדִיָּה*, נ, הוצאה לחפש, הצלה, שחרור, פדיון.

פִּדְיוֹם, פִּדְיוֹן, ז, (ר׳ פִּדְיוֹנוֹת⁰), גאֻלה, שחרור, הצלה; מחיר, כפר נפש; ⁰(במסחר) כסף הממכר, מה שמקבלים כנגד ממכר במשך זמן ידוע.

— פִּדְיוֹן הַבֵּן*, ז, פדית הבן הבכור בחמשה שקלים הנתונים לכהן; החגיגה שעושים אז.

— פִּדְיוֹן מַעֲשֵׂר שֵׁנִי*, מחיר מעשר שני שמכרוהו כדי להעלות מחירו זה אל מקום אשר שם בית המקדש.

— פִּדְיוֹן שְׁבוּיִים*, פדה בכסף אנשים שבויים בידי אויב.

פַּדָּן*, ז, על; מחרשה; ⁰צמד בקר; חלקת שדה שצמד בקר יכול לחרשה ביום אחד.

פדע (פָּדַע, יִפְדַּע), פ״י, פדה, הצל; *הכה, פצוע, נגוף.

פֶּדֶר, ז, (ר׳ פְּדָרִים), חלב, שֻׁמן; החלב הרק המבדיל בין הקרבים.

פדר״א, ר״ת, פרקי דרבי אלעזר (ספר).

פַּדְרָנִית*, ר׳ פרדנית.

פְּדָת, ר׳ פדות.

פֶּה, ז, (ס׳ פִּי, ר׳ פִּיּוֹת, גם פִּיפִיּוֹת), החלל שמבין השפתים והלאה בתוך פני בעלי החיים לאכילה, לשתיה, לנשימה, להוצאת קול ולדבור; חרטום, מקור (לעוף); מליץ, מדבר בעד אחר; מִפתח, פתחון; קצה, שפה; מבוא; חד (החרב, הסכין, העלה וכיו״ב); *שם האות פ׳; דבור; (־שֶׁל מַטָּה), רֶחֶם.

— אַחַת בַּפֶּה וְאַחַת בַּלֵּב*, במרמה, בשני פנים, בלב ולב.

— הִגְדִּיל פֶּה, הִרְחִיב פֶּה עַל־, דבר עזות, העז.

— הָיָה לְפֶה לְ־, דבר במקום פלוני מה שהוא חפץ להגיד.

— יָד לְפֶה, החרש, שתוק, דום.

— כְּבַד פֶּה, מגמגם, עלג.

— עָבוֹר אֶת פִּי־, הַמְרֵה, עשה דבר מתנגד לחפץ־.

— פֶּה אֶחָד, בדעה אחת.

— פֶּה אֶל פֶּה, על פה, בדבור פה.

— מָלֵא מִפֶּה אֶל פֶּה, מָלֵא פֶּה לְפֶה* מלא עד אפס מקום.

— פִּי שְׁנַיִם, פִּי שְׁלֹשָׁה, פִּי אַרְבָּעָה וכו׳, שתים, שלש או ארבע וכו׳ פעמים משעור דבר; שנים, שלשה, ארבעה וכו׳ חלקים.

— בְּכָל פֶּה, בתאבון גדול, בתאוה.

— עַל פִּי־, בפקדת־, לפי חפץ־, לפי דברי־.

— אַף עַל פִּי*, תה"פ, אף כי.
— כְּפִי* לְפִי*, מ"י, בערך, בהשואה ל־;
— לְפִי זֶה*, היוצא מזה הוא כי־.
— לְפִיכָךְ*, על כן.
— לְפִי שֶׁ־*, אחרי אשר־, מכיון ש־.
— לְפִי חֶרֶב, (הָרוּג־), הרוג בחרב.
— עַל פֶּה*, כדבור פה; לא מתוך הספר, על ידי הזכרון.
— תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה*, דברי חכמי ישראל שאינם בכתבי הקדש; התלמוד.
— פִּי הַטַּבַּעַת*, ז, הנקב שבגוף להוצאת הרעי.
— פִּי כּוּשׁ*, ז, כעין כדור על ראש הפיך.
— פִּי הַכֶּרֶס*, ז, טבור, שרר.
— פִּי־רָשָׁע*, ז, עץ האשכרוע.

פֹּה (לפעמים פוֹ, פֹּא), תה"פ, בזה, במקום הזה; הֵנָּה, אל המקום הזה.
— מִפֹּה, מהמקום הזה, מצד זה, מכאן.
— עַד פֹּה, עד המקום הזה, עד הֵנָּה.

פֶּהוּק*, ז, פתיחת הפה בלי חפץ ונשום בקול נמוך, ביחוד בעת שהאיש חפץ לישן.

פְּהִי*, ז, הליכה הנה והנה; עצלות.

(פהק) פִּהֵק*, פ"ע, פתוח הפה בכל כח בלי רצון ונשום בקול נמוך, ביחוד בעת שהאיש חפץ לישן.

פו"א, ר"ת, פנים ואחור.

פּוּאָה*, נ, מין צמח שעושים משרשיו צבע אדם 1).

פוג (פָּג, יָפוּג, גם יָפִיג), פ"ע, היה דומם כאבן; שבות, בטול, חדול; התנדף, התבטל לאט לאט (רוח, קֹר וכיו"ב). הֵפוֹג, הִרָדֵם, היה לאבן; היה בלי כח, היה בלי כח החיים. הֵפִיג*, הוציא, העבר, הסר (שֵׁנָה); בַטֵּל, החלש (טעם, ריח, שִׁכרות); התקרר מחמימות; שכך כעס.
— הֵפִיג אֶת הַיַּיִן*, הסיר את השכרון.

פוּגָה, נ, חדלון, הפסקה.

פּוֹדַגְרָה*, נ, מין מחלה בפרקי הרגל.

פּוֹדַגְרִים*, ז, חולה מחלת הפודגרה.

פּוּזְמָק*, ר' פזמק.

פוח (פָּח, יָפוּחַ), פ"ע, השב רוח, נפוח; עבור לאט כמו בנשיבה להרחקה; *פ"י, צער את־, הַעצב, הכעס. הֵפִיחַ, גרום לנשיבה, להפצת ריח טוב ונעים; העבר רוח על־; עורר מדנים, עורר ריב; דַּבֵּר; שים בפח, ר' פחח; *הוציא אדי הבטן בנפיחה.

פּוֹחֵז, ת, נמהר, עושה מעשים בקלות דעת.

פּוֹחֵחַ*, ז, איש לבוש בגדים קרועים שהבשר נראה מבעדם.

פוחלץ, ר' פחלץ.

פּוֹחֵר*, ז, קַדר, עושה קדרות.

פּוֹחֶת*, ז, כלי מדה חלול; מִגרדת.

פּוּךְ, ז, מין אבק תכֹל שחרחר שנשי ארץ הקדם כוחלות בו את עיניהן; מין אבן חן.

פּוֹל, ז, ש"ק, מין קטניות מתְרמלות1); *חקירה ודרישה.

פּוֹלְיָטוֹן*, ז, שמן נרד נותן ריח טוב.

פּוֹלִיפּוּס*, ז, מין מחלת החטם שספחת בשר עולה בו.

פּוֹלְמוֹס*, ז, ריב, מחלקת; מלחמה; עת מלחמות.
— פּוֹלְמוֹס שֶׁל דְּבָרִים*, — שֶׁל סוֹפְרִים*, ריב דברים, וכוהים חריפים בכתב על איזה ענין.
— הַפּוֹלְמוֹס הָאַחֲרוֹן*, ימי מלחמת בר־כוכבא ברומאים.

פּוֹלְסָא*, ר' פלסא.

פּוּם*, ז, (ארמית), פה.
— לְפוּם*, לפי, בערך.

1) פואה, крапъ, Krapp, garance, madder.

1) פול, бобъ. Bohne. féve. bean

— לְפוּם דְּ־*, לפי ש־.

— לְפוּם כֵּן*, לכן, לפיכך.

פּוּמְבִּי*, פּוּמְפִּי*, ר׳ ר׳ פמבי, פמפי.

— בְּפוּמְבִּי*, ר׳ בפמבי.

פון (פָּן, יָפוּן), פ״ע, התנודד הנה והנה; היה מסֻפק.

פונדה*, ר׳ פנדה.

פּוּנְדָּק*, פּוּנְדְּקִי*, ר׳ פנדק, פנדקי.

פּוּנָה*, נ, פניה, נטיה.

פּוּסֶה, ת, מתפשט, מתרחב.

פּוֹסֵק⁰, ז, בר סמכא בהלכות וחֻקים, חכם מורה הלכה למעשה.

(פוע*) הֵפִיעַ*, פ״י, הפיח רוח חיים ב־; החיה.

פּוֹעֵל*, ז, עובר, איש שמרויח את לחמו על ידי עבודתו אצל אחרים.

פוץ (פָּץ, יָפוּץ), פ״ע, התפזר לכל עבר; היה מֻרחק ומגֹרש; התפשט והתרחב; עבור על גדותיו. הֵפוֹץ, פוץ. פּוֹצֵץ, רצוץ לחלקים קטנים. הָפֵץ, פזר לכל עבר; מתוח; שבר לרסיסים; שפוך (עברה וכעס); גרש; התפזר. הִתְפּוֹצֵץ, השבר לרסיסים.

פּוּצָם*, ז, מחצב, מקום פסול האבנים, מקום שחוצבים משם אבנים.

פוק (פָּק, יָפִיק), פ״ע, התנדנד, נוד; טעה. הֵפֵק, הוציא לפעל; הַמצא; השיג; *הוציא (מן הפה).

פּוּק*, (ארמית, צווי), צא.

פּוּקָה, נ, נקיפת לב על מעשה שנעשה; מכשול; *דבר שסותמים בו.

פּוּקֵי*, אַפּוּקֵי*, ז״ר, (ארמית), מוצאי.

פּוּקֵר*, ז, איש שהסיר מעליו על הנמוס הדתי.

פּוּקָרִין*, ז, צמר לתחבשת פצע.

פור (בקל נמצא במקרא רק במקור: פּוֹר), פ״ע, רעוד, הזדעזע. פּוֹרֵר, שבר, בקוע לרסיסים; שסע. הָפֵר, בטל, הַשבת; הסר, סַלק; השחת, כלה. הוּפַר, בטול, היה לאפס. הִתְפּוֹרֵר, התבקע, השפך והשבר לרסיסים.

פּוּר, ז, גורל, אחת מהאבנים הקטנות או אחת הפתקאות שמטילים לקלפי לחרץ על פיה דבר מסֻפק.

פּוּרָה, נ, גת, בור שכותשים ודורכים בו את הענבים; שם מדה ליין.

פּוֹרֶה, (נ, פּוֹרִיָּה), ת, מצמיח בשפע; נותן פרי רב.

פּוּרְיָה*, ר׳ פְּריה.

פּוּרְיוֹן*, ר׳ פריון.

פּוּרִים, ז, החג שבארבעה עשר או בחמשה עשר באדר זכר לנס שקרה ליהודים בפרס בימי מרדכי ואסתר.

— שׁוּשַׁן פּוּרִים⁰, ז, (בדבור הזרגוני), החג הנוסף על יום הפורים בחמשה עשר באדר במקומות שחגים אותו בי״ד באדר.

פּוּרָן*, ת, משַׁנה הבטחתו, אינו עומד בדבורו.

פּוּרְנִית*, נ, פרנסה; הלחם הדרוש להספקת המחיה.

פּוּרְעָנוּת*, ר׳ פרענות.

פּוּרְפּוּרָא*, פּוּרְפִּירָה*, ר׳ פרפורה, פרפירה.

פּוּרְקָן*, ר׳ פרקן.

פּוּרְתָּא*, פּוּרְתָּא*, נ, (ארמית), חלק מדבר.

— פּוּרְתָּא פּוּרְתָּא*, מעט מעט.

פוש (פָּשׁ, יָפוּשׁ), פ״ע, רבה ועצום, פרוץ והתרבה; שמן, היה שמן; נוח; השב רוח; *השאר. הָפוֹשׁ, התפזר, הפוץ, היה מפזר.

פּוּשְׁרִים*, (מים), ת, שאינם רותחים ואינם קרים.

פּוּת*, נ, מגרדת.

פּוֹתָה, נ, חֹר שציר הדלת נתון בו.

פּוֹתַחַת*, נ, מפתח שיכולים לפתח בו כל מיני מנעולים.

פָּז, ז, זהב מארץ אופז; זהב מזֻקק וטוב.

פִּזּוֹל⁰, ז, מום ידוע בעינים שאין שתיהן מביטות

למקום אחד.

פִּזּוּר, ת, נפוץ לכל עבר, (הפך: מְחֻבָּר).

פִּזּוּר*, ז, פעֻלת המפזר והמפיץ.

— פִּזּוּר הַנֶּפֶשׁ°, ז, מבוכת הנשמה, טבע איש מבֻלבל ונבוך במחשבותיו.

פזז (פָּז, פָּזַז, יָפֹז), פ"ע, התנועע במהירות וקלות; *הַשמע קול כשהוא מתנועע (טס דק של זהב). פִּזֵּז, רקוד במהירות במחול. הוּפַז, היה מזֻקק ונקי מסיגים (זהב).

פָּזִיז*, ת, נמהר, מבֹהל, נבהל ל־; מֻזהָב; מצֻפה זכוכית.

פְּזִיזוּת*, נ, נמהרות יתרה, טבע הפזיז.

פְּזִילָה, נ, ר׳ פִּזּוּל.

פזל* (פָּזַל*, יִפְזַל*), פ"ע, הבט בעיניו הצרה, הבט בשתי עיניו לא למקום אחד. הִפְזֵל*, הלקה בפִזול, במום של אי הראיה ישר.

פזם* (פָּזַם*, יִפְזַם*), פ"ע, דבר או זמר עפ"י התור; לוה אחר בזמרה.

פִּזְמוֹן*, ז, (ר׳ פִּזְמוֹנוֹת*), הטור החוזר בסוף כל בית גדול בשיר; מין פיוט מזמירות הקרש ששרים אותם בשעת התפלה או בשעת הסעֻדה וביו"ב.

פֻּזְמָק*, ז, (ר׳ פֻּזְמְקָאוֹת*), לבוש הרגל; גרב, מכסה הרגל מסריג חוטים שעליו נועלים את הנעל.

(פזר) הִפָּזֵר, היה נפוץ לכל עבר. פִּזֵּר, הפץ דברים קטני הכמות; הפץ לכל עבר; זרה; הוציא מהונו לרֹב, בזבז. הִתְפַּזֵּר*, הפוץ, הִפזר, התפרד, התחלק.

פָּזֵר°, ז, אחד מטעמי הנגינות שמסלסלים ביותר (?).

פַּזְרָן°, ז, בזבזן, מרבה לפזר מהונו, (הפך: קמצן).

פַּזְרָנוּת°, נ, תכונת הפזרן, בזבוז.

פַּח, ז, (ר׳ פַּחִים), מלכֹדת, מוקש לצוד צפרים וחיה; לוח דק, לוח מתכת רקוע דק.

— בְּפַחֵי נֶפֶשׁ*, תה"פ, בהכזבת תקוה, במפח נפש.

פ"ח, ר"ת, פעל חוזר.

פחד (פָּחַד, יִפְחַד), פ"ע, ירוא, יגור; חרוד מדאגת רעה קרובה לבוא; הִבהל משמועת פתאם או משמחת פתאם; (־אֶל־), פנה אל־ ברעדה לבקש מחסה ממנו; רעוד משמחה. הִפְחֵד, הַרגש רגש פחד; הַבָּהל. פִּחֵד, ירוא, היה נבהל; היה דואג ומצר. הִפְחִיד, הַרעד, הרגז, הבא מורא ופחד על־. הִתְפַּחֵד*, פחוד.

פַּחַד, ז, (ר׳ פְּחָדִים), מורא, חרדה, אימה; דבר שיראים מפניו; הרגשת הדרת כבוד.

פַּחְדָה, פַּחְדוּת*, נ, יראה, פחד, מורא.

פַּחֲדַיִם, זוגי ז׳, אחורים; אשכים(?).

פֶּחָה, (גם: פֶּחָם), ז, (כ׳ פַּחַת, ר׳ פַּחוֹת גם פֶּחָווֹת), נציב, שר של מדינה קטנה (בארצות ארם, אשור, בבל ופרס); °שר מחוז בתרכיה, פַּשָׁה.

פַּחֲוָה, נ, מדינה או מחוז העומדים תחת פקֻדת פחה.

פָּחוּז*, ת, קל התנועה וההכופפות הגוף להתהפך באפנים שונים.

פָּחוּס*, ת, שטוח, רקוע; ישר ושפל.

פָּחוּת*, (או: פָּחוּת*), ת, גרוע, חסר ערך; קטן מ־, (הפך: יותר מ־).

פָּחוֹת*, תה"פ, מעט מ־, קטן מ־.

— לְפָחוֹת, לְכָל הַפָּחוֹת*, למצער, באפן היותר קטן.

פחז* (פָּחַז*, יִפְחַז*), פ"ע, התגבר (תאוה) בכח על־.

פַּחַז, ז, פַּחֲזוּת, נ, העלאת קצף (מים); קלות הדעת, דרך נמהר לב.

פַּחֲזָן*, ז, איש קל הדעת.

פַּחֲזָנוּת°, נ, פחז, קלות הדעת, טבע הפחזן, דרך נמהר לב.

(פחח) הָפֵחַ, לכוד בפח.

פֶּחָחº, ז, רוקע פחים, עושה כלים מפחי ברזל.

פח"ח, ר"ת, פי חכם חן.

פַּחְיָה*, נ, קול תרנגלת רובצת על ביציה; תרנגלת רובצת על ביציה.

פְּחִיתָה*, נ, הקטנה, המעטה; נקור מתוך, חריתה מ־.

פְּחִיתוּתº, נ, השפלה, זלזול; חסרון, מגרעת.

— פְּחִיתוּת הַכָּבוֹדº, עלבון, פגיעה בכבוד.

פַּחְלָץ*, שק הגמל למשא קלוע מחבלים; כר גמל ממֻלא קש(?).

(פחם*) הִפְחִים*, היה שחור כפחם. פִּחֵם*, הַשחר, עשה שחור; צבוע בפחמים; עשה פחמים מעצים. הִתְפַּחֵם*, היה לפחם, התהפך לפחם; היה שחור כפחם, הפוך שחור.

פֶּחָם, ז, (ר' פֶּחָמִים*), חתיכות עצים שרופים שמשתמשים בהן להסקה ולהדלקת אש, גחלת שאינה בוערת; פחה; *פיח שחור העולה על גב הכלים כשמבשלים בהם.

פַּחָם*, ז, בית הפחמי, בית חרשת ברזל.

פֶּחָמִי*, ז, חרש ברזל, נפח; עושה פחמים, מבעיר עצים להפכם לפחמים.

פַּחְמָןº, ז, היסוד הפחמי (בכימיה).

פַּחֶמֶתº, נ, מין מחלה שהבשר מסביב נשחר ונשרף, גחלת.

פחסº (פָּחַסº, יִפְחַסº), פ"י, מעוך בלחיצה ודחיקה; דחוק וחבר יחד.

פֶּחָר*, ז, יוצר כלי חרס.

פְּחַר*, ז, (ארמית), כלי חרס, קדרה עשויה חרס.

פַּחַת, נ, (ר' פְּחָתִים), פח, מלכדת, בור לצוד חיה; שיחה, בור.

פחת* (פָּחַת*, יִפְחֹת*), פעו"י, מעוט, היה למעט; הַמעט, הקטן; נקר מתוך־, חרות מ־. הִפָּחֵת*, הִזק; מָעוט, קטון; היה מעט במספר או במדה או בערך מ־; היה קל הערך. פֻּחַת*, פחות. הִפְחִית*, הַמעט, הקטן; בלה, השחת מעט מ־; הַפחת ערך כלי ע"י השמוש בו; הַשחת, התקלקל.

פְּחָת*, ז, הקטנה, המעטה; חסרון, מגרעת (במשקל); נקור, חריתה מ־.

פְּחֶתֶת, נ, מגרעת, חסרון; משקע בדבר.

פ"ט, ר"ת, פה טמון.

פִּטְדָה, נ, שם אבן יקרה יְרֻקָּה 1).

פְּטוֹטֶרֶת*, נ, עקץ פרי העץ.

פִּטּוּם*, ז, הכנה, סדור והערכת סממנים; רקוח; שימת אכל רב בפי בעל חי, הלעטה.

— פִּטּוּמֵי מִלִּים*, פטפוט, פטפוטי דברים, דברים שאין להם טעם ותכן.

פָּטוּם*, ת, בעל חי שהלעיטוהו, ששמו בפיו אכל הרבה.

פְּטוּמָה*, נ, עוף מפֻטם.

פְּטוֹר, ז, ראשית התפתחות הציץ.

פָּטוּר*, ת, שאינו חיב, שאין עליו חובת־, (הפך: חַיָּב).

פְּטוֹר*, פִּטּוּר*, ז, שחרור, הוצאה מחובה; פעלת המפטר מ־; חבל מחבלי הספינה.

— פִּטּוּרִים*, שלוחים אחרי גמר דבר (למוד וכיו"ב).

— גֵּט פִּטּוּרִים*, גֵּט פִּטּוּרִין*, ספר כריתות מאיש לאשתו.

פְּטוּרָה*, נ, מקום שכר המים; קרקע של תעלה.

פטט, ר' פטפט.

פַּטָּט*, פַּטִּיט*, ז, מרבה לדבר דברים ריקים בלי טעם ותכן; מצפצף (עוף).

פָּטִיט*, ת, קטן, מצער, לא גדול.

פָּטִים*, ת, שמן, מפֻטם, בריא (בע"ח).

פְּטִימָהº, נ, מרקחת, בלול סמים שהרוקח (פַּטָּם) מכין.

פְּטִירָה*, נ, מיתה, מָות, יציאה מן העולם; יציאה מ־.

פַּטִּישׁ, ז, מקבת, כלי הלמות לחרש ברזל וכיו"ב.

---

1) פטדה, tapaze, Tapos, топазъ, topas.

— פַּטִּישׁ הֶחָזָק*, תאר כבוד למפלפל היודע לפוצץ ולסתר דברי איש ריבו בכח דבורו.
— בֶּן־פַּטִּישׁ*, פטיש קטן.
פַּטַלְיָה*, נ, סל קלוע שנושאים בו תאנים או תמרים.
(פטם) הִפָּטֵם*, הֵאבס, היה מפֻטם ואבוס.
פַּטֵּם*, האכל והמרא בעל חי להשמינו, הַאבס; תת ריח טוב בדבר; תבל, הכין וערך דבר אכל בתבלים, ערב מיני בשמים במאכל או בשמן או ביין לתת לו ריח טוב; רקוח, הכין סממנים.
פְּטָם*, ז, מין ממיני הבשמים שמפטמים בהם.
פַּטָּם*, ז, איש עוסק בפטום בהמות או עופות; שור פטים; רוקח, בַּשם; סממנים שבהם מפטמים את האכל.
פִּטָם*, ז, פִּטְמָה*, נ, העקץ שבראש הפרי במקום שנשרה הנצה.
פִּטֹּמֶת*, נ, (ר׳ פִּטּוֹמוֹת), הטבעת הסובבת את עקץ דדי האשה; החלק העליון (קצה הפרח) של הבצל.
פִּטָּס*, ז, חבית גדולה ביותר ועגֻלה ליין, עשויה מחמר.
פִּטְפּוּט*, ז, בסיס קטן לכלי; בסיס, רגל אחת מחציבה של שלש רגלים; להג, פטוטי מלים, דברי להג, דברים שאין להם טעם ותכן.
פִּטְפֵּט*, פ״ע, דַּבר הרבה, דַּבר דברים שאין להם טעם ותכן; (־בְּ־), התריס כנגד, הלחם והאבק עם־.
פַּטְפְּטָן*, ז, (נ׳ פַּטְפְּטָנִית*), מרבה לדבר דברים בטלים.
פַּטְפְּטָנוּת°, נ, טבע הפטפטן; פטפוט.
פטר (פָּטַר, יִפְטֹר), פ״י, פתוח, פתוח והוציא, פתוח פה במקום צר להוציא מה שעצור בתוכו; שלוח, שלוח לחפשי; הלוך; השתמט מן־; *התר, הרשה; הסר חובה מעל־; הגד כי אין חובה או אין ענש על־; התר חוב מעל־; שלוח את האשה, גרש, נתון גט.
הִפָּטֵר*, הלוך מ־, עזוב את־ והלוך ממנו; היה משחרר מחיוב; היה משחרר מאיש מַטריד; קבל רשות להליכה; הפרד; מות.
פַּטֵּר*, שַׁלח; גרש, שלח (ממשרה וכיו״ב).
הַפְטֵר, הגע, הגיד; פתוח (השפתים לצחק); *גמור, כלה, סים; סים קריאת התורה בביהכנ״ס בפרק מנביאים; שַׁלח; נתון רשות ללכת; (־על־), הספד. הִתְפַּטֵּר*, הִפטר; °מאן לקבל דבר; השתחרר מדבר.
פֶּטֶר, ז, פִּטְרָה, נ, פתיחה; בקוע; (־רֶחֶם) כנוי לבכור האדם והבהמה או ללֵדת הבכור.
פִּטְרָה*, נ, סלע.
פִּטְרָה*, פִּטְרִיָּה*, נ, כְּמֵהָה, מין צמח הצומח במהירות באדמה רטובה והוא רך וחלול כלו 1).

פטריה

פַּטְרוֹז*, ז, ולד בעל חי שנולד לפני זמנו; טלה קטן ורך.
פַּטְרוֹן*, ז, (ר׳ פַּטְרוֹנִים*, פַּטְרוֹנוֹת*), מֵגן על־; שומר ומגן על־; ארון.
פִּטְרוֹפּ*, ז, אפטרופוס, משגיח על נכסי יתומים.
פִּטְרִיָּה*, ר׳ פטרה.
פַּטְרִיקוֹן*, ז, ירושה ונחלת אבות.
פֶּטְרוֹסֶלִין*, ז, כרפס שבנהרות.
פ״י, ר״ת, פעל יוצא.
פִּיגָה*, נ, מעין, עין מים.
פֵּיגָם* (גם: פֵּיגָן*), ז, צמח בעל עלים קטנים ריחנים 2).
פִּיד, ז, איד, פגע, אסון; שבר; *נקיר התרנגלת במקורה.

1) פטריה гриб, Schwamm, champignon, mushroom.
2) פיגם рута, Raute, rue

פִּידָג°, ז, מין פרח[1].

פִּיָה, נ, חִדּו של דבר, ר' פֶּה.

פיהו, ר' פהי.

פִּיּוּט*, ז, שירה; שירי הפיטנים, שירי קדש שאומרים בשעת התפלה; °שירי עבודת ה'.

פִּיּוּס*, ז, (פִּיּוּסִים*), פצוי, רצוי; בקשת מחילה וסליחה.

פִּיּוֹת, ר' פֶּה.

פִּיחַ, ז, אבק אפר, האפר השחור הרק הנשאר מן העשון.

פיח*) פַּיֵּחַ*, פ"י, צַיֵּר בפיח.

פִּיחָה*, נ, קו שבא מנפיחת הרוח; נפיחה, פעֻלת הגופה; המעטה, מגרעת.

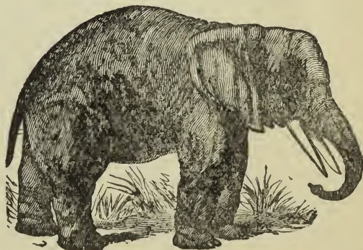
פִּיחוֹן*, ז, דיו סיני, חמר שחור יבש הנעשה בעיקר מפיח ומשתמשים בו לציורים ולשרטוטים.

פַּיֵּט*, פ"י, כתוב שירים, סַדר שירים ופיוטים.

פַּיְטָן*, ז, דב"ן; משורר, מחבר שירים וזמירות; מחבר פיוטים לעבודת ה'.

פִּיטָס*, ז, הבית, כד גדול.

פִּיל*, ז, מין חי גדול מכל חית הארץ, הולך על ארבע, עבי העור, בעל חרטום ארֹך וגמיש ושתי שנים אֲרֻכות; עצם שן הפיל.

פיל

— שֵׁן הַפִּיל*, חמר שני הפיל הנמכר ביקר.

— מְעַיֵּל פִּילָא בְקוּפָא דְמַחֲטָא*, (מכניס פיל בחור המחט), אומר דברים שלא יתכנו בשום אפן במציאות; מגזים ומפריז.

פִּילָא*, ז, מין קערה גדולה, אגן.

פִּילֶגֶשׁ, פִּלֶגֶשׁ, פַּלֶּגֶשׁ, נ, אמה, אשת חיק; אשה המיֻעדה למשכב דודים בלי כתובה ובלי קדושים; זכרים אנשי זמה.

פִּילוֹן*, ז, מבוא, שער הכבוד, הפתח העקרי; °מין בשם; עלה מריח ריח טוב.

פִּילוֹסוֹף*, פִּילוֹסוֹפוֹס*, ז, חכם מלֻמד, ביחוד בחכמות האלהות והטבע ובחכמות הסבות והיסדות; חכם עובד אלילים.

פִּילוֹסוֹפְיָה°, נ, תורת הסבות, הנפלאות הנפשיים והמוסר, תורת החכמות המפשטות.

פִּילֵי*, (ר' פִּילָאוֹת*), ר' פילון.

פִּילְיוֹן*, ז, כובע של לֶבד.

פִּים, ז, מין מטבע בימי קדם (ש. רפאלי).

פִּימָה, נ, שֻׁמן, חֵלב; כפל הבשר מחלב ודשן.

פִּין*, ז, לשון המפתח.

פִּינָה*, נ, קצה, שפה.

פִּינוֹן*, ז, פסלת צמר, לֶבד.

— מַנְעָלוֹת הַפִּינוֹן*, נעלי לבד.

פִּינָךְ*, פִּינְכָא*, ז, קערה, צלחת.

— מְלַחֵךְ פִּינְכָא*, מלקק קערות זרים, חונף.

פִּינָס*, ז, מעיל מסע, מעיל דרך.

(פיס*) פַּיֵּס*, ב"י, שכך רגז, הפצר ובקש ושכך רגז. פַּצָּה, רַצָּה; בקש סליחה. הָפִּיס*, הרחק, הסיר מ־; שחרר מחובה; (־מַגְלָה), הרחק ליהות מֻכה; הַרחק והבדל; החלט, פסק (דין); הטל גורל; (דַּעַת) הרגיע רוח, הִתְפַּיֵּס*, קבל פיוס; התרצה, סלוח.

פַּיִס*, ז, (ר' פְּיָסוֹת*), גורל, פור.

[1] פידג, львиноусть, Löwenmaul, guele de loup.

פִּיף*, ז, ציצה, קוצת חוטים עשויה כציצה; אמרה, שפה (לארג).

פִּיפִיּוֹת, נ"ר, שני עברים חדים (של להב חרב); *פיות; בקיעים.

פִּיק, ז, שבר, מכשול; נקיעת אבר החי ממקומו; נדנוד (ברכים).

פִּיקָה*, נ, פקק, סכר, מגופה; פרקי הצומח; חרצובה; בליטה עגלה צומחת בגוף; ראש הכישור; נדנוד; פיק.

— פִּיקָה שֶׁל גַּרְגֶּרֶת*, נ, הבליטה של שחוס שבראש פרק הגרון.

פִּיקוּס*, ז, התהוות פיקות בגוף.

פִּיקָן*, ז, נגוע בפיקות בגופו.

פִּיקָס*, ז, צבע הארגמן.

פִּיר*, ז, (=חָפִיר, חֲפִירָה), בור, שוחה, שחת; מחפרת, מכרה של מתכת למיני מחצבים.

פִּירָט*, ז, שודד הים, גזלן המשוטט בים.

פִּירְכָא*, ז, קֻשיא הבאה לסתור דברי האומר.

פִּיתוֹם*, ז, מכשף המדבר מבטנו או משְׁחיו; דורש אל המתים.

פִּיתְקָא*, ר' פתק.

פַּךְ* ז, (ר' פַּכִּים), כלי קבול קטן לשמן וכיו"ב בעל צואר ופה צרים.

(פכה) פָּכָה, פ"י, נבוע, נזול, פרוץ החוצה (נוזל).

פכח* (פָּכַח*, יִפְכַּח*), פ"ע, פוג, סור (יין, שכרון); פִּכֵּחַ*, הפג פעֻלת היין, הסר שכרון; הסר, גרש מ־. הִתְפַּכֵּחַ*, הקיץ מיינו, משכרון.

פִּכֵּחַ*, ת, לא שכור; מי שדעתו צלולה עליו.

פִּכָּחוֹן, ז, לא־שכרון, חדל שכרון.

פִּכְפֵּךְ*, פ"ע, נבוע מעט מעט, פכה מעט מעט.

פִּכְפָּס*, ז, להם או עגות מִיֻבשים ע"י אפיה שניה.

פכר* (פָּכַר*, יִפְכֹּר*), פ"י, הפל, השלך. פִּכֵּר*, הפוך, הפל (הרוח את העץ); קפל והנח יחד (הידים, האצבעות).

(פלא) הִפָּלֵא, היה נבדל ומפרש מאחרים; היה נעלם מהבינו; היה כבד מעשות; היה רחוק מהשיגו; היה חזק, נשגב. פַּלֵּא, הפרש, הרים (נדר); שלם (נדר). הַפְלֵא, הגדל עד מאד; עשה דבר בדרך יוצאת מגדר הרגיל; גרום להתפלא ולהשתומם; (—נֶדֶר), בטא נדר מפרש. הִתְפַּלֵּא, התגדל בגבורתו; השתומם והשתאה לראות דבר פלא.

— הַפְלֵא וָפֶלֶא, נפלא מאד, נשגב מאד.

— נִפְלָא, ת, מעורר תמהון והשתוממות על ידי זרותו, גדלותו וכיו"ב.

— נִפְלָאוֹת, נ"ר, נסים, מופתים, דברים יוצאים מגדר הטבע והרגיל.

פֶּלֶא, ז, (ר' פְּלָאִים), מעשה מוזר, מעשה שאינו בגדר הרגיל; מופת, נס.

— פְּלָאִים, תה"פ, לא רגיל, יקר המציאות.

— פִּלְאֵי פְלָאִים*, ז"ר, נסים גדולים ומעשים נפלאים שלא קרו כמותם.

פְּלָאָה נ, (ר' פְּלָאוֹת), ר' פלא.

פִּלְאִי, ר' פלי.

פלג* (פָּלַג*, יִפְלֹג*), פ"י, חלק, חצה; לא הסכים, התנגד לדעת־. הִפָּלֵג, הֵחלק, היה נחלק לחלקים; הפזר והבדל. פַּלֵּג, חלק, בקע; הפרד; נתון לכל אחד ואחד חלק; הגר, הזל; * בלבל, סכסך; הביא מחלקת ופרוד. הַפְלֵג*, התרחק, נסוע באניה, יצוא מן החוף (אניה); פנה הצדה; הסח דעת מדבר; הרבה; הגזם, הפרז; (—מִמְּלָאכָה), הפסק בעבודה כדי לנוח מעט; (—לְדָבָר), חשוב כי הדבר רחוק מן המציאות; (—בִּדְבָרִים), הסח דעת מדבר על ידי דבור בענינים אחרים; הראה על דבר רחוק. הָפְלֵג*, היה נבדל ומצֻין. הִתְפַּלֵּג*, התחלק, התפרד.

פֶּלֶג, ז, נחל שוטף, חלק מי נהר השוטף הצדה; * חלק.

— פַּלְגֵי מַיִם, זרמי מים או תעלות מים המתפלגים ומסתעפים מנהר או ממעין.

פְּלַג*, ז, חצי; ° נבי, שתוק אבר או הגוף כלו.

— פְּלַג הַמִּנְחָה*, חצי הזמן שבין התחלת שעת תפלת המנחה ועד שקיעת החמה (שעה ורבע).

פַּלָּג*, ז, האיש המחלק והמגיש את האכל למסבין בסעודה.

פַּלְגְּאָה*, ז, איש שדעתו מתנגדת תמיד לדעת חבריו, איש חולק על דברי אחרים.

פְּלָגָה*, התחלקות, התפרדות (לשונות).

פְּלַגָּה*, נ, מחלקה; חלק משפחה או שבט; חלק הצבא; פלג, נחל, יובל; שטיפה, נזילה; מפלגה, סיעה, כִּתָּה.

פְּלֻגָּה, נ, מחלקת; חלק משפחה או שבט.

— פְּלֻגַּת דְּבָרִים*, מחלקת, דברי וכוח.

פְּלָגוּת*, נ, חצי, מחצה; התחלקות לחלקים.

פַּלְגֵּס*, ז, נער הנכנס לכלל בחורות; בע״ח המתחיל לִגדל.

פִּלֶגֶשׁ, ר׳ פילגש.

פְּלֻגֶּת*, נ, מחלקת; חלקה.

פְּלֻגְתָּה*, ר׳ פלוגתא.

פְּלָדָה°, ז, מין מתכת קשה, ברזל מחֻסם[1].

פְּלָדָה, נ, אש, להבת אש, לשון אש (?); פלד, מין ברזל קשה[1].

פַּלְדֵּס*, ז, מעיל מסע.

פלה* (פָּלָה*, יִפְלֶה*) פ״י, ברוק בגדים מפני הכנים. הִפְלָה, הבדל, הפרד; הבדל לטובה ולעלוי; השתומם והתפלא. פַּלֵּה*, ברוק ובער את הכנים מבגדים; סדר, הביא סדרים; (-בי-), הָחֵל. הַפְלֵה, הבדל לטובה או לרעה; בחור, הבדל לטובה; הפליא; *הבדל והבחן בין דבר לדבר.

פַּלְהֶדְרִין*, ז, ר׳ פרהדרין.

[1]) פלד, פלדה, сталь, Sthal, acier, steel,

פלו׳, קצור מלת „פלוני״, ר׳ פלוני.

פְּלוּג*, ז, חלוק, חלוקה, התחלקות; פעֻלת המחלק לחלקים; חלק; החלטה, פסק.

— פְּלוּג הַדִּין*, פסק הדין.

פְּלוּגְתָּא*, נ, מריבה, מחלקת, ריב, וכוח דברים; שנוי דעות, חלוקי דעות.

— בַּר פְּלוּגְתָּא*, ז, מתנגד, איש ריב.

פִּלּוּל*, ז, בקשה, תפלה, תחִנה, פעֻלת המתפלל.

פָּלוּם*, ת, לא מעֻבד, גלום; לח ורטוב; מכסה בוץ וטיט.

פְּלוּם*, ז, שדה חמר וטיט.

פְּלוּמָה*, נ, כסת נוצות ששמים תחת הראש; נוצה קטנה מאד רכה שמשתמשים בה למלוא כסתות וכרים.

פְּלוֹנִי, ז, (נ, פְּלוֹנִית*), כנוי למי שמזכירים אותו בלי הזכרת שמו, בהיותו ידוע לשומע, או כשרוצים להעלים שמו, או מפני שאין שמו ידוע, או כשמדברים על דבר סתמי יהיה מי או איזה שיהיה.

פִּלּוּס*, ז, פעֻלת הפולס והשוקל; שקול הדעת.

פִּלּוֹסוֹף*, ר׳ פילוסוף.

פְּלוּסִין*, ז, מין אריג משי שעיר.

פְּלוּשׁ*, ז, פתח כדי להעביר את הרוח; °המבוא לבית הכנסת.

פלח (פָּלַח יִפְלַח), פ״י, פלג, בקוע; חרוש אדמה. פִּלֵּחַ, גזור לגזרים; חתוך לחלקים קטנים, פורר; פרוץ ועבור (חץ את הגוף); ילוד, הוציא מרחם.

פֶּלַח, ז, חתיכת פרי, חלק פרי; אחת מאבני הרחים; * פלך הטויה; ° חלק שטח העִגול שבין המיתר והקשת (בהנדסה).

— פֶּלַח רֶכֶב, האבן העליונה ברחים הסובבת על התחתונה.

— פֶּלַח תַּחְתִּית, פֶּלַח שֶׁכֶב*, האבן

התחתונה ברחים הקבועה במקומה.

פַּלָּח*, ז, אכר, עובד אדמה, יוגב.

פָּלְחָן*, פֻּלְחָן*, ז, עבודת האלהים, עבודת הקדש; 0הערצה.

פלט (פָּלַט, יִפְלֹט), פ"ע, הֶחלץ, הִנצל, המלט, השמט ממקום מסכן; *פ"י, הַצל, הלץ מצרה; ירוק, רקוק; הוציא מתוכו. פַּלֵּט, הַצל, חלץ מצרה; ילוד, הוציא מרחם (בהמה);* גרוד מן. הַפְלֵט, הצל, חלץ מצרה; הוציא מתוכו, מתוך פיו. הִתְפַּלֵּט*, פלוט, המלט.

פַּלֵּט, ז, הצלה, תשועה.

פָּלֵט, ז, (ר' פְּלֵטִים), ר' פָּלִיט.

פְּלֵטָה, פְּלִיטָה, נ, שריד, שארית; הצלת חלק אחד מן הכלל (על ידי בריחה); החלק הנצל.

פַּלַּטְיָה*, נ, (ר' פַּלַּטְיוֹת*), שטח בנוי באמצע העיר, ככר, רחוב, רחבה.

פַּלָּטִין*, פַּלְטִין*, נ, היכל שרים ומלכים.

פַּלְטָר*, פַּלְטֵר*, ז, מוכר לחם ומעשי אופה; מנות של לחם.

פַּלְטֵרִין*, ר' פלטין.

פְּלִי, פֶּלִי, פֶּלְאִי, ז, דבר נעלם.

פְּלִיאָה, נ, דבר נפלא, דבר פלא; אות, מופת. — מִדְרַשׁ פְּלִיאָה*, מדרש לא מובן.

פְּלִיג*, ז, ר' פִּלֵּג; חולק, לא מסכים, מתנגד.

פְּלִיגָה*, נ, ריב רבים, מחלקת; 0גליון של רפוס.

פַּלְיוֹן*, ז, כובע של לבד.

פְּלִיז*, ז, מין מתכת צהובה עשויה מתערבת נחשת ועופרת.

פָּלִיט, ז, (ר' פְּלִיטִים), נמלט, נס, בורח מפחד אויב וכיו"ב.

פְּלֵיטָה, ר' פלטה.

פַּלְיָטוֹן*, ז, שמן טוב מעלי ורד.

פָּלִיל, ז, (ר' פְּלִילִים), שופט, דין; ר' פלילי.

פְּלִילָה, נ, דין, משפט; חקירה; פסק דין; גערה, תוכחה.

פְּלִילוּת*, נ, טענות וכוחים.

פְּלִילִי, ת, ראוי להיות נדון על פי שופטים דין קשה; של דיני נפשות וקנסות חמורים.

פְּלִילִיָּה, נ, חריצת משפט; משפט צדק.

פֶּלֶךְ, ז, (כ' פִּלְכִּי, ר' פְּלָכִים), חבל, גליל, מחוז, הלק מדינה עומד תחת פקודת שר אחר; כלי המטוה, בד עץ למלאכת הטויה שבקצהו כעין חצי כדור; בד עץ שראשו עגל למשען לנכה רגלים; *מלאכה; 0גלגל, עגול (משער ברמיון) שעליו סובב אחד מגרמי השמים.

(פלל) הִפְלֵל (?), הוטל לארץ, הֻשלך לארץ.

פִּלֵּל, הרוץ משפט, גזור ועשה משפט; חשוב, דמה, סבור; *התחנן לפני ה', בקש. הִתְפַּלֵּל, עשה עצמו לשופט; התחנן לפני ה', בקש, התנפל לארץ והשתחוה לבקש מאת ה'; ערוך תפלה לפני ה'.

פֶּלֶל0, ז, תפלה, תחנה.

פַּלְמוּד*, ז, מין דג כשר נאכל מלוח.

פַּלְמוֹנִי, (=פְּלוֹנִי אַלְמוֹנִי), ז, הידוע, שאין להזכיר את שמו.

פֻּלְמוּס*, ז, מלחמה גדולה; קבוץ אנשי המלחמה, צבא.

פְּלֹנִי, ר' פלוני.

פִּרְנָה*, ז, מין מכנסים עליונים קצרים המגיעים עד הברכים.

(פלס) פַּלֵּס, כבוש, סלול דרך; יַשר; העבר; שקיל ברעתו, עשה דבר בישוב הדעת.

פֶּלֶס, ז, מוט המאזנים שבו תקועה הלשון; כלי המשקל, קנה המשקל.

פַּלְסָא*, (ארמית), ז, (ר' פַּלְסֵי*), מכה, מהלומה.

פַּלַסְטוֹן*, ר' פלסטרון.

פַּלַסְטָר*, ר' פלסתר.

פַּלַסְטְרוֹן*, ז, דבר בזוי, מזיף.

פִּלְסֵף*, הִתְפַּלְסֵף°, התעסק והתעמק בשאלות פילוסופיות.

פַּלְסְפָן°, ז, ר' פילוסוף.

פַּלְסְפָה°, נ, ר' פילוסופיה.

פַּלַסְתִּינָה*, ר' פלשתינה.

פְּלַסְתֵּר*, ז, שקר, בדיה.

— כְּתָב פְּלַסְתֵּר*, ז, מלשינות, כתב שטנה; °כתב דבה על איש בהעלמת שם הכותב.

— כּוֹתְבֵי פְּלַסְתֵּר*, ז"ר, מזיפים; כותבי שטנה, מלשינים.

פִּלְפּוּל*, ז, וכוח חריף בטענות מסבכות ביותר; ריב דברים; שקלא וטריא לחדוד השכל.

— בַּעַל פִּלְפּוּל*, ז, אוהב להתוכח בטענות מסבכות ומחדדות ביותר.

פִּלְפֵּל*, התוכח בחריפות, ריב בטענות מסבכות ומחדדות; חפש; חטט בעפר לשם חפוש; °שום פלפלים במאכל. הִתְפַּלְפֵּל*, עסוק בפלפול.

פִּלְפֵּל*, ז, (ר' פִּלְפְּלִין*), מין פרי קטן מר וחריף הריח והטעם[1]).

פִּלְפְּלָן*, פַּלְפְּלָן*, ז, בעל פלפול, אוהב להתוכח בטענות חריפות ומחדדות.

פלפל

פַּלְפְּלָנוּת*, נ, אהבה לפלפול, תכונת הפלפלן.

פִּלְפֶּלֶת*, נ, צמח ירוק או אדם שפריו הנבוב והמתֻרמל מר וחריף כפלפל.

(פלץ) הִתְפַּלֵּץ, רגוז, רעוד; השבר מרעידה.

[1]) פלפל. Перецъ, Pfeffer, poivre, pepper.

פַּלָּצוּר*, פַּלְצוּר*, ז, מלכדת עשויה מחבל ארך ובקצהו כעין לולאה לתפש את הנלכד בצוארו.

פַּלָּצוּת, נ, רעדה, היל, פחד, חתת.

(פלש) פָּלַשׁ*, פ"י, פתוח; חדור ועבור דרך־; גלה; (־אַחֲרֵי־), חפש ובדוק; שים לב לדבר להבינו. הִתְפַּלֵּשׁ, השתטח והתגולל.

פְּלֶשֶׁת, נ, ארץ עם הפלשתים, שם ארץ בשפלה על חוף הים התיכון, ומזה יוצא השם פלשתינה או פלסתינה לארץ ישראל.

פְּלִשְׁתִּי, ז, בן עם או ארץ פלשת.

פְּלֶשְׁתִּינָה*, נ, שם ארץ ישראל בשפות הזרות.

פְּלֵתִי, ת, בחורי אנשי הצבא מבני הפלשתים(?) שהיו בחיל דָוד הגבורים.

פָּמְבּוֹן*, ז, פרסום גדול; תהלוכה בהמון.

פָּמְבִּי* (או: פֻּמְבִּי*), נ, פרהסיה, פרסום גדול; תהלוכה בהמון.

— בְּפָמְבִּי*, תה"פ, בגלוי, בפרהסיה.

פָּמוֹט*, ז, כלי כעין עמוד ובראשו בית קבול להעמיד בו נר.

פַּמַּלְיָא*, פַּמַּלְיָה*, נ, קבוץ המשרתים; קבוץ החצרנים; משפחה.

— פַּמַּלְיָה שֶׁל מַעְלָה*, מלאכי השרת.

פָּמְפִּי*, ר' פמבי.

פָּמְפִּיָה*, נ, מגרדת, כלי מלא חרים ומסביב להם כשִׁנים חדות בולטות לגרד בו חזרת וכיו"ב.

פֶּן, מ"י, מלה באה בין שני מאמרים בהוראת "כדי שלא, למען לא"; ואחרי הפעלים "ירוא, השמר, השבע"—בהוראת "כי לא"; לפעמים תבוא בראש מאמר לאזהרה בחסרון פעל "השמר", או בהוראת "אולי" לפני פעלה בלתי רצויה למדבר, ולפעמים הבעת חשש ראגה בהוראת "מי יתן ולא—".

פ"נ, ר"ת, פה נטמן, פה נקבר; פקוח נפש.

פְּנָאי*, ר׳ פנִי.

פַּנַּג, ז, מעדנים, ערנים (?); צרי (?); שם מקום (?).

פֶּנֶד*, ז, יד של כלי, אזן של כלי.

פְּנְדָּה*, נ, חגורה ששמים בה מעות.

פַּנְדוּר*, ת, מְשֻׁלָּשׁ בעל צלע אחת ארכה ושתים קצרות.

פַּנְדוּרָה*, נ, שם כלי זמר בעל מיתרים ככנור גדול וקולו עבה.

פֻּנְדָּק*, ז, (ר׳ פֻּנְדְּקִים*, פֻּנְדְּקוֹת*), מלון, בית מלון, אכסניה; אגוז קטן, לוז[1].

פֻּנְדְּקִי*, ת, (נ׳, פֻּנְדְּקִית*), בעל מלון, בעל בית מלון, בעל אכסניה.

פנה (פָּנָה, יִפְנֶה), פעו״י, (אל־) נטה לאחד הצדדים, נטה או הלוך לצד אחר מן המקום שעומדים שם; הכר פנים אל איש; עבור והלוך; הטה לב; (־אֶל־), קוה; יחל; הטה המחשבה להתבונן בדבר; עבור וחלוף; ברוח, נוס, הִמלט (עפ״ר עם: עֹרֶף); (־מִ־), סור מעם, הלוך מ־;* סור הצדה לעשות צרכים. הִפָּנֵה*, פנה; היה חפשי מעבודה וטרדות; עשה צרכיו; הוסר, הסתלק; (־מִן הָעוֹלָם), מות. פִּנָּה, הסר, הרחק; נקה מקום מהדברים הנמצאים בו, הכין מקום; *הריק, הערה; (־שֻׁלְחָן), הסר וסלק מעל השלחן כל מה שעליו אחרי גמר הסעודה. הַפְנֵה, הַסֵב, הטה;* (־עַצְמוֹ), השתחרר מעבודה ומטרדות. הָפְנֵה, הוסב, היה מוסב; *היה לו פנַי, היה חפשי מעבודה ; היה רֵיק, פנוי, בלי אשה; הִתְפַּנֵּה*, הורק; השתחרר.

פָּנֶה[0], ז, שטח אחד של גוף מרֻבה השטחים והפנים.

פִּנָּה, נ, קרן, זוית; חד הזוית הבולט ונראה, מקום פנות דבר לצד השני; בליטה; מגדל בפנת החומה למצפה; מגדל שמסביב לו פנות; (אֶבֶן־), אבן יסודית שמניחים בזוית הבנין; נטיה, פנות לאיזה צד; כנוי לראש העם וקצינו.

פָּנוּי*, ת, ריק; חפשי מעבודה; שיש לו זמן; רַוק, שאין לו אשה.

— פְּנוּיָה* ת״נ, עלמה אשר טרם היתה לאיש (הפך: נְשׂוּאָה).

פִּנּוּי*, ז, נקוי, פעלת המפנה והמסיר מתוך־.

פִּנּוּק*, ז, תפנוק, ענג, תענוג, נחת רוח לגו; פעֻלת המפַנק.

פַּנְטֵר*, ז, מין חי טורף ממשפחת החתולים וכן שמו בלע״ז.

פְּנַי*, פְּנַאי*, ז, ריקות; זמן פנוי מעסקים; תוך, קרב;[0] חזית בנין.

-- לִפְנֵי וְלִפְנִים*, ר׳ פנים.

פְּנָיָה*, נ, בית הכסא שנפנים שם.

פְּנִיָּה*, נ, פעלת הפונה ונוטה ל־; נטיה לצד אחר מהצד שהאיש פונה אליו ; [0]פִּנָּה, צדיה, זמם.

פְּנִיּוּת*, נ, הזמן שהאדם פנוי בו.

פָּנִים, ז״ר, *נ״ר, (ס׳ פְּנֵי־, כ׳ פָּנַי, פָּנֶיךָ: פָּנָיו וכו׳) פרצוף; חלק הראש בבעלי חיים שבו העינים, החטם והפה; כעס, חרון אף, חמה; עצב; צד נטית דבר; השטח החצון של כל גוף; החלק העליון של דבר; צד הגוף שהוא כנגד עיני הרואה. (הפך: אָחוֹר); (לְפָנִים), זמן קדם, ימי קדם; עצם הגוף; *אפן, דרך; מראה, דמות; מובן, תכן; גוף הכתב, הנוסח העקרי.

— לֶחֶם הַפָּנִים, הלחם שהיה בבית ה׳ לפניו תמיד.

— שֻׁלְחַן הַפָּנִים, השלחן שעליו היה לחם הפנים בבית ה׳.

— פָּנִים אֶל פָּנִים, באפן ממשי, לא בדמיון.

---

[1]) פנדק Орѣхъ, Haselnuss, noisette, hazel-nut.

— עַז פָּנִים, קְשֵׁה פָּנִים, חצוף.
— הָאֵר פָּנִים, התיחס והתנהג בחסד ורחמים.
— חַלֵּה פָּנִים, בקש.
— נְשׂוֹא פָּנִים, וַתר לאיש בגלל חשיבותו.
— הַסְתֵּר פָּנִים מִ־, יא השגיח על־.
— קַדֵּם פְּנִים, יצוא לקראת־; קבל פניב; בוא לפני־; פגוש לרעה.
— הִתְרָאֵה פָּנִים, הִלחם עם מתנגד.
— רְעוֹם פָּנִים, כעוס, הראה זעם וקצף.
— הָשֵׁב פָּנִים, מאן למלא בקשת מבקש.
— שִׂים פָּנִים בְּ־, נָתוֹן פָּנִים בְּ־, הפנות דעתו אל־ להרע לו.
— בִּפְנֵי, נגד, בנוכחות.
— שֶׁלֹּא בְּפָנָיו*, לא בנוכחותו, שאינו נוכח.
— לְפָנִים, בזמן קרוב; *למראה עין.
— לִפְנֵי, קדם, בטרם, נגד, נכח, לעיני; בראשונה, בראש.
— אֶל פְּנֵי־, לו בעצמו.
— מִלְּפָנִים, מתוך, מ־; בזמן הקדום.
— מִלִּפְנֵי, מן המקום שהיה שם לנכח זולתו.
— לִפְנִים מִשּׁוּרַת הַדִּין*, שלא על פי מרת הדין כי אם ברחמים ובחסד.
— עַל כָּל פָּנִים*, בכל אפן.
— בִּפְנֵי עַצְמוֹ*, לבדו; נפרד מאחרים.
— עַל פְּנֵי, לעיני, בנוכחות; ממעל ל־; לצד; על הגוף; על השטח החיצון.
— פָּנִים שֶׁל מַטָּה* (או: פָּנִים, סתם), כנוי למקום הערוה.
— פָּנִים זוֹעֲפוֹת*, פָּנִים חֲשׁוּכוֹת*, פָּנִים יָפוֹת*, פָּנִים מְאִירוֹת*, פָּנִים מַסְבִּירוֹת*, פָּנִים שׂוֹחֲקוֹת*, אותות הכעס או הרצון או השמחה שבפני האדם.
— פָּנִים חֲדָשׁוֹת*, צורה אחרת חדשה; אורח חדש במשתה של שמחה או

באבלות.
גִּלּוּי פָּנִים*, ז, עזות, חֻצפה.
— פְּנֵי הָעִיר*, פְּנֵי הָאָרֶץ*, נכבדי העיר או הארץ.
— מִפְּנֵי (=מִן פְּנֵי), רחוק מאת פני־; *בסבת, בגלל.
— מִפְּנֵי מָה*, למה? בגלל איזו סבה?
— מִפָּנַי, ממני.
— עַל פְּנֵי, לקראת, מול, נכח; לצד; על יד, אצל, קרוב ל־; ממעל ל־; בעודנו קים; להכעיס, למורת רוח.
פְּנִים, ז, מקום תוך הדבר (הפך: חוץ).
— פְּנִימָה, תה"פ, בתוך, בקרב.
— לִפְנִים, בתוך, בקרב ה־.
— לִפְנֵי וְלִפְנִים*, בתוך הדבר בפנימיותו הקיצונה; קדש הקדשים בבית המקדש.
פְּנִימִי, ת, מה שהוא בתוך (הפך: חִיצוֹן).
פְּנִימִיּוּת°, נ, תוכיות של דבר, תוך, קרב.
פְּנִינִים, ז"ר, קורַלים, אלמוגים, כסות.
פִּנְדָּ*, ז, פִּנְכָּה*, נ, ר' פינכא.
פָּנָס*, ר' (פְּנָסִים*), כלי מסֻבב דפנות של זכוכית ונותנים בו נר להאיר.
— פָּנַס קֶסֶם°, ז, מכונה שמראים על ידה תמונות שונות על ידי האור והצל.
(פנק) פִּנֵּק, פ"י, עדן, עשה ענג ורך; התנהג (עם עבד וכיו"ב) כעם בן חרין; °קלקל איש על ידי ההנהגות נוחה יותר מדי אתו.
פִּנְקָס*, ז, (לפעמים נ׳) ספר לרשם בו דברים, מחברת; לוח מצפה בשעוה שהיו משתמשים בו לפנים לכתב עליו על ידי הריתה בחרט.
פֶּנֶת*, פִּנְתָּה*, נ, העור העליון של הנעל, העור שעל כף הרגל בנעל.
פַּנְתֵּר*, ר' פנטר.
פַּס, ז, רצועה של אריג; *כף היד או הרגל, הפרק ביד או ברגל שבו קבועות האצבעות; לוח, קרש; מחיצה, חַיִץ, קיר דק מבדיל;

חתיכת לחם, לגימה.

— פַּסֵּי הָעִיר*, המסים המֻטלים בנוגע לשמירת העיר.

פַּס*, ז, מעדר, קרדם שחופרים בו.

פַּס*, ז, כף היד.

פסג (פָּסַג, יִפְסֹג), פ"י, רקוע, התוך, חלק. פִּסֵּג, הרחב, הגבה; צלוח ועבור; *קטוע, קטוף. הַפְסֵג*, דרוך, רמוס, הלוך.

פִּסְגָּה, נ, הר נבדל ובולט מתוך רכסי הרים; °רום, גֹבה.

פסד* (פָּסַד*, יִפְסַד*), פ"ע התקלקל, הִשחת. הִפָּסֵד*, היה מקֻלקל, היה משחת. הַפְסֵד*, אבד, קלקל, הַשחת; אבוד ממון, סבול נזק.

פס"ד, ר"ת, פסק דין.

פָּסֵד*, ת, מתקלקל, נשחת.

פְּסֵדָא*, ז׳ פְּסֵדָה*, נ, הפסד, נזק, היזק.

פְּסַדְיָה*, נ, כסת ששמים תחת הראש בשעת השנה.

פִּסָּה, נ, מרבית, רבוי, התפשטות, התרבות; °התיכה קטנה.

— פִּסַּת יָד*, פִּסַּת רֶגֶל*, כף היד או הרגל.

פִּסּוּל*, כריתת הענפים המיֻתרים או היבשים מן העץ; עקירת עשבים מקלקלים; סגֻלת דבר שלא יצלח; סגלת דבר שאינו כשר ונכון או שאינו מֻתר על פי החק.

פָּסוּל*, ת, שאינו ראוי ל־, שאינו כשר; ממזר, מי שהורתו ולדתו לא בכשרות.

פְּסוּל*, ז, חסרון, מגרעה, מום, הכונת דבר שעושה אותו לפָסול.

פְּסֹלֶת, ר׳ פסלת.

פָּסוּק*, ז, חלק קטן מאחד פרקי המקרא שיש בו פחות או יותר ענין שלם; חרוז בשיר; מאמר, משפט (מחשבה המבטאה במלים); °המקרא כלו וביחוד ספרי הנביאים והכתובים.

— בַּעַל פָּסוּק*, איש הבקי במקרא.

— סוֹף פָּסוּק°, שם נגינה מפסקת הבאה בסוף פסוק או מאמר, וסמנה (׃)

— פְּסוּקֵי דְזִמְרָא*, פסוקים ומזמורים שאומרים לפני ברכת יוצר אור.

פִּסּוּק°, הפסקה, עצירה; הוצאת פסק דין.

— פִּסּוּק טְעָמִים*, חלוק מלות פָּסוק על ידי סמנים המורים על הפסקה או חבור לפי הענין.

פסח (פָּסַח, יִפְסַח), פ"ע, (על־), צעור ועבור; עבור ממקום למקום בדלוג על המקום האמצעי; עבור על דבר מבלי לנגע בו לרעה; *חגוג חג הפסח. הִפָּסֵחַ, היה נכה רגלים, היה פסוח, צלוע. פַּסֵּחַ, קפץ, דלג (בהתול).

— פָּסוֹחַ עַל שְׁתֵּי סְעִפִּים, תעה הנה והנה מבלי דעת במה לבחר בקביעות.

פֶּסַח, ז, חג המצות; שם הזבח שנצטוו בני ישראל להקריב בזמן שבית המקדש היה קים בארבעה עשר לניסן; פסיחה, דלוג על דבר מבלי לנגע בו.

— פְּסָחִים*, ז"ר, קרבן הפסח; חג הפסח; שם מסכת תלמודית העוסקת בדיני חג הפסח וקרבן הפסח.

— פֶּסַח מִצְרַיִם*, קרבן הפסח שעשו בני ישראל במצרים.

— פֶּסַח לְדוֹרוֹת*, הפסח שעושים בני ישראל בכל שנה.

— פֶּסַח רִאשׁוֹן*, הפסח הנקרב בי"ד ניסן.

— פֶּסַח שֵׁנִי*, הפסח הנקרב ביום ארבעה עשר לחדש אִיָּר (ע"י אלה שהיו טמאים או שהיו בדרך רחוקה במועד הפסח דראשון).

פִּסֵּחַ, ז, (פִּסְחִים), נכה רגל, איש שבור רגל, צילע על רגלו.

פְּסִיג⁰, ז, חלק מחלקי הגרעין או הפרי כפי שהם נחלקים מיצירתם; חלק מחלקי הצמחים כפי שהם נחלקים מיצירתם.

פְּסִיגָה*, נ, חלק אשכול ענבים שבו גרגרים אחדים והוא מסתעף מן השרביט האמצעי שבאשכול.

פִּסְיוֹן*, ז, התפשטות, התרחבות; הוספה, תוספת.

פַּסְיוֹן*, שם עוף[1].

פסיון

פְּסִילָה*, נ, פעלת הפוסל והחוצב; מקום החציבה.

פְּסִילִים, ז"ר, תמונת אלילים הצובים; מחצבה, מקום מחצב אבנים.

פְּסִיסָה*, נ, לוח קטן, קרש דק; גדר לוחות דקים.

פְּסִיעָה*, נ, פֶּשַׂע, צעד, מ־־ך רגל; צעירה.

פְּסִיפוֹן*, פְּסִיפָס*, ז, אבן קטנה מאבני לוח המשחק; שפת אבן בבנין, זֵר אבן; אבן קטנה במשבצת אבנים של רצוף; רצפת משבצת אבנים קטנות; אבן קטנה להטיל לקלפי בשעת עמידה למנין.

פְּסִיק⁰, ז, קו אלכסוני קטן לאות הפסק בין המלות (—̦).

פְּסִיקָה*, נ, חתוך, קריעה, פעלת הפוסק והמבדיל; תעלת מים; סרור רשימה לקבוץ נדבות.

פְּסִיקְתָא, ר׳ פסקתא.

פְּסַכְתֵּר*, נ, סיר, יורה.

פסל (פָּסַל, יִפְסֹל), פ"י, חצוב אבנים ממחצב; הצוב רמות ותבנית באבן או בעץ; *השלך דבר הלאה; הכר דבר שאינו טוב וראוי לשמוש (מטבע וכיו"ב); הַכר דבר שאינו ראוי וכשר ל־; (־מַטְבֵּעַ)*, בטל שמוש מטבע. הִפָּסֵל*, היה לא ראוי ל־, היה לא כשר ל־; היה חצוב בתבנית; הִפָּטֵל (מטבע). פַּסֵּל*, פסול; חצוב אבן לתקן כלי וכיו"ב; קצוץ ענפים מן האילן.

פֶּסֶל, ז, גוף נחצב מאבן; אליל עשוי אבן; לוח, קרש.

פֶּסֶל*, ז, מין מקבת שפוסלים בה אבנים.

פַּסָּל*, ז, חוצב באבן; מגלף, עושה פתוחים; בעין יתד רחבה מצד אחר וחדה מצד שני לתקע ב־, או לבקע בה עצים וכיו"ב.

פסל

פִּסְלוֹן*, ז, אבן בלתי מסֻתתת.

פַּסְלוּת*, נ, פסול; חסרון, מגרעת, תכונת דבר שהוא פסול ולא ראוי ל־.

פִּסְלְיָה*, נ, מין קטנית ממשפחת הפול, ר׳ שעועית.

פִּסְלְיוֹן*, ז, קשור העינים לבלי ראות, כסות עינים.

פְּסֹלֶת*, נ, החלקים הנופלים מאיזה דבר בשעת פסול; דבר לא טוב; החלק הגרוע שבדבר, החלק הנשאר אחרי הברור; אנשים נקלים; ⁰חסרון, מום, מגרעת.

פְּסַנְתֵּר⁰, פְּסַנְתְּרִין*, ז, מין כלי זמר; ⁰מכושית.

פסס (פַּס, יָפֹס), פ"ע, אפס, כלה; חלוף, עבור; *(פָּסַס*, יִפְסֹס*), הבדל, הַפרד (גרגרי תבואה מהמץ והקש על ידי דישה).

---

[1]) פסיון фазанъ, Fasan, faisan, pheasant,

הִפָּסֵס*, הִבדל, הִפרד.

פסע* (פָּסַע*, יִפְסַע*), פ״ע, (יבוא עם: עַל־), דרוך, צעוד, רמוס; עמוד ברגלו על־.

הַפְסֵעַ*, פסוע; פַּלֵּב, הַבלב.

פַּסְפֵּס*, פ״י, פרד ופזר, פרד והישר והחלק; גזור פסים פסים; הבהב, חרוך.

פִּסְפֵּס*, ז, ר׳ פשפש.

פסק* (פָּסַק, יִפְסֹק*), פ״י, חדול מ־, שבות מ־; החלט, גזור דין, חרוץ משפט; החלט לתת כסף; קצוב בנוגע לנתינת איזה דבר; קבוע מחיר; כרות וגזור; חַלק, הַבדל, פלג לחלקים; הגד איזה פסוק מהמקרא. הִפָּסֵק*, הֵחלק, הִפרד לחלקים; חדול באמצע לפני הגֶמר; הִקרע או הִנתק באמצע. פַּסֵּק*, הַשבת, חדול מ־ באמצע; קצץ, גזור לגזרים. הַפְסֵק*, חדול מ־ באמצע, הַשבת; עצור, מנוע מ־, עַכב; עשה שֶׁכר למים; חדול מעשות דבר על מנת לשוב לעשותו אחר כך; (־בִּתְפִלָּה*), חדול באמצע התפלה להתפלל והתעסק בענין אחר. הִתְפַּסֵּק*, היה קרוב למות; קרוץ בעינים; התפרד.

פְּסָק*, ז, דבר נחתך ונגזר; (־דִּין*), גזר דין להלכה.

פֶּסֶק*, ז, חלוק, פעלת המחלק; חלק, מנה; °נגינת הפסק; ר׳ פָּסֵק.

— פִּסְקֵי טְעָמִים*, חלוקת מלים בתוך מאמר בסמני חבור והפסקה לפי הענין; חלוקת מאמרים בסמני הפסק לפי תכן ענינם.

פָּסֵק*, ז, קו מַבְדִּיל בין שתי מלים בתור אחד מסמני הטעמים והפסקה.

פִּסָּק*, ז, הפסקה.

פִּסְקָה*, נ, פרשה; פסוק, חלק מפסוק; חלק קטן מ־.

פִּסְקִיָּה*, נ, כריכת אריג מסביב לרגל; חגורת קשור לשְׁדי האשה.

פִּסְקִין*, ז, בְּרֵכת דגים.

פַּסְקִית*, תה״פ, לרחב הגוף.

פִּסְקְתָּה* (פִּסְקְתָּא*), נ, פִּסקה; פסוק, הפסקה; שם ספר מדרש על פרשות התורה.

פ״ע, ר״ת, פעל עומד.

פעה (פָּעָה, יִפְעֶה), פ״ע, צעוק מכאוב; קרוא בקול; נשוב בחזקה; הוציא רוח מהפה בקול שריקה; *לחש, דבר לאט; דבר.

הַפְעֵה*, צעוק, קרוא בקול (צאן).

פעה״ק, ר״ת, פה עיר הקדש.

פָּעוּט°, ת, קטן; קל ערך.

פְּעוּטוֹת*, ז״ר, טף, ילדים קטנים (בני שש או שבע שנים).

פעו״י, ר״ת, פעל עומד ויוצא.

פְּעוּלָּה, ר׳ פְּעֻלָּה.

פֵּעוּר*, ז, עשית צרכים; גלוי בית הסתרים.

פְּעָיָה*, נ, צעקה; קול דברים.

פָּעִיל°, ת, זריז, חרוץ, שדרכו לפעל ולעבד תמיד.

פְּעִילוּת נ, זריזות, חריצות, טבע הַפָּעוּל.

פְּעִירָה*, נ, פתיחת הפה; פתיחת הפה לפהוק או לגהוק; פֵּעור.

פעל (פָּעַל, יִפְעַל גם יִפְעֹל), פ״י, עשה (בדבור המליצי), ברוא, יצור; עבוד; הבא תועלת בעבודה; הוציא דבר לפֹּעַל; * השפע, עורר רוח איש לאיזה דבר; ° היה לדבר השפעה על־. הִפָּעֵל*, הֵעשה, הִברא. הִתְפָּעֵל°, הִפעל; קבל השפעה; התרגש; התלהב.

פֹּעַל, ז, עבודה, עמל כפים; מעשה, התעסקות בדבר; השגת קנין; שכר העבודה;* ממשות, הויה.

— בְּפֹעַל°, תה״פ, באמת, אמנם; במעשה.

— יָצוֹא לְפֹעַל°, יָצוֹא אֶל הַפֹּעַל°, יָצוֹא מִן הַכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל°, העשות במעשה.

— הוֹצִיא לְפֹעַל°, הוֹצִיא אֶל הַפֹּעַל°, עשה דבר במעשה.

פַּעַל*, ז, ר׳ פועל.

פָּעָל⁰, ז, מלה המורה על פְּעֻלָּה (פעל יוצא, פעל עומד, פעל הוזר).

— **פֵּא הַפָּעָל⁰, עַיִן הַפָּעָל⁰, לָמֶד הַפָּעָל⁰**, האות הראשונה, השניה או השלישית מהשרש.

פִּעֵל⁰, פֻּעַל⁰, (בִּנְיָן־), שתים מהצורות השונות שהפעל מתבטא בהן.

פְּעֻלָּה, נ, מפעל; מעשה; התעסקות; עבודה; שכר עבודה, גמול;⁰ השפעה, עוררות הרוח ב־; רשם.

פעם (פָּעַם, יִפְעַם), פ״י, העיר רוח איש; מחוא, הלום, הכה. הִפָּעֵם, היה הלום פחד, הִבהל, היה נסער; היה טרוד ולא נרגע במחשבתו. פָּעַם*, פעום. הִתְפָּעֵם, הפעם.

פַּעַם, נ, (ר׳ פְּעָמִים, גם פְּעָמוֹת, זוגי פַּעֲמַיִם), מלה להורות את כמות מספר השנות הפעלה; צעד, מדרך כף רגל (בדבור המליצי): סדן להלמות ברזל ומתכת עליו; קורנוס, מקבת שבה הולמים את הברזל.

— **כְּפַעַם בְּפַעַם**, תה״פ, כמו תמיד.

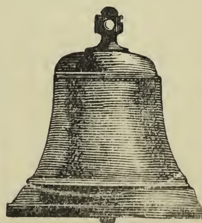
— **הַפַּעַם**, בפעם הזאת.

— **לִפְעָמִים***, מזמן לזמן;⁰ באיזו פעם ולעתים רחוקות.

— **פַּעַם אַחַת⁰**, לפנים, בזמן מן הזמנים.

פַּעֲמָה, נ, קרן זוית.

פַּעֲמוֹן, ז, מצלה, כלי להשמיע בו קול על ידי עִנבל שבתוכו.

פעמון

פַּעֲמֹנִית⁰, נ, שם צמח שלפרחיו צורת פעמונים1).

פַּעְנֵחַ, ר׳ צפנת; ⁰פ״י, גלה דברים נסתרים.

פְּעַפּוּעַ*, ז, הדירה והתפשטות בכל הגוף; מין ירק עשב 1).

פַּעְפֵּעַ*, פעו״י, הדור והתפשט בכל הגוף; העלה אבעבועות; שבר לרסיסים; המס.

פער (פָּעַר, יִפְעַר), פ״י, (־פֶּה), פתוח הפה במלוא רחבו, הרחב פה; *(־עַצְמוֹ) גלה בית הסתרים; עשה צרכיו. פָּעֵר, פעור עצמו.

(פפה) **פַּפֵּה***, פ״י, עשה תנועות בידים בשעת הדבור.

פַּפִּלְיוֹן* ז, אהל כבוד; מסך, יריעה.

פַּפִּיר*, ז, מין קנה הגדל במצרים שמקלפתו עשו כלים שונים וגם ניר לכתיבה2).

פצה (פָּצָה, יִפְצֶה), פ״י, פתוח (פה), הרחב, פעור; חלץ מצרה, הצל, הוציא למרחב. פֻּצָּה⁰, רֻצָּה, הפס דעת בעל תביעה.

— **פָּצָה פֶה, פָּצָה שְׂפָתַיִם**, פתוח פה לבטא דברים מבלי שים לב.

פִּצּוּי*, ז, תשלום בעד נזק, הטבה; מלוא רצון, עשית חפץ־.

פִּצּוּל*, ז, הסרת הקלפה מעל, קלוף.

פִּצּוּם*, ז, תקון בדקי בנין.

פָּצוּעַ, ת, נבקע;* (זַיִת־), נבקע על ידי כתישה.

— **פְּצוּעַ דַּכָּה***, מי שנפצעו ונמעכו אשכיו.

פָּצוּר*, ת, לא חלק, מלא חריקות ושנים.

פצח (פָּצַח, יִפְצַח), פ״י, פתוח פה, פצח פה בצהלה ורנה. פַּצֵּחַ, שבר, נפץ.

פֶּצַח*, ז, **פִּצְחָה***, נ, קול רנה, צהלה.

פְּצִים*, ז, עמוד; מזוזה; קורה; עמוד, צד אחד של דף בספר.

פְּצִיעָה*, נ, מכה, פצע; עשית הפצע.

פְּצִירָה פִּים, נ, שופין, כלי מלא שנים דקות

---

¹) פעמונית, колокольчикъ, Glockenblume, campanule.

¹) פעפוע, kardomon

²) פפיר, papyrus

לחדד בו כלי אחר או להחליק בו כלי אחר; (לדעת ש. רפאלי: פְּצִירָה, חדוּד, פִּים, שם מטבע בזמן קדום).

(פצל) הִפָּצֵל*, התחלק, הסתעף. פִּצֵּל, קלף (עץ), הסיר הקלפה;* בקוע, חלק והפרד כה וכה. פֻּצּוֹל*, התחלק, הסתעף, התפרד לענפים הנה והנה. הַפְצֵל*, היה נבקע; הסתעף כה וכה. הִתְפַּצֵּל*, הִפצל.

פְּצָלָה*, נ, מחשוף, מקום (בענף) שפצלו והסירו את הקלפה ממנו.

פצם (פָּצַם, יִפְצֹם), פ״י, בקע, רטש; שבור, נפוץ.

פצע (פָּצַע, יִפְצַע), פ״י, עשה חתוך בבשר החי ע״י הכאה; שרוט בבשר החי; * בקוע, פצח, שבר; (־זֵיתִים) בקוע גרגרי הזית למלחם ולכבשם; פתוח בשבירת הקלפה הקשה (אגוזים וכיו״ב); פרק, התר חוטים בארג, פרום. הִפָּצֵעַ*, היה מֻכה ופצוע, השׂרט. פַּצֵּעַ*, בקוע גרגירי זיתים; פתוח בשבירת הקלפה הקשה (אגוזים וכיו״ב). הַפְצֵעַ*, בקוע; חַלֵּק; התחלק, הסתעף כה וכה. פְּצוֹל, הסתעף, התפרד בענפים לכאן ולכאן; התפשט כה וכה. הִתְפַּצֵּעַ*, התבקע, הִשָּׁבר.

פֶּצַע, ז, מחץ מכה; חתוך של הכאה בבשר; מכה.

פְּצִעָה*, נ, פצע, מחץ מכה; בקיע, סדק.

פַּצְעִיל*, ז, פרי תמר בלתי בשל; פרי תמרים שפוצעים אותם ומניחים אותם על הגג למען יבשלו.

פַּצְפֵּץ*, פ״י, שבר לרסיסים, נפץ, פוצץ.

פצץ, ר׳ פוץ.

פְּצָצָה°, נ, מחתרת תחת בנין וכדומה להבקיעו על ידי חמר מפוצץ; גוש החמר המפוצץ.

פצר (פָּצַר, יִפְצֹר), פ״ע. בקש בהעתרת דברים, אוץ ב־. הִפְצֵר°, פצור.

פְּצִירָה פִּים, ר׳ פצירה פים.

פ״ק, ר״ת, פורים קטן; פרק קמא (פרק ראשון); פרט קטן (במספר שנות היצירה).

פקד (פָּקַד, יִפְקֹד), ספור, מנה פרטים לצרפם לכללים גדולים לדעת כמותם; חקור, בדוק, שים עין ב־; התבונן לראות מי נעדר; דרוש בשלום; שאול על איש; בַּקֵּר, סַיֵּר, שחר פני איש; שים דבר במקום שיהיה שמור בו; מנה לפקודה, שים על־, הַשְׁלֵט; סדר מערכות הצבא למחלקותיהן; חפש, בקש; זכור, העלה על לב; עשה שפטים על עון; צוה, נתון פְּקֻדָּה, גזור; חסור, היות משֻׁלל מדבר; *(־אֶת אִשְׁתּוֹ), בוא אל אשה. הִפָּקֵד, חסור, הֵעדר; בֻּקש מבלי הִמצא; הִדרש למשפט על חטא; הֵענש, הוּסַר; היה מנוי ומְיֻעד למשרה; הִזכר, עלה על לב; קבל פְּקֻדה; *קבל דבר למשמרת. פַּקֵּד, בקר, בחון; סדר (צבא, מקהלה וכיו״ב). פֻּקּוֹד, היה ספור; הִבחן בשים עין; חסור, הֵעדר. הַפְקֵד, נתון לשמור; הנח למשמרת; מנה לשרות, הַשלט, שים על־; *תת פקדה; קבל לשמירה. הָפְקֵד, הנתן לשמור; היה למשמרת; הִמנה לפקֻדה. הִתְפַּקֵּד, הָתְפַּקֵּד, הִמנה וסְדור לצבא; הִספר; היה מְצֻוה.

פְּקֻדָּה, נ, סדור היל הצבא; מנוי להשגחה; משמרת; השגחה; גורל האיש; מה שמְיֻעד לבוא על איש; קבוץ פקידים; גמול פשע, ענש; עסק, משרה; קנינים שבני אדם מכינים לעתיד; צווי, מצוה, גזרה.

— בֵּית פְּקֻדּוֹת, משמר, כלא.

פִּקָּדוֹן, ז, (ר׳ פִּקְדוֹנוֹת*), דבר נתון למשמרת ביד איש נאמן; דבר מונח במקום בטוח.

— בַּעַל פִּקְדוֹנוֹת*, איש נאמן שמפקדים אצלו פקדונות.

פִּקָּה*, ר׳ פיקה.

פָּקוּד*, ת, חסר; שמור.

פְּקוּד, ז, מצוה, פקדה.
פְּקוּדִים, ז״ר, כללות הדברים הנספרים; הספירה.
— חֹמֶשׁ הַפְּקוּדִים*, הספר הרביעי בחמשה חמשי התורה, הוא ספר „במדבר" המתחיל בספירת השבטים.
— פְּקוּדֵי הַחַיִל, השרים הפקודים על הצבא.
פָּקוּחַ, ת, פתוח.
— עַיִן פְּקוּחָה⁰, עין משגחת ומתבוננת.
פִּקּוּחַ*, ז, השגחה, שימת עין; פתיחה; השתדלות ודאגה בטוב זולתו.
— פִּקּוּחַ נֶפֶשׁ*, הצלת נפשות.
פִּקּוּעַ*, ז, (־הַשֵּׂעָר), סריקת השער, עשית השער וסדורו כה וכה.
פַּקּוּעָה, נ, מין צמח מר מדברי 1).
פְּקוּעָה*, נ, דבר כרוך ומקפל בצורת כדור; בקיע, סדק באדמה.
— בֶּן פְּקוּעָה*, הולד הנמצא בבהמה אחרי שחיטתה.
פָּקוּק*, ת, סתום בפקק.
פְּקוֹלֶת*, נ, דבר המסתעף ומתפצל (גידים שבגוף וכיו״ב).
פקח (פָּקַח, יִפְקַח), פ״י, פתוח (עינים ואזנים); השגח, שים עין על דבר. הִפָּקֵחַ (עֵינַיִם), הפתח עינים להבין דבר. פַּקֵּחַ*, הסר ופנה (גל של מפלת) למצא מה שתחתיו; הַשְׁגֵּחַ, שים עין על־; דאוג למלא הדרוש, החסר. הִתְפַּקֵּחַ*, היה לפקח; (החרש) היה שומע.
פִּקֵּחַ, ת, גלוי עינים, בעל עינים רואות (הפך: עִוֵּר); בעל שכל חריף לדבין דבר ולמצא תחבולות; *השומע באזניו (הפך: חֵרֵשׁ).
פְּקַח־קוֹחַ, ז, פתיחת מאסר.
פָּקִיד, ז, ממֻנה להשגיח על דבר; נגיד, שר; משגיח, מנהל; ⁰מי שיש לו משרה בבית מסחר, במוסר, במשרד וכיו״ב.
פְּקִידָה*, נ, בדיקה, חקירה, ספירה, מניה; זמן בדיקת האשה עצמה בנוגע לנדתה; ביאה.
פְּקִידוּת, נ, משמרת אנשי חיל; משמר, כלא (?); *הנהגה, הנהלה; בית הפקידים.
פָּקִיעַ*, ת, מפֻרסם, ידוע; בקי.
פְּקִיעַ*, ז, פתילה כרוכה מחוטים; כריכת חוטים מוצאים מארג, כתיתים; רצועת מלקות; (־עָמִיר), כריכה, אגדת קש השבלים.
פְּקִיעָה*, נ, עשית פתילות בשזירת חוטים.
(פקל) פַּקֵּל*, פ״י, פצל, קלוף, הסר הקלפה.
פְּקָלָא*, ז, תרמיל הגרעינים בפשתים וביתר הצמחים הדומים לפשתים.
פקם* (פָּקַם*, יִפְקֹם*), פ״י, סתום, סגור; הטה הנה והנה.
פקס* (פָּקַס*, יִפְקֹס*), פ״י, סרוק שערות הראש וסדרן כה וכה; פתוח (פה) לרוחה, פעור; (צַוָּאר) מתוח; פ״ע, הכסה שערות (פרי). פַּקֵּס*, הַפֵּל, השר הפרח (צמח) בתחלת התפתחות הפרי; התבקע.
פקע* (פָּקַע* יִפְקַע*), פעו״י, קפוץ אחורנית; קפוץ הלאה, הנתז הלאה; הוציא, משוך והוציא; התבקע בכח (זכוכית וכיו״ב); חדול. פַּקֵּעַ*, בקוע. הַפְקֵעַ*, בקע; הוציא מכלל (חובה או קדֻשה); הוציא מיד, מרשות; הוציא חוטים מארג; התר חבל או חוט לחוטיו הדקים; (־שַׁעַר), הרים מחיר דבר, הוקיר; (־נָהָר), חצה נהר בהליכה.
פֶּקַע* (נמצא רק ברבים: פְּקָעִים*), ז, צורה בולטת; נצת הפרח לפני הפתחה; בקיע, סדק; קפיצה הלאה.
פְּקָעִית,* פְּקַעַת*, פְּקוּעָה*, נ, דבר כרוך ומקפל בצורת כדור; גוש, רגב גדול; (־חוטים), חוטים כרוכים כעין כדור.
פִּקְפּוּק*, ז, ספק, הטלת ספק בדבר; נזיפה, תוכחה, גערה; הסוס, שקול בדעה אם

---

[1]) פקועה колокинтъ, Koloquinte, coloquinte, bittapple.

לעשות דבר או לא.

פִּקְפֵּק*, פעו״י, הַסס לעשות דבר; לא הֶחלט דבר בְּהֶחלט; הטל ספק, לא האמין בבטחון גמור; נדנד, נענע; פזר, הבדל; פרק (קשר), עשה לא מְהֻדק, הלהל. הִתְפַּקְפֵּק*, התפשט, התמתח, התפרק.

פַּקְפְּקָן*, ז, איש מטיל ספק בכל דבר, פוסח על שתי הסעיפים, איש שאין לו דעה קבועה.

פַּקְפְּקָנוּת⁰, נ, טבע הפקפקן ותכונתו.

פקק* (פָּקַק*, יִפְקֹק*), פ״י, סתום הר, סתום נקב, סתום מפתח כלי וכיו״ב, שים מסתמה בתוך הר. הִתְפַּקֵּק*, התנדנד, זוז ממקומו; התחלחל, התפרק; היה סתום; היה בלתי נראה.

פֶּקֶק*, פְּקָק*, ז, סתירה, פעֻלת הסותר והמפקפק; סכר, מגופה, דבר שסותמים בו; כעין קשר בצמחים בין פרקיהם; מקום חבור בד אל הגזע; עצם העקב.

פקר* (פָּקַר*, יִפְקֹר*), פ״ע, הסיר מעליו עול הנמוסים הדתיים; כפר; באור דברי התורה בדרך כפירה. הִפְקִיר*, בטל רשות הקנין, פרסם בטול רשות הקנין, הצהר על דבר כי אין עוד זכות קנין עליו; מסור לזנות. הֻפְקַר*, היה להפקר. הִתְפַּקֵּר*, פקור.

פַּקְרִית*, נ, תחבשת לפצע.

פָּר, ז, בן בקר, שור צעיר; כנוי לאיש חזק.
— שׁוֹר פָּר, שור צעיר.
— פַּר בֶּן־בָּקָר, פר.

(פרא) הִפְרִיא, פ״י, הרוס הסדרים, עשה מעשי פרא; נשוא פרי (?).

פֶּרֶא, ז״נ, חמור הבר, ערוד; בהמה מדברית בכלל; איש שוכן מדבר; ⁰ת, לא מְנֻמס, לא מן הישוב.
— פֶּרֶא אָדָם, ז, איש שובב.

פר״א, ר״ת, פרקי רבי אליעזר.

פְּרָאוּת⁰, נ, טבע הפרא, הסר נמוס, מדבריות.

פַּרְבָּר, פַּרְוָר, ז, שם חצר אחת צדדית בבית המקדש; מגרש לפני עיר; רבע עיר, חלק עיר בקצה.

(פרג*) הַפְרֵג*, פ״ע, הַצמח הצמח באפן שהוא בשל יותר מדי ומְקלקל ואינו ראוי עוד למאכל, בהזריעו כבר זרעו בקלחים.

פָּרָג*, ז, מין צמח נותן פרחים ארמים ופריו כגרגרים קטנים בתוך כיס סתום[1]; פרי הצמח הזה; (לדעת אחרים הוא דֹחן, ר׳ שם).

פרג

פַּרְגָּד*, פַּרְגּוֹד*, ז, וילון, יריעה, מסך לפתח; בגד עליון; וילון דמיוני שבשער השמים; השוער שלפני הוילון הזה.

פְּרַגּוֹל*, ז, שוט, רצועה להכות בה.

פַּרְגִּית*, נ׳ (ר׳ פַּרְגִּיּוֹת*), אפרה של תרנגלת.

פְּרָגִית⁰, נ, רקיק פרג מטֻגן בדבש.

פִּרְגָּל*, ז, מחוגה.

פְּרָגָּדָה*, נ׳ אחד הבצלים הקטנים המתפצלים מסביב לזרע הבצלים.

פְּרַגְמַטְיָה*, ר׳ פרקמטיה.

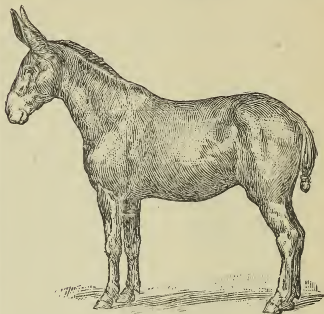
פרד (פָּרַד*, יִפְרֹד*), פ״י, הַבדל, חלק, הַפרש. הִפָּרֵד, הפלג, החלק לחלקים, הפוץ הנה והנה; התרחק אחד מהשני; היה חלוק בדעה, היה נבדל בדעה. פֵּרֵד, (־עִם־), התבודד עִם־; שוטט כה וכה (?); *חַלק, הבדל; הניח גרגרי פרי (תאנים וכיו״ב) נפרדים האחד על יד השני ולא מגבבים; (־רִמּוֹנִים) פרט

[1]) פרג макъ, Mohn, pavot, poppy

רמונים לגרגרים. פֵּרוּד׳ הִפּוּר, החלק.

הַפְרֵד, הפרש דבר לבדו; הרחק, הפץ למקומות שונים. הִתְפָּרֵד, הִבדל איש מעל אחיו, הפזר, הפוץ.

פֶּרֶד, ז, (נ, פִּרְדָּה), בן חמור וסוסה;1)

פרד

*קבוץ גרגירי רמונים מְיֻבשים.

פִּרְדָּה, נ, גרגיר של תבואה יחיד; שק שמעמיסים בצד האחד של בהמת המשא (ילין).

פַּרְדָּנִית*, ת, נ, יצאנית, אשה האוהבת לצאת מחוץ לביתה.

פַּרְדֵּס, ז, גן נטוע בסדר יפה, כרם חמר; *גן העדן; כנוי מליצי לגן השמים, לאשר להכמה האלהית; 0גן עצי פרי השקאה (תפוחי זהב וכיו״ב).

פרד״ס, ר״ת, פשט, רמז, דרוש, סוד (ארבעה אפני באור המקרא).

פרה (פָּרָה, יִפְרֶה), פעו״י, צמוח, שגיא, גדול; רבה, התרבה; הוֹלד לרב: הוליד, הַצמח, עשה פרי. הַפְרֵה, הרבה פרי, הרבה צאצאים; *נתון תוספת על שכירות או חכירה.

פָּרָה, נ, נקבה ממין הבקר; כנוי מליצי לאשה שמנה ביותר; *הפרה האדמה; שם מסכת בתלמוד העוסקת בהלכות פרה אדֻמה.

פֶּרֶה, ר׳ פרא.

פַּרְהֶדְרִין*, ז״ר, מועצה, חבר יועצים.

פַּרְהֶסְיָא*, נ, פרסום, פֻּמבי.

— בְּפַרְהֶסְיָא*, תה״פ, גלוי לכל, בפרסום, בפמבי.

פָּרוּד, ת, פרוש, מתוח; *שגרגיריו (זיתים וכיו״ב) מֻנחים נפרדים האחד אצל השני ולא מגֻבבים (טהרות פ״ט, מ״ט, ילין); מפרק, לא אגוד.

פֵּרוּד*, ז, פרידה, פרישה; ריב, מחלקת.

פַּרְוָה*, נ, אדרת שער, בגד עשוי מעורות שעירים.

פָּרוּז*, ת, פרזי, יושב בעיר פרוזת, לא מבצרה.

פֵּרוּז*, פֵּרוּזַג*, ז, מין אבן יקרה כחולה 1).

פְּרוֹזְבּוֹל ר׳ פְּרֹזבול

פְּרוֹזְדוֹר*, חדר שלפני החדרים העקרים בבית; כנוי לשפת הרחם.

פְּרוּטָה*, נ, מטבע קטנה של נחשת (שמנית האסר, אחד ממאה תשעים ושנים בדינר של כסף); ממון, מעות, כסף; טפה היוצאת מתוך טְפִי.

פְּרוֹטוֹמָה*, נ, אדרשת החזה, תבנית איש עד קצה החזה חצובה מאבן.

פְּרוּטְנָה*, פרדה שלא ידוע מאיזה מין אביה (סוס או חמור).

פְּרוֹטְרוֹט*, ז, צרוף מטבעות קטנות; חשבון מפרט; המספר ההלקי הבלתי קבוע דבא אחרי מספר גדול קבוע (כמו: אֶלֶף וּפְרוֹטְרוֹט).

— בִּפְרוֹטְרוֹט*, תה״פ, בכל הפרטים; כל

1) פרד мулъ, Maulesel, mulet, mule.

1) פרוז бирюза, Türkis, turquoise,

אחד ואחד לבדו.

פְּרוּי*, ז, נשיאת פֵּרות רבים, רבוי.

פָּרוֹן*, ר' פָּרָן.

פַּרְוַנְקָא*, ז, (ארמית), שליח, ציר, נושא מכתבים, בַּלדר.

פְּרוֹס*, ז, זמן של שבועַים, חצי חדש.

פְּרוּסָה*, נ, פת לחם, חתיכת לחם שנחתכה מכִּכר; חתיכה.

פָּרוּעַ, ת, מקֻלקל, מֻשחת; *(שטָר—) שטר ששלמו את החוב הרשום בו.

פֵּרוּעַ*, ז, גלוי; גלוי בית הסתרים; פעֻלת המגַלה; גדול השער בסבוך מבלי לגלחם.

פָּרוּץ*, ת, פריץ, פורץ גדר החק; שבור, הרוס.

פְּרוּצָה*, ת, נ, פורעת חק המוסר (הפך: צנועה).

פֵּרוּק*, ז, תשובה, תרוץ; הסרת דבר מעל־; פעֻלת הפורק משא מעל־; הפרדת דברים מחֻברים לפרקיהם.

פַּרְוָר, ר' פַּרְבָּר.

פָּרוּר, ז, סיר, קדרה.

פָּרוּר*, ת, מפֹרר, קצוץ, מטורף.

— עֵץ פָּרוּר*, כף גדולה שמפררים בה המאכל.

פֵּרוּר*, ז, פעֻלת העושה דבר לפרורים; פת לחם קטנה מאד כגרגיר קטן.

פֵּרוּרָא*, ז, רבק עשוי מבצק.

פֵּרוּרִים*, ז"ר, פתי הלחם, פתי המאכלים; ⁰דברים קטנים ספרותים.

פֵּרוּשׁ*, ז, באור, פתרון דבר.

— בְּפֵרוּשׁ*, תה"פ, בברור, באפן מבֹאר, גלוי.

פָּרוּשׁ*, ת, פורש עצמו במנהגיו מאחרים; הנפרש ונזהר מכל דבר טֻמאה; המסתפק בצרכי חייו במעט; אחד מבני הכת בימי הבית השני שנתנו לבם לשמירת התורה שבעל פה; יודע תורה ושומרה, חבר; איש הנבדל מאשתו; ⁰מתנגד לכתת החסידים שבימינו אלה.

פֵּרוּת*, נ, פְּריה, רבוי.

(פרוז*) הַפְרֵז*, פ"ע, פרוץ גבול; הגדל, הרבה על המדה; הגזם, הפלג, הגדל דבר או מספר יותר הרבה ממה שהוא באמת.

פְּרָז*, ז, שופט עירוני(?); פָּרש(?); חיל(?).

פְּרָזְבּוֹל*, ז, שטר הכתוב לפי תקנות הלל הזקן נגד השמיטה לטובת המלוים לבל תאבד המִלוה, במסֹר המַלוה מודעה בכתב בפני בית דין לפני בוא שנת השמיטה כי יגבה חובותיו בכל זמן שירצה, והדינים או העדים חותמים על מודעה זו.

פְּרָזָה, פְּרָזָה, נ' מקום פרוץ בלתי מֻקף חומה; כפר, חוה, מקום חצרים.

פְּרָזוֹן, ז, מושב עיר באין חומה(?); מושל, שליט(?); ממשלה, שלטון(?).

פְּרָזִי, ז, יושב חצרים, יושב פרזה.

פרח (פָּרַח, יִפְרַח), פ"ע, הנץ, נתון פרחים; הלוך ורבה; הצלח במעשה; פרוץ והתרחב (מכה, צרעת); פרוש כנפים, עוף, רחוף; התעופף למרחוק. הַפְרֵחַ, פרוח, פתח הנצה; גרום לפרוח; * היה מֻכשר לעוף; גרום לעוף, העיף; גרום להתעופף למרחוק; הרחק דבר ע"י נשיבה ונדיפה; הוצא דבר מחוץ לגבולו.

ענף עם פרחים

פֶּרַח, ז, ציץ גוטל, נצת צמח פתוחה; ראש עמוד בצורת פרח; גביע המנורה, מקום קבול הנר במנורה או בפמוט;* צעיר לימים, אפרוח.

— פִּרְחֵי כְהֻנָּה*, הכהנים הצעירים.

פִּרְחָח, ז, קבוץ נערים בילדותם טרם היותם לאנשים.

פְּרָחִי*, ר' ארחים ופרחים.

פרט, (פָּרַט, יִפְרֹט), פ"ע, הקיש באצבעות על מיתרי כלי שיר; *חלק דבר לחלקים; הוציא הגרגירים מהרמון; באר דבר לפרטיו; באר ענין אחד מן הכלל ביחוד; באר ענין בפרוש; החלף מטבעות גדולות בקטנות. הִפָּרֵט*, התפרד לחלקים קטנים או לגרגירים נפרדים (אשכול); הַגד הדברים כלם אחד אחד.

פֶּרֶט, ז, גרגיר יחיד או גרגירים אחרים הנושרים מן העץ; נפילת דברים דנה והנה אחד אחד; גרגירי הענבים הנופלים בשעת הבציר, שהם אחת ממתנות העניים; 0מספר לא זוגי (אחד, שלשה, חמשה וכו').

פְּרָט*, ז, חלק אחד הנפרד מן הכלל הכולל פרטים רבים.

— פְּרָט לְ־*, חוץ מ־.

— בִּפְרָט*, תה"פ, ביחוד.

— לִפְרָט גָּדוֹל0, (שְׁנַת — לִפְרָט גָּדוֹל), לספירת השנים מבריאת העולם בהזכרת מספר האלפים.

— לִפְרָט קָטָן0, (שְׁנַת — לִפְרָט קָטָן), לספירת השנים מבריאת העולם בהשמטת האלפים.

פִּרְטָה*, נ, רשימת כל החפצים וכיו"ב הנמצאים באיזה מקום; תעודה מפרטת.

פְּרָטוּת (בִּ־)0, תה"פ, ביחוד; בכל הפרטים.

פְּרָטִי*, ת, נפרד, נבדל, מיֻחד (הפך: כללי); דבר השיך ליחיד ולא לכלל.

— שֵׁם עֶצֶם פְּרָטִי0, שם המיחד לאדם אחד או מקום אחד וכיו"ב.

פְּרָטִיּוּת0, נ, תכונת דבר שהוא פרטי, נבדל ומיחד מאחרים שכמותו.

פְּרִי, (בהפסק: פֶּרִי), ז, (ר' פֵּרוֹת*), תבואת העץ ושיח השדה; זרע, צאצאי כל חי; תוצאה, תולדה, מעשה, שכר; *(פֵּרוֹת) רֶוַח, רבית של הקרן.

— פְּרִי בֶטֶן, כנוי מליצי לבנים.

— פְּרִי הַבְּהֵמָה, ולדות הבהמה.

— עָשֹׂה פֶרִי, נָשׂוֹא פֶּרִי, הצלח במעשים, ראה ברכה בעבודה.

פְּרִידָה*, נ, אחד מזוג יונים; גרגיר אחד של רמון או של ענב וכיו"ב; החלק היותר קטן של איזה עצם; אבן יקרה שנמצאה יחידה בעולם ואין כמוה.

פְּרִיָּה*, נ, עשית פרי.

פְּרִיָּה*, נ, (—וְרִבְיָה), רבוי, הולדת ילדים.

פְּרְיָה*, נ, ערש, מטה של כלה.

פַּרְיוֹן*, ז, אפריון, מטה או כסא לשאת בם בני אדם בחוץ.

פְּרִיחָה*, נ, צמיחה; נתינת הפרחים; התפשטות נגע; מעוף, התעופפות.

פְּרִיכָה*, נ, ענוי, לחץ.

פְּרִימָה*, נ, התרת התפר בבגד.

פְּרִיעָה*, נ, סתירה, הריסה; גלוי, חשוף (הראש); שִׁלּוּם, תשלום חוב; גדול השער בלי סדר; קריעת עור הערלה אחרי המילה.

פְּרִיפָה*, נ, סִכָּה, מחט בעלת ראש עגל; פֻּעֲלַת הפורף, הקושר ומחבר יחד.

פָּרִיץ, ז, עריץ, איש חמסים ומעשקים; איש פורץ גדר החק והמוסר;0? שר, מנהיג; כובש.

— פָּרִיצִים*, ז, אחת הכתות בימי הבית השני שהתקרבו אל היונים ונקראו גם כן מחללי ברית ומתיַונים.

פְּרִיצוּת0, נ, שובבות, שחיתות הטרות; עזות,

הצפה.

פְּרִיקָה*, נ, קטיפת הפרי והסרתם מעל העצים; הסרת משא מעל־; פרוק דבר מחֻבר מחליות שונות לחלקיו.

פְּרִישׁ*, ז, מין פרי עץ, חבוש[1]; 0דקרן בולט ברגל התרנגולת למעלה מאצבעות הרגלים.

פְּרִישָׂה*, נ, פעלת הפורש והשוטח.

פְּרִישָׁה*, נ, הבדלת דבר; התרחקות מדבר, עזיבת דבר; התרחקות מתענוגי העולם הזה.

פְּרִישׁוּת*, נ, פרישה; פרידה בשעת נסיעה.

פרך (פָּרַךְ*, יִפְרֹךְ*), פ״י, שבור, רצוץ; פתוח, פרר, שבר לרסיסים קטנים; הוציא קטניות מתוך תרמיליהן. הִפָּרֵךְ*, השבר, התפורר לפרורים. פָּרֵךְ*, שבר קליפה והוציא את הגרעין שבתוכה; מרוח, שחוק; שפשף גוף האדם במרחץ להוציא את הזהמא מעל עורו; שאול שאלה קשה; שאול שאלה לסתר. הַפְרֵךְ*, שבר קלפה והוציא הגרעין שבתוכה. הִתְפָּרֵךְ*, השָׁבר קלפה על נקלה.

פֶּרֶךְ, ז, עריצות, ענוי הגוף בעבודה קשה.

— אֱגוֹזֵי פֶרֶךְ*, אגוזים שקלפתם רכה ונוחה להשבר.

פָּרָךְ*, ז, מוט הברזל הקבוע בכִּרַיִם לצלות עליו צלי.

פִּרְכּוּס*, ז, פרפור, נדנוד, נענוע, (של החי); שימת צבע אדם (בפָנים); צביעת השער; הצבע הנתן בפנים, סרק; קליעת השער, פקוס.

פַּרְכִּיל*, זמורת גפן כרותה עם הענבים שעליה.

פִּרְכֵּס*, פ״י, פרפר בידיו ורגליו, התחלחל, רעוד; שים צבע אדם בפנים; קלוע השערות, פקוס.

פָּרֹכֶת, (ר׳ פָּרֹכוֹת*, פָּרֹכִיּוֹת*), מסך מבדיל במשכן ובמקדש בין הקדש ובין קדש הקדשים; 0יריעה לסוכך את ארון הקדש בבתי התפלה.

— מְבֵית לַפָּרֹכֶת, קדש הקדשים.

פרם (פָּרַם, יִפְרֹם), פ״י, התר התפר, נתק חוטי התפר בבגדים;* גזור עלי ירק דקים או בשר בסכין לחתיכות קטנות מאד. הִפָּרֵם*, הנתק החוטים בתפר.

פֶּרֶם*, ז, פִּרְמָה*, נ, גזרי עלי ירק שנחתכו לחלקים קטנים; חתיכות בשר שנחתך לחלקים קטנים.

פִּרְמְבִּיָה*, נ, רסן.

פָּרָן*, ז, מגדל מאיר על שפת הים, מגדלור; בנין בעל שני שערים מקבילים משני עבריו ודרכו עוברים מרחוב לרחוב.

(פרן*) הַפְרֵן*, קצוב; נתון מהר.

פְּרְנָה*, נ, תנור לאפות בו.

פֻּרְנוּס*, ז, בלכול, מפוח; מקום לינה עם כל יצועי המשכב.

פִּרְנוּק*, ז, פנוקי תענוג.

פְּרְנִי*, ז, קפיץ שבמנעול (?); החר שבמנעול שבו נכנס המפתח.

פַּרְנֵס*, פ״י, זון, בלכל, נתון מזון; הכין הצרכים הנחוצים; טפח ותקן דבר; סדר דבר לכל צרכיו; נהג, נהל; התעסק ב־. הִתְפַּרְנֵס*, הזון, התכלכל, מצוא כל צרכי החיים.

פַּרְנָס*, ז, זן ומכלכל; מנהיג צרכי הצבור; ראש העדה.

פַּרְנָסָה*, נ, כלכלה, כלכול, הזנה; צרכי החיים; הכנסה, שכר, רֶוח; משכרת; תקנה.

פַּרְנָסוּת*, נ, משרד הנהגת העדה.

פַּרְנֵק*, פ״י, פנק, עדן. הִתְפַּרְנֵק*, התענג.

פרס (פָּרַס, יִפְרֹס), פ״י, שבור, חתוך לחם; *חתוך לחם וברך עליו; פרוש, פשוט. הִפָּרֵס*, השָׁבר, החתך. פָּרֵס*, (—אִשָּׁה נִדָּה), היה דרך נשים לאשה. הַפְרֵס, פ״ע,

[1]) פריש айва, Quitte, coin, quince,

היה בעל טלפים, היה בעל פרסות חלוקות לשתים; *צעור, דרוך: עמוד על פרסותיו (בע״ח); נתון פרס וגמול. הִתְפָּרֵס*, התפורר לחתיכות.

— פְּרוֹס עַל שְׁמַע*, קרוא הברכות שלפני קריאת שמע שבתפלה.

פֶּרֶס, ז, מין עוף טורף, נשר הים 1); פרסה.

פְּרָס*, מחצית דבר; חצי מָנֶה; חתיכה, נתח; פרוסה; חצי ככר לחם; תשלום, גמול; מתנה בעד עבודה; 0הוספת מתנה.

פָּרָס*, ז, וילון פרוש כעין חֻפָּה; רשת, מכמרת.

פַּרְסָה, נ, (ר׳ פְּרָסוֹת), טלף בעל חי שסוּע, כף רגל קשה כקרן להולכי על ארבע; כנוי מליצי לבהמה בעלת פרסה; *הגומה שעושה הבהמה בפסיעות פרסותיה; מלא רחב פסיעת האדם; (ר׳ פַּרְסָאוֹת*), מרחק של ארבעה מילים.

פְּרָסָה, ר׳ פרוסה.

פִּרְסוּם*, ז, גִּלּוּי, הודעת דבר בגָלוי בקהל.

פַּרְסִי, ת, מארץ פרס; בן עם יושב ארץ פרס.

פִּרְסֵם*, פ״י, הודיע גלוי; גלה דבר; (־בְּקָלוֹן) מסור לזנות. הִתְפַּרְסֵם*, היה גלוי וידוע.

(פרסן*) **פַּרְסָנִית***, ת, יצאנית, מתהלכת ומשוטטת ברחובות.

פַּרְסֵק*, עץ האפרסק ופריו.

פַּרְסְתָן*, ת, שפרסותיו גדולות.

פרע (פָּרַע, יִפְרַע) פ״י, הרוס, הפר הסדרים; קרוע, נתק; גלה, חשוף; גלה שער הראש; סתור את קווצות שער הראש; (־הֶדֶךְ), לא עבור בדרך; *שלם, בטל חוב, סלק; (עם: ל־), שלם גמול טוב; (עם: מ־), שלם גמול רע, נקום; קרוע עור הערלה אחרי המילה; גלה גופו לעשות צרכיו. הִפָּרַע, היה מְקֻלקל; היה שובב ומשֻׁלח; *הִגָּלֵה, הֵחָשֵׁף; גבה חוב, קבל חוב; (־מן־), שלם לאיש כמעשיו. פֵּרֵעַ*, שַׁלֵּם, השב חוב; גלה הגוף לעשות צרכיו; קרוע עור הערלה אחרי המילה. הִפְרִיעַ, הבא הרס בסדרים; גרום קלקול והריסה; בטל, הַשְׁבֵּת מעבודה; (־עַצְמוֹ), גלה עצמו לעשות צרכים.

פֶּרַע, ז, קווצות שער הראש; שער ארוך ומסבך של הראש; צמח עבה של שיחים.

פְּרָעָה*, נ, קלקול הנמוס המדיני; דבר הבולט מן הקיר החוצה.

פִּרְעוֹן*, ז, שלום חוב, גמול, תשלומים.

פֻּרְעָנוּת*, נ, (ר׳ פֻּרְעָנִיּוֹת*), ענש, גמול מעשה רע; יסורים ופגעים רעים; צרות ומצוקות.

פרעש (מגדל)

פַּרְעֹשׁ, ז, (ר׳ פַּרְעֻשִׁים). מין רחש העוקץ ומנתר 1).

פרף* (פָּרַף*, יִפְרֹף*), פ״י, כרוך וקשור, האחז בקרס, רכוס; 0שים כפתור קצה הבגד בחור הקצה השני לדבקם יחד.

פְּרִפָה*, נ, אבזם, טבעת ומסמר בתוכה לאחז בה שני קצות רצועה או חגורה.

פִּרְפּוּר*, ז, פרכוס, גסיסה; נדנוד הגוף מצער וכאב.

פְּרְפוּרָה*, **פְּרְפִּירָה***, נ, **פְּרְפוּרְיוֹן***, ז, בגד ארגמן.

פרפר

פַּרְפַּר*, ז, שרץ העוף 2).

פִּרְפֵּר*, פ״י, רסוק דבר מאכל לפרורים; פ״ע, פרכס פרכוסי מיתה; התגלגל על הארץ.

פַּרְפֵּרָה*, נ, קֻבִּיָּה מתגלגלת סביב מרכזה כמעשה הילדים לימי חנכה.

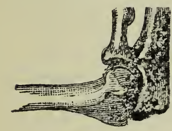
---

1) פרס. морской орелъ, Seeadler, orfrai, osprey.

1) פרעש, блоха, Floh, pise, flea.

2) פרפר, мотылекъ. Schmetterling, papillon, butterfly.

פַּרְפַּרְיָן*, ז, מאכל מפרורי לחם וירקות.
פַּרְפֶּרֶת*, נ, מיני מטעמים לקנוח סעודה; דבר תפל, לא עקרי.
פרץ (פָּרַץ, יִפְרֹץ), פעלי, (בא גם עם: ב־), הרוס והפל, שבור וסתור; בקוע ועבור; הרוס ובקוע; הכרע לארץ, הכנע, דכא; הפר והרוס המעצור העומד על הדרך; פצור, עתר, הרבה לבקש; הכיה, אלץ; התרבה, התפשט, התרחב; עבור הגבול (נוזל) מרב שפע. הִפָּרֵץ, התרחב, התפשט; *הִשבר, הִבקע. פּרוֹץ, הִבקע, הֵהרס. הַפְרֵץ*, שבר, עשה פרצים; התחצף. העז; הַרבה. הִתְפָּרֵץ, נתק מעליו על, פרוק על; *היה לא צנוע.
פֶּרֶץ, ז, (ר׳ פְּרָצִים, גם פְּרָצוֹת), שבר, בקוע (בקיר, בחומה); פריצת מים בשטף; אסון, פגע, צרה פתאומית.
— עָמוֹד בַּפֶּרֶץ, עמוד לימין־, ריב ריב־, הלחם מלחמת־.
פִּרְצָה*, נ, שבר, בקיע בקיר; התפשטות, התרחבות; אסון, פגע; פריצות; סיעה נפרדת מהכלל.
פַּרְצוּף* ז, (ר פַּרְצוּפִים*, גם פַּרְצוּפוֹת*), כלל צורת אברי הפנים; פנים; צורה בולטת, תמונה.
— חָכְמַת הַפַּרְצוּף*, נ, ההכמה להכיר את טיב האדם ותכונתו על פי צורת פניו.
פרק (פָּרַק, יִפְרֹק), פ״י, שבור, רצוץ, פצוץ; קרוע; הסר, הפשט; הצל, חלץ; שחרר; *הסר משא מעון; התר והפרד דבר מחבר מחליות; הסר הקלפה החיצונה מעל האגוז; תרץ קושיא; השב תשובה נכונה על שאלה קשה. הִפָּרֵק* הִפרד לחלקיו; בקוע; השמט ונטה ממקומו (אבר). פָּרֵק, שבר, נפץ; קרוע מעל־, הסר מעל־; *הַפרד דבר לחלקיו; הסר אגוזים מתוך קלפתם; באר דבר קשה, הרץ, השב תשובה על שאלה קשה. פּרוֹק*, הִשבר, הפרד לאבריו וחלקיו. הִתְפָּרֵק, הִשבר; הָסר מעליו, התפשט; *יצוא והֵעלם; הִפרד לחלקיו (דבר מחֻבר מפרקים); פוג (יין).
פָּרָק, ר׳ מרק.
פֶּרֶק, ז, (ר׳ פְּרָקִים), גזל, חמס; מחתרת להמלט דרכו מאויב הצר על עיר; פרשת דרכים; *מקום חבור אבר לאבר; אבר אחד בקשרי האברים; היד מקצה האצבעות ועד המרפק; כל אחד מחלקי הכלי או הגוף; חֻליה; משא; שעור בלמודים; תקופת זמן ידועה; עונה; מועד המיתה; *חלק במסכת תלמוד; פסקה בתנ״ך או בתפלה; חלק בספר; זמן הבגרות; התנהגות.

פרק

— כְּלִי שֶׁל פְּרָקִים*, ז, כלי המחֻבר מחלקים שונים שאפשר לפרקם האחד מהשני.
— רָאשֵׁי פְּרָקִים*, עקרי הדברים, תמצית הדברים.
— לִפְרָקִים*׳ לפעמים, לזמנים ידועים.
(פרקד), הִתְפַּרְקֵד*, נפול על גבו; נטה לאחור.
פַּרְקְדָל*, ז, הכאה על העורף.
פַּרְקְדָן*, ז, איש שוכב על גבו.
פִּרְקוֹן*, ז, הצלה, ישועה, פדיון.
פְּרַקְלִיט*, ז, מליץ, סניגור, מֵגֵן על־.
פְּרַקְלִים*, ז, בגד שקושרים על הפרחת להגן עליה.
פִּרְקְלִין*, ז, כפה, נעל של יד.
פְּרַקְמַטְיָה*׳ פְּרַגְמַטְיָה*, נ, סחורה, כנעה, מרכלת; מסחר, משא ומתן.
פֻּרְקָן*, ז, תשועה, גאולה, הצלה, פדות.

פִּרְקַס*, ז, בגד שמתחת לבגדים אחרים.

(פרר) פָּרֵר*, רסק דבר מאכל לפרורים, פתות פתים; (־רִמּוֹנִים), פרט רמונים לגרגיריהם. הֵפֵר, הרוס, השבת, שים לאַל. הוּפַר, הֻהרס, היה לאַל. פּוֹרֵר, הִתְפּוֹרֵר, ר׳ פור.

פֶּרֶר, ז, קבוץ גרגירי רמונים מְיֻבשים.

פרשׂ (פָּרַשׂ, יִפְרֹשׂ), פ״י, מתו־; פשוט, הושט (יד); שבור, פרוס, פתות לפתים; *אמור הברכות שלפני ואחרי „שמע״. הִפָּרֵשׂ*, התפרד, הִפזר. פָּרֵשׂ*, שטוח; פשוט; פזר, הפץ וזרה לכל רוח.

פרש (פָּרַשׁ, יִפְרֹשׁ), פעו״י, באר וברר ענין, פתור, פשור; *התרחק והִבדל; הפליג בים לנסיעה. הִפָּרֵשׁ, הפוץ, הֵרח. פָּרֵשׁ*, פרוש, הגד באפן ברור; באר כונת מאמר; נטה הצדה; התרחק. פּוֹרַשׁ, התבאר לפרטיו, התברר היטב. הַפְרֵשׁ, נשוך, עקוץ (נחש); *הַפרד, הַבדל; הרם תרומה וכיו״ב; הַגבל, יעוד; נסוע בים. הָפְרֵשׁ*, היה נפלא ומוזר, היה נפלה ומֻבדל. הִתְפָּרֵשׁ*, התבאר, היה ברור ומבאר; הֵאמר בפרוש.

פֶּרֶשׁ, ז, צוֹאת הבהמה הנמצאת במעים.

פָּרָשׁ, ז, רוכב הסוס למלחמה; סוס המוכן למלחמה; *דרבן לרקירת הבהמה להריצה; שן שבמורג; 0אביר, אציל בימי הבינים.

פַּרְשֶׁגֶן, ז, העתקה.

פַּרְשְׁדוֹן, ז, המעי התחתון בחי המוציא את הפרש(?).

פָּרָשָׁה*, פַּרְשָׁה*, נ, (ר׳ פָּרָשִׁיּוֹת*, פַּרְשִׁיּוֹת*), באור ענין לפרטיו; דבר קבוע ומְסֻים; נסיעה בים; כדרה, חלק באחד ספרי התורה; חלק מספר התורה שקוראים באחת השבתות; פסוק.

— פָּרָשַׁת הָעִבּוּר, עת משבר.

— פַּרְשַׁת הַשָּׁבוּעַ*, הפרק הנקרא בתורה באותה שבת בצבור.

— פָּרָשַׁת דְּרָכִים*, נ, במקום שמשם יוצאים ופונים דרכים שונים לכאן וְלכאן.

— אַרְבַּע פַּרְשִׁיּוֹת0, ארבע פרשיות התורה שמוסיפים בקריאת התורה בארר״ץ שבתות ידועות על פרשת השבוע: פרשת שְׁקָלִים, בשבת שלפני חדש אדר; פרשת זָכוֹר, בשבת הסמוכה לפורים; פרשת פָּרָה, לפני „שבת פרשת החדש״ ופרשת הַחֹדֶשׁ, בשבת הסמוכה לניסן.

פָּרָשׁוּת0, נ, אבירות, מעמד הפרשים האבירים בימי הבינים.

פַּרְשֵׁז, פ״י, פרוש, שטוה.

פַּרְשָׁן*, ז, מפרש ומבאר.

(פרת*) פָּרֵת*, פ״י, הַמעֵט; פזר, בזבז.

פַּרְתְּם, ז, אחד מגדולי השרים, אחד מבני עם הארץ (בפרס).

פַּשׂ, ז, גדל, עֹצֶם(?).

פשה (פָּשָׂה, יִפְשֶׂה), פ״י, פוש, התרחב מכל עבריו (נגע).

פָּשׁוּט*, ת, מצוי, רגיל, שכיח; לא יקר; דבר מובן לפי ענינו מבלי סברות רחוקות; דבר שאינו מְרֻכב מדברים שונים; ישר, לא עקום; שטוח; מתוח, לא כפוף; לא מְקֻפל; כלי שאין לו בית קבול; יורש שאין לו זכות בכור בירושה.

— שָׁנָה פְּשׁוּטָה*, שנה לא מעֻברת, שנה שאין מוסיפים בה חדש אדר ב׳.

— כ׳ פְּשׁוּטָה*, נ׳ פְּשׁוּטָה*, (וכן פ׳, צ׳), צורת אותיות אלו בבואן בסוף המלה ברגל מתוחה למטה.

— כִּפְשׁוּטוֹ (מִקְרָא*), כהוראה הפשוטה של הכתוב בלי דרשות ובלי סברות רחוקות ופלפולים.

פִּשּׁוּט*, ז, השתטחות, פעֻלת השוטח ופושט; מתיחה.

פשח (פָּשַׁח, יִפְשַׁח), פ״י, שסף, פצח, רטש;

בקוע (עץ). הִפָּשַׁח*, הִבָּקַע (עץ). פַּשְׁחָה, שסף, רטש.

פשט (פָּשַׁט, יִפְשֹׁט), פעו״י, (יבוא גם עם: בְּ־, אֶל־, עַל־), הפזר, פוץ, הפוץ הנה והנה: שטוח על מקום לענין מלחמה ולקיחת שלל; הלוץ בגד, הסר מעל־; *הושט, שלוח (יד); הושט ומתוח אבר לכל מדת ארכו; היה גלוי וידוע ומפרסם; התרחב והתרבה; הגד פסוק רק פעם אחת ולא לכפלו; ברר דברי תורה או הלכה; הוציא דבר מתוך דבר בעניני התורה. הִפָּשֵׁט*, הִמָּתַח, היה לא מקֻמט (עור וכיו״ב); הוסר מעל־. פַּשֵּׁט, גזול מעל־, הסר מעל־, חלוץ בגד מעל־. הַפְשֵׁט, גרום להסיר בגדים, הסר בגדים מעל־; הסר עור מבשר הבהמה; 0הסר ציורי המקרים מן העצם. הֻפְשַׁט (עור), הוסר העור. הִתְפַּשֵּׁט, הסר מעל עצמו, הלוץ בגדיו; *התמתח והתרחב; התישר (קמטים).

— פְּשׁוּט רֶגֶל*, חדול משלם חובות לנושים.

פְּשָׁט*, ז, אפן הבנת המקרא בדרך ישרה ופשוטה לפי הוראת המלים והמשך הענינים.

פַּשְׁטָא*, ז, שם נגינה מפסקת (֨).

פַּשְׁטוּת*, פְּשִׁיטוּת*, נ, תכונת דבר שהוא פשוט וישר; תמימות.

פַּשְׁטִידָה*, נ, מאכל מקמח ושֻׁמן מבֻשל.

פַּשְׁטָן*, ז, אוהב הפשט בבאורי המקרא (ולא דרוש או סוד או רמז).

פִּשְׁיוֹן*, ז, התרחבות, התפשטות.

פְּשִׁיחָה*, נ, המקום שבו העץ נבקע.

פְּשִׁיטָא*, ז, מטבע קטנה; שם התרגום הסורי לספרי תנ״ך; תה״פ, בודאי, מובן מאליו, ברור.

— פְּשִׁיטָא?!*, הן דבר ברור הוא.

פְּשִׁיטָה*, נ, פעלת הפושט (בגד או עור); פשוט, פעלת הפושט והמושיט יד או רגל.

פְּשִׁיטוּת*, נ, ר׳ פשטות; אפן ישר; זכות היורש הפשוטה (לא כזכות הבכור).

— בִּפְשִׁיטוּת0, תה״פ, בלי סבוך, בלי סברות מפלפלות.

פְּשִׂיעָה*, ר׳ פסיעה.

פְּשִׁיעָה* נ, התרשלות בשמירה או בזהירות; גרם נזק בכַונה.

— בִּפְשִׁיעָה*, תה״פ, במזיד, בכַונה.

(פשל*), הַפְשֵׁל*, פ״י, השלך דבר לאחוריו וגשוא אותו; הדק וקשור; פתול פתילה.

פשע (פָּשַׂע, יִפְשַׂע), פ״ע, צעוד, דרוך, פסוע.

פֶּשַׂע, ז, צעד, מצעד, פסיעה.

פשע (פָּשַׁע, יִפְשַׁע), פ״י, (עם: בְּ־), בגוד, מרוד, חטוא, העוה במזיד; *גרום נזק ממון בידים. הִפָּשֵׁעַ, הפרד; הִגָּרֵשׁ. הַפְשִׁיעַ*, גרום לחטא, עורר לבגד.

פֶּשַׁע, ז, מעשה רע הנעשה בכַונה, גרם נזק ממון בכַונה; חטא, מעל, רֶשַׁע; צלם עבודה זרה; ענֶש עון.

פִּשְׁפּוּשׁ*, ז, חפוש, השתדלות לבקש ולמצא דבר; המקום שבודקים אותו.

פִּשְׁפָּשׁ*, ז, שפה, מסגרת בבנין.

פִּשְׁפָּשׁ*, ז, מין רמש קטן נמצא במטות לא נקיות[1]; פתח קטן בשער.

פִּשְׁפֵּשׁ*, פ״י, חפש, בקש וחקור; בדוק פעמים אחדות, משמש.

פשפש (מגדל)

פשק (פָּשַׂק, יִפְשֹׂק) פ״י, פתוח לרוחה (שפתים, רגלים). פַּשֵּׂק, פשוק.

פשר (פָּשַׁר*, יִפְשַׁר*), פעו״י, היה לא חם ולא קר (נוזל); המס נוזלים עד פוג צנתם; הָמֵס, המוג; עשה פשרה בין־. הִפְשִׁיר*,

[1] פשפש клопъ, Wanze, punaise, bed-bug.

היה לא חם ולא קר; המס, המוג. פִּשֵּׁר*, התר ויישר דבר מסֻבך; השתק, הרגע; עשה פשרה. הִפְשִׁיר*, חמם נוזלים להפיג צנתם; עשה לא חם ולא קר; התפיס; גמור ענין תביעה בדרך פשרה; הסר קוצים שהסתבכו בבגד. הִתְפַּשֵּׁר*, פיס, רצה.

פֵּשֶׁר*, ז, פתרון, באור דבר.

פְּשָׁר*, ז, פְּשָׁרָה*, נ, משפט שלום בין בעלי דינים; התרת סכסוך טענות בדיני ממונות בין מריבים על ידי דרך ממֻצע והשואה שכל אחד מותר מעט מזכויותיו.

פֵּשֶׁת (נמצא רק בכנוי: פִּשְׁתִּי), פִּשְׁתָּה, פִּשְׁתָּן*, נ, (ר׳ פִּשְׁתִּים), צמח שמגבעוליו המנפצים שורקים וטוים חוטים[1]; בד, ארג[2]; פתילה למנורה.

פִּשְׁתָּנִי*, ת, עוסק בפשתן; טוה חוטי פשתים; סוחר בפשתים.

פַּת נ, (ר׳ פִּתִּים), פרוסת לחם, חתיכת לחם; לחם*; מחיה, כלכלה.

— פַּת בַּג, ז, מאכל טוב, מאכל מלך.

— פַּת שַׁחֲרִית*, אכילת הבקר.

— פִּתִּים, פרורים.

פְּתָאִים, ר׳ פתי.

פִּתְאֹם, תה״פ, פתע, מבלי ידיעה מראש; כרגע, כהרף עין.

פִּתְאֹמִי°, תה״פ, שבא פתאם.

פִּתְגָּם, ז, פקדה, דבר מלך; דבור, דבר; *מלה; ענין; °משל קצר.

פֹּת(?), פֹּתֶה(?), ז, רחם; מצח; (ר׳ פותות), חר שציר הדלת נתון בו.

פתה (פָּתָה, יִפְתֶּה), פ״ע, נטה אחרי ראות עיניו ומשמע אזניו; פרוץ גדר ללכת אחרי טוב מדֻמה; *פ״י, הטה לב איש. הִפָּתָה, פֻּתָּה; קבל דברי מפתה. פִּתָּה, הטה לב איש, הסר לב איש; הסת, הדיח; רמה; פיס, רצה בדברים. פֻּתָּה, הֻרצה לדברי אחר, שים לב לדברי אחר ולשמע לו; הֻרחב ע״י דברי פתוי. הִפְתָּה, הרחב, נתון רוחה. הִתְפַּתָּה*, קבל דברי מפתה.

פָּתוּחַ*, ת, דבר שאינו סגור או סתום או מכסה; דבר ברור, לא סתום; אות מנֻקדת בפתח; מי שרואה בעיניו; כנוי לאותיות מנצפ״ך בהיותן באמצע התבה.

פִּתּוּחַ*, ז, מפתח, המקום הפתוח בכלי.

פָּתוּי*, ת, בעל ראש רחב.

פִּתּוּי*, ז, פעלת המפתה והמסית; פיוס ורצוי; זכות הנערה המפֻתה כי המפתה ישאנה לאשה.

פִּתּוּחַ, ז, ציור חרות בעץ או באבן, צעצועים חרותים לנוי; עבודת המפתח.

פָּתוּךְ*, ת, מערב בצבעים שונים.

פִּתּוּל*, ז, פעלת הפותל והשוזר חוטים לפתילים.

— פִּתּוּלִים*, ז״ר, התפוצצות המקרים הבאים על איש.

פְּתוֹתִים, ז״ר, פרורים.

פתח (פָּתַח, יִפְתַּח), פ״י, הסך: סגור; הסר הדבר הסותם והסוגר; (—שַׂק וכיו״ב), הסר הקשר; (—חֶרֶב), שלוף חרב מתערה; (—פֶּה), דבר; (—צוּר), בקוע; החל, התחיל;* הקדם הקדמה לדרשה באחד הפסוקים. הִפָּתַח, הוסר הסוגר, היה פתוח, חדול מהיות סגור או סתום או קשור; החל לראות בעינים; הֻתר קשר (האזור); °(—אות) קבל אות תנועת פתח. פִּתֵּחַ, הסר הסוגר, הסר הקשר; הסר הסותם; התר הגורה; חלץ, הצל; חרוש, פלח האדמה להכינה לזריעה; חקוק, חרות ציורים ופתוחים; *שגשג, גדל; הרחב הדעת והשכל. פֻּתַּח, היה חקוק, הֻחרת. הִתְפַּתֵּחַ, התר עצמו; *חדול מהיות עִוֵּר, החל לראות בעינים; גדול, שגוא;

---

1) פשתים, ленъ, Flachs, lin, flax.
2) פשתים, полотно, Leinwand, toile, linen.

°התרחב הדעת והשכל; הרחב הכחות הנפשיים והשכליים.

פֶּתַח, ז, חלל למבוא בבנין או במערה; מפתח בכלי; חור, חלל; דלת; *טענה, סבה, תואנה; כנוי לרֶחם; התחלת זמן ראות האשה דם נדה.

— פֶּתַח עֵינַיִם, מקום גלוי לכל.

— פִּתְחֵי הַפֶּה, כנוי מליצי לשפתים.

פַּתָּח*, ז, עושה פתוחים.

פֵּתַח, ז, התחלה. ראש דבר.

פִּתֵּחַ*, ת, מי שעיניו פקוחות, רואה.

פַּתָּח°, ז, שם לתנועה הבאה בצורת קו כאֹזן קטן תחת האות להורות כי היא נקראת בפתחון הפה.

פִּתְחַת, ר' פתוח.

פִּתָּחוֹן, ז, (ס' פִּתְחוֹן), מפתח, פתיחה, מעלת הפותח.

— פִּתְחוֹן פֶּה, אמץ לב לדבר; סבה ואמתלה למעשה רע; התנצלות על עשית מעשה רע.

פֶּתִי, ז, (ר' פְּתָאִים), קלות הדעת, הסרון ישוב הדעת; ת, (ר' פְּתָיִים, פְּתָאִים), נוח להאמין; נוח להתפתות; חסר למוד ונסיון בחיים; צעיר לימים.

פְּתִי*, ז, רחב.

פְּתִיגִיל, ז, לבוש רחב (?); חגורה יפה (?).

פְּתַיּוּת, נ, קלות הדעת, בערות.

פָּתִיחַ*, ז, החרישה הראשונה בשדה; חי הרואה בעיניו ואינו עִוֵּר.

פְּתִיחָה, נ, חנית (?); חרב שלופה (?); מעלת הפותח; ראשית דבר, מבוא, הקדמה; תואנה (לחרשה).

פְּתִיל, ז, תקות חוט שזור, חבל דק.

פָּתִיל, ת, כרוך, קשור בפתיל.

פְּתִילָה*, נ, פשתה, חוט כפול לתתו בשמן או בחֵלב להדליק בו; מוט מתכת לוהט; מעלת הפותל חוטים.

פְּתִין*, ז, קורה נתונה בראש עמוד שבין שני בנינים ושני קצותיה הן למסעד לשני הבנינים.

פְּתִיעָה°, נ, ר' הפתעה.

פְּתִית*, נ, פת לחם, חתיכת לחם קטנה.

פְּתִיתָה*, נ, שבירת לחם לפרורים; פֵּרוּר.

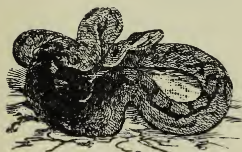
פתך* (פָּתַךְ*, יִפְתֹּךְ*), פ"י, ערבב, בלול; ערבב צבעים שונים.

פתל* (פָּתַל*, יִפְתֹּל*), פ"י, קפול, שזור; קלוע חוטים לפתילה. הִפָּתֵל, הלוך עקלקלות, עַוֵּת הישרה; עקש רעתו; הֵאבק, הִלחם בחבוק ידים. הִתְפַּתֵּל, התעקש, הלוך עקלקלות, התאבק.

פַּתְלָן*, ת, מְעֻקָּם, מעֻקש.

פְּתַלְתֹּל, ת, מעֻקל, מעֻקש, הפכפך, לא ישר.

פֶּתֶן, ז, מין נחש ארסי[1]).

פתן

פַּתָּן*, ז, צורף זהב.

פֶּתַע, פֶּתַע פִּתְאֹם, תה"פ, כהרף עין, כרגע, מבלי שקוו לו; בלי צדיה נכונה.

(פתע°) הַפְתֵּעַ°, פ"י, הפליא, החרד; גרום שמחה וענג על ידי דבר שבא פתאם מבלי שחכו לו.

פִּתְפּוּת*, ז, ערבוב, טֵרוּף.

— פִּתְפּוּתֵי בֵיצִים*, כנוי התולי לערבוב דברים.

פִּתְפֵּת*, פ"י, רסק לחם לפרורים, פתות; טרוף ביצה. הִתְפַּתְפֵּת*, הטרף (ביצה); הֵרסק.

פתק* (פָּתַק*, יִפְתֹּק*), פ"י, פתוח (ביחוד

---

[1]) פתן аспидъ, Otter, vipère, otter.

שכר מים). פַּתֵּק*, פתוק.

פֻּתֶק*, ז, חנות של מיני מאכל.

פִּתָּק*, פִּתָּק*, ז, פִּתְקָה*, נ, מכתב קטן, אגרת; רשימת ספר היחש.

פתר (פָּתַר, יִפְתֹּר), פ״י, באר פרטי דבר, ברר ענין סתום; תָּרֵץ קֻשיה. הִפָּתֵר*, (חוט), היה חוט נפרד וחלוק, לא נפתל; הִתָּרֵץ (קֻשיה).

פִּתְרוֹן, ז, פשר דבר, באור ענין סתום; *החלטה, הסכמה גמורה באחד הענינים; טבלה של חלפן שבה מסדרים כל מיני מטבעות.

פַּתְרָן*, ת, רפה, חלש; רזה.

פַּתְרָנוּת*, נ, חלשה, רפיון; כתישה.

פַּתְשֶׁגֶן, ז, ר׳ פרשגן.

פתת (פָּתַת, יָפֹת), פרור, פלג לחלקים קטנים (לחם).

צ.

צ, האות השמונה עשרה בא״ב העברי ושמה צָדֵי (בדבור ההמוני: צַדִּיק); ש״מ, תשעים.

צֵא, ז׳ צֵאָה, נ, כנוי לרעי האדם היוצא מבני המעים.

צֹאָה, ר׳ צואה.

(צאה ?) צָאֵה*, פ״י, חשוב לצואה ולטנוף.

צא״ה, ר״ת, צדיקי אֻמות העולם.

צָאוּי*, ת, מְלֻכלך, לא רחוץ (צמר).

צֶאֱלִים, ז״ר, מין עץ בשם מלא שכים[1]); צל (?).

צֹאן, נ״ר, (בלי סמן הרבוי), קבוץ מין הכבשים והעזים, קבוץ הבהמה הדקה; כנוי מליצי לכללות אֻמה; (לפעמים בהוראת שֶׂה, ובא עם מלות מספר).

— צֹאן בַּרְזֶל*, הקנינים המתקימים אצל בעליהם ואינם הולכים לאבוד.

— נִכְסֵי צֹאן בַּרְזֶל*, נכסים שהאשה מביאה לבעלה והוא ערב בעדם כי יושב מחירם אליה אם יגרשנה או אם ימות.

צֶאֱצָאִים, ז״ר, מה שיוצא מן האדמה, יבול האדמה; בנים, זרע.

[1]) צאלים, Zizyphas Lotus.

צָב, ז, מין שרץ האדמה [1]); מין לטאה; עגלה, מרכבה מקרה.

צב

— צַב הַשִּׁרְיוֹן°, מין שרץ האדמה שיש עליו שריון קשה כעין כפה על גבו[2]).

צב השריון

צבא (צָבָא, יִצְבָּא), פעו״י, עמוד לשרת; התאסף ועלה למלחמה על־; התאסף. הִצְבִּא, קרוא אנשים לצבא, אסוף אנשי צבא; פקד אנשי צבא.

[1]) צב, жаба, Kröte, crapaud, toad.

[2]) צב השריון, черепаха, Schildkröte, tortue, tortouse.

צָבָא, ז, (ס' צְבָא־, ר' צְבָאִים*, צְבָאוֹת׳ צִבְאוֹת), קהל אנשי מלחמה; קהל העובדים עבודת הקדש; עבודת אנשי המלחמה; מלחמה; נצחון; עבודה ושרות; זמן קבוע ומגבל (ביחוד לעבודה קשה); זמן קבוע בחיי האדם; מצור.

— שַׂר צָבָא, מנהיג ומפקד אנשי החיל.

— צְבָא הַשָּׁמַיִם, כל ברואי השמים, ביחוד: הכוכבים.

צְבָאִים, צְבָאוֹת, ר' צבי.

צְבָאוֹת (יְיָ, יְיָ אֱלֹהִים־, יְיָ אֱלֹהֵי־), כִּנוּי לאלהים אדון כל היקום.

צבה (צָבָה, יִצְבֶּה), פ"ע, התנפח, התרחב, תפוח (בשר בעל חי); *חפץ, רצה.

הִצְבֵּה*, צָבה. צַבֵּה*, נַפח, מלא רוח; הֵרָאה כנפוח, כאלו הדבר מְמֻלא רוח.

הַצְבֵּה*, נפח.

צֹבֶה, ז, סוללה למצור.

צָבֶה, ת, נפוח, רחב, בצק.

צָבָה, נ, מצור.

צָבוּעַ, ת, ארך הצפרנים; טורף; *משוח בצבע; מי שאין תוכו כברו, מי שמראה עצמו כצדיק וחסיד ללא אמת.

צָבוּעַ*, ז, מין חי טורף ממשפחת הכלבים והוא חופר קברים ומוציא המתים לאכלם[1]).

צבוע

צָבוּר*, ת, גבוב.

צִבּוּר, ז, קבוץ, אסף; גל, ערמה; *קהל, המון עם, אסף אנשים; עדה, קהלה; אספת יהודים לא פחות מעשרה, מנין.

— תַּעֲנִית צִבּוּר*, תענית של הכלל ולא של יחיד.

— תְּפִלָּה בְּצִבּוּר*, תפלה במנין של עשרה אנשים.

— שְׁלִיחַ צִבּוּר*, החזן העובר לפני התבה.

צבט (צָבַט, יִצְבֹּט), פ"י, קשור, אגוד(?); הגש, נתון, הושיט(?); *תפוס ביד.

צְבִי, ז, (נ' צְבִיָּה, ר' צְבָיִים, צְבָאִים, צְבָאוֹת), שם חיה יפת תאר קלת המרוץ בעלת קרנים ענפים[2]); הדר, יפי, הוד, תפארה.

צבי

— אֶרֶץ הַצְּבִי, כנוי כבוד לארץ ישראל.

— עַל קֶרֶן הַצְּבִי*, (הִנִּיחַ מָעוֹת־) שים כסף במקום או בענין שלא ישוב עוד.

צְבִיָּה, נ, ר' צבי, *יפהפיה, יפה מאד.

צִבְיוֹן*, ז, חפץ, רצון; חשק, תאוה; אפי, תכונת האדם.

צְבִיטָה*, נ, אחיזה, תפיסה; כעין אף בולט מהכלי שדרך בו שופכים את אשר בתוכו.

— בֵּית צְבִיטָה*, ר' בית צביעה.

צְבִיעָה*, נ, פעלת הצובע; אחיזה באצבעות, תפיסה.

— בֵּית צְבִיעָה* (בכלי), ז, חלק בכלי העשוי לשים בו האצבעות ולתפס בו הכלי.

צְבִיעוּת[0], נ, טבע הצבוע והחנף, התחסדות שוא ושקר.

צְבִירָה*, נ, פעלת המאסף והצובר; קליעה סביב כלי.

צְבִיתָה*, נ, ר' צבת.

צבע* (צָבַע*, יִצְבַּע*), פ"י, שים צבע על דבר, משוח דבר בצבע; טבול דבר בנוזל

[1]) צבוע, гiена, Hyâne, hiene, hyena.

[2]) צבי, олень, Hirsch, cerf, stag.

בעל צבע מיחד לצבעו; טבול בנוזל; תפוש דבר באצבעות. הִצְבִּיעַ*, הרם את האצבע לסמן.

צבעוני

צֶבַע, ז, (כ' צִבְעִי, ר' צְבָעִים, צִבְעֵי), חמר לתת בו גַּוָן מיחד לדבר; ארג או בגד צבוע; גַּוָן.

צַבָּע*, ז, איש שאמנתו לצבע בגדים.

צִבְעוֹנִים, ז"ר, צבעים שונים; דברים צבועים.

צִבְעוֹנִי0, ז, מין פרח דומה במראהו לגביע, ר' חזמה¹).

צבר (צָבַר, יִצְבֹּר), פ"י, אסוף הפרים; גבוב. הִצָּבֵר, הֵאָסֵף, הכנס. הִצְטַבֵּר*, הִצָּבֵר.

צֹבֶר*, ז, צִבּוּר, גבוב.

צָבָר*, ז, מין צמח שענפיו הרחבים, העבים והשטוחים מכֻסים קוצים דוקרים; פרי הצמח הזה²).

צבר

צֶבֶר*, ז, צבור, גל, ערמה.

צבת* (צָבַת*, יִצְבֹּת*), פ"ע, התלכד עם־, התחבר עם־.

צֶבֶת, (או: צְבָת, צָבָת), ז, (ר' צְבָתִים), אגדת שבלים קטנה, אֲלֻמָּה; זוג.

צבת

צֶבֶת*, **צְבָת***, **צְבִיתָה***, נ, מלקחים, כלי מלאכה לאחז בו דבר והוא עשוי משני חלקים מתנועעים ומאֻחדים בנקודה אחת.

צ"ג, ר"ת, צום גדליהו.

צַד, ז, (ר' צִדִּים, צְדָדִים*), עבר, פאה; עבר ימין ושמאל (בנגוד לפנים ואחור) בגוף האדם או בבנין או בכלי; *שפה, קצה; אפן; ענין; אחד משני אנשים או שתי כתות או שני ענינים שיש ביניהם התיחסות של התנגדות.

— מִצַּד־, על יד־, סמוך ל־, מפאת, מבחינת.

— מִצִּדִּי0, מה שנוגע לי אני.

— לִצְדָדִים*, בצדי הדרך.

— מִן הַצַּד*, לא באפן ישר; לא בעקר. הַצַּד הַשָּׁוֶה*, האפן השוה שיש בשני דברים שונים.

— עַל צַד הַיּוֹתֵר טוֹב0, באפן היותר טוב.

— הַצִּדָּה, תה"פ, אל הצד ולא ישר כנגד.

בֵּיצַד*, (כְּאֵי זֶה צַד), באיזה אפן? איך?

(צדד) **צִדֵּד***, פ"י, הבט הצדה; הַפְנֵה הצדה או לאחד מן הצדדים; שים דבר הצדה; שים אבן בנִדְבָּךְ; 0עמוד לימין־, היה על צד־; השתדל למצא אפנים להטות סברה לאחד מן הצדדים.

צְדָדִי0, ת, לא עקרי.

— **מִשְׁפָּט צְדָדִי**0, (בנתוח דקדוק), משפט טפל ולא עקרי שבא על יד המאמר העקרי.

צדה (צָדָה, יִצְדֶּה), פעו"י, ארוב, שמור וארוב;

¹) צבעוני тюльпанъ, Tulpe, tulipe

²) צבר кактусъ, Kaktus

חשוב מחשבות להרע; *רוג דגים; היה חרב ושמם. הִצָּדֵה, נטה לנפל; הֶחרב. הִצְדִּיה*, העקר ממקום.

צְדָה, ר׳ צידה.

צִדּוּק* (־הַדִּין), ז, נתינת צדק לאל השופט, הכר כי צדק האל במשפטו; ⁰תפלה שאומר האבל באבלותו להצדיק דין ה׳.

צְדוֹקִי*, ז, (נ׳ צְדוֹקִית*), אחד מבני כתת הצדוקים.

צְדוֹקִים*, ז״ר, שם כת ידועה באחרית ימי הבית השני שהתנגדו לפרושים ולתורה שבעל פה.

צָדֵי*, נ, שם האות השמונה עשרה בא״ב העברית—צ.

צְדִיָּה, נ, מזמה רעה, כַּוָּנָה רעה; רעה מְכֻוֶּנֶת.

— בִּצְדִיָּה, בכַוָּנה מראש להרע, בזדון.

צַדִּיק, ת, (נ, צַדֶּקֶת*), ישר ונאמן רוח, נשמר מעשות רע, הולך תמים; חסיד; שומר חקי הדת; וזכאי בדין; מי שהצדק אתו; אמתי; *כנוי לאלהים; ⁰רבם של החסידים; שם האות התשע עשרה —צ.

— מִשְׁפָּטִים צַדִּיקִים, משפטים המביעים את רעיון הצדק והישר.

— צַדִּיקוֹ שֶׁל עוֹלָם*, כנוי לה׳.

צֶדַע*, ז, (ר׳ זוגי: צְדָעַיִם*), צְדָעָה*, נ, רַקָּה, צד המצח הקרוב לאזן; חלק השערות שבין האזן והעין.

צֶדֶף⁰, ז, קני השבלולים. בר.

צִדְפִּי⁰, שם בעלי החיים ממשפחות הרכיכות שיש להם קנים קשים.

צִדְפֶּת⁰, נ, כלי חרס (קערות וכיו״ב) מצֻפה קלפה מבריקה.

צדק (צָדַק, יִצְדַּק), פ״ע, היה נקי מפשע ועָוֶל; הלוך בדרך ישרה; היה זכאי וצדיק; דבר אמת; היה הצדק אתו; הוכיח האדם ישרו בפני השופט; *היה ישר ונכון (רעה, מחשבה). הִצָּדֵק, הִטהר, הזכה. צַדֵּק, זַכֵּה, נַקֵּה מעון; חשוב או אמור כי הצדק אתו; *התנהג ברחמים עם־. הַצְדֵּק, הַכּר לזכאי; נַקֵּה מעול ומחטא; הכר כי הוא נכון; השתדל כי יֻכּר לזכאי. הָצְדֵּק*, הֻכּר לזכאי. הִצְטַדֵּק, נקה נפשו והוכיח צדקתו.

— צַדֵּק (או: הַצְדֵּק) עַל עַצְמוֹ אֶת הַדִּין*, קבל את הרעה הבאה עליו מאת ה׳ בידיעה ובהכרה כי באה עליו בצדק.

צֶדֶק, ז, ישר, נכונה; נקיון מעָוֶל; נכונה (במאזנים); זכות, זכאות; אמת; ישע, ישועה; חסד, רחמים; *שם לאחר מכוכבי הלכת[1].

צְדָקָה, נ, ישר, נקיון מעָוֶל, צדק; יֹשֶׁר איש; תֹּם לבב; אמתות; שפיטת משפט אמת וצדק; מעשה טוב, פעֻלת חסד; זכות על פי המעשה הטוב; ישע; ישועה; *נדבה, מַתַּת יד לעני.

צַדְקָן*, ת, (כיהוד לנ׳ צַדְקָנִית*, צִדְקָנִית*), ישר, צדיק, חסיד; נדיב, נותן צדקה.

צַדֶּקֶת*, ר׳ צדיק.

צהב* (צָהַב*, יִצְהַב*), פע״י, הַזהר, הופיע; צַעוק, קרוא בקול; הַכְעס, קנטר, הקנט. הִצְהִיב* הַזהר, הברק, נוצץ; היה בעל מראה מעין מראה הזהב; הצטער; צעוק. הָצְהַב*, הופיע כזהב, הזהר כזהב.

צָהֹב, ת, שמראה זהב לו.

צְהַבְהַב⁰, ת, ששערותיו צְהֻבּוֹת.

צֹהַב*, ז, קבלת גון הזהב; צבע רצהב.

צְהִיבָה* נ, כעס, קצף, חרון אף; צעקת שבר.

צהל (צָהַל, יִצְהַל), פ״ע, נתון קול תרועת שמחה; השמע קול (סוס). צַהֵל*, (־קול), גרום כי הקול יריע תרועה. הַצְהֵל, שַׂמֵּחַ, הרנן; הבריק, האיר.

צָהֳל⁰ ז, ר׳ צהלה.

צָהֳלָה, נ, קול תרועת שמחה; קול צעקת

[1]) צדק, юпитеръ, Jupiter

הסוס.

(צהר) הַצְהֵר, דרוך זיתים להוציא מהם שמן; חרוב מיבש (?); °ת, הבריק, האיר; גלה דעת.

צֹהַר, נ, חלון, מבוא לאור השמש (?); גג מחֻדד בראשו ושופע לשני צדיו.

צָהֳרַיִם, תה״פ, זמן הצות היום, בחצי היום כשהשמש בגֹבה השמים ואורה שופע לצדדים.

צָו, ז, מצוה, פקודה; צואה, טנוף (?).

צוֹאָה, נ, כנוי לרעי האדם היוצא מבני המעים; טנוף.

צַוָּאָה*, נ, פְּקֻדה; הפְּקֻדה שהאיש מצוה לפני מותו איך לחלק ירושתו או איך יתנהגו הנשמעים לו וכיו״ב.

צוֹאִי, ת, מלֻכלך, מטֻנף.

צַוָּאר, (פעם בתנך: צַוָּר), ז, חלק בגוף החי המחבר את הראש אל הגויה, ביחוד החלק של צד הפנים; כנוי מליצי לראש בנין.

— נָפוֹל עַל צַוְּארֵי—, נפול על שני צדי הצואר מימין ומשמאל ונשוק על הכתף כמנהג הערבים בהתראותם עם קרובים וידידים שלא ראום מזמן רב (ילין).

— עָלַי וְעַל צַוָּארִי*, על אחריותי.

צַוְארֹן°, ר׳ צורון.

צוֹבָה*, נ, חצובה, מכון בעל שלש רגלים מְשֻׁלָּשׁ.

צוֹבֵעַ, ר׳ צַבָּע.

— צוֹבְעִים*, ז״ר, חמרי צביעה (צמחים וכיו״ב).

צוד (צָד, יָצוּד), פ״י, רדוף אחרי החי לתפשו; לקוח לב; דוג. הִצוֹד* התפש במצדה (רגים). צוֹדֵד, לקוח לב במרמה. הִצְטַיֵּד, רדוף ותפוש את החי; לכוד בפח; פַּתֵּה, הכין צדה לדרך.

צוֹדֵק°, ת, מי שהצדק אתו; אמת.

(צוה) צַוֵּה, פ״י, (עם אֶת־, ולפעמים עם לְ־, אֶל־, עַל־), גזור על איש לעשות או לחדל מעשות; פקוד על־; יעוד, קבוע דבר; הפקד על־; הגד לפני המות איך לעשות אחרי מותו בהונו או איך להתנהג וכיו״ב; הכין, הזמן; הפקד לפקיד; (־אֶת־ עַל־), פקוד על־, להיטיב או להשגיח על־. צֻוֵּה, הוטל על איש לעשות דבר. הִצְטַוֵּה*, צֻוּה, היה מצֻוה, קבל פְּקֻדה וצו.

צִוּוּי, ז, מצוה, פְּקֻדה; פעֻלת המצוה והמפקד; °(בדקדוק) המלים המורות בנטית הפעל על הצווי לעשות דבר.

צוח (צָוַח, יִצְוַח), פ״ע, צעק משמחה או מיגון, השמע קול. צַוֵּחַ*, צעוק, הַשמע קול; גרוד פצע או מכה, מחוץ. הַצְוֵחַ*, גרום כי אחר יצעק, ירים קול.

צְוָחָה, נ, זעקה, צעקה, קול צעקת שבר.

צוּלָה, נ, תהום, מעמקי מים, עמקי מים.

צוֹלֵעַ, ת, חגר, פסח.

צום (צָם, יָצוּם), פ״ע, התענה, מנוע את עצמו ממאכל וממשתה, היה עטוף ברעב.

צוֹם, ז (ר׳ צומות), תענית, העברת זמן ידוע בלי אכל ושתיה; אספת עם.

צוֹמֵחַ°, ז, סוג הנמצאים בטבע המיֻחדים בכח הצמיחה (כנגד: החי והדומם); ר׳ צֶמַח.

צוֹמֵם*, ר׳ צמם.

צוֹמֵעַ*, ר׳ צמע.

צוֹמֶת, ר׳ צמת.

צוֹנָם*, ז, חלמיש; קיר סלע.

צוֹנֵן*, ת, קר; מים קרים.

צוֹעֶה*, נ. יציע, יצע.

צוֹעֵן*, ז, נע ונד, מי שאין לו מולדת ומקום קבוע.

צוֹעֲנִים*, ז, אלה מבני השבט השחרחר הסובב ונודד תמיד בכל הארצות ועוסק עפ״י רב בחרשת ברזל.

צוֹעֵר, ז, קטן, דל; *נער משרת.

צוף (צָף, יָצוּף), פ״ע, הִשְׁפַּךְ, זוב; זרום ושטוף; *שחה על פני מים; עלה ושהה על- (נוזל על נוזל אחר); עלה והיה על גב- (מוצק על מוצק). הֵצִיף, שפוך בשטף; הַשחה על פני מים; עלה ושהה על פני מים.

צוּף, ז, חלת הדבש בכורת; קנה הדבש, חצב.

צוֹפֶה, ז, משקיף, רואה; נביא, הוזה; עומד במקום גבוה לראות מה שמתרחש מרחוק (במחנה אויב וכיו״ב).

(צוץ*) צַיֵּץ*, צפצף, צַיֵּץ.

צוֹצָף*, ז, מין תור (יונה) קטן.

צוֹצְרָה*, נ, מצודה.

צוק (צָק, יָצוּק), פ״י, הַזֵּל, הגר; שפוך, יצוק. הֵצִיק, לחץ, העק, הצר. הוּצוֹק, הלחץ, היה במועקה, בצרה.

צוּק*, ז, ראש הר גבוה; ראש סלע שנון.

צוֹק, ז, צוּקָה, נ, לחץ, צרה, עקה, מועקה.

צור (צָר, יָצוּר), פ״י, הקף מסביב; קישור, אגוד; כרוך וקשור; עשה צרור; הקף וסבב עיר ללכדה; שנוא, איוב; יצור; צַיֵּר צוּרה, תאר צורה. הֻצוֹר, היה מֻקף וסגור במצור.

הָצֵר, ר׳ צרר.

צוּר, ז, סלע חזק, שן סלע; הר גדול; מבצר; אבן קשה, חלמיש; כנוי לאלהים; כנוי מליצי לאב הראשון אשר ממנו חֻצבה האֻמה.

צַוָּר, ר׳ צַוָּאר.

צוֹרֵב*, צוֹרְבָא*, ת, איש מלֻמד וחריף (תאר לחכם צעיר).

צוּרָה, נ, תבנית דבר ומראהו, דמות; *יצור נוצר; המובן הפשוט של דבר; מראה, תמונה; אליל; ⁰רעיון.

— אָדָם שֶׁל צוּרָה*, איש נכבד.

- תַּרְגֵּם דָּבָר כְּצוּרָתוֹ*, תרגם דבר עפ״י צורתו החיצונה מלה במלה, מבלי שים לב אל הכונה הפנימית.

צַוָּרוֹן (או צַוְרוֹן), ז, עדי על הצואר; חלק הכתנת או הבגד המקיף את הצואר.

צוֹרֶף, ר׳ צרף.

צוֹרֵף, ז, אמן עושה בכסף ובזהב; עוסק בהתכת מתכות לעשות מהן כלים.

(צות) צַיֵּת*, הקשב ל־; עשה מה שמצוים. הָצִית, הדלק, שרוף*; צַיֵּת, הקשב. צוֹתֵת*, העבר קול, השמע, הודיע.

צְוָתָא*, נ, חברה, קהל אנשים; (מִכְתַּב־), מכתב מליצה, מכתב מדבר טוב על־.

צַח*, ז, זהר, יפעה.

צַח, ת, זך, מבהיק, בהיר; לבן מאד; חם, לוהט; (דִּבּוּר־), דבור ברור, לא לשון עלגים.

צִחֶה, ת, יבש, חרב.

צַחוּן⁰, ת, מבאיש, מסריח.

צְחוֹק, ז, מהתלה, התול; קול צהלה היוצא מהפה, ואותות הפנים מראים באותו זמן על שמחה; *משחק שעוסקים בו לבלוי הזמן (קלפים וכיו״ב).

צָחוֹר, ת, לבן מאד, בהיר.

צַחוּת⁰, נ, דבור מליצי; טהר הסגנון.

צַחוּת (הַדִּבֵּר־), דבר ברור לא בשפת עלגים.

צחח (צַח, יִצַח), פ״ע, היה בהיר וזך.

צְחִי*, צִחְיוֹן⁰, ז, חרב, יבש, צחיח.

צְחִיחַ, ז, חֹרב מחם השמש; יבש, חרבון; מקום שאין בו מים.

צְחִיחָה, נ, מקום ציה יבש וחרב משרב.

צַחַן⁰, ז, באשה, ריח רע; כנוי מליצי לעָוֹן.

צַחֲנָה, נ, ריח רע, באשה; *מאכל עשוי מדגים קטנים כבושים; ⁰חטא, עון, פשע.

צַחֶפֶת⁰, נ, מקום מֻיחד כבמה עשוי לעמד עליו, מקום מורם ישר לעמידה (נמצאת בכתבת כנענית עתיקה).

צַחְצוּחַ*, ז, זהר, ברק; קול קשקוש חרב; טפה נוטפת מאיזה גוש.

צַחְצוּחִית*, נ, מזל; מפה.
צַחְצֵחַ*, פ״י, מרוק, נקה, טהר (כלי נשק וכדומה); שטוף במים לנקוי; היה בהיר; דבר צחות, דבר דברים ברורים.
צַחְצָחוֹת, נ, בהירות הרוח והנפש; שמחה ועגג; מקום יביש וחרבון.
צחק (צָחַק, יִצְחַק), פ״ע, (עם לְ־), צהול בשמחה; צהול והתל ב־. צַחֵק, השתעשע במהתלות, התל ב־; עשה דברים מעוררי שחוק; עשה דברים לתענוג.
צְחֹק, ר׳ צחוק.
צַחְקָן*, ז, איש מצחק תמיד, מרבה לצחק.
צָחַר, ת, בהיר, מבהיק, לבן.
צִי, ז, (ר׳ צִים, צִיִּים), ספינה, אניה; אסף אניות רבות; ר׳ ציי.
צִיב*, ז, אחד מחוטי הצמח הדקים, ליף, סיב.
צִיבִים*, ז״ר, חתיכות ארכות דקות וקטנות של צמחי בשם ששמים במים רותחים כדי להכשירם למשתה.
צַיִד, ז, (ס׳ צֵיד־), תפישת חיה או עוף; החיה או העוף התפושים; מזון, טרף, אכל; המזון הלקוח לדרך.
צַיָּד, ז, איש שאומנתו לצוד ציד; דיג.
צֵידָה, צֵדָה, נ, פעֻלת הצד; חיה ועוף תפושים; מזון, אכל, טרף; המזון הלקוח לדרך.
צֵידָנִי*, ת, רמאי הצד נפשות בערמתו.
צִיָּה, נ, (ר׳ צִיּוֹת), חרב, הרבון, ארץ שממה חרבה ויבשה שאין בה מים.
צָיוֹן, ז, ארץ חרבה בלי מים, ערבה.
צִיּוֹן, ש״פ, מצודת היבוסי שלכד דוד מלך ישראל ויקרא לה בשם עיר דוד; ירושלים וכל ממלכת יהודה (בדבור המליצי); כנוי לכל א״ץ ישראל (בזמן האחרון).
צִיּוּן, ז, מצבה על קבר; סמן למקום קבר; עמוד נצב לאות להולכי דרכים וכיו״ב; *סִמָן; פעֻלת המצַיֵּן.
— צִיּוּנֵי הַמִּקְרָאº, הודעה על איזה פסוק באיזה ספר ופרק הוא נמצא בתנ״ך.
צִיּוֹנִיº, ז, אוהב ציון, חובב ציון, הנוטה אחרי הציוניות.
צִיּוֹנִיּוּתº, נ, שטת הציונים השואפים להושיב יהודים בארץ ישראל, לכונן לעם ישראל מקלט בטוח בארץ ישראל.
צִיּוּר*, ז, תמונה, מראה; º שעור והשכלת דבר בשכל; תאור, פרשה, מערכת חזיון; ספור קטן מן החיים.
צִיִּי, ת, (ר׳ צִיִּים), שוכן ציה וערבה; חית מדבר וערבה; חיה מדברית; נוסע בים, יורד הים.
צַיְלָן*, ה, מרבה להתפלל, מתפלל תמיד.
צַיְמָן*, ת, מרבה לצום, מתענה וצם תמיד.
צַיֵּן*, פ״י, שים אות וסמן, סַמֵּן; שים ציון על קבר. הִצַּיֵּן*, הִצְטַיֵּן*, היה נבדל ונסמן ונפלה לטובה מאחרים.
צִינָה*, נ, ר׳ צנה.
צִינוֹק, ז, על שעל צואר האסור; בית האסורים; *אגֻדת ירק מהֻדקה.
צִינִית*, ר׳ צינה.
צִיף*, ז, צִיפָּה*, נ, אניץ או פקעת צמר מנפץ או טווי.
ציץ (צָץ, יָצִיץ), פ״ע, פתח (הפרח), הבקיע הפרח מן הכוס. צַיֵּץ*, השמע קול כצפור או כאפרוח; שים ציצית בבגד. צִיּוּץ*, הושם בתוכו ציצית (בגד). הֵצִיץ, הבט, השקף (במקום צר); *העמק להתבונן בדבר.
צִיצָה, נ, פרח, ציץ; קוצת שער שעל המצח; *ציצית.
צִיצִית, נ, ר׳ (צִיצִיּוֹת*), גדיל, קוֻצת חוטים קשורים יחד בכנף הבגד; הגדילים שצריך לשים עפ״י התורה בארבע כנפות הבגד; קוֻצת שער שעל המצח; דבר שמציצים

ומכבישים בו.

צִיקִים, (צִיקֵי קְדֵרָה*), ז״ר, מאכל העשוי בחתיכות בשר קצוצות ותבלין ויין.

צַיְקָן*, ת, כֵּלַי, רע עין.

צַיְקָנוּת*, נ, צרות עין, טבע הכלי.

צִיר, ז, יתד ביזל שבדלת למעלה או למטה והדלת סובבת עליה; תמונה, צורה; (בדבור המליצי): שליח, מלאך; *קוטב; מיץ בשר או דגים או פֵּרות; מוהל היוצא מדברים כבושים ומלוחים.

— **הַצִּיר הַצְּפוֹנִי⁰, הַצִּיר הַדְּרוֹמִי⁰**, קטב הארמה שבקצוי הצפון או הדרום.

— **צִירִים**, ז״ר, מכאוב; חבלי לדה; צעקת היולדת.

צַיֵּר*, פ״י, תאר; משוח בצבעים; עשה צורה; ⁰תאר באֹמר ודברים; דמה לנפשו בשכלו איזו תמונה או איזה ענין. **צִיּוּר⁰**, הִדָּמָה בשכל. **הִצְטַיֵּר**, התחפש כציר שלוח; השתנה, התחפש; הוּצר צורה בשכל.

— **לֹא יְצֻיָּר⁰**, אי אפשר לצַיר בשכל.

צַיָּר*, ז, אמן עושה צורות בצבעים; עושה ציורים; אורג צורות; פסל.

צֵירֶה⁰, ז, שם תנועה ידועה בדקדוק (ֵ).

צִירָן*, ת, מי שעיניו זולפות תמיד.

צַיֵּת*, ר׳ צות.

צַיְּתָן*, ת, מי שדרכו לצַיֵּת, לשמוע ולהקשיב.

צֵל, ז, (כ׳ צִלִּי או צִלְלִי, ר׳ צְלָלִים, צִלְלֵי־), תמונת דבר שאינו שקוף ומואר באור קרני השמש; הכהות שאחורי דבר הנצב באור; מקום שקרני השמש אינם מגיעים אליו; מחסה, מסתור; כנוי מליצי לדבר חולף ועובר מהר ולדבר חלש ורפה.

צלב* (צָלַב, יִצְלֹב*), פ״י, תלה, הוקיע; עשות צלב. **הִצָּלֵב***, **הִצְטַלֵּב***, התלה, הוקע; עשות תבנית צלב.

צְלָב*, **צְלָב⁰**, ז, שתי וערב; עץ תליה בצורת שתי וערב; חתיכת עץ או עדי מתכת עשוי שתי וערב שנושאים אותו הנוצרים עליהם.

— **נוֹסְעֵי הַצְּלָב⁰**, **נוֹשְׂאֵי הַצְּלָב⁰**, **צַלְבָנִים**, תועים, האבירים הנוצרים שנסעו בימי הבינים לארץ ישראל להוציא את קבר משיחם מידי המשלמים.

צְלֹבָה*, ר׳ צלופח.

צַלְבָן⁰, ז, נוסע במסע הצלב.

צַלְבָנוּת⁰, נ, מסע הצלב.

צלה (צָלָה, יִצְלֶה), פ״י, שים דבר מאכל (ביחוד בשר) על אש להכשירו לאכילה.

הִצָּלֵה*, הושם על אש לצליה.

צְלָה*, נ, צל.

צְלוֹב*, ז, תליה; עץ התליה.

צָלוּב*, ת, תלוי על עץ.

צְלוֹחִית, נ, בקבוק, צנצנת.

צָלוּל*, ת, בהיר, זך, צח.

— **צָלוּל מִן־***, נִנְקה מאיזה דבר.

צְלוֹפָח*, ז, מין דג ארך ודק קרוב במראהו לנחש [1].

צלופח

צְלוֹתָא*, נ, תפלה, תחנה.

צלח (צָלַח, יִצְלַח), פעו״י, בקוע ועבור; כבוש דרך לעבר; פרוץ ב־; השכל, מצוא חפצו; הגיע לתכלית, עלה ביד איש לעשות דבר; היה מֻכשר וראוי. **הִצְלִיחַ**, מצוא חפצו, השכיל; עלה יפה; הביא אל מחוז

---

[1] צלופח угорь, Aal, anguille, bilge-ways.

הפצו; גרום כי יעלה ביד איש לעשות מבוקשו; (־דֶּרֶךְ), כבוש דרך לעבור, להשיג חפצו.

— צָלוֹחַ (רוּחַ) עַל אִישׁ, חול רוח ידועה על איש (גבורה וכיו״ב).

צַלַּחַת, נ, סיר, דוד; קערית, קערה שטוחה; * כאב בצד אחד של הראש.

צְלִי, צָלִי, צְלִי אֵשׁ, ז, בשר צלוי, בשר נתון על אש להכשירו לאכילה.

— צְלִי קֶדֶר*, צְלִי קְדֵרָה*, בשר שמבשלים אותו בקדרה בלי תוספת מים למרק.

— צְלִי שְׁפוּד*, חתיכות בשר תחובות בשפוד על האש.

צְלִיבָה*, נ, תליה על צלב, פעלת הצולב; עץ התליה.

צְלִיָּה*, נ, פעֻלת הצולה בשר באש.

צָלִיל, ז, עֻגה, חררה; קול רעש, צלצול.

צְלִילָה*, נ, קול צלצול.

צַלְיָן*, ת, צַיְלָן, מרבה להתפלל, מתפלל תמיד.

צלל (צָלַל, יָצֹל), פעו״י, נתון צל; צלצל, השמע קול; שקוע וירוד למטה; חרוד, רעוד; היה (נוזל) צח וזך; עשה (נוזל) לברור יצח וזך בהורדת השמרים והעפרורית שבו למטה. הִצּוֹל, צלצל, השמיע קול. הִצְלִל*, היה ברור וזך. הָצֵל, כסה בצל; צלצל, רעוד. הַצְנִילᵒ, השקיע, טַבַּע. הִצְטַלֵּל*, ירוד ושקוע.

צֶלֶם, ז, (כ׳ צַלְמִי, ר׳ צְלָמִים, צַלְמֵי־), תבנית דבר, דמות; אליל; חשך (תהלים ל״ט, ז); ᵒשתי וערב, צלב (בפי ההמון בשפה הזרגונית).

צַלָּםᵒ, ז, עושה תמונות אור.

(צלםᵒ), צַלֵּםᵒ, פ״י, עשה תמונות אור. הִצְטַלֵּםᵒ, עשה את תמונתו בתמונת אור.

צַלְמוֹן, ז, חשך; ᵒ תמונת מקום יפה, תמונת ככר יפה; תמונה שחורה לגברי הרומה לצל העצם.

צַלְמוֹנִית*, נ, יחירות.

צַלְמָוֶת (צַלְמוּת), נ, חשכה, אפלה גדולה; גיהנום.

צַלְמָןᵒ, ז, תמונה עשויה בעזרת קוי האור והצל.

צַלְמָנִיָּהᵒ, נ, בית שעושים בו תמונות אור; מכונת תמונות האור.

צלע (צָלַע, יִצְלַע), פ״ע, היה פסח, היה נטה בהלוכו בצד אחד למטה ולמעלה.

צֶלַע, ז, (כ׳ צַלְעִי), שבר, כשלון, מפלה, מעידת הרגל; כנוי מליצי לאשה שלֻקחה מצלע הא־ם (איוב י״ז י״ב, ילין).

צֵלָע, נ, (ס׳ צֶלַע, ר׳ צְלָעוֹת), אחת מעצמות בית החזה, העצמות היוצאות מחוט השדרה ופונים לפנים; צד, עבר; חדר קטן צדדי; בד עץ, מוט עץ; אחת משתי דלתות הפתח ᵒ(בהנדסה), אחד צדי הגוף.

צַלְעָה*, נ, צלע; כנוי לאשה.

צַלְעִיתᵒ, נ, צלע בשר מטֻגנת.

(צלף*) הַצְלֵף*, הלקה, הכה ברצועה או בשוט.

צְלָף*, נצפה, מין צמח שלעליו תבנית לב ואת ציציו יכבשו בחמץ וישתמשו בם לפרפראות לאכילה.

צְלֻפְחָד*, ר׳ צלופחה.

צִלְצוּל, ז, שאון פעמונים; קול הנשמע מנגיעה באיזה גוף; קול צליל; מין כלי זמר; חגורה מעשה רשת מתחת לשדים; סרט לתחבשת.

צִלְצָל, ז, צל, צללים; כידון שטעצים הדיגים בראש הדגים הגדולים צִלְצָל לדוגם; * כלי זמר שמקישים בו להשמיע קול גדול[1].

---

[1]) צלצל цымбалы, Cymbel,

צְלָצַל, ז, מין ארבה משמיע קול צלצול; * צרצור; מכסה מֵצל.

צִלְצֵל*, פ״י, השמע קול שאון פעמון או נחשתים וכדומה; השמע קול צלצול.

צֶלְצְלִים, ז״ר, מין כלי זמר המשמיע קול צלצול; שני טסים גדולים שמחזיקים בשתי הידים ומקישים באחד על השני, או שתי התיכות מתכת קטנות הנתונות על שתי אצבעות ומקישים זו בזו.

צלק* (צָלַק*, יִצְלַק*), פ״י, בקוע, פלוח.

צַלֶקֶת*, נ, רשם שרטת בעור שנשארה ממחץ מכה וכדומה.

צמא (צָמֵא, יִצְמָא), פ״ע, (־לְ־), התאוה לשתות, הרגש צרך בשתיה; שאוף, התאוה לְ־. הַצְמֵא*, החסיר מים מ־; גרום לצָמָא.

צָמֵא, ת, מתאוה לשתיה; משתוקק לדבר.

צָמָא, ז, צִמְאָה, צָמְאָה, נ, תשוקה לשתיה; תשוקה ושאיפה לְ־.

צִמָּאוֹן, ז, מקום חסר מים.

צָמֹג°, ת, מְדַבֵּק, הנמשך ומתדבק.

צמד (צָמַד*, יִצְמֹד*), פ״י, דַבֵּק, חבר; דחוק, כבוש. הִצָּמֵד, הִדָּבֵק, הִקָּשֵׁר, הִמָּשֵׁךְ אחרי־. צָמוּד, היה דבוק וקשור היטב. הַצְמֵד, חַבֵּר, דַבֵּק, קשור.

צֶמֶד, ז, זוג; שתי בהמות רתומות יחד לעבודה; שעור עבודת זוג בהמות ביום; מ״ת אדמה; *על הבָּקר.

צִמְדָּה°, נ, שירת שנים יחד; זמרת שנים יחד.

צמה

צַמָּה, נ, מקלעת שער; צעיף.

צָמוּד*, ת, קשור, דָבוּק.

צִמּוּחַ*, ז, פעלת הצומח (צֶמַח, שֵׂער וכיו״ב).

צָמוּק*, ת, יָבֵשׁ, מְכֻוָּץ.

צִמּוּק, ז, (בתנ״ך נמצא רק ברבים: צִמּוּקִים), ענב יבש; *התכוצות והתקמטות;

צמח (צָמַח, יִצְמַח), פ״ע, פרח, גדול; יצוא מן־ (צֶמַח, שֵׂער, שן וכיו״ב); הִגָּלוֹת מן־; התהוה, התחדש (פעלה); *זרוח, האיר. הִצָּמֵחַ*, צמוח, יצוא מהאדמה; התחדש דבר. צַמֵּחַ, צמוח שנית (שער). הַצְמֵחַ, הַפרה, הוליד זרע (האדמה); גרום לצמֹחַ; (במליצה) חדש (דבר מְפֻשָּׁט).

צֶמַח, ז, (כ׳ צִמְחִי), דבר הצומח וגדל מן האדמה; כנוי מליצי למשיח; *דשא, עשב; אבעבועה מלאה מֻגלה; יבלת.

צִמֵּחַ*, ת, מי שאין לו אזנים או שאזניו קטנות מאד.

צִמְחוֹן*, ז, נִצה, ציץ הצמח.

צִמְחוֹנִי°, ת, האוכל רק ממערכת הצומח ולא ממערכת החי.

צִמְחָי°, צומח חי הנמצא בים.[1]

צָמִיד, ז, אצעדה לעדי הזרוע; מכסה כלי מהֻדק; * ת, מְחֻבּר, קשור ודבוק.

צְמִיחַ° ז, עֻבּר, ראשית הזרע, ראשית מולדת החי והצומח.

צְמִיחָה*, נ, פעֻלת ומצב הצומח.

צַמִּים, ז״ר, מַלְכֹּדֶת, פח (?); טבעות ברשת המתהדקות כשמושכים את החוט העובר בהן (איוב י״ח, ט׳, ילין).

צְמִירָה*, נ, אבן הנמצאת בהשתן ועוצרת בעדו.

צָמִית*, ת, נמכר לצמיתות.

צְמִיתוּת, נ׳ אחרית הימים; החלט.

— לִצְמִיתוּת*, תה״פ, להלוטין, באפן מחלט שלא יכולים לחזר בם.

צִמֵּם*, ת, מי שאזניו עבות וספוגיות.

צִמֵּעַ*, ת, מי שאין לו אזנים או שאזניו קטנות.

צִמְצוּם*, ז, דַיקנות, מצב דבר שהוא מְדֻיק ונכון; הסכון, טבע הקמצן.

[1]) צמחי зоофитъ, Zoophit

— בְּצִמְצוּם*, תה״פ, בריקנות, מְדִיק; לא פחות ולא יותר; בקמצנות, בלי מותרות.

צִמְצֵם*, פ״ע, דִּיֵּק; היה דיקן; עשה ממש בדיוק כמו שצריך ולא יותר; רחוק, כבוש; קמץ, היה קמצן; כסה הפנים, התעטף. הִצְטַמְצֵם⁰, רחוק וכבוש עצמו; היה מגבל.

צמק (צָמַק, יִצְמַק), פ״ע, יבוש; התיבש והתכַוץ, הִקמט. צִמֵּק*, יִבֵּשׁ, כִוֵץ. הִצְטַמֵּק*, התיבש, התכַוץ.

— בֵּיצִים מְצֻמָּקוֹת*, ביצים שבשלון זמן רב על האש עד שיבשו והתכַוצו החלבון והחלמון.

צִמֶּק*, ז, פֵרות מְיֻבשים ומְצֻמקים (תאנים ותמרים).

צֶמֶר, ז, (כ׳ צַמְרִי), שער כבשים רך; בגד צמר; * שער בעלי חיים (בבוא שם החיה אחרי המלה „צמר״); מחלת האבן העוצרת את השתן.

— צֶמֶר גֶּפֶן*, ז, כת״ה, מין צמח בארצות החמות שפריו מלא סיבי צמר רכים.

צַמָּר*, כ, מוכר צמר; עוסק בעבור צמר.

צַמְרִיוֹן⁰, ז, שם פרח הפונה תמיד לצד השמש1).

צְמַרְמַר*, ת, מתחלחל, רועד.

צְמַרְמֹרֶת*, נ, חלחלה, רטט (במחלת קדחת).

צַמֶּרֶת, נ, ראש העץ (?); נוף האילן, כפת ענפי העץ; עלים שרמות מחטים להם.

צמת (צָמַת, יִצְמֹת), פעוּי, רחוק, לחוץ, נתון במצוק; התכוץ, הצטמצם; התחבר; כַּוֵּץ (ע״י נוזל מכַוץ כמו המץ וכיו״ב); החלט דבר כי הוא שיך לפלוני. הִצְמִית, הלחיץ, הרחק; התכַוץ; הִכרית; *הִמכר לצמיתות. צֻמַּת, לחוץ, נתון במצוק; *קִמֵּץ, חשוך; עשה צַמה, קלוע השער. צְמוּת*, חִבור, הִלָּוה. הַצְמָת, גרש, הרף, הרחק;

¹) צמריון гелiотропъ, Heliotrope,

כַּלֵּה, הַכרית.

צֹמֶת*, נ, מקום חבור ואגור דברים שונים (גידים וכיו״ב).

צֵן, ז׳ (ר׳ צִנִּים), חוח, קוץ.

צַנָּא*, ז, (ארמית), סל, טֶנֶא.

— צַנָּא דְמָלֵי סִפְרֵי*, סל מלא ספרים, כנוי לאיש בקי בהלכות.

צִנָּה, נ, מין מגן גדול המכַסה את כל הגוף; סל, טנא; סירה כתבנית סל; חכה של דַיגים; מין עץ קשה; קֹר, קָרה; מחלה הבאה מקרה.

צֹנֶה, ר׳ צאן,

צְנוֹבָר*, ז, פרי עצי המחט שרמות אצטונה לו.

צָנוּם, ת, יבש; כחוש, רזה.

צְנוֹן*, ז, מין ירק שטעם שרשו הנאכל חריף 1).

צָנוּעַ*, ת, עָנו, לא גאה; שומר מצוה; ישר דרך; פרוש בעניני אשות, רחוק מזמה.

צִנּוֹר, ז, (ר, צִנּוֹרִים, צִנּוֹרוֹת), סילון, תעלת מים, קנה נבוב שדרך בו נוזלים מים; זרם נחל שוטף, אשד מים; *קלוח הרוק מהפה; החֹר במפתן שבו קבוע ציר הדלת; מקום הרם באשה.

צִנּוֹרָה*, נ, מעין מחט ובקצה כשן בולטת לצנר ולעשות בה מעשה רשת; אנקול ברזל המתעקם בראשו לתפש בו דבר ולאחזו; כעין מזלג גדול לגרף בו את הגחלים.

צנח (צָנַח, יִצְנַח), פ״ע, שמוט ונפול ממקומו, נטה מטה והחלק; הֻנַע, התחב.

צְנִים*, ז״ר מים קרים.

צְנִימִים*, ז״ר, מאפה תנור קשים מאד האפוים פעמים.

צְנִין, ז, (ר׳ צְנִינִים), קוץ דוקר ומכאיב.

צְנִינִים*, ז״ר, צנים, מים קרים.

¹) צנון рѣдька, Rettig, radis, radist

צְנִיעוּת*, נ, תם דרך, ישר; הסתרה; נקיות; פרישות, טהרת המדות בעניני אִשות, נקיון מזמה (הפך: פריצות); שמירת סוד.

צָנִיף, ז, סודר דק שכורכים פעמים אחדות על הראש או על כסוי הראש והוא כלבוש כבוד לגדולים.

צְנִיפָה, נ, ר' צָנִיף;* צעקת העוף.

צְנִית*, נ, מין מחלת הרגלים, פַּדַגְרָה, מחלת פרקי הרגלים; בליטה מתיבשת וקשה בכף הרגל; תמר קשה.

צנן* (צָנַן*, יַצַּן*), פ"ע, היה קר, הרול להיות חם. הִצּוֹן*, השאר במצב קרירות; התקרר. צַנֵּן*, קרר, הקר, הפג החם. הָצֵן*, קרר, הקר. הוּצַן*, התקרר, היה קר. הִצְטַנֵּן*, התקרר, הרול מהיות חַם; חלה מהתקררות.

(צנע) הַצְנֵעַ, התנהג בענוה ושפל רוח; עשה מעשה טוב לא בפרסום; * הַטמן, הַסתר.

(צנעה) בְּצִנְעָה*, תה"פ, בסתר, בסוד, בלחש (הפך: בפרהסיא).

צנף (צָנַף, יִצְנֹף), פ"י, עַטוף סביב, כרוך פעמים אחדות; *צהול (סוס).

צְנֵפָה, נ, גליל חוטים, פקעת.

צִנְצֶנֶת, נ, צלוחית(?), סל, טנא(?).

צנר 0 (צָנַר0, יִצְנֹר0), פ"י, עשה מעשה רשת; רתק.

צַנְתָּר, ז, (ר' צַנְתָּרוֹת), צנור; מוצקת להריק מִמנה נוזלים.

— צַנְתְּרָא דְדַהֲבָא*, צנתר זהב, כנוי לאיש חשוב ונכבד.

צ"ע, ר"ת, צריך עיון.

צעב"ח, ר"ת, צער בעלי חיים.

צעד, (צָעַד, יִצְעַד), פ"ע, דרוך, פסוע בנחת; העמד רגל ללכת; פסוע בכח גדול; עלה. צַעֵד*, צעור; טפס ועלה. הַצְעֵד, הַדרך, הַעבר, גרום לצעוד.

צַעַד, ז, מדרך כף רגל, פסיעה, העמדת רגל ללכת; כנוי מליצי לדרך החיים.

— הָצֵר צַעַד, הלוך בפחד.

— הַרְחֵב צַעַד, הלוך בלי פחד, בבטחה.

צְעָדָה, נ, צעד, מדרך כף רגל; אצעדה, שרשרת לעדי רגלי הנשים; אִושה, רעש קל.

צעה (צָעָה, יִצְעֶה), פעו"י, הלוך וצעוד בצואר, נטוי הצדה בגאוה; הִפלט(?); שכוב, השתרע; היה כפוף; הטה כלי להריקו; הָרק כלי.

צַעֵה, הטה כלי להריקו עד תמו; סכסך ונרגד.

צְעִידָה*, נ, פעלת הצועד והדורך, הליכה, פסיעה; צער;

צָעִיף, ז, מעטפה, כסוי הפנים לנשים.

צָעִיר, ת, רך בשנים, קטן בשנותיו; הַקָּטן מ־; קטן בערכו, נקלה; *מְצֹעָר, מציק.

צְעִירָה, נ, מעמד הצעיר בשנותיו, מעוט שנים; ת, רכה בשנים; הקטנה מ־.

צען (צָעַן, יִצְעַן), פ"ע, נסוע, עבור ממקום למקום, הַעתק מקומו.

צְעַן*, ר' צוען.

צַעֲצוּעַ, ז, תבנית ילד קטן; בֻּבָּה; 0כלי (ביחוד לילד קטן) לצחק ולהשתעשע בו.

צעק (צָעַק, יִצְעַק), פ"ע, נתון קול וקרוא לעזרה; השמע קול גדול ממצוקת נפש; התאונן, התלונן; *התפלל. הִצָּעֵק, התאסף לקול קורא; *הִדרש למשפט על ידי תלונת אחר. צַעֵק, הרם קול צעקה מצער ויגון. הַצְעֵק, אסוף והַקהל אנשים רבים בקול קריאה.

צְעָקָה, נ, (ס' צַעֲקַת־, ר' צְעָקוֹת), קול הבא מִצער; קול תלונה; תלונה, התאוננות; קריאה לעזרה; *תפלה.

צער (צָעַר, יִצְעַר), פ"י, קטון, מעוט, היה קטן וקל. צַעֵר*, גרום כאב ויסורים; גרום כאב נפשי; הָמר, מרר חיים, הַעצב. הִצָּעֵר*, הַקטן, הַמעט. הִצְטַעֵר*, ראוג, העצב לדבר; סבול כאב ויסורים.

צֹעַר, ת, ר׳ צוער.

צַעַר*, ז, כאב, יסורים; דחק; דאגה, כאב נפשי; מכאב לב ורוח; כסף ענושים בשביל צער.

— **צַעַר בַּעֲלֵי חַיִּים***, ענוי בעל חי ע״י הכאה וכיו״ב.

— **חֶבְרַת צַעַר בַּעֲלֵי חַיִּים**⁰, חברה המשתדלת להמעיט את ענויי בעלי החיים.

צֹף*, ז, קלפת הגלעין של התמר; בשר הפרות.

צפד (**צָפַד, יִצְפַּד**), פ״ע, התכוץ, הצטמק; חבר ואחד; צָמוּת ע״י נוזל מכוץ (חומץ וכיו״ב). **צֶפֶד***, סמור מקר וכאב.

צִפְדִּין*, ז, מכה טריה, מכה מוציאה לח; מחלת בשר השנים שהדם נוזל ממנו.

צפה (**צָפָה, יִצְפֶּה**), פ״י, כסה; הבט, השקף; התבונן; ארוב; השגח על־; חזה, נבא; ראה מראש. **צִפָּה**, כסה, שטוח על־; רקוע בהדק טסי מתכת או לוחות עץ על השטח החיצוני של כלי או בנין לכסותו ליפוי או להזוק; שים עין, הבט, השקף; יחל, קוה, חכה, שים מבטחו ב־. **צֻפָּה**, כֻסה, כֻּסה על ידי צפוי.

. ָ ה*, נ, תכריך הכר; לוח דק לצפות בו איזה כלי וכדומה.

צֹפָה, ר׳ צופה.

צָפָה, נ, שטף מים רבים שיכולים לשחות בהם.

צָפוּי, ת, עתיד ל־; *נראה מראש, נראה.

צִפּוּי, ז, פעלת המצפה; רקוע מכסה פני דבר.

צָפוֹן, ז, הצד השמאלי מארבע כנפות הארץ בפנות האיש מזרחה; רוח הבאה מצפון; ארצות אשור ובבל אשר מהן היו באים לפנים לארץ ישראל מצד צפון.

צָפוּן, ז, אוצר, הון; דבר שמחביאים אותו ליקרתו.

צְפוּנָה*, נ, הטמנה, החבאה.

צְפוֹנִי, ת, של צפון, מצפון; כנוי לארבה הבא מצפון.

צָפוּף*, ת, דחוק ולחוץ אחד לשני, דחוס.

צִפּוֹר, צִפֹּר, נ, (ר׳ צִפֳּרִים), עוף; מין העופות הקטנים; מין עוף קטן מצוי שגונו אפור[1]; *אבעבועה העולה במים ע״י נפיחה בהם בקנה חלול; קרום המח.

— **צִפֹּרֶת כְּרָמִים***, שרץ העוף, מין ארבה.

צִפּוּר*, ז, קלפת הדקל, סיבי הדקל.

צִפֹּרֶן, ר׳ צפרן.

צִפְחָה⁰, נ, מין אבן שחורה המתבקעת על נקלה ללוחות דקים שטוחים[2].

צַפַּחַת, כד; פך שטוח; *צפיחית.

צְפִיָּה, נ, תקוה, תוחלת.

צַפִּיחִית, נ, עגה שטוחה עשויה מעלי בצק דקים מֻנחים אחד על גבי השני וממתקים ביניהם.

צָפִין, ר׳ צפון.

צְפִיעַ, ז, גללי צאת בהמה.

צְפִיעָה, נ, בת קטנה (בלשון זלזול).

צָפִיר, ז, תיש, זכר בעזים.

צְפִירָה, נ, שחר, אור בקר; עטרה, נזר; הזרת הגלגל, תקופה; *שומר ראש אחד הגדולים בלכתו; כריכת אחת מכריכות קליעת קש לסרידה עגלה; שער (עזים) גזוז; קול שריקה, צפצוף; קלפת הדקלים; ⁰חליל קטן של מתכת שמשמיעים בו קול שריקה חזק.

צְפִית, נ, צפוי השלחן, מפה(?); מצפה(?); מנורה(?).

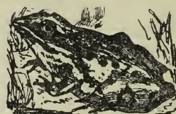
צפן (**צָפַן, יִצְפֹּן**), פ״י, החבא, הסתר, ספון; שמור דבר שלא יאבד; הניח למשמרת; שמור דבר בלב או בזכרון; ארוב ל־; טמון רשת ומוקש ל־. **הִצָּפֵן**, הסתר,

---

1) צפור, воробей, Spatz, moineau, sparrow

1) צפחה, аспидъ, Schiefer, ardoise, state.

הטמן, החבא; היה טמון, שמור ומוכן.
הַצְפֵּן, הסתר, הַחבא; *פנה לצד צפון;
מרוח בסבון, סַבֵּן.
צָפְנַת פַּעְנֵחַ, שם כבוד שנתן פרעה ליוסף;
⁰מגלה רזים וסודות.
צֶפַע, צִפְעוֹנִי, ז, מין נחש מזיק1).
צִפְצוּף* ז, קול הצפור, קול כקול הצפור,
קול דק.
צִפְצֵף, פ"ע, שרוק, השמע קול כצפור; דבר
בקול לחש; *הדחק, הצטמצם; ⁰צוף על
פני־; עלה למעלה. הִצְטַפְצֵף*, הִדחק,
היה במצב דחוק.
צַפְצָפָה, שם עץ גבוה וישר2).
— צַפְצָפָה רוֹעֶדֶת⁰, נ, מין עץ גבוה
הגדל במקום בצות.
צפר (צָפַר, יִצְפֹּר), פ"ע, הלוך ממקום בבקר;
שוב לאחור, חזור; התהלך ממקום למקום;
עוף, פרוח; *שרוק כצפור; שזור יחד, קלוע.
צְפָר*, ז, שריקה חזקה כצפורה.
צִפֹּר, צִפֹּרֶת, ר' צפור.
צַפְרָא*, נ, בקר.
צְפַרְדֵּעַ, נ, (ר' צְפַרְדְּעִים), מין שרץ המים
והארץ המקפץ
על ארבע, מין
דוּחָי3).
צַפְרִיר⁰, ז, רוח
הבקר.

צפרדע

צִפֹּרֶן, ז, עצם
קרני חד ומזהיר בראשי האצבעות; קנה חד
לחרות בו על הלוח; *יתד הרה לחפר בה;
פרסת הבהמה; מין בשם, שחלת1); ⁰חלק
העט מפלדה שכותבים בו.
צִפֹּרֶת*, ר' צפר.
צִפָּרְתָּה*, נ, עוף קטן מאד2).
צֶפֶת, נ, כותרת לעמוד.
צִפָּתָה*, נ, ספה, מטת מושב; מחצלת.
צָקוֹן, ז, שפיכה, פעלת היוצק.
צִקְלוֹן, ז, ילקוט נתון על השכם לעוברי דרך.
צַר, ז, אויב חפץ להרע; מתחרה עם השני
בבואו לעמד במעמד אחד אתו; צרה, מצוקה,
לחץ; צור, סלע, שן סלע; רעידת הארץ;
זהר, אור; (־לְ־) צַער; *(־דֶקֶל) ענף תמר.
צַר, ת, לא רחב, קטן הרחב; רחוק, מהדק
בצמצום גדול.
— צַר עַיִן, כִּלַי, מי שצר לו לראות
בטובת חברו.
צֹר, ז, אבן קשה, חלמיש; סכין, מאכלת; חוד.
(צרב) הִצָּרֵב, האחז מאש, הִשָּׂרֵף, הִכָּוֵה.
צָרָב*, ת, בוער, שורף.
— צָרְבָא דְרַבָּנָן*, ר' צורבא.
צָרְבָא*, נ, צלקת; דבוק.
צָרֶבֶת, נ, צלקת; צלקת העור הבאה ממחלה.
צֶרְדָּה*, נ, האצבע האמצעית.
צִרְדָּה*, צְרֶדֶת*, נ, מחלת הירקון, מחלה
הבאה מסתימת צנורי המרה ומערבוב המרה
בדם וממנה ישנה מראה עור גוף האדם
והיה כתם.
צָרָה (בדבור המליצי לפעמים: צָרָתָה), נ,
לחץ, דחק; רעה, מצוקה; צער, יסורים,
חבלי לדה; אויבת, מקנאה; האשה האחרת
שישנה לבעלה של אשה.
צָרוֹב* ז, צורף כסף וזהב.

1) צפע васелискъ, Basilisk, basilic, basilisk
2) צפצפה тополь, Pappelweide, peuplier, abele
3) צפרדע лягушка, Frosch, grenouille, frog

1) צפרן коготь дьявола, Teufelsklau
2) צפרתה колибри, Kolibri, colibri, humming bird

צָרוּד*, ת, נחר, לא ברור (קול).

צָרוּי⁰, ת, מנקד בצירה (בדקדוק).

צְרוֹךְ*, ז, צֹרֶךְ, נחיצות, חפץ, תועלת.

צָרוּעַ, ת, מֻכֵּה בצרעת.

צָרוּף, ת, בר, נקי, ברור.

צֵרוּף*, ז, חבור, אחוד; נקוי; פְּעֻלַּת הצורף והמנקה; הסום כלי מתכת במים אחרי העשותם באש; חלוף מטבעות כסף.

— צֵרוּפֵי שֵׁמוֹת⁰, סדור אותיות המלים בתנ"ך באפן מְיֻחד לבנות מהן שמות ה' (בקבלה).

צָרוּר, ת, סבוך; שמור.

צְרוֹר, צְרֹר, ז, (ר' צְרוֹרוֹת), אֲגֻדָּה קטנה; כיס שצוברים בו כסף; חתיכה, נתח, פלח קטן; * שבב, בקע עץ; חתיכת אבן קטנה.

צֵרוּר*, ז, רדיפה, מצוקת אויב.

צרח (צָרַח, יִצְרַח), פ"ע, צעוק, השמע קול. הִצְרִיחַ, הריע, הרעם; ⁰ הַחלף מקום המלך והצריח (במשחק השך).

צְרִחָה*, נ, מחלת דפיקת הלב.

צֳרִי, צְרִי, ז, (בהפסק: צֹרִי), שׂרף מרפא הנוטף מעצים ידועים [1]).

צָרִיד*, ת, יבש, קשה.

צְרִיחַ, ז, מגדל גבוה (?); מערת קבר (?); ⁰מגדל, שם אחד מאבני משחק השך.

צְרִיחָה*, נ, צעקה, זעקה.

צָרִיךְ*, ת, (—לִפְלוֹנִי או לְדָבָר) מוצא חפץ באיש או בדבר; דרוש, נחוץ לו; (—לַעֲשׂוֹת דָּבָר פְּלוֹנִי), חַיָּב או נחוץ לעשות.

צְרִיכוּת*, נ, צֹרֶךְ, נחיצות, חפץ; ריש, עֹנִי, מחסור.

צְרִיף*, ז, כוך קטן קלוע מקנים וערבה; סכה רחבה למטה והולכת וצרה למעלה; סכת ניצרים עשויה שני דפנות שראשיהם מתחברים למעלה יחד; מעשה מקלעת מענפים.

[1]) צרי бальзамъ, Balsam,

צָרִיף*, ז, מין מלח חוֹר שסגלתו לִפּוּץ [1]).

צְרִיפָה*, נ, התכה; מרוק עון ע"י יסורים; גג שתבנית צריף לו.

צרך* (צָרַךְ*, יִצְרַךְ*), פעו"י, מצוא חפץ, דבוק אחרי דבר; הֻכרח, חַיב לעשות דבר. הִצָּרֵךְ*, מצוא חפץ, היה מֻכרח. הַצְרֵךְ*, הַכְרֵחַ. הֻצְרַךְ*, הֻדרש; היה מֻכרח. הִצְטָרֵךְ* היה מכרח לבקש עזרת־; היה עזרת־ נחוצה לו מאד.

— הִצָּרֵךְ לִנְקָבָיו*, הצרך לפנות את עצמו.

צֹרֶךְ, ז, (כ' צָרְכִּי, ר' צְרָכִים*), חפץ, נחיצות, תועלת.

— עָשָׂה צְרָכָיו*, השתין או התריז; שַׁמֵּשׁ המטה, בוא אל אשה.

— כָּל צָרְכּוֹ*, תה"פ, כלו, עד כמה שצריך.

— צָרְכֵי צִבּוּר*, עניני הכלל.

צרם* (צָרַם*, יִצְרֹם*), פ"י, כרות, התוך, שרוט (ביחוד באזן); הַשחת, קלקל, עשה מום.

צרע* (צָרַע*, יִצְרַע*), פ"י, נַגֵּעַ בצרעת. הִצְטָרֵעַ*, היה מכה בצרעת.

צִרְעָה, נ, (ר' צְרָעִים*, צְרָעוֹת*) מין דבורה עוקצת [2]); קצף, אבעבועות הרתיחה שמעלה היין.

צָרַעַת, נ, (עפ"ר: נֶגַע־), נגע בעור הבשר, כל מיני חליי העור המתפשטים ועוברים מגוף לגוף; סמני רקבון בבגדים או בטיבות בבנין; * אסון, פֻּרְעָנֻיּוֹת.

צרף (צָרַף, יִצְרֹף), פ"י, זכך; התך מתכת באש לזקקה; נקה; נקה מעון ע"י יסורים;

[1]) צריף квасцы, Alaun, alun, alum

[2]) צרעה шершень, Hornisse, horny.

*שים כלי באש לגמר מלאכתו. הִצְרֵף, זַקוק והִטהר; * הֻחבר והאחד יחד עם־; (כלי מתכת) הושם כלי מתכת במים אחר העשותו באש להסתו. צָרֵף, צרוף; *חבר ואחד יחד עם־ להיות דבר אחד; הסום כלי מתכת במים אחרי העשותו באש לחזקו; החלף מטבעות גדולות בקטנות או קטנות בגדולות. הִצְטָרֵף*, התחבר, התאחד והתאגד עם־; התחבר עם עוד דבר להיות לדבר אחד.

צָרְפִית*, נ, סרן של הצירף.

צָרְפַת0, נ, ארץ פרנציה (בדברי הסופרים מימי הבינים והלאה).

צַרְצוּר*, ז, שרץ קטן המשמיע קול שריקה הזק 1); בקבוק; כלי חרס רחב מלמטה וצר למעלה; כד של חרס מנֻקבב ובלתי סֻגג להחזקת מים בימי הקיץ בארצות הקדם החמות.

צַרְצֵר*, פ״ע, השמע קול כצרצור.

צרר (צָרַר, יָצֹר), פעו״י, כרוך וקשור דבר בתוך דבר אחד; לחוץ, העק, דחוק; היה לחוץ ודחוק; (צַר, יֵצַר לְ־) היה מצב רע לְ־; דאוג, הצטער; היה הדבר קטן ודחוק מהכיל השעור הנדרש. הֵצֵר, לחוץ, העק, ענה, הצק.

צְרָרָה0, נ, שם צמח 1).

צְרֹר, ר׳ צרור.

צְתָּה0, צְתִּית0, נ, גפרור, בד עץ ובראשו מעט גפרית להדליק אש.

צַתֵּת*, פ״י, הבער, הַדלק.

ק׳

ק, האות התשע עשרה בא״ב העברי ושמה קוף; סמן המספר—מאה.

קָ־*, קָא*, יבוא בתלמוד לפני הבינוני הארמי להורות על זמן ההוה (קָאָמַר=אומר, קָתָנֵי=קא תָנֵי, שונה).

ק׳, ר״ת, קדוש; קמא (ראשון); קטן; קהל.

קָאָה, ז, (כ׳ קָאִי), מאכל נהדף חזרה מגרון בולעו, מה שנפלט כהגרון בהכרח אחרי הבליעה.

קאת

קאה, ר׳ קאי.

קָאַת, קָאָת, נ, מין עוף מים גדול שיש לו כעין כים מתחת לחרטמו וגרונו 2).

קַב, ז, (ר׳ קַבִּים, זוגי קַבַּיִם*), שם כלי קבול; שם מדת היבש, ששית הסאה; *רגל הקטע, מסעד עשוי מעץ וכדומה בצורת רגל והקטע שם בו שוקו ונשען עליו; סמל למדה קטנה, למעט בכמות; 0עץ ולו ראש רחב חלול מעט מלמעלה שהחגר שם תחת אציל ידו להשען עליו בלכתו.

קֹב*, ז, קללה, מארה.

קבב (קַב, יִקֹּב), פ״י, ארור, גדף. קַבֵּב* (־אֶת הַשּׁוּק), שים קַב בשוק להראות כחגר.

(קבה) קַבֵּה*, פ״י, ר׳ קַבֵּב.

קֵבָה*, נ, אצטֻמכה, כעין כים בבטן האיש

---

1) צרצור, сверчокъ, Grille, grillon, cricket

1) צררה, повилица, Seifenkraut. cùsenta eúropáea

2) קאת, пеликанъ, Pelikan, pelican

והחי ששם נאסף המאכל ושם הוא מתעכל; מסו של הקבה להעמיד גבינה.

קֳבָה, נ' רחם הנקבה, בית הרחם.

קַבָּה*, נ, קללה.

קֻבָּה, נ, אהל וכעין כפה עגלה בראשו; חדר מטות; * חדר זונות; חדר גדול עם תקרת כִּפָּה; כִּפָּה.

קב"ה, ר"ת, קודשא בריך הוא (האר לאלהים).

קִבּוּב⁰, קִמּוּר, עשית או הֲוַית דבר בעין כפה.

קָבוּט*, ז, כלי שבו כובשים פֵּרות וכיו"ב.

קִבּוּל*, פעלת המקבל.

— בֵּית קִבּוּל*, ז, מקום לְקַבֵּל בו דבר.

קָבוּעַ*, תה"פ, תמיד, לעולם; ת, תמידי, לא ארעי.

קִבּוּץ, ז, (ר' קִבּוּצִים), פעלת המקבל והמאסף; אספה, קהל, חבר עם.

— שֵׁם הַקִּבּוּץ⁰, ז, (בדקדוק), השם המונה בלשון יחיד על קבוץ פרטים ממין אחד.

קֻבּוּץ⁰ (או: קִבּוּץ שְׂפָתַיִם), שם תנועה (ֻ).

קְבוּצָה, נ, אסף, קבוץ; שורה, שדרה, מערכת דבר.

קִבּוּר*, ז, פקיעת חוטים.

קְבוּרָה, נ, קבר, מקום הטמן המת בבטן האדמה; פעלת המקבר מת.

— שְׂדֵה הַקְּבוּרָה, בית הקברות, בית הקברים, בית עלמין.

קִבּוּרָה*, נ, אשכול פרחי התמר.

קָבוֹת*, ז, (ר' קְבוֹתִים*), חבית, כד גדול.

קֻבִּיָּה*, נ, גוף מרבע שרחבו, ארכו וגבהו שוים במרתם האחד לשני; משחק בעצמות קטנות׳ קֻבִּיּות, שעל כל אחד מצלעותיהן יש מספרים או נקורות שונים (מאחד עד ששה).

קֻבְיֻסְטוּס*, ז, משַחק בקביה, איש הקובע לו פרנסה במשחק הקביות.

קְבִיעָה*, נ, פעלת הקובע והמיעד, יעוד.

קְבִיעוּת⁰, נ, תמידות, התמדה בלי הפסקה; הקְצָבָה, קביעה; יעוד, קִדּוּש.

— קְבִיעוּת הַחֹדֶשׁ⁰, ההחלטה באיזה יום ראש החדש.

קְבִיצָה*, נ, פעלת הקובץ והמאסף.

קבל* (קָבַל*, יִקְבֹּל*), פ"י (עם: עַל־), התאונן על־, צעוק חמס על־; בכה. קִבֵּל, לקוח מה שאחר שולח או נותן; לקוח אליו ברצון; לקוח אל לב; (־עַל עַצְמוֹ), התחיב בדבר;* לקוח: הֵבִיל. קִבּוּל*, הִלקח, הושג והלקח: הֻסכם. הִקְבִּיל, היה נצב מול־, היה ערוך נגד־; * התאונן עַל־. הִתְקַבֵּל*, קִבֵּל; קִבּוּל.

— קַבֵּל עֵדוּת*, שמוע דִּבְרֵי פי העדים.

— קַבֵּל פָּנִים*, פגוש, הלוך לקראת איש לקדם פניו.

— הִקְבִּיל פָּנִים*, בקר את־ ביום הג; הלוך לקדם פני איש.

קָבָל, מ"י, וארמית, מול, נגד, לפני־; ר' מחי.

קַבָּל*, ת, השוך, אפל.

קִבְלָה*, נ, אמצעי כנגד איזה דבר לפעל פעלה הפוכה מפעלתו; אמצעי כנגד רַעַל.

קְבָלָה*, נ, צעקת תלונה.

קַבָּלָה*, נ. פעלת המקבל; מסורה, ספור או הלכה העוברים מאיש לאיש; כנוי לתורה שבעל פה—התלמוד, או למצות שאפשר ללמדן מדברי הנביאים; ⁰שם הכמה ידועה, חכמת המסתרים, הנאצלות והספירות; רשיון נתון מרב אי משוחט לאיש אחר לשחוט; שטר קבלה, שובר.

קַבָּלוּת*, ר' קבלנות.

קַבְּלָן*, ז, מקבל עליו לעשות העבודה כלה, מי שמקבל איזה דבר באחריות; קונה ומקבל גנבות.

— עָרֵב קַבְּלָן*, ר' ערב.

קְבְלָנָה*, נ, תלונה, צעקת חמס.

קַבְּלָנוּת*, נ, קבלת עבודה באחריות; קבלת ערבות ואחריות באיזה ענין ומעשה; התחיבות לשלם חוב במקום החַיב אף אם החַיב יכול לשלמו.

קִבֹּלֶת*, נ, קבלת עשית כל העבודה בעד שכר ידוע (לא בשכירות יום).

קֶבֶס⁰, ז, געל נפש, רגש מעורר להקיא.

קִבֹּקֶת*, נ, מרטה, מעל (?); עצירה, כבוש (נבואה).

קבע (קָבַע, יִקְבַּע), פ״י, מחוץ, טרוף; עשוק, גזול, חמוס; תחוב, תקוע ב־; *קצוב; חַזק, קים; יעד, יחד; העמד להק; עַכב. הִקָּבֵעַ*, התהב באפן קים; היה מקֻבל ומֻסכם; היה מיֻעד, המנה ל־; קַבֵּעַ*, חזק, אמץ, קים; קבוע דבר במקום בחזקה.

קֶבַע*, תה״פ, באפן תמידי, קים, בלתי משתנה (הפך: ארעי); ז, דבר מקֻבל ומֻסכם; זמן קצוב וקבוע.

קֻבַּעַת, נ, שמרים היורדים לשולי הכים (?); גביע, כוס גדולה; כד, קנקן.

קבץ (קָבַץ, יִקְבֹּץ), פ״י, אסוף, הבא פרטים רבים אל מקום אחד; צבור; גבוב. הִקָּבֵץ*, הֵאסף יחד, הקהל; התאסף. קַבֵּץ, כנוס, אסוף; צבור. קֻבּוֹץ, הֵאסף, הקהל. הִתְקַבֵּץ, התאסף, הקהל.

— קַבֵּץ פָּארוּר (הפנים), אסוף (הפנים) את ארטימותם ופארם, הוור.

קֹבֶץ⁰ ז, ספר מכיל בתוכו פרקים מתוך ספרים שונים או מענינים שונים.

קֶבֶץ*, ז, פרק בין אברי החי.

קְבֻצָה, נ, תערבת דברים שונים רבים.

קַבְּצָן⁰, עני המחזר על הפתחים לקבץ נדבות.

קבר (קָבַר, יִקְבֹּר), פ״י, חפור חפירה בעפר וטמון בה מת, עסוק בהנחת המת בארץ; *תחוב, תקוע ב־. הִקָּבֵר, הטמן בעפר (מת). קַבֵּר, קבור אנשים רבים. קֻבּוֹר, הקבר, הטמן בעפר.

קֶבֶר, ז, (כ׳ קִבְרִי, ר׳ קְבָרִים, קְבָרוֹת), בור שטומנים בו המת; שדה הקברות; * רחם האשה.

— בֵּית הַקְּבָרוֹת*׳ מקום קבורה למתים רבים, בית עלמין.

קַבָּר*, קַבְּרָן*, ז, מקבר מתים.

קִבָּר*, ז, סֻבִּין; קמח עבה שאינו מנֻפה כל צרכו; פשוט.

— פַּת קִבָּר*, פת אפויה מקמח קבר (הפך: פת נקיה).

קַבְּרִין*, ז, שם עוף המחליף נוצותיו תדיר.

קְבָרְנֶט*, ז, בית קברות במערה.

קַבַּרְנִיט*, ז, מנהיג האניה; כנוי למנהיג הדור, פרנס הדור.

קִבֹּרֶת*, נ, הבשר העבה שבראש הזרוע מתחת לבית השחי.

קגא״ס, ר״ת, קנין גמור אגב סודר.

קדד (קַד, יִקֹּד), פ״ע, (בא תמיד עם פעל השתחוה), כפוף, הוריד ראשו לארץ לאות הכנעה, א׳ תודה לפני השתחויה; *קצוץ, גזור התיכה מתוך דבר. הִקָּדֵד*, הגזר התיכה מתוך דבר. קַדֵּד*, נקוב ועבור דרך־; בקוע (שדה, כרם) ועבור דרכו. הִקָּדֵד*, קַדֵּד.

קדה* (קָדָה*, יִקְדֶּה*), פ״ע, כפוף ראשו.

קִדָּה, נ, קציעה, שם עץ בשם1); קלפת העץ הזה2); *השתחויה, פעלה המשתחוה.

קד״ה, ר״ת, קדוש השם.

קָדוּד*, ת, שנחתכה מתוכו התיכה כנקב.

קָדוֹחַ*, ז, איש שמלאכתו לקדח במקדח

---

1) קדה кассія, Kassia, casse, cossia

2) קִדָּה корица, Zimmet, canelle, cinnamon

ולנקב מרגליות.

קָדוּם*, ת, עתיק, מזמן קדמון.

— מִשְׁפָּט קָדוּם*, ז, משפט שנשרש בלב איש על דבר בלי יסוד ובלי בחינה.

קִדּוּם*, ז, שעה מקדמת בבֹקר.

קְדוּמִים, ז״ר, ימים מקדם, ימות עולם, ימים ראשונים; התקפה במלחמה(?).

קְדוֹרַנִּית, תה״פ, בעצבות, ברוח כהה.

קָדוֹשׁ, ת, נקי מלִכלוך; נעלה ונקי מכל טמאה וחל; מתנהג במצוות ה׳ המרחיקות מכל טנוף נפשי וגופני; דבק בה׳; מלאך; כנוי לה׳; *קְדֻשָּׁה שבתפלה; ⁰נענה, מענה על דתו.

— הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא*, כנוי לאלהים.

קִדּוּשׁ*, ז, הקדשה, פעלת המקדש; עשיה לקדוש; קבלת קדשת השבת והמועדים בברכה על היין קדם האכילה; הברכה הנאמרת על היין בקבלת קדֻשת השבת והמועדים; רחיצת ידי הכהנים ורגליהם לפני עבודתם בקדש; הבאת מי אפר הפרה האדֻמה על גוף לטהרו; ארוסי אשה.

— קִדּוּשׁ הַחֹדֶשׁ*, קביעת יום ראש חדש; התפלה שמתפללים בהתחדש הלבנה.

— קִדּוּשׁ לְבָנָה*, ברכה להתחדשות הלבנה שאומרים באחד ערבי ראשית החדש.

— קִדּוּשׁ הַשֵּׁם⁰, ז, מעשה של מסירות נפש שעל ידו מתקדש שם ה׳.

— קִדּוּשִׁין*, (לפעמים: קִדּוּשִׁים*), ז״ר, ארוסי אשה; משתה ארוסים; החפץ שבו מקדשים אשה; שם מסכת תלמוד העוסקת בעניני נשואים.

קְדוּשָּׁה, ר׳ קדשה.

קדח (קָדַח, יִקְדַּח), פעו״י, בעור באש; התלקח, להוט (אש); בעור; לַהט; נָקב, נקר חֹר במקדח; שים יד או כלי לתוך כלי להעלות ממנו דבר; (־הָעַיִן) התלהב; ⁰היה חולה בקדחת. הִקְדִּיחַ*, (תבשיל), החרך תבשיל באש. הַקְדָּחָה*, חרוך באש, להוט; קלקל, השחת; נקוב חֹר.

— הִקְדִּיחַ תַּבְשִׁילוֹ*, הפסד, השחת, התקלקל (באפן מוסרי).

קֶדַח*, ז, אבעבועה הבאה מתוך כויה.

קִדְחָה*, נ, התלהבות העין.

קַדַּחַת, נ, דלקת ברם בשר החי.

קְדִידָה*, נ, התוך (מתוך דבר); מקום חתוך.

קָדִים, ז, מזרח, קדם, צד הפנים; רוח מזרחית עזה משחיתה יבול האדמה.

— קָדִימָה, תה״פ, לצד הפנים, לפנים (במקום); ז, קרים.

קְדִימָה*, נ, יתרון, מעלה, יתר שאת; העברה, פעלת המקדים לעשות דבר או לבוא.

— דְּמֵי קְדִימָה⁰, ז״ר, ערבון, כסף ערבה, כסף שמשלמים על חשבון מחיר הדבר הנקנה תכף בגמר הקניה לפני קבלת הדבר הקנוי.

קַדִּישׁ*, ת, קָדוש; ז, תפלה בארמית שאומרים לפני התפלה ואחריה ומתחלת במלות: יתגדל ויתקדש, (בתקופה שאחרי התלמוד הנהיגו שיאמרו היתומים קדיש בתפלה לזכרון נשמות אבותיהם).

— קַדִּישׁ דְּרַבָּנָן*, הקדיש שאומרים אחרי הלמוד או אחרי קריאת פסקה מדברי התלמוד בתפלה.

קֶדֶל*, ז, עֹרף, שמן הערף; ר׳ קתל.

קדם* (קָדַם*, יִקְדֹּם*), פעו״י, היה דבר לפני דבר אחר; בוא לפני אחר; מהר לעשות דבר; עלה על־, היה נכבד מ־; היה יותר מ־. קִדֵּם, בוא לפני־; הלוך ונסוע לפניו; יצוא לקראת־ לסבת חבה או כבוד; פגוש; העבר, עבור לפני־; מהר לעשות דבר לפני זמנו. הִקְדִּים, מהר להביא דבר; מהר לעשות דבר; בוא לפני־; קבל

פני איש ברצון וחסד. הִקְדִּים*, בוא קדם, בוא לפני. הִתְקַדֵּם°, הלוך קדימה, הלוך לפניו; עשה חיל בלמודים או בהשכלה בכלל.
קֶדֶם, ז, פני דבר (הפך: אָחוֹר); צד מזרח; ימי עולם, ימים שעברו; מאז ומעולם; תה״פ, בימים הקודמים, לפנים; מ״י, לפני.
קֹדֶם*, מ״י, לפני, לפני אשר.
— קֹדֶם לָכֵן*, לפני זה.
— קֹדֶם לַכֹּל°, לפני כל דבר.
קַדְמָא*, ז, אחת הנגינות בטעמי המקרא (ֽ).
קַדְמָה, נ, מצב דבר לפני זמן ההוה; מ״י, לפני.
קֵדְמָה, תה״פ, אל קֶדם, מזרחה, לצד מזרח.
קִדְמָה, נ, פני דבר; מזרח, קדם; °הליכה לפנים; התקדמות, מצב דבר ההולך וטוב.
— מִקַּדְמַת דְּנָא*, מלפנים, משכבר הימים.
קַדְמוֹן, קַדְמוֹנִי, ת, מזרחי, שבמזרח; עתיק, ישן, שהיה מקדם; שהיה מאז ומעולם.
— הָאָדָם הַקַּדְמוֹנִי°, אדם הראשון; האדם בראשית ימי היצירה.
— הַיָּם הַקַּדְמוֹנִי, ים המלח.
— קַדְמוֹן°, כנוי לאלהים (בספרי הפלוסופים) שאיננו מחֻדש.
קַדְמוֹנִיּוֹת*, נ״ר, דברים עתיקים, דברים שהיו בימים מקדם.
— חוֹקֵר קַדְמוֹנִיּוֹת°, עוסק בחקירת עתיקות.
קַדְמוּת*, נ, מה שהיה לפנים, המצב הקודם של דבר; הפעם הראשונה; °טבע דבר שהוא קדום ולא מחֻדש; עתיקות.
קַדְמִי°, ת, של צד הפנים (הפך: אחורי).
קָדְקֹד, ז, החלק העליון של ראש האדם לצד פניו; ראש האדם בכלל; *מקום גבוה; קצוותו של מקום.
קדר (קָדַר, יִקְדֹּר), פ״ע, התכסה חשך; עטה אפלה; היה עכור (מים); היה עכור מדאגות ועצב; *נקוב ונקר מצד אל צד, (ר׳ קדד).

הִקְדִּיר*, ר׳ הקדר. קַדֵּר*, קרצף, קרצף, נקה עור בהמה בכלי בעל שנים רקות; עשה קדרות; שער, אמוד. הִקְדִּיר, העטה חשך, כסה באפלה; *(־פָּנִים), היה קודר והשוך.
הִתְקַדֵּר*, התכסה בחשך.
קֵדֵר* ר׳ קדרה.
קֵדָרִס°, (בְּנֵי־) ז״ר, כנוי לכל העמים הטטרים.
קַדָּר*, ז, יוצר חרס, עושה קדרות; מוכר קדרות.
קְדֵרָה*, נ, פרור, כלי חרס שמבשלים בו; גלגלת; חלק הגלגלת המכיל את המֹח.
— מַעֲשֵׂה קְדֵרָה*, מאכל העשוי בקדרה.
קַדְרוּת, נ, חשך, אפלה, עלטה.
— קַדְרוּת הַשֶּׁמֶשׁ°, או: הַיָּרֵחַ°, לקוי חמה (או: לְבָנָה).
קַדָּרוּת*, נ, עשית הקדרות, מלאכת היוצר.
קדש (קָדַשׁ, יִקְדַּשׁ), פ״ע, היה קדוש, הורם לשם ה׳; היה אסור באכילה או בהנאה. הִקְדִּישׁ, הִשְׂגִּב, התרומם; היה קדוש; קבל קדֻשה; הִנקה, היה נקי. קִדֵּשׁ, טהר, עשה לקרוש; הכין ויעד לדבר גדל הערך, לצרך גבוה; רומם, כִבד; נקה, טהר מטמאה; הודיע כי איזה דבר הוא קדוש; קבוע לקדוש; הראות במעשי כי הדבר הוא קדוש; *לקוח לאשה; הבא (אשה) בברית הנשואים; רחוץ ידים ורגלים (הכהנים לפני עבודתם במקדש); ברך את החדש; פרסם את יום ראש החדש; אמור ברכת הקדוש על היין בשבתות ובמועדים; אסור דבר (תבואה לסבת כלאים). קֻדַּשׁ, היה מורם וקדוש; היה נועד ומוכן; *היה אשה לאיש. הִקְדִּישׁ, הראות כי הדבר קדוש; רומם, כבד, יעד לדבר קדוש; הפרש דבר לקרבן לה׳. הָקְדַּשׁ*, היה מֻפרש לה׳. הִתְקַדֵּשׁ, הִטָּהֵר מטמאה, התרחץ מטמאה; התרומם, התנשא; הִקבע לקדש; *היה (אשה) מקֻדשת לאיש; היה אסור (תבואה לסבת כלאים).

— קָדֵשׁ הַיּוֹם עַל־*, הגיעה השבת בשעה שפלוני היה עסוק בעבודה.

— קַדֵּשׁ הַחֹדֶשׁ אוֹ הַשָּׁנָה*, קבע את זמן ראשית החדש או את זמן ראש השנה.

— קַדֵּשׁ אֶת הַשֵּׁם*, קַדֵּשׁ שֵׁם שָׁמַיִם*, ר׳ קדוש השם.

קֹדֶשׁ, ז, (כ׳ קָדְשִׁי), קדשה (הפך: חל), טהור מכל טמאה; רוממות רוחנית; דבר קדוש; מתנות הכהנה; בשר הקדשים או הנסכים; מקום קדוש; בית ה׳.

— אֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ°, כנוי לארץ ישראל.

— עִיר הַקֹּדֶשׁ°, כנוי לירושלים.

— קֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים, כנוי למקום שמבית לפרכת במשכן ואחר כך במקדש; קרבן נעלה מיתר הקרבנות.

— כִּתְבֵי הַקֹּדֶשׁ*, כנוי לספרי התורה, הנביאים, והכתובים.

— מִקְרָא קֹדֶשׁ, מוֹעֵד קֹדֶשׁ, יום חג, יום טוב.

— דִּבְרֵי קֹדֶשׁ*, דברי חלק הכתובים שבתנ״ך.

— קָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ*, מה שראוי להקריב מהקרבן על המזבח.

קָדֵשׁ, ז, (נ, קְדֵשָׁה), מוכן למשכב זמה, לעבודה זרה.

קְדֵשָׁה, נ, ר׳ קדש.

קְדֻשָּׁה*, נ, קדש, תכונת דבר קדוש; קִדּוּשׁ על היין בשבת ובמועד: פסוקי קדוש ה׳ הנאמרים לפני ברכת „אתה קדוש" בברכות שמונה עשרה (פסוקי: קדוש, קדוש, קדוש ה׳ צבאות וכו׳, ברוך כבוד ה׳ ממקומו, ימלך ה׳ לעולם ועד וכו׳).

— קְדֻשָּׁה דְסִדְרָא*, פסוקי קדוש ה׳ הנאמרים בתוך תפלת „ובא לציון גואל".

— דִּבְרֵי קְדֻשָּׁה*, דברי חלק הכתובים שבתנ״ך.

— קְדֻשַּׁת הַשֵּׁם*, קדוש השם.

קֳדָשִׁים*, ז״ר, קרבנות; נכסים השיכים לדבר קדוש; החלק החמשי מששת סדרי המשנה.

— קָדְשֵׁי קֳדָשִׁים*, החשובים שבקרבנות.

קהה (קָהָה, יִקְהֶה), פ״ע, הִשְׁחִת חֹדו של דבר; חלוש (השנים) באכילת דבר חמוץ; *הרגש קבס ובחילה. הִקָּהָה*, היה לא חד; היה חלש. קֵהָה*, קָהָה; סרב לקבל איזה דבר. הִקְהָה*, עשה לא חד. הִתְקַהָה*, קָהָה; התאחר.

קֵהֶה*, ת, חמוץ, המקהה את השנים; המרגיש קבס.

קֵהָיוּת* (־שִׁנַּיִם), נ, חֻלשת השנים.

קהל (קָהַל,* יִקְהַל*), פ״י, קרוא לאספה, הַקהל, אסוף אספת עם. הִקָּהֵל, הֵאָסֵף, הִזָּעֵק; הִקרא; (־עַל־), התאסף כנגד. קַהֵל°, אסוף. הַקְהֵל, קרוא לאספה. קרוא להאסף אל מקום, הַזְעֵק. הִתְקַהֵל*, הִקהל; (־עַל־), התאסף כנגד; °התעסק בעניני הצבור והַקָּהָל.

קָהָל, ז, קבוץ אנשים, עצרה, המון אנשים קרואים; חברה; עדה, צבור.

— בַּקָּהָל, תה״פ, גלוי, לעיני רבים.

— רֹאשׁ הַקָּהָל°, ראש העדה, מנהיג הצבור.

קְהִלָּה, נ, קול גערה; עדה, צבור, קהל; אספת עם.

קֹהֶלֶת, ז, ט בר בקהל; כנוי למלך שלמה ולאחד מספרי הכתובים המיחס לו.

קה״מ, ר״ת, קריאת המגלה.

קה״ת, ר״ת, קריאת התורה.

קַו, ז, (ס׳ קַו, כ׳ קַוִּי, ר׳ קַוִּים), פתיל, חוט, תקות חוט; שורה, שטה; חבל המדה; גבול בין שני שטחים; מיתר הכנור; כח, חזק; קיא (?).

— קַו־הַשָּׁוֶה°, קַו־הַמַּשְׁוֶה°, ז, השורה

המרחקה משני צירי הארץ מרחק שוה.

ק"ו, ר"ת, קל וחמר.

קוא, ר' קיא.

קוּביא, ר' קֻבִּיָּה.

קוֹבַע, ז, כובע; כובע נחשת על ראש איש צבא.

קוֹד*, ז, קערה של עץ.

קוֹדֵם*, ת, מי שהוא לפני חברו בזמן או במעלה.

(קוה) **הִקָּוֵה**, נהור אל־, הִמָּשֵׁך אל־. **קַוֵּה**, יחל, חכה, צפה לקבל טובה; שים מבטחו ב־; המתן לדבר; ארוב ל־; שמור. **הִקְוֵה***, אסוף יחד, הקהל, קבץ; השתמש באסף מים בתור מקוה לטהרה.

קֹוֶה, ז, מקוה ל־, מצפה לקבל טובה.

קָווּי*, ת, נאסף, מְקֻבָּץ.

קִוּוּי*, ז, אספה, פעלת המאסף; תקוה, מצב המקוה והמיחל; הדבר המְקֻוֶּה.

קָווּץ*, ת, מְכֻוָּץ; שיש לו תכונת או תבנית קוץ; גוץ, קצר קומה:

(קוז), **הָקֵז*** (דָּם), פ"י, פתוח עורק להוציא ממנו דם לרפואה.

קוֹזָּה*, נ, רגב עפר, גוש.

קוֹזֵם*, ז, תכשיט, עדי.

קו"ח, ר"ת, קל והומר.

קוּט (קָט, יָקוּט), פ"ע, קוץ, בחול, געול, מאוס, תעב; ריב, הָלון. **הִקּוֹט**, היה לגעל, היה למאוס. **הִתְקוֹטֵט**, געול, מאוס; *ריב, עורר מדנים.

קוֹטב, ר' קטב.

קוּטית*, נ, משורה, מדת לח קטנה.

קוּטָן*, ז, מין ערשים.

קְוִיָּה*, נ, תקוה, תוחלת, הכוי; חפץ.

קוֹל, ז, (ר' קולות), שאון הנשמע לאזן מפי המדבר, השואג, הצועק, או מְדַבֵּר רועש והומה או מכלי זמר; רעש, מהומה; רעם; פקודה, מצוה; שמועה, שמע; מ"ק, בהוראת: שמע! הקשב! * ר' קולן.

— **קוֹל אֶחָד**, פה אחד, בדעה אחת, בהסכם כלם יחד:

— **קוֹל קוֹרֵא°**, ז, קריאה, מכתב קריאה לעורר את קוראיו לאיזה דבר.

— **בַּת קוֹל***, הֵד הקול; קול אלהים במדרגה נמוכה מן הנבואה.

— **קוֹלֵי קוֹלוֹת***, קול רעש גדול.

— **הָרֵם קוֹל, נָשׂוֹא קוֹל, נָתוֹן קוֹל, הַשְׁמֵעַ** קול רם.

— **שָׁמוֹעַ בְּקוֹל, שָׁמוֹעַ לְקוֹל, שָׁמוֹעַ אֶל קוֹל**, קבל בקשה, עשה מצוה ופקֻדה.

קוֹלָא*, ז, (קולים*), **קוֹלָה***, נ, (ר' קולות*), הקלת דבר; פעלת המֵקל (הפך: חֻמרה).

קולב, ר' קלב.

קוֹלִית*, נ, כדור; אגל נוזל; כד מים; עצם המכילה מֹח בתוכה; עצם הירך.

קולמוס, ר' קֻלמוס.

קוֹלָן*, דבק עשוי מקמח; ° כלי קטן כעין מזלג בעל שתי שנים משמיע קול במדרגה ידועה, משתמשים בו המשוררים והמנגנים לפלס הקול.

קוֹלָנִי*, ז, המדבר בקול צעקה; איש ריב ומדנים.

קוֹלָס*, ז, קובע מתכת; גבעול הכרוב שתבניתו כעין כובע.

קוֹלָר*, ז, שלשלת שעל צואר האסיר החיב מיתה; שלשלת (שורת) בני אדם.

— **הַקּוֹלָר תָּלוּי בְּצַוַּאר פְּלוֹנִי***, אחריות איזו מעשה היא על פלוני.

קום (קָם, יָקוּם), פ"ע, יבוא גם עם: עַל־, בְּ־, לְ־), עמוד ממקומו (מישיבה או משכיבה), הִנשא; התחזק, התאמץ; התהפך והיה במצב אחר; היה, הִגלה; בוא;

התחדש דבר נכבר; התקים ויצוא לפעל;
השאר והתמיד במצב אחד; (־ב־), התקומם
כנגד; התקומם להעיד כנגד; (־עַל־)׳
התקומם כנגד; (־מִשְׁנָה), הקיץ, התעורר;
(־מֶלֶךְ), היה למלך, עלה על כסא המלוכה;
(־עֵינַיִם), עמוד מראות, היה לעור. קוֹמֵם,
העמד דבר על מכונו; בנה חרבות; עורר
כנגד. קַיֵּם, ר׳ קַיֵּם. הֵקֵם, גרום לקום;
גרום להקיץ משֵׁנָה; העמד על מכונו, הצב;
הרים, הגבה; קבוע לאיזה דבר; חזק
והאמן דבר, תת תקף לדבר; סדר זה על
גב זה; חַדֵּשׁ; הַתְמֵד; מַלֵּא דבר. הוּקַם,
הָעמד על מכונו; הורם, הֻנשא; האמן;
הֻמלא המצוה. הִתְקוֹמֵם, התיצב לשטן
ואויב. הִתְקַיֵּם, ר׳ קַיֵּם.

— קוּם וַעֲשֵׂה*, עשית דבר בחיוב
(הפך: שֵׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה).

קוּם, ז, מצב העמידה, קימה; * חלב חמוץ,
מי גבינה.

קוֹמָה, נ, גבה דבר מתחתיו ועד ראשו;
מצב הגוף כשהוא זקוף; גוף זקוף;* מדת
גבה איש; ריוטה, שורת חדרים בגבה אחד
לרחב בנין.

— בְּקוֹמָה זְקוּפָה*, בגאוה, בגדל לב.

קוּמוֹס*, ז, כפר יוצא מעץ שמשתמשים
בו לדבק; דיו עשוי בשרף זה.

קוּמִי*, ז, מצב האדם בהיותו במלוא קומתו;
שער הראש.

— סַפֵּר קוּמִי*, גזוז שער הראש בדרך
שהגוים גוזזים (בימי התלמוד).

קוֹמְמִיּוּת*, תה״פ, בגדל לב, בקומה זקופה;
בלי מורא ופחד.

קוֹן, קוֹנֶן, ר, קִין.

קוֹנֶה, ז, לוקח דבר מאחר בשלמו לו מחירו;
* כנוי לה׳ בעל הכל; אדון, בעל.

קוֹנָאָה*, נ, גוף עגל ההולך ומתחדד עד
ראשו.

קוֹנְיָה*, נ, אבק שיר לזגג בו כלי חרס.

— כְּלֵי קוֹנְיָה*׳ כלי חרס מְזֻגגים (מצֻפים
בצפוי חלק ומבריק כזכוכית).

קונכית

קוֹנְכִית*, נ, קן השבלול; ספל, אגן.

קוֹנָם*, מלת קריאה בהוראת: אסור!
דבר זה יהיה אסור על־.

קוֹס*, ז, כוס מחֻדדת בשוליה,
שהולכת וצרה עד מושבתה.

קוֹסֵם, ז, מכשף, אונן.

קוֹסֵס*, ת, יין המתחיל להחמיץ.

קוֹעַ, ז, שליט (?); שם מדינה (?).

קוֹף, ז, (ר׳ קוֹפִים, קופות*), מין חי דומה
הרבה לאדם 1); * שם האות התשע עשרה
בא״ב העברי (ק); (־הַמַּחַט) חרור בראש
המחט להשחיל בו החוט.

קוף

קוֹפָד*; ר׳ קִפּוֹד.

קוּפָה*, נ׳ חלק מבשר מנתח לנתחים ומבשל
במרק ותבלין היורד לקרקעית כלי הבשול;
ר׳ קֻפָּה.

קוּפִין*, ז, ראש הגרזן אשר בו הנקב להכניס
בו יד הגרזן.

קוֹפִיץ*, ז, סכין גדול לקצב בו בשר בהכאה.

קוֹפֵץ*, ת, להוט אחרי דבר, חפץ בכל תקף

1) קוף, обезьяна, Affe, singe, ape

להשיג דבר או לקנותו.

קוץ (קָץ, יָקוּץ), פ"ע, (־בְּ־), מאוס ב־, געול נפש איש ב־; (־מִפְּנֵי־), פחוד, ירוא; שכון בימי הקיץ, העבר את הקיץ; *הוסיף קרבנות של פֵּרות על המזבח; כרות, קצוץ.

קַוֵּץ*, הסיר הקוצים מדרך או משדה.

הָקִיץ, עור, העיר משנתו; העור משכרון; התעורר לחיים; כלה, הכרת; * עורר משֵׁנה.

הִתְקַוֵּץ*, הִנקה מקוצים.

קוֹץ, ז, (ר' קוֹצים, קוצות*), צמח סרק שיש לו עקצים דוקרים, חוח; * איש שפל ורע; עֹקֶץ, חֹדו של דבר; קֵץ, סופו של דבר, קצה חוט, תג; העֹקֶץ שבראש אות.

— קוֹצוֹ שֶׁל יוֹד*, התג הקטן שעל האות הקטנה שבאותיות; כנוי לדבר קטן מאד.

קַוָּץ*, ז, מיבש פ"י הקיץ ועושה מהם דבלות; מלקט ואוסף קוצים.

קִוֵּץ* ת, בעל שערות מתלתלות; בעל שער מסֻכסך.

קוֹצָה*, נ, מין צמח שצובעים בו צבע אדֹם, סואה; תג של אות.

קְוֻצָּה, נ, פאת שער הראש, ציצת שער, מחלפה.

קַוְקָו*, ז, קרקור, קול הצפרדע.

קוּקִי*, ז, קוּקִיָּה*, נ, מין עוף 1).

קוּקָן*, ז, תולע ארֹך נמצא בבני מעים והוא עשוי פרקים פרקים 2).

קור (קָר, יָקוּר), פ"י, נקוב, חפור בור ומצא מים. הֵקֵר, הוציא, הבוע מים מבטן האדמה.

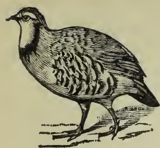
(קור) קוּרִים, ז"ר, חוטי העכביש לאריגת רשתו.

כּוֹר*, ז, חמר לבן, מתוק ונעים לחך שבראש

¹) קוקי кукушка, kuckuck, coucon, cuckoo

²) קוקן глиста, Bandwurm, ver solitaire, tap-worm

התמר שאוכלים אותו לפני התקשותו לעץ.

קורא

קוֹרֵא, ז, מין עוף 1); *ענבל שבדלה לרפק בו; הקורא בתורה בפני הקהל בבית הכנסת.

קוֹרָה, נ, גזע עץ כרות עבה שמשתמשים בו לבנין; מרוש; כלל העצים המְקָרים את הבית; הקורה שבאמצע האהל המחזיקה בראשה את כל יריעות האהל הקשורות אליה; (ב"ר: קורות), מקרים, דברים אשר קרו או יקרו; * גזע העץ; תיק החצים, אשפה.

— קוֹרַת רוּחַ, ר' קרה.

— יָשׁוּב בְּצֵל קוֹרַת־(או: בוא־), שכון בבית־, מצוא מחסה בבית־.

קורט*, ר' קרט.

קורטוב*, ר' קרטוב.

קוֹרָלִים*, ז"ר, מין צִמְחֵי הצומח בים ברמות עץ עם ענפים מתפצלים (הקורלים המה חיים דקים וקטנים מאד המתאחרים יחד במספר רב ועצום מאד ועושים להם קִנים או קלפות מאבנים והיו לאבנים אבניות והיו גם לאיים שלמים בימים).

קורנוס*, ר' קרנוס.

קוֹרָנִית*, שם צמח בעל ריח חריף וטוב2).

קוֹרֵץ*, ז, חרק או תולע מחבל.

קוש (קָשׁ, יָקוּשׁ), פ"י, העמד מוקש ומלכדת.

קוש*, ר' קשי.

קוּשְׁיָא*, קוּשְׁיָה*, נ, ר' קשיא.

קָזָה*, נ, גרעין צמר הגפן.

¹) קורא куропатка, Rebhuhn, perduix portridge.

²) קורנית тимьянъ, Thymian, thym, thyme.

קָה, קַהַת, ר׳ לקה.

קהב״ש, ר״ת, קדם הרבן בית שני.

קְהָוֹן⁰, ז, מין פרי יפוני[1].

קָט, תה״פ, מלה באה אחרי מלת „מעט" להפלגת המעוט כמלת מאד, להפלגת הרבוי.

קֶטֶב, ז, כליון, קרץ; דֶבֶר, מגפה; *שם שד משחית.

קֹטֶב, ז, ר׳ קְטָבִ; *גליל עץ גדול ששמים עליו אבן כבדה ומעבירים אותו על הזיתים לעצרם; ⁰הציר שעליו סובב הגלגל; ציר הארץ.

קַטַבְלְיָה*, נ, עור למצע.

קַטֵּגוֹר*, ז, שטן, מאשים, מרשיע, העומד ללמד חובה (הפך: סנגור).

קַטֵּגוֹרְיָה*, נ, שטנה, האשמה.

קִטָּה*, נ, גומה, הפירה; יריעה; מסך העשוי מחתיכות אריג שונות.

קטה* (קָטָה*, יִקְטֶה*), פ״י, קטוע, קצוץ (יד).

קָטוּם*, ת, מכֻסה באפר (כירה).

קִטּוּעַ*, ז, התוך; סֵרוּג.

קְטוּעָה*, נ, השחתה ע״י שבירה; קלקול.

— בֶּן־קְטוּעָה*, משחית, מחבל.

קִטּוּף*, ז, כריתת פרי מעץ; פעֻלת המקטף.

קָטוּף*, ת, נכרת; מלה הנאמרת בהשמטת סופה.

קָטוּר, ת, קשור; לא מקֹרה (בנין הקשור רק בארבעת קירותיו).

קִטּוּר*, ז, הקטרת קטרת; בִּשּׂוּם.

קְטוֹרָה, נ, ריח עשן סמי בשמים; ריח העולה מן הקרבנות.

קְטָטָה, נ, ריב, מריבה, מדנים.

קָטִים*, ת, שמראה אפר לו.

קָטִין*, ת, דק וקטן.

קְטִיעָה*, נ, כריתה, פעֻלת הכורת והקוטע.

קְטִיפָה*, נ, פעֻלת הקוטף פרי; ענב אחד שנקטף מהאשכול; ⁰מין ארג משי בשערות רקות חלקות ומבריקות למעלה[1].

קְטִיקְטוֹן*, ת, קטן מאד; קצר מאד.

קטל (קָטַל, יִקְטֹל) פ״י, הרוג, המת; *כרות, קטוע. הִתְקַטֵּל*, הֵהרג, הומת.

קֶטֶל, ז, הֶרֶג, הריגה; *ענש מָות.

קַטְלָה*, נ, שרשרת לתכשיט על הצואר עשויה הליות חרוזות על חוט.

קָטְלִית*, נ, כף הירך הסמוכה אל המתנים.

קַטְלָנִית*, נ, הורגת, כנוי לאשה שהתאלמנה בפעם השלישית (לדעת אחרים בפעם השניה).

קטם* (קָטַם*, יִקְטֹם*), פעו״י, שבור, קטוע, קצוץ (את ראשי בדי עץ או את ראשי נוצות כנף העוף); נתק מ־; כסה (כירה, גחלים) באפר לבל תתלהב דאש; היה לאפר. הִקָּטֵם*, הקצץ. קַטֵּם*, כַסֵּה באפר.

קִטְמָה*, קִטְמִית*, נ, ר׳ אפר.

קטן (קָטֹן, יִקְטַן), פ״ע, היה קטן, היה מעט וקל בערכו או במספרו. הַקְטֵן, הַמעט, עשה קטן ומעט; היה קטן. הִתְקַטֵּן*, היה לקטן ולמעט.

קָטֹן, קָטָן, ת, צעיר בשנותיו; מעט במדה (הפך: גדול); קל ערך, נקלה.

— קְטַנֵּי אֲמָנָה*, מאמינים קטנים, שאמונתם קטנה ומעטה.

— נְקָבִים קְטַנִּים*, קְטַנִּים*, השתנה.

— קְטַנִּים⁰, ז״ר, מטבעות קטנות, פרוטות.

קָטָן*, ז, ילד, נער (זכר עד מלאת לו י״ג שנה ונקבה—י״ב שנה), ילד הנולד.

קֹטֶן, ז, (כ׳ קָטְנִי), האצבע הקטנה בכף האיש; * ימי הילדות; קַטנוּת; ⁰ היותר קטן.

קַטְנוּת*, נ, תכונת דבר קטן; שפלות, תכונת דבר שפל ונקלה; ענוה; זמן הילדות

---

[1]) קהון маргаритка, Gänseblumchen, paquerette, daisy

[1]) קטיפה бархатъ, Sammet, velours, velvet

והנערות.

קְטַנְטָן°, ת, קטן מאד.

קְטְנִית*, נ, (ר' קִטְנִיּוֹת*), פרי קטן של ירקות מתְרמלות; חִמצה, מין ירק שפריו נמצא בתרמיל עגֹל.

קטע (קָטַע*, יִקְטַע*), פ"י, כרות, קצוץ (יד, רגל וכיו"ב). נִקְטַע*, קטוע. הִקְטֵעַ*, נקוב ועבור מעבר אל עבר. הִתְקַטֵּעַ*, הִכרת, הִקצץ.

קִטֵּעַ*, ז, (נ, קִטַּעַת*), נכה רגל; מי שרגלו או ידו כרותה.

קֶטַע* ז, חלק נשבר משלם; 0 (בהנדסה), חלק העגול המֻגבל בין שני סובבים והקשת המאחרת אותם.

קַטָּע*, ז, חוטב עצים.

קטף (קָטַף, יִקְטֹף), פ"י, תלוש, נתק, כרות (ביחוד פרי מעץ או ראש שבלת מגבעל או חתיכת בצק מעסה לעשות לחם). הִקָּטֵף, הִתלש, הכרת. קַטֵּף*, הַרטב, הבא בַמים; תלוש, נתק (ביחוד פרי מעץ, שבלת מגבעול או חתיכת בצק מעסה); האחז מסביב (אש). הִתְקַטֵּף*, הכרת.

קֶטָף*, ז, כֹּפר, שרף עבה הנוטף מן העץ; עץ הצרי; בֹּשם הצרי.

קְטָפָה*, נ, בציר הענבים.

קַטְקֵט*, פ"י, עשה דק, הכה על דבר לעשותו דק ושטוח, הכה על דבר להישירו.

קטר (קָטַר*, יִקְטֹר*), פ"י, קשור וחבר יחד; תַּמר ועלה בקו ישר. קִטֵּר, העלה עשן עשבים או חמרי בשם; הקרב קרבן באש. קֻטּוֹר, התבשם בריח עשבי בשם. הַקְטֵר, קַטֵּר. הָקְטַר, הָעלה לקרבן באש, הובא לקרבן. הִתְקַטֵּר*, היה מבשם ומקֻטר בבשמים.

קִטֵּר, ז, קטור, הקטרת קטרת או קרבנות.

קַטָּר°, ז, מכונת הקיטור.

קֹטֶר*, ז, ציר, קטב; רֹחב העגול, שני סובבים; אלכסון העובר במרֻבע.

קַטְרָב*, ז, אבקן, חלק הפרח המכיל אבק הזרע; יתד המחברת שני חלקי העֹל; 0חבל המאחר את העֹל עם מוטות העגלה או המחרשה וכיו"ב.

קַטְרֵג*, פ"י, האשם, השטן, למד חובה על־. הִתְקַטְרֵג*, הָאשם.

קִטְרוּג*, ז, ר' קטגוריה.

קִטְרוֹן*, ז, פקיד רומי ממֻנה על הענשים; שר מאה רומי(?).

קַטְרוֹן*, ז, אגוז או שקד שקלפתו קשה מאד.

קְטֹרֶת, נ, (כ' קְטָרְתִּי), שרפת בשמים או קרבנות באש; ערבוב בשמים להקטיר באש; כלל הסמים העשוים במקדש לעלות באש; העלאת עשן מעשבי בשם וכדומה.

קִיא, ז, מאכל שיורקים ופולטים אותו מהגרון אחרי שבלעוהו.

קיא (קָא, יָקִיא), פ"י, פלוט דבר בלוע מבחילה או ממלוי הכרס. הָקִיא, קיא.

קֵיבָה*, ר' קבה.

קִיבָר*, ר' קבר.

קִידָה*, ר' קדה.

קִיּוּהַ*, ז, טעם פרי קֵהה.

קִיּוּם*, ז, טבע דבר קַים ועומד ימים רבים; ישות, הויה; שמירת דבר לזמן רב; נתינת תקף לדבר; חזוק ואשור דבר על ידי חתימה, עדים וכיו"ב; הקמת שבועה או נדר.

קִיחָה*, נ, פעלת הלוקח, לקיחה; לקיחת אשה, נשואים; יד כלי לקחת אותו בה; רצועה שמכניסים בלולאה בפי תרמיל לחזקו ולהדקו על ידי שנצים.

קַיִט*, ז, קַיְטָא*, נ, קיץ, עת החֹם בשנה.

קִטָּה*, נ, וילון לכסות בו דבר; מעיל קיץ.

קִיטוֹן*, ז, (ר' קִיטוֹנִיּוֹת*), חדר משכב; חדר קטן.

קִיטוֹנִית*, נ, (ר' קִיטוֹנִיּוֹת*), חדר קטן; חלל עמק בקיר כחצי עגול לשבת בו.

קִיטוֹר, ז, עשן עבה, עמוד עשן; אד עולה מן הארמה; אד עולה מנוזל רותח.

— מְכוֹנַת הַקִּיטוֹר°, נ, מכונה מתנועעת או מניעה בכח הקיטור, קִטֵּר.

— אֳנִיַּת קִיטוֹר°, נ, אניה השטה בים בכח הקיטור המניעה.

קִיכְלִי*, ז, מין עוף [1].

קִיל*, ז, תא, לשכה.

קִילוֹן* ז, קורת עץ תקועה בארץ ואליה מחבר מוט ארֹך לדלות בו מים מבאר; תעלה למים.

קִילוֹנִי*, ז, כעין חצוצרה לדבר בה למען ישמע הקול למרחוק; צעקן, מרים קולו; תושב מושבה (קולוניסט).

קִילְקִי* ז, שמיכה עבה; שמיכה לכסוי סוס; שער מסֻבך ומפתל בגוף.

(קים) קִיֵּם, פ"י, מַלֵּא הבטחה ודבור; חזק דבר ותת לו קיום; השאר בחיים; השאר, הניח; מַלֵּא מצוה; אַשר דבר. הִתְקַיֵּם*, השאר; התחזק; הִשאר בחיים; חיה; הִשאר בתכונתו.

קִים, ז, אויב, מתנגד; עצמות, עצם דבר.

קְיָם* ז, חק; ברית לְקַים דבר.

קַיָּם*, ת, תמידי, בלתי משתנה; חזק ואמיץ; חי ועומד; תקיף ועומד לחק.

קִימָה, נ, פעֻלת הקם ממקומו; *פעלת המְקים דבר.

קַיָּמָה*, (קַיָּמָא*), נ, קיום מתמיד; דבר מתמיד ונצב.

(קין) קוֹנֵן, פ"ע, נשוא קול בכי ויללה, הספד.

קַיִן, ז, (ס' קֵין, כ' קֵינִי), להב חנית.

קַיָּן* ת, בעל אשכים ארֻכים ביותר.

קִינָה, נ, (ר' קִינִים, קִינוֹת), שיר מספד ובכי.

— סֵפֶר קִינוֹת*, מְגִלַּת קִינוֹת*, קִינוֹת*, מגלת איכה.

— קִינוֹת°, ספר המכיל שירי קינה לקרֹאם בתשעה באב.

קִיסוּס*, ר' קסוס.

קִיסָם*, ר' קסם.

קֵיסָר*, ז, מלך, שליט עליון.

קֵיסָרִיּוּת*, נ, מלוכה, ממשלה, ממלכה.

קִיפָה*, ז, משקע הנוזל הנאסף בכלי על קרקעו.

קִיפּוֹן*, ז, מין דג, שבוטה [1].

קִיפוֹף*, ז, מין קוף קטן רגיל; ינשוף.

קַיִץ, ז, (כ' קֵיצִי), תקופת החם בשנה; הזמן שקוטפים בו פרי העצים; תאנים יבשות; *תוספת קרבנות של פרי הקיץ על המזבח.

(קיץ*) קַיֵּץ*, פ"י, נכוש, עקור עשבים וקוצים; גרום לבלות את הקיץ במקום; (־אֶת הַמִּזְבֵּחַ) הבא קרבנות על המזבח אחרי גמר העלאת כל קרבנות הנדרים והנדבות (בזמן שאין קרבנות אחרים).

קַיָּץ*, ז, מאסף פרי קיץ; קוצץ תאנים ליבשן; שומר שדות פרי.

קֵיצָה*, נ, שדה פֵּרות קיץ.

קִיצָה*, נ, (ר' קִיצִין*), מועד קבוע, זמן קצוב; פעֻלת המֵקיץ משנתו; פעלת המקצץ; הסכמה על דבר בין שני צדדים; קצבה, דבר פסוק.

קִיצוֹן, ת, האחרון, אשר בקצה.

קֵיצוֹן*, ת, דבר הנטוע או הנאכל בקיץ.

קִיצוֹנִי°, ת, הנוטה אל הקצה האחרון בדעות או במדות.

קִיצוֹנִיּוּת°, נ, טבע דבר או איש שהוא קיצוני.

---

[1] קיכלי, дроздъ, Drossel, grive, throstle.

[1] קיפון, карпъ, Karpfen, carpe, carp

קִיצוֹנִית°, נ, כתמים מחם שמש קיץ על עור פני האדם.
קִיק*, ז, ר׳ קאת.
(קיק) שֶׁמֶן־קִיק, ז, מין שמן ישתמשו בו בתור תרופה משלשלת 1).
קִיקוּלִים*, ז״ר, בתי זונות.
קִיקָיוֹן, ז, עץ שמן הקיק.
קִיקָלוֹן, ז, סחי ומאוס; קלון, חרפה.
קִיר, ז, כתל בנין, דפן; צלע הר, מורד; עיר; *שפה של מחצלת; חדר.
— קִירוֹת הַלֵּב, פנימיות הלב.
קִירָה*, נ, המועד הנכון; הזמן הקבוע.
קִישָׁן*, ת, המקיש בקרסוליו ובארכבותיו בלכתו.
קִיתוֹן*, ז, כד, כלי לשתות בו; לגין, כלי לרחץ בו הידים.
קכ״ד, ר״ת, קדם כל דבר.
קַל, ת, מעט המשקל (הפך: כָּבֵד); לא קשה להעשות; מהיר בהליכה; מהיר, חרוץ; נקלה, לא נכבד; תה״פ, במהרה.
— קַל הַדַּעַת*, נמהר לב, פוחז.
— קַל וָחֹמֶר*, אחת המדות שבתלמוד ללמד מדבר קל את החמור (אם בדבר הקל נמצא ענין חָמוּר, בדבר החמור לא כל שכן שהוא נמצא).
— קַל וָחֹמֶר בְּנוֹ שֶׁל קַל וָחֹמֶר*, „קל וחמר" כפול ומכפל.
ק״ל, ר״ת, קל להבין; קימא לן (=ברור לנו).
קַלָּא*, קוֹלֶה קלי; מוכר קלי.
קָלָא־אִילָן*, ז, מין צבע תכלת ירקרק.
קָלָב*, ז, יתד לתלות עליה בגדים; גרזן; יריעה ששמים הערבים סביב צואר הגמל ובה אחוזות במסמרים חתיכות כסף או זהב משמיעים קול; כתנת בעלת ידים קצרות או שאין בה ידים.

קָלְבּוֹן*, ז, (ר׳ קָלְבּוֹנוֹת*), שכר חלוף מטבע, דמי חלופים.
קָלְבָּן*, ז, מי שנוטה במהלכו לצד זרתות רגליו, ורגליו מעקמות לצד חוץ.
קַלְגַּס*, ז, איש צבא פשוט ממדרגה נמוכה; נעל מסֻמר של איש צבא.
קלה (קָלָה, יִקְלֶה), פ״י, להט באש סביב; שרוף. הָקְלָה, האחז באש; הבזה, היה לקל ומעט בחשיבות; *הטנף בהוצאת רעי.
קַלֵּה*, הטנף בהוצאת רעי מפחד פתאם וכיו״ב. הַקְלֵה, בזה, הקל והמעט בכבוד זולתו.
קְלָה*, נ, הקלת דבר; פעלת המֵקל בדינים, מעוט אסור (הפך: חֻמרה); דבר שהקלו בו.
קִלּוּחַ*, ז, זנוק מים, זרימה, שטף; זרם נוזל המזנק בחזקה.
קָלוּט, ת, שאחר מאבריו התכוץ ונעשה קצר; מסֹרס; מי שפרסותיו אינן סדוקות כי אם מחֻברות.
קְלוֹמִית*, נ, קנה דק (של קש וכיו״ב).
קָלוֹן, ז, בוז, חרפה, (הפך: כבוד); עֶרְות הנקבה; * זנות; בית זונות; צואה; אנדרטי של ע״ז.
קְלוֹנִית*, נ, מחזיקה בית זונות.
קִלּוּס*, ז, שבח, תהלה; קפיצה; רקוד, מחולות.
קְלוּסְקָה*, נ, גלוסקה, ככר לחם מסלת נקיה; זיתים כבושים יחד כעין ככרי דבלים.
קִלּוּף*, ז, פעלת המקלף קלפה; קלפה.
קְלוּפָה*, נ, קלפת עץ בעלת ריח טוב.
קְלוּפִית*, נ, עור דק מאד של בני מעים המשמש לנקניקים.
קְלוּרִית*, נ, משחה לעין.
קָלוּשׁ*, ת, לא סמיך, לא רבוק אחד בשני, לא קרוש, לא צפוף.
קַלּוּת*, נ, תכונת דבר שהוא קל.
— קַלּוּת רֹאשׁ*, נ, חסר שימת לב לדבר;

[1]) שמן קיק касторовое масло, Ricinusöl, huile de ricin, castor-oil.

. חסר רציניות.

קלח* (קָלַח*, יִקְלַח*), פ"ע, זנוק (מים), זרום, שטוף. הַקְלֵחַ*, קלוח; גרום לקלוח.

קִלַּח*, ז, כד, גבעל עבה וקשה של צמח (כרוב וכיו"ב); 0 זרם מים, קלוח.

קַלַּחַת*, נ, סיר גדול לבשל בו.

קלט* (קָלַט*, יִקְלֹט*), פ"ע, אסוף אל תוכו, קבל אל תוכו, חטוף אל תוכו; הַשְׁאר בתוכו; הָכִיל; הֵאחז, הִתָּפֵשׂ (הצמח בקרקע או ברכב); תפוש את הצבע (אריג צבוע).

הִקָּלֵט*, קלוט.

קָלִי, קָלִיא, ז, (ר' קְלָיוֹת*), דבר קלוי באש (ביחוד שבלים); * צמח שרוף שמשתמשים בו לעשות סבון.

קְלִיָּה*, (קְלִית*), נ, עצם הירך המלא מֹח.

קְלִיטָה*, נ, השתרשות, ההחלת הצמיחה.

קָלִיל*, ז, דבר קטן, דבר מה.

קְלִיָּס*; ז, מין דג שמולחים אותו לקימו 1).

קְלִיעָה*, נ, פעלת הקולע והאורג; דבר קלוע.

קְלִיפָה*, נ, פעלת הקולף והמסיר קלפה; ר' קלפה.

קָלִיק*, ז, מחלת השערות שהן מתדבקות יחד ואי אפשר להפרידן; קוצות שערות מסבכות יחד.

קלל (קַל, יֵקַל), פ"ע, היה קל, היה לא כבד; היה מעט בכמות ובכבד; היה דל ושפל בערכו; היה מהיר בתנועתו ובלכתו. הִקֵּל, קלול. קַלֵּל, גדף, חרף, ארור, הביע חפץ כי תבוא רעה על־; השחת, כלה. קִלְקֵל, ר' קלקל. קֻלּוֹר, היה ארור; היה קל. קִלְקֵל*, ר' קלקל. הָקֵל, המעט והקטן את הכמות והכבד; הַשְׁפֵּל, הקטן כבוד איש, שים כבודו לקלון. נִתְקַלֵּל*, היה מקֻלל.

1) קליס скомберъ, Makrele, mquereau, mackrele

— הָקֵל ראש נֶגֶד־* התנהג בקלות ראש (לא בכבוד) את־.

קָלָל, ת, מלֻטש, נוצץ, מבריק; * ז, כד אבן או חרס.

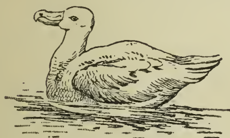
קְלָלָה, נ, נאצה, גדיפה; חרוף; מארה, אלה (הפך: בְּרָכָה).

קֻלְמוֹס*, ז, (ר, קֻלְמוֹסִים*, קֻלְמִיּוֹת*), קנה כתיבה, עט עשויה מקנה; עט.

קַלְמָר*, ז, תיק העטים, קפסה לשים בה עטים; קסת, דיותה.

קָלֶנְדָּה* ז, יום ראש חדש ויום ראשית השנה אצל היונים והרומאים.

קָלָנִית*, נ, מין עוף 1).

קלנית

(קלס) קִלֵּס, פ"י, צחוק על־, לעוג ל־; * הלל, שבח, פאר; שים שריון על־; רקוד, חול, יצוא במחול. הִתְקַלֵּס, התלוצץ, לעוג, התל; * היה מְשֻׁבָּח, מהֻלל ומפֹאר.

קֶלֶס, ז, קַלָּסָה, נ, צחוק, לעג, חרפה.

קֹלֶס*, ז, כאב בטן, כאב במעים.

קְלַסְטֵר*, קְלַסְתֵּר*, ז, אותות הפנים, תוי פנים.

קלע (קָלַע, יִקְלַע), פ"י, השלך למרחוק, ירה; גלוף ופתח ציורים; פתול, ארוג אריגה רפויה; גָּדוֹל, עשה מעשה מקלעת (שֵׂער); *קלס, שבח. קַלֵּעַ, השלך, ירה; * עשה מעשה מקלעת (שֵׂער).

— אִקְלַע*, (ארמית), בוא במקרה.

1) קלנית албатросъ, Albatros

קָלַע*, ז, מורה באבני קלע או ברמח וחנית; קולע שער.

קֶלַע, ז, כלי יריה; יריעה עשויה מעשה קליעה; אחת הדלתַים; * קוֹצת שער קלועה; נס, מפרש באניה; עבותות האניה; אהל; חדר קטן; חַיִץ מעשה קליעה במים לציר הרגים.

קלע

— לִפְנִים מִן הַקְּלָעִים°, בסוד, מה שאין כל אדם יכול לראות.

קַלְעִילוֹן*, מן קטנית.

קלף* (קִלֵּף*, יְקַלֵּף*), פ״י, פצל, הסר קלפה מפרי, חשוף את תוך הפרי או איזה גוף; הסר ע״י סכין את החלק העליון של דבר.

הִקְלִיף*, הוסר הקלפה מעל פרי וכדומה.

קִלֵּף*, הִקְלִיף*, קלוף. הִתְקַלֵּף, הִקָּלֵף.

קְלָף*, ז, עור מעֻבד לכתב עליו.

— קְלָפִים°, ז״ר, פתקות ניר עבה למשחק.

קְלָפָה*, נ, גליון קלף.

קָלְפִּי* נ, כלי להטיל בו גורלות.

קְלִפָּה*, נ, (ר׳ קְלִפּוֹת׳, קְלִפִּים*), הקרום המכסה את הפרי, זג; ° הכח הרע המכתיר את הכח הטוב (בקבלה).

— קְלִפַּת הַשּׁוּם°, סמל לדבר שאין כל ערך לו.

קִלְקוּל*, ז, השחתה, הפסד, תכונת דבר נשחת ומקֻלקל; ירידה מוסרית; בלבול, ערבוב.

קְלֹקֵל, ת, קל ורזה; לא נכבד.

קִלְקֵל, פ״י, הנע הנה והנה; מרוט, לטוש, חדד; הַשחת, הרוס. קֻלְקַל*, הָשְׁחַת, היה רע ונשחת. הִתְקַלְקֵל, התנודד, התמוטט; * הִשְׁחַת, הֵהרס; ירוד במוסריות; הִטנף בהוצאת רעי או בהשתנה.

קַלְקָלָה*, נ, פגע רע, מקרה רע; מקום שפך האשפה.

קַלְקַנְתּוֹם*, ר׳ קנקנתום.

קָלָקַס*, ז, שרש פול המצרי שאוכלים אותו.

קָלָר*, ר׳ קולר.

קִלָּרִין*, ז, חדר אוצר צרכי האכל.

קְלָשָׁה*, נ, דקות; החלק השטוח.

קִלְשׁוֹן, ז, שן עץ או ברזל.

— שְׁלשׁ קִלְּשׁוֹן, מזלג בעל שלש שנים, מלגז.

קֶלֶת*, נ, סל; בסיס, יסוד לדבר; אפרכסת תלויה מעל לאבני הרחים שנותנים בה את התבואה ומשם היא יורדת מעט מעט אל החלל שבאמצע אבן הֶרכב של הרחים; אמת המים, שרברב; ° קפסה קטנה שהנשים שמות בה דברים קטנים נחוצים.

קָם, ז, (ר׳ קָמִים), אויב, מתקומם כנגד.

קַמָּא*, (ארמית), ראשון.

— בָּבָא קַמָּא* (= השער הראשון), שם מסכת תלמוד מסדר נזיקין, הראשונה משלש המסכתות העוסקות בדיני נזקים; (בתוספתא) המחלקה הראשונה ממסכת "כלים".

קָמָה, נ, דגן צומח בשבלים, קבוץ שבלי השדה המחברות לארץ, * עטור נצב; כנוי לאבר הזכרות.

קָמוּץ*, ת, מנֻקד בקמץ.

קִמּוּץ*, ז, חסכון; קמצנות.

קָמוּר*, ת, עשוי כפה; מקֹרה בכפה; ° גוף בולט באופן כדורי כזכוכית המגדלת (הפך: קעור).

קִמּוּר*, ז, עשית גוף כעין כפה.

קִמּוֹשׁ (או קִמּוֹשׁ), ז, קוץ, חוח.

(קמז) הִקְמִיז*, הִכוץ, הקמץ, הִכנס חלקי דבר בשטח צר.

קֶמַח, ז, (כ׳ קְמָחִי), דגן טחון דק; לחם, מזון, מחיה.

— קְמָחִים*, נקודות לבנות כקמח העולות על היין כשהוא מתקלקל.

קִמְחָא*, ר׳ קמה.

— קִמְחָא טְחִינָא טָחִין*, טוחן קמח טחון, לאמר: מספר דבר ידוע ומפורסם.

קמט (קָמַט, יִקְמֹט), פ״י כוץ, דחוק ולהוץ יחד; כפל וקפל. קֻמַּט* (—עַצְמוֹ), ההכופף.

קָמוּט, הכפל והקפל; הקטס, הכרת (ילין).

קֶמֶט*, קֶמֶט*, ז, כפל בעור, מקום כווץ בבשר; כפל בבגד.

קֹמֶט*, ז, מקום מקפל בגוף (אצילי הידים וכיו״ב); גומה קטנה.

קָמֵט*, ת, קץ בדבר, מתעב.

קַמְטָר*, ז, תבה של בגדים.

קַמֵּי*, קָמֵי*, (ארמית), מ״י, לפני; בפני.

— לְקַמָּן*, לפנינו, לאמר: הלאה, להלן (בדבר כתוב).

קָמִיחַ*, ת, דבר ששפשפוהו בקמח או שֶׁטָּחוּ עליו קמח (עור לעבדו וכדומה).

קְמִיטָה*, נ, פעלת הקומט ועושה כפילות וקמטים.

קָמִין*, ז, תנור, אח; בית כלא שמסיקים אותו לענות בו את האסירים.

קָמִיעַ*, ז, חתיכת קלף או ניר שכותבים עליה שמות ודברים סודיים לקשרה אל הגוף בתור סְגֻלָּה לרפואה; אֲגֻדַּת עשבים שונים שנושאים לשם סְגֻלָּה.

קְמִיצָה*, נ, לקיחה בחפן, לקיחה בשלש האצבעות התיכונות (מקמח קרבן מנחה); האצבע הסמוכה לזרת.

קמל (קָמַל, קָמֵל, יִקְמֹל), פ״ע, נבול, כמוש.

קמ״ל, ר״ת, קא משמע לן (הוא משמיענו, הוא מודיענו).

קְמָנִיּוּת*, נ, עפוש, כעין טחב לבן העולה על דבר נרקב.

קמע* (קָמַע*, יִקְמַע*) פ״י, קשור, אגור.

קִמְעָא*, קִמְעָה*, תה״פ, (ארמית), מעט, מזער.

— קִמְעָא קִמְעָא*, תה״פ, מעט מעט, לאט.

קַמְפּוֹן*, ז, שדה מיחד לאספת עם, לטיול, למשחקי התאבקות וקרבות וכיו״ב.

קמץ (קָמַץ, יִקְמֹץ), פעו״י, צבור מלא כפו בשלש האצבעות התיכונות שביד; סגור, קפוץ. הַקֹּמֵץ, הַלֹּקֵחַ בשלש האצבעות התיכונות של היד. קַמֵּץ*, נצור הונו; התנהג ככילי; אסוף, קבץ. הַקְמִיץ*, קמוץ.

קֹמֶץ*, ז, (כ׳ קְמָצִים*), מלא כף היד, מלא הכף הסגורה אחרי פתיחת הבהן והזרת; סמל למדה קטנה ומועטה.

קָמַץ*, שם תנועה בדקדוק. (ָ)

קַמְצוּץ*, ת, מקפל ראשו בצד מרגלותיו.

קַמְצָן*, חושך הונו, חסכן, כילי.

קַמְצָנוּת*, ת, נ, תכונת הקמצן.

קֻמְקוּם*, ז, מִגְלָשׁ, סך לבשל בו מים; ○כלי לבשל בו תה (חלקיו הם: בית־קבול, זרבובית, אזן, כסוי).

קמר* (קָמַר*, יִקְמֹר*), פ״י, עשה ספון של כִּפָּה, כסה בכִפָּה.

קֶמֶר*, ז, אזור חלול כלו כעין כיס לשים בו כסף.

קִמְרוֹן*, ז, כִּפָּה, ספון קעורי.

קִמְשׁוֹן (או קִמְשׁוֹן), ר׳ קמוש.

קֵן, ז, (ס׳ קַן־, כ׳ קִנִּי, ר׳ קִנִּים), דיור עוף כנף; חדר, תא קטן; אפרוחים שבקן; *זוג יונים (לקרבן).

— קִנִּים*, שם אחת המסכות במשנה העוסקת בדיני קרבן העוף.

(קנא) קִנֵּא, פ״י, (בא עם: אֶת־, בְּ־, לְ־), קצף וכעוס, או שנוא את זולתו בגלל הצלחתו; התחרה מצרת עין בהצלחת אחר; הַכעס, הָער חמה; התקצף על אשתו על נטותה אחרי אחרים; התחרה לעשות

כמעשה מי שמקנאים בו; (ג־ל־), החם לבבו בבקשת נקמה ממחללי כבוד אחר; עורר קנאה בלב זולתו, גרום כי השני יקנא. הַקְנֵא, הכעס, החרה אף על ידי בגידה; עורר קנאה. הִתְקַנֵּא*, הִמלא קנאה.

קַנָּא, ז, מקנא לכבודו; * ארוק בדבר, מקנא לאיזה דבר או לאיזו דעה.

קִנְאָה, נ, רֹע עין בהצלחת אחר; השתדלות והתחרות לעשות כמעשה אחר; תאוה חזקה; כעס, חמת אף, קצף; חמת אף בבוגד באהבה; נקמה.

קַנָּאִי*, ת, ארוק בדבר; נוקם בחמה.

קַנָּאִים*, ז״ר, כתה בימי הבית השני אשר התחזקה להלחם בקנאה ובסערת נקם בעד חרות עם ישראל.

— קַנְאָן*, ת, מלא קנאה; קַנָּא; מקנא באשתו.

(קנב*) קַנֵּב*, פ״י, התוך והקצע עלי ירקות לנקותם.

קִנְבָה*, נ, עלי ירקות שקטפום מן הקלחים המחברים לקרקע.

קַנְבּוֹס*, ז, מין צמח ידוע אשר מגבעוליו עושים חוטים וחבלים חזקים מאד 1).

קְנֶבְקֶה*, נ, מאפה תנור שאחר אפיתו כותשים אותו שנית לקמח או לבשל ממנו.

קַנְדִּיטוֹן*, ז, יין מבשל במיני בשמים.

קְנְדָס*, ז, מוט ארך, קורה דקה; 0(בלשון הזרגון) נער שובב ומקניט בתחבלות ערמה.

קנה (קָנָה, יִקְנֶה), פ״י, רכוש דבר במחיר, לקוח דבר ונתון במחירו כסף; פדה, גאול; ברוא, יצור, עשה; היה בעל וארון דבר; השיג, רָכוש לו דבר. הִקָּנֵה, היה לקוח במחיר; * הֻשג. הַקְנֵה, זַמן ויָעד לאיזו תכלית; * מסור דבר לאחר כי יהיה רכושו.

קָנֶה, ז, (ס׳ קְנֵה־, ר׳ קָנִים), בד נבוב העולה מן האדמה; שבלת הדגן; בד צמח; סוף, צמח נבוב הצומח על שפת הנהרות; בד עצי בשמים; בד המשקל; בד המרה; ענף מנורה; החצי התחתון ביד האדם מהכף עד המרפק; * אבר הנשימה בגרון החי.

— קְנֵה רוֹבֶה0, ז, רובה, כלי כקנה ארוך לירות בו כדורי מות.

קַנָּה*, נ, שם צמח בעל פרחים.

קַנּוֹא, ר׳ קַנָּא.

קְנוּבָה*, עלה ירק שנתקוהו מן הקלה.

קִנּוּחַ*, ז, פעלת המנגב; (—הַפֶּה*), נקוי הפה מפרורים.

— קִנּוּחַ סְעוּדָה*, ז, מה שאוכלים אחרי הסעודה, הפרפרת שבה גומרים את הסעודה.

קִנּוּי*, ז, קנאת איש את אשתו, חשד נאוף.

קִנּוּמָא*, ז, שבועה לקַים דבר.

קָנוֹן*, ז, קערה; סל עשוי מקנים.

קְנוּנְיָה*, נ, התקשרות לעשות דבר ברמאות ולחלק בין המתקשרים את הרֶוח, ערמומיה.

קִנּוֹף*, ז, מטה שפורסים עליה יריעות רשתות דקות מסביב להגן על הישן בה מן הזבובים והיתושים; ארבעת המוטות שעליהם פורשים את יריעות המטה.

קְנוֹקֶנֶת*, נ, ענף רק מסֻלסל בגפן שאין עליו לא עלים ולא פרחים ולא פרי; גידים ונימים דקים באברי בעל החי.

(קנח*) קַנֵּחַ*, פ״י, נגב ונקה מרטיבות. הִתְקַנֵּחַ*, הִמחה, היה מחוק.

(קנט*) הַקְנֵט*, פ״י, הַרעים, הקציף בדברים, הַכעיס.

קִנְטוֹר*, ז, יציר אגדי בצורת חצי איש וחצי סוס.

קִנְטוּר*, ז, הכעסה, הקצפה; דברים קשים

---

1) קנבוס конопля, Hanf, chanvre, hemp

המכעיסים את שומעם; דברי התול ולעג.

קַנְטָר*, ז, מוט ברזל לקרקר קיר ולחצב אבנים.

— דִּבְרֵי קַנְטָר*, דברי ריב ומדנים.

קַנְטֵר*, פ"י, הכעיס, הקציף בדברים; שפך בוז על־. הִתְקַנְטֵר*, כעוס; קַנְטֵר.

קַנְטְרָן*, ר' קנתרן.

קֻנְטְרֵס*, ז, גליון ניר; מחברת קטנה; (בתוספות שעל התלמוד) כנוי לפרוש רש"י על התלמוד.

קְנִיבָה*, נ, נתוק עלי ירקות מן הקלחים; העלים הנתקים מן הקלחים; מחישת ראש הפתילה.

קְנִיָּה*, נ, קנין; אשה ביחס לבעלה.

קְנִיָּה* נ, פעלת הקונה; ◦הדבר הקנוי.

קַנְיוֹן*, ת, נוקם, אוהב נקם.

קָנִיט*, ת, בוחל, קץ, מגאל.

קִנְיָן*, ז, דבר שקונים במחיר; רכוש, הון; בריאה, יצירה; קניה, פעלת הקונה.

קִנְיָן* ז, קַבָּלַת קִנְיָן*, נ, כריתת ברית ואשורה על ידי זה שאחד משני הצדדים אוחז בידו בגד או מטפחת של הצד השני.

קִנִּין◦, ז, תא קטן בעור; משבצת בארג; קֵן קטן; קן בכורת הדבש.

קנין

קִנָּמוֹן, ז, (ס' קִנְמָן־), מין קנה בשם 1).

(קנן) קִנֵּן, פ"ע, עשה קן לו; דור, גור, שכון.

קַנְנִיָּה*, ר' קנוניה.

קנס* (קָנַס*, יִקְנֹס*), פ"י, שים ענש על פי בית דין; ענוש בכסף; ענה. הִקָּנֵס*, הגזר ענש.

קְנָס*, ז, (ר' קְנָסוֹת*), ענש כסף על מעשה רע: ענש על פי בית דין.

1) קנמון корица, Zimnt, canelle, cinnamon.

קִנְסוֹן*, ז, רשימה.

קֵנֶץ*, ז, סוף, קֵץ.

קַנְקָל*, ז, שבכה, מעשה שבכה; כלי מנֻקב בקרקעיתו ששמים בו בגדים לעשנם; ארֻבה; חדר.

קַנְקַן*, ז, כד, בקבוק שצוארו ארך; יד המחרשה.

קַנְקַנָּה*, נ, כד, בקבוק.

קַנְקַנְתּוֹם*, ז, חמצת הנחשת ששמים בדיו להשחירה.

קִנָּר*, קִנְרָס*, מין ירק קוצי, ר' קנר.

קֶנֶת*, נ, יד כלי, אזן כלי.

קִנְתּוּר*, ז, דברי התול ולעג, שנינה; הרעמה, ר' קנטור.

קַנְתַּל*, ז, אכף שבשתי קצותיו תלוים סלים לשים בתוכם משא.

קַנְתֵּר*, פ"י, הכעיס, הקציף; שפך בוז על־; הִתְקַנְתֵּר*, הכעס.

קַנְתְּרָן*, ז, איש ריב, איש מדון.

קַסְדָּה*, נ, כובע של איש צבא.

קַסְדּוֹר*, ז, חוקר ודורש מטעם הממשלה.

קַסְוָה*, נ, ספל ליציקת מים.

קִסּוּם*, ז, פעלת הקוסם, מעשה המכשף.

קִסּוּס*, ז, מין צמח בעל עלים מרֻבים המסתבך על גזעי העצים והענפים 1).

קַסְטִיר*, ז, בדיל.

קַסְטְלָן*, ז, מגדל המים, מגדל שעליו ברכת מים.

קַסְטְרָה*, נ, מבצר, מצודה.

קַסְיָה*, נ, נעלים לעבודה; מפת השלחן.

קָסִים*, ז, כובע מתכת של איש צבא.

קסם (קָסַם, יִקְסֹם), פ"י, חרוץ דבר ע"י כשוף; הגד עתידות; נבא בשקר; לקוח הלב כמו בקסם. קַסֵּם*, קָסוּם.

קֶסֶם, ז, מעשה כשפים, נחש; דברי כשפים; נבואת שקר; שכר הקסם; תפישת לב כמו בכשוף.

1) קסוס плющъ, Ephen, lierre, ivy.

קִסָּם*, ז, גזר עץ, שבב, בקעת עץ קטנה.
קַסָּם*, ז, פסל.
קִסְמִית*, נ, צרור קִסְמִים.
קסם (קָסַם*, יָקֹס*), פ״ע, התחיל להיות חמץ (יין); לעוס בשנים. קוֹסֵם, כרות, גזור, קצוץ.
קְסָסָה*, נ, רגב ארמה.
קַסְקָס*, ז, רגב ארמה; צרור אבן; חתיכת קש(?).
קסר° (קָסַר°, יִקְסֹר°), פ״י, המלך מלך בתאר „קיסר“. הִתְקַסֵּר°, היה לקיסר.
קְסָרִיּוּת°, נ, מלוכה, ממשלה, ממלכה.
קַסַרְקְטִין*, ז, בית מגורי אנשי הצבא; אנשי הצבא.
קֶסֶת, נ, בית־דיו, דיותה, בידיון; כלי שבו נותנים את העט ויש בו גם בית קבול לדיו.
קֹסֶת*, נ, פְּרִי, כפה.
קָעוּר°, ת, קעורי, שקיעור, שוקע אל תוך (הפך: קמור).
קְעִילָה*, נ, חרר קטן, קֻבָּה.
קִעְקוּעַ°, ז, קול רעש.
קַעֲקַע, ז, כתיבה הקוקה וחרותה בעור.

קעקע

קַעֲקֵעַ*, פ״י עקור משרש; נקוב ודקר בתוך־; עשה כתבת קַעֲקַע; קרוא (תרנגולת). הִתְקַעֲקֵעַ*, העקר משרש.
— קַעֲקֵעַ בֵּיצָתוֹ שֶׁל־*, עקור משפחת איש משרשה.
קער* (קָעַר*, יִקְעַר*), פ״י, כפוף, עשה כקערה.
קְעָרָה, נ (ס׳ קַעֲרַת, כ׳ קְעָרָתִי, ר׳ קְעָרוֹת), כלי שקערור למאכל מרק.
— הָפוֹךְ הַקְּעָרָה עַל פִּיהָ*, מבטא מליצי בהוראת: כפור בכל, התקומם כנגד ההשגחה העליונה.
קַעֲרוּר*, ת, כפוף פנימה ולא בולט, שוקע.
קַעֲרוּרִית*, נ, פנימיות גוף בצורת חצי כדור.
קְעָרִית°, נ, קערה קטנה ששמים בה אכל לפני האוכל.
ק״פ, ר״ת, קרבן פסח.
קפא (קָפָא, יִקְפָּא), פ״ע, היה קרוש, התעבה (דבר נוזל); היה קשה כאבן מקר וכרומה; צוף, התרומם למעלה מהנוזלים; *התכסה בקצף. קַפֵּא*, הסיר הקצף מעל משקה; הסיר הזהמא שעלתה על־. הִקְפִּא, הַקְשֵׁה, הַקְרֵשׁ; *הסיר הקצף.
קִפָּאוֹן, ז, גלד, קרח; *מרק קרוש בקרה; °קֹרת רוח לדבר, אדישות רבה.
(קפד) קַפֵּד, פעו״י, גלול וצנוף; כרות, גזור, חתוך. הַקְפֵּד*, התרגז, התפרץ בכעס; הַכְעֵס, עורר קצף וחמה; לא יכול שאת דבר; דקדק עם זולתו בדבר קל ערך.
קְפָדָה, נ, כליון, השחתה; קצר נשימה מחררה.
קְפָדָה*, נ, פעלת המקפיד; כַּעַס על דבר הנחשב בעיני המקפיד לחשוב; השחתה, כליון.
קַפְּדָן*, ז, מהיר להתרגז; רגזן; איש נותן לבו לכל דבר קטן, מרקדק בדברים יותר מדי ובא על ידי זה לכלל כעס וקצר רוח.
קַפְּדָנוּת*, נ, מרת הקפדן, טבע המהיר לכעס, קצר אף, טבע איש המדקדק ונותן לבו לכל דבר.
(קפה*) הִקָּפֵה*, היה למקפה, היה קרוש. קַפֵּה*, הסר הקצף וכל הצף על היין בשעת תסיסתו. הַקְפֵּה*, גרום לדבר לצוף למעלה; הקרש, הקפא.
קִפֶּה*, ז, דבר קרוש; משקה בשר מבשל.
קַפָּה*, נ, תולעת שבירקות.
קֻפָּה*, נ, אוצר כסף; אוצר כסף הצרקה

הכללי; נדבות; צבור, חמר; כִּפָּה; כוס, גביע; סל של נצרים.

קפוד

קִפּוֹד, ז, מין חי הולך על ארבע בעל שערות דוקרות המתקפל ככדור 1); מין עוף ממשפחת הינשוף 2).

קִפּוֹז, ז, שם נחש מקפץ על טרפו.

קִפּוּחַ⁰, ז, כריתה; הריסה, כליון; נצחון.

קִפּוּי*, ז, מה שעולה למעלה על משקה, קצף העולה על היין וכיו״ב; התהוות מִקְפָּה.

קָפוּי*, ת, העולה למעלה על משקה; קל להבינו.

קִפּוּל*, ז, פעלת המקפל.

קָפוּף*, ז, סל.

קִפּוּץ*, ז, קפיצה, פעלת הקופץ.

קפז* (קָפַז*, יִקְפֹּז*), פ״ע, קפוץ, דלוג.

קפח* (קָפַח*, יִקְפַּח*), פ״ע, הכה (השמש) על הראש. קִפֵּחַ*, גזור, כרות; נצח, גבור על־; הצר, הדאב; גזול בחזקה; (־שָׂכָר), מנוע, עצור.

קִפֵּחַ*, ז, איש גבוה ביותר; איש גבוה ורזה.

קָפִּיל*, ז, מוכר צרכי אכל; מבשל מאכלים למכירה.

קְפִיפָה*, נ, כפיפה, סל קלוע.

קְפִיץ*, ז, קפיצה; שריר, עכבר; פרקי קשר הארכובה המתכוצים ומתפשטים; ⁰נוצת ברזל נכפפה ומתאמצת לשוב לקדמותה.

קְפִיצָה*, נ, פעלת הקופץ והמדלג; העוית הפנים.

— קְפִיצַת הַדֶּרֶךְ*, העברת דרך במהירות גדולה.

קפל (קָפַל*, יִקְפֹּל*), פ״י, כפל ועשה חֲפִית (הפך: פרוש); כרוך, גלול (בגד, מסך וכיו״ב); קפוץ ועבור מעל־. קִפּוֹל*, הִתְקַפֵּל*, היה כפול ומכפל וחפות.

קֶפֶל*, ז, מקום כפול הבד בבגד; כפה.

קֹפֶל*, ז, בד עץ יבש; שלשלת לסגירה על דבר; מנעול; כותרת עמוד.

קַפְלוֹט*, ז, מין ירק ממיני הבצלים 1).

קַפְלֵט*, ז, פאה נכרית ששמים על הראש, שער נכרי.

קַפַּנְדְּרִיָּה*, נ, מעבר לקצר את הדרך.

קֻפְסָה*, נ, ארגז קטן, תבה קטנה.

קפץ (קָפַץ, יִקְפֹּץ), פ״ע, סגור, עצום; סגור וקבץ יחד (היד); רקוד, חול, כרכר; פסוח על דבר; *מהר להשיג, רדוף להשיג; (־על־), בוא דבר מהר על איש; מהר לענות; מהר לעשות לפני אחריך; התכוץ; התפרק (אבר) ממקום חבורו; עשה תנועות שונות בהעויות הפנים במקום דבור (אלם); קצוץ בשר בקופיץ. הִקָּפֵץ, קפוץ, דלוג; *דבר בהעויות הפנים וברמיזה. קַפֵּץ, רקוד; נתר, דלוג; *מהר לעשות; פסוח על דבר; גרום לקפיצה. הַקְפֵּץ*, גרום לאחר לקפץ.

— קָפוֹץ וְעָשׂה*, מהר לעשות מבלי חכוי.

קֶפֶץ*, ז, פיק באברי הגוף.

קַפְּצָה*, נ, תבה קטנה, ארגז קטן, קפסה.

קַפְּצָן⁰, ז, איש אוהב לקפץ תמיד בראש להתראות כראשון לכל דבר.

קַפְּרִיס*, ז, עלה צלף ופריו.

— יֵין קַפְּרִיסִין*, יין ששמו בו קפריסים; יין הבא מאי קפריסין.

קפש* (קָפַשׁ*, יִקְפֹּשׁ*), פ״י, חטוף, לקוח בחזקה.

---

1) קפוד ежъ, Igel, herisson, hedge-hag.

2) קפוד сова, Nachteule, chouette, screech-owe

1) קפלוט мелкій чеснокъ, Schalotte, échalote, shalot.

קֶפֶשׁ*, ז, בגד עליון קצר לאשה ישימוהו על הכתפים.

קֵץ, ז, (כ׳ ־קִצִּי, ר׳ ־קִצִּים*, ־קִצֵּי*), סוף, אחרית; פאה; גבול הכמות, שעור; כליון, אבדון; *ביאת הגואל (סוף הגלות).

— לְקֵץ, בסוף זמן.

— לְקִצִּים*, לפרקים, לעתים קרובות.

— מִקֵּץ (־זְמָן), אחרי עבר זמן.

קצב (קָצַב, יִקְצֹב), פ״י, כרות, גזור; *יעד מדה וערך; קבוע, החלט, גזור אֹמר. קַצֵּב*, קצוץ בשר בקופיץ. הַקְצֵב*, קצוב.

קֶצֶב, ז, (ר׳ קְצָבִים, ־קִצְבֵּי), סוף, קצה דבר; גזרת דבר ותארו; תבנית מכֻונת; * החלטה; ⁰ משקל השיר עפ״י מספר יתדות ותנועות קבוע.

קִצְבָּה*, נ, מדה מסֻיּמת וקבועה; מספר קבוע; קביעות; נדבה מקֻפת הצבור.

קצה (קָצָה, יִקְצֶה), פ״י, גזור, כרות; הבדל, הפרד; * (־תְּאֵנִים), קצוץ תאנים ליבשן לקיום; קרוץ מן העסה. הִקָּצֵה*, הִגזר, הִכרת. ־קַצֵּה, קָצה. הַקְצֵה, הקצע, גרד; חַלֵּק, הפרד; הַפרש וְיַחד לאיזו תכלית. הִקְצֵה*, הִפרש, הֻפרש והתיחד לאיזו תכלית.

קָצֶה, ז, (ר׳ קְצָוֹת, ר״ס, קְצוֹת), סוף מדת איזה שטח; פאה; סוף; חלק קטן מן הכל; החלק היותר טוב.

— מִקְּצֵה זְמַן־, אחרי עבר זמן־.

קֵצֶה, ז, סוף, תכלית.

קָצָה, נ, קץ, שפה.

קָצוּ, ז, (ר׳ קְצָוִים) ־קְצָוָה, נ, (ר׳ קְצָווֹת), קץ, אחרית, פאה.

— נָחֵי הַקְּצָווֹת⁰, (בדקדוק) הפעלים אשר בשרשם אות נחה או חסרה בראשיתה ואות כזו באחריתם.

קָצוּב, ת, מסדר; קבוע; מדוד בשעור ידוע.

קַצּוֹעַ*, ז, חותך, גוזר עצים לצרכי מלחמה.

קִצּוֹעַ*, ז, פעלת הקוצע והגוזר; החלק הנחתך מהקצה.

קְצוּצָה*, נ, חתיכת עץ מֻיתרת שנקצצה בהלקח החתיכה הדרושה לעבודה; פרי קצוץ.

קִצּוּר*, ז, תכן הענין במעט מלים; פעֻלת המקצר דבר; (־סֵפֶר), תמצית ספר בקצרה.

— בְּקִצּוּר⁰, מבלי האריך בדברים.

קֶצַח, ז, זרע כמון שחור.

קָצִין, ז, שופט; נגיד עם; שר צבא; מנהיג, ראש; ⁰ עשיר.

קְצִיעָה*, נ, מין צמח בשמי, קִדה; עגול דבלת תאנים; כבישת תאנים לעשותן לעגול, לדבלה; פעלת המבדיל וקוצע; אחד מארבעת הבתים אשר בתפלין של ראש, קציצה.

קְצִיפָה*, נ, קצף, כעס; מין ממתק שעושים בלבן ביצה עם תערבת מיני מתיקה בסכסוך עד היותו כקצף שעל המים.

קְצִיצָה*, נ, אחד מארבעת הבתים אשר בתפלין של ראש; גזרה (של תבנית דבר); כריתה, פעלת הקוצץ; דבר נקצץ מהעץ (תאנים וכיו״ב); תרמיל, כיס הזרעונים בצמחים; גמר הסכמה בין שני צדדים; משא ומתן בדבר קביעות שכר עבודה; ר׳ קצצה; ⁰ עגת בשר קצוץ ופרום.

קָצִיר, ז, קצירת תבואת השדה; התבואה הנקצרת; עת קצירת קמת השדה; קוצר; יונקת, הסתעפות משרש עץ מתחת לאדמה העולה במקום אחר קרוב לעץ העקרי (ילין).

קְצִירָה*, נ, פעלת הקוצר את הקמה; ⁰ חטים שמורות לפסח משעת קצירתן.

קצע (קָצַע*, יִקְצַע*), פ״י, חתוך דבר מקצהו; גזור וגרד מסביב (טיח בנין); (־קְצִיעוֹת), עשה עגולי דבלה. קַצֵּעַ*, הַקְצֵעַ*, קצוע. הִקָּצֵעַ*, הִגזר והגרד מסביב.

קצף (קָצַף, יִקְצֹף), פ״ע, כעוס, חרה אפו, כלה חמתו. הִקְצִיף, הַכעס, עורר חמת־; * העלה רתיחת מים עד להעלאת קצף. הִתְקַצֵּף, קצוף.

קֶצֶף, ז, (ר׳ קִצְפִּי), כעס, חרון אף, חמה; שבב עץ, בקעת עץ, בועות לבנות העולות על נוזלים שונים כשמסכסכים אותם; * שם אחד המלאכים.

קְצָפָה, נ, שבב עץ (?); כליה, כליון (?); עלים נופלים ונובלים.

קִצָּפוֹן*, ז, קצף, כעס.

קצץ (קָצַץ, יָקֹץ), פ״י, כרות, גזור; חצוב והפל; * קבוע, קצוב; נשוא ונתון על ארות מחיר דבר; קבוע מחיר דבר; יעד, מנה, הכן. הִקָּצֵץ*, הִכרת, הִגרע; הִקצב, הִקבע; היה מֻבדל (ממשפחתו). קַצֵּץ, קָצוֹץ*; קבוע, קצוב (מזונות, שכר). קִצּוֹץ, הִכרת, גָרוע. הָקֵץ*, נַכה, הַפחת.

— קַצֵּץ בִּנְטִיעוֹת*, מבטא מליצי בהוראת: הפר תורה.

קֶצֶץ*, ז, כיס הזרעונים בצמחים שונים (קטניות); ר׳ קציצה.

קַצָּץ*, ז, קוצץ עצים; כלי שקוצצים בו עצים; תרמיל קטניות.

קְצָצָה*, נ, הפסקת יחס עם אחר; יער שעציו עומדים להִקצץ.

קְצֹצֶת*, נ, חוט ברזל.

קצר (קָצַר, יִקְצֹר), פעו״י, כרות קמת השדה; היה קטן ומזער באֹרך (הפך: ארך); (־יד), מעוט היכלת, הִלָּאה, לא יכול; (־רוּחַ־), היה בקצר נשימה מעמל וצרה; לא יכול להתגבר ולהתאפק; (־נֶפֶש־) לא יכול לסבל עד היות קרוב למיתה. הִקָּצֵר, הִגזר, הִכרת (הקמה). קַצֵּר, הקטן אֹרך דבר; * לא יכול. הַקְצֵר, קַצֵּר; *היה לקצר. הִתְקַצֵּר*, היה קצר, היה קטן בארכו.

קָצָר, ת, לא ארֹך, קטן המדה באֹרך, קטן האֹרך; * ז, עוקץ קטן דוקר; דבר נמאס.

— קְצַר אַפַּיִם, מהיר לכעס.

— קְצַר יָד, חסר כֹח.

קֹצֶר, ז, קטן המדה באֹרך, תכונת דבר שהוא קצר.

— קֹצֶר־רוּחַ, עיפות רבה המביאה לקצור הנשימה.

קַצָּר*, ז, כובס בגדים.

קְצָרָה*, נ, הצד הצר שבמטה (לצד הראש וכפות הרגלים); קצור.

קַצְרָה*, נ, ארמון, טירה.

קְצָרִית*, נ, קצר נשימה.

קַצְרָן*, ז, איש המדבר או הכותב בקצרה (הפך: ארכן).

קַצֶּרֶת°, מחלת קֹצר הנשימה [1].

קְצָת*, נ, חלק קטן, מעט, אחרים; סוף, אחרית, קץ, קצה.

— מִקְצָת*, אחרי עבר זמן מעט; מעט.

קָק*, ז, מין עוף ממשפחת החסידה [2].

ק״ק, ר״ת, קהלה קדושה.

קַר, ת, צונן, לא חם, חֲסר חֹם.

— קַר־רוּחַ*, מְיֻשב, מי שדעתו מישבת עליו.

קָר, ת, נובע.

קֹר, ז, צִנה, חֹסר חם, תכונת גוף שאינו חם.

קרא (קָרָא, יִקְרָא), פ״י, צעוק, הרם קול; העבר קול, בשר, פרסם, השמיע; נאום בקול; בטא דבר בקול רם; בקש עזרה; (־עַל־), קבול; הַזעק, אסוף; הודיע או ציה לאחר כי יבוא; (־בְּשֵם ה׳) הודיע ולמד האמונה בה׳; התפלל אל ה׳; כנה, נתון שם; בטא בפה או רק ראה בעין

---

[1] קצרת, одышка, Asthma

[2] קק, колпица, Löffelgans, souchet, spoonbill

את הכתוב בספר לדעת תכנו ועניָנו; למוד
את הכתוב בספר; יעוד, מַנה; קרה,
פגוש דבר במקרה; * למוד במקרא (בספרי
התנ"ך). הִקָּרֵא, היה קרוא ומֻזמן; הֵאסף
לקול הקורא; כֻּנה בשם; בֻּטוא (דבר כתוב)
בשפתיו; הִמצא במקרה, הפגש פתאם.
קָרוֹא, הָקרא. הִקָּרֵא, הבא מקרה ופגע;
* קרוא בקול מן הספר לאזני אחר; קרוא
דבר בקול לפני קהל; גרום כי אחר יקרא;
למד בספרי המקרא; ⁰ הַכתב, קרוא לפני
אחר למען יכתב מפיו את הקרוא. הִתְקָרֵא*,
קרוא, הִקרא.

קָרָא*, ז, מין ירק ממשפחת האבטיחים מארך
ולבן 1); ז, איש בקי במקרא.

קְרָא*, ז, (ארמית), פסוק מהמקרא.

קָרֵא, ר' קורא.

קָרָאוּת⁰, נ, תורת הקראים ועניָנם.

קָרָאִים⁰, ז"ר, שם בני כתה בישראל המחזיקים
אך בתורה שבכתב (היחיד: קָרָאִי).

קֻרְאָן⁰, אַל־קֻרְאָן⁰, ספר הדת למֻשלמים בני
אמונת מחמד.

קְרַאת ר' לקראת.

קרב (קָרַב, קָרֵב, יִקְרַב), פ"ע, נגוש אל־,
בוא סמוך לאיזה גוף או מקום (הפך: רחק);
היטיב לשני בסבת ידידות; החל בפעֻלה;
הגיע (זמן); עורר קְרָב; (־אֶל אִשָּׁה), שכוב
עם אשה; * הָעלה על המזבח (אמורי
קרבנות). הִקָּרֵב, נגוש; הובא לקרבן.
קָרֵב, הגש דבר אל־; גרום להיות קרוב
לשני; היטיב לשני בסבת ידידות וחבה;
* התפלל לפני התבה. הַקְרֵב, הבא בקרוב
מקום; הגש; הגש קרבן ומנחה; חונן לסבת
חבה; גרום להגיע (זמן); היה קרוב.
הִתְקָרֵב*, היה קרוב, קרב את עצמו; היה
מְקֹרָב; אמור על עצמו כי הוא קרובו של
פלוני; הֻגש (קרבן).

קָרֵב, ת, מֻגש לקרבן; נגש.

קְרָב, ז, (ר' קְרָבוֹת), מלחמה, ריב.

קֶרֶב, ז, (כ' קִרְבִּי, ר' קְרָבַיִם גם קְרָבִּים*),
מעי החי; חלק הגוף החלול שבין הראש
והרגלים; תוך כל דבר.
— בְּקֶרֶב, תוך, בֵּין.
— קְרָבַיִם*, מעים.

קְרֵבָה*, נ, פעֻלת הגש ומתקרב למקום.

קִרְבָה*, נ, (ס' קִרְבַת*), רוח רצון, נטיה,
רוח חסד; * יחס משפחה, קרבות.

קְרְבָה*, נ, התקרבות; נגיעה, מגע.

קְרֵבוּת*, נ, יחס משפחה; חבור וקשור עם
אחר על ידי קרוב הדם; התכונה להיות
קרוב.

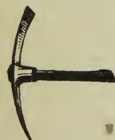
קַרְבִּיט*, ז, מה ששיך לצרכי המטה; רצועה
שכורכים סביב דבר להדקו.

קָרְבָּן, ז, (ס' קָרְבַּן־, קִרְבַּן־, ר' קָרְבָּנִים, קָרְבָּנוֹת*),
מנחה לה' ולמקדשו; * מנחה למלך.

(קרד*) קָרֵד*, פ"י, סרוק ארג להעלות עליו
שער; סרוק בהמה, נקה שערות הבהמה
במגרדת בעלת שנים קטנות.

קָרְדְיָקוֹס*, ז, הזיה בשעת מחלה.

קַרְדֹּם, ז, (כ' קַרְדֻּמִּי, ר' קַרְדֻּמִּים, גם קַרְדֻּמּוֹת),
גרזן, כלי ברזל לחטב
בו או כלי ברזל לחפר
בו.

קרדם

קַרְדֵּם*, פ"י, הקצב, פתת
בקרדם.

קַרְהֵס*, פ"י, הקצע ומרוט
כלי להסיר פניטתו.

קַרְדָּק*, ז, נעל רקוד; סנדל נמוך שכל
הרגל נכנסה בו בנקל.

קרה (קָרָה, יִקְרֶה), פעו"י, פגוש דבר במקרה
מבלי יחל לו; חול דבר על איש; היה

---

1) קרא тыква, Kürbis, courge, gourd

דבר. הִקְרָה, הפגש עם דבר במקרה; בוא אל מקום במקרה בלי כַּוָּנה תחלה; * הָכה בזוב שכבת זרע. קָרָה, עשה תקרה, אגור את העצים המכסים את הבנין. הִקָּרָה, גרום לפגש במקרה, אנה והזמן לידי־; קבוע והכן דבר. הִקָּרֵה,* הִתְקָרֵה*, הָכה בזוב שכבת זרע.

קָרָה, ר׳ קורה.

— קֹרַת רוּחַ* (לפעמים: קֹרַת נֶפֶשׁ*), נ, נחת רוח, ענג, הרגעת הרוח.

קֶרֶה, ז, זרימה, זוב (שכבת זרע).

קָרָה, נ, קֹר, חסר חם; קר חזק.

קָרוּא, ז, מְזֻמן למשתה או לאספה.

קָרוֹב, ת, לא רחוק (במקום או בזמן); הנמצא אצל־; בן משפחה אחת, שאר בשר; מי שמקרבים אותו לחוננו; דבר נקל להעשות; דומה; נוטה ל־; איש מלחמה; * שליח צבור, חזן.

— בְּקָרוֹב, תה״פ, בעוד זמן קצר, מהר, עוד מעט; * מלפני זמן קצר.

— מִקָּרוֹב, תה״פ, בעוד זמן קצר; לזמן קצר; * מלפני זמן קצר.

קֵרוּב*, ז, קִרבה; נגיעה, מגע.

— בְּקֵרוּב°, בערך, לא מדיק.

קְרוֹבוֹת*, קרוב״ץ, בשם זה יקראו לפיוטים נוספים בסוף כל אחת מברכות שמונה עשרה בשבתות וימים טובים.

קרוב״ץ, ר״ת, קול רנה וישועה באהלי צדיקים; בשם הזה יקראו לפיוטים ידועים; ר׳ קרובות.

קֵרוּד*, ז, פעֻלת המקרד במגרדת בעלת שנים קטנות וחדות.

קְרוּיָה*, נ, דלעת מְיֻבשת חלולה.

קֵרוּי*, ז, פעֻלת המקרה; דבר מקֹרה; תקרה.

קָרוֹךְ*, ז, עגלת משא, קרון.

קְרוּם*, ז, עור, קלפה, גלד.

— קְרוּם בֵּיצָה*, הגלד הדק שבין קלפת הביצה ובין החלבון.

קְרוּמִית*, נ, הצד הדק בצמחים שהוא דק כסכין; הקלפה הדקה שעל הקנה.

קָרוֹן* ז, (ר׳ קְרוֹנוֹת*), עגלה למשא.

קַרוֹן*, ז, בעל חי בעל קרנים.

קְרוֹנָה*, נ, מקום רחב ופתוח בעיר העגלות לימי השוק.

קַרוּס*, ז, אריג; המסרק שבכלי האריגה.

קַרְזֵל*, פ״י, קבץ שער הראש כפקעת; גלום דברים רבים למעשה מקשה אחד.

קַרְזָל°, ז, תסרקת, עשית התלתלים, סלסול השער.

קרח (קָרַח, יִקְרַח), פ״י, עשה חלק משער, גלח או מרוט השער. הִקְרִיחַ, הֶעלות קרחה; היה לְקֵרח. הִקְרִיחַ, צוה לגלח את שערו; היה לקרח (ראש איש או פני דבר בהיותם חלקים); * עקור עצים מתוך כרם. הִקְרֵחַ, הקרח.

קֵרֵחַ, ת, שראשו מְקרח וחלק משער.

— קֵרֵחַ מִכָּאן וּמִכָּאן*, בטוי בהוראת: מפסיד מכל הצדדים, אין לו לא זאת ולא זאת.

קֶרַח, ז, גליד, הנוזלים הקפואים מקֹר חזק; קר גדול; * קרחה.

קָרְחָה, נ, מקום מגלח או ממֹרט בשער הראש; מקום חלק משער על הקדקד.

קַרְחוֹן°, ז, גוש קרח גדול על ירכתי ההרים המכסים שלג עולמים, שניר.

קַרְחָן*, ר׳ קֵרֵחַ.

קָרַחַת, נ, מקום קרחה בראש מאחוריו לצד העֹרף; מכפל מצד הפנימי בבגד.

— קָרַחַת הַכֶּרֶם*, מקום חלק בכרם שאין נוטעים בו.

קֶרֶט*, ז, גרעין קטן; חלק קטן שמשקלו כגרעין החרוב; טפה קטנה קרושה.

קַרְטוֹב*, ז, מדת הלח קטנה מאד.

ַקְרְטוּם*, ז, כריתת והשחתת ראשי הצמחים.

ַקְרְטוֹן*,ַקְרְטִיקוֹן*, ז, מין גיר לבן נמצא באדמה משתמשים בו לשפשוף מתכת וגם לכתב על הלוח בבתי הספר.

ַקְרְטָלִית*, נ, כפיפה, סל קטן.

ַקְרְטֵם*, פ״י, חתוך, קטוף (ראש עלה), קטום.

קִרְטֵם*, פ״י, מרוח בקרטון, מרוק בקרטון; הקצע ומרוט כלי להסיר פגימותיו.

ַקְרְטֵס*ַקְרְטִיס*, ז, פתקת ניר, גליון קטן, ר׳ כרטיס.

ַקְרְטֵעַ*, פ״ע, דלוג, קפוץ משמחה; פרפר.

ְקִרִי, (בהפסק: קֶרִי), מרי, מורת רוח; *אסון, פגע; מקרה לילה; 0מקרה לא במכֻון.

ְקְרִי*, ז, המלה בתנ״ך כמו שהיא נקראת (יש מקומות במקרא שקוראים את המלה לא כמו שהיא כתובה, לנֻסחה הכתובה קוראים „כתיב״, ולנֻסחה הנקראת—„קרי״).

ָקְרִיא*, ת, נבחר, נודע בשם כבוד; מֻזמן בכל אספות ראשי העם.

ְקְרִיאָה, נ, קול דברי חזון ונבואה; פעלת הקורא והצועק; פעלת העובר בעיניו על דבר כתוב או בוטאו בשפתיו.

ְקְרִיבָה*, נ, פעֻלת המתקרב אל־.

ְקְרָאָה*, נ, ר׳ קריאה.

ְקְרָיָה*, נ, תקרה.

ִקְרְיָה, נ, עיר גדולה ובצורה, כרך.

ִקְרְיוּם*, ז, מרגל.

ְקְרִימָה*, נ, התהוות קרום קשה בפני הלחם בשעת האפיה; מכה שקרם עליה עור.

ִקְרְיָן*, נ, נר שעוה, נר של דונג.

ְקְרָיָס*, ז, עור; כלי אריגה (?).

— כְּלֵי ְקְרָיָס*, בגדי עור; בגדי עבודה.

ְקְרִיעָה*, נ, פעלת הקורע והשוסע; קריעת הבגד על מת.

ְקְרִיצָה*, נ, מעוף עין, מעשה הקורץ בעיניו, רמיזה; (ר׳ ְקְרִיצוֹת*), פרורי בצק נותנים אותם במרק.

ָקְרִיר*, ת, קר מעט.

ְקְרִירוּת*, נ, קֹר, קרה.

ָקְרִישׁ0, ז, מין פֵּרות שנקרש.

ְקְרִישָׁה0, נ, הדבר שנקרש ונקפא.

קרם (ָקְרַם, יִקְרֹם), פעו״י, כסה בקרום, העלה גלד דק על הבשר; *התהוה קרום קשה מסביב ללחם בשעת האפיה; הכסה ברקבובית, בעפוש. הִקְרֵם, התכסה בקרום.

ָקְרָם*, ז, יריעה לכסוי ארוגה; אריגה דקה ויפה.

ַקְרְמוּל*, ז, מין צמח קרוב לשחלים.

ַקְרְמִיד*, ז, רעף הגג.

ָקְרָמִית*, נ, מין צמח שמגרגיריו עושים לחם רע.

ָקְרֶמֶת0, נ, מחלת הצואר, אסכרה.

קרן (ָקְרַן, יִקְרַן), פ״ע, הפץ קוי אור. הִקְרִין, הוציא קרנים; היה בעל קרנים.

ֶקְרֶן, נ׳ (זוגי: ַקְרְנַיִם, גם ְקְרָנַיִם, ר׳ ְקְרָנוֹת, ַקְרְנוֹת), כעין ענף קשה יוצא בראש בעלי חיים ידועים; שופר, כלי קבול עשוי מקרן בעלי החיים; עֹז, כֹח, גבורה; שן סלע; קו אור; חלק חד ומעֻקץ בולט

קרנים

בבנין; *הצוצרה; זוית, פנה (וכן: קֶרֶן זָוִית); הדבר העקרי היסודי; הסכום העקרי והיסודי באיזה ענין או עסק (בנגוד לְרֶוַח, לפֵרות); ראש דבר; נזק הבא על ידי נגיחת שור בקרניו; ⁰אגף (במערכת מלחמה); תרמיל ניר בצורת קרן.

— הֵנִיחַ מְעוֹתָיו עַל קֶרֶן הַצְּבִי*, מבטא מליצי בהוראת: אבד כספו.

— יוֹשְׁבֵי קְרָנוֹת*, אנשים יושבים בבטלנות בקרנות החוצות ושחים שיחות בטלות.

— קַרְנֵי אוּמָן*, כוסות שמהדקים ע״י להבה אל עור האדם לצבר את הדם למקום אחד לרפואה.

— קַרְנֵי פָרָה⁰, שם נגינה מפסקת בטעמי המקרא (ᴾ ᵖ).

— קֶרֶן הָאַלּוֹן⁰, ז, ר׳ סנאי.

— קֶרֶן הָאַף⁰, ר׳ קרנף.

קֻרְנוֹס*, ז, פטיש גדול, מקבת הנפח; מהלומות הפטיש.

קַרְנָזֶל*, ז, ר׳ אלכסון.

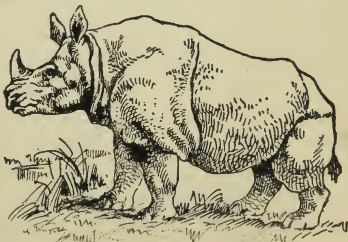
קַרְנִי*, ת, של קרן, מִקרן.

קַרְנִית⁰, נ, עור הקרן בעין.

קַרְנָס*, ז, זיזים, קרני המשוש לשרצים.

קַרְנָן*, ת, בעל קרנים גדולות.

קַרְנַף*, ז, קרן האף, מין חיה גדולה בעלת קרן אחת על אפה.

קרנף

קרם (קָרַם, יִקְרֹם), פ״ע, הכסף, הכף, כרוע וגפול. הָקְרַם*, קרום. הַקְרֵם⁰, ר׳ הקרם.

קֶרֶס, ז, וָו כפוף לחבר בו דבר אל דבר.

קִרְסוּם*, ז, קרטום, כריתת ראשי הצמחים.

קִרְסְטָל*, ז, סל.

קַרְסֹל, ז׳ זוגי: (קַרְסֻלַּיִם), פרק כף הרגל, העצם הבולטת שבמקום חבור השוק את כף הרגל; *השוק התחתונה.

קִרְסֵם*, פ״י, כרסם; כרות ענפים מעץ. הִתְקַרְסֵם*, הקצץ.

קַרְסָם*, ז, מלקה ברצועה, הכאה במגלב.

קרע (קָרַע, יִקְרַע), פ״י, כרות, התוך; גזור; חתוך; נתק מעל־; לקוח בחזקה; הַפרד, הַבדל; בקוע(ים); קרוע בגד לסבת אבל. הִקָּרַע, הגזר לגזרים. קָרֵעַ*, קרוע. הִתְקָרֵעַ*, הקרע מעצמו (לא בידי אדם).

קֶרַע, ז, גזר, חלק שנקרע ונבדל מדבר; *קריעה; מקום הקריעה; מקום קריעת בגד לאבל.

קַרְפּוֹל⁰ ז, פרח נותן ריח טוב.

קַרְפִּיף*, ז, מקום נרחב מֻקף גדר מחוץ לעיר.

קְרָפִית*, נ, כוס צרה בתחתיתה.

קרץ (קָרַץ, יִקְרֹץ), פ״י, (־עַיִן), רמוז בעין, מצמץ בעין; (־שְׂפָתַיִם), נשוך השפתים בשנים לרמז; *חקוק, חרות; דקור, עקוץ; תת תכנית ודמות לדבר; תפוש עור הגוף באצבעות בהדוק כדי להכאיב; גזור ביד חתיכה מהעיסה לעשות בה ככר לחם. הִקָּרֵץ*, הִקָּצֵץ, הִכָּרֵת. קָרֵץ*, עשה חִתּוּך בסכין. קֵרוּץ, הִגָּזֵר; הֵעָשֶׂה.

קֶרֶץ, ז, הרג, טבח, כליון, אבדון; *מחִצה, רפן.

קַרְץ* ז, סכין של אופה לחתך בו העיסה; פקעת פשתן; ציצת פתילים.

קֶרֶץ*, ז, קַרְצָא*, נ, ככר לחם.

— אָכוֹל קֻרְצָא*, מבטא בהוראת: הלשן,

הלוך רכיל.

קְרְצוּל*, ז, ר׳ קרסול.

קִרְצוּף*, ז, פעלת המקרצף במגרדת בעלת שנים גדולות.

קַרְצִית*, נ, שרץ, החי השורץ.

קִרְצֵף*, פ״י, גרוד, קרוד; נקה את שערות הבהמה במגרדת בעלת שנים גדולות.

קַרְק*, ז, סנדל, נעל הבית, קרקה.

קֻרְקְבָן*, ז, קבת העופות; מֻרְאָה; קבת החי בכלל.

קַרְקָה*, נ, נעל הבית, קרק; נעל עשוי כלו משער עזים או מאריג.

קַרְקָנָה*, נ, נר שעוה.

קִרְקוּר*, ז, קול הצפרדע.

קַרְקָנָה*, נ, צלצול.

קַרְקָנִית*, נ, מַטֵּה הַנַּשָּׂר.

קִרְקָס*, קַרְקָס*, ז, מעגל המרוץ לסוסים; קרס, וָו.

קַרְקָס*, ז, קרס של מסך, וו.

קַרְקַע, זו״נ, (ר׳ קַרְקָעוֹת*), תחתית, מסד; *ארץ, אדמה; חלקת שדה; נכסים שאינם נדים.

— קַרְקַע בְּתוּלָה*, אדמה שלא עבדוה.

— קַרְקַע עוֹלָם*, קרקע שאין לה בעלים.

קַרְקֹף*, קַרְקֶפֶת*, ז, ראש, קדקד, גלגלת.

קַרְקֵר, פ״י, הרוס, נתוץ; *פ״ע, השמע קול (תרנגלת או צפרדע); המה, רעוש.

קַרְקָרָה*, קַרְקֶרֶת*, נ, קרקע, תחתית כלי; השפה התחתונה של אריג.

קַרְקֵשׁ*, פ״י, נענע (זוג בפעמון), צלצל.

קַרְקָשׁ*, ז, זוג הפעמון.

(קרר*) קֵרֵר*, פ״י, עשה קר; 0(־רוּחַ) הרגיע נפש. הֻקַר*, קרר. הוּקַר*, הִתְקָרֵר*, היה לקר.

— נִתְקָרְרָה דַּעְתּוֹ*, נחה, שקטה רוחו, הדל מהתרגז או מלשאף לנקמה.

קָרָר*, ז, עגלון, רכב, נוהג בקרון.

קרש* (קָרַשׁ*, יִקְרֹשׁ*), פ״ע, קפוא ועבה, היה למוצק. הִקְרִישׁ*, הקפא, העבה.

קֶרֶשׁ, ז, לוח עץ מתקן למלאכה; *בעל חי אגדי אשר לו רק קרן אחת.

קֶרֶת, נ, עיר, קריה (בדבור המליצי); *גזע העץ.

קַרְתָּנִי*, ת, בן עירה (לא בן כרך); בן כפר, כפרי.

קַשׁ, ז, גבעל השבלים שממנו עושים תבן; *תבן; שער הזיר; כעין שערות קטנות ודקות העולים על פני פרות.

ק״ש, ר״ת, קריאת שמע; קדיש שלם; קבלת שבת.

קִשְׁאִים, ר׳ קשוא.

קשב (קָשַׁב, יִקְשֹׁב), פ״ע, שמוע בשים לב, פתוח אזן לשמע. הִקְשִׁיב, קשוב, הטה אזן לשמע; שמוע והבן; שמוע פקדה או הקשב פקדה לעשות אותה.

— הַקְשֵׁב וְשָׁמוֹעַ, הטות אזן לשמע היטב את המדבר.

קַשָּׁב, ת, מאזין, שומע בשים לב, מקשיב.

קַשְּׁבָה0, נ, תכונת איש קַשָּׁב.

קשה (קָשָׁה, יִקְשֶׁה), פ״ע, היה (גוף) במעמד מוצק שכל חלקיו מתלכדים יחד היטב ואינו נוח להכבש ולשנות מצבו, היה לא רך; היה לא קל להבין או לעשות. הִקְשָׁה, היה לחוץ ודחוק; *היה לא רך. קִשָּׁה, אמץ כח מאד; (־לָלֶדֶת), ילוד בקושי ובצער (אשה). הִקְשָׁה, הכבד דבר; עשה כי דבר יהיה לא רך; (־לֵב) אמץ הלב, התעקש מאד; (־עֹרֶף) התעקש, עמוד על דעתו בעקשנות; שאול שאלה קשה וכבדה. הָקְשֵׁה*, היה לקשה, היה ליבש; היה דבר במצב שלא קל לסבלו. הִתְקַשָּׁה*, היה קשה; לא הבן דבר בנקל; ילוד בקשי ובצער (אשה).

קָשֶׁה, ת, לא רך; דבר שלא קל לסבלו;

עַז נפש, אמיץ לב; אכזר, רע; קשה עֹרף, עקשן; *לא מובן; לא קל להעשות; מזיק, מְסֻכּן.

— קְשֵׁה יוֹם, אֻמלל, סובל.

קָשָׁה, נ, דבר קשה; דבור חריף.

קָשָׂה, קַשְׂוָה, נ, (נמצא רק ברבים: קְשָׂוֹת, קְשׂוֹת־), ספל לשתיה.

קִשּׁוּא, ז, מין ירק הגן מארך ממין האבטיחים1).

קַשּׁוּב, ת, שומע בשים לב, מקשיב.

קְשׁוֹט*, ז, (ארמית) אמת.

קִשּׁוּט*, יפוי, שימת עדיים; עדי, תכשיט.

קִשּׁוּי*, ז, פעלת העושה דבר לקשה; חבלי הלדה; מצב דבר שהפך קשה.

קִשּׁוּר*, ז, פעלת המקשר והמחבר דבר לדבר; התכוצות.

— קִשּׁוּרִים, ז״ר, סרטים לקשוט.

קָשׁוּר, ת, חזק, אמיץ; מחֻבּר, מהֻדק אל־.

קִשּׁוּשׁ*, ז, (ר' קִשּׁוּשׁוֹת*), בדיר קש.

— קִשּׁוּשׁוֹת*, ז״ר, פסלת שמכבדים מן הבית בטאטא.

קִשּׁוּת*, נ, (ר' קִשּׁוּת*), מין קשואים.

קָשׁוּת*, נ, חזקת היד, טבע איש קשה ואמיץ הלב.

קשט

(קשח) הִקְשִׁחַ (־לֵב), הִקשה, אמץ; עשה לאכזר.

קֹשְׁטְ*, קֹשֶׁט, ז, אמת; *מין שרש בשם ריחני; 0מין פרי אמריקני מלא מיץ ונותן ריח נעים2).

קשט* (קִשֵּׁט*, יְקַשֵּׁט*), פ״י, פאר, יפה בעדיים; שׂים סדר מאד (הין וכיו״ב); (־עַצְמוֹ*), התכונן. קֻשַּׁט*, כשוט; הכן; תקן. הִקְשִׁט*, יפה בעדיים; סֻגל, הכשר. הִתְקַשֵּׁט*, התיפה, פאר עצמו בעדיים ובתכשיטים; (־בדבר), התפרנס.

קַשָּׁט*, ז, מורה בקשת.

קִשְׁטָא*, ר' קשט.

קַשְׁטָנִית*, ר' קשתנית.

קְשִׁי, ז, (בהפסק: קֶשִׁי), עקשות, מרי, אכזרות הלב; *התקשות דבר.

— בְּקֹשִׁי*, תה״פ, לא על נקלה, לא ברצון טוב.

קֻשְׁיָא*, קֻשְׁיָה*, נ, מקום קשה בספר לא מובן ולא ברור; שאלה המורה כנגד איזו סברה.

קַשְׁיוּת*, נ, טבע העקשן, עקשנות, קשי לב; קשוי.

קְשִׁיטָה, נ, שם מטבע קטנה; אבן משקל קטנה.

קְשִׁירָה*, נ, פעלת הקושר והמאגד.

קַשִּׁישׁ*, ז, קש, שבלת אחת של קש.

קְשִׁישִׁים*, ז״ר, חתיכות לוחות עץ וכיו״ב ששמים על שבר עצם להתלה בהן.

קְשִׁית*, נ, גלעין של פרי קשה כאבן.

קִשְׁקוּשׁ*, ז, קול צלצול, צליל; עדור, חפירה מסביב לעץ זית.

קִשְׁקֵשׁ*, פ״י, צלצל, השמע קול צלצול ע״י תנועה; דפוק, הכה; נדנד; עדור מסביב לעצי זית.

קַשְׁקְשִׁים*, ז״ר, התיכות קש ועשב.

קַשְׂקֶשֶׂת, נ, קלפה שבעור הדגים כעין עגולים קטנים, ר' דג.

קשר (קָשַׁר, יִקְשֹׁר), פ״י, אסור ואגוד וחבר דבר אל דבר; הדק דבר כרוך ע״י עניבה; חזק, אמוץ; (־עַל־), התחבר יחד למרד ולמעל ב־. הִקָּשֵׁר, התחבר יחד. קִשֵּׁר, אגוד וחבר יחד. קֻשּׁוֹר, התלכד, היה עצום וחזק. הִקְשִׁר*, התחבר יחד. הִתְקַשֵּׁר, התחבר יחד למרד ולמעל ב־; *היה קרוש וקפוא;

---

1) קשוא огурецъ, gurke, concombre, cucumber

2) קשט ананасъ, Ananas

התחבר והִדבק ב־; עשה חוזה בענין מסחר וכיו״ב.

קֶשֶׁר, ז, חבר בוגדים, מרד; *קשור וחבור יחד, פקעת הקשר; ברך בצמח, פרק בצמח במקום שצומח כעין כפתר בצדו; בריח, שטר התקשרות; גִמיע.

— קִשְׁרֵי אֶצְבָּעוֹת*, מקום חבור פרקי האצבעות.

— קִשְׁרֵי מִלְחָמָה*, מערכת מלחמה.

קשש, (קֻשַּׁשׁ*, יְקשׁ), פ״י, אסוף וקבוץ. קוֹשֵׁשׁ, חַפש ולקוט. הִתְקוֹשֵׁשׁ, התאסף, התקבץ.

קשת

קֶשֶׁת, נ, (ר' קְשָׁתוֹת), כלי מלחמה בצורת חצי עגול לירות בו חצים; חצי העגול הנראה בשמים בצבעים שונים ביום ענן ושמש; חצי עגול בבנין למסעד או ליפי; כנוי לכח וגבורה; *אחד משנים עשר המזלות; אבר ההולדה.

— בֶּן קֶשֶׁת, כנוי מליצי לחץ.

קַשָּׁת, ז, [illegible]ה הצים בקשת. נ, (ר' קַשָּׁתוֹת, ס' קַשְׁתוֹת־), קֶשֶׁת.

קַשְׁתוּת°, נ, תכונת דבר הכפוף כקשת.

קַשְׁתִּית°, נ, עור הקשת בעין.

קַשְׁתָּנִית*, נ, מין מקדח שיש לו באמצעו כעין קשת לסובבו בה.

קשתנית

קַת*, קַתָּה*, נ, נצב גרזן וכיו״ב, יד סכין או חרב.

קַתֶּדְרָה*, נ, (ר' קַתֶּדְרָאוֹת*), כסא כבוד; מעין במה עם כסא לעמד ולשבת עליה; °כסא של מורה בבית מדרש גבוה.

קֹתֶל*, ז, בשר שמן ועבה.

— קָתְלֵי־חֲזִיר*, חתיכות חֵלב חזיר מעֻשן.

קֶתֶר*, ז, קוץ, הוח.

קַתְרוֹס* ז, מין כלי זמר[1]; אחד ממיני הארז.

ר

ר, האות העשרים בא״ב העברי ושמה—רֵישׁ; ס״מ, מאתַיִם.

ר', ר״ת, רבי, רב, רבן, רבנו.

ראב״ד, ר״ת, ראש אב בית דין.

ראב״ע, ר״ת, רבי אברהם בן עזרא,— אחד מחכמינו בספרד במאה הי״ב.

ראה (רָאָה, יִרְאֶה), פ״י, חזה, הבט; הרגש, הכר עצם על ידי העינים; הרגש; התבונן בדבר; שים לב אל דבר להבינו, הבן; ידוע; בחור, הכר לטוב; בַּקר, בחון; כַּוֵן, היה דעתו כך וכך; רוה (אצל פעל שבוע); *החזק דבר ל־. הֵרָאֵה, הִגָלה לעין, הִגָלה בחזיון הנבואה; הִמָּצא; בוא לפני־. רָאֹה, הִגָלה לעין, היה נראה. הַרְאֵה, נתון לראות; שים דבר לעיני איש או הביא איש אל דבר למען יראהו; (־טוב), גמול, שלם; הַרְוֵה (אצל הפעל הַשְׂבֵּעַ או אצל טוב, רע וכיו״ב). הָרְאֵה, הִגָלה לעין, הֵראה; הובא דבר לפני איש למען יראהו. הִתְרָאֵה, הבט איש אל רעהו; (־פָּנִים), הלחם, ריב

[1]) קתרוס цитра, Zither, guitare, guétar

איש את רעהו;* הֵראה, הִגלה.

— רָאה בּ־, ראה ברעת־, ראה בצרת־, ראה בענש־; ראה דברים רבים יחד.

— רָאה וְהִנֵּה־, ראה דבר פתאם, ראה דבר מתרחש ומתחדש.

— רְאֵה*, מלת קריאה להעיר להתבונן בדבר.

— רָאה אֶת דִּבְרֵי־*, מצוא דברי־ לנכונים.

— רָאה דָם* (אִשָּׁה), הקר דם נדה.

— רָאה חַיִּים, רָאה טוֹב, הרגש תענוג וקרת רוח.

— רָאה פְּנֵי־ (אִישׁ גָּדוֹל), עמוד לפני־, היה בחברת איש גדול.

— רָאה קֶרִי*, הוציא ש״ז.

— רָאה רָעָה, סבול מצב רע.

— רָאה שֶׁמֶשׁ, ראה אור, חיה, היה בחיים.

— הַבֵּט וּרְאֵה, התבונן וראה.

— מָה רָאָה־ שֶׁ־*, למה, מה היתה דעתו?

— כַּנִּרְאֶה*, לפי המשער.

— לְפִי הַנִּרְאֶה*, על פי מה שנראה, קרוב לודי.

רָאָה, נ, מין עוף טורף, ר׳ דאה.

רֹאֶה, ר׳ רואה.

רֵאָה*, נ, אבר פנימי בחזה החי אשר בו הוא שואף את האויר אל קרבו דרך הקנה, כלי הנשימה.

רַאֲוָה, נ, ראִיָה; ראִיָה של בזיון.

רָאוּי, ת, קבוע, קצוב; *הגון, טוב ומסֻגל; שַׁיָּך; מכשר.

— כָּרָאוּי⁰, כמו שצריך להיות.

— רָאוּי לַעֲשׂוֹת כַּךְ וְכַךְ⁰, נכון, צריך, טוב לעשות כזאת וכזאת.

רְאוֹת, נ, מראה; ראיה, הבטה.

רְאִי, ז, מרְאָה, רקוע מתכת וכיו״ב מלטש שרואים בו את הפנים וכל דבר העומד נכחו; *טיב, תכונה, טבע; רעי, צואה.

— בֵּית הָרְאִי*, אבר העכול (הֵקֵבָה, המִרְאה).

רָאִי, ז, (בהפסק: רֹאִי), ראיה, הבטה; חזיון, התגלות; תאר פני דבר הנראה; מראה נורא.

רֹאִי, ת, תואב לראות ולדעת.

רַאֲיָה*, נ, הוכחה כי איזה דבר כן הוא, מופת, אות לברור דבר.

רְאִיָּה*, נ, פעֻלת הרואה, הבטה, כֹּח הראות; מבט; הופעה בבית המקדש; קרבן חגיגה של העולה לרגל; מקרה הוצאת ש״ז; תקופת הוצאת דם נדה, וסת.

— הֶזֵּק רְאִיָּה*, הנזק היוצא מזה ששכנו רואה דרך פתחו או חלונו מה שנעשה בביתו.

רְאָיוֹן*, ז, התגלות, מראה; עליה למקדש; קרבן החג שהקריבו עולי רגל בימי הבית; ⁰התראות עם איש חשוב לדבר אתו על ענינים חשובים.

רְאִיזָר⁰, ז, מחזה נפלא מאד; מקרה מוזר מאד.

רְאִינָע⁰, ז, מחזות מקרים נראים בתנועותיהם על קיר או מסך על ידי גליונות מתנועעים במהירות רבה[1].

רְאֵם, ז, שור פרא; ⁰צבי מקרין הנמצא

קרני ראם

---

[1]) ראם буйволъ, Büffel, buffle

בארצות הצפון.[1]

רָאֵם, ר' רום.

רָאמוֹת, נ"ר, דברים יקרים מאד; אלמוגים (?).

רֵאשׁ, ז, עני, דלות, חסר צרכי החיים, ר' רֵישׁ.

רֹאשׁ, ז, (כי רָאשֵׁי, ר' רָאשִׁים); גלגלת החי מצוארו ולמעלה; הקצה העליון של כל דבר; החלק העליון של הר; שר ועליון; הדבר החשוב במינו; ראשית, התחלה, תחלת דבר; יסוד, עקר; מספר כולל; גוף אחד, נפש אחת, אחד מתוך רבים; מפלגה, מחלקה; המיץ שבראש צמח הפרג שהוא ארסי; שם אמה בארץ המגוג; *היותר נכבד; פרק; עמוד נצב של בנין שעליו נסמכות מסעדות לשני קירות מקבילים (?); קורה המנחת בין שני קירות מקבילים לתמכם; ת', (נ, ראשָׁה־), עקרי, חשוב.

— **ראשׁ חֹדֶשׁ**, היום הראשון בחדש.

— **ראשׁ הַגּוֹלָה**0, ראש היהודים בבבל אחרי חרבן הבית השני.

— **ראשׁ הַגְּוִיָּה***, כנוי לאבר הזכרות.

— **ראשׁ כַּלָּה***, ראש ישיבה בבבל בימי הגאונים.

— **רָאשֵׁי פְּרָקִים***, רמזים קצרים לענינים שלמים; 0נסח קצר של תנאי חוזה.

— **ראשׁ פֶּתֶן**, ארס הפתן.

— **ראשׁ הַשָּׁנָה***, היום הראשון בשנה; שם מסכת תלמודית העוסקת בדיני המועדים וביחוד בדיני ראש השנה.

— **רָאשֵׁי תֵבוֹת***, קצור מלים ע"י כתיבת האותיות הראשונות שלהן בלבד.

— **ראשׁ תּוֹר***, ז, משלש מארך בקצה שדה.

— **ראשׁ בְּראשׁ***, בדיוק, בלי יתרון ובלי חסרון (ילין).

— **דָּמוֹ בְּרֹאשׁוֹ***, הוא בעצמו אשם במותו.

— **כֹּבֶד ראשׁ**0, רצינות.

— **חָפֵה ראשׁ**, כסה ראש לאות אבל.

— **יֹשֵׁב ראשׁ**, ישוב למעלה מכל הנאספים.

— **נְשׂוֹא ראשׁ**, הרם ראש בגאוה, בגדלה; הרם, הגדל.

— **נָשׂא אֶת ראשׁ**, ספור, מנה.

— **הֵקֵל ראשׁ בְּ־***, נהוג מנהג בוז בנוגע ל־.

— **מֵראשׁ***, מחדש, עוד פעם.

— **בְּראשׁ גָּלוּי***, בפני כל, בפמבי.

רָאשׁ, ר' רשׁ.

רִאשׁוֹן, ת, הקודם (בזמן או במקום) ל־; שלפני ה־; נעלה בערכו על חבריו; נכבד מאחרים; תה"פ, בתחלה; בזמן הקדום; *מי שקרבת או יחס משפחה מתחילים ממנו.

— **רִאשׁוֹן, רִאשׁוֹן***, בסדר האחד אחרי השני.

— **רִאשׁוֹנִים***, האנשים הקדמונים; (נְבִיאִים־), ספרי יהושע, שופטים, שמואל ומלכים.

רִאשׁוֹנָה, תה"פ, ראש, לפני העוברים.

— **בָּרִאשׁוֹנָה**, בזמן הקודם, לפנים.

— **לָרִאשׁוֹנָה**, לפנים.

— **לְמִבָּרִאשׁוֹנָה**, לפנים; (או קצור: לָמָּה בָּרִאשׁוֹנָה — דהי"א ט"ו, י"ג).

— **שָׁלֹשׁ רִאשׁוֹנוֹת***, שלש הברכות הראשונות בתפלות שמונה עשרה.

רִאשׁוֹנִי, ת, (נ, רִאשׁוֹנִית), ר' ראשון.

ראשׁוֹת, נ"ר, שנים קדמוניות.

רָאשִׁי*, ת, היותר נעלה, הנכבד; שבתחלה, המתחיל; 0עקרי.

— **מַאֲמָר רָאשִׁי**0, מאמר חשוב הבא בראש גליון עתון.

רֵאשִׁית, נ, התחלה, התחלת דבר; הדבר המתהוה בראשונה לפני האחרים; עקר, יסוד;

[1] ראם сѣверный олень, Reuntier, reune, reindeer.

מבחר, מיטב, הנבחר; *משרת ראש, גדלה.
— בְּרֵאשִׁית (סֵפֶר־)*, הספר הראשון בחמשת חמשי התורה.
— שֵׁשֶׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית*, ששה הימים שבהם נברא העולם.
— מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית*, ספור בריאת העולם; חכמת הטבע; סודות הבריאה ורזיה.
ראשָׁןº, ז, דוחי (צפרדע וכרומה) צעיר שעוד לא צמחו לו רגלים.

רַאֲתָן*, ז, חלי נזילת לֵחה.
רַב, ת, עצום במספר (הפך: ראשן מעט); גדול בכמות; רחב במדה, בשטח; גדול בשנים, בחשיבות.
רַב, מלת קריאה: דַּיֿ! הרבה מאד.
רַב, ז, מורה הצים; שר נכבד; איש חשוב; *מורה; ארון; שם כבוד לאמוראי בבל, ר׳ רבי; כנוי לאבא אריכא (אחד מראשי האמוראים); ºמנהיג רוחני של עדה.
— בֵּי רַב*, בית ספר, בית מדרש ללמודים.
— בַּר בֵּי רַב*, תלמיד.
— רַבֵּנוּ*, תאר כבוד למשה בן עמרם (מֹשֶׁה רַבֵּנוּ).
— רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ*, כנוי לרבי יהודה הנשיא מחבר המשנה.
— רַבִּים*, צבור, קהל.
— בָּרַבִּים*, תה״פ, בפני רבים, בפמבי, בפרהסיה, בפרסום.
— לְשׁוֹן רַבִּיםº, (בדקדוק), צורת המלה בהורותה או בדברה על עצמים יותר מאחד.
— רַבּוֹת*, ז״ר, (רק בכנוי: רַבּוֹתַי, רַבּוֹתֵינוּ וכו׳), ארונים, מורים.
רֹב, ז, עצמת מספר, גדל מספר, רבוי הכמות; יותר מהחצי של איזה מספר או איזו כמות; תה״פ, הרבה מאד.
— רֹב דֵעוֹת*, מספר דעות הנוטות לצד אחד של ענין שהוא יותר מחצי מספר המחוים דעתם בו.
— לָרֹב, תה״פ, הרבה מאד.
— לָרֹב*, עַל הָרֹב*, עַל פִּי רֹב*, תדיר, כמעט תמיד.
— אַחַר הָרֹב*, לפי מרבית מספר הדעות.
רבב (רָב, העתיד ר׳ רבה), פעו״, היה בכמות גדולה, היה עצום במספר; השלך חצים, ירה; *(רָבַב*, יָרֹב*) טיח, משוח בדבר מדבק. רַבֵּב*, משוח בדבר נֹפֶךְ ומתדבק.
רְבָב*, ז, כתם על בגד, עקבות בֹּץ או שמנונית; משקע שמנונית; דבר שמושחים בו או טחים בו.
רְבָבָה, נ, עשרת אלפים; הרבה מאד.
רבג* (רָבַג*, יִרְבֹּג*), פ״י, גבב דבר על דבר בלי סדר.
רבד (רָבַד, יִרְבֹּד), פ״י, הצע, שטח, רַפֵּד.
רְבֶד*, ז, שכבה; שורת אבני רצפה; אצטבה על יד כתל לשבת עליה; ענף עץ; ºלוח מחבר אל הקיר לשים עליו כלים וכיו״ב.
רב״ד, ר״ת, ראש בית דין.
רְבֵדָה*, נ, יציע.
רבה (העבר ר׳ רבב, עתיד, יִרְבֶּה), פ״ע, גדול במספר, היה הרבה; גדול ושגה; גדול ושמן; היה גדול במעלה ובחשיבות; גדול במדת המרחק או הזמן. רִבָּה, גדל, שגשג; חנך, גדל; נתון ברבית; *כלול עוד דבר בהוראת מלה או מבטא שבתורה. הִרְבָּה, הגדל מספר דבר; הרחב, הגדל כמות ורהב דבר; הגדל איכות וערך דבר; לקוח רבית; *(רב־) עסוק הרבה באיזה דבר. הִתְרַבָּה*, גדול במספר או בכמות; ºבוא (שם) בלשון רבים.
— הַרְבֵּה לַעֲשׂוֹת, עשה הרבה.
רָבֶה*, ת, עשוי קלוש ע״י תערבת נוזל.
רַבָּה, עיר הבירה, העיר הראשונה במדינה.

— מִדְרַשׁ רַבָּה°, (גם מִדְרַשׁ רַבּוֹת*), המדרש על התורה המתחיל במלים: פתח ר' הושעיה רבה.

רַבָּה*, נ, מיץ רקוחים, פרי מטֻגן או מבֻשל בסֻכר.

רִבּוֹ, רִבּוֹא (ר' רִבּוֹת, רִבּוֹאוֹת, ר"ז, רִבּוֹתַיִם), ר' רבבה.

רִבּוּבָה*, נ, כלי שיר בעל מיתרים; חלל, מקום נבוב.

רִבּוּי*, כמות גדולה; הגדלה, הכפלה; הכללת עוד דבר בהוראת איזו מלה או מבטא בתורה; °(בדקדוק) צורת הרבים בשמות ובתארים.

— רִבּוּי זוּגִי°, (בדקדוק), רבוי המורה רק על שְׁנַיִם.

רָבוּךְ*, ת, קמח חלוט במים רותחים.

רִבּוֹן*, ז, אדון, מושל, שר.

— רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם! קריאה לאדון העולם, לד'.

רִבּוֹנִי°, ת, אלהי.

רָבוּעַ*, ת, מְרֻבע, שארבעת צדדיו שוים ביניהם.

רִבּוּעַ*, ז, תמונה מרובעת, צורה בת ארבע זויות ישרות.

— רִבּוּעַ עוֹלָם*, ארבע רוחות השמים.

רָבוּץ*, ת, שוכב על ארבע.

רְבוּתָא*, (ארמית) נ, גדל, רוממיות; יתרון; דבר פלא; חדוש, דבר לא רגיל.

רַבִּי*, שם כבוד לאיש; שם כבוד הנתן להנאים וגם לאמוראי ארץ ישראל; כנוי לרבי יהודה הנשיא מחבר המשנה; (בקריאה), ארוני!

רְבִיבִים, ז"ר, טפות מטר הזק.

רָבִיד, ז, ענק לעדי הצואר.

רִבְיָה* נ, פעלת הרבוי, התרבות.

רְבִיָּה*, נ, מין קטנית.

רְבִיָּה*, נ, הגדלה, הגדלת המספר.

רְבִיכָה*, נ, קמח חלוט במים רותחים ובשמן; פעֻלת המערב ובולל קמח במים רותחים.

רְבִיעַ*, ז, רבע, חלק אחד אחוז מארבעה, חלק אחד מדבר אחד נחלק לארבעה; לוּח מרֻבע.

רְבִיעָה*, נ, עת הגשמים, עונת המטר; ביאת הזכר על הנקבה (בבע"ח).

— רְבִיעָה רִאשׁוֹנָה*, הגשם היורד בחדש חשון עד יום י"ז בו.

— רְבִיעָה שְׁנִיָּה*, הגשם היורד מי"ז השון עד כ"ג בו.

— רְבִיעָה שְׁלִישִׁית*, הגשם היורד מכ"ג חשון עד סוף החדש.

רְבִיעִי, ת, מספר סדורי מארבעה, הבא אחרי השלישי; *שם נגינה מפסקת (֗)

רְבִיעִית, נ, מספר סדורי מארבעה לנקבה, הבאה אחרי השלישית; רבע, חלק אחד מדבר נחלק לארבעה חלקים שוים; דבר מְרֻבע; *מדת הלח; רבע הלֹג; מין כלי זמר בעל ארבעה מיתרים (או העשוי מלוחות מרבעים); ליל יום הרביעי בשבוע.

— לֵילֵי רְבִיעִיּוֹת*, לילות יום הרביעי בשבוע.

רְבִיצָה*, נ, מצב הרובץ ושוכב על ידיו ועל רגליו.

רְבִיק°, ז, עניבה שקושרים סביב הצואר על הצוארון לנוי.

רִבִּית*, נ, נשך, מרבית.

— אֲבַק רִבִּית*, ר' אבק.

— רִבִּית קְצוּצָה*, רבית שהסכימו עליה המלוה והלוה.

רַבָּן*, רַבָּנָא*, שם כבוד לנשיאי ארץ ישראל בסוף ימי הבית השני ולנשיאים ולראשי הישיבות בבבל; רב, מורה.

— רַבָּנָן*, חכמים, הכמי ישראל.

— דְּרַבָּנָן*, של החכמים, חקי החכמים ותקנותיהם (הפך: דְּאוֹרַיְתָא, של התורה, הכתוב בתורה).

רַבָּנוּת*, נ, אדנות; גדל, גאוה; ⁰משׂרת רב עדה.

רַבָּנִי⁰, ז, יהודי, שאינו קראי, כנוי כבוד לאיש.

— רַבָּנִים⁰, רבוי השם "רב" (בהוראת המנהיג הרוחני של עדה); היהודים שאינם קראים.

רבנן*, ר׳ רבן.

רבע (רָבַע, יִרְבַּע), פ״ע, רבוץ בפשוט ידים ורגלים; שכוב משכב אישות בבהמה; היה מֻנח ומֻשכב; *פָּעוֹל זכר; השקות את האדמה. הֻרְבַּע*, הֻשכב, הֻבעל. רִבֵּעַ*, עשה דבר בצורת מְרֻבע; השקות את האדמה. הִרְבִּיעַ*, הבא זכר על נקבה בבהמה.

רֶבַע, ז, משכב, מרבץ, רֵבֶץ; חלק אחד מרבר נחלק לארבעה חלקים שוים ביניהם; צד דבר רָבוּע; *רביע קב.

רֹבַע, ז, חלק אחד מדבר נחלק לארבעה חלקים שוים ביניהם; מקום רֵבֶץ מחנה; עפר; *רביע קב.

רִבֵּעַ*, ז, בן הנכר, דור רביעי לאדם.

רְבָעִי*, (כֶּרֶם —), ז, הכרם בשנה הרביעית לנטיעתו; פרי כרם בשנה הרביעית לנטיעתו.

רִבְעָתַיִם*, ר׳ זוגי, חצי דינר.

רבץ (רָבַץ*, יִרְבַּץ), פ״ע, כרוע ושכוב תחת כבד משא; שכוב על ארבע; שכוב לבטח; שכוב לנוח; (־בְּ־) חול על דבר. רִבֵּץ*, שפוך מים על הקרקע להשכיב את האבק; הַרחב, הפץ; הַכרע, הַשכב. הִרְבִּיץ, השכב למנוחה; שַׁבֵּץ, שים בתוך. הִתְרַבֵּץ*, (הדר) היה מֻזלף במים.

— רִבֵּץ תּוֹרָה*, הִרְבִּיץ תּוֹרָה*, הפץ תורה.

רֵבֶץ, ז, מקום משכב מנוחה לבעלי חיים; מקום מרגוע.

רִבְצָל*, ז, כלי קטן בעל נקבים קטנים שזורקים ממנו טי בשמים טפות טפות.

רַבְצָן*, ת, שדרכו לרבץ תחת משאו.

רִבְקָה*, נ, מרבק, אבוס; רִתמה.

(רברב) הִתְרַבְרֵב*, פ״ע, התגדל, התנשא, השתרר.

רַבְרָב, (ארמית), ת, גדול מאד, רב ועצום.

רַבְרְבָן, (ארמית) ז, איש נכבד ונשוא פנים.

רבש״ע, ר״ת, רבונו של עולם (תאר לאלהים).

רַבַּת, תה״פ, הרבה, רב מאד.

רַבָּתִי, ת״נ, גדולה, חשובה.

רֶגֶב, ז, גוש עפר.

רָגוּל*, ת, שרגליו האחוריות קשורות.

רִגּוּל*, ז, פעלת המרגל.

רִגּוּם*, ז, השלכת אבנים לרגם, סקילה.

רגז (רָגַז, יִרְגַּז), פ״ע, הרוה, רעוד מפחד; התנדנד; הסתער, התרגש; קצוף, כעוס, התרעם על־. רַגֵּז*, התרגש. הִרְגִּז, הַכעס; הַחרד, הַרעד; החרד איש ממנוחתו; *היה נרגז. הִתְרַגֵּז, הסתער, התרגש.

רַגָּז, ת, חרד, מפחד.

רֹגֶז, ז, רַגְזָה, נ, זעף, כעס, חרון; חרדה, דאגה; שאון של התרגשות.

רַגְזָן*, ז, כעסן, איש חמה, מהיר חמה, נוח לכעוס.

רַגְזָנוּת*, נ, טבע הכעסן, כעס, רגז, חמה; התרגשות.

רָגִיל*, ת, מצוי, שכיח; מְנֻסה, בעל נסיון; למוד לעשות דבר.

רְגִילָה*, נ, שם צמח, ר׳ חלגלוגה.

רְגִילוּת*, נ, הרגל, דרך.

רְגִימָה*, נ, זריקת אבנים, השלכת אבנים.

רְגִיעָה*, נ, הסכמה בנוגע לקצב מחיר דבר.

רגל (רָגַל, יִרְגַּל), פ״ע, הלוך רכיל, דבר רע ב־

רַגֵּל, רגול; תיר וחפור עֶרות ארץ לגלותה לאויביה. הַרְגֵּל*, למד ל־, הַדרך, אלף; משוך אליו; הַפשט עור בהמה בשלמותו; תִּרְגֵּל, הדרך, חנך, למד ללכת ברגל. הִתְרַגֵּל* הסכן אל־.

רֶגֶל, נ, (ר' רַגְלַיִם), כרע החי מירכו ועד פעמיו; אבר בגוף בעל חי שהוא עומד עליו ומהלך בו; כף הרגל, תחתית הרגל; חלק הערוה; (־כִּסֵּא, ־שֻׁלְחָן, ־מִטָּה וכדומה) בסיס שעליו עומד דבר; צעד, פעם; (ר' רְגָלִים) אחד משלשת החגים (פסח, שבועות, וסכות) שבהם עלו בני ישראל בימי הבית השני לחג בירושלים; 0(במשקל השיר) חלק של יתד ותנועותיו.

— תּוֹרַת הָרֶגֶל*, חפש המסחר; חק להגן על הנוסעים.

— בְּרַגְלֵי־, לְרַגְלֵי־, לְרֶגֶל־, אחרי־, מאחרי־.

— לְרֶגֶל, בכלל.

— מֵי רַגְלַיִם, שתן, מי השתנה.

— רַגְלַיִם לְדָבָר*, הוכחה על הדבר, ראיה, סבה, יסוד לדבר.

רַגְלִי, חי הולך ברגל; איש צבא הולך ברגל.

רגם (רָגַם, יִרְגֹּם), פעו״י, השלך אבנים להמית; השלך, ירה, זרוק.

רִגְמָה, נ, חיל הטורים באבנים; האבן שטורים אותה.

(רגן) הִרְגֵּן, פ״ע, המה והתלונן, רטן, התאונן. רַגֵּן*, הִרגן.

רגע (רָגַע, יִרְגַּע), פעו״י, הִבקע, הִקמט; הִפצע; יעור, נור; הַשקט, הָניח; הַרגז, הַרגש. הִרְגַּע, שקוט, נוח. הִרְגִּעַ, השקט, נתון מנוחה; שכון במנוחה; הָעף עין; *התנועע ממקום למקום, זחול (ילד קטן).

רָגֵעַ, ת, איש שלו ושלוה, שוקט.

רֶגַע, ז, הרף עין, זמן קט מאד; מנוחה, שקט; 0אחר מששים ברקה, שניה.

— לִרְגָעִים, בכל רגע.

רגש (רָגַשׁ, יִרְגַּשׁ), פ״ע, המה, נתון קול שאון, רעוש; *חוש, ידוע בלב. הִרְגִּישׁ*, חוש, ידוע בלב; הָניע, הנד. הִתְרַגֵּשׁ*, התרגז, כעוס מאד, התעורר מרב רגז; הסתער; בוא בהמון.

רֶגֶשׁ, ז, קול המון, קול רעש; המון רועש; *חוש, המצב שהאיש יודע את הנמצא מחוץ לו על ידי אחד מאבריו; תנועה; התרגשות.

רִגְשָׁה, נ, אי מנוחה.

רַגְשָׁנִי0, ת, איש בעל רגש הזק, איש מרגיש ביותר.

רַגְשָׁנוּת0, נ, טבע הרגשני.

רדד (רָדַד, יָרֹד), פ״י, שטוח, רַקע; רמוס והדק, רמוס ודחוק. רַדֵּד*, רדוד. הָרֵד, רקע וצפה, כסה.

רֶדֶד, ז, יריעה, וילון פרוש.

רדה (רָדָה, יִרְדֶּה), פ״י, לחוץ, רחוק; דרוך בגת; הפל, הוריד; משול, שלוט בחזקה; נַצח על עושים במלאכה; הַכנע, שַׁעבד; הוציא מתוך־; *לקוח והוציא (לחם מן התנור); ענוש, יסר; שטוף. רַדֵּה, הַכנע, שַׁעבד; *יַסר: פַּזר בשכבה דקה (תבן וכיו״ב). הַרְדֵּה, רַדה.

רִדּוּד*, ז, פעֻלת הרודד והרוקע.

רִדּוּי*, ז, יִסּוּר, תוכחה.

רָדוּם*, ת, נרדם; ישן בתרדמה.

רָדוּף*, ז, מין עץ נותן פרחים, ר' ארדפנה; ת, אָץ, להוט אחרי דבר.

רְדִיד, ז, בגד אשה דק ורחב לעטות בו את כל הגוף.

רְדִיָּה*, נ, לקיחת והוצאת הלחם מן התנור; שליטה, שלטון.

רַדְיָן*, ת, חורש; מְכשר לחרישה.

רְדִיפָה*, נ, פעלת הרודף אחרי אח־; נגישה, לחיצה.

— רְדִיפָה אַחֲרֵי הַכָּבוֹד*, נ, תשוקת איש והשתדלותו כי ינהילוהו כבוד.

(רדם) הֶרְדֵּם, ישון בחזקה; הרדם; עבור ממצב היקיצה למצב השנה.

רדף (רָדַף, יִרְדֹּף), פ״י, רוץ אחרי־ להשיגו; רוץ מהר אחרי איש; רוץ אחרי מדה לדבק בה; הדוף והניס; רוץ אחרי איש להרע לו וללחצו; *נזול בחזקה; בקש לעשות רע ל־. הֵרָדֵף, ברוח מפני רודף; הִלָּחץ לרוץ הלאה. רַדֵּף, רוץ אחרי מי באיבה להשיגו; הלוך בחסדה אחרי־; גרש, הניס. רֻדּוֹף, הֻרַח הלאה. הַרְדֵּף, סבב או צוה לרדף; השיג הנרדף. הָרְדֵּף, הֻרדף.

— שֵׁמוֹת (או: פְּעָלִים) נִרְדָּפִים°, שמות (או: פעלים) שונים שהוראה אחת להם.

רד״ק, רבי דוד קמחי.

ר״ה, ר״ת, ראש השנה.

רהב (רָהַב, יִרְהַב), פ״ע, התגאה, דבר בגאוה; בקש והתחנן והעתר; רחוק ונגוש. הַרְהִיב, עורר, חזק; מַלא גאוה; הבהיל, החריד.

רָהָב, ת, מתגאה, מתגדל לשקר; גועש והומה.

רַהַב, ז, גאוה, גדל לב, גאות; חית ים אגדית; כנוי סמלי למצרים.

רֹהַב, ז, גאוה, גדל לבב; רב.

רהה (רָהָה, יִרְהֶה), פ״ע, ירא; היה חסר תנועה מפחד.

רְהוּט°, ז, שיטת רהיטים בחדר כפי הדרוש לו.

רְהוּט°, ז, קבוץ הרהיטים כלם.

רְהוֹן*, ז, עכביש מי רגלים.

רְהוּת*, נ, פחד.

רהט (רָהַט*, יִרְהַט*), פ״ע, רוץ. רַהֵט°, שים בחדר או בבית הרהיטים הדרושים לו. הַרְהֵט*, שים קורות בבנין.

רַהַט, ז, צנור מוביל מים אל השקת(?); כלי קבול למים להשקות בהמה(?).

רה״י, ר״ת, רשות היחיד.

רַהֲטוֹן*, ז, פלגת אנשי צבא; דרך(?).

(רהיט) רְהִיטִים, ז״ר, לוחות התקרה בבית; קורות גדולות בבנין; °כלי בית (שלחנות, כסאות, ארונות וכיו״ב).

רְהִיטָנִי* ז, כלי הנגר להחליק בו את הלוחות והקורות, מקצועה; כלי לתספרת השער.

(רהן) הַרְהִין*, נתון דבר במשכון בתנאי שאם לא יפדהו הממשכן בזמן מגבל הוא קנוי למלוה. הָרְהֵן*, הלקח בשבי.

רה״ר, ר״ת, רשות הרבים.

רוֹאֶה, ז, מי שרואה בעיניו ואינו עִוֵּר; חוזה, נביא; מראה נבואה; ראיה.

— רוֹאֶה חֶשְׁבּוֹן°, מבקר חשבונות בית מסחר או חברה וכיו״ב.

— רוֹאוֹת, כנוי מליצי לעינים.

רוֹב, רוֹבָא*, ר׳ רב.

רוֹב, ר׳ ריב.

רוֹבֶה, ז, משליך הצים; *צעיר ליטים; °קנה רובה, כלי לירות בו כדורי מות.

רוֹגְלִית*, נ, גפן משתרעת על הארץ מסביב; דרך; פונה של דרך.

רוֹגֵן*, ת, מרטן, מתלונן.

רוד, ר׳ ריד.

רוֹדֶה*, ז, כף המרדה שעליה שם האופה את ככרות הלחם.

רוה (רָוָה, יִרְוֶה), פ״ע, שתה די שבר צמאונו; מלא נפשו (בתענוגים). רַוֵּה, רוה הרבה; השקה במים למדי; מלא נפשו (בתענוגים). הִרְוָה, השקה למדי. הִתְרַוֵּה*, היה רָווּי.

רָוֶה, ת, מָלא מים די צרכו; ששתה או שהשקוהו די צרכו.

רוה״ק, ר״ת, רוח הקדש.

רָווּי°, ת, ספוג מים או נוזל אחר; מַשקה.

רוֹזֵן, ז, שר, נסיך; °שם כבוד לאצילים.

רוח (רָוַח, יִרְוַח), פ״ע, (־לְ־), הוקל לאיש; *התפשט במרחב. רַוֵּחַ°, הבא אויר נקי בחדר; פשוט בגדים להביא עליהם אויר נקי. רֻוַּח, היה במרחב וברוָחה. הָרְיַח, היה מלא רוח (רוח ה׳ וכיו״ב); ר׳ ריח. הִרְוִיחַ*, מצוא שכר, מצוא פרי שכר בעבודתו, השתכר; עשה הרוחה, הרחב; הקל; הבריא ממחלה. הִתְרַוַּח*, היה בהרוחה, במצב יציאה ממצוקה.

רוּחַ, זו״נ, (ר׳ רוחות), אויר דממלא רחבי התבל; תנועת האויר וזרמו; נשימה; ההבל היוצא מהפה; הכח המניע את החיים, נפש; ישוב הדעת, בטחון הלב; עצה, מחשבה; אמץ לב; רצון, תאוה, חפץ, חשק; סמל להבל וריק, לדבר נקלה; צד; יֶשֶר; *גלגול הנפש, שד; הכרה פנימית.

— אִישׁ הָרוּחַ, האיש המלא רוח ה׳, נביא.
— אֶרֶךְ רוּחַ, שאינו מהיר לכעס.
— גְּבַהּ רוּחַ, בעל גאוה, גאה.
— דִּבְרֵי רוּחַ, דַּעַת רוּחַ, דברים שאין בהם ממש.
— מֹרַת רוּחַ, צער, יגון.
— נַחַת רוּחַ*, ענג, תענוג במנוחת הנפש.
— נְכֵה רוּחַ, נדכה, שרוחו נשברה מיגון ועני.
— קְצַר רוּחַ, מהיר לכעס.
— קֹצֶר רוּחַ, לחץ, צרות הלב.
— קַר רוּחַ, מישב, מי שעושה מעשיו בישוב הדעת.
— קֹרַת רוּחַ*, ענג, נחת.
— קְשֵׁה רוּחַ, מר נפש, נשבר לב.
— רְעוּת רוּחַ, רַעְיוֹן רוּחַ, מחשבת הבל שאין בה ממש.
— שֶׁבֶר רוּחַ, צער, יגון, מרת רוח.
— שְׁפַל רוּחַ, ענו, שאינו בעל גאוה.
— רוּחַ אֱלֹהִים, רוח חזקה מאד; כשרון נעלה של חכמה ודעת.
— רוּחַ אַף, חרון אף, כעס וקצף.
— רוּחַ ה׳, אצילות נעלה, שפע נבואה; שפע גבורה ואמץ; אמץ ה׳.
— רוּחַ בְּרִיכָה°, נ, רוח מפלש ועובר, רוח פרצים, רוח באה משני צדדים מתנגדים שעלולה להזיק.
— רוּחַ פֶּה, רוּחַ שְׂפָתַיִם, דבור, מוצא שפתים.
— רוּחַ צְרָדָה*, מחלת הסחרחרת, כאב הראש.
— רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, נבואה.
— רוּחַ רָעָה, מחלת שגעון, עצבות; *שד מזיק.
— רוּחַ תְּזָזִית*, שד של אי המנוחה; חלי הנכפה; שגעון.
— עָלָה עַל רוּחַ־, בוא בדעת־, עלה על המחשבה.
— הָעֵר אֶת רוּחַ־, עורר לעשות דבר.
— לא קוּם רוּחַ בְּ־, היה נבהל מפני־.

רֶוַח, ז, מקום פנוי בין־; מקום פנוי רחב, מרוח; חסר כל מצוקה; הצלה, מפלט מצרה (הפך: צער); *השתכרות בעמל, פרי שכר במסחר; שהות, זמן פנוי, פנאי.
— בְּרֶוַח°, בלי דחק, בלי קשי.

רֶוַח*, ת, (ר׳ רְוָחִים*), מרוה, רחב.

רָוֵחַ*, ת, נפוץ, מפרסם, ידוע.

רְוָחָה, נ. הצלה, מפלט מצרה; הקלה, הטבה; מקום מרוה; חסר כל קשי בארחות החיים.
— לִרְוָחָה*, תה״פ, במרחב גדול.

רְוָחִים°, ז״ר, רבית, מרבית, נשך.

רַוְּחָן°, ז, מְטַהֵר, מכונה לטהר ולנקות האויר בחדר.

רוּחָנִי°, ת, שכלי, נפשי, מוסרי, לא חמרי, לא גשמי.

רוּחָנִיּוּת°, נ, תכונת דבר רוחני.

רְוָיָה, נ, שפע ברכה; די משקה.

רְוָיָה*, נ, ספוג במים או בנוזל אחר די הצֹרך.

רוֹכֵב, ז, איש יושב על בהמה המוליכה אותו; ⁰ענף עץ ממין אחד הנתן בתוך עץ ממין שני.

רוֹכֵל, ז, סוחר מסובב למכור סחורתו; *סוחר מסובב למכור חפצים קטנים לתמרוקי הנשים.

רוֹכְלוּת⁰, נ, מסחר, סחר; מסחר קטן, חנונות.

רוֹכְלוֹת*, נ״ר, מיני סחורות בשם.

רום (רָם, יָרוּם), פ״ע, הנשא למעלה, עלה למעלה; התרחק מ־ ועלה בגבה; המצא במקום גבה; היה גדול בקומה; (־לֵב־; ־עַיִן־), התגאה; (־קֶרֶן־), התעלה בכבודו; (־יַד־), נצח, התגבר על־; היה עז וחזק; התגאה לשקר; חפוץ, רצה (ישעיה ל׳ י״ח. תהלים ק״מ, ט׳). **הֵרוֹם**, רוֹם. **רוֹמֵם**, הגבה, הגדל קומת דבר; העלה למעלה; הוציא ממקום נמוך; גַדל, חַנך; גַדל, נשא כבוד איש; הלל, שבח; גבור, הזוק. **רוֹמוֹם**, הנשא בכבודו ובגבורתו. **הֵרִים**, נשא, הגבה למעלה; העלה למקום גבוה; הסר דבר ממקומו והרחיקו; לקוח דבר המֻנח על הארץ והגבה אותו; נשא, הגדל כבוד איש; הביא והקדש, הגש והקדש; הפרש חלק מדבר לצרך קדש; בחור, הבדל ולקוח מ־; הסיר. **הוּרַם**, הֻבדל מ־, הֻפרש מ־; הוסר, בטול. **הִתְרוֹמֵם** (גם: הֵרוֹמֵם), התגאה, התגדל; עלה ממקומו, עלה למעלה.

— **הֵרִים יָד**, מרוד, בגוד, קשור על־.

— **הֵרִים יְמִין־**, גַבר, חַזק.

— **הֵרִים קוֹל**, קרוא בקול רם, צעוק.

רוּם, רוֹם, ז, גֹבה; מקום גבוה; גאון, גאוה, גדל לב.

רוֹמָה, תה״פ, בקומה זקופה, קוממיות.

רוֹמֵם, ת, רם, מרומם.

רוֹמָם, ז, **רוֹמְמָה**, נ, שיר כבוד ותהלה; שבח ותהלה.

רוֹמֵמוּת, רוֹמְמִיּוּת⁰, נ, התרוממות; גבה, רום.

— **פְּקֻדַּת הָרוֹמֵמוּת⁰**, פקדת הממשלה.

רוֹנָנִי*, ת, מרנן, מתאונן.

רוֹנְנוּת*, נ, הנטיה לקטטה ומחלקת.

(**רוע**) **הֵרֹעַ**, הִשבר, הִכשל. **רוֹעֵעַ**, הַשמע קול שיר שמחה. **הָרֵעַ**, הרעש; השמע קול שמחה; הרים קול הלל ותודה להי; הַשמע קול תרועה לאות מלחמה וכיו״ב; היה לידיד ורֵע. **הִתְרוֹעֵעַ**, השמיע קול שמחה: התחבר, היה לרֵע.

רוֹעֶה, ז, שומר את העדר ומוליכו לאכל את עשב השדה; אוכל את עשב המרעה; כנוי מליצי למנהיג עם.

רוֹעִי, ת, השיך לרועה.

רוֹפֵא, ז, העוסק בהבראת חולים, יודע להסיר מחלה מחולה;* מוהל; ⁰חובש, מקיז דם.

רוץ (רָץ, יָרוּץ), פ״ע, מהר בלכתו, החפז בלכתו; מוש ממקומו; הרחק ממקומו; עשה דבר במהירות; (*־בִּקְרִיאָה), קרוא כתב מהר. **הֵרוֹץ**, החפז לרוץ; ברוח במהירות. **רוֹצֵץ**, רוץ מהר הנה והנה. **הֵרִיץ**, גרום לרוץ; החש, הבא מהר; גרוש. **הִתְרוֹצֵץ**, ר׳ רצץ.

— **הֵרִיץ בְּנֵי מֵעַיִם***, גרום לשלשול.

רוֹצֵחַ, ז, הורג, ממית אנשים במזיד; אכזר.

רַוָּק*, ז, איש שאין לו אשה.

רוֹקֵחַ, ת, עושה מרקחת סמים; ⁰מכין רפואות, מחזיק בית רפואות.

רוֹקֵן*, פ״י, הרק, עשה ריק. **הִתְרוֹקֵן***, הורק; עבור מרשות לרשות.

רוֹקָן*, ז, מקצועה גדולה.

רוֹשׁ, ז, צמח ארסי, ר׳ ראש.

רוֹשׁ, ר׳ ריש.

רוֹתְחִים*, רוֹתְחִין*, ז״ר, מים חמים, מים שרתחו.

רָז, ז, סוד, דבר נסתר; *דבר חשוב ועקרי, יסוד.

רַזְבוֹנִית*, רַזְבָנִית*, נ, מין ארבה.

רזה (רָזָה, יִרְזֶה), פ״י, עשה דק וכחוש.
הֻרְזָה, היה דק וכחוש.

רָזֶה, ז, צנום, דק וכחוש; לא שמן; קשה.

רָזוֹן, ז, חסר שמן, כחש, תכונת דבר רזה.
— חֳלִי הָרָזוֹן⁰, מחלה שבעליה הולך ורזה, שחפת.

(רזח*) רְזוֹחַ*, היה עגום ועצב.

רָזִי, ז, צרה, מצוקה, מחסור, עני.

רְזִיאֵל*, שם אחד המלאכים.

רָזִים*, ז, מקום גבוה אשר בו נמצא מעמק.

רְזִימָה⁰, נ, רמז, קריצת עינים, פעלת הרוזם והרומז.

רז״ל, ר״ת, רבותינו זכרם לברכה.

רזם (רָזַם, יִרְזֹם), פ״ע, קרוץ בעינים לאות, רמוז.

(רזק*) רַזֵּק*, פ״י, רסק, עשה לחתיכות.

ר״ח, ר״ת, ראש חדש.

רחב (רָחַב, יִרְחַב), פ״ע, היה גדול בשטחו; התפשט במדת הרֹחב; גדול. הֻרְחַב, רחוב. הַרְחֵב, הגדל רֹחב דבר (לצד ימין ושמאל); הגדל כמות השטח לכל צד; פַּתח והגדל; רחוב; שַׂמח, ענג. הִתְרַחֵב, התפשט; התגדל ברֹחב.
— הַרְחֵב דַּעַת*, גרום נחת רוח.
— הַרְחֵב זְמַן⁰, הארך זמן פרעון חוב או שטר חוב.
— הַרְחֵב לֵב, פתוח הלב להבנת דבר.
— הַרְחֵב נֶפֶשׁ, פתוח הלוע לרוָחה כדי לבלע דבר למלוא התאוה.
— הַרְחֵב סִפּוּר⁰, ספר דבר בארכה.
— הַרְחֵב פֶּה עַל־, לעוג ל־.
— לִכְשֶׁיַּרְחִיב⁰, לִכְשֶׁיַּרְחִיב ה׳ אֶת גְּבוּל־⁰, מבטא שמשתמשים בו בנוגע לתשלום חוב אחרי זמן ארך בלתי מֻגבל, כאשר יוטב מצב החַיָּב.

רֹחַב, ז, מדת מרחב שטח גוף נצב מימין לשמאל (הפך: גֹבה); המדה הקטנה של שתי מדות השטח שבגוף שטוח (בנגוד לאורך שהוא המדה הגדולה של שתי המדות האלו).
— רֹחַב לֵב, שפע חכמה ושכל רב.

רָחָב, ת, מְרֻוָּח, משתרע, גדול ברֹחב (הפך: צַר); *נדבן, פזרן.
— רְחַב לֵב, גאה, בעל גאוה.
— רְחַב יָדַיִם, רחב מאד בכל השטחים.
— רְחַב נֶפֶשׁ, מתאוה הרבה.

רַחַב, ז, מרחב, רֶוַח, תכונת דבר שהוא רחב.

רְחָבָה, נ, רוָחה, מקום רחב ידים; *החצר שמאחורי הבית; ככר רחבה בעיר.

רְחוֹב, נ, שוק או כר נרחב; שטח ריק בין שתי שורות בנינים.

רַחוּם, ת, בעל לב טוב, בעל לב מרחם, חומל על־, שיש בו המדה לרחם.

רִחוּף*, ז, פעֻלת המרחף.

רָחוֹק, ת, לא קרוב, הנמצא במקום אחר; דבר שקשה להשיגו או להבינו; *שאין לו שחר, חסר טעם; מרחק.
— מֵרָחוֹק, ממקום רחוק; לפני זמן רב.
— לְמֵרָחוֹק, עַד לְמֵרָחוֹק, במקום או בזמן רחוק.

רִחוּק*, ז, התרחקות, תכונת דבר שהוא רחוק, דבר שמתרחקים ממנו.
— בְּרִחוּק מָקוֹם*, במקום רחוק.

רָחוּשׁ*, ז, עדי עשוי בצורת שרץ.

רָחוּשׁ*, ז, כלי שמטגנים בו; ת, גרוש, טלא.

רִחוּשׁ*, ז, תנועת הפה, תנועת השפתים.

רֵחַיִם, ז״ר, טחנה; שתי אבני הטחנה; *משא, כֹבד.

– רֵחַיִם שֶׁל יָד°, רחים שסובבים אותם ביד.

– רֵחַיִם שֶׁל מַיִם°, רחים שהמים סובבים את גלגליהם, ר׳ טחנת מים.

– רֵחַיִם שֶׁל רוּחַ°, רחים שהרוח מסובבת את כנפיהם, ר׳ טחנת רוח.

רָחִיף*, ז, פרי הנשאר זמן רב בעצו בגלל קשיו.

רְחִיפָה°, נ, פעֻלת המרחף והמעופף, תעופה.

רְחִיצָה*, נ, פעֻלת הרוחץ; טבילה.

רָחִיק*, ת, ר׳ רחוק.

רְחִישָׁה*; נ, תנועת הפה, רחוש, ניד השפתים; חרֹשה, סבך.

רָחֵל, נ, (ר׳ רְחֵלִים, רְחֵלוֹת*), כבשה העומדת ללדת.

רחם (רָחַם, יִרְחַם), פ״י, אהוב, התעורר הלב מאהבה והשק (תהלים יח. ב.). רִחֵם, (־על־; ־את־), חמול, חוס, התעורר הלב לקחת חלק בצרת אחר; חַבֵּב, גרום לאהב. רֻחוֹם, הוחן בחמלה ורחמים, מצוא רחמים.

רַחֵם, ר׳ רחמים.

רֶחֶם, רַחַם, ז (ר׳ רְחָמִים), פי בטן הנקבה, המקום בגוף האשה שהולד מונח שם; אור השחר.

רַחַם, רַחֲמָה, נ, נערה, עלמה.

רָחָם, ז, רַחֲמָה, נ, מין עוף ומתחת לחרטומו וצוארו כעין כיס; יש אומרים מין נץ.

רַחֲמִים, ז״ר, חמלה, רחמנות, רגש הלב לקחת חלק בצרת אחר ולהשתדל להיטיב לו ולהקל צרתו ולא להענישו; חוס, רגש הלב.

– מִדַּת הָרַחֲמִים*, מדת האל לרחם על יצוריו.

רַחְמָן*, רַחֲמָנִי*, ת, חומל, רחום, חנון, בעל רחמים; *כנוי לאלהים.

רַחֲמָנָא*, כנוי לאל הרחמן.

– רַחֲמָנָא לִיצְלַן!° ה׳ יצילנו.

רַחֲמָנוּת*, נ, רגש הרחום, רחמים.

רחף (רָחַף, יִרְחַף), פ״ע, התנודד, חרוד, רעוד. רַחֵף, עוף מעוף קל על פני דבר כנוגע ואינו נוגע; פרוש כנף.

רחץ (רָחַץ, יִרְחַץ), פעו״י, שטוף, הרח בשרו או בשר אחר או חלק מהגוף במים; שטוף במים ונקה דבר; טבול, בוא במים להטהר; נקה נפשו מפשע. הֻרְחַץ*, הנקה, הטהר. הַרְחֵץ*, רחוץ; נקה, טהר, גרום להתרחץ. הִתְרַחֵץ, טבול במים ונקה בשרו.

רַחַץ, ז, (כ׳ רַחֲצִי), רחיצה במים, פעֻלת הרוחץ.

רַחְצָה, נ, בית המרחץ, מקום שמתרחצים בו; התרחצות, פעֻלת המתרחץ.

רחק (רָחַק, יִרְחַק), פ״ע, היה דבר או מקום מֻפלג מדבר או ממקום (הפך: קרוב); היה מקום מֻפלג מאיש; סור מעל דבר. הֻרְחַק*, הֻשלך הלאה, הוסר מדבר. רִחֵק, העבר למקום לא קרוב, דחה הלאה; הסר דבר מ־; גרש עד למרחוק. הַרְחֵק, העבר הלאה, הסר דבר מ־; עמוד מרחוק; סור; הלוך רחוק; לֹא קבל (דעה, סברה). הִתְרַחֵק*, הלוך עד למקום רחוק מ־.

רָחֵק, ר׳ רחוק.

רְחַק*, ז, מרחק, מקום רחוק.

– שְׁלֹשָׁה רְחָקִים°, שלשת שטחי הגוף; האֹרך, הרֹחב והגֹבה.

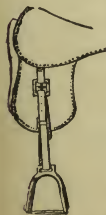
רחש (רָחַשׁ, יִרְחַשׁ), פ״ע, השמיע קול נמוך; נבוע בקול רעש, המה (פלג); *זחול, רמוש; נוע. רַחֵשׁ*, התנועע, רמוש. רְחוּשׁ°, הֻרגש. הַרְחִישׁ*, הביע, הגה; העלה רִמה (גוף רקוב); נענע (שפתים); הרהר, חשוב בלב. הִתְרַחֵשׁ*, קרה, בוא במקרה.

רַחַשׁ*, ז, שרץ זוחל; תולעת; מחשבה; °השתפכות הנפש.

רַחְשׁוּשׁ*, ז, מחשבה המתרחשת.
— רַחְשׁוּשֵׁי הַלֵּב*, המחשבות המתרחשות בלב.
רַחַת, נ, כלי עץ עשוי ככף רחבה בלי שנים ולו יד ארכה לזרות בו דגן ברוח להבר הבר מן התבן.
רטב (רָטַב, יִרְטַב), פ"ע, היה לח, התמלא מים. הִרְטִיב*, גרום לדבר להיות לח, שים דבר בנוזל למען יהיה לח; היה רענן.
רֶטֶב*, ז, לחות הנוזלת מפרי, מיץ; שֶׁמֶן; מיץ בשר מטגן או עשוי צלי־קדרה; פרי תמר בָּשֵׁל ומלא מיץ.
רָטֹב, ת, לח, רוה מים, מלא לֵחַ; רענן.
רֶטֶב*, ז, פרי תמר בָּשֵׁל ומלא מיץ.
רִטָּבוֹן*, ז, לחות, לֵחַ.
רטה (רָטָה, יִרְטֶה), פ"י, רדה; הפל ומגר לארץ; אסור, כפות (?); נגע דבר ברוח לגבו. הִרְטֵה*, לחוץ, הצק.
רָטוֹב*, ז, מין מצודה של צפרים עשוי מנצרים.
רָטוּשׁ*, ז, גולה או בורח שנכסיו עזובים.
(רטט*) רַטֵּט*, פ"ע, רוץ, קפוץ.
רֶטֶט, ז, פחד ורעדה, חלחלה, חיל, רתת.
רְטִיבָה*, רְטִיבוּת0, נ, לַחוּת, לֵחַ.
רְטִיָּה*, נ, תחבשת ששמים על מכה לרככה.
רטן* (רָטַן*, יִרְטַן*), פ"ע, מלל מלים בתנועת שפתים מבלי השמיע קול; נהום, המה והגה; השמע קול המולה (חתול).
רַטָּן*, ז, רטן.
רַטְנָן*, ת, נרגן; מתאונן, לא שבע רצון.
(רטע*) הִרְטֵעַ*, רעוד, התחלחל.
רֻטְפַשׁ, פ"ע, (פ"א במקרא), היה שמן ובריא.
(רטש) רִטֵּשׁ, השלך ארצה; שבר, נפץ, בקע; הרוג, המת. רֻטּוֹשׁ, הִשָּׁבֵר, הִנָּפֵץ.
רִי (?), לֵחַ, לחות; מרבית אגלי טל.

רֵיאָה*, נ, ר' ראה.
ריב (רָב, יָרִיב), פע"י, התקוטט, התעשק; הִדּוֹן, הִשָּׁפֵט; התלונן, צעוק חמס על־; (־אֶת רִיב־), תבוע, דרוש משפט איש; הגן, הצדק; ענוש, יסר. הֵרִיב, חרף, גדף, הוכיח איש על מעשהו; *ריב, התקוטט.
רִיב, ז, (ר' רִיבוֹת), קטטה; מחלקת, מריבה; משפט; טענות ותביעות; זלזולים בשעת המריבה; עשק הדורש דין.
— אִישׁ רִיב, מתנגד, בעל דבר.
רִיבָה*, נ, נערה, צעירה.
ריב"ז, ר"ת, רבי יוחנן בן זכאי.
ריד (רָד, יָרִיד), פ"ע, נוע ונוד, תעה הגה והנה; ירוד; הכנע; קונן (?).
רי"ה, רבי יהודה הלוי.
רֵיחַ, ז, (ר' רֵיחוֹת*), אד הנודף מדבר והמרגש באף; *דבר הקרוב ל־; שמץ מאיזה דבר.
— רֵיחַ נִיחוֹחַ, ריח נעים משיב נפש (ביחוד: הריח העולה מקרבן).
— רֵיחַ תּוֹרָה*, ידיעה מועטה בתורה.
— הַבְאֵשׁ רֵיחַ־, הוצא שמועת איש רעה.
(ריח) הֵרִיחַ, שאוף האד היוצא מאיזה גוף, חוש באף את תכונת דבר הנותן ריח; קבל ברצון; חוש, הרגש; *הקריב דבר לאף אחר למען ירגיש את ריחו.
רֵיחָן*, רֵיחָנִי*, ת, שיש לו ריח טוב ונעים; 0ז, מין צמח נותן ריח.
רֵיחַיִם, ר' רחים.
רֵיחָתָן*, ת, שיש לו ריח טוב ונעים.
רֵים, ר' ראם.
רִים*, ז, פרי הזכר בשקמים.
רִיס*, ז, מדת מרחק ידוע (אחד בשבעה וחצי במיל); שֵׂעַר השמורה בעין; שפת העפעף; מקום עגל מרוץ לסוסים; ארם נחש.
רִיף*, ז, סרג, שבכה.

רי"ף, ר"ת, רבי יצחק אלפסי.
רִיפָה*, נ, ככר להם רך שטוח ודק.
רִיפוֹת, נ"ר, שעורים מכתשות במכתש, גֶרש, פתותי גרעיני זרע; מפל בר (?).
רִיצָה*, נ, מרוץ, פעלת הרץ.
(ריק) הֵרִק, שפוך ועשה ריק; ערה מכלי אל כלי; גרוש; טאטא, כַבר; (־חֶרֶב), שלוף חרב מתערה; הוליך אנשי חיל למלחמה; זַיֵּן. הוּרַק, הִשפך, הֵערה; העשה ריק.
רִיק, ז, אַיִן, אֶפס; תכונת דבר רֵיק; תכונת דבר שאין בו כל תועלת.
— רִיק, לָרִיק, בְּדֵי רִיק, תה"פ, לחנם, ללא תועלת, לשוא.
רֵיק, רֵק, ת, שאין בו דבר; נקלה, לא נכבד; עני, חסר כל.
רֵיקָא*! רֵיקָה*! מ"ק, מבטא של חרוף: ריק! נקלה!
רֵיקוּת*, נ, רִיק, תכונת דבר רֵיק.
רֵיקָם, תה"פ, בחסר כל, באין כל; בלי הביא תועלת; בלי כל סבה.
רֵיקָן*, ת, ר' רֵיק; מי שאינו יודע דבר; מי שהוא ריק מכל ידיעה.
— עַל לֵב רֵיקָן*, לפני האכילה באותו יום.
רֵיקָנוּת*, נ, ר' ריקות.
רֵיקָנִי*, ת, ריק; שלא לצרך; ז, איש ריק.
ריר (רָר, יָרִיר), פ"י, הזל לח, הזל ריר.
רִיר, ז, רֹק, מיץ הנוזל מן הפה; לֵחַ, לחות היוצאת ממכה וכיו"ב; לֵחַ עבה וקרוש.
ריש (רָש, יָרִיש (?)), פ"ע, היה לעני ורש. רוֹשֵׁש, הַענה, עשה לעני. הִתְרוֹשֵׁש, התראה כעני וכרש.
רֵישׁ, רִישׁ, ז, עֹנִי, דלות, מחסור, חסר צרכי החיים.
רֵישׁ*, נ, שם האות העשרים בא"ב העברי—ר.
רֵישׁ, רֵישָׁא*, ז, התחלה, ראשית; היותר נעלה; העומד בראש.
— רֵישׁ גָלוּתָא*, (או: ־גַלְוָתָא*), ר' ראש הגולה.
— רֵישׁ הוּכְנָא*, עוזר המורה.
— רֵישׁ מְתִיבְתָא*, ראש הישיבה.
רִישׁוֹן, ר' ראשון.
רֹךְ, ז, (כ' רְפִי), ענג, פִנוק, טבע הענוג והמפֻנק.
רַךְ, ת, (הפך: קשה) לא קשה, (הבשר רך והעצם קשה); חלש, לא חזק, רפה; צעיר לימים; מפֻנק.
— רַךְ לֵבָב, ת, פחדן.
— רַכּוֹת, דברים רכים, דברים הנאמרים בנחת.
רכב (רָכַב, יִרְכַּב), פ"ע, עלה על סוס או בהמה או מרכב להֵעתק ממקום למקום. הִרְכִּיב, הושיב איש על בהמה או מרכב לעבר ממקום למקום; שים דבר על דבר; הַעלה למקום גבוה; *הצמד ענף בעץ צומח, הבא ענף עץ ממין אחר בעץ ממין שני להשביחו; חבר ואחד שני מינים לגוף אחד; חבר חלקי כלי מפֻרקים; שים בתוך.
רֶכֶב, ז, עגלה רתומה לסוסים; קבוץ מרכבות (ביחוד של מלחמה); חבר רוכבים; האבן העליונה ברחים; °גזע העץ שבו הרכיבו רוכב.
— רֶכֶב יִשְׂרָאֵל וּפָרָשָׁיו, כנוי לאליהו שהיה מגן לעמו כרכב ופרשים; תאר כבוד לגדול בישראל.
רַכָּב, ז, רוכב הסוס, פרש; עגלון, מוליך הסוסים בעגלה.
רִכְבָּה, נ, רכיבה, פעלת הרוכב על בהמה.
רְכֻבָּה°, נ, ארכוף, כעין טבעת תלויה בצד האֻכף לשים בה הרגל.

רכבה

רַכֶּבֶת°, נ, שורת העגלות עם הקטר במסלת הברזל.

רכה"ע, ר"ת, רבון כל העולמים.

רְכוּב, ז, כלי רכיבה; דבר שרוכבים עליו; רֶכֶב; רכיבה.

רָכוּב*, ת, רוכב; מי שהוא במצב הרכיבה.

רִכּוּב°, ז, פרטי אסורי החתון בקרובים אצל הקראים.

רְכוּבָה*, נ, ענף כפוף בארץ למען יצא ממנו גזע חדש; עגלה; ארכובה, ברך; החיפה באמצעות הברך; חלק כלי עקם וכפוף כברך.

רִכּוּךְ*, ז, מאכל קל העכול לחולים ולחלשים.

רִכּוּן*, ז, השארת בצלים במצב רך.

רְכוּשׁ*, ז, הון, קנין, נכסים.

(רכז°) רִכֵּז°, הִרְכִּיז°, הבא לנקודה אחת, אגוד וחבר יחד, אסוף למרכז אחד. **הִתְרַכֵּז°**, התאסף והתאחד לנקודה אחת ולמרכז אחד.

רְכִיבָה°, נ, פעלת הרוכב.

רָכִיךְ*, ת, רך, לא קשה.

רְכִיכָה°, נ, השרצים הרכים שאין להם שלד עצמות בתוך גופם ולא עור קשה מחוץ.

רכיכה

רָכִיל, ז, דבה, שם רע; בגד, מרמה.

— **הוֹלֵךְ רָכִיל**, מוציא דבה, מלשין.

רְכִילוּת*, נ, הליכת רכיל, נשיאת שמע שוא, הוצאת שם רע; דברי ההולך רכיל.

רכך (רַךְ, יֵרַךְ), פ"ע, היה רך וספוגי וקל לכף; פחוד, היה פחדן; היה נעים (בדבור). **רַכּוֹךְ**, העשה לרך. **הֵרֵךְ, הַרְכִּיךְ***, עשה רך; (־לֵב), עשה לפחדן. **הִתְרַכֵּךְ***, היה לרך וספוגי.

רְכֻלָּה, נ, מסחר, סחר, מקח וממכר.

(רכן*) רַכֵּן*, רכך; מנוע צמחי בצל מליצר פקעות קשות. **הִרְכִּין***, כפוף, הטה.

— **הִרְכִּין בְּרֹאשׁ***, הטה הראש מלמעלה למטה לסמן הסכמה.

— **הִרְכִּין בְּקוֹלוֹ***, השפיל קולו.

רכס (רָכַס, יִרְכֹּס), פ"י, הכר, הצמד; רתק יחד. **רַכֵּס***, רמוס, דרוך; גרום לרוך, לרמס.

רֶכֶס, ז, שורת הרים; *אבזם, פרפה; מסער בבנין.

רֹכֶס, ז, (ר' רְכָסִים, רָכְסֵי־), מוקש, מרמה, תואנה.

רִכְפָּה*, נ, מין צמח בעל פקעת שמשתמשים בו לצביעה.

רכש (רָכַשׁ, יִרְכֹּשׁ), פ"י, אסוף, קנה נכסים.

רֶכֶשׁ, ז, סוס הרתום למרכבה; קִבּוּץ סוסים לרכיבה.

רַכְשָׁן°, ז, סוס ממהר לרוץ ולא לדהר ובלכתו הוא מרים רגליו מימינו ומשמאלו יחדו.

ר"ל, ר"ת, רצונו לאמר (כַּוָנַת הדברים היא כך וכך); רחמנא ליצלן (ה' יצילנו).

רָם, ת, גבוה, גדול בקומה; נשגב, נעלה; מתרומם; מתגאה.

— **זְרוֹעַ רָמָה**, סמל העריצות.

— **יָד רָמָה**, סמל החזק, הגבורה; איום על המתנגר; עזות נפש.

— **עַיִן רָמָה**, סמל הגאות.

— **בְּרָמִים***, בתקף, בעז.

רִם, ז, רמה, תולעה.

ר"מ, ר"ת, ראש מתיבתא (ראש ישיבה).

רמ"א, ר"ת, רבי משה איסרליש.

רַמָּאוּת*, נ, מרמה, נכלים.

רַמַּאי*. ת, נוכל, איש מרמה.

רמבה"נ, ר"ת, רבי מאיר בעל הנס.

— קֻפַּת רמבה"נ, קפת הכספים הנאספים בגולה לשלחם לבני ארץ ישראל בתור „חֲלֻקָּה".

רמב"ם, רבינו משה בן מימון.

רמב"ן, רבי משה בן נחמן.

רמה (רָמָה, יִרְמֶה), פ"י, השלך, זרוק, ירה; *(ארמית) שאול שאלה (בתלמוד) מדברי איש על דברי עצמו במקום אחר הנראים כסותרים לדבריו אלה או מדברי האיש על דברי רעהו. רִמָּה, הטה במרמה, הונות. הִתְרַמֶּה*, בוא במקרה.

רָמָה, נ, מקום גבוה, ארץ גבוהה; ארץ מישור בראשי ההרים; במה; 0גֹבה פני הים.

רִמָּה, נ, קבוץ תולעים הנמצאים בדברים רקובים.

רִמּוּז*, ז, ר' רמז.

רִמּוֹן, ז, מין פרי עץ מלא גרעינים [1]; עץ הפרי הזה; כדור בצורת רמון עשוי מאריג (לשולי בגדים) או ממתכת (לראשי עמודים); 0(רִמּוֹנִים), תכשיטים על עמודי ספרי התורה.

— רִמּוֹנֵי הַמִּטָּה0, כדורים של נחשת קלל שבראשי נקליטי המטה לנוי.

רָמוּץ*, ת, טמון באפר חם.

רָמוּת, שם קבוץ נ', מפלת פגרים מתים; *התרוממות; (־רוּחַ) גאוה, גאות.

רמז* (רָמַז*, יִרְמֹז*), פ"ע, רווס, קרוץ עין, שים אות להודעת דבר בתנועת העין; הורה על דבר לא באפן ברור כי אם על ידי הוראה דקה שצריך להבינה. הֻרְמַז*, הראה ברמז; הבן רמז. רַמֵּז*, רמוז.

רֶמֶז*, ז, אות, סמן; תנועת העין לאות הודעת איזה דבר; הוראה על דבר לא באפן ברור כי אם על ידי הוראה דקה שצריך להבינה; 0אחד מארבעת אפני פרוש המקרא (פשט, רמז, דרוש, סוד).

רֹמַח, ז, (ר' רְמָחִים), כידון, חנית, קלע.

רַמַּי*, ר' רמאי.

רְמִיָּה, נ, מרמה; עצלות, שפלות ידים.

רַמָּיוּת*, נ, ר' רמאות.

רְמִיז*, ז, רְמִיזָה*, נ, ר' רֶמֶז; פעלת הרומז.

רְמִיסָה*, נ, פעֻלת הרומס והדורך.

רַמָּךְ, ז, קבוץ סוסים או גמלים (?); מחזיק הראר (?); *פרד שאביו חמור ואמו סוסה.

רמם (רָמַם, יָרֹם), פ"ע, עלה למעלה; התנפח, בצוק; היה נרקב ומלא רמה; סלול, תקן דרך (ישעיה מ"ט י"א, ילין). הֵרֹם, הִנשא, עלה למעלה; הֵעלות, הסתלק. רַמֵּם*, הַגבה, הרם. רוֹמֵם, בנה, חזק בנין.

רמס (רָמַס, יִרְמֹס), פ"י, דרוך על דבר בכח לכתתו ולהדקו, בסוס; דרוך וגבול, לוש ברגלים (חמר). הֻרְמַס, הדכא תחת רגלי הדורך. רַמֵּס*, רמוס.

רֶמֶס, ז, ר' רמש.

רמץ* (רָמַץ*, יִרְמֹץ*), פ"י, טמון או אפה באפר חם.

רֶמֶץ*, ז, אפר חם.

רָמֹץ*, ת, כעין האפר, אפר.

רמש (רָמַשׂ, יִרְמֹשׂ), פ"ע, הלוך וזחול ברגלים (בריות קטנות בעלות רגלים קטנות או הולכות על גחון); הוציא רמשים (האדמה).

רֶמֶשׂ, ז, קבוץ השרץ הזוחל על האדמה.

רַמְשָׁא*, (ארמית) ז, ערב.

רֹן, ז, שיר, זמרה; נגינה, הטעמה.

רנה (רָנָה, יִרְנֶה), פ"ע, צלצל, נתון קול שאון.

רִנָּה, נ, קול ששון ושמחה; קול צעקה; תפלה בקול רם.

[1] רמון, гранатовое яблоко, Granatapfel, grenade, pomegranate

רִנּוּן*, ז, הבאת דבה, הוצאת שם רע; פעלת המרנן, המשורר.

רנן (רָנַן, יָרֹן), פ״ע, שיר, זמר, הרם קול שמחה; הרם קול יללה. רִנֵּן, רנון; הלל, שבח בזמרה; *(־אַחֲרֵי־), דבר רע באיש. רֻנּוֹן, הֻשמע קול שירה וזמרה. הִרְנִין, שמח, הצהל, עורר קול שמחה וצהלה. הִתְרוֹנֵן, התעורר בקול שמחה.

רָנֶן*, ז, שיר, שירה, שבח.

רִנָּה, נ, שמחה, קול צהלה; קול שבח והודיה; *רכילות, דבה.

רְנָנִים, נ״ר, צפרים משוררות; בת היענה (?).

רס״ג, ר״ת, רבי סעדיה גאון.

רִסּוּס*, ז, דבר כתוש ומרסק.

רִסּוּק*, ז, נפיצה, שבירה לרסיסים.

רָסִיס, ז, טף, אגל, טפה; פתות, פרור; פרט מדבר נשבר.

— רְסִיס שֶׁלֶג, פרור שלג הנופל ארצה.

רסיסי שלג

— רְסִיסִים*, ז״ר, גריסי עדשים טחונים.

רֶסֶן, ז, חבל קשור בלחי הבהמה לקשרה או להטותה במהלכה אל מקום; לחי הבהמה ששמים בה את הרסן.

רִסֵּן⁰, שים רסן על בהמה.

רסס (רַס, יָרֹס), פ״י, הַרטב בנטפים, שים נטפים על־. *(רָסַס*, יִרְסֹס*), שבר לרסיסים, רצוץ. רִסֵּס*, כתוש, כתות, רַצֵּץ. רֻסּוּס*, היה שבור ורצוץ. הִתְרוֹסֵס*, השבר לרסיסים.

רִסְפָּק*, ז, אפריון.

(רסק*) רִסֵּק*, כתוש לרסיסים, כתוש והדק, שחוק.

רַע, ת, לא טוב, משחת; מזיק, משחית; מסכן; אמלל; דל, רזה; חלש; עצוב, מדכא (מראה הפנים).

— רַע בְּעֵינֵי־, אינו מוצא חן בעיני־.

רַע, רֹעַ, ז, טבע הרע, רשעה; צרה, אסון; תכונת דבר נשחת.

רֵעַ, ז, ידיד, אהוב; בן שבט או עם אחד; קרוב קרבת משפחה; רעש, מהומה; קול הרעם; *פסוק קרוב בתכנו לפסוק אחר; ⁰(־לְמִלָּה), מלה נמצאת בעוד מקום במקרא.

— אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ, אִישׁ לְרֵעֵהוּ, האחד לשני.

רֹעַ, ז, תכונת דבר נשחת בטבעו או במראהו; רשעה, טבע האיש הרע; (־לֵב), עצב, תוגה, דאגה.

(רע*) מִלְּרַע*, למטה, נגינה הבאה בהברה האחרונה במלה.

רעב (רָעֵב, יִרְעַב), פ״ע, התאוה לאכול, הרגש תשוקה חזקה לאכילה אחרי עבר זמן רב מבלי אכל, סבול מחסור באכילה; התאוה לאיזה דבר; הרגש מחסור. הִרְעִיב, ענה ברעב, החסר מאכל מאחר. הִרְעִב⁰, השאר מבלי אכל; סבול ענויי רעב.

רָעֵב, ת, חסר אכל, סובל מחסור מזון.

רָעָב, רְעָבוֹן, ז, (ס׳ רַעֲבוֹן), תשוקה חזקה לאכילה אחרי עבר זמן רב מבלי אכל; חסר אכל, חסר לחם; כפן, חסר אכל בארץ; מחסור, חסר.

רַעַבְתָן*, ז, זולל, אוכל בלי מדה.

רַעַבְתָנוּת*, נ, זוללות, טבע הרעבתן.

רעד (רָעַד, יִרְעַד), פ״ע, חרוד, רגוז, התחלחל. הִרְעִיד, רעוד; *נענע (עץ); גרום לירא.

רַעַד, ז, רעדה, חרדה, חלחלה.

רְעָדָה, נ, חרדה, חלחלה; *זעזוע, נדנוד; דבר שאינו מהדק היטב והוא רועד כשנשענים עליו.

רעה (רָעָה, יִרְעֶה), פ״י, נהוג עדר אל מקום מרעה, שמור עדר; אכול (בהמה) את עשב המרעה; נהג, הוליך, נהל; התעסק בדבר, טפל בדבר; הדרך, לַמד; רדוף אחרי־; נטה אחרי־; התחבר אל־. רָעָה, מצוא לו חבר, היה לרע וחבר. הִרְעָה, נהוג, נהול למקום מרעה. הִתְרָעָה, התחבר, היה לרע וחבר.

רֵעֶה, ז, (נ׳ רֵעָה, ר׳ רֵעִים, רֵעוֹת), חבר, ידיד; ר׳ רֵעַ.

רָעָה, נ, אסון, צרה; חלי, מכאוב; רשעות, רֹע; מעשה רע שעושה איש לזולתו, עוות הצדק.

רַעֲוָא*, נ, חפץ, רצון; ברכה.

רָעוּעַ*, ת, נשבר, שהתמוטט, שאינו איתן.

רְעוּת, נ, ידידה, רֵעָה, חברה; חפץ, תשוקה, רצון.

— אִשָּׁה לִרְעוּתָהּ, אִשָּׁה אֶל רְעוּתָהּ, אִשָּׁה מֵרְעוּתָהּ, האחת לשנית וכו׳.

רֵעוּת*, נ, ידידות, אהבה.

רֵעוּתָא*, ז, (ארמית), רעה, הצד הרע שבדבר.

רְעִי, ז, מרעה, מקום שרועים שם עדרים; *צואה, גלל.

— בֵּית רְעִי*, בית הכסא.

— גְּרָף שֶׁל רְעִי*, כלי לעשות צרכיו.

רַעְיָא*, (ארמית), רועה, שומר עדר.

— רַעְיָא מְהֵימְנָא*, רועה נאמן (משה).

רַעְיָה, נ, ידידה, חברה.

רְעִיָּה*, נ, פעלת הרועה.

רַעְיוֹן, ז, (ר׳ רַעְיוֹנוֹת, גם רַעְיוֹנִים), תשוקה, חשק, משאת נפש; מחשבה; הגיון לב.

רעל (רָעַל*, יִרְעַל*), פ״י, כסה ברעלה, בצעיף. הִרְעִיל*, שים רַעַל ב־. הִרְעַל, התנופף; הָטבל ברַעַל, המשה ברעל.

רַעַל, ז, רעדה, פיק ברכים; סם המות, ארס, סם מות.

רְעָלָה, נ, צעיף, מסוה; *לוח שאינו מהדק היטב; רעדה.

רעם (רָעַם, יִרְעַם), פ״ע, השמע קול רעש, געוש; זעוף, כעוס. הִרְעִם, השמע רעם; קנטר עד להכעיס; *הרם קול בשאון. הִתְרָעֵם*, כעוס, קצוף; זעוף, התלונן.

רַעַם, ז, קול הנשמע בענני השמים; רעש, געש; כעס, חרון.

רַעְמָה, נ, שער ארך שעל צואר הסוס; [0]שער שעל צואר האריה.

רַעֲנֵן, פ״ע, היה מלא לֵח ורטיבות.

רַעֲנָן, רַעֲנָן, ת, מלא לֵח; מלא כח; *מצליח; מאֻשר.

רעע (רַע, יֵרַע), פ״ע, היה לא טוב; (רָעַע או רַע, יָרֹעַ, פעו״י, רצוץ, שבור; הִשבר, התפוצץ; הַשחת, הזק. הֵרֹעַ, התפוצץ, הִשבר. הֵרֵעַ, עשה רע; עשה רע לזולתו; התנהג ברע; פשוע, חטוא, עוה; הַשחת, קלקל. הוּרַע*, היה לרע יותר ממה שהיה. הִתְרוֹעֵעַ, הִשבר, התפוצץ; *הֵהרס; הִשָּׁפך, הדרדר והפזר.

— הָיָה דָבָר רַע בְּעֵינֵי־, לא מצוא דבר חן בעיני־.

— רַע לְבַב־, הצטער; התרעם.

— רָעָה עֵין־ בְּ־, היה צר עין, כאב לב — בראותו הטוב שבא על־.

רָעָף*, ז, לוח דק עשוי חמר שרוף לכסוי הגג.

רעף (רָעַף, יִרְעַף), פ״י, נטוף, נזול. הִרְעִיף, הַטף, הזל.

רעץ (רָעַץ, יִרְעַץ), פ״י, שבר, נפץ.

רַעַץ*, ז, כנוי לכתב העברי הקדום.

רַעְרֵעַ*, פ״י, נענע כה וכה.

רעש (רָעַשׁ, יִרְעַשׁ), פ״ע, הזדעזע, התנודד; התגעש, התחלחל. הֵרָעֵשׁ, רעוש. הַרְעֵשׁ, זעזע, מוטט, נדנד, חלחל; הרקד.

רַעַשׁ, ז, רעידת הארץ; שאון המולה; אי מנוחה.

רַף[0], ז, (כ׳ רַפִּי[0], ר׳ רַפִּים[0]), לוח עץ קבוע בקיר להעמיד עליו ספרים או כלים.

רפא (רָפָא, יִרְפָּא), פ״י, השב הגוף לבריאותו אחרי חלותו; גרום להבריא, הקל מכאוב; תקן, היטב; תקן ברק; עזור, תמוך. הֵרָפֵא, הוסר המחלה, חדול מהיות חולה; התקן. רַפֵּא, הסר המחלה ע״י רופא; תקן; היטב. הִתְרַפֵּא, רפא עצמו על ידי רופא; *הבריא.

רְפָאוּת, נ, מרפא, רפואה, תרופה.

רְפָאִים, ז״ר, שם בני הענקים לפנים; מתים, שוכני עפר.

רַפְאִית*, נ, בציר רב פרי.

רְפָאֵל*, ז, שם המלאך הממנה על הרפואה.

רפד (רָפַד, יִרְפֹּד), פ״י, הצע, שטוח מרבדים למשכב. רַפֵּד, רפוד; סעוד לב, השב נפש.

רֶפֶד[0], ז, ר׳ רפודה.

רַפָּד*, ז, איש עושה מצעות למטה.

רְפָדָה*, נ, מושב, משען.

רפה (רָפָה, יִרְפֶּה), פ״ע, היה חלש, היה אין אונים; ירוד מטה, שפול; רפוא; (־רוּחַ), שכוך כעס; (־מן), חדול מ־, עזוב את־; *היה רופף. הֵרָפֵה, התעצל, עבוד בעצלות בלי חשק, עשה עצמו כחלש וחסר כח לעבד; הֵרפא. רַפֵּה, עשה לחלש; הוריד, הַשפל, הטה לארץ; פַּתח קשר, עשה קשר לרופף; הפרד דברים מהֻדקים; (־יְדֵי־) רַשֵּׁל. הַרְפֵּה, רַפֵּה; סור מעל־, חדול מ־, משוך יד מדבר; עזוב, חדול מהשגיה, הניח; שתוק וחכה לשמע. הִתְרַפֵּה, התעצל; היה לעצל; התרשל.

רָפֶה, ת, חלש, שפל רוח, לא חזק; [0](בדקדוק) אחת מאותיות בג״ד כפ״ת שאין בה דגש.

רְפוּאָה, נ, מרפא, תרופה, תחבולה להרפא מחלי; (ר׳ רְפוּאוֹת) הסמים הנתנים לחולה לרפאהו; *שם ברכת „רְפָאֵנוּ" בברכות שמונה עשרה.

רִפּוּי*, ז, פעלת הרופא; הוצאות ההתרפאות של הנחבל (שעל החובל לסבלו).

רָפוּי*, ת, חוט וכיו״ב משוך ברפיון, שאינו מתוח היטב; [0](בדקדוק) אות שאין בה דגש.

(רפט*) רְפוּט*, הִתְרַפֵּט*, פ״ע, היה סרוק (שפה), קרוע: היה רפה.

רְפִידָה, נ, משטה, מצע; פעלת הרופד מצע.

רִפְיוֹן, ז, חסר כח, כשל כח, חֻלשה, שפלות הרוח; *(תָּלֹה בְּ־), תלה באויר.

רפס* (רָפַס*, יִרְפֹּס), פ״ע, רפוש, דרוך בחזקה, היה רך, היה רופף ונוח להתמעך. הֵרָפֵס*, הֵרמס. הִתְרַפֵּס*, הִכנע, הַדכא תחת רגלי אחר; נפול לרגלי־ לבקשה.

רַפְסֹדֶת, נ, דוברה, שדרת עצים מחֻברת יחד להציף על פני מים; *הדום רגל.

רפסרת

רפף* (רָפַף*, יִרְפֹּף*), פ״ע, התנועע, התנודד; נענע עפעפי העין במהירות ובזעזוע; היה לא איתן ומבֻסס. רוֹפֹף, התמוטט, הזדעזע.

רְפָפָה*, נ, לוח דק וצר; מניפה להגיד הרוח על פני הארם.

רְפָפוֹת*, נ"ר, מעשה שבכה עשוי מלוחות עץ דקים שמעמידים בחלונות למחיצה; 0תריסי חלון עשוים לוחות דקים וצרים למען יבוא דרכם אור ואויר.

(רפק) הִתְרַפֵּק, פ"ע, הִשָּׁעֵן, הִסָּמֵך.

רִפְרוּף*, ז, תנופה, התנפנפות הנס ברוח; רעידה, חלחלה.

רַפְרֵף*, פ"ע, הכה בכנפים (עוף), נענע הכנפים; התעופף, התנופף ברוח (נס); נענע במהירות (העפעף); היה לא מוצק ואיתן, היה לא קשור ואגוד היטב. הִתְרַפְרֵף*, רפרף.

רפש (רָפַשׂ, יִרְפֹּשׂ), פ"י, דלוח ועכור מים ברגלים, העלה רפש וטיט בתוך נוזל; *דרוך, רמוס; בעוט. הֶרְפֵּשׂ, הֶעכר ממדרך רגל, הִמלא חלקי רפש וטיט. הִרְפֵּשׂ*, הכניע.

רֶפֶשׁ, ז, טיט, בֹּץ; מים דלוחים ועכורים.

רֶפֶת, נ, (ר' רְפָתִים), מרבץ בקר, בנין לבָקר, דירת הבקר.

רִפְתָּא*, ר' ריפה.

רַץ, ז, גזר, פלח, חתיכה.

רָץ, ז, ההולך מהר; ההולך לפני איש נכבד; שליח מְיחד מהיר.

רצא, ר' רוץ.

(רצד) רַצֵּד, פ"ע, כרכר, רקוד, פזז; ארוג (?).

רצה (רָצָה, יִרְצֶה), פ"י, היה מְרצה ב־, שׂבוע רצון ב־; חשוק ב־, מצוא חפץ ב־; נטה אחרי דבר; סלוח, מחול; קבל ברצון; פַּיס; גמול, שלם, השב חוב; הלוך עם־; *חפוץ, אבה. הֵרָצֵה, התקבל ברצון, היה רצוי וטוב; שֻׁלּוֹם, השתלם; *התפיס. רַצֵּה, שלם, גמול; פַּיס, בקש סליחה; *כפר. הַרְצֵה, גרום לתשלום חוב; פַּיס; בקש סליחה; *מנה, ספור; שים פרשת דבר לפני־. הֻרְצֵה*, הֵרצה. הִתְרַצֵּה, השתדל למצא חן בעיני־; *הסכם לדבר; התפַּיס, קבל בקשת סליחה, סלוה.

— אִם יִרְצֶה ה', מאמר ישתמשו בו בשעה שמזכירים כי חפצים או חושבים לעשות דבר בעתיד, אך ההוצאה לפֹעל תלויה ברצון ה'.

רָצוּי*, ת, דבר שהוא לרצון; מְקֻבל.

רִצּוּי*, ז, הטית דעת איש לרצות בדבר; שלום חוב; פיוס.

רָצוֹן, ז, נטית הלב ל־; נטית הלב לעשות טוב ל־; טובה וברכה; חפץ, תאוה.

— בְּרָצוֹן טוֹב0, בחפץ לב, בכל לב.

— לְרָצוֹן*, בכונה.

רְצוֹנִי0, ת, התלוי ברצון (הפך: הכרחי).

רָצוּעַ*, ת, סדוק, נקוב.

רְצוּעָה*, נ, קו עוֹר; חתיכת עור וכיו"ב ארכה וצרה להלקות בה; קשר; קו; חבל א־ץ צר וארך.

— הֻתְּרָה הָרְצוּעָה*, אין קשר עוד, מֻתּר כבר לעשות כל מה שחפצים.

רָצוּף*, ת, צפוף, האחד אצל השני, האחד תכוף אחרי השני, זה אחר זה; נעקם ע"י מעיכה (פי כלי מתכת וכיו"ב); 0מושם בתוך איזה דבר (מכתב וכיו"ב); יחד עם־.

רָצוּץ, ת, קל להשבר; רחוק.

רצח (רָצַח, יִרְצַח), פ"י, המת, הרוג בזדון. הֵרָצַח, הֵהרג, הומת. רַצֵּחַ, רצוח. הִתְרַצֵּחַ*, אבד עצמו לדעת.

רֶצַח, ז, מכת מות, הריגה, הרג; קול תרועת מלחמה (?); 0מעשה עול נורא (בזרגון).

רַצְחָן*, רַצְחָן*, ז, רוצח, מלֻמד ברציחה.

רְצִיחָה*, נ, הרג, הריגה, רצח; הריגה לשם ענש; דבר עול נורא (בזרגון).

רָצִין0, ת, עושה מעשיו ברצינות, בכבד ראש; חשוב, שצריך לעַין בו בכבד ראש.

רְצִינָה*, נ, התולעת הנמצאת בתוך הבר.

רְצִינוּת0, נ, כבד ראש, טבע איש משים

לבו היושב אל ענין ודבר; תכונת דבר נכבד שראוי לשים אליו לב.

רְצִינִי° ת, ר׳ רצין.

רְצִיעָה*, נ, פעולת הרוצע והנוקב מעבר לעבר.

רָצִיף*, ז, חוף ים עשוי בידי אדם ומרֻצף באבנים.

רְצִיץ*, ז, אפרח רצוץ בתוך קלפתו.

רצם* (רָצַם*, יִרְצֹם*), פ״י, מעוך, עַשֵּׂה. הֵרָצֵם*, הִמָּשֵׁך, הדחה על ידי משא כבד.

רצע (רָצַע, יִרְצַע), פ״י, נקוב במרצע, דקור ועבור מעבר לעבר; *הלקה ברצועה. הֵרָצַע*, הִנָּקֵב, הִדָּקֵר במרצע. רַצֵּעַ°, העבר קוים ורצועות על דבר; חתוך דבר לרצועות; הלקה ברצועה. רָצוֹעַ°, הִכָּסֵה בקוים ורצועות.

רַצְעָן*, ז, מַלקה ברצועה.

רַצְעָן*, ז, אמן עושה כלי רתמה לסוסים; סנדלר, תופר נעלים.

רצף (רָצַף, יִרְצֹף), פ״י, רפד, הצע, שטוח; *עשה רפדה; סדר דברים שונים זה על יד זה צפופים; עַקֵּם על ידי מעיכה. הֵרָצֵף*, הֵעָקֵם על ידי מעיכה (שפוד וכיו״ב). רַצֵּף*, עשה רצפה, רפד רחוב או חדר וכיו״ב באבנים או בלבנים וכדומה.

רַצָּף°, ז, אמן עושה רצפות.

רִצְפָּה, נ, (ר׳ רְצָפִים), צרור אבן לוהט בהיותו מוחם באש; (ר׳ רְצָפוֹת), מרצפת אבנים או לבנים; קרקע חצר או חדר מרצפת לוחות אבן או עץ קטנים.

רִצְפִּית*, נ, קרום דק כקורי עכביש המתרקם על פני ירקות.

רצץ (רָצַץ, יָרֹץ), פעו״י, שַׁבֵּר; לחוץ, דכא; עשוק; היה רחוק, דחוס, אוץ. הֵרֹץ, הִשָּׁבֵר. רַצֵּץ, רוֹצֵץ, שבר; לחוץ, דכא; עסה, רמוס. הָרֵץ, שבר, מחוץ; *הרחק בהמון. הִתְרוֹצֵץ, דחוק, דחוף זה את זה.

רָק, ת, רוֹקק, מוציא רוק מפיו.

רַק, ת, דק, לא עבה; דל, ריק.

רַק, תה״פ, אך, מלה הבאה להוציא פרט מן הכלל, ליחד איזה פרט מכלל הדומים לו; להוציא איזו פעֻלה מכלל הפעֻלות.

— אֵין ־רַק־, אין ־כי אם־.

רֵק, ר׳ ריק.

רֹק, ז, (כ׳ רֻקִּי), לח היוצא מן הפה.

רקב (רָקַב, יִרְקַב), פ״ע, בלה והִשָּׁחת מלחות; בוא במצב תסיסה והפרדה. הֵרָקֵב*, הִשָּׁחֵת, היה בלוי ונשחת. הִרְקִיב*, הַשְׁחֵת, כלה, הבא דבר למצב של תסיסה והפרדה; בָּלֹה והִשָּׁחֵת.

רָקָב, ז, מאכלת רִמָּה; מצב תסיסת דבר והפרדתו בהיותו בלוי; *רגב אדמת קבר שבו חלקי הגוף הנרקב; חמת, נאד; °שרץ הנמצא במקומות לחים ורטובים.

רקב

רֶקֶב*, ז, רַקְבּוּבִית*, נ, תולעת נמצאת במקומות לחים; הדבר הנרקב.

רָקֵב*, ת, רקוב, נרקב, נפסד.

רִקְבָּה*, נ, חמת, נאד.

רִקָּבוֹן, ז, מַק, תכונת דבר שבלה ונשחת, מצב דבר שהלֵחַ שלו תוסס ומתפרד.

רקד (רָקַד, יִרְקֹד), פ״ע, דלוק, כרכר, פזז. רַקֵּד, רקוד; *הנף בנפה, כבור. הִרְקִיד, גרום לדלג ולקפץ ולכרכר; *הנף בכברה.

רַקָּה, נ, בשר הפנים בין האזן והמצח, צדעה; תפוח עצם הלחי מתחת לעין.

רָקוּב°, ת, נפסד, דבר שהוא במצב בליה והפסדה.

רִקּוּד*, ז, פעלת הרוקד, מחול, רקידה.

רִקּוּחַ, ז, משחה, מרקחת; תמרוק בשם.

רִקּוּם*, ז, פעלת הרוקם ועושה צעצועים על ארג; *יצירה (של עֻבר, אפרוח), עשויה.

רִקּוּעַ, ז, משטח; פעלת המרקע; פח מתכת

מַרדד דק.

רקח (רָקַח, יִרְקַח), פ"י, סכסך, בלול, נער (סמי בשם); הכין סמי מִשחה וקטרת על ידי בלילה ובשול. רֻקַּח*, רקוח. רָקוּחַ, העשה מעשה רוקח, הוכן בבשמים. הֻרְקַח, רקוח.

רֶקַח, רֹקַח, ז, בליל סמי בשם.

רַקָּח, ז, רוקח, עושה מרקחת סמים, עושה סמי בשם; 0מכין רפואות.

רְקִידָה*, נ, מחול, רקוד; פעֻלת הרוקד והמהולל.

רָקִיעַ, ז, כפת השמים, גבול ראית העינים במרומי האויר; צפוי, שטיח.

רָקִיק, ז, עֻגה שטוחה.

רְקִיקָה*, נ, פעֻלת הרוקק מפיו.

רקם (רָקַם, יִרְקֹם), פ"י, עשה ציצעים על ארג בחוטי צבעים שונים. רֻקַּם*, יצור (עֻבר במעי אמו או אפרח בביצה), עשה. רָקוּם, הֻעשה מעשה רוקם; קבל תמונה של יצירה. הִתְרַקֵּם*, התהוה, קבל צורה של יצירה והויה.

רֶקֶם* ז, רִקְמָה, נ, ארג מכסה בצעצעים עשוים בחוטי צבעים שונים; מקלעת צבעים שונים.

(רקן*) רַקֵּן*, פ"י, יַחד רק לדבר אחד בלבדו; הרק, עשה ריק.

רקע (רָקַע, יִרְקַע), פעו"י, פשוט, מתוח; רמס והדק; מחוא ברגל. רִקַּע, מחוא והדק, הלום והדק (מתכת); צַפה בפח דק; טלא בגד. רֻקַּע, המתח והיה דק. הִרְקִיעַ, פרוש, שטיח; *תת לדבר גון כחל כתכלת הרקיע.

רקק (רָקַק, יָרֹק*), פ"ע, ירוק, דחה והוציא מפיו רֹק; השלך רֹק בפני אחר. רִקֵּק, רקוק.

רֶקֶק*, רְקָק*, ז, בצה, בִץ; מי אפסים, מים לא עמוקים.

רְקָקִית0 נ, כלי לריק בו, כלי להשליך בו רֹק הפה.

רָשׁ, ת, עני, דל, מסכן.

רַשַּׁאי*, תה"פ, שיש לו רשות, שמֻתר לו לעשות דבר; יכול לעשות דבר (מצד התורה).

רִשְׁבָּה*, נ, רשת ללכידת עופות.

רשב"ם, ר"ת, ר' שמואל בן מאיר.

(רשה*) הִרְשָׁה*, פ"י, נתון רשות ורשיון; נתון יכלת ואפשרות; מסור לאחר כחו וזכותו הוא. הֻרְשָׁה*, היה רשאי לעשות דבר.

רִשּׁוּל*, ז, עצלות, חלשה, רפיון.

רִשּׁוּם*, ז, פעֻלת הרושם: אות, סמן, תו; 0ציור על פי קויב; ציור בעפרון (ולא בצבעים).

רְשׁוּמָה*, נ, סמן, רמז.

— דּוֹרְשֵׁי רְשׁוּמוֹת*, דורשי פסוקי התנ"ך בדרך הדרוש.

רָשׁוֹן*, ז, מין ארבה קטן.

רְשׁוּשׁ*, ז, רגב אדמה קשה.

רְשׁוּת*, נ, (ר' רְשֻׁיּוֹת*), כֹּח, יכלת; משפט, זכות; רשיון, הרשאה; לא הובה; מקום העומד תחת שלטון פלוני.

— רְשׁוּת הַיָּחִיד*, קנין, אחזת איש פרטי.

— רְשׁוּת הָרַבִּים*, קנין, אחזת הצבור (רחוב וכיו"ב).

— מִלְחֶמֶת רְשׁוּת*, מלחמה הנעשה על פי רצון הנלחמים (הפך: „מלחמת חוֹבָה" המצוה עפ"י ה').

רָשׁוּת*, נ, ממשלה, שלטון; אנשי הממשלה, ראשי הממשלה; עניות; דלות.

— שְׁתֵּי רְשֻׁיּוֹת*, שתי אלהיות (ביצירת העולם).

רש"י, ר"ת, רבנו שלמה יצחקי (מפרש התנ"ך והתלמוד).

רִשָּׁיוֹן*, ז, רשות, התרה לעשות דבר.

רְשִׁימָה*, נ, תו זכרון; ספר הפקודים, כתב שנרשמים בו שמות אנשים או חפצים.

— רְשִׁימַת סְפָרִים⁰, כתב שנרשמים בו כל הספרים של איש או של מוכר ספרים או של בית ספרים.

רשבבה״ג, ר״ת, רבן של כל בני הגולה.

(רשל*) רִשֵּׁל*, פ״י, הֶחלש, רפה. הִתְרַשֵּׁל*, התעצל; (־יָדַיִם), רפה.

רשם (רָשַׁם, יִרְשֹׁם), פ״י, שים אות, התוה תו; כתוב ב־; ⁰כתוב דבר בקצרה לזכרון. הֻרְשַׁם*, הִכתב; הֻחקק; קבל אות.

רֶשֶׁם*, ז, אות, סמן, תו; עקבות דבר, מה שנשאר מדבר אחרי הוסרו; רגש המֹח מאיזה דבר, פעֻלת איזה דבר על הרגש.

— עָשֹׂה רֶשֶׁם⁰, פעול פעֻלה על איש.

רִשְׁמָה⁰, נ, תכן איזה דבר, תכנית של איזה דבר.

רַשְׁמִי⁰, ת, בפקודת הממשלה; בפקודה מגבוה; המתיחס אל משרתו.

רַשְׁמִיּוּת⁰, נ, תכונת הדבר הרשמי.

רשע (רָשַׁע, יִרְשַׁע), פ״ע, הטוא, סור מישר וצדק, עשה רע; היה חיב בדין (הפך: צָדַק); הסוג אחור. הִרְשִׁיעַ, חַיב בדין, חשוב לרשע; הרוס, הפר, סור מישר וצדק; הפנה ערף, הנס מפחד.

רֶשַׁע, ז, פשע, עול, חטא, רעה, מעשה רע.

רָשָׁע, ת, (נ׳ רְשָׁעָה*), חוטא, מעול, רע, סר מישר וצדק, עושה מעשים רעים (הפך: צדיק); חיב בדין, לא זַכִּי.

רִשְׁעָה, רִשְׁעוּת*, נ, ר׳ רשע.

רַשְׁעָנִי*, ז, רשע.

רשף* (רָשַׁף*, יִרְשֹׁף*), פ״ע, היה חולה בקדחת.

רֶשֶׁף, ז, להב אש, שלהבת; ברק; המימות החולה בקדחת.

(רשש) רוֹשֵׁשׁ, פ״י, הרוס, שבור, נתוץ. רֻשּׁוֹשׁ, ההרס, השבר.

רֶשֶׁת, נ, (ר׳ רְשָׁתוֹת*), שבכה ללכידת חיה ועוף ודגים, כעין שק ארוג מחוטים חזקים מעשה חורים; סמל להתחבולות ערמה להפיל אנשים בהפח הרעת.

— עוֹר הָרֶשֶׁת⁰, הקרום המקבל רשמי האור בפנים העין.

רִשְׁתִּית⁰, נ, עור הרשת שבעין.

ר״ת, ראשי תבות, חבור האותיות הראשונות של המלות; רבנו תם, אחד מבעלי התוספות.

(רתה*) רִתָּה*, פ״י, חוס, רחם, חמול על־; התחשב עם־.

רָתוּי*, ת, נוה, מוטב, רצוי.

רַתּוֹק, ז, שרשרת ברזל, נחשתים, כבל.

רְתֻקָּה, נ, שרשרת.

רְתוּת*, ז, רעדה, חלחלה, רטט.

רתח* (רָתַח*, יִרְתַּח*), פ״ע, בשל עד להעלות אבעבעות (נוזל). רִתֵּחַ, בשל באש עד להעלות קצף ואבעבעות, שים נוזל על אש כי יתחמם ויעלה קצף ואבעבעות. רְתוֹחַ, כעוס, קצוף; תסוס; סעור; התרגז. הִרְתִּיחַ, העלה גלים; העלה קצף; גרום לדבר כי ירתח; *חמם, הסק; הַרתיע אחורנית.

— הִרְתִּיחַ עַל הַמִּדָּה*, שפוך נוזל בכח אל המדה למען יעלה קצף ויֵראה יותר ממה שהוא.

רֶתַח, ז, החיכת בשר שבשל באש.

רַתְחָן*, ז, כעסן, רגזן, מהיר לכעס.

רְתַחְתָּה*, נ, קדרה רותחת.

— מַעֲשֵׂה רְתַחְתָּה*, מאכל שרתח בקדרה.

רִתְחוֹן*, ז, רחמים, רחמנות.

רְתִיחָה*, נ, מצב הנוזל העומד על האש ומעלה קצף ואבעבעות ומתנפח; העלאת קצף; הקצף העולה על נוזל בעת שהוא רותח.

(רתך*) רַתֵּךְ*, פ״י, הַלחם, חבר שברי כלי מתכת או חלקיו בעופרת; התך מתכת.

רתם (רָתַם, יִרְתֹּם), פ״י, אסור מרכבה לסוס.

רֹתֶם, ז, מין עץ סרק הגדל במדבר 1).

(רתע*) הֶרְתֵּעַ, פ״ע, רעוד והסוג אחור מפחד, התחלחל. הַרְתָּעַ*, הֵרתע; הכרע לצד אחר; הֵרעד, זעזע; רתוח מקצף.

רתף*) רַתֵּף*, פ״י, סדר חביות יין במרתף שורות שורות.

רתק* (רָתַק*, יִרְתֹּק*), פ״י, רפוק לאט ובדממה (דלת וכיו״ב). הֻרְתַּק, היה מחֻבר וקשור (?); הֻתַּר, הֻנתק הרתוק; *היה מחֻבר. רָתוֹק, הֵאסר בכבלים. הִרְתֵּק*, הכה, רפוק (־דלת); הסתבך בדבר; (־אַחַר־), הרהר כנגד, התקומם כנגד.

רְתֻקָה, נ, כבל, שרשרת, נחשתים.

רתת* (רָתַת*, יִרְתֹּת*), פ״ע, רעוד, חרוד, התחלחל. רַתֵּת*, הַרְתֵּת*, רתות.

רְתֵת*, רֶתֶת*, ז, רטט, חרדה, רגז; פחד, מורא.

שׁ, שׂ, האות העשרים ואחת בא״ב העברי, כשהנקודה על ראשה מימין (שׁ) נשימתה רכה ונקראה שין (או שין ימנית) וכשנקודתה משמאל (שׂ) נשימתה חזקה והדה ונבטאת כאות ס׳ ונקראת שִׂין (סִין, או שִׂין שְׂמָאלִית); ס״מ, שלש מאות.

ש׳, ר״ת, שנת; שורה.

שֶׁ־, (ולפעמים שָׁ־, שַׁ־, שֶׁ־) אחרי שם או כנוי כהוראת: אשר, ואחרי פעל כהוראת: כי.
— כְּשֶׁ־ (לפני שם או פעל), מִשֶּׁ־, עַד שֶׁ־ (לפני פעל), כאשר, מאשר, עד אשר.

שאב (שָׁאַב, יִשְׁאַב), פ״י, דלה, העלה מים בכלי מבאר או ממקום עמֹק; *משוך אליו; ספוג וקלוט ובלוע אל תוכו.
— אֶבֶן שׁוֹאֶבֶת*, נ, מגנט, אבן שיש בה הסגֻלה למשך אליה ברזל ומתכות אחרות.

שאג (שָׁאַג, יִשְׁאַג), פ״ע, זעוק, נהום, קרוא בקול, הרם קול (ביחוד: האריה).

שְׁאָגָה, נ, נהמת הארי; קול אנקה.

שַׁאֲגִי*, ז, מין עץ שעליו כמין מחטים והוא כלו ירֹק תמיד, אשוח1).

שאה (שָׁאָה, יִשְׁאֶה), פ״ע, המה, רעוש; היה שמם, היה חרב. הִשָּׁאֵה, הֶחרב, היה שמם; רעוש, התגעש. הַשְׁאֵה, הרוס, הַחרב. הִשְׁתָּאֵה, התבונן; התפלא, השתומם.

שֹׁאָה, ר׳ שואה.

שָׁאוֹב*, ז, דלי, כלי לשאב בו מים מבאר או מבור וכיו״ב.

שְׁאוֹל, זו״נ, ארץ תחתית, אבדון, קֶבר, מעון רפאים; מקום משכן נשמות המתים לפי אמונת העמים הקדמונים.

שָׁאוֹן, ז, קול המון, קול המולה; שאול, אבדון.

שְׂאוֹר*, ז, הבצק כשמתחיל להחמיץ; התהלת החמוץ (ר׳ שְׂאֹר).

שְׁאָט, שְׁאָט (־נֶפֶשׁ), ז, בזוי, געל נפש.

שְׁאִיבָה*, נ, פעֻלת השואב והדולה מים; פעֻלת הסופג והבולע אל תוכו.

1) רתם дрокъ, Ginster, genêt, broom, (genieta Raetane)

1) שאגי, ель, Tanne, sapin, fir-tree.

שְׁאִיָּה, נ, נפץ, קול שברים; שממון, חרבן; *השד המתגורר בחרבות.

שְׁאִילָה, נ, ר׳ שאלה.

שְׁאִיפָה[0], נ, תשוקה חזקה ל־, מגמה; חפץ כביר, תכונת השואף ומשתוקק לדבר.

שאל (שָׁאַל, שָׁאֵל, יִשְׁאַל), פ״י, חקור, חפוץ להודע דבר לא ידוע, בקש מאחר תשובה על איזה ענין ודבר לא ידוע; חקור על ארות דבר, חקור ודרוש באיזה ענין; חפוץ; דרוש, בקש והשתדל להשיג דבר; לוה לזמן קבוע; בקש חפץ מאחר להשתמש בו ולהחזירו לו אחר כך; בקש רשות לעשות דבר. הִשָּׁאֵל, בקש רשות לעשות דבר; *היה שאול שאלות לענות עליהן; (־עַל נֶדֶר, ־עַל נְזִירוּת), שאול ובקש מחכמים התרת נדר או נזירות על ידי שאלות שישאלוהו כדי למצא פתח חרטה. שָׁאֵל, חקור, דרוש ובחון; בקש נדבה. הַשְׁאֵל, תת חפץ לאחר (לזמן קצר) להשתמש בו על מנת שישיבהו אחר כך; חקור על ארות ענין; חקור על ארות טיב איש; [0](־הוֹרָאַת מִלָּה), לקוח מלה מורה מֻשָּׂג פשוט להשתמש בה למֻשָּׂג שכלי או מֻשָּׂג אחר בכלל. הֻשְׁאַל[0], (מִלָּה) הלקח מלה להוראה אחרת מהוראתה העקרית.

— שָׁאוֹל אֶת נַפְשׁוֹ, בקש על עצמו.

— שָׁאוֹל לְשָׁלוֹם, שָׁאוֹל בְּשָׁלוֹם*, אמור שלום, נתון שלום ל־; ברך את איש לשלום בהפגשו בו.

— שָׁאוֹל עַל הַפְּתָחִים*, בקש נדבות.

שְׁאָלָה, נ, חקירת דבר.

שְׁאֵלָה, נ, בקשה, תְּחִנָּה; דרישה, תביעה, בקשת דבר בחזקה; נתינת דבר לאחר או לקיחת דבר מאחר על מנת להחזירו אחר כך; חקירת דבר למען דעת; הדברים שבהם שואל האיש לדעת דבר שלא ידוע לו; *בקשה לירידת גשמים בחרף בברכת „ברך עלינו" בשמונה עשרה ברכות שבתפלה; בקשת איש מחכמים להתיר נדרו; [0]שאלת חכם לפסק בענין אסור והתר או טֻמאה וטהרה.

— שְׁאֵלַת שָׁלוֹם*, ברכת איש לרעהו בהפגשם.

— שְׁאֵלוֹת וּתְשׁוּבוֹת[0], ספרות של שאלות דתיות שנשאלו רבנים גדולי ישראל ותשובותיהם.

— סִמַּן הַשְּׁאֵלָה[0], הסמן ? הבא אחרי דברי שאלה בכתב.

שַׁאֲנִי*, ת, שונה, לא דומה; תה״פ, באפן אחר, לא כן.

שַׁאֲנַן, פ״ע, היה במנוחה, בשקט ובבטחה.

שַׁאֲנָן, ת, בוטח, שָׁלו ובוטח; אוהב מנוחה לעצמו ואינו דואג לצער אחר; גאה, גבה לב; שאון; *מנוחה, שלוה.

שאף (שָׁאַף, יִשְׁאַף), פ״י, שאוב רוח בפיו ובאפו; הִכָּסֵף לדבר, התאוה לדבר, השתוקק, חמוד; רמוס; רמוס והדק.

— שָׁאֹף רוּחַ, נשום.

שְׂאֹר, ז, מחמצת הבצק, בצק חמץ ששׂמים בעיסה להביאה לידי תסיסה וחמוץ; חָמֵץ; *לֵחַ פרי הגורם לתסיסה; כנוי ליצר הרע המסית ומעורר לחטא.

שאר (שָׁאַר, יִשְׁאַר), פ״ע, הוּתַר, היה עֲדַיִן. הִשָּׁאֵר, הוּתַר במקום, לא עזוב את המקום; הוּתַר לבדו; היה עֲדַיִן. הַשְׁאֵר, הַנִּיחַ במקום; הניח דבר מבלי לקחתו; הותיר, הניח חלק שנשאר מן הכלל הנעדר.

שְׁאוֹר*, הַשָּׁאָר.

שְׁאָר, ז, יתר, חלק שנשאר מן הכלל; יתרון, מעלה; אחר או אחרים לא מן הנזכרים.

שְׁאֵר, ז, בשר, בשר לאכילה; אֹכֶל, מזון; קרוב, בן משפחתו; נקמה (ירמיה נא, לה).

— שְׁאֵר בָּשָׂר, ז, קרוב, בן משפחתו;

בן דוד או דודה.

שַׁאֲרָה, נ, קרבת משפחה.

שְׁאֵרִית, נ, פלטה, שריד, מה שנשאר; מה שלא נזכר לפני זה בין הנזכרים; דבר הנשאר לקיום ואחרית; זרע, בנים.

שְׂאֵת, נ, רוממות, גדלות, גאות; סֵבל, תכונת הנושא והסובל; כתם, סמן על עור הבשר; צבות הבשר.

שֵׁאת, נ, נפץ ושבר, הרס.

שָׂב, ת, מי שבשערותיו זרקה שיבה, ששערותיו הפכו לבן.

שָׁב, ת, הוזר; *חוזר בתשובה מחטאיו.

— עוֹבֵר וָשָׁב, הולכי דרך ההולכים לפנות שונות.

שֵׁב, (צווי מפעל ישוב), חדל מעשות (משתמשים בו במובן: הרף מעשות).

— שֵׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה*, אזהרה לבלי עשות דבר (בנגוד ל: קום וַעֲשֵׂה).

ש״ב, ר״ת, שאר בשר (קרוב).

שַׁבָּאִי*, ר׳ שַׁבַּי.

(שבב) שׁוֹבֵב, ר׳ שוב: נקוב, דקור ועבור מעבר אל עבר. שַׁבֵּב*, שבר; הקצע, ישר אבן על ידי הקצעת חלקים ממנה; הַכְנַע, שעבד. הֵשִׁיב, הבער (ישעיה סו, טו). הַשְׁבִּיב*, הבעיר.

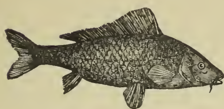
שָׁבָב, (או: שֶׁבֶב, ונמצא רק ברבים: שְׁבָבִים), שבר עץ שנתז מתחת הקרדם, בקעת.

שבה (שָׁבָה, יִשְׁבֶּה), פ״י, לקוח בחזקה אדם (לפעמים גם בהמה או רכוש) על ידי נצחון במלחמה וכדומה והבא אותו ברשות המנצה, לקוח בשבי. הִשָּׁבֵה, הִלקח בחזקה, היה לקוח בשביה.

שְׁבוֹ, ז, מין אבן יקרה, אחת מאבני החשן שנשא הכהן הגדול על חזהו 1).

1) שבו, יש אומרים שהוא האבן הנקראת Agat, агатъ.

שִׁבּוּט*, שִׁבּוּטָא*, ז, מין דג ששוה מצוי בנהרות 1).

שבוטא

שָׁבוּי, ז, לקוח בשבי, שלקחוהו בחזקת היד.

שָׁבוּעַ, ז, (ס׳ שְׁבוּעַ, זוגי שְׁבֻעַיִם, ר׳ שָׁבוּעוֹת גם שָׁבוּעִים), שבעה ימים, זמן של שבעה ימים; זמן של שבע שנים.

— חַג הַשָּׁבוּעוֹת, חג הבכורים החל ביום תם שבעה שבועות להבאת העמר לפנים ממחרת חג הפסח.

— שְׁבוּעַ הַבֵּן*, מילת ילד בן שבוע (שמונת ימים).

— שְׁנַת הַשָּׁבוּעַ*, שנת השמטה.

שְׁבוּעָה, נ, בטוי באָלה לחזק או לאמת דבר; הבטחה לקיום דבר בהזכרת דבר קדוש וכדומה.

— שְׁבוּעֵי שְׁבוּעוֹת, שבועות המורות והשובות.

— שְׁבוּעוֹת*, שם מסכת בתלמוד העוסקת בדיני שבועה.

— שְׁבוּעָה שֶׁ־*, הנני נשבע כי־.

שָׁבוּר, ז, שֶׁבֶר; ת, פצוע, טרוף (בעל חי).

שִׁבּוּר*, ז, שבירה, פעלת השובר דבר, נפוץ; שֶׁבֶר.

שִׁבּוּשׁ, ז שגיאה, משגה בכתב או בדבור, טעות; קלקול, השחתה.

שְׁבוּת, נ, שיבה, חזרה; שבי; גולה, בני הגולה, שם קבוץ ליוצאים לארץ נכריה; *מנוחה, מרגוע; מנוחת השבת והמועדים;

1) שבוט carpe, Karpen, карпъ, carp

מלאכה המֻתרת בשבת מן התורה, אך החכמים אסרוה משום מצות מנוחה שלמה בשבת.

שְׁבוּתָה*, נ, כנוי לשבועה או שבוש מלת "שבועה".

(**שבח**) **שַׁבֵּחַ**, פ"י, הלל, פאר, רומם; אַשר, אמור על־ כי הוא מאֻשר; השתיק, הרגיע; *תקן והיטיב. **הַשְׁבֵּחַ**, השתיק, הרגיע; *תקן והיטיב, היטיב. **הִשְׁתַּבֵּחַ**, התהדר, התפאר, התהלל; *היה טוב, תֻּקון היטב.

שֶׁבַח*, ז, תהלה, הלל; מה שדבר נעשה יותר טוב ויותר מתקן; תקון, השבחה; מעלה יתרה, יתרון.

— **לְשֶׁבַח***, לצד הטוב (הפך: לִגְנַי).

שְׁבָחָה*, נ, תהלה, הלל.

שבט* (**שָׁבַט***, **יִשְׁבֹּט***), פ"י, חבוט, הכה ומתוח (את האריג באריגה).

שֵׁבֶט, ז, מטה, בד, זמורת עץ; מקל הובלים, שוט; רמח, חנית: כח, שלטון, ממשלה; מטה, צאצאי ראש בית אב, בני משפחה גדולה אחת; ר' כוכב שבט.

— **שֵׁבֶט סוֹפֵר**, עט לכתב בו.

— **שֵׁבֶט מַלְכוּת**, **שֵׁבֶט מוֹשְׁלִים**, ז, שרביט, שבט שביד השליט לאות שלטון וממשלה.

— **עֲשֶׂרֶת הַשְּׁבָטִים***, השבטים שנתחברו להיות לממלכת ישראל בנגוד לממלכת יהודה; בני הממלכה הזו שהגלו על ידי מלכי אשור.

שְׁבָט, ז, שם החדש האחד עשר מניסן.

שִׁבְטוּט*, ז, זמורת עץ.

שְׁבִי, **שֶׁבִי**, ז, **שִׁבְיָה**, נ, פעֻלת השובה; הולכת האנשים הלקוחים במלחמה אל מקום הכובש; גלות; כלל הלקוחים במלחמה, בני הגולה.

שְׁבִי, ת"ז, **שְׁבִיָּה**, ת"נ, הלקוח בשבי.

שַׁבַּי*, ת, שובה, ממֻנה על שבויים.

שְׁבִיב, ז, ניצוץ אש, חלק קטנטן נפרד מגוף בוער באש; להבה.

שִׁבְיָה, **שְׁבִיָּה**, ר' שבי.

שְׁבִיט* (כּוֹכַב־), כוכב שבט (ר' כוכב).

שְׁבִיל, ז, נתיב צר כבוש ע"י עוברים ושבים.

— **בִּשְׁבִיל***, בגלל, בסבת.

— **בִּשְׁבִיל שֶׁ־***, למען, בעבור, כדי ש־.

שְׁבִילָה^{0}, נ, רצועת מפה ארֻכה וצרה ששמים על המפה הגדולה לארך השלחן לנוי; כעין פרק בשערות הראש המחלקן כקו ישר.

שָׁבִיס, ז, ציץ בדמות שמש שלבשו נשי ארצות הקדם על מצחן.

— **שָׁבִיס שֶׁל שְׂבָכָה***, קשור להדק שבכת השער של ראש אשה.

שְׂבִיעָה*, נ, שׂבע, אכילה כדי צרך האיש לשבר רעבונו.

שְׁבִיעִי, תאר ספורי ממספר שבעה, שאחרי הששי.

שְׁבִיעִית*, נ, (ר' שְׁבִיעִיּוֹת*), השנה השביעית, שנת השמטה; מסכת תלמודית העוסקת בדיני שמטה; החלק השביעי מדבר.

שָׁבִיץ*, ר' שבים.

שְׁבִירָה*, נ, פעֻלת המשבר ורוצץ דבר.

שְׁבִית, נ, ר' שבות.

שְׁבִיתָה*, נ, מנוחה, מרגוע, בטלה ממלאכה; שבות, מנוחת השבת; עמידה (במסע) לִשְׁבֹּת במקום מיֻחד בשבת; ^{0}אמור, הסכמה בין פועלים שלא לעבד.

שֹׂבֶךְ, ז, ענפים עבֻתים ומסֻבכים.

שֹׁבֶךְ*, אֻרבת יונים, קן יונים.

שְׂבָכָה, נ, רשת קלועה; סרג, מעקה או גדר עשוי מלוחות דקים או ממוטות המחֻברים יחד בשתי וערב בהשארת רֶוח בין האחד לשני; רשת קטנה קלועה המשמשת לקשוט לראש הנשים.

שְׁבָל, ז, סרח עודף לשמלת אשה.

שַׁבְּלוּל, ז, אחד ממיני הרכיכות, מין שרץ רך הגדל בתוך נרתיק קשה; שרץ גנים הזוחל ובמקום עברו הוא משאיר רירו המבהיק.

שַׁבְלוּלִית* נ, מין צמח ממשפחת התלתן 1).

שִׁבֹּלֶת, נ, (כ׳ שִׁבָּלְתִּי, ר׳ שִׁבֳּלִים, ס״ר, שִׁבֳּלֵי), קנה הדגן שבראשו עצורים הזרעונים; ראש ענף עץ; זרם מים, שטף מים.

— שִׁבֹּלֶת זָקָן*, הקצה המחֻדד של הסנטר; עצם הסנטר.

— שִׁבֹּלֶת נֵרְדְּ*, אחד מסממני הקטרת 2).

— שִׁבֹּלֶת שׁוּעָל*, נ, מין דגן שגרעיניו מארכים

שבלת שועל — חטה — שעורה

ומחֻדדים ומשתמשים בו למספוא לסוסים1).

שׂבע (שָׂבֵעַ גם שָׂבַע, יִשְׂבַּע). פ״ע, המלא נפשו די אֹכל, אכול די ספוקו, הִמלא נפשו כפי הצרך או יותר מכפי הצרך; היה די ל־; היה מלא ב־; מלא ספקו בהנאה; (־אֶת־) אכול מדבר יותר מדי; אכול דבר עד היותו לזרא; קוץ בדבר מפני רבויו. שַׂבֵּעַ, האכל אחר די צרכו. הַשְׂבֵּעַ, שַׂבֵּעַ; כלכל, פרנס, תת לאחר די צרכיו; מלא תאוה. הִשְׂתַּבֵּעַ*, היה שבע.

שָׂבָע, ז, רבוי מֻפלג בתבואה, שפע ברכה בפרי הארץ; עשר, שפע ברכה בקניני איש.

שָׂבֵעַ, ת, שאכל דיו, שלא ידע רעב; שיש לו בשפע.

שֹׂבַע, ז, שָׂבְעָה, שִׂבְעָה, נ, אכילה די הצרך; שפע רב.

(שׁבע) הִשָּׁבֵעַ, פ״י, בטא שבועה; השתדל לאמת דבר על ידי שבועה; קבל דבר על עצמו בשבועה. שַׁבֵּעַ°, עשה דבר שבע פעמים. הַשְׁבִּיעַ, שים על איש דבר בשבועה ואלה, חַיב את איש בשבועה לעשות או לא לעשות דבר; הביא זולתו לידי שבועה להִוָכח כי הוא מגיד דברי אמת. הָשְׁבֵּעַ*, היה איש במצב שהשביעו אותו על אדות דבר. הִשְׁתַּבֵּעַ*, הִשָּׁבע.

שָׁבֻעַ, ר׳ שבוע.

שֶׁבַע, (ס, שְׁבַע) שִׁבְעָה, שִׁבְעָנָה, ז, ש״מ, ששה ואחד; סך מספר לרבוי קטן פחות מעשרה; פעמים רבות; מספר לצַין רבוי.

— שְׁבַע עֶשְׂרֵה, נ, שִׁבְעָה עָשָׂר, ז, שבעה ועשרה.

שְׁבֻעָה, ר׳ שבועה.

[1] שבלולית, Luzerne, люцерна, luzerne, lucerne.

[2] שבלת נרד, Spiekanard, леванда, spicanard, spikenard.

[1] שבלת שועל, Hafer, овесъ, avoin, vats.

שִׁבְעָה*, נ, שבעת ימי אבלות למת.
שִׁבְעִים, ש״מ, שבע פעמים עשרה, שבע עשרות.
— תַּרְגּוּם הַשִּׁבְעִים0, תרגום התורה ליונית בימי תלמי השני פילדלפוס.
שִׁבְעָתַיִם, ש״מ, שבע פעמים; פעמים רבות.
(שבץ) שַׁבֵּץ, פ״י, רקום בצורת מסגרות עשויות למלואים; ארוג וקלוע מעשה רקמה.
שִׁבּוּץ, רקום סביב.
שָׁבָץ, ז, פלצות ורטט, מחלת עוית, הלחלה, רעד.
שבק* (שָׁבַק*, יִשְׁבֹּק*), פ״י, (ארמית), עזוב, חדול מ־, נטוש.
— שְׁבוֹק חַיִּים לְכָל חַי*, מבטא להורות על מות איש.
שבר (שָׂבַר, יִשְׂבֹּר), פ״ע, התבונן, עַיֵּן, ראה ובדוק בעינים. שַׂבֵּר, המתן, חכה; קוה, יחל; *בָּאֵר, הַסְבֵּר.
— לְשַׂבֵּר אֶת הָאֹזֶן*, להסביר דבר כדי להבינו היטב.
שֵׂבֶר, ז, תקוה, תוחלת, צפיה.
שבר (שָׁבַר, יִשְׁבֹּר), פ״י, רצוץ, פרד בחזקה דבר שלם וקשה לשברים, לרסיסים; טרוף, הרוג; כלה, אבד, ההרב; קנה אכל; *בטל; סתור; בטל חוב; נתון קבלה על חוב. הִשָּׁבֵר, הִנָּפֵץ, הֵחלק בחזקה לרסיסים קטנים, לשברים; הִטרף, הֵהרג; היה לבעל מום (בהמה); הֵהרס, הֵחרב; הִשפך, הֵערה (?). שַׁבֵּר, נפץ וכתות לרסיסים. הַשְׁבִּיר, מכור אכל; עזור ללדת. הָשְׁבַּר, כרע לארץ מצרה ומיגון. הִשְׁתַּבֵּר*, הִשָּׁבֵר.
— שָׁבוֹר צָמָא, שתה עד כדי חדל הצמא.
שֶׁבֶר, שֵׁבֶר, ז, פרץ, נפץ, שבירה; מְכִתָּה, דבר הנשבר; חתיכת דבר הנשבר; צרה, מפלה, איד, אסון; פתרון, באור דבר; תבואה העומדת להמכר; *תשובה מהטא, חרטה; 0חדל משלום חוב, פשיטת הרגל לנושים; חלק של היחידה (בחשבון); יציאת חלק מהמעים אל תוך כיס האשך (מחלה).
שִׁבָּרוֹן, ז, פרץ, מפלה, נפץ; *מכירת צרכי אכל; מחיר תבואה; 0כסף הממכר.
שְׁבָרִים, ז״ר, מקום מחצב אבנים, פסילים, מחצבה; *אחד ממיני תקיעת השופר היוצא כקול גניחה; 0חלקים של יחידה (בחשבון); חלקים של דבר שלם.
שַׁבְרִירִים*, ז״ר, עִוָּרוֹן; קרני אור השמש הנכנס למקום אפל דרך חור; חיות־ים מזהירות.
(שבש*) שַׁבֵּשׁ*, העתק דבר בשגיאות; עשה בשגיאות וטעויות; בלבל וטרוף; הַתְעֵה.
שִׁבּוּשׁ*, התבלבל; המלא בשגיאות.
הִשְׁתַּבֵּשׁ*, שֻׁבּוֹשׁ; בוא במבוכה ותמהון; טעה.
שַׁבְשֵׁב*, פ״ח, התעטר בענפים ובזמורות.
שַׁבְשֶׁבֶת*, נ, לוח קטן שהצידים שמים בראש קנה ושמים עליו דבק כדי שידבק בו העוף שישב עליו; 0כעין נס על ראש גג המסתובב לכל רוח, דגל הרוה.
שַׁבְשְׁתָּא*, שִׁבְשְׁתָּא*, ז, (ארמית), טעות, שגיאה.
— שַׁבְשְׁתָּא כֵּיוָן דְּעָל עָל*, טעות אחרי אשר נכנסה (השתרשה) נכנסה (תִשָּׁאר קימת ולא תפסק).
— לְפוּם חוּרְפָּא שַׁבַּשְׁתָּא*, על פי החריפות באה הטעות.
שבת (שָׁבַתִּי, שָׁבַתָּ, שָׁבַת, יִשְׁבֹּת גם יִשְׁבַּת), פ״ע, ישוב בטל ממלאכה, נוח, הפסק ממלאכה; חדול מעשות דבר; נוח ביום השבת; העבר את יום השבת; חדול מהיות, אפוס, תם, הִפסק; *דרוש בשבת דרוש; קבוע מקום ישיבה לשבת (במסע). הָשָׁבֵת, הדול מהיות; ההרס. הַשְׁבִּית, הַפרע, עצור מעשות, הַפסק; גרום לנוח; גרום

לדבר לחדל מהיות; השמיר, אבד; ההסיר.

שֶׁבֶת, נ, מושב; בטלה, ישיבה בטל ממלאכה ועבודה; *מין עשב ריחני 1); שלוּם שכר בטלה הכרחית ממלאכה (מצד המַכה לַמְּכה); שלהבת.

שַׁבָּת, נ, (כ׳ שַׁבַּתִּי, ר׳ שַׁבָּתוֹת), בטול ממלאכה; יום שביעי בשבוע, יום המנוחה בישראל לאדם ולבהמה; יום קדוש שמלאכה אסורה בו; שבוע, שבעה ימים; כל שנה שביעית למן השנה שבה נושבו בני ישראל בארצם, שנת השמטה; שבע שנים, מועד השמטה; *שם מסכת תלמודית העוסקת בהלכות שבת.

— **אֶחָד בְּשַׁבָּת, שֵׁנִי בְּשַׁבָּת*** וכו׳, יום ראשון בשבוע, יום שני וכו׳.

— **מוֹצָאֵי שַׁבָּת***, הערב והלילה שאחר השבת.

— **שַׁבַּת בְּרֵאשִׁית***, יום השביעי בימי השבוע (בנגוד ל„שבת" סתם שהוראתה גם יום חג).

שבתאי, ר׳ שבתי.

שַׁבְתָּה*, נ, מחלת דלקת קרום המח.

שַׁבְּתַי*, ז, אחד מכוכבי לכת 2).

(שגא) הַשְׂגִּיא, פ״י, הגדיל; רומם, שבח.

שגב (שָׂגַב, יִשְׂגַּב), פ״ע, היה גבוה, הרום; היה תקיף וחזק. **הִשָּׂגֵב**, הנשא, התרומם; היה חזק ובצור; היה כבד מהבין, היה נפלא; היה בטוח. **שַׂגֵּב**, רומם, נשא; נתון כח ועצמה, הגבר; הגן על־. **שְׂגוֹב**, היה במקום בטוח; הנצל. **הַשְׂגִּיב**, עשה רמות ונפלאות; *חַזק. **הִשְׂתַּגֵּב°**, שגוב.

שֶׂגֶב°, ז, רוממות, גדלה.

1) שבת укропъ, Dill, aneth, dill

2) שבתי сатурнъ, Saturn, saturne, saturn

שגג (שָׁגַג, יָשֹׁג, יִשְׁגֹּג*), פ״ע, טעה במראה עיניו; אשום מבלי דעת, עשה דבר לא נכון בלי כַוָנה רעה.

שְׁגָגָה, נ, משגה, טעות; חטא בלי דעת; מעשה נעשה מחסרון ידיעת אסורו.

שִׁגָּדוֹן*, ז, מחלת עוות האברים וכווּצם במשך זמן.

שגה (שָׁגָה, יִשְׁגֶּה), פ״ע, סור, נטה מדרך טובה; טעה; עשה לא נכונה; נטה אחרי־, המשך אחרי־. **הַשְׁגֵּה**, הַתעה, הַטה מן הדרך הישרה, הוליך בדרך נלוזה.

שגה (שָׂגָה, יִשְׂגֶּה), פ״ע, צמוח, גדול; עצום, רבה. **הַשְׂגֵּה**, שגה.

שִׂגּוּי°, ז, גדל, עֹצם.

שָׁגוּר*, ת, רגיל בדבר על פה; מהיר ב־.

שָׁגוּשׁ*, ז, איש עושה תעמולה להפיץ איזה רעיון.

(שגח) הַשְׁגִּיחַ, פ״י, הציץ, הסתכל, התבונן; *התחשב בדבר; שים לב על־, פקוח על־.

שַׂגִּיא, ת, (ארמית), חזק, עצום; גדול, כביר; רב במספר.

שְׁגִיאָה, נ, שגגה, משגה; חטא מבלי דעת, חטא מפזיזות ובלי משים; *שבוש, טעות בכתב או בדבור.

שְׂגִיָּה°, נ, ענין, חפץ, עסק.

שִׁגָּיוֹן, ז, שיר נשגב ונעלה (?); שיר קינה.

שגל (שָׁגַל, יִשְׁגַּל), פ״י, בוא אל אשה; שכוב עם אשה משכבי זמה. **הִשָּׁגֵל**, **שֻׁגּוֹל**, עֻנה במשכבי זמה.

שֵׁגָל, נ, אשת מלך כבודה.

(שגם*) שַׁגֵּם*, פ״י, הַחלק, ישר; קשור וחבר יחד; סכסך, בלבל.

שֶׁגֶם*, ז, פקק, סכר; העץ הרך שעושים ממנו פקקים, שעם.

שְׁגָמִים*, ז״ר, כעין שנים היוצאים מלוח אחד אל לוח אחר להדקם ולחברם יחד.

(שגע) שָׁגוֹעַ, התגעש והתהולל מתמהון ובהלה, הִטְרִיף דעתו. הִשְׁתַּגֵּעַ, התגעש מתמהון לב, השתובב מטרוף הדעת.

שִׁגָּעוֹן, ז, הוללות מתמהון לב, טֵרוּף הדעת, בלבול הדעת ;ºהיה למשגע.

שֶׁגֶר, ז, (ס׳ שְׁגַר־), ולד בהמה; *מעוף, תעופה.

שגר* (שְׁגַר*, יִשְׁגֹּר*), פעו״י, רוץ, מהר; שלוח; הַשלך. שַׁגֵּר*, שלוח; הַרגל הלשון באיזה דבור. הַשְׁגֵּר*, הַשמיט איזה דבור מפני רב ההרגל.

שַׁגְרִיר*, ז, ציר ממלכה, שליח המלך או הממלכה למלך אחר או לממלכה אחרת.

שגש* (שָׁגַשׁ*, יִשְׁגֹּשׁ*), פ״ע, גשש כה וכה; נחור (חזיר). שַׂגֵּשׁ*, הפיץ איזה רעיון, עורר תעמולה לטובת איזה רעיון; בלבל, הַתעה.

שַׂגְשֵׂג, פ״י, גדל, הצמח.

שַׁד, ז, (ר״ז שָׁדַיִם), דד, עטין, אבר כנוס החלב בנקבת בעלי החיים ממשפחת היונקים להיניק הולדות; הבליטה על החזה באשה.

שֹׁד, ז, ר׳ שַׁד; שפעת ברכה; עשק, גזל, חמס; אסון ופגע רע, צרה, אבדון; ת, חלש, רפה.

שֵׁד, ז, (נ, שֵׁדָה*), רוח משחית, רוח רעה; אליל מפיל פחדו על בני האדם (באמונת הקדמונים); *מיני ברואים בלולים מרוחניות וגשמיות (באגדות חז״ל).

ש״ד, ר״ת, שפיכות דמים; שום דבר; של דבר.

(שדד) שַׂדֵּד, פ״י, פלח רגבי האדמה החרושה וישר תלמיה, העבר משדדה על פני השָׂדה החרוש.

שדד (שָׁדַד, שַׁד, יָשֹׁד), פ״י, הַכרע את־, גבור על־; עשוק, חמוס, גזול, לקוח בחזקה; הַחרב, השם; טרוף, הרוג. הִשַּׁד, הִשָּׁדֵד*, נפול תחת על־, הִכנע. שׁוֹדֵד, שבר והרוס. שַׁדֵּד, גזול, עשוק, המוס. שֻׁדּוֹד, הִכנע, כרוע ונפול; היה עשוק וגזול; ההרס, ההרב, היה לשממה.

שָׂדֶה, (בדבור המליצי בתור שם קבוץ: שָׂדַי), ז, (ר׳ שָׂדוֹת, שְׂדֵי גם שְׂדוֹת־), חלקת אדמה שהקצעה לזריעה; חלקת אדמה שזרעוה או שנטעו בה; חלקת אדמה לא מיֻשבה, כַּר; סביבות עיר; כלל המדינה; יַבָּשה, (בנגוד לים).

— שְׂדֵה אֶרֶץ־, חלק המישור והישוב שבארץ ההיא.

— שְׂדֵה אִילָן*, ז, מקום נטוע באילנות.

— שְׂדֵה בַּעַל*, שדה צמחים שאין צרך להשקותם.

— שְׂדֵה לָבָן*, ז, שדה זרוע, שדה שצמחו בו שבלי תבואה.

שִׁדָּה, נ, מרכבה, עגלה יפה (?); אשה לקוחה בשבי (?); ºתבה ללבנים וכיו״ב שיש בה מגרות אהדות שמוציאים ומכניסים אותן במשיכה.

שִׁדּוּךְº, ז, ארוסים, משא ומתן בדבר ארוסין.

שִׁדּוּלº, ז, השתדלות, התאמצות לטובת איזה דבר או רעיון.

שַׁדּוּן (איוב י״ט, כ״ט), מלה שלא התבררה הוראתה (שיש דִין (?); שיש דַּיָּן (?)).

שְׁדֵפָה, ת, שרוף מרוח קדים לוהטת (שבלי תבואה).

שַׁדַּי, ז, הכל יכול, נעלה על הכל, אחד מהשמות הקדושים של האלהים.

שָׂדַי, ר׳ שָׂדֶה.

(שדך*) שַׁדֵּךְ*, פ״י, הציע שדוך, בוא במשא ומתן על דבר ארוסים ונשואים; פתה, דבר על לב; הַרגע בדבורים. הַשְׁדִּיךְ*, הרגע, השקיט. הִשְׁתַּדֵּךְ*, התחתן, בוא בברית הארוסים או הנשואים.

שָׁדָךְ*, ת, מי שהרגל לעסק.

שַׁדְכָן⁰ ז, מי שעוסק בשדוכים ומשא ומתן בדבר ארוסים.

שַׁדְכָנוּת⁰, נ, עסק השדכן, התעסקות בשדוכים; שכר השדכן.

(שדל*) שִׁדֵּל*, פ״י, פתה, דבר על לב; פִּיֵּס, רצה. הִשְׁתַּדֵּל*, התאמץ והתחזק להשיג דבר, בקש אמצעים שונים להשיג דבר; התפתה; החניף; היה ביחוסים טובים עם־.

שְׁדֵמָה, נ, (ר׳ שְׁדֵמוֹת), שדות תבואה; שדות כרם; דגן שלהטה אותו רוח קדים.

(שדף*) הִשְׁדִּיף*, השרף מרוח קדים (שדה תבואה). הִשְׁתַּדֵּף*, השָׂדף.

שְׁדֵפָה, נ, שִׁדָּפוֹן, ז, שדפת הקמה על ידי רוח קדים; תבואה נחרת מלהט רוח קדים.

שדר* (שָׁדַר*, יִשְׁדֹּר*), פ״י, (ארמית), שלוח. הִשְׁתַּדֵּר*, השתדל.

שד״ר, ר״ת, שלוחא דרבנן (ציר שלוח לאסף כסף לטובת איזה מוסד, ביחוד בארץ ישראל).

שְׂדֵרָה, נ, שורה ארכה מסדרה (של אנשי צבא); שורת עמודים בבנין; ⁰דרך העוברת בין שתי שורות עצים נטועים משני עבריה, שרה.

שִׁדְרָה*, נ, קבוץ חליות עצם הגב בבעלי חיים שמהן יוצאות הצלעות המקיפות את חלל החזה; גבעל ענף צמח; חלק קנה השבלת שממנו יוצאים הבדידים שבהם גרגירי התבואה; שורת רכסי הרים וגבנונים לא גבוהים ולא רחבים.

— חוט הַשִּׁדְרָה*, חליות עצם הגב בבעלי חיים, שדרה.

שֶׂה, זו״נ, (ס׳ שֵׂה, כ׳ שֵׂיֵי, שֵׂיךְ, שֵׂיו, שֵׂיֵהוּ; ר׳ שֵׂיוֹת), אחד הכבשים או העזים, אחד מן הצאן.

שה״ג, ר״ת, שבת הגדול; שם הגדולים (ספר).

שָׂהֵד, ז, עֵד, נותן בדבריו תקף לדבר שראה או שמע.

שָׂהֲדוּתָה, נ, (ארמית), עדות, דברי העד.

שהה* (שָׁהָה,* יִשְׁהֶה*), פ״ע, השאר משך זמן באיזה מקום; התקים מֶשך זמן; אַחר, בוא או עשה דבר אחרי הזמן הקבוע, התמהמה, בושש; התבונן. שָׁהֵה*׳ הַשְׁהֵה*, הַשאר משך זמן; עַכב, עָצור, אַחר את־. הִשְׁתָּהֵה*, התאחר.

— הַשְׁהֵה נְקָבִים*, התאפק מלהשתין או מעשות צרכיו.

שְׁהוּי*, ז, פעֻלת השוהה.

שְׁהוּק*, ז, הקול המשנה היוצא בלי רצון מהפה והבא ע״י פרכוס של הקרום הפנימי המבדיל בין החזה והפה.

שְׁהוּת*, נ, אַרכה, זמן; פנַי, זמן פנוי.

שה״י, פה״י, ר״ת, שבת היום, פסח היום (מבטא לפטר את השני מעל פניו בלך ושוב); שְׁהִיה ומרוצה בלי תועלת (?).

שְׁהִיָּה*, נ, עצור, עכוב, עצירה; פעֻלת הנשאר במקום במשך זמן.

— שְׁהִיּוּת־⁰, (בזרגון), התמהמהות.

שֹׁהַם, ז, מין אבן יקרה, אחת מאבני החשן של הכהן הגדול [1].

(שהק*) שַׁהֵק*, פ״ע, הוציא בלי רצון קול מיחד ומשנה הבא ע״י פרכוס של הקרום הפנימי המבדיל בין החזה והבטן (הפדר).

שַׂהַר*, ז, ככר עגלה, סל עגל.

שַׂהֲרוֹן, ז, ענק לצואר ברמות חצי ירח לקשוט; ⁰לחמנית ברמות חצי ירח.

שה״ש, ר״ת, שיר השירים.

שׁוֹא, ז, חרבן, הרס.

שָׁוְא, ז, הבל, ריק, אפס; דבר בדוי; שקר, כזב; דבר שאין בו תועלת; עמל וכעס.

[1]) שהם оникс, Onyx

שָׁוְא, לַשָּׁוְא, תה״פ, להבל, לחנם, לריק, ללא תועלת.

שְׁוָא°, ז, (בדקדוק), שם לשתי נקודות עומדות תחת האות (ְ) לסמן כי האות היא בלי תנועה.

— שְׁוָא נָע°, (בדקדוק), שוא שהאות שהוא תחתיה נקראת יחד עם האות שלאחריה.

— שְׁוָא נָח°, (בדקדוק), שוא שהאות שהוא תחתיה נקראת יחד עם האות שלפניה.

שׂוֹא, ז, התרוממות, התנשאות.

שׁוֹאֵבָה, נ, שאיבה, פעלת השואב מים.

— בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה*, האולם בבית המקדש אשר בו היתה ההקפה החגיגית בליל השני של חג הסכות לשאיבת המים לנסוך.

— שִׂמְחַת בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה*, חגיגת הלילות בבית המקדש בחג הסכות.

שׁוֹאֶה, ז, שוחה, חפירה, בור.

שׁוֹאָה, נ, סער, סופה; חרבן, הרס; כליון פתאמי; מקום שמם, ציה; שוחה.

שׁוּב (שָׁב, יָשׁוּב), פעו״י, (יבוא גם עם: בְּ־, לְ־, אֶל־, עַל־), חזור למקום שבא משם; חזור אל המעמד הראשון שהיה בו קדם; חזור (דבר) לבעלו הראשון; עזוב את הדרך הרעה ופנה אל דרך ה׳; חזור ונסוג לאחור; עזוב איזו מדה; עשה דבר שֵׁנית, השתנה והיה ל־, התהפך ל־; (־אַף) שכוך (כעס); השב, החזיר; הקם דבר על קדמותו; פנה, נטה הצדה; נוח, הֵרגע; ישוב. שׁוֹבֵב, הבא שנית אל־, הבא עוד פעם אל מקומו הראשון שעזבו; הקם שנית דבר חָרֵב; היה למשחת המדות; הַשחת המדות, עשה למשחת המדות. שׁוֹבַב, הֻכנע, הֻכרע. הֵשִׁיב, הַפנה, הטה, הפוך; שַׁנה, בַּטל; הטה הצדה, הסר; הַחזר דבר למי שלקחוהו ממנו; גמול; החזר דבר למקום הראשון; הבא, נתון; ענה, נתון מענה לשואל; סתור דברי אחר; הוכח; שכך כעס. הוּשַׁב, הובא אל מקום מוצאו; הָחזר.

— שׁוֹבֵב נֶפֶשׁ, הֵשִׁיב נֶפֶשׁ, רַוה נחת; החיה שנית.

— הֵשִׁיב פְּנֵי־, לא מלא בַקשת־.

שׁוּב*, תה״פ, עוד פעם; מעתה והלאה.

שׁוֹבָב, שׁוֹבֵב, ת, פרוּע; הולך בשרירות לבו, הולך תועה בדרך לבו; נוטה מן הדרך הישרה.

שׁוֹבְבוּת*, נ, תכונת השובב, נטיה מהדרך הישרה.

שׁוֹבָבִית*, נ, יצאנית; ר׳ שובב.

שׁוּבָה, נ, נחת רוח, מנוחה.

שׁוֹבָךְ*, ז, אוּבת יונים, קן יונים.

שׁוֹבֶל, ר׳ שבל.

שׁוֹבֵר*, ז, שטר קבלה, קבלה.

(שׂוּג) הִשּׂוֹג, סור מאחרי, הסוג.

שׁוֹגֵג*, ת, עושה דבר לא נכון מבלי ידיעה כי לא נכון הוא (בנגוד ל„מזיד״).

— בְּשׁוֹגֵג*, תה״פ, בלי כַּונה רעה, בלי דעת, בטעות (הפך: במזיד).

שׁוּד (שָׁד, יָשׁוּד), פ״ע, שוט, שוטט (תהלים צ״א, ו׳).

שׁוֹדֵד, ז, גזלן, חומס.

שׁוֹדָנִי*, ת, איש שדה; צַיָּד; בעל תחבולות.

שׁוה (שָׁוָה, יִשְׁוֶה), פ״ע, (יבוא עם: אֶל־, לְ־, אֶת־), דמה, היה בדמות אחת או בערך אחר עם־; היה ישר וטוב; ראוי והגון ל־; היה כראי. הִשָּׁוֶה, הֻדמה, הֻמשל, היה דומה. שִׁוָּה, יַשר, עשה ישר; שׂים, שית; שים לקראת פניו, העמד נגדו; הַמשל ודמה; ערוך לפי המדה; הוציא לפעל; עשה; הַצמח, עשה פרי.

הַשְׁוֵה, הַמשל, דַמה; *כַּוֵן, שים דבר ישר אל משנהו; יַשר. הִשְׁתַּוֵּה*, הִשָּׁוֵה.

שָׁוֶה, ז, מישור.

שָׁוֶה*, ת, ישר; דומה; ראוי, נכון ל־; דבר שיש לו ערך; מחירו עולה או צריך לעלות לסכום־.

— בְּשָׁוֶה*, בחלקים שוים; במחיר הראוי והנכון.

— שָׁוֶה לְכָל נֶפֶשׁ*, שכל אחד מֻרצה בו.

— מִקָּח הַשָּׁוֶה⁰, מחיר זל.

— קַו הַשָּׁוֶה⁰, ז, הקו בדמיון, המחלק את כדור הארץ מצפון לדרום בשני חלקים שוים.

שָׁוֶה, תה״פ, ראוי, כדאי.

שִׁוּוּי*, שִׁוְיוֹן*, ז, דמיון דבר אל דבר.

— שִׁוּוּי זְכֻיּוֹת⁰, נתינת זכות אחת לכל בני המדינה מבלי הבדל בין איש לאיש מצד דתו או גזעו.

שׁוּנָה*, נ, נקבה או חיה (נקבה) בעת יחמה.

שוח (שָׁח, יָשׁוּחַ), פ״ע, טַיל, הלוך הנה והנה לתענוג; ר׳ שיח.

שוח (שָׁח, יָשׁוּחַ), פ״ע, שקוע, שפול; ירוד מטה; הכוף. הִשְׁתּוֹחֵחַ, המס (נפש); הצטער.

שׁוּחַ*, (פַּגּוֹת־*), נ״ר, מין תאנים לבנות.

שׁוּחָה, נ, בור עמק העשוי למוקש; מעמק, חפירה; *דבור בלחש.

שׁוּחֲחַ*, ת, שוחה, כופף ראשו.

שׂוֹהֵק*, ת, מְרוח, מרחב (מִדה).

שוט (שָׁט, יָשׁוּט), פ״ע, נטה הצדה, סור מדרכו.

שוט (שָׁט, יָשׁוּט), פעו״י, פשוט והתהלך מהר הנה והנה; התור במשוט, חתור במשוט במי הים או הנחל לדחף את האניה או את הסירה; *טַיל; צוף על פני המים, שחה; נאץ, בזה; שפשף, החליק דבר בחמר שמנוני. שׁוֹטֵט, התהלך הנה והנה; חקור דברי ספר; *שחה. הָשִׁיט*, גרום לשחות, עשה כי אחר ישחה; לַמד לשחות. הִתְשׁוֹטֵט, נוד הנה והנה.

שׁוֹט, ז, שבט, ענף ארך ורך או רצועה להלקות או להכות בהם בהמה להאיצה במהלכה; סמל לאסון, צרה ופגע; *שם צמח 1).

— שׁוֹט לָשׁוֹן, ז, מלשינות, רכילות.

שַׁוָּט*, ז, ראש המלחים.

שׁוֹטֶה*, ז, כסיל, בער; משגע; ת, פרא, לא מעבד (צמח).

שׁוֹטֵט, ז, שוט, שבט נוגש.

שׁוֹטְטָה⁰, נ, אניות מלחמה אחדות, חלק מצי מלחמה.

שׁוֹטֵר, שֹׁטֵר, ז, פקיד ממלא מצות ראשי העם ושופטיו; משגיח על העבודה; *אחד מפקידי המשטרה, אחד משומרי הסדרים בעיר.

שְׁוִי*, (בהפסק: שְׁוִי*, כ׳ שְׁוָיֵי*), ז, מחיר דבר וערכו; מה שהדבר שוה.

שְׁוִיָּה*, נ, הַישרה; התגברות על מכשולים.

שִׁוְיוֹן*, ר׳ שווי.

— שִׁוְיוֹן נֶפֶשׁ*, אי התענינות בדבר; טבע איש שאינו מתפעל ומתרגש משום דבר; כשאחת היא לאיש אם יהיה הדבר כך או כך.

שְׁוִיסָק*, ז, החלקים הנשארים אחרי התכת חֵלב או שֶׁמן שאינם נתכים.

שׂוך (שָׂךְ, יָשׂוּךְ), פ״י, (יבוא גם עם: בְּ־, בְּעַד־), גדור באפן לבלי תת ללכת הלאה; (־בְּעַד־), גדור על דבר להגן ולסוכך עליו. שׂוֹכֵךְ, ארוג וקלוע.

שׂוֹךְ, ז, שׂוֹכָה, נ, ענף, בד, זמורת עץ.

שׁוּל, ז, (בא רק בל״ר: שׁוּלִים, או: שׁוּלַיִם),

1) שוט укропъ, Fenchel, fenouil, fennel.

סרח פאתי בגד או יריעה; שפה, פאה, קצה; *קרקע, תחתית (כלי).
— נֶהֶפְכוּ פָנָיו כְּשׁוּלֵי קְדֵרָה*, שחרו פניו מבושה.
שׁוּלְחָנִי, ר' שֻׁלְחָנִי.
שׁוֹלָל, ת, השוף, ערם, לא מכסה; יחף; תה"פ, בלי דעה, בסכלות.
שׁוֹלְלָיו°, ת, המשולל ואומר: לא.
שׁוּם, ר' שִׂים,
שׁוּם, ז, מין ירק ממשפחת הבצלים וריחו עז וחריף [1]; *הערכת מחיר דבר; החפצים שהאשה מכניסה לבית בעלה מבית אביה ואשר מעריכים ערכם לפני זה למען ירשם מחירם בכתובתה.
— שׁוּם דָּבָר*, תה"פ, לא כלום, גם מעט לא, לא מאומה.
— בְּלִי שׁוּם־*, בלי כל־.
— לְשׁוּם*, לשם, בעד.
— מִשּׁוּם שֶׁ־*, עַל שׁוּם שֶׁ־*, מִשּׁוּם*, בגלל; בשם, משם.
— תַּקָּנוֹת שׁוּ"ם (שפיר ורמיזה, מגנציה), תקנות שלש הערים שראשי קהלותיהן היו מתאספים בימי הבינים בזמנים קבועים לתקן תקנות.
שׁוּם* (שָׁם*, יָשׁוּם*), פ"י, העריך שויו של דבר; חַשב דבר. הֻשּׁוֹם*, הֻערך מחירו.
שׁוּמָא*, שׁוּמָה*, נ, הערכת מחיר דבר, אמדן; הערכת חפצי האשה שהיא מביאה לבית בעלה; אות, סמן; פשרה; יבלת קטנה קשה בעור הגוף.
שׁוּמָה, נ, ההלטה, עצה מסכמה (ש"ב, י"ג, ל"ב); פעֻלת השם דבר במקום.
שׁוֹמֵירָה*, ר' שׁוֹמֵרָה.
שׁוּמָן*, ז, החלק הלבן השמן בגוף החי הַכָּשֵׁר לאכילה (בנגוד לְחֵלֶב); חלקים שמנים המתהוים על הקרומים בגוף החי; מיץ הפֵּרות.
שׁוּמָנִית*, נ, שֵׁם קטן מדברי.
שׁוֹמֵר, ז, איש שמלאכתו לשמר, עוסק בשמירה; *חלק צמח או איזה גוף המשמש לשמרו ולהגן על קִיּוּמו.
שׁוֹמֵרָה*, נ, סכת השומר בכרם וכיו"ב.
שׁוֹמְרוֹנִי*, ז, אחד מבני העמים שהושיב מלך אשור בערי שמרון אחרי הגלותו את ישראל מעל אדמתו (שארית קטנה מהם נמצאת עוד כיום בעיר שכם).
שׂוֹנֵא*, ז, אויב, צר, מבקש רעה ל־ (הפך: אוהב).
שׁוּנִית*, נ, סלע בלב ים.
שׁוֹעַ, (ישעיהו כ"ב, ה') צעוק, קרוא בקול (?); שם אחד מעמי אשור (?); *הַחלק וסרוק חוטים בטויה; היה מְיֹאש. שִׁוַּע, קרוא לעזרה, קרוא מצרה.
שֶׁוַע, שׁוֹעַ, ז, זעקה של תפלה; זעקת שבר, קריאה לעזרה.
שׁוֹעַ, ז, נכבד, חשוב, קצין; עשיר; *ת, מְהֻלק וסרוק בטויה (היט).
שַׁוְעָה, נ, צעקת שבר, קריאה לעזרה.
שׁוּעָל, ז, מין חי טורף, מין כלב היער הערום מכל חית השדה [1]; תַּן [2].

שועל

— שִׁבֹּלֶת שׁוּעָל, ר' שבלת.

---

[1] שום чеснокъ, Knoblauch, ail, garlic

[1] שועל лисица, Fuchs, renard, fox

[2] שועל шакалъ, Schakal, chacal, jackal

שׁוֹעֵר, ז, שומר שער העיר או החצר או הבית.
שׁוֹעָר, ת, נתעב, נאלח.
שׁוּף (שָׁף, יָשׁוּף), פ״י, תפוש, אחוז פתאם בחזקה; דכא, הרק, לחוץ; שאוף אל־; *שפשף, גרוד; חכוך ונקה, מחוק ונקה; השחז באפן קל; שפשף חֹמר קשה בשופין להחליקו; שטוף, הדח; (־רק), שפשף הרק ברגלים על הארץ. הִשּׁוּף*, הִשחק, החלק (מטבע); הֻרמס ושֻׁפשוף. שַׁיֵּף*, לבה, נפוח באש להעלות להבה.
שׁוּף*, ת, חלק, דבר הנראה כאלו הוא משפה בכלי.
שׁוֹפֵט, ז, דַּיָּן, עושה דין בין רָבים, מוכיח בין צדיק ורשע.
שׁוֹפִי, ר׳ שְׁפִי.
שׁוֹפִין*, שׁוּפִין*, ז, כלי מלאכה שמשפשפים ולוטשים בו מתכת להחליקה.
שׁוֹפְכִים*, ז״ר, מים לא נקיים הנשפכים.
שׁוֹפֵעַ*, ז, ר׳ שֶׁפַע; חלק, מְקצע ישר; נוטה, פונה; נוטה באלכסון, משֻׁפע; שופך, זורם.
שׁוֹפָר, ז, (ר׳ שׁוֹפָרוֹת), קרן איל לתקע ולהריע בו; ארגז, קפסה בצורת קרן; *כלי להטיל בו גורלות, קַלפה.
— שׁוֹפָרוֹת*, חלק מתפלת שמונה עשרה של מוסף לראש השנה שבו מְדֻבר על ארות השופר.
שְׁוֵיץ*, ז, מי שעיניו אינן מביטות יחד למקום אחד, זְגֵר.
(שוק) שׁוֹקֵק, פעו״י, שטוף, פרוץ הלאה; שאוף, התאוה, חשוק; השקה במדה מרבה, הרוה. הֵשִׁיק, מלא בנוזל עד כדי לעבר הגדות. הִשְׁתּוֹקֵק*, התאוה, חשוק בחזקה; התגעגע.
שׁוֹק, ז, (ר״ז, שׁוֹקַיִם), קצה רגל החי מן הברך עד העקב.
שׁוּק, ז, (ר׳ שְׁוָקִים), רחוב, דרך מעבר בעיר; *ככר בעיר למכר ולקנות שם; המשא והמתן בשוק; תשוקה, תאוה.
שׁוּקָה*, נ, תשוקה, חפץ, חשק.
שׁוּקִי*, ת, של השוק, השיך לשוק.
שׁוֹקִי*, ר׳ שֹׁקִי.
שׁוֹקֵל°, ז, (בזרגון היהודי הערבי), איש טרחן ומכביר שקשה להפטר ממנו.
שׁוֹקֵעַ*, ת, פונה (חותם וכיו״ב) פנימה (היפך: בולט).
שׁוֹקֵק, ת, צמא.
שׁוּר (שָׁר, יָשׁוּר), פעו״י, גזור במשור; סור, הִנזר, הִבדל מעל־; הִלחם, הֵאבק. הָשִׁיר, הקם שַׂר, מנה שר; הסיר, העבר, הרחק.
שׁוּר (שָׁר, יָשׁוּר), פעו״י, (בדבור המליצי), הבט ממקום גבוה, התבונן, הישר עפעפיו נגדו; ארוב, ישוב במקום סתר לשמר על האויב; השג בראיה; הבא מתנה, תת תשורה; הלוך, תור; הקף. שַׁוֵּר*, רקוד על חבל, עמוד במשקלת. שׁוֹרֵר, הבט, ראה היטב, התבונן; ארוב, ישוב במקום סתר לשמר על האויב.
שׁוֹר, ז, (ר׳ שְׁוָרִים, נ, פָּרָה), זכר במין הבקר, מין בהמה ביתית גסה בעלת קרנים; *חבל השרר; °שם אחד מי״ב המזלות.
— שׁוֹר הַבָּר*, שׁוֹר הַמִּדְבָּר*, מין שור פרא, תאו.
שׁוּר, ז, גדר או חומה מקפת; ת, עוֹיֵן, מביט בעין רעה ובשנאה.
שַׁוָּר*, ז, רוקד על חבל.
שׁוּרָה, נ, רצועת שדה זרע.
שׁוּרָה, נ, שדרת עצי גן; מהלכה בין שתי שדרות עצים; טור; קו ישר; *סדר, מנהג; רצועת קרקע; שׂמַּת מלים בספר או בכתב.
— שׁוּרַת הַדִּין*, נ, חק הצדק, משפט אמת.
— לִפְנִים מִשּׁוּרַת הַדִּין*, תה״פ, מעֵבר לחק, בחסד וברחמים.

— כַּשּׁוּרָה*, כראוי, כהגן.

שׁוּרֵק, ז, מין ענבים טובים.

שׁוּרֻק^0, ז, שם לנקודת (ֻ), ויש קוראים בשם זה לנקודת (וּ).

שׂוֹרֵקָה, נ, זמורת גפן.

שׁוֹרֵר, ז, צורר, אויב, מבקש רעה לשנוא נפשו.

שׂוֹרֵר, ז, שליט, שולט.

שׁוּשׁ*, ז, מין צמח בעל שרשים מתוקים 1).

שׂוּשׂ, ר׳ שיש.

שׁוֹשְׁבִין*, ר׳ ששבין.

שׁוֹשָׁט*, ת, שוטר רב, מנהיג רב.

שׁוֹשַׁן, שׁוֹשָׁן, שׁוֹשַׁנָּה, נ, פרח גנים ממין הבצלים 2); פרח בכלל; מין כלי זמר; *ראש מסמר; פקה, כעין כפתר בולט; ^{0}ורד, מין פרח יפה בעל ריח טוב הצומח על שיחים מלאים חוחים.

— שׁוֹשַׁנַּת הָעֲמָקִים, נרקיס, שם פרח ריחני לבן ובו גם עלים כתֻמים.

שושנת העמקים

1) שוש лакрица, Süsholz, reglisse licorice

2) שושן лилія, Lilie, lis, lily

שׁוּ״ת, ר״ת, שאלות ותשובות.

שׂוּתָה*, נ, דבור, שיחה.

שׁוּתָּף*, ר׳ שֻׁתָּף.

שְׁזִיף*, ז, מין פרי עץ ובתוכו גרעין קשה שטוח מעט ומהדר בקצותיו 1).

שְׁזִירָה*, נ, פעלת השוזר והסורג והקולע.

שזיף

שזף (שָׁזַף, יִשְׁזֹף), פ״י, להט, בעור באש; השחר; הבט בעין חודרת.

שזר* (שָׁזַר*, יִשְׁזֹר*), פ״י, קלוע, פתול את החוט בשעת הטויה. הָשְׁזֵר, הפתל, הקלע לפתילים.

שַׁזָּר^0, ז, עושה מלאכת השזירה.

שְׁזֵרָה*, ר׳ שדרה.

שַׁח, ת, כפוף, נטוי למטה.

שִׂיחַ, ז, מוצא פי איש והגות לבו, שיחה.

ש״ח, ר״ת, שומר חנם; שטר חוב; שבת חנכה.

שחד (שָׁחַד, יִשְׁחַד), פ״י, נתון מתנה; נתון שלמונים ומתנות להטות לב השופטים או מי שהכח בידו. שַׁחֵד^0, שחוד.

שֹׁחַד, ז, מתנה נתנת לשופט למען יטה משפט לזכות הנותן.

שחה (שָׂחָה, יִשְׂחֶה), פ״ע, שוט על פני מים. הַשְׂחֵה, גרום לשוט על פני מים.

שחה (שָׁחָה, יִשְׁחֶה), פ״ע, נטה לארץ, הכוף. הַשְׁחֵה, הטה לארץ, כפוף; דכא. הִשְׁתַּחֲוֵה, הכוף לפני גדול לאות כבוד; הודאה והכנעה; כרוע לפני־, סגוד לפני־; הכוף בשעת תפלה; התפלל.

שחה״מ, ר״ת, שבת חול המועד.

שַׂחוּ, ז, שיט, שחיה.

1) שזיף слива, Pflaume, prune, plum

שְׁחוּד°, ז, נתינת שחד.

(שחוה) הִשְׁתַּחֲוָה, ר׳ שחה.

שָׁחוּז*, ת, מְגֻלֶּה, נגלה לעין; מחדד.

שְׁחוֹחַ, תה״פ, כהכנעה, בשפלות.

שָׁחוּט, ת, טבוח; מְרֻקָּע; שחוז.

שָׁחוּל*, ת, מי שנקעה ונשמטה ירכו הצרה; מֻצָּא, משוי; (חוט־), חוט מֻעבר בחריר המחט.

שָׁחוּם*, ת, שחרחר אדמדם, חום שחרחר.

שָׁחוּן*, ת, חַם (אויר או זמן).

שְׁחוּס*, ר׳ סחוס.

שָׁחוּף*, ת, מרוה אשך; חולה במחלת השחפת, חולה במחלת הרזון; בעל מראה כהה בין השחור והלבן.

שָׁחוּץ*, ת, גאה, גא, גס רוח.

שְׂחוֹק, שְׂחֹק, ז, צהלת שמחה, קול השוחק; לעג ומהתלות; דבר שמשחקים עליו; שעשועי ענג; משחק, מעשה אשר יעשה כדי לשמח בו ולהשתעשע.

שָׁחוּק*, ת, כתוש, מְדֻקָּק; רזה, כחוש.

שְׁחוֹר, ז, עשן או פיח כבשן.

שָׁחוֹר, ר׳ שחֹר.

שַׁחֲוָר*, ז, שר ממנה על תפיסת אנשים למס עובד.

שְׁחוּת, נ, בור, פחת, שוחה.

(שחז*) הַשְׁחֵז*, פ״י, חדד, מרוט, עשה חד.

שחח (שַׁח, גם שָׁחַח, יָשֹׁחַ), פ״ע, שחה, נטה לארץ; היה קודר ונוגה. הִשּׁוֹחַ, הֻכרע לארץ, הֻשפל, ירוד ממרום גדלו; הִבטא בקול נמוך. הָשֵׁחַ, הַכרע, הַשפל.

שחט (שָׁחַט, יִשְׁחַט), פ״י, מצה, כבוש פרי וכדומה והוציא ממנו מיץ ולֵחַ.

שחט (שָׁחַט, יִשְׁחַט), פ״י, המת בעל חי ע״י התוך הסמנים בצוארו, טבוח, זבוח; הרוג איש. הִשָּׁחֵט, היה טבוח, היה הרוג בסכין. הַשְׁחֵט*, גרום לשחט.

שַׁחֲטָה, נ, השחתה; שחיטה, טבח (?).

שְׁחִי* (בהפסק: שֶׁחִי), השקיעה שמתחת לאצילי הידים מול השכם מתחת.

— בֵּית הַשְּׁחִי*, שחי; שרוֹל, בית יד.

שְׁחִיָּה*, נ, פעֻלת השוחה על פני מים, שַׁיִט.

שְׁחִיזָה°, נ, פעֻלת השוחז ומחדד סכין וכיו״ב, השחזה.

שְׁחִיטָה*, נ, פעֻלת השוחט וטובח בעל חי לפי חקי ישראל.

— שְׁחִיטַת קָדָשִׁים*, שם למסכת „זבחים" שבתלמוד.

— שְׁחִיטַת חֻלִּין*, שם למסכת „חולין" שבתלמוד.

שְׁחִיל*, ז, דלי.

שְׁחִין, ז, נגע הבא מדלקת העור; מחלת האבעבועות (?).

שַׁחְיָן*, ז, איש היודע היטב לשחות על פני מים.

שָׁחִיס, ז, סחיש, שבלים הצומחות מאליהן מגרעיני התבואה שנפלו לארץ משבלי הספיח.

שְׁחִיף (שָׁחִיף (?)), לוח עץ דק.

שְׂחִיקָה*, נ, פעֻלת השוחק וצוחק.

שְׁחִיקָה*, נ, פעֻלת השוחק וכותת.

שְׁחִיר*, נ, מספרים קטנים.

שְׁחִית, נ, בור, פחת, ישחת.

שְׁחִיתָה*, נ, השחתה, קלקול; בור ישחת.

שַׁחַל, ז, אחד משמות האריה בדבור המליצי.

שחל* (שָׁחַל*, יִשְׁחַל*), פ״י, עבור (נוזל) בזעה דרך כלי חרס. שַׁחֵל*, הרוה, ריעוד. הַשְׁחֵל*, הכנס ומשוך והעבר מצד אל צד; הכנס חוט בחריר המחט; השלך והוריד למטה. הֻשְׁחַל*, הוצא, המשה.

שַׁחְלָה*, נ, שלל של ביצים, אשכול של ביצים בחי (בנקבה); מקום גרגירי זרע הצמח בפרי.

שִׁחְלָה*, נ, צאת האזן.

שהל"ח, ר"ת, שבק חיים לכל חי (מת, הלך לעולמו).
שַׁחְלִים*, ז, מין ירק שטעמו חריף 1).
שַׁחֲלָנִית*, נ, מין ארבה.
שְׁחֵלֶת, נ, מין צמח בשם 2); נרתיק של רמש המים שכותשים אותו לאבק קטרת.
שְׁחֹרֶת*, נ, הפסלת הנופלת מן העשת כשעושים ממנה כלי.
שַׁחֶלֶת*, נ, מחלת נזילת האזן.
שֹׁהַם⁰, ז, מין אבן קשה מאד 3).
שַׁחֲמְתִּי*, ת, שחום.
(שחן*) הִשְׁחִין*, פ"י, חמם את הגוף בפנימיותו.
שְׁחָנָה*, נ, משא; טעינה; הדבר שטוענים על גבי בהמה, ספינה, עגלה וכיו"ב.
שַׁחַף, ז, מין עוף הים רזה 4).
שחף* (שָׁחַף*, יִשְׁחַף*), פ"ע, קדור, שחור, היה שחור. הִשְׁחֵף*, היה מכה בשחפת, היה חולה במחלת הרזון.
שָׁחֹף*, ת, (נ. שְׁחֻפָּה*), אפור, שגונו כעין האפר.
שַׁחֶפֶת, נ, רזון בבשר החי, מחלה המביאה לידי רזון.
שחץ* (שָׁחַץ*, יִשְׁחַץ*); פ"י, טרוף; חַלֵּק. שַׁחֵץ*, הִשְׁתַּחֵץ*, פ"ע, התגאה, התפאר (ביפיו).
שַׁחַץ, ז, אכזריות, קשי לב (?); און, עצמה (?); *נבול פה; נבלה; הרפד; התפארות; גאוה, יהרה.
שָׁחֵץ*, ר' שחצן.
שַׁחֲצוּת*, נ, התפארות, סלסול.

שַׁחֲצִית*, נ, התפארות, התראות בגאוה.
שַׁחֲצָן*, ז, גא, גאה, בעל גאוה, גבר יהיר.
שַׁחֲצָנִיּוּת*, נ, גאוה, יהירות.
שחק (שָׂחַק, יִשְׂחַק), פעו"י, צחוק, צהול בשמחה, עשה על ידי רגש שמחה או נעים תנועה הכרחית בפנים וביחוד בפה (על פי רב מלוה את התנועה גם קול מיחד היוצא מפנים הגרון); שַׁעֲשַׁע במשחק; (-לְ-, -עַל-) לעוג בבוז על אחר; שמוח לאיד; חשוב דבר לאפס ולא התחשב אתו. שַׂחֵק, לעוג, התל; שמוח והתעלס; התאבק, התקושש; השתעשע; חזל, רקד. הִשְׂחִיק, לעוג והתל, התלוצץ ולעוג; *גרום לצחק.
— הַשָּׁעָה מְשַׂחֶקֶת לִפְלוֹנִי*, פלוני מצליח בכל אשר יעשה.
— טֶפַח שׂוֹחֵק*, מדת רחב פסת היד באצבעות נפרדות ופשוטות.
שְׂחֹק, ר' שחוק.
שַׁחַק, ז, אבק עפרורית מגוף שנשחק (עפי"ר ברבוי: שְׁחָקִים), עבים, עננים; שמים; (ברבים) בגדים שנשדקו מרב תשמיש.
שחק (שָׁחַק, יִשְׁחַק), פ"י, כתוש, כתות, הדק, עשה לאבק דק. הִשָּׁחֵק*, היה כתוש, הודק. הַשְׁחִיק*, הסר חלק דק מאד מדבר ע"י שחיקה; בלבל וטרוף דעת.
שַׁחַר, ז, אור הבקר, מועד הבקע אור השמש ממזרח; תחלת דבר; באור, הוראה, טעם.
— אַיֶּלֶת הַשַּׁחַר, הֵילֵל בֶּן־שָׁחַר, ז, שם כוכב מאיר מאד, נגה.
— עַמּוּד הַשַּׁחַר*, ז, אור הבקר.
— תְּפִלַּת הַשַּׁחַר*, נ, התפלה שמתפללים בבקר.
שחר (שָׁחַר, יִשְׁחַר), פעו"י, היה כעין הפחם; דרוש וחקור; בַּקֵּשׁ. שַׁחֵר, בַּקֵּשׁ, תבוע דבר מ־; חפש, דרוש היטב; מהר לעשות

1) שחלים, кресcъ, Kresse, cresson, cress
2) שחלת, коготь дьявола, Tuefels-klaue
3) שהם, гранитъ. Gragnit, granite,
4) שחף, чайка, Möwe, lion-marin, sea-mew

דבר, השכים לעשות דבר; עשה דבר בבקר; *בחור. הַשְׁחִיר*, היה שחור; עשה שחור; הוריד והפיל דרך אֲרֻבָּה או צנור; עשה דבר בבקר השכם. הִשְׁחֵר*, היה לשחור.

— שַׁחֵר פָּנִים*, קבל פנים, יצוא לקראת־.

שָׁחֹר, שָׁחוֹר, ת, קודר כפחם (הפך: לָבָן); *ז, אישון, בבת עין.

— שְׁחוֹרֵי ראֹשׁ*, צעירים בשנים.

שַׁחֲרוֹן*, ז, מין אבן טובה שחורה מאד[1].

שִׁחְרוּר*, ז, הוצאה לחפש, שליחה להפש, נתינת חפש, הוצאה מעבדות; ת, שחור מאד.

שַׁחֲרוּרִית*, נ, תכונת דבר שהוא שחור; כעור הפנים.

שַׁחֲרוּת, נ, נעורים, עלומים; *תכונת דבר שהוא שחור; עלית השחר.

שְׁחַרְחֹר, ת, קודר, שחור מעט.

שְׁחַרְחֲרוּת*, נ, שחרורית; כעור; כעור מוסרי.

שַׁחֲרִית*, נ, בקר, ראשית היום; תפלת הבקר.

— פַּת שַׁחֲרִית*, אכילת הבקר.

שִׁחְרֵר*, פ״י, הוציא לחפש, נתון דרור (לעבד וכיו״ב); נתון שטר שחרור לעבד. שֻׁחְרוֹר*, הוצא להפשי, יצוא לחפשי. הִשְׁתַּחְרֵר*, יצוא לחפש, היה לבן חורים, יצוא מעבדות.

(שחת) הִשָּׁחֵת, התקלקל, חֻבּוּל, היה לא טוב; הִשָּׁמֵד, כָּלֹה; התקלקל במדות ובמוסריות. שַׁחֵת, קלקל; הרוס, כַּלֵּה, אבד; הבול, פצוע; הרוג; עשה רע; קלקל מעשים; הַזֵּק; הָפֵר, בַּטֵּל. הַשְׁחִית, כלה, השמיד; החרב, הרוס; קלקל (אבר); הרוג; התנהג באפן רע, עשה מעשים רעים. הָשְׁחַת, התקלקל, חֻבּוּל, הֻפצע.

— בַּל תַּשְׁחִית*, מבטא טורה על האסור להשחית ולקלקל דבר בלי שום תועלת.

שַׁחַת, נ, בור עשוי למוקש, פחת; קבר;

[1]) שחרון агатъ, Achat, agate

שאול, אבדון; *עשב תבואה; תבואה הנקצרת לפני בשולה להאכילה לבהמות.

שַׁחַת, ז, קלקול מוסרי.

שַׁחֶתָה*, נ, תחתוניות, מחלת המעים, מחלת הבטן [1]).

שֵׂט, ז, סורר, נוטה מדרך ישרה.

שָׁט, ת, תופש משוט, מלח.

ש״ט, ר״ת, שם טוב.

שׂטה (שָׂטָה, יִשְׂטֶה), פ״ע, סור מעל־, נטה; זנה, נאוף.

שִׁטָּה*, נ, (ר׳ שִׁטִּים), מין קוץ המצרי [2]).

(שטה*) הִשְׁטֵה*, היה למשגע, יצוא מדעתו.

שַׁטֵּה*, הַשְׁטֵה*, לגלג, עשה מעשה לאיש להתלוצץ בו בתור שוטה. הִשְׁתַּטֵּה*, השתגע, היה למשגע, יצוא מדעתו.

שֹׁטֶה*, ר׳ שוטה.

שָׁטוּחַ*. ת, רקוע ישר; פָּרוּשׂ.

שָׁטוּף*, ת, מסור בכל לב ל־, רודף אחרי־, שקוע ב־.

שִׁטּוּף*, ז, שטיפה, פעלת השוטף ומדיח; זרם מים הבא בשטף.

שְׁטוּת*, נ, אולת, סכלות, כסל; שגעון, טרוף הדעת.

שטח (שָׁטַח, יִשְׁטַח), פ״י, פרוש בשכבה רקה וקלושה; פזר, זרה. שַׁטֵּחַ, הַשְׁטֵחַ*, פרוש. הִשְׁתַּטֵּחַ*, התמודד, התמתח; בוא להתפלל על קברות קדושים.

שֶׁטַח*, ז, שורה; ⁰פני דבר, גב דבר, מרחב דבר.

שט״ח, ר״ת, שטר חוב.

שִׁטְחִי⁰, ת, השיך רק לפני הדבר ולא לתוכו; שהוא רק לפנים, לא עמק; לא מבסס, שאין לו יסוד; איש בלתי מעמיק בהבנת דבר.

[1]) שחתה Dysenterie.

[2]) שטה акація, Akazienbaum, acacia, acacia, (mimosa nilotica)

שִׁטְחִיּוּת°, נ, טבע דבר או איש שאינו עמק, שהוא שטחי.

שַׁטֵּט, ר׳ שוטט.

שְׁטִיחַ*, ז, מרבד, מרפד, הפית, מפרש צמר ששוטחים על הרצפה או על הקיר וכדומה.

שְׁטִיחָה°, נ, פעֻלת השוטח והמפזר; התפשטות, היות דבר נפוץ הרבה; דבר דק שטוח.

שְׁטִיפָה*, נ, ר׳ שטף; השתפכות, מצב דבר השוטף ונוזל; פעֻלת השוטף ורוחץ וּמְדִיחַ.

שׂטם (שָׂטַם יִשְׂטֹם). פ״י, שנוא, איוב, צרור ורדוף בחפץ נקם. הִשְׂטֵם°, היה שנוא.

שׂטן (שָׂטַן, יִשְׂטֹן), פ״י, הֶאשם, עולל עלילות בשנאה, למוד חובה; צרור ורדוף בכַונת נקם. הַשְׂטִין*, שָׂטוֹן.

שָׂטָן, ז, צר, מתנגד; נצב להפריע באיבה; מפריע שלום; מאשים, מלמד חובה; (הַ־) מלאך קטיגור; *שֵׁד, מלאך רע, מלאך מפתה את האדם לחטא ולהשטין עליו אחר כך לפני ה׳.

שִׂטְנָה, נ, מלשינות, האשמה בסתר.

שטף (שָׁטַף, יִשְׁטֹף), פעו״י, זרום, נזול בכח, השפך; גרוף, סחוף, משוך וסחוף את הזרם, זרום ועקור בכח הזרם; כסה בזרם מים; הדח, רחוץ (ידים, כלי וכיו״ב); *(־בְּ־), היה שקוע בדבר, היה להוט אחרי דבר. הִשָּׁטֵף, הִסחף, הִמשך בזרם והִנתק ממקומו; הֻדַּח. שַׁטֵּף*, הַשְׁטִיף*, משוך וסחוף בכח זרם. שֻׁטּוֹף*, הֻשְׁטַף*, היה נסחף על ידי זרם. הִשְׁתַּטֵּף*, הִשָּׁטֵף; התרחץ, שפוך על עצמו מים.

שֶׁטֶף, שֵׁטֶף, ז, פרץ מים, זרם מים; עברת מקוה מים על גדותיו; הֲדָחָה במים; סמל למהירות דבר; חמה שפוכה; °מרוץ מהיר (סוס).

— **כְּלִי שֶׁטֶף***, כלי עץ או מתכת אשר בהיותם טמאים צריך לטהרם בהרחה במים.

שִׁטְפָא*, נ, פריצות, הוללות, שובבות; הפקרות; הליכת המון רב; מהירות.

שַׁטְפָן°, ז, סוס מהיר במרוצו, סוס ממהר לרוץ ולא לדהר.

שְׁטָר*, ז, (ר׳ שְׁטָרוֹת*, ר״ס שְׁטָרוֹת*, גם שְׁטָרֵי־*) כתב התחיבות, ספר מקנה וקנין, אגרת מעידה על חוב של אחד לשני; כתב אמנה; כתב רשיטה; כתב בעניני ממונות או כל משא ומתן; כתב שיש לו ערך חקי.

— **שְׁטַר חוֹב***, ז, כתב המעיד כמה חיב אחד לשני.

— **שְׁטַר מְדִינָה**° ז, פתקה של הממשלה בסכום ידוע העוברת לסוחר ככסף.

— **מִנְיַן שְׁטָרוֹת***, **שְׁנַת־לִשְׁטָרוֹת***, מספר השנים שנהגו למנות בכל מיני השטרות ביהודה בימי הבית השני וגם אחר כך, המתחיל משנת מלכות ניקטר סיליקוס, היא שנת שלש מאות שמונים ושתים שנה לפני החרבן.

שֹׁטֶר*, ז, כח ההוצאה לפֹעל; פעֻלת השוטר.

שַׁי, ז, מתנה, מנחה.

שִׂיא, ז, התרוממות, רום, גֹבַה.

שׂיב (שָׂב, יָשִׂיב), פ״ע, ההפך שערו לבן מזקנה.

שֵׂיב, ז, זקנה; ימי הזקנה.

שֵׂיבָה, נ, לבן שער איש לזקוניו; ימי הזקנה, שְׂבַע ימים; איש זקן; *הכבוד הנתן לאיש זקן.

שִׁיבָה, נ, ישיבה, מושב; חזרה, ביאה שוב למקום הראשון.

שֵׂיבוּת*, נ, גַּוֶן השיבה.

שִׂיג, ז, ענין ועסק; פניה לעשות צרכיו.

שִׂיד, ז, סיד, אבק אבני גיר שרופות באש.

שׂיד (שָׂד, יָשִׂיד), פ״י, הלבן בסיד, טוח בסיד, כסה בטיח סיד. שַׂיֵּד*, שִׂיד.

שִׁיד, ר׳ שִׂד.

שיה (שָׁיָה, יִשְׁיֶה), פ״י, עזוב, נטוש, שכוח (דברים ל״ב, י״ח).

שיה״ו, פיה״ו, ר׳ שהי.

שִׁיּוּר*, ז, מה שנשאר, שְׁיָר; השמטה, דבר שלא נזכר.

שיח, שוח (שָׂח, יָשִׂיחַ), פ״י, הגד, הבע דבר, דבר; ספר, הגד; דַּבֵּר על אודות איש; הגה, חשוב בלב; המה מכאב לב; התלונן; התבונן. שׂוֹחֵחַ, דַּבֵּר; התבונן בדבר. הָשִׂיחַ*, שוחח.

שִׂיחַ, ז, קבץ עצים קטנים היוצאים משרש אחר; עסק, ענין; דבור, מוצא פי איש; מחשבה, הגות לב; דאגה, יאוש; צער, יגון; עשית צרכים קטנים, השתנה.

שיח* (שָׁח*, יָשִׁיחַ*), פ״ע, המס.

שִׁיחַ*, ז, בור, פחת.

שַׂיָּח*, ת׳ שוחה, שַׂחְיָן, מי שעסקו לשחות.

שִׂיחָה, נ, דבור, דבר שפתים; דבר שמדברים בו, נושא הדבור; דבור שלם של טענה ומענה.

שִׁיחָה, נ, בור, שוחה, פחת, מעמק באדמה; *דבור בלחש, לחש.

שִׁיחוֹר, ז, יאור מצרים—נילוס—ופלגיו; שם לנחל מצרים שעל גבול ארץ ישראל דרומה; *גחלת שהיתה לפחם.

שִׁיהֲלָה*, ר׳ שהלה.

שַׂיִט*, ז, שִׂיטָה*, נ, פעלת השוחה על פני מים.

שַׁיָּט*, ז, שוחה, שַׂחְיָן, מי שעסקו לשחות; תופש משוט.

שִׁיטָה*, נ, שורה; שדרה; שורת מלים או אותיות בכתב; מערכה, מסדר דבר: דרך, אמצעי, תחבולה, אֹפן; קבץ דברים (חמריים או מפשטים) שיש ביניהם איזו קרבה, איזה דמיון, איזו התקשרות; ר׳ שַׁיִט.

שַׁיְךְ°, שֵׁיךְ°, ז, זקן הכפר בארץ הקדם; קדוש.

(שיך) שַׁיַּךְ*, פ״ע, היה של־; היה מְיֻחס ל־; נוגע ל־.

שַׁיָּךְ*, ת, קנין של־, שהוא של־; המתיחס ל־; הנוגע ל־.

שַׁיָּכוּת°, נ, יחס, נגיעה ל־.

שׂים (שָׂם, יָשִׂים, יָשׂוּם), פ״י, (יבוא גם עם: בְּ־, אֶל־, עַל־, לְ־, לִפְנֵי־, תַּחַת־), נתון, הנח במקום, העמד; (־בֶּגֶד או עֲדִי), לבוש, עדה; עריך, סדר; עשה, הכן; הושב במקום; קבוע, יעוד; הַטה, הַפנה; מַנה, הפקד; הפוך ל־; (־עַל־) טעון משא; הַטל, חיב לעשות. הָשִׂים, הַפנה, הטה. הוּשַׂם, הנתן, הֵערך.

— שׂים ־בְּ־, שׂים ־לְ־, הפוך ושנה ל־.

— שׂים יָד לְפֶה, שׂים יָד לְמוֹ פֶה, שׂים יָד עַל פֶּה, שתוק, החשה.

— שׂים לֵב אֶל־, התענין בדבר, התבונן.

— שׂים לֶחֶם, עריך שֻׁלחן לסעֻדה.

— שׂים נֶפֶשׁ בַּכַּף, הסתכן, שׂים עצמו בסכנה.

— שׂים עַיִן עַל־, השגיח.

— שׂים עַל לֵב, שׂים אֶל לֵב, התבונן בדבר.

— שׂים פָּנִים אֶל־, פנה אל־.

— שׂים פָּנִים בְּ־, חשוב והחלט לדרע ל־.

— שׂים שֵׁם, קרוא שם חדש; (־ה׳) השרה שכינת האל.

שִׂימָה*, נ, עשיה, פעֻלה; פעֻלת הַשָּׂם דבר במקום; אצר, מטמון.

שַׁיִן, ז, מי רגלים, מי הכליות, שתן.

שׁין*, שִׁין*, האות העשרים ואחת בא״ב העברי (שׁ, שׂ).

שְׁיָנָה*, נ, הטלת מי רגלים, השתנה.

שיעול*, ר׳ שעול.

שיעור*, ר׳ שעור.

שִׁיף*, ת, חלק, משפשף, בלי חלודה.

שִׁיפָה*, נ, קלפת העץ; נסֹרת עץ; שברי הרהיטנים; חקיקה; החלקה, שפשוף; שטיפה במים לנקוי.

שיפון, ר׳ שפון.

שִׁיץ*, ז, קוץ הבולט מהתמר; תמר קשה.

שיר (שָׁר, יָשִׁיר), פ״ע, השמע קול נגון בפה או בכלי; הבע רגשות בדברי שיר; משול משל ופיוט. שׁוֹרֵר, הַרבה שִׁיר. שַׁיֵּר*, הותר, השאר, הניח מה שהוא יותר מכדי הצרך. הוּשַׁר, הִשמע דברי שיר. הִשְׁתַּיֵּר*, הִשאר, הִוָּתר.

שֵׁיר*, ז,, שֵׁירָה*, נ, אצעדה, צמיד הזרוע; ענק, עדי לצואר; חָח שקובעים בו הבל למשך בו.

שִׁיר, ז, רנה, נגינה, קול שרים ונוגנים, זמרת משוררים; דבור של התפעלות בקצב (במשקל) ולפעמים גם בחרוזים למחזה יקר בערכו, דברי זמרה.

— שִׁיר הַשִּׁירִים, אחת מחמש המגלות המיחסת לשלמה.

— יוֹדֵעַ פֶּרֶק בְּשִׁיר*, איש המבין ויודע לשיר ולזמר.

שְׁיָר*, ז, (נמצא רק ברבים: שְׁיָרִים* או שִׁירַיִם*), הנשאר, מה או מי שנשאר.

— (מספר של עשרות או יותר גדול). וּשְׁיָרִים* או וְשִׁירַיִם*, אחד המספרים של יחידות (או: עשרות) שבין מספר העשרות (או: המאות) הנזכר והגדול ממנו.

שַׁיָּר*, ז, נוסע, תיר.

שִׁירָא*, שִׁירָה*, נ, משי.

שִׁירָה, נ, דברי שיר ארכים בענין שלם, ר׳ שִׁיר.

שְׁיָרָה*, שַׁיָּרָה*, נ, אורחה, חבר נוסעים יחד בדרך; קרובים, בני משפחה.

שִׁירִיº, ת, של שירה, מלא שירה, המתיחס לשירה.

שַׁיִשׁ*, ז, אבן גיר לבנה שנוח להחליקה וללטשה 1).

שׂישׂ, שׂושׂ (שָׂשׂ, יָשִׂישׂ, יָשׂוּשׂ), פ״ע, שמוח, גיל, עלוז. הֵשִׂישׂ*, שַׂמֵּח.

שִׂישָׂה*, נ, שמחה, גיל.

שית (שָׁת, יָשִׁית), פ״י, שים (בכל הוראותיו); עשה, הכן; השכן, הנח; הַפקד, מַנה; הפוך ל־. הוּשַׁת, הושם, הוטל.

שִׁית, ז, מלבוש, בגד; קשוט, עדי; *מין תאנה; חפירה, קֶבר; חלל מתחת לארץ בקרן דרומית מערבית של המזבח בבית השני אשר אליו נזלו יינות הנסכים.

שַׁיִת, ז, (כי שִׁיתִי), קוץ ודרדר, אחד ממיני הקוצים הנמצאים בשדה, ר׳ נֶתס.

שַׂךְ, ז, (ר׳ שִׂכִּים), קוץ, דרדר, קוץ מכאיב.

שׂךְ, ז׳ סֻכָּה, אהל (איכה ב. ו.).

שָׂךְ*, ז, קוץ; צמחי פרא.

שַׁךְ, ז, דממה, שקט, דמיה.

שכב (שָׁכַב, יִשְׁכַּב), פ״ע, רבוץ שטוח מלא גוו, השתרע בפשוט הגוף על הארץ או על מצע; ישון; בוא אל אשה, בעול; היה מֻטל במחלה; מית; ישון שנת המות; נוח, שקוט. הִשָּׁכֵב, עֻנה במשכבי זמה. שֻׁכּוֹב, התמכר למשכבי זמה, התמכר לזנות. הַשְׁכִּיב, גרום לשכב; שכוב משכבי זמה; הנח, שטוח, פרוש; הפל, השלך ארצה; שפוך. הָשְׁכַּב, הָשְׁכֵּב, הוטל, הושם במצב שטוח.

— שָׁכוֹב עִם אֲבוֹתָיו, מות.

שֶׁכֶב*, ז, האבן התחתונה של הרחים.

שְׁכָבָה, נ, (ס, שִׁכְבַת־), ירידה, נפילה; (־זֶרַע), מקרה לילה, יציאת זרע מאבר המוליד.

שִׁכְבָהº, נ, שורה, נדבך; אחת שטיחות

1) שיש, мраморъ, Marmor, marbre, marble.

עפ"י רב דקות) האבן המשכבות זו על גב זו במחצבה; שטיחה דקה של איזה דבר בגוף שבו שטיחות שונות זו על גב זו או זו על יד זו.

שְׁכֹבֶת, נ, נזילה, שפיכה (זרע).

שׂכה* (שָׂכָה*, יִשְׂכֶּה*), פ"ע, הבט, צפה, ראה והתבונן.

(שכה) הִשְׂכָּה, פ"ע, רוץ, שטוף במרוצו (ירמיהו ה׳, ח׳).

שֻׂכָּה, נ, יתד, מסמר עץ או ברזל לתקע בקיר וכיו"ב; קוץ.

שֶׂכְוִי, ז, לֵב (?); מחשבה, התבוננות לב (?); תרנגל (?).

שֶׂכְוִיָּה*, נ, תרנגלת; גנדרנות, מדת המתהדר ומתיפה.

שְׁכוֹל, ז, אבדן הבנים, מצב האיש שבניו מתו בחייו; יגון וצער באין מנחם.

שָׁכוּל, שַׁכּוּל, ת, אובד בניו, מי שבניו מתו בחייו.

שִׁכּוּלִים, ז"ר, אבדן הבנים, שכול.

שָׁכוּן, ת, שוכן, דר, יושב במקום.

שִׁכּוּן*, ז, שִׁיכוּת, קִרבות.

שְׁכוּנָה*, נ, רחוב, רבע עיר, מקום דירות רבות; שְׁכֵנוּת, מצב השוכנים במקום אחד קרוב אחד לשני; זכות בן־מֵצֶר.

שֵׁכוֹר, שִׁכּוֹר, ז, הלום יין ושכר.

שָׁכוּר*, ת, רווי בנוזל.

שכח (שָׁכַח, יִשְׁכַּח), פ"י, נשה, נטוש מלב, לא זכור. הִשָּׁכֵחַ, המחה מזכרון, הֵעזב. שַׁכֵּחַ, גרום כי אחר ישכח; *שכוח. הַשְׁכֵּחַ, מחה מזכרון אחר, גרום כי אחר ישכח. הִשְׁתַּכֵּחַ, המחה מזכרון, השכח; *(ארמית), הִמצא, היה עם־, היה לפני־.

שָׁכֵחַ, ת, שאינו זוכר.

שִׁכְחָה*, נ, טבע האיש השוכח, טבע האיש שזכרונו חלש; הדבר הנשכח; מה ששכחו

בשדה אחרי הקציר שעל פי הדין אסור לבעל השדה לשוב לקחתו לו כי אם להשאירו לעניים.

שַׁכְחָן*, ת, שדרכו לשכח, שֶׁכֹּחַ זכרונו חלש.

שְׁכִיב*, ז, מֵת.

— שְׁכִיב מְרַע*, חולה.

שְׁכִיבָה, נ, מצב השוכב; מיתה.

שְׂכִיָּה, נ, דבר הראוי לראותו, תבנית נחמדה למראה.

שְׁכִיחַ*, ת, מצוי, רגיל, הקורה תדיר, הבא לעתים קרובות.

שְׁכִיחָה*, נ, שִׁכחה, טבע האיש השוכח.

שְׁכִיכָה*, נ, השקטה, הרגעה מכעס.

שַׂכִּין, ז, סכין, מאכלת, כלי חד לכרת או לנתח בו.

שְׁכִינָה*, נ, רוח הקדש; שרית האלהים, רוח האלהים היורד לשכן בבית המקדש או בקהל ישראל; כנוי לאלהים.

שָׂכִיר, ז, שכור, עובד עבודה בשכר לזמן קבוע (לפנים בדרך כלל למשך שלש שנים); איש צבא, עובד בצבא לזמן קבוע בשכר.

— שְׂכִיר יוֹם*, מי שמוכיר עצמו ליום, פועל המקבל שכרו יום יום.

שְׂכִירוּת*, נ, פעֻלת השוכר איזה דבר בשכר; שכר העבודה או שכר החכירה, משכרת.

שכך (שָׁכַךְ, שַׁךְ, יָשֹׁךְ), פ"ע, נוח, שקוט; שקוט ונוח מכעסו, חדול מזעפו; כַּסֵּה, חַסֵּה; הַכּוֹף (?). שַׁכֵּךְ*, הָשֵׁךְ, הַשְׁקֵט, השבית שאון.

— שַׁכֵּךְ אֶת הָאֹזֶן*, השקיט את האזן (לאמר: תת לאזן לשמע מה שאפשר להשיג בהבנה).

שכל (שָׂכַל, יִשְׂכֹּל), פ"ע, עשה בתבונה; הצלח במעשיו. שִׂכֵּל, (־יָדָיִם), שים יד על יד באלכסון. הִשְׂכִּיל, ראה, הבט;

העמק וחקור דבר ולהבינו; הבין; הצלח, מצוא ברכה במעשה ידיו; עשה דבר בתבונה; הטה לב איש לתבונה, נתון תבונה בלב איש. **הִתְמַשְׂכֵּל°**, היה למשכיל; התנהג כמשכיל ומלֻמד.

שכל (**יִשְׁכֹּל** גם **שָׁכַל, יִשְׁכֹּל**), פעו״י, היה השוך בנים על ידי מיתתם; גרש והרחק את בניו, הרה בניו; הפל ולד (אשה הרה). **שִׁכֵּל**, שדוד בני איש, הרוג ילדי איש; השמיד וכלה, אַכר; ילוד בנים מתים. **הִשְׁכִּיל**, ילוד מת, מותת מרחם; השמיד וכלה.

שֵׂכֶל, שֶׂכֶל, ז, מראה דבר; תבונה, חכמה; הצלחה, אשר.

— **שֵׂכֶל נִפְרָד°** (או **נִבְדָּל°**), כנוי למלאך הנפרד והנבדל מן החמר.

— **הַשֵּׂכֶל הַפּוֹעֵל°**, שכל נפרד הנותן הצורות לכל נמצא בכדור הארץ (לדעת הפילוסופים הערביים).

שִׁכְלוּל*, ז, השלמה, גמירת דבר כלו; סדור, עריכה, תקון כללי, הטבה.

שִׁכְלוּת, נ, ר׳ סכלות.

שִׁכְלִי*, ז, מין עוף קטן[1].

שִׂכְלִי*, ת, של השכל, השיך לשכל, חכם, נבון.

שִׂכְלִיּוּת°, נ, בינה, תבונה, שכל, דעת, חכמה.

שַׁכְלֵל*, פ״י, השלם כלו, כַּלה: ערוך בכל, הכן הכל; יַפה, קַשט. **שֻׁכְלַל***, היה שלם, היה מתקן בכל. **הִשְׁתַּכְלֵל***, השתלם, היה יפה.

(**שכם**) **הִשְׁכִּים**, הקדם לקום לאור היום, מהר לקום בבקר, התעורר למעשה כעלות השחר; שקוד לעשות.

— **הַשְׁכֵּם וְעָשֹׂה***, עשה דבר בתכיפות ובהתמדה.

שְׁכֶם, שֶׁכֶם, ז, גב, בין הכתפים מתחת לערף; חבל ארץ, ככר ארץ; דיק למורים בחצים (תהלים כ״א, י״ג).

שִׁכְמִי*, ת, השיך לשכם.

שכן (**שָׁכַן, יִשְׁכֹּן**), פ״ע, נוח, מצוא מנוחה; חנה; חנה במקום, שהה במקום, המצא, דור במקום; התרגל והסכן עם דבר; (־אֶרֶץ) היה למקום ישוב. **שִׁכֵּן**, הושיב; נתון מנוחה. **הִשְׁכִּין**, הושיב, נתון מקום ל־; השהה במקום; עשה כי דבר יחול במקום.

שֶׁכֶן, ז, (ר׳ שְׁכָנִי), מקום מנוחה, דירה, מעון.

שָׁכֵן, ת, שוכן במקום, גר במקום; שוכֵן עם איש במקום אחר, שוכן עם איש בדירות קרובות זו לזו; יושב בדירה בקביעות; חולה במחלת השתוק שאינו יכול לנוע ולזוז ממקומו (ישעיה ל״ב, כ״ד, יֶלין).

שְׁכֵנוּת*, נ, יחס של שכן אל שכנו; יחס או מצב אנשים הדרים קרוב זה לזה; מצב האיש השוכר לו מאחר דירה לשבת בה.

שַׁכָּף*, ז, רַצען; מתקן נעלים.

שכר (**שָׂכַר, יִשְׂכֹּר**), פ״י, לקוח אנשים או בע״ח או איזה דבר שהוא לתשמיש או לעבודה לזמן קבוע כנגד תשלום כסף; עצור, חסום. **הִשָּׂכֵר**, המכר לזמן קבוע; קבל רֶוח, הרויח. **הַשְׂכִּיר***, נתון איש או בע״ח או איזה דבר שהוא לתשמיש או לעבודה לזמן קבוע בכסף; גרום להרויח, תת להשתכר. **הִשְׂתַּכֵּר**, מצוא גמול עבודתו, מצוא שכר ורֶוַח.

שָׂכָר, ז, גמול עבודה, תשלום בעד תשמיש דבר, הכסף שמקבלים בעד עבודה וכיו״ב; רֶוח.

— **בִּשְׂכַר־***, בזכות, בגלל.

שֵׁכָר, ז, שֵׁכָר; סֶבר, סתימה.

שכר (**שָׁכַר, יִשְׁכַּר**), פ״ע, היה הלום יין,

[1] שכלי, thrush, Drossel, grive, дроздъ

היה שכור מיין או משכר, שתה משקה
חריף לרויה; שתה משקה חריף עד כדי
לעורר בנפשו שמחה ועליצות; הָטרף הדעת
מצרה וכדומה. שִׁכֵּר, השקה יין עד
לשכרה; עשה לשִׁכּוֹר. הַשְׁכִּיר, השקה
יין עד לשכרה, גרום להיות שכור. הִשְׁתַּכֵּר,
התהולל מיין.

שֵׁכָר, ז, משקה משַׁכר; *משקה חריף עשוי
מתבואה, פֵּרות, דבש ותמרים וכיו"ב;
*משקה משַׁכר עשוי משעורים; יין שרף.

שִׁכָּרוֹן*, ז, שִׁכְּרוּת*, נ, תמהון ממשקה משַׁכר.

שִׁכְרוֹן*, ז. צמח מישן ומשַׁתק החושים 1).

שִׁכְשׁוּךְ*, ז, נדנוד, נענוע.

שַׁכְשֵׁךְ*, פ"י, כשכש, נענע, נדנד (גוזלים);
הַשקט, הרגע.

שַׁל, ז, מכשול עון, חטא (?); *התרשלות;
אי־שימת לב.

שֶׁל, מ"י, להורות על יחס הקנין (אֲשֶׁר לְ־,
שֶׁלְּ־) ויבוא גם עם הכנוים: שֶׁלִּי, שֶׁלְּךָ,
שֶׁלָּךְ, שֶׁלּוֹ, שֶׁלָּהּ וכו'.

— בְּשֶׁל־, בגלל.

שַׁלְאֲנָן, ת, שאנן, בוטח.

(שלב) שָׁלוּב, חָבור, הצמד יחד על ידי
שלבים.

שָׁלָב, ז, (כ' שְׁלַבִּי, ר' שְׁלַבִּים), אחד ממוטות
הסֻלם אשר בם עולים; בד עץ או לוח
קטן קבוע בשני גופים לחברם יחד.

שְׁלַבִּית*, נ, (ר' שְׁלַבִּיּוֹת*), ר' שָׁלָב.

שַׁלְבֵּק*, פ"י, הוציא אבעבועות על השפתים.

(שלג) הִשְׁלִיג, היה לבן כשלג; הפיל לרב
כרסיסי השֶׁלג היורדים ארצה.

שֶׁלֶג, ז, פתי קרח דקים ושטוחים היורדים
ארצה ביום קרה ולהם תבניות שונות; סמל
הזֹךְ והלֹבן.

1) שכרון бѣлена, Bilsenkraut, Iusquiame, hen-bane

שלג

שֶׁלֶד*, ז, כלל עצמות הגוף, מערכת העצמות
בגוף בעלי החיים כמסעד לבשרם (ראה צד 465);
0היסודות העקריים באיזה דבר שעליהם
מתרקמים הפרטים המשכללים אותו.

שִׁלְדָה*, נ, ר' שֶׁלֶד.

שלה (שָׁלָה, יִשְׁלֶה), פ"ע, היה בטוח מפחד,
היה במנוחה ושלוה; הוצא מן המים.
הִשָּׁלֵה, שקוט והבוק ירין; התרשל; היה
נרפה; *הוּסר, הֻפסק. שִׁלָּה*, הַרחק,
הוציא מן המים, משה. הַשְׁלֵה, הבטח
על שקר; השאר בשלום ושלוה.

שֵׁלָה, נ, ר' שְׁאֵלָה.

שַׁלְהֵב*, פ"י, הבער אש; העלה להבה.

שַׁלְהֶבֶת, נ, להבה, להט אש.

— שַׁלְהֶבֶת־יָהּ, להבה חזקה מאד.

שִׁלְהֵי* (ארמית),
ז"ר, סוף, אחרית.

שְׂלָו, שְׂלָיו, ז, שם
עוף שמן 1).

שלו (שָׁלֵו, יִשְׁלַו),
פ"ע, שלה, היה
במנוחה, היה
בטוח מפחד.

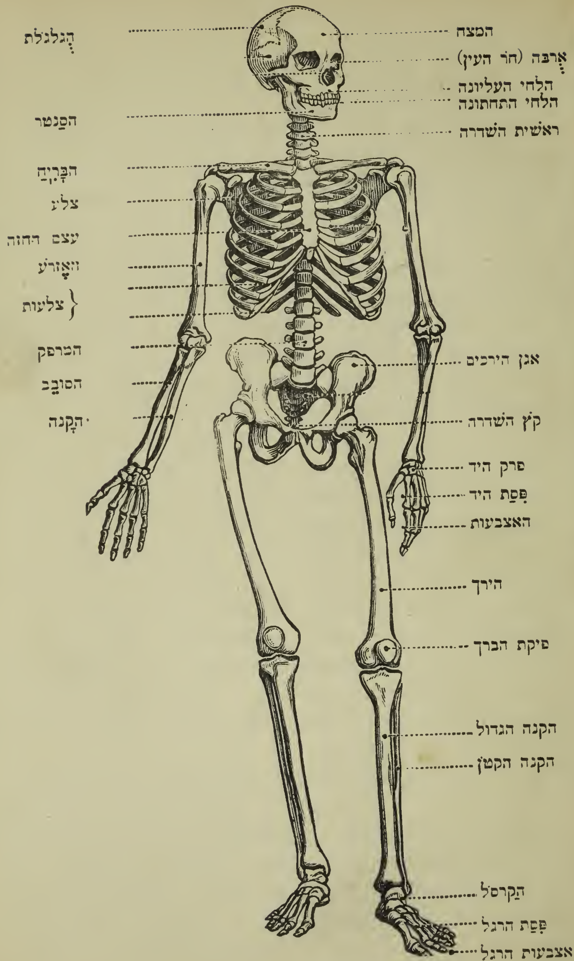

שלו

שָׁלֵו, שָׁלֵיו, שְׁלֵיו, ת, שוקט ובוטח.

שֶׁלֶו, שָׁלֵו, ז, שַׁלְוָה, נ, נחת, השקט ובטחה;
בטחון בלב הגורם לשבת בחבוק ידים.

1) שלו перепелъ, Wachtel, caille, quail.

הַגֻּלְגֹּלֶת
הַסַּנְטֵר
הַבְּרִיחַ
צֵלָע
עֶצֶם הֶחָזֶה
הָאֶזְרוֹעַ
צְלָעוֹת
הַמַּרְפֵּק
הַסּוֹבֵב
הַקָּנֶה
הַמֵּצַח
אֻרְבָּה (חוֹר הָעַיִן)
הַלְּחִי הָעֶלְיוֹנָה
הַלְּחִי הַתַּחְתּוֹנָה
רֵאשִׁית הַשִּׁדְרָה
אַגַּן הַיְרֵכַיִם
קֵץ הַשִּׁדְרָה
פֶּרֶק הַיָּד
פִּסַּת הַיָּד
הָאֶצְבָּעוֹת
הַיָּרֵךְ
פִּיקַת הַבֶּרֶךְ
הַקָּנֶה הַגָּדוֹל
הַקָּנֶה הַקָּטָן
הַקַּרְסֹל
פִּסַּת הָרֶגֶל
אֶצְבְּעוֹת הָרֶגֶל

שלד האדם

שָׁלוּחַ, ת, קל המרוץ, מהיר; מתפשט; *שליח, ציר.
— שְׁלוּחִים⁰, נביאים שליחי ה׳; תלמידי ישוע הנוצרי.
שִׁלּוּחַ*, ז, סעֻלת המשלח והעוזב; גרוש.
— שִׁלּוּחַ הַקֵּן*, שִׁלּוּחַ אֵם האפרוחים מן הקן בשעה שחפצים לקחתם.
— בְּשִׁלּוּחַ⁰, בדרך כלל, סתם.
שְׁלוּחָה, נ, בר מסתעף, נטישה.
שִׁלּוּחִים, ז״ר, פטורים, משלוח, פעֻלת המשלח; משלחת; גרושי אשה; גרוש, גלות; מהר ומתן לבת בהנתנה לאיש.
שִׁלּוּט*, ז, מקום תפיסה בכלי.
שָׁלוּל*, ת, אסור בשלשלאות; חסר המציאות.
שְׁלוּלִית*, נ, נחל קטן הנעשה על ידי זרם מי הגשמים בחרף; מרוץ, שטף מים על־.
שָׁלוֹם, ז, (שְׁלוֹמוֹת*), השקט ובטחה, שלוה מאסון וצרה ונזק; מנוח ממריבה ולחץ אויב; מנוח משנאה ואיבה (הפך: ריב); מלחמה; ידידות, רֵעות; טוב המעמד; מצב; רצון וברכה; ⁰ברכת איש לרעהו בהפגשם או בהפרדם; ת, שלם בגופו או במעמדו, שלא יחסר בו דבר; שלבו שלם עם זולתו.
— לְשָׁלוֹם, בְּשָׁלוֹם, תה״פ, במצב טוב.
— אִישׁ שְׁלוֹמִי, ידידי, רעי, חברי.
— הֵבֵא שָׁלוֹם (בֵּין איש לאיש)*, השלם בין־.
— הַחֲזִיר שָׁלוֹם*, ענה על ברכת שלום.
— נָתוֹן שָׁלוֹם*, ברך את־ בשלום.
— שָׁאוֹל לְשָׁלוֹם*, שאול על דבר המצב (בנוסח: מַה־שְּׁלוֹם־ ?, הֲשָׁלוֹם לְ־ ?).
— אַתָּה שָׁלוֹם, שָׁלוֹם לְךָ, נוסח ברכה.
— חַס וְשָׁלוֹם*, תה״פ, חלילה.
שִׁלּוּם, ז, שִׁלּוּמָה, נ, שִׁלּוּמִים, ז״ר, גמול, תשלום; ענש.
שִׁלּוּמִים, תה״פ, כֻּלּוֹ ולא חלקים ממנו, כֻּלּוֹ ולא מקצתו.
שָׁלוּק*, ת, מבֻשל במים רותחים, ששפכו עליו מים רותחים.
— בֵּיצָה שְׁלוּקָה*, ביצה שבשלוה במים עד היותה קשה.
— שְׁלוּקִים*, דברים ששלקו אותם לקיומם.
שָׁלוֹשׁ, שְׁלוֹשָׁה, שְׁלוֹשִׁים, ר׳ שלש, שלשים.
שִׁלּוּשׁ*, ז, תכונת דבר שהוא מחֻבר משלשה יחד.
— אֱמוּנַת הַשִּׁלּוּשׁ⁰, אמונת הנוצרים בשלוש האלהות (האב, הבן ורוח הקדש).
שלח (שָׁלַח, יִשְׁלַח), פ״י, (יבוא גם עם: לְ־, בְּ־), צוה על איש ללכת אל־; גרום כי יִקח דבר ממנו ויובא אל־; תת דבר ללכת הפשי; פרוש, שטוח; פשוט, הושיט; פגוע לרעה. הִשָּׁלַח, היה מצֻוה ללכת אל מקום ידוע; היה לקוח ממקומו להגיעהו למקום אחר. שַׁלֵּחַ, שלוח; פשוט, פרוש, שטוח; פשוט והארך ענפים ושרשים; האיץ ללכת מעליו, גרש, הרחק מ־; הוציא לחפשי, תת ללכת, לא עכב; הַעבר מן העולם; הוציא אשתו להפשי, נתון גט פטורים לאשתו; לַוה ופטר איש לדרכו בברכה; הבא רעה על־ (חיה רעה, מגפה וכיו״ב); השלך; *פשוט בגד מעל־. שֻׁלַּח, הָשְׁלַח; הפטר לדרכו; גרוש, הָרחק בחזקה ממקומו; הֵעזב וְהֵהרס, הָשחת. הִשְׁלִיחַ, הביא סגע ואסון וצרה על־. הִשְׁתַּלֵּחַ*, הִשְׁלַח.
— שָׁלוֹחַ יָד (בְּ־), הכה, פגוע לרעה; לקוח דבר השיך לאחר.
— שָׁלוֹחַ יָד בְּנַפְשׁוֹ, הרוג את עצמו.
— שַׁלֵּחַ בָּאֵשׁ, שרוף דבר (בית, עיר וכיו״ב).
שֶׁלַח, ז, כלי זין; הטר מגזע עץ המתפשט כה וכה; שלוחה, נטישה; תעלת מים;

*עור חיה ובהמה שהוסר צמרו והוא עוד בלתי מעֻבּד.

שַׁלָּח*, ז, אומן המפשיט עורות.

שַׁלְחוּפִית*, נ, אַם, כעין כיס בבטן האשה שבו נמצא הולד עד הולדו; אבר סגלגל מלא אויר נמצא בבטן הדג; גוף סגלגל מלא אויר.

שַׁלְחִין*, **בֵּית הַשַּׁלְחִין***, **שְׂדֵה הַשַּׁלְחִין***, ז, שדה משקה, שדה שמשקים אותו במים.

שֻׁלְחָן, ז, (ר׳ שֻׁלְחָנוֹת), טבלא, לוח עץ על כַּן או רגלים לאכל עליו או לשמוש אחר; כלכלה, מזון; *שלחן החלפן.

— **שֻׁלְחַן הַמִּטָּה**⁰, שלחן קטן שמעמידים על יד המטה לשים בו הגרף וכיו״ב.

— **שֻׁלְחַן הַפָּנִים**, **שֻׁלְחַן הַמַּעֲרֶכֶת**, שלחן הזהב שהיה בבית ה׳ לשים עליו לחם הפנים.

— **שֻׁלְחָן מִתְקַפֵּל**⁰, שלחן שיש לו כעין כנפים מתקפלות להגדילו בעת הצרך.

— **שֻׁלְחָן שֶׁל פְּרָקִים**⁰, שלחן שיכולים לפרקו ולשים לוחות בין פרקיו למען יאריך.

— **עָרוּךְ שֻׁלְחָן**, סדר על השלחן את כלי האכל והמטעמים.

— **פְּלוֹנִי סָמוּךְ עַל שֻׁלְחַן־***, פלוני אוכל אצל־.

שֻׁלְחָנִי*, ז, חלפן, מחליף כספים; ⁰עוסק בהלואות ועניני כספים.

שֻׁלְחָנִיָּה⁰, נ, בית החלפן, בית השלחני, משרד השלחני.

שלט (**שָׁלַט**, **יִשְׁלֹט**), פ״ע, (בּ־), משול; היה ארון ל־; פעול על־; היה הכח ל־ לעשות איזה דבר. **שַׁלֵּט***, **הִשְׁלִיט**, המשיל; נתון אפשרות לעשות בדבר כרצונו. **הִשְׁתַּלֵּט***, שלוט.

שֶׁלֶט, ז, תיק להצים, אשפה (?); מגן (?); ⁰לוח על בית מסחר וכיו״ב שכתוב עליו שם בעל בית המסחר או תכן הסחורה.

שִׁלְטוֹן, **שָׁלְטָן**, ז, ממשלה, שררה; תקף ויכלת; שַׂר ומושל.

שָׁלְטָן*, שר ומושל; ⁰מלך התֻּרכים.

שָׁלְטָנוּת*, **שָׁרְטָנוּת***, נ, ממשלה, שלטון, שררה; פאר, קשוט.

שַׁלֶּטֶת, נ, ר׳ שליט.

שֶׁלִי, ז, שגגה, משגה (?); שקט, שתיקה, חשאי.

— **בַּשֶּׁלִי**, תה״פ, בחשאי (?).

שְׁלִיבָה*, נ, שלב, חלק בסֻלם; מלאכת הקושר והמחבר יחד בשלבים.

שִׁלְיָה*, נ, חִתּול הילד במעי אמו היוצא ממנה אחרי הלדה.

שָׁלֵיו, ר׳ שָׂלָו.

שָׁלִיחַ, ז, ציר, שלוח, מלאך, איש הולך במצות אחר להודיע או לעשות איזה דבר.

— **שְׁלִיחַ צִבּוּר***, ז, חזן העובר לפני התבה להתפלל בצבור.

— **שְׁלִיחַ צִיּוֹן***, ז, שליח היוצא מא״י לחו״ל לקבץ כספים לטובת א״י; שליח שהיה בא מבבל לא״י ללמד דברי תורה ולשוב ולהפיצם בבבל.

שְׁלִיחוּת* נ, מעשה השליח ופקודתו; **שְׁלוּחַ**, פעֻלת המשלח; נתינת כח והרשאה לאחר.

— **שְׁלִיחוּת יָד***, נ, פגיעה, נגיעה ב־.

שַׁלִּיט, ת, (נ׳ שַׁלֶּטֶת), מושל כרצונו; שר, ארון.

שליט״א, ר״ת, שיחיה לארך ימים טובים אמן.

שְׁלִיטָה*, נ, כח, יכלת; שררה, שלטון.

שְׁלִיל*, ז, עבר במעי אמו המֻנח מקפל אברים.

שְׁלִילָה⁰, נ, מקום השֻׁלל באריג; בטול מציאות, אמירת: לא (בנגוד: ל„חיוב״).

שָׁלִיף*, ז, שק או ילקוט לתת בו אכל לבהמה; שק פתוח באמצעו לארכו ששמים על גבי בהמה למשא משני צדיה.

שְׁלִיפָה*, נ, פעֻלת השולף והפושט.

שְׁלִיקָה*, נ, פעֻלת השולק דבר במים רותחים, פעֻלת הנותן מים רותחים על דבר לבשלו.

שָׁלִישׁ, ז, שלישית האיפה, סאה; האצבע השלישית ביד, האמה (?); איש מלחמה נאמן העוזר לארונו (ביחוד בצבא הרכב); מפקד צבא ממדרגה שלישית; מין כלי זמר משֻׁלש הצדדים; *איש שלישי ששני צדדים נותנים לו איזה דבר בשלישות; הדַּין המכריע בין שני הבוררים משני הצדדים.

— שָׁלִישִׁים, דברים נכוחים (?); שְׁלִישִׁים, חדרים בדיוטה השלישית.

שְׁלִישׁוּת*, נ, פעֻלת המשליש דבר ביד שליש על פי תנאים ידועים; מה שהֻשלש אצל שליש.

שְׁלִישִׁי, מספר סדורי הבא אחרי השני.

— שְׁלִישִׁי בִּשְׁלִישִׁי*, קרבת נכדים או נכדות של שני אחים או שתי אחיות או אח ואחות ביניהם.

שְׁלִישִׁית, נ, אחד משלשת חלקי דבר; חלק אחד אחוז משלשה; (מספר סדורי) הבאה אחרי השניה.

(שלך) הָשְׁלַךְ*, הוּטל, הֻזרק. הִשְׁלִיךְ, זרוק הלאה, הטיל; זרוק ארצה; זרוק ונטוש; גרש, הרחק, הרחה. הָשְׁלֵךְ, הֻשְׁלַךְ, הוּטל, הֻזרק.

— הִשְׁלִיךְ גּוֹרָל, הפיל גורל.

— הִשְׁלִיךְ נַפְשׁוֹ מִנֶּגֶד, סכן עצמו.

שָׁלָךְ, ז, מין עוף השולה דגים מן הים [1].

שַׁלֶּכֶת*, נ, עת השליך העץ את עלהו; כריתת עץ.

שלל (שָׁלַל, יָשֹׁל), פ״י, שלוף, שמוט מתוך־; חטוף, לקוח בחזקה, בצוע; לקוח רכוש האויב במלחמה; *חבר דברים יחד; הַכלב, תפור קרע בתפירות גסות; °הסר איזה נשוא מן הנושא והכחד מציאות דבר. הִשְׁתּוֹלֵל, אבוד עצות, היה נבוך; היה לשלל (?).

שָׁלָל, ז, בז, מלקוח, מה שלוקחים בחזקה מיד האויב במלחמה; רֶוַח, שכר.

שֶׁלֶל*, ז, אשכול של ביצים; מקום תפירה גסה וקלושה.

שלם (שָׁלַם, יִשְׁלַם), פ״ע, גמול לאיש על מעשהו; בוא לידי גמר, הִגמר; היה שָׁלֵם, הִמלא דַיּוֹ; היה בשלום עם־; היה נמלט מפגע ומרעה. הָשְׁלֵם, הגמר, בוא עד תֻּמו. שַׁלֵּם, מלא החסר; גמור; מלא החסר; פרוע חוב, השב המגיע; השב גמול; תת שכר; מלא נדר. שֻׁלּוֹם, הושב גמול, הִפרע; הושב (חוב או נדר). הַשְׁלִים, גמור, כלה, התם דבר; כלה, הכחד; בוא בברית שלום עם־, התחבר והתקשר עם־; גרום לבוא בברית שלום, עשה שלום; *מלא את החסר; מות, גמור החיים; גמור התענית עד סוף היום. הָשְׁלַם, הובא בברית שלום; °השתכלל בלמודים ובידיעות. הִשְׁתַּלֵּם*, הִפרע, שֻׁלּוֹם, הושב חוב; °השתכלל, היה מְשֻׁכלל וגמור ולא חסר כל, בוא לידי שכלול ושלמות; גמור חק למודים.

— לֹא הִשְׁלִים שְׁנָתוֹ*, לא עברה עליו שנה מהעת ההיא עד שמת.

שֶׁלֶם, ז, (בא כמעט תמיד ברבים: שְׁלָמִים), קרבן מזכיר ברית שלום עם ה׳ (?); קרבן שְׁלוֹם תודה לה׳ (?).

שָׁלֵם, ת, תמים, בלי מגרעת, שלא חסר בו דבר; דבר נגמר; נאמן רוח, מסור בכל לב; בריא, חזק; שם העיר ירושלים לפנים.

— שָׁנָה שְׁלֵמָה°, שנה שחדשי חשון וכסלו שבה הם שניהם מלאים.

— גִּזְרַת הַשְּׁלֵמִים°, (בדקדוק), השרשים

[1] שלך морская ворона, Sturz-pelikan, léstris

שכל אותיותיהם שלמות, לאמר: לא חסרות ולא נחות ולא כפולות.

שְׁלָם, ר׳ שלום.

שִׁלֵּם, ז, גמול, שכר, תשלום.

שַׂלְמָה, נ, שמלה, בגד רחב, מעטפה להתלבש; °בגד אשה.

שַׁלְמוֹן, ז, מתנה; שכר; שׁחד.

שְׁלֵמוּת°, נ, תכונת דבר שהוא שלם ולא חסר בו דבר; השכלה גמורה ושלמה.

— **בִּשְׁלֵמוּת°**, תה״פ, כלו, בלי חסרון ומגרעת.

שְׁלָמִים, ר׳ שֶׁלֶם.

שַׁלַעְטוּט*, ז, סבך עצי ערבה (?); משקע טיט.

שלף (**שָׁלַף, יִשְׁלֹף**), פעו״י, יצוא מתוך־; הוציא מתוך־; חלוץ, פשוט (נעל). **הִשָּׁלֵף***, הוצא מתוך־. **הַשְׁלִיף***, תלוש צמחים.

שְׁלָף*, **שֶׁלֶף***, ז, שדה בור שלא נחרש בקיץ; מה שנשאר בסוף.

שַׁלְפּוּחִית*, נ, זפק עוף; שלחופית, קרום שהעֻבר מֻנח בו.

שַׁלְצִיּוֹן*, ז, שליח ציון, ר׳ שליח.

שלק* (**שָׁלַק*, יִשְׁלֹק***), פעו״י, בשל במים רותחים, שפוך מים רותחים על דבר להכשירו לאכילה; הַשׂרף, היה שרוף מן החֹם; נַתֵּחַ גוף מת לבדקו. **הִשָּׁלֵק***, התבשל. **שַׁלֵּק***, שלוק; עשה הלק, שפשף והישיר.

שֶׁלֶק*, ז, (ר׳ **שְׁלָקִים*, שְׁלָקוֹת***), ירקות או פֵרות ששפכו עליהם מים רותחים: לפתן, פרפרות האכל הנתנות בגמר הסעודה; שליקה.

שָׁלֹשׁ, נ, **שְׁלֹשָׁה**, ז, ש״מ (סמיכות זכר: **שְׁלֹשֶׁת־**, כינ: **שְׁלֹשׁ**), שנים ואחד.

(**שלש**) **שַׁלֵּשׁ**, פ״י, חלק לשלשה חלקים; עשה דבר פעם שלישית; עשה דבר ביום השלישי; *שלשל, הוריד למטה. **הַשְׁלִישׁ***, חלק לשלשה חלקים; נתון למשמרת ביד איש שלישי. **הִשְׁתַּלֵּשׁ***, עשה דבר בפעם השלישית.

שִׁלֵּשׁ, ז, (ר׳ **שִׁלֵּשִׁים**), בן נכד, בן דור שלישי.

שִׁלְשִׁי* ז, (ר׳ **שִׁלְשִׁית***), בן שלש שנים.

שְׁלַשְׁבֶּר°, ז, מספר בעל שלשת אברים (בחשבון).

שִׁלְשׁוּל*, ז, התפתחות; תולעת הגשם הנמצאת באשפה; הורדה בחבל או בשלשלת, פעֻלת המוריד למטה; תליה בנטיה למטה; הלוך מעים, חלי מעים שבו הצאה יוצאת מהגוף לעתים תכופות ובמצב קלוש.

שִׁלְשׁוֹם, שִׁלְשֹׁם, תה״פ, יום לפני אתמול.

— **תְּמוֹל שִׁלְשׁוֹם**, מקֹדם, בזמן שלפני עת הדבור.

שְׁלֹשׁוֹת°, נ״ר, מספרים של שלשה שלשה.

שְׁלֹשִׁים, ש״מ. שלש עשרות; *שלשים ימי האבלות למת.

שַׁלְשֵׁל*, פעו״י, תלה בנטיה למטה (פרי על העץ); הוריד בחבל או בשלשלת למטה לאט לאט; משוך דברים אחריו; רַפֵּה את המעים באפן שהרעי נשפך. **הִשְׁתַּלְשֵׁל***, הֵאחז והסבך; תלה בנטיה למטה; °יצוא דבר מתוך דבר בסדר.

שַׁלְשֶׁלֶת, נ, (ר׳ **שַׁלְשָׁלוֹת*, שַׁלְשְׁלָאוֹת***), שרשרת, רתוקי הבל עשוי טבעות ברזל מחֻברות יחד.

— **שַׁלְשֶׁלֶת יָחֲסִין*, שַׁלְשֶׁלֶת הַיַּחַס°**, רשימת ההתיחסות לבני הרבה דורות קודמים.

— **שַׁלְשֶׁלֶת הַקַּבָּלָה°**, סדר הדורות למקבלי התורה שבעל פה.

שִׁלְשֹׁם, ר׳ שלשום.

שַׁלֶּשֶׁת*, שלשלת.

שָׁם, תה״פ, לרמז על מקום אחר; לא פה. הלאה מ־; (לפעמים) לרמז על הזמן שכבר

עבר, בעת ההיא; ⁰(בספרי המחקר המתרגמים מערבית תבוא מלה זו לפעמים מיֻתרת וללא צרך).

שֵׁם, ז, (ר' שֵׁמוֹת), מלה הבאה לצַין דבר ולהבדילו מהדברים האחרים; כנוי ועצם על פי מהותו; פרסום; שבח ותהלה; זֵכֶר, שארית; *כִנוי לאלהים; כנוי כבוד; אפן, דרך, ענין.

— **שֵׁם גּוּף⁰**, (בדקדוק), מלה מצינת איזה איש או דבר שהוא בבחינת היותו המדבר, או מי שמדברים אליו, או מי (או מה) שמדברים על אדותיו.

— **שֵׁם הַמְפֹרָשׁ***, שם אלהים באותיות: „יהוה".

— **שֵׁם הָחֹמֶר⁰**, (בדקדוק), מלה המצינת את החמר שממנו נעשה העצם.

— **שֵׁם מָפְשָׁט⁰, שֵׁם מִקְרֶה⁰**, (בדקדוק), מלה מצינת את התכונה הטִבעת בתאר העצם (כָּבֵד־, תכונת הכֹּבֶד).

— **שֵׁם דָּבָר⁰, שֵׁם עֶצֶם⁰**, (בדקדוק), המלה המצינת את העצם.

— **שֵׁם עֶצֶם כְּלָלִי⁰**, (בדקדוק), שם הנתן לעצם על פי מהותו, צורתו ושמושו, ואפשר להשתמש בו לכל העצמים שהם מסוג אחד.

— **שֵׁם עֶצֶם פְּרָטִי⁰**, (בדקדוק), שם נוסף לעצם (על השם הכללי) ליחדו ולהבדילו מכל יתר העצמים שהם מסוגו ודומים לו (עפ"י רב לאנשים ולמקומות).

— **שֵׁם פֹּעַל⁰**, (בדקדוק), תמונת המקור המורה על הפעֻלה.

— **שֵׁם קִבּוּץ⁰** (בדקדוק), שם המצַין קבוץ גופים מסוג אחד.

— **שֵׁם תֹּאַר⁰**, (ויותר נכון: תֹּאַר הָעֶצֶם⁰), (בדקדוק), מלה המצינת את איכות העצם.

— **בְּשֵׁם***, תה"פ, ברשות־, בכח־, בפקודת־.

— **הַשֵּׁם***, ז, אל, אלהים.

— **כְּשֵׁם שֶׁ־***, כמו שֶׁ־.

— **לְשֵׁם***, לתכלית־, לכַונת־.

— **לְשֵׁם***, תה"פ, בשביל.

— **אַנְשֵׁי שֵׁם***, אנשים חשובים ומפֻרסמים.

— **בַּעַל שֵׁם***, ז, בעל נס, עושה נסים ונפלאות על ידי לחשים וקמיעות.

— **בָּרוּךְ הַשֵּׁם***, מבטא בהוראת: תודה לאל.

— **חִלּוּל הַשֵּׁם***, ז, דבר שעל ידו מתחלל שם ה'.

— **קִדּוּשׁ הַשֵּׁם***, ז, דבר שעל ידו מתקדש שם ה'.

— **לְשֵׁם שָׁמַיִם***, לכבוד ה'.

— **עַל שֵׁם***, תה"פ, בגלל.

— **לֹא מִן הַשֵּׁם הוּא זֶה*, אֵינוֹ מִן הַשֵּׁם***, לא מטעם זה, כי אם־.

— **נָטוֹל אֶת הַשֵּׁם***, קרוא לעצמו בשם כבוד; התכבד.

— **בְּנֵי שֵׁם⁰**, כנוי לעמים הנחשבים לבני שם בן נח (העִברים, הערבים, האשורים ועוד).

ש"מ, ר"ת, שמע מניה (מזה מובן); שם מספר.

שֶׁמָּא*, (ארמית), תה"פ, אולי, אפשר; ז, ספק, אפשרות (הפך: בָּרִי).

שַׁמַּאי*, ז, מעריך מחיר דבר, קובע מחיר דבר.

שְׂמֹאל, שְׂמאוֹל, נ, צד הגוף ששם מֻנח הלב (הפך: ימין); צד היד השמאלית; היד השמאלית; צד צפון.

(שמאל) **הִשְׂמְאִיל, הִשְׂמִיל**, פ"ע, פנה אל צד שמאל; ידוע לעשות מלאכה ביד השמאלית, השתמש ביד השמאלית לעבודה; *עשה לא בצדק; התנגד, היה מתנגד ל־.

שְׂמָאלִי, ת, יושב לשמאל, יושב לצד היד השמאלית; יושב לצפון, צפוני.

(שמד) **הִשְׁמִיד**, פ"ע, הכרית, כִּלה, אבוד עד בלי השאיר שריד ופליט. **שַׁמֵּד***, העבר

על דתו על כרחו, הכריח וגרום להמיר את הדת (ביחוד דת היהודים). הַשְׁמִיד, הַכרת, כַּלֵּה ואַבד עד בלי השאיר שריד; הרוס, ההרג; *שַׁמד. הִשְׁתַּמֵּד*, הִשָּׁמֵד; עבור על דתו, המיר את דתו, יצוא מקהל בני דתו (יהודי).

שְׁמָד*, ז, קבלת דת אחרת (מהדת היהודית); רדיפות בעד ההחזקה בדת.

שַׁמָּה, נ, פלצות, חרדה עצומה; שממה, חרבן.

— הָיֹה לְשַׁמָּה, היה לדבר שמתפלצים כשמזכירים אותו.

שָׁמָּה, תה״פ, ר׳ שָׁם; לְשָׁם.

שָׁמוּט*, ת, ארֹך ודק; ארֹך ונטוי (צואר); שנקע ממקומו (פרק גוף).

שְׁמוּט*, ז, עזיבה, השלכה, נטישה; שליפה (חרב וכיו״ב); ⁰יציאת פרק גוף ממקומו, הקעה, נקיעה.

שְׁמוֹנָה, ר׳ שמנה.

שְׁמוֹנִים, ר׳ שמנים.

שָׁמוּעַ*, ז, מסורה, חֻקים הנמסרים מדור לדור מפה לפה; מַשׁמע, תוכן והוראת מלה או דבר.

שִׁמּוּעַ*, ז, נתינת הודעה, מודעה, פרסום.

שְׁמוּעָה, נ, מַשׁמע אזנים, קול דברים; בשורה, ידיעה; גלוי נבואה, חזון; מסורה, קבלת דברים איש מפי איש; רעש, המולה.

— שְׁמוּעוֹת⁰ (בזרגון), שיחות ע״ד הרשות.

שִׁמּוּר*, ז, שמירה, פעֻלת השומר; השגחה; סנון להסרת השמרים מן היין.

— שִׁמּוּרִים, ז״ר, עֵרוּת, יקיצה בלילה.

שְׁמוּרָה, נ, שער בעפעפי העין (?); העפעף העליון (?).

שִׁמּוּשׁ*, ז שֵׁרוּת, פעֻלת המשרת ועבודתו; השתמשות, פעֻלת המשתמש בדבר לצרכו.

— שִׁמּוּשׁ הַלָּשׁוֹן⁰, (בדקדוק) חלק הדקדוק העוסק בדרכי הלשון בהרכבת המלים במאמרים וכיו״ב.

— אוֹתִיּוֹת הַשִּׁמּוּשׁ⁰, (בדקדוק), האותיות הנוספות אל אותיות השרש לאיזו הוראה.

שִׁמּוּשִׁי⁰, ת, מעשי, של נסיון במעשה.

— חָכְמוֹת שִׁמּוּשִׁיּוֹת⁰, החכמות הנחוצות והמועילות ללמוד חכמה אחרת (חכמת החשבון וכדומה).

— אוֹתִיּוֹת שִׁמּוּשִׁיּוֹת⁰, ר׳ אותיות השמוש.

שמו״ת, ר״ת, שנים מקרא ואחד תרגום.

שַׁמּוּתִי*, ת, מֻחרם, שהטילו עליו חרם; הנוטה אחרי דעת בית שמאי בהלכה.

שמח (שָׂמַח, שָׂמֵחַ, יִשְׂמַח), פ״ע, שיש, גיל, עלוז. שַׂמֵּחַ, הרנן לב אחר, גרום כי אחר ישמח. הַשְׂמֵחַ, שַׂמֵּחַ.

שִׂמְחָה, נ, (ר׳ שְׂמָחוֹת), גיל, משוש לב, עליזות לב.

— שִׂמְחַת בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה*, ר׳ שואבה.

— שִׂמְחַת תּוֹרָה*, יום טוב שחוגגים (בחו״ל) אחרי שמיני עצרת ומשלימים בו את התורה (ובא״י הוא יום שמיני עצרת בעצמו).

— שְׂמָחוֹת*, שם (שנתן בדרך „סגי נהור") למסכת תלמודית העוסקת בעניני האבלות.

שמט (שָׁמַט, יִשְׁמֹט), פעו״י, סחוב והשלך הלאה; השלך מטה; הדח דבר הלאה; נטוש, עזוב (חוב); החליק (בהליכה); יצוא ממקומו; (־עַצְמוֹ), חלץ עצמו. הִשָּׁמֵט, הסחב; הִדָּחַ; *יצוא ממקומו; חסור מלים בכתיבה. שַׁמֵּט, גרום לעזוב, לטשׁ (שדה מעברו, חוב מנבוהו); *עקור חלק מצמחים לבל יהיו עבֻתים מאד. הַשְׁמִיט, הרחק, הסר הלאה; *החסר דבר או מלים בדבור או בכתיבה. הִשְׁתַּמֵּט*, התחמק, מצוא דרכים לְהֵחָלֵץ מחובה.

שְׁמִטָּה, נ, עזיבת שדה זרע מעבדו; השנה שבה עוזבים את השדות מחריש ומקציר,

(ר׳ שביעית); עזיבת חוב מגבותו; 0פשיטת הרגל לנושים, לא שַׁלֵּם חובות לַמַּלְוִים.

שַׁמַּי*, ר׳ שמאי.

שֵׁמִי0, ת, אשר לבני שֵׁם, המתיחס לבני שֵׁם.

שְׁמִיטָה, ר׳ שמטה.

שְׁמִיכָה, נ, מרבד, רפידת צמר עבה להתכסות בה בעת השכיבה.

שָׁמַיִם, זוגי זכר, גֹּבַהּ הרום הנראה באויר העולם מעל לראשינו ככפת תכלת או אפורה, גבול ראות עין האדם במרומים; *אלהים, אל; רום, גֹּבַהּ.

— חֲצִי הַשָּׁמַיִם, לֵב הַשָּׁמַיִם, הנקודה הקיצונית מעל לגבה הראש.

— שְׁמֵי הַשָּׁמַיִם, השמים העליונים, השמים אשר מעל לשמים שאנו רואים (עפ״י אמונת הקדמונים).

שָׁמַיְמִי0, ת, של השמים, השיך לשמים.

שְׁמִינִי, מספר סדורי מן שמונה, שאחרי השביעי; ז, היום השמיני לחג הסכות, הוא יום שמיני עצרת.

שְׁמִינִית, נ, מין כלי זמר בעל שמונה מיתרים; מספר סדורי לנקבה מן שמונה; חלק אחד אחוז משמונה; 0שמונה מדרגות הקול.

שְׁמִיעָה*, נ, מצב השומע; שֵׁמַע, קול דברים; שמועה.

שָׁמִיר, ז, קוץ, דרדר; יהלום, מין אבן טובה קשה.

שְׁמִירָה*, נ, פעלת השומר על דבר; סֻכַּת שומרים; ענבים מאחרים לבשל; 0קמיע.

שִׂמְלָה, נ, שַׂלְמָה, מעטה רחבה לגברים ולנשים (כעין מעטפת ה„עֲבָיָה" הערבית); 0בגד אשה.

שמם (שָׁמֵם, יָשֹׁם, גם יֵשֹׁם), פ״ע, עמוד דומם מהתפלצות, היה נדהם, היה קפוא מפחד; הִשְׁאָה, הֶחֱרַב. הִשּׁוֹם, הָרוּס מפחד, היה נדהם מתמהון; היה חרב ושמם, הֶחֱרַב, היה לחרבה. שׁוֹמֵם, הַפחד, הַפל פחד, הַבעת. שׁוֹמֹם, היה נדהם ונבעת. הָשֵׁם, הַבעת, הַפחד, הפל אימה ופחד, הפל בעתה; הַחרב, שים לחרבה. הֻשַּׁם, הוּשַּׁם*, היה לחרבה, הֶחרב. הִשְׁתּוֹמֵם (גם: הִשּׁוֹמֵם), הִבהל, היה נדהם מפחד; התפלא; *היה שמם וחרב.

שָׁמֵם, ת, חרב, נעזב, חסר יושבים.

שַׁמָּם* ת, משגע; מֻכֵּה בתמהון.

שְׁמָמָה, שִׁמְמָה, נ, תמהון, בעתה, פחד; שאיה, חרבה.

שִׁמָּמוֹן, ז, תמהון, בעתה, פחד; סבילת כאב ברומיה.

שְׂמָמִית, שְׂמָמִית, נ, מין לטאה קטנה מתפשת על הקירות; עכביש (?).

שמן (שָׁמֵן, יִשְׁמַן), פ״ע, היה דשן, היה עבה מחֵלב ודשן, רָוֶה חֵלב ודשן (הפך: רזה, כחוש). שַׁמֵּן*, ערוך מחיר דבר בחשבון הממֻצע; שים שמן על דבר. הִשְׁמִין, היה לדשן, היה עבה מחלב ודשן, רָוֶה חלב ודשן; רַוֵּה חֵלב ודשן; עשה עבה ושמן. הִשְׁתַּמֵּן*, היה שמן, היה דשן.

שָׁמֵן, ת, דשן ורענן, בריא ורוה חלב ודשן.

שָׁמָן, ז, (ר׳ שְׁמַנִּים, ס״ר שְׁמַנֵּי־), ארמה דשנה ופוריה.

שֶׁמֶן, ז, (ר׳ שְׁמָנִים, ס״ר שַׁמְנֵי־), חלב ודשן, משמן, החלק הדשן והשָּׁמֵן; עסיס זית; הנוזל היוצא מזיתים, מגרעינים וזרעונים שונים בהִכָּבשם.

— עֵץ שֶׁמֶן, עץ זית הגדל פרא; עץ שממנו הוציאו לפנים שמן טרפנתין 1).

שְׁמֹנֶה, נ, שְׁמֹנָה, ז, (ס׳ שְׁמֹנַת־) ש״מ, שבעה ואחד.

— שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה*, תפלה בעלת י״ח ברכות

¹ עי׳ שמן Pistacia terebinta,

שבתפלת שחרית, מנחה וערבית המתחילה בברכת האבות.

שַׁמְנוּנִית*, נ, חמר שמן; טבע דבר שהוא שמן.

שְׁמֹנִים, ש״מ, שמונה עשרות.

שַׁמֶּנֶת°, נ, שמנונית עבה הצפה על פני החלב.

שמע (שָׁמַע, שָׁמֵעַ, יִשְׁמַע), פ״י, קבל קול באזנים; הבין, לקוח דבר בלבו; הקשב לעשות דבר, צית לאחר, קבל על עצמו לעשות כחפץ אחר. הִשָּׁמֵעַ, בוא לאזנים; לָקח אל לב דבר לעשותו; היה מקשיב לקול אחר; *המסר (אשה); היה מובן. שַׁמֵּעַ, הזעק, הַקהל, אסוף בקול קורא. הַשְׁמִיעַ, נתון קול, דבר באפן כי אחר ישמע; הריע בכלי זמר; הודיע בקול, בַּשר; הַקהל, הזעק; *הכריז. הִשְׁתַּמֵּעַ*, היה נשמע; היה מובן.

— שָׁמוֹעַ בְּקוֹל־, שָׁמוֹעַ לְקוֹל־. עשה מה שהשני מצוה.

שֵׁמַע, ז, שמועה, קשב; קול שמועה; בשורה; שֵׁם על פני חוץ; מובן, משמעות; °חוש השמיעה.

שֶׁמַע, ז, (בהפסק: שָׁמַע), קול נגינות, צלצול.

שֹׁמַע, ז, שֵׁם, פרסום שם לתהלה.

שְׁמַע*, ז, פרשות „שמע ישראל" (שמע, ואהבת, והיה אם שמוע, ויאמר) שבהן הובעו אמונת היחוד ועקרי אמונה אחרים.

— קְרִיאַת שְׁמַע*, הפִּלה לקרא את פרשת „שמע ישראל" בתפלה או על המטה.

שְׁמַעְתָּא*, נ, (ארמית), הלכה שאומר איש בשם רבו ששמע מפיו; שמועה; מסורה.

שֶׁמֶץ, ז, לחש, קול דממה דקה, שמע לא ברור; חלק קטן מאד, מעט, מוער (?); *שמצה, שמועה רעה, לעז; °חלק קטן מאד מדבר.

(שמץ°) שַׁמֵּץ°, פ״י, בַּזֵּה, נַבֵּל; טַנֵּף, גאל.

שִׁמְצָה, נ, שמע חרפה, שם קלון; קלון, חרפה.

שמר (שָׁמַר, יִשְׁמֹר), פ״י, נצור, נטור, עמוד על משמרתו, שים עין ולב לדבר; הגן על־; השגח על דבר להשאירו קים; זכור ונצור דבר בלבו לקים דבר; כַּבד; הִזהר מדבר; זכור שנאה וכעס. הִשָּׁמֵר, היה נצור; הִזהר, היה זהיר, שים לב לשמר על עצמו מפני־. שַׁמֵּר, כבד, הוקר; *פַּגן במשמרת; שמור; חכה. הִשְׁתַּמֵּר, הזהר מעשות דבר; שים על לב לבלי עשות דבר; התקים זמן רב (מיכה ו׳, ט״ז); *היה שמור; שים לב לעשות דבר.

שֶׁמֶר, ז, (יבוא תמיד ברבים: שְׁמָרִים), משקע מיני משקה (ביחוד יין); °מין חמר להחמיץ את העסה.

שֶׁמֶר*, ז, מין צמח מדברי [1]; שָׁמִיר.

שֹׁמְרוֹנִי, אחד מיושבי שמרון (בן אחד העמים שהושיב מלך אשור בערי שמרון אחרי הגלותו את ישראל מארצו).

שְׁמַרְחֹם°, ז, כלי עשוי באפן כי ישמר את חם הדבר הנתון בתוכו.

שְׁמָרִים, ר׳ שֶׁמֶר.

שְׁמַרְקָע*, ז, מין פטריה בטבעה האדמה [2].

(שמש*) שַׁמֵּשׁ*, כַּהן; שרת; השגח על אחר, עבוד עבודה לאחר. הִשְׁתַּמֵּשׁ*, הֵהנה מאיזה דבר על ידי שמושו ועבודתו; לקוח דבר לעבד בו; לקוח איש לשֵׁרות.

— שַׁמֵּשׁ הַמִּטָּה*, בעול, בוא אל אשה.

— שַׁמֵּשׁ תַּלְמִיד חָכָם*, למוד אצל מלמד.

שַׁמָּשׁ*, ז, משרת, עובר אצל־; מגיש האכל בשעת הסעֻדה; כנוי לאבר המוליד.

[1] שמר укропъ, Fenchel, fenouil, fennel

[2] שמרקע трюфель, Truffel, truffle

שֶׁמֶשׁ, זו״נ, (ר׳ שְׁמָשׁוֹת°), חמה, חרס, המאור הגדול לממשלת היום.

— **לְעֵינֵי הַשֶּׁמֶשׁ, נֶגֶד הַשֶּׁמֶשׁ**, בפני כל, בפרסום.

— **בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת***, בין הערבים, ראשית הערב תיכף אחרי שקיעת החמה.

שִׁמְשָׁא*, נ, (ארמית), שמש, חמה, חרס, המאור הגדול לממשלת היום; קרחת, מחלת החם.

— **שִׁמְשָׁא עַתִּיקְתָּא***, נ, מחלת הקרחת שהשתרשה בחולה מכבר ואינה חורלת.

שִׁמְשָׁה, נ, (ר׳ שְׁמָשׁוֹת), אחת מאבני הגזית שבונים כעין מסגרת בחלון (ילין); אחד לוחות הזכוכית שבחללי החלון.

שִׁמְשִׁיָּה°, נ, סככת גג עשוי בד בצורת אהל ששמים אותה מעל לראש להגן מפני קרני השמש (ר׳ מטריה).

שִׁמְשׁוּק*, ז, מין צמח בעל ריח טוב 1).

שֻׁמְשׁוֹם*, ז, (ר׳ שֻׁמְשְׁמִין*), מין צמח שדה שגרעיניו קטנים ומהם עושים שמן 2).

שמשום

שֻׁמְשְׁמָנִיּוֹת°, נ״ר, רקיקים קטנים מרֻבעים העשוים משמשמין מטֻגנים בדבש.

---

1) שמשוק Majoran, маіоранъ, mayolaïne, majorom

2) שמשם Sesamkraut, сезамъ, sesam

(שמת*) שַׁמֵּת*, פ״י, שים חרם ונדוי על־, הבדל את־ מתוך העדה.

שַׁמְתָּא*, נ, (ארמית), חרם, נדוי, הבדלה מתוך העדה.

שֵׁן, נ, (ר׳ שִׁנַּיִם), אחת ממאכלות העצם הלבנות ההדות בפי החי הטוחנות את האכל; עצם שני הפיל, קרני הפיל משני עברי פיו; חד, הקצה החד של דבר; *בליטה בקצה איזה דבר; הנזק הנעשה בשרה איש על ידי אכילת בהמת אחר; °חלק כלי העשוי כעין שנים (מסרק, מזלג וכיו״ב).

— **שֵׁן סֶלַע**, סלע בולט, סלע גבוה מחֻדד בקצהו.

— **שֵׁן שֶׁל חָלָב°** נ, השנים אשר לילד בקטנותו והמתחלפות באחרות.

— **שֵׁן תּוֹתֶבֶת*** נ, שן מלאכותית שנותנים במקום השן החסרה.

— **שֵׁן הַמַּפְתֵּחַ***, פין, לשון המפתח.

— **נִקְיוֹן שִׁנַּיִם**, מבטא בהוראת: רעב.

שנא (שָׂנֵא, יִשְׂנָא), פ״י, מאוס, געול; כעוס על־, איוב, שׂטוּם. **הִשָּׂנֵא**, המאס בעיני זולתו. **שַׂנֵּא**, שׂנוא. **הִשְׂתַּנֵּא***, **הַשְׂנֵא**.

(שנא) שְׁנוֹא, היה למזהיר ומבריק, הואר (קהלת ח, א).

שֵׁנָא, ר׳ שֵׁנָה.

שִׂנְאָה, נ, איבה, משטמה, החֵפץ ברעת־.

שִׁנְאָן, נ, משנה דבר, כפל דבר פעמים רבות (?); שאנן (?).

— **שִׁנְאַנִּים°**, ז״ר, מלאכי האלהים.

שנה (שָׁנָה, יִשְׁנֶה), פעו״י, עשה שֵׁנִית, עשה עוד פעם, עשה פעמים; חזור על דבר; הפוך מראהו או טבעו, היה לאחר; *למוד, קנה דעת וכשרון; למוד משנה. **הִשָּׁנֵה**, בוא שנית; העשה פעמים; *הִלמד, הֵאמר (הלכה, חק וכיו״ב). **שַׁנֵּה**, המר, החלף;

הַבדל, הפרד; הזור על דבר. הַשְׁנֵה*, לַמֵד משנה לאחר. הִשְׁתַּנֵּה, התחפש, התנכר, התראה כאחר.

— שַׁנֵּה טַעְמוֹ, התראה כמשגע וחסר דעת.

שָׁנָה, נ, (ר׳ שָׁנִים, גם שָׁנוֹת, ס׳ שְׁנֵי, שְׁנוֹת, משך של שנים עשר חדש; תקופת עת ידועה.

— שְׁנַת הַחַמָּה⁰, זמן תקופת הארץ סביב גלגל השמש (365 יום).

— שְׁנַת הַלְּבָנָה⁰, זמן תקופת הירח שתים עשרה פעם סביב כדור הארץ (355 יום).

— בִּרְכַּת הַשָּׁנִים*, הברכה התשיעית בשמונה עשרה העוסקת בבקשה לברך את השנה ותבואתה.

שֵׁנָה, שֵׁנָא, נ, תנומה, מנוחת הַיָּשֵׁן, מצב הַיָּשֵׁן.

שֶׁנְהַב, ז, שן הפיל.

שִׁנּוּי*, ז, חליפה, תמורה, השתנות; המרה.

שָׁנוּן, ת, שיש לו חד בראשו; חַד, דק מאד, שֶׁבַּכֹּל להתך בו; *חריף, בעל שכל חריף.

שִׁנּוּן*, ז, הזרה, פעלת ההוזר ושונה ולומד דבר פעמים רבות.

שְׁנוּנִית*, נ, שן סלע; ירק בשם חריף 1).

שִׁנּוּס*, ז, פעלת החוגר חגורה על מתניו.

שָׁנִי, ז, (גם: שְׁנִי תולַעַת, או: תּוֹלַעַת שָׁנִי), מין צבע אדם מוצא מביצי תולעת 2); אריג אדם.

שֵׁנִי, מספר סדורי, שאחרי הראשון; מספר סדורי לענין נוסף עוד פעם.

— שֵׁנִי בְּשֵׁנִי*, קרבת בנים או בנות של שני אחים או של שתי אחיות ביניהם.

— שֵׁנִי וַחֲמִישִׁי*, יום שני וחמשי בשבוע (בנוגע לקריאות בתורה בתפלה או בנוגע לתעניות).

— שְׁנִיִּים, חדרים שבריוטה השניה, עליות.

1) שנונית, александровскій листъ, Sennes, séne, senna

2) שני, багрецъ, Scharlach, ecarlate

שָׂנִיא, ת, שנוא, נמאס.

שְׁנִיָּה⁰ נ, אחד מששים ברק, אחד משלשת אלפים ושש מאות בשעה.

שְׁנִיּוּת⁰, נ, מציאות שני מצבים שונים או שתי השקפות שונות בדבר או באיש אחד.

— אֱמוּנַת הַשְּׁנִיּוּת⁰, האמונה בשתי רשויות, בשני כחות מתנגדים פועלים בעולם.

שְׁנָיוֹת⁰, נ״ר, מספרים של שנים שנים.

שְׁנִיִּי⁰, ת, של המדרגה השניה.

שְׁנַיִם, ז, (ס׳ שְׁנֵי־), שְׁתַּיִם, נ, (ס׳ שְׁתֵּי־), מספר יסודי, כפל האחד, אחד ואחר.

— שְׁנֵים עָשָׂר, ז, שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה, נ, עשרה ושנים, עשר ושתים.

שְׁנִינָה, נ, לגלוג, לעג שנון, דבור מכאיב.

שְׂנִיר, ז, שם הר הרמון; ⁰קרחון, שכבת קרח על הר.

שֵׁנִית, תה״פ, בפעם השניה; ⁰ומלבד זה.

שָׁנִית⁰, נ, מין מחלה, אסכרה 1).

שנן (שָׁן, שָׁנַן, יָשַׁן), פ״י, לטוש, הדד, עשה חד. שִׁנֵּן, למד היטב, הַשמע פעמים רבות; *בטא באפן ברור. הִשְׁתּוֹנֵן, היה נגוע מדברים שנונים (תהלים, ע״ג, כ״א).

שָׁנָן*, ז, שן סלע.

שְׁנָנָא*, ת, (ארמית), חריף, שנון, בעל שכל חריף; בעל שנים חדות וגדולות.

שְׁנָנָה*, נ, שן הרמח.

(שׁנס) שִׁנֵּס, פ״ע, אזור, קשור והדק (הגורה).

שֶׁנֶף⁰, ז, מין בריד בשם 2).

(שׁנץ*) שִׁנֵּץ*, פ״י, לחוץ יחדו, קשור והדק יחד.

שֶׁנֶץ*, ז, (ר׳ שְׁנָצִים*, שְׁנָצוֹת*), סרט; תקוה רחבה מעט שבה מהדקים בגד; חוט נתון בקצה כיס או ילקוט וכדומה לקשרהו בו.

(שׁנק*) שִׁנֵּק, פ״י, חַנק. הִשְׁתַּנֵּק*, הֵחנק.

1) שנית, скарлатина, Scharlach, scarlatine, scarlet

2) שנף, ваниль, Vanille

שְׁנְרָא*, ז, (ארמית), חתול; °חתול פרא, חתול הבר.

שְׁנָת, נ, שֵׁנָה, מצב הַיָּשֵׁן; *שרטת, שריטה; פגימה, חריקה; כעין שן בולטת לסמן.

שְׁנָתִי°, ת, של שנה.

ש"ס, ר"ת, שתא סדרי (ששה סדרים של משנה וגמרא).

שסה (שָׁסָה, יִשְׁסֶה), פ"י, לקוח בחזקה, בזוז. שַׁסֵּה*, שַׁלֵּח (כלב או חיה) ב־; הסת ב־.

שִׁסּוּי*, ז, הסתה (כלב או חיה רעה) ב־.

שָׁסוּעַ, ת, בעל חי אשר פרסותיו סדוקות.

שִׁסּוּעַ*, ז, פעֻלת השוסע והבוקע.

שִׁסּוּף*, ז, פעֻלת המשסף ופולח לגזרים.

שסס (שָׁסַס, יָשֹׁס), פ"י, שסה, בזז, לקוח בחזקה. הִשּׁוֹס, היה בזוז, הִבּוֹז.

שסע (שָׁסַע, יִשְׁסַע), פ"י, בקוע, חצה, חלק דבר לארכו. שַׁסֵּעַ, בַּקֵּעַ, חלק דבר לארכו; קרוע לקריעים וטרוף; הַפרד בין־.

שֶׁסַע, ז, סדק, פרץ, בקיע.

(שסף) שַׁסֵּף, פ"י, בקוע, שסוע, פלח לגזרים.

שֶׁסֶק*, ז, מין עץ ופריו 1).

ש"ע, ר"ת, שלחן ערוך (ספר הלכות ידוע); שמיני עצרת; שמנה עשרה; שפת עבר (עברית).

שַׁעְבֵּד*, פ"י, הַעבד, הכנע תחת ממשלתו, כבוש; שים חובת משכון ואפותיקי על דבר. שֻׁעְבּוֹד*, הִכָּבֵשׁ, היה לעבד. הִשְׁתַּעְבֵּד*, הִכָּנֵעַ תחת ממשלת־, היה נכנע, הכבש; היה בתור משכון ואפתיקי.

שִׁעְבּוּד*, ז, הכנעה תחת על; שימת אפתיקי וחובת משכון על־.

שעה (שָׁעָה, יִשְׁעֶה), פ"ע, פנה הנה והנה, הבט כה וכה לבקש עזרה; התענין ב־, שים לבו ל־; נשוא פנים ברצון; (־מִן־), סור מעל־, פנה מ־; (־בְּ־), עסוק, שגה; היה מכֻסה, טוח (ישעיה, ל"ב, ה). שַׁעֵה, היה מכֻסה; טוח העין (ישעיה, כ"ט, ט). הַשְׁעֵה, הַפנה הצדה, הַפנה והסב הלאה; כסה טיח (עינים לבלי ראות) (ישעיה, ו, י). הִשְׁתָּעֵה, הבט הנה והנה לבקש מפלט (?); דבר יחד, בוא בשיחה.

שָׁעָה*, נ, (ס׳ שְׁעַת־*, כ׳ שַׁעְתִּי*), אחד מעשרים וארבעה ביום תמים, ששים רק; רגע; עת ידועה; זמן.

— בְּשַׁעֲתָ*, תה"פ, בעת, בזמן.

— אֶבֶן הַשָּׁעוֹת*, שעון של שמש, שעון קדמון עשוי מאבן שרשמו עליה קוים ומסמר תקוע באמצעה להורות את עלית וירידת צל השמש לדעת את שעת היום.

— חַיֵּי שָׁעָה*, חיי העולם הזה, החיים שהם רק לשעה (בנגוד ל„חיי עולם").

— הוֹרָאַת שָׁעָה*, דבר הנעשה בשעת הדחק באפן יוצא מן הכלל.

צֹרֶךְ שָׁעָה*, הצרך שיש בדבר באותו רגע.

— הַשָּׁעָה מְשַׂחֶקֶת ל־*, הוא מצליח באותה שעה.

שעו* (שָׁעוּ, יִשְׁעוּ*), פ"ע, היה רך כשעוה.

שַׁעֲוָה*, נ, דונג, חמר כתם שהדבורים מאספות אבקו מהפרחים.

שִׁעוּל*, ז, יציאת האויר מהריאה דרך הפה בלי חפץ האיש עם קול מֻיחד קשה וחד בהפסקים ופרכוסים.

שָׁעוֹן°, ז, כלי מורה שעות, מכונה להורות את השעות.

— שְׁעוֹן הַשֶּׁמֶשׁ°, ז, אבן השעות, ר׳ שעה.

שְׁעוֹנִית°, נ, מין פרח לבן כחלחל 1).

1) שסק, кизилъ, Mispel, cornouille, cornel

1) שעונית, пасифлора, Passiflora, fleur de la passion

שַׁעֲוָנִית⁰, נ, בד משוח בשעוה; מפה מצֻפּה חֹמר דק מבריק.

שְׁעוּעִית*, נ, מין קטניות[1].

שִׁעוּר*, ז, מדה קבועה; גדל דבר; פרק בלמוד, לקח; ⁰עבודה למודית שהמורה מטיל על התלמידים להכין.

— חָכְמַת הַשִּׁעוּרִים⁰, נ, הנדסה, גיאומטריה.

— לְשִׁעוּרִים⁰, לפרקים, לא בפעם אחת.

שָׁעוֹת*, נ, משך זמן, זמן, שהות.

שַׁעֲטָה, נ, (ס׳ שַׁעֲטַת־), מדרך פרסות רגלי סוס בחזקה.

שַׁעַטְנֵז, ז, ארג משני מינים, צמר ופשתים יחדו.

שָׂעִיר, ז, עז זכר, תיש; מין שד בעל שער; (ר׳ שְׂעִירִים), רביבי גשם דקים.

שָׂעִיר, ת, בעל שער, מכֻסה שער.

שְׂעִירָה, נ, עז נקבה.

שֹׁעַל, ז, מלא כף היד, מלא החפן; מעמק הים.

(שעל*) שָׁעֵל*, הִשְׁתָּעֵל*, הוציא אויר מהריאה דרך הפה עם קול מֻיחד חד וקשה בהפסקים ופרכוסים.

שַׁעֲלוֹן*, ז, ר׳ שֹׁעַל.

שַׁעַם*, ז, קלפת עץ רכה שעושים ממנה פקקים.

שִׁעֲמוּם*, ז, תמהון לבֿ, שוממות, מצב האיש שאין לו במה לעבד והוא סובל מאֹרך זמן הבטלה.

שַׁעֲמוּם*, (נ׳ שַׁעֲמוּמִית*), ת, מי שסובל משעמום, משתעמם.

(שעם*) שִׁעֲמֵם*, הִשְׁתַּעֲמֵם*, התגעגע, השתוקק לדבר בכליון נפש, התעצב מרב תשוקה לדבר; התעצב מבטלה וחסר עבודה.

שְׁעָמָה*, נ, שִׁעמום, געגועים, תשוקה לדבר בכליון נפש; לֵאות הנפש מבטלה וחסר עבודה וכיו״ב; שגעון.

(שען) הִשָּׁעֵן, הִתָּמֵךְ, הִסָּמֵךְ; סמוך ב־, שים מבטחו ב־, בטוח ב־; היה על יד־, על גבול־, נגוע בגבול־.

שָׁעָן⁰ ז, (ר׳ שָׁעָנִים⁰), עושה או מתקן שעונים.

שַׁעֲנֵן*, פ״י, מחוא ברבר (ע״פ וכיו״ב) על דבר.

שעע* (שָׁעַע*, יָשֹׁעַ*), פ״י, הַחלק, עשה חלק; טוח, צפה בסיד או בטיט את אבני הקיר.

שַׂעַף, ז, (ר׳ שְׂעִפִּים), מחשבה, רעיון, חזון הרוח.

שער (שָׂעַר, יִשְׂעַר), פעו״י, רגוז, חרוד ממקומו; סעור, התחולל, התגעש; הדוף ברוח סערה, נשוא הלאה; הכר, ידוע. הִשָּׂעֵר, סעור, זעוף. שֵׂעֵר, הפץ ברוח סערה, נשוא הלאה. הִשְׂעִיר*, היה בעל שֵׂער, היה מכֻסה שער; החל להיות מכֻסה שער. הִשְׂתָּעֵר, פרוץ כרוח סערה; התנפל בכח.

שַׂעַר, ז, רגז, חרדה; *שרביט שהפרי תלוי בו.

שֵׂעָר, שַׂעַר, ז, (ס׳ שְׂעַר), קבוץ החוטים הדקים הצומחים בעור החי ומכסים את ראשו וחלק מגופו ולפעמים גם כל גופו; *מעין חוטים דקים מאד שעל צמחים; הסתעפות ענפי העץ; שרביט ירק, תרמיל ירק.

— אַדֶּרֶת שֵׂעָר, בגד רחב עשוי מעור שעיר.

שער (שָׁעַר, יִשְׁעַר), פ״י, דמה בנפשו, חשוב בנפשו על אֹרות דבר; אמוד בדעתו; *שוּם, אמוד, ערוך מחיר דבר וערכו; עמוד על יד השער, שמור את השער, היה שוער.

שִׁעֵר*, שעור; חשב דבר; היה לשוער, כהן בתור שומר הפתח. הִשְׁתָּעֵר*, הֵערך, הִשּׂוֹם; הִמדד.

שַׁעַר, ז, (ר׳ שְׁעָרִים), פתח למבוא עיר או הצר; האנשים העוברים דרך השער; מקום מושב השופטים לפנים (במבוא העיר); מדה לזרעונים; *שעור, אֹמדן; מחיר, המחיר השורר בשוק; ⁰פרק בספר; הדף הראשון בספר שבו נמצא שם הספר, שם המחבר, מקום הדפוס, השנה שבו נדפס וכו׳.

[1]) שׁעוּעית фасоль, Phasole, haricot

— מַפְקִיעֵי שְׁעָרִים*, משתדלים להעלות מחיר דבר באספם אותו כלו תחת ידם.

שְׂעָרָה, נ, סערה, סופה, רוח חזקה.

שַׂעֲרָה, נ, (ר׳ שְׂעָרוֹת), חוט שער אחד; שֵׂעָר, קבוץ השער.

שְׂעֹרָה, נ, (ר׳ שְׂעוֹרִים), אחד ממיני הדגן 1).

שַׂעֲרוֹן*, ז, תולעת דקה כשערה.

שַׁעֲרוּרָה, שַׁעֲרוּרִיָּה, נ, ענין מחריד לב; מעשים רעים.

שַׁעֲשׁוּעַ, ז, ענג, תענוג, שחוק מיטיב לב.

שַׁעֲשֵׁעַ, פ״י, שמח, ענג; התענג; *טיח (לב), טמטם. יְשֻׁעֲשַׁע, ענוג. הִשְׁתַּעֲשֵׁעַ, התענג, בלה הזמן בתענוגים.

שפד* (שָׁפַד*, יִשְׁפֹּד*), פ״י, דקור ונקוב בשפוד מעבר לעבר.

שָׂפָה, נ, ר״ז שְׂפָתַיִם, ס׳ שִׂפְתֵי, ר׳ שְׂפָתוֹת, ס׳ שִׂפְתוֹת), אחת משתי גדות הפה המתנועעות ונפתחות ונסגרות; דברי פי איש; לשון מיוחדת של עם או של ארץ; קצה, פאת דבר; *גבול, קצה ארץ או מדינה.

— מוֹצָא שְׂפָתַיִם, הדברים היוצאים מן השפה.

— פֹּשֵׂק שְׂפָתַיִם, פתוח את השפתים הרבה, דבר הרבה.

שפה* (שָׁפָה*, יִשְׁפֶּה*), פעו״י, היה זקוף וגבוה; היה שקט, הרגע; הבריא; שפוך נוזל לאט ובנחת מכלי אל כלי באפן שלא יתערבבו בו השמרים; שוף, שפשף. הִשָּׁפֵה, התרומם, הנשא. שַׁפֵּה*, עשה משפע; עשה שנון; עשה חלק; הקצע במקצועה. שֻׁפָּה, היה שקוף, הראה מבעד לגוף אחר. הִשְׁתַּפֵּה*, היה שקט, הרגע; שוב לדעתו הצלולה (משגע).

שְׁפָה, נ, גבינה, קפאון חלב; *שפע, רבוי.

1) שׂעֹרה ячмень, Gerste, orge, barley

שַׁפּוּד*, שְׁפוּד*, ז, גיר ברזל שעליו חורזים נתחי בשר וצולים על האש.

שְׁפוֹט, ז, ענש, תוכחה.

שִׁפּוּט*, ז, ר׳ משפט, עשית המשפט: טפשות, בערות, מעשה ילדות.

שָׁפוּי*, ת, פנוי, מסקל (דרך); שקט, שאנן; מישב, בעל דעה צלולה, בריא בשכלו; בריא; כפוף, מדכא.

שִׁפּוּי*, ז, שברי הרהיטני, השבבים הדקים הנופלים מתחת המקצועה או השופין; נטיה בשפוע.

שִׁפּוּלִים*, ז״ר, תחתית כלי, מקום שפל; סרח, שבל (בשמלה); רגלי הר.

— שִׁפּוּלֵי מֵעַיִם, בית הרחם.

שָׁפוּן, ת, טמון, צפון.

שִׁפּוֹן*, ז, מין דגן 1).

שִׁפּוּעַ*, ז, תכונת דבר שהוא משפע ונוטה למטה בעקלתון ולא במצב מאנך; מה שעובר על גדות מדת הלה.

שָׁפוּף*, ת, נגרר; שחוח, כפוף ומקפל; חלש, רפה.

שִׁפּוּף*, שכבת לבנים שנשרפו מחדש.

שְׁפוֹפֶרֶת*, נ, קנה חלול. צנור קטן, אבוב; קנה צפיה למרחוק; (-שֶׁל בֵּיצָה), קלפת ביצה נבובה.

שִׁפּוּץ*, ז, תקון, בדק בית, תקון והטבה בבנין.

(שפח) שִׂפֵּחַ, פ״י, כסה בשחין וצרעת.

שִׁפְחָה, נ, משרתת, אשה לקוחה לבית לשרת.

שִׁפְחוּת*, נ, שרות, פעלת השפחה, עבודת המשרתת.

שפט (שָׁפַט, יִשְׁפֹּט), פ״י, דון, הוכיח בין צדיק ורשע, הַצְדֵק את הצדיק והַרְשֵׁעַ את הָרשע; הציל עשוק מיד עושקו; עמוד לימין־; יסור על עון, ענוש. הִשָּׁפֵט, בוא במשפט עם־; הִוָּסֵר, הוכח על עון, הֵענש.

1) שִׁפּוֹן рожь, Roggen, seigle, rye

שֶׁפֶט, ז, מוסר שופטים, תוכחה.

שְׁפִי*, (בהפסק: שְׁפִי*), ז, מנוחה, שקט, אי־רעש; הבשר העבה שעל כף הירך הסובבת את עצם השוק.

שֶׁפִי (בהפסק: שֶׁפִי), ז, קרחה; הר גבוה; *(כ״ר שְׁפָאִים*), שפוי, שברי רהיטני.

שֶׁפִי, תה״פ, קוממיות, בקומה זקופה, בגבה קומה.

שַׁפַּי*, ז, שופה ומריק נוזל מכלי אל כלי בנחת; מוכר יין.

שָׁפִיד*, ת, מהדר בקצהו.

שְׁפִיּוּת*, נ, שלום מריב; פשרה.

שְׁפִיטָה*, נ, מעשה השופט והדין, משפט, שפוט.

שְׁפִיכָה*, **שְׁפִיכוּת***, נ, ר׳ שֶׁפֶךְ.

— **מֵי שְׁפִיכוּת***, ר׳ שופכים.

שְׁפִיפוֹן, ז, אחד ממיני הנחשים הארסיים (נחש הקרנים).

שְׁפִיר*, ז, העור שבו נמצא העֻבר במעי אמו; עֻבר.

שַׁפִּיר*, ת, יפה, נהדר; תה״פ, באפן יפה, באפן נכון, היטב.

שְׁפִיתָה*, נ, שימת קדרה על הכירים לבשול.

שפך (**שָׁפַךְ, יִשְׁפֹּךְ**), פ״י, יצוק והרק, הוציא נוזל או גרעינים או חול וכדומה מכלי בהטית הכלי הצדה או בהפיכתו; זרוק הלאה. **הִשָּׁפֵךְ**, הוצק, הוצק נוזל או גרעינים או חול וכיו״ב מכלי. **שֻׁפֹּךְ**, **הִשְׁתַּפֵּךְ**, **הֻשְׁפַּךְ**.

— **שָׁפוֹךְ דָּם**, הרוג, רצוח.

— **שְׁפוֹךְ חֵמָה**, הראה קצף וכעס על־.

— **שְׁפוֹךְ סוֹלְלָה**, שפוך וגבב עפר לעשות סוללה.

— **שְׁפוֹךְ שִׂיחַ**, **שְׁפוֹךְ נֶפֶשׁ**, התפלל, העתר.

שֶׁפֶךְ, ז, פְּעֻלַּת השופך, שפיכה; מקום הרקת דבר; *תוצאה, מקום השפך נהר אל הים.

שָׁפְכָה, נ, אבר השתן לגבר; *צנור של שופכים.

שִׁפְכוֹנִי*, ת, (זית) מלא מיץ ושמן.

שפל (**שָׁפַל, יִשְׁפַּל**), פ״ע, היה נמוך; שחוח, ירוד למטה; ירוד מרם גאונו, ירוד מגאותו; דבר בקול נמוך; **הִשְׁפִּיל**, הוריד מטה, הגע למקום נמוך, בטל גאוה; הַכְנֵעַ, הביא תחת על; הפל חומה. **שֻׁפֹּל**, **הָשְׁפַּל**, הורד מטה. **הִשְׁתַּפֵּל***, התרשל, התרפה.

שָׁפָל, ת, נמוך, קצר קומה; לא נכבד, קל ערך; עָנָו, לא גאה; מתרשל.

— **שְׁפַל בֶּרֶךְ**, **שְׁפַל רוּחַ**, עָנו.

שֵׁפֶל, ז, מעמד נמוך, מעמד שפל.

שֶׁפֶל°, ז, זוטו של ים, חסר מי הים.

שְׁפֵלָה, נ, עמק, מישור; מישור שעל חוף הים התיכון בנגב ארץ ישראל מהרי יהודה צפונה ועד עזה נגבה.

שִׁפְלָה, **שִׁפְלוּת**, נ, משקע, ירידה; הכנעה, ענוה.

— **שִׁפְלוּת יָדַיִם**, עצלות, התרשלות.

שָׂפָם, ז, השער שעל השפה העליונה.

שָׁפָן, ז, מין חיה טמאה קטנה נמצאת ברומית מזרחית בא״י; חיה קטנה דומה לארנבת [1].

שפע* (**שָׁפַע*, יִשְׁפַּע***), פ״ע, נזל, זוב לרב; היה הרבה, היה לרב; נטה באלכסון; ירוד בשפוע; עבור על גדותיו (קדרה ברתיחת המים וכדומה). **שְׁפוֹעַ**, ירוד בשפוע, לא ישר, ירוד באלכסון: היה משלשל. **הִשְׁפִּיעַ***, עשה שפוע; עשה כי ירד באלכסון; נתון לרב ל־, נתון חלק גדול ל־; נתון יותר מהמדה; 0פעול פעולה מוסרית על־, פעול על אחר כי יעשה כחפץ המשפיע. **הִשְׁתַּפֵּעַ***,

---

[1] שפן, кроликъ, Kaninchcn, lapin, rabbit

ירוד בשפוע.

שִׁפְעָה, שִׁפְעַת, נ, מרבית; המון רב; *החלקה, הישרה.

שַׁפַּעַת0, נ, מין מחלת קדחת מתרבקת 1).

(שפץ*) שִׁפֵּץ*, תקן בדק בית, יַפה בנין ותקנו.

שֶׁפֶץ*, ז, תקון בדק בית, שפוץ.

שפק (שָׂפַק, יִשְׂפֹּק), פ"ע, מחוא כף; היה די, היה כדי הצרך. הִשְׂפִּיק, התגלגל; מלא די צרכו.

שֶׁפֶק, ז, מרבית, שפע רב; ספק, דבר שאינו ברור; מצב הרוח הנותן לאיש יסוד לחשב שאיזה דבר איננו ודאי או איננו נכון.

שפר (שָׁפַר, יִשְׁפַּר), פ"ע, (עַל־), היה יפה. הִשְׁפַּר*, התיפה, התקשט. שִׁפֵּר, יַפה, עשה יפה.

שֶׁפֶר, ז, שִׁפְרָה, שְׁפְרָא*, נ, יֹפִי, נֹעַם, תפארת.

שָׁפָר*, ת, נעים, יפה.

שַׁפְרִיר, ז, יֹפִי, תפארת (?); מרבד, שטיח (?); שמים (?).

שִׁפְשׁוּף*, ז, חכוך, גרוד.

שִׁפְשֵׁף*, פ"י, חכוך, חכוך וגנב; לטוש, מָרוק.

שַׁפְשֶׁף*, ז, שַׁפְשֶׁפֶת*, נ, שרשרת, לוח קטן שמשימים הצידים בראש קנה ושמים עליו דבק כדי שידבק בו העוף שישב עליו; 0דגל הרוח, כעין נס על ראש גג המסתובב לכל רוח; סבכת ברזל או שטיח נצרים קטן לשפשף את הנעלים ולנקותן מבץ וחול.

שפת (שָׁפַת, יִשְׁפֹּת), פ"י, הכין, שים, נתון; שים על הכירים (קדרה).

שְׁפָתָה*, נ, ספה, כעין מטה עם מסעד לשבת.

שְׁפַתַּיִם, זוגי נ, גבולות (?); מקום רבץ בקר

1) שפעת, Influenza

וצאן (?); ווי עמודים לתלות בהם דבר.

ש"צ, ש"ץ, ר"ת, שליח צבור (חזן); שבתי צבי (משיח השקר).

(שצף*) שָׁצַף*, פ"י, שסוף, חתוך.

שֶׁצֶף, ז, שטף, זרם.

שַׂק, ז, אמתחת לשים בה דברים, כיס גדול, ילקוט גדול; חתיכת אריג שער שלובשים אותה לאות אבל מן המתנים ולמטה.

ש"ק, ר"ת, שבת קדש.

שַׁקָּא*, נ, סדן, מוט תחת לעגלה ששמים על קצותיו את האופנים.

(שקד) הִשָּׁקֵד, הכוף, היה כפוף; הִקשר (איכה א', י"ד).

שקד (שָׁקַד, יִשְׁקֹד), פ"ע, היה ער מבלי תת שנה לעיניו, ארוב; היה זריז ומהיר; *היה חרוץ ומתמיד במעשיו. שֻׁקַּד, היה כתבנית ציץ שקדים. הִשְׁתַּקֵּד*, שאוף, השתוקק אחרי־.

שָׁקֵד, ז, עץ הלוז, פרי העץ לוז 1); חלק ספוגי חלול וקשה כעין שקד בגוף בעלי החיים.

— שְׁקֵדֵי פֶּרֶךְ*, שקדים הנשברים על ידי פריכה באצבעות, שקדים בעלי קלפה רכה.

שַׁקְדָן*, ז, חרוץ, מתמיד בעבודתו.

שַׁקְדָנוּת0 נ, ר' שקידה.

(שקה) שֻׁקָּה, הֻרוה לַח, המלא לח. הִשְׁקָה, נתון לשתות; רַוה ארץ, שפוך מים על אדמה; השפיע רצון וברכה.

שָׁקוּד*, ת, חרוץ, שקדן; להוט.

שָׁקוּט*, ת, איש שצוארו קצר וראשו נתון בין כתפיו (הפך: שָׁמוּט); כפוף מאד.

שִׁקּוּי, ז, משקה משיב נפש; 0השקאה, פעֻלת המשקה.

1) שקד, миндаль, Mandel, amande, almond

שִׁקּוּל*, פעלת השוקל במשקל.

— שִׁקּוּל הַדַּעַת*, ז, ישוב הדעת, מחשבה ושיבת לב להכריע בין דעות והשקפות מתנגדות.

שָׁקוּל*, ת, דומה במשקל ל־, שוה ל־; חשוב כ־; ששני צדדיו שוים במשקלם.

— בֵּית דִּין שָׁקוּל*, בית דין מרכב ממספר זוגי בנוגע לחבריו ואפשר שיהיה מספר החברים המסכימים לדעה אחת שוה למספר המתנגדים לה.

— שִׁיר שָׁקוּל⁰, שיר שבתיו משתוים במספר תנועותיהם.

שִׁקּוּעַ*, ז, מצב השוקע והצולל במים; מקום מֻעמק בפני דבר.

— בֵּית שִׁקּוּעַ*, חלק חלול בכלי שבו הוחבים דבר (בפטוט וכיו"ב).

שְׁקוּעָה*, נ, כנוי לשבועה, או שבוש מלת „שבועה".

שָׁקוּף, ת, שקרני אור עוברים דרכו; מלבן חלון (?).

שְׁקוּף*, ז, (ר' שְׁקוּפוֹת*), משקוף.

שִׁקּוּץ, ז, תועבה, נבלה; כנוי בוז לאליל.

שְׁקוּקָה* נ, כנוי לשבועה.

שִׁקּוּר⁰, ז, פעלת השוקר ומרמז בעיניו.

שִׁקּוּר*, ז, פעלת המשקר והמכזב, דברי שקר; מין כד חרס.

שקט (שָׁקַט, יִשְׁקֹט), פ"ע, נוח מרגז ומפחד; היה במנוחה מבלי הרגיז איש; הֵרגע, לא עשה דבר. הִשְׁקִיט, הַרגע, הנח מרגז; שקוט.

שֶׁקֶט, ז, מנוחה.

שִׁקּוּי*, (בהפסק: שִׁקִּי*), ז, השקאת צמחים; כלי ששותים בו.

— צֶמַח שִׁקִּי*, ז, צמח שמשקים אותו.

שִׁקְּדָה*, נ, שקדנות, טבע השקדן, תכונת האיש השוקד על מעשהו.

שַׁקָּיָה*, נ, תעלה להשקות על ידה השדה או הגן.

שַׂקַּיִם⁰, ז"ז, שק כפול הנתן על גבי בהמה מזה ומזה.

שְׁקִיעָה*, נ, ירידה, צלילה; ירידת השמש, בוא השמש.

שְׁקִיף*, ז, שן סלע.

שְׁקִיקוּת*, נ, תשוקה, תאוה חזקה.

שקל (שָׁקַל, יִשְׁקֹל), פ"י, קבוע כמות כבד דבר במאזנים; שלם במשקל (כסף); *לקוח; שלם שקל־; ⁰כתוב שירים במשקל ידוע; שים שווי משקל בדבר. הִשָּׁקֵל, הושם במאזנים לדעת כבדו. שַׁקֵּל*, שים דבר באפן כי לא יאבד לו שווי משקל מאחר צדדיו. הַשְׁקִיל*, שקול בדעתו, חשוב כדי להכריע לצד זה או זה.

— שָׁקוֹל וְטָרוֹא*, (ארמית) נשוא ונתון (בענין הלכה וכיו"ב).

— שַׁקְלָא וְטַרְיָא*, משא ומתן (בענין הלכה וכיו"ב).

שֶׁקֶל, ז, מטבע של כסף או זהב שהיתה לבני ישראל בשבתם על ארמתם; אבן המשקל.

— שְׁקָלִים*, שם מסכת תלמודית העוסקת בדיני השקל שהיה צריך לשלם למקדש.

שִׁקְמָה, נ, (ר' שִׁקְמִים, שִׁקְמוֹת), מין עץ ופריו הדומה לתאנים קטנות [1].

שקע (שָׁקַע, יִשְׁקַע), פ"ע, צלול, טבוע, ירוד מטה; שוב וירוד (מי נהר נגרש); בוא, חדול נזרח (השמש); הֵרעך, חדול מבער (אש). הִשָּׁקֵעַ, שקוע. שַׁקֵּעַ, נעוץ, תחוב, שים בתוך; (־עַצְמוֹ בְּ־), שים כל עיונו בדבר. הַשְׁקִיעַ, השפיל, הוריד מטה; *שקוע, הבא אור השמש; (־עַצְמוֹ בְּ־),

[1] שקמה - сикоморъ, Maulberfeigenbaum, sycomore

שים כל מעיניו בדבר. הִשְׁתַּקֵּעַ*, ישוב זמן רב ב־; הוסר; הָשכח; שקוע; השתרש; התערבב.

שֶׁקַע*, ז, מצב דבר השקוע; משקע, מעמק בפני דבר.

שְׁקַעֲרוּרָה*, נ, מעמק בפני דבר, שקע.

שקף* (שָׁקַף*, יִשְׁקֹף*), פ״ע, הלום; נעוץ על ידי דפיקה. הִשְׁקִף*, הֵראה החוצה; הבט דרך־, השגיח דרך־; היה בולט. הִשְׁקִיף, שים עיניו החוצה לראות, הבט והתבונן לנכח; *עצום (גבות העינים); עשה דבר שנון ומשפע.

שֶׁקֶף, ז, רֶוח בין שורות עצים; מסגרת דלת(?).

(שקץ) שִׁקֵּץ, פ״י, תאוב, מאוס; נַבל, טַמא. שֻׁקּוּץ*, היה מתעב ומאוס. הִשְׁתַּקֵּץ*, היה למאוס.

שֶׁקֶץ, ז, תועבה, פגול, דבר נמאס; *חיה קטנה מאוסה; ⁰נער שובב וחסר נמוס.

שקק (שָׁקַק, יָשֹׁק), פ״ע, התנפל על דבר; רוץ, שטוף במרוצה; השתוקק.

שֶׁקֶק*, ז, שוק קטן.

(שקר) שִׁקֵּר, פ״י, הפנה מבט העין כה וכה בגנדרנות; קרוץ בעינים; צבוע קצות העפעפים בפוך (?).

שקר (שָׁקַר, יִשְׁקֹר), פ״ע, בגוד בברית, מעול. שִׁקֵּר, אמור שקר, הגד לא אמת; בגוד בברית. הִשְׁתַּקֵּר*, היה מחזק בשקר, היה נחשב כשקר.

שֶׁקֶר, ז, לא אמת, כחש, כזב; מרמה, בגד.

— לַשֶּׁקֶר, תה״פ, לשוא, להנם, ללא תועלת.

שַׁקָּר*, שַׁקְרָן*, ז, מדבר שקר, כזבן.

שִׁקְרָה*, נ, צבע אדם.

שִׁקְשֵׁק*, פ״י, הרטב, עשה לח ורטוב. הִשְׁתַּקְשֵׁק*, התרוצץ, רוץ הנה והנה.

שֶׁקֶת, נ, אבן חלולה שעל יד מעין או באר להשקות ממנה בהמה; כלי לשתות ממנו.

שֹׁר, ז, טבור החי, כפתור שקוע בעור הבטן.

שָׁר, ז, משורר, מזמר.

שַׂר, ז, נגיד ומצוה, מפקד; מושל, שליט; איש נכבד ונדיב; מלאך מרום ממֻנה על עם.

— שַׂר צָבָא, פקיד מפקד על אנשי חיל.

— שַׂר עֲשָׂרָה, ־חֲמִשִּׁים, ־מֵאָה, ־אֶלֶף, פקיד צבא מפקד על עשרה מאנשי החיל, או חמשים, או מאה, או אלף.

— שַׂר שָׂרִים, כנוי לאלהים.

ש״ר, ר״ת, שם רע; שלום רב.

שָׁרָב, ז, מראה מתעה של אגמי מים ונאות הנראה לפעמים לנוסעים במדבר; חם חזק; להט השמש.

(שרב*) הִשְׁתָּרֵב*, היה יבש וחרב; התחמם הרבה מלהט השמש.

שַׁרְבֵּב*, פ״י, הוריד למטה. הִשְׁתַּרְבֵּב*, היה ארך יותר מדי (אבר); היה מְדלדל.

שַׁרְבֵּט*, חבוט בשבט; משוך והארך.

שַׁרְבִיט, ז, שבט; שבט מושלים, כעין מקל ביד המושל לאות שלטון; *בד, ענף; תרמיל של מיני קטניות בצמיחתם.

שְׁרַבְרוּב*, ז, מערכת צנורות להעביר בם מים ממקום למקום.

(שרג) שֹׂרַג, הסתבך, הקלע, הפתל יחד. הִשְׂתָּרֵג, הסתבך, התעבת.

שְׁרָגָא*, ז, (ארמית), נר; מנורה.

שַׂרְגּוּשׁ*, ז, כף בוחשת.

שַׂרְגְּיוֹן*, ז, סופר סתרים של מדינה.

שׂרד (שָׂרַד, יִשְׂרֹד), פ״ע, המלט, נוס, הנצל; השאר לפליטה. שָׂרִד*, הַשאר שפה (חלק בלתי ארוג) באריג.

שְׂרָד, ז, שרדה, פִקדה (?); קליעה (?).

— בִּגְדֵי שְׂרָד, קלעים למכסה כלי בית; ⁰בגדי משרה מיֻחדים.

שֶׂרֶד, ז, חרט, מחט לשרד בו קוים.

שרה (שָׂרָה, יִשְׂרֶה), פ"ע, הלחם, הֵאבק; התגבר על־; משול ב־.

שָׂרָה, נ, אשה כבודה, גבירה, אשת שר.

שרה (שָׁרָה, יִשְׁרֶה), פ"י, שלה, הוציא למרחב; *גור, דור; היה על־, חול על־; ארוג; שים דבר במים להרטיבו ולרככו; התיר (דבר אסור). הִשָּׁרֵה*, היה שרוי במים לרככו. שַׁרֵה, חלץ מצרה, הציל (?). הַשְׁרֵה*, השכן, הושיב; גרום לדבר כי יחול; שים במים להרטיב ולרכך; פרנס, ספק מזונות.

שָׁרָה, נ, דרך בין שתי שורות עצים; משוררת, מזמרת; אורחה, שַׁיָּרה.

שָׁרוּי*, ת, שוכן, דר, גר; נמצא במצב של־; מושם במים לרככו.

שֵׁרוּי*, ז, שימת דבר במים להרטיבו ולרככו.

שְׂרוֹךְ, ז, פתיל לקשר הנעל.

— שְׂרוֹךְ נַעַל, בא בהוראת: דבר קל ערך.

שַׁרְוָל*, שַׁרְווּל*, ז, כעין בית יד של עור שמשים האומן על אמת ידו בשעת העבודה להדק את בית יד בגדו לבל ישתלשל ויפריעהו מעבודתו; ⁰בית יד של בגד, בית זרוע, חלק הבגד המכסה את היד.

שָׁרוֹן, ז, (בהא הידיעה), שם פרטי לארץ המישור במערב ארץ ישראל על חוף הים מיפו עד הר הכרמל; (בלי הא הידיעה), שם לארץ המישור בעבר לירדן מורחה, שם נושבו בני גד.

שָׂרוּעַ, ת, שאחד מאבריו גדול יותר מדי.

שֵׂרוּף*, ז, שרפה, פעלת השורף.

שָׂרוֹק, ז, פרי גפן לבן אדמדם; ר' שׂוֹרֵק.

שֵׁרוּת*, נ, עבודת מעשה בשביל אחר, עזרה לאחר בעבודה ובמעשה; תפקיד; העבודה בבית המקדש.

שׂרט (שָׂרַט, יִשְׂרֹט), פ"י, עשה גרודות בעור הבשר, עשה פצעים ארכים כקוים בעור. הִשָּׂרֵט, המחץ, הִפצע.

שֶׂרֶט, ז, שָׂרֶטֶת, נ, גרודה, מחץ בעור הבשר, פצע ארך וצר בעור הבשר.

שִׂרְטוּט*, שִׂרְטוּט*, ז, סרגול, עשית קוים או ציורי קוים על הניר.

שִׂרְטוּטְיָה⁰, נ, גליון ניר משרטט בקוים לשימו תחת ניר חלק אחר לכתב ישר על פי הקוים.

שִׂרְטוֹן*, שִׂרְטוֹן*, ז, מקום מלא חול בים.

שַׂרְטֵט*, פ"י, סרגל, עשה קוים בסרגל.

שָׂרִיג, ז, בד עץ גפן, זלזל.

שְׂרִיגָה*, נ, פעלת השורג והקולע.

שָׂרִיד, ז, פליט, נמלט, נשאר על ידי פלישה; שארית, מה שנשאר.

— שְׂרִידִים, ז"ר, יחידי סגולה.

שְׁרִיָּה*, נ, שימת דבר במים להרטיבו ולרככו.

שִׁרְיָה, נ, שריון; (?); חד חֵץ (?).

שִׁרְיוֹן, שִׁרְיָן, ז, מד ברזל ללבשו בעת מלחמה.

שָׂרִיק, ת, מנֻקה מנעֹרת (פשתן); שהעבירו עליו מסרק.

שְׁרִיקָה, נ, קול חליל הרועים; צפצוף, קול דק וחד היוצא מבין השפתים.

— אוֹתִיּוֹת הַשְּׁרִיקָה⁰, (בדקדוק), האותיות ממוצא השנים (זשסץ).

שָׁרִיר, ז, מיתר עורקי החי; חלקי הבשר בגוף החי והאדם המשמשים לתנועת האברים, עכבר.

שָׁרִיר*, ת, חזק, אמיץ, קַים.

שְׁרִירוּת, נ, רֹע, קשי.

שֵׁרִית, נ, ר' שארית.

(שרך) שָׂרֵךְ, פ"י, שוטט הנה והנה, שוטט לכל רוח בדרכים עקֻמות.

שָׂרָךְ*, ז, שָׂרָכָה*, נ, מין שיח בעל עלים כפצלים והסר פרחים 1).

שרך

(שרע) הִשְׂתָּרֵעַ, התפשט והתמודד מלֹא ארכו.

שַׂרְעָף, ז, (ר׳ שַׂרְעַפִּים), מחשבה, חזון הרוח.

שׂרף (שָׂרַף, יִשְׂרֹף), פ״י, הבער באש, נתון למאכלת אש; *גמוא, גמוע, בלוע, בלע. הִשָּׂרֵף, שׂרוּף, היה למאכלת אש.

שָׂרָף, ז, נחש ארסי; מלאך אלהים.

שְׂרָף*, ז, כֹּפֶר, זפת המוצא מן העץ; מיץ צמח; הנוזל היוצא מדבר יבש; מרק, נזיד.

שְׂרֵפָה, נ, מוקד אש, תבערה; מאכלת אש, דלקה, בערה; *שרפת איש (אחת מארבע מיתות בי״ד).

שִׂרְפָּה*, נ, מחלת זיבת דם רב, פרץ דם.

שְׂרַפְרָף*, כסא קטן ונמוך.

שׂרץ (שָׂרַץ, יִשְׂרֹץ), פעו״י, זחול, רמוש, התנועע; גרום לזחל ולהתנועע; הוציא שרצים; פרה ורבה הרבה. הִשְׁרִיץ*, שרוץ.

שֶׁרֶץ, ז, חי קטן המתנועע ורומש ביבשה או במים; תולעים וזחלים.

1) שָׂרָךְ папоротникъ, Farn, fouger, fern

שָׂרֹק, ת, לבן ארמדם (סוס); מין ענבים משבחים.

שרק (שָׁרַק, יִשְׁרֹק), פ״ע, צפצף בשפתים, הוציא קול חד ועז מבין השפתים; צפצף בבוז לאר אחרים.

שֹׁרֶק, ז, שׂרֵקָה, נ, ר׳ שורק, שורקה.

שָׂרָק*, ז, סרק, צבע שהנשים נותנות על לחייהן ושפתיהן.

שְׁרֵקָה, נ, שריקה של בוז ולעג.

שְׁרַקְרַק*, ז, מין עוף 1).

שׂרר (שָׂרַר, יָשֹׂר), פ״ע, משול, שלוט; התגבר על־. הָשֵׂר, מנה לשר. הִשְׂתָּרֵר, לקוח לו ממשלה על אחר.

שֹׁרֶר, ז, טבור, ככפתור שקוע בעור הבטן, שֹׁר.

שְׂרָרָה נ, שלטון, ממשלה; 0מושל, שר, נגיד.

(שרש) שֵׁרֵשׁ, פ״י, עקור צמח מתוך האדמה עם שרשיו; 0עקור דבר ממקומו ואבד והשמד. שׁרוֹשׁ, העמק שרשים בתוך האדמה, הכה שרשים; התחזק במושבו; הֵעקר עם שרשיו מתוך האדמה. הִשְׁרִישׁ, הכה שרשים בתוך האדמה; התחזק במקומו. הִשְׁתָּרֵשׁ, הכה שרשים בתוך האדמה והחזק במקומו; הסתעף והתפשט (שרשים).

שֹׁרֶשׁ, ז, (ר׳ שָׁרָשִׁים), עִקר גזע הצמח בתוך האדמה, כענפים היוצאים מתחתית גזע הצמח ומתפשטים בתוך האדמה מסביב; יסוד, עִקר; התחתית דבר ומקום עמדו; 0(בדקדוק), עקר המלה בלי תוספת לאיזו הוראה שהיא.

— שֹׁרֶשׁ מְנָחֹ0, ז, משכל ראשון, אמת ברורה שאין לה צרך בהוכחות.

— אוֹצַר הַשָּׁרָשִׁים0, סֵפֶר הַשָּׁרָשִׁים0, מִלון, ספר הכולל כל שרשי מלות הלשון והוראותיהם.

1) שרקרק зеленый дятель, grün-specht, pic-vert

שִׁרְשָׁה, נ, כבל, שלשלת.

שָׁרְשִׁי°, ת, של השרש, השיך לשרש; עקרי, יסודי.

— אוֹת שָׁרְשִׁית°, נ, (בדקדוק), אות שהיא משרש המלה ולא נוספת.

שַׁרְשָׁף*, ז, כסא קטן מרבע בלי משענות.

שַׁרְשֵׁר*, פ״ע, היה תלוי בנטיה למטה (פרי על העץ).

שַׁרְשְׁרָה, שַׁרְשֶׁרֶת, נ, שלשלת; שלשלת קטנה.

(שרת) שֵׁרֵת, פ״י, עבוד לטובת אחר; עבוד לטובת דבר, שַׁמֵּשׁ.

שָׁרֵת, ז, עבודה, שמוש.

— מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת*, מלאכי ה׳ המשרתים אותו.

שַׁרְתּוּעַ*, ז, כלי ברזל חד כשפוד שמשתמשים בו לענויי האסירים.

שֵׁשׁ, נ, שִׁשָּׁה, ז, ש״מ, שלש פעמים שתים, חמשה ואחד.

שֵׁשׁ, ז, שיש, מין אבן סיד לבנה וקשה; ארג בוץ לבן.

ש״ש, ר״ת, שם שמים; שבולת שועל; שומר שכר; שמן שֻׁמְשְׁמִין.

(ששא) שִׁשֵּׁא, פ״י, הרעם, עורר בשאון (יחזקאל, ל״ט, ב׳).

שׁוֹשְׁבִין*, ז, חבר, רֵעַ; חבר ורֵעַ לחתן או לכלה בעת כלולתם.

שׁוֹשְׁבִינוּת* נ, רֵעוּת, חברות לחתן או לכלה בעת כלולתם; מתנות חתנה.

(ששה) שִׁשָּׁה, פ״י, חלק לששה חלקים; נתון ששית, נתון אחד מששה (יחזקאל, מ״ה, י״ג).

שָׂשׂוֹן, ז, שמחה, משוש, גיל, חדוה.

— שֶׁמֶן שָׂשׂוֹן, (תהלים, מ״ה, ח׳), שמן המשחה לראש איש ביום שמחתו (?); שמן שושן (?).

שִׁשִּׁי, (שִׁשִּׁית), מ״ס, שאחרי החמשי.

שִׁשִּׁים, ש״מ, שש עשרות.

שִׁשִּׁית, נ, החלק הששי מדבר.

שֵׁשַׁךְ, ז, כנוי לארץ בבל.

שָׁשַׁר, שָׁשֵׁר, ז, מין צבע אדם.

שָׁת, ז, (ר׳ שָׁתוֹת), יסוד, מכון, בסיס; מכונה למלאכה, שלחן המלאכה.

שֵׁת, ז, אחורי האדם למושבו; יסוד.

שֵׁת, ר׳ שאת.

ש״ת, ר״ת, שמחת תורה; שם תאר (בדקדוק); שבת תשובה.

שַׁתָּא*, (ארמית), נ, שָׁנָה.

— הָשַׁתָּא*, השנה הזאת.

שְׁתַדְּלָן*, ז, מתאמץ ומשתדל להשיג דבר על ידי פתוי רב; °משתדל בעסקי הכלל בפני שרי המדינה.

שְׁתַדְּלָנוּת°, נ, פעלת השתדלן, השתדלות, התאמצות להשיג דבר.

שתה (שָׁתָה, יִשְׁתֶּה), פ״י, גמא, בלוע משקה, לקוח נוזל אל פיו. הִשְׁתָּה, הִבלע המשקה אל פיו. הֻשְׁתַּה*, הוסר, הונח היסוד.

שָׁתוּי*, ת, שכור, הלום יין.

שָׁתוּם, ת, פתוח, גלוי.

שִׁתּוּף*, ז, חבור; לקיחת חלק בדבר.

— אֱמוּנַת הַשִּׁתּוּף°, אמונת המשתפים רשויות שונות או כחות שונים אל האלהות.

שָׁתוּק*, ת, מחריש, שתקן, שדרכו לשתק.

שִׁתּוּק°, ז, מחלת מיתת אבר או אברים, העדר רגש או תנועה בחלק גוף החי.

שְׁתוּקִי*, ת, (ילד) שאינו יודע את אביו, שאינם יודעים בברור מי אביו.

שְׁתוּת*, נ, חלק אחד אחוז מששה, ששית.

שְׁתִי, (בהפסק: שֶׁתִי), ז, חוטי הארך שבהם מעבירים את הָעֵרֶב, לאטר את חוטי הרחב;

שתיה, פעֻלת השותה ובולע משקה אל פיו; שכרות; *אֹרך קיר; רום קיר; המצב המאֻנך של קו.

— שְׁתִי וָעֵרֶב⁰, סמן הצלב.

שְׁתִיָּה, נ, פעלת השותה משקה; *יסוד, כן, בסיס.

— אֶבֶן הַשְּׁתִיָּה*, אבן היסוד לבנין העולם (שם לאבן שהיתה בבית המקדש).

שָׁתִיל, ז, נטיע, נטע רך במשתלה שעוקרים אותו בגדלו מעט ונוטעים אותו במקומו.

שְׁתַּיִם, נ, ש״מ, ר׳ שנַים.

שְׁתִימָה*, נ, פתיחה.

שְׁתִיקָה*, ז, שְׁתִיקוּת*, נ, דממה, דומיה.

שָׁתִית*, נ, מאכל עשוי מקמח קליות תבואה.

שתך* (שָׁתַךְ*, יִשְׁתֹּךְ*), פ״ע, הכסה בחלודה.

שְׁתוֹךְ*, שָׁתוּךְ.

שתל (שָׁתַל, יִשְׁתֹּל), פ״י, נטוע, שים בארץ מטע שתיל רך. הִשָּׁתֵל*, הָשְׁתַּל*, היה שתול ונטוע. הַשְׁתִּיל*, התפשט והסתעף (שרשים).

שֶׁתֶל*, ז, שתיל, נטע רך, נטיע.

שַׁתָּל*, גנן עוסק בנטיעות שתילים; מגדל שתילים.

שתם, ר׳ סתם.

שתם* (שָׁתַם*, יִשְׁתֹּם*), פ״י, פתוח, גלה.

שֶׁתֶם*, ז, פתיחה; נקב.

שַׁתָּם*, ז, נוקב חביות.

(שתן) הִשְׁתִּין, פ״ע, הוציא מי רגלים.

שְׁתָן*, שֶׁתֶן*, ז, מי הרגלים.

שתע (שָׁתַע, יִשְׁתַּע), פ״ע, ירוא, פחוד (ישעיה, מ״א, י״ז).

(שתף*) שַׁתֵּף*, פ״י, חבר איש באיזה עסק וענין, צרף איש לאיזה ענין. הִשְׁתַּתֵּף*, התחבר עם אחד לאיזה ענין או עסק; לקוח חלק בדבר.

שְׁתָף*, ז, חבר באיזה ענין, מעשה או עסק.

שְׁתָפוּת*, נ, התחברות עם אחר באיזה ענין או מעשה או עסק.

שתק (שָׁתַק, יִשְׁתֹּק), פ״ע, שקוט מזעפו, נוח משאונו, שכוך; החרש, דום. שַׁתֵּק, גרום כי אחר ישתק ויחריש. הִשְׁתִּיק*, שַׁתֵּק. הִשְׁתַּתֵּק*, היה לאלם. הֵאָלֵם; חלה במחלת השתוק; היה דבר במצב שאין מדברים ואין חושבים על ארותיו, השכח.

שַׁתְקָן*, ז, איש המרבה לשתק.

(שתר) הִשָּׁתֵר, פרוץ ועלה; הִסָּתֵר, היה במקום מכסה וטמון.

שתת (שָׁת, שָׁתַת*, יָשִׁת), פ״י, ערוך, שים; שים פניו אל־; *פ״ע, נזול לאט לאט, זוב. הִשָּׁתֵת*, הִוָּסֵד. שְׁתוֹת*, היה מיֻסד. הַשְׁתִּית*, שים יסוד, יַסֵּד. הָשְׁתַּת*, הוּסַד.

ת

ת, האות העשרים ושתים והאחרונה באלף בית העברי ושמה תָּו או תָּיו; ס״מ, ארבע מאות.

ת׳, ר״ת, תאר (בדקדוק); תקיעה; תנועה.

תָּא, ז, חדר, לשכה; מבוא (?); ביחור: היציע הנבנה מאחרי קדש הקדשים בבית ה׳; ⁰אחד מנקבי חלת הדבש; בֵּיצית, קנין, כל אחד מהחלקים הקטנים מאד שמהם מרכב החי והצומח.

ת״א, ר״ת, תרגום אונקלוס; תרוץ אחר; תוספת אחרונה.

תאב ו (תָּאַב, יִתְאַב), פ״ע, (גם עם לְ־), אוה, חפץ, השתוקק; *התאוה לאכל. תָּאֵב תעב, מאוס, שקץ; *התאוה.

תָּאֵב*, ת, מי שיש לו תאבון לאכילה; משתוקק, מתאוה.

תְּאַבְדֶּעַ°, ת, תאב לדעת, סקרן.

תְּאַבְדֵּעוּת°, נ, סקרנות.

תַּאֲבָה, °נ, תשוקה, תאוה.

תֵּאָבוֹן*, ז, חפץ, תשוקה; תשוקה עזה לאכילה.

— לְתֵאָבוֹן*, להשתיק התאבון; לכבת אי יכלת להתגבר על התאבון, מבטא להוראת ברכה בעת האכילה.

(תאה) תָּאָה, פ״י, הגבל, הצב ציון ואות לגבול מסביב.

תְּאוֹ, תּוֹא, ז, שור פרא 1).

תַּאֲוָה, נ, חפץ, תשוקה, כליון נפש; תאות בשרים; גבול, הקו המבדיל בין מקום למקום; מרום קץ; נאקה, קריאת: אוי! (תהלים, ל״ח, י, ילין).

תֵּאוּם°, ז, שווי המדה והקצב בין שני הלקי גוף.

תְּאוֹם*, ז, (נ׳ תְּאוֹמָה*), מי שנולד עם עוד אחד.

תְּאוֹמִים, ז״ר, (ס׳ תְּאוֹמֵי־), נולדים יחד, שני ילדים שנולדו יחד; *אחד מי״ב המזלות.

תְּאוֹנִים, ז״ר, מאמצי כח, עמל.

תֵּאוּר°, ז, ציור בכתב; רשימת פרטי דבר למראהו, פרשה.

תְּאוּרָה°, נ, הדלקת אורים לאות שמחה וחג.

תְּאִימוֹת*, נ״ר, השנים הטוהנות.

תָּאָל*, ז, דקל צעיר, עץ תמר קטן.

תַּאֲלָה, נ, אלה, קללה.

תאם (תָּאַם, יִתְאַם), פ״ע, התחבר יחד; היה דומה ושוה ל־. הַתְאִים, ילוד תאומים, ילוד שנים יחד; המשך בקו מקביל לגוף שני; °היה דומה ושוה ל־; היה ראוי והגון ל־. הִתְתָּאֵם*, היה בין שני דברים.

תא״מ, ר״ת, תהלים, איוב, משלי.

תְּאָמִים, ז״ר, (ס׳ תְּאָמֵי־), ר׳ תאומים.

תַּאֲנָה, נ, עת יחס חית השדה, עת הזרוגות החיות; תאות היחוס בבעלי החי.

תְּאֵנָה, נ, (ר׳ תְּאֵנִים), עץ ופריו הנודע בעסיס דבשו 1).

-- תְּאֵנַת חַוָּה°, כוז, מין צמח של הארצות החמות 2).

תֹּאֲנָה, נ, עלילה, נסבה; סבה (עפ״י רב לא נכונה) המשמשת להצטדקות של עשית איזה מעשה; מקרה.

תַּאֲנִיָּה,° נ, יגון, תוגה, שבר רוח, אֲנָחָה.

תאר (תָּאַר, יִתְאַר), פ״י, נטה, פנה (גבול); רשום הקף הגבולים. תָּאֵר, צַיֵּן הֶקֵּף דבר; פרש, באר בכתב; *תת צורה יפה. תֹּאוֹר, השתרע, התפשט; *היה מבֹאר בכתב.

תֹּאַר, ז, תבנית צורה, דמות, מראה; °מלה הבאה לתאר את העצם או את הפעלה (בדקדוק); כנוי כבוד לאיש עפ״י משרתו ומדרגתו.

— אִישׁ תֹּאַר, איש יפה בתבניתו.

— שֵׁם תֹּאַר°, תֹּאַר הַשֵּׁם°, (בדקדוק) (יותר נכון: תֹּאַר הָעֶצֶם°), מלה הבאה לציין את איכות העצם (טוב, רע, לבן, קשה, וכיו״ב).

— תֹּאַר הַפֹּעַל°, (בדקדוק), מלה הבאה לציין את אפן עשית הפעל או זמן ומקום עשיתו (מהר, לאט, היום, פה, וכיו״ב);

תַּאֲרִיךְ°, ז, מנין השנים, זמן הרשום בשטר וכיו״ב.

---

1) תאו буйволъ, Büffel, buffle, buffelo

1) תאנה смоква, Feige, figue, fig

2) תאנת חוה бананъ, Banane, banane, banana

תְּאַשּׁוּר, ז, מין עץ סיק קשה 1).

ת"ב׳ תב"א, ר"ת, תשעה באב.

תֵּבָה, נ, ארגז, ארון, קפסה; *ארון הקדש; במה, עמוד התפלה שהחזן עומד לפניו; מלה כתובה.

— תֵּבַת נֹחַ, אניה עשויה כעין ארגז נחלק לקנים שעשה נח למצא בו מחסה מפני המבול.

תְּבוּאָה, נ, פרי האדמה; שכר, רֶוַח; סחורה מובאה אל הארץ מחוצה לה; *מזונות, כלכלה; °מיני דגן (חטה, שעורה וכיו"ב).

תָּבוּן, ז, תְּבוּנָה, נ, דעת, שכל, בינה, חכמה; התבוננות, חקר דבר.

תְּבוּסָה, נ, מפלה, מרמס אויב, הרס וכליון.

— דַּם תְּבוּסָה*, דם איש הולך למות מעֹרב עם חמרים אחרים או עם דם אחר שלא נטמאו.

תְּבִיעָה*, נ, דרישה, טענה.

תְּבִיר*, ז, שם נגינה מפסקת (֛).

תֵּבֵל, נ, (בסגנון המליצי), (לא יבוא בהא הידיעה ולא ברבים ולא עם הכנויים), הארץ, הארץ הנושבת, כל מושב בני האדם על פני הארץ.

תֶּבֶל, ז, תערבת זרע נתעבה; *מיני מרקחים; נעימות, נעם (של קול).

(תבל*) הִתְבֵּל*" תִּקּוּן (אכל) בתבלים. תַּבֵּל*, תקן דבר מאכל במרקחים; תקן, עשה יותר טוב. תִּבּוּל*, תִּקּוּן (אכל) בתבלים. הִתְתַּבֵּל*, תִּבּוּל; התלכלך, הטנף.

תֶּבֶל*, תַּבְלִין*, (תְּבָלִין?), ז, רֶקַח או ירקות שמשימים בתבשיל או בכל מאכל להיטיב טעמו.

תְּבַלּוּל, ז, חֲוַרְוַר בעין, דק, עור רק על העין, קרום לבן על אישון העין.

תַּבְלִית, נ, כליון ואבדן.

תַּבְלֵל, ר׳ תבלול.

(תבן) הִתְבֵּן*, היה (גִּפּוּל טיח לקיר) מעֹרב בתבן. תִּבֵּן*, עֵרבב בתבן.

תֶּבֶן, ז, קש השבלים הנדוש במורג החרוץ לחתיכות קטנות.

תַּבָּן*, ז, מוביל תבן לזביל.

תַּבְנִית, נ, דמות בנין, צורת בנין; מערך, תכנית שעל פיה בונים בנין; מראה, צורה של דבר; *צלם אבן או מתכת שמעמידים במקום פמבי.

תבע* (תָּבַע*, יִתְבַּע*), פ"י, דרוש, בקש בהזקה את המגיע, נשה; (לְדִין), קרוא בעל דבר לעמד לפני השופטים להשפט; דרוש (בענין נשואים ובעילה); חפש איזה דבר. הִתְבַּע*, הדרש, התבקש לתת; התבקש לעשות דבר.

תַּבְעֵרָה°, נ, שרפה, בעירה, דליקה.

(תבר*) הִתְבַּר*, היה קשור על ידי עניבה ולולאה.

תַּבְשִׁיל*, ז, מאכל שבֻּשַּׁל על האש; כנוי לתשמיש.

— עֵרוּב תַּבְשִׁילִין*, ר׳ עירוב.

— הַקְדִּיחַ תַּבְשִׁילוֹ*, ר׳ קדח.

תָּג*, ז, אחד התוים הקטנים שעל האותיות לנוי.

ת"ג, ר"ת, תנועה גדולה (בדקדוק); תקיעה גדולה.

תָּגָא*, נ, בגד עליון רחב שלבשו הרומאים; כתר, עטרה.

תִּגְלַחַת*, נ, גלוח, פעלת המגלח.

תַּגְלִית°, נ, המצאה, גלוי, התגלות, דבר שהיה נעלם וגלוהו.

תַּגְמוּל, ז, שִׁלּוּם, גמול שכר; מעשה טוב וחסד.

(תגר*) תָּגַר*, פ"ע, סחור, רכול; °עמוד על המחיר (הקונה בחפצו להוריד מהמחיר

---

1) תאשור букъ, Buchsbaum, buis, box-tree

והמוכר בחפצו להעלות את המחיר).

תַּגָּר*, ז, סוחר, רוכל.

תִּגָּר*, תְּגָר*, ז, מריבה, קטטה; ריב; תלונה; חרון אף, עברה, זעם.

— קָרוֹא תִגָּר*, התלונן, קרוא חמס.

תִּגְרָה*, נ, קטטה; כעס, זעם.

תַּגְרָנוּת*, נ, ע"ת הסוחרים; ⁰פעֻלת העומד על המחיר ומשתדל להורידו או להעלותו.

תִּדְהָר, ז, מין עץ סרק [1].

תָּדִיר*, ת, הבא לעתים קרובות; תה"פ, תמיד, לעתים קרובות.

תְּדִירָה*, תְּדִירוּת*, נ, תכונת דבר שהוא תמיד.

תָּהַב*, ר' תהב.

תה"ד, ר"ת, תפלת הדרך.

תהה* (תָּהָה*, יִתְהֶה*), פ"ע, ישוב כמבֹהל בלי תנועה והרגשה; המלך, התחרט, הִנחם.

— תָּהָה בְּקַנְקַן*, הריח בקנקן לדעת אם יין בו או חמץ (מבטא לקוח להוראה: בחון מהות איש).

תֹּהוּ, ז, שממה, שאיה; ריק, אפס; תה"פ, לחנם, לריק.

תְּהוֹם, זו"נ, (ר' תְּהוֹמוֹת), מימי הבריאה הראשונים; האוקינוס, הים הגדול אשר ממנו מקור כל מימי הארץ; מעמקי ים, צולה; נבך, מערבל, גלגל.

— תְּהוֹם אַרְעָא*, מעמקי האדמה.

— קֶבֶר הַתְּהוֹם*, דבר טמא מכֻסה שנִּגְלָה ומטמא מה שהיה עליו לפני גִלותו.

תְּהוּת*, נ, חרטה.

תָּהֳלָה, נ, דֹפי, מכשול עון; גדוף, חרוף.

תְּהִלָּה, נ, הלל ותודה, שבח; הוד, תפארת; אור, זהר (ישעיה מ"א, ג).

תַּהֲלוּכָה, נ, הליכה, מהלך בסך, הליכת המון אנשים לפרסם איזה דבר או לכבוד איזה מאורע.

[1]) תדהר ель, Fichte, pin, pine

תְּהִלִּים*, תִּלִּים*, ז"ר, שם ספר מזמורי דוד מלך ישראל ומשוררי בית ה'.

תה"פ, ר"ת, תאר הפעל (בדקדוק).

תַּהְפּוּכָה, נ, מרמה, שקר, סלף; ר' מהפכה.

תה"ש, ר"ת, תפלת השחר; תאר השם (בדקדוק).

תָּו, ז, אות, סמן; תאוה, חפץ (? איוב, ל"א, ל"ה); *שם האות העשרים ושתים בא"ב העברי —ת—.

— מֵאָלֶף עַד תָּו*, מראשית עד אחרית, מראש ועד סוף.

תּוּ*, (ארמית), עוד, נוסף.

ת"ו, ר"ת, תם ונשלם.

תּוֹא, ר' תאו.

תֹּאֵם, ז, (ר' תּוֹאֲמִים, ס' תְּאָמֵי), שני ילדים הנולדים יחד; ת, מחֻבר.

תובב"א, ר"ת, תבנה ותכונן במהרה בימינו אמן (נוסח אחול שכותבים אחרי שם עיר קדש, ירושלים, וכיו"ב).

תנבה"ל, ר"ת, תם ונשלם, ברוך ה' לעולם.

תּוֹבֵעַ*, ז, שיש לו תביעה ודרישה אצל חברו; הקורא את חברו לדין.

תּוֹבֶרֶת*, נ, לולאה, עניבה; לולאה למוקש.

תּוּגָה, נ, יגון, עצב.

תּוֹדָה, נ, ברכה על הסד, רגש הכרת טובה; קרבן לאלהים על החסד; הלל, שבח; מקהלת משוררים שירי תהלה; הוראה על אשם.

(תוה) תִּוָּה, פ"י, רשום אות לסמן, רשום.

הִתְוָה, דרוש אות, נסה ובקש אות (?); הכעס, צער (?).

תְּוָה*, ז, (ר' תְּוָהִים*), רעד, רטט, חרדה.

תּוֹהֵא*, ת, משתומם, מתפלא; מתחרט, נִחָם.

תְּוָהוּת*, נ, חרטה.

תוה"ק, ר"ת, תורתנו הקדושה.

תִּוּוּךְ, ז, פעלת המתַוך ומפשר.

תּוֹחֶלֶת, נ, (כי, תּוֹחַלְתִּי), תקוה, משאת נפש, מצב המחכה לתוצאות טובות מאיזה דבר או מאיש; *תפלה (באור ע"ס דרוש).

תּוֹךְ, ז, (בהפסק: תָּוֶךְ, ר' תּוֹכוֹת*), אמצע, לב דבר, טבור דבר, מרכז דבר, הנקודה הרחוקה מרחק שוה משתי הקצוות; *פנים דבר; קול התבשיל הרותח על האש; 0ענין, תכן דבר, תמצית דבר, עקר הדבר, כַּונה נסתרת בדבר.

— **בְּתוֹךְ**, מ"י, באמצע; בין, בקרב.

— **תּוֹךְ כְּדֵי דִבּוּר***, תה"פ, כרגע, בין רגע.

— **תּוֹךְ כַּךְ***, תה"פ, בין כך, בין כה וכה.

— **בַּעֲלֵי הַתּוֹךְ**0, בני כתה אחת המאמינים כי יש סודות במלות התורה ואינן כפשוטן.

— **מִתּוֹךְ־***, במצב של־; בגלל.

מִתּוֹךְ שֶׁ־*, כיון ש־, יען כי.

תּוֹךְ, ז, ר' תֹּךְ.

(תוך) **תָּוַךְ***, פ"ע, חצה, חִלֵּק; היה מְסֻגר באמצע, בתוך; 0היה איש הבינים, פשר בין־. **תְּוּוֹךְ***, היה באמצע.

תּוֹכֵחָה, נ, מוסר, ענש; גערה, הזהרה; 0פרשת הענשים הקשים שבסדר בחקותי (ויקרא כ"ו, י"ד—מ"ג) ובסדר כי תבוא (דברים כ"ח, ט"ו—ס"ח).

תּוֹכַחַת, נ, ראיה, הוכחה; גערה, הזהרה; ענש, קנס.

— **אִישׁ תּוֹכָחוֹת**, עקש, עקשן.

תּוֹכִי0, ת, פנימי.

תּוֹכֵן*, ז, הכם בחקר הכוכבים.

תּוֹלָדָה*, נ, דבר טפל היוצא מדבר עקרי; תוצאה, מסבב; 0הטבע, העולם כלו, תבל ומלואה.

תּוֹלָדוֹת, נ"ר, צאצאי איש ומשפחותיו; שלשלת היחס; קורות הדורות; *בנים.

תּוֹלָל, ז, לועג, מהתל, מתלוצץ(?); מְעַנֶּה(?).

תּוֹלָע, ז, שרץ רמה[1]; אריג צבוע בצבע השָׁני.

[1] תולע червь, Wurm, ver, worm

תּוֹלֵעָה, תּוֹלַעַת, נ, (ר' תּוֹלָעִים), שרץ רמה הנמצא ביחוד בצמחים; אריג צבוע בצבע שָׁנִי; סמל לאפס וריק, דבר שאין לו ערך.

תּוּם*, ז, שום, אחד ממיני הבצלים, ר' שום.

תּוֹמִיךְ, ז, תומך, עוזר.

תּוֹמִים, ר' תאומים.

תּוֹסֶפֶת*, ז, הוספה על דבר; תוספתא.

— **תּוֹסָפוֹת***, ההלכות הרשומות בתוספתא; חדושי רבני צרפת בימי הבינים שהוסיפו לבאור רש"י (רבי שלמה יצחקי) על התלמוד.

— **בַּעֲלֵי הַתּוֹסָפוֹת***, רבני צרפת מחברי התוספות.

תּוֹסֶפְתָּא*, נ, (ר' תּוֹסֶפְתּוֹת*), קבוץ משניות שלא באו בששת סדרי המשנה של רבי יהודה הנשיא ואשר נאספו אח"כ על ידי ר' חיא ור' אושעיה.

תּוֹעֵבָה, נ, נבלה, שקוץ, דבר או מעשה מאוס ונתעב מצד הדת והמוסר.

תּוֹעָה, נ, שגגה; סור מעל ה'; ערבוביה; רעה.

— **תּוֹעִים**0, בשם הזה קראו הסופרים בימי הבינים לנוסעי הצלב.

תּוֹעֶלֶת*, נ, דבר המועיל; רֶוַח.

תּוֹעָפוֹת, נ"ר, רוס, גבה(?); צבור, גל(?). מחשכים, מעמקים אפלים (בתוך הרים).

תּוּף*, ז, רֹק.

תּוּפִין, ז, מעשה אופה, מאפה תנור; (ר' תּוּפִינִים), צנימים האפויים פִּנַּמִים.

תּוֹפָעָה0, נ, הופעה, מקרה פתאומי.

תּוֹצָאָה0, נ, מְסֻבב, מה שיוצא מדבר; מסקנה; מהדורה, הוצאה, הדפסת ספר.

תּוֹצָאוֹת, נ"ר, מוצא, המקום שממנו יצא־; מקור, מעין; מפלט; *מינים, סוגים, אֳפָנִים.

תּוּר (תָּר, יָתוּר), פ"י, רַגֵּל, חפור ארץ; חקור, חפש; הלוך אחרי־, הִפָּתה על ידי־. **הָתִיר**, חפור ארץ, חפש, רַגֵּל.

תּוֹר, ז, שורה, שדרה; תקופת סדר העתים; מועד קבוע על פי הסדר; :, מין יונה; *(ארמית) שור, פר, בן בקר; הבל; גיד לתפר בו.
— רֹאשׁ תּוֹר, ר׳ ראש.
— בְּתוֹר⁰, תה״פ, בחינת היות—כזאת וכזאת.
תַּוָּר*, ז, רועה שוָרים; נוהג שורים לחרישה, בַּקָּר.
תּוֹרָה, נ, למוד, חק, משפט; מצות ה׳; הוראה; *ספר תורה; ⁰עיון, הלכה, באור עקרי.
— תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב*, חמשה חמשי התורה.
— תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה*, התלמוד.
— תּוֹרַת כֹּהֲנִים*, ספר הסִפרא, הוא מדרש הלכה על סדר ויקרא.
— בְּתוֹרַת*, תה״פ. באפן, כמו; ר׳ בתור (אחרי ערך: תּור).
תּוֹרָנִי⁰, ת, היודע תורה; המאמין בדברי התורה; שם כבוד ללמדן.
תּוֹרְנִיתָה* נ, מין עץ סרק 1).
תּוֹשָׁב, ז, יושב בתוך עם בארץ אחרת מארצו, יושב תמיד במקום (מבלי היות לו זכות אזרח); *דבר שנקבע בתוך דבר שני.
תושב״כ, ר״ת, תורה שבכתב.
תושבע״פ, ר״ת, תורה שבעל פה.
תּוֹשֶׁבֶת⁰, נ, יסוד, בסיס; מקור.
תּוּשִׁיָּה, נ, הויה, ישות, קיום; עזר, הצלה; ידיעה איך להחלץ מצרה; התקדמות דבר, קדמה; דבר של יש, דבר של ממש.
ת״ו, שלב״ע. ר״ת, תם ונשלם, שבח לאל בורא עולם.
תּוּת*, ז, פרי העץ שעליו נתנים למאכל לתולעי המשי 2); העץ הזה.
תּוֹת*, מ״י, תחת, במקום.
תּוֹתָב*, ז, שכבה דקה; שמלה הדוקה לגוף; ת, קבוע, נעוץ, תחוב.
— שֵׁן תּוֹתֶבֶת*, שן מלאכותית הקבועה בפה במקום שן שנפלה או שנעקרה.
תּוֹתָח*, ז, כלי מסין; אלית (?); חץ (?); ⁰מקלעה, רובה גדול להרס בכדוריו חומות ומבצרים.
(תזז) הֵתֵז, פ״י, קצוץ, כרות סלסלות.
תְּזָזִית*, נ, (רוּחַ־*), רוח שגעון, טרוף הדעת; חלי הנופל.
תַּזְכִּיר⁰, ז, תִּזְכֹּרֶת⁰, נ, מכתב להזכיר, רשימה לזכרון.
תִּזְמֹרֶת⁰, נ, קהל מנגנים, להקת נוגנים.
תַּזְנוּת, נ, זנות, משכבי זמה.
ת״ח, ר״ת, תלמיד חכם; תשואות חן (תודה).
— גְּזֵרַת ת״ח, ההרג שנעשה ביהודים בפולניה בשנת ת״ח לאלף הששי על ידי הקוזקים והמלניצקי.
תחב* (תָּחַב*, יִתְחֹב*), פ״י, תקוע אל תוך־, נעוץ ב־, דקור ולהוץ להכניס לתוך־.
תַּחְבּוּלָה, נ, ערמה, מזמה; אמצעי של ערמה.
— תַּחְבּוּלוֹת*, התערבות אנשים שונים בכסף בנוגע לתוצאות ענין (מרוץ, ההאבקות וכיו״ב — באור מר י. מ. פינס ז״ל).
תַּחְבֹּשֶׁת*, נ, אספלנית, חבישה שנותנים על מכה; המר שנותנים על מכה או מקום מכאיב בגוף.
תָּחוּב*, ז, חטר שמשתמשים בו להרכבה בעץ אחר.
תְּחוֹחַ*, ת, (עָפָר־*), עפר רך מְגֻבָּב (ע״י חרישה וכיו״ב).
תְּחוּם*, ז, גבול; מחוז, גליל.
— תְּחוּם שַׁבָּת*, גבול שאסרו החכמים לעבר בשבת ומועד, אלפים אמה מסביב לעיר.
— תְּחוּם⁰, תְּחוּם הַמּוֹשָׁב⁰, (בספרות

1) תורניתא сосна, Fichte, pin, pine
2) תות тутовая ягода, Maulbeere, mure, mulberry

החדשה), פלכים ברוסיה שרק בהם הֻתּרה הישיבה ליהודים לפני המהפכה האחרונה בשנת 1916.

— עֵרוּב תְּחוּמִים*, ר' ערוב.

תַּחְזִית0, נ, מראה מַגְנֵן אשר יראו דרך מנסרת.

תְּחִיָּה*, נ, התשובה לחיים; 0שיבת עם לחיים חדשים אחרי ירידתו.

— תְּחִיַּת הַמֵּתִים*, נ, תחיה; האמונה כי המתים ישובו לתחיה בזמן מן הזמנים.

תַּחְכְּמֹנִי, ז, חכמה, מדע, דעת (?); שם פרטי (?); 0בית מדרש גבוה.

(תחל) הִתְחִיל*, פ״ע, החל, היה הראשון באיזה פעולה, עשה התחלה.

תְּחִלָּה, נ, ראשית דבר, ראש דבר; *מדרגה ראשונה לטֻמאה; תה״פ, בראשונה, לפני דבר אחר.

— לְכַתְּחִלָּה*, תה״פ, מראשית, מתחלה; לפי ההשקפה הראשונה.

— עָשׂה דָבָר לְכַתְּחִלָּה*, קום ועשה דבר (בנגוד ל„בדיעבד״, כאשר כבר נעשה הדבר מבלי לחשב אם מֻתּר לעשותו או אין).

— מִתְּחִלָּה*, תה״פ, בראשונה, בימים קדומים.

תַּחֲלוּאִים, ז״ר, מחלות אנושות; מחלה מתדבקת(?).

(תחם*) תָּחַם*, פ״י, הגבל, עשה גבול, עשה תחום.

תַּחְמָס, ז, מין עוף טורף (בת היענה?); לילית (?); סנונית (?).

תַּחַן0, ז, תְּחִנָּה, נ, רחמים, חנינה; בקשת רחמים; תפלה.

תַּחֲנָה0, נ, בית לָנוּח בו בדרך, מקום שחונים בו עוברי דרך; מקום ששם עומדת רכבת מסלת הברזל לקבל ולהוריד נוסעים ומשאות.

תַּחֲנוּן*, ז, התפלה שאחרי שמנה עשרה בשחרית ובמנחה.

— תַּחֲנוּנִים, ז״ר, חנינה; בקשת רחמים.

תַּחֲנוֹת, נ, מקום מעמד, מקום חֲנִיָּה.

תַּחְרָא, נ, שריון עוטה את הנלחם.

תַּחֲרוּת*, נ, קטטה, מריבה, ריב; קנאה ושנאה.

תַּחֲרִים0, ז״ר, ארג דק עשוי חורים בציורים שונים.

תַּחַשׁ, ז, מין חיה שמעורה עשו מכסה למשכן ה' ולכלי השרת; מין חיה טורפת 1).

תַּחְשׁוֹן*, ת, רוצח; מדליק דלקה מבלי להשגיח למיתת אנשים על ידה.

תַּחַת, מ״י, (כ' תַּחְתַּי, תַּחְתֶּיךָ, תַּחְתֵּךְ, תַּחְתָּיו, וכו'), למטה מדבר (הפך: על); במקום; תמורת; יען כי־.

— תַּחַת כִּי־, יען כי.

— תַּחַת אֲשֶׁר, במקום ש־.

— מִתַּחַת, תה״פ, למטה; תחת.

תַּחְתּוֹן, ת, אשר מתחת (בנגוד ל„עליון״).

— יָד־ עַל הַתַּחְתּוֹנָה*, פלוני הפסיד.

תַּחְתּוֹנִיּוֹת*, נ, מחלת הטחורים, כאב בני מעים, מכאוב פי הטבעת.

תַּחְתִּי, ת, תחתון, אשר מתחת.

— תַּחְתִּיָּה, תַּחְתִּית, תַּחְתִּיּוֹת־ (שְׁאוֹל־, אֶרֶץ־), כנוי לשאול שמתחת לארץ.

— תַּחְתִּיִּים, ז״ר, חדרים אשר בריוטה התחתונה שבבית.

תַּחְתִּית, נ, (ר' תַּחְתִּיּוֹת), החלק התחתון, השפל; (פֶּלַח־) אבן השכב ברחים; כלי הצורף או הנפח שבו נצברות חתיכות המתכת הנופלות בשעת העבודה (בשיפון וכיו״ב).

ת״י, ר״ת, תרגום יונתן; תרגום ירושלמי; תחת יד; תולדות ישראל.

תְּיאָה*, נ, שרש צמח שמשתמשים בו לתבלים 2).

---

1) תחש барсукъ, Dachs, blaireau, badger

2) תיאה ранункулъ, Ranunkel, renoncule, crowpool

תיב"ע, ר"ת, תרגום יונתן בן עוזיאל.

(תיגº), **תַּיֵּגº**, פ"י, רשום תגים על האותיות.

תָּיו*, ר' תָּו.

תִּיּוּם*, ר' תיומת.

תְּיוֹמֶת*, נ, העלה האמצעי והעליון שבלולב; תאומה; מתלעה.

(תיז) **הַתֵּז**, פ"י, גדוע, כיות, הפל ארצה.

תִּיכוֹן*, ת, אשר בתוך, פנימי; אמצעי.

— **יָם הַתִּיכוֹןº**, הים הגדול אשר בין אסיה, אפריקה ואירפה.

תֵּיכֶף*, **תֵּיכֶף וּמִיָּד***, ר' תֵּכֶף.

תִּילִים, ר' תהלות.

תֵּימָן, ז, ארץ הדרום, נגב; רוח דרומית; שם מדינה בערב.

תִּימָרוֹת, נ"ר, (תִּימְרוֹת עָשָׁן), עמודי עשן העולים באויר.

תִּינוֹק*, ז, **תִּינֹקֶת***, (ז"ר תִּינוֹקוֹת*), ילד, יונק.

— **תִּינוֹקוֹת שֶׁל בֵּית רַבָּן***, תלמידי בית למוד.

תִּיק*, ז, נרתיק, מעטפה או התיק לכלי או לדבר.

תֵּיקוּ*, (ארמית), תעמד: השאלה (בגמרא) קימת ולא נפתרה; (ר"ת, תשבי יתרץ קושיות ואבעיות?).

תַּיָּר*, ז, תר, מורה דרך, מנהל בדרך; נוסע במרחקים לתור ארצות; מרגל.

תִּיר*, ת, עֵר, לא יָשֵׁן.

תֵּירוּץ*, ר' תרוץ.

תִּירוֹשׁ, ז, יין חדש, עסיס ענבים שלא תסס ואין בו טעם יין; שם מליצי ליין.

תַּיְרָןº, ת, תואב לחדשות, סקרן, תאבדע.

תַּיְרָנוּתº, נ, סקרנות, האבון לחדשות, תאבדעות.

תִּירָס*, (הַטִּי־), ז, מין תבואת השדה 1).

תַּיִשׁ, ר' (תְּיָשִׁים), זכר בעזים 2).

---

1) תירס кукуруза, Mais, maïs, maize

2) תיש, козелъ, Ziegenbock, bouc

תְּיִשָׁה*, נ, עֵז.

תַּיְשָׁנוּתº, נ, עקשנות, רגזנות בלי סבה וטעם, רצון בלי טעם.

תֹּךְ, תּוֹךְ, ז, (ר' תְּכָכִים), חמס, עשק; מרמה, מעקשים; לחץ נדכאים.

תַּךְ*, ז, (ר' תַּכִּים*), תפירה אחת, העברת המחט והחוט פעם אחת.

ת"כ, ר"ת, תורת כהנים (חומש „ויקרא").

תִּכְבֹּסֶת*, נ, כבוס, פעֻלת הכובס.

תכ"ד, ר"ת, תוך כדי דבור.

(תכה) **תֻּכָּה**, הכנע, הֻטה ארצה (?).

תַּכָּה*, נ, שלחן קטן.

תְּכוּנָה, נ, מקום מוסד; מדה, טבע, איכות דבר; הכנה, סדור; ºחקר הכוכבים והמזלות.

תְּכוּףº, ת, הבא תכף אחרי מה שלפניו.

תֻּכִּי, ז, שם עוף שיש לו הכשרון לדבר איזו מלים (?) 1); שם עוף שנוצותיו נהדרות ומקשטות, טוס 2).

תכי

תְּכִיפָה*, **תְּכִיפוּת***, נ, מהירות, תכונת המהיר; עשית דבר תֵּכֶף אחרי השני; הכור על ידי תַּךְ, על ידי תפר אחד.

תְּכָכִים, ז"ר, ר' תֹּךְ*; (אִישׁ־*), אמיד, בינוני בנכסיו.

תְּכֵלº, ת, כחל, כמראה תכלת השמים.

תִּכְלָה, נ, כליון עינים, תשוקה; חפץ רב.

תַּכְלִית, נ, השלמה, קץ, סוף; *מגמה, מטרה.

-- **בְּתַכְלִיתº**, תה"פ, לגמרה.

תְּכֵלֶת, נ, מין תולעת כחלה אשר מיצה

---

1) תכי попугай, Papagei, perroquet, parrot

2) תכי, павлинъ, Pfau, paon, peacock

כחל־סגל; עין הרקיע, הגון הנראה לעין הרקיע, הגון הנראה לעין בגבול הראיה; ארג שגון עין השמים לו; *פתיל התכלת שבציצית.

תְּכֶלְתִּי°, ת, שגון תכלת השמים לו, תָּכֹל.

תכן (תָּכַן, יִתְכֹּן), פ״י, בחון מדת דבר ומשקלו; ערוך בסדר. הִתָּכֵן, הִבָּחֵן, הֵעָרֵךְ; היה נכון. תִּכֵּן, ערוך נכון; קבוע מדה. תֻּכַּן, היה ערוך במשקל ובמספר.

— יִתָּכֵן°, תה״פ, אפשר, יוכל היות.

תֹּכֶן, ז, קצב, מדה קצובה; מה שיש בתוך איזה דבר; °(־סֵפֶר וכיו״ב), ענין ספר, נושאו ותמציתו.

תָּכְנִית, נ, מערכת דבר במדה; °מה שאדם מסדר לו אפן מעשיו לפרטיהם; (־למּוּדים°), קביעות מערכת לעניני הלמודים בביה״ס.

(תכסיס*) **תַּכְסִיסֵי מִלְחָמָה***, ז״ר, ידיעת חכמת המלחמה ואמצעיה.

תַּכְסִית*, נ, מעטה להתעטף בו.

תַּכְסָפִית*, נ, חבורה, קבוצה (של מחבלים ומזיקים).

תכף* (תָּכַף*, יִתְכֹּף*), פעו״י, היה קרוב בזמן, בוא בזה אחר זה; עשה דבר תֵּכֶף אחרי השני; חבר יחד על ידי תפר, תפור יחד. הִתְכִּיף*, חבר, צרף דבר אל דבר.

תֵּכֶף*, **תֵּכֶף וּמִיָּד***, תה״פ, כרגע, בו ברגע, בלי כל עכוב.

תַּכְרִיךְ*, ז, מעטפה; אדרת; חבילה כרוכה וארוזה בחוט מסביב לה.

— תַּכְרִיכִים*, תַּכְרִיכִין*, ז״ר, בגדי המת אשר בהם כורכים וקוברים אותו.

תַּכְשִׁיט*, ז, עדי קשוט; תלבשת נהדרה. יִפּוּי, הִדּוּר.

תַּכְשֵׁרָה°, נ, מקרה, הזדמנות, כשר.

תֵּל, ז, (ר׳ תִּלִּים), גבעה תלולה; גל, צבור אבנים ועפר במקום הרב; גבעה; *(תִּלִּים), תלתלים.

— תִּלֵּי תִלִּים*, דברים רבים צבורים ומגֻבבים.

ת״ל, ר״ת, תהלה לאל; תלמוד לומר.

תלא, ר׳ תלה.

תְּלָא־אִילָן*, ז, שם חי קטן יונק [1]).

תְּלָאָה, נ, טרח, יגיעה; צרה, פגע.

תַּלְאוּבָה, נ, חֹם, להט חֹם, זלעפה.

תִּלְבֹּשֶׁת, נ, לבוש; לבישה.

תלה (תָּלָה, יִתְלֶה), פ״י, החזק דבר באויר; העלה בחבל על־, הוקע, שים דבר בעניבה על מסמר תקוע וכיו״ב במצב כזה שיוכל להתנועע רק לצדדים; *יחס דבר ל־; הַפסק דבר למשך זמן; דחה זמן; המשך זמן; החזק דבר למְסֻפק; כתוב בין השורות; פ״ע; היה נכנע ומשעבד ל־. הִתָּלֵה, היה תלוי, הוקע. תֻּלָּה, תלה.

— תָּלָה עַיִן*, נשוא עין, הרם עין.

תְּלוּי*, ז, עניבה מחברת אל הבגד לתלותו בה; ביה יד בכלי לתלותו בו; הנוסף בכתיבה למעלה מהשורה.

תָּלוּי, ז, מי שנתלה; *מסֻפק, שטרם התברר; הכתוב בין השורות; °כנוי לישוע הנוצרי.

— אָשָׁם תָּלוּי*, קרבן אשם המובא על הספק אם נעשה החטא או לא.

— הָיָה דָבָר תָּלוּי בְּדָבָר שֵׁנִי*, היה דבר אחד ביחס כזה לדבר השני שהשני גרם היותו או אי היותו.

תָּלוּל, ת, מתרומם בשפוע זקוף.

תְּלוּלִית*, נ, תל קטן, גבעה קטנה גבוהה.

תְּלוּנָה, ר׳ תלנה.

תָּלוּשׁ*, ז, קטע משטר, מקבלה וכיו״ב; בלתי תפור; ת, עקור, (הפך: מְחֻבָּר).

תְּלִי, ז, אשפה, תיק החצים; מין כלי זין (?);

---

[1]) תלא־אילן, африканскій хорекъ, Frettchen, furet, little ferret

*ר' תלוי; ⁰דף צר וארך קבוע בקיר וכו
ווים קבועים לתלות עליהם בגדים.

תְּלִיָּה*, נ, פעֻלת התולה דבר; עמוד לתלות
עליו איש; השלת ספק בדבר.

תְּלִים*, ר' תהלים.

תַּלְיָן⁰, ז, (בזרגון), מי שמשרתו לתלות את
הנדונים לתליה.

תְּלֵיסַר*, שלשה עשר.

תְּלִישָׁה*, נ, פעֻלת התולש ועוקר דבר; ⁰שם
נגינה בטעמים.

— תְּלִישָׁה גְדוֹלָה⁰, נגינה מפסקת (֠).

— תְּלִישָׁה קְטַנָּה⁰, נגינה מחברת (֩).

תלל (תָּלַל, יָתֹל), פ"י, הרם, הנף, הגבה
על ידי גבוה. הֵתֵל, עשה לשחוק ולקלסה,
לעוג ל־; רמה, השלה. הוּתַל, הֻטעה.

(תלם*) תִּלֵּם*, הִתְלֵם*, עשה תלמים.

תֶּלֶם, ז, ערוגה, רבוע קטן של שדה או גן
נבדל לזרע בו; חריץ החרישה; שורת
הרגבים שהמחרשה מעלה מן הקרקע.

תַּלְמוּד*, ז, למוּד; הוראה; תורה, הקים; צד
ההלכה שבאיזה מקצוע (בנגוד ל„מעשה");
אספת דברי האמוראים (גמרא) על המשניות;
למוד איזה ענין מתוך פסוק שבתורה;
⁰המשנה והגמרא יחד (בנגוד ל„מקרא",
התנ"ך).

— תַּלְמוּד יְרוּשַׁלְמִי*, התלמוד הכולל
ביחוד דברי אמוראי ארץ ישראל על
המשנה ואשר סֻדר על ידי ר' יוחנן.

— תַּלְמוּד בַּבְלִי*, התלמוד הכולל ביחוד
דברי אמוראי בבל על המשנה ואשר
סֻדר על ידי רב אשי.

— תַּלְמוּד תּוֹרָה*, למוד התורה; בית
למוד לתורה.

— תַּלְמוּד לוֹמַר*, ישנה אפשרות ללמד
דבר מכתוב שבתורה, קרא את הכתוב
כך וכך.

תַּלְמִי*, נ, מעֲסק בקרקע; צנור למים.

תַּלְמִיד*, ז, לומד תורה מפי מורה; (לפעמים)
תלמיד חכם.

— תַּלְמִיד חָכָם*, ז, (ר' תַּלְמִידֵי חֲכָמִים*),
איש מלֻמד; תלמיד בבית ספר גבוה.

תַּלְמִית*, נ, תֶּלֶם.

תְּלֻנָּה, תְּלוּנָה, נ, ריב; צעקת המס, התלוננות.

(תלע) תִּלֵּעַ*, פ"י, נקה מתולעים; הלבש
בגדים אדמים (בצבע תולעת שני); צבוע
אריג בצבע אדם. תֻּלַּע, היה לבוש בגדים
אדמים (בצבע תולעת שני); *היה מלא
תולעים. הִתְלִיעַ*, שרוץ תולעים; הִמלא
תולעים; הסר תולעים.

תַּלְפִּיָּה, נ, בית ספר לעניני הצבא (?);
התבצרות (?); קשת (?).

תלש* (תָּלַשׁ*, יִתְלֹשׁ*), פ"י, עקור, נתוש,
קטוף; הסר דבר ממקום חבורו. הִתָּלֵשׁ*,
הֵעקר, הִנתש. תָּלֵשׁ*, תלוש.

תַּלְתּוֹל*, ז, יבלת, דלדול, בליטה קטנה
עגולה ומעט קשה שעל העור.

תַּלְתַּלִּים, ז"ר, זלזלי הגפן; קוצות שערות
משתרגות; *תֵּלִים, גבעות.

תלתן

תִּלְתָּן*, ז, מין צמח
בעל עלים סגלגלים
הצומחים שלשה
שלשה יחד על אבם [1].

תָּם, ת, שלם, גמור;
שאין בו מום; ישר,
נקי מעון; *פשוט,
שאינו פקח וערום
הרבה; (שור) שהזיק
רק פעם אחת או
שתי פעמים (בנגוד
ל„מוּעָד").

1) תלתן трилистникъ, Klei, trefle
trefoil

תֹּם, ז, שלמות, העדר מִגרעת; ישֶׁר, נקיון הנפש מפשע; חזק, כח רב; ר' תֻּמִּים.

— לְתֻמּוֹ, בתמימות, בלי כַּונה רעה.

— מֵשִׂיחַ לְפִי תֻמּוֹ*, מעיד על דבר מבלי לדעת כי ערך עדוּת לו.

תָּם*, תַּמָּן*, תה"פ, שָׁם, במקום ההוא; (בתלמוד הבבלי מורה מלה זו ביחוד על ארץ ישראל).

תֶּמֶד*, ז, יין גרוע או חֹמץ עשוי ממשרת זגים וברי אשכלות הענבים שדרכום כבר לייז.

תמד* (תָּמַד*, יִתְמַד*), פ"י, עשה לח, הרטב. הִתְמֵד*, היה (המִשרה) לְתֶמֶד; התבל, התערבב הנוזל בנוזל. תַּמֵּד*, עשה תֶמֶד; ערבב נוזל בנוזל. הִתְמֵד*, היה חרוץ ושוקד על־; המשך את עבודתו וכיו"ב.

תמה (תָּמַה, יִתְמַה), פ"ע, עמוד נדהם מפחד; השתומם, התפלא, השתאה; (־אֶל־), הבט בפני רעהו בתמהון. הַתְמִיהַ*, עורר השתוממות. הִתַּמֵּהַ* (־הִתְתַּמֵּהַ*), תמוֹה.

תָּמֵהַּ*, ת, מתפלא, משתומם.

תְּמַהּ*, ז, פלא, התפלאות, השתוממות.

— הֵא הַתְּמַהּ°, (בדקדוק), האות הא הבאת בראשית המלה להוראת ההתפלאות.

תַּמָּה*, נ, מין עוף וזמיר [1].

תֻּמָּה, נ, ר' תֹּם.

תִּמָּהוֹן*, ז, שממון, מבוכה.

תִּמְהֶרֶת°, נ, מהירות, טבע האיש העושה דבר מהר; מדת המהירות (בחכמת הטבע).

תָּמוּהַּ*, ת, נפלא, מעורר התפלאות; לא ברור.

תַּמּוּז, ז, שם החדש הרביעי מניסן, חדש יולי בערך; שם אליל.

תָּמוּז*, ת, מי שנשרו ריסי עיניו.

תְּמוֹל, ז, אתמול, יום שלפני היום הזה; תה"פ, יום שעבר; לפני ימים מספר.

— תְּמוֹל שִׁלְשׁוֹם, מאז, מלפני משך זמן.

תְּמוּנָה, נ, צורת דבר, תבנית דבר, מראה דבר; הופעת דבר.

תִּמּוּר*, ז, זריחה, הופעה; עלית והתרוממות עשן.

תְּמוּרָה*, נ, עפעף, ריס העין.

תְּמוּרָה, נ, חלופי דבר בדבר; הדבר המֻשג על ידי חליפין; דבר הבא במקום דבר; פרי (איוב ט"ו, ל"א, ילין); *שם מסכת בתלמוד בנוגע לתמורת צאן ובקר זה בזה בקרבנות.

תַּמּוּת*, נ, תֹּם, תמימות; שלמוּת, העדר מום ומגרעת; הוית שור תָּם ולא מוּעָד.

תְּמוּתָה, נ, מיתה, מות; *בהמה ההולכת למות.

תַּמְחוּי*, ז, (ר' תַּמְחוּיִם*, תַּמְחוּיוֹת*), קערה, מאכל; קערה גדולה ושטוחה ובה מגורות מגורות שנותנים בהן אכל לכל המסבים; מוסר צדקה להלוקת לחם ותבשיל לעניים.

תַּמְחוּיוֹת*, ז"ר, משקעים בעל שבצואר הבקר.

תָּמִיד, ז, זמן בלתי חשך, זמן בלי הרף ובלי קץ; קרבן יום יום בהיכל ה'; *מסכת תלמודית העוסקת בענין קרבן התמיד.

תָּמִיד, תה"פ, בכל עת, יום יום.

תְּמִידוּת*, נ, טבע דבר שאינו משתנה ואינו פוסק.

תְּמִידִי°, ת, שאינו משתנה ואינו פוסק.

תְּמִיָּה*, נ, ר' תְּמַהּ.

— בִּתְמִיָּה*, תה"פ, בהשתוממות,בהתפלאות.

תְּמִיהָה*, נ, דבר פלא.

תְּמִיכָה*, נ, עזרה, משען; פעלת התומך והעוזר.

תָּמִים, ת, שלם, כליל; בלי מום והשחתה, בלי מגרעה; נאמן, ישר, בלי עון.

— תְּמִים דֵּעוֹת (או: דֵּעִים) עִם־°, מתאים בהשקפתו ובדעתו לדעת־ והשקפתו.

תָּמִים, ז, אמת; תמימות.

תֻּמִּים, ז"ר, ר' אורים.

תְּמִימוּת*, נ, ישר, תֹּם לב.

---

[1] תמה снигирь, Dompfaff, bouvreuil, bullfich

— בִּתְמִימוּת*, תה"פ, בלי כַּוָּנָה נסתרה.
תָּמִיר*, ת, מי שנשרו ריסי עיניו.
תמך (תָּמַךְ, יִתְמֹךְ), פ"י, סמוך דבר מתחתיו; החזק ב־, תפוש; עזור, סעוד. הִתָּמֵךְ, הִלָּכֵד, הֵאָחֵז.
תַּמְלוּחִית°, נ, דבר מלוח; טעם המלח.
תמם (תַּם, יִתֹּם), פעו"י, כלה (איזו מלאכה), בוא עד קצו; אפוס, כלה בלי שארית; האסף, הִשָּׁמֵד. הֵתֹּם, תמוס. תַּמֵּם*, הביא לידי שלמות. הָתֵם, השלם, גמור; הסר כליל; יַשֵּׁר. הַתְמֵם*, התנהג בישר עם־. הִתַּמֵּם (־הִתְתַּמֵּם), התנהג בתמימות, הלוך בישר; °הראה עצמו כתמים וישר.
תֹּמֶן*, ז, שמינית הקב.
תֶּמֶס, ז, מצב הדבר הנמס.
תְּמִסָּה°, נ, דבר שהמסו אותו בנוזל.
תִּמְסָח*, תנים, חי ממשפחת הזוחלים החי במים 1).

תמסח

תַּמְצִית*, נ, תוך, עִקָּרוֹ של דבר; מה שיוצא מדבר בהִסחטו; מה שנשאר לפלטה.
— מֵי תַמְצִיּוֹת*, מי הגשם בחדלו מרדת.
תָּמָר, ז, עץ הדקל; פרי הדקל.
תֹּמֶר, ז, עץ הדקל.
— תֹּמֶר מִקְשָׁה, דחליל שעושים להפחיד ולהרחיק את העופות מהצמחים.
(תמר*) תַּמֵּר*, פ"ע, התרומם ישר למעלה

תמר

1) תמסח crocodile крокодилъ Krokdil,

כתמר; התאבך והתרומם (עשן).
תְּמֵּר*, ת, שריסי עיניו נשרו, חסר ריסי העינים.
תְּמָרָה*, נ, עץ הדקל; גרגיר אחד מפרי התמר; ציץ לפני הפתחו; לולב הצלף הרך הראוי לאכילה.
תִּמֹּרָה, נ, (ר' תִמֹּרִים, תִּמֹּרוֹת), פִּתּוּחַ עלי תמר בבנינים.
תַּמְרוּק, ז, חמרי בשם לשפשוף עור הבשר.
תַּמְרוּר, ז, ציון; *מין צמח מר.
תַּמְרוּרִים, ז"ר, מרירות; בכי, מספד וכיו"ב; תה"פ, עד להתמרמרות.
תַּן, תַּנִּים, ז, מין חי ממשפחת השועלים 1).
תַּנָּא*, ז, חכם מחכמי המשנה שהיו בסוף ימי הבית השני ואחרי החרבן (משמעון הצדיק ועד רבי יהודה הנשיא).
— תַּנָּא קַמָּא*, התנא הראשון הנזכר באיזו משנה.
— תַּנָּא בְּרָא*, תנא השונה בריתא (לא: משנה).
תנאי, ר' תני.
תְּנָאִים*, ז"ר, ארוסים.
תנה (תָּנָה, יִתְנֶה), פ"ע, עשה חוזה והתקשרות. תַּנֵּה, ענה בקול שיר, שיר, שבח, הלל; ספר, הגד, פרסם. הִתְנָה, כרות ברית, בוא בברית; *עשה תנַי, תלה עשית דבר או לא עשיתו בהוית או באי הוית דבר שני.
תנ"ה, ר"ת, תניא נמי הכי (למדו חכמינו גם כן כזאת).
תְּנוּאָה, נ, מחשך, מעצור; תוכחה, נזיפה.
תְּנוּבָה, נ, פרי שדה וכרם וגן.
תְּנוּדָה°, נ, תנועה, נדנוד.
תְּנוּךְ, ז, (־אֹזֶן) בדל האזן, סרח האזן, החלק

1) תן jackal шакалъ, Schakal, chacal,

הרך שבתחתית האזן.

תְּנוּמָה, נ, שֵׁנָה קלה, נומה.

תְּנוּעָה*, נ, הנפה, פעלת המניע דבר; שנוי המצב או המקום של איזה דבר; נקודה, סמן נוסף על האות להורות על אפן מבטאה (בדקדוק).

תְּנוּפָה, נ, הנעה הנה והנה; תרומה לנדבה. — מִלְחֶמֶת תְּנוּפָה, תנועות מלחמה; *מלחמת התנפלות על־ (בנגוד ל„מלחמת הגנה").

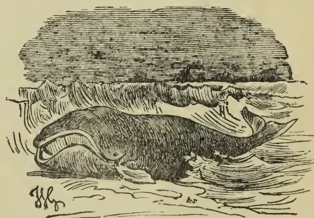
תַּנּוּר, ז, מבנה לבנים או אבנים למוקד אש, לאפיה וכדו'.

תַּנְחוּמִים, תַּנְחוּמוֹת, ז"ר, נחם, דברי נחמה.

תְּנָי*, תְּנַאי*, ז, אפן התקשרות, פרטי חוזה וברית; הוית דבר או אי הויתו התלויות בהוית או באי הוית דבר שני.

תַּנִּים, ר' תַּן; ר' תמסח.

תַּנִּין, ז, שם לחיות הגדולות שֶׁבַּיָּם בכלל; מין חי יונק גדול בים 1); נחש; חיה ענקית אגדית שֶׁבַּיָּם; סמל למצרים.

תנין

תנ"ך, ר"ת, תורה, נביאים, כתובים.

תנצב"ה, ר"ת, תהי נשמתו צרורה בצרור החיים (בר"ת זה משתמשים על פי רב במצבות קברות המתים).

תִּנְשֶׁמֶת, נ, זקית, מין שרץ ממשפחת הלטאה המחליף גוניו 1).

ת"ס, ר"ת, תקון סופרים.

תַּסְבָּר*, ז, (ר' תַּסְבְּרִיּוֹת*), אוצר.

תַּסִּיל*, ז, מין יונה קטנה, גוזל.

תְּסִיסָה*, נ, תנועה ורתיחה עצמית פנימית (בנוזל) המביאה בו שנויים חימיים.

תסס* (תָּסַס*, יִתְסֹס*) פ"ע, רתוח רתיחה עצמית פנימית (נוזל), בוא לידי תסיסה; ירוק אש (הארץ); געגע, צעוק בקול (אוז).

תִּסְפֹּרֶת*, נ, גזיזת שער הראש.

תִּסְרֹקֶת°, נ, אפן סריקת שער הראש.

ת"ע, ר"ת, תרי עשר (שנים עשר ספרי הנביאים הקטנים: הושע, יואל, עמוס, עובדיה, יונה, מיכה, נחום, חבקוק, צפניה, חגי, זכריה, מלאכי); תפלת ערבית.

(תעב) הִתָּעֵב, פ"י, הֻמאס, היה לתועבה. תָּעֵב, שַׁקֵּץ, מאוס; חשוב לתועבה; גאל, טנף. תֹּעוֹב, היה נתעב ונמאס. הִתְעִב, השחת, עשה תועבה.

תע"ב, ר"ת, תבוא עליו ברכה.

תעה (תָּעָה, יִתְעֶה), פ"ע, התהלך, שוטט כה וכה במרחב מבלי דעת הדרך או מבלי מטרה קבועה; התנודד, התנועע, התמוטט (שכור); (־מֵעַל־, ־מֵאַחֲרֵי־), סור מ־; °לא ידוע את הדרך וסור ממנה. הִתְעָה, הַטֵּה מדרך אמת; התנודד, התמוטט (שכור). הִתָּעֵה, השגה מדרך הישר; תת לשוטט כה וכה.

תְּעוּב*, ז, מאוס, נטיה מאחרי־, געל, געול.

תְּעוּדָה, נ, מצות ה', עדות ה'; הרגל, רגילות; *כתב להעיד על איזה דבר; °מטרה, תכלית, משלחת.

תְּעוּפָה, נ, אפלה, חֲשֵׁכָה.

תְּעוּרָה, נ, מצב האדם הער.

1) תנין китъ, Walfish, balaine, vhale

1) תנשמת хамелеонъ, Chamäleon, caméléon, chameleon

תְּעָלָה, נ, צנור למים; מהלך מים; ארוכה, גלידי הקרום העולים על המכה כשהיא מתחילה להרפא.

תַּעֲלוּל, ז, נער שובב; (ר׳ תַּעֲלוּלִים), שובבות, הוללות.

תַּעֲלוּמָה, תַּעֲלֻמָה, נ, סוד, דבר נסתר.

תַּעֲמוּלָה°, נ, השתדלות רבה לטובת איזה דבר, התאמצות להפיץ איזה רעיון או ענין ברבים.

תַּעֲנוּג*, ז, ענג; גנדרניות, התחטאות (ילין).

תַּעֲנוּגִים, ז״ר, ענג, נעימות החיים; חמדה.

תַּעֲנִית, נ, (ר׳ תַּעֲנִיּוֹת*), צום, ענוי נפש בצום, חדל מאכל ושתות; *שם מסכת בתלמוד העוסקת בעניני הצומות.

— מְגִלַּת תַּעֲנִית*, ספר הנזכר בתלמוד, שבו נרשמו הימים הטובים השונים שחדשו בזמן מְאֻחָר ואשר בם אסור להתענות.

תַּעֲצוּמָה, נ, כח, חזק, עצמה.

תַּעַר, ז, שַׂכִּין; שכין לגלח השער; נרתיק החרב.

תַּעֲרֹבֶת*, נ, ערבוב, בלילה.

תַּעֲרוּבָה, נ, ערבון, משכון להבטיח מִלּוּא או שִׁלּוּם חוב וכיו״ב.

— בְּנֵי תַעֲרוּבוֹת, בני שרי ארץ שמורים אצל ממשלה אחרת לערבון לשלום הארץ.

תַּעֲרוּכָה°, נ, אסף דברים שונים להראותם לקהל גדול המתענינים בראותם (יש תערוכות כלליות גדולות ויש פרטיות קטנות).

תַּעֲרִיף°, ז, רשימת מחירים או מסים וכיו״ב.

תַּעֲשִׂיָּה°, כלל העבודה באיזו ארץ או עיר, מעשה ידים.

תַּעְתּוּעִים, ז״ר, לעג, התול.

תִּעְתַּע, פ״י, התל ב־; רמה, השלה. הִתַּעְתֵּעַ, לעוג ל־; התלוצץ; התנכל במרמה.

תֹּף, ז, (ר׳ תֻּפִּים), כלי זמר עשוי עור מתוח במסגרת או על כלי להכות עליו להשמיע קול; משבצת אבן יקרה (יחזקאל כ״ח, י״ג).

— עוֹר הַתֹּף°, ז, העור הרק המתוח בתוך האזן בפנים.

תַּפְאוּרָה° נ, קשוט הקירות, הפתחים והשערים וכיו״ב (ביחוד בתיאטרון).

תִּפְאָרָה, תִּפְאֶרֶת, נ, (כ׳ תִּפְאַרְתִּי), הוד, הדר, יפי, צבי; תהלה, כבוד.

תַּפּוּחַ, ז, פרי עץ תַּפּוּחַ ועגל [1]); עץ הנושא את הפרי הזה; *צבור, ערמה, גל עגל; מקום במזבח ששם נערם האפר.

תפוח

— תַּפּוּחַ אֲדָמָה°, ז, צמח שפריו מתחת לאדמה על יד שרשיו [2]).

— תַּפּוּחַ זָהָב°, ז, פרי עץ מלא מיץ מתוק לחיך [3]).

תִּפּוּחַ*, ז, התנפחות והתרחבות עצם; הֶקֵּף וגדל גוף.

תָּפוּחַ*, ת, נפוח, צבה; ערום לערמה, גָּבוֹה.

תְּפוּגָה°, נ, ספק.

תָּפוּס*, ז, ארכבה, רִכְבָּה, כעין טבעת תלויה בצד האכף לשים בה הרגל; ר׳ תפוש°.

תְּפוּסָה*, נ, קִנְיָן, רכוש.

תְּפוֹר*, ז, ר׳ תפירה.

---

[1]) תפוח яблоко, Apfel, pomme, apple

[2]) תפוח אדמה картофель, kartofel, pomme de terre

[3]) תפוח זהב апельсинъ, Orange

תָּפוּשׂ, ת, מצֻפה; סגור בתוך־; ⁰אסור, חבוש.
תפח* (תָּפַח*, יִתְפַּח*), פ״ע, התנפח, צבה.
הִתְפַּתַּח*, תפוח.
תֶּפַח*, נ, דבר תָּפוּח; תפוח.
תְּפִיחָה*, נ, תכונת דבר צבה ומתנפח.
תְּפִיסָה*, נ, אחיזה, לכידה; לקיחה ואחיזה; בית האסורים; ⁰שכל מהיר, הבנה מהירה.
— תְּפִיסַת יָד*, החזקה בדבר בתור קנין; חלק בדבר.
תְּפִירָה*, נ, מעשה התופר; תפר, המקום ששם חלקי הבגד וכדומה תפורים ומדבקים יחד בחוטים.
תְּפִישָׂה*, נ, ר׳ תפיסה.
תָּפִית*, נ, מרבד, כביר, שטיח; מכסה הסוס או החמור.
תפל* (תָּפַל*, יִתְפֹּל*), פ״י, טפול, ברה על־; דבק, חבר.
תָּפֵל, ז, אכל חסר תבלין ומלח; דבר חסר טעם; טיח בנין; ת, חסר טעם, לא מלוח; טָפֵל, דבר צדדי.
תִּפְלָה, נ, חסר טעם; סכלות, בערות; גדוף, תהלה.
תְּפִלָּה, נ, בקשה מאלהים, תחנה; *תפלת שמונה עשרה; אחד התפלין.
— בֵּית תְּפִלָּה, ר׳ בית.
תְּפִלוּת*, נ, הוללות וסכלות; הפקרות, פריצות; אי ממשיות.
תְּפֵלוּת⁰, נ, חסר טעם.
תְּפִלִּין*, נ״ר, (היחיד: תְּפִלָּה*), טוטפות שנושאים בעת התפלה על הזרוע ועל הראש.
תִּפְלֶצֶת, נ, פחד, מגור, אימה.
תַּפְנוּק*, ז, תענוג, ענג, נעימות החיים; יפי, הדר, צבי.
תַּפְנִית⁰, נ, פונה, פניה לצד־, מגמה.
תפס* (תָּפַס*, יִתְפֹּס*), פ״י, תפוש, אחוז ב־ פתאם, מהר ולקוח; אחוז ביד; הכיל, מלא מקום או זמן; ⁰הבין, השיג בשכל.
הִתָּפֵס*, הֵאחז, הִלקח; הושם במאסר; תת מקום לתלונה. הִתְפַּס*, צוה לתפס; גרום להתפס.
— תְּפוֹס מָקוֹם⁰ לקוח מקום (גוף) בחלל העולם.
תפף (תָּפַף, יִתְפֹּף), תּוֹפֵף, הכה בתוף להשמיע קול.
תַּפְקִיד*, ז, פקודה, מצוה, צו; כנוי לתשמיש; ⁰מעשה איש ודרכו; מה שעל איש לעשות באיזו שליחות או מעשה; מה שעל משחק על הבמה להגיד או להראות או לעשות.
תפר (תָּפַר, יִתְפֹּר), פ״י, חבר אריגים בחוט על ידי מחט. תַּפֵּר, תפור; ⁰תפור תפירות קטנות ומדודות.
תֶּפֶר*, ז, המקום התפור והמחֻבר יחד; תפירה.
תִּפְרַחַת⁰, נ, מצב הדבר הפורח, פריחה.
תפש (תָּפַשׂ, יִתְפֹּשׂ), פ״י, אחוז, החזק; כבוש (עיר) וכיו״ב, לקוח בחזקה; ידוע איזו עבודה היטב (תפוש כנור, תפוש מגן, תפוש חרב וכיו״ב). הִתָּפֵשׂ, הִלָּכֵד, הֵאחז. תַּפֵּשׂ, טַפֵּס, אחוז בידים בדבר לעלות בו.
תַּפְשָׂן*, ת, מהיר להבין דבר, בעל שכל מהיר, בעל תפיסה.
תֹּפֶת, נ, דבר שיורקים בו; מוקד אש; מקום בגיא בן הנום אשר על יד ירושלים ששם שרפו לפנים את הבנים באש למלך; ⁰גיהנום.
תָּפְתֶּה, ז, מוקד אש.
תַּצְפִּיָּה*, נ, התבוננות רבה בדבר.
ת״ק, ר״ת, תנועה קלה (בדקדוק); תנא קמא (התנא אשר דבריו מובאים בראשונה באחת המשניות).
תִּקְוָה, נ, (ס׳ תִּקְוַת־, ר׳ תִּקְווֹת), קו, פתיל, חוט משזר; תוחלת, משאת נפש, מצב המחכה לאחרית טובה ולתוצאות טובות

מאיזה דבר ועניָן; *זמן קבוע.

תְּקוּמָה, נ, עמידת איש מטפלתו; קיום.

— אֶבֶן תְּקוּמָה*, אבן לקטיע בתור סגלה כנגד הפָּלת עֻבָּר; אבן ובה כעין גרעין מקשקש.

תְּקוֹמֵם, ז, מתקומם, מתנגד (תהלים קל״ט, כ״א).

תִּקּוּן*, ז, הטבה, השבחה; הקמת דבר; סדור דבר והכנתו; תקנה, קביעת חֻקים.

— תִּקּוּן סוֹפְרִים*, שנויים בתורה שתקנו הסופרים (בראשית ימי הבית השני) להרחקת בטואים שאינם לפי הכבוד.

— תִּקּוּנֵי הַדָּת*, שנויים מתחדשים בעניני הדת.

תָּקוֹעַ, ז, קרן התקיעה, שופר (יחזקאל, ז׳ י״ד).

תָּקוּעַ*, ת, יושב, מוצא מקום לו.

תְּקוּפָה, נ, הקפת דבר, סבוב דבר, מסבת דבר; סבוב השמש; חלק ידוע של השנה (תקופת האביב, — הקיץ וכו׳); זמן התחלת אחת ארבע התקופות (תקופת ניסן, תקופת תמוז, תקופת תשרי ותקופת טבת); משך זמן בחיי האדם או בקורות הימים.

— תְּקוּפַת הַדָּם°, סבוב הדם בכל גוף חי.

תָּקִיל*, ת, שקול במשקל ונמצא שלא חסר בו כלום.

— טָבִין וּתְקִילִין*, טובים ושקולים (כספים, מטבעות).

תְּקִיעָה*, נ, קול ממשך של קרן השופר בלי רעידה והפסקות קצרות; *פְּעֻלַּת התוקע ומועך לתוך־.

— תְּקִיעוֹת*, התקיעה בשופר פעמים רבות בתפלה בראש השנה.

— תְּקִיעַת כָּף*, נ, ערבות, נתינת יד להבטיח איזה דבר.

תַּקִּיף, ת, חזק, אביר; אביר לב.

תְּקִיפָה*, נ, עשית דבר בכח במהירות.

תְּקִיפוּת°, נ, כח הזרוע, אבירות לב.

תְּקִיפִים*, ז״ר, עלי הגביע בפרח.

(תקל) הִתָּקֵל*, הכשל, הנגף. הַתְקֵל*, כשול.

תַּקָּלָה*, נ, מכשול; קלקול.

תקן (תָּקַן, יִתְקַן), פ״ע, היה ישר ונכון. הִתָּקֵן*, הוטב (קלקול). תַּקֵּן, הַיְשֵׁר, פלס; *סדר, ערוך; היטב דבר מקלקל, הכין, הכשר; הכין דבר לעשותו ראוי לאכילה; השב דבר נשבר או מֻפרק לקדמותו; קבוע; קבוע חֹק למנהג; עשה תבואה לראויה לאכילה על ידי הפרשת תרומות ומעשרות ממנה. תֻּקּוֹן*, היה מוכן. הַתְקֵן*, הכין, הכשיר; קבוע חֹק ומנהג.

תַּקָּנָה*, נ, תרופה לדבר; תקון, הטבה, השבחה; השבת דבר לשלמותו; קביעת חֻקים שעל פיהם יתנהגו.

תקע (תָּקַע, יִתְקַע), פעו״י, הרעם קול שופר, השמע קול שופר, נפוח בשופר להשמיע קול; הלום והכה אל תוך־; תחוב ומעוך לתוך, נעוץ; *הכה בכף, הלום; השמע קול תקיעה. הִתָּקֵעַ, הִנתן קול שופר; היה עָרב ואחראי; *הובא אל תוך־, הלחץ והכנס אל תוך. הַתְקֵעַ*, גרום לתקע בשופר.

— תָּקוֹעַ כָּף, ערוב, תקוע כפו לכף חברו לערבות; מחוא כף על כף לאות שמחה.

— תָּקוֹעַ אֹהֶל, תקוע היתדות בארץ להקמת האהל.

— תָּקוֹעַ עַצְמוֹ לְדָבָר*, התעסק רק באיזה דבר, השקיע עצמו כלו באיזה ענין.

תֵּקַע, ז, קול תוקע בשופר, תקיעה.

תקף (תָּקַף, יִתְקֹף), פעו״י, אחוז בחזקה, לקוח בחזקה; היה חזק, התחזק, התגבר; תפוש, חטוף. תַּקֵּף*, חַזֵּק, אַמֵּץ; אמת.

תֹּקֶף ז, חזק, אמץ, גבורה, כח.

תִּקְרֹבֶת*, נ, המאכלים או הפרפראות אשר

יגישו לאורח הבא; מתנה, אשכר.

תִּקְרָה*, נ, ספון, קבוץ הקורות המושמות מתחת לקרשים שבהם מקרים הדר; מכסה החדר.

ת"ר, ר"ת, תנו רבנן (למדו חכמינו).

תַּרְבּוּכָה*, נ, שאון, המולה של בלבול וערבוביה.

תַּרְבּוּת, נ, מרבית, המון, חנוך, גדול; *הפרחה; °השכלה, קדמה בחכמה.

— תַּרְבּוּת רָעָה*, חנוך רע, שובבות, הליכה בדרך הרעה.

תַּרְבִּינָה*, נ, שתיל, נטע, עץ רך.

תַּרְבִּיץ*, ז, ר' תַּרְבֵּץ.

תַּרְבִּית, נ, מרבית, נשך, רבית.

תַּרְבֵּץ*, ז, חצר היצונה; בית מדרש.

— תַּרְבֵּץ הַוֶּשֶׁט*, בית הבליעה, חצר הושט.

תַּרְבַּתָּר*, ז, כרובית, כרוב הפרח.

(תרג*) הִתְרֵג*, פ"י, הפוך דבר לצבע האתרוג; תת אתרוגים לאכילה.

תַּרְגּוּם*, ז, העתקה משפה אל שפה; תרגום התורה לארמית; לשון ארמית.

תַּרְגּוּם°, ז, פעלת המתרגם.

תַּרְגִּיל°, ז, התרגלות באיזו עבודה, עשית איזה דבר כדי להתרגל בו.

תַּרְגִּימָא*, ז, (מִינֵי־*), מאכלים קלים הנאכלים בסוף הסעֻדה, מגדים ופרי הבאים לקנוח סעֻדה.

תִּרְגֵּל*, פ"י, לַמד ילד ללכת ברגלים.

תִּרְגֵּם*, פ"י, העתק משפה אל שפה; באר, פָרֵש; פרסם בקול רם. תֻּרְגּוּם*, הִתַּרְגֵּם*, היה מעתק משפה אחרת.

תֻּרְגְּמָן*, ז, מתרגם, מליץ, מעתיק משפה אל שפה; מתרגם (לפנים) את פרשת השבוע לארמית או ליונית בשעת קריאת התורה בבית הכנסת ומבארה; האמורא שעמד (לפנים) על יד החכם הדורש לבאר דרשתו לקהל.

תֶּרֶד*, ז, מין ירק קטן העלה [1].

תַּרְדֵּמָה*, נ, שֵׁנָה עמֻקה, תאות שֵׁנה; מצב של אי הרגשה ואי התענינות בדבר.

(תרה*) הִתְרָה*, (־בְּ־), העד, הזהר איש העומד לעבור עברה על הענש שיענש עליה. הֻתְרָה*, היה מֻזהר.

תַּרְוָד*, ז, (ר' תַּרְוָדוֹת*), כף גדולה לבחש בה את המרק או התבשיל בקדרה או לשפך בה מן הקדרה או מן הקערה אל הקעריות.

תָּרוּט*, ת, סגלגל, טרוט; יורד בקו ישר מבלי נטיה לצדדים.

תְּרוּמָה, נ, מנחה, מתנה; חלק מרכוש וקנין הנתן לצרך קדש; חלק התבואה הנתן לכהן (מאחד מארבעים עד אחד מששים מהתבואה); החלק היותר טוב.

— תְּרוּמוֹת*, שם מסכת בסדר זרעים העוסקת בדיני מתנות הכהנים.

— תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר*, מעשר שעל הלוים לתת לכהנים מן המעשר שהם מקבלים.

תְּרוּמִי°, ת, הטוב, הנעלה, הנבחר, המרומם במעלותיו.

תְּרוּמִיָּה, נ, מכס, תרומה.

תְּרוֹנוֹס*, ז, כסא כבוד, כסא המלך.

תְּרוּעָה*, נ, קול שמחה וצהלה; קול שאון מלחמה; קול שופר נפסק ורועד.

תְּרוּפָה, נ, רפואה, אבק מרפא, סם מרפא; תועלת לאיזה דבר, תקון.

תֵּרוּץ*, ז, באור, תשובה על שאלה וְקֻשְׁיָה.

(תרז*) הִתְרֵז*, הֵרתע, הִבהל; עשה צרכיו שלא לרצונו. הִתְרִיז*, עשה צרכיו בשלשול.

תִּרְזָה, נ, שם עץ אמיץ.

תְּרֵי*, ש"מ, שנים.

[1] תרד шпинатъ, Spinat, epinart

— תְּרֵי עָשָׂר*, שנים עשר ספרי הנביאים הקטנים בכמותם (הושע, יואל, עמוס, עובדיה, יונה, מיכה, נחום, חבקוק, צפניה, חגי, זכריה, מלאכי).

תרי"ג, ש"מ, (תַּרְיַ"ג מִצְוֹת*), שש מאות ושלש עשרה מצות שבתורה.

תְּרִיס*, תְּרִיס*, ז, דלת לחלון; דלת מתקפלת לחנות שמשתמשים בה ביום להניח עליה הסחורות לפני החנות; מגן וצנה.

— בַּעֲלֵי תְּרִיסִין*, כנוי לתלמידי חכמים מגני התורה.

תְּרֵיסַר*, ש"מ, שנים עשר; ס ז, קבוץ של שנים עשר דברים.

תַּרְכּוֹס*, ז, מלתחת עור העשויה בצורת ארגז.

תרם* (תָּרַם*, יִתְרֹם*), פ"י, הפרש תרומה לכהן, הרים תרומה.

תָּרְמָה, נ, מרמה, תרמית (?).

תֻּרְמוֹס*, ז, מין צמח תרמילי שגרעיניו דומים לפולים 1).

תַּרְמִיל, ז, ילקוט עור, אמתחת; קציצה מעטפת הזרעונים של צמחים שונים (פולים, עדשים וכדומה).

תַּרְמִית, נ, ערמה, מרמה, נכלים.

תַּרְמֵל*, פ"ע, הוציא תרמילים, עשה תרמילים, עלה תרמילים (צמח).

תֹּרֶן, ז, נס שתוקעים במקום מרומם לסמן; נס אניה, עמוד גבוה באניה לקשר אליו את המפרשים.

תַּרְנְגֹל, ז, תַּרְנְגֹלֶת, נ, מין עוף ביתי ידוע ורגיל.

תרנגל

1) תרמוס лупинъ, Lupine

— תַּרְנְגֹל הֹדוּ*, מין עוף ביתי שהובא מהדו.

(תרס*) הִתְרֵס*, פ"ע, (=כְּנֶגֶד=*), העז, הרהב עז; התעקש; הגן מפני־.

תַּרְסִית*, נ, רצועה, שרוך נעל.

(תרע*) הִתְרִיעַ*, פ"י, תקוע בשופר בעת צרה; השמע בשופר קול תרועה.

תרנגל הדו

תַּרְעֵלָה, נ, רוח עועים, רוח שגעון; רעל, סם מות.

תַּרְעֵם* פ"י, עורר למריבה; עורר אי שביעת רצון.

תַּרְעֹמֶת*, נ, כעס, מרת רוח; תלונה, התלוננות.

תֹּרֶף*, ז, חלקי שטר המשתנים בו לפי הצרך (שמות האנשים, סכום הכסף, התאריך, מקום ההלואה ומקום השלום וכיו"ב הנוספים על הטפס); מקום גלוי; עֶרוה; הצד החלש והרפה שבדבר; מקום חלש בחומה וכיו"ב.

(תרף) הִתְרִיף*, עלה תולעים, הכסה ברִמָּה.

הִתְרִיף*, התליע, המלא תולעים; התקלקל על ידי רקבון

תָּרְפָּה*, נ, טנוף; בושה; עֶרוה; דצד החלש והרפה שבדבר.

תַּרְפּוּת*, נ, פריצות והפקרות בחגי עובדי האלילים.

תְּרַפְיָה*, נ, תְּרַפְיוֹן*, ז, תרופה, אמצעי; רפואה; דבר משלשל (?).

תְּרָפִים, ז"ר, עצבי בית בתבנית איש שהיו לקדמונים כשומרי הבית ושלומו.

תַּרְפֵּס*, פ"ע, ר' טרפס.

(תרץ*) תֵּרֵץ*, פ"י, באר דבר קשה, ענה תשובה על שאלה, על קֻשְׁיָה. הִתְרֵץ*, תֹּרֶץ.

תַּרְקַב*, מדת חצי סאה (שלשה קבים).

תַּרְקוֹשׁ*, נ, אשפת החצים; ארגז.

תַּרְקִיָּה*, נ, פרוז, מין אבן טובה כחולה[1].

תַּרְקִיעַ*, ז, טס מתכת מרקע ושטוח.

תַּרְשִׁים○, ז, רשימת התכנית של בנין או מכונה וכיו״ב.

תַּרְשִׁישׁ, ז, מין אבן חן ירקרק כמי הים[2].

תר״ת, ר״ת, תקיעה, תרועה, תקיעה.

תַּרְתֵּר*, פ״י, פזר, שפוך וזור.

תַּשׁ*, ת, חלש, רפה.

ת״ש, ר״ת, תא שמע (בוא ושמע); תפלת שחרית.

תִּשְׁבָּחָה*, נ, שבח, תהלה, הלל.

תושבע״פ, ר״ת, תורה שבעל פה.

תַּשְׁבֵּץ, ז, רקמת ארג, משבצת.

תִּשְׁבֹּרֶת○, נ, שברים, מספרים לא שלמים.

תְּשׁוּאָה, נ, רעש, מהומה, שאון.

— תְּשׁוּאוֹת חֵן○, מבטא בהוראת: תודה.

תְּשׁוּבָה, נ, מענה, דברי משיב דבר; באור, פתרון שאלה; חזרה למקומו הראשון; *חרטה, נחם על מעשה רע.

תְּשׂוּמֶת, נ, (־יָד), דבר המושם ביד איש אחר לערבון או לעסק לזמן קבוע.

תִּשּׁוּעַ*, ז, תשיעית, חלק תשיעי מדבר.

תְּשׁוּעָה, נ, רוָחה, הצלה, ישע; נצחון במלחמה; עזרה.

תְּשׁוּקָה, נ, חפץ, חשק, תאות נפש.

תְּשׁוּרָה, נ, מתנה, מנחה, אשכר, דורן.

תָּשׁוּשׁ*, ת, חלש, רפה; ישיש, זקן.

[1]) תרקיה бирюза, Turkoise

[2]) תרשיש Aquamarin

תִּשְׁחֹרֶת, נ, ילדות, ימי נער; חפש, חרות; פקיד הממשלה.

תֻּשִׁיָּה, ר׳ תושיה.

תְּשִׁיעִי, מספר סדורי שאחרי השמיני ושלפני העשירי.

תַּשִּׁישׁ*, תָּשִׁישׁ*, ת, חלש, רפה; זקן, ישיש.

תְּשִׁישׁוּת*, נ, חֻלשה, רפיון.

תַּשְׁלוּמִים*, ז״ר, השלמה, מלואים; שכר; שלום חוב.

תַּשְׁמִישׁ*, ז, שמוש, השתמשות בדבר; מכשיר; דבר שמשתמשים בו לאיזה צרך; תשמיש המטה.

— תַּשְׁמִישׁ הַמִּטָּה*, כנוי להזדוגות שבין הזכר והנקבה.

תַּשְׁנוּק*, תַּשְׁנִיק*, ז, חנק; מיתה הטופה ובלתי טבעית.

(תשע) תַּשֵּׁעַ*, פ״י, חלק דבר לתשעה חלקים.

תֻּשּׁוֹעַ*, היה מחלק לתשעה חלקים.

תֵּשַׁע, נ, תִּשְׁעָה, ז, ש״מ, שמונה ואחת.

תְּשַׁע עֶשְׂרֵה, שמ״נ, תִּשְׁעָה עָשָׂר, שמ״ז, תשע ועשר.

תִּשְׁעִים, ש״מ, תשע עשריות.

תִּשְׁרִי, ז, שם החדש השביעי מניסן.

תשש* (תָּשַׁשׁ, יִתְשַׁשׁ*), פ״ע, חלוש, היה רפה. הֻתַּשׁ*, הֻתַּשׁ*, החלש, הרפה.

תשר״ת, ר״ת, תקיעה, שברים, תרועה, תקיעה.

ת״ת, ר״ת, תלמוד תורה.

תְּתוֹרָה*, נ, שולַים (של הכובע וכדומה).

תַּתְרָן*, ת, חסר חוש הריח; מי שיש לו מצר בחטמו.

